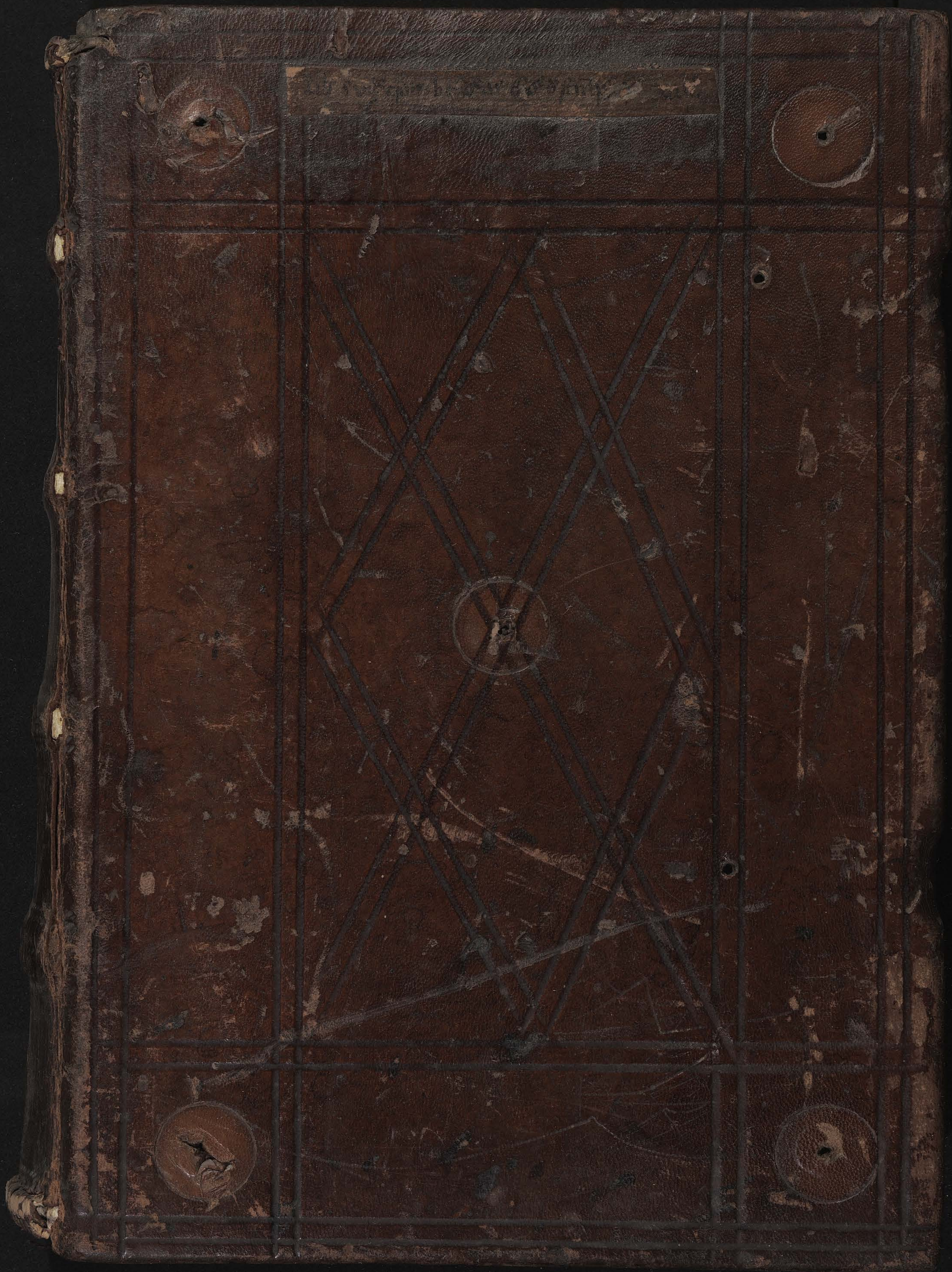
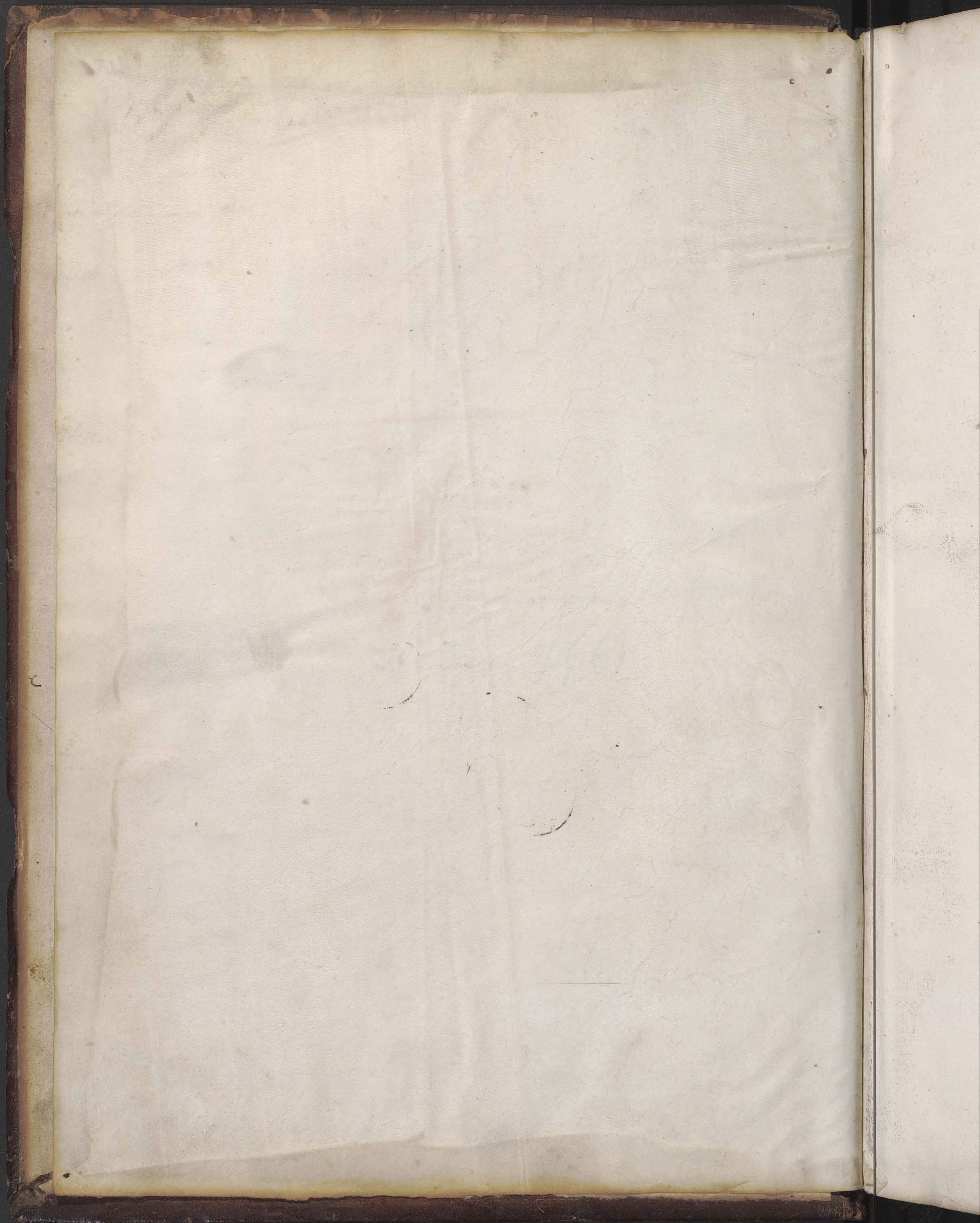

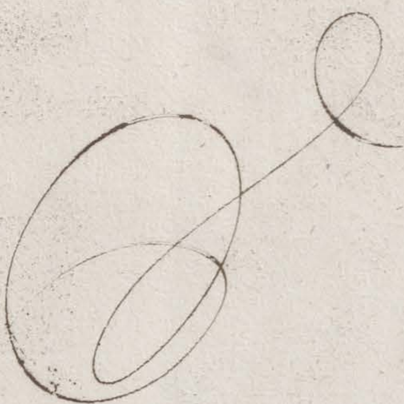
766.

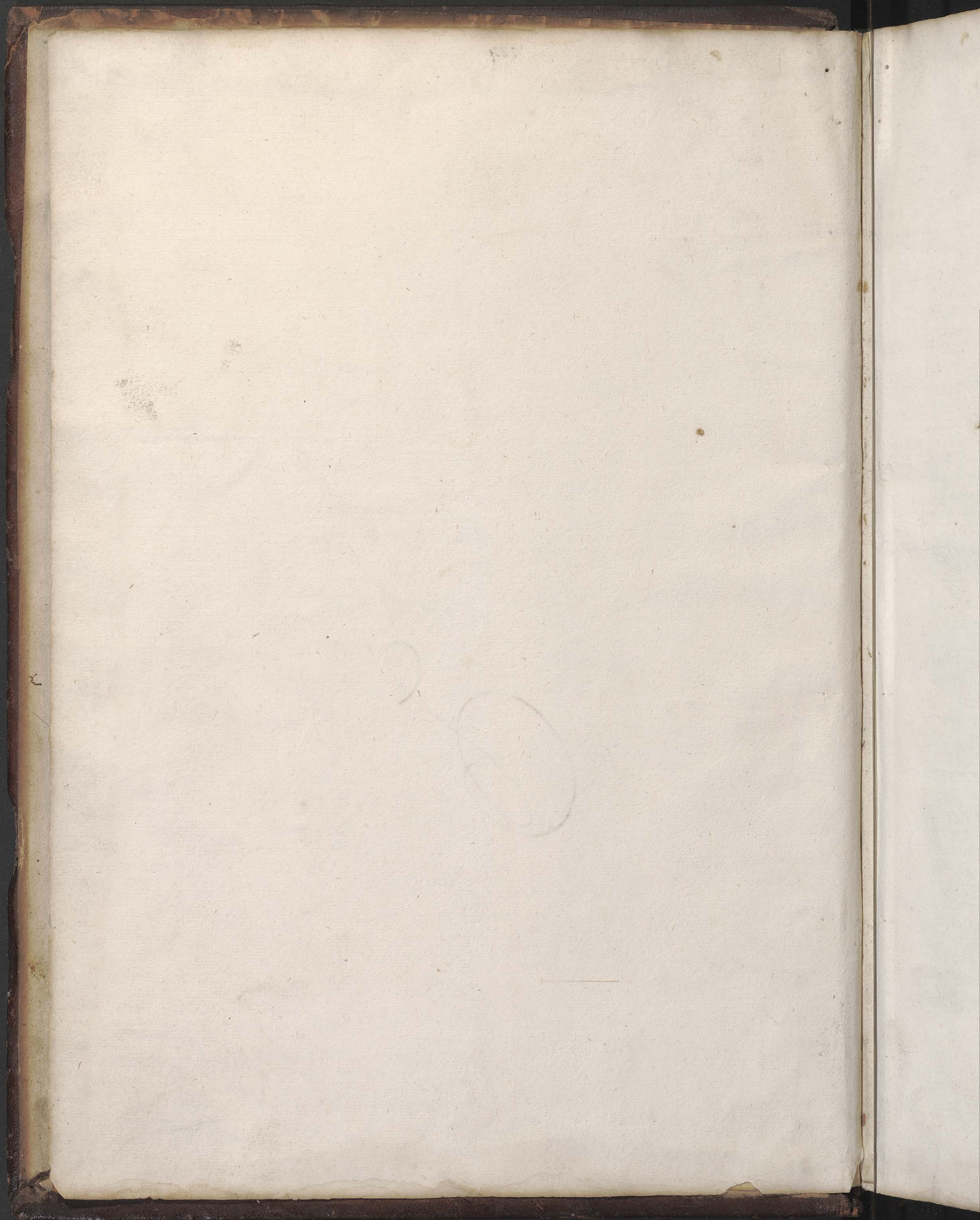
[1452]

N. Inv. 766.

II

Questio prima

Questio est de veritate. Et primo queritur quid est veritas. Videtur autem quod verum sit omnino idem quod ens. Augustinus enim in libro Soliloquiorum dicit quod verum est id quod est. Sed id quod est nichil est nisi ens. Ergo verum significat omnino idem quod ens. Sed diceretur quod verum et ens sunt idem supposito sed differunt ratione. Contra. Ratio cuiuslibet rei est id quod significatur per suam diffinitionem. Sed id quod est assignatur ab Augustino ut diffinitio veri, quibusdam aliis diffinitionibus reprobatis. Cum ergo secundum id quod est conveniant verum et ens, videtur quod sint idem ratione. Preterea. Quecumque differunt ratione ita se habent quod unum eorum potest intelligi sine altero; unde Boecius in libro de ebdomadibus dicit quod potest intelligi deum esse si separetur paulisper per intellectum bonitas eius. Ens autem nullo modo potest intelligi si separetur verum, quia per hoc intelligitur quod verum est. Ergo verum et ens non differunt ratione. Preterea. Si verum non est idem quod ens, oportet quod sit entis dispositio. Sed non potest esse dispositio. Non enim est dispositio totaliter corrumpens, alias sequeretur: est verum, ergo est non ens, sicut sequitur: est homo mortuus, ergo non est homo. Similiter non est dispositio diminuens, alias non sequeretur: est verum, ergo est, sicut non sequitur: est albus dentes, ergo est albus. Similiter non est contrahens vel specificans, quia sic non converteretur cum ente. Ergo verum et ens omnino sunt idem. Preterea. Illa quorum est una dispositio sunt eadem. Sed veri et entis est eadem dispositio. Ergo sunt eadem. Dicitur enim in secundo methaphisice quod dispositio rei in esse est sicut sua dispositio in veritate. Ergo verum et ens sunt omnino idem. Preterea. Quecumque non sunt idem aliquo modo differunt. Sed verum et ens nullo modo differunt, quia non differunt per essentiam, cum omne ens per essentiam suam sit verum; nec differunt per aliquas differentias, quia oporteret quod in aliquo communi genere convenirent. Ergo sunt omnino idem. Preterea. Si non sunt omnino idem, oportet quod verum aliquid super ens addat. Sed nichil addit verum super ens, cum sit etiam in plus quam ens, quod patet per philosophum in quarto methaphisice, ubi dicit quod verum diffinientes dicimus esse quod est aut non esse quod non est, et verum includit ens et non ens. Ergo verum non addit super ens.

Sed contra. Nugatio est eiusdem inutilis repetitio. Si ergo verum esset idem quod ens, esset nugatio cum dicitur ens verum, quod falsum est. Ergo non sunt idem. Preterea. Ens et bonum convertuntur. Sed verum non convertitur cum bono, cum aliquod verum non sit bonum, sicut fornicari. Ergo nec verum convertitur cum ente, et ita non sunt idem. Preterea. Secundum Boecium in libro de ebdomadibus in omnibus creaturis diversum est esse et quod est. Sed verum significat esse rei. Ergo verum est diversum a quo est in creatis. Sed quod est est idem quod ens. Ergo verum in creaturis est diversum ab ente. Preterea. Quecumque se habent ut prius et posterius oportet esse diversa. Sed verum et ens modo predicto se habent, quia, ut in libro de causis dicitur, prima rerum creatarum est esse; et commentator in eodem libro dicit quod omnia alia dicuntur per informationem de ente et sic ente posteriora sunt. Ergo verum et ens sunt diversa. Preterea. Que communiter dicuntur de causa et causatis magis sunt unum in causa quam in causatis, et precipue in deo quam in creaturis. Sed in deo ista quattuor, ens unum verum et bonum, hoc modo appropriantur quod ens pertineat ad essentiam, unum ad personam patris, verum ad personam filii, bonum ad personam spiritus sancti. Persone autem divine non solum ratione sed etiam re distinguuntur; unde ista de invicem non predicantur. Ergo multo fortius in creaturis predicta quattuor debent amplius quam ratione differre.

Responsio. Dicendum quod sicut in demonstrabilibus oportet fieri reductionem in aliqua principia per se intellectui nota, ita et investigando quid est unumquodque; alias utrobique in infinitum iretur, et sic periret omnino scientia et cognitio rerum. Illud autem quod primo intellectus concipit quasi notissimum et in quod conceptiones omnes resolvit est ens, ut Avicenna dicit in principio methaphisice sue. Unde oportet quod omnes alie conceptiones intellectus accipiantur ex additione ad ens. Sed enti

non potest addi aliquid quasi extranea per modum quo differentia additur generi vel accidens subiecto, quia quelibet natura essentialiter est ens; unde probat philosophus in iii° metaphysice quod ens non potest esse genus. Sed secundum hoc aliqua dicuntur addere super ens in quantum exprimunt modum ipsius entis quem nomine ipsius entis non exprimunt. Quod dupliciter contingit. Uno modo ut modus expressus sit aliquis specialis modus entis. Sunt enim diversi gradus entitatis secundum quos accipiuntur diversi modi essendi, et iuxta hos modos accipiuntur diversa rerum genera. Substantia enim non addit super ens aliquam differentiam que significet aliquam naturam superadditam enti, sed nomine substantie exprimitur quidam specialis modus essendi, scilicet per se ens; et ita est in aliis generibus. Alio modo ita quod modus expressus sit modus generalis consequens omne ens; et hic modus dupliciter accipi potest: uno modo secundum quod consequitur unumquodque ens in se, alio modo secundum quod consequitur unumquodque ens in ordine ad aliud. Si primo modo, hoc dupliciter, quia exprimitur in ente aliquid affirmative vel negative. Non autem invenitur aliquid affirmative dictum absolute quod possit accipi in omni ente nisi essentia eius, secundum quam esse dicitur; et sic imponitur hoc nomen res, quod in hoc differt ab ente secundum Avicennam in principio metaphysice, quod ens sumitur ab actu essendi, sed nomen rei exprimit quidditatem sive essentiam entis. Negatio autem que est consequens omne ens absolute est indivisio, et hanc exprimit hoc nomen unum; nihil enim aliud est unum quam ens indivisum. Si autem modus entis accipiatur secundo modo, scilicet secundum ordinem unius ad alterum, hoc potest esse dupliciter. Uno modo secundum divisionem unius ab altero, et hoc exprimit hoc nomen aliquid; dicitur enim aliquid quasi aliud quid. Unde sicut ens dicitur unum in quantum est indivisum in se,

ita dicitur aliquid in quantum est ab aliis divisum. Alio modo secundum convenientiam unius entis ad aliud, et hoc quidem non potest esse nisi accipiatur aliquid quod natum sit convenire cum omni ente; hoc autem est anima, que quodammodo est omnia, sicut dicitur in iii° de anima. In anima autem est vis cognitiva et appetitiva. Convenientiam ergo entis ad appetitum exprimit hoc nomen bonum; unde in principio ethicorum dicitur: bonum est quod omnia appetunt. Convenientiam vero entis ad intellectum exprimit hoc nomen verum. Omnis autem cognitio perficitur per assimilationem cognoscentis ad rem cognitam, ita quod assimilatio dicta est causa cognitionis, sicut visus per hoc quod disponitur per speciem coloris cognoscit colorem. Prima ergo comparatio entis ad intellectum est ut ens intellectui concordet, que quidem concordia adequatio rei et intellectus dicitur, et in hoc formaliter ratio veri perficitur. Hoc est ergo quod addit verum super ens, scilicet conformitatem sive adequationem rei et intellectus, ad quam conformitatem, ut dictum est, sequitur cognitio rei. Sic ergo entitas rei precedit rationem veritatis, sed cognitio est quidam veritatis effectus. Secundum hoc ergo veritas sive verum tripliciter invenitur diffiniri. Uno modo secundum id quod precedit rationem veritatis et in quo verum fundatur, et sic Augustinus diffinit in libro soliloquiorum: verum est id quod est. Et Avicenna in ij° metaphysice: veritas cuiuslibet rei est proprietas sui esse quod stabilitum est ei, et quidam sic: verum est indivisio esse et eius quod est. Alio modo diffinitur secundum id in quo formaliter ratio veri perficitur, et sic dicit Ysaac quod veritas est adequatio rei et intellectus. Et Anselmus in libro de veritate: veritas est rectitudo sola mente perceptibilis; rectitudo enim ista secundum adequationem quandam dicitur, quam philosophus in iiii°

meth dt q diffinicões veri dia
tu dr ee q e aut no ee qd
no e/ Certo diffinit veri
s essem grute/ ze hylaig q veri
e manifestatiu z declatiu
ee/ Et aug q i li de va ve
ligioe vitas e qua ond qe
Et i eod vitas e s quia de
Ad/ mfio b indicamq/ Ad p q
ddm q diffinico i aug da
de ua s id q ht funda tu ire
z no s id q uij ro coplectit
i adequatoe rei ad mt u/ q
tu dr veri e id q e ib ens ac
cipit ibi s q st actu cendi
s h q e no mt q ppoiti put
s st affir oz ppoms ut sit s q
veri e id q e st i tu dr ee de q
q e ut sit i ide r edeat diffo
aug cu diffone phi s induc
2 ta/ Ad zm pz solo ex ia dcis/
3 Ad zm ddm q ad intgi sine
alto pt accipi dupr/ vno
ita q ad intelligi celto no
intellecto zc ea q roe dunt ita
se hnt q veri sine alto intg
pt/ Alio pt accipi ad intgi
sine alto q intellct eo no ex
istete ct ens no pt intgi sine
id q ens no pt intgi sine h
q cotordat ut adeq intui
s tu no oz q quictuq intgit
veri intg at veri vel
sicut quictuq intgit ens intg
intu ligere t ty sine intu
agere homo nichil pt age/
8 Ad zm ddm q veri e disspo
entis no q addens ad ens
aliqm nam pt q exprimes aliq
spale modi entis s ad q ge
nal sumit i ente/ q tu no ie
entis no exprimi/ Vn no oz
q sit disspo ut corrupcio/ Vel

diminucões ul i pte tonhes Ad
qrtu ddm q disspo no accipi ibi
s q e i gne qualit s s q impor
tat queda ordme/ Cu g i a de
que st ca alioz cendi st maxe
cncia/ z illa que st ca veritatis
alioz st maxe va/ conclud it
phs q id e ordo alicq rei ee
z veritate/ Ita s q ubi inuc q e
maxe ens e maxe veri/ ut eo
q ens z veri roe st idm s q ex
h q ad ht de entitate s h na
tu e inolbuit vo nd st veri
6 entis/ Ad vi ddm q veri z ens
dnt roe p h q ad e i roe veri
q no e i roe entis/ No at ita
q ad sit i roe entis q no sit
i roe veri p com dnt n dns
oppoitis ab inuice distiguu
1 Ad vij ddm q veri no e i plus q
ens/ ens em aliq accipitu
dr de no ente s q no ens e
apphesu ab intu/ Vn i iijo
meth dt phs q nego ul pvo
entis vno dr ens/ Vn t auic
dt i pnc sue meth q no pt for
mari ennuciatio n de ente q
oz i de quo ppo for ee app
hensu ab intu/ ex q pz q oe
Ad veri e aliq ens/ Ad ix no
cere q q obicitur ddm q io e
ing dtu dr ens veri q ad ex
pmit noie ud q no exprimi
noie entis no pp h q re dnt
9 Ad xm ddm q quinis istud for
mai sit malu tu s h q ht ad
de entitate natu e h q sfor
intui z s h e tose i ro m ita
pz q no ex cedit n ex cedit
7 ab ente/ Ad iij ddm q tu dr
diusu e ee i q e distinguit
actq cendi ab eo tu actq i gt
ro at ens ab actu cendi s n
n ab eo cui gt actq cendi s eo
7 vo no se/ Ad xm ddm q s h veri
e post q entis q ro m dr ab
v entis roe no pdco/ Ad v ddm

quod i[n] a desit i[n] trib[us] p[ri]mo q[uia]
q[ua]mvis tres b[ene] psoe divise re
distinguan[tur] appata tu[n]c psoe n[on]
dicu[n]t res s[ed] voce 2[°] q[ui]a si p[er]
reali ab invice distinguan[tur]
no[n] tu[n]c reali ab ee distingu[n]t
v[er]u[m] n[on] vi[?] q[uia] appa[re]t p[er] h[oc] fili[us]
ab ee q[ui]a s[e]c[undu]m ee p[ro]pt[er] ee[?] ma[tem]
3[°] q[ui]a t[ame]n sic[ut] vi[?] p[er] vnit[ate]m bo[n]u[m]
mag[is] p[er]miant[ur] i[n] deo q[uam] i[n] reb[us]
ca[us]atis no[n] tu[n]c oz q[uia] ex q[uo] i[n] deo
voce distinguu[n]t[ur] q[ui]n reb[us] ca[us]at[is]
distingua[n]tur reali[ter] h[oc] eni[m] co-
tingit de illis que no[n] h[ab]ent ex
voce sua q[uod] sint vnu[m] h[oc] re si[c]
sapia[n]t p[ro]p[ter] q[uod] tu[n]c do sit vnu[m]
h[oc] re i[n] ca[us]atis reali[ter] distingu[n]-
t[ur] s[ed] e[n]s vnu[m] vi[?] z bonu[m] h[oc] sua
voi[?] h[ab]ent q[uod] sint vnu[m] h[oc] re p[ro]p[ter]
ubicu[n]q[ue] i[n]ve[n]ian[tur] vale[n]t vnu[m]
s[e]c[undu]m q[ua]mvis sit p[er]fect[i]or vnitas
illi[us] rei h[oc] qua vniu[n]t[ur] i[n] d[e]o q[uam]
illi[us] rei h[oc] qua vniu[n]t[ur] i[n] ca[us]atis

Dicendo qui[ur] v[er]u[m] vnitas p[ri]nci-
palis i[n]ve[n]iat[ur] i[n] i[n]tellectu q[uam] i[n]
reb[us] et in q[uan]tu[m] no[n] v[er]u[m] en[im] i[n]
dicit q[uod] q[uan]titat[i] cu[m] entitas s[ed] e[n]s
p[ri]ncipali[ter] i[n]ve[n]it[ur] ex a[n]i[m]a n[ec] e[tiam] z
v[er]u[m] h[oc] p[er] reb[us] no[n] e[st] i[n] a[n]i[m]a p[er] sua
e[ss]e[ntia]m h[oc] p[er] sua[m] sp[eci]em ut d[icitu]r i[n] 3[°]
de a[n]i[m]a Ergo vnitas p[ri]ncipali[ter]
i[n] a[n]i[m]a i[n]ve[n]iat[ur] vnitas no[n] e[st]
e[ss]e[nti]a rei s[ed] sil[...] ut sp[eci]es eius
z vn[d]e e[st] sp[eci]es e[n]tis co[m]ponis
ex a[n]i[m]a h[oc] sp[eci]es rei co[m]pon[itu]r i[n]
a[n]i[m]a no[n] p[re]dica[tur] de re que e[st]
ex a[n]i[m]a[m] sic[ut] co[n]dic[io]n[e]s tu[n]c a
go[n]t[ur] vn[d]e co[n]dic[io]n[e]s co[n]ve[n]te[s] q[uia]
fili[us] e[st] h[oc] o[mn]e q[uod] e[st] aliq[uid] q[uod] e[st] id
i[n] quo e[st] Ergo vnitas p[ri]nci[pa]l[ite]r e[st]
i[n] a[n]i[m]a ind[i]ca[n]t de vnitate e[n]tis de
co[m]posi[ti]o[n]e mat[eri]a[?] et ita vedit[ur]
antiquor[um] philosophor[um] error q[ui] dice-
bat o[mn]e q[uod] q[ui]s opinat[ur] e[ss]e
v[er]u[m] z duo co[n]dic[io]na e[ss]e s[ed] s[ed] va[ria]
q[uod] e[st] absurdu[m] h[oc] si vnitas p[ri]nci[pali]

c[on]ti[nu]it[ur] oz q[uod] ad q[uod] ad i[n]t[ellectu]m p[er]ti-
p[er]tinat i[n] diffinic[io]ne i[n]t[ellectu]s p[ro]ba[tur]
S[ed] aug[ustinus] h[oc] diffinic[io]nes rep[ro]bat
i[n] li[bro] soli[loquiorum] sicut ista v[er]u[m] e[st] q[uod] ita e[st]
ut in[tellig]it q[uia] ex h[oc] no[n] e[ss]et v[er]u[m] q[uod] no[n]
i[n]t[ellig]it q[uod] p[ro]b[atu]r e[ss]e fili[us] de occultissi[mi]s
lapillis qui s[un]t i[n] visc[er]ib[us] t[er]re s[ed] et
sil[iter] i[m]p[ro]bat ista v[er]u[m] e[st] q[uod] ita e[st]
ut cognitori i[n]t[ellig]it s[i] velit et
possit cognoscere ex q[uo] ex h[oc]
no[n] e[ss]et ad v[er]u[m] n[isi] cognitor
vellet ul[tra] posse cog[no]sce[re] e[r]go e[t]
ca[us]a vo e[ss]et de q[uo]cu[m]q[ue] a[lia] b[...]
diffinic[io]nib[us] i[n] q[ui]b[us] a[liq]d ad i[n]t[ellectu]m
p[er]tineb[at] pone[re] e[r]go vnitas no[n] e[st]
p[ri]nci[pali]a i[n] i[n]t[ellectu] Contra ph[ilosophu]s i[n] vi[°]
meth[aphysice] n[on] e[st] v[er]u[m] z f[alsu]m i[n] re[bu]s s[ed] i[n] mente
Veritas e[st] adeq[ua]tio rei z i[n]t[ellectu]s
s[ed] h[aec] adeq[ua]tio no[n] p[otes]t e[ss]e n[isi] i[n]
i[n]tellectu e[r]go vnitas n[isi] i[n] i[n]t[ellectu]
Ad o[mn]ium q[ue] i[n] illis que dicu[n]t[ur] p[er]
p[ri]us z posteri[us] de multis n[on] o[portet]
oz q[uod] i[n] d p[er] p[ri]us recipiat p[re]dica-
c[io]nis r[ati]o[n]em q[ui] sit ut ca[usa] alior[um] S[ed]
d[ic]i q[uo] p[ri]mo vo illi[us] q[ui]b[us] copleta
i[n]ve[n]it[ur] sic sanu[m] p[er] p[ri]us d[icitu]r de
a[n]i[m]a[l]i quo p[ri]mo p[er]fecta vo[?] sanit[a]te
i[n]ve[n]it[ur] q[ua]mvis medicina sana
dica[tur] ut effectiva sanitatis
z io cu[m] v[er]u[m] d[icitu]r de plurib[us] p[er] p[ri]us
z posteri[us] oz q[uod] de e[o] p[er] p[ri]us dica[tur]
i[n] quo i[n]ve[n]it[ur] p[er]fecta vo[?] vnitate
co[m]pleme[n]tu[m] at cuil[ibet] mot[us] e[st]
i[n] suo t[er]mino p[ro]p[ter] q[uo]d opo[r]tet a[n]i[m]al
mot[us] at cognitive virtutis
t[er]mina[tur] ad a[n]i[m]am oz e[n]i[m] ut
cognitu[m] sit i[n] cognoscente p[er]
mo[du]m cognoscentis s[ed] mot[us] ap-
petitive virtutis t[er]mina[tur] ad res
z i[n]de e[st] q[uod] ph[ilosophu]s i[n] 3[°] de a[n]i[m]a po[nit]
circulu[m] que[n]da[m] i[n] actib[us] a[n]i[m]e s[ecundu]m
s[ed] q[uod] res que e[st] ex a[n]i[m]a[m] movet
i[n]t[ellectu]m i[n]t[ellectu]s z res i[n]t[elle]cta mov[et] appe[ti]-
t[um] q[ui]a appet[itus] te[n]dit ducat ad h[oc] q[uod] p[er]-
ve[n]iat ad re[m] a q[ua] mot[us] i[n]cepit
q[ui]a bonu[m] ut b[ene] dat[ur] e[st] d[...] ordine

ad appetitum vim aut ad intellectum
inde e q phs dt vi meth q bonum
z malu st i reb(us) vim z s'm vz st i
intellectu reb at no dr vani? q
e intellectui adeqta s(ed) vm z p pos
tig in eum vim i reb(us) p p9 at i
intellectu Sz sciedz q reb aliter
compa ad intellectum practicum aliter
ad speculativum intellect9 em practic9
cat reb vnu e mensurans rem q
p ipsum fiunt sz intellect9 speculatus
qui accipit a reb(us) e quodamo
motus ab ipis reb(us) et ita reb
mensurat ipsum ex q° pz q reb
naturales ex quibus intellect9 nr scientiam
accipit mensurant intellectu nrm
ut dr x meth sz st mensurate
ab intellectu dimo i q° st oia creata
sicut omnia artificiata i intellectu
artificis Sic ergo intellect9 divinus e
mensurans no mensuratus reb at
mensurans et z mensurata Sz intellect9
nr e mensuratus no mensurans
quidem reb nat(ur)ales sz artificiales tm
reb ergo n(atur)al(e)s inter duos intellect9 co
stituta sc(undu)m adequacionem ad utrumque
ua dr Sz cm adequacionem ad intellectum
divinum dr vera in quantum implet hoc
ad q e ordinata p intellectum divinum
ut pz p anshi li de vndr et
aug9 i li de vera relig et p anitre
i diffinitione inducta s(cilicet) veritas
cuiuslz rei vera q(uod) hat adeqoz ad
intellectum humanum dr res ua in quantum
nata e de se fore veram estia
Sicut econverso reb fle dm que
nate st videri qua st a q(ua)lita
st ut dr q meth pma ei ro
veritatis p p9 ine rei q(uia) ? ? por
e coparo ad intellectum divinum q humanum
vim z si intellect9 humanus no esset
adhuc reb diceret vera i ordine
ad intellectum divinum s(ed) si intelligere tr intellect9
q i(m)possibile e intelligere aufferretur
veritatis ro nullo ramanet .4.d p'9 g°
dm q sit ex dcis pz vim dr p
prius de intellectu et p posteri9 de reb(us)

adequata et utrum magis quitur cum
ente sz diussidem qz s q dr de
reb(us) conuertitur cum ente p(ro)pter
Unde cum enti e adequata
intellectui divino potest adequare
intellectum humanum ergo Si at
accipiatur verum put dr de intellectu
sic conuertitur cum ente q e ex
natura n p pdicatione sz p co
uenientiam eo q cuilz ente intellectui
ozq videat ens aliquid ergo
Et p hc pz solo ad zm sz ad 3m
dm q c q e i aliquo no st ei q
e nisi quicq ta ex principiis eius
puniitur q ta i aliore ab exteriore
s ex sole se motu sol mage
quam aere Sic z veritas que i
minatur a reb(us) no st estia
aime sz eminentia rez ex co
niunq reb ut nno e vero na
ipsa dr z intellect9 sil sz ad 4m
dm q aug9 loq de visione
intellect9 humani a q veritas no
dependet Sunt enim multe reb
quas intellectu nro no cognoscimus
nulla tm reb e quam intellect9 divinus
actu no cognoscat ut intellect9
humanus i potentia intellect9 agens dr st
quo omnia facit et intellect9
possibilis quo omnia fit tio i dif
finitione veri nec pt poni visio
intellect9 divini no at visio intellect9
humani indipo ut ex dcis pz. ad 4m
Tercio queritur utrum veritas sit 3
tm i intellectu componente et di
videntis et vi q no verum ei dr
si comparationem entis ad intellectum
Sz prima comparacio quam intellect9 compar
ad res e s qua format quiditates
rerum concipiendo diffinitiones
earum ergo i ista comparacione intellect9
principaliter et primi invenitur
p verum e adequatio rei et intellect9
sicut intellect9 componentis et dividentis
pt adequari reb(us) ita et intellectus
intelligentis quiditates rerum ergo
veritas no est tm i intellectu componente

et dividente. Commentator vi metaphysice dicit verum et falsum non sunt in rebus sed in mente. In simplicibus autem et quod quid est non est in mente. Commentator iii de anima. Indivisibilium intelligentia in illis est in quibus non est verum et falsum. Responsio. Dicendum quod sicut verum per prius invenitur in intellectu quam in rebus, ita etiam per prius invenitur in actu intellectus componentis et dividentis quam in actu intellectus quidditates rerum formantis. Veri enim ratio consistit in adequatione rei et intellectus. Idem autem non equatur sibi ipsi sed equalitas diversorum est. Unde primo invenitur ratio veritatis in intellectu ubi primo intellectus incipit aliquid proprium habere quod res extra animam non habet sed aliquid ei correspondens inter que adequatio attendi potest. Intellectus autem formans quidditates rerum non habet nisi similitudinem rei existentis extra animam sicut et sensus in quantum accipit speciem rei sensibilis. Sed quando incipit iudicare de re apprehensa tunc ipsum iudicium intellectus est quoddam proprium ei quod non invenitur extra in re. Sed quando adequatur ei quod est extra in re dicitur iudicium verum esse. Tunc autem iudicat intellectus de re apprehensa quando dicit aliquid esse vel non esse quod est intellectus componentis et dividentis. Unde et philosophus dicit vi metaphysice quod compositio et divisio est in intellectu et non in rebus. Et inde est quod veritas per prius invenitur in compositione et divisione intellectus. Secundario autem dicitur verum et per posterius in intellectu formante diffinitiones. Unde diffinitio dicitur vera vel falsa ratione compositionis vere vel false ut quando scilicet dicitur esse diffinitio eius cuius non est, sicut si diffinitio circuli assignetur triangulo, vel etiam quando partes diffinitionis non possunt componi ad invicem ut si dicatur diffinitio alicuius animalis insensibile. Hec enim compositio que implicatur scilicet aliquod animal est insensibile est falsa. Et sic diffinitio non dicitur vera vel falsa nisi per ordinem ad compositionem sicut et res dicitur vera per ordinem ad intellectum. Patet igitur ex dictis quod verum per prius dicitur de compositione vel divisione intellectus. Secundo de diffinitionibus rerum secundum quod in eis implicatur compositio vera vel falsa. Tertio de rebus secundum quod adequantur intellectui divino vel apte nate sunt adequari intellectui humano. Quarto de homine qui fit estimator vel causa verarum vel falsarum estimationum. Voces autem eodem modo veri dicuntur sicut et intellectus quos significant. Ad primum ergo dicendum quod quamvis formatio quidditatis sit prima operatio intellectus, tamen per eam non habet intellectus aliquid proprium quod possit rei adequari, et ideo non est ibi proprie veritas. Et per hoc patet solutio ad secundum.

Quarto queritur utrum sit una tantum veritas qua omnia sunt vera. Et videtur quod sic. Anshelmus in libro de veritate dicit quod sicut tempus se habet ad omnia temporalia sic veritas ad omnia vera. Sed tempus ita se habet ad omnia temporalia quod est unum tantum tempus. Ergo ita se habebit veritas ad omnia vera quod erit tantum una veritas. Preterea dicit quod veritas dicitur dupliciter. Uno modo entitas rei ut dicit Augustinus in libro soliloquiorum et ideo si essent plures veritates oportet plures esse entitates rerum. Alio modo dicitur prout exprimit se in intellectu prout dicit Hylarius verum est declarativum esse. Sed hoc modo nihil potest ad mentem venire nisi secundum veritatem prime veritatis. Omnes veritates quodammodo sunt unum in movendo intellectum sicut omnes colores sunt unum in movendo visum quia movent ipsum in ratione unius scilicet lucis. Commentator: tempus est unum omnium temporalium. Ergo si ita se habet veritas ad res veras sicut tempus ad temporalia oportet esse omnium verorum unam communem veritatem. Sufficit omnibus veritatibus esse unum in movendo vel esse unum in exemplari. Anshelmus in libro de

veritate sic arguit. Si plures in
uerorum sunt plures ueritates, quia cum ueritates
uariantur secundum uariationem uerorum,
sed ueritates non uariantur, ergo una
tantum est ueritas omnium uerorum. Item destructis
rebus in quibus est ueritas adhuc re-
manet ueritas et rectitudo secundum quam
sunt [illegible], ergo una tantum veri-
tas. Minor probatur ex hoc quod de-
structo signato adhuc remanet
rectitudo signi, quia rectum est ut
significaret hoc quod signum significa-
bat, et eadem ratione destructo
quolibet alio uero, eadem rectitudo uel
ueritas remanet. [illegible]
uel est maius mente humana nisi deus,
ut dicit Augustinus libro Soliloquiorum: maior
mente humana, quia non potest dici quod sit
minor, sic enim haberet mens humana de
ueritate iudicare, quod falsum est. Non enim
de ea iudicat sed per eam, sicut
iudex non iudicat de lege
sed per legem, ut ipse dicit in libro De uera
religione. Similiter non potest dici quod sit
ei equalis, quia anima iudicat [illegible]
ueritatem, non autem iudicat omnia
secundum ipsam. Ergo ueritas non est eiusdem
et ideo una tantum ueritas. Item Augustinus
Super libro lxxxiii Questionum: ueritas non perci-
pitur sensu corporis, quia nihil percipi-
tur sensu corporis nisi mutabile, sed ueritas
est immutabilis, ergo sensu non percipitur.
Similiter arguitur: omne creatum est
mutabile, ueritas non est mutabilis,
ergo non est creata, ergo increata,
ergo est una tantum ueritas. Preterea Augustinus
ait ad hoc [illegible] nullum sensibile est
quod non habeat [illegible] ad simile falsum, ita ut
[illegible] non possit. Nam ut
alia pretermittam, omnia que per corpus
sentimus [illegible]
imagines tamen corporum patimur
[illegible] in sompno
uel in furore. Veritas non habet ad
simile falsum, [illegible] percipitur. Similiter
arguitur: omne creatum habet ad simile
[illegible] ad [illegible] destru-
[illegible] nullum creatum est ueritas [illegible]

una ueritas. Contra Augustinus libro De uera
religione dicit: sicut similitudo est forma
similium, ita ueritas est forma uerorum.
Sed plurium similium plures sunt similitudines,
ergo plurium uerorum plures sunt
ueritates. Preterea sicut omnis ueritas creata
deriuatur a ueritate increata exemplariter
et ab ea suam rectitudinem habet, ita etiam
lumen intellectuale a prima luce
deriuatur exemplariter et in manifestatione
habet. Dicuntur tamen esse plura lumina intel-
ligibilia, ut patet per Dionysium. Ergo ne-
cessario concedendum est esse plures
ueritates. Preterea in coloribus quamuis ex
uirtute lucis moueant uisum,
tamen semper dicuntur esse plures et diuersi
et non potest dici [illegible]
ergo et quamuis omnes ueritates create se
[illegible] exprimant uirtutem prime
ueritatis, tamen non ex hoc dici potest nisi
una ueritas. Respondeo: sicut ueritas
creata non potest se [illegible] manifestare
nisi uirtute ueritatis increate, ita
nulla potentia creata potest ad agendum nisi uirtute
potentie increate. Non tamen aliquo modo diceretur
esse una potentia omnium [illegible] potentiarum,
ergo nec debet aliquo modo esse una ueri-
tas omnium uerorum. [illegible] ad
[illegible] triplex causa:
efficiens, exemplaris et finalis, per
quandam appropriationem. Unitas
enim refertur ad Deum ut ad
causam efficientem, ueritas ut ad
causam exemplarem, bonitas ut ad
causam finalem. Quamuis et [illegible]
possint ad singula referri
[illegible], sed non dicitur
aliquo modo esse una boni-
tas omnium bonorum [illegible] una entitate
omnium entium, ergo nec debemus dicere
una ueritate omnium uerorum. Respondeo:
quamuis sit una ueritas increata
a qua omnes ueritates create
exemplantur, non tamen eodem modo exemplantur
ab ipsa, quia quamuis ipsa similiter se
habeat ad omnia, non tamen omnia similiter se
habent ad ipsam, ut dicit in libro de
causis. Una alio [illegible] ab ipso ueritas

rerum et contingentium, sed diversis
modis mutationis extra divinum facit
diversitatem in rebus creatis. Ergo similiter sunt
plures veritates creatae. Praeterea veritas est
adaequatio rei et intellectus, sed diversorum
specie non potest esse una adaequatio rei
ad intellectum. Ergo cum res veritatis sint
specie diversae non potest esse una veritas
omnium rerum. Praeterea Augustinus dicit in libro XII
de Trinitate: credendum est mentem humanam
ita se rebus intelligibilibus con-
nexam ut in quadam luce omnia
quae cognoscit intueatur.
Sed lux per quam anima cognoscit
omnia est veritas. Ergo veritas est
de genere ipsius animae et ita oportet
esse veritatem creatam. Et ita diversis creatis
diversae erunt veritates. Respondeo dicendum
quod sicut ex praedictis patet veritas
proprie invenitur in intellectu humano vel
divino sicut sanitas in animali. In rebus
autem aliis invenitur per relationem ad
intellectum, sicut et sanitas dicitur de
quibusdam aliis in quantum sunt effectiva
vel conservativa sanitatis animalis.
Est ergo in intellectu divino quidem ve-
ritas proprie et primo, in intellectu vero humano
proprie quidem et secundario, in rebus autem
improprie et secundario, quia non nisi per respectum
ad alteram duarum veritatum.
Veritas ergo intellectus divini est una tantum,
a qua in intellectu humano derivantur
plures veritates, sicut ab una
facie hominis resultant plures
similitudines in speculo, sicut dicit glo-
sa super illud Psalmi: Diminutae sunt veritates
a filiis hominum. Veritates autem quae sunt in
rebus sunt plures sicut et rerum enti-
tates. Veritas autem quae dicitur de rebus in com-
paratione ad intellectum humanum est rebus
quodammodo accidentalis, quia posito quod
intellectus humanus non esset nec esse posset,
adhuc res in sua essentia permane-
ret. Sed veritas quae dicitur de eis in
comparatione ad intellectum divinum eis
inseparabiliter communicatur. Non enim pos-
sistere possunt nisi per intellectum divinum eas
in esse producentem. Per prius est etiam in re ver-
itas per comparationem ad intellectum
divinum quam humanum, cum ad intellectum
divinum comparetur sicut ad causam, ad humanum
autem quodammodo sicut ad effectum, in quantum
intellectus a rebus scientiam accipit.
Sic ergo res aliqua principalius dicitur
vera in ordine ad veritatem intellectus
divini quam in ordine ad veritatem intellectus
humani. Si ergo accipiatur veritas proprie
dicta secundum quam omnia principaliter vera sunt,
sic omnia sunt vera una veritate scilicet
veritate intellectus divini, et sic Anselmus
de veritate loquitur in libro de veritate. Si autem
accipiatur veritas proprie dicta secundum quam res
verae dicuntur, sic sunt plurium
verorum plures veritates in animabus
diversis. Si autem accipiatur veritas
improprie dicta secundum quam omnia dicuntur vera,
sic sunt plurium verorum plures veritates,
sed unius veri una tantum veritas.
Denominantur autem res verae a veritate
quae est in intellectu divino vel in intellectu
humano sicut denominatur cibus sanus a
sanitate quae est in animali et non sicut a
forma inhaerente. Sed a veritate quae est in
ipsa re, quae nihil est aliud quam entitas
intellectui adaequata vel intellectum sibi
adaequans, sicut a forma inhaerente,
sicut cibus denominatur sanus a
qualitate sua a qua sanus dicitur.
Ad primum ergo dicendum quod tempus comparatur ad
temporalia sicut mensura ad mensurata.
Unde patet quod Anselmus loquitur de illa veritate
quae est tantum mensura omnium rerum
verarum. Et ista est una numero sicut
tempus unum, ut in secundo argumento concluditur.
Veritas autem quae est in intellectu humano vel
in ipsis rebus non comparatur ad res
sicut mensura extrinseca et communis ad
mensurata, sed vel sicut mensuratum
ad mensuram, ut est de veritate intellectus
humani, et oportet eam variari secundum varietatem
rerum, vel sicut mensura intrinseca, sicut est
de veritate quae est in ipsis rebus. Et has
mensuras oportet plurificari secundum pluralitatem

mensurandi sicut diuisor corpus
sed dimensiones diuerse/ Cum igitur dicitur
Ad 3m dicendum quod unitas que remanet
destructis rebus est unitas intellectus
diuini et hec simpliciter est una numero/
Unitas autem que est in rebus uel in anima
variatur ad varietatem eorum/ Ad 4m
dicendum quod cum dicitur nulla res est sua
unitas/ unitas intelligitur de rebus
que habent esse completum in natura/ sic
tamen dicitur nulla res est suum esse tamen
esse uero quedam res increata est/ et
eodem modo unitas uera increata est/
Ad 5m dicendum quod unitas secundum quam anima
de omnibus iudicat est unitas prima.
Sicut enim a unitate intellectus diuini
effluunt in intellectum angelicum species
rerum in natura secundum quas omnia cognoscit
Ita a unitate intellectus diuini exorta procedit in intellectum nostrum unitas per
participationem secundum quam de omnibus iudicamus
et quia per eam iudicare non possemus nisi
sic esset similitudo per intellectum secundum primam
unitatem de omnibus dicimus iudicare
Ad 6m dicendum quod unitas in creatura
est unitas prima et huiusmodi proprie
ad creaturam est. Ad 7m dicendum quod
ipsa unitas creata non habet ad simile
fluxum quamuis creata quelibet ad simile
fluxum habeat/ tamen enim ad simile fluxum
creata habet magis defectibilis est
secundum unitas non ex ea parte qua conseruatur
creatura qua defectibilis est sed secundum quod
a defectu recedit primo uerit(ati)
conforta. Ad 8m non contra quecumque
obiciuntur dicendum est quod similitudo proprie inuenitur
in utroque similium/ unitas autem cum sit
quedam conuenientia intellectus et rerum
proprie inuenitur in utroque scilicet in intellectu
ut cum sit unus intellectus secundum diuinus et
cuius conformitate omnia que sunt diui-
na omnia creata per unam unitatem
quamuis impleta similiter sint
plures diuerse similitudines. Ad 2m
dicendum quod quamuis lumen intellectus
exemplaris a lumine diuino tyluz

ipse dicitur et de intellectibilibus creatis
negat unitas ipse dicitur de rebus explanatis
expletis ab intellectu diuino et ideo non dicitur
unum lumen sit dicitur una uirtute
Et similiter dicendum est ad 3m de coloribus
quia colores in ipso uisibiles diuersi
quamuis non uideantur nisi per lucem
Et similiter dicendum ad 4m de potestate et
ad quantum de entitate. Ad 6m dicendum
quod quamuis res exemplares differunt
a uirtute diuina non tamen proprie hec excluditur
quin res una unitate sint uere
et non pluribus proprie loquendo quia eadem
quod diuersimode recipitur in rebus exemplate
non proprie dicitur unitas sic proprie dicitur
unitas in exemplari. Ad 7m dicendum quod
quamuis ea que sunt diuersa aspectu
exemplari non una adequatione non
conueniant diuino intellectui/ intellectus tamen
diuinus cui omnia adequantur est unus
et exemplaris est una adequatio ad
res omnes quamuis non omnia sibi
eodem modo adequentur et ideo modo predicto
omnium rerum unitas una est. Ad
8m dicendum quod angeli loquuntur de unitate
explanata ab ipsa unitate diuina
in mente nostra sic similitudo faciei
resultat in speculo et huiusmodi uirtutes
resultantes in animabus nostris a
prima unitate et multum ut dicitur
Ad 9m dicendum quod unitas prima est quedam de
gnece largo modo accipiendo
genus secundum quod omnia intellectualia uel
incorporalia unius generis esse
dicuntur per modum quo dicit Boetius
ipsius sunt genus simul et

Quinto queritur utrum aliqua
unitas preter primam sit eterna
et uidetur quod sic. Augustinus enim dicit in monologion
de unitate eternitatis
loquens sine dictione unitas
habere sine non intelligatur habere
principium uel finem non clauditur preter
unitatem principium uel finem sed omnis
unitas intelligitur habere principium uel finem
uel non habere principium uel finem ergo

nulla veritas clauditur principio vel fine, sed omne quod est huiusmodi est eternum, ergo omnis veritas est eterna. Preterea omne quod cuiuslibet esse sequitur ad destructionem sui quia sive ponatur esse sive ponatur non esse sequitur quod erit, et oportet utrumque per tempore ponendo de utroque quod sit et quod non sit. Sed ad destructionem veritatis sequitur veritatem esse, quia si veritas non est veritatem non esse est verum, et non potest esse verum sine veritate, ergo veritas est eterna. Preterea si veritas enuntiabilium non sit eterna, ergo erit assignare quando erit enuntiabilium veritas, sed tunc hoc enuntiabile est verum nullam veritatem enuntiabilium esse, ergo veritas enuntiabilium est quod est contrarium ei quod fuit datum, non ergo potest dici veritatem enuntiabilium non esse aliquando. Preterea philosophus probat in primo physicorum materiam esse eternam quoniam hec sit subiectum per hoc quod remanet post sui corruptionem et ante suam generationem, quia si corrumpitur in aliud corrumpitur et si generatur ex aliquo generatur et ita esset quo ad generationem et in quod corrumpitur in infinitum. Sed similiter veritas si ponatur corrumpi vel generari sequitur quod sit ante suam generationem et post suam corruptionem, quia si generatur mutata est de non esse in esse, et si corrumpitur mutata est de esse in non esse; quando autem non est veritas verum est dicere veritatem non esse, quod utique non potest esse nisi veritas sit, ergo veritas est eterna. Preterea omne quod non potest intelligi non esse est eternum, quia quidquid potest non esse potest intelligi non esse. Sed veritas enuntiabilium non potest intelligi non esse, quia intellectus non potest moveri ad hoc ut intelligat idem esse verum, ergo veritas enuntiabilium est eterna. Preterea Anselmus sic arguit in Monologion capitulo [illegible]: quis potest cogitare quando incepit aut quando non fuit hoc verum, scilicet quod erat futurum esse fuit futurum et quod est preteritum esse erit preteritum.

Contra. Sed ex hoc propositio de futuro est vera quia ad est futurum, et ex hoc propositio de preterito est vera quia ad est preteritum, ergo veritas propositionis de futuro dependet a futuro et veritas propositionis de preterito [illegible], et ita non solum veritas propositionum est eterna sed etiam alie res. Preterea Augustinus dicit in libro de libero arbitrio quod nichil magis est eternum quam ratio circuli et duo et tria esse quinque. Sed hec veritas est veritas creata, ergo aliqua veritas preter primam veritatem est eterna. Preterea ad veritatem enuntiationis non requiritur quod actu enuntietur, sed sufficit quod sit id de quo potest enuntiari. Sed antequam mundus esset fuit id de quo potuit enuntiari et potest dici, ergo antequam mundus fieret fuit enuntiabilium veritas. Quicquid autem fuit ante mundum est eternum, ergo enuntiabilium veritas est eterna. Et idem quod prius probatum: mundus factus est de nichilo, id est post nichil, ergo antequam mundus esset verum erat mundum non esse. Sed enuntiatio vera non solum fit de eo quod est sed de eo quod non est, quia sicut contingit vere enuntiari quod est esse, ita contingit vere enuntiari quod non est non esse, ut dicitur in primo peryarmenias, ergo antequam mundus esset fuit veritas enuntiationis semper [illegible]. Preterea omne quod scitur est verum dum scitur, sed deus ab eterno scivit omnia enuntiabilia, ergo omnia enuntiabilia vera sunt ab eterno et ita plures veritates sunt eterne. Contra dicitur quod ex hoc non sequitur quia fuit vera in [illegible] temporibus sed in mente divina. Contra [illegible] sed hoc [illegible] ab eterno omnia sunt scita a deo non solum sicut sunt in mente eius sed in propria existentia. Ecclesiastici 23: Domino deo nostro antequam crearentur nota sunt omnia, sic et post perfectum cognoscit omnia, et ita non aliter cognoscit res postquam facte sunt quam ab eterno cognovit, ergo ab eterno fuerunt plures veritates non solum in mente divina.

ſz ſi ſe p ſe h3 dr ad ee ſimp
ſi q̄ ei ſui cōplemto / ſz ro vite
cōple i mt̄u / Ergo i mt̄u
dīno fuīt ab etno plura v̄a
ſimp cōcedēdo ē plēs etnas ee
v̄itates / ꝓ ſapi iuſtia ꝑpetua
ee et imortalib / ſz v̄itas ē ꝓs iuſtie
ut dt̄ tulius i rethorica / g̊o ē ꝑpe-
tua et imortalis / ꝓ uſa ſtd ꝑpetu
et incorruptibilia / ſz v̄itas ē maxie
nec q2 cōditur cu eate g̊ v̄itas
ē ꝑpetua et incorruptible / Cōz dr q
nec no corrupi2 p ſe ſz p actus /
Cōz 9 magis dz denominari a dd
id q̄ cōueit ei p ſe q̄m p id q̄ 9t
ei p actus / Sed v̄itas p ſe
loquēdo ē ꝑpetua et incorrupti-
bilis at corrupit g̊ no p actus
Et cōcedē ē q̄ v̄itas illa dcā
ſit etna / ꝓ ab etno deus fuit
prior mundo g̊o verū ꝑorē i do
fuit ab etno / ſz ꝑorita vnio
velocior ne ce ē poīt vel aliquis
g̊o ab etno fuit poſterioritas
mundi ad deū g̊o aliqd fuit
ad ep diu3 ab etno cui ꝯpetit
v̄itas et idē ꝓ pbus / Cōz dr q̄a
verū ꝑoritate et poſterioritate
no ē ad v̄ā uenīā ſz i v̄ā ac tm /
Cōz ſicut dt̄ boeci⁹ i fine de cō-
ſolacōe deus ē prior mūdo na et ſi
mūdus ee fuiſſ3 g̊o nulla vō po-
ritas eſt verū n̄c et no v̄oīs tm
ꝓ v̄itas ſignis ē v̄iā dō ſignis
ſz ab etno verū fuit ad ſig.
g̊o v̄itas ſignis fuit ab etno /
ꝓ ab etno fuit verū patrē ge-
nuiſſe filiū et ſpm ſcm ꝓceſ-
ſiſſe ab utroq3 / ſz iſta ſt pla va
g̊o pla v̄a fuīt ab etno / Cōz
dut q̄ iſta ſt v̄a vna veritate
vn no ſt plēs v̄ites ee ab etno
Cōz 9 alio pr̄ ē pr̄ et g̊nat filiū
alio filius ē filius et ſpirat ſpm
ſcm / ſz eo q̊ pr̄ ē pr̄ hec ē v̄a
pr̄ g̊nat filiū / vel pr̄ eſt pr̄
eo at q̊ filius ē filius hec eſt v̄a

Filius g̊nitus ē a pre g̊o h9 ꝓpoeb
no ſt vna v̄itate ne cedit ꝓ q̄uis
hō ſit viſible q̄uitāni ti no eſt
eadē v̄itas ut diſſ3 iſtaz ꝓpoū
hō ē hō / et hō ē viſible ꝓpt h q̄
no ē eadē ꝓprietas qua pdicat
h nom hō et qua pdicat h nom
viſible / Silr no ē eadē ꝓprietas
qua imptat h nom pr̄ et h nom
filius g̊o no ē eadē v̄itas dcāz
ꝓpoum / Cōz dr q̄ iſte ꝓpoes no
fuīt ab etno / Cōz 9 q̄cumq3 ē
intlus 9 qui pt enūciare pt ee
enūciatio / ſz ab etno fuit
intlus diuus intelligens patrē
ee patrē et filiū ee filiū et ita
enūciās ſue dicēs / Et h ſ
aug· idē ſit ſumo ſpui dice q
intelligē g̊o enūciacōes pdce
fuīt ab etno / Cōz 9 illud catū om
ē etnū / v̄itas oīs pt pma ē
cata / g̊o ſola v̄itas pma ē etna
ꝓ cuis et v̄n qualū / ſz ſoli vni
ē cuis etnū g̊o ſola vna v̄itas
ē etna / Sed tn̄ dubiū q̄ ſit p9 dem Rᵒ
v̄itas adeqtioni et q̄ menſura3
imptat v̄n ſi h3 denomina ad
v̄n ſit et denomina ad q̄ menſura
tū menſura at corp9 et menſura
intrīſeca ſit linea ul ſupficie
ul pfundite et menſa extrīſeca
ſicut locatū loco et mot9 tpe
et paruſq3 ulna / Dim et pt ad de-
nomiari v̄n dup· vno a vite
inhēnte / alio a ab extrīſeca vite
et denomiā oīs rēs v̄ā a
pma v̄itate / Et q2 v̄itas q̄
ē intlus menſura a rebz ipīs
ſz q̄ no ſolū v̄itas vei ſz et
v̄itas intlus 9 ul enūciacois
q̄ intlu ſit a rdte vā p denoie
inhāt at adeqtōe ul cōme-
ſuracōe intl9 ac vei no vel qui
q̄ntitateq3 cōmoze ſit i actu /
Sed 9 cōm pt nūc adeqri
hiis q̄ fuſtiu erut / nūc at nō ſt.

aliqz no eet h pa dutip nasce,
vn h denoia va a unitate
que e i intellectu tn̄e q̄ng est
reb ipa Et illc et intellectus dung
adeq̄ri potuit ab etno hijs
que ab etno no fuunt sz i tpe
sed fiat ca q̄st i tpe denoiad
put na ab etno a intellectu diuo, ex
Si at accipia q̄ unitate creatore
uoze eis inherente quam unq̄
i reb et i intellectu creato sic unitas
no e etna n uiuu comitta
bil cu ipe reb ul intellectus quiq̄
unitateb inherent no sunt ab
etno si at accipia unitas uoze
creatoze q denoiant oia n̄a
sicut exemplaria mensura q e unitas
pma sic dupt t venit comite
tiabilis t intellectus unitas e et
Et hinc intellectus etnitate venia
augustini li solil. t ans i monol.
vn ans d i li. de uitate i intell
potes quo sumas uitatem i meo
monol pbau no hre pncipiu
ul finem p uitate oronis hec at
unitas pma no pt ee de oibz
n vna i intellectu eni uno di
usifica unitas n duplex uno pi
diuersitate cognitor de quibz
diusas ht conceptões qs diu
se unitates i aia consequunt
Alio ex diuso mo intelligendi
cui si enim fozt fi de reb vna sz
aia que coponendo t diuidendo
cointelligit tpe ut d i 3o de
aia diusimode intellectus circu fuor
tibz ut pnte ptitu t futu
t s hec diusas conceptões fozt
i quibz diuse unitates inueniunt
Vbz at diusoze modoru
diusitas inuenitur no pt i diuina
cognitione Non e i de diuisis rebz
diusas cognitões ht sz vna
cogne ogscit oia qz p vnum
speciem sua cogscit no sin

fua cognitionis inmittēb ut d
dyo i li de di no sz illud cognito
no cochit aliq tpe cu etnitate
mensure que abstrahit ab
oibz tpe de tpe ptinens vnde re
linquitur q no sit plzs unitates ab
etno sz vna tn ad p'mu g' dd
q sicut aus seipm exponit
i li de uitate io dixit q unitas
enunciacõis no claudit pnc
t fine no q absq pnco oro fuit
sz q no pt intelligi q oro ee
t unitas illi deesset i a f oro de
q agebat q sz esse ad ee futu
vnde p hoc appet q nolut asse
unitatem inherente veritate ul
orōi ee sine pnco t fine sz unitate
pma a q sicut a mensa exaltn
enunciacõis unitas dd ad 2m dd
q ex aiam duo inueni sicut re
spciunt t pnones t negatones
veri que duo no codem se ht
ad unitatem q no codem mo se
hnt ad intellectum reb eni ipa c
spe qua ht dinome intellectu adeq
sicut artificiatu arti t ex
uitute cognitum speciei nata e sibi
intellectum m adeqre in tpm p
similitudinem sui recepta i aia
cognitionis de se fac sz no eb
ex aiam considerat n ht ad
vn intellectu diuino equetur n
vn cognitionis sui faciat i
intellectum uro vnq intellectui diui
cuiq cquetur no e ex se ipo no
ent e sz ex ipo intellectu qui vo m
no ente accipit i se ipo reb
at q e ad potine ex aiam
ht ad i se ipa vnuna dici possit
no e at no ee veri sz q q vite
ci attribuit e ex pte intellectu
cui d. g unitatum no ee vniu e
e unitas q hic fz fit deficiente
n ht intellectum, vn ad designationes
unitatis q etiam no sen i eternitate

que ē im̄te tu z ita pz qȝ cōs hō nō
pt concludi n̄ q̄ uitas q̄ ē i
intetu ē etna z oz utiqȝ q̄ sit i
intetu etno z h̄ ē uitas p̄pa. Vn̄
ex p̄dcis vȝ q̄ oīs sola uitas
p̄ma ē ē etna z p̄ h̄ pz solo ad
3m z ad xm c͞ld v. dis q̄ nō pt
intel simp̄ uitate ē ē pt tn̄
intelli nulla uitate cāta ē sic
z pt intelli nulla creatura ē
hūt q̄ n̄ pt intel ē nō ē ē et
ē nō intel q̄uis nō intel
sine hoc q̄ sit ut intelligat. Nō
enī oz q̄ q̄ q̄ intel intelludo
ht intelligendo intel gat q̄ n̄ se
reflecti sup̄ seipm z nō ē m̄ q̄ uis
s uitate cāta sine qua nō pt
intel n̄ intelgat nō ē ē. c͞ld vj dis
q̄ id q̄ ē futum nūq̄ n̄ ē futum
nō ē z silr ptitum nūq̄ tn̄ hug
vn̄ eadē rō de ui te ptiti et
futi sic z de uite nō ent ex
qua nō pt tocludi etinta uitas
uitatis ad p̄mēnt diu ē c͞ld
vij dis q̄ ubi aug ē intelli
q̄ ita sē etna q̄ sit i mte diua
vt acipit etnu p̄ p̄petuo c͞ld
vij dis q̄ q̄uis enuntiato
ua fiat de ente z de nō ente
ro tn̄ eius z nō eius co se
hūt ad uitatē ut ex dcis pz
ex quib pz solo ei q̄ obicit
c͞ld ix dis q̄d ab etno sciuit
de q̄ pla enuntiabilia sz tn̄ i pla
sciuit vna cognē vn̄ ab etno
nō fuit n̄ vna uitas p̄ qua
diua cognitio uafuit de rebȝ
plurib futuris i tpe c͞ld x. dis
q̄ sic ex p̄dcis pz intel n̄ nō
solu adequat hiis q̄ sit actu
sz z hiis q̄ actu nō sē p̄cipue
intel diui q̄ cui idē ē ptitu z
futum vn̄ q̄uis reb nō fuīt
ab etno i p̄p̄a na intel tendiu

fuit adequatus reb i p̄p̄a na futuris
i tpe z id vān cogitio huit
ab etno de rebȝ i p̄p̄a na
q̄uis rerum ueritates ab etno
nō fuīt c͞ld xj. dis q̄ q̄uis
vo uitatis copla i intetu nō
tu vo vert intetu copletur vn̄
q̄uis concedat simp̄ q̄ uitas
veraꝫ oīm fuit ab etno p̄ hoc
q̄ fuit i intetu diuino nō tn̄ pt
concedi simp̄ q̄ reb ul fuīt
ab etno p̄ hoc q̄ fuīt i intetu
diuino c͞ld xij dis q̄ id intelgit
de iustia diua ul si intelgat
de iustia huana tunc dico ē ppetu
sicut z reb alib dur ē ppetue
sic dicitur q̄ ignis ē mo sursu
p̄p inclinatom nisi impediat
ut quinit q̄ ut dt tulius ē hug
imoy nec vo i consentaneus q̄
ex natura uirtutis ē ht inde sui
te inclinatom ad actu sui
q̄uis aliq̄ impediat. Et io z
i p̄mo digestorum dr q̄ iustia
ē constans z ppetua vol vez
ius suū tribuens. Et tn̄ uitas de
qua nūc loquitur nō ē p̄s iustie
sz uitas q̄ ē i confessionib i
iudicio faciendis c͞ld xiij dis
q̄ hoc q̄ dr ulē ppetuū ē z
incorruptibile aug dup̄ exponit
vno ut dicat ē ppetuū z
incorruptibile rō ꝑticularium que
nūq̄ incipiunt n̄ desicut
sz transeuntes ē lumite mundi Alio
enī ad hoc ē si phos ut saluet
ppetuū ē i spē q̄ i individuo
saluari nō pt. Alio ut dicat
ē ppetuū q̄ nō corrumpit p̄ se
sz p̄ accns ad corruptō individui
c͞ld xiiij dis q̄ ad attribuit
alicui p̄ se dup̄ vno potentie
sic igni attribuit ferri sursum
z a tali p̄ se magis denoiat ad
q̄m ab i q̄ p accns magis ē
dicatur igne sursum fieri ē coꝫ q̄

sursu ferunt qm corp q deorsu
quimus igmis p actus aliq deor
su ferat ut pz i ferro ignito
quoqz attribuit pse alii voce
remotoib ph s qr remouent
ab eo a quda ta sit quia dispoz
inducte un si p actus ad core
adueniat i dispo quia simpl
enunciabilis sit unitas p se
attribuit inquantu p no p pone
aliq fore s p dispon forum
diuersificatiui un qn aduenit
fore distinguentes numi magis
simp ee dz plies matias qm
una et ee i pposito no ecim dz
nec in corpore qui bcat aliqu
forum in corpoib s qr no quit
e se disponentes males qst
tac corpoib i indiuiduis un
nec i vel ptitu b eorus sup
dz corrupuit et i c. Ad xv dub
qr tu omnia alia quia inqua lz
ad ponat i vezo na quitas
enim ex h ipo qr quitas e ad
dt sola velo no ht ex hoc qr ch
q ad ponat i vrium a qz no
pderat ad s ad ad un inem
quedam velonces qn ivcru
na ponit s i vaetim et nod
quuid qdvm t otigit ut ex dais
phi et ang hi pt uno qud ad
ad scipm referri ut tu dz
ideo ideo. Si em h velo ad t
vnuna ponet addiui eq dz
ide eet i infinitu pcede i ve
lonib qr ipa velo p qua aliq
res dz e eadz eet eade s p
aliqm velonem et i infinitu
et ipa velo ad ad refe. No
enim pt dici q pnitas refert
ad sbm suum p aliqm velonem
media qz i ad media velo
indiget alia media velo et
i infinitu. Vnu a velo que s

ito par qr pdu te ad sbm no dz
i vezo na s i vaetim. 2o qz
pmu velonem depedet ex alio
et no eqo sic scia dependet a
scibli et no eqo. Vn velo scie ad
scible ee ad i vezo na no at
velo scibil ad sciam s i vaetin
3o qn eus qpa ad no. eius
ut tu dicit q nos sumus pces
hijs qui futi sit p q nos. ab
seqre q posset ee infinite
veloes i eod signo i infinitu
ptendere i futim. Ex duobus
tertiis apparet q velo a pon
n pomit i vezo na s i mtau
tm tuqz de q no depedet
ad tatas tuqz te poltas dt
p qpacom eutib ad no ens
un ex h no seqre q sit aliq
unitas etna n i intu diuo q
solus ee etnus et h e unitas pt
Ad xvi dub q quimus de qua
sit pior omnibus tatib no tu se
q i. velo sit velone s qz magr
ex cosidatoe ne eq q p dz
et eiqz q postq dz sit et scible
dz p ns na qm scia quimus
velo scibil ad sciam no sit ad
i vvuna. Ad xvij dub q tu
dz significatoe no exnte vtim e ad
significare p ordinatom rerum i
intu dmo exnte sit archa
no exnte vcm e archa coop
tulu h re p ordinatoz artis i
artifice. un nc ex h hi pt q
alia unitas sit etna qm pma.
Ad xviij dub q vo ve fundat
sup eus quimus at i diuinis pona
plies pt ul ppe es no tu ibi po
si ppius ee qr eet i diuinis no nisi
eenla dz tio omy istaz enunc
iabliu p vcm ee ul gnare
filiu ee ul genitu ee s q ad
ve vefunt e unitas una que e
vitas pt et. Ad xix dub

q gnuit alio pat sit pr et filius
filius qr hec e prim te id filiacone
ide e quo pr e et quo filius e qr
utrobi e p essm diuina que una e
ro at unitatib no fundat sup
rom pr(n)itatis et filiationibus ...
huius s sup rom entitate pr
nitas at et filiatio sut una essen
tia una e unitas utriusqz Ad pe
dm q ppetas qua pdicat hu(m)oi
ho et hec non vis le na e eade p
sona ut hec vnum ee sit e de pr
nitate et filiacoe eciam no e simile
Ad xxj dm qn vnitas dinis quantu
cuqz diuisorum cognoscit non vnita
cognitione et queris sciplis hunt
diuisas unitates vnum multa amp
na cognoscit non vna cognitione
omnia huius q de pmo est ut gun
vn et omn correnn(?) e mis vna
Quero quid sit an unitas
unitas tanta sit immutabilis
et uir q sit immutabile Aust i li de
unitate dt i deo hat vere pba vi
tatem immobiles pmanere pmissa
at vero fuit de unitate signis
ut ex pmissis appet quo unitas
continuabilis e immutabilis et eadem
voc unitas vel p simitas conti
nuationibus mutatur magis et minus ad
mutacionem vel s ve mutatur
unitas ppomb manet quo unitas
continuationib e immutabilis pbo
medie unitas s quo e vat ido
quedam mqm ad implet hec q
accipit i mete diuina Sz h ppo
sor sedet accipit i mete diuina
ut signt sessionem sortis qr s
sorte non sedente quo et sorte non se
dente manet i ea unitas et ita
unitas pdcte ppoins non mutatur et
si res mutentur p si res mutatur hec no
pt ee de mutabilis hius q unitas
me sit ut aliq formis m...
dum ... sub sbis mutatis s unitas
non mutatur ad mutationem rerum

qz destructis rebus adhuc verz
unitas ut augs et ans pbant
quo unitas e dio imutabilis ꝑ unitas
veri tanta e unitatis ppomis ex eo
enim q res e ulno e dr oro vera
ul falsa s unitas veri e immutabilis
quo et unitas ppoinis pbo medie
Aust i li de ... pbat unitatem
continuationibus imobile pmanere
s q implet id q accipit i mete
diuina s silr qz res implet id
q accipit i mente diuina ut hic
quo rigis veri unitas e immuta
pi q manet i dimi oe fia
huius mutatur In altacoe em
colore no dicit supficie immui
qr manet qz mutatoe colore
fra s unitas manet i re qz
mutacoe veri fra qr eius et unio
continuitatis quo unitas e immutabilis
ꝑ ubi e eadem tanta et id effectus
s eadem res e tanta ut hac pat
ppomis sortes sedet sor sedebit
sor sedit s sortis sessio quo eadem
e earum unitas s si unum tm p
dicetur e unum oz silr aliud duore
sp ee unum si enim aliquis e unum
sor sedet s fuit et erit unum
sor sedit ut sor sedebit quo
unitas una trium ppomis ꝑ
uno modo sehit ita e immutabilis et
eadem voce quib alia unitas
Oz quo mutabilis tamen mutantur effectus
s res quo est tanta ut ille ppoins
mutantur quo et ppomi mutabis mutatur
Ad ... dm q ad dr minor dup
vno modo qr e sbium mutationis sicut
dicitur corpus ... et nulla
forma e mutabilis et dr q forma e
materialis corp consistens vnum tm
unitas signis significat pmorum forma
pus q o no e cum unitas sit m
mutabilis hic no ... dr ad min
tam qz supm sit mutatio sit dicitur
albedinem muni qz supam corp
altatur et quia de unitate anst
mutatur ... Sciendum e

ps q cuncto quiz quid umr
dr quoq at no qn cm e inhe-
rens ei q mo si pmitte et ipm
umr dr sic albedo uel qua
tas umr dm qn eid si ipa
mutat eo q ipa si hac mutat
succedunt sl immci sbo qn
at i si q umr dr e extrin
tuci a mutacone no mo simo
pscriat sic locq no dr moui
qn ad si locum mot vnd in
phie dr q locq cimur cung
cotinet eo q p localem motu
no dr ee succo locoz i vno
locato si magis succo locatoz
i vno loco si forz inherencium
que umri dm ad umoz sbi
Dupx e cumutacoibus mo aliq
cut dm umr foz quales et
alie foz spales foz cm spal
p mutacom no remet eadem
nc si eon si vom sic albedo
sca altam non manet si foz
qual sca mutacione remet eadem
si vom si no si ee sic sca mutatio
de albo i nigru manet idem co
loz si eadem vom coloris si no
eadem coloris spes. Dm e at
supig q ad denoiat vly vite
pma q mensa extrinseca si uite
inherente e q mensura intrinseca ita
vm rebus ea variat quid ip
ticipare [illegible] ipa quantitas
pma si qua dm [illegible] mutat
lethe e q augeo dr i li. de gna
metes [illegible] aliq plq alij mig
nidet de ipa ntate si ipa i se
manebu pficit nc deficit
Si at accipiat q nte inherente
rebus sic ntas umr dr q q
aliq si ntate mutata [illegible]
denie ntas i ntatibus [illegible] du
obq i rebus ipis [illegible] ntas
cm acoibus subiditur copre
dit et ntas cm accnibus
[illegible] que [illegible] at d
[illegible] cpa ad metu dimi. et

huanu. Sig accipia ntas
rei si ordine ad metu dimitt
quid mutat ntas rei mut
talia mutatione no isti. Ntas
enim e forma qual cu vng
ens quantu vnu e sicut aquat
mutacione rebus remet eius quis
alia si alia form p qua ht ee
ita sse remanet [illegible] nte
qz quicuqz formulis pnone
p mutacom accivat si ea dis
metuni cosor qui cauta cog
noscit nt esse quicuqz dispon
Si at conside ntas rei i ordie
ad metu huanu ntq tc quz
sit mut o dendre i pte quz
at de vna ntate i alia cu
cm ntas sit adeqo rei i mtq
ab equalibz at si egla tollat
adhuc egla remet quibus no
eadz qualite doz q qn slr
mutat metq et rebus remaet
quid ntas si alia sicut si
soz sedete metq soz sede
tco pgmo no sedete metq
no sede [illegible] qz ab vno me egli
si ad tolla et nt a reliq e si
ab utroqz equalia tollant
metq e inequalite puenire
que sequit ad stn sic eqlitas
ad ntate. Inde eq sicut tu
no existe mutare rebus no muto
mtq ntq aut pq mute
si no sil pueit slitas et cit
muto dendre i slte sicut si
forte existe albo mtq albz
eius cum q si at pcea mt
cu nigru forte albo remete
ntq forte muto i nigredine
adhuc albz mtq ntq muto
i pallore mtq ee rubeg
eie slitas i metu. Et pz qlr
ntas mutat et qlr no mutat
Ad pmo ergo dm q cu ans lo de pte 2
qua put sca cia dm ut a tq 10
mesura extrinseca Ad 2 dm q q
metq reflecti i se i pma met
pfecte et alias rebus ut dr i 2 de cia

io que ad intentu ptinet. S. q ad
voce unitat spectant put dup
considerari. Uno modo s q sit res qda
et eodem modo dr de eius unitate sic
de aliis reb ut sit res dr una
qz implet hoc q accipitur in intel-
lectu divina retinendo nom suu adsta
enuntiatione una dicatur retinendo
nom sua q est ei desputata in intel-
lectu divina n pt ab ea removeri
enuntiatio ipa manente. Alio
s q copatur ad res intelligibiles
et dr enuntiatione una qn adequatur
rei. et sic unitas mutatur ut dicitur
Ad 2m dicendum q unitas q venit
destructis rebus mutatis cum unitas
prima que est rebus mutatis non
mutatur. Ad xm dicendum q manente
re non pt fieri ut ea mutato quo
ad ea q sunt sub eo cum alia sit enunti-
atio et cum non significet
et ad q fundatum est institutam. Unde
non sequitur q unitas rei ideo sit immu-
tabilis sed q sit immutata quantum ad
eam alia re manente rei quoque
tamen accidit mutatio per accidens pp
s quantum ad accidentalia mutatio
accidere pt et manente re et ita
quantum ad accidentalia pt fieri mutatio
unitatis rei. Ad x dicendum q ista ra-
tio est ... unitas sed non eadem
ut ex predictis patet. Ad xi dicendum q
indepentitas mutatis non tamen de-
pendet ex independentia rei sed ex
independentia intellectus sicut independitas
effectus dependet ex independentia
agentis et patientis quibus at
sit eadem res q sub illis tribus
temporibus non tamen eadem intellectus cap-
pit quoniam intellectus adiungit tempora
unde per variationem temporis sit diversitas intellectus

12 Consequenter queritur utrum unitas in di-
1 vinis dicatur secundum substantiam vel personaliter
et videtur quod dicatur personaliter quia sicut in divinis

importat relationem principii plus dicit
... unitas est ... ut patet per augustinum
libro de ... quod ... unitas
divina est summa simplicitas principii sine
ulla dissilitudine. Unde ... unitas dici-
tur unitas in divinis plus dicit personaliter
non est simpliciter essentia est ... equale
sed similitudo in divinis importat dis-
tinctionem personarum secundum hylarium ... hoc
quod non est similis quod eadem ratione
equalitas quedam quoque importat dis-
tinctionem in divinis quia omne quod
in divinis importat relationem plus
dicit secundum unitas importat quandam
relationem ...
intellectus sicut ubi ... sic ubi
plus dicit ... unitas ...
... unitas ut dicit augustinus
libro viii de trinitate ...
personaliter quia unitas in divinis
... accipi pt uno modo ... alio
modo ... Si cum ... accipiatur
unitas tunc importat ... equaliter
divinum intellectus et rei et quod intellectus divinus
primo intellectus ... essentia sua
per quam omnia dat intellectui. Ita unitas
in deo principii importat equaliter
intellectus divini et rei quod est eius
et quoniam intellectus divini ad res causatas
intellectus at divinus et res sua non
adequatur ad invicem sic mensu-
rabilis et mensuratur cum principium non sit
principii aliquis sed sunt omnino idem
unitas ex tali equalitate resul-
tans nullam principii relationem impor-
tat. Sive accipiatur ex parte rei
sive ex parte intellectus quod una et eadem
id est sicut enim idem intellectus et
res intellecta. Ita est idem unitas
rei et intellectus sive aliquid quod dicitur
principii. Sed si accipiatur unitas
intellectus divini secundum quod adequatur rebus
causatis sic adhuc remanebit
eadem unitas sicut predictum est de se
et aliis sicut adeo ... unitas intellectus
non principii ad causatas ad quas non

principij copula ut mensura et causa
Nunc autem notandum quod in divinis vox
principij vel quia ea primo importat
non importat vel importat vocem
principij ad causatas creaturas dicitur
vero in divinis similiter unitas proprie accipiatur
appropriatur patri sicut filij sic aequalitas et certa
que ad unitatem pertinet mathematice
vel similitudine accipi unitas in
divinis quam accipimus ea illis
vocibus quas invenit in verbis causatis
Loquitur de unitate quia verbis causata
invocatur sumpta principij. similiter in divinis
patri et filio. hoc modo dicitur unitas in
divinis summa unitas principij quod
filio dicitur et si hanc accipit unitas
unitas proprie convenit filio et patri dicitur
et locutus augustinus de vera religione
Et propter hoc ad propositum ad 2m dicendum
quod equalitas in divinis quia impor-
tat relationem quam dicit distinctas
personas sicut cum dicitur quod pater et filius
sunt equales et si hoc in nomine equalitatis
realis distinctio intelligitur quia at
in nomine equalitatis nomine realis
distinctio sed vocibus tamen sicut in
divinis sapientia et bonitate divina a creaturis
equales unum non autem quia distinctio
personarum importetur et si distinctio
importata per nomen unitatis sicut sit
equalitas in creaturis. Ad 3m dicendum
quod quamvis unitas sit concepta per
intellectum in nomine tamen in hoc conceptum
vel conceptibus sicut nomine illius
unum non est similiter. articulus viij.

Octavo queritur utrum omnis unitas
sit a unitate prima et videtur quod non
Ista enim formitas deformitas est sed nulla
causalitate prima ergo non omnis unitas
est a deo prima. Secundo dicit unitas signi
ficationem sed quam habet dicitur principio sit a
deo non autem sed quod refertur ad unum
Sed contra est unitas prima non solum est

unitas signi dicitur ad 9 sed unitas
verum. Origo hec unum non sit a deo sed quod
refertur ad verum sed unitas unum non
est a deo. Responsio dicendum quod proposita quod non
omnis alia unitas sit a deo per
se est esse formata ergo istum formatum
est unum ut fiat defectus quam ad re
ponitur ad unitatem deaque cop
mittit unde vero ergo unitas predicta
consistit hoc quod est actus opera
tionis suo sed unitas dum non est
ex opponitur actus in suo nisi
intelligatur quod actus sub defor
mitatibus ergo unitas unum non solum
est quantum ad ipsam eius actus
sed quantum ad deformitatem sed actus
sub deformitate consideratur non est a
deo ergo non omnis unitas unum est a
deo. per Anselmum dicit quod verbis dicitur una
sed que ut dicit esse in modos quod
potest dici quod dicitur esse verbis ponit unum
sed que dicitur contra verbis dicitur esse ordo per
mittere est actus sed permissio dei
extendit se et ad deformitatem actus
ergo unitas verum et ad deformitatem
illa pertingit sed deformitas illa
non est a deo ergo non omnis unitas
est a deo. Sed dicit quod sit deformitas
vel peccatum quedam dicitur entibus non semper
sed quid stat dicitur hoc unitate
non semper sed sic est unitas sed quod
non est a deo. Secundo unum addit
super entibus ordinem ad intellectum sed peccatum
ut deformitas quamvis non sit
semper entibus tamen semper est apprehen-
sa per intellectum quamvis non habeat
semper entitatem habet tamen semper
unitatem per esse sed quid ad similitudinem
reducitur sit hic ethiope esse
album dentes reducitur ad hoc quod
dentes ethiopis esse album ergo
aliqua unitas sed quod non est a deo non
omnis semper unitas est a deo quod est
absurdum sed quod non est ea unum non

e(st) ta(m) effect(us) sicut de(us) no(n) e(st) ta(m) de-
formitat(is) p(eccat)i q(ui)a no(n) e(st) ta(m) defectibi-
li(s) a(u)c(tor) ex quo defectus p(eccat)i ac-
cidit. s(ed) sicut e(st) c(aus)a unitatis
affirmati(v)a(rum) p(ro)po(siti)onu(m) ita n(on) e(st)
negati(v)a(rum). Cu(m) ergo deus no(n) sit c(aus)a
eo q(uod) e(st) no(n) e(ss)e ut d(icit) aug(ustinus) i(n) lib(ro)
lxxxiii q. relinquit(ur) q(uod) deus no(n)
sit c(aus)a negati(v)a(rum) p(ro)po(sitio)nu(m) et no(n)
omnis unitas e(st) a deo. C(ontra) aug(ustinus) de
v(er)a religione i(n) li. soli. q(uod) veru(m) e(st) q(uo)d ita se h(abe)t ut vi(detu)r.
S(ed) malu(m) aliq(uod) ita se h(abe)t ut vi(detu)r
ergo aliq(uod) malu(m) e(st) veru(m). s(ed) n(u)ll(u)m malu(m)
e(st) a deo. ergo no(n) o(mn)e veru(m) e(st) a deo.
S(ed) di(cendum) q(uod) malu(m) no(n) i(n)n(otesci)t p(er) sp(eci)em mali
s(ed) p(er) sp(eci)em boni. Ergo sp(eci)es boni
nu(m)q(ua)m facit appare(re) n(isi) bonu(m). ergo
si malu(m) no(n) in(notesci)t n(isi) p(er) sp(eci)em boni
nu(m)q(ua)m app(ar)et malu(m) n(isi) bonu(m)
q(uod) e(st) falsu(m). S(ed) q(uod) I. Cor. xii s(ecundu)m id.
Nemo p(otes)t dic(er)e d(omin)us ihesus n(isi) i(n) sp(irit)u s(an)c(t)o. Am-
bro(sius). o(mn)e veru(m) a quocu(m)q(ue) dica(tur)
a sp(irit)u s(an)c(t)o e(st). p(raeterea) o(mn)is bonitas c(re)ata
e(st) a p(ri)ma bonitate i(n)c(re)ata q(uae) d(eu)s e(st).
g(ener)o eade(m) r(ati)o(n)e omnis unitas e(st) a p(ri)ma
unitate q(uae) deus e(st). p(raeterea) unitas complex(a)
i(n)tellectu(s). s(ed) omnis i(n)tellectus e(st) a deo.
ergo omnis unitas e(st) a deo. p(raeterea) aug(ustinus)
i(n) li. soli. d(icit) q(uod) veru(m) e(st) id q(uo)d e(st). s(ed) o(mn)e
e(ss)e e(st) a deo. ergo omnis unitas. p(raeterea) sic
unu(m) co(n)vertit(ur) cu(m) ente. ita et ver(um)
s(ed) omnis unitas e(st) a p(ri)ma unitate
ergo et omnis unitas e(st) a p(ri)ma unitate.
R(espo)n(de)o d(icendum) q(uod) i(n) ver(itate) c(re)ata i(n)venit(ur)
unitas et i(n)tellect(us) ut ex dictis p(at)z i(n)-
tellectu q(ue)d(am) s(ci)l(icet) q(uod) adequat(ur) reb(us) cog-
nitoru(m) h(abe)t i(n) reb(us) aut s(ed) q(uod) i(n)itat(ur)
i(n)tellectu(m) divinu(m) qui e(st) re(rum) mensura
sic(ut) ars e(st) mensura o(per)u(m) artificiu(m)
et alio(rum) s(ed) q(uo)d co(n)natu(m) e(st) facere de se
vera(m) app(re)hensione(m) i(n)tellectui h(um)ano
qui p(er) res mensurat(ur) ut d(icit) x
metha(physicae). res a(utem) extra eius ex eo q(uod) ha(bet)
p(ro)p(ri)a(m) forma(m) s(ecundu)m i(n)itat(ionem) artis divi(n)i i(n)tellect(us)

et p(er) eande(m) nata e(st) facere de se
vera(m) app(re)hensione(m) i(n) i(n)tellectu h(um)ano
p(er) qua(m) et forma(m) unaq(uae)q(ue) res
e(ss)e h(abe)t. Sic(ut) unitas vero co(m)ple(xorum)
includit i(n) sui r(ati)o(n)e entitate(m)
et sup(er)addit h(abi)tudine(m) adequat(ionis)
ad i(n)tellectu(m) h(um)anu(m) vel divinu(m)
s(ed) negac(i)o(n)es vel p(ri)vac(i)o(n)es eo(rum) q(uae) s(un)t
ex(tra) a(n)i(m)a(m) no(n) h(abe)nt aliq(ua)m forma(m)
p(er) qua(m) vel i(n)itent(ur) exe(m)plar artis
divine vel i(n)serat sui noticia(m)
i(n) i(n)tellectu h(um)ano. s(ed) q(uod) adeq(ua)nt(ur) i(n)tellectui
ex p(ar)te i(n)tellect(us) qui ea(rum) r(ati)o(n)es
app(re)hendit. Sic ergo p(at)z q(uod) cu(m) d(icitur)
lapis verus et veritas n(on) d(icitur) de
eo(dem). q(uia) unitas se h(abe)t ad utru(m)q(ue)
unitas e(n)i(m) de lapide d(i)c(t)a includit
i(n) sui r(ati)o(n)e entitate(m) lapidis et
sup(er)addit h(abi)tudine(m) ad i(n)tellectu(m)
q(uae) ca(usa)t(ur) et ex p(ar)te ip(s)i(us) rei q(uae) h(abe)t
h(abe)at ad q(uo)d s(ecundu)m q(uod) vere sit possit.
S(ed) unitas d(i)c(t)a de cecitate no(n)
includit i(n) se ip(s)a p(ri)vatione(m) q(uae) e(st)
cecitas s(ed) solu(m)mo(do) h(abi)tudine(m)
cecitatis ad i(n)tellectu(m) q(uae) e(tiam) no(n) h(abe)t
a(li)q(ui)d ex p(ar)te ip(s)i(us) cecit(atis) c(u)i quo
subsistente cu(m) cecitas no(n) ad-
equet(ur) i(n)tellectui ex p(ar)te alic(uius)
q(uod) i(n) se h(abe)at. p(at)z ergo q(uod) unitas i(n)
reb(us) c(re)ata i(n)venta m(anet) a(d) p(ar)t(em)
co(m)p(re)hendend(am) q(uan)tu(m) entitate(m) ver(am)
et adeq(ua)tio(n)e(m) veri ad i(n)tellectu(m) et
i(n)tellect(us) ad res vel p(ri)vac(i)o(n)es vero
q(uod) totu(m) a deo e(st) q(ui)a ip(s)a fo(rm)a
rei p(er) qua(m) adequat(ur) a deo e(st)
et ip(s)u(m) veru(m) sit bonu(m) i(n)tellect(us) sic(ut)
d(icitur) i(n) vi eth. q(uod) bonu(m) v(er)o q(uo)d ia(m)
veru(m) co(n)sistit i(n) p(er)fecta op(er)ac(i)o(n)e
ip(s)i(us). no(n) e(st) a(utem) p(er)fecta op(er)atio i(n)tellect(us)
nisi s(ecundu)m q(uod) veru(m) cog(no)scit. veru(m) h(oc)
co(n)sistit et bonu(m) i(n)q(ua)ntu(m) h(uius)
veru(m). omne bonu(m) sit a deo
et omnis fo(rm)a. et ab(s)o(lu)te d(icen)d(u)m
q(uod) omnis unitas sit a deo. Ad p(rim)u(m) — Ad 1(m)
p(er) g(ratia)m d(icendum) q(uod) cu(m) sit ar(gumentum). o(mn)e
veru(m) e(st) a deo istu(m) fa(c)ta de veru(m)
n(on) add(it) falla(ciam) d(ic)entis. ut cu(m)
ex p(ar)te i(n)d(ic)tis p(ate)t p(er) tu(m) dici(tur)

istud fornicationem est unum non habet dicatur quia
quippe defectus in actu fornicationis
implicite includatur in voce unitatis
sed unum predicat tamen adequationem huius
ad intellectum unde non debet concludi
istud fornicatio est a deo sed quod uni-
tas eius est a deo. Ad 2m dicendum quod
deformitates et alii defectus non
habent unitatem sicut et alie res habent
ex predictis patet et ideo quamvis unitas
defectuum sit a deo non ex hoc con-
cludi potest quod defectus sit a deo.
Ad 3m dicendum quod secundum philosophum 6 metaphysice
veritas non consistit in compositione que est
in rebus sed in compositione quam facit anima
et ideo unitas non consistit in hoc quod
iste actus cum deformitate sua
sibi inhereat hoc enim pertinet ad rationem
boni et mali sed in hoc quod actus sit
inherens secundo apprehensioni anime ade-
quate. Ad 4m dicendum quod bonum debi-
tum verum in hiis omnia alio respiciunt
ad permissionem divinam et alio ad
alia signa divine voluntatis in aliis
enim refertur et ad id quod cadit
sub actu nostro et ad ipsum nostrum
actum sicut cum deus precipit honorare
parentes et ipsum honorare parentem bonum
quoddam est et ipsum precipere bonum
quoddam est sed in permissione refertur tamen
ad actum permittentis et non ad id
quod sub permissione cadit unde bonum
est quod deus permittat deformitates
incidere non tamen sequitur ex hoc quod ipsa
deformitas aliquam veritatem habeat. Ad 5m dicendum quod unitas secundum quod
petit negationibus et defectibus redu-
citur ad unitatem simpliciter que est in
intellectu que a deo est et ideo unitas defec-
tuum a deo est quamvis ipsi defectus
a deo non sint. Ad 6m dicendum quod quamvis
esse non sit deformitatis nec privationis
proprium quia sunt causae intellectus
ipsa anima habet facta conformitates se
ipsam non entibus ex eo quod
unum non esse ex eiusmodi comparationibus in eis
efficitur unitas sicut enim corpus
obscurum adhuc predicabat de caecitate
efficacie. Ad 7m dicendum quod quamvis
malum non sit a deo tamen hoc quod ma-
lum iudicat tale quale est a deo.
Unde unitas qua unum est malum
esse a deo. Ad 8m dicendum quod quamvis
malum non agat in animam nisi per
speciem boni quia tamen est bonum de-
ficiens anima deprehendit in se vim
defectus et in hoc concipit rationem mali
et malum videtur malum. Articulus 9

Nono queritur utrum unitas sit
in essendo. Et videtur quod non consistit
enim dicitur quod unitas est in dictione sola intellectu
percipienti sed essendo non est denominatio
ergo unitas non est in essendo per Augustinum in
libro 83 questionum probat quod unitas rerum
sensibilium non cognoscitur et vere eius
supponitur esse ergo unitas non est in
essendo. Contra Augustinus de vera religione dicit
quod unitas est qua ostenditur id quod est sed
quod est ostenditur non solum intellectui sed essendo
ergo unitas non solum est in intellectu sed
in essendo. Responsio dicendum quod unitas est in intellectu
et in essendo sed non eodem modo in intellectu enim est
sicut quedam actio intellectus et sicut actio
cognita per intellectum consequitur namque
intellectus operationem quod iudicium intellectus
est de re secundum quod est cognita at ab
intellectu secundum quod intellectus reflectitur super
actum suum non solum secundum quod cognoscit
actum suum sed secundum quod cognoscit
proportionem eius ad rem quod quidem
cognosci non potest nisi cognita natura
ipsius actus que cognosci non potest nisi
cognita natura principii activi quod est
ipse actus in cuius natura est ut rebus
conformetur unde secundum hoc cognoscit
unitatem intellectus quod super se ipsum
reflectitur sed unitas est in essendo sicut
quibus actum eius dum iudicium sequentis
de re secundum quod est sed tunc non est in essendo
sic cognita a sensu sicut enim sensus

iudicat de rebus non tamen cognoscit
veritatem qua vere iudicat. quamvis
enim sensus cognoscat se sentire non tamen cog-
noscit naturam suam et per consequens nec naturam
sui actus nec proportionem eius ad res
et ita nec veritatem eius. Cuius ratio est
quia illa quae sunt perfectissima in entibus
ut substantiae intellectuales redeunt
ad essentiam suam reditione completa.
In hoc enim quod cognoscunt aliquid extra se
positum quodammodo extra se procedunt;
secundum vero quod cognoscunt se cognoscere
iam ad se redire incipiunt; quia
actus cognitionis est medius inter
cognoscentem et cognitum. Sed reditus
iste completur secundum quod cognoscunt essentias
proprias. Unde dicitur in libro de causis quod omnis
sciens essentiam suam est rediens ad
essentiam suam reditione completa. Sensus
autem qui inter cetera est propinquior
intellectuali substantiae redire quidem
incipit ad essentiam suam quia non
solum cognoscit sensibile sed cognoscit
se sentire. Non tamen completur eius
reditio quia sensus non cognoscit essentiam
suam. Cuius hanc rationem Avicenna
assignat quia sensus nihil cognoscit nisi per
organum corporale. Non est autem possibile
ut organum corporale medium cadat
inter potentiam sensitivam et se
ipsam. Sed potentiae insensibiles nullo modo re-
deunt super se ipsas quia non cognoscunt
se agere sicut ignis non cognoscit
se calefacere. Ex hiis patet solutio
ad obiecta. 10 ar. 10

Decimo quaeritur utrum aliqua res sit
falsa. et videtur quod non. quia secundum Augustinum
in libro soliloquiorum verum est id quod est. ergo falsum est
id quod non est. sed quod non est non est res aliqua.
ergo nulla res est falsa. Sed diceres
quod verum est differentia entis et ita sicut
verum est id quod est ita falsum est quod est. contra nulla
differentia divisiva convertitur cum eo cuius est
differentia. sed verum convertitur cum ente
ut dictum est. ergo verum non est differentia divisiva

entis ut res aliqua falsa dici possit.
Praeterea veritas est adaequatio rei et intellectus.
sed omnis res est adaequata intellectui
divino. quia nihil potest esse in se aliter quam
intellectus divinus cognoscit. ergo omnis
res est vera. ergo nulla res est falsa.
Praeterea omnis res habet veritatem a forma
sua. ex hoc enim dicitur homo verus quod
habet veram hominis formam. sed nulla
res est quae non habeat aliquam formam
quia omne esse est a forma. ergo quaelibet
res est vera. ergo nulla res est falsa.
Praeterea sicut se habet bonum et malum
ita verum et falsum. sed quia malum invenitur
in rebus malum non subsistit nisi
in bono ut dicit Augustinus. ergo si falsitas
invenitur in rebus falsitas non sub-
sistit nisi in vero. quod non videtur possibile esse
quia sic idem esset verum et falsum quod est impossibile
sicut idem est homo et album propter hoc quod
albedo substantiatur in homine.
Praeterea Augustinus in libro soliloquiorum sic obiicit. si
aliqua res nominatur falsa aut hoc est
ex hoc quod est similis aut ex eo quod est
dissimilis. si ex eo quod est dissimilis
nihil est quod falsum dici non possit
nihil enim est quod alicui dissimile non sit.
Si ex eo quod est simile omnia recla-
mant quia ex eo vera sunt. ergo falsitas
nullo modo in rebus inveniri potest.
Praeterea Augustinus diffinit falsum: falsum est
quod ad similitudinem alicuius est ac-
commodatum et non pertinet ad id
cuius similitudinem gerit. sed omnis creatura
gerit similitudinem dei. cum igitur nulla
creatura pertingat ad ipsum deum
per modum identitatis videtur quod omnis
creatura sit falsa. Praeterea Augustinus de vera
religione omne corpus est verum corpus
et falsa unitas. sed hoc propterea
dicitur quia imitatur unitatem et tamen non
est unitas. cum igitur quaelibet creatura secundum
suam perfectionem divinam perfectionem imitetur
et ab ea nihilominus in infinitum distet
videtur quod quaelibet creatura sit falsa. Praeterea sicut
verum convertitur cum ente ita et bonum.

Patet ex hoc quod bonum convertitur cum ente
non physice, quoniam aliquae res inveniuntur
malae. Ergo nec ex hoc quod verum convertitur
cum ente physice, quoniam aliquae res
inveniuntur falsae. Notandum Anselmus de veri-
tate dicit quod duplex est propositionis veritas.
Una quae est quod accipit significationem, ve-
rbi gratia haec propositio Sortes sedet significat Sortem
sedere, sive Sortes sedeat sive non
sedeat. Alia quae est et ad quam facta
est et commissa, ad hoc quod significet
esse quod est, et sic haec propositio dicitur [illegible]
[illegible]; ergo eadem voce dicuntur quaedam
res verae quae implent hoc ad quod
facta, aliae non implent. Sed omnis
res quae deficit a fine suo non
implet id propter quod est, cum igitur multae
res sint tales, videtur quod multae
res sint falsae. Respondeo dicendum quod sicut
veritas consistit in adaequatione rei
et intellectus, ita falsitas consistit in
eorum inaequalitate. Res autem comparatur
ad intellectum divinum et humanum, intellectus
super divinum est mensura, intellectus autem divinus com-
paratur sicut mensuratum [illegible]
[illegible] ad ea quae in rebus posita
dicuntur [illegible], quia omnia huius-
modi ab arte divini intellectus proveniunt.
Alio modo sic comparantur ad cognoscendum
et [illegible] defectus divino
intellectui adaequantur, quia omnia huius-
modi cognoscit quamvis ea non
causet. Patet ergo quod res quaecumque
se habeat sub quacumque forma exi-
stit ut provenient ut defectu intel-
lectui divino adaequatur, et patet quod
res quaelibet in comparatione ad intellectum
divinum vera est. Unde Anselmus dicit in libro de
veritate, est veritas in omnibus quae sunt
esse quia hoc sunt quod in summa veritate sunt.
Unde per comparationem ad intellectum divinum
nulla res potest esse falsa, sed per comparationem
ad intellectum humanum invenitur [illegible]
inaequalitas rei ad intellectum quae
quodammodo ex ipsa re causatur. Res enim
notitiam sui facit in anima per ea quae

de ipsa exterius apparent, quia cognitio
nostra initium a sensu sumit, cuius per se
obiecta sunt sensibiles qualitates. Unde in I
De anima dicitur quod accidentia magnam
partem conferunt ad cognoscendum
quod quid est, et ideo quando aliqua res apparet
sensibiles qualitates demonstrantes
naturam quae eis non subest, dicitur res illa
esse falsa. Unde philosophus dicit V Metaphysicae
quod dicuntur falsa quae nata sunt videri
aut qualia non sunt aut quae non sunt,
sicut aurum falsum in quo exterius ap-
paret color auri et alia huius
[illegible] cum tamen interius natura auri
non subsit, ut tamen res est hoc modo
causa falsitatis in anima quae non falsitatem
causat, quia veritas et falsitas principaliter in
iudicio animae consistunt. Anima autem
in quantum de rebus iudicat non
patitur a rebus sed magis quodammodo
agit. Unde res non dicitur falsa quia
per se de se falsam faciat apprehensionem
sed quia nata est facere per ea quae de
ipsa apparent. Tertio quia ut dictum
est comparatio rei ad intellectum divinum
est essentialis et secundum eam per se dicitur vera,
sed comparatio ad intellectum humanum
est accidentalis, secundum quam non dicitur
absolute vera, id est simpliciter loquendo
omnes res sunt verae et nulla res est
falsa, sed secundum quid, scilicet in ordine ad intellectum
nostrum aliqua res dicitur falsa ratio-
ne [illegible] partibus. Unde
Ad primum ergo dicendum quod ista diffinitio 19 / 108
veri est eius quod est non perfectae conformi-
tatis veritate, sed quia intellectus tamen
id quod esse facit [illegible] proportionis
[illegible] id esse verum sic esse
[illegible] ut intellectus intelligit in re est
et et falsum dicitur quod non est quomodo
est ut dicitur intellectus, et hoc in rebus
inveniri potest. Ad secundum dicendum quod verum
proprie loquendo non potest esse divina
[illegible] eius non habet aliquam
divinam ut patet in Metaphysica, sed aliquis verum

sehe ad ens p modum dicit sic
t bonum inquantum pz exponit ad
ctia ens q nomen eius no exp
mit et s h intento entis est
indeterminata vel intentois vi
t intento vi oppa ad intentoni
cuius quoda ut dua ad genus
Ead xiij dd q vo i core da est
procedit om de vo ordine ad
intentu dum Ead xiiij dd q quis
quedz res hat aliquem form
unius indicia extius extendunt
p ssi lis qualitatibus t s h flado
ultimum de se flam existima
facit apta nata e Ead v dd
q ad exonis ex cam p tato
dd fluit ut ex dtis pz q natu
e de se fac flam existimaoz
qz no mez ritate cognitiua
vn quod fam dd aliquid ens sit
vnum tu omne ens inquantum huius
sit vnum oz flitat vi vebi eqs
tute bintate fundat fon at
augg i li soli q tragedus qui
vntat ndas p ps i catinis no
eet fluus ideet unus tragedus
Sic eqq pictg no eet flus
eqq ideet pna picta Notu
se qdconia ceua qz affir t
inqo si q dat vnu t fam no ve
fine ad ide Ead vi dd q res
fla si q nata e falle tu at
falle duo significo actaz qda
defecm inducte qualitat natu
eag e id si q e ens Omnis at
defectus e no ens Vnumquodqz at
si q e ens ht similitu z vei
si at q no e recedit ab eq sili
tio ht q duo falle si q imp
tat de actoe origine ht de
silitu si qntu ad id q imp
tat defecm qo forli vo flit
consistit ex dissili sing tio
dt augg i li de ciu dei q ex
dissimili flitas oit Ead p iij dd

corr que q obiciunt q no ex
qualz similitu natum e aia de
cipi sit ex mag simili t qua
dissimilido inuenit pt de facili
no ex similitu maioi ut mi
nori decipi aia s maioi ut
minore propriitatte ad sili
memorie u tn simp eim
ciad aliq re fla ex eo q q
t errore inducit si ex eo q
nata e plebs sapientes falle
Catiue at quinis aliqua dd
similiz gracati seipis cu
maia dissilido silibe ut no
id ex mag inspia gtingat
q ex tali sili mes decipia
vn ex pdt a sili z dissimilit
titate ad dm no se q omis
tate dicat dei fle Ead z iij
dd q quida existimaunt dm
ee corp z cu deus sit vnitas
qua omnia s vnum p q existi
timamit corpus t vnite ipam
ppo ipam similiz vnite s h go
corp fla vnitas dd inquantu
aliqui errore induz ut in
duci potuit ut cde vnitas
Ead z iij dd q dupli e pfcio s pa
z 2a pma pfcio e for vnuquodqz
p qua ht ee suu ab ea nulla
res dstituit dum manet 2a
pfcio e opo q e finis re ut
id pp q 2a pma at pfcio e sul
tat vo idi rebi ex h ei q
res forr ht inuta arte dimi
mit q t simuotitia aia giguit
si ex ptez a cose i ipa vo
q cosurgit ex fmexio mali
simp t uem ti rebi at flm
Ead xiij dd q sp phm z etbi
pm vn e bonu me q s h cu
mequ opo e pfta q sua grep
cua z qz eminentia e s g inte
no ndtabs eqe finib hat eu ab
aliis z pp h no e simile

Videtur quitur utrum falsitas sit
i sensu et utru q non ad motus ei spe-
ciebus ut dr i 3o de aia s motus
e superior pb i homie go tame
ptes homis virtutu sequun-
tur sicut i mundo maior inferiora
disponunt p superiorum motu
go i sesus qui e inferior pb a re-
spicit virtutib no go i eo e falsi-
tas augus dt i li de vera relig
ipi oculi no fallunt nos no
enim enuntiare possunt aio n aff-
matonem sua q si oibus corpib sesus
ita enunciat ut afficiunt q
ab eis amplius exigere debeus
ignoro go i sesibilibus no e falsitas
p augus i li de uite d no vi-
hi mutab ul falsitas i sensu no
cesis topione et hec pposita
Sz 9 e q augus dt q quadoq i sesib
motus mutab no semp ido fal-
lit nos alis p p aug i li sol.
sens solet dici q omi silitude
longe abe s cu ad visum nrm
mutaconem s sesus hz quada silitz
quavuda verz q n est ita i
rez na sicut e q quos q visui
dno videa ut cu oculus co-
primitur g o i sensu e falsitas Sz
dr q sesus no decipi i ppis sesi-
bilibus ut i quibus Sz q quis co
copheedi de aliq ald qusit
e apphesio fla s qu corz al-
bu nr mediat e uit nud
sesus apphendit alid qm sit
qz apphen i dut nide et ita
indicat n supiq ind assit
p q deceg a g o sesus decipi
e i ppis sesibilib Rndeo dd q
cognito ma q a reb inciau
sunt h ordine pgredi ut p
incipiat i sensu z psicia i
int ut sit sesus icia qda
medius int int et reb Est

enim rebz copatus qz int9 et
intui copatus qz rebz quoda
tidi sensu dr cc mutab ul fli
dupr Vno mo s ordine sesus ad
intellectum dr ce sesus fls ul verus
sic et reb inquatu vz faciunt
veram existimaz i sensu ul fiz
Alio s ordine sesus ad reb et
dr cc mutab ul falsitas i sensu
sicut i int inquatu s indicat
ec q e ul q no e Si g loquimur
de sensu s p3 modu sic i sensu
quodamo e falsitas et quoda
e mutab et n e falsitas sesus ei
e reb quoda i se et indicatum
alterius rei Si g o compe ad
intellectum put e reb qda sic no
e falsitas i sensu intui copato
qz s q sesus dispo s h disponi
sua intui demnat vn augus
dt i auct inducta qz n put
aio enunciare affectionem sua
Si at copet ad intellectum s q e re-
putatum alteri rei cu quos re-
putet ei alit re q sit s h
sesus plus dr ingerit natus e faci
flam estimaz i int quibus
no uero faciat sic et de reb
dti e qz inteh indicat sic
de reb ita et de hijs que a
sesib offerunt Sic go semp
intui copatus est fa uera
existimaz i int de dispoe
ppa s no de dispone veru
Si at coside sesus s q copa
ad reb tuc i sensu e falsitas et
mutab p mo quo e i int
In int at p o p pma mec
falsitas et mutab i indico cpo-
nendi et diuidendi s i forma
quiditatum no n p ordine ad
indicium q ex forma ec pda
copet vn i sensu pppe mutab et
falsitas dr s h q indicat

De sensibilib

de sensibilibus sed sub hoc quod sensibile apprehenditur non est ibi unitas et simplicitas proprie sed solum secundum ordinem ad iudicium quod ex formatione predicta consequitur. Unde in sensu proprie unitas et simplicitas dicitur secundum hoc quod iudicat de sensibilibus sed sub hoc quod sensibile apprehenditur non est unitas et simplicitas proprie sed solum secundum ordinem ad iudicium, prout scilicet ex apprehensione tali natum est sequi tale vel tale iudicium sensus. At iudicium de quodam est naturale sicut de propriis sensibilibus, de quodam autem quod per quandam collationem quam facit in homine virtus cogitativa que est potentia sensitiva [illegible] loco [illegible] aliis animalibus estimativa naturalis. Iudicat virtus sensitiva de sensibilibus quibusdam et de sensibilibus per accidens. Talibus autem actus aliquando [illegible] vel per accidens impeditur, ut potest [illegible] vel extrinseco impedimento. Unde et sensus iudicium de sensibilibus propriis semper est verum nisi sit impedimentum in organo vel in medio. Sed in sensibilibus quibusdam et per accidens in eodem iudicium sensus fallitur, ut patet qualiter in iudicio sensus potest esse falsitas. Sed et apprehensionem sensus scilicet est quedam [illegible] apprehensiva que apprehendit speciem sensibilem sensibili vere presente et est sensus proprius; quedam apprehendit eam re absente et sic ymaginatio. Et ideo sensus semper apprehendit rem ut est nisi sit impedimentum in organo vel in medio, sed ymaginatio ut plurimum apprehendit rem ut non est, quia apprehendit eam ut presentem cum sit absens. Et ideo dicit Philosophus in 4 metaphysice quod sensus non est dux falsitatis sed fantasia. Ad primum ergo dicendum quod in inferioribus [illegible] modo accipiuntur ab inferioribus sed eodem modo in homine intellectus [illegible] superior ad accipiendum a sensu [illegible] non est similis. Ad 2am patet de facili solo ex dictis.

Duodecimo queritur utrum falsitas sit in intellectu. Et videtur quod non, quia intellectus habet duas operationes, unam scilicet qua format quiditates rerum, in qua non est falsitas ut Philosophus dicit in 3 de anima, aliam qua componit et dividit, et in hac etiam non est falsitas, ut patet per Augustinum in libro de vera religione, qui sic dicit: unusquisque intelligit [illegible], ergo falsitas non est in intellectu. Per Augustinum in libro 83 questionum questione 32: Omnis qui fallitur id in quo fallitur non intelligit; ergo intellectus semper est verus; ergo in intellectu non potest esse falsitas. Sed contra Algazel dicit: aut intelligimus ad sicut est aut non intelligimus, sed quicumque intelligit rem aliter quam est [illegible] intellectus [illegible] est in eo falsitas. Responsio. Dicendum quod ut Philosophus dicit in 3 de anima, quod ubi est compositio intellectuum ibi incipit verum et falsum. Et ideo falsitas non [illegible] intellectus consistit ex hoc quod intima rei cognoscit. Est enim intelligere quasi intus legere; sensus enim et ymaginatio sola exteriora accidentia cognoscunt, solus autem intellectus ad essentiam rei pertingit, sed ulterius intellectus ex essentiis rerum apprehensis diversimode negotiatur ratiocinando et inquirendo. Nomen ergo intellectus dupliciter accipi potest. Uno modo secundum quod se habet ad hoc tantum a quo primo nomen impositum fuit, et sic dicimur proprie intelligere cum apprehendimus quiditatem rerum vel cum intelligimus ea que statim nota sunt intellectui notis rerum quiditatibus, sicut sunt prima principia que cognoscimus cum terminos cognoscimus. Unde et intellectus habitus principiorum dicitur. Quiditas autem rei proprium obiectum intellectus est. Unde sicut sensus sensibilium propriorum semper est verus, ita intellectus in cognoscendo quod quid est, ut dicitur in 3 de anima. Sed tamen per accidens potest ibi falsitas accidere, in quantum scilicet intellectus falso componit et dividit. Quod contingit dupliciter.

vel inquantum diffinicionem unius at-
tribuit alteri ut si aliquis volens mortale
concipiet quod diffinicio asini,
vel inquantum iungit partes diffi-
nicionis ad invicem que iungi
non possunt ut si concipet quod dif-
finicio asini animal irrationale im-
mortale, hec enim est falsa aliquod animal
irrationale est immortale etc. patet quod diffinicio
non potest esse falsa nisi inquantum impli-
cat affirmacionem falsam. Hic autem
duplex modus tangitur. ix metha-
phisice sicut in primis principiis sic intellectus
non decipitur. ut patet quod si intellectus
accipiatur pro illa accione qua
non intellectus impossibile non est intellectus
falsitatis. Alio modo potest accipi intellectus
quantum ad hoc quod ad omnes operaciones se
extendit etc. comprehensionis opinionis
et formacionis etc. in intellectu est
falsitas. ~~Alio modo potest accipi modus
quantum ad hoc quod ad omnes operaciones~~
intelligentiis sine terminis fiat in prima
parte. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

q. 2. Questio est de scientia dei. Articulus 2us
scientia dei et primo queritur utrum
in deo sit scientia et videtur quod non quod enim
quod se habet ex addicione ad aliud in
simplicissimo inveniri non potest. Sed
deus est simplicissimus ergo scientia
se habeat ex addicione ad essenciam
quia unitatem addit. Essencia est scientia
super unitatem. videtur quod scientia deo non
sit. Sed dicendum quod scientia in deo super
essenciam non addit sed nomine scientie
alia perfectio quam ipso quod nomine
essencie. Sed contra perfectio est non vel
secundum racionem una res in deo est essencia et
scientia ergo eadem perfectio quam nomine
essencie et scientie. Preterea nullum nomen potest
dici de deo quod non significet totam
perfectionem ipsius quia si non significet totam
nichil ipsius significet sed non intelligi
perfectionem ei attribui non potest. sed nomen
scientie non reputat totam perfectionem
divinam quia deus est super omne nomen
quod nominari ut dicitur 1 li. de causis
ergo scientia deo attribui non potest.
Preterea scientia est habitus conclusionum intellectus
vero habitus principiorum ut patet per philosophum
in vi ethicorum. Sed deus non cognoscit ad
prius conclusionibus que sic discur-
rit a principiis in conclusiones cognitionem
intellectus quod etiam ab angelis dyonisius re-
movet vii capitulo de divinis nominibus ergo
scientia non est in deo. Preterea omne quod scit
scit per aliquam magistri ubi sed deus non
est ad magistrum et nullius notitiam ergo in deo
scientia esse non potest. Preterea algazel dicit quod
scientia est sigillacio scibilis in intellectu
scientis sed sigillacio oris a deo
removetur, tum quia importat receptionem
tum quia importat compositionem ergo deo
scientia attribui non potest. Preterea nichil quod
sonat imperfectionem deo potest at-
tribui, sed scientia sonat imperfectionem
quia significatur ut habitus vel actus primus et
considerare ut actus secundus ut dicitur in 2o de
anima. Actus autem primus est imperfectus
respectu secundi et potentia vero respectu ergo
sciat deo melius non potest. Sed di-
cendum quod deo non est scientia nisi in actu.
Sed contra scientia dei est causa rerum sed scientia
si deo attribuitur ab eterno in deo
fuit, si ergo sciat deo non fuit
nisi actu ab eterno res producte
essent quod est falsum. Preterea quantum intellectus ad
videndum nos concipimus de ipso
ex nomine scientie intellectualis scimus
de eo non solum quia est sed quid est scientia
ad est sed in deo non possumus scire quid
est sed quia est tantum ut dicit damascenus ergo con-
ceptionem intellectus quam exprimit
nomen scientie videtur in deo. Preterea scientia
non est in deo. Preterea augustinus dicit quod deus
qui subterfugit omnem formam
intellectui nostri esse non potest sed scientia est
quedam forma quam intellectus concipit
ergo hanc formam deus subterfugit
ergo scientia non est in deo. Preterea intellectus est

simplicius quam scientie dignius. Sz
sicut dr i lio de causis cum dicis
dij intelligere et ul intelligans
no noiamus eum noie ppo sed
noie cati sui pmi. go multo
fortius nomen scie deo copetit
no pt ip qualitas maiore co
ponem imptat quam quititas qz
qualitas no inhet sbe nisi
mediante quititate, sz deo no attri
buimus ad q sit qui quittl pp
sua simplicitate. Omne at quatu
ht ptes go cu scia sit i gene
qualitt neo ei dz attribui.
7 Sz qe q dr v° viij° methaphi. alti
dinicias z ca p h auct imo
nob. omne q simpr i oi melius
e ee q no ee e deo attribu
endu sz scia e hmoi go deo e attribu
enda. p ad sciam no requirunt ita
s. po actia cogscetel qua de rbz
iudicat reb cognita et unio
utriusqz. sz i deo e summa po actia
z sua ee e summe cogscibile et p
quib e ibi unio utriusqz go deus e
summe sciens. pbo minore ut dr i
lio de intelligentijs pma scba clinc
sz luce maior ht uirtute actiua
q pz ex hoc q se ipam diffundit
z multiplicat et est maior ggsti
tiui z alia manifestat go scba
pmaq deus e ht pom actiua
ad cogscendu z est cogscibile
R° An dōz q ab omnibz scia deo
attribuitur. diuersi de tu quida
eu suo m^tu modo tante scie
tiu e de no ualentes credunt
q scia sit i deo qa aliq disspo
addita ee ei noie eius sit i nobis
e q e oio erroneu z absurdu
h em ponito deus summe simplex
no eet. eet em i eo cpo. sbe z
accnt. h sit ipe deus eet
sumu ee q ut d boecij i li de

adomadibz q e ptiapat
aliquo pt sz ipm ee no aliquo
ptiapat. si go deus ptiapet
sciam q dispon addita
ipe no eet summe ee z ita ab ad
ee haret q eet cotra ceudi
z no eet deus. Et io alij
dixerunt q p hoc q deo sciam
attribuimus ut ad hoc i. eo
ponimus sz significamus ipm ee
tam scie reb cati ut
ex hoc dicatur deus sciens q sciam
ceatuis infundit. sz quis
h possit ee alia ro iste hui
ponis qua dr deus e sciens q
sciam cat ut orige z augg
dicit nidem. No tipt ee to ro
nitate ppr duo. po qz eade
roe de deo pnr possit q est i
reb cat ut dicetur moui q
cat motum reb q tn no dr
2° qz ea que dni de causis
catis no ex hoc cau precedunt
ppr cata sz potius catis insunt
ppr hoc q inuenium i caus sic
ex hoc q ignis qui e calidus
caliditatem influit aeri z no
ec° ut filud deus ex hoc q inusti
cientifica ht sciam nobis infu
dit z no ec°. Et io alij dixerunt
q scia z alia hmoi deo attribuim
p quida similitudi proporcionis
sicut attribuimus eis ira alta mia
ul hmoi certe passiones. Dr em
deus iratus inquantum facit effectum
silem irato qz punit. qui est
effectus ire i nobis qmuis i deo
passione ee no possit. Sic
dicunt q deus dr sciens qz ef
fectum facit silem effectum scientis
Sicuti em opa scientis pcedit
ex determinatis principiis ad
determinatos fines ita opa re
q diuinis sunt ut pz i 2° phice
Sz h hac opinionem scia detrahitur.

deo metha^re sicut et ita et certa
huius quod duabus diversis et aliorum
sicut repugnat / ratio dictorum est
aliter quod scientia deo attributa
sit ad quod deo est sibi unitate
cum et certa huius in divinitate
quantum ad rem significatam sed
solum quantum ad modum intelligendi.
Ead eciam res penitus in deo est
cum unitate et quod hoc de ipso dicitur
est in Ezechiel diversas res
habent intelligendi deo unitas scientia
et huius et ipse et contra proprios se
est eciam proprio cum est in
sicut ea quod contrarie reputat quod quidam
dam assimilacionem rerum
aliarum ... fla esset sine ... esset
in re ... hoc ... modo
reputat per assimilacionem ad
divinum sic reputat certas ...
cum inter aliquam certam contra
potest facere quidam quod ... rem
sit omnem perfectionem ... dissimili
bus inter ... deo in infi
nitum ... excedit
non potest facere ... inter ... in...
ceptam reputat divina certam
... aliquam nota
imitacionem eius sicut inde ... in
rebus ... quod ...
res imitantur aliquod divinum ... perfecte
unum diversae res diversas de deo
imitantur et ... diversas formas re
putat unam simplicem ... differentiam
... forma perfecte unitate quod ... per
fectionibus distinctis et multipli
catis in ... et ab ...
... in uno ... quodam ... pro
... et omnes ... in ...
regno aliquod unum ...
... esset aliquod res perfecte
reputabit deum non esset in una
tamen quod ... reputabit et ... una

... ... filius
quod est perfecta ymago patris ...
et ... diversas ... proprios
reputat divina perfectione que
... imperfecta est / Si enim
perfecta esset esset una tamen sicut est
unum ... in ... divini
... plures ... proprios ... talia
reputantes ... divina / Non
... divina unicuique illarum
videtur sicut res sue ymaginem
imperfecte et omnibus ... proprios
... quamvis sint plures
de una re / et quod nomina non
sunt res ... immediate ... ut
dicitur in primo periarmenias ... imponit pla
nomina ... rei ... diversos modos
intelligendi ... diversas voces
... omnibus ... dicitur
... ... quod scientia
... ex additione ad ens
... actio distincti
... aliquid ... eius
additio ... distinctionem ...
supponit ... deo ...
non distinguit scientiam et ... ut
ex duobus ... intelligendi
... scientia ... ex additione
ad ... modum intelligendi
Ad ... quod non potest dici
quod scientia deo significat aliam
perfectionem quam ... per
modum alterius perfectionis ...
... ex diversis ... proprietatibus
quas de deo habet ... nomina
imponit. Ad ... quod ... nomina
sunt signa ... scientia
ad nomina ad ... aliquid ... significata
significandam ... quod scientia
intelligendi ... non totum
divinum ... non totum totum
quod ... de ipso ad totum
... sit ...
et totum ... dico non totum quod non

perfecte cognoscit ipsum, licet quod ipse est infinite cognoscibilis, sicut et quod habet conclusionem dicimus assumit et tamen perfecte cognoscit probabiliter ex hoc scilicet quod ab omnibus dubitationibus concessit ea totaliter quod non pervenit ad perfectum modum cognitionis quo cognoscibile est quamvis cognoscat totam nullam partem eius ignorans. Vel dicendum quod etiam nomina que de deo dicuntur ipsum totum sed non totaliter significant.

Ad xii dicendum quod quia id quod est in deo est absque omni imperfectione, in creaturis autem cum aliquo defectu invenitur, propter hoc ut si aliquid in creaturis inventum deo attribuatur, separemus totum quod ad imperfectionem pertinet ut solum maneat hoc quod perfectionis est, quod sic habet tamen creatura dum imitatur. Dico quod scientia que in nobis invenitur habet aliquid ad perfectionem et aliquid ad imperfectionem. Ad perfectionem eius pertinet certitudo ipsius quia quod scitur certitudinaliter cognoscitur. Sed ad imperfectionem pertinet discursus mentis a principiis in conclusiones quarum est scientia. Hic enim discursus non contingit nisi secundum quod intellectus cognoscens principia cognoscit in potentia conclusiones. Si enim actu cognosceret non esset ibi discursus, cum motus non sit nisi exitus de potentia ad actum. Dicendum ergo quod in deo scientia vocatur certitudo de rebus cognitis, non autem vocatur discursus predictus qui in angelis invenitur ut dyonisius dicit.

Ad v dicendum quod quamvis deo non sit aliquid magis et minus notum si consideretur modus cognoscentis, quia eodem intuitu omnia videt, tamen si consideretur modus rei cognite deus cognoscit quedam esse magis cognoscibilia in se ipsis et quedam minus, sicut enim omnia magis esse cognoscit suam essentiam per quam quidem omnia cognoscit

non aliquo discursu sed uno simplici intuitu, sicut videndo essentiam suam omnia videat. Non igitur ad istum ordinem qui per attenditur in divina cognitione ex parte cognitoris sed solum ex parte cognitorum salvatur in deo ratio scientie. Ipse enim principaliter essentiam per quam omnia cognoscit.

Ad vi dicendum quod sicut dicit Algazel libro intellectus est de scientia divina que in nobis acquiritur per hoc quod res imprimit similitudinem suam in animabus nostris, sed in cognitione divina est econverso quia ab ea emanant et effluunt forme in omnibus creaturis. Unde sicut scientia in nobis est sigillatio rerum in animabus nostris, ita econverso forme non sunt nisi quedam sigillatio divine scientie in rebus.

Ad vii dicendum quod scientia que ponitur in deo non est per modum habitus sed magis per modum actus quia ipse semper actu omnia cognoscit.

Ad viii dicendum quod agens per actionem non producit effectus nisi secundum conditionem et ideo omnes effectus qui producuntur per aliquam scientiam secundum determinationem scientie que limitat conditiones eorum et ideo res quarum scientia dei est causa non producit nisi quando determinatur sicut predictum est ratione ordinis ut res sunt ab eterno in actu.

Ad ix dicendum quod tunc intellectus dicitur scire de aliquo quid est quando diffinit ipsum id est quando concipit aliquam formam de ipsa re que per omnia ipsi rei [illegible]. Iam autem ex dictis patet quod quicquid intellectus noster de deo concipit est deficiens a representatione eius et ideo quid est ipsius dei semper nobis occultum remanet et hec est summa cognitio quam de ipso in statu vie habere possumus ut cognoscamus deum esse super omne id quod cogitamus de eo ut patet per dyonisium in primo capitulo de mistica theologia.

Ad x dicendum quod deus dicitur omnem mentem nostram [illegible] effugere non quod aliquis formam mente ipsius quod representet sed quia nulla eum representat perfecte. Ad

dant

dquo

quod vero quarto dicitur nomen est diffinitio, ut dicitur
4 metaphysice, et ideo deus est nomen speciale aliquid
ut Augustinus dicit, non est diffinitio, quia ut dictum est
nulla vox significat per nomen diffinitum
proprium dicitur, multum nomen a nobis im-
positum est speciale nomen eius, sed est speciale nomen
tantum quod diffinitur vox significat per
nomen et talia nomina que cathegorice
nomina deo attribuuntur, sed quia catego-
ricus aliquis similitudo eius reputatur.
Ad XIII dicendum quod scientia que deo attribuitur
non est qualitas, et per qualitas
quantitati adveniens est qualitas
corporalis non qualitas spiritualis
sicut est scientia. Articulus 29

Decimo quinto queritur utrum deus cognoscat
vel sciat se ipsum. Et videtur quod non.
Gracius enim refertur ad sciencias
suam scientiam, sed sicut dicit Boecius
de Trinitate, essentia in divinis continet
unitatem, relatio multiplicat trinitatem
in personis; ergo oportet quod in deo scientia
sit distinctum plura a sciente,
sed distinctio personarum in divinis non pa-
titur reciprocam locutionem. Non enim potest
dici se genuisse, quia generat filium;
ergo in deo talis dici non potest quod cog-
noscat se ipsum. Contra, per Philosophum de causis
dicitur omnis sciens essentiam suam est
rediens ad essentiam suam reditione
completa, sed deus non redit ad
essentiam suam, tamen numquam ab essentia
sua regrediatur, ut possit esse re-
diens, ubi non processit discessio;
ergo deus non cognoscit essentiam suam
et ita nescit se ipsum. Praeterea scientia est
assimilatio scientis ad rem scitam,
sed nichil est similitudo sibi ipsi, quia similitudo
non sibi ipsi est, ut dicit Hylarius; ergo
deus non cognoscit se ipsum.
Praeterea scitum est universale, sed deus non
est universale quia universale omne est per abstractionem;
a deo dictum sit simplicissimus
non potest fieri abstractio; ergo deus non
cognoscit se ipsum. Praeterea si sciret se,
intelligeret se, et tunc intelligeret se
simplicius quam scire et per consequens hoc deo
magis attribuendum, sed deus non
intelligit se; ergo non scit se. Probatio
medie: Augustinus dicit in libro lxxxiii questionum
questione xvi: omne quod se intelligit
comprehendit se, sed non potest comprehendi
infinitum, ut patet per Augustinum eodem
loco; ergo deus non intelligit se. Praeterea
Augustinus sic arguit libro de civitate dei:
nihil intelligitur infinitum esse, nullum
quantum posset comprehendi, et ideo
quodlibet quod intelligit se nosse
novit se esse infinitum, sed deus
novit se esse infinitum cum sit infinitus,
sicut erit ad quod se esse non videt,
non erit finibus, ergo non novit se
esse; ergo non cognoscit se. Sed dicitur quod
quamvis deus sit infinitus simpliciter
non tamen est infinitus sibi et ideo novit
se esse infinitum. Sed contra, ut dicitur in
3 Physicorum, infinitum dicitur ad quod impos-
sibile est transire, et finitum quod transire,
sed sicut probatum est in 6 Physicorum, in-
finitum non potest transiri neque a
finito neque ab infinito; ergo deus
quamvis sit infinitus non potest sibi
ipsi esse finitus. Praeterea quod est bonum
simpliciter est bonum; ergo quod est finitum
simpliciter finitum, sed deus non est simpliciter
finitus; ergo nec sibi ipsi finitus.
Praeterea deus non cognoscit se nisi quia ad
se ipsum comparatur; si ergo sibi ipsi esset
finitus, cognosceret se ipsum sicut
non est aliud finitus; ergo cognosceret
se aliud quam sit et ita deceptio
haberet cognitionem falsam. Praeterea
inter eos qui cognoscunt duo
unus alio magis cognoscit
si quis modo cognitionis unius excedit
modum cognitionis alterius,
sed deus in infinitum magis se cog-
noscit quam ab aliquo cognoscatur;
ergo modus quo se cognoscit est infinitus

ergo seipsum infinite cognoscit et non est sibi finitus. Praeterea Augustinus in libro lxxxiii quaestionum probat quod unus et idem aliquid non potest alius alio plus intelligere. Hic enim sic: quisquis illam rem aliter quam est intelligit fallitur, et omnis qui fallitur id quo fallitur non intelligit. Quisquis igitur illam rem aliter quam est intelligit non eam intelligit. Non igitur potest quisquam intelligere ut est. Ergo cum res sit uno modo, ab omnibus uno modo intellecta, nullam rem alius alio melius intelligit. Si igitur deus seipsum intelligit, non se plus intelligit quam aliquis eum intelligat, et sic aliqua creata causa adaequaret, quod est absurdum. Sed contra est quod Dionysius dicit capitulo de divinis nominibus quod divina sapientia seipsam cognoscens omnia alia cognoscit; ergo deus per ipsum cognoscit seipsum. Solutio. Dicendum quod cum deus ad seipsum cognoscendum dicatur idem esse cognoscens et cognitum, unde ad considerandum qualiter seipsum deus cognoscat oportet videre per quem modum aliquid sit cognoscens et cognitum. Sciendum igitur quod res aliqua perfecta dupliciter: uno modo secundum perfectionem sui esse, quae ei competit secundum propriam speciem. Sed quia esse specificum unius rei est distinctum ab esse specifico alterius rei, ideo in qualibet re creata huiusmodi perfectionem in unaquaque re tantum deest de perfectione simpliciter, quantum perfectio talis speciei includit, ut sic in qualibet re perfectio in se considerata sit imperfecta, veluti pars perfectionis totius universi, quae consurgit ex singularum rerum perfectionibus invicem congregatis. Unde ut huic imperfectioni aliquod remedium esset, invenitur aliquis modus perfectionis in rebus creatis secundum quem perfectio quae est propria unius rei in altera re invenitur. Et haec est perfectio cognoscentis inquantum est cognoscens, quia secundum hoc a cognoscente aliquid cognoscitur quod ipsum cognitum aliquo modo est apud cognoscentem, et ideo in iii de anima dicitur

animam esse quodammodo omnia, quia nata est omnia cognoscere. Et secundum hunc modum possibile est ut in una re totius universi perfectio existat. Unde haec est ultima perfectio ad quam anima potest pervenire secundum philosophos, ut in ea describatur totus ordo universi et causarum eius, in quo et finem ultimum hominis posuerunt, quod secundum nos erit in visione dei, quia secundum Gregorium quid est quod non videat qui videntem omnia videt. Perfectio autem unius rei in altera esse non potest secundum determinatum esse quod habet in re illa; ad hoc quod nata sit esse in re altera, oportet eam considerari absque his quae nata sunt eam determinare. Et quia formae et perfectiones rerum per materiam determinantur, inde est quod secundum hoc est aliqua res cognoscibilis secundum quod a materia separatur. Unde oportet quod et id in quo suscipitur talis rei perfectio sit immateriale; si enim esset materiale, perfectio recepta esset in eo secundum aliquod esse determinatum, et ita non esset in eo secundum quod est cognoscibilis, scilicet ut existens perfectio unius nata est esse in altero. Et ideo erraverunt antiqui philosophi qui posuerunt simile simili cognosci, volentes quod anima quae cognoscit omnia esset ex omnibus materialiter constituta, ut terra terram cognosceret, aqua aquam, et sic de aliis. Putaverunt enim quod perfectio rei cognitae in cognoscente haberet esse secundum quod habet esse determinatum in propria natura. Non autem ita recipitur forma rei cognitae in cognoscente. Unde et Commentator dicit in iii de anima quod non est idem modus quo formae recipiuntur in intellectu possibili et in materia prima, quia oportet in intellectu cognoscente recipi aliquid immaterialiter. Et ideo videmus quod secundum ordinem immaterialitatis in rebus, secundum hoc in eis natura cognitionis invenitur. Plantae enim et alia quae infra plantas sunt nihil immaterialiter recipere possunt, et ideo omni cognitione privantur, ut patet secundo de anima.

Sp9 aut recip spes sine in sbti
ai codicoibz mlibz Int9 etc
a codicoibz mlibz spes depu
tatas recipit sil' z ordo i
cognoscitibz res cu mles
ut comi or dtno st intelli
gibles id qz nos fatig eas
intelligibles st cum intelli'bles
i po tm sz actu intellibles ef
ficiun p lucy int9 agentl
sic z colores actu visibles p
lumine solas sz res imales st
intelligibles p se ipas Vn ma
gis note s, mu quin mins
nate nob quid de e i fine
separatois a mteri ab oi pote
cialitate sit penitg immunis
velinqui q ipe e maxie cogs
cites z maxe cogsci Vn c9 na
s hc q bt ee real s hc opetit
ei vo cogscere q s hc dd e
s q na sua e es sz h e z cogsit
s q na sua e maxe cogstia
Vn auicen dt i viij sue meth
q ipe intellector z apphensor
sui eo q sua quiditas spolia
ta s a ma eni q e ipe met
Ad pry go dd q entitas pz mt
tiplicari i dnibz p veloces que
reals st i deo sz velones oi
quibz sz velo que c sigt aut dd
deg scipm no e realis alq
relo sz r oibz tm quaug en
dd ad scipm refer no e ee
relo ad re sz ro e ty eo q
real exigit duo extrema
Ad zm dd q locuco h q de
q scaens se ad eem sua redit
est locuco metha No em
intelludo e motq ut p i my
phie Vn n ipe loqtes cibz
verersa relditq sz p tato d
e co pressa ut mota mqtu

ex vno cogsti puenit ad a
z i nos sit p quoda discursu
s que e exitq z reditq i alaz
m a m du cognoscit seipam
p mo cu actq ab ipa exiens
l ma ad obiu z de m reflecti
sup actu z deum sup ponit
ecy s q actq cognoscitur ex
obiec st po p actq sz i dna
cognicoe no e ab discursu
ut prius dem e q p notu i gtu
deliciat n9 ee ex pte cog
noscibliu pt quod s trinitabi
eq cognicoe e mueni durs cog
noscens eem sua res alias
ntuq i quiq sue eem e silitur
uidet z quodao ad sua eem
reditno q sua eem ex reb
alijs cognoscere sicut ma aia
accidebat Ad zm sciu q dd
ad eem sua i lo de causis
ad dr insi subsistem rem seipa
s forme cum se no subsistentes
st sup ad esse z nullateq ad
ipas collere sz forme i se
subsistentes ita ad res alias
effundunt eas psiaendo nec
eis insluedo qn i seipis p se
manet z s hnc modo dd maxe
ad eem sua redit qz omnibz
puidens ac ph quodao i omia
pceiens z pcedes i seipo firm9
z immotq pmanet Ad zm dd
q silitudo que e velo real dy
tincton m verum requit sz ei q
e rdoib velo tm suffit z silibz
distinco rdois Ad 3m dd
q nlc p tanto e intellie qz e
a m separatu sz vni q nost p
actu int9 mi a m separata
sz p se separat ab omni m liba
maxe cogscibit z dd maxe
intellie e quis no sit vle
Ad v dd q dz scit se z me se

t cophen se quinimo simp loqndo
infinitus sit. Non enim infinitus
puatie, sic enim vo infiniti co
gnuit quati. ht enim pte p9 pte
in infinitum vnii inipo est de
beat s von sic infinitatis
ut s pos p9 pte cogsita nullo
potit cophedi quinimo potit
ueni ad fine eius finem n hat.
Sz deus dr infinitus negatie
qz s eius ecy p adnus limitat.
Omnib at for t aliq recepta
limita s modu recipie. vnii
ec dnino sit i aliq receptu
qz ipe e s ipm esse sh esse simpr e
finitus et p tanto deus essentia
infinita t qz i quolibet int tanto
uib cogsitia finita e cu sit
i aliq recepta no pt int nd
puenie ad cognoscend ipm
ita clare sic cogsciit e t sh u
pt ipm cophede qz no pueit
ad fine cognitois i ipo q e
cophede ut bn dam e sz qz eadm
ecy dina e infinita t uis
cogsitia ipius cu infinita sua
cogitio e eius efficacis quata e
eius ecitio puenit ad pfcam
sui cognitom t sh cophede d
no q p cophesiom tale ipi
cognito finib ab statang sz p
pfcom cognitois a nii deus
ad vij dd q int dm cu sit sit
s sua imu no pt ad infinitu co
phende ul pfce intg i et io
suppoita ysta cona pte vo
aug sz na mtg dini e alia
t pp hr vo no se ad vij dd
q si fiat uibi i ubo deus pp lo
quendo n aliis n b finitus e
sz p tanto dr finitus qz h no a
se ipo cogsciit sic ad finitu
ab int finito sic enim intg
finitus pt puenie ad fine cog.

ut ob i re finita. Ita ut deus
puenit ad fine simpi i ta
vo infiniti quia dr intg e
e finiti puatie accepti deus
ulch ad ppoitu ad viij dd
q orb illis q designt qti
i hijs q ad pfcom ptinent
se si ad copatu de co sit de
q simp sit tale sit si deo co
patu e magnu q sit simp
magnu sz illis q ptinet ad
pfcom no se. No enim se q si
ad dd copatu sit puni q simp
sit puni qz oia ad dd qpata
n sit t tu simp no nichil sit
vnum q e bonu dd simp bonu e
sz q e finitu deo no se simp
finitu e qz finitu ad quod h
impfcom ptinet sz bonu ad
pfcom i tulsq tu ad simp
e tale q s indicium dnimtle
inuenit ad ix dd q ceu dr deus
finite se ipm cogscit h dupr
int pt vno ut mo q refer
ad rem cognita ut s cogscat
se ee finitu t sh nec int lue
fle q sic cognita fiat ee f
alio ut mo q refer ad cog
noscitem t adhuc dup pt intg
vno ut ly finite n ad sit q
pfce ut dicat finite cogsce
qui puenit ad fine cognitois
t deus se ipm fite cogscit
alio ut ly finite ptineat ad
efficacia cognitois t sh infi
nite cogscit qz eius cognito e
infinitu efficacis ex quo hat q e
ipi e finitus in a pdca no pt
concludi q se fite cognoscat
uno mo q dem e vnii ee
ad x dd q vo pte s q ly
finite ptz ad efficacia cogni
e plaire q no cogscit se fite
ad xj dd q cu aliu alis
pl intg e diciq dupr pt intl
vno ut ly pl pticat ad mod

vel cognitoz̄ ng intelligere in
plus alio intᵗ de re intᵃ si qᵉ
intellectua quicunqȝ cum veᵗ intᵉ
plus attribuit ulmig qm na
vel hat, ervat et no intelligit,
Aliᵒ pt resp̄ ad maiorem cogn
ecte et vng alio plus intgit
si q vng alio pspicatig intg
sit angelus homi et deus anglo,
e ppᵉ potē cē ve in intellidᵗ.
Et sic cē intellida ḡ q ad hᶜ
pbandum assuit simtg ē vem
alit qm sit/ Sic in hy alr sit
mos vel cognite tutng intell
ligens intᵉ ve alit qm sit ꝗ
hᵉ ect intellure p ve ee alī ꝗ
sit/ Sic at sit mos cognoscēte
sic quibȝ intellus ve in alitᵈ
intᵉ alit qm sit ꝗ reb q hᵗ
ee nulli unli solum intelligit.
13 Certo quᵒ utrum deus cogn
12 3 tat alia a se/ Et videt q no.
Intellum cum e pfectio intellute
Sed a ab ipo pt ee pfectio eg
quo sit eet ad eo nobilig q nᵉ
a ab ipo pt ee intᵘ ab eo,
Sed dr q reb vel cāta si q cog
nita ē a deo e vnu cu ipo,
Sed q cāta no e vnu cu deo
nisi si q ē ī eo/ si g deus no cog
noscit cātura ī se si q ē vnu
cu eo no cogscit cāturā nisi
q ē vnu eo cotra no cogscit
eā ī ppā na/ p simili dng
gscit cātura a cognoscat
ipam p ecm sua a p a ad
cotrarium/ Sic p a cotrarium medium
cum omne medium q cognoscitur
sit pfectio cognoscētis q ē fon
ipius in q e cogscēs ut pz
de specie lapidis ī pupilla seque
q ad cotrarium a deo eet pfectio
eg q ē absurdum/ Sic at gscat
cātura p ecm sua cu ecm
sua sit a cāta s q ex vno
cognoscit a/ ȝ omibus intᵉ q ex vno
cogscens ad intᵉ q discurrens
et ratiocinans g q ī intellectu dino ē
discursus q ē est impfectionis q ē
absurdum p medium p q deus reb
cognoscit/ dz ee pportionatum ei
q p ipm cogscit/ ȝ ecm dina
no ē pportionata ipi cāture cu
ī infinitum ipam excedat
finita at ad infinitum ē
pporcio g q cogscēdo ecm sua
no pt cogscē cātura/ ꝑ p phm
ī 9ᵒ metaph pbat q deus ī tm se
ipm cogscit/ ȝ intᵉ dz ē quo
cu alio g no cogscit alia
a se/ Ꝑ si cogscit alia a se
cu cogscat seipm a g ecm
roe cogscit seipm et alia
et ut aliud et alia/ si eadem cu se
ipm p ecm sua cognoscat
se q et reb alias p ecm eam
cogscat q ē no pt/ Sic aut
alia et alia roe cu cognitio
cogscētis sequatur roem q cogsca
tu ungit q ī dina cognitioe
invenit multiplicitas et distinctio
si q repugnat dine simplicitati
ergo no deus cātura gscat/
ꝑ magis distat cāta a deo
qm distat p primus a na dimi
ȝ deus no eodem cognoscit se
ee deus et se ee primum q ih
q dr cogscit se primum intelt
noco prius q no intelr ab dr
gnoscit se ee deus/ g multo
fortius si cātura cognoscat
alia roe seipm gscit/ et ā
roe cogscit cātura q ē ab
surdum ut patet/ ꝑ eadem sit
priori ē eidem et cogscēdi ȝ no
eodem pr ē pr et de q ut d angeli
g no eodem cognoscit pr se ee
primum et se ee deus et multo fortius
no eodem cogscit se et cātura
si cātura gscit/ ꝑ scia est

assimilatio facta ad scitum sed inter
deum et creaturam est minima assimilatio
cum sit ibi maxima distantia ergo deus
minimam cognitionem vel nullam de
creaturis habet. Preterea quicquid cognoscit deus
intuetur, sed deus ut dicit augustinus libro
lxxxiii questionum nihil extra se intuetur ergo
nihil quod est extra se cognoscit. Preterea eadem
est comparatio creature ad deum quasi puncti
ad lineam. Unde trimegistus dicit
deus est spera intelligibilis cuius centrum
ubique, circumferentia vero nusquam,
per centrum exponens creaturam dicit
aliquis exponit, sed linee nihil
deperit de sua quantitate si punctum
ab ea separetur ergo etiam deperit perfectioni
divine si cognitio creature ei
subtrahatur, sed quicquid est in eo ad
eius perfectionem pertinet cum nihil accidentale
sit in eo, ergo ipse de creaturis
cognitionem non habet. Preterea quicquid deus
cognoscit ab eterno cognoscit
eo quod scientia sua non variatur, sed quicquid
cognoscit est cum eo quia cognitio
est [illegible], ergo quicquid cognoscit
deus ab eterno fuit, sed nulla creatura
fuit ab eterno, ergo nullam creaturam
cognoscit. Preterea omne quod perficitur ab
alio habet in se potentiam passivam vel
illius quod perfectio eius foret perfecti
sed deus non habet in se potentiam passivam
hec enim est principium transmutationis
que a deo est procul, ergo non perficitur
aliquo alio a se, sed perfectio cognoscentis
dependet a cognito, quia perfectio
cognoscentis [illegible] quod actu
cognoscit [illegible] sensibile
ergo deus non cognoscit alia a se. Preterea
ut dicitur in xii metaphysice motor est prior
moto simpliciter, sed sic similiter est in omnibus
[illegible] ita intelligibile
prius intellectu. Si ergo deus
intelligeret alia a se, sequeretur
quod ad esse [illegible] quod absurdum est.

ponere intellectum [illegible] aliquam delectationem
in intellectu. v° primo metaphysice
omnes homines natura scire desiderant,
huius autem signum est sensuum dilectio
secundum quendam librum huius. Si ergo deus
aliqua a se cognosceret in aliquo
esset in aliqua delectatione in ipsis,
quod est absurdum. Preterea non cognoscitur
nisi per unum eius. Sed creatura magis
habet de non esse quam de esse, secundum
per multa scripture dicta ergo creatura
magis est deo incognita quam nota.
Preterea nihil apprehenditur [illegible] habet rationem
[illegible] appetitus nisi quod habet
rationem boni, sed creature visibiles
comparantur in scriptura mendacio ut
sed ecclesiastes xxxiiii° qui qui apprehendit
[illegible] ergo creature
magis sunt deo incognite quam note.
Sed dicendum quod creatura non determinatur
nisi comparationem ad deum. Sed contra
creatura non cognoscitur a deo nisi
[illegible] ad ipsum comparata. Sed creatura
secundum quod comparatur ad deum est mendacium
et non [illegible] incognita [illegible] a
deo cognosci potest. Preterea nihil est in
intellectu quod non sit prius in sensu, sed
in deo non est ponere sensum [illegible]
[illegible] in deo [illegible] intellectu res
create ab eterno sunt prius [illegible]
Preterea res proprie cognoscuntur per causas
suas [illegible] per causas que sunt causa
[illegible] quatuor causas efficiens et finalis
[illegible] forma et materia [illegible]
[illegible] eius constitutionem. Deus autem est causa
[illegible] efficiens et finalis ergo
[illegible] de creaturis cognoscit. Sed contra
hebreos iiii° Omnia nuda et
aperta oculis eius. Preterea quanto
[illegible] velatorem cognoscitur aliquid, sed principium
et principiatum velatur [illegible] ergo
[illegible] principium [illegible] per eam sua
cognoscendo causam suam cognoscit
creaturam. Preterea deus est [illegible] eandem

rae dicitur cognoscens, quod non tantum sciat
res sensibiles sed etiam intelligibiles. Propter quod Ana-
xagoras posuit intellectum immixtum
ut omnia cognosceret, et ob hoc a
philosopho commendatur iii° de anima. Sed
licet Deus magis est immixtus quam
purus, ideo magis omnia cognoscit
non solum se sed alia. Propter quod aliqua
forma quanto est simplicior tanto est
plurium formarum comprehensiva. Sed
Deus est forma simplicissima, ergo ipse
est comprehensivus formarum omnium. Intelli-
git ergo cognoscit omnes res, non solum
seipsum. Propter quod unumquodque tale
ipsum magis. Sed Deus est causa cogni-
tionis creaturis omnibus qui cog-
noscunt. Ipse enim est lux qui illu-
minat omnem hominem venientem in hunc
mundum Jo. i. Ergo ipse magis cognoscit
creaturas. Propter sic Augustinus primo libro de
Trinitate: diligi non potest incognitum. Sed Deus
diligit omnia quae sunt Sap. xi. Er-
go et omnia cognoscit. Propter in Ps. dicitur
Qui finxit oculum non considerat,
quasi sit: ergo ipse Deus qui fecit omnia
considerat et cognoscit. Propter cognita causa
proprie formali cognoscitur effectus.
Sed Deus est causa formalis exemplaris
creaturarum, ergo cum seipsum cognoscat
cognoscit et creaturas. Respondeo dicendum quod
absque dubio tenendum est quod Deus non
solum se cognoscit sed et omnia alia.
Cuius quidem ratio patet. Omne enim
enim quod naturaliter in aliquid tendit oportet
quod hoc habeat ex aliquo dirigente
ipsum in finem, alias casu tenderet. Cum
in rebus autem naturalibus inveniamus
naturalem appetitum quo unaquaeque res in
finem suum tendit, oportet omnibus
rebus naturalibus ponere aliquem intellectum
qui res naturales ad suum finem or-
dinavit et eis naturalem inclinationem
sive appetitum indidit. Sed res
non potest ordinari ad finem aliquem
nisi res ipsa cognoscatur sicut et finis

ad quem ordinanda est. Propter oportet quod in
intellectu divino a quo virtute originem
proveniunt et naturalis ordo rerum sit
naturalium rerum cognitio. Et hanc
probationem innuit psalmista dicens: Qui
finxit oculum non considerat? ut
rabi moyses dicit, quasi dicat: ac si di-
ceret: qui oculum fecit sic propor-
tionavit ad suum finem quod est eius
actus, scilicet visio, nonne considerat
oculum? Sed considerandum ulterius
per quem modum creaturas cognoscit
Deus. Est ergo quod cum omne agens
agat in quantum est in actu, oportet quod
quod agens agit sit simile. Omne
autem quod est in altero est in eo per modum re-
cipientis. Unde si prius actum sit
immaterialis, effectus eius est in eo quod materiale
quod in eo inveniuntur quadam materiali.
Si autem sit immaterialis actus prius,
et effectus in eo erit immaterialiter,
unde manifestum est quod hoc quod cognoscitur
ab altero est in eo immaterialiter recipitur.
Et inde est quod principia activa materialia
non cognoscunt effectus suos, quia
non sunt effectus sui in eis secundum quod cog-
noscibiles sunt, sed in principiis activis
immaterialibus effectus sunt secundum quod cognosci-
biles sunt, quia immaterialiter. Unde omne principium
activum immateriale cognoscit effectum
suum. Et inde est quod in libro de causis dicitur
quod intelligentia cognoscit id quod est
sub se in quantum est causa eius. Unde cum
Deus sit virtus immaterialis prima activa,
sequitur quod ipsum sit causam cognitivam. Ad
id ergo quod dicitur quod intellectus non est perfectio
intellecti secundum causam quam cognoscit,
res enim non est in intelligente
secundum veram similitudinem qua cognoscitur,
sed in perfectione et perfecta. Lapis enim non
est in anima sed similitudo lapidis. Sed
similitudo rei intellecte est in intellectu
dupliciter: quantum ad aliquid ipso intellectui
quandoque ut ipsa intellectus eius
sicut intellectus divinus cognoscendo seipsum
cognoscit alias. Intellectus divinus ipsemet

est similitudo aliorum intellectuum. Sed
similitudo lapidis in ipso existens
non est ipsa essentia intellectus quia reci-
pitur in eo sicut forma quae in materia habet
forma quae est ad alios intellectus quamquam
comparatur ad rem cuius est similitudo ut actus
ut patet in intellectu possibili et forte ita
verum operatur quamvis autem effectus non
sic patet de intellectu in speculativo modo
accipiente cognitionem a rebus
communiter quo modo cognoscit res
aliqua per similitudinem quae non est
intelligentis essentia in intellectu
perfectiori aliquo alio a se. Secunda
similitudo sit tamen rei perfectior
tamen similitudine et ideo res est similitudo
sicut domus in mente est perfectior artis
sed magis est eius. Si deest effectus
rei tunc res erit quaedam perfectio
intellectus active sed similitudo eius secundum
quam similitudo rei cognite
est ipsa intellectus essentia non perfe-
ctiori per aliquid a se et forte activae
ut potentia sic eius essentia sit ab alio
effectiva. Quoniam intellectus divinus habet
scientiam causatam a rebus sed similitudo
rei per quam cognoscit res est eadem
cum sua essentia. Essentia sua est ab
alio causata. Non oportet quod cognoscit
res aliam secundum quod cognitio sit
ab alio perfectius. Ad tertium dicendum quod
de quo cognoscit res sed quod ipse
sibi quod refertur ad cognitionem
ex parte cogniti quo cognoscit
rem solum eius quod habet in ipso sic quod
sed unitatis eo sed est eius quod habet esse
ipsum sed quod diversificatur ab eo.
Sic autem sed detinet cognitionem
ex parte cogniti sit virtus est quidem
non cognoscit res nisi quod sint in ipso
quia ex similitudine rei quae eadem est
ipso existens. Ad 4 dicendum quod deus
hoc modo cognoscit causatum secundum quod est in ipso
effectus autem quamvis causa existens
effectivum non est autem ab ipsa. Sed

accipiatur in deo quod ipse est causa sicut
domus quae in artifice non est causa ad ipsa
artes quae sed hoc effectus est in sua deitate
quod praecipue actum assimilat sed
effectum hoc autem ex hoc ipso quod agit
unum sed aliquo praedictum actu agat
per suam formam in formatum sed hoc est effectus
eius in eo quod habet formam illam
in effectus eius in eo erit distinctus
a forma sua. Similiter deus in deo
cum agat per suam essentiam effectus
eius in eo est distinctus ab essentia sua
sed in eo unitur et ideo quod cognoscit
creaturas non est ad. quam essentia sua
intuitu suo quia cognoscendo effectum
per hoc quod essentia sua cognoscit sit ab
discursus sicut in intellectu cognoscitur
solum in intellectu de uno in aliud discurre
quando diversa apprehensione utrumque
apprehendit sicut intellectus non
alio apprehenditur causam et effectum
tio per causam effectum cognoscere
dicitur discurrere effectum quando
non alio actu fertur primo cog-
noscitur in medio quo cognoscit
tamen cognita tunc non est ab
discursus cognitionis esse nisi
cognoscit ex lapide per speciem la-
pidis in ipso existentem vel rem quae
resultat in speculo per speculum
non dicitur discurrere quia idem est esse
in similitudine rei et in re quae per
talem similitudinem cognoscitur.
Hoc modo autem deus per essentiam suam ef-
fectus suos cognoscit sicut per
similitudinem rei cognoscitur res ipsa
tio una cognitione sed et alia
cognoscitur. Unde dicit Dionysius VII c
de divinis nominibus sic dicit non habet deus propria
hic seorsum cognitionem aliam
ad quem existentia omnia com-
prehendit et discursus est in
cognitione. Ad 5 dicendum quod adequatio
proportionata alterius importat unum quod
mutua attenditur proportio sic dicitur
quorum proportionantur duobus quod sese habent

i dupla pporcoe ad duo. Alio
p modu pporcoalit lut si dicat q
sex e acto ee pporcoata q
sicut sex e duplu ad tria ita
acto ad iiij or. Et ei pporcoalitas
similitudo pporcoum et q i ea
pporcoe attendit hitudo ad
inuicem eorum q pporcoant dum
si aliquo determinatu excessu
vnu sup altm. no impo le e
infinitu ad pporcoari finito
p modu pporcoes. Sz i hijs q
pporcoanta dur p modu ppor-
coalit, no attendit hitudo eorum
ad inuicem. Sz silis hitudo ali-
quorum duorum ad alia duo. Et sic
pporcoatu infinitu finito
qz sic quedam finitu eqle cuidam
finito. Ita infinitu e eqle
altd infinito. Et sil hoc modo oz
ee pporcoatum mediu ex q p
ipm cognosci ut ssit scilt me
diu ad ad demonstrand. Ita se
ht q p ipm cognoscit ad hoc q
demonstr et nt phet eum. Dicendu
ee mediu q certa cognoscat.
Ad v. dicendu q ad intellectu dup v do
i seipo qui s ex ipa veniunt
ut cogta formarit a rebus intu
entibus. Alio modo ut ad aliud quo
cognito et id cognosci. Deus ergo
seipm tm cognoscit i seipo. Alia
u no i seipis cognoscit sz cog-
noscendo sua ecctiam et sic hoc phe
dus q deus tm seipm cognoscit
cui consonat dcm dyo. vij
ca. de di no. Deus i mgne creatura
cognoscit non scia q sit creatura
sz que sit sui ipius. Ad vj dicendu
q sicud cognicoibus accipia ex
pte cognoscentis deus ens vdee
se cognoscat et alia q ecti de
cognoscentes et id cognicoibus acta
et idem mediu e cognoscendi. Si at
accipiatur vo ex pte rei cognite

sic no eadem rao e se cognoscit et alia
qz no e eadem hitudo sui et aliorum
ad mediu q cognoscit qz ipe
illi medio e idem p eenciam. res
at alie p assilacom. Et io se
ipm cognoscit p eenciam. alia no
p similitud. id tn e q eius eenciam
est aliorum similitudo. Ad vij dicendu
q ex pte cognoscentis eo eadem
cognicoe cognoscit deus se ee
dum et se ee premiu. no eid
quo cognoscit ex pte cogniti
cognoscit eni se ee dum diuite
et se ee premiu p dulatae q si
modo intelligi no idem est q
ditas quiuis re aliq vnu sit.
Ad viij dicendu q reo quo e prius eo ndi
et e prius cognoscibile ex pte
rei cognite q p sua prioritatem
res cognoscit ex quo cognoscit
ex pte cognoscentis e similitudo
prioritatis eo quo e prius eo ndi
ipi rei ut forte i petra q se
Ad ix dicendu q similitudo aliquorum
duorum ad inuicem pt dupl
attendi. vno modo sz guenienciam i
natura et talis similitudo no requirit
ut cognoscibilis et cognitiu. Immo
uidemus q q quanto talis
similitudo e minor tanto cog-
nicio e pspicacior sicut minor e
similitudo similitudinis q e i
intellectu ad lapidem q in illi q q e i
sensu et tn e magis ad uidendum
et tn intellectus pspicacius cognoscit.
Alio modo quantum ad representacoz
et h similitudo requirit cognoscente
ad cognitum. q minus i sit mi-
nor similitudo creature ad deum
gueniencia i natura e tn maxima
similitudo. sz q expssius diuina
eencia representat creatura et io
intellectus diuinus optie rem cognoscit.
Ad x. dicendu q cum dr deus ex
se intuere intelligendo e sic i quo

intuendo non sic quod intuear in ergo omnia intelligit in se. Ad 11 dicendum quod quamvis a linea si diminuatur punctus in actu non deperit de lineae quantitate. si tamen diminuatur a linea quod non sit terminata ad punctum periit lineae substantia. Similiter et est de deo. non enim ad deum deperit si ei creatura ponatur non esse. deperit tamen perfectioni eius si auferatur ab eo potestas producendi creaturam. Non autem cognoscit res solum secundum quod sunt in actu sed et secundum quod sunt in potentia eius. Ad 12 dicendum quod quamvis cognitio non sit in entibus non tamen oportet quod id quod cognoscitur sit tunc existens in natura quando cognoscitur. sicut enim cognoscimus distantia loco, ita cognoscimus tempore ut patet de praeteritis et ita non oportet quod si cognitio ponatur de rebus non existentibus. Ad 13 dicendum quod perfectionis nostrae scientiae est accipi a re in deo non potest poni, quia tamen est perfectionis quod est finis eius in deo non oportet perfectionis accipi magis negative quam positive ut dicatur perfectus quia nihil deest ei ex omnibus non quod sit in eo ad quod sit in potentia ad perfectionem quod aliqua perfectio quae sit actus eius [illegible] non est in eo potentia passiva. Ad 14 dicendum quod intellectus et sensus non movetur similiter nam intellectus universale quod cognoscit scientia intellectus enim divina a rebus accipit. Non est autem tale divina cognitio. et ideo ratio non procedit. Ad 15 dicendum quod secundum philosophum in 10 ethicorum et est ethicorum delectatio intellectus est ex operatione continua unde dicit quod deus una et simplici operatione gaudet. sed hoc est ad intellectum tamen delectationibus intellectus sed quia ea operationis ipsius hic autem est [illegible] similiter sua ipso quam intellectus ope[illegible] informe [illegible] non est ea delectatio in intellectu nisi

qui cognitio intellectus a rebus accipitur non est intellectus divinus. Ad 16 dicendum quod esse simpliciter et absolute dicitur de solo divino esse intellectui sit et bonum unde dicit [illegible] Nemo bonus nisi solus deus. unde quantum creatura accedit ad deum tantum habet de esse quantum vero ab eo recedit tantum habet de non esse quod non accedit ad deum nisi secundum quod esse finitum participat. Distat autem in infinitum pro deo quod plus habet de non esse quam de esse et tamen [illegible] tamen a deo sit a deo cognoscitur. Et similiter dicendum ad 17 quod creatura in sensibilis non habet unitatem nisi secundum quod accedit ad primam unitatem secundum vero quod ab ea recedit habet diversitatem ut est [illegible]. Ad 18 dicendum quod ad comparationem deo dicitur ut si eo incommensuratum [illegible] creata deo comparata inveniuntur quaedam vel secundum quaestionem ad deum [illegible] quo esse recipit et habet solum esse quo comparatur ad deum et a deo cognoscitur. Ad 19 dicendum quod ubi est [illegible] intellectus de intellectu nostro qui a rebus scientiam accipit [illegible] omnis res a sua immaterialitate immaterialiter intellectus deducitur sed mediate immaterialiter [illegible] et ideo oportet quod [illegible] in intellectu nostro [illegible] quod in intellectu divino locum non habet. Ad 20 dicendum quod quamvis agentis naturalis ut [illegible] non sit causa fiendi [illegible] quod eo destructo non cessat esse [illegible] solum agentis tamen divini quod est influens esse rebus causa [illegible] quamvis [illegible] constitutionem non [illegible] principiorum [illegible] non solum cognoscit [illegible] et principia. contra [illegible]

Quarto quaeritur utrum deus de rebus habeat propriam cognitionem et determinatam [illegible] quod non [illegible]

sentiri. sed si deo non est cognitio sensitiva
sed intellectiva tamen ergo deus non habet
nisi universalem cognitionem de rebus.
Preterea si deus cognoscit creaturas aut
cognoscit eas pluribus aut uno.
Si pluribus ergo essentia plurificatur
in eo per te cognoscitur quid quod
cognoscit et cognoscitur. Si autem
uno sed per unum de multis non potest
haberi cognitio propria et distincta. vi-
detur quod deus non habeat propriam cognitionem de
rebus. Preterea sicut deus est causa rerum eo
quod eis esse influit ita ignis est causa
caliditatis eorum eo quod eis calorem
influit. sed ignis seipsum cognoscendo
cognoscendo calorem suum non
cognosceret alia ut ignis esset ca-
lida ergo deus cognoscendo essentiam suam
non cognoscit alia ut [illegible] sapi-
encia. sed istud non est habere propriam
cognitionem de rebus sed tantum de
universali ergo deus non habet propriam cognitionem
de rebus. Preterea propria cognitio de re aliqua
haberi non potest nisi per speciem que plene
[illegible] contineat quidquid est.
Sicut enim in dictis color ipse
cognoscitur per speciem deficientem
ab ipsa [illegible]. Ita ipse cognoscitur
per speciem subcontrariam [illegible] albi
quo perfectissime [illegible] coloris [illegible]
[illegible] albedo [illegible] colorum [illegible]
[illegible] meth. sed quia
essentia divina superat creaturam tamen
creatura deficit a deo. Cum divina
essentia non possit complete possit
cognosci mediante creatura creatura
potest cognosci per se mediate
essentia divina. sed deus non cognoscit
creaturam nisi per essentiam suam ergo non habet
propriam cognitionem de creaturis. Preterea
medium quod facit propriam cognitionem
de re potest assumi ut medium de-
monstrationis ad conclusionem sed essentia
divina non [illegible] ad creaturam [illegible]

[illegible]

creature erunt quecumque sint. essentia
divina ergo deus cognoscit creaturas
per essentiam suam non habet propriam cognitionem
de rebus. Preterea si deus cognoscit
creaturam aut cognoscit eas in propria
natura aut in ydea. Si in propria natura
propria natura creature est medium quo deus
cognoscit creaturam sed medium
cognoscendi est perfectius cognito et
ergo natura creature est perfectior divina [illegible] quod
quod est absurdum. Si in ydea
cognoscit creaturam tamen ydea sit
magis remota a re quam [illegible]
[illegible] aliud ut accidit aliud [illegible] veri
[illegible] cognitionem habent de re [illegible]
[illegible] quecumque per [illegible] ut ac-
cidit alia veri. Sed omnibus propria
cognitio de re habetur per [illegible]
[illegible] per accidentalia quia in accidentia
maxima parte conferunt ad cog-
noscendum quod quid est [illegible] de ipsa
de anima ergo deus non habet propriam co-
gnitionem de rebus. Preterea per medium
universale non potest haberi propria cognitio
de aliquo particulari sicut per animal non potest
haberi propria cognitio de homine. Sed
essentia divina est medium maxime universale
quia [illegible] se habet ad omnia cognoscenda
ergo deus per essentiam suam non potest habere
propriam cognitionem de creaturis.
Preterea cognitio disposita per medium cog-
noscendi ergo propria cognitio per
proprium medium. Sed essentia divina non
potest esse medium proprium cognoscendi
hanc creaturam quia sicut est propria
[illegible] alterius non est medium cog-
noscendi [illegible] et alterius
[illegible] non proprium alterius
ergo deus per essentiam suam creaturas cognoscens
non habet propriam cognitionem de eis.
Preterea [illegible] de [illegible] quod
deus cognoscit multa universaliter
et multa in [illegible] distincta sive
indistincte. Sed [illegible] divina cognitio
[illegible] de rebus cognoscit ergo deus habet

indistinctam cognitionem de re-
bus tamen non propter hoc cognoscit hec alia
quorum potest discretionem in de quo
non habet propriam cognitionem sed deus habet
Item causas cognoscit quia in
causas distinguit cognoscit enim hanc
non esse illam aliis non dare
singulis sua capacitate ut vide-
tur unicuique secundum opera sua Item iste
de actibus hominum iudicando ergo
deus habet propriam cognitionem de ipsis
pro meritis suis dando et buendis
sed cognitio qua cognoscitur ad in-
quintur non in speciali cum perfecta cu-
ra ad desit ergo divina cognitio
non est quantum tamen de rebus sed etiam in
speciali per hoc accidit dum quod est
felicissimus et cum sapientissimus
sine cognoscit hic de rebus que
nos cognoscimus quod pungenti
habet philosophus de anima et in methaphysica
Dicendum quod ex hoc ipso quod deus res
ordinat ad suum finem probatur
quod deus propriam cognitionem habet de rebus
quia non potest res aliqua in suum finem
ordinari per aliquem cognitionem nisi
cognoscatur propria cognitione secundum quam
habet determinationem ad finem
illum naturalem Ad hoc esse possit
hinc considerandum est quod cognitio
cause tantum non cognoscit effectus
sed hoc quod effectus ex causa procedit Unde
si sit aliqua causa universalis cuius actio ad aliquem
effectum non determinatur immediate
aliqua causa particulari per cognitionem
illius cause communis non habebitur propria
cognitio de effectu sed sufficit communi-
tas sicut actio solis determinatur ad
productionem huius plante in virtute vi-
seminaria que contrahit in semine
Unde si sol cognosceret se ipsum non
haberet cognitionem propriam de hac
planta sed quandam communem et universalem

cognosceret propriam tamen est actio quod
habeat propriam et perfectam cognitionem de
aliquo effectu oportet quod in cognoscen-
te cognitione omnes conditiones
causarum particularium et communium hic est quod philosophus
dicit in primo physicorum tunc cognoscimus
unumquodque cum causas cognoscimus
primas et principia prima usque ad
elementa id est usque ad causas proximas
ut commentator exponit Sed hoc
ad cognitionem divinam pertinet
Si quis ipse per essentiam suam est causa cuius-
libet entis in ipso enim cognosci possit
verum comperit causa omnium tamen
perveniunt quia ipse per essentiam suam
cognoscit omnes causas particulares et
quibus quod inde est in re per quas non
determinatur cognitione quibus deus
non est causa per quarum omnium potest
cognoscere verum in quantum
per eandem potentiam cognoscit propria
in unoquoque quibus et propriis causis
Et hanc rationem assignat dionysius
vii capitulo de divinis nominibus sic dicens
sicut secundum unam causam deus omnibus exi-
stentibus contradidit secundum eandem causam sciet
omnia in ipsa enim omnium causa secundum ipsam
cognoscens vacat aliunde sciencia
ea que est ab ipsa et quorum causa est
ignorantia Vacare autem dicitur deficere
a causalitate aliqua quia in venientibus
que sequuntur si ad causam que est in-
gnorantia et patet ex dictis quod
omnia sibi quod inducuntur ad
manifestandum quod deus presencia
cognoscit sicut deficiet eorum
sicut quod inducitur de puncto quod ipse
cognosceret diceretur quod lineas
cognoscit et de luce quod cognoscendo
se cognosceret colores non
quod se est linea potest videri punctum
sicut in causa et color ad
lucem in puncto cognoscibus se ipsum

no cogscit linea bn i ubi sit
nc lux colori sec9 at e de cog
nicoe diuina ut ex dcb pz
ad 136 Ad 9m g9 do9 q ubi dr Rac
e intellud dcitu m ono
at demtu dino qui sin via
cognascit p t ut m sta dict
t tn intelligam singula no cog
noscet pa ht cognicom de
reb cognosceb ea b s pa b
vo b speci vnt t si intellect
dinq singularia no cognosceret
nlq posst de reb pa cogni
h t e Ad 2m dd q deq cog scit
dina vno q e v o plium scdm
sua q e similitudo rez om
t qz ci s ua e pa v o vniga
veno de vnoqlioz pa cogni
ht iz nalt at vnu possit ee
multoz e v o pa t qlib sic co
sidat p t e cuncta cum dina
sit e aliq vei q reb illa
dina ecy imitat illa at
reb imitat dina eem ad
plenu sic eni no possz ee n
vna imitat o p pigm sua
cm ee t p mo issum vniq
pa v o sit vna sola vniq o
ps p s tiecu imitab i siliq
ez qz reb cata p s te imitat
dina ecy cotigit ee dispas
reb diud sc imitat ebi quoz
tn nlla e ad q no ded itat
a simil dine ecy t io t q e
pu vniuiq vei ht i dina
ecy q imite t sic dina ecy
e similitudo reb qutu ad
p mu g veis t e p a p g v o
t ea h v o e p a v o aliqe
om alioz t s i codib om
v o in quatu p a e reb vna q
oma imitat z sz e pa h v o
illiq s q reb ca diu si m oe
imita t pa cogni z dina ecy

sit de vna q v e in quatu e pa
v o vnigt q d Ad 3m dd q
q nb no e ea calidoz q
ad omnia q s i eis incluit
sic dz e de ecy dinatio
no e sile Ad 4m dd q
albedo suphundat a min
colore quatu ad altiz coz q
e de n a color l quatu ad
luce q e q i fortier i copone
coloris t sic e i mensa alioz
coloz s z colib inc ad
n q e q i maleripis i ecia
diaphani t sic albedo e
mensura coloz t q z q i ipe
albedinib no e totu q i
alijs colorib ineunt t eo p
ppem albedinib no pt ht
pa cognito de quolz alioz
coloz sec9 e de ecy dina
t p i ecy dina sz albe reb sic
i ta alij at colores no s i is
albedine sic i ca z io no e sile
Ad v. dd q demratio e spes
argumentacoib q q da discu
m t y p sici t vn met9 dinq
qui sine discursu e no cog
noscit p ecy sua effectu q
demrando t sic cciaz cogn
heat de reb p ecy sua q
demratoz p demrab z Sic q
t ecy e q cophendit e t q p
ea singuloz m cogsceret q
p mediu demratoib q d o
cognosceat n q tn s e q effcis di
sunt ab etno pp q hcg ecy
e etna q z effcis no se hmo
i ecy ut pp e pis sunt s z ut
quz sunt q i i dina sapia
Ad vi dd q de9 cogsceat reb
i pa na sicud et ema v isea
ad cognicoy ex pte cogniti
Si at loq de cognicoe ex
pte cogscent sic cogscat reb

ut ydeam per ydeam que est similitudo
omnium que sunt vel erunt actualiter
essentialiter quoniam ipsa non sit ac-
cidentibus vel neque tamen eis est et
similitudo vel intuitu in omnio [illegible]
essentialiter actualiter per vim [illegible]
similitudo ut esse in actu [illegible]
Ad vii dicendum quod esse divina non est
ulterius eiusmodi quod universalis causa illo-
rum modo sese habet ad faciendam cog-
nicionem [illegible] tam particularis et forma-
lis. Unde forma [illegible] universalis effectibus
quae in potentia materia sunt diverse sunt in
genere sui proportionaliter quia forme sunt in
materia ut porphirius dicit. Sed effectus
sunt in causa in potentia activa sicut domus
in mente artificis in potentia activa.
Et quia unumquodque cognoscitur secundum quod est
in actu et non secundum quod est in potentia non sufficit
diverse specificationes [illegible] sunt
sunt in genere in potentia non sufficit ad hoc
quod [illegible] formam communis habeat propriam cogni-
tionem de specie sed exigitur quod propria aliquam vir-
tutem in aliquo causa activa sufficit ut
propter tamen illa habeat cognitio-
nem de re [illegible] plures et lapidibus
cognoscitur domum sit cognoscitur per
formam suam que est in artifice. Et quia
deo sunt propria cognitionis unicuique
vel scientia causa activa non quoniam
sit ulterius medium per propria cognitio-
nem facere de unaquaque re. Ad viii
dicendum quod essentia divina est que
medium [illegible] non est sicut
dicitur est. Ad ix. dicendum quod cum di-
vina sit distincta et indistincte
sibi indistincte determinat
cognitionem ex parte cognoscitivi
sic unum est ex diversis [illegible] quia ipse
una cognitio omnia distincta
cognoscit sicut determinat cognitio-
nem ex parte cognitivi sic falsa est. Deus
eius cognoscit distincte unumquodque singularia ab

alia et cognoscit id per quod unum ab
alio distinguitur. Unde propriam cognitio-
nem habet de unoquoque. [illegible]
Quinto queritur utrum deus cognoscat
singularia et videtur quod non. Intel-
lectus divinus singularia non cognoscit
quia tam separatus. Sed intellectus divinus
est multo magis separatus quam angelus
cognitione. Ergo singularia non cognoscit.
Preterea dicitur quod intellectus non habet
solum quod singularia non cognoscat
quia immaterialis sed quia abstrahit a
rebus cognitionem. Sed intellectus
noster non accipit a rebus [illegible]
[illegible] imaginare per sensus
quod a rebus accipiunt sensus et
imaginatio quam intelligit et tamen
per sensus et imaginationem singularia
cognoscimus. Ergo non est alia ratio
quia intellectus singularia non cognoscit
quia cognitionem a rebus accipit.
Sed dicitur quod intellectus accipit a rebus
formam per [illegible] depurat a ne-
[illegible] sensus et imaginatio. Sed contra
depuratio forme intellectus [illegible] re-
cepte non est causa quare intellectus sin-
gularia non cognoscit [illegible]
a quo ymo [illegible] magis debet
cognoscere quia [illegible] assimilatione
sua trahit quod a re recipit.
Relinquitur ergo quod depuratio
forme non impedit cognitionem
singularium [illegible] ad que
que est puritatis quantum non habet
sed ista puritas forme est [illegible]
immunitatem intellectus a materia. Ergo
ista est sola ratio quare intellectus
singularia non cognoscit. Preterea
materia separatus et [illegible] propria
quod deus singularia non cognoscat.
Preterea si deus cognoscit singularia
[illegible] omnia cognoscat quia eadem
ratio de uno et de omnibus. Sed
non cognoscit omnia quia nulla cognoscit
probatio medie sic dicit Augustinus in enchiridion

melius cum multa nesciunt quam sciunt vilia; sed melius singularia multa scire quam vilia. Ergo omne quod melius est sit deo reponendum. Videtur quod non omnia singularia cognoscat. Quia omnis cognitio sit per assimilationem cognoscentis ad cognitum; sed non est assimilatio singularium ad deum quia singularia sunt et materialia et multa alia huiusmodi habent quorum contraria pertinent sunt deo. Ergo deus singularia non cognoscit. Preterea quicquid deus cognoscit perfecte cognoscit; sed perfecta cognitio non habetur de re nisi cognoscatur eo modo quo est. Ergo deus cognoscat singulare eo modo quo est; quia singulare materiale est, deus autem singulariter cognoscit. Videtur quod deus non possit perfecte singularia cognoscere et tamen non cognoscit.

Contra dicitur quod perfecta cognitio requirit ut cognoscens cognoscat rem eo modo quo est, ut modus accipiatur ex parte cogniti, non autem si accipiatur ex parte cognoscentis. Contra quia cognitio sit per applicationem cogniti ad cognoscentem, ergo oportet quod sit modus cogniti et cognoscentis. Et predicta distinctio nulla videtur. Preterea philosophus sicut habetur multis in locis vult quod aliquem oportet quod aliquam cognitionem de causa habeat; non sufficit quod possessorem quem habeat in facie [illegible] per adventum sit absens [illegible] quem non possit [illegible] aliquam notitiam de ipso philosophus [illegible] quando rem cognoscit quam tamen [illegible] cum non sufficit quod sciat cum [illegible] quasi cum accidentibus non discernit. Ergo oportet quod habeat aliquam notitiam per se [illegible] quod est ipse deus. Sed deus non cognoscit aliquid singulare nisi quod per formas [illegible] per quam cognoscit, scilicet essentiam suam per quam ad [illegible] non cognoscit ad ipsum per quam [illegible] possit. Videtur quod ipse singularia non cognoscat.

Contra dicitur quod species per quam deus cognoscit ita est communis quod tamen est propria unicuique. Contra quia commune et proprium que ad invicem sunt opposita, ergo non oportet concedere idem sit forma communis et propria. Preterea cognitio visus non determinatur ad aliquod coloratum per lucem que est medium in visu, sed determinatur per obiectum quod est res ipsa colorata. Contra divina cognitio est eius qua res cognoscit essentia eius, sic habet sicut medium cognitionis sicut lux communis per quam omnia cognoscuntur, ut dicit Dionysius [illegible] de divinis nominibus; ergo cognitio eius non determinatur ad aliquod singulare et singularia non cognoscit. Preterea cuius sit qualitas est talis forma per omnia [illegible] mutatur; sed ad variationem scitorum mutatur scientia quia si de se sedente scivi de singulare [illegible] sciam amisi; ergo ad variationem scitorum mutatur scientia; sed deus nullo modo mutatur; ergo singularia que sunt variabilia ab eo scita esse non possunt. Preterea [illegible] ut scire singulare vero non sciat quod per singulare completur; sed completum singulare cognitum huiusmodi est in deo; ergo nunc non cognoscit. Ergo singularia probo medie causa ut dicit Boethius [illegible] et in metaphysica [illegible] sunt nobis difficilia ad cognoscendum propter defectum nostrum sicut ea que sunt manifestissima nature ut [illegible] quedam non cognoscimus propter sui defectum sicut illa que habent minimum de esse ut motus et tempus et materia [illegible]. Contra materia prima habet minimum de esse, ergo deus nunc non cognoscit cum de se sit incognoscibilis. Contra dicitur quod in quantum sit incognoscibilis [illegible] in quantum [illegible] cognoscit [illegible]. Contra [illegible] cognoscit res per similitudinem acceptam a re sed [illegible] per similitudinem que est causa rei

Sed maior convenientia requiritur inter similitudinem quae est [illegible] rem ipsam quam inter aliam similitudinem; sed ergo defectus in esse sit in [illegible] ita ut non possit esse in intellectu nostro tanta similitudo quae sufficiat ad eius cognitionem multo fortius erit ita ut non sit in intellectu divino similitudo materiae ad ipsam cognoscendam. Praeterea secundum Algazel hoc est quare deus cognoscit se ipsum quia tantum sibi ad intellectum requiritur scilicet intelligibile quod sit a materia separatum et intellectus separatus a materia et unio utriusque [illegible] ex quo habetur quod [illegible] requiritur a materia separatum; sed singulare non est a materia separatum ergo singulare intelligi non potest. Praeterea cognitio media est inter cognoscentem et obiectum, et quanto cognitio magis a cognoscente distat tanto imperfectior est, quia accedit ad cognitionem [illegible] quod est ex cognoscente in ad [illegible] ergo cognitio divina sit perfectissima [illegible] quod cognitio eius sit de singularibus quae sunt ex ipsis [illegible] cognitionibus [illegible] sit dependentia [illegible] cognoscentia [illegible] essentialiter dependet ab obiecto cognoscibili. Sed inconveniens est ponere quod actus divinae cognitionis quae est sua essentia ab aliquo extra se causam dependeat. Ergo inconveniens est dicere quod cognoscit singularia quae sunt ex [illegible] cognoscit [illegible] modo quo et cognoscentem ut Boetius dicit in V de consolatione. Sed res sunt in deo immaterialiter absque [illegible] modo [illegible] ergo non cognoscit ea quae a materia dependent sicut sunt singularia. Sed contra est quod dicitur [illegible] Corinthiis: tunc cognoscam sicut et cognitus sum [illegible] apostolus loquebatur quaedam [illegible] ergo singularia a deo cognita. Praeterea cognoscuntur a deo in quantum ipse est causa eorum ut ex praedictis patet.

Sed ipse est causa singularium, ergo singularia cognoscit. Praeterea [illegible] cognoscit [illegible] in instrumento cognoscitur ad quod instrumentum est ordinatum sed sensus sunt quaedam potentiae instrumentales ordinatae ad sensitivam cognitionem. Si ergo deus singularia non cognosceret [illegible] sensus ignoraret et per quos [illegible] intellectus humanus [illegible] imaginatio [illegible] obicitur quod est absurdum. Praeterea potentia dei et sapientia adaequantur quia quicquid subest potentiae subest eius scientiae sed potentia eius se extendit ad productionem singularium ergo et scientia eius se extendit ad cognitionem eorundem. Praeterea sicut [illegible] dicit [illegible] deus habet cognitionem de rebus propriam et distinctam sed hoc non esset nisi sciret ea quibus res ab invicem distinguuntur ergo cognoscit singularia res [illegible] quibus una res ab alia distinguitur ergo cognoscit singularia in sua singularitate. Responsio. Dicendum quod circa hoc multipliciter erratum fuit. Quidam enim ut Commentator in XI Metaph. dicit negaverunt deum singularia cognoscere nisi forte universaliter [illegible] intellectum divinum ad mensuram intellectus nostri coartare; sed hic error patet per verbum philosophi destrui quia [illegible] in I de anima et in III Metaph. Si enim ut ex dictis Empedoclis [illegible] deus ad ignorandum [illegible] quod alia cognoscebat sequeretur eum esse insipientissimum cum tamen ipse sit felicissimus et per hoc sapientissimus. Similiter ergo et si ponatur deus singularia ignorare quae nos cognoscimus. Et ideo alii dixerunt ut Avicenna et sequaces eius quod deus unumquodque singularium cognoscit [illegible] cognoscit omnes causas universales ex quibus singularia producuntur sicut si quis astrologus cognosceret omnes motus caeli

et distantias esse tantum in quo cognosceret
et unamquamque eclipsim quae futura
est usque ad certum tempus. Non tamen
cognosceret eam in quantum est singularis
quaedam ut sciret eam nunc esse vel
non esse sicut rusticus cognoscit dum
eam videt. Et hoc modo ponunt deum
singularia cognoscere non quod singularitatem
eorum inspiciat sed per positionem
universalium causarum. Sed haec positio stare
non potest quia ex causis universalibus non con-
sequuntur nisi formae universales si non sit
aliquid per quod forma individuetur. Ex
formis autem universalibus congregatis
quotcumque fuerint non constituitur
aliquid singulare quia adhuc collectio
illarum formarum potest intelligi in pluribus
esse. Et ideo si aliquis modo supradicto per causas
universales eclipsim cognosceret non
sequitur quod cognosceret singulariter cum
effectibus proportionaliter esse et universaliter parti-
cipatur et veniret productum
in esse. Cum ergo deus singularia cognoscat
ideo supponendum est quod deus
singularia cognoscit non solum in universalibus
causis sed et unumquodque secundum propriam singularitatem
sui in se. Ad cuius evidentiam sciendum est
quod scientia divina ad res habet
comparationem sicut artificis eo quod est causa
omnium rerum sicut ars artificiatorum.
Artifex autem per hoc quod cognoscit arti-
ficiatum per formam artis quam
habet apud se secundum quam producit.
Artifex autem non producit arti-
ficiatum nisi quantum ad formam quia materiam non
praeparavit. Et ideo artifex per artem suam
non cognoscit artificiata nisi
ratione formarum. Omnis autem forma de se
universalis est. Et ideo aedificator per artem
suam cognoscit quidem domum in
universali non autem hanc vel illam nisi per
sensum eius notitiam habuerit. Sed si forma
artis esset productiva materiae
sicut est formae per eam cognosceret artificiatum

et ratione formae et ratione materiae. Et quia
individuationis principium materia est
non solum cognosceret ipsam secundum naturam
universalem sed etiam in quantum est singularis quaedam.
Unde cum ars divina sit productiva
non solum formae sed materiae in arte
sua non solum existit ratio formae
sed et materiae. Ideo cognoscit res et
quantum ad materiam et quantum ad formam.
Unde non solum universalia sed et singularia
cognoscit. Sed tunc restat dubium
tamen cum omne quod est in aliquo sit in eo per
modum eius in quo est ita similitudo
non sit in deo nisi immaterialiter. Unde quo-
modo cognoscet ex hoc ipso quod immaterialiter
recipit formam absque materia singularia
cognoscit. Deus autem cognoscit
... manifeste apparet si con-
sideretur diversa habitudo quam habet
ad res similitudo rei quae est in
intellectu nostro et similitudo rei quae est in
intellectu divino. Illa enim quae est in
intellectu nostro est accepta a rebus
quae res in intellectum nostrum agendo per
prius in sensum ... debilitate
sui esse quae est in potentia tamen non potest
esse principium agendi. Et ideo res quae
agit in animam nostram agit solum
per formam. Unde similitudo rei quae imprimitur
in sensum et per quosdam gradus depurata
usque ad intellectum pertingit est tan-
tum similitudo formae. Sed similitudo rerum
quae est in intellectu divino est factiva
rerum. Res autem sive forte sive debile
esse participet non habet hoc nisi a deo
et hoc similitudo omnium rerum in deo
existit quia res ad deo esse participat.
Unde similitudo immaterialis quae est in
deo non solum est similitudo formae sed
et materiae. Et quia ad hoc quod ad cognitionem
requiritur quod similitudo sit in cognoscente
non autem quod sit per modum quo
est in re. Inde est quod intellectus noster non
cognoscit singularia quorum cognitio ex
materia dependet quia non est in eo similitudo
materiae non autem propter hoc quod similitudo sit in eo

in malis sz inter 9 d[ic]ui[n]g qui hec sibi
in e q[uo]m[od]o in malis p[otes]t singu[lar]ia
cognoscere. Ric. ad 3[m] 2o d. 3 q. in te[ll]e[c]t[us]
in actu h[oc] q[uod] e[st] separat[us] a mat[eria] h[abe]t
cognitionem acceptam a reb[us] et
tam[en] in malis recip[itur] ut simili[tu]do
in e[ss]e recepta p[ro]p[ter] h[oc] singularia
no[n] cognoscit. sed q[uod] aut e[st] de m[en]t[e]
d[i]uina ut d[icitu]r Ric. 2[a] d. 3 q.
[illegible] imaginatio se h[abe]t in rec[ipien]do
[illegible] affixe corporib[us] et io sibi
[illegible] rer[um] recipiu[n]t t[ame]n
[illegible] cu[m] maliis codicionib[us]
q[uo]m[od]o ab[sque] in r[ati]o[n]e eo sin[gul]a[ri]a
cognoscunt. sed q[uod] at e[st] de m[en]t[e]
et io no[n] se. Ric. 2[a] d. 3 q. q[ui]a e[st] ex[tra]
dep[ar]tatio[n]ib[us] c[on]tingit q[uod] simili[tu]d[o]
recip[iu]nt f[or]ma q[uia] no[n] sit ad h[oc]
q[uod] singu[lar]ia no[n] cognoscat. sz ex
[illegible] h[oc] ac[tion]ib[us] c[on]tingit q[uod]
simili[tu]do mat[eria]lis in mat[eria]li no[n] rec[i]-
pia[tu]r sz forme t[ame]n et io no[n]
se. Ric. 2[a] d. 3 q. q[uod] o[mn]ib[us] noti-
[illegible] de q[uibus] bono[rum] e[st] sz p[er] ac-
cidens c[on]tingit q[uod] notitia
quorunda[m] [illegible] mala sit
[illegible] ex eo q[uod] e[st] t[em]p[or]ib[us] [illegible]
et sic h[oc] queda[m] sc[ient]ie p[ro]hibite ut
ex h[oc] q[uod] p[er] quasda[m] sc[ient]ias a[liqui]b[us]
[illegible] vituta[n]tur et q[ui] se
e bonu[m] efficia[n]t aliqui[d] malu[m]
q[uo]d deo c[on]tingit no[n] p[otes]t. Ric. 2[a]
d. q. q[uod] ad cogni[tionem] no[n] requi[ri]t[ur]
similitudo c[on]formi[ta]te i[n] n[atur]a sz
simili[tu]do reputatio[n]is t[ame]n sic
p[er] statua[m] aurea[m] ducim[ur] in me-
moria[m] alic[uius] ho[min]is, vn[de] at p[otes]t
ac si simili[tu]do c[on]formitatis no[n] e[st] ad
cognitione[m] requi[ri]t[ur]. Ric. 6 d.
q. p[er]fecta cognicio[n]ib[us] consistit i[n] h[oc]
q[uod] cognoscat rem ee co[gno]sc[ibi]le[m]
no[n] aut m[od]o r[ati]o cognite sit[ur]
cognoscente sit sepe b[ene] d[eu]m q[uod]
Ric. 7 d. q. applicatio cogni-
ad cognoscente q[uo]d cognitione[m]
fa[cit] no[n] e[st] i[n]tell[igi]bil[is] p[ri]mo v[e]l d[e]cep[ta].

[illegible] p[ri]mo reputatio[n]is d[ivi]na no[n] q[uia]
[con]sistit i[n] mo[do] cognosce[n]di [illegible]
cognita. Ric. 8 d. q. q[uod] r[ati]o [illegible]
cedet. si simili[tu]do q[uae] de[us] c[on]sistit
[illegible] c[ogniti]o[n]ib[us] q[uae] no[n] eet sin[gularis]
ip[s]a cu[m] q[uo]m[od]o co[n]sui[tudo] est.
Ric. 2[a] d. q. q[uod] id h[oc] e[st] sic id no[n] p[otes]t
ee qui e[st] ip[s]a virt[us] qualis aut
e[st] d[ivi]na p[er] qua[m] d[eu]s cognoscit
o[mn]ia sit simili[tu]do o[mn]ib[us] o[mn]i[u]m
et t[ame]n ip[s]a singul[ari]s sic ut expo-
situ[m] est. Ric. 2[a] d. q. [illegible]
[illegible] e[st] dupl[e]x mediu[m] s[cilicet] sub
quo cognoscit q[uod] e[st] l[um]i[n]e [illegible]
no[n] determina[tur] n[isi] ad aliq[uo]d
determinatu[m] obiectu[m] mediu[m]
quo cognoscit s[cilicet] similitudo
rei cognit[e] et h[oc] no[n] determina[tur]
n[isi] ad sp[eci]ale obiectu[m] [illegible]
at d[ivi]na r[ati]o cognitio[n]e d[ivi]na
qua cognoscit res sz lo[cu]
[illegible] et io ip[s]a cogni[tio] d[e]
singul[ari]b[us] rer[um] facit p[otes]t. Ric.
2[a] d. q. q[uod] sc[ient]ia de rebus varia
[illegible] cognitione[m] scibiliu[m]. ex h[oc] ei
c[on]tingit q[uod] n[ost]ra sc[ient]ia ex cor[um]
variatio[n]e varie[tu]r q[uia] d[eu]s c[on]t[em]p[l]a[n]s
cognoscit res p[rese]ntes p[rae]t[er]itas
ut futuras, et inde e[st] q[uod] sorte[m]
no[n] sedente i[n] cognitio[n]e q[uae] h[a]b[e]at
de eo q[uod] sedet effici[tu]r f[als]a
sz de[us] eode[m] intuitu cognoscit
res ut p[rese]ntes p[rae]t[er]itas ut
futuras. Vn[de] cad[em] mutabi[li]t[er]
e[ven]iunt qualit[er]cu[m]q[ue] res
variet[ur]. Ric. 12 d. q. q[uod] q[uae]
h[abe]nt defectus e[ss]e sz h[oc] defi-
ciunt a cognoscibilitate in te[llec]t[us]
n[ost]ri q[uia] deficiu[n]t a r[ati]o[n]e agen[di]
no[n] at ita e[st] de in[tellec]tu d[ivi]no q[ui]
no[n] accip[itur] sc[ient]iam a reb[us] ut
ex dat[is] p[otes]t. Ric. 13 d. q. q[uod] i[n]
in[tellec]tu d[ivi]no qui e[st] ta[m] in[com]p[er]t[um]
ee simili[tu]do in c[om]pa[rabi]l[is] in
[illegible] no[n] at i[n] in[tellec]tu n[ost]ro p[otes]t ee
simili[tu]do q[uae] sufficiat ad in c[o]g-
nit[ionem] d[ivi]na[m] ut ex dat[is] p[otes]t. Ric. 14
d. q. q[uod] o[mn]ib[us] singu[lari]a [illegible]

no possit a ma separari tn pt
cognosci p similitu a matia
separata q e nc similitudo
sic enim sisit separata a matia
hec e no tn separata h' reputata
Ad xv. dd q actus dme cog
toibus no e ad diuisu abeen eo
cu eo sit idem intus et intus e
qr sua actio e sua ecia unde ph
q cognoscit ad cognoscere eo cogni
no pt dici dissiliens ut de
fluens et p nulla actio cog
tic iuntur pt dici fluens ut
dissiliens sic sit actus iuntur
nalium qui procedunt ab agente
i patiens qr cognicio no dt ef
fluxiua cognoscentis i cognitu
sic est i actoibus nalibus s; intel
dt exntia cogniti i cognoscente
Ad xvi. dd q actus cognitoibus
dme nulla dependentia ht
ad cognitum vero cum que
imptatur no imptat dependen
ipius cognicois ad cognitum
s; magis eo ipius cogniti ad
cognicionem sic eo vero que
imptatur nouc sae desit depe
dencia nc scie a scibili unt
h' mo ht actus ad obm sic ad
pom cognoscitiua ratificatur
enim i esse suo p pom cognoscitiua
no at p obm qr actus e i ipa
po s; no i ipo obo. Ad xvii
dd q h' mo ad cognoscendum l
q e cognoscente reputatu
tno s; q e i cognoscente eorum
Similitudo eorum i vi cognoscitiua
eorum nc e puri cogcoibus rei
s ee q ht i po cognoscitiua
s; s' relacionem qua ht ad rem
cognitam et inde e q no p modum
quo similitudo rei ht ee i cog
noscente res cognoscitur s; p
modum q similitudo i intellectu eorum e

reputatiua rei. Et q intus
similitudo dm intus h'eat ee i
malem qr tn e similitudo rei
e puri inf cognoscendi malia
et ea singularia. ar. 9. vi
Sexto queritur utrum intellectus huanus
singularia cognoscat. Et vi q
intellectus enim huanus cognoscit
abstrahendo formas a ma s;
abstractio forme a ma no
aufert ei ptcularitatem qr et i
mathematicis que sunt a in abstracta
e considerare ptcularia ut lineas
ergo intellectus huanus p hoc q i malis e
no impeditur quin singularia cognoscat
et p singularia no distinguimus
s; q cognoscit tm quid qr ptcia pa
species pluribus hoibus sunt unius ho
Ergo intellectus huanus no cognoscat
individualiter intellectus huanus no cognoscit
distinctionem unius sui ab
alio et intellectus huanus no dirigit i
opabilibus i quibus p electionem
dirigitur q electio unius ab
alio presupponit. Et dico q
intellectus huanus singularia cognoscit
intellectus applicat formas uniuersales
ad aliquas ptcularia. Et cum
intellectus huanus no pt applicare unum
ad aliud nisi utrumque cognoscat
ergo cognoscendo uniuersale et applicat
uniuersale ad singulare et hoc applicatio
pdicta pt esse ta quam intellectus huanus
singularia cognoscat p ph hoc in
iv de consolacione philosophie q q pt virtus
inferior pt superior s; ut ipse dicit
intellectus est sensus ymaginacionis et
ymaginatio sensus ergo cum sensus
singularia cognoscat et intellectus in
singularia cognoscere poterit. Et
e q hoc dt sm e e dum sentit
vel e dum intelligit. Ad primum dd q quelibet
actio fit 9dm formam agentis
q e principium actoibus sic calefactio
mensuram sm modum caloris. Silr dd at

cogniti quam forma potentie cognoscitiva
e propria cognitionibus sed actu sicut
calor calefactionis tio oz ut quibus
cognitio sit per modum forme que
i cognoscitive. Vnica similitudo rei
que e i intellectu nro accipiatur ut
separata a materia et ab omnibus ma-
terialibus condicionibus que sunt individuationis
principia relinquitur quod intellectus noster
per se loquendo singularia non cognos-
cat sed vniversalia tantum. Et hinc ei forte
insuper hic vlis est in forte sit
forme subsistentes que ex hypo cognitionis
subsistit incomune est sed per ac-
cidens contingit quod intellectus noster
singularia cognoscat. Vt enim
phus dicit i 3o de aia fantasmata
se habent ad intellectum nostrum sicut
sensibilia ad sensum ut colores qui
sunt extra aiam ad visum. Vnde sicut
species que e i sensu abstrahitur a rebus
ipsis et per eam cognitio sensus conti-
nuatur ad ipsas res sensibiles
Ita intellectus noster abstrahit speciem
a fantasmatibus et per eam eius cognitio
quodammodo ad fantasma continuatur
sed tamen interest quod similitudo que e i
sensu abstrahitur a re ut ab obiecto
cognoscibili et ideo res ipsa per illam
similitudinem directe cognoscitur. Similitudo
aut que e i intellectu nro non abstrahitur
a fantasmate sicut ab obiecto
cognoscibili sed sicut a medio cog-
nitionis per modum quo sensus noster acci-
pit similitudinem rei que e i speculo
dum fertur i eam non ut i rem quandam
sed i similitudinem rei. Vnde intellectus noster
non directe ex specie qua suscipit
fertur ad cognoscendum fantasma
sed ad cognoscendum rem cuius e fantasma
sed tamen per quandam reflexionem redit
et i cognitionem ipsius fantasmatis
dum considerat naturam actus sui et

speciei per quam intuetur et eius a qua speciem
abstrahit scilicet fantasmatis sicut per
similitudinem que e i visu a speculo
accepta directe fertur visus i cog-
nitionem rei speculate sed per quandam
reversionem fertur per eandem i ipsam
similitudinem que e i speculo. Inquantum
igitur intellectus noster per similitudinem quam
accipit a fantasmate reflectitur
i ipsum fantasma a quo speciem
abstrahit que e similitudo particularis habet
quandam cognitionem de singulari secundum conti-
nuationem quandam intellectus ad ymaginationem.
Ad primum ergo dicendum quod duplex e materia a
qua fit abstractio. Scilicet materia intellectibilis et
sensibilis ut patet i vii metaph. Et dico
intellectibilem ut que consideratur i natura
continui. Sensibilem aut et sicut e ma-
teria naturalis videlicet et duplex accipitur scilicet
signata et non signata. Et dico signata
secundum quod consideratur cum determinatione dimen-
sionum harum scilicet vel illarum. Non signata
aut que sine determinatione dimensionum
consideratur. Materia ergo hec scilicet
signata e individuationis principium
a qua abstrahit omnis intellectus secundum
quod dicitur abstrahere ab hic et nunc.
Intellectus aut naturalis non abstrahit
a materia sensibili non signata. Considerat
enim hominem et carnem et ossa in cuius
diffinitione cadit sensibilis materia non
signata sed a materia sensibili tota abst-
rahit intellectus mathematicus non aut a
materia intelligibili non signata. Vnde patet
quod abstractio que e communis omni
intellectui facit formam vlem.
Ad secundum dicendum quod sicut phus i 3 de
aia non solum intellectus e movens
nobis sed et fantasia per quam
vlis cognitio intellectus ad particulare
operabile applicatur. Vnde intellectus e
quasi movens remotum sed ratio particularis
et fantasia sunt moventes proximi.
Ad tertium dicendum quod homo percognoscit
singularia per ymaginationem et sensum

tio pt applicac ptem cognicoz
que cu sint tm ad pticlare. Nō
cu ppe loquēdo ipse al' intelligit
cognoscit. sz hoc pcutrigit
przi ipo de aia. Sed em dōz q̄d
ipe pt intelligit ūisaliora pt singlaria
notn cōm̄ mōz nobis. dō
vn candēre q̄ua cogscit
ipse cognoscit z intel'gi nobilig
cognoscit ī aliq z nō sequit ipse
singularia cognoscat. ca. vij
Septimo q̄ritur vtrū de9
cognoscat singularia vel nō
cū vel nō ee pp' pōn dicit
supi9 tactā h' ē q̄stio vtrū
cognoscat cūncta t pticla
singularia z cū cogno z intellig9
dīui9 se h' sc eand dispoz
sz singu' l s' qtut ee intelc
nō c h' dīuisā dispon. g
intell'9 dīui9 nō cogscit sin' ve
in9 ee. t. ui nō ee spūnt
pōs amē. eq eq̄ualis se hnt
ad vē pntes t absentē ut
ymaginac ōnd cognoscit
... res in sit vel nō sit
sz h' cognoscit ī ... pō q̄nst
vēru absentiu sic pncium
sicut ipsa9 Sz intell9 dīui9 cōi
mō se h' ad res pntes et
absentes g nō cogscit res
in ee vel nō ee sz cogscit
cozū um sump Sō si phi[us]
vj phi. qpo q̄ sz tr dicē ad
ee vel nō ee nō ei rebz sz i
intell' mō tn sz intell' diō
nō pt ee aliq qpō ... nō cog-
noscit re ee vel nō ee. p̄dz
p' ... q̄pmtaur
...
... i deo sit arch ai
mēte artificis sz artifex p
similitudīnē arche qua h' i
mēte sua nō cogscit an
arch sit vel nō sit eg' deō
cogscit singu' ve im' ee vel nō ee
p̄q̄mco aliq cognicō ē nobilior
tato dīuie ē cognicōi silioz
sz cognicō intellig9 cōphedētē
differencias huius ē nobilior q̄
ēē ista cognicō q̄z intell9 disti-
nctiuis ad intelligēza ū pgredit
sz ipsa9 ēē ēxtōis a usa cū q̄
intell9 differēcias nō cogscit
an res sit vel nō sit ... vel
simpr' ipsa9 at cogscit ... vel
ystemō9 cognicō ... sit ...
deo attribuēd9 q cogscit
vēinā simpr' sine h' scz a
res ee vel nō ee. p̄ de9 cogscat
vnāquāqz rē p ydea vnq
ē apud ipm sz ī ydea eq̄'
se ht ad rē sine sit siue nō sit
als fucā p eūnd cogscere
abeo g deq nō cognoscit o7
an res sit vel nō sit. Sz q̄
qūto aliq cognicō ē pfecior
tato plures cognicōes i re cog-
noscit cōphendit sz dīūa cognicō
ē pfectissima g de cogscat re
sc̄d q̄ncūq dōnn cogita cogscit
eā ee vel nō ee ... ex dās
pz de9 ht ... z distincta
cognicōem de rebz sz nō distincte
cogscit rebz nō distinguit re
q̄ ... g nō ... re
ee vel nō ee. Rndeo dō q̄ sic ... Rō
ht ee vnb aliq spēciā ad oia
p'se accīncia illi9 spēi. Ita se
ht ee sin' l ad oia accīcia
p' illig singu' l cq̄ mōi sit
omia accīncia ī co ... a
q̄z ph' ... in diuiduan
efficiunt ei ... intell9 at cogs-
ab ee ... p' ea cōphēdē oia
p'se accīncia illi9 spēi q̄z s'
pōhin omib demiroib p q̄ua

accidencia propria de subiecto concluduntur
per racionem eius que est unitatis congregata propria
eorum aliquo singulari cognoscens
omnia accidencia singularis et illius
quamvis intellectus noster non potest quia de eorum
singularibus non est nisi signata quamvis
intellectus abstrahit et ponit eorum dif-
finiciones sed singularia diffinitionem
habent. Sed intellectus divinus qui est cap-
pax forme comprehensivo solum eorum
ultime speciei sed eorum singularium
unigeneorum individuorum et ideo cog-
noscit omnia accidencia et quia
toti speciei convenit propria et eciam
singulari veniunt quando unum est principio
invenitur utrumque sine veritate et
ista sequitur doctrina Aristotelis dicentis quod ce-
lum et celestia. Et ideo deus cognoscit de
unoquoque singulari quomodo est et ulterius non est
et cognoscit omnia alia circumst-
ancia vel aliqua formam potest vel de
universalibus vel de individuis. Sed ex
individuo sequitur secundum quod intellectus divinus
ab intellectu nostro quia intellectus noster diver-
sas conceptiones format ad cognos-
cendum substancias et accidencia et ad cognoscen-
dum diversa accidencia et ideo discurrit
de cognicione substancie ad cognicionem
accidentis vel e converso ad hoc quod inherenciam
unius ad alterum cognoscat aut componit
alterum speciem cum altero et unit
ea quodammodo et in se ipso circumst-
ancias alias format. Sed intellectus divinus
per unam speciem suam eorum cognoscit
omnes substancias et omnia accidencia
et ideo non discurrit de substancia in accidens
nec componit unum cum altero. Sed sicut lo-
cus quia intellectus noster est compo-
situs et intellectus divinus est omnino
unitatis et sicut hec compleccio intellectus
cognoscit sic multa simpliciter et
unite et materialia immaterialiter. Ad
primum ergo dicendum quod intellectus divinus sicut est
unus cognoscit omnibus disposicionibus
quamvis per varia veniat in se ipso in una
disposicione manens super eam cognoscit
omnibus disposicionibus intelligit utique
varietatem. Ad secundum dicendum quod similitudo
que est in ymaginacione est similitudo
rei prout variatur in se. Sed in intellectu divino est similitudo
ad cognoscendum eam prout in quo verbum
invenitur. Si ergo autem est eadem in intellectu
divino et ideo non est similis. Ad tercium dicendum
quod locus composicionis que est in intellectu nostro
est unitas in intellectu divino. Et ideo compo-
sicio est quedam imitacio unitatis
unit et unio dicitur. Patet quod de quo
componendo invenitur consimilia cog-
noscit quamvis ipse intellectus componens
et dividens. Ad quartum dicendum quod archa
que est in mente artificis non est
similitudo omnium que possunt archa
contingere et ideo non est similis de cognicione
artificis et de cognicione divina.
Ad quintum dicendum quod qui cognoscit dif-
finicionem cognoscit circumstancia
ipso quod per diffinitionem demonstrantur. In
intellectu autem divino non differt esse in
actu et posse. Unde ex quo cognoscit
essencias universitati comprehendit
omnia accidencia que consequuntur.
Ad sextum dicendum quod ydea que est in
mente divina per tanto se habet super
ad rem in quantum disposicione sit
quia est similitudo rerum quem eius
disposicionum et ideo per eam cognoscit de
re in quantumcumque sit disposicione.

Octavo queritur utrum deus cognos-
cat non encia et que non sunt
nec erunt nec fuerunt et videtur quod non
quia sicut dicit dionysius i. l. c. de di. no.
cognicio nostra non est nisi existencium.
Sed quod nec est nec fuit nec est
aliquod existencium ergo de eo cognicio
dicitur non potest. Preterea omnis cognicio est per
assimilacionem cognoscentis ad cognitum.
Sed intellectus divinus non potest assimilari
ad non entia quia non per cognitionem non entis.

p ggnitio dic e de reb(us) p ydeas
s3 no entib(us) no e ydea q̄ d(eu)s
no ggnoscit no ens p q̄ q̄d
deus ggnoscit e i ubi d(eu)s
Sz sic d(icit) ansh(elmus) i monolog(io) q̄
qm̄ c(um) fuit n(on) erit no e
aliq(ui)d ubi q(uo)d talia de q(ui)b(us) no
ggnoscit p de q(ui)b(us) no ggscit
nisi v(er)i s3 ip(s)e c(um)s q(ui)t(ur)
q(ui)d ea quo st de q(ui)b(us) no ggscit
Sz q(ui) vo(ca)t vocat ea q(ui) no st
t(anquam) ea q(ui) st Sz no vocat
no encia ut ggscit et q(uod) ggsc(it)
no encia Ad d(icendu)m q(uo)d de q(ui)b(us)
ggnicoy de reb(us) ca(usa)tis p
mo(d)um q(uo) artifex cognoscit
artificiata q(ue) e artificiatoru(m)
ta vni q(ui)a h(ab)itu(do) e(st) h(abe)t sci(enti)a
ggnitio ad reb(us) ggnitas
e nr(a) cognicio nr(a) ei ggnito
q(uo)d e a reb(us) accepta na(tura)
e posterior reb(us) cognitio aut
ca(usa)torib(us) de ca(usa)tis et artificis
de artificiat(is) e na(tura) p(ri)or reb(us)
ggnitab(us) remoto at pori
remo(t)o posterio(re) s3 no e(st) g(ra)t ig(itur)
e(st) q(uo)d scia nr(a) de reb(us) na(tura)li(bu)s ce
no pt n(on) reb(us) ip(s)e p(er)eyst(er)at
Sz apud nr(u)m dimi(t)it ar-
tificiu(m) mediu(m) e ggnitio veri
sine sit sine no sit Sz sci(enti)a
q(ua) artifex de operabili h(abe)t
dup(lex) e ggnicoy s(ed) specula(ti)ua
et p(ra)ctica speculativa q(ue)
sine th(e)orica ggnicoy h(abe)t
cu(m) vo(m)ib(us) op(er)ib(us) ggnoscit
sine h(oc) q(uo)d ad operand(u)m p(er) m(od)um
applicat Sz tunc p(er)f(ect)e h(abe)t p(ra)ctica
ggnicoy q(ua)n extendit p(ra)ctoz
op(er)ib(us) ad operib(us) fine et s3 hoc
medicina diuidit(ur) i theorica
et p(ra)ctica ut avicen(na) d(icit) Ex
q(u)o p(ate)t q(uo)d ggnitio artificis p(ra)ctica

sc(ilicet) ggnicoy e(st) speculativa
cu(m) p(ra)ctica efficia(tur) p extensio(n)e
speculative ad opus remoto
at posteriori remanet p(ri)us p(ri)o(r)i q(uo)d
apud artificem pt ee ggnitio
aliq(ui)d artificiati q(uo)d q(ui)d(e)m
q(ui) facere disponit q(uo)dq(ue) no q(ui)
facere nu(n)q(ua)m disponit ut cu(m)
co(n)fingit aliq(ua)m formam arti-
ficij q(ua)m facere no intendit
h(oc) e(st) at artificiatu(m) q(ua)m facere dis-
ponit no ss e intuic(io) ut i posua
et(er)ib(us) q(ui)a q(uo)dq(ue) excogitat ille
artificiu(m) ad q(uo)d faciend(um) mires
en(im) no suppetunt s3 (con)sidat
ip(su)m i s(e) p(ro)pt(er) fine p(ro)ut s(cilicet) uidet
q(uo)d poss3 ad tale fine p(er) tale
artificiu(m) deuenire q(ui)a s(ecundu)m ph(ilosoph)um
i vi et vij ethi(corum) s(unt) fines i operabilib(us)
se sic p(ri)ncipia i speculativis
unde sic (con)clusiones ggnoscu(n)t(ur) i
p(ri)ncipijs ita artificiata i fib(us)
p(ro)pt(er) q(uo)d q(uo)d deus p(otes)t ggni(ti)o(n)e h(abe)re
aliq(uo)r(um) no ens et hor(um) q(ui)d(e)m
quoru(m) h(abe)t q(uo)d p(ra)ctica ggnicoy
s(cilicet) q(ui) se u(t) fuit ut erit q(ui)a ee
eo(rum) scia h(abe)t eo(rum) dispo(siti)o(n)e p(ro)uid(e)nt
q(u)o(rum)da(m) uo q(ui) n(on) fuit n(on) s(un)t
n(ec) erit q(uo)d s(e) nu(n)q(ua)m facere dis-
posuit h(abe)t q(ui)d(e)m speculativa
ggnicoy et q(ua)m nu(n)q(ua)m posset dici
q(uo)d ut vica(tu)r ca(usa)t(us) i sua po(tenci)a q(uo)d ut
eo(rum) ip(s)e no possit tu(n)c actio(n)e
dat(ur) q(uo)d dic(itur) q(uo)d ut vica(tu)r ca(usa)t i sua
boni(ta)te q(ui)a e finis o(mn)iu(m) q(ui)a ab
eo fuit s(cilicet) q(ui)a ut vica(tu)r multos
alios mo(dos) ee ca(usa)toris p(re)
boni(ta)te q(ua)m sit ca(usa)ta reb(us)
existentib(us) p(rese)ntib(us) p(re)t(er)itib(us) et futuris
q(ui)a o(mn)ib(us) reb(us) ca(usa)te e(ss)e boni(ta)te
eo(rum) no p(ro)ut q(ua)ntu(m)cu(m)q(ue) de ea
p(ar)ticipa(tu)r uidet(ur) Ad 3(m) q(uo)d
d(icendu)m q(uo)d ea q(ue) n(on) fuit n(on) s(un)t n(ec) erunt
s(un)t aliq(uo)d ex(is)tencia i po(tenci)a sic i
p(ri)ncipio acto ut i boni(ta)te eius

sicut in causa finali. Ad 2m dicendum quod
cognitio que accipitur a rebus cog-
nitis consistit in assimilatione
passiva per quam cognoscens as-
similatur rebus cognitis preexistentibus.
Sed cognitio que est causa cog-
nitarum consistit in assimilatione
activa per quam cognoscens assi-
milat sibi cognitum. Et quia deus potest
assimilare de quo [illegible] as-
similatum a parte essentie non entis
cognitionem habet. Ad 3m dicendum quod si
idea sit forma cognitionis practice
sicut magister [illegible]
sic non est idea non entium que
nec sunt nec erunt. Sed si sit forma
speculative cognitionis sicut
in rebus physicis et aliorum que non
fiunt nec sunt nec erunt esse ideam.
Ad 4m dicendum quod verbum nominat potentiam
operativam potentis per quam scilicet divina
operatio ad ea tantum se extendit
verbum ad que se extendit divina ope-
ratio per deum disposita et sic scit
omnibus [illegible] verbum aliud cognoscit
notitiam aliorum [illegible]. Ad 5m
dicendum quod licet non fuerint nec sint nec erunt
[illegible] habent veritatem [illegible] habent esse
[illegible] in suo principio activo [illegible]
[illegible] cognoscuntur a deo.

Nono queritur utrum deus sciat
infinita. Et videtur quod non quia dicit
Augustinus 12 de civitate dei quod quicquid scit
scientis comprehensione finitur sed
infinitum [illegible] infinitum [illegible]
non potest; ergo infinitum a deo nescitur.
Sed dicendum quod deus scit infinita non
[illegible] scientia visionis. Sed [illegible] scientia
[illegible] comprehendit per quam finitur id
quod scit. Sed sic scientia visionis de eo
[illegible] scientia simplicis notitie
[illegible] non potest esse infinitorum [illegible]
non scientia simplicis notitie. Respondeo quod quia
deus cognoscit per intuitum cognoscit
sed cognitio intuitiva visio dicitur [illegible]
deus cognoscit scit per scientiam visionis
[illegible] per scientiam visionis nescit infinita

[illegible] non scit infinita. Respondeo quod questio
cognita ad [illegible] deo sit
[illegible] actu [illegible] sic ergo infinita scit
scientia a deo infinite [illegible]
actu in ipso quod [illegible]. Respondeo quod quia
deus scit perfecte cognoscit [illegible] perfecte
cognoscit non cognitio cognoscentis per-
tingit [illegible] ad ultima rerum [illegible]
deus cognoscit quodammodo pertingit [illegible]
sed infinitum non potest pertingi
a finito [illegible] ab infinito ergo deus
infinita non cognoscit. Respondeo quod quia
[illegible] aliquid suo intellectu [illegible]
illa. Sed quicquid deus cognoscit intuetur
[illegible] infinitum ab eo cognosci non
potest. Respondeo per scientiam divinam infinitorum [illegible]
[illegible] infinita. Sed hoc esse non potest
[illegible] infinitum sit [illegible]
3o physicorum ergo scientia dei non est
infinitorum. Respondeo quod repugnat diffinitioni
infiniti non potest infinito attribui
sed cognitio repugnat diffinitioni
infiniti quia infinitum est quod quantitatem
accipientibus semper est aliquid ultra accipere
ut dicitur 3o physicorum [illegible] cognosci
[illegible] cognoscentem accipere plene
[illegible] cognoscatur [illegible] cog-
[illegible] patet quod diffinitioni infiniti
repugnat quod plene ab aliquo
cognoscatur. Ergo [illegible] quod deus cognoscit
plene cognoscat deus infinita non
cognoscit. Respondeo scientia divina est mensura
rerum scitarum. Sed infinitum non potest esse
aliqua mensura ergo infinitum non
cadit sub scientia dei. [illegible]
mensura [illegible] certificatio de men-
surati quantitate. Si ergo deus cognoscit
infinitum [illegible]
mensuraret ipsum quod est impossibile quia
infinitum [illegible] infinitum est
immensum ergo deus non cognoscit
infinitum. Sed contra est quod dicit Augustinus
12 de civitate dei [illegible] infinitorum
[illegible] numerus [illegible]
[illegible]
[illegible] deus [illegible] faciat [illegible]
que potest facere scit. Sed deus potest facere

infinita quod potest scire finita. Propter ad
intellectum ad requiritur immateria-
litas ex parte intellectus et ex
parte intelligibilis et concurrit utrinsque.
Sed intellectus divinus infinitum est im-
materialior quam ad intellectus creatus
ergo infinitum est magis intelli-
gibilis [illegible] creatus potest ex parte infi-
nita cognoscere ergo divinus poterit
cognoscere infinita in actu.
Praeterea deus scit quaecumque sunt erunt vel
fuerunt sed si mundus in infinitum du-
raret nunquam generatio finiretur et
erunt singularia infinita. Haec
autem erit deus per se cognoscere ipse
ipsum cognoscit infinita posset dici
[illegible] in [illegible] omnibus proportionibus
et forte quas in potentia et in prima
materia et actu in primo motore (?)
et consonat quod Augustinus dicit quod voces
sensuales sunt in prima materia sed voces
causales sunt in deo sed in prima materia
sunt infinite forte in potentia eo quod ex potentia
passiva est infinita ergo in primo
motore sunt deducens infinita in ac-
tu quia quod est actu in eo ipse cognoscit
ergo deus infinita cognoscit.
Praeterea Augustinus XII de civitate Dei dicit contra eos
disputans qui negabant ad eadem
[illegible] quod non solum est numerosa
multitudo numerorum sed infinita per
reduplicationem ut ipse supposuit
ipsum vel et decedens ut sic ergo
dicta [illegible] in medio [illegible]
et [illegible] est in medio [illegible] infinita.
Sed omnia nota deus cognoscit
ergo deus cognoscit infinita.
Praeterea quae sunt in deo deus est ergo scien-
tia eius ipse deus sed deus est infinitus
quia nullo comprehenditur ergo et scien-
tia eius est infinita ergo ipse habet infi-
nitorum scientiam. Respondeo dicendum quod sic
dicit Augustinus XII de civitate Dei quidam
nolentes indicatam de intellectu

divino sermone inter [illegible] dicunt
quod non potest cognoscere infinita
sicut nos. Nos autem ponimus
eum cognoscere singularia et adhuc
ponimus in [illegible] [illegible]
[illegible] corporis [illegible] in
diversis [illegible] quod [illegible] est absque
[illegible] quod deus infinita cognoscit
ut potest ostendi ex hiis quae sunt
determinata. Cum ipse sciat
non solum quae sunt vel fuerunt vel erunt
sed et omnia quae nata sunt ex eius bo-
nitate participari cum haec sint
infinita eo quod sua bonitas est
infinita velim [illegible] quod ipse
infinita cognoscit. Sed qualiter
sit considerandum est sciendum est quod
[illegible] medii cognoscendi quo
ad multa vel pauca se ex-
tendunt sic similitudo quae recipitur in
visu est determinata per principia
conditiones vel [illegible] educta
et cognitionem unius [illegible] similitudo
vero accepta in intellectu est abstracta
a particularibus conditionibus unde cum
sit elevata est ductiva in plura
et quia una forma ubi [illegible] nata est ab
infinitis singularibus participari
inde est quod intellectus quodammodo infinita
cognoscit sed quia similitudo quae est in
intellectu non ducit in cognitionem
singularium quantum ad ea quibus
singularia ad invicem distinguuntur
sed solum quantum ad illud quod est in
omnibus est quod intellectus per speciem quam
habet apud se non cognoscit
infinitorum [illegible] post sed medium
in quo deus cognoscit scilicet sua
est infinitorum similitudo quam ipsam
immitari potentia [illegible] ad id
quod quaecumque sed et quantum ad ea
quibus ad invicem distinguuntur
ut ex predictis patet unde divina
scientia efficaciam habet ad infinita
cognoscendum. Quod autem actu infinita

l[c] c[on]siderandu[m]

c[on]gnoscit h[oc] m[od]o c[on]siderandu[m] est
q[uo]d sicut p[ro]phet[?] infinitu[m] ee aliq[ui]d
vno mo[do] et alio finitu[m] ut si
aliq[uo]d corp[us] eet q[uo]d h[abe]ret longitu[dinem]
infinitu[m] s[ed] latitu[dinem] finitu[m]
Et sil[iter] p[ote]st ee i[n] formis ut si ali[quod]
corp[us] infinitu[m] ponam[us] ee
albu[m] q[ua]ntitate albedinis exte[n]-
siua s[ed] q[uan]ta deq[ue] q[ua]nta p[er] accns
eet infinita q[ua]ntitatis at p[er]se
s[ed] intensiua n[on] eet finita
Et simil[ite]r e de q[ua]ntitate alia
for[ma] corporis infiniti q[uia] o[mn]is
for[ma] recepta i[n] aliq[uo] ma[teria] finit[a]
ad mo[dum] recipient[is] et ita no[n]
h[abe]t intensione[m] finita[m] infinitu[m]
at sit repug[na]t cognitioni ita at
repug[na]t trãsitioni infinitu[m] e[ni]m
n[on] cognoscit[ur] trãsire p[ote]st n[on]
trãsit ad m[od]o[s] [?] infinitu[m]
n[on] p[er] via[m] infiniti sic trãsire
potest sic q[uo]d e infinitu[m] longitu[dine]
et latitu[dine] finitu[m] p[ote]st p[er]trãsiri
latitu[dine] s[ed] n[on] longitu[dine] ita et
si aliq[uo]d infinitu[m] c[on]gnoscat p[er] via[m]
p[er] q[ua]m e infinitu[m] n[on] p[er]fecte
c[on]gnosci p[ote]st si at c[on]gnoscat[ur] p[er] via[m]
finiti sic p[er]fecte c[on]gnosci potest
q[uia] e[ni]m infiniti n[on] cognoscit
q[ua]ntit[ati]s s[ed] p[ro]p[ter] p[ro] p[ro]p[ter] [?]
at q[ua]ntitas de suo [?] h[abe]t
ordine[m] p[ri]us et p[ost]er[ius] q[uo]d tal[e] infinitu[m]
p[er] mo[dum] infiniti c[on]gnoscit q[uia] n[on]
apprehendi p[ote]st p[ro]p[ter] p[ar]te[m] vn[de] si
sic int[elle]ct[us] n[on] debeat cognoscere
corp[us] albu[m] n[on] c[on]gnosce[re] potest
p[ro]p[ter] p[er]fecte [?] albedine[m] ei[us]
Si at c[on]gnoscat n[on] albedi[ne]
vel corporei[tate] q[ua]m i[n] corpe
infinito sit c[on]gnoscet infinitu[m]
p[er]fecte q[ua]ntu[m] ad o[mn]es p[ar]tes e[ius]
n[on] t[ame]n p[er] via[m] infiniti sic p[er]fecte
ut n[on] m[od]o q[uo]d[a]m infinitu[m]
q[uo]d i[n] i[n]finitu[m] p[er]fecte c[on]gnoscat s[ed] infinita
discrete n[on] q[uo]d eo m[od]o q[uo]d p[ote]st p[er] via[m]

disp[osi]t[i]o[n]e[m] multa cogn[osc]ere et in
e[o] q[uo]d si multa d[ebe]t c[on]siderare
o[portet] q[uo]d vnu[m] p[ost] alteru[m] c[on]g[nos]cat
et ita q[uan]tit[at]e discreta p[er] via[m]
q[ua]ntitatis c[on]tinue cogn[osc]at.
vn[de] si c[on]gnosceret infinita
multitu[dinem] i[n] actu seque[re]t[ur] q[uo]d
c[on]gnosceret infinitu[m] p[er] via[m]
infiniti q[uo]d e impo[ssi]b[i]le s[ed] d[ivi]n[us]
int[ellec]t[us] p[er] via[m] sp[eci]e[m] c[on]g[nos]cit
o[mn]ia vn[de] simul et v[n]o intuitu
e[ius] cognitio de o[mn]ibus et n[on]
c[on]gn[os]cit multitu[dinem] s[ed] ordine[m]
p[ri]m[u]m multitu[dinis] et p[ro]p[ter] infinita
multitu[dinem] c[on]g[nos]cit n[on] p[er] via[m]
infiniti sic e[ni]m p[er] via[m] infiniti
c[on]gnosceret ut acciperet p[ar]te[m]
multitu[dinis] p[ost] p[ar]te[m] nu[n]q[ua]m ve-
niret ad fine[m] vn[de] n[on] p[er]fecte
c[on]gnosceret vn[de] c[on]cedo si[m]p[liciter]
q[uo]d de[us] c[on]g[nos]cit actu infinita
ab[solu]te et n[on] ip[s]a finita adeq[ua]t
int[ellect]ui ei[us] sic ip[s]e a se c[on]g[nos]c[er]e
su[um] intellectu[m] adequat q[uia] e[ius]
infinite eet et e infinita q[uo]d i[n]
int[ellect]u ip[s]i[us] sit albedo i[n] corp[ore]
infinito et ita at d[ic]e[re] infinita
i[n] o[mn]ib[us] mo[dis] et s[ecundu]m o[mn]ia infinita
s[ed] deo finita et s[ecundu]m q[uo]d p[h]ilosophus li[bro] [?]
[?] ad o[biectionem] [?] [?] q[uo]d s[ci]ent[ia] h[abe]t   ad forme[m] 6
de finiri a[sc]ie[n]te q[uo]d sit
q[ua]ntitu[m] [?] s[ci]et[ur] n[on] excedit
ut adeq[ua]t sit ex int[e]ll[ect]u s[ci]entis
Sit e[ni]m h[abe]t se ad int[e]ll[ect]u[m] s[ci]e[n]tis
p[er] mo[dum] finiti n[on] e[nim] m[od]o [?]
h[abe]t accid[er]e de infinito q[uo]d n[on]
p[er] via[m] infiniti sed ad 2[m] d[icendu]m   +
q[uo]d s[ci]e[n]tia si[m]plici[ter] noti[tiae] et visio[nis]
n[ul]la[m] d[icit] i[n] imp[er]fect[ione]m q[uo]d [?] p[ar]te
s[ci]entis s[ed] solu[m] ex p[ar]te v[e]l sc[i]te
D[icitu]r e[ni]m s[ci]entia visio[n]is i[n] deo
ad s[imi]litu[din]e[m] visus corp[or]alis q[ui]
res extra se posita[s] intuet[ur].
vn[de] s[ci]entia visio[n]is dei sola n[on]
d[icitu]r nisi extra ip[su]m q[uo]d s[ci]t vel p[rese]n-
te[m] potit[?] ut futura s[ed] s[ci]entia

simplicis noticie ut s' p'tu' e' et eco(rum) q'n' s'l n' cuncti sint n' aliud s'it deus ista et illa vn'u no' e' ex p'te s'cie q' deus infinita no' uideat s' ex p'te ip(s)o(rum) uisibiliu(m) q' n' s'i sunt si ce(n)t ponen(tur) infinita u'l actu u'l s'uccessione p(ro)uisu' ca deus q'gnoscit scibilia uisio(n)is. Ad xiij d(icendu)m q' ip(s)e e' quidam cor: pus s'p(er)'g' (pro)u'isio(n)is uisio(n)is indiuisibile q' n' incomp(re)hensi: b' n' no' e' id in methaph' infinita lib(ri)s at locutionib(us) s' diu'sas similitu(dines) c' i(n) v(er)ba r(e)sp(ec)tas diu'sa e' n' u' r(e)'o' vn' iu(dicii) p(er)fect' alij omne d(ivi)na sci(enti)a (pri)n(cipi)u(m) uis(i)o(n)is dicit alij no' sola illa q' e' p(rese)nci(u)m p(re)t(er)ito(rum) et futuro(rum). Ad xiiij d(icendu)m q' ip(s)e deus p(er) s'ua eq'n' e' s'imilitudo o(mn)i(u)m o(mn)i(u)m et ip(s)a vnit(as) q' vn'i deo no' d(icit)ur ee pl(ur)es r(ati)o(n)es v(er)u' n's diu'sa r(e)spect(u)s eius ad diu'sas c'a(tur)as qui quid(em) r(e)sp(e)ct(u)s s't r(ati)o(n)es r(ati)o(n)is t(ame)n no' at e' ingen(er)a r(ati)o(n)es r(ati)o(n)is multi plica(n)t' i(n) infinitu' ut a(u)i(cen)n(a) d' i(n) metha(phisica) s(u)a. Ad xv d(icendu)m q' (pro)tu(n)c si t(ame)n n'ip(s)e at motu' de v(n)o i(n) ad (et)c q' deus no' discur: re(n)do q'gnoscit o(mn)es p(ar)tes infinit' siue q'tinui siue discreti s' vno simpl(ici) intuitu p(er)fec' infinitu' q'gnoscit n' t(ame)n infinitu' intelligendo p(er)transit. Ad xvj d(icendu)m sic ad p(ri)m(u)m. Ad xvij d(icendu)m q' r(ati)o' i(lla) p(ro)cedit de infinito p(ri)uat(iu)e d(ic)to q' s(o)lu' q'titatib(us) (con)ue(n)it ee e(ni)m p(ri)uat(iu)e d(ic)tu(m) e' i(n)p(er)fectu' no' at p(ro)ut de infinito neg(ati)ue d(ic)to quo deus infinitus d(icitu)r h' e(ni)m p(er)f(ecti)o(n)e(m) ent' appro(pri)nq(ua)t ut(ra) time. Ad xviij d(icendu)m q' r(ati)o' i(lla) p(ro)c(edit)

q' infinitu' q'gnosci no' p't p' via(m) infiniti q' quicu(m)q(ue) p't e' q'titatib(us) eius accepi(bu)s e' t(ame)n q' i(n)ne'ss'e e' ad accipe(re) de ip(s)o s' deus no' h' mo(do) q'gnoscit infinitu' ut t(ra)nseat de p'te i(n) p'te(m). Ad xix d(icendu)m q' i(lle) q' e' infinitu' q'tit(at)e h' ee finitu' ut d(iui)ne e' s'(ed) h' d(iui)na s(cient)ia p't ee infinit(a) mens(u)ra. Ad xx d(icendu)m q' r(ati)o mens(u)rac(i)o(n)is (con)sistit i(n) h' q' fiat c(er)titudo de q'tit(at)e alic(uius) d(e)t(er)i(n)at(a) d(e)t(er)minata sic at deus i(n)finitu' no' q'gnoscit ut sciat aliq(uid) eius q'titate indet(er)minata(m) q' ca(usa) no' h' v(er)u' n' o' r(e)'p(u)g(na)t r(ati)o(n)i infiniti q' a deo sciat(ur).

Decimo sunt q'situ' incidit. Vtru(m) deus possit facere infinita et ui(detu)r q' s'ic. R(ati)o(n)es ei i(n) mente d(iui)na existe(n)tes s't s'(ecundu)m v(er)u' n' vna i(m)pedit alia(m) a s(u)a actio(n)e. e(r)go s't infinite r(ati)o(n)es i(n) mente d(iui)na p(o)t(er)it ex eis (con)seq(ui) (et) ui(detu)r effect(us) d(iui)na po(tenti)a ex eq(u)a(li)te p(ro) po(tenti)a c(re)ato(r)is i(n)finitu' ex(tra) adt(ra)h(er)e p(ro)po(r)c(i)o(ne) c(re)ature s' de po(tenti)a c(re)at(ur)e p(er) ho(mi)nu' u't p(ro)ducan(tur) infinita successi(u)e. g(o) deus p't s'il p(ro)duc(er)e infinita. p's'uist e' po(tenti)a q' no' r(e)duc(itu)r ad actu' et inde e' s' i ad actu' r(e)du ci no' possit s' po(tenti)a d(iui)na infinito(rum) e(r)go f(r)ust(ra) e(ss)et u'l po(tenti)a n' possit actu' facere infinita. S(ecundu)m q' e' q' sci(enti)a dt ydea e' exe(m)plar o(mn)i(u)m quen(da)r fiunt s' no' p(ossu)nt n(on) ee infinita et i(n)tan(tu)m si g(o) i(n) deo infinito(rum) no' e(ss)et ydea s' deus mod(o) p't opari n(isi) p(er) ydea(m) g(o) deus no' p't opari infinita p'ardo deus c(re)are r(e)b(us) n' no(n) ex p'te c(re)antib(us) po(tenti)a s' ex p'te c(re)ate ex vn' h' i(d) uid(etu)r ee d(icen)d(u)m c(re)are r(e)s q' r(e)b(us) (con)uenit ee a deo. g(o) eas voc d(icendu)m posse c(re)are r(e)b(us) q(ue) e' q' r(e)b(us) posse (con)uenit ee a deo.

Sz nec infinite no put si q2 no
ei cata po ad actu infinitu
g ut deg pt infinita actu face
Dno dd q dup ime infiniti
distinctio. Vno distinguit p
po et actu et dr infinitu po
q p i successioe cosistit ut i
gnatione cor et i diuone gtinui
qui omnibz e po ad infinitu
z vno pg ad acceptio actu at
infinitu sic si ponere linea
etnis carete. Alio distiguit
infinitu p se et p actus eq dis
tinctoib intro. Primo pz infiniti
cu vdut dom e quant gqit
quantitas atp pg dr de dista
quant qm de gtinua. Etio ad
uidendu quald sit p se et p
actus infinitu cosideradu est
q multo quq requit p se
quq ud p actus tm p se qd
multo requir ut pz i caus ordi
natis et effectib silr. Vnu ht
depedentia eentiale ad ad sic
dia mouet calore naliq
moue limit mifsoli quib
moue manq q mouet baculu
quomo lapis. In hijs em
qd posterior p se depedet
a quob precedent. Sz p actus
multo dicu quoniam que i
multitu gtinet q i loco vnig
poni et ndm se hut sine
sit vnu sine multa sine pau
cora. sic si edificator fat do
mu eq factoe plebs serve
cosumat fuit ut multitudo
seruoz no requir ad factoz
domq nisi p actus exp hc q vna
no pt ffe duarent dot ad
ad domu quotiug ponant.
Vn u vna caz ht depedez
ad alia sic cat qu multo ve
q reba p se sz hc go de infinito
varie opiones perssime. Ceda

cu atq phi posuit infinitu i
actu no solu p actus sz p se
uoletes q infinitu no cet
de ncte e q poneat pri
vn t p cessu cam infinitu po
nebat sz hac opion phi vept
ii mth et iz ph. Alij ne
az le sequetes gessiue q
infinitu p se meaud no pt
nzi actu nzi i po q2 no e pgle
q ad eeu ld dependeat ab
infinitis sic cu kq ee inisy
coplez sz infinitu p actus
posunt no solu ee i po sz ac
vn algazel i sua metha
ponit aias huas a corpbz
sepatas ee infinitas q2 h s
ipnis se q ũmdg eet etug
u ch mgens vepnt at eo q
aiaz ad inuite no e aliq
dependez. Vn i multi illaz
aiaz no moni infiitu u
p actus. Tuidatio posunt
q infinitu actu u p se u p
actus ee pt sz solu infinitu
po q i successioe cosistit
ut dr iz phi. Et h e po qm
ii meth. sz hc q infinitu ee
actu no possit pt gtinge ex
duob ut q2 ee actu repugz
infinito ex h ipo q infitu e
ut pp ad ad sit moui repugt
triaglo plumbeo no q2 tria
gulo sz q2 plumbeo sig infi
nitu ee actu possit sz vni
mu sz mea opion ut sit
ee no possit impeducte ago
alio qm ipa voc infinitd.
q deg pt face infinitu ac
tu ee sz at actu ee repugz
infinito sz sua vom tc deg
hc face no pt sic no pt face
hoiem ee alim vd aliq q2 hc
eet gna sibi ee. Vn at ee
actu repugz infinito sz vom

sicut ultimo quia movet hic motus est
discursivus ab alio ab ultimo ad
principium. Ad argumentum autem ad illud
patet ut iam dictum est ad primum ergo dicendum quod deus
que sunt in mente divina non produ-
cuntur sed creata sunt modo quo sunt in
deo sed sunt modo quo patitur vo-
catur, unde quamvis sint in mente
tamen ex eius verbi eternitate produ-
cuntur. Si ergo de vocatione infinitis sit
quod sit simul in actu sed in successione
ut probatur et tunc vere infinite
que sunt in mente divina non prout
sunt in creaturis sed in omnibus sil-
licet successione et non sunt infinita
actu. Ad secundum dicendum quod quamvis creature
dicantur ad non posse dicuntur. Unde
ex quo dicit diffinitur tunc ex
eo quod creata non potest vocari argu-
endo quod deus non potest vocari quod de posset.
Alio modo ex eo quod creatura ipsa
dicitur in se ipso quod daret ei quod
continet et hoc scientia creature sic
non deo est quod sequitur ut quod dicta
esse simul et de talibus dicitur sit
esse actu si esse actu vero infi-
niti repugnet. Ad tertium dicendum
quod frustra est quod non pertingit finem
ad quem est ut dicitur secundo physicorum. Un-
de hoc quod pono vel dicitur ad actum
non dicitur esse frustra nisi impossibile
esset ut ipse actus divinus ab
eo excluditur sed est quod finibus agat
dicitur potentia effectus sic est repug-
nans actus quod est divinus ab eo
et non potest. Ad primum vero non
quod abiciatur et quamvis dicendum quod quamvis
nobis infinita non possint esse
infinita simpliciter tamen si sit per
esse infinitum tamen consistit sed
secundum se sicut et quod sunt in se
ut dicitur et ergo ut in tertio physicorum.
Dicendum non est quod deus solum in
potentia facere que non aliud sunt
vide enim si predictam assignatam

accipi si petita quomodo conque te-
neret quod determinat a divina voluntate
ad actum potest autem dici quod non est sua
multa alia facere que quod ab
ipso determinatur. Ad aliud secundum dicendum
quod quamvis creatura non sit nomi-
nis quod est ex parte creature
creatoris non nomen non solum impo-
tentie sed quod est ex parte dei sunt enim
divina actionis et est sua quam
et quod ad effectum que in creata
qui est actu esse de a deo, un-
de non sequitur quod deus posse creare ad
infinitum sit quod ad posse creari ab ipso
aliud autem creata esse
creare potuisset in creatis ipso per
existentiam que est ponere infi-
nita. Unde quamvis ipso creare
non sit ad hoc quod sit infinita actu
non ex hoc venimus quod deus posset
infinita actu facere. q. XI

Undecimo queritur utrum scientia
equivoce predicetur de deo et
nobis. Et videtur quod sic. Ubicumque est e-
quivocatio ... vel
analogie, ibi est aliqua similitudo
sed inter creaturam et deum nulla potest
esse similitudo. Unde non potest esse ad con-
venientiam ... vel
analogiam. Si ergo non sit de deo
et de nobis hoc erit equivoce tantum
propter medium ... dicit
... scientia
... esse potest. Sicut ubicumque
est similitudo ibi est aliqua comparatio
sed dei ad creaturam non potest esse
comparatio cum creata sit finita
et deus infinitus. Ergo nulla potest esse
similitudo. Contra quod prius ubicumque
est aliqua comparatio ...
esse aliquam formam ... magis
vel minus ... a pluribus ...
... non potest dici de deo et creata
eo quod sit esse ad deo simpliciter
... creaturam non est aliquid

copacō & itā nt simli'do' n qui-
tab' id equinocatōib' tm
p maior ē distā' eoꝝ quoꝝ
nlla ē simli'do q̄ ēē sili'do
aliq' ß mt' diꝫ & cātura est
infinita distā' qꝛ nª maior
ē pt ē id q' p'us p maior ē
distā' cāte ad deū qui ente
cāti ad nō ens tn eē cātu
nō excedat nō ens id ſ qnti-
tate sue entitatis quo ē infinita
ß ent & nō ent nt pt eē coe
id ſ equocacōm tm ut dr 12°
meth ut puta sicud quocatā
hoiem aliq nocēt nō hoi
g° nec cāte & deo pt ad eē coe
id ſ equocacōꝫ p'vacōꝫ i oib'
analogentat q' ut vnū po
i diffone altiꝰ sit po' sbat
diffone accnt ß actu i dif-
fone po' ut ad id po i diffi-
nitōe ent'usq sic sanitas alis
po' i diffone sani q' dr de
vrina & cibo quoꝝ altꝫ ē co-
snatiu altiꝫ significatiu
sanitat ß cātum & deus hoc
mō se hnt nā q' vnū pona i
diffone alti nā q' ad id po
i diffone ult' ... ꝫ eo q' sic diꝫ def
finitōꝫ hic ergo ut q' nō sut
analogaꝫ dici possit de deo &
cātuib' & ista vitat q' pue
equoce dicat q' q' de eis colt
dr ... magr dicit sbat acnt
qui due spes sbe ß idē nome
supponit ad significadu duas
spes sbe ſ p' ... vox pe
equoce de hijs dr sic h nō
cāuib' eē latrabile n mamo
g° multo fortigs si ... nō
impona sbe & accnti ... s...
sili c accnt dna at sbā
g° nō ... p'us dr
equoce ... ēē ...
ymago dne scie ß nō vei
nō q' ymaginū ī equoce ...
scia equoce dr de scia dīfina

Sz ēq p'hc dt ıv· meth quid
e p'feccio sump' q° om' sim
p'fcoꝫ in uniū & h ē deq ut
gnita ibi dt ß p'fcoꝫ alioꝫ
gn' nō dicit' inueniri ipo
nō aliq sili'do ēēt p'fcoib' ip'ig
ad alioꝫ gn' p'fcoe g°
cāte ad deū ē aliq simli'do
nō g° pue equinoce dr scia
ul aliq q' ad dr de cāta & de d°
p' g' q° dr faciam hoiꝫ
ad ymaginē & silitu'ē nrām
g° ē aliq simli'do cāte ad deū
Ano dr q' impple dr ad vm-
pdicari de cāta & deo In ali
kut ymmo & ē coib' ē vō nōib'
utiꝫ eoꝝ de quib' nō ymte
pt & q' ut ad illig nōib' voz
ymmo cata i aliq° eqla sut
q'mib' ſ eē vnū alio possit
eē p' q' ut posti q' sic i vōe imi
omib' im sic cōib' q'mib' ß
nō vn vnū alio por sit
cāta at q' ut ... inte' diꝫ
nō pt ptinge ad sut cade
vōe ad q' quemat & d° illa
cui que se eade vō sic i dif
scib' quia ß vō sbe sue
quedicatē ß sic distā se
quā at ē i deo hoc sui ppūe
sicut eni sciā coe id ſ ppē
Ita scia id ē q' ēē scire ico
ymmo eē q' ē ipn vnū vei
nō possit alti quitā impple
ent cāta ptigat ad eade voz
h'endi ad qua ht deq sic i pple
e q' ad ideꝫ ēē inenat & h
& i nob ēēt ... petro nō
dr hō t hoiem e ē impple
eēt q' hō ymmo dr ... de
petro & paulo quīg ē ēē dis
hētn pt dici q' nō equoce
pdicet q' q' de deo & cātab dr
quīg ēēt aliq q'ntia cāte
ad deū sic ... ēēt
cātoꝝ silitudo & ita q' ... do

ceium sua no cognosteret cāta
Similit tn nob exprim cāt
i cognitiom dei puenire possem
ne noim ꝗ cātus aptare
vnu magis deo ꝗ̄ alt
qz eo equiuoce no dr
quauis nome imponat ex q
aliqua ꝗ̄ ꝗ̄uencia attendit
vn̄ dz equiuocatio vniuocem
pure equiuoce nō sic de scia
dei et nr̄a pt sz sm̄ analogiā q
vel e ad dm̄ qui sm̄ ꝓporcionem
ꝗ̄ueniencia at sm̄ ꝓporcionem pt ee
duplex sz hc duplex attendit
analogie ꝗ̄uitas e em̄ quedam
ꝗ̄uenientia inter ipa quor e ad
inuicem ꝓporco eo q habet determinata
distanciam vel aliam habitudinem ad
inuicem sic bin̄arius cu vnitate eo
q e eius duplum ꝗ̄uenientia et quandoq
attendit duor ad inuicem int
quo sit ꝓporco sz magis duar
ad inuicem ꝓporcionum sic senarius
ꝗ̄uenit cu quaternario ex hoc q sicut
senarius e duplum ternarii ita
quaternarius binarii prima ergo
ꝗ̄uenientia e ꝓporcionis 2a at ꝓpor
cionalitatis sm̄ modum prime ꝗ̄ue
niencie ad analogie dicim de
duobz quor vnu ad alter
habitudinem ht sic ens dr de
substancia et accidente ex habitudine quam
substancia et accidens hnt et sanum dr
de vrina et aīali eo q vrina
ht aliquam similitudinem ad sanitatem
aīalis quandoq dr ad analogie
2o ꝗ̄uencie sic nomen visus dr de
visu corporali et intellectu eo q sicut
visus e in oculo ita intellectus e in mente
et q in hiis q p 1o analogie
dr oz ee aliquam determinatam
habitudinem int ea quorum e ad p analo
giam ꝗ̄uencie impossibile e ad p hunc
modum analogie dici de deo et
creatura q nulla creatura ht tale
habitudinem ad deum p quam possit
diuina pfectio determinari sz in 2o
analogie nulla determinata habitudo
attenditur int ea quibus e ad p ana
logiam ꝗ̄uencie ita sm̄ illum modum nil
phibet aliqd nomen analogie dici
de deo et creatura Ratio tn hc duplex
contingit quandoq em̄ dm̄ nomen impor
tat ad ex pncipali significato
nō pt attendi ꝗ̄uencia int deum
et creaturam nisi pdco sicut est i
omnibz q symbolice de deo dicuntur
ut cu dr leo vel sol et id hoi
q in corporis diffinicione cadit materia
que deo attribui nō pt quandoq
vero nomen q de deo et creatura dr
nil importat ex pncipali significato
sm̄ q nō possit attendi predicte
ꝗ̄uencie modus int creaturam et deum
sic sunt oia quorum diffinicio non
claudit defectum nec dependet a
materia sicut ens bonitas et hmoi
Ad pm̄ ergo dz q sic dicitq Origenes
ita de dm̄ nos Deus nos similes creatis
dicendo et sz creature similes pnt
dici deo aliquo modo em̄ ad imi
tacionem alicuius fit sz pfecte id
imitet simpr pt ei simile dici sz
nō eo q bono dm̄ sic ymagi
similis sz e conuerso si at impfecte imite
tur pt dici simile et dissimile id q
imitat ei ad cuius imitacionem fit
simile sm̄ q representat sz nō simile
in quantu a pfectione representacionis
deficit et id sacra scriptura deum
creaturis ee similem oibz modis
negat sz creaturam ee similem deo
quandoq quidem concedit quandoq at
negat concedit tn dm̄ hoiem
ad similitudinem dei factum sz negat
cu dicit Deus quis similis erit tibi
Ad 2m dz q phus in 2o top ponit
duplicem modum similitudinis vnum q
inueni in diuersis generibz et h attendit
sm̄ ꝓporcionem vel ꝓporcionalitatem ut
qn alterum se ht ad alterum sic alterum
ad alterum ut ipe ibidem dicit Alium
modum i hiis q sunt eiusdem generis ut qn

diuersis in media. similitudo autem requirit
comparationem secundum determinatam habitudinem
que primo dicitur secundum solum quem ordinem
unius ad alterum quod primum in modum similitudinis
a deo remouetur uel creature.
Ad 3m dicitur quod obiectio intelligitur de
similitudine, et inquantum quique gradum
creature ad deum non est. Ad 4m
dicitur quod similitudo que attenditur ex eo
quod aliqua duo participant unum aliquid
uel ex eo quod unum habet aptitudinem determinatam
ad aliud ex qua scilicet ex uno
alterum comprehendi possit per infinitam
diminuitur distantiam. non autem similitudo
que est secundum conuenientiam proportionis
talis enim similitudo similiter inuenitur
in multum et parum distantibus.
Non autem est maior similitudo proportionis
naturalis inter duo et unum quam sit
inter quinquaginta duo et unum et
quinquaginta. et ideo infinita distantia
creature ad deum similitudinem predictam
non tollit. Ad 5m dicitur quod eciam
non euitatur secundum analogiam que est
quod ipsi in modo cuius [illegible] analogie
ut patet in x. methaphysice unum est distans
que est in creatura a deo distantia
analogice impediendo non potest. Ad
6m dicitur quod ratio procedit de communitate
analogie que accipitur secundum determinatam
habitudinem unius ad alterum. tunc
enim oportet quod unum in diffinitione alterius
ponatur sicut substantia in diffinitione accidentis
uel aliquid unum in diffinitione duorum
ex eo quod utrumque dicitur per habitudinem ad
unum sicut substantia in diffinitione quantitatis
et qualitatis. Ad 7m dicitur quod quamuis
inter duas species substantie sit maior
conuenientia quam inter accidens et substantiam
tamen impossibile est ut nomen imponatur
illis speciebus diuersis sine consideratione
alicuius conuenientie que sit inter ea et
tunc erit nomen pure equiuocum. non
autem quod substantie et accidenti potest esse
impossibile sine consideratione alicuius
conuenientie inter ea unum non erit

equiuocum sed analogum. Ad 8m dicitur
quod hoc nomen animal impositum est ad significandum
tamen formam exteriorem quam pictura
imitatur. alio modo ad significandum
[illegible] quam imitatur pictura non autem aliud
denotat picturam equiuoce dicitur sed
non sic est gratia et causati sed
in quo causata causatorem imitantur
tionis non est equiuoce potest dici.
Duodecimo queritur utrum deus [12]
sciat singularia futura con-
tingentia. et uidetur quod non quia
scientia sequitur ut dicit in libro predicamentorum
sed contingentibus singularibus et
futuris non conuenit determinata
ut dicitur in I. libro periermenias. ergo deus non
habet scientiam de futuris singularibus
contingentibus. preterea ad quod sequitur impossibile
est impossibile sed ad hoc quod deus sciat
singularia contingentia et futura
sequitur impossibile scilicet quod scientia dei fallatur
ergo impossibile est quod sciat singularia
futura contingentia. probatio media
dicitur quod deus sciat aliquod futurum con-
tingens singulare ut petrum sedere
aut ergo possibile est petrum non sedere
aut non est possibile. si non est possibile ergo
impossibile est petrum non sedere ergo
petrum sedere est necessarium. Datum
autem fuerat quod esset contingens
si autem sit possibile non sedere hoc posito
non debet sequi aliquod inconueniens
scilicet autem quod scientia dei fallatur ergo
non est impossibile scientiam dei falli.
sed dicitur quod contingens ut in deo est
necessarium. contra quia quod in se est contingens
non est necessarium quantum ad diuinam scientiam
in ipso. sed hoc quod in ipso non est dis-
tinctum ab eo quod sit non est scitum
a deo nisi quod est necessarium non est
scitum ab eo sicut quod est ab eo dis-
tinctum. preterea secundum philosophum in I. priorum
ex maiori de necessario et minori
de inesse sequitur conclusio de necessario. sed hec
est uera omne scitum a deo est necessarium
esse sed aliquod contingens necessarium est

q nullu cotingens scit a do
Sz dr q cu dr Omne scitu a
deo nece e ee no impta nece
tas ex pte cate sz ex pte
dd scientis solu Sz q cu dr
Omne scitu a deo nece e ee
ncitas attribuit suppo
dti sz suppom dti e id qd est
scitu a deo no ipe deo sciens
go no impta p h ncitas
n ex pte rei scite p quto
aliq cgnito e certior i nob
tato mig pt ee de cotingetib
scia cu no e ni de ncariis
qz cto g opioe que pt ee de
cotingetib sz scia dei est
ctissima go no pt ee nisi de
ncariis p omnia qdicoali
si aub e nccam abso etc quis
cit nccam abso sz ista codi
coal e vera Si ad e scitu a do
id est cotingo h aub scitu h ee
scitu a deo sit abso nccam
go q scitu e a deo nece est
abso e ee q at h sit nccam
abso p sic h ee scitu a do sit
nccam sic p h e qda dcm
de pterito sz omne dcm de pterito
si e veru e nccam qz q fuit
no pt no fuisse go h e ab
solute nccam p ee eciam nccam
e sz omne q deus scivit ab
eterno scivit go cu scivisse e
nccam abso e p verum qz sic
se ht ad ee sic se ht ad veru
sz futura cotingecia no hnt ee nec
veritate go no pt de eis ee
scia p s phm i 2 meth et no
intelligit non determinatum hnt
sz futura cotingencia e magis ad
utrumlz no e determinatum
i se ne i sua ca go non pt de
eo scia ee p hugo de s vict

i li de sacramentis dt q deus n cognost
ex se quibz omnia apud se
sz n e cotingens i ex ipmi
eo emin est polcati go ipe
n cognoscit futura cotingens cognoscit
p medium nccam no pt cog
nosci aliq cotingens qz si mediu
e nccam t cclo eit nccaria sz
deus cognoscit omnia p mediu q
e sua eccia go cu hc mediu
sit nccam nullu q no possit aliq
cotingens cognoscere Sz q e qui
ps de ceum fuerit sigillati
te Sz opa hominis sit cotingencia
cu dependeat a libero ar
bitrio futura cotingencia cognoscit deus
p omne nccam scit a deo sz ee
cotingens e nccam h q refer
ad dvina cognicionem ut dr
boecius v de cosola go ee co
tingens e scitu a deo p aug
dr q deus scit mutabilia im
mutabiliter sz ex h e ad cotingens
q mutabile qz cotingens dr
q pt ee et no ee go deus scit co
tingencia immutabiliter p deus cg
noscit res magis e i ca sua
sz de q no tm e i ca nccaria
sz et cotingens i ungo tam nce
que cotingens cognoscit p sh de
cognoscit res s q ipe e exemplar
omn rerum sz exemplar dvinu q e
cotingencium mutabilium
pt ee cu nulle sicut malum
e materiale et cpoicom sup e
go ni q sicut deus cognoscit
copoita malia quinis ipe
sit immaliter et simplicite ita cg
noscit cotingencia sz cotingens i
colore no heant p sic e
cam vel cognoscere deus scit
om cotingecium causalis scit eum
scipm qz e ca omi g ipe scit
cotingens Ad dd q ee hac

gony dnufsimo e e cvvatu cda
ent de diina scia mdicate vo
lentes ad mony sciemte dix
erunt q deg futa qtigen
no qgnoscit sz h no pt ee
q sz h no hret puidiam de
rebz huanis q qtiget eue|nt
Etio alij dixiunt q deus
omy futuroz sciam hz sz tu
ita ex m̄cc|te eueniunt als
scia dei falle de eis sz h
e ee no pt q sz h puenit libiz
arz nec eet neccy qsiliu que
Iniustu eet t p'mabit pmi
p'mitas redde ex q̄ cucta ex
ucti agunt tio dō h e q deg
omia futa qqscit n tu pp
h impedit qn aq cotiget
eueniat adhq at eni scit
e q i nob st qda po t h ig
qgnoscit i quiq ui ny slib
ecept sit slg t scia st nt q pro
cipioz l qda n d i quiq p ee
flitas sit y magiacō t opio
t estimato ex h at flitas
accidit i aliq qgnicoe qua
ertaire sit apphendit
vnu si abq uis qgnoscitia
e t ee q y mugni i ca e flitas
oz q y s̄ nn qqsti ibz mugni de
ficiat ab eo q deyp cogs
t aes apphen nccyz at no p
impedi qui sit aliq fiat
eo q y tuc e q sit imutabli
ordmate ad eq pductioy
vn p hq hiq qui sst vei
put nec qqsti t qu st futa
sic qqsci q futura eclipsi
ul ortu sol p ucam sciam
sz cotingens impedi pt an
qm sit i ee pductu q tuc
no e uli i caus suis quiq pt
accide impedimtu ne pue
mat ad effctu sz p q quia

cotingens i ee pductu e q n no
pt impedi i io de cotigeti
h q e i pnti pt ee mdicu
illq po' ut h ig q uu gui
flitas uieui sic sllq mdigat
forte sede qu sedz t eo q sz
q cotingens ut futy est no qqsti
p illa qqnicoem qui flitas
subee no possit yn cu dine
sciene no subsit flitas n scie
possit impgle eet q de co
tingentibz futis sciam hret
deg si qq no scit e a ut futa
st tuc at ad qqscit ut fu
turu e qui nt cognicoz qq
noscit e st vei euetu mu
ordo ptiti ad futuz h it at
ordo no pt muemiri nt qq oz
dina t quatuqz vec qtingete
sz p ordo dine qqnicois ad
ve quatuqz e sic ordo ptit
ad pnt q quid h m duit
pt si ab mdet mltos tnsu
tes p vna via succ ne th p No
aliq tp cu sunt pnb i tpib midet
pucialr aqs tuscuntes ita
q y toto tpe sue uisois ob
tnscutes pucialr midet
nec tu sil omes pucialr q tpc
sue uisois uo e totu sil
sicut sua uisio tota sil possit
yonsta sil pucialr ob midet
omnius uo omes sil pucialr
tuscreit vn cu uisio dine
scie e eim nc mesure q e to
simul t tn totu tpe mcludit
nc aliam pti tpib de e st ut
q q i tpe qenit nout futy
sz ut pnb uideat h e ig adō
uisu e futy e vei a lti cui
succidit i tpe sz ipe dine vi
sioni quo i tpe sz ex tpe e
no e futy sz pnb itaq nob
mdemq fut uiunt futy q
uisioi uie futuru e alipa
tpe mesure sz dine uisiois

que e ex tpe futu no e sic et
alit videt tuscentes i qui sci
ordine tuscentiu qui no videt
nisi an illos qui an ipm sit tal
ille qui ex ordine tuscentiu
eet qui oms tuscentes simul
inspiceret. Sicut g o ui visus
no fallit nq videns ptigere
ul se puncta et tn ex hs no ve
mo e illa cotiget eueniat
Ita deus infallibiliter videt oia
cotingecia sive q pterita sive q
futa q ns no st futa s ea
inspicit ee tn q n sit vn ex
hc no vemo q cotiget eueniat
Difficultas at i hc accidit eo
q diuina cognicoem sive no pos
sumus nisi p mo nre cogni
co significado duabus. Si enim
significacoe put e dei scia magis
deberet dici q deus scit hc ee
q q sciat futu q s nuqm
sit futa s sp psencia sunt ut
Boeci dicit li de cosol v. Eius
cognitio de futis magis pprie
dr puidencia qm puidencia q a
porro q longe ponit a eterni e
specula intuet q in vnb pui
deri dici possit ppr ordinem eo
q ab eo scitur quis futus est
Ad 3m g dd q s cotingens
no sit determinatu q diu futu
e tn ex q o pductu e i ven
itate determinata ht et h mo
sup id fert intuitus diuine
cognicois. Ad 2m dd q sicut
deum e cotingens refert ad diuina
cognicoem s q p o ee i ven na
s q quo at e no pt no ee
tuc q n e q q e i natura ee q n
e ut i p ppis ab du. Notu se
q sump dicit necessaru q scia
dei falla sit et visus qui n q no
falli du vidz petru sede
re

quamuis h sit cotingens. Ad 3m
dd q cotingens p tanto dr
necessaru eo s q e scitu a deo q
scit ab eo s q e iam pns ho
tu s q futu e ex hc aliqm
necessitate sortit ut possit dici
q necco eueniet eueniat q enim
no e ide q q futu e s id q
iam e no pt ulti eueniet s s
huius e id eueniss et hc e necessariu
Ad 4m dd q q dr q e scitu
a deo e necessariu hc e duplex q
pt ee ul de dco ul de re. Si
sit de dco tuc e compoita et vna
et e vis. Qme scitu a deo est
necessariu q no pt fieri q deus sciat
ad ee et id no sit. Si sit de re
sic e diuisa et fla et e sens id q
e scitu a deo necessariu est ee
res em que a deo st scite
no ppr hc necco eueniunt ut
ex dcis pz. Et si obiciat q
ista distinco no ht locum ni
formib q s inuicem succeden
put i sbo ut albedo et nigredo
no at pt eeut ad sit scitu
et p q ea necessitute p dca distic
hic locum no ht dd q q uis
scia dei inuariabilis sit et sp
eodem mo tn dispo s qua res
refert ad dei cognicoem in
uariabile sp eodem mo se ht ad
ipam refert enim res ad di
cognicoem s q e i scia puncialiter
puncialitas at rei no ei q st
huius res pt accipi cu tali dis
pone e sine ea et p q s pt
accipi i mo quo refert ad
dei cognicoem ul alio et s hc
p dca distincto pcet. Ad 5m
dd q si sit de re puti ppo
huius e q necessitas pot ee ipm
q e scitu a deo si sit de dco
necessitas no pot ee ipam rei
s tc ordine suu ad scitu. Ad
6m dd q sit scia nra no p ee
de futis cotingentib sta i scia di

z adhuc multo magis si causa ut fu
tura cognoscit cognoscit causa ca
ut puta vel aliis causa futura et
io obiecto non procedit. Scd vii dd
quod licet hoc est diversa opinio tamen da
cum dicunt quod hoc ambo est con
tingens hoc est scitum a deo eo quod
quamvis sit scitum tamen impediat
ordine ad futurum et io non est
necessarium cum dicunt sicut hoc futurum
id scitum non est necessarium quod si fuit
futurum potest non esse futurum ut in
de generatione et corruptione dicit
futurum quod modo non mo
dicit scilicet hoc est quod cum dicitur hoc est fu
turum ut fuit futurum de se
ordo qui est talis illius ... ad
ductionem cum quamvis causa talis que
sit ordinata ad aliquem effectum per
sunt impedimenta que fuerunt alias ad
hoc ordinata unde quod est futurum
possit non esse futurum ... tamen
potest non fuisse futurum et io aliud
dicit quod hoc ambo est contingens quod est
to potius ex necessario et contingenti
... cum dicitur hoc scitum ab
... quorum utrumque i
... antecedente concludi sicut hoc
est contingens petrus est homo albus ...
petrus est alter currit ... hoc idem
... quantitas propositionum variatur
... contingens ... ex co
... malitia ... potest ... solum
... ponit quam fundatur
... propositionibus ...
... cum ... ego
cogito hominem esse ... co
gito petrum currere ... actus
... hoc antecedens deus
scit petrum ... sit necessarium qui
... quod malo ... sit co
tingens ex hoc ... qui
antecedens ... sit necessarium et
io aliud concedit semper quod sit
necessarium ... quod ex antecedente
necessario absolute ... sequatur
quod absolute ... antecedens
... propria ... Sicut

ut non procedat consequentia ... impediri

sit causa remota potest necessitas effectus
impediri per contingentiam ... propter
sic quamvis sol sit causa necessaria ...
florendo arborem quod est effectus
est contingens ... causa propria ...
variabilis ... quantitativa ... plate
... non ... sufficit ... quod hoc non te
... ante
necessario sequatur quod necessarium magis
... ordine ... ad ambo quod
tamen ante ... non potest stare cum
... contingens ... si ex ante
necessario sequatur quod contingens
unde hoc accidentale est quod ...
conditionali ... sit sive ambo
sit effectus sive causa propria sive
remota ... non ... in
conditionali ... non ... vel ...
conditionali ... si sol movetur
arbor florescit ... aliter dicitur quod
hoc ambo ... simpliciter necessarium quod est
necessarium absolute ... quo ad
ambo ... aliter ... de hiis que
attribuuntur rei ... alii de
hiis que attribuuntur ... quod est
... illa ... que attribuuntur
rei ... conveniunt ei ... modum
... que attribuuntur ...
... ad ... et ...
... modum cognoscitur ...
non ... modum rei cognite ut ...
dicitur. Si ego intelligo aliquid ...
... non ... quod ...
sit ... quod ... intellectu
... cum dicitur si deus scit ad
... est ... non ...
... modum
cognoscentis quamvis ...
... futurum ... modum cog
noscentis ... magis
... si deus scit ad ...
... sic video
... currit
... necessarium ...
... vii dd quod quamvis ...
... futurum non ... esse ...

ex quo e pus ee h^t et mitate
et dime h[illegible] gi sub sistit qm
ms et deus qq stat ordine p^ms
ad altius et qq stat ad ee
futurum v^e ul aliq^s ff sit no e
m[illegible] q ponat q deus sit
ad futurum ee q no eit m q
s fit aliqs cas ad aliqm
effm inclinatas q no pdu
cit / sic em no loq^mr mc de
qq ultra de futi put a deo i
suis cais m ff m q m qq sci
i tpo / sic em qq sci ut pus
ad id dcm q q e futurum / deus e
pus et ita e detmiatu ad
vna pte q'uis ff du e fu
turum sit ad utra q pte ad x dcm
q deus qq sit ee se sibi co
v[illegible] ad id quod qq noscit
qq scit at ad ee se si v[illegible]
ad id q qq scit et de h^o sup
dem ee ad [illegible] dcm q dup e
qq nitoib medium / p^mm q e
mediu de mtacoib et h^o ee
pportdatu q celo ut ee posito
q celo ponat^r et tale mediu
qq nitoib e q e sili d^o v^i qq
tret ale mediu qq nitoib e
diina cu no tm e ade q tu
pportdatu alicui ff sit pu
singuloru ut b dcm est /

Circa tercio quit^r vt^r scia
dei sit varia^bilis et m^r q sic
q scia e assimilaco scietis
ad rem scita / ff scia dei e pfca
g^o pfte assimilabi^r rebs scitis
ff scita a deo st variabilia
g^o et scia di varia^t / p^o oibs
scia q pt falli e varia^bilis / sed
scia dei pt falli / e de con
tingeti q pt no ee et sic no sit
scia dei falli^r g^o et varia^t
p^o scia n^ra q e p ret^r q ee ba
rebs e p mo^u scietis / g^o scia
dei q e p h^o q q st ad rebs e p
mo^u / v^o sitis ff scita a deo
st varia^lia g^o et scia eq e varia^bilis
p^o ablato vno v^el lato^re au
fer^r ad g^o variato vno varia^r
v^el reliquum / ff scita st a deo va
riabilia g^o scia eq varia^t
p^o oibs scia q pt augiri v^el minui
pt variari / ff scia dei pt augi
et minui g^o et c / p^bo medie
omnibus scieb q q sc^t pla
q q pancora g^o scia varia^r
g^o scientib^s qui pt plura scie
q ui sciat v^el pancora h^z sciam
varia^lem / ff deus pt pla scire q
sciat / sit em aliq con^e futura
ee v^el fuisse q fumt q e poss
at pla facere q q ue e fumt
et ita poss scire plura q sciat
eadem r^o e poss pancora scire
q ui sciat q z pt dimitte ad
cor q fumt e g^o eq scia pt
augi et minui / Cz di q qm
ns pla v^el pancora sent
s[illegible] dime scire no tm eq scia
variare^t / Cz qq sit p^o pla st
s[illegible] dime p^o ut scire / ita
[illegible] st s[illegible] dime scire / ff st
deus poss pla facere q potu
eq p^o augeri v^el minui / al
st poss^r pancora / g^o eade
si plura sciret q p^o sciuisset
eq scia augeret p^o q q sciuit
x[illegible] nasciturum v^el m^c at ue scit
eum nasciturum / ff ia natum g^o deus
ad scit q pus ue sciuit et ad
sciuit q m^c ue scit et eq
scia varia^r / p^o sic ad sciam
requir^r scibile ita requir^r mo^s
sciendi / ff si mo^s sciendi varia
re^r scia eo varia^r g^o eadem r^o e
tu scibilia ab ipo varent^r
eq scia varia^t / e p^o i d^o d^o ee

queda scia approbomib q qua
solos bonos qsstit. go pt
approbare quos no approbauit
go pt scire q prius nesciit. Et vr
scia eq variat psit scia dd e
ipe deus ita p po dei e ipe deus
s a po dd dicim reb mutabili
ter pducte. go eade voce a
scia dei reb mutabili qsstim
sine aliquo detrimento dme
pfcois p oib scia q ctingit ab
vno i altm e variat s scia di
e huiusmoi q p eorum sua cognoscit
reb go e variat. Obz q eq dd
Jaco. pspit quemadmodu si unus no
s omnia mota videat ad v
...mole s psa ea om variat
e dma scia sic ea artificia
torre carb go scia dei e imu
tabil p motus e actus ipsi cient
deriz de aia. s t dma scia
nulla e impfcio go e inuariat.
Dm dd q cu scia sit mediu
int qsstite e cognitu dupl
pt accide variao. i pa vno
ex pte qsscitt. alio ex pte
rei cognite. Ex pte at qssi
cet. tali i scia qsidare possum
s ipam sciam actu ex motu
ipi q sb h d pt variao accide
i scia ex pte scietil. Et ceit ei
variao i ea ex pte ipi q scit
qui denouo acquirit scia alicq
q prius nesciebat. t sh accide
quonl ozzpto. al augmtu
t dimmco ipiq scietis. at varia
i scia dma accide no pt.
qr scia dma aut b ousu e no
solu e cuim s t no cuim
no at pt ee ad pt cuiu ul no
cuius qr mt affir ozz negone
n e mediu qmuibat s queda
modu scia dei sit tm exoutin

i pucipptito ul futo. s qr scia
ordiua ad opus q sca boitas
s t up hut mon scie di scit
ad q pius nesciuit n variao
ex h accidet i scia eq tu pa
sit equalit cuim t n cuim
qutil ex pte eq e s s cet ex
h aliq varia i do h cet ex
pte volutt q declat sciam
ad ad ad q p g no declabat
s tn i no te ipi q aliq variao
ex h accid pt. cu cuim h sit
de vo de no t ut libe actus eu
pducat quitu e ex ipa voe
volut l eqli pt i utrumq
oppoitoz exoit. ut s uellet
ut no uellet facere ut n face
s t n no pt facere ut sit dui vt
no uelit sic t no te dma q
uimta e pt accidat ut pius
nolue ad t p gca nolit io
s idz tpe q q sic nob eq cet pal
t no t o simul v psilogm de
noti te abso ta no e uelle e cu
uelle h q mult q abso te lo do
pole e cu no uelle s psilogm
deuesit te q e ex suppone sit
uetn e cu uelle s si uoluit
Et ex suppone pdcta loqdo
no e pole cu no uelle s ivit
ut si uoluit. uimto at cu req
rat duos tmios respicit
ultmi i ozde ad p m h
soli seqre. qr si cu uob cet
uimta si cet pole cu no uelle
q mult ut q pius uoluisset
Et pz q ph q pnt pla ee
scita a deo ph e mon scie
ut pauo vel nulla variao
pot scia equl t no h e ee
cu posse pla scire q posse p
uo te sua determinare ad pla
scienda. Obz ex pte actu aut
variaco i scia trip. vno ex
eo q actu cosidat q prius no
cosidabat. sic dicq illu variari.

qui exigit abhitu i actu sed iste
ac variacoib mo i scia dei ee
no pt qz ipe no e sciēs ꝑ hitu
ꝑ solu qz no ē i eo aliq poli
tas sct i hitu. Alio actidit
varia i actu sciēdi ex h q
mo cosidat ymmo a. ꝑ iste
tno pt eē i diuīa cognicoe
qz ipe ꝑ vna spem sue esse
diuīa uidet et io simul oia
intuet ꝫ oo exoh q ab i cosi
dando discurr de vno i a
q ē i deo accide no pt qz tū
discursus reqūt duo ueq
sic no pt dici discursus i scia
ex h q duo uideat si uit
vno intuitu q actit i diuīa
cognicoe uel scia ꝑ h q oia
vno intuitu uidet ꝫ ex pte
moi cognoscedi actit varia
i scia ex h q ad limpiditate
pfecte cognosci ut qui pus
ex quib pt cotinge ex duob
vno mo ex dupplici p q sit
cognicoe sicut actit i eo qui pc
scīt a dp medium pba et
p9 ea scit idꝫ p medium uero
q ē i deo actide no pt qz eē
sua q ē eē medium cognoscēdi
ē inuariabile. Alio ex uirtute
intellectiua ꝑ q vng ho melio
rib ingenij acuci ad cogscē
ē p idꝫ medium q ē i deo actide
no ualet qz utq qua cogscit
sua eē ē q uo inuariabile
g o velinquit sciam dei oio
inuariabile ee. Ex pte aut rei
cognite scia variat ꝑ ut ē et
fluit qz eade existimacoe
remanete si res mutet eīt
existimaco falsa q p9 fuit ua
q ē i deo no pt eē qz intui
t9 diuīe cognicois fert ad
res q ē i sua pncialit put
ē ī ad eternitate ad vnu et
ultimu quetu ad h no pt varia
Sicut res ipa alia dispon

accipiat illa cūctū eode mō
diuīe uisiōi subiecta et scia dei
uō vaia est. Ad pm̄ g° dicēdꝫ
q assimilaco scient ad scitu
no ē p cōformitate nesꝫ ꝑ re
putacōne ymmo quia rerum
variabilis sit scia variabil
Ad 2m dicēdꝫ q quis scitū ad eū
b se cosidatu sit possibile aliter ee
tn ĥ mō diuīe cognicōi sub
stat ꝑ q no pt aliter se hre ut
ex dcis patz. Ad 3m dicēdꝫ q oīs
scia siue sit p receptōnē a reb
siue p impressionē i reb ē p
moꝫ sciētis ꝫ utqz ē ꝑ h ē
q simultudo rei cognite ī cognos
cēte ē aut ē i alio ē i eo p
modū eius i quo ē. Ad 4m dicēdꝫ
q i° ad q refert diuīa scia
ꝑ q substat scie diuīe ē invaria
bile et scia invariat ex mutacone
que vaia i pt p mutacōnē
relationis pdcē. Ad 5m dicēdꝫ q quis
deg pt scire q nescit loqndo
de scia visiōis pt diuisim int gu
vno i ꝑ ū composito. ē ex sup
pone q deg no scīt q de
posse scire et sic ē nō eē ipt
utrūqꝫ hoc ee simul f. deg
nescīuit aliqd et p9 ea sciat i.
Aliq i ꝑ ū diuiso tū ng include
aliq suppo ul codico sꝫ ptate
vu i h ꝑ ū ē vigit ex dcis
pz quis aut i aliq ꝑ ū cēda
q deg pt scire q p9 nescīuit
no tū pt cocedi q deg pt scire
plā q̄ sciat qz cū ph° q de
plā ipte cōpaco ad pexis
tēcia sꝫ intgi i ꝑ ū gpoito
et eadꝫ rōe u° ē cocedēdꝫ q scia
dei possit augi ul minui.
Sexto cosideding. Ad 7m dicēdꝫ
q deg scit enūciabilia cōpo
nēdo et diuidēdo ut p9 diuīe
aītē sic cognoscit diuīsas res
eodē q sic scit et q uno sꝫ ita
no cognoscit diuīsa enūciabilia

quia sicut variatur quod scitur scientia quia verum quod
non scit esse verum eo tempore quo verum est
sciat enim hoc enunciabile esse verum
scilicet Petrum currere illo tempore quo
verum est et sciat hoc enunciabile
Petrum esse cursurum et huiusmodi et ideo
quamvis non sit modo verum Petrum
currere sed cucurrisse vel huiusmodi tamen
deus utrumque scit quia simul intuetur
utrumque tempus quo utrumque enunciabile
est verum. Si autem scilicet enunci-
abile secundum modum enunciabilis in compo-
sitione sciret aliquod enunciabile
id quod est verum sic et non est accidit
et eius scientia variari. Et ad primum dicendum
quod modus sciendi est in ipso sciente
non autem ipsa res scita sed quia in
causa et ipso sciente et ideo modus sciendi
variatur secundum scientiam variabilem
non autem variatio rerum scitarum.
Ad secundum patet per verum ex dictis. Ad tertium
dicendum quod actus potentie terminatur ex
agente ad rem in propria natura quod res
habet esse variabile et ideo terminatur ex
parte rei producte quia res producta
esse mutabilis. Sed scientia est de rebus
secundum quod res aliquid est in cognoscente
sed cum cognoscens sit invariabile
invariabiliter ab eo res cognoscuntur.
Ad quintum dicendum quod quamvis deus per eam
scientiam aliam cognoscat non tamen est ibi
discursus quia eodem intuitu
cognoscit unam et aliam videt et sic patet
visio ad omnia. ar h XIIII

Quartodecimo queritur. Utrum
scientia dei sit causa rerum. Et videtur
quod non. Origenes enim super epistolam
ad Romanos ait. Non propter hoc aliquid
scit deus futurum, sed quia futurum est
ideo scitur a deo antequam fiat.
Ergo magis videtur quod res sunt causa
scientie dei quam econverso. Preterea posita causa
ponitur effectus. Sed scientia dei fuit ab
eterno, si ergo ipsa est causa rerum videtur quod
res ab eterno fuerunt quod est hereticum.

Preterea ad causam necessariam sequitur effectus
necessarius unde et demonstrationes que sunt
per causam necessariam habent conclusiones
necessarias. Sed scientia dei cum necessaria
sit et eterna, ergo et res que sunt scite
a deo omnes erunt necessarie quod est
absurdum. Preterea si scientia dei est causa rerum
tunc hoc modo se habet scientia dei ad res
sicut res se habent ad scientiam
nostram. Sed res ponunt modum in
scientiam nostram quia de rebus necessariis
habemus scientiam necessariam. Ergo scientia
dei si est causa rerum modum necessitatis
imponeret omnibus rebus scitis.
Preterea causa prima vehementius
influit in causatum quam secunda. Sed scientia
dei si est causa rerum est causa prima. Cum ergo
ex causis secundis necessariis sequatur
necessitas in effectibus multo magis
a scientia dei sequetur necessitas in rebus.
Et dicendum quod propter conditionalem com-
parationem habet scientia ad res ad quas
comparatur ut causa quam ad causas ad quas
comparatur ut effectus quia causa imprimit
in effectum sed non econverso. Sed scientia nostra que
comparatur ad res ut effectus earum
requirit necessitatem in rebus scitis ad
hoc ut sint necessaria. Ergo si scientia
dei est causa rerum multo amplius
necessitatem requiret in suis scitis et ita nullum
contingens sciret contingenter quod est prius dictum.
Contra Augustinus de trinitate.
Universas creaturas et spirituales et
corporales non quia sunt ideo novit deus
sed ideo sunt quia novit. Ergo scientia dei
est causa rerum. Preterea scientia dei est quedam
ars creaturarum ut dicit Augustinus
in VI de trinitate quod verbum est ars plena
omnium rationum viventium. Sed ars
est causa artificiatorum. Ergo scientia dei
est causa rerum creatarum. Preterea ad hoc enim
facit opinio Anaxagore quam
commendat philosophus quod ponebat principium
primum intellectum qui omnia
movet et distinguit. Respondeo dicendum quod
effectus non potest esse simplicior quam
causa. Priorum quamquam variata

q̄ sit reducere i vnu p̄m illig
ne sicut oīa calida reducu̇
ad vnu p̄m calidu/ s. ad ig̃e
qui ē ca calo ib̄ i aliis ut dr̄
i ij° metha. Et io cu oīb scito
attendā s aliq̄m ɔcũcia aliq
foz/ oz q̄ q̄cuqz s̄t sibi ata
se h̄eant q̄ vel vnu sit ca al
teri/ vel ambo ex vna ca cau
sent. In omi at scia ca assi
milato scītis ad scitu/ vn
oz q̄ vel scia sit ca sciti/ vel
scitu sit ca sciē/ vel utruqz
vna ca causet. No at pt
dici q̄ res scite a deo sint
ca sciē eo cu res sint tpa
les/ et scia dei sit eterna/ tpale
at no pt ēe ca eterni/ Silr
no pt dici q̄ utruqz ab vna
ca causet. q̄ i deo n̄ pt ēe
causatu cu ipe sit q̄cq̄d h̄et/ vn
relinq̄t q̄ scia eῑ sit ca reru
Et eῑ° scia nra causata ē a reb
inq̄ntu s. ca a reb accipitur
sz scia angeloz no ē causata a
reb sz ca reru sz ut p.
ab vna ca/ sic eni deus formas
rerum influit reb ut subsis
tat. Ita similitudines earu in
fluit mentib angeloz ad co
noscendu res. Scim tn q̄ scia
inq̄ntu scia no d̄r tam acti
na sicut forma inq̄ntu ē for
ma actio eni ē ut i exeundo ad ab
agente. sz forma inquantu h̄t
ēe i pficiendo id i q̄o ē et q̄escē
do i ipo/ et io forma no ē pncipium
agendi n̄ mediante virtute.
Et i quigda quidem ipa forma ē
virtus sz no sz v̄m formaz i q̄gda
at virtus ē ad a forma subali
ter/ sic i mixtis i oīb corpib a
q̄ue no p̄cedunt actōes n̄
mediatib aliq̄s suis q̄litatib

Silr et scia sz ph̄m q̄ ē ad i sciētē
no ex sz q̄ ē aliq̄ sic i sciē
tio scia angeli pter effectus
immediate no q̄ de sui rōe
importat influxu q̄da i vo
lūta sit a scia angeli exit
actio immediate in rē/ i qui
i quigda sit id nob/ et scia
uet i deo/ i q̄gda at uo n̄ i
alijs/ Silr et a deo cu sit ca
oīm p°a pducit effectus media
tib causis sc̄dis/ Vn̄ nec sciaz di
q̄ ē ca rerum p̄am rē causatā
inueniz dupl'r medium/ vnu ex
pte dei s. voluntas/ a° ex pte
ipaz rez quātu ad quosdā
effectus s. cause sc̄de q̄ mediātib
pueniunt res a scia dei/ oīb at
effectib no sz qa in eoz cāe
p°me sz et mediate. Vio res scite
pcedunt ab eius scia p modu nō
et p modu causaz n̄ oz q̄ i
oīb modis scie sequant.
Ad p°m ḡ dd̄ q̄ i mtcto angeli
ē dicē q̄ scia dei no ē ca que
inducat ncītē i scito ut ex h̄t
cogat ad eueniendu sz deus d̄ scit
at d̄ q̄ futura eius scita a
deo no impta ē ca euenīdi sz ca
infallibiliter. Ad 2m dd̄ q̄ q̄
res pcedit a scia mediate
volūtatem no oz q̄ ēe pdeat
quecuqz ē scia sz quecuqz nob
determinat. Ad 3m dd̄ q̄ effc̄s
sc̄e ncītē tac pxie q̄ et pt ēe
mediu ad determinandu effcm
no at oz q̄ sequa ncītate
tac p° q̄ pt impediri effectus
ex ca sc̄a sic contingēs sic pz
i effectib q̄ pducunt i gna
bilib et corruptib p motu
corporu celestiu mediantib virtutib
inferiorib sic eni effcs ɔtingēs
ppt defectibilitē virtutu i alijs
quinimo ...

Ad x^m dicendum quod res producta est sic
in esse tertio modo sunt posite in ca-
usa de qua est causa primaria, utrum non est scibi-
lis vel aliter quod non potencia scientia ra-
tionem ut de rebus nobis quod res
scite tamen sciam sed magis pro-
pter adequationem intellectus ad res sci-
tas que requiritur in scientia. Ad v^m
dicendum quod quamvis causa prima vehemencius
influat quam secunda, tamen effectus non
completur nisi adveniente operacione
secunde, et ideo si sit pluralitas ad defi-
ciendum in causa secunda et eadem plura-
litas deficiendi in effectu, quamvis
causa prima deficere non possit. Sed
nullo composita prima posset
deficere et effectus deficere posset,
quia ergo ad esse effectus requiritur utraque
causa, utriusque defectus inducit
defectum in effectu. Et ideo quecumque
causarum ponatur contingens sequitur ef-
fectum esse contingentem. Non autem si
altera tantum ponatur necessaria effectus
est necessarius, propter hoc quod ad esse effectus
utraque causa requiritur. Sed quia causa prima non
potest esse non necessaria, propter hoc sit contingens
inde est quod secundum necessitatem in effectu
ad necessitatem causarum sequitur. Ad vi^m dicendum
sicut dictum est ad x^m.

Decimoquinto et ultimo queritur
utrum deus sciat mala,
et videtur quod non. Boecius enim scientia ut
est causa sciti ut causata ab cognoscibi-
li ab ymaginatione procedere sed sciencia
dei non est causa malorum ut mala sunt
causa cognitus ad a^d est tamen utraque
ergo scientia dei non est de malis.
Preterea dicit in ij^o methaphysice unumquodque
sicut se habet ad esse ita ad verum,
sed malum non est aliquod ens ut
dyonisius et augustinus dicunt ergo malum
non est verum sed non scitur nisi verum ergo
malum non potest sciri a deo. Preterea co-
mentator dicit in iij de anima quod intellectus
qui semper est in actu non cognoscit

privationes, sed intellectus divinus maxime
semper est in actu ergo nullam privationem
cognoscit. Sed malum est privatio boni
ut augustinus dicit ergo deus non cognoscit
malum. Preterea quod cognoscitur cog-
noscitur per similitudinem vel per principium. Sed ydee
dei propria dei divina cognoscit
malum non est similitudo et nec principium
quia cum noceat non potest malum ut dicit
cognoscet, ergo deus non cognoscit
malum. Preterea quod non est addiscibile
non est scibile, sed sicut dicit augustinus in
libro de libero arbitrio malum non est ad-
discibile, quia per disciplinam eminus
nisi bona addiscuntur, ergo malum non
est scibile, ergo non est cognitum a deo.
Preterea qui scit grammaticam grammaticus est
ergo qui scit malum malus est. Sed deus
non est malus ergo non scit malum. Sed contra
quia numquam potest ulcisci qui ignorat,
deus est ultor malorum ergo cognoscit
mala. Preterea nullius boni deest,
sed sciencia malorum bona est quia per eam
mala vitantur ergo deus habet scienciam
de malis. Respondeo dicendum quod sicut philosophus in ix
methaphysice quicumque non intelligit ad
unum nichil intelligit. Et propter hoc quod est ad
unum quod est in se indivisum et ab
aliis distinctum, unde oportet quod qui-
cumque cognoscit aliquid quod sciat distin-
ctionem eius ab aliis. Prima autem dis-
tinctio in entibus est in affirmatione et nega-
tione. Unde oportet quod quicumque scit affirmationem
cognoscat negationem. Et quia privatio
nichil aliud est quam negatio in subiecto habili
ut dicitur in x methaphysice et alibi contrariorum
semper unum privatio est in eodem dicitur et in primo
physicorum, inde est quod ex hoc ipso quod
cognoscitur aliquid cognoscitur eius privatio
et eius contrarium. Unde cum deus habeat
propriam cognitionem de omnibus suis
effectibus unumquodque sic est in sua
natura distinctum cognoscens, oportet quod
omnes negationes et privationes op-
positas cognoscat et in eis receptas. Unde cum malum sit

puo boni oz q ex h ipo q sciat
qd sz bonu t in sua a cog q
cogscat q sz malu. Ad p
1. dd q ipo illa intate bit
de sua quo h de re p sua
smalitu z malu at no cog
nosci a deo p sua simlitu z
sz p simlitu z sui oppoiti
Vn no se q deg sit ca malo
ru q z qgnoscit mala sz sc q
sit ca boni cui oppo malu.
Ad z m dd q no ens ex h ipo
q oppo enti dr quoda ens
ut p z i x methi. Vn t malu
ex ipo q bono oppo ht ro nj
qgnoscibl t boni. Ad z m dd
q opio qmeta fuit q deg
qgstes ecm sua no dctiate
qgnosceret singlos effcs put
sut i ipa na distincti sz solu
qgsceret un ecendr q i omib
inent malu at no oppo
enti vlr sz entr pti. Vn ex
h sequer q malu no qgsceret
Sz h po sl a cut ex pdas pz
Vn t q ex ca sc flu e s q pri
natoni t mala no cogscat
p cm intecdn comentar
puo no qgnosci ab intcu
p absencia forz ab intcu q
no pt ee i int qg pe i actu
sz h no e nccm q z ex h ipo
q qgnosci res qgsci puo
res omnitrq qgnosci p
puria forme i int. Ad x
dd q oppo vnq ad ad pt
accipi dupr. Vno o i g hale
sic dicq malu opponi bono.
t h mo malu oppo d. Alio o
i spali put dicq h albu op
po huic nig. t no e oppo
mali na ad a bonu q pt p
malu puari cui pt ee no a z

t malu no oppo deo. Vn aug
dt i xij li de ci dei q nu oppo
deo t qm malu bono sz na q
mlt no solu oppo ut malu
bono sz ut nociuu. Ad dd
q malu inquitu e scitu e bo
q sci e malu bonu ct vn e
q ome addiscibl e bonu no
at q sit h se bonu sz p q e sit
Ad v. dd q gmatica scit
i hondo gmatica no at malu
z io no est simle. z ar. q
uestio e de ydeis t p q
Ortu sit ydeas ponere
ui q no q z scia dei e pfectissia
sz pfectior e qgnico q h de
re p ecm eq qm q h p eq
similitu z g o deg no qgnoscat
res p suas silitu es sz mag p
ecentias eaz t ita silitu es
vru q dnr ydee no sit i deo.
Sz dt q deg scit res pfcq
qgnosceres eas p ecm sua q
e silitudo o iu qui si qgsceret
eas p eaz ecentias. Sz q
scia e assimilaco ad scitu
g o q nto mediu cogscedi e
mag silr t vnitu rei qgste
tato pfci q res p id qgscit.
sz ecm rez cat aze mag e
vnita eis q m ecencia dina
g o pfcq cognosceret res si
sciret res p ecm eaz q ex
h q p scit eas p ecm sua. Sz
dt q pfcio scie no co sistit i
vnione medij qgscedi ad
re qgnita sz mag ad cogs
cete. Sz q spes rei que e i
intcu sz q ht ee i co e ptiua
lata sz at q q pa ad scitu
ht ro nj vlis q z e silr do reis
iminq ueni t no s i codiccoes
ptiu res, et i qgnico q e p q
spem no e singu l sz vlis. g o

qgnico

ggnito mag sc vclones spei
ad vestita qm ad stictes p
pp hc mip a pho opio plonis
qua hnic de ydeis qr posuit
formas inn malim expste fme
ma s multo mag sc sy ma
sist imit dino qm si eent
ex ipm qz mt dmg e i suma
imali s go mlto mag fugens
e pone ydeas i mt dino
p phc ppabat opio plonis
de ydeis ph q ydee poite a
plone no put n gnare n
gnari zita sc mtiles s ydee
si pona i mete dina no gnan
qz ee gnatu e eppoitu sili n
gnant qz tu gnata sint eppo
z gnan sint silia gnat s oz
gnan ee eppoita go inconube
pone ydeas i mete dina qd
dyag dt i vij c de di no
q deg nosit exorcia ep no
existentiby z no ggsi vcs si ydea
s ydee no pomu ad a i d
nisint p eas ggsi an vcs
go ydee no sc i mete di p oe
exeplatu e pporcoatu suo
exeplad s nulla e pporcio
cate ad dy sicu finiti ad in
finitu go i deo no pt ee ex
catatz go cu ydee sint f ex
exeplacs m q ydee veru
ng sint i deo p ydea cu
ggscedit opandi s i d gnu
defiedi ggscedo ul opando
ad mentu ydea indiget deg
e hq go ic p sic vniu qua
facit equalite ita vnu i
quali fa silitu z ut dr i p
meth s pp dinsit e q e mehd
tinat dis rata n ec d pt ee
equalit e q g n ido e sili ag

ad tatura tu go ydea no et
similitu z vel ydo q mny ydee
no sint i deo p sic ydee sc i
deo h no eit d ad pducend
cat as Ez aug dt i mondo
sat mam tu e talio p psa
sc oia silitu s vez no ee
s mp te lim g io p de geo
dem ggscit s t dia als
sua scia mltip z diuisibil
cet s deg p sepmmo tog
noscit p ydea u go alia
Ez g aug dt i li de ciui d
cui negat ydeas ee infidel
e qz negat filiu e go io
p omc ages p mt ht vom
sui opis aput se ndignoret
q agat s deg e ages p mt
tuo cgnoscas q agit go ap
ipm sc vocs vem g ydee
dm p sic dr i y phie ons
tac madut i vna c effi
final z formal s deg e ta
effi b z final vez go e ta
formal exeplar no cipt
ee for a sit pb vez g io p
effctus ptiu z no pducit
a ta ptiu dr aulis sit ppa
ul appata s omb ptiu vcs
effctus sc a do q e ta vlis
omy go oz q sint abeo s q e
ta ppa s ng q nt appata vij m q
s h no pt p vocs vni ppas
i ypo exoutes go oz i eo vcs
vez i ydeas expste p aug
dt i li de ordine piget me
dixisse duos ee mundos s
sibile z intelligib no qd ht
vez sit s q hc dua tam ex
me tuty a phis dem sit
z qz mo iste loqndi no e
ghuetq i sac scptia s mud
intelligil n a e q ydea mdi
g vij e pone ydeas p hoc dt

i iij° de cons. loquens ad deum tu
cuncta superno ducis ab exem-
plo mundum mente gerens pulcrum
pulcherrimus ipse. Ergo mundus et omnia
que in mundo sunt exemplariter sunt in deo,
et ideo quod prius sub philosophis i. deo erant
similiter inposita erat hec que ut
augustinus dicit omnibus causis sunt in mente
divina sicut archa in mente arti-
ficis, sed archa in mente artificis
est per suam similitudinem et ydeam. Ergo
omnium rerum ydee sunt in deo. Prima
speculum non ducit in cognitionem
aliquorum nisi eorum similitudines in eo
resplendeant, sed verbum increatum
est speculum ducens in cognitionem
omnium creaturarum quia eo posito sunt et omnia
alia dicuntur ergo in eo sunt similitudines
rerum omnium. Unde augustinus dicit in vi de trinitate:
filius est ars patris plena omnium
rationum viventium, sed rationes in verbo
sunt quas ydee ergo etc. Prima. Augustinus
duplex est modus cognoscendi res
per essentiam et per similitudinem, sed deus
cognoscit res per earum essentiam quia
sic cognoscit solum illa que sunt in
cognoscente per suam presentiam, ergo cum sa-
pientia dei rebus liceat ut ex pre-
dictis patet relinquitur quod sciat res
et earum similitudines. Et ideo quod prius
Notandum dicendum est quod sicut dicit augustinus in libro
lxxxiij questionum ydea latine possunt
dici species vel forme, ut videntur ex-
trinsece videntur. Forma autem
alicuius rei potest dici tripliciter. Uno modo a
qua formatur res sicut a forma
agentis procedit effectus formatio,
sed quia non est de necessitate actionis
ut effectus pertingat ad completam
rationem forme agentis, cum frequenter
deficiat maxime in causis equivocis,
forma a qua forma aliquid non dicitur esse ydea

vel forma. Alio modo dicitur forma alicuius secundum quam
ad formam fit ita est forma hominis
et statue cuprinee est forma
et quam sub forma est ex hiis composi-
tum dicitur esse. Illa autem forma non tunc
convenit dici eo ydea quia nostra hec
nomina ydea sive forma separata
ab eo cuius est forma. Tercio modo dicitur forma
alicuius ad quam aliquid formatur et hec
forma exemplaris ad cuius similitudinem
aliquid constituitur et hac significatione
consuetudo nominis ydee accipitur ut
idem sit forma ydea quod ad imitationem.
Secundo notandum quod ad hoc quod imitatur aliquid
formam duplex. Uno modo ex intentione
agentis sicut pictura ad hoc fit a
pictore ut imitetur aliquem cuius statuam
depingit. Alio autem modo est predicta imitatio
per accidens preter intentionem et a casu
sicut frequenter pictores faciunt
ymaginem alicuius de quo non intendit.
Sed autem imitatur aliquam formam
a casu non dicitur ad illam formari,
quia hoc ad hoc importat ordinem
ad finem. Unde tunc forma exemplaris
vel ydea sit ad quam formatur aliquod
oportet quod forma exemplaris vel ydea
ad imitationem per se non per accidens videtur
et quod ad proprium finem duplex operatur.
Uno itaque modo ipsum agens determinat
sibi finem sicut est in omnibus agentibus
per intellectum. Alio autem agenti determina-
tur finis ab aliquo principali agente
sicut primus motus sagitte quo motetur ad
finem determinatum, sed hic finis
determinatur ei a proiciente et sibi
oportet nunc que est ad determinatum finem
per intellectum constituente finem et
ordinante ad finem illum. Nam
ratio cuius omne opus nature dicitur esse opus
intelligentie. Ergo quod fiat ad
imitationem alicuius per accidens quantum d'tinct
deficiat sibi finem non ex hoc forma
imitata habebit rationem exemplaris
vel ydee. Non enim dicimus quod forma hominis

quant⁹ sit ydea uel exemplar
homis quātis; solu hec diciq qn
agens per fine determinat ꝯ sic
fine c forma sit i agente sine ex
agente / diciq cū forma arte
i artifice ee exemplar artificiati
Et sili forma q ee ex artifice
ad cui imitacoem artifex ad
facit; sz g nr ee u ydee q yda
sit forma qua ad imitat ex
intencōe agens q determinat ꝯ
fine; sz hec g pz q illi q ponebat
omia casu accidere no potant
ydea ponere / Ez h opib aphus
reprobat q se a casu no ponebant
eos / ut i paucioribz / Ne at
cum sapientes ep eos ponere
dicunt uel i plurib⁹ / Sili et sic eos
qui posuerunt q a deo procedit oia
p necessitatem nature no p arbitriū no
no pnt ponere ydeas q ea que
necessitate nature agunt no predeclarant
ꝯ fines; sz hec ee no pt qr oe q
agit per fine sine declarat ꝯ
fine determinat ei sicut ab alio
superiore / et aliq ca ee eo superior
quod pt ee / qr omes loquentes de
deo intelligūt eum ee causam primā
cui nihil (?) eo plo refugientes errores
antiquorum opinionē q ponebat oia a
casu accidere / et empedocli et aliorum
qui ponebat omia accidere ex
necessitate nature / posuit ydeas ee et
hac et rōne ponendi ydeas s. p
diffinicōem opm agedoz / Ju
uiit dionisius i v. ca. de di no de
exemplaria diciq i deo existentium
rōes substantificas et singulariter
preexistentes qs theologi predifficones
uocat et diuinas et bonas no rōes
existencium predeterminatias et effecti
uas / sz quas supsubstancialis eē
oia prediffinit et produxit / Ez qr
forma exemplaris uel ydea h q
dat rōem finis et ab ea accipit
artifex formam q agit sicut ex

ipm no e aut ingenus ponere dm
agere per fine aliū a se et agi
pe aliunde / Vnū sit suffi ab
agendum et io no possum ponere
ydeas ee ex dcis; sz i mente
diuina tm / Ad 2m dicendum q p
sicio cognicionis pt attendi
ut ex pte cogscibilis ut ex pte
cognitiuis / ergo dicendum q pfectior e
cognitio que e p eem quam p
similitud in intellectu e ex pte
cognitiui / i eē q p se ipm e
cognoscibile e p se magis notū
quam id q no e cogscibile ex se ipo
sz solū sz q e i cognoscente p
sui similitud et hec no e ingenus
ponere q res tante sint magis
cogscibiles quam eē diuina q p se
ipam e cognoscit / Ad 2m dicendum
q ad spem q e medium cognoscendi
duo requiruntur s. reputatio uel
cognitiue que competit ei s p p
quitatem ad cogscibile et ee spon
alis uel immatele q ei competit s q h
i cogscente / Vnū p spem q ei
intellectu melius cognoscitur ad q
p spem q ei s bo q e i maior
Et sili melius cognoscitur ad
p spem uel q e i mente diuina
quam p ipam eē cogscibile
possit et dato q ee uel p sz
ee medium cognoscendi no ob
stante multe repig / Ad 3m dicendum
q cognitiue e duo considare
s. ipam man cognitionis et h se
spem s comparacoem qua h ad
intellectum i q est et determinato cog
nitionis ad cognitum et h se ue
lom spei ad re ipam / Vnū
quanto e sublior spes uel cogscitiue p
mo reputatoib⁹ tanto e
cognicio determinacoz et quanto
magis accedit ad immateliaq
eū a cogscit l ungitur huius /

tatis efficientis quod secundum fiat. Ad sextum dicendum quod hoc est verum de formis naturalibus que ex seipsis non habent esse sine materia, non autem in angelis que ex alio immaterialitatem acquirunt, quod sit in intellectu modo formarum rerum immateriales sunt; unde in angelis est ponere ydeas universalium esse per se subsistentes, non autem in angelis ponere eas in mente divina. Ad septimum dicendum quod ydee exemplares in mente divina non sunt generate nec sunt generantes si fiat nisi in verbo, secundum tantum et productio rerum, unde dicit Augustinus libro lxxxiii questionum quod cum ipse rerum omnium [illegible] initiavit, sic eas tamen informavit omne quod [illegible] incipit [illegible] agentis [illegible] componere esse sive generatoribus autem [illegible] de agente proprio [illegible] ponebat plato ydeas esse generalius [illegible] propinquo proprio quam proceditur. Ad sextum dicendum quod intellectus divinus est dicere quod ipse non cognoscit per ydeam acceptam a rebus intellectis [illegible] quod diversus de rebus per ydeam cognoscat; unde alia [illegible] loco [illegible] singulis se immittit; unde per hoc non excluditur omnino ydeas esse. Ad septimum dicendum quod quamvis non possit esse aliqua proportio [illegible] ad divinum potest esse proportionalitas [illegible] [illegible] expositum. Ad octavum dicendum quod sicut deus quia non potest non esse non indiget causa que sit ad conservandum esse, ita quia non potest deficere cognoscendo non indiget alia regula a seipso; sed [illegible] non potest deficere quia ipse est sui principium [illegible] sicut [illegible] non potest non esse que sua causa esse. Ad nonum dicendum quod in deo non est quantitas dimensiva ut secundum eam equalitas attendi possit, sed tantum quantitas per modum intensive

qualitatis, sicut albedo dicitur magna quia perfecte attingit ad terminum sue intensionis, aut aliquid formaliter recipit modum habendi formam illam, quamvis aut aliquid non totaliter [illegible] possit [illegible] ad [illegible] modum illius quod habet in deo, tamen quamvis aliquid [illegible] deficiant ne simili [illegible] tantum [illegible] terminus [illegible] ibi esse equalitas. Ad decimum dicendum quod intellectus [illegible] est dicere ut [illegible] in proprio [illegible] que [illegible] in verbo non sit similitudo suppositi [illegible] sed omnibus rerum forme est [illegible] cognitio dicitur quod [illegible] esse [illegible] rerum [illegible] res sunt [illegible] ubi unde si hoc non ratione ydeam ydea sit forma ad imitationem. Ad undecimum dicendum quod deus cognoscit sed alia si accipiatur cognitionis [illegible] ex parte cognitionis non autem si accipiatur ex parte rei cognite, quia causata quam ideo cognoscit non est sibi [illegible] medio quo deus cognoscit sed ipse eius [illegible] unde nulla multiplicitas in eius scientia sed

Secundo queritur utrum sit ponere plures ydeas. Et videtur quod non, quia ea que essentialiter dicuntur in deo non [illegible] in eo quam [illegible] sed pluralitas [illegible] induxit pluraliter [illegible] dicuntur [illegible] ydee sunt essentiales, quia sunt [illegible] [illegible] si sunt plures in deo, [illegible] pluraliter [illegible] quod non [illegible] sunt [illegible] in ipso sed infinite. Sed dicitur quod ydee non sunt essentiales quia sunt ipsa essentia. Sed contra bonitas et sapientia [illegible] essentia [illegible] essentialiter attributa [illegible] ydee quamvis sint ipsa essentia [illegible] essentiales. [illegible] quicquid deo attribuitur debet ei

m

nobilissimo modo attribuit. sed deus est
principium quo ergo oportet ponit in deo eciam
hoc ad nobilitatem principii pertinet
in summo sed unitas est huiusmodi quia
omnibus multitudo unita plus est infi-
nita quam multiplicata ut dicitur in
li. de causis ergo in deo est summa
unitas ergo non solum est unum vere
sed verius quia magis est unum quod est
unum unitivorum modo quam quod in aliquo
istorum tamen ergo non sunt in eo plures
rationes sive ydee. Contra. Philosophus dicit in v.
methaphisice quod omne est unum non potest separari
neque intellectu neque tempore neque loco neque racione
et maxime in simplici. sed ergo deus est maxime
unum quia est maxime omnibus non potest se-
parari racione et ita videtur quod prius. Preterea si
plures sint ydee sed causa esse inequales
quia una ydea continebit eciam
aliam aut esset et proinde alia non
insuper multitudo sequitur re ergo ydea
in pluribus assimilatur deo. Contra ergo
inconveniens sit in deo aliquam inequa-
litatem ponere. in quo non possunt esse
in eo plures ydee. Preterea in causis [illegible]
est status ad unam primam [illegible]
efficientibus et finalibus ergo et in
formalibus est status ad unam primam
formam sed est status ad ydeas quia
ut dicit Augustinus li. lxxxiii questionum yn-
dee sunt principales forme vel rationes
huiusmodi in deo non ergo unam tantum
ydeam. Sed dicendum quod quamvis sit una
prima forma tamen ydee dicuntur plures
secundum diversos respectus ipsius. Secundo
non potest dici quod ydee multiplicantur
secundum respectum ad unum quod est [illegible]
respectum [illegible] in ipsa [illegible]
unum ut [illegible] diversos [illegible] ad
ydeatam [illegible] quod [illegible] constituit
quia sit [illegible] ydeate sunt [illegible]
ydee [illegible] sunt ergo aliquo [illegible]
respectus [illegible] ponit ydee dici
plures [illegible] quod [illegible]
et creatura cum deo sed creata [illegible]

Sed ydea ut exemplar importat
relationem dei ad creaturam ergo ista
relatio non est in deo sed in creatura.
Ergo ydea sit in deo [illegible]
respectus ydee multiplicari non
potest [illegible] qui plus [illegible]
et [illegible] et [illegible] de uno
in aliud sed [illegible] a domino [illegible] est [illegible]
[illegible] ergo ydee sint rationes
[illegible] deus [illegible] quod non
sunt plures ydee in deo. Sed quia
[illegible] non est parum facere
[illegible] sed deus facit multa et diversa
ergo non [illegible] sed plures
[illegible] sed [illegible]
[illegible] a deo sunt ydee [illegible]
[illegible] Augustinus dicit in li. lxxxiii q.
[illegible] quod omnia [illegible] sunt condita
ut eadem ratione homo qua equus
[illegible] absurdum est existimare
singula igitur propriis sunt creata rationibus
ergo sunt plures ydee. [illegible] dicit
[illegible] quod sic [illegible]
est dicere quod eadem sit ratio angeli
et quadrati [illegible] est dicere
quod eadem sit ratio in deo hominis et
hominis ergo plures rationes ydeales
sunt in deo. [illegible] fide quod
aptata esse secula verbo dei ut
ex invisibilibus visibilia fierent
invisibilia autem [illegible] appellat
species ydeales ergo sunt plures
[illegible] ydee a [illegible] significata [illegible]
[illegible] mundi ut patet ex actoritatibus
inductis sed [illegible] pluralitatem quedam
importat est enim collectio [illegible]
[illegible] ad unum finem [illegible]
[illegible] et [illegible] importat
[illegible] collectionem [illegible]
[illegible] oportet ponere plures ydeas.
[illegible] quidam ponentes
[illegible] agere non [illegible]
[illegible] intelligere [illegible]
[illegible] sed creatas
[illegible]

q pmo deq gdi vna intelli
que pduc ea s. aiam t orbe
t intelligiam e pgrediedo
pcessit pleilitas vnitas vo po
puci et s hac opinionem eet
quidem i deo ydea s vna tm
totiq tate toti cois s ppe
ydee singulor eent i cais
sib sic et d yog narrat ii c
de di no q quida elemens
phe posuit pncipaliob et
exeplaria infior ee s h
sta no pt q singlio aliq
agens seva gd ad vniun
pt intenconem eqlit eet q
tanale gd q sequa q acut
ci q e pna intentu ab eo
sicut s ab intendet fact
aliq magl in pt intentor eq
eet q eet magnum l puni
tuis at qui acut spale
coteitu sub eo vni similt eo
agetib e ad ad eet tm pt
intecom eq eet qualitatis
determiare p aliq spale sit
sinam intendet gilare so
al pt intentonem ne eet q
genatu sit ho ut eq vni si
inteco d opantes respiciat
tm ad cathurat qui eo dis
tincto tate tanal acid
ingens at e dice q sit p
actus p coparaconem ad tam
pmat et p se p coparacoz ad
tab sab q q e p se pus e
eo q e p actus pus aut e
coparaco aliq ad tam p
qm ad tam sa ut p ile de
taib vn inpossle e q sit p
actub v e tae p e p se ve
se pt at accide eo sicut
videmq q e ag se tanal
quo ad nob se deo pagnita
et ordinata ab ipo vnitate
e dico q eo distincio vnu

sit pdiffinita ab eo ratione
e ponet deo singulor ppab
vocib et ita plieb ydeas modi
at plalit sit actu pt esse
eminent tu pt ee dupl vno
itaq sit puci acto intelliendi
sit for q e intellect ling q e
intelligib s h e siliado int i
ipo alio ita q sit eius acto
intellendi sit artifex intelle
intellendi sit artifex intelle
excogitat formam domus tu
illa for sit excogitata p ac
tu intellendi et q e p actu effta
no pt ee puciu actis intelle
ut sit p quo int a s magt
se h ut intellect q intelligib
opat ng tu for pdca e s q
intellect q p formam excogitata
artifex int q opandi sit
sit i int tu speculato videq
q ppe q int qui forma int
intelligat actu e p q intelle
exp s at q e effu ubi actu p
tale forma coparia pt for
mado quidditates ut co
ponendo et dividendo vni pa
quidit ab forta intelt
q pot dio e q da opatum p q
p q tu int queit i cognitom
vei excoliob et e q s q intelli
sz at intellect artifex ad ar
tificiatum pducet ad similitu
sui ppigtur quidem ipe intellect
artifex eet ydea no quid
ut e intelle s nequitu intellect
in his at q ad imita alq
pducunt quoquo q alteru
imitat p se e imitat ipum et
tu e intelle opatib p eo cipic
forma opati s h et ydea p a
forma vei imitate p ut est
illig vei imitate quz no que
ad imitacom altiq p se e
imita i e t tm int oprib n actu p

m

2

79.

forma vel in unitate absolute ut ydea vel exemplar vel operande secundum proportionem determinatam sic quod exemplatum a principali exemplari deficiat vel in unitate. Dico igitur quod deus primum omnia operantibus creata ad similitudinem essentie sue producat unum esse suae ydea [illegible] quod ut essentia sua [illegible] res autem create non perficiunt divinam essentiam unde essentia non accipitur absolute ab intellectu divino ut ydea rerum secundum proportionem creature fiende ad ipsam divinam essentiam sic quod deficiat ab ea vel in unitate [illegible] diversificat res diversimode [illegible] in unitate et in maiori vel minori similitudine [illegible] sit esse distinctum ab alia. Et ideo ipsa divina essentia contemplata diversis proportionibus [illegible] ad creature ydea [illegible] sunt diverse rerum proportiones [illegible] plures esse ydeas [illegible] quod una [illegible] pluralitas [illegible] diversitatem proportionum creature ad ipsam [illegible] quod [illegible] pluribus non inducunt distinctionem [illegible] in divinis quod ad invicem opponuntur oppositione relationis [illegible] opposite non distinguunt [illegible] ut [illegible] proprietates [illegible] ydee [illegible] et alia essentialia attributa non habent ad invicem aliquam oppositionem non est simile [illegible] quod non est simile de ydeis et essentialibus attributis attributa [illegible] essentialia non habent de principali [illegible] suo [illegible] essentia [illegible] non [illegible] plurificantur [illegible] de [illegible] ad [illegible] bonitatis [illegible] [illegible] ydea de suo principali [illegible] complete [illegible] ydee [illegible] ydee [illegible] ad [illegible]

[illegible] non [illegible] ydeas [illegible] pluralitas [illegible] reducitur ad aliquam diversitatem vel sic [illegible] et [illegible] [illegible] vocem [illegible] reducitur ad diversitatem [illegible] [illegible] ad diversitatem [illegible] [illegible] specificata a forma [illegible] repugnat maior [illegible] vel simplicitati quia non [illegible] non reducitur ad aliquam vel diversitatem [illegible] ad unitatem [illegible] est diversa [illegible] [illegible] pluralitate [illegible] deo [illegible] non repugnat maiori unitati vel simplicitati. Ad [illegible] quod philosophus appellat [illegible] diffinitionem [illegible] deo [illegible] non est accipere plures rationes [illegible] differentes [illegible] divina [illegible] non est ad [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] ad [illegible] non [illegible] aliquam [illegible] non [illegible] [illegible] aliquis [illegible] [illegible] aliis [illegible] divina unitate non [illegible] ydee sunt inequales [illegible] Ad [illegible] quod una [illegible] ad quam omnia reducuntur ipsa divina essentia [illegible] [illegible] ad [illegible] diversas [illegible] unitatibus [illegible] pluralitas ydearum [illegible] Ad [illegible] quod ydee [illegible] ad [illegible] ipsa [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible] humanis [illegible]

ad ad' et qui no e sic tu intel
ligim ptitas actom at ulo
tose inti p. meth dix unt
respcus ad res tpales b mt
dulo se etm ad viij dd q
ulo que e mt dix et catura
no e t deo si res e tu i deo si
mt tu mm et silr pt ee i eo
simt tu sum put. s intelligit
respcum ret ad eem sua
et respcs illi se i deo ut mt
ab ipo ad ix dd q ydean
ht vom eq quo p ad mtgi
s ht vom mt iunt tu expu
uniformib at mt q se z om
eq quo p mo ad mtgi sicut
vnitas actoib se vni foe
agetib q e puctu ipi sm
quiuib vitq intelta ado sint
multi quiq plalitas ydeas
cosistit qz tu illos omb p
vna sua eem mt mt q
no e multiplex s vnus
Certo quit ultu ydee pti
neat ad cogni speculatiua aut pcticatiue z viq tu
ad pctica, ocaut d augi
li. lxxxiij. q. ydee se forme
vsl puci s qs fort ome
q ot amitit, s speculatiua cognicom mch fort g
speculatiua cognito no ht
ydea. Sz dr quo sm hut
ydee respcum ad id q ot
amitit s ad id q ot aut
mt re pt uc ibi augi dt
et ydea se ht ad ea que se
no erut no sunt tu ee put
de quiq deq speculatiua cog
nicom ht. Sz pctica scia
de s qua ab sit mo opis
t si nuqm opari intendat
et dr pctica ee p medio
s deq scit mo operandi ea
q pt facere quiuis facere n ppoat
g et de eis deq ht pctica cogni
et ultu cosmo ydea ad pctica
cognicom ptinet p ydea aut ead
qm exemplar forma, s fo
exemplar no pt dici nisi pcta
cognitde qz ego ar e ad eq im
tacom fit a. g o ydee solu
pctica cognicom respiciut
p s phim pctica cognito e eoz
quoz puci e st i nob s ydee
in ueu dimo existeb st ydeatoz
puci, g o ad pcticam tu ptinet
p omb for mt que sut a
rebz ut ad res qz at se ad res
se pctica mo q qui io a rebz
speculatu s ulle for mtq
dimi se a rebz aut a rebz ac
cipiat g o se ad res et e se pc
tici mtq p sic alia ydea in
tellecus pctici et aa speculati
i deo dnsitab ysta no pt ee
p ad ab soltu qz tuc hol est
unitum i deo n e p respcum
ydeptl ut tu diuq ide
idec qz e res quella plalite
induat pp rem dulsit qz
tano plifica quiuis effcs
sut plies g o no pt distigui
alia ydea speculatiue cogni
ab ydea pctice cognicomb.
Sz dr qt h eut ydea distig
q ydea pctica e pmp e eandi
s speculatiua cogn se du. Sz g
ea se puci a e eandit cogn
g o exolt ydea speculatiua a
pctica no distinguit p cog
speculatiua ad mi e e i do
qm simp illi notti s s ipe
notti mch pt noticia adhuc
pt. g o tu ydea addat re tu
ad re qui q no ptineat ad
speculatiua cognicom s ad
pctica tm p sumis pctice
bop s req ydee no pt detiam

non ad bonum quia mala preter intentionem
accidunt. ergo ydea solum practicam
intellectum respicit. Et cognitio prac-
tica non extendit se nisi ad fa-
cienda. sed deus per ydeas non solum
scit facienda practicam. Ergo ydee
non solum se extendunt ad prac-
ticam cognitionem. Preterea deus perfectius cognoscit
creaturas quam artifex artificiata
sed artifex creata per formas quas
operatur habet speculativam cognitionem
de operatis ergo multo fortius deus
per cognitionem speculativam eas consi-
derat principaliter et eas [illegible] passiones
earum. Sed deus per ydeas cognoscit
omnia que in rebus cognosci possunt ergo
ydee in deo pertinent non solum ad
practicam cognitionem sed et ad specu-
lativam. Respondeo dicendum quod sicut dicitur 3 de
anima intellectus practicus differt a specu-
lativo fine. Finis enim speculativi est veri-
tas absolute. sed practici est opus ut dicitur
ij metaphysice. Et ideo cognitio practica
dicitur ex ordine ad opus quod contingit
dupliciter quandoque in actu ad quod opus
actu ordinatur sicut artifex pre-
cepta forma proponit illam in ma-
teriam inducere et tunc est actu practica cog-
nitio et cognitionis [illegible] quandoque est quidem or-
dinabilis cognitio ad actum non
tamen actu ordinatur sicut cum artifex
excogitat formam artificii et
scit per modum operandi non tamen opera-
ri intendit et tunc est practica ha-
bitu vel virtute non actu quando
vero est ad actum ordinatur. Cognitio
tunc est pure speculativa quod contingit dupliciter
uno modo quando cognitio est
de rebus illis que non sunt nata produci
per scientiam cognoscentis sicut nos cog-
noscimus naturalia. quandoque vero res cog-
nita est quidem operabilis per scientiam
tamen non consideratur ut est operabilis
enim per operationem producitur considerat
quam potest separari [illegible] quod non est
separabile [illegible] consequitur consideratur
res per intellectum operativum distinguendo ab

[illegible] ea que sunt distinguuntur non
possunt non est practica cognitio nec
actu nec habitu sed speculativa tantum
sicut si artifex consideret domum
investigando passiones eius
et divisiones et alia huiusmodi que sunt
indistincte inherentes rei ipsa
sed tunc consideratur res ut est opera-
bilis quando considerantur in ipsa omnia que ad
esse eius requiruntur simul et secundum hos
istos modos cognitionis distincta
se habet ad res scientia creata
[illegible] ordina-
to [illegible] ad hoc
sunt [illegible] prac-
tica cognitione in actu quando
cognoscit [illegible] fac[illegible]
sit [illegible]
[illegible]
et de hiis habet quidem scientiam in
actu non autem actu practicam sed
virtute tantum et quia res quas facit
vel facere potest non solum considerat
ut sunt in propria natura sed [illegible]
quibus [illegible] resolvendo omnia
apprehendere potest habet cognitionem de
rebus operabilibus a se et [illegible]
quomodo sunt operabiles sunt et et
quedam que sua scientia [illegible] sicut
mala [illegible] de [illegible] practica
et speculativa cognitione [illegible]
[illegible] modum
predictorum ydearum omnia cognitione
possit poni ydea ergo ut at-
tinet [illegible] notabiliter for-
[illegible] attendamus ydea est
[illegible] simul [illegible] at
[illegible] formas dupliciter respicit
[illegible] ad id quod fit ex forma
sicut scientia respicit scitum alium
ad id quod est ex quo sit scientia respicit
scibile hic tamen [illegible]
forme quibus sit [illegible] forme
[illegible] solum [illegible] inde
[illegible] forme [illegible] habitus [illegible]
enim forma quedam [illegible]
forma [illegible] forma fiat per

modū inhe(re)ntie sic i(n) formis i(n)c(on)tus. siue p(er) modū imitacois ut i(n) formis exe(m)plaribus. Et sic similitudo ei(us) r(atio) r(es)p(ec)tiua. Et sic h(abe)t ex quo n(on) co(m)petit ei(us) si(mi)litudo t(a)lis. Sed g(ene)ral(ite)r loq(ue)ndo de ydea s(ecundu)m p(ro)p(ri)a(m) nois r(ati)o(n)em sic n(on) ext(e)ndit se nisi ad illa(m) scia(m) s(ecundu)m qua(m) ad forma(m) p(ro)p(ri)e th(eolo)go. est q(uo)d actu p(ra)ctica ul(tim)it(er) u(e)l etia(m) q(uo)d est quoda(m)o speculatia. Et tn si ydea q(ui)s appell(ar)e sil(itu)d(in)em sci(enti)e r(ati)o(n)em sic ydea e(st) ad speculati(u)a(m) (con)g(nit)io(nem) p(er)ti(nen)s p(otes)t. Ul magis p(ro)p(ri)e dic(itu)r q(uo)d ydea r(es)p(ec)tu c(o)g(nit)io(n)is p(ra)ctica actual(is) ul(ti)me si(mi)litudo d(icitu)r r(atio) t(am) specula-tiua q(ua)m p(ra)ctica. Ad p(rimu)m d(icendu)m q(uo)d aug(ustinus) formatio(n)e(m) ydee re-fert n(on) t(ame)n ad ea q(ue) f(i)t s(ecundu)m ad ea q(ue) f(ieri) p(ote)nt de q(ui)b(us) si nu(m)q(ua)m fiat e(st) c(og)nitio aliq(ua) specu-latiua ut ex d(i)c(t)is p(ate)t. Ad 2m d(icendu)m q(uo)d r(ati)o illa p(er)tin(e)t de g(ene)ratione illa q(ue) e(st) p(ra)ctica ul(tim)it(er) n(on) actu q(ua) n(on) p(er)ficit aliq(ui)d o(pu)s speculatiua dici(tur) q(uo)d r(es)pect(us) d(icitu)r ab op(er)e s(ed) actu. Ad 3m d(icendu)m q(uo)d exe(m)plar (con)g(nit)ionib(us) i(m)p(er)f(e)c(t)a r(es)p(ec)tu ad id q(uo)d e(st) ex(emplar) t(ame)n ad illu(m) ext(ra) (ip)su(m) i(m)p(er)fat h(abe)t(ur) ta(m)en r(ati)o p(ro)p(ri)e loq(ue)ndo ad c(og)nitio(n)e(m) p(er)tinet q(ue) e(st) p(ra)ctica h(ab)it(u)al(ite)r u(e)l actual(ite)r n(on) a(utem) solu(m) ad illa(m) que est actu p(ra)ctica q(uia) ad p(otes)t dici exe(m)plar ex h(oc) q(uo)d ad (con)g(nit)ionem p(otes)t ad fie(r)i. s(ed) si nu(m)q(ua)m fiat. Et sil(ite)r e(st) de ydeis. Ad 4m d(icendu)m q(uo)d p(ra)ctica (con)g(nit)io e(st) de hiis q(ue) p(ra)ctica s(un)t i(n) nob(is) n(on) e(st) q(ui)a m(odu)s s(ecundu)m q(uo)d ignit(ur) i(n) p(ro)p(ri)os op(er)abilia e(st) de eis quor(um) ta(m)en e(st) i(n) nob(is) possu(mus) h(abe)re specula-tiua(m) scia(m) ut ex d(i)c(t)is p(ate)t. Ad 5m

d(icendu)m q(uo)d i(n)t(ellectu)s speculati(u)us et p(ra)ct(icu)s n(on) disting(uu)ntur p(er) h(oc) q(uo)d h(ab)e(n)t formas a reb(us) aut ad res. q(uia) e(tiam) i(n) nob(is) i(n)t(ellectu)s p(ra)ctic(u)s q(uan)doq(ue) h(abe)t formas a reb(us) susceptas. sicut cu(m) ab artifice ex artificio aliq(uo) viso co(n)cipit forma(m) s(ecundu)m qua(m) op(er)ari i(n)tendit. Ul n(on) o(mn)es et om(ne)s forme q(ue) s(un)t i(n) i(n)t(ellect)u speculati(u)o sunt accepte a reb(us). Ad 6m d(icendu)m q(uo)d ydea p(ra)ctica et speculatiua i(n) deo n(on) distingu(un)t(ur) q(ua)si due ydee. s(ed) q(uia) s(upe)r r(ati)o(n)em i(n)telligendi p(ra)ctica addit s(upe)r speculatiua(m) ordine(m) ad actu(m) sic h(ab)et h(oc) addito(n)em al(iu)d r(ati)o(n)e aliu(d) i(n) re t(ame)n h(oc) et al(iu)d s(un)t due res. Ad 7m d(icendu)m q(uo)d p(ro) tanto d(icitu)r r(ati)o ca(us)a e(st) q(uia) (con)ceditur c(og)nosc(en)di ee p(ra)ctica q(ui)a q(ue)cu(m)q(ue) s(un)t se p(ra)ctica (con)cedit se e(tiam) c(og)nosc(en)di p(ra)ctica. n(on) a(utem) e(st) (con)u(er)su(m) e(st) sic(ut) i(n) nob(is) s(un)t p(ra)ctica c(og)nosc(en)di i(n)tell(ectu)s p(er)ficit formas t(a)les. Un i(n)tell(ectu)s speculatiu(u)s e(st) t(ame)n p(ra)ctica i(n)t(ellectu)s c(og)nosc(en)di formas a(utem) i(n)t(ellect)us p(ra)ctici e(st) p(ra)ctica (con)cedit (con)sc(en)di sic. Ad octauu(m) d(icendu)m q(uo)d simplex noti(ti)a d(ici)t(u)r n(on) ad excludendu(m) r(es)p(ec)tu(m) scie ad scitu(m) q(ui) i(m)p(er)s(e) r(e)p(ro)bat d(omi)n(u)s scia(m) c(on)comita(n)te(m). s(ed) ad excludendu(m) admixtio(n)e(m) ei(us) q(uo)d e(st) ex c(og)nitione sic(ut) e(st) e(tiam) sci(enti)a u(e)l q(ui)a addit sc(ienti)a(m) i(n) o(mn)ib(us) u(e)l ordo n(on) e(st) ad res scitas p(ro)duce(n)das. q(uia) scia appbacionis sic(ut) d(icitu)r i(n) q(ui)b(us) d(icitu)r c(on)t(ra) simp(lici)t(er) n(on) ad excludendu(m) p(er) res scibiles (con)g(nit)io(n)e(m) s(ed) g(ene)ral(ite)r ex p(ar)te ei(us). Ad 9m d(icendu)m q(uo)d ve(rum) et bonu(m) i(n)uice(m) (con)ceduntur q(uia) et ve(rum) e(st) q(uo)dda(m) bonu(m) et bonu(m) ee e(st) ve(rum). Un(de) et bonu(m) p(otes)t (con)sid(er)ari c(og)nitio(n)e speculatiua put (con)sid(er)at(ur) i(n)ita(n)s e(st) t(ame)n sic(ut) c(um) diffini(tur) bonu(m) et i(n) (con)s(ecun)t(ur) ostendit

potest et considerari practice si consideret
ut bonum, hoc autem est si consideretur
in quantum est finis motus vel opera-
tionis sicut patet. Quando non sic, ydee
vel similitudines vel rationes dicun-
tur ad practicam tantum notitiam
pertinere. Ex hoc patet quid dicendum ad
tertium. Ad primum ergo quod obici-
tur quod apud divinos cum tempora
non decurrerit, quia ipse sua eter-
nitate quasi totum simul totum tempus
includit, et ideo cognoscit practica
preterita et futura, et hoc est quod dicitur eccl.
23: Domino deo meo nota sunt omnia
antequam crearentur. Sic et ipse presens
cognoscit omnia, et non oportet quod
ydea proprie accepta limitetur
practice cognitionis ex parte ydeati
ex hoc quod pro causa ipsa preterita cognoscuntur.
Ad secundum dicendum quod in cognitione qua
artifex causatus habet per formas opera-
tivas de suo artificio si cog-
noscit ipsum ut est producibile
in esse quamvis operari non intendat
non cessat quin sit practica cognitio
sed virtualiter practica, cognitio
habet artifex quod cognoscit artifi-
ciatum ut non est producibile
ab ipso quod est pure speculativa
non habet ydeas videtur sed
forte rationes vel similitudines.
Ad tertium dicendum quod est quedam practica et
speculativa scientia quod sit per precisionem (?),
unde ex hoc ratio non potest
probari de aliqua scientia quod sit
speculativa vel quod sit practica.
Quarto queritur utrum malum habeat
ydeam in deo. Et videtur quod sic.
Deus enim habet scientiam simplicis
notitie de malis, sed ydea ali-
quo modo videtur scientie simplicis notitie,
sed quando large sumitur pro similitudine vel
ratione. Ergo malum habet ydeam in deo.

Preterea malum perfectius esse in bono
quam non esse eius oppositum, sed similitudo
mali non opponitur bono sicut nec
similitudo albi nigro quia contrariorum
in anima non sunt contrarie similitudines,
ergo non perfectius in deo quam sit
bonum ponere ydeam vel similitudinem
mali. Preterea ubicumque est aliqua quan-
titas ibi est aliqua similitudo, sed ex
ipso quod ad opus sunt susceptibilia
entis predicationem ut dicitur 4
methaphysice negationes et privationes
dicuntur entia, ergo ex hoc ipso quod
malum est privatio boni habet aliquam
similitudinem in deo que est summum bonum.
Preterea omne quod per se ipsum cognoscitur
habet ydeam in deo, sed falsum per se
ipsum cognoscitur sicut et verum.
Dicit enim philosophus quod rectum est iudex sui
in sua unitate, ita bonum opposi-
tum per se notum in sua falsitate, ergo falsum
habet ydeam in deo. Falsum autem est
quoddam malum sicut et verum est
quoddam bonum ut dicitur 6 ethicorum,
ergo malum habet ydeam in deo.
Preterea quicquid habet unitatem aliquam habet ydeam
in deo, sed unicuique cum sit identitas
unum ponit aliquam unitatem in
genere qualitatis, ergo habet ydeam in deo.
Sed ex hoc ipso quod est unitas est malum,
ergo malum habet ydeam in deo.
Preterea malum non habet ydeam nec
causam, non quia malum est non ens.
Contra, forte cognoscitur privatio esse de
non entibus, alterum enim privationum ima-
ginationes (?) ambas ... ethy-
metica ergo non est privatio mali
ydea cum in deo. Preterea res
significata ab uno habet signum
cum ens signatum patet in omnibus que sunt,
sed ydea est quedam signum ydeati,
ergo ex hoc ipso quod res habens habent
tibi ydeam in deo malum non habet,
dicitur dici ipsum esse ydeatum vel factum

Ro

per quod quod est a deo habet ydeam in deo.
Sed malum est a deo per penas. Ergo
habet ydeam in deo. Sed contra. Ydeatum
habet esse imitatum per ydeam. Sed ma-
lum non est imitatum cum non habeat
esse. Sed privatio sit entis. Ergo malum
non habet ydeam in deo. Preterea. divi-
na cognitio ut ydea est productiva
[illegible] non tamen nobis dicimus scit
nisi ad bona. Ergo malum non
habet ydeam in deo. Preterea malum est
in non [illegible] et ordinibus secundum Augustinum.
Sed ydeas proprie species appellat.
Ergo malum non potest habere ydeam.
Dicendum quod ydea secundum propriam sui rationem
ut patet ex dictis importat formam
que est principium forte alicuius
vel [illegible] quod est in deo possit
esse mali principium. non potest malum
ydeam habere in deo sicut ydea accipitur
ydea secundum nunc. Et si accipiatur quantum
ad rationem similitudinis quia secundum Augustinum
malum dicitur ex hoc ipso quod non habet
formam [illegible] secundum quod attendatur
secundum formam aliquid participata non
potest esse quod malum similitudinem aliquam
in deo habeat cum aliquid dicatur malum
ex hoc ipso quod a principio deficit.
Ad primum ergo dicendum quod sciencia
simplicis notitie non solum est de
malis sed et de quibusdam bonis que
sunt nunc et erunt sicut et res
posset ydeam sciencia simplicis notitie
non autem malorum. Ad secundum
dicendum quod non negatur malum habere in
deo rationem oppositionis [illegible] quod
non habet aliquid per quam aliquid
participet quod sit in deo ut sit
similitudo eius accipi possit.
Ad tertium dicendum quod qualitas que adest
potest quantum de entibus et non entibus
erroribus tamen quod negationes et privationes

non sunt in essencia vel esse. At quan-
tum non sufficit ad similitudinem deque
non loquimur. Ad xiii dicendum quod hec
propositio nullum totum est maius
sua parte est falsa quedam vero et
bene cognoscenda hec esse falsa est
cognoscere quedam vero falsitatis
cognosci non cognoscitur nisi per
privationem veritatis. Sic veritas per
privationem nisi quod. Ad xiiii dicendum quod sicut
actiones male quantum ad id quod
habent de entitate bone sunt et a
deo sunt. Ita est de habitibus
qui sunt earum principia ut effectus
qui sunt mala non ponunt
unde ex hoc quod sunt mala non ponunt
aliquid nisi solum privationem.
Ad vi dicendum quod ad divinum esse duplex
unio quia est non cadit in differen-
cia sicut veritas divina non entis
et non entibus non potest concipi
aliqua forma nisi in intellectu vel in yma-
ginacione. Et hoc non est in yma-
ginacione [illegible] quod non invenit in veri-
tate quinimmo ipsa privatio entitatis
non claudatur in eius diffinitione.
Et nunc probat ymaginacio
enunciat eorum formas concipe.
Ad vii dicendum quod ex hoc ipso quod ma-
lum non habet ydeam in deo a deo
cognoscitur per ydeam boni op-
positi per hunc modum sicut habet
ad cognitionem ac si haberet ydeam
non autem ita quod privatio ydee re-
spondeat ei per ydeam que in deo
privatio esse non potest. Ad viii dicendum
quod malum pene exeunt a deo
sub ratione [illegible] iusticie et bonum
et ydeam habent in deo. *Ad 2m quest*

Quinto queritur utrum prima pars habeat
ydeam in deo et videtur quod non. ydea
enim secundum Augustinum forma est. Sed materia nullam

habet forinsecus quod nulla ydea in deo est
videtur quod prima materia non est ens nisi in potentia
nec ergo ydea, declaratio ydeato videlicet
si habet ydeam, quia quod eius ydea sit in
potentia, sed in deo potentialitas non
cadit, ergo materia prima non habet ydeam
in ipso. Preterea ydea est in deo, cuius quod est
ut esse potest, sed materia prima nunc est
separata a forma, nec esse potest, ergo
non habet ydeam in deo. Preterea ydea est
habet se per ordinem ad formam, sed materia
prima numquam potest formari, stante
forma sit de eorum [illegible], ergo si haberet
ydeam, fuisset esset ydea [illegible] in deo,
quod est absurdum. Contra quod omne quod potest
esse a deo habet ydeam in ipso, materia est
huiusmodi, ergo et cetera. Preterea omnis creatura distincta
ab eorum distincta, ergo quelibet habet talem
quam eorum habet ydeam in deo, sed materia
prima est huiusmodi, ergo et cetera. Responsio dicendum quod
plato qui invenit primus locutus
fuisse de ydeis non posuit
materie prime aliquam ydeam quia ipse
ponebat ydeas ut causas ydeatorum,
materia autem prima non erat
causatum ydee sed erat ei coeternum;
posuit enim duo principia ex parte
materie scilicet magnum et parvum, sed unum ex
parte forme scilicet ydeam. Nos autem
ponimus materiam creatam esse a deo.
Unde respondemus quod aliquo modo
sit eius ydea in deo, tamen quia ab
ipso est causata similitudo eius [illegible]
[illegible]. Sed tamen si proprie
de ydea loquimur non potest poni quod
materia prima per se habeat ydeam in deo
distinctam ab ydea forme et
compositi, quia ydea proprie dicta
respicit rem secundum quod est producibilis;
materia autem non potest produci esse
sine forma, unde proprie ydea
non videtur materie tamen formis tamen,
sed composito toti una ydea
que est forma totius compositi quantum ad

formam et quantum ad materiam. Si autem
large accipiamus ydeam pro simili-
tudine tunc illa potest per se dis-
tinctam habere ydeam quia potest dis-
tincte considerari quamvis separa-
ta esse non possint et nec per se
[illegible] et sic est ydea eius et cetera.
Ad primum dicendum quod quamvis materia
sit in se [illegible] similitudo
prime forme quantumcumque debile
esse habeat tamen [illegible] in deo
[illegible] secundum quod habet [illegible] in deo.
Ad secundum dicendum quod ydea et ydeatum
non oportet esse similia secundum conformi-
tatem [illegible]
[illegible] est simplex
ydea et [illegible] in ipso est
ydea et similitudo et in actu. Ad
secundum dicendum quod quamvis materia [illegible]
non possit tamen potest per se considerari
et potest [illegible] similitudo. Ad
tertium dicendum quod [illegible] de ydea
[illegible] actu [illegible] vel
[illegible] esse producibile [illegible] ydea
materie prime non [illegible]. Ad primum
[illegible] dicendum quod materia
non potest esse a deo nisi [illegible]
[illegible] ydea [illegible]
in deo non videtur. Et similiter
dicendum ad [illegible] quod proprie loquendo
non habet [illegible] ex parte
Sexto queritur [illegible] totius.
Utrum in deo sit ydea eorum
que nec sunt nec erunt nec fuerunt
[illegible] quod non habet ydeam
quod habet esse determinatum sed que fu-
erunt nec erunt non habet esse determinatum
ergo non habent ydeam. Contra dicitur quod quamvis
non habeat esse determinatum habet
tamen esse determinatum in deo. Contra
[illegible] ad determinatum quod unum
ab alio distinguitur sed omnia
[illegible] in deo sunt unum ab in-
vicem distincta, ergo non [illegible] in deo habent
esse determinatum per [illegible] quod
[illegible] non [illegible]

que sunt predeterminative et effective
veritatis sed quod nec fuit nec est nec erit
numquam fuit predeterminatum a
divina notitia ergo non habet predeterminate
exemplar in deo sive ydea ordi-
natam ad eius productionem. Si igitur
sit ydea eius quod numquam in esse
producatur, erit quod sit frustra quod est
absurdum, ergo etc. Contra quia deus habet
cognitionem de rebus per ydeas
sed ipse cognoscit ea que nec fuerunt
nec erunt nec sunt ut dictum est
supra in questione de scientia dei, ergo etc. in
eo ydea est eorum que nec sunt nec erunt
nec fuerunt. Preterea non dependet ab
effectu sed ydea est causa producendi
effectum sed non dependet ab esse rei
ergo non [illegible] aliquid potest esse de hiis que nec
fuerunt nec erunt nec sunt. Ad quod dicendum
quod ydea proprie dicta est respectu practice
cognitionis non solum actualis
in habitu [illegible] deus de hiis que
facta sunt [illegible] quamvis numquam sint
facta aut futura habeat cognitionem
virtualem practicam vel [illegible] quod
ydea possit esse eorum que nec sunt
nec erunt non tamen eorum [illegible] sicut eorum
que sunt vel fuerunt vel erunt, quia ad
ea que sunt vel erunt vel fuerunt pre-
[illegible] determinata ex [illegible]
divina notitia [illegible] non ad ea que
nec erunt nec fuerunt et hec habent
quodammodo indeterminate ydeas.
Ad primum dicendum quod quamvis que nec
fuerunt nec erunt non habeant esse
determinatum [illegible] tamen determinate
in dei cognitione. Ad secundum dicendum quod
ad esse [illegible] in cognitione [illegible]
[illegible] et deo sed est in
scientia dei [illegible] ad esse dei in
[illegible] que a deo cognoscitur et quod
deus cognoscit omnia distincte ut
in precedenti questione dictum est scientia

rebus distinctis est quamvis ipso-
rum [illegible]. Ad tertium dicendum quod quamvis
deus numquam voluit producere hu-
iusmodi res in esse quarum ydeas habet tamen
voluit se posse eas producere et se
habere scientiam eas producendi.
Unde [illegible] non dicit quod ad voluntatem
executionem [illegible] nobis per diffinitiones
et efficientes sed diffinitiva et effec-
tiva. Ad quartum dicendum quod ydee ulti-
mo non sunt ordinata a divina cognitione
ad hoc ut secundum eas ad fiat sed ad
hoc quod secundum eas ad fieri possit.
Deinde queritur utrum accidentia
habeant ydeam in deo. Et videtur quod
non quia ydea non est nisi ad cognoscendum
et ad causandum res sed accidens
cognoscitur per substantiam et ex eis producit-
ur, ergo non oportet quod in deo ydea
habeat. Contra deus accidentia cognoscit
per substantiam [illegible] quia non
cognitione quid est. Contra [illegible]
sit differentia [illegible] et magis [illegible]
generibus sed in diffinitionibus accidentium
ponitur substantia ut dicitur vii methaphysice
et substantia ita quod substantia ponitur loco
generis ut [illegible] ibidem dicitur ut cum
dicitur simum est nasus curvus [illegible]
[illegible] ad cognitionem eius quid est
accidentis per substantiam cognoscitur. Responsio dicendum
quod habet ydea est principaliter ipsius
sed accidentia non sic principaliter cum
participant sit [illegible] ad
recipiendum [illegible] non habent ydeam
[illegible] per prius [illegible]
[illegible] ydeam sicut [illegible]
et figuris [illegible] pluribus sicut
patet [illegible] methaphysice [illegible]
quod [illegible] ydea [illegible]
de substantia [illegible] et per consequens
ergo accidentibus non habet ydeam. Contra quod
omne quod creatum a deo habet ydeam

ipsa, sed de qua est non solum substantiarum
sed etiam accidentium. Quod accidentia habent
ydeam in deo probatur: omne quod est aliquo
modo ens reducitur in primum illius generis,
sicut omne calidum ad calidum pri-
mum. Sed ydee sunt principales
forme, ut Augustinus dicit li. lxxxiii
questionum. Accidentia sunt for-
me quedam, ergo habent ydeas in
deo. Sed contra: quia Plato qui ponit
[illegible] ydeas non posuit
ydeas accidentium sed solum substantiarum,
ut patet per philosophum in primo metaphysice. Ergo vi-
detur quod Plato posuit ydeas esse
proximas causas rerum. Unde Commen-
tator dicebat propterea quod Plato ydeam
non ponebat hoc ydeam, et inde
est quod ponebat in hiis que sunt per
prius et posterius non esse communem
ydeam, sed primum esse ydeam. Sed et
hanc opinionem tangit Dionysius in
v ca. de divinis nominibus improbans
eam, unde Clemens philosophus
dicebat superiora in entibus esse
inferiorum exemplaria et hac
[illegible] accidentis [illegible] a substantia
[illegible] accidentium ydeas Plato non
posuit. Sed quia nos ponimus deum
immediatam causam omnium rerum
[illegible] qui omnibus causis [illegible] opera-
tur, quod omnes effectus [illegible]
perfectissime preordinat, ideo
solum primorum [illegible]
[illegible] ydeas ponimus substantiarum
et accidentium, sed diversorum accidentium
diversimode. Quedam enim sunt accidentia
propria [illegible] subiecti causata [illegible]
[illegible] a principiis subiecti separari
et hoc una operatione in esse produ-
cuntur cum suo subiecto, unde ydea
[illegible] sicut forma operativa
[illegible] hoc non est alia accidentis
ydea distincta, sed subiecti cum

omnibus accidentibus eius est una
ydea, sicut edificator unam
formam habet de domo et omnibus que
domui accidunt [illegible] hoc
per quam domum cum omnibus [illegible] acci-
dentibus simul in esse producit
[illegible] accidens est quadrata
[illegible] alia [illegible] quando sunt
accidentia que non sequuntur [illegible] separabiliter
sunt subiecti [illegible] ex principiis eius de-
pendet, et alia producuntur in esse
alia operatione preter operationem qua pro-
ducitur subiectum, sicut ex hoc quod
homo fit homo non est quod sit grammaticus,
sed per aliquam aliam operationem; et
talium accidentium est in deo ydea
distincta ab ydea subiecti. Sicut
et artifex concipit formam picture
domus preter formam domus. Sed si
large accipiatur ydea pro [illegible]
sic [illegible] accidentia habent ydeam
distinctam [illegible] dis-
tincte considerari potest. Unde
philosophus dicit in primo metaphysice quod [illegible] ad
[illegible] accidentia [illegible]
ydea sit [illegible] sed [illegible] ad [illegible]
[illegible] Plato ponebat ydeas ut
[illegible] cognitionis et essendi
ydee [illegible] esse substantiarum [illegible]
[illegible] quod sit [illegible]
[illegible] non ydea solum primorum
effectuum [illegible] Non omnia
accidentia habent esse per substantiam,
non excluditur quin habeant ydeas.
Ad [illegible] quod accidens dupliciter potest
accipi. Uno modo in abstracto [illegible]
consideratur [illegible] sic [illegible]
assignamus [illegible] accidens [illegible]
[illegible] non [illegible] differ-
[illegible] ut [illegible] sed ut [illegible]
[illegible] humanitas et [illegible]
[illegible] alio modo potest accipi [illegible]
[illegible] accipimus [illegible]

actionibus circa singularia. Unde sicut non assignatur cognitio generis et speciei et ita unius est quod sibi ponatur in diffinitione ut dicit Aristoteles ut genus. Ad 2m dicendum quod quamvis actionibus non sit participabilis est tamen ipsa participatio et principium per quod cui respondet ydea in deo ut dictum est. Ad 3m patet solutio ex dictis.

[articulus viii]

Octavo queritur utrum singularia habeant ydeam in deo. Et videtur quod non quia singularia sunt infinita in potentia. Si in deo essent [illegible] solum ex quo esset [illegible] ydee in deo essent in eo ydee infinite quod videtur absurdum quia non possunt esse actu infinita. Preterea si singularia haberent ydeas in deo aut esset eadem ydea singularium et speciei aut alia. Si alia non alia quia tunc esset unius rei essent multe ydee in deo quia ydea speciei et ydea singularis. Si autem una et eadem tunc ydea speciei omnia singularia que sunt eiusdem speciei convenirent omnia singularia non essent in una ydea tamen. Singularia non haberent ydeam distinctam in deo. Preterea multa singularia causantur accidentaliter et talia non sunt per diffinitionem ergo ydeam non requirunt per diffinitionem ut ex dictis patet. Ergo non omnia singularia habent ydeam in deo. Preterea quedam singularia sunt ex duabus speciebus commixta sicut mulus ex asino et equo. Si ergo talia haberent ydeam unius, quod utrum eorum respondet duplex ydea et hoc videtur absurditatem ingerens sic ponendo multitudinem in eo et unitatem in essentia.

[illegible] Sed contra ydee sunt in deo ad cognoscendum et operandum. Sed deus est cognitor et operator singularium. Ergo in ipso sunt ydee eorum. Responsio ydee ordinantur ad esse rerum sed singularia magis habent esse quam universalia cum universalia non subsistant nisi in singularibus.

Ergo singularia magis debent habere ydeam quam universalia. Respondeo dicendum quod plato non posuit ydeas singularium sed specierum tantum duplici fuit ratione. Una quia secundum ipsum ydee non erant nisi formarum tantum. His [illegible] in singularibus fiat per materiam sed forma in una quaque singularium collocatur. Ideo ydea non videtur singularibus inesse sed solum speciei. Alia ratio esse potuit quia ydea non est eorum que per se sunt intenta ut ex dictis patet. Intentio autem nature principaliter ad speciem considerandam ubi quamvis generatio eius hominis ad hoc hominem tamen intentionem est quod generet hominem et propter hoc est quod phisicus dicit in 2o de anima quod in actionibus speciei est assequendum. Ad hec non attenditur actionibus singularium sed est sicut et in malis tamen ratio non videtur singularium sed speciei. Et eadem ratione plato non ponebat ydeas generum quia intentio nature non terminatur ad productionem forme generis sed solum forme speciei. Nos autem ponimus deum esse causam singularis et quantum ad formam et quantum ad materiam. Per [illegible] et propter divina providentia diffinitur omnia singularia ratio. Oportet nos singularium ponere ydeas. Ad primum ergo dicendum quod ydee non plurificantur nisi secundum diversos respectus ad res non existentes vel tantum ad [illegible] multiplicari ut antea dictum est. Ad 2m dicendum quod si loquimur de ydea proprie secundum quod est rei tamen quod ei est producibilis sic una ydea videtur singularis speciei et generis individuationis in ipso singulari. Et quia [illegible] homo tamen non distinguuntur specie. Si autem accipiamus ydeam communiter pro similitudine vel ratione sic cum diversa sit consideratio singularis et [illegible] etiam hominis et animalis, unde debent esse plures ydee ut singularium.

Ad 3ᵐ dicendum quod quamvis adsit actio
naturalis principii agentis, nichilominus
actualiter tamen agente qui omnia p(er)
cognoscit. Ad 4ᵐ dicendum quod nullus
habet speciem mediam inter equum
et asinum, unde non est in duabus
speciebus sed in una tantum que est effecta per
commixtionem seminum, [illegible]
actiua maribus potuit
producere non femina ad terminos
speciei sue perfecte, propter quod nunc contrarie
quod perduxit ad aliquam propinquam
sue speciei, nomine cuius voce assig-
natur, ideo mulus et asino. q° · iiij

Articulus quartus

Questio est de verbo et primo
queritur utrum verbum proprie dicatur
in diuinis. Et uidetur quod non, quia sicut dicitur
verbum sicut intelligitur exterius uel interius,
at de eo proprie dici non potest cum
sit corporale et transiens. Similiter nec
verbum interius quod diffinitur dicitur secundum
2° li. sermo interior dispositus est
motus anime in excogitatione sine
sine aliqua enunciatione; in deo autem
non potest poni motus neque cogitatio
que discursu quodam perficitur.
Contra quod verbum proprie dicatur in
diuinis probat Aug. 9° de trinitate.
Probat quod verbum quod est in propria mente
ex eo quod est eius ab aliquo esse dicitur,
ut patet art. xv. qui procedit de
deo hoc conuenit [illegible] de eo dicendum
dis intellectus [illegible] dicitur ex hiis quod
sequimur [illegible] at procedit de ac-
tu [illegible] non dicitur nisi metha-
phorice [illegible] ideo verbum proprie
verbum dicitur [illegible] medium inter
creatorem et creaturas [illegible] Jo. 1
[illegible] omnia per ipsum facta sunt [illegible]
[illegible] ipso [illegible] Aug. quod verbum non
est creatura [illegible] vocem [illegible] quia
verbum non est creator [illegible] verbum
ponit quod sit in deo [illegible] medium
[illegible] distat ab extremis. Sed
verbum medium est inter patrem di-
centem et creaturam que dicitur, ergo verbum

[illegible] distinguatur a patre [illegible]
[illegible] a creatura distinguatur
in diuinis [illegible] ad [illegible]
verbum non proprie potest in deo [illegible]
quod non conuenit filio [illegible]
incarnatus [illegible] non proprie dicitur in
diuinis [illegible] ambu-
[illegible] ad [illegible] verbi
non conuenit filio nisi quod est
incarnatus [illegible] ubi est [illegible]
[illegible] ut manifestat dicitur filius
[illegible] non manifestat patrem
[illegible] incarnatus [illegible] verbum
[illegible] unicus
verbum non dicitur proprie in diuinis [illegible]
verbum proprie dicitur in diuinis [illegible]
[illegible] verbum quod fuit ab eterno
apud patrem [illegible] ex tempore
incarnatum [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] dicitur non potest
verbum incarnatum [illegible] verbo [illegible]
verbum apud patrem [illegible]
[illegible] ut patet per Aug. 9° li. de trinitate
non [illegible] verbum [illegible]
[illegible] verbum in corde [illegible]
quod non [illegible] verbum ab eterno dicitur q°
apud patrem fuisse proprie ad
[illegible] prima [illegible]
effectus est posterior [illegible] magis
habet rationem signi [illegible]
[illegible] circuli qui
appenditur ad dolium designat
vinum [illegible] habet rationem signi
[illegible] verbum [illegible] est effectus
posterius [illegible]
[illegible] quod magis conuenit rationi signi
[illegible] filio [illegible] verbum
[illegible] manifestationem ipsius [illegible]
[illegible] corporalibus [illegible] spiritualibus
non procedit de deo [illegible] verbum non
proprie dicitur de [illegible]
[illegible]
[illegible] verbum [illegible] liberatio
[illegible] ab [illegible] quod verbum
[illegible]
[illegible]
[illegible] metha [illegible] verbum non proprie

dicitur in divinis proprie verbum aliquid dicens
nisi sit similitudo vera dicentis. Dicitur
est prius intelligentis [illegible] non intelligit
per similitudinem sed per essentiam quia quod intelligit
[illegible] se non generat
aliquid verbum sui sed nulla ... ad dicentem
simile sponte qui cogitando
intendit ut augustinus dicit ergo verbum non
proprie dicitur in divinis. Preterea augustinus dicit de
deo ad similitudinem creature non dicitur
de eo proprie sed methaphorice sed verbum in
divinis dicitur ad similitudinem verbi
quod in nobis ut augustinus dicit ergo dicitur
methaphorice et non proprie in divinis
dicitur. Preterea [illegible] dicit deus
verbum [illegible] de eo omnia perfecte
sapientia quo omnia cognoscuntur
lux quo omnia manifestantur sed perfecte
non proprie dicitur in deo quia [illegible] ad vo
cem pertinet ergo verbum non proprie dicitur
in divinis. Preterea sicut se habet verbum vocis
ad verbum mentis ita verbum
mentis ad verbum eternum ut patet per augustinum
patet sed verbum vocis non dicitur de verbo
incarnato nisi methaphorice ergo nec verbum
mentis dicitur de verbo eterno nisi methaphorice.

Contra augustinus dicit 15 de trinitate verbum
quod formamus intendendo cum
amore notitia est sed notitia et
amor proprie dicuntur in divinis ergo et
verbum. Preterea augustinus in 15 de trinitate dicit
verbum quod foris sonat signum est verbi
quod intus latet cui magis verbi
competit nomen [illegible] perfe
[illegible] verbum
[illegible] foris
apparet assumptum [illegible] quod patet quod
nomen verbi magis proprie dicitur de
[illegible] quam de corporali sed [illegible] quod
magis proprie [illegible] spiritualia quam
corporalia proprissime deo competit
ergo verbum proprissime in divinis dicitur.
[illegible] verbum
est manifestativum [illegible] sapientie
sed filius [illegible] manifestativus
patris ergo nomen verbi proprie in deo dicitur.

Ro

Respondeo sicut augustinus 15 de trinitate dicit verbum
quod cogitatio formata sed dicta
considerata nunquam est formata
sed semper formata quia semper est in suo actu
proprissime dicitur verbum in divinis.
[illegible] vnde [illegible] simplici
tissimum [illegible] magis proprie dicitur [illegible]
[illegible] verbo [illegible] magis simple
proprissime dicitur verbum sed verbum quod
in deo est simplicissimum ergo proprie
dicitur verbum [illegible] generationibus
orationis quod verbum [illegible] quando
apparet quod [illegible] orationis
quod principia [illegible] orationibus et quod verbum
manifestat [illegible] orationis
[illegible] verbo [illegible] non sed verbum
divinum perfectissime [illegible] rebus
[illegible] manifestativum [illegible] ergo
proprissime verbum dicitur [illegible] quod

nomina imponimus [illegible] cognitionem
de rebus accipimus et quia ea que sunt
posteriora [illegible] plurimum
nota nobis [illegible]
nominibus imponimus [illegible]
[illegible] dubitari [illegible]
aliquid rebus significata [illegible]
[illegible] sicut patet de nominibus que
dicuntur de deo et creaturis ut ens
et bonum et huiusmodi que [illegible] sunt
creaturis imposita et [illegible]
ad divina [illegible] translata
[illegible] et bonum [illegible]
in deo [illegible] quod verbum [illegible]
sit [illegible] magis notum nobis
[illegible] imposuimus
[illegible] vocale verbum dicimus [illegible]
verbum mentis [illegible] verbum mentis
[illegible] sit [illegible]
[illegible] efficientis et finalis [illegible]
quidem quia verbum vocale ad hoc a
nobis exprimitur ut mentis verbum
manifestet [illegible] quod verbum mentis
[illegible] verbum
[illegible]
[illegible] intellectus.

quod habet vel ponit quae est intellectus. Sicut
verbum mentis est ipsum intelligere
intellectum efficiens. Ad quod verbum
plane expositum sit significatum
tam placitum quam prolatum, notandum est
sicut et creatorum artificiatorum
et sicut aliorum artificiatorum
preexistit in mente artificis. Ergo
quaedam exterius artificiata
in mente preexistunt. Sic verbum exterius praeexistit
exterius quaedam exterior et exterior vel
exterior sicut in artifice tanto consi
deramus finem artificii et exemplar
ipsius et ipsum artificium ad producendum.
Ita et in loquente ex parte verbi
invenitur id quod primo intelligitur concipitur
ad quod significandum verbum exterius proferetur
et hoc est verbum cordis sine voce
prolatum. Item exemplar exterioris verbi
et hoc dicitur verbum mentis quod habet imagi
nem vocis. Et verbum exterius ex
pressum quod dicitur verbum vocis. Et sicut
in artifice precedit intentio
finis et deinde sequitur excogitatio
formae artificiati et ultimo
artificiatum in esse producitur, ita
verbum cordis in loquente est prius
verbo quod habet imaginem vocis et
postremum est verbum vocis. Verbum
in voce quod totaliter completur dicit de deo
dici non potest nisi metaphorice, prout scilicet
ipsa creatura a deo producta est
verbum eius dicitur. Et motus ipsius
imaginis designatur in mente divina
sic effectus tamen vicadh voce
in verbo quod habet imaginem vocis
potest dici de deo per metaphoram
tantum ut sic dicatur verbum
dei idea eius de faciendo. Et
verbum cordis nihil est aliud quam id
quod actu consideratur per intellectum proprie
de deo dicitur quia est omnino remotum
a materia et corpore et omni defectu
et hoc proprie dicitur de deo sicut scientia
et scitum intellectus et intellectum. Ad primum

gō dd quod tum verbum mentis sit id quod
intellectum est. Contra hoc sit in nobis id quo actu
tum intelligimus verbum mentis
requirit intellectum in actu suo. Cum
enim intellectus ipse ad intellectum motus
dicitur non quiescit in posse ut dicit
scribit in iii physice et in iii de anima
et ideo Damascenus dicit verbum mentis esse
motum intellectus. Ut tamen accipiatur
motus pro eo ad quod motus terminatur
scilicet opus pro operatione sicut intellectus pro
intellecto dicitur. Hic requiritur ad verum
verbum quod actus intellectus qui terminatur
ad verbum mentis fiat cum aliquo
discursu quem cogitatio importat
sed sufficit qualitercumque ad actum
intelligatur quod tamen apud nos
ut frequentius est per discursum
mentis ad dicta propter hoc Damascenus
et Anselmus diffiniunt verbum
cogitationem loco considerationis.
Ad secundum dicendum quod Augustinus non
procreata sit Anselmus nomine
verbi in corde dei dicit verbum
quod in verbis et in verbo non procedit.
Ad tertium dicendum quod medium potest accipi
dupliciter. Uno modo medium inter duo extrema
motus sicut pallidum est medium
inter album et nigrum in motu
denigrationis vel albedinis.
Alio modo inter agens et patiens
sicut instrumentum artificis est medium
inter ipsum et artificiatum. Et
filius non quo agit pater est hoc modo filius
est medius inter patrem et creaturam
et creatura sit tamen per verbum non
ad intellectum dicitur creatura et creatum
quod ipsum verbum et deus creat
unde sic verbum non est creatura
non est primo et primo verbum
sequitur etiam dicitur cum quod deus creat
per sapientiam suam causaliter dicatur
ut sic sapientia sua dicta possit
medium inter deum et creaturam et
ipsa sapientia dei est eius

non probat verbum esse creatum
quia est medium, sed quia verbum creatum
tamen quod cum motu fit re-
ductio ad aliquid prius, quia non
movetur sine motu illius sit altera
omnia reducuntur in primum alterans
non alteratum et ita [illegible] quod reduc-
untur creata omnia ad increatum.
Ad quintum dicendum quod medium quod acci-
pitur inter terminos motus aliquando accipitur
secundum distantiam terminorum, aliquando at-
tenditur secundum medium quod est inter agens et
patiens, si sit quoddam medium ut
instrumentum, quod quandoque est propinquius primo
agenti, quandoque ultimo patienti, et
quandoque se habet secundum distantiam ad
utrumque, si sit propter agentis et actio
ad patiens pervenit pluribus
instrumentis, sed medium quod est secundum quam
agens agit secundum se propinquius agenti
quam re[illegible] [illegible] vel non
in patiente [illegible] simul tamen. Et
hoc modo verbum dicitur medium inter pa-
trem et creaturam [illegible] quod
distat a patre et creatura. Ad [illegible]
dicendum quod quamvis apud nos mani-
festatio quae ad alterum fiat
per verbum vocale, manifestatio
ad se ipsum fit per verbum cordis
et hic manifestatio alia praedic-
tio et verbum mentis [illegible] per [illegible]
[illegible] per verbum incarnatum [illegible]
[illegible] manifestat [illegible] verbum
ab aeterno genitum [illegible] ma-
nifestatur [illegible] sibi
nos [illegible] incarnatum.
Ad vi dicendum quod verbum incarnatum
habet ad silentium verbo vocis et ad
[illegible] quod [illegible] utrumque
[illegible] unum alterius [illegible] quae
sicut vox manifestat verbum mentis
ita per carnem manifestatur verbum.

verbum exterius, sed quantum ad hoc est dissimile
quia comparatio assumpta a verbo
exteriori non [illegible] verbum secundum quod necessario
assumitur ad manifestandum
verbum interius [illegible] verbum
vocis et a verbo cordis, sed verbum
incarnatum est idem quod verbum aeternum
sicut et verbum significatum per vocem est
idem quod verbum cordis. Ad vii dicendum
quod vox significat per prius quam effectum quia
causa [illegible] effectum causae
[illegible] significandi
sicut [illegible] sed qui
effectus habet [illegible] solum quod sit
[illegible] quod significet [illegible] sic causa
per prius quam effectus [illegible]
significatio et verbum mentis per prius
habet rationem significationis quam verbum
exterius quia verbum exterius non insti-
tuitur ad significandum nisi per mentis
verbum. Ad viii dicendum quod nomen dicitur ab
imponi dupliciter aut ex parte
imponentis nomen aut ex parte rei
cui imponitur; ex parte autem rei nomen
dicitur ab illo in quo [illegible]
[illegible] vel quando [illegible]
specifica illius rei et hoc est [illegible]
[illegible] nominis, sed quia differentiae essentiales
nobis ignotae quandoque utimur acci-
dentibus vel effectibus loco earum
ut in viii metaphysice dicitur et secundum hoc nominamus
rem et ideo quod loco differentiae essentialis
sumitur est a quo imponitur nomen ex
parte imponentis, sicut lapis imponitur
ab effectu quod est laedere pedem
et hoc non oportet esse principaliter significatum per nomen
sed loco eius ponitur. Dico ergo
quod nomen verbi a [illegible] ut a
[illegible] ex parte imponentis nomen,
ex parte rei. Ad ix dicendum quod quantum
ad rationem verbi pertinet non dicitur ut
ad intelligere [illegible] ut cum

Constat enim quod exterius verbum sensibile quod intelligi potest sine precedente sine per similitudinem interius. Tertio dicendum quod tamen sine per similitudinem sine proprie cum intelligatur potentia verbum interius dici.
Ad 5m dicendum quod de hiis que dicuntur de deo et creaturis quedam sunt quorum res significata per prius invenitur in deo quam in creaturis et quamvis nomina per prius fuerint creaturis imposita et talia proprie dicuntur de deo ut bonitas et sapientia et huiusmodi. Quedam vero sunt quorum res significata tantum convenit creaturis sed ad similitudinem illarum rerum et huiusmodi dicuntur metaphorice de deo sicut dicimus deum leonem vel ambulantem. Dico ergo quod verbum in divinis dicitur ad similitudinem interioris vel exterioris vocis nominis non proprie ordine [illegible] non ergo quod metaphorice dicatur. Ad 6m dicendum quod Plato ad rationem verbi quod ad id a quo imponitur nomen ex parte imponentis non autem ex parte rei et quamvis Plato dicatur metaphorice in divinis non sequitur quod verbum metaphorice dicatur sicut et Damascenus dicit quod hoc nomen deus dicitur ab ethin quod est ardere et tamen quamvis ardere dicatur metaphorice de deo non tamen hoc nomen deus. Ad 7m dicendum quod verbum incarnatum comparatur verbo vocis prolato quantum ad similitudinem tamen ut ex dictis patet. Et ideo verbum incarnatum non potest dici verbum nisi metaphorice sed verbum eternum comparatur verbo cordis secundum naturam rationem verbi invenitur et ideo verbum dicitur utrobique. Articulus secundus

Secundo autem queritur utrum verbum in divinis dicatur essentialiter vel personaliter. Et videtur quod essentialiter possit dici quia nomen verbi manifestationem importat ut dictum est, sed tota divina potentia se per se ipsam manifestat ergo ei verbum competit et ita verbum essentialiter dicitur [illegible] significatum pronominis ex parte [illegible] ipso ut in 4o methaphisice dicitur. Sed contra. Verbum secundum Augustinum ix de trinitate est notitia cum amore. Et secundum Anselmum in monologio dicere summo spiritui est quasi cogitando intueri. Inmittatur autem diffinitionem potentia vel essentialiter deo ergo verbum essentialiter dicitur.
Praeterea quicquid dicitur de verbo sed pater dicitur non solum sed ipse sed etiam filius et spiritus sanctus ut Anselmus dicit ubi prius ergo verbum tribus personis convenit ergo essentialiter dicitur. Praeterea quibus convenit hoc verbum quod dicit ut Augustinus dicit vij de trinitate sed sicut dicit Anselmus in monologio sicut pater est intelligens et filius intelligens et spiritus sanctus intelligens et tamen non tres intelligentes sed unus intelligens ita pater est dicens et filius est dicens et spiritus sanctus est dicens et tamen non sunt tres dicentes sed unus dicens ergo cuilibet eorum convenit verbum sed nichil est commune tribus nisi essentia ergo verbum essentialiter dicitur in divinis.
Praeterea [illegible] non dicit dicere et intelligere sed verbum in divinis sumitur ad similitudinem verbi quod est in intellectu nostro ad et [illegible] dicere quam intelligere ergo verbum [illegible] quam intellectum sed intellectus in divinis essentialiter dicitur ergo et verbum.
Praeterea verbum divinum ut Augustinus dicit est potentia operativa patris sed potentia operativa essentialiter dicitur in divinis ergo et verbum essentialiter dicitur. Praeterea sicut amor importat emanationem affectus ita verbum emanationem intellectus sed amor in divinis essentialiter dicitur ergo et verbum. Praeterea [illegible] quod pertinet [illegible] in divinis non importat distinctionem personarum non dicitur personaliter sed verbum est huiusmodi quia et illi qui negabant distinctionem personarum ponunt quod deus dicit se ipsum ergo verbum non dicitur personaliter.
In contrarium est quod dicit Augustinus in vj de trinitate quod solus filius dicitur verbum non autem simul pater et filius verbum sed omne quod essentialiter dicitur

quid utrumque significat, quia verbum non dicitur essentialiter [illegible] verbum dicatur apud deum, quod verbum apud eum sit pro tanto importat distinctionem; sed verbum a deo distinguitur, sed nichil distinguitur in divinis quod dicitur essentialiter, ergo verbum non dicitur essentialiter. Secundo, quod in divinis importat relationem persone ad personam dicitur personaliter, sed verbum est huiusmodi, ergo etc. Preterea ad hoc est auctoritas Augustini de [illegible] qui [illegible] in suo libro de [illegible] solu[illegible] filius verbum dicitur [illegible] quod verbum sic quod verbum in divinis [illegible] dicitur [illegible] ipsa [illegible] dicitur verbum manifestatus deum [illegible] ad totum pertinet [illegible] Nunc autem quoniam de verbo [illegible] dicitur in divinis, quo autem [illegible] in [illegible] planissima [illegible] quod verbum originem quandam importat secundum quod in divinis persone distinguuntur, sed intus considerata difficilior [illegible] quod in divinis invenimus quandam que originem importat non [illegible] sed vocum [illegible] sic hoc nomen [illegible] importat ad procedens ab operante [illegible] expressione [illegible] sed vocum [illegible] non personaliter sed essentialiter dicitur quod in deo non dicitur [illegible] non statim sit evidens nomen verbum [illegible] hoc nomen verbum [illegible] importet sicut hoc nomen filius [illegible] sicut hoc nomen [illegible] essentialiter vel personaliter dicatur. Unde ad huius noticiam sciendum est quod verbum [illegible] sed [illegible] loqui possumus de verbo [illegible] ad quod [illegible] in [illegible] quod dicitur conceptio [illegible] sive sit conceptio significata [illegible] per nomen incomplexum ut actus [illegible] quidditates vel sive per nomen complexum quod actus [illegible] componit et dividit [illegible] in nobis est ad [illegible] procedens

ab alio vel sicut procedunt a principiis conceptiones [illegible] conceptiones quidditatum [illegible] a quidditatibus [illegible] saltem sic conceptio actualis procedit ab habituali [illegible] est de omni quod a nobis intelligitur sive per [illegible] sive per [illegible] ipsa enim conceptio est effectus actus intelligendi [illegible] intellectus [illegible] conceptio non [illegible] intellectus sed ad expressionem a noticia intellectus. Ita quod verbum intellectus in nobis duo habet de sua ratione [illegible] et quod est ab alio expressum [illegible] simul [illegible] verbum dicatur in divinis non solum importabit per nomen verbi processum [illegible] simul [illegible] alterius [illegible] quod est [illegible] sicut hoc nomen verbum in divinis non importabit processum realem sed [illegible] sicut hoc nomen [illegible] sed hoc non est [illegible] ad [illegible] de vocatione [illegible] non est [illegible] verbum [illegible] in divinis [illegible] personaliter [illegible] potius [illegible] sed tamen [illegible] communiter [illegible] significationibus [illegible] quod omnes [illegible] verbum [illegible] personaliter dicitur [illegible] magister [illegible] est quod personaliter dicatur [illegible] quod verbum de [illegible] non solum [illegible] manifestatur sed [illegible] expressionem [illegible] ab alio [illegible] quia essentialiter non realiter procedit a [illegible] quidditatem [illegible] verbum [illegible] ad [illegible] filius [illegible] quod nota [illegible] quod [illegible] intellectus notitia expressa ab alio [illegible] notitia actualis [illegible] notitia vel [illegible]

communiter dicatur in divinis tamen secundum scripturam
non dicitur nisi personaliter. Contra est quod
augustinus dicit quod dicere est cogitando
intuendo intelligere. Si proprie dicere
accipiatur de interiori cogitatione
sequitur ipsum ad praedicari sicut cogi-
tationem. Ad 3m dicendum quod cum propo-
nitur quod mediante mente intuemur et
intelligimus quia cum mediante opere
mentis pertingit ad rationem comprehe-
nsionis tamen non solum ratio quod intellectum
sed etiam id quo verbum intelligitur ut sic
id quod intelligitur possit dici et verbum
ipsa et conceptio mentis. Et filius
qui dicitur proprie dicitur verbum quod dicitur pater verbum
et verbum proprium ut etiam verbo conceptio
pro quo et ipsum non dicitur et verbum signi-
ficatum pro non dicitur pronomine.
Dicendum quod pater dicitur non sicut verbum
sed sicut verbum dicens per verbum et filius
propter hoc quia filius manifestat totam
trinitatem. Unde pater dixit uno verbo suo
omnes tres personas. Ad 4m dicendum quod hoc
modo convenit augustinus cum ipsum dicit quod
verbum non dicitur nisi personaliter et quod
soli filio sed dicere omnibus tribus personis
dicitur quia mens eadem qui est pater
emittere verbum filio etiam verbo
augustinus quando verbum augustinus 7 de
trinitate dicitur quod non singuli eorum
est dicens sed pater verbo suo. Unde sic
verbum proprie dominus dicitur pluraliter in
divinis et convenit soli filio stat et
dicitur et soli patri convenit sed augustinus
accipit dicere communiter pro intelligere
et verbum proprie et potius sed sed ergo
sicut placuit sibi. Ad 5m dicendum quod
nos dicimus non solum sicut intelligere
sed intelligere cum hoc quod et ex se exprimimus
aliquam conceptionem aliquam
possumus intelligere verbis conceptionem
exprimendo et ideo cum mentis in hoc
proprie loquendo dicimus sed de quo potest
intelligere sine hoc quod verbum exprimatur
procedat sicut quod convenit intelli-
gentibus et mentis et intelligere quod in
nobis non accidit et ideo concedit vere
id quod proprie loquendo dicitur dicendum. Ad 7m

dicendum quod sicut verbum non dicitur notionaliter
patris nisi notionaliter convenit ei proprie
ita et dicitur iuxta operatio patris. Sed
quod convenientius procedentibus a principio
unitatis sed procedens personaliter dicendo
et filius per operationem procedit a principio.
Ad 8m dicendum quod duplex ad patrem pro-
cedit ab alio. Uno modo sicut actio ab
agente ut opus ab operante.
Alio modo sicut operatum ab operante.
Processio ergo operationis ab operante
non distinguit rem procedentem
ab eo a quo procedit, sed distinguit
perfectionem a perfecto quia operatio est perfectio
operantis. Sed processio operati dis-
tinguit unum ab altero. In
divinis autem non procedit sive distin-
guit perfectionem a perfectibili. Sed inveniuntur
tamen in divinis ab invicem dis-
tincte sicut tres personae. Et ideo pro-
cessio quae fit in divinis ut operationis
ab operante non est nisi verbo dictum
sed processio qui sunt ut verbi a prin-
cipio dicendo vel volendo ut hoc est
principium in divinis. Et nota quod opus
divinum ut intelligere et velle
non importat comparationem ad verbi quae est
bonum et malum sed opus mentis ar-
guitur intelligere quae est verbi et sic
et dicitur in intelligentia et ideo verbum non habet
ad procedentibus a scriptura quia
sicut in praedicatione processionis mentis
habet in se ipso ad praedicatum ab
eo non solum per modum operationis
sed et per modum verbi operati et ideo
verbum sicut verbum et procedens sed
amor ut opus procedens. Unde
amor non ita se habet ad hoc ut
dicatur pluraliter sicut verbum. Ad 9m
dicendum quod non intellecta distinctione
personae non proprie dicitur scriptum ut
proprie hoc aliquid intelligitur quod dis-
tinctionem personae dicendo non ponunt.
Ad canonem quem in contrarium obiciunt
possunt de facili respondere si quis
vellet contrarium sustinere. Ad hoc
non quod obicitur de verbo augustini possunt
dicere quod augustinus dicit verbum hoc quod importat
tat realem originem. Ad 2m
possunt dicere quod et sic hoc importat.

distinctionem tamen distinctio non
importatur in nomine verbi unde
hoc quod verbum dicitur apud primum
non potest concludi quod verbum proprie
dicatur respectu dei quod de deo
dicitur apud doctores Ad 3m possit
dici quod verbum uno modo nominis [illegible]
Ad 4m dicendum sicut ad primum ar 7
Circa quintum utrum verbum spiritui
sancto conveniat et videtur quod sic
Sicut enim dicit Basilius 3° contra eunomium
de spiritu sancto sicut filius se habet ad
patrem ita spiritus sanctus se habet ad filium
et patrem sed dicitur quod verbum filius
verbum patris filius spiritus igitur spiritus sanctus dicitur
verbum filii praeterea hebreorum 1° dicitur de filio quod
cum sit splendor glorie et figura substantie
eius portans omnia verbo virtutis
suo filius habet verbum a se procedens
quo omnia portat sed non dicitur
procedere a filio nisi spiritus sanctus igitur spiritus
sanctus dicitur verbum praeterea verbum ut dicit
augustinus 9 de trinitate est notitia cum
amore sed sic notitia appropriatur filio
ita amor spiritui sancto igitur sicut
verbum convenit filio ita et spiritui sancto
praeterea hebreorum 1° dicitur super portans
omnia verbo virtutis sue glossa
quod verbum accipitur ibi pro imperio
sed imperium accipitur metaphorice sicut notitia
Augustinus quod spiritus sanctus pro motu voluntatis
procedit vnde quod verbum possit dici
praeterea verbum dicitur a manifestatione
importat sed sicut filius manifestat
patrem ita et spiritus sanctus manifestat
patrem et filium ut dicitur Jo. xvi°
quod spiritus sanctus docet omnem veritatem
igitur spiritus sanctus dicitur dici verbum Contra quod
augustinus 6 vi de trinitate quod filius
sicut eo dicitur verbum quo filius sed filius
dicitur filius eo quod genitus igitur eo
verbum dicitur eo quod genitus igitur spiritus
sanctus non genitus non est verbum
Respondeo dicendum quod sicut hoc nomen filius
verbum et imago aliter est apud
nos et sanctos modernos et aliter apud
antiquos doctores grecos [illegible]

vis fuit vocabulis verbi et imaginis pro eo
quod dominus praeter vnum dominum spiritum
sanctum et filium verbum et imaginem
appellant sed nos et sancti moderni usum
nominum horum cumulantes consuetudinem
canonicae scripturae quae a nullo auctore
inquinatur verbum aut imaginem ponit
nisi pro filio et de imagine quidem
ad presens quod non pertinet sed de
verbo satis videtur Ante usum apparet
verbum cum manifestatione quadam
importat manifestatio autem posse
non invenitur nisi in mente Sicut ad
quod est exponentem in mente dicatur
habendum cum quod exponitur ad intentum
vel inquit propter quod in manifestationem et
mentem sed vnde non potest esse exponens
tandem nomen verbi proprie dicitur de eo
quod procedit a mente vnde a mente
non procedit non potest verbum dici in methaphore
inquantum sit aliqua manifestatio
Dicendum igitur quod sed dominus solus filius
procedit per viam intellectus quod procedit ab
uno spiritus sanctus qui procedit a
duobus procedit per viam voluntatis et ideo
spiritus sanctus non potest dici verbum nisi methaphorice
sicut quod est manifestatio dicitur verbum
et hic modo exponenda est auctoritas
Basilii et patet responsio ad primum Ad 2m
dicendum quod verbum hic Basilium accipitur
pro spiritu sancto et dicendum sicut ad primum
vel potest dici sicut glossa quod accipitur pro
imperio filii quod metaphorice dicitur
verbum quod verbo consuevit imperari
Ad 2m dicendum quod notitia est de ratione
verbi quod importat cum verbum sed
amor est de ratione verbi non quod pertinens
ad eum est sed quod conditionem
importat vnde ipsa auctoritas inducta
ostendit non potest concludi quod spiritus
sanctus sit verbum sed quod procedit a verbo
Ad 4m dicendum quod verbum manifestationem non
solum quod est in mente sed quod ex mente
est impera nobis [illegible]

quintus sit [illegible]

genitus sit signum voluntatis tamen proprie
dicitur verbum et ad intellectum pertinet.
Ad quintum patet solutio ex dictis.
Quarto queritur utrum verbum dicatur
creaturarum et videtur quod non quia cum
dicitur verbum dicitur sermo non sed ibi [illegible]
et dicitur et ex utroque parte sed verbum tamen
cum ergo verbum non producatur ex se verbum
bus quod dicitur sermo quibus quod ex
procedit non dicitur creatura. Preterea
verbum quo unumquodque dicitur est similitudo
illius sed verbum non potest dici similitudo
creature ut Anselmus probat in monologion
quod cum verbum perfecte cum creaturis
convenit nullo modo sit et creature imperfecte
cum eo summa immutabilitate vel
non summe quemadmodum et non est in
eo summa veritatis quia similitudo
creato verior est quanto magis que
cum eo convenit est similitudo ergo filius
non est verbum quo creatura dicitur. Preterea verbum
creaturarum in deo dicitur hoc modo sicut verbum
artificiatorum in artifice sed verbum
artificiatorum in artifice non est
dispositio de artificiatis ergo et verbum
creaturarum in deo non est nisi dispositio
de creaturis sed dispositio de creaturis
in deo essentialiter dicitur et non pluraliter ergo
verbum quo creature dicuntur non est verbum quod
personaliter dicitur. Preterea verbum et ad
quod verbum dicitur habitudinem exemplaris
vel ymaginibus exemplaris quidem
quia verbum est causa veritatis activi
intellectus perfectio ymaginibus autem quia
creatura veritatis actualiter in ratione intellectus
speculativi sed in deo non potest esse
verbum quod sit creature ymago quoniam
quod verbum creature in deo sit creature
exemplar sed exemplar creature in deo
est ydea ergo verbum creature in deo non est
aliud quam ydea. Ydea autem non
dicitur in divinis pluraliter sed generaliter ergo verbum
personaliter dictum in divinis quod proprie dicitur
sermo non est verbum quo dicuntur creature.

Pro magis distat creatura a deo quam
libet aliqua alia creatura sed diverse
creature sunt plures ydee in deo
ergo non est idem verbum quo proprie sunt
creatura dicitur. Preterea Augustinus de eo dicitur quo
quo ymago est sed filius non est ymago
creature ergo filius non est verbum creature.
Pro omne verbum procedit ab eo cuius
est verbum sed filius non procedit a creatura
ergo non est verbum quo creatura dicatur.
Contra Augustinus dicit quod pater dicendo se dicit
omnem creaturam sed verbum quo se
dixit est filius ergo verbo quo est filius
dicit omnem creaturam. Preterea Augustinus super
exponit dixit et facta est.
verbum genuit in quo erat ut fieret
ergo verbo quod est filius dicit omnem
creaturam. Preterea idem est comparatio artis
factis ad artem et ad artificem
sed ipse deus est ars eterna a qua
creature producuntur sicut artificia
ergo idem proprie comparatio quam
ad se et ad omnes creaturas et ita
dicendo se dicit omnes creaturas. Preterea
positus reducitur ad id quod est primum
et aliquo generis sit ad tamen sed creature
dicuntur a deo ergo reducuntur ad primum
quod a deo dicitur sed ipse primo se ipsum dicit
ergo per hoc quod dicit se dicit omnes creaturas
et istud quod posterius dictum quod filius procedit a patre per modum naturae in
quantum procedit ut filius et per modum
intellectus in quantum procedit ut verbum
verbum autem perfectionis modus apud
nos invenitur quam multis non conveniunt
ad idem sicut enim apud nos quod
per modum naturae et ex parte ex uno
procedit ut verbum non est aliud apud
nos sicut apud deum verbum autem
modus perfectionis habet filius duarum
sicut in nobis in divinis filius
enim hominis qui a patre homine procedit
naturam patris non habet totam
sed quam partem sicut patet [illegible].

Filius autem deus inquantum per viam non
precedit a patre omne esse patris
in se patris recipit ut sint unus ymago
omnino filius et pater. Et sic dicitur
impressio quia per viam materie
verbum quod in nobis exprimitur
per actualem consideracionem quia ex
oritur ex aliquo priori consideracione
vel saltem cognitione habituali non
totum in se recipit quod est in eo a quo
oritur. Non enim quicquid habituali cog
nicione tenemus hoc exprimimus
in ymagine verbi concepti sed ad eius
similitudinem considerat de ymago que
non exprimitur in quo creatura utitur
in principiis. Et ideo ad hoc quod ymago
expressum sit oportet quod verbum eius ex
primat quicquid continetur in eo ex quo
oritur, et propterea cum deus omnia
uno intuitu videat non discursu.
Dicendum est oportet quod quicquid in scientia patris con
tinetur totum hoc per unicum verbum
exprimatur et hunc modum quo in scientia
continetur ut sit verbum unius suo
principio correspondens. Per scientiam et ymaginem
ymago exprimit ipsum patrem prin
cipaliter et quem omnia alia que
cognoscit per consequens scilicet primum
et filius exemplo verbum perfecte
exprimens patrem exprimit omnem
creaturam, et hic ordo dicitur in verbis
augustini qui dicit quod pater dicendo se dixit
omnem creaturam. Ad 3m dicendum
quod cum dicitur pater dixit se et hanc deo est
includitur et omnibus creaturam inquantum
scilicet per scientiam suam continet omnem
creaturam nec ex creaturis accipit scientiam.

Ad 10b

Ad 2m dicendum quod augustinus accipit similitudinem
non similitudinem sicut et dyonisius 9 c.
de divinis nominibus ubi dicit quod in eque or
dinatis ad invicem recipitur similitudinis
reciprocacio ut scilicet unum dicatur
alteri simile et e converso, sed in hiis que se
habent ut prius et posterius non recipitur
proprie loquendo reciprocacio similitudinis.

Dicitur enim quod ymago herculis si
milatur herculi sed non e converso. Unde quia
verbum divinum non est factum ad imi
tacionem creature ut verbum in mente
sed potius e converso, ideo augustinus vult quod verbum
non sit similitudo creature sed e converso.
Sed accipiendo largo modo similitudinem et accipitur,
sic possumus dicere quod verbum est
similitudo creature non quod ymago eius
sed quod exemplar, sicut et augustinus dicit de ydeis
eternarum similitudinibus. Ad 4m dicendum quod
verbo quamvis non sit summa unitas
que est in mente, licet creaturis existentibus
unitas ab illis, quia non exigitur ad
unitatem verbi similitudo ad rem
quod verbum dicitur sicut conformitas nec
hoc requirit actum quod est de
scientia divina dicendum. Ad 5m dicendum
quod dispositio creature quamvis dicatur verbum
proprie loquendo dicitur tamen quod ab alio
procedit sed dispositio genita,
et dicitur pluraliter sicut et sapientia genita
quamvis dispositio simpliciter sumpta con
ceditur. Ad 6m dicendum quod verbum differt
ab ydea. Ydea enim nominat
formam exemplarem absolute, sed verbum
creature in deo nominat formam exemplarem
ab alio deductam, et ideo ydea
in deo ad essentiam pertinet sed verbum
ad personam. Ad 7m dicendum quod quamvis deus
maxime distat a creatura quantum ad natu
ram propriam, tamen deus creature est ex
emplar. Non autem una creatura est
exemplar alterius, et ideo verbum quo deus ex
primitur deus exprimit omnes creaturas.
Non autem ydea que exprimitur creatura
una exprimit aliam, et ex hoc etiam
apparet alia differencia inter ydeam et
verbum, quia ydea directe respicit
creaturam et ideo pluraliter creature
competit ydee, sed verbum respicit
divinam essentiam principaliter, unde verbum exprimitur
et ex consequenti creaturam, et quia creature
secundum quod deo sunt unum sunt, ideo creature

omn e pmu ubu, ut d vi dd q
cu d aug q silogeo dr ubu
quo ymago inqntu ad pprietate
psonale filij q e eadem sicut
sue sp ca dicat filig sue ubu
sue ymago sz qntu ad modu
significadi no e eadz vo nomi
tiua pdcoz. Vbu eni no solu
inptat v om digibz immitacois
sz eciam manifestatois. Et hmo
e ad creatura inqntu s p ubu
creata manifestatur. Et d vij dd
q ubu e aliq multiplex
vno mo ut dicit ab co
cug e ubu, alio mo ut manifestati
p ubu et no oz q pcedat ab eo
cuig e ubu qn scia dei p q pcedit
e creata a reb. q. i deo no ac
cidit. Et io vo no sequit. ar v

Dicto quid uerum sit nomen ubu
D inptet respectum ad creatura
et in q n. no. Dicendu eni q nom q
inptat respectum ad creatura
dupl. de deo eo qui incipit creator et
dns. sz ubu de deo dicit et no
dd. g no inptat respectum ad
creatura. p omne rlatiuu est
rlm si cum s dici. sz ubu no
refert ad creatura sicut eo q sit
dependet a creata in rtg h si
ci. q q qe i aliq tam ad creatu
refert q no inuenit, magis eni
inuenire refertur p gtum tam ut
dd. ubu rcti. q. aug h i
monolo negat g ubu no
inptat respectum ad creatura
p omne nom inptas rectum ad
creatura no pt inptate g ut no mt to
q creata sit actualit po q si
intellit primu ueloz. oz q mtd at
ueliqmu sz no mit to aliq creatz
eum ut futura ee adhuc ubu
intellit. i deo si q pcd t sequ
g ubu no inptat aliqu reti
ad creatura p v eg dd ad creatz
no pt e cum sit cat ad effectu

Sz sicut hi d ep dus dign q
de di no om no on notab
effcm i creata quo e tot tm ti
ubu aut no e hmi g no
inptat respectum aliquem ad
creatura. p deo no intellit
refri ad creatura n p sapien
bonitate et pon. sz oia ista
no dnt de ubo. i dp appare
t g ubu no sit appitatu
sz ppue nuz q ubu no inptet
respectum ad creatura. p ho
quilibet sit dispositor rerum
nostrarum hois no ne inptat v q
ad res disponitas. g quilibet
p ubu omia disponitur no
tuns ubi ut ad creata
disponitas inptabit. p ubu
relatiue dicit, et filig sz corelo
filij et mia ad prem no eet
filig ad pres, g si tu relo
ubi ergo ubu no inptat rem tu
ad creaturam. p s phm i v.
meth. oe relatiu dr ad vnu
tm. aliqs relig hret duo co
relatiua. sz vlt sit ad ad se hre
sz ubu relatiue dr ad prez
no g ad creatura. p si vnu
inponat diuersis speciem q
uoce eis quecumque sit caniis
latrabilis et marino. sz si ipsum
suppost diuse spec relatis
illo g vnum no si inptat utrumque
relatiu opter no i d e equi
uoca. sz relatio ubi ad creatura
no est nisi supponis, relatio at
ubi ad prem e q suppon.
no ppt inequalitatem dignitatis
sz ppr principij aucte g ubu
q inptat relationem ad prez
no inptat relationem ad creatz
i dequate sumitur. Sz q e q
aug dt th. hoc signij q sit
dicet sp inpluri cat ubu q

grecologos dr latine vbne et
ubi sit ꝫ h̄ loco in eo q̄ ubi
in ꝓtant ut significat nō
solū ad ꝓximū respectꝰ ꝫ ad
illa ī q̄ ꝑ ubi fit a sr opa
tiua potentie q̄ pꝫ ꝓpositum
ꝓsup ꝓꝫ Secℓo dr q̄ deus
dr glos [illegible] ubi ethnali
continet ī q̄ oīa disposuit
ꝫ dispo dr respū ad dispoi
gō ubi relatiue dr ad creatas
ꝓ ubi ꝯnotat respcū
lad id q̄ ꝑ ubi dr ꝫ sit dr
cuius deus dicendo se dixit
diuine creatura g° ubi imp
tat respectū nō solū ad ꝓx
ꝫ ad creaturā ꝓ filius exp̄s
q̄ filius ꝑfecte reputat pa
tre sed id q̄ tercium ꝫ vn
expīonē ad māifesta
nō optat ee alia manifesta
nisi manifesta ꝑ creatas q̄
eg̃ manifestat ad exp̄s
go ubi importat respectū ad
creaturā sicut dr deꝰ vi
ta de dr nō deꝰ laudat
vō in ubi q̄ e sapiet vois
largitor ꝫ pꝫ q̄ ubi de dō
dr in importat vō [illegible] ꝫ ta
dr ad effectus g° ubi impor
tat respectū ad creaturas ꝓ
in t q̄ petitio refert ad ea
que opata sūt ꝑ ipm ꝫ ubi
diuini [illegible] ubi in t petici
q̄ e opatum ubi dr dam
dr go ubi dr rn ad creat
Nō Du° dꝫ q̄ quocūqꝫ aliq̄ duo
sic se hnt ad inuicē q̄ vnū
depēdet ad alterū ꝫ nō eꝫ
eo q̄ depēdet ab alto e
realr relo ꝫ eo ad q̄ de
pēdet nō e relo [illegible] tm̄
put s nō pt mtē ad refer
ad alterū q̄d cointelligat

respcius opposit ex ꝑte alteꝰ
ut ꝑꝫ i scia q̄ depēdet ad sci
bile et nō eꝫ° unde cū create sꝫ
q̄ a deo depēdeant ꝫ nō eꝫ°
creatiuꝰ sit relacōes reales q̄
refferunt ad deū ꝫ ī deo sūt
relacōes opposite s rōnis tm̄
ꝫ q̄ nomia significant tm̄
q̄ aliq̄ noia de deo dnt q̄
importat respcūm ad creatura
aut tempe respcius sit rōis tm̄
ut dnē creatoꝰ et valent
deo sꝫ tm̄ q̄ ꝑ se ad
inuicē distinguūtur in rela
tiuis at relacōibꝰ in
q̄ q̄dam noia imponunt ad sig
nificandū rel q̄ ꝓpꝰ sicut hec nōa
similitudo q̄dā ad significandū
ad ad q̄ respcius sicut hec nōa
scia imponit ad sigd qualitatē
q̄dā aliquā sꝫ quiddam rel° q̄t
hac diūsite in minime noib
relatīs de deo dr̄ q̄ ab
eterno q̄ ex tempe de deo dnt
hꝫ enim nō ꝑ q̄ ab eterno de
deo dr ꝫ filius hꝫ nō duo q̄dā
de deo ex tempe imponunt ad
significandū ꝓpꝰ rel ꝫ hꝫ nō creator
q̄ de deo dr ex tempe impot
ad significandū actionē diuinā q̄
e dei rel q̄dam sr ꝫ ho
nō ubi impor ad signd ad
absolute cū aliq̄° rel tm̄ coniuncta
Est enim ubi id q̄ sapit quantitatē
ut dt aug q̄ in obh e impedit
q̄ ubi plures dicat q̄ sic pr
plures dicuntur ꝫ deus generat ut
deus genuit Contingit at ut
aliq̄ res absoluta ad plura pos
sit hre respcūm ꝫ inde ē q̄ nōn
eꝫ imponit ad signd ad ab
solutū ad q̄ sꝫ ab rel° pt
ad plura relatiue dici sꝫ q̄ scia
dr [illegible] e scia relatiue ad sci

Ezinquntu catans qz da ul
for refer ad scientem statu h
no; ubu ht respectum ad di
cere et ad id q ubu dicit
q pt dici dupl; vno p conti
cia nomis et ubu dicit ad dom
aliud ad recipi q rō dicit q
pt pucipe dicit pequantu ubu
sunt ex quanti dicitur cātatus no
pualis et q ipse ubu refer
ad premissa ex quanti et q p
actus refer ad cātura, ac
cit enim ubu ut p ipm cāta
dicit; Ad 7m dicendum q rō 1a tz
ill que importat actuale
respectum ad cātura no atz
illis q importat respectum habitu
alez dicit et hitual quo
requirit cātura sit ex actu
et tales sunt omes rē q qui co
seqm actus aut q nos intel
pt etiam de eo q no ē actu
ipsis; sz ubu at importat pas
intentio rō no sit; Ad 2m dicendum
q ubu no dr relative ad cā
tura si rē q relo ad cātura
sit i deo realis; sz dici dr
n ē remotu q il dicitur i ag
cau possumus dicere q ē ubu
cāte i de cātura no a cāta
In q° ossu aust negat et p si
no referatur; h aliq cau suffi
cit quocumque mo referatur, ut
puta si referatur p pponē ad
uicta cau alint dicitur q p
bu ē ad cātura s qstitivo;
Ad 7m dicendum q rō ia ptē de ill
noibz q p se importat re
ad cātura; h autem ē hig
ut ex dcis pz; et rō ia no est
Ad 8m dicendum q rō ia ptē q h
no; ubu ad absolutum h
similitu; tali et ad cātura
h ex rē u reat sigis que
importat effectu pleraq ad

cātura habitudinem no ht zph
pz vij ad q cunt; Ad 9 dicendum q
ubu no solu ē id p q sit h
pz sz ipa prius dispo de rebus
conditionibz aliq ob ad cātaz
referet; Ad 7m dicendum q filig
importat tm relonem actus ad
pucipiū a q° oritur; sz ubu imp
tat relonem et ad pucipiū a q° dit
et ad id q requitur sit id q h
ubu manifestat q quē pucipiū
ē pd sz ex q ut ē cāta que
no pt esse dīne p se pucipiū
et io filig no importat respectu
ad cātura sic ubu; Ad 8 dicendum
q rō ia ptē de illis noibz
q imposita sunt ad singt pos
respectus; no enim pt esse q vnū
respectus ē dīni ad multa aud
q i multa aliq° o ponunt st
Ad 9 dicendum ad 10 Roces at q st
ad oppom q cludit q aliq
ad cātura referat ubu no
at q habeat relonem p se importaz
et q i pucipiis ē h ossu conc st
Dexto quitur utrum rōēs
uerig; sint i ubo at ipe
rpis; et m q no sit ueriq i
ubo p ig om ē ad ubi ē p
cognicio q m ubi ē p sua fili
ipse at st p sua cogitatio rig
st i scripis q m i ubo; Sz di
q p tato sit mobilg i ubo
q ibi ht mobilg est; Toy
rēs in alis no obligh ē ei
dīa m rāq m i scripa; dt et
aug dt i li. de tri; et th vīg
ei scripa qm dīa m rā
go tam rō e uniq ei sz q st
i ubo pucipig eīd q ē actu
q m id q ē i pō; sz rē i scripa
ē i actu; i ubo at tm i pō
sic artificiatu i artifice
go mag ē rēs i scripis q m i ubo
p ultra rēz p sua ē sua opa
sz rē i scripis ē p sua hnt

ppas opones qs no hnt ut
sct i ubo qd ueni9 sct i scripis
qui i ubo p illa st solu co
pabilia q st vni9 voib3 ec
ven scipano e vni9 voibi
cuce q3 ht i ubo go ad mi9
no pt dici q3 ueni9 sit i ubo
qui scipa Sz q tata i tato
e tatus ecy ut auph dt
ecivitatu e vni9 qui tatu go
vcs mi9 ht cet ubo qui isc
ypa p sicut posuit plato
ydeas vericee ex mente
divina ita nob i mete divi
ponig eas Sz s plone nois
cat ho sepatg qui ho mal
vu hominu sepatu pse ho
nominabat Sz d3 s pony fidei
meni9 st verbi i ubo q3 i scripis
pred exemissi i vni9 q3 que
e mensuratorg g mis Sz sith
tu eb vni i ubo ecuntes fut
mesure mitatis tomnibz vbz
q3 s hc vcs aliq dt nasq
imita exar sunt q3 i ubo
go vcs ueni9 sc i ubo qui i
scripis ver. ddm q3 sic dt dyo9
9 ca de di no tota descidunt
ab imitate e sua3 tatz que
cis sup collocata z pr ista
distantia tatz a tato eo d u
pt de tato q no pdicat de ta
sic pz delectatos no dm de
lectari q inuis sunt nob tatz
delectandi q3 quis no 9 nqz
mo9 taz sct sblimiorz q3 ea
que de esstib3 pnt et hc
ueni9 i omnibz tatibs equocat
agentib3 sic solo no pt dici ca
lid q imuis ab eo alia tale
fiat q3 e ppr ipi9 sol eminens
ad ea que calida dnr Ad pm
i3 ddm q3 sicut g a de uitate
pdicatorib sup vni q3 vig
e adubi ep eem qui ubi ep

similitu3 Sz si intelligar de vi
vcitute ueni9 e p similitu3 q
e tatavi mi9 ac i idubs e p
similitu3 tata aveq Ad 2m
ddm q3 similitudo vci q e i dia
nrano e tata veg sit simils do
vni i ubo q t idno e silc Ad 3m
ddm q3 po actia p se tore q3
sit actg qui e e9 effectib3 z hc
no tate dm exp pi i ubo
Ad 4m ddm q3 quis tatis i v
bo no hnt ppas opones hnt
tu opones nobiliores9 mi9 q3
sct effectib vi3 z opom ypas
Ad 5m ddm q3 quis no sit vni9
voib ee tatarz i ubo t i scripis
s vmmoracoms st tu aliq eo
p innoratoib s analogia Ad
dud q3 pmo i grundi ddm q3
vo illa pcet de uitate ver
no at de uitate pdicatoib
Ad 2m ddm q3 plorh vephedi
q posuit formales s ppria
vony ee pt mima ac si una ac
cidetalis se hret ad se ules
z sb hc spes ules ne pri poet
de hijs q st sine ma Nob at
hc no ponig i ono est sile
Ad 3m ddm sicut ad pm

Septimo quitur utrum ubi
sit eorz que nunc st n erunt
nc fuint tuit q vbu enim imp
tat aliq pgones ab intetie
Sz uitts diui9 e z de hijs que
st n erut nc fuint i qe
de scia dei dem ergo ubu
de hijs e pt p s aug9 vj h
de tri filig e aus pribs plura
vdum vi...mi Sz ptr dt aug9
i li lxxxiij q. dt si p i hu
fiat vce eo dr go ubu e t
eorz que fuint n sta sunt
p sibus no ect p sim ingeniet
t se omnia q sit i scia dicite
Sz i scia pris dicitel sic ea que

ingenerativum sicut est ergo et ista
erunt in verbo. Sed contra quia Anselmus dicit in
monologion quod ea que nec erunt nec sunt nec
fuerunt nullo modo in verbo concepta sunt. Preterea hoc ad
virtutem dicentis pertinet ut quicquid
dicit fiat sed deus est potentissimus ergo
verbum eius non est de aliquo quin
aliquid fiat. Respondeo dicendum quod ad presens esse
duplex in verbo. Uno modo sicut id quod
verbum cognoscit vel quod in verbo cognoscitur
et sic ea que nec sunt nec erunt nec fu-
erunt sunt in verbo quia hoc cognoscit verbum
sicut et presentia in verbo et cognosci potest
sicut per verbum. Alio modo dicitur esse in verbo
sicut id quod per verbum dicitur. Omne autem
quod aliquo verbo dicitur ordinatur quodammodo
ad executionem quia verbo instigamus
alios ad agendum et ordinamus ali-
quos ad exequendum. Id quod in vite
[illegible] dicitur dispo-
sitionis [illegible] glossa super [illegible]
[illegible] disponit [illegible]
ut fiunt [illegible] verbum est
[illegible] scientia
[illegible]
tat ordine ad aliquam executionem
[illegible]
Et per hoc patet responsio ad obiecta. 12. 8

Octavo queritur utrum omne quod factum
est sit vita in verbo. Et videtur quod non
quia [illegible] verbum [illegible] res est
in ipso. Si ergo res in verbo sunt vita
[illegible] res [illegible]
[illegible] bonitate
sunt quia omnia sunt bona ergo [illegible]
[illegible] res [illegible] omnia
sunt viva [illegible]
sunt in verbo sicut artificiata apud
artificem sed artificiata in ar-
tifice non sunt vita [illegible]
artifices vita sunt qui nunc [illegible]
tamquam artificiata [illegible]
[illegible] artificiatorum quod vita caret
[illegible] verbo sunt vita [illegible]

[illegible] magis [illegible]
[illegible] qui in verbo [illegible]
[illegible] vivificat [illegible]
aliis locis. Sed in verbo non dicitur de
[illegible] de filio [illegible]
[illegible]
in verbo sunt vita [illegible]
[illegible] in verbo sunt
[illegible] vita
Sed contra est quod dicit Joannes [illegible]
ipso [illegible]
motus [illegible] vita [illegible]
[illegible]
verbum [illegible] motus [illegible]
[illegible] res [illegible] in verbo [illegible]
dici vita. Respondeo dicendum quod res [illegible]
sunt in verbo [illegible] duplex
uno modo [illegible] ad verbum. Alio modo
per comparationem ad res [illegible]
[illegible]
in verbo [illegible] vivens
[illegible] motus vel
[illegible] est
[illegible] aliquid vivens [illegible]
[illegible] ad eam movens [illegible]
[illegible] motus et hic processit
non est vita ad omnia [illegible]
habent [illegible] vivit
[illegible] aliquid [illegible]
[illegible] non solum
[illegible] locum movetur [illegible]
augmentum [illegible] res
[illegible] movens se ipsam ad
[illegible] aliquam [illegible] vita
[illegible] vivens [illegible]
[illegible] de anima dicitur. In nobis autem
nulla operatio ad quam nos moveamus
[illegible]
non est vita [illegible] loquendo
[illegible] vivens [illegible] operatione
[illegible] similitudo
[illegible] in nobis est vita [illegible]
[illegible] similitudo [illegible]
[illegible] verbo est vita [illegible] similitudo.

causatum est quodammodo ipsa causata per modum in quo dicitur quod anima est quodammodo omnia. Unde ex hiis quod similitudo causati in verbo est productiva et motiva causati in propria natura contingit quodammodo ut causata seipsam moveat et ad esse producat inquantum producitur in esse modo a sua similitudine in verbo existente et ita similitudo causati in verbo est quodammodo causatum vita. Ad primum ergo dicendum quod causata in verbo existentia vita, non pertinet ad rationem ipsa causatum sed ad modum quo est in verbo divino, cum non sit eadem in se ipsa non sequitur quod in seipsa vivat, cum in verbo sit vita sicut non est in seipsa immaterialis, quamvis sint in verbo immaterialia. Sed bonitas entitas et huiusmodi pertinet ad propria rationem causati, ideo sicut hoc quod sint in verbo sunt bona ita et hoc quod sunt in propria natura. Ad secundum dicendum quod similitudines in verbo artificis non possunt proprie dici vita quia non sunt ipsum esse artificis viventis et ipsa eius operatio sicut in deo accidit, et tamen Augustinus dicit quod archa in mente artificis vivit sed hoc est quod in mente artificis habet esse intelligibile quod ad genus vite pertinet. Ad tertium dicendum quod vita spiritui sancto attribuitur sed hoc quod de qualitate rerum pertinet ipse in quibus rebus movens causabitur sicut quedam [illegible] a principio motu [illegible] videtur sed vita appropriatur verbo secundum quod res sunt in deo ut ex dictis patet. Ad quartum dicendum quod similitudines rerum in verbo sicut sunt rebus causa existendi ita sunt rebus causa cognoscendi inquantum scilicet imprimuntur intellectualibus mentibus ut sic res cognoscere possint, et ideo sicut dicitur vita prout sunt principia existendi ita dicuntur lux prout sunt principia cognoscendi ~~[illegible]~~

q. 5ª Questio est de providentia. Et primo queritur ad quod attributorum providentia reducatur, et videtur quod tantum ad scientiam.

Ceterum dicit Boecius 4 de consolatione, diuinitatis manifestum est immobilem simplicemque formam gerendarum rerum esse providentiam; sed forma rerum agendarum est idea que ad scientiam pertinet; ergo providentia ad cognitionem pertinet. Sed dicendum quod providentia ad voluntatem pertinet inquantum est causa rerum. Sed contra quia nos scientia practica est causa rerum, scilicet scientia practica sola cognitio est; ergo et providentia. Preterea Boecius dicit in libro de consolatione: modus rerum gerendarum cum in ipsa divine intelligentie puritate conspicitur providentia nominatur; sed puritas intelligentie ad speculativam cognitionem pertinet maxime; ergo providentia ad cognitionem speculativam pertinet. Preterea Boecius dicit in 5 de consolatione quod providentia dicitur eo quod ponderat rebus infimis constituta quasi ab excelso omnia et cuncta prospiciat; sed prospicere cognitionis est potius speculative; ergo providentia magis videtur ad cognitionem speculativam pertinere. Preterea sicut dicit Boecius 4 de consolatione, ut est ad intellectum ratiocinatio ita est fatum ad providentiam; sed tamen ratiocinatio ad cognitionem pertinet que est speculativa et practica; ergo et providentia. Preterea Augustinus dicit libro 83 questionum: lex incommutabilis omnia mutabilia pulcherrima moderatione gubernat; sed gubernatio et moderatio ad providentiam pertinet; ergo lex incommutabilis est ipsa providentia; sed lex ad cognitionem pertinet; ergo et ipsa providentia. Preterea in nobis [illegible] divina providentia est causa, sed causa agit ad effectum producendum per voluntatem. Preterea dicitur quod bonitas dei est causa bonitatis in rebus et causa eius ut vincendi; ergo divina providentia est bonitas. Preterea Boecius dicit 4 de consolatione quod providentia ipsa est divina ratio in summo omnium principe constituta; sed ratio vel est ydea, ut dicit Augustinus libro 83 questionum; ergo providentia est ydea, sed ydea pertinet ad cognitionem

s(ecund)o (et) prudencie. Sed q(uia) ut patet ad
volu(n)tatem q(uia) d(icitu)r Dan. ij. ipsi prudencie
nos dei p(er) qua(m) omnia gesta sunt
conuenit deduccionem suscipiunt /
p(rae) illos qui sciunt facere (et) no(n)
volunt non dicantur prudentes (er)go prudencia
magis respicit voluntatem q(uam) cognicionem
p(ro) sicut d(icit) Boecius i(n) 3. de consola(cione)
deus sua bonitate gubernat mundum
Sed bonitas ad voluntatem pertinet (er)go (et)
prudencia cuius est gubernacio p(ro) disposi-
cione non est sciencie sed voluntatis q(uia) s(ecundu)m Boecium
i(n) 4. de consola(cione) prudencia est racio p(er) qua(m)
deus cuncta disponit (er)go ad voluntatem
pertinet non ad noticiam. P(rae)terea prius
magis prudens non est sapiens s(ecundu)m Boecium
(er)go (et) n(on) prudens magis prudens est
sapiens s(ecundu)m Boecium. Ita prudencia non
pertinet ad sapienciam sed ad bonitatem
vel voluntatem. Sed contra m(agis) q(uia) pertinet
ad racionem q(uia) Boecius d(icit) i(n) l(ibro) de consol(acione)
prudencia est veritas a se creante
hac ... meditacione q(uae) mandi
possunt (er)go prudencia est racionis prudencia
s(ecundu)m creacionem apparat potencie (er)go p(ru)-
dencia ad racionem pertinet. P(rae)terea guber-
nacio est prudencie effectus ut d(icitu)r
Sap. xiiij. Tu autem p(ate)r gubernas
omnia prudencia. Sed sicut Hugo d(icit) i(n) l(ibro)
de sacramentis vos estis imparabiles
sapiencie dei (et) ... consequens
(et) post primum (et) gubernacionem
quia sciencia (et) non (er)go prudencia magis
pertinet ad racionem q(uam) sciencia vel
voluntatem. Respondeo dicendum q(uod) ea que de deo
intelligimus p(rae)sumimus ... ex hiis a
quibus ... sunt ... possumus
nisi ex hiis que aput nos sunt
(et) non scimus quo prudencia dicatur
in deo nisi videamus quid prudencia sit in
nobis. Sciendum est q(uod) Tullius prudencie
ponit prudencie partes 3. Tullius
rethorice est p(ro) prudencie q(uas) co-
pletiua. Alie aliud due partes
s(unt) memoria (et) intelligencia. Non solum
quedam apparatus ad prudencie actum

prudencia autem s(ecundu)m p(hilosoph)um vj. ethi(corum) est
recta racio agibilium. Est autem agi-
bilia a factibilibus q(uia) factibilia dicu(n)tur
illa que procedunt ab agente in ex-
teriorem materiam sicut scamnum (et) domus
hoc ... est a(rte) Sed agibilia
dicuntur acciones que non progrediuntur
ex agente sed sunt actus perficientes
ipsum sicut caste viuere paciencia
(et) huiusmodi (et) horum recta racio est pru-
dencia. Sed in istis agibilibus duo
quedam consideranda occurrunt
s(cilicet) finis (et) id quod est ad finem prudencia
non principaliter dirigit in hiis que sunt ad
finem ex hoc enim dicitur aliquis prudens
q(uia) bene est consiliatiuus ut d(icitu)r i(n) 6. ethi(corum)
Consilium autem non est de fine sed de
hiis que sunt ad finem ut d(icitu)r i(n) 3o
ethi(corum). Sed finis agibilium preexistit
in nobis dupliciter s(cilicet) p(er) cognicionem naturalem
de fine hominis q(uae) quidem naturalis
cognicio ad intellectum pertinet s(ecundu)m p(hilosoph)um i(n)
vj. ethi(corum) qui est principiorum operabilium
sicut (et) speculabilium prudencia autem
operabilium sunt fines ut in eodem li(bro)
d(icitu)r. Alio modo quantum ad affeccionem
(et) fines agibilium sunt in nobis p(er)
virtutes morales p(er) quas homo afficitur
ad iuste viuendum vel fortiter vel
temperate quod est quasi finis proximus
agibilium. Similiter (et) ea que sunt ad finem
perficimur (et) quantum ad cognicionem
p(er) consilium (et) quantum ad appetitum
p(er) eleccionem (et) in hiis p(er) prudenciam
dirigimur. Patet (er)go q(uod) prudencie est
aliqua ordinate ad finem disponere
(et) quia ista disposicio eorum que sunt ad finem
in finem per prudenciam est per modum cuiusdam
racionacionis cuius principia sunt
fines ex quibus eciam trahitur racio
ordinis q(ui) ... in omnibus operabilibus
sicut manifeste apparet in artificiatis
Ideo ad hoc q(uod) aliquis sit prudens
requiritur q(uod) bene se habeat ad ipsos
fines nec enim potest esse recta racio nisi principia
racionis salventur (et) ideo ad prudenciam requiritur

et in te(r)m(inis) finium et virtutes mora-
les quia affectus vite colloca-
t in fine et p(ro)p(ter) h(oc) oportet omnem pru-
dentem esse virtuosum ut .6. eth(icorum)
dicitur In omnibus autem virtutibus operati-
bus autem ordinate h(abe)nt esse ...
quia virtus prudentie salvatur in omnibus se-
quentibus et ideo in prudentia quodam-
modo includitur et voluntas que est de fine
et cognitio finis. Ex dictis patet
quomodo prudentia se habeat ad alias
que de deo dicuntur scientia enim se habet
quidem ad cognitionem finis et
eorum que sunt ad finem p(ro)p(ter) scientiam enim
deus scit se et causata sed providentia
pertinet tantum ad cognitionem eorum
que sunt ad finem et ideo providentia
includit et scientiam et voluntatem
sed tamen essentialiter in cognitione manet
non quidem speculativa sed practica
potentia autem executiva est providentie
unde actus potentie presupponit actum pro-
videntie sicut dirigentis. Unde in providentia
non includitur potentia sicut voles
ad .4m. ergo dicendum quod in rebus causatis duo
possunt considerari scilicet ipsa species eo-
rum absolute et ordo eorum ad finem
et utriusque forma preexistit in deo.
Forma ergo exemplaris rerum secundum
speciem absolute est ydea sed forma
rerum secundum quod est ordinata in fine est
providentia. Ipse autem ordo ordinata
providentia rebus inditus fatum vocatur
secundum boetium. Unde sicut se habet ydea
ad speciem rerum ita se habet providentia ad
fatum et tamen quamvis ydea possit
pertinere ad speculativam cognitionem
aliquo modo unde prudentia tamen ad pra-
cticam pertinet eo quod importat or-
dinem ad finem et ita ad opus
quo mediante pervenitur in fine.
Ad .2m. dicendum quod prudentia proprie habet de-
re non quia scientia practica absolute
scientia enim practica absolute quidem
se habet ad cognitionem finis et

eorum que sunt ad finem. Unde non presuppo-
nit finem sicut aliquod. Unde non
in scientia includitur sicut de providentia
dictum est. Ad .3m. dicendum quod providentia
intellecta non dicitur ad exclusionem
voluntatis sed ad excludendum
mutabilitatem et variationem a providentia
Ad .4m. dicendum quod boetius in libro de consolatione
non ponit completam providentie rationem
sed rationem nominis assignat secundum
quam non videtur ad cognitionem spe-
culativam pertinere posse. Non
tamen sic quod prudentia et providentia sic boetius
exponit providentiam quia procul videns
quia deus ab excelso verum ca-
cumine cuncta prospiciat sive habeat
ex excelso rerum cacumine
quod omnia causat et ordinat. Et ex
verbis boetii patet ad .4m. quod ad pra-
cticam cognitionem pertinet non solum. Ad
.5m. dicendum quod comparatio illa boetii
accipitur per similitudinem proportionis
simpliciter ad compositum et quieti
ad mobile. Sic enim intellectus
simplex est et sine discursu. Ratio
autem discurrendo et diversa vaga-
tur et providentia simplex et immobilis
fatum autem multiplex et variabile.
Unde non sequitur. Ad .6m. dicendum quod providentia
in deo proprie nominatur lex
eterna sed ad ad legem eternam
quibus lex enim eterna est considerata
in deo sicut accipimus in nobis
providentia operabilium. Nam aliquando non ex-
quia prudentia in consiliando et
eligendo que prudentie sunt pro-
videntia. Unde habemus sicut habet lex
et quod venit ad prudentiam sicut
principium in demonstrativis sicut se habent
et in deo lex eterna non est ipsa
providentia sed providentie quasi principium
unde convenienter legi eterne attri-
buitur actus providentie sicut et omnis
effectus demonstrationis principiis in

denominabilibus attribuitur. Ad vii dicendum quod divinis attributis invicem comparatis talitate una per viam exemplaritatis sicut dicimus quod a primo uno procedit omnia una et huiusmodi tamen est quibus attributis. Alia vero est ordine ad obiectum prout dicimus quod potentia possibilium et scientia scitorum et sic huiusmodi non ergo quia ratione habeat similitudinem tamen cum quaelibet persona sit ergo essentia sed scita et sic hic modo providentia dicitur a divinis ponitur non communibus a providentia sicut ... in ... et ergo divina providentia sicut ... Ad viii dicendum quod videtur in summo principio constituta non dicitur providentia nisi adiuncto ordine ad finem ad quem presupponit rationes finis. Verum tamen convenit ad cognitionem pertineat et tamen non aliquid includit. Ad ix dicendum quod duplex potest considerari duplex ordo. Unus quo egrediuntur a principio, alius quo ordinantur ad finem. Dispositio ergo pertinet ad illum ordinem quo res progrediuntur a principio. Cum aliqua dispositio quod diversis gradibus collocantur a deo sicut artifex diversimode collocat partes sui artificii. Unde dispositio ad artem pertinere videtur sed providentia importat illum ordinem qui est ad finem et providentia differt ab arte divina et dispositione quia ars divina dicitur respectu productionis rerum sed dispositio dicitur ordinis productorum providentia autem dicit ordinem in finem. Sed quia ex fine artificii colligitur quod est in artificiato ordo autem ad finem est finem principaliorum quam ordo partium ad invicem et quodammodo causa eius providentia quodammodo est dispositionis causa et propter hoc actus

dispositionis frequenter providentiae attribuitur. Communibus quod providentia est ars quae respicit productionem rerum. Dispositio quae respicit ordinem rerum ad invicem. Non tamen sequitur quod non pertineat ad practicam cognitionem. Ad x dicendum quod denominatio obiecti quod pro tanto dicitur providentia convenit voluntati quod non includit et presupponit ut dictum est. Ad xi dicendum quod sicut philosophus in vi ethicorum ponit eam providentiam virtutibus moralibus habeat per quod virtus sit disposita circa finem sicut ipse ponit demonstrative nisi virtus habeat circa demonstrationes principia et propter hoc tamen dicitur providentia habeat rectam non quia providentia sit in nobis. Ad xii dicendum quod deus dicitur gubernare per bonitatem non quod bonitas sit ipsa providentia sed quia est providentiae principium habeat rationem finis et ex quo ratione est divina bonitas ad ipsam sicut modo aliquo ad nos. Ad xiii dicendum quod dispositio communibus non presupponit notitiam ex actu non quia ordinatur quod in dispositione intelligitur sapientis sicut philosophus dicit et ratio dispositio et providentia respiciant ad cognitionem pertinent. Ad i dicendum quod providentia comparatur ad provisum sicut scientia ad scitum et non sicut scientia ad scientem. Unde non oportet quod provisum sit sapiens sed quod sit scitum. Alia duo concedimus.

Articulus secundus

Secundo quaeritur utrum mundus providentia regatur et videtur quod non. Nullum enim agens ex necessitate naturae agit per providentiam sed deus agit in res creatas ex necessitate naturae ut dicit Dionysius iv capitulo de divinis nominibus. Divina bonitas se creaturis communicat sicut non solum per eligentibus per ...

radios suos ubi tot diffundit
quo unumquodque a deo regitur primo
2 per prius multiformiter. Secundo ad primum
uniformiter, sed nobis est prius multi-
forme quia se habet ad opposita
et per quas est providentia quae non est per
supponit. Maior autem est planum uniforme
quia determinatur ad unum gradum. Secun-
da procedit providentiam. Minor
verbalis prima regitur. Sed
dicit quod prius uniformiter procedit
multiformiter et eadem non in divisis.
3 Sed quanto aliquid prius maiorem
habet virtutem et unitatem et plus,
sed quanto magis est uniforme maiorem
habet virtutem et unitatem, plura
ut dicit Thomas de causis. Ubi unitas
unita plus est infinita quam mul-
tiplicata. Ergo sicut eadem sunt
in divisis accipitur uniforme
4 primum procedit multiformiter. Propterea
Boetius in sua arismetica omnis
inaequalitas ad aequalitatem reducitur
et multitudo ad unitatem. Ergo et omnis
actio non limitata quae multiplicationem
habet ad actionem uniformem simplicem
et aequalem reducitur. Tertia quia
primum agens per essentiam suam et non
agit et non per providentiam. Tertio
5 quod per se est quod est de se determinatum
ad unum non indiget aliquo re-
gente quia ad hoc regitur aliquid
ad hoc ne in contrarium dilabatur,
res autem naturales per propriam naturam sunt
determinatae ad unum, ergo non indi-
get primum gubernante. Sed di-
cendum quod ad hoc primum gubernat ne indi-
geret ut conservetur in esse. Sed contra: id
6 quod non est in potentia ad corruptionem
non indiget extrinseco conservante,
sed quaedam res sunt in quibus non est potentia
ad corruptionem, ut ad generationem,
sicut patet in orbibus caelestibus et substantiis
spiritualibus, quae sunt perpetuae

mundi. Ergo hoc non indiget primo
1 conservante in esse. Propterea quaedam
sunt in veritate aequaliter de quibus potest [illegible]
[illegible] sit hoc providentia quod est de
eorum affirmatione et negatione, quare
ad minus haec providentia gubernante et
8 conservante non indiget. Propterea ut
dicitur de anima tertio libro non causae esse
aliud universitatis et aliud primi
sapientiae sed ordinans non sit finaliter ad
totum deus sit sapientiae [illegible] quod
sapientia possit producere aliquod corpus
sicut non est corpus aliquod sapiens
producere, ergo hoc ordinans divina pro-
9 videntia non regitur. Propterea gubernatio
rerum per omnium distinctionem
[illegible] sed rerum distinctio non pro-
cedit a deo quia ipse se habet uniformiter
ad omnia ut dicit Thomas de causis,
ergo res non gubernantur per divinam primam.
7 Propter quod est in corporibus ordinatam
quod ab alio ordinari sed verbalia
les sunt huiusmodi, tamen ut dicit tertio de
anima, omnia naturalia constant termino et
ratione magnitudinis et augmenti,
ergo verbalia non ordinantur per divinam
11 providentiam. Propter res gubernantur
per divinam providentiam et ordinem
rerum potius divina prima per
sanctum [illegible] sed sicut dicit Damascenus libro
quod omnia administrantur prima non res.
a Sed contra est quod Boetius dicit: o qui perpetua
mundum ratione gubernas. Propterea quaecumque
b habent certum ordinem quod aliqua
providentia regantur, sed res naturales
tenent certum ordinem in suis
c motibus, ergo prima regitur. Propterea
quaecumque diversa non conservantur in
aliquo convenientia nisi per aliquam primam
gubernantem, et quidam philosophi
tractantes ponere duam esse ar-
moniam per conservationem quia in corpore
alias sed tamen in rerum unione et ...

diuisa ad inuicem colligata prima
neque mundus prouidencia regitur
sicut dicit Boecius iiii de consol.
statum singula in motum digerit
locis formis ac temporibus distributa
et non temporibus ordinibus explicatio
ut diuine mentis adunata prospectu
prouidencia est. Cum ergo uideamus res
esse distinctas formis temporibus et
locis et inuicem corespondentes et
inuidiam ... quod presens ...
cosmi ... et aliquo gu
bernatore consuetum ... res
esse cosmi ... putet quod ex
... per se ... tendunt
ut dicit ... ergo oportet esse prouidenciam gub
natem res ... que prouidencia re
spicit ordinem ad finem et
quicumque causam finalem negat
oportet quod neget per consequens prouidenciam. Vt
conmenta dicit ii phisicorum. Negauit
autem causam finalem antiquus ...
fuit ... quidam enim antiquissimi
philosophi posuerunt causam materialem
unicum non ponentes causam agentem
nec potuerunt ponere finem quo causa
... mouet agentem. Alii
autem posteriores ponebant causam
agentem ... de causa finali
... omnia procedebat de
necessitate causarum precedencium uel
materialium agentis ... a phisicis
... et materialis agentis
... causa ...
non autem sufficiunt ad causandum bo
nitatem in effectu quasi ...
... ut permanere possit et
aliis opitulari. Verbi gracia Ca
lor de sui natura consumptiuus ... est
dissoluere ... dissolutio autem est
et bonam ... aliquem certum terminum
et modum ... non ponerent alia
causam preter calorem ... agentis
naturam non possent assignare causam quare

res generantur sic ... ut comune at
que non habet causam determinat a casu
... oportet ... possit procedere
ut omnibus gencie et utiles
... in rebus contingentibus na
turalibus ... Empedocles posuit
... casu ... ut pami
... congregare ut ab
salua ... possunt quod multum accidit
hoc autem non potest esse ... causam
accidunt ... in minori parte
uidemus ... gencias et
utilitates accidere in operibus na
ture ... ad maiorem partem ... non potest
ut casu accidat ... oportet quod
procedat ex intencione finis.
... quod intellectu caret non potest
non potest diuertere in finem tendendum
per aliquem cognoscentem cui prestituatur
finis et dirigat ipsum. Vnde oportet
res naturales cognitione carent
quod preexistat aliquis intellectus qui res
naturales in finem ordinet ad modum
quo sagittator dat sagitte
certum motum ut tendat ad determinatum
finem. Vnde sicut percussio que
fit per sagittam non tantum dicitur opus
sagitte sed percucientis ... ita etiam
opus nature dicitur a philosophis opus intelligencie
... oportet quod ... prouidencia aliqua ...
qui per suum ordinem ... indidit
mundus gubernetur. Et sicut prouidencia
qua deus mundum gubernat
prouidencia yconomica qua quis
gubernat familiam uel politica
qua aliquis gubernat ciuitatem uel
regnum per quam ad actus aliorum
ordinat in finem. Non autem potest esse
in deo prouidencia uel ... sui ipsius
quia quicquid est in eo sit finis non ad finem
... in deo quod sit de ... quod
ad hoc attenditur quod sit solum
corum excludit ...
... continua ... ordina

Ad vos

bonitas aliquam causativam a sui
participatione. Non autem quantum ad hoc
quod sine cognitione et electione operetur
Ad 2m dubium quod principium aliquod potest di-
ci multiformiter dupliciter: uno modo quantum
ad ipsam essentiam principii, nunquam quia est
compositum et multiforme principium
quia esset posterius uniformi. Alio modo
per respectum ad effectus ut dicatur
ipsum principium multiforme quia ad multa
se extendit et multiforme est per
quam uniforme quia quanto aliquid prius
est simplicius tanto se extendit ad
plura et secundum hunc modum nos dicimus
multiforme principium. Illa autem uniformis.
Ad 3m dubium quod quod dicitur procedere de uni-
formitate principii secundum suam essentiam.
Ad 4m dubium quod deus per essentiam et
causalitatem ad aliquod simplex
principium reducitur omnibus pluralitatibus
et scientia cognoscitur causa univer-
saliter quia constituit per quas sequitur multa
esse causatur per viam assimilationis
unius ab esse divina per ordinem
sciencie et non producunt et ita per pro-
videntiam. Ad 5m dubium quod ista determi-
natio quae tribuitur determinata ad
unum non est ex se ipsa sed ex ab
alio ipsa determinatio ad effectum
generantis principium deducitur de ante.
Ad 6m dubium quod generatio et corruptio
potest accipi dupliciter. Uno modo secundum quod generatio
et corruptio sunt ex eventu generationis
et eius quantum tamen in opere ad ge-
nerationem et corruptionem in aliquo
secundum cognitionem potest ad quas formas
tamen motor celi et sibi proportiona-
bilis ad generationem ad corruptionem
pertinet. Alio modo secundum quod dicuntur
per quos exitu venitur esse et per
quos transitum non esse et tunc
per quam ad ea non ad esse determinatur
generatio et reparatio ad nichilationem
de corporibus de causa ad hunc pertinet

ad generationem pertinet modo pertinet hoc quia est
potest agere ad ipsam productionem
et similiter ad dicendum hunc pertinet ad corruptionem
quia agit et potest ut deducat in
non esse et sic hoc omnibus causata habent potentiam
ad corruptionem. Dicendum ad quod
deus in esse producit potest et reducere
in non esse tamen ad hoc quod causatum subsis-
tat oportet quod sit deus eius operetur
ut Augustinus dicit super Genesim ad litteram
non per modum quo domus fit ab
artifice enim actio cessante ad
huc domus manet sed per modum quo
illuminatio aeris est a sole. Unde
ex hoc ipso quod non pellunt causata esse
quia regunt necesse est constituti illi
causata vero dignitatem. Ad 7m dubium quod
necessitas principii hoc dicitur comparatione
providentiam divinam et dispositionem ex hoc
enim quod res producte sunt tali na-
tura quae hunc est terminatum sunt distincte
a suis negationibus ex quo distinctione
sequitur quod affirmatio et negatio non sunt simul
et ex hoc est necessitas in omnibus aliis
principiis sicut dicitur in 4 methaphysice.
Ad 8m dubium quod effectus non potest esse
perfectior causa per se attamen deficientes
et ex ... causat quod corpora na-
turalia spiritualia corporibus potest producere
spiritualia est quod. Ad 9m dubium quod deus sic
hic similiter dicitur se habere ad res quia deus
nulla est diversitas et tamen per causa
diversitates rerum sed quod per scientiam vos
diversitates rerum per ... generet.
Ad 10m dubium quod ordo ille qui est in na-
tura non est a se sed ab alio et ratio
prima a quo est institutus in causa.
Ad 11m dubium quod causata deficiunt a
reputatione causae causatorum et ideo per ca-
tenationem perfectionem possunt devenire
in cognitionem causae sed tamen ...
... ratio ... totum hoc
de deo potest ex causatis accipere
quod causatum manifestat de deo di-
co philosophice prosequitur ad ea quae dicit

nos ueniemus ad finem inquisitionis peruenimus quod nos per scrutationes ostendit sic enim nos credere de deo id quod intellectus capere posset. Non autem philosophi sciunt ad ista cum modestia ut vita nostra nos insufficientes ad perfectam comprehensionem. Tercio et hylarius dicit quod qui pie infinita prosequitur etsi numquam perueniat attamen proficit prodeundo. 12. 7

Certo quantum diuina prouidencia ad corruptibilia se extendat et utrum quod non, tamen effectus sed eorum coordinationibus, sed causae corruptibilibus sunt et causas [illegible] pz qz species multis [illegible] et fomentum et calumpniae. Et sap. xiiij dicit quod causae dei facte sunt in muscipula pedibus insipiencium. Arguitur quod [illegible] sit ex ordine prouidencie. corruptibilia non subduntur prouidencie. prouisum 2 a sapiente est corruptum effectus quod sit quia sapientis est opus cum de-struere et edificare. Sed in rebus corruptibilibus inueniuntur unde quia aliud corruptio [illegible] ergo non sunt prouisa a deo. Oppositum dicit 3 dam[ascenus] in ii li. notate omnia que prouisa fuit fuit [illegible] et optimat deo decentissima fuit et sicut potest melius fieri. Sed corruptibilia prout sunt meliora quam incorruptibilia. ergo prouidencia dei ad corruptibilia se non extendit. Opp. 4 omnia corruptibilia de sui natura cor- 5 ruptionem habent. aliud non esset necesse omnia corruptibilia corrumpi. Sed corruptio cum defectus sit non est prouisa a deo qui non potest esse causa alicuius defectus ergo causae corruptibilibus non sunt prouise a deo. Oppositum 7 sicut dicit dionysius iiij de di. no. prouidencie non est corrumpere sed saluare quod prouidencie omnipotentis dei est receptiua saluandi. Sed corruptibilia [illegible] saluari.

Genus subiacet diuine prouidencie. 6 29 Oppositum est quod dicit sap. xiiij. tu autem pater gubernas omnia prouidencia. et sap. xij. dicit quod ipse est deus cui cura est de omnibus et tam corruptibilia quam incorruptibilia eius prouidencie subsunt. Responsio. sicut dicit damascenus in ii li. non est genus alicuius factore vere alium prouisorem. Sed deus ea officii [illegible] contingit [illegible] ergo et corruptibilium est [illegible] Responsio dicendum quod prouidencia dicit quedam gubernatio sicut [illegible] dicitur est prouidencia et quia per [illegible] gubernat domum aliquis ciuitatem regnum [illegible] gubernationibus hec est quare [illegible] que est uniuersalis qui cuiuslibet ut [illegible] ut [illegible] in prudencia ethica. Vnde quibus prouisor plus attendit quam quod gubernat, qui quid conueniat uni tamen. Sed at quidam non attendentes considerantes in rebus corruptibilibus aliquid quod posset melius esse, sed si tota consideratio non attendentibus ordine uniuersi sed quam optime collocatur unumquodque in ordine suo dixerunt ista corruptibilia non gubernari a deo sed sola incorruptibilia, ex quorum persona dicitur Job xxii. nubes latibulum eius. ergo deus [illegible] non considerat sed circa cardines celi perambulat. Hoc autem corruptibilia possunt ut [illegible] absque gubernatore esse agi [illegible] ut a quo prouidencie gubernari. Tertia opinio philosophi [illegible] intelligi per similitudinem exercitus in quo inuenitur duplex ordo. Vnus quo exercitus partes ordinantur ad inuicem, alius quo ordinantur ad bonum exercitus, scilicet ad bonum ducis. Et ordo in quo ordinantur partes exercitus ad inuicem est propter ordinem quo totus

existit ordinata ad ducem. Unde si
non esset ordo ad ducem non esset
ordo partium exercitus ad invicem.
Creaturae ergo multitudinis et inaequalitatis
ordinata ad invicem, oportet ea
ordinari ad aliquod principium.
Partes autem universi corruptibiles et
incorruptibiles sunt ad invicem or-
dinatae non per accidens sed per se.
Videmus enim quod ex corporibus caelestibus
utilitates provenire in corporibus corrup-
tibilibus ut sunt in maiori parte
eodem modo. Unde oportet omnia corrup-
tibilia et incorruptibilia esse in uno
ordine providentiae divinae existentia
quae est ex universi. Unde philosophus concludit
ex intentione ponendi in universo unum
dominatum ut non plures. Sciendum tamen
quod ad providentiam divinam unius ... per se
aliorum propter alia sicut domus per
se providentur ea in quibus censetur
consistit bonum domus sicut filii
possessiones et huiusmodi. Alia non pro-
videntur ad horum utilitatem ut
vasa alia et huiusmodi. Similiter in universo
illa per se providentur in quibus
censetur consistit perfectio universi
et hoc perpetuitatem habent sicut et
universum perpetuum est. Quae vero per-
petua non sunt non providentur nisi
propter aliud. Unde substantiae spirituales et
corpora caelestia quae sunt perpetua et secundum speciem
et secundum individuum sunt provisa propter
se et in speciei et individuo. Sed corrup-
tibilia non perpetuitatem habent nisi in spe-
cie, unde species per se sunt provisae propter se,
sed individua corruptibilia non sunt provisa
nisi propter perpetuitatem speciei conser-
vandam. Et secundum hoc salvatur opinio
illorum qui dicunt quod ad haec
corruptibilia non se extendit
divina providentia nisi secundum quod participant
naturam speciei. Hoc enim verum est si intel-
ligatur de providentia qua aliquid propter se providentur. 4

Ad primum dicendum quod licet caelestia corpora
non sint per se causa culpae sed ordinis
et per accidens causa causant per accidens
et effectus non sunt unius et eiusdem
coordinationis ut non oportet esse.
Ad secundum dicendum quod sapientis provisor
non solum attendit quod expediat
uni corpori quod sub eius providentia subditur
sed magis quod competat omnibus
communibus; quod corruptio alicuius
in universo non sit ei de bono, oppo-
tet tamen perfectio universi quod perpe-
tuitas generationis et corruptionis
individuorum consummatur et perpetuum
in speciebus in quibus per se consistit
perfectio universi. Ad tertium dicendum quod
quamvis res corruptibiles melior esset
si incorruptibilis esset, tamen melius
tamen universum quod ex corruptibilibus
et incorruptibilibus constat quam quod
ex incorruptibilibus tantum constaret quia
utraque natura bona est corruptibilis
et incorruptibilis. Melius autem est esse
duo bona quam unum tantum. Nec
multiplicatio individuorum in una
natura posset aequaliter ... naturae
... bonum universi quod aequitabile
perimat bono individui
quod est singulare. Ad quartum dicendum quod
sicut tenebrae sunt a sole non ex hoc
quod aliquid agat sed ex hoc quod lucem
non emittit, ita corruptio est a deo
non quod aliquid agat sed non tribuendo
permanentiam. Ad quintum dicendum quod illa
quae per se providentur a deo perpe-
tuo manent. Non autem hoc est de illis
quae per se non providentur sed oportet
ea tamen manere quamdiu necessaria
sunt his propter quae providentur. Et ideo particularia
quaedam quae per se non providentur ut
non sunt provisa corporum ut ex
dictis patet.
Dubito quod verum
omnis motus et actio hominum

malum

inferiorum corporum subdantur divine provi- 1
dentie quia non deus omnino est provisor
eorum cum non est actor quia non est
quibus ponendum alium provisorem ab
alio conditorem ut dicit damascenus dicto
ii° libro. sed deus non est actor mali-
tie omnia inquantum ab eo sunt
bona sunt. item in actionibus et motibus
horum inferiorum multa mala ac-
cidant. minor quia non omnibus motibus
horum inferiorum divine providentie subsunt
preterea in omnibus motibus non videntur esse 2
ordinibus unius sed iusti inferioribus
inveniuntur contrarii motus et quod est ac-
cidens ergo impossibile est quod sub cadat
sub ordine divine providentie. preterea quod cadit 3
sub providentia videtur esse quod ordinatur in
finem sed malum non ordinatur in
finem quinimmo malum est preter or-
dinem ergo malum non cadit sub
providentia in hiis autem inferioribus
multa mala accidunt. item preterea
non est prudens qui sustinet aliquod
malum evenire in illis que actu
eius provisione subsunt si potest precavendo
impedire sed deus est prudentissimus
et potentissimus cum ergo multa ma-
la eveniant in hiis inferioribus videtur
quod predicti actus horum inferiorum
divine providentie non subdantur. Contra di-
citur quod deus ideo permittit mala fieri
quia potest ex eis elicere bona. Contra quia
bonum est potentius quam malum ergo
magis de bono potest elicere bonum
quam ex malo ergo non convenit quod
deus mala permittat fieri ut ex
eis eliciat bona. preterea deus con-
didit omnia per suam bonitatem. Item et
omnia sua bonitate gubernat
ut boecius dicit in x de consolatione. Sed
divina bonitas non permittit ut
aliquid ab eo malum producatur. ergo
divina bonitas non permittit ut
diminute ad malum sue providentie sub-

permittat providentie est tam alte sicut
omnibus motibus horum inferiorum eveniunt
provisione tam accidentaliter et ita
omnia ex necessitate contingunt
quod est impossibile. preterea si omnia ex 8
necessitate contingunt in hiis inferio-
ribus inferiora non regerentur providentia
ut cometa dicit in ii° physicorum. sed multa
in hiis inferioribus accidunt contingenter
ergo ad minus ista divine providentie non
subduntur. preterea prudentis providentis permit- 9
tit bonum ut veniat malum
ergo similiter non prudens permittit
malum ut veniat bonum. sed deus
est prudens ergo non permittit mala fieri
ut bona eveniant et ita videtur quod ma-
la que fiunt in hiis inferioribus non ca-
dant sub providentia. conclusio. preterea
quod est reprehensibile in homine non deo
attribuendum est sed hoc reprehendi-
tur in homine ut faciat mala ad
bonum consequendum ut patet Roma. 3. Sic
blasphemamur. Et aiunt
quidam nos dicere faciamus mala
ut veniant bona. ergo deo non competit
ut sub eius providentia cadant mala
ut bona ex eis eliciat. preterea si 11
actus inferiorum corporum divine
providentie subderentur hec modo agerent
sicut divine iustitie conveniret
sed hoc modo inveniuntur inferiora
aliqua agere quia quibus equaliter conveniunt
dona iusti hominis et iniusti.
ergo actus inferiorum corporum non
subduntur providentie divine. Contra quod oppositum
dicitur ad x. Nonne duo passeres
asse veneunt et unus ex eis non
cadet in terram sine patre vestro. ubi
dicit glossa magis est dei providentia qua
nunc prava latet ergo et minimi motus
horum inferiorum subduntur divine
providentie. preterea augustinus dicit iii super genesim
ad litteram sicut divina providentia videmus
esse sive ordinari infima que terrestria

luaria sydi[us] q[uod] fulge[re] dici noc
tis q[uod] uices agitavit aq[ua]s c[on]t[ra]
fundata mitlui atq[ue] c[on]tinuo lu
acre aliq[ua]s suffudi, arbusta
[et] alia incipi[un]t nasci cresce[re] [et]
decrescere occid[er]e [et] q[uod] q[uod] a[n]t[e]
verb[um] m[er]idi[a]nali q[uod] motu g[e]n[er]at[ur]
q[uod] o[mn]ib[us] mot[us] in f[er]io[r]a cor[um]
subdu[n]t p[ri]m[u]m c[on]fine ... Ro
q[uod] ta[n]d[em] sit p[ri]mi [et] ultim[us] sic
eod[e]m m[od]o aliq[ui] p[ro]grediu[n]t[ur] q[ui] a
p[ri]mo [et] ordina[n]t[ur] i[n] fin[e] ulti[m]o
In p[ro]gressu aut ver[o] a p[ri]ncipio
ve[n]i[un]t q[ui] ea q[ue] s[un]t p[ro]pinqua p[ri]n[cipi]o
ce[r]te indeficient[er] h[abe]nt, que u[er]o
distat h[abe]nt c[er]te corrupl[ic]i[ter] ut
d[icitu]r i[n] li[bro] de quiete. Puta i[n] ordi[n]e
ver[o] ad fine[m] i[n] q[uo] s[un]t p[ro]pinq[ui]ssi
sima fini ultimo in[de]clinatio
tenet ordine[m] ad fine[m], q[ue] [ver]o
ut remota q[ui]b[us] ab [e]o ordi[n]e
declinat, ca[us]a d[icitu]r s[upr]a p[ro]ping
ut remota ve[ro] t[ame]n [con]t[ra]rii [et]
finib[us]. Ve[rum] in corp[or]alib[us] sic h[abe]nt
ce[r]te indefi[ci]ent[er] ita ut nu[n]q[ua]m de
clinat i[n] suis actib[us] ab ordi[n]e
ad fine[m] sic[ut] s[un]t cor[pora] ce[lestia]
mot[us] nu[n]q[ua]m a cursu na[tura]li ex
orbitant. Incorrupti[bilia] [ve]ro
corp[or]a [et] multi mot[us] p[ri]ncipit p[re]t[e]r
vim ordine[m] ex defectu n[atur]e,
Vn[de] ph[ilosoph]us i[n] xii meth[aphysice] d[icit] q[uod] i[n] or
di[n]e v[er]um d[icitu]r b[e]n[e] in corp[or]alib[us]
simila[n]t[ur] lib[er]is i[n] domo q[ui] p[ro]
opa[n]t[ur] ad bonu[m] domus, [et] s[ed] i[n]
corp[or]alia c[o]r[ruptibi]lia simul [et] aliis i[n]
domo q[uae] r[aro] actio[n]es frequ[en]t[er]
excu[n]t ab ordi[n]e gub[er]nant[is]
domu[m] [et] p[ro]p[ter] h[oc] [et] animam d[e]
qu[a]l[ita]te ortu bo[n]i nec mali
s[ed] solu[m] i[n] h[iis] inferiorib[us] [et] t[ame]n
isti actus deficientes a [ver]o
ordi[n]e ver[um] inferiorib[us] o[mn]io s[un]t
ex ordine p[ri]mi. Dispo[n]it ad

sub[stanti]e p[ri]me [est] duo sicut ad q[uo]d
ordina[n]t[ur], alio sic[ut] ad ad q[uo]d or
dinatu[m]. In ordine aut[em] cor[um] q[ui]
s[un]t ad fine[m] o[mn]ia a[liqu]a m[od]o e[ss]e
finis [et] ad fine[m] ut d[icitu]r i[n] p[ro]
meth[aphysice] [et] i[n] v. meth[aphysice] [et] id q[uod] q[ui]
ver[o] ordine[m] p[ri]mi [con]cadit sub
p[ri]ma no[n] solu[m] sic[ut] ordi[n]atu[m] ad a[liqu]id
s[ed] sic[ut] ad q[uo]d a[liquid] ordina[tur], s[ed] [et] q[uod]
exit a [ver]o ordine, cadit s[ub]
p[ri]ma solu[m] s[ed] q[uod] ordina[tur] ad a[liqu]id
[ali]o s[ed] q[uod] ad ordina[tur] ad p[ri]mu[m] sic[ut]
u[bi] i[n] f[ine] g[e]n[er]atio[n]e q[uod] h[om]o g[e]n[er]at h[omin]e[m]
p[ro]p[ter] i[n]na[m] c[on]ordinat[ur] ad a[liqu]id
ad ad a[liqu]d s[cilicet] ad for[mam] h[um]anam [et]
ad ip[su]m ordina[tur] ad s[cilicet] vi[rtuti]b[us] ge
n[er]a[n]tis s[ed] actus defi[cienti]b[us] quo
m[od]o in [natur]a g[e]n[er]a[tu]r m[onstru]a ordi
dina[tur] q[uo]d a d[e]o ad aliq[ua]m
utilit[ate]m s[ed] ad n[atur]a a[utem] ordinat[ur].
Incidit c[er]te ex defectu alicui[us]
cau[s]e [et] vi[r]t[ute] ... p[ri]ma a[pprobatio]nis
ve[ru]m s[ed] aut[em] c[on]tra ... g[e]n[er]atio[n]is
Quod duo m[od]o p[ri]mi dam[nationis]
po[n]it i[n] ii[o] li[bro] sicut t[ame]n q[uod] quida[m]
p[ro]de[m]mo[rum] retulerit t[ame]n ad
sp[eci]es n[atur]alium re[rum] no[n] aut[em] ad
singularia [et] in q[u]o[rum] p[ar]ticipat[io]
na q[ui]cq[uid] no[n] p[ro]cedebat d[eu]m
c[on]g[nos]c[er]e singularia, dicebat e[ni]m
q[uod] de[us] t[ame]n alio m[od]o aliq[ua]s sp[eci]es
ordinavit ut ex i[ll]is que s[u]p[er]
sp[er]a[re]nt[ur] actio seq[ui] debet et s[imi]l[ite]r
aliq[ui] deficiet, q[ui] h[oc] ad tale[m]
utilit[ate]m ordina[n]te, sic corp[or]a c[e]l[esti]a
v[er]o ordina[n]t[ur] ad quoz aliq[ua]
no[n] tu[m] h[ab]e[n]t in[ten]tione[m] p[ar]ticula[re]m e[t]
ad hu[n]c actu[m] p[ar]ticula[re]m ordinat[ur]
neq[ue] hu[n]c p[ar]ticulare[m] defectu[m]
ad hac p[ar]ticula[re]m utilit[ate]m. Nos
aut[em] dic[imu]s p[ro]fite[n]tes [con]g[nos]c[er]e o[mn]ia p[ar]ticu[la]ria
dic[im]us e[ss]e i[n] p[ro]ide[n]tia p[ri]mi ordi[n]e
i[n] singularib[us] [et] in q[ui]b[us] s[un]t na[tur]a s[un]t
sed p[ro]p[ter] h[oc] d[icitu]r q[uo]d v[ir]tu[s] d[e]i p[ro]cedit de
p[ri]ma a[pprobatio]nis sicut cum in ch

providentie. Et ideo nihil ab eo aliquid fit praeter ordinem, cum malum quod est a deo non cadit sub providentia approbationis sed concessionis tantum. Ad xi dicendum quod quamvis qui in motu non sint unius ordinis generalis, sicut et diversi ordines diversorum artificiorum ordinantur in uno ordine civitatis unius. Ad xii dicendum quod quamvis malum quod exit ab agente praeter propositum sit inordinatum ex hoc quod praeter proprium ordinem diffinalis, tamen non ex hoc penitus, quia superiori agente ordinatur, et sic sub providentia cadit. Ad xiii dicendum quod quamvis providentia sustinet aliquod parvum malum ne impediatur magnum bonum, quia scilicet accepta respectu boni est parvum respectu boni alterius, nec utilis non possit ab impediri quod ex aliquibus rebus providentia tolleretur quae essent posse deficere et non deficere, quae tamen in parvitatis non amittitur, et tamen in universo quaedam pulchritudo et additio de qua causa sit prudentissima sua providentia non prohibet mala sed permittit unumquodque agere secundum quod eius natura requirit. Ut enim dicit Dionysius 4 capitulo de divinis nominibus, providentiae non est naturam perdere sed salvare. Ad v dicendum quod aliquod bonum est quod non posset elici nisi ex aliquo malo, sicut bonum patientiae non nisi ex malo persecutionis eliciatur, et bonum poenitentiae ex malo culpae. Nec hoc impedit infinitas mali vel boni, quia huiusmodi non elicitur ex malo quasi ex causa per se, sed quasi per accidens et materialiter. Ad vi dicendum quod quamvis producenti oportet quod producens similem habeat formam producto, non tamen oportet quod producentia ad contrarium, unde non oportet esse malum quod a bono actore productum est, sed providentia ordinat

in finem. Ordo autem in fine consistit ad rationem; impossibile est aliquod malum ordinari ab eo in bonum, sed impossibile est quod ad aliquid bono ordinatum malum sit. Cum enim bonitas producti inducat formam boni producti, sic a bonitate providentis inducat ordinem ad bonum in providentia. Ad vii dicendum quod effectus agentium superiorum in inferioribus possunt considerari dupliciter: uno modo in ordine ad causas proximas, et sic multa casualiter eveniunt; alio modo in ordine ad causam primam, et sic nihil casualiter in mundo. Non tamen sequitur quod omnia necessario eveniant, quia effectus non sequuntur necessitatem causae primae sed proximae. Ad viii dicendum quod illa quae ex necessitate materiae proveniunt consequuntur naturales ordinationes sive fines, et sic ipsa sub providentia cadere sunt. Unde non oportet si omnia ex necessitate, non contingenter. Ad ix dicendum quod malum est contrarium bono, non tamen contrarium per se inducat ad suum contrarium, sed omne contrarium inducit ad sibi simile, sicut calidum non inducit nisi calidum, frigidum aliquid frigidi non nisi per accidens, sed magis frigidum per calidum ad caliditatem reducitur. Similiter et nunquam bonum ordinat ad malum, sed potius ordinat in bonum. Ad x dicendum quod facere malum, ut ex dictis patet, nullo bonis competit. Non enim facere malum propter bonum bonum est in hominibus, nec deo potest attribui; sed ordinare malum in bonum hoc non quia bonitatis ratio permittere malum propter aliquod bonum inde eliciendum deo attribuitur.

Articulus quintus.

Quinto quaeritur utrum humani actus providentia regantur, et videtur quod non. Quia ut dicit Damascenus in libro ii: quae in nobis sunt

no puidie st sz mr libi mys
actꝰ humani dnr qui st i nob
g° ipi no cadut sub dia puid
2 † p coꝝ q sub pui cadit q̄tō
aliq st nobilioꝛ tāto dign̄
mo puident sz hō ē nobilioꝛ
i sibilib creaturis q̄ sr cursu
sui ñ deficiunt ex quo ab hoc
ordine ut va d homi at actꝰ
frequer a uto ordīe deviāt
g° hūai actꝰ pui no regun
3 † p malu culpe ē max° odi
deo sz nq puideb eius q̄ max°
ei displicet p̄mittit pp̄ aid
q̄ est sit ab eo q̄ illig aliq ei
displiceret g° cu deꝰ p̄mittit
i hūaib actib mala culpe ac
cid' vo' q hūai actꝰ pui
4 † no regant p° q dimitti ē
no gubnā sz deꝰ dimittit
hoīem i manu consilij sui ut
dr Ecci ij° g° hūai actꝰ p
uidē no reguntur p° ecc° ix
dr Vidi nz uelocium cursu
nz fortiu belli sz tp̄t casu
q̄ i omib. Et lo° de actib
hūaib g° m² q hūai actꝰ
tau agit et no gubnē pui
6 † p° hijs q pui agu diusa
diuis attribuunt sz i reb
hūaib eade bōis et mal eue
nit Ecc° ix° vniusa eq̄ eueniunt
iusto et impio bono et malo
g° reb hūae puia no regun
oppo° Sz q ait xi° dr vrat capilli
omib numati st g° et minima i
hūaib actib dina pui ordinā
p puire et pmiare et pcip dat
sit pui actꝰ q p hoc quibz
puisor subditos suos gub at
sz deꝰ h oia et hūaos actꝰ
g° hūai actꝰ dic pui subdun
 Dn° dicit sic pꝰ dcm ē q̄ quito ad

eppinqꝰ primo pui tāto nobil
sub ordine plic collocata iuxta
omnia ud aliā spūales sbe
magis p° pui appinqt vnd
teꝰ ymagie insignite dmon
tio a dina puidia no solu
coseqn q st puisa sz t q p
uidēt e h ē ea que pdcte
sbe hut suoꝝ actuu electoꝝ
no at ceteꝝ cāte que st puise
tm st puidētes puidia at
cu respiciat ordine i fine
oz q fiat s regula finis t
qz p̄mo puideb ipemet ē
sic puidie finis h t vni pui
b gni et a vnm impgl cut ex
pte ipiꝰ ab defcus incid
possit i puis ab ipo tñ no ē
defcus i ipis nisi ex pte puisoꝝ
Sz cāte quiq pui dñt gnita ta
no st fines sue pui sz i aliu
fine ordinatur f. dm vn ordina
h q retitū sue puie ex rea
dina soꝛtitur et inde ē q i
coꝝ pui accid pt defcus
no tm ex pte puisoꝝ sz ex
pte puidētiu sz tu q aliq
tata magis inhet recte p° p
uidētes sz h firmiore cti
tudine h t ordo pui ipiꝰ
Cra g° hꝰ cāte defice pnt
i suis actib et ipe st cāc su
oꝝ actuu inde ē q coꝝ de
fcus ronē culpe hut q no
cāt de defcib aliaꝝ cātaꝝ
qz vo hꝰ cāte moꝝ ꝑplexes st
et sm indiuidua coꝝ indiuidua
sut pp se puisa at io defcus
i qib cōtingut ordinā i pe
nā ut p̄mium sz q ei? cōpetit
no at solu sz q alia ordinā
sz ut habeat cātas ē hō qꝛ eꝰ for

v.

sive anima est spiritualis causa quia est
radix humanorum actuum et a qua
est corpus hominis ordine ad mate-
riale sunt. Et ideo humani actus sub divina
providentia cadunt. Huiusmodi quia et ipsi per-
hiis omnibus sunt suorum actuum et cor-
defectus ordinantur secundum quod competit
eisdem non solum secundum quod competit aliis
sicut peccatum hominis ordinatur a deo
in bonum, consequitur enim post peccatum re-
surgens humilior redditur vel sal-
tem bonum quod in ipso fit per divinam
iustitiam dum pro peccato punitur.
Sed defectus in naturalibus contingentes
ordinantur solum in id quod competit
aliis sicut corruptio huius ignis
in generationem illius aeris. Et ideo ad de-
signandum hunc specialem providentie modum
quo deus actus humanos gubernat
dicit sap. xii cum reverentia disponis
nos. Ad tertium dicendum quod ubi dam-
no intellectus huiusmodi quia omnia ca-
sunt in nobis in electione nostra a divina
providentia excluduntur sed quia non sunt per
divinam providentiam ita determinata ad
unum sicut ea que liberi arbitrii
non habent. Ad secundum dicendum quod res ubi
insensibiles providentur solum a deo. Et ideo
in bono potest accidere defectus ex
parte providentie sed solum ex parte provisorum.
Humani autem actus possunt habere de-
fectum ex parte providentie humane. Et ideo
plures defectus et inordinationes
inveniuntur in humanis actibus quam in
naturalibus actibus. Et tamen hoc quod homo
habet providentiam suorum actuum ad no-
bilitatem eius pertinet. Unde multipli-
citas defectuum non impedit quin
homo nobiliore gradu sub divina
providentia tractatur. Ad 3m dicendum quod plus
timatur quod est magis bonum. Et ideo
magis vult providentia magis bonum
quam absentiam mali. Quod et

absentiam mali quidam bonum est. Et ideo
ad hoc quod aliqua bona maiora eli-
ciantur permittit aliquando mala
culpe cadere que magis sunt contra-
ria. Bonum quidem enim unum corpus
fit eius magis ad hoc. Vel ad
medicinam unius permittit quod
cadat in aliud. Ad xiii dicendum quod deus
dimisit hominem in manu consilii
sui inquantum constituit eum provisorem
actuum suorum. Sed tamen providentia
hominis de suis actibus non excludit
divinam providentiam de eisdem, sicut nec
virtutes active causatorum excludunt
virtutem activam divinam. Ad 1 dicendum
quod quamvis multa in humanis actibus
casu eveniant si considerentur in
se, nichil tamen casu evenit
si consideretur divina providentia que omnibus
preeminet. Hoc est quia ea multa
in humanis actibus accidunt que
contra debent accidere in-
considerate in fidelibus rationibus. Quod quia
humani actus divina providentia gubernantur,
ex quo contingit quod frequenter
potentiores succumbunt. Unde
boni philosophi quia victor magis est ex
divina providentia quam ex humana in-
stabilitate de aliis. Ad vi dicendum
quod quamvis videatur nobis quod omnia
equaliter bonis et malis accidat
ex hoc quod nescimus que de causa divina
providentia singula disponeret. Non
est tamen dubium quin in omnibus bonis
et malis que eveniunt sive bonis
sive malis sit recta ratio. Quia
divina providentia omnia ordinat. Et quia ea
ignoramus minus nobis quod inordinate
et irrationabiliter eveniat. Sic si
aliquis intraret officinam fabri
videretur ei quod instrumenta fabrilia essent
inutiliter multiplicata si nesciret

rium inter dictum unoque tamen multipli-
citate tam nobili apparet ei qui intuetur
actus intuetur. // Articulus sextum

6 Sexto queritur utrum animalia
bruta et eorum actus divine
1 providentie subdantur. Et videtur quod non quia
1 Cor. ix. Non est deo cura de
bobus. Ergo nec de aliis brutis
eadem ratione. Preterea Abac. i dicitur Nunquid
2 facies homines quasi pisces maris.
Et sunt verba prophete conquerentis
de perturbatione ordinis que
videtur in humanis actibus accidere. Ergo
videtur quod actus irrationabilium tantum a
3 divina providentia non gubernantur. Preterea
si homo sine culpa puniretur, et
pena eius bonum non cederet non
videretur quod res humane providentia gub-
narentur. Sed in brutis animalibus non est
culpa. Nec tamen hoc quoque occiduntur
in eorum bonum ordinatur quia nullum
est premium post mortem. Ergo eorum vi-
4 ta providentia non regitur. Preterea nichil ve-
re providetur nisi quod ordinatur ad finem
quem ipse intendit qui non est
ad quem ipse deus. Sed bruta non
possunt pervenire ad participandum deum
cum non sint capacia beatitudinis.
Ergo videtur quod divina providentia non gub-
Oppo nentur. Sed contra est quod dicitur Mat. x. quod unus
ex passeribus non cadit in terram
sine patre celesti. Sed bruta alia
sunt digniora aliis insensibilibus
creaturis. Sed alie creature cadunt
sub divina providentia. Ergo et omnes actus
ipsorum et multo magis bruta.
Ro Respondeo dicendum quod circa hoc duplex fuit
error. Quidam enim dixerunt quod
alia bruta non gubernantur providentia
nisi in quantum participant unam speciem
que a deo provisa et ordinata
et adhuc providentie modo [illegible] in fine
que est sicut supra [illegible]
quando importatur providentiam dei
et bruta sicut [illegible] datur in unitate

esse a corpore. Et etiam tantum
bonum invenitur in multa bo-
na. Sed hic error magis [illegible] ipsi
deo attribuit. Non enim perfecte cognit-
sciat singularibus actibus brutorum
aliquid et eos non ordinet cum sit
summe bonum et bonitatem suam per hoc
1 tam omnia diffundens. Non per hoc 2
et derogat divine sue substantie
hec ei ordinatorum particularium
iniquitatis particularia. Unde alii
dixerunt quod brutorum actus
providentia cadunt et eos sciat
actus voluntarie sunt malitie
et ea accidentia pariatur quod non or-
dinet in bonum ipsorum. Sed hoc est
longe a veritate. Non enim debent
peccati puniri nisi ei qui habet
2 liberum arbitrium. Tertio dicendum quod bruta
et omnes eorum actus cadunt in
3 singulari sub divina providentia. Non
tamen eo modo quo homines et eorum actus
quia de hominibus et in singulari est provi-
dentia propter se. In singularibus vero brutorum
non providetur propter ea ad sicut et de
aliis creaturis corruptibilibus dum
contra malum quod in bruto accidit
non ordinatur in bonum eius sed in bonum
alterius sicut mors asini ordinatur
in bonum leonis vel lupi. Sed occ-
asio hominis qui a leone occidi-
tur non solum ad hoc ordinatur sed principaliter
ad penam et sequitur aug-
mentum meriti per patientiam et cetera.
Ad primum ergo dicendum quod non intendit
ibi apostolus cura divina bruta a
movere sed quod deus non habet curam
de brutis quod propter bruta dederit
hominibus legem sed eis hoc ut
velab occisione eorum abstineat
quod bruta in usum hominis facta sunt
unde non sunt propter se provisa sed propter homines.
Ad secundum dicendum quod in ipsis brutis et brutis
aliis deus hoc ordinat ut

potestatem infimorum subiciantur
tibi scilicet aliquando demittuntur uel nituntur
considerationem, sed solum ad conser-
uationem boni in eis est. Non admiran-
dum si hic modus rebus humanis conue-
niat, que sunt ingenuis. Ad xii dicendum
quod in rebus humanis aliquis ordo pro-
uidentie requiritur qui in brutis
non est; ille ordo solus quo bruta
ordinantur in rebus humanis esset,
rebus humanis imperfecte uideretur;
sed tamen ille ordo sufficit ad prouidentiam
brutorum. Ad xiii dicendum quod cum caritas
ipse deus est finis, sed diuersimode;
quarundam enim creaturarum dicitur esse finis
inquantum participat aliquid de eius
similitudine, et hoc quidem omnibus creaturis;
quarundam uero est finis hoc modo
quod ipse creature pertingunt ad ipsum
deum per suam operationem; hoc est solum
creaturarum rationalium, que ipsum
deum cognoscunt et amant, in quo
eorum beatitudo consistit. Articulus vii
De septimo queritur utrum peccatores
diuina prouidentia regantur. Et uidetur quod non,
quia quos deus derelinquit non gubernat;
sed malos deus derelinquit,
Ps.: Dimisit eos secundum desideria
cordis eorum. Ergo mali per prouidentiam
non gubernantur. Preterea, ad prouidentiam
qua deus homines gubernat pertinet quod eis
angelorum custodia adhibeatur;
sed angeli custodientes quandoque ho-
mines derelinquunt, ex quorum uoce
dicitur Ier. li: Curauimus Babilonem
et non est sanata, derelinquamus eam. Ergo ca-
go et mali diuina prouidentia non guber-
nantur. Preterea, quod datur bonis in premium
non conuenit malis; sed hoc bonis in
premium promittitur quod a deo guberne-
tur: Oculi domini super iustos. Ergo etc.
Sed contra: quanto quis prouidet iustius eos qui
non sunt de suo regimine, sed deus
iuste punit malos per hoc quod
peccata sua ipsi corrigimini. Respondeo
dicendum quod diuina prouidentia se extendit
ad homines dupliciter: uno modo inquantum
ipsi prouidentur, alio modo inquantum ipsi
prouidentes sunt. Ex hoc autem quod
prouidendo deficiunt uel recte se
gubernant, boni uel mali dicuntur; ex
hoc autem quod prouidentur a deo, eis bona
uel mala prestantur. Et si quidem ipsi dili-
genter se habent in prouidendo, dili-
genter prouidetur eis a deo. Si
autem rectum ordinem in prouidendo
seruant, et in eis diuina prouidentia ordinem
seruat congruum humane dignitati,
ut scilicet eis eueniat quod in eorum
bonum non cedat, et quod omnia que eis
proueniunt eis in bonum proueniant,
sicut dicitur Rom. viii: Dili-
gentibus deum omnia cooperantur in bonum.
Si autem prouidendo ordinem non
seruent qui congruit rationali creature,
sed prouideat secundum modum brutorum,
aliter diuina prouidentia de eis or-
dinabit secundum ordinem qui brutis
competit, ut scilicet ea que in eis uel bo-
na uel mala sunt non ordinentur in eorum
bonum proprium sed in bonum aliorum,
sicut quod in Ps. dicitur: Homo cum in honore esset
non intellexit etc. Ex hoc patet quod
alio modo diuina prouidentia guber-
nat bonos quam malos. Ma-
li enim dum ab uno ordine prouidentie
exeunt, ut scilicet diuinam uoluntatem faciant,
in alium ordinem delabuntur, ut
scilicet de eis diuina uoluntas fiat; sed
boni quantum ad utrumque sunt in recto
ordine prouidentie. Ad primum ergo dicendum
quod hoc dicitur deus derelinquere malos,
non quod omnino sint alieni a prouidentia,
sed quia eorum actus non or-
dinat in eorum premium et profectum
quantum ad reprobos. Ad secundum dicendum
quod angeli qui sunt deputati
hominibus ad custodiam numquam
totaliter hominem dimittunt, sed dicuntur
dimittere inquantum ex iusto dei
iudicio permittunt eum cadere in
culpam uel penam. Ad tertium dicendum

quod spiritualis creatura primo regimini corporalis
in principio non competit maxime
ut demonstratum est. Articulus octavus

1 Octavo quaeritur utrum Deus corporalem
creaturam gubernet primo dicta
mediante angelica creatura. Et videtur quod non.
Circa Iob 34 dicitur: Quem constituit
alium super terram aut quem posuit
super orbem quem fabricatus est.
Super quo dicit glossa: mundum quem per se
ipsum fecit per se ipsum regit quia per se ipsum
fabricatus est ei custodit. Ergo Deus
non gubernat corporalem creaturam
2 mediante spirituali. Praeterea Damascenus dicit
in libro quod non est genus aliud creator
vel aliud gubernator sed solus
Deus est creator corporalium creaturarum.
Ergo et ipse corporales creaturas
3 sine medio gubernat. Praeterea Hugo de
Sancto Victore dicit libro de sacramentis quod dicta
prima causa perfectissima quae est
summa sapientia et summa bonitas
et summe bona, sive summa sapientia
nulli indiget. Ergo nec prima non quasi
mediantibus creaturis spiritualibus providet
4 corporalibus. Praeterea sicut corporales
creaturae reguntur propter ordinationem
naturalem in fine, sic et ordinationem in
fine per supernaturales operationes
quae consequuntur naturas determinatas
corporum. Sed creaturae spirituales causa
non sunt determinatae naturalium
corporum sed ... Ergo nec
regit mediantibus creaturis spiritualibus.
5 Praeterea Augustinus super Genesim ad litteram
libro 8 distinguit duplicem operationem
providentiae, quarum una est naturalis,
alia voluntaria, et dicit quod naturalis
est quae lignis et herbis dat
incrementum, voluntaria non est
quae per angelorum et hominum opera. Sed
omnia corporalia naturali providentiae
operatione reguntur. Ergo non gubernantur
mediantibus angelis quia sic esset providentia

6 voluntaria. Praeterea in quantum attribuit aliquid
ratione suae dignitatis non convenit
ei quod similem dignitatem non habet. Sed secundum
Hieronymum magna est dignitas animarum
ut unaquaeque habeat angelum ad
sui custodiam deputatum. Haec autem
dignitas corporalibus creaturis non
convenit. Ergo non est conveniens providentiae
7 et ordinationi angelorum propter
hoc corporalium effectus et debiti
cursus frequenter impediuntur. Si
ergo essent mediatoribus angelis
gubernati, quia ad defectus in
accidunt eis volentibus, quia ex
non possunt venire ad conventum ...
vel ad gubernationem naturalem in suo debito
ordine, vel accidit eis nolentibus,
quia tunc non possunt quod sufficit
8 et non sunt sic eis advolentibus
accidit. Praeterea quanto aliqua causa
est nobilior et potentior tanto
habet perfectiorem effectum. Sed causae inferiores
talis effectus producunt
quod possunt causare et mediate ex remota
operatione eadem producunt sic intellectu
remota operatione sua
quae multo fortius effectus divini
per se ipsos subsistere possunt absque
aliqua causa producunt gubernatione
non indiget per angelos gubernari.
9 Praeterea divina bonitas ad suam
manifestationem totum condidit
universum sicut ... universi
per se ipsum operatus est. Sed
magis autem manifestatur divina
bonitas ut dicit Dionysius De divinis nominibus
naturae communicata in ... quae
eadem in ... hoc ... omnibus creaturis ... ut procedentes
secundum quasdam ... quasdam
per se et alias ... aliis,
sic ... ad maiorem
sui manifestationem ... solum condidit

creatura

creaturas que indiget aliquo re-
gimine, sed aliquis qui non regimine
indiget et ideo quia prius sunt duplex
creature actus, scilicet primus et secundus, primus
actus est forma, secundus quia forma dat
quod esse; forma dicitur primus, esse est secundus
... actus est operatio. Secundum res cor-
porales actu primo sunt immediate a deo,
quantum ad actum secundum immediate tantum a deo
non gubernat aliquando enim quamvis
creata operationibus eius aliquis ... gubernari
corporalia non gubernantur mediantibus
spiritualibus per duplicem modum guber-
natoris, unus per influentiam luminis
sine cognitione, sicut magister regit
scolares et rector civitatem. Alius per
influentiam motus, sicut gubernator
navim. Sed spirituales creature non
gubernant creaturas corporales per in-
fluentiam luminis sine cognitione,
quia hec corporalia non sunt luminis receptiva
sine cognitione; similiter nec per influ-
entiam motus, quia movens est con-
iunctum mobili, ut patet VII phisicorum.
Sed et spiritualibus ipsis et corporibus
non est coniunctio, ergo non eis medi-
antibus gubernantur. Sed contra angelus dicitur 12
mundi similitudo. Sed quemadmodum partes
suas pertinent in hoc mundo maiori
... similiter magis commoda
esse. Unde cum primum sit omnia im-
mediate gubernat, ergo non gubernat
corporalia mediantibus spiritualibus.
Sed contra Augustinus III de trinitate dicit: deus 13
per se solum cuncta disponit, non ergo
corporalia disponuntur per spiritualia.
Contra est quod Gregorius dicit in dialogo: in hoc
mundo visibili nihil nisi per creaturam
invisibilem disponi potest per angelos.
Dicendum quod ... omnia corporalia quadam
ordine per spiritum vite reguntur. Sed
Augustinus ... quod deus
quadam se ipsum ... illuminare

animas et beatificare eas, alia per
sanctos et per creaturam integritatis
legibus primitus ordinata usque
ad posteriora administrat et usque
ad finem ... et usque ad numerum
capillorum ... omnia prius
predestinata ... administrans
integritatis legibus ordinata
creatura angelica quo deus per eam
gubernat corporalia. Sed Numeri XXII
super illud: Balaam surrexit
mane et stravit ... dicit: angel-
ica opus est in mundo angeli qui
super bestias et post alia nativita-
tum ... plantarum et ...
... Sed Hugo de sancto ...
... angelorum ...
vita humana regitur; sed et ea que
ad vitam hominum ordinantur, scilicet omnia
corporalia sunt ad hominem ordinata.
Ergo omnia gubernantur mediantibus
angelis. Sed in quibus coordinatis
ad invicem ... agunt in potentiora
et non econverso; sed spirituales substantie
potentes corporibus ... ... per
principia ... per actus
spiritualium gubernant corporales
et non econverso. Sed hoc dicitur minor mundus
quia anima hominis regit corpus
quo deus universum, quod et anima
per angelum est ad ymaginem dei.
Sed anima nostra corpus gubernat
mediantibus quibusdam spiritibus, quia sunt
quidam spirituales virtute corporis,
sed corporales virtute anime. Ergo et deus
regit creaturas corporales mediantibus
spiritualibus. Sed angelus ... quedam operationes
immediate exercet, sicut intelligere et
velle, quasdam autem mediantibus
corporalibus instrumentis, sicut operationes
anime sensibiles et vegetativas. Ergo et deus quedam
operationes exercet immediate, sicut
beatificare animas, et quedam agit in

substantiis supremis quod aliquo opponens
eius contrarium infimis substantiis me-
diantibus supremis propter quod tamen non
aufert oppositionem sua causa secunda causam sed
fortificat eam ut patet ex hoc quod
dicitur de causis. Sed si deus omnia
immediate gubernaret tunc secundae causae
nullam oppositionem habere possent.
Ergo deus gubernat inferiora per su-
periora. Praeterea primum ... est ad unum
et non regens sicut ultima corporum
ad et non unum sed regens scilicet deus
ergo ad regens et unum quod est
medium inter utrumque ergo deus mediantibus
creaturis superioribus regit
inferiores. Resolutio dicendum quod quia producere
universum est a divina bonitate ut
dicit Dionysius et Augustinus dicit voluit enim
deus perfectionem suae bonitatis sic quod
possit communicare creaturis alti dignitatem
ut scilicet creata non solum a divina
bonitate haberet quod esset et bona esset
sed etiam aliis esset et bonitatis largitrix
sicut et sol per diffusionem radiorum
suorum non solum facit corpora illuminata
sed et illuminantia hoc tamen ordine servato
ut illa que magis sunt soli
conformia plus de lumine re-
cipiant ac per hoc non solum suffi-
cientia sibi sed et ad influendum aliis.
Unde in ordine universi creaturae
superiores ex influxu divinae
bonitatis habent non solum quod in se
ipsis bonae sint sed et quod sint causa bonitatis
aliorum et eminentiori modo participa-
tionis divinae bonitatis habent quasi [illegible]
participat ad hoc solum ut sint
non ut alia causent et inde est
quod semper agens est honorabilius pacien-
te ut Augustinus dicit et philosophus. Inde sequitur
quod creaturae maioris perfectionis sunt deo
[illegible] quod ad deum similiores
sunt [illegible] unde ... [illegible]

solum a divina bonitate conferunt ut per
aliqua influant sed et ut eundem modum
influendi retineant quo influit
deus scilicet per notitiam et non per necessitatem
unde omnibus inferioribus creaturis gu-
bernat et per creaturas spirituales et per
creaturas corporales dignioribus sed per
creaturas corporales hoc modo providet
quod causas non facit providentes sed
agentes tantum per spirituales autem
hoc modo providet quod causas providentes
facit. Creaturis autem rationalibus ordo
inventus. Ultimo enim gradus rationis
rationales animae tenent et caligine
obumbratione luminis que
in angelis [illegible] participatione cognitio
habent ut dicit Dionysius et inde est quod
corporum providentia coartatur ad pauca
scilicet ad res humanas et ad ea que in
usum vitae humanae veniunt. Providentia
sed providentia angelorum universalis extenditur
super omnes creaturas corporales
et ideo a sanctis et a philosophis dicitur
quod omnia corporalia mediantibus an-
gelis divina providentia reguntur vel gubernantur.
In hoc tamen a nobis a philosophis differunt
quia quidam eorum posuerunt angelos
providentia non solum administrare cor-
poralia sed et creata esse quod ea fide
alienum est unde eorum positione scilicet corpora
[illegible] quod administratione mediantibus
angelis haec corporalia per viam
motus tantum sicut in quantum movent
superiora corpora ex quorum motibus
causatur in inferiora corpora motus.
Ad primum dicendum quod ratio ex dictis conclusa
non excludit ab opponente infimum
sed ad principaliter agentem sicut dicitur
solis fortitudo facit cultellum
non excludit opus martelli
sed altius fabri sic et cum dicitur quod
deus per se mundum gubernat non
excludit oppositionem inferiorum creaturarum
quibus quasi instrumentis deus agit sed

v

excludit regimen alterius principii
operantis. Ad xiij dicendum quod gubernatio
recipit tamen ad ordinem cuius
finis. ordo autem rerum ad finem pre-
supponit esse eorum. et ideo presup-
ponitur creatio. sed quamvis
ad esse deducere sit illius solius
quia causa quia nulla alia presuppo-
sita gubernatio potest esse illarum
que alias presupponit. et ideo
quod deus mediantibus aliquibus
causis quibusdam mediantibus gubernat.
Ad xiiij dicendum quod prima que adducitur in causis
recipimus non putamus esse causis
communia quod deo sicut et ideo me-
nomina que de deo dicuntur et appro-
priantur quia quamvis absolute etiam perfectiones
exprimunt causis sicut quaedam alia
illa, unde que exprimunt tamen perfectionem
modum quo inveniuntur in deo
causam quia ad non putatur ut om-
nipotentia summa sapientia summa boni-
tas et huiusmodi. et ideo patet quod quamvis
summum bonum causis non conveniat
tamen primum quia ut patet. Ad xv dicendum
quod quamvis in statu nature per quem
rebus corporalibus inclinatur in finem
sit immediate a deo tamen execucio
et actio potest esse mediantibus angelis
sicut et rationes seminales sunt in natura
a deo tamen [illegible] tamen per principia
agricole adiuvantia [illegible] in actum
excitatur [illegible] sic agricola gubernat
pullulationem agri [illegible] pan-
[illegible] omnibus administratorie creature
corporalis administrat. Ad xvj dicendum
quod naturalis principii operatio dividitur [illegible]
voluntaria ab angelis [illegible]
vacionem primorum principiorum
operationibus [illegible] aliquibus operationibus dic-
principii subiacet [illegible] principiorum
[illegible] aliquid [illegible] remotum
principii [illegible] ad minus dia-
[illegible] Ad vj dicendum quod sicut

omnia corporalia divine providentie subia-
cent et tamen ... de hominibus
tamen proprie specialis providentie modus stat
quamvis omnia corporalia angelorum
gubernationi sint subdita quia
tamen specialiter ad hominum custodiam
deputantur hoc attribuitur angelorum
dignitati. Ad vij dicendum quod sicut non
decet gubernationem [illegible] defectus
qui in rebus sunt sed concedit sive
permittit eos [illegible] et de vo-
luntatibus angelorum que divine
voluntati conformantur patet. Ad viij
dicendum quod sicut dicit Avicenna in sua meth[aphysica]
[illegible] ... sanita-
tis quod est causa eius [illegible] huius
sit causa in fieri quedam sit causa es-
sendi. quedam causa fien-
di que educit formam de po-
tentia per motum sicut est causa effectus
cultelli. causa autem essendi est
a quo esse rei dependet per se
sicut esse luminis in aere dependet
a sole, ablato enim sole cessat
... cultellus non autem esse eius
absente non a sole cessat esse
luminis in aere. et similiter actio divina
cessante esse causati [illegible] deficit
cum deus non sit solum causa fiendi
rebus sed et essendi. Ad x dicendum quod
ista condicio non est in causa per se
ut habeat esse sine aliquo [illegible]
hoc enim rationi cause repugnat
quem [illegible] hoc esse causatum habet
de per hoc ab alio dependens.
Ad x dicendum quod plura requiruntur ad
actum [illegible] ad [illegible]
[illegible] ad sit causa aliqua
[illegible] ad motum [illegible] quod
non sit causa [illegible] ad esse. Ad
xj dicendum quod divine providentie et bonitatis
magnitudo magis manifesta-
tur in hoc quod per supra gubernat
quam si omnia gubernaret tamen
[illegible] ad plura divine boni-
tatis [illegible] causatis [illegible] ut ex dictis
patet. Ad xij dicendum quod spiritualia causata

gubernat celum per influentiam
motus nec corporis hec quod dicitur cor-
poralibus coniungatur sed eis solum quan-
tum movet. Sed corporibus predictis
non eis coniunguntur ut forme
sicut quidam posuerunt sed sicut
motores tantum. Ad quintum dicendum quod
cum per alterum ad finem hec ipso [illegible]
instat tamen operationibus sed cum
opus sit medium inter operantem et
operatum propter imperfectionem opera-
toris sicut quod anima ad operatum
et per instrumentum dicitur ad fi-
nem quod exit ab operante et deducitur
ad finem per formam agentis. Non enim
instrumentum tantum agunt agentia
sed forma agentis solum ut est ab
superiori agente instrumentum tamen
operatio quam actionem agentis
suscipiat. Licet ergo dicatur quod deus
per se solum cuncta disponit
hoc per denotat tamen dispositionis
diverse quod exit a deo disponente,
et per se solum deus disponere quia
non ab alio superiori disponente
movetur nec per formam extrinsecam qua
sit ipse disponit sed per principalem.

Nono queritur utrum divina providentia
disponat corpora inferiora
per corpora celestia. Et videtur quod non quia ut
dicit damascenus 2° li. Nos autem dicimus
quod ipsa superiora non sunt ca-
usa alicuius eorum que fiunt nec corruptionis
eorum que corrumpuntur. Sed dispositio
superiorum in corporibus inferioribus non
disponit per superiora corpora. Sed dices quod
dicitur non esse causa horum que fiunt in-
quantum in his inferioribus impediuntur. Sed contra
si effectus celestium corporum impedire-
tur in his inferioribus hoc non potest esse nisi
propter aliam dispositionem huius universi
sed si hec inferiora preter superiora
gubernentur et illa dispositione
impediretur aliquam virtutem
corporibus celestibus reduceretur impeditam

non oportet esse in hiis inferioribus. Videtur ergo ex-
sistentiam superiorem et tunc si sinistra
hunc intueretur in suis motibus et
in inferioribus non induceret si a
3 superioribus gubernarentur. Praeterea ad complendam
aliquam actionem sufficit agens et patiens
sed in istis inferioribus inveniuntur virtutes
activae et passivae. Ergo ad
eorum actiones non exigitur virtus
corporis celestis; ergo non disponit me-
4 diantibus corporibus celestibus. Praeterea Augustinus
dicit quod rerum aliud est actum ad actum et non
agens sicut sunt corporalia, aliud agens
et non actum sicut deus, aliud non
agens et actum sicut spirituales substan-
tie. Sed corpora sunt tantum acta ergo
non habent virtutem agendi in hec
inferiora et inferiora eis mediantibus
non disponuntur eis mediantibus.
7 Praeterea corpus celeste agit aut in hec
inferiora aut agit inquantum est corpus per
formam scilicet corporalem aut per aliud
non inquantum est corpus. Quod si agit
inquantum corpus cum omni corpori conveniat vis
augeatur. Ergo si agunt, agunt per aliud
aliud et illud non est ipsum [illegible]
debet attribui actio tamen ipsis
celestibus corporibus et ideo quod per
6 Praeterea nihil convenit prius quam est
posteriori. Sed sicut commentator dicit in
libro de substantia orbis forma corporalis
supponit dimensiones intermi-
natas in materia, dimensiones autem
non agunt quia quantitas nullius
actionis principium est. Ergo formae corporales
forme sunt prius actionum naturae
nullius corporis ad agendum principium
non videtur et ideo ergo per
1 Praeterea in libro de causis super omnes
animas nobiliores habet
operationes divinas quia aliud agit
in animam divinam virtute et ideo ea
sed anima tamen multo nobilior
corporibus cum corpus ad agendum per

aliqui dicunt a virtute in eo contente
8 talis quod possit dici quod est simplicitas
nomine ab eo quod enim sunt simplices
sed voces seminales quas est in
inferiora corpora sunt simplicitates
quemadmodum corporalibus celi
et virtutes intra et extensa in materia
quod de vocibus seminalibus dicit
non potest ergo voces seminales in-
feriora corpora non possunt movendi per
virtute corporis celestis ita guber-
nare sicut inferiora sub motibus
9 per corpora celestia per angelum de-
ti. dicitur nichil tamen ad corporum perfect
quamquam corporis sunt et tamen sub
eadem ponere sydera diversi secundum
in generibus et corporibus ergo superiora cor-
tia corporalia inferiora influunt
x non habent etiam idem quod possit corporea per
plurimum influit in totum et sic sed
quamvis tamen ut dicitur in principio de
causis sed sicut inferiora corpora sui ordinata
disponuntur ergo effectus in hiis
inferioribus contingentibus magis
dispositionem corporum celestium sequuntur
quam virtute corporum inferiorum sed hoc
[illegible] necessitatem quod [illegible] con-
sequitur ergo effectus inferiores ne-
cessario eveniunt hoc autem est falsum ergo et
primum. Sed quod inferiora corpora sunt ordinata
xi disponantur per motum celestialem
ut in principio [illegible] dicitur et ita
non [illegible] eveniunt aliquid elevatum
et ita quod per ipsum [illegible] non tantum
de celo [illegible] et ita non subdentur
primis sed [illegible] est inferiora cor-
pora non gubernat ad primum ergo [illegible]
est quod corporum superiorum motus sit
xii in inferioribus propositum [illegible]
effectibus ergo [illegible] esse [illegible]
des ad [illegible] effectus sed si autem
des eveniunt et quibus eveniunt
ergo sic contingit effectus sed ef-
fectus qui in inferioribus accidit
non sunt necessarii sed contingentes ergo non

tamen a motu [illegible] qui quantumcunque
[illegible] naturalibus et cetera idem quod prius xiii
id est propter quod sit a deo nobilius
sed omnia sunt facta propter hominem ergo et
corpora celestia ut dicitur deuteronomii viii
Ne forte oculis elevatis ad
celum videas solem et lunam quae creavit in
ministerium ergo homo est dignior
corporibus celestibus sed nichil non
influit in nobilius ergo corpora celestia
non influunt in corpora humana et eadem
ratio vocem in alia corpora quae sunt
supra humana corpora sicut sunt elementa
Sed dicendum quod homo est nobilior corporibus 14
celestibus quantum ad animam non
quantum ad corpus. Sed contra nobiliore
perfectioni nobilior est perfectus sed corpus
hominis habet nobiliorem perfectionem
quam corpus celi scilicet formam et hec
preter corporalibus quantum est anima quia
et multo nobilior ergo et corpus
humanum est nobilius corpore celesti
per consequens non tamen sui contrarii 17
[illegible] corporis celestis contra quia quando
effectibus [illegible] inferioribus inducen-
dis sit corpus celeste quantum ad humidi-
tatem movet et mediante
dicit digerere [illegible] ad
ad sanitatem inducendam aquam
et quemadmodum inducit corpus celeste contra
in quia dispone ergo corpora celestia
non sunt causa effectuum in hiis
inferioribus [illegible] omnis actio sit 16
per contactum quod non tangit non agit
sed corpora celestia non tangunt
ista inferiora ergo non agunt in ea
et idem quod prius. Sed dicendum quod corpora celestia 11
tangunt sed per medium. Sed contra
quantumcunque est contactus et actio per
medium oportet quod medium prius re-
cipiat effectum agentis et ultimo
sit ignis prius calefacit de re
quam nos sed effectus solis et stellarum
non possunt recipi orbibus inferio-
ribus quia sunt de natura quinte essentie.

rita non sit suscepti caliditas vel
frigiditatis vel aliarum dispo-
sitionum que in hiis inferioribus inve-
niuntur nisi per eas mediantibus qua-
superioribus corporibus in hec inferiora
actio pervenit. Pro quo est consimiliter
prima primaria qualitas sed primum non
potest conveniat corporibus celestibus
cum non careat contrario propter quod ne-
mine in primis hoc virtutis. Secundo quia
ut augustinus dicit 3° de trinitate corpora
infirmiora et crassiora et inferiora
per subtiliora et potentiora quo-
dam ordine reguntur sed corpora ce-
lestia subtiliora sunt et pote-
tiora quam hec inferiora ergo hec re-
guntur per ipsa. Pro quo dicit dyonisius 4° capitulo de
divinis nominibus quod radius solaris generationi
visibilium corporum confert et ad
vitam ipsa movet et nutrit et
auget. Et hee auctoritates non solum de
effectibus istis inferioribus sed etiam de
aliis effectibus educuntur a divina
potentia mediantibus corporibus celes-
tibus. Pro quo philosophus 2° methaphysice quod
in prima aliquo genere est causa omnium
que sunt post in genere sed corpora celestia
sunt prima in genere corporum et motus
eorum sunt primi inter motus quare sunt
causa eorum que sunt in corporibus inferioribus que hec
agunt. Et ideo quod pro quo philosophus in libro
de generatione dicit quod allatio solis
in circulo declivi est causa generationis
et corruptionis in hiis inferioribus
unde generationes et corruptiones
mensurat per motum predictum.
Ulterius arguitur de aliis dicitur quod omnes
diversitates que sunt in corruptibilibus
sunt ex corporibus celestibus quibus
mediantibus hec inferiora dispo-
nuntur. Pro ratione in quo dicitur quod iste
celestis mundus sit continuus alteri
sed omnia elementa gubernentur ab

illo mediante corde quod omnia ista
corpora gubernavit a deo mentis
celestis corporis [illegible] quod omnis multitudo
eorum fuit reducta in multitudinem
in unitatem et varietas in unifor-
mitatem. Sed quia possibile est ratio atque
considerantes diversitates actio-
num in istis inferioribus reputaverunt
eam reduci in aliqua principia pau-
ciora et simpliciora sicut electa
[illegible] ad unum et qualita-
tes elementorum. Sed ista positio est vo-
luntas [illegible] elementorum uni-
formiter se habent in actionibus virtualiter
sicut in structura alia principia. Quia ergo
eo quo eundem modum actionis
habent in omnibus ut ad eundem
finem pervenirent actiones per se
aliud tamen effectum habent in uno
aliud in alio vel tamen aliis
quando etiam agunt magis
erunt ab aliis regulata sicut sola
aut principialiter agentes non redu-
citur sicut ipsum in actionem instru-
menti sed potius [illegible] sicut effectus artis
non dicitur activitati [illegible] sed ar-
tificis. Unde effectus [illegible] non
potuit reduci in qualitates elementorum
sicut in prima principia. Unde alii
sequentes platonem reduxerunt in formas
simplices et separatas sicut in
prima principia ex quibus [illegible] di-
cebat causam esse generationis iste
inferiorum et omnes perfectiones rerum
sed hoc non stat quia sicut [illegible]
eorum se habent effectus eorum
se habent [illegible]
immobiles. Unde oportet ut
generationes [illegible] uniformiter in
istis inferioribus. Cum tamen videmus
ad sensum [illegible]
generationes et corruptiones [illegible]
motum [illegible] in hiis inferioribus etc.

aliq̄ que nō sunt producta motu sed habent
ortum ex causa supernaturali sꝫ pria-
gnomib̄ et corporibus celestibus gnā
totum ee posset tō orta
materialia esse sperabant ma-
nifestat ꝑ locum uic ꝑ accessu
et recessum motus varios et
quos communi et diuersi effec-
fiat in hiis inferioribus et hoc sit
corpora celestia tō omnes effec-
ortu reducuntur in ea sicut in causas
Ozi hac reductione duplex
error fuit quidam enim hiis inferio
in corpora celestia reduxerunt
sicut in causas super formas eorum
nullas substantias incorporeas ar-
bitrabantur ymo poni in corporibus
dicebat esse pora in cutibus
sed hoc manifeste apparet esse falsum
tamen enim quia motus orbium ymo
prima reducitur ꝑ ut causam
mouentem et non sit abire in
infinitum corporum autem celestium quilibet
non valet sed generationem et corruptionem
alias aliquem motum quem vaiet
ad quem sit sibi eius motus
locum vnum aliquid prius prius
reductionem sed ut sit ea quae
alteratur quodam ordine reducitur
in alterans non alteratum motum
tamen localem et vltimum id quod
mouet quidam autem possunt cor-
recte hec causas istorum inferiorum
non solum quantum ad motum sed
quantum ad prima corporum institutionem
sicut avicenna dicit in prima metaphysice
quod ex eo quod eque omnibus corporibus
celestibus sunt anima motus circularis
causat in hiis inferioribus id quod eius
quae sunt anima formata ex hiis que
corporea dicunt ab intelligentia
causata diuersitas formarum in hiis
inferioribus sicut celestia corpora sit media

ut dicit in isto tractatu corporum inferiorum
in via catholica quaedam sed hoc
alienum est a fide que ponit omnium
inferiorum a deo esse condita
sed prima institucionem vna autem
nunc mouent ab altera propter sup-
positionem virtutibus naturalibus vniuersali-
tate ex diuino opere attributis
non ergo fides tō ponimus corpora
celestia esse causam inferiorum per
primam motum tamen sunt esse media in
opere gubernationis non autem in opere
creationis. Ad primum dicendum quod
dampnum intendit a corporibus celestibus
excludere vero hoc inferiorum
tantum per primam vel nunc inducere
eorum sed corpora autem celestia et super eodem
agat corporum tamen effectus recipit
in inferioribus sed motum inferiorum tamen
qui in hiis dispositionibus inue-
niuntur virtutibus celestibus producunt
effectus suos in istis inferioribus propter
contrarias dispositiones impedientes
et hoc est quod philosophus dicit in libro de somp-
no et vigilia quod frequenter fiunt signa
ymbrium et ventorum que non tamen
eueniunt propter contrarias dispositiones
fortiores. Ad 2m dicendum quod dis-
ponentibus istis eque quia corporum celestium mo-
tus sunt ex prima institutione
causata a corporibus celestibus sed ex diuina
operatione per quam ignis est calidus
effectus ex aqua frigida et cetera
et non omnia impedimenta
hec in causas celestes reducere.
Ad 3m dicendum quod virtutibus actiuis
in hiis inferioribus sunt instrumentales
tamen vnde sunt instrumentum mo-
vens motum a principali motore
agente. Ita in virtutibus inferioribus
actiue agere possunt mote a
corporibus celestibus. Ad 4m dicendum quod
obiecto tangit quandam opinionem quam
habuit ille Ptolomeus qui posuit quod

nullu(m) corp(us) ex v(ir)tute corp(or)ali
agit s(ed) quantitas que e(st) i(n) ma(teria)
impedit form(am) ab actio(n)e et
q(uod) om(n)is actio que attribuit(ur)
corpori e(st) alicui(us) v(ir)tut(is) sp(irit)ual(is)
op(er)antis i(n) ipso corp(or)e / et hac
opinione(m) rabi moyses d(icit) esse
loquentiu(m) i(n) lege mauroru(m)
dicu(n)t e(ni)m q(uod) ignis no(n) calefa(cit)
s(ed) de(us) i(n) igne / et h(ec) opinio stulta
e(st) q(ui)a aufert reb(us) o(m)nib(us) na(tura)
les op(er)ac(i)o(n)es / (et) (con)t(r)a d(ic)ta
ph(ilosoph)or(um) (et) s(an)c(t)or(um) vn(de) dicit q(uod) cor(pus)
p(er) v(ir)tute(m) (cor)p(or)ale(m) agit vt p(atet) i(n) duab(us)
op(er)ac(i)o(n)ib(us) reb(us) sic cap(itul)a
op(er)a(tu)r i(n) cor(por)a / t(ame)n i(n)ducit q(uod)
cor(pus) t(ame)n agit (et) no(n) agit q(uia)
intelligi p(otest) h(oc) q(uod) i(d) d(icitu)r age(re) q(uod)
h(abe)t d(omi)niu(m) sup(er) actio(n)e(m) sua(m) s(ecundu)m
que(m) modu(m) loque(n)di d(icitu)r da(m)
q(uod) a(n)i(m)alia bruta no(n) agu(n)t s(ed)
agu(n)t(ur) p(ro)p(ter) h(oc) t(ame)n no(n) exclud(itu)r q(ui)n
agat s(ed) q(uod) age(re) e(st) alicui(us) ac
tio(n)em exe(rce)re / ad x(m) d(icendu)m q(uod) age(n)s
s(ed) e(st) diu(er)sitat(is) g(ene)ris cu(m) pacie(n)ti
ut d(icitu)r i(n) j de gen(er)ac(i)o(n)e / (et) i(de)o cor(pus)
no(n) co(m)petit agere ad corp(us) s(ed) h(oc)
q(uod) h(abe)t que(n)dam co(ntrarietatem) s(ed) s(ecundu)m id i(n) quo
ab eo disti(n)guit(ur) / et i(de)o cor(pus)
no(n) agit in qu(a)ntu(m) e(st) corp(us) s(ed) i(n)
q(ua)ntu(m) e(st) tale corp(us) s(icu)t (et) al(iqua)n(do)
vocat(ur) i(n) q(ua)ntu(m) e(st) al(iqu)id s(ed) i(n)q(uantu)m
e(st) ho(mo) s(icu)t (et) ignis no(n) calefa(cit)
i(n)q(uan)tu(m) e(st) ignis s(ed) i(n)q(uan)tu(m) e(st) ca
lid(us) (et) s(imi)l(ite)r (et) de corp(or)e celesti / (et)
ad vj d(icendu)m q(uod) dime(n)sio(n)es p(ro)ue(niunt)
ligu(n)t i(n) m(ate)ria i(n) actu (com)pleto
an(te) for(mas) n(atur)ales s(ed) i(n) actu i(n)co(m)
pleto / (et) i(de)o s(ecundu)m p(ro)ue(nien)s i(n) ma(teria) g(e)n(er)a(tio)ne
s(ed) for(ma) e(st) p(ro)xi(m)ia (com)pleme(n)tu(m)
s(ed) h(abe)t at ad agit q(uod) (com)pletu(m) e(st)
eni(s) i(n) actu n(on) s(ed) q(uod) e(st) i(n) pot(enti)a h(abe)t
cu(m) pati(tu)r (et) i(de)o (con)cedo q(uod) si ma(teria)
cu(m) dime(n)sio(n)ib(us) i(n)d(e)t(er)minatis
no(n) agit q(uod) for(ma) no(n) agat s(ed)
e(st) ho(c) seq(ui)t(ur) q(uod) si no(n) pati(tu)r q(ua)n(do) for(ma)

no(n) patit(ur) (et) ita for(ma) a(gi)t corp(us) no(n)
i(n)est i(m)mediate s(ed) mediantib(us) dime(n)sio
nib(us) ut d(icitu)r i(n) quarta d(ist)i(n)ct(ione) / ad vij
d(icendu)m q(uod) ordo effectuu(m) vnde
ordini causar(um) / (et) t(ame)n s(ed) ab s(ecundu)m auc
torem istius libri ordo i(n)v(eni)t(ur)
q(uod) p(ri)m(u)m e(st) ca(usa) p(ri)ma s(cilicet) de(us) (et) i(n)
intelligencia (et) 3(o) a(n)i(m)a / vn(de) et
p(ri)m(u)s effect(us) q(ui) e(st) ee p(ro)p(ter) ea attribuit(ur)
ca(usa)e p(ri)me / et 2(us) q(ui) e(st) (con)g(n)oscere
attribuit(ur) i(n)telligencie (et) 3(us) q(ui) e(st)
moue(re) attribuit(ur) a(n)i(m)e / s(ed) t(ame)n
ca(usa) s(ecund)a s(ecundu)m agit i(n) v(ir)tute ca(usa)e p(ri)me
(et) h(abe)t aliq(ui)d de op(er)ac(i)o(n)e eius s(icu)t (et)
inf(er)iores orbes h(abe)nt ad de
motu p(ri)mi orbis / vn(de) (et) i(n)tellig(enci)a
sup(er)ior no(n) solu(m) i(n)telligit s(ed)
e(ti)am dat esse / a(n)i(m)a q(uam) e(st) effecta ab
i(n)telligencia s(ecundu)m eu(m) no(n) solu(m) mo(ue)t
q(uia) e(st) actio a(n)i(m)al(is) s(ed) e(ti)am dat ee q(uia)
e(st) actio di(ui)na / (et) h(oc) dico de a(n)i(m)a
no(n) b(ru)ti q(ui)a i(n)tellig(enci)a e(st) ca(usa)
corp(or)is celestis / vel q(u)alis a(n)i(m)a
a(n)i(m)am vocalem / sic ergo no(n) oz (?) q(uod)
sola v(ir)t(u)s di(ui)na t(ame)n moueat
s(ed) (et) ca(usa)e inf(er)iores p(er) v(ir)tutes p(ro)p(ri)as
s(ecundu)m q(uod) p(ar)ticipat v(ir)tute(m) sup(er)iore(m)
corp(us) / ad viij d(icendu)m q(uod) s(ecundu)m aug(ustinum)
r(ati)o(n)es s(e)minales d(icu)n(tu)r o(mn)es
virtutes actiue et passiue ca(usa)e
a deo collate q(ui)b(us) mediant(ibus)
n(atur)ales effect(us) i(n) ee p(ro)ducat
vn(de) p(ro)ced(it) i(n) 13o de ci(uitate) q(uod) sic(ut)
matres gravide su(n)t fetib(us) s(ic)
ip(s)e mu(n)d(us) gravid(us) e(st) causis
q(ua)s sup(er) de r(ati)o(n)ib(us) causalib(us) d(icitu)r
q(ui)b(us) (et) matres (et) facultatib(us)
reb(us) distributa b(e)n(e) o(rdi)nat
vn(de) (et) hab(et) r(ati)o(n)es s(e)minales
co(n)tine(n)t (et) v(ir)tutib(us) actiue cor(poru)m
celestiu(m) que s(unt) n(on) obl(ig)ic(a)e v(ir)
tutib(us) actiuis i(n)ferior(um) cor(poru)m
(et) ita p(atet) c(aus)as mouere d(icu)n(tur)
r(ati)o(n)es s(e)minales i(n) q(ua)ntu(m) causis
actiuis s(un)t o(mn)is effect(us) origi(n)al(iter)

sit i quida semib; Et tn mel
ligitur voces seminales nichil a
toes forze que sunt i mpa sq
e i po ad omes sorbut quida
nolut quinis n gat tn dtas
aug q tupt diaq corp sim
plicitas e pp cath nupsioz
tema pa e simpt tio ex b
no ht quo mo moueat sicut
in prima sed ip dd q oz sci
dinsite ad aliqb celestib re
duce. Et hinc enim agentib intendit
assimilare patientes sq q pt
vninib activa q e i femie
nab intendit coceptu ss
duce ad sexu masculinu q
pstoz e vni sexus femie q
tunt pt intentionem ne ptua
agent. Nisi g eet aliq illq
que intendet feminu sexu
quo seie sio eet acti sic
z alioz mostruoz ho dr q
quinis sit pt intentionem ne p
ticulare vocat femina dic
mas occonatg tn e de in
tentoe uli q eius corb ce
ut Auic dt. sz pt ce impeditu
ex in q nz uirtg ac nz ptia
copt effm in sui pductoz s
masculini sexus. Vniquoq
feia qua z exoute dispoe
cor ce ad q inp inedis
ponie vl ex vo qualit sexus
masculin q dispoin celeste
corb pp ptiu uirtut fuic
tom sup unu cotingit; ig ig
i corp cac oponene ma
sepat eius vna pb magis obe
dit virtuti agenti qui alta
pp altg indigia in tio i vna
pte qua sexus masculin q i
alta femie q sunt corp ce
dispoat ad unu sine ad al
teru magis. tn h pt accid qui

corp ce disponit ad femi
sexu sed vi dd q ta prima
plg dr influe qmz inq
lg effcus e viciniora z pma
necessitato qm effcs cae z
tn magis silat cae z q p ea
detinia quoda actq pme
cae ad huc effm sed vj dd
q quinis motq act sq q est
actq corb mobil no sit actq
nolutaig sm q e actq mo
uetl e uolutaig i ab aq
no ce catq sz sb ca que ex
motu ea cait sub pui cade
put sed vj dd q effctib no
sz ex ca pma nisi qpoita
cu z. Vnicitab cae p
no induat ncti ce i effcu
d psia ncti i caz sed vj
dd q corp ce no sunt pp
h se in sic pp pncipale fine
sz finib pnci e ge bonitas
diua z lxij q ho sit nobilioz
cei corp no e ex pna corb s
ex pna e vo alt p dato
q e corp hois eet simp no
qm corp celi in pficit corp q
celi sz ad nobilia e cu pas ce
ingitur. d sz ht uirtute activa
h at passiua z potit age i
ipm. Et z ignis ingt nc
detu calidu agit i corp hua
ingitu e po calid sed vj
dd q ona vo alt e sba qda
t e corb actq sm qm q e sba
e nobi or for ce no at mqm
e corb actq vl pt dia q
ona e pfitio corb huani
tut for t ut motor corq
alt ce e q pfim e no vei
quit alia sbam ssoi e q psi
ciat ipm ut fora sz q psiat
ipm ut motor tm sz pfitio
sm nobi ce q ona hua
quinis q da posunt motores

potra
ace

quietos orbium celestium corporum
quod sub dubio ab augustino relinquitur
super genesim ad litteram scrutando
asserendum est. Et super id libri
tus vniuersalis ... communiter glo
sam solemnem aiunt quod sit ab
sorbeat et nigreat. Damascenus in 2o
libro dicit nullus ymaginetur animatos
celos esse vel luminaria existimet
Inanimati enim sunt et insensibiles.
Ad xv dicendum quod actio quietis quod repugnat
continuationi actionis alicuius corporis celestis
habet tamen in celo per motum ut
ponitur a philosophis tamen sunt vero
inferiores suis actionibus et ita
id communiter agit impediendo
effectum alicuius corporis celestis impo-
tente calidum quod impedit humectationi
corporis liminalis et alia tamen ce-
lestis et sanitatis corporis non
dico quia actio corporis celestis
sed habet aliquam valde. Ad xvi
dicendum quod corpora celestia agunt in ista
sed non tanguntur ab eis ut dicit
ipse de generatione quod quibus corporum tangunt
quibus istorum inferiorum sed per medium
ut dictum est. Ad xvii dicendum quod
actio agentis recipitur in me-
dio primo medio et ideo quando alio
recipitur in medio quam in ultimo
sicut virtus magnetis attra-
hentis ferrum defertur ad ferrum
per medium aerem qui non attra-
hitur et virtus piscis stupefaci-
entis manum defertur ad ma-
num mediante reti quod stu-
pefit ut dicitur 7 metheororum in primo phisicorum
Corpora autem celestia habent quidem
omnibus qualitatibus existentibus in his
inferioribus sublimiori originali-
ter non tamen sunt in his actiones
superiorum corporum non recipiuntur
in medijs orbibus ut alterentur
sed in inferioribus. Ad xviii dicendum quod
inferiora gubernatur a divina providentia
per superiora corpora non ita quod divina
providentia illis corporibus quietis sed quod

efficitur divine providentie instrumentum sic
orbes non quietabit martello qui
est instrumentum artis. Articulus 2us
Quoniam quia virtus humanos actus
gubernentur a divina providentia me-
diantibus corporibus celestibus et primo videtur
quod sic. Dicit enim damascenus quod corpora celestia
constituunt in nobis habitus et complex-
iones et dispositiones sed habitus et
dispositiones pertinent ad intellectum
non ergo sunt principia horum actuum
ergo humani actus mediantibus corporibus
celestibus disponuntur a deo
per divinam providentiam principaliter quod anima con-
iuncta corpori complexionem corporis
imitatur sed corpora celestia imprimunt
in complexionato humano ergo et in
ipsam animam et ita sunt causa
humanorum actuum. Preterea omne
quod agit in aliquid agit in posterius
sed celum est causa prior quam ...
[illegible] ... ante
[illegible] corpora celestia
imprimunt in ipsam animam
[illegible] imprimunt enim in ea
corporis actus ... sua
[illegible] corpora celestia im-
primunt in intellectu ... principium
horum actuum ... instrumento
solum agit in virtute ... in
virtute principalis agentis ... corpora
celestia sunt moventes motu est
instrumentum ... motum
motus ... actus cor-
poris motus ... movente
... motus ... agit in
virtute corporis motus et in virtute
... moventis ... corpus
celeste imprimit humano cor-
pori ... imprimit ...
humanos ... motus ... imprimit
in corpus humanum ita imprimit in
animam humanam et ita ... quod corpora
celestia sunt principia horum actuum
... imprimit aliquid ... agens
homines a sua natura ... dispositos

ad adipiscendam artem eandem aliqua
artificia quedam ad hoc conferunt
sed habent quidam qui sunt ineptiores
nec hoc potest reduci sicut in causam
in principia agentis quia quibusdam
naturaliter inveniuntur dispositiones ad
quedam ad que parentes non incli-
nabantur. Ergo oportet quod hec diversitas
dispositionum reducatur sicut in causam
in corpora celestia. Sed non potest dici quod hee
dispositiones sint in animabus medi-
antibus spiritibus corporibus quia ad huiusmodi incli-
nationes non operantur corporee quali-
tates sicut operantur ad iram et
gaudium et huiusmodi alias passiones.
Ergo corpora celestia immediate et directe
in animas humanas imprimunt et ita
humani actus mediantibus corporibus
celestibus disponuntur. Preterea humanis
actibus isti videntur convenire principes
seu reges et reges bellantes. hec
sed sicut dicit ysaac in libro de
diffinitionibus deus facit reges
et regna et regnare bella. Ergo
multo fortius alii humani actus
mediantibus corporibus celestibus
disponuntur. Preterea facilius est move-
re partem quam totum. Sed ex motu
corporum celestium quandoque movetur
tota multitudo unius provincie ad
bellandum ut philosophus dicit. Ergo multo
fortius unitatem corporum celestium
movetur ab homine particularis. Sed contra
est quod dicit Damascenus in ii libro motores ac-
tuum nostrorum quos [illegible] celestia corpora ce-
lestia. Nos enim liberi arbitrii a con-
ditore facti dominium nostrorum existimus
actuum. Preterea ad hoc concordat Augustinus
determinat in v. de civitate dei
fine super quidam ad literam et quasi
[illegible] determinat in omnibus [illegible]
[illegible] quod ad hoc communis videtur
[illegible] qui dicunt actus humani
[illegible] enim [illegible] illi actus huma-
norum ipse homo est dominus et
homo dominus suorum actuum per [illegible]

super libro ii. animalium actus non
est aristotelis quod ista actus
alii quin sunt in homine non sub-
iacent impressionibus sicut
actus intellectus et generativa potentia
eodem subiacent virtutibus ce-
lestibus sicut et alii corporales actus.
De actibus vero humanis predictis
fuit error quidam enim po-
suerunt actus humanos ad dominium
[illegible] non pertinentes reduci
aliquid causam in [illegible]
et huiusmodi ponebant modum fuisse tullius
ut dicit augustinus in v. de civitate dei
et non potest esse. Nos enim movemus
motu ut in iii de anima pre
[illegible] actu reducere in
aliquid [illegible] quod movens non
motum [illegible] quidam omnes actus
nostri reducuntur in corpora celestia
ponentes [illegible] et intellectum esse
in nobis per quod omnes virtutes ac
corporales [illegible] in actibus corporum
celestium subduntur. Sed hanc positionem
philosophus destruxit in iii de anima om-
[illegible] [illegible] mali et quod actus
[illegible] corporales. Sed sicut dicit in xvii
de animalibus quod [illegible] actus
sunt corporis ipsa [illegible]
corporis [illegible] non potest [illegible] actus
intellectus et [illegible] per se loquendo in
aliquid [illegible] aliam reducunt
[illegible] posuit in sua
[illegible] quod sicut homo componitur ex
anima et corpore et corpus celeste
et sunt actiones corporis humani
et motus reducuntur in corpora celestia
ita actiones anime omnes redu-
cuntur in animas celestes [illegible] in prin-
cipia omnibus nobis [illegible] in nobis
[illegible] [illegible] actus [illegible]
potest esse [illegible] opinionis sua qua
habet de fine boni que ponit esse
in quiete [illegible] ad animam
celestem [illegible] ad intelligentiam [illegible]
[illegible] non sit finis et bonum
[illegible] nisi [illegible]

uis q oz q i q agit i no[te] ha[bet]
z vgy finis q effi[ciu]s ipq
imprimit i suscepti[vi]s for[ma] eq
s[ic]ut formam fidei ipe deus
imitte[te] e finis huane uite
eis cum i visioe pfruetes bti
ficabim[ur] z io ipe solus impri
mit pt i no[bis] formam oz aut
ordine mobiliu[m] unde ordini
mouentium i ordine aut ad
fine que pri[m]a respiciat p[rim]u[m]
i nob[is] inueni[tu]r nos ad quas
ptinet z id boni z finibus t
tiuibus q[ue] s[un]t i nob[is] u[tu]at[ur] sicut
instru[mento]s ad q[ue]s[en]cu[n]q[ue] finis
quomod[o] i aliq[uo] alio v[ir]tu[tu]m inte[llectu]s
u[er]o te p[re]dat ppinquis at
no[n] e int q remo[ta] d[i]c[t]a q[ue] s[un]t
corp[or]es mi[n]or[e]s z ideo ipe deus
qui e supp[er]i[o]r p[ri]mus p[ro]uid[en]s imp[ri]
mit solus i no formam an
gelus at qui cu[m] s[in]t i ordine
causarum imprimit i int[ellec]tu[m] nom
s[ic]ut p angelos illu[min]am[ur] p[ro]ga
m[en]t[u]s pficim[ur] s[ed] ce[lestia] corp[or]a q[ue] s[un]t
inferiora agentia imp[ri]m[u]nt p[ri]n[cipal]it[er] i
mi[n]or[e]s s[pec]i[e]s z alias b[e]rga
nis affixas s[ecundu]m q[uod] mot[us]
unis p[ro]ce[dit] d[ici]t redundat i
aliu[m] c[on]tingit q[uod] impssio
corp[or]is ce[lestis] redundat i int[ellec]tu[m]
q[uantu]m p acc[ide]ns z ult[er]i[us] i volu[n]te[tem]
z s[ic]ut impssio angeli i int[ellec]tu[m]
redundat i vo[lun]te[tem] p acc[ide]ns s[ed]
tu[m] q[ua]n[tu]m ad h[oc] d[ici]t p[er] ac dispo
mit q[ua]m i no[n] ad mi[n]or[e]s s[pec]i[e]s
Int[ellec]tu[m] e[n]i[m] na[tur]a[lite]r mo[ue]t ab s[pec]i[e]s
appehensiua motiua p mo[du]m q[uo]
obiectum mo[ue]t p[rae]m q[ue] fantasia
s[ic]ut ad int[ellec]tu[m] s[ic]ut color ad
uisum ut d[icitu]r i iij[o] de a[n]i[m]a et io
pturbata vi[rtute] s[pec]i[e]s tia m[otiu]a io de
tu[m] te p[er]turbat int[ellec]tu[m] s[ic]ut videm[us]
q[uod] i leproz[is] q[uo]d fantasie de[fici]u[n]t

impedi[u]n[tu]r act[i]o int[ellec]tu[s] z s[ic]ut h[oc] mo[do]
redundare pt i int[ellec]tu[m] actio ul[tim]a
impssio corp[or]is celestis q[uod] p[er] via[m]
uoti p acc[ide]ns tu[m] s[ic]ut i cor
p[or]e s[ed] dico in actio u[er]o sit q[ui]a
dispo e ex pte mobilis s[ed] appe
titus s[ecundu]m s[pec]ies t[e]n[et]no e n[atur]a[lite]r mot[u]s
uol[untatis] s[ed] e[st] q[ui]a appetit[us] superior
mo[ue]t inferiore[m] appetit[u]m sicut
spera speram ut d[icitu]r i iij[o] de
a[n]i[m]a z q[ua]ntu[m]cu[m]q[ue] appetit[us] infer[i]or
pturbet p aliqua[m] passione[m] ve
l[ut] q[ue]upiscentia[m] oz q[uod] uol p[er]t[ur]
be[tu]r i[m]mo h[abe]t pote[ntia]m repelle[n]di
hui[us] p[er]turbatio[n]em ut d[icitu]r i iij[o]
Sub[ie]ctu[s] e ei[us] appetit[us] c[on]tinu[u]s
z tu[m] d[omi]nab[i]l[i]s illi[us] q[ui]a io ex cor
p[or]ib[us] celestib[us] no[n] m[o]d[o] inducit[u]r
aliq[uo]d necessitas ex pte v[ol]u[ntati]s
p[ri]ncipiu[m] ex pte agentis i[n]
tactib[us] humanis s[ed] inclina[ti]o
sola q[ua]m tu[m] uos repelle[re] p[otes]t
p[er] v[ir]tute[m] acq[ui]sita[m] aut infusa[m]
Ad p[ri]m[u]m g[ener]o d[icendu]m q[uod] d[ic]a[tur] m[odu]s
de dispo[siti]o[n]ib[us] z h[ab]itib[us] corp[or]is
Ad 2[m] d[icendu]m q[uod] s[ic]ut ex d[ic]tis p[atet]
a[n]i[m]a q[ua]ntu[m] ad actus no[n] i[n]tellec[tu]s
de u[er]o i[n]te[llectiu]s s[ic]ut corp[or]is dispo[siti]o[n]em
s[ed] ex corp[or]is q[ui]plexio[n]e e[st] incli
nato t[ame]n ad ea quo[rum] s[un]t
Ad 3[m] d[icendu]m q[uod] v[er]o i[n] v[er]ita[te] predic[a]
si corp[or]a cele[st]e posse[n]t impri[mer]e p
se i a[n]i[m]a[m] impssio at[ur] corp[or]is
celestis no[n] p[er]uenit ad aie
ciem nisi p acc[ide]ns s[ecundu]m p corp[or]is
unio[n]em cui[us] ipa e actus vob[is]
at no[n] oritur ex eis au[tem] s[ed] q[ue]
e corp[or]i q[ui]uncta z io g[ener]o no s[ed]
Ad 4[m] d[icendu]m q[uod] instr[u]m[en]tu[m] s[pi]r[itu]ale
agere no agit p v[ir]tute s[pi]r[itu]ale
u[er]o ex h[oc] q[uod] agit p v[ir]tute celes[tis]
s[ed] aut i[n]d[ici]t i[n] v[ir]tute celeste corp[or]is ce[lestis]
no[n] p[otes]t agere i[n] corp[or]e z io ce[lestis]
actio q[uae] e[st] s[ub] v[ir]tute s[pi]r[itu]ale no[n] p[otes]t

pertingere ad creaturam nisi per actus sacrorum mediante. Sed in corpore ulterius immediate eius pervenit ex virtute corporum inferiorum qualitatibus elementaribus scilicet calido et humido et frigido, sed ex virtute spiritualium motorum ad speciem et ad effectus qui sunt tamen speciem generantium qualitatibus elementaribus [illegible].

Ad quintum dicendum quod ad effectus causatorum corporibus celestibus [illegible] corporibus qui non causantur ex calido et frigido sicut quod magnes attrahit ferrum et propter hunc modum aliqua dispositio corporalis vel inclinatio ex corpore celesti ex quo contingit quod anima concomitanter inclinatur ad hunc vel ad illud artificium. Ad sextum dicendum quod quibusdam [illegible] salva tamen intellectus inclinatione [illegible].

Ad septimum dicendum quod multitudo non [illegible] pluribus sequitur inclinationes naturales in quantum homines multitudinis acquiescunt passionibus, sed sapientes vero superant passiones et inclinationes. Predictio astrologorum magis est probabilis de aliqua multitudine quorum opera dicuntur ad quod inclinat corpus celeste quam de uno homine singulari qui forte per rationem superat inclinationem predictam. Et similiter etiam si una multitudo hominum colligitur ex pluribus de facili contingit quod ad invidiam moveantur quam in [illegible] de uno possit magis accidere.

Queritur de predestinatione et primo utrum pertineat ad scientiam vel ad voluntatem. Et videtur quod ad voluntatem sicut dicit Augustinus in libro de predestinatione sanctorum: predestinatio est propositum miserendi. Sed propositum [illegible] voluntatis. Ergo predestinatio [illegible] predestinatione [illegible] eterna. De quo Ephesios 1: elegit nos in ipso etc. creaturam dum [illegible] electio predestinationem. Sed electio supponit dilectionem et [illegible] magis est appetitus quam intellectus. Ergo et predestinatio magis ad voluntatem quam ad scientiam pertinet. Sed dicit quod electio predestinationem precedit [illegible]. Sed quos scivit [illegible] precedit. Sed electio ad voluntatem pertinet. Similiter electio predestinationem precedit. Predestinatio non [illegible] ad scientiam pertinet. Preterea si predestinatio ad scientiam pertinet [illegible] predestinatio est prescientia et quia prescivit salutem aliquorum predestinavit illos. Sed hoc est falsum. Prophete enim presciverunt salutem gentium quam non predestinaverunt. Ergo etc.

Predestinatio [illegible] aliter importat [illegible] magis de ratione voluntatis. Ergo predestinatio magis pertinet ad voluntatem quam ad scientiam [illegible] possibilis [illegible] quod respicit effectus in futuro [illegible] sicut [illegible] respicit equaliter effectum presentem et futurum. Sed predestinatio dicit effectus in presenti et futuro. Unde ab Augustino dicitur quod predestinatio est preparatio gratie in presenti et glorie in futuro. Ergo predestinatio potius ad voluntatem pertinet. Scientia non respicit res ut sunt [illegible] ut faciendas sed magis ut scitas vel sciendas. Predestinatio vero respicit id quod [illegible] ergo predestinatio ad scientiam non pertinet. Preterea effectus magis denominatur a causa propinqua quam remota, sicut [illegible] homo magis [illegible] quam a sole. Sed preparatio est a scientia [illegible] causa propinqua [illegible] magis pertinet ad voluntatem quam ad scientiam. Sed predestinatio est

preparacio ad graciam et gloriam ut dicit
Augustinus [illegible] sicut in multis motibus ordi-
a nantur ad unum tamen [illegible] motum
to ordinacio recipit nomen ultimi
motus sicut ad educcionem forme
substancialis de potencia materie ordina-
tur primo alteracio et generacio et totum nominatur
generacio sed ad ad preparacionem ordina-
tur primo motus sicut secundo motus nominatur
ergo totum denominatur attribuitur ita
predestinacio nominatur [illegible] ut videtur
b posita unum genere magis apparet
[illegible] vel aliquid magis remota
ab eo sed mala magis apparent
dum est prescire malos cum dicatur
prescitos ergo presciencia non respicit bo-
nos predestinacio autem est de bonis
saluandis tamen ergo predestinacio non pertinet
c ad prescienciam [illegible] quod [illegible] glo-
no indiget sed in sacra scriptura [illegible]
cognicio [illegible] boni dicitur gloza per
approbacionem ut patet 1 Cor. 8. Si
quis diligit deum hic cognitus est
ab eo i. approbatus et 2 Thim. 2.
Novit dominus qui sunt eius i. approbat
ergo noticia non est proprie de bonis
sed predestinacio est proprie de bonis
d [illegible] preparacio est motiua voluntatis
quia ad opus pertinet sed predestinacio
est preparacio ut dictum est ergo predestinacio
ad voluntatem motiua pertinet ergo ad
e voluntatem et non ad scienciam pro
exemplaribus [illegible] exemplare
sed [illegible] que est exemplata
a diuina videmus quod preparacio est motus
et non sic ergo [illegible] preparacione diuina
eius [illegible] potencia omnia
attributa diuina [illegible] vero
sed diuina eorum [illegible] diuisi ef-
fectus ad quod ergo attributum debet
reduci ad [illegible] de deo [illegible] cuiusque
effectus apparet sed graciam et gloriam [illegible]
effectus predestinacionis et apparet
non [illegible] sunt boni [illegible] et predestinacio

ad voluntatem pertinet et non ad scienciam
Sed contra est quod dicit glosa super Ro. 8
quos presciuit et predestinauit
[illegible] predestinacio non est sine presciencia
preparacio beneficiorum dei ergo [illegible]
pro omni predestinato est scitum
sed non econverso ergo predestinatum est in genere
sciti ergo et predestinacio est in
genere sciencie [illegible] magis est ponendum
[illegible] in genere eius quod [illegible] ei [illegible]
[illegible] genere eius cui non convenit ei [illegible]
sed predestinacioni convenit [illegible]
[illegible] pertinet sic [illegible] predestina-
cio [illegible] presciencia [illegible] non autem [illegible]
ca [illegible] genere que est [illegible]
non est quod predestinacio est eterna
[illegible] genere temporalis ergo predestinacio
magis debet poni in genere sciencie quam
[illegible] cognicio et operatur [illegible] intel-
lectualibus virtutibus a philosopho computatur
que ad voluntatem magis pertinet
quam ad appetitum ut patet de pru-
dencia et arte 6 ethicorum sed predesti-
nacio importat [illegible] operativam
et cognicionem quia est presciencia et preparacio
ut ex diffinicione inducta patet
ergo predestinacio magis pertinet ad
cognicionem quam ad voluntatem [illegible]
contrarium [illegible] in eodem genere sed pre-
destinacioni est [illegible] reprobacio
ergo reprobacio sit in genere sciencie quia
deus presciuit maliciam reproborum
et non facit eam [illegible] predestinacio
sit in genere sciencie [illegible] de-
stinacio [illegible] predestinacionis
[illegible] importat direccionem
alicuius in finem [illegible] ad [illegible] motum
destinacio qui cum dirigit [illegible]
ad faciendum [illegible] ordine
ad execucionem digitus sicut ad
[illegible] dicimus
destinacio [illegible] 2 Mach. 6 de Elea-
zaro destinauit in corde suo
non admittere illicita propter vite

amore. Secundo per hoc quod adiungit
adiungit ordinem ad futurum
unde cum destinacio non sit nisi eius
quod est predestinacio potest esse eius quod non est
et quantum ad hoc duo predestinacio
sub providencia collocatur ut patet eius
deinde est enim preteriti quod de providencia
quod ad providenciam pertinet directio
in finem providencia et tullio ponit ut
futura a quigdam diffinitur quod providencia
videns est per quam notum futurum preter
tamen eventum. Tercio predestinacio
quantum ad duo a providencia differt
providencia enim dicit ultimum ordinatorum
finem unde se extendit ad omnia
que a deo in finem aliquem ordinantur
sive racionabilia sive non racionabilia
sive bona sive mala predestinacio
autem respicit tantum illum finem qui est
preter naturam racionalis creature ut potest gloriam
et ideo predestinacio non est nisi hominum
et eorum que spectant ad salutem. Dicit
et alio modo in qualibet enim ordinacione
ad finem est duo considerare scilicet ipsum
ordinem vel exitum vel eventum
ordinis non enim omnia que ad finem
ordinantur finem consequuntur providencia igitur
ordinem in fine respicit tantum
unde per dei providenciam omnibus hominibus ad
beatitudinem ordinantur sed predestinacio
respicit et exitum vel eventum
ordinis unde non est nisi eorum qui gloriam
consequuntur sicut ergo se habet providencia
ad imponendum ordinem ita se habet
predestinacio ad ordinis exitum
vel eventum quod enim aliquis finem
gloriae consequitur non est providencie tantum sed ex
operibus viribus sed ex auxilio gracie
divinitus date. Unde fit de providencia
differencie quod consistit in actu
racionis sicut et providencia quod est pars eius
quod solius racionis est dirigere vel ordinare
et predestinacio in actu racionis
consistit dirigentis vel ordinantis
in finem sed ad directorum in fine

pervenit non omnibus finibus. Sicut enim ad
finem ordinatus quidam multi veniunt
et per ipsa providencie electio non potest esse
nisi eo quod habet virtutem moralem
secundum philosophum in vi ethicorum per virtutem enim
moralem affectus aliquis finem
stabilitur ad quem prudencia ordinat
finis autem ad quem predestinacio ordinat
non est ultimo considerato secundum
comparacionem eius ad illum finem
ipsum consequentem quem oportet esse distinctum
apud diligentem ab hiis qui finem
illum non consequuntur. Tercio predestinacio
presupponit dileccionem per quam deus
vult salutem alicui. Sicut
prudentes non ordinat in finem
nisi in quantum est operatur vel iustus
ita deus non dicitur predestinare
nisi in quantum est diligens pervenit
et electio per quam ille qui in finem
infallibiliter dirigitur ab aliis
separatur quia non modo hic in finem dirigitur
sed hic autem separacio non est
diversitate aliquorum iunctorum hiis
qui separantur quod possent ad amorem
incitare. Nam antequam nati essent
aut aliquid boni egissent aut mali
dictum est Jacob dilexi Esau autem
odio habui ut dicitur Ro. 9. Et ideo
predestinacio presupponit eleccionem
et dileccionem eleccio vero dileccionem.
Ad predestinacionem vero duo
sequuntur scilicet consecucio finis que
est glorificacio et collacio auxilii
ad consequendum finem quod est appo-
sicio gracie quod ad vocacionem pertinet
unde et predestinacioni duo effectus
assignantur scilicet graciam et gloriam. Dicendum primo
quod dicitur quod in actibus mentis est quod pro-
cedens actus includit quodammodo
virtutem sequentis et quod predestinacio
presupponit eleccionem que est actus non
est in racione predestinacionis ad in-
cludendum adversus primis. Et ideo

hic supra ponitur et alia ad nos pertinentia
in diffinitione predestinationis quam
ii ponimus. Ad 2um quod predestinatio
non est idem quod electio sed presupponit eam
ut dictum est. Unde est quidam predestinatio
iii destinatio et electio. Ad 3um dicendum
quod cum electio sit voluntatis et dilectio
voluntatis, ipsa electio dilectionem precedit
si vere sumatur ad idem. Sed si
ad diversa tunc non est inconveniens quod
electio precedat predestinationem, quia
dilectionis bonum importat. Electio
enim prout hic accipitur pertinet ad
potentiam qui sine digniori premissis
ante accipere illum quod dignior in
fine est ratio dignitatis. Finis
tio electionis principaliter predestinatio
iiii precedit. Ad 4um dicendum quod predestinatio
quamvis ponatur in genere scientie tamen
addit scientiam et predestinationem addit
seductionem vel ordinationem in finem.
sicut prudentia bonum quoddam nominat
sicut non omnibus quibus agendum
sit providebit tamen eis predestinationis
v et predestinationis. Ad 5um dicendum quod quamvis
in caritate non sit de ratione
scientie in quantum huiusmodi tamen de ratione
scientie in quantum est digestiva et ordinativa
in finem prout non est voluntatis sed voluntatis
sit et intellectus et de ratione alicuius
voluntatis non in quantum est alicuius sed in quantum
est volens. Ad 6um dicendum quod sicut non
respicit effectum presentem et futurum
ita et scientia in quantum ad hoc non
magis pertinet presentia quod predestinatio ad
unum eorum pertinet quam ad alium
sed tamen predestinatio ex eo quod
non respiciat nisi futurum quod ex
hoc designatur importat ordinationem
in ad futurum, ideo sicut predestinatio
ut eidem dicitur huiusmodi effectum presentem
et huiusmodi effectum presentem eidem competit
ea dicitur quod pertinet ad statum presentem
tibi ut ipse sine sit presentibus sive
vii preteritum sive futurum. Ad 7um dicendum
quod quamvis scientia in quantum est scientia
non respiciat faciendum tamen scientia
practica respicit faciendum et
ad talem scientiam predestinatio reducitur.
viii Ad 8um dicendum quod preparatio importat
preparandi dispositionem potentie ad actum et
ad duplex potest, scilicet activa et passiva
et ideo duplex est preparatio. Una patientis
secundum quem ipsum disponitur ad
formam. Alia agentis secundum quam disponitur quod
aliquis preparat ad agendum et ad talem
preparationem predestinatio importat
quem ad ideo ponere potest quam
preparationem ordinationem atque in finem
ordinationibus prius pro quibus est voluntas
sed remotius est nobis ut ex dictis patet
tio sed voluntatem inducta predestinatio
principaliter voluntatis quam non attribuitur.
ix Ad 9um dicendum quod mala apparent presciencie
non quod presciencia sit magis proprie de
malis quam de bonis, sed quia bona
in deo habent aliud ad aliud sed
mala autem non sunt et quidem non in
dicitur aliud scientiam approbat. Unde
proprium quod requiretur innuit quomodo
diffinitionibus hec quod diffinitio ad
x dignitatem addit. Ad 10um dicendum quod gloriam
non ipse est in prioribus sed in quantum
competit ad specificationem quia gratia
dicitur et hoc magis gloria nomen proprie
probationem. Ad 11um dicendum quod preparatio ut
xi ordinatio et motiva invenitur sed motiva
tamen non solum est nobis sed et voluntatis
petitur ut patet 4 de anima. Ad
xii 12um dicendum quod voluntas huiusmodi in quantum preparatio
sed importat ordinationem vel
directionem in finem ex parte actus
voluntatis non vero. Ad 13um dicendum
quod attributio divino proprie est
causa duarum effectum sed vero et ea
ad effectum quare idem est effectus scientie
potentie et voluntatis, tamen vero ad illum
effectum presentem tamen importat
respectum atque predestinatio

imputat ad effectum sui cum virtu-
tis sue quamvis est dignitas magis
cognoscit quam eius virtutem potest et
ulterius tertio predestinatio ad
gratiam reducitur alia gradibus
Ad 2m possit dici quod quamvis dare
gratiam non possit esse conditio pre-
destinationis tamen velle dare esse
concomitans. Ad 3m possit dici
quod reprobo datur non opponitur pre-
destinationi sed electioni quia quod eligitur
alterum accipit et alterum reicit
quod dicitur reprobatio. Unde et reprobo
ex parte sui nominibus magis competit
ad notitiam. Sed cum reprobus qui refu-
tatur forte dicitur reprobus id est
quod indicatur indignus quia admit-
tatur. sed prelato reprobo ad peccata
dicitur i. deo permittente non positive
ex parte absolute [illegible] deo vero tu
mali culpe. Non tamen vult culpam
sicut vult gratiam et tamen reprobo
et dicitur preparato quantum ad penam quia
et de quo vult non tamen quantum ad [illegible]

Secundo queritur utrum credere
prescientia meritorum sit causa
predestinationis et videtur quod sic quia Rom. 9
super illud miserebor cuius glosa Ambro-
sius misericordiam illi prestabo quem scio post
errorem toto corde reversurum
ad me. Hoc est dare illi cui dandum
et non dare illi cui non dandum
ut eum vocat qui sciat obedire
illum non qui sciat non obedire
Sed obedire toto corde con-
verti ad deum ad meritum pertinet
quia non ad demeritum ergo prescien-
tia meriti vel demeriti est causa quare
deus preponat alium in misericordia
et alium in ira excludendo quod pre-
destinatio vel reprobatio. Pro pre-
destinatione includitur [illegible]
divina salutis humane ut predicitur
quod includit solum nostre [illegible]
quia hac nostre deus vult omnes homines
salvos fieri dicitur Thi. 2 et sequitur

quod omnibus conveniunt predestinatis re-
linquitur quod includit non tantum gratiam
Sed nos ut dicit Damascenus est contra
[illegible] sequitur non habemus di-
stinctione ad inveniendam salutem
vel damnationem ergo meritum prescien-
tia ad eo est causa predestinationis
Pro predestinatio dei previdentur [illegible]
[illegible] de salute hominis sed salus
humana [illegible]
[illegible] appetibile
[illegible] meritorum prescientia
[illegible] predestinationis [illegible] duo
[illegible] prescientia continet sunt causa
illorum duorum que predestinatione
continentur [illegible] reprobus [illegible] prescientia
sint diversa [illegible] effectum
[illegible] at divina non est aliqua
diversitas ergo causa diversitatis pre-
destinationis et reprobationis est ex
effectibus [illegible] effectus autem sunt con-
siderati ex parte nostra ergo ex parte
nostra causa quod predestinati et reprobi
[illegible] prescientia pre-
destinationis sit [illegible]
sicut sol quantum de se [illegible]
se habet ad omnia corporalia illuminanda
quamvis non omnia possint lu-
cem equaliter percipere ita equaliter deus
se habet quamvis non omnia equaliter
se habeant ad percipiendam bo-
nitatem ut a sanctis et a philosophis [illegible]
[illegible] sol
ad omnia alia corporalia [illegible]
[illegible] diversitas quod [illegible]
et ad [illegible] sed diversa dispo-
sitio [illegible] ad recipiendum [illegible]
[illegible] diversitas [illegible]
salutem quidam autem [illegible]
quod quidam predestinantur et
quidam reprobantur non est ex parte
dei [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

nō se quicat h' ē q' nō ē tā parꝫ
cāꝫ ꝫ ab' ē tā parvulus tā parꝫ
salutis ad quā pdestinatio or-
dinat p'u qualit' meritorꝫ g°
merita psciēta tā se q'ue aliq'
vij pdestinant' ꝫ aliquinō pdestinant'. xi
Nunquid° ego tuli lucūt dr̄ rō
dr glo ovig' Jacob natu pos-
terior pmogenitꝫ meditatꝫ e
Ex posito cuī cordibꝫ q' deo
patuit anq'm tūc h' mundo
nasce'rent aliquid q'm agerent bo-
nū vel mali dr̄ m̄e Jacob dilexi
esau odio hui Sꝫ h' ptinet ad
pdestinationē iacob ut sci-
licet exponit go e pq'g inā
posito qꝫ h' itinꝫ cā t iacob
i corde fuit vō pdestināt pq' xij
viij Eidē qpq' p pdestinaō nō
pt ēē iniustā cū vniuse vie
dn̄i misericordia ꝫ uit abꝫ n°c pt i eā
aliā iusticia attendi ut dr
ꝫ hoīem qui distributiua nō
enī cadit ibꝫ cōmutā iusticia xiij
cū deꝫ qui bonorū nrorū nō
egetur a nobis recipiat. Justi-
ciam aut distributiua in eq'lia
nō id in eq'lib' dat inegli-
tas at nō pt attendi ut ho-
minibꝫ iust' diuisit e meritorꝫ
g q' deꝫ aliq' pdestinat
ꝫ aliquē nō ex psciā diuise
ix meritorꝫ pcedit. p pdestinaō xiiij
psuppōt electionē ut dr̄ dam e
Sꝫ electionē nō pt ēē rōalibꝫ d
sit cā vō p'u quā vnꝫ ab ad
destinatꝫ t electoē de glo q'm
pt aliq'o dis[illegible] assig-
n' ex ꝫ magō cū electio de in
rōal ēē nō possit ex pnissōe
meritorꝫ pcedit ꝫ p q'ub' pde-
x stinatio. Expo[illegible] augꝫ expō[ni]t
malach Jacob dilexi esau
at odio hui. d'e quib' ista di
q' vnū elegꝫ ꝫ aliū reprobauit

nō pt ēē iniustā ꝫ deuit ei ex
occultissimis meritis sꝫ h' oc-
cultissima merita nō pt ac-
cipi i pposito nō h' q' st' i psciā
ge pdestinatō de psciā meritorꝫ
nō h'it. Pstc se h' abusꝫ q'ue
ad effectū repbonis ita bonꝫ
vsꝫ q'ue ad effectū pdestinaō
Sꝫ abusꝫ q'ue cā fuit vō
repbonis sꝫ h' cū reprobꝫ
effectibꝫ e q' sine gra dei ꝫ st
xij At tūc gratiā nō h'uit
nō fuit q' deꝫ ei dare noluit
sꝫ q' ipe accipe noluit ut dt
Aug. ꝫ dyon. g o ꝫ bonꝫ q' usꝫ
i petrō ꝫ alio quōbꝫ cā e q'ue
ipe ē electus ut pdestinatꝫ
p vnꝫ pt alid meri'rꝫ prima
gratiā ꝫ eā h' vāc iꝫ q' possit
cim[illegible] q'ue gtinua. Justi-
ficꝫ sꝫ ad gratiā finalē
se ē pdestinatꝫ g° pde-
stinatō pt ex meritis phibere
xiiij p vnꝫ ē sphm aliquō q'uit
h'ita sꝫ h' nō se h' psciā ad
pdestinatō q' oīa deꝫ psciēt
q'ue pdestinat mala at
psciēt q' nō pdestinat. go p-
sciā ē pꝫ q'm pdestinatō. Sꝫ
pꝫ equalꝫ ordine ē cā posterio[r]
g o psciā ē cā pdestinatoīs
xiiij p nō m' pdestinatoīs a-
destinat ut missioē impo-
ꝫ missionē ut destinatorꝫ
ꝫ g' n' cō pcē q'ue cōmittit
ū q'ue cognoscit g o ꝫ cogni
e poz pdestinat ꝫ ita ut
ēē ta p'ig ꝫ ed q' pmꝫ Cōy
e q' dd' vel glo sup i. Nōa
opibꝫ sꝫ ex uo cātē q' fecit
sicut nō p meritis pcede[n]t
dcm fuisse e. Jacob dilexi
ꝫ ita nō p meritis futuris ꝫ nis
sꝫ s. nō q' nūq'ntas ē ap° dīa
dr glo Nemo dicat deū q'

futa opa previdebat alterum ele-
gisse alterum reprobasse etc. ideo q(uia) p(ro)g(ressus)
per gratiam effectus predestinationis
et p(ro)curatur mitigo non potest esse q(uod)
prescia mitorem sit causa predestinationis
pro titulo j. dicit apostolus quod non ex operibus
iustitie que fecimus nos sed secundum suam
destinationem salvos nos fecit. hec autem non p(ro)uenie(n)t
ex prescia meritorum. tum quia si prescie(n)tia
meritorum esset causa predestinationis
non esset predestinatus quin esset
meritum habiturus sed aliquis est huiusmodi
sicut patet de parvulis ergo prescia me(ri)-
torum non est predestinationis causa.
Secundo dico quod hic distat inter causam
effectum quia quicquid est causa causae est causa
effectus non autem quicquid est causa effectus
est quod sit causa causae sicut patet quod causa p(ro)xima
per causam a(liam) p(ro)duxit effectum sin-
gulariter causa prima causat aliquem effectum ac
prime causa tamen causae causa non est.
Dum predestinationis autem eius duo sint
partes scilicet ipsam predestinationem cum
effectum eius temporale duplex scilicet gratia
et gloria ex alterius hic causam meritorum
actum humanum scilicet gloriam sed gratia causa
non potest esse actus humanus per modum
meriti sed dispositionis aliqualiter quidam quidem
per actus p(ro)priam ad gratiam se disponit
sed ex parte hoc non sequitur quod actus omnis sine
gratia non p(re)cedat sine sequitur
sunt igitur predestinationis causa
ad invicem. autem predestinationis
terminum accipere quod p(ro)g(ressus) dicitur
scilicet quod predestinatio est quedam directio
in finem que fit a deo duo inuenta
vniversaliter hoc potest esse ad predestinationis
causam non potest esse non motum
cum causa preterite quod ad maiorem
duplicem modum primum per modum meriti et
alio modo per modum debiti p(ro)p(ri)e modo
autem debiti minor ad duplicem modum
absolute et alio modo ex suppositione al-
terius absolute quidem ipse fit ulterius

quicumque liberam habet modo non mor-
talis ab ipso deum autem non possit
vnumquemque homo non potest non intellectualis esse
beatus ut dicit augustinus in libro de civitate
sed ex suppositione alterius movet sed
debitum de fine quo finis homini
non potest sed facta ad bonum esse finis
ipsius non minor sed debitum non est
sed liberum a inclinatio non est in
ipsum sed tamen ex quo non est libere
inclinata in ipsum inclinatur in
omnia sine quibus hoc homo non potest
per modum debiti ex suppositione ta-
lis quod primo non voluntarium p(ro)cedat
sicut rex ex sua liberalitate
facit aliquem militem sed quando non potest
esse miles nisi habeat equum effi-
citur debitum et necessarium ex sup-
positione liberalitatis predicte quod ei det
equum. sermonis autem dicere non est
ipsa eius bonitas quo dependet
ab aliquo alio sed ad hoc quod habeat
a deo nullo alio indiget non
nos ergo non inclinatur primo ad ad
faciendum per modum debiti sed libera-
tum in qualitate bonitas eius in
ope manifesta ex quo supposito
quod deus ad faciendum vult ex
suppositione liberalitatis ipsius per modum
debiti quedam facere quod faciat sine
quibus res ipsa volita esse non potest
sicut si facere vult hominem quod
det ei rationem. vbicumque autem oc-
currit ad finem quo aliud ad eo
volitum esse possit hoc non procedit
ab eo sed ratione alicuius debiti
sed mera liberalitate. p(ro)p(ri)e non
autem gratia et gloria sunt huiusmodi bona
quod sine eis non esse potest exceditur
enim naturae naturales limites. vnde quod
deus velit alicui dare gratiam
et gloriam hoc ex mera liberalitate
procedit sed huius autem quod ex liberalitate
tamen procedit causa voluntatis sua
super habundans affectio vult ad
finem quo attendi prescio bonitatem
ipsius vnde causa predestinationis non est causa

qm̄ bonitas ipi9 dī. Et mo̅ ꝫ
pdcō pt solui qda cōtrouersia
que mt quosda ursabat quig
da dicētibz omia a deo esse simpl
notr predē quigda uō asse
rētibz omia ptrede ꝙ debitū
a deo. quꝛ ex opioibz utqꝫ ꝙ sequeretur
pma eīn tollit ucay ordiez
qui ēnūt effectus dīnos ad
inuice. sc̄a uō poit oia predē
3 ꝙ necitē uō nēme. at uia est
eligēda ut ponā ea gsse a
deo ꝓmo uoltā predē ab
ipo ꝙ simplr uoltm. ex ā uō
que ad hoc requirim predē ꝙ
debitū ex suppone tm. qꝛ tm
debitu uō dr eē debito
re rebz ꝫ fue uotl ad eq̄ co
pletoẽ debet. id q dr predē
Ad rōes ꝙ debitu ab ipo. Ad pmū
1 q debitū gruenẽ e qda ad
quod dīa pui. gram colla
ta ordinat. ꝓ uno pt eē q
pp eius grūens ꝓfictio sit ta
mon ad dand gram
ex q aūt dt Dabo illi gra
que sciō rō no ē mtell. qꝛ ꝓ
sta cordis gruēsio sit media
uolte ad dandū gram. ꝫ q
data gram ad hoc ordinat
ut ab accepta gra ꝓfice
2m tum ita i dīr. Ad 2m dm q
pdestina includit uolte quite
que respicit aliq. id q e ex
ptem aio quid fit media
dīa uolte ad uolend ꝫ sic
id ad eq pductoẽ dīa uos
ordinat gram ul ꝫ sic id q
ad gram quoda disposit
3m ꝫ gloriam mūt. Ad 3m dm q
scīa e motiua uolte ꝙ uͣ q3
sciā ꝫ scīa finis q e obitu
motiua uolte ꝫ tō ex q gmde
sue bonitl pret qꝛ deus sua
bonite amet ꝫ ex hoc predit

grā dei mo / uet uolū / tate q / c9

q̄ aliōs diffinid d̄ uelit no
dt ꝓpr hoc q ultoꝛ scīa sit ca
uolunt ꝫ sic q i pdestinatoe
includit. Ad 4m dm q quis
ꝙ diuersitate effectuū sum a di
uersa ro attributoꝛ dīnoꝛ
notū ꝓpr hoc sē q effectus sit
tāc attributoꝛ dīnoꝛ. no
enī accipim hmo roes att
butoꝛ ꝙ ea q in nob sē ꝙ sic ꝙ
tabz magis ꝙ sēq qda tare
tio no sē q ea q ex ꝑte in a
sē ta q re ung rep bē ꝫ aliq
pdestinet. Ad 5m dm q attributa
dei ad res possug dupr cō
sidare. ꝓ uno qutū ad ꝓma
rum diffinitoẽ q e ꝙ dīa
sapīa diuersōs gdq i rebz cō
stituit. ꝫ tc no eadē sē hēt deus
ad omia. Alio ꝙ q a rebz
dispositis puidet ꝫ sic ꝫ scbz
ad omia inquātū oibz eqle
dat ꝙ ꝓporcoẽ. Ad ꝓmā at
rōm dispositō tōtū hoc ptz q
dō ē a deo predē ꝙ simpa
uolte ut q ex ꝓparo gre
cōpurta. Ad 6m dm q ad bo
nite dīa ptinet inquātū ē
infinita ut de pfcōibz
qbz unaqz res ꝙ sua uim re
quit. uiutqz largiat ꝙ q ex
capacitō at requirit de ꝓ
fcōibz sup additis ut que
sē grat gla. ꝫ tō roē no sē
Ad 7m dm q ꝓpositū cordis
iacob ꝓfictū a deo nō fuit
ta q re ei dare gram uolunt
ꝫ fuit qda bonū ad q deus
gram dand ordinat ꝫ tō
dō q ex ꝓposito cordis ei pa
tuit qꝛ cū dilext. qꝛ sa ad hoc cū
dilext ut tale ꝓpositū cordis
hret ut qꝛ puidit q ꝓpositū

cordibus eorum fuit ad gratiam suscipiendam
dispositio. Ad viij dicendum quod illius questio 8
sit ratio debiti, nunc aliquis dist-
buendo esset contra rationem iustitie distri-
butiue si equalibus inequalia da-
ret. Sed in hiis que ex liberalitate
donantur non est iustitie conditio. Pos-
sum enim uni dare et alteri non dare
pro meo libitu non habita ratione. Hic autem
gratia non est ratio iustitie
distributiue si deus proponat se
daturum gratiam alicui et alteri non,
nulla inequalitate meritorum considerata.
Ad ix dicendum quod electio dicitur quia unum 9
eligit et alium reprobat. Vel non
haec tamen oportet quod ratio electionis sit
meritum. Sed ipsa electionis ratio est diuina
bonitas. Vel dicatur reprobatio est in
hominibus premium omnibus. Vel dicitur angelo-
rum [illegible] ipsum quod non habere
debitum. Ad hoc quod eis gratia conferatur
vel ab aliis possunt velle donec [illegible]
aliam ad quam non debebant. Ad 10
x dicendum quod sicut dicit Philosophus libro ij moralium
ulla aut est certitudinata ab
angelo [illegible] si dicat sufficie-
nter. Vel sufficiens est ad effectum
reprobationis vel predestinationis
quod habet aliquam contradictoria
vel dispositionem. Ad xi dicendum quod 11
prescientia alicuius quod non fuit causa
reprobationis in malo non forte ex
parte effectus quoniam deus nulli
voluerit accipere gratiam ea de-
negat. Sed hic ipsum quod est nolle
accipere gratiam non est ex pre-
destinatione diuina. Nunc pro causa
predestinationis. Ad xij dicendum 12
quod hic [illegible] non quantum contraria sit
aliquo [illegible] notum est quod sit con-
traria [illegible] sit [illegible] collocatum esset
a hominibus et propter hoc non sequitur quod prescientia
sit causa predestinationis. Et per hoc
patet solutio ad ultimum. Secundo

Certo queritur utrum predestinatio
habeat certitudinem vel non. Et 1
videtur quod non. Nulla causa cuius effectus
potest variari habet certitudinem. Sed effectus
suus, scilicet effectus predestinationis, potest
variari quia est quod est predestinatus
potest non consequi effectum predestinationis.
Quod patet ex hoc quod Augustinus dicit exponens
illud quod habetur Apocalypsis iij: Tene quod habes
etc. Si inquit aliquis est accep-
turus nisi iste perdiderit, certus est
electorum numerus. Ex quo videtur quod unus
potest amittere et alius accipere coro-
nam que est predestinationis effectus.
Preterea uniuersales cause dicuntur
per uiuitatem ab hiis, sed illi soli
effectus uniuersalis ex suis causis
certitudinaliter producuntur quorum ex suis
causis necessario producuntur. Sed effectus
predestinationis quod est salus humana
non necessario contingit ex causis
premissis. Contingit unum quod ordo pre-
destinationis non sit certus. Preterea
aliqua causa habet certitudinem ad aliquem
effectum, effectui est contrarium quod prius
mittit id ad possit resistere. Preterea
agentis sic dispositio in corporibus
infirmis, inuenit resistentiam in actu
actionis corporum celestium ut non
producant propter effectus quos nati sunt
producere. Et idem est ad resistens.
Sed predestinationi diuinitus potest re-
sisti. Vel potest esse quod resistent
ut dicitur in Actis vij: Vos semper restitistis. Ergo non habet certum ordinem
ad effectum suum effectus eius necessario
producendos. Contra dicitur quod predestinatione est
certitudo ad effectum est contra pre-
suppositionem causae [illegible]. Sed omnis
certitudo quae est causa suppositae aliquem
non certitudo absoluta. Sed ecce
totalis sic non est certus si sola causa
fuerit impleta neutrum hac condi-
tione sunt quod gratia impleta fuit

bu disposita pp̄ h q disposi sol
ad effm pdcoy psupponitur te
plante qr cam sanū. Si igi
ctitudo pdestinacoibꝫ sit cu
psuppone cae sꝫ no e certitudo
absoluta. sꝫ codicional tm. sic
tm e ctitudo q sortes mo
fuerit t q iste saluabit
si ꝑseuabit. sꝫ ctitudo i pdesti
nacoe alia ctitudo de saluādis
7 + qm tunc q e absurdū. p Job
xx. dr Conteret multos et innuerabiles
t stare faciet alios p eis. cū
cōponebꝫ igitur dr locum ite
alijs cadētibꝫ alij surgant.
sꝫ loquitur e ad que pdestina
ordinat. g a pdestina effm
pdestinato deficere pot t no
6 + certa pdestinacio. p sꝫ dupl
cade ctitas pdestinacoibꝫ
t pponibꝫ de futuro. sꝫ ppoi de
futuro no ht ctitat determinata
ueritate. sꝫ variari pt ut pꝫ p
phm i ppar m g ctitas p
destinacoibꝫ ctitudine ht
+ pdas pdestinatus quq est i
pcco mortali sic pꝫ de paulo
qui eccliam psequebat. potuit
aut i pcco mortali pseuare ut
tunc statim efficit qim utrūq
posito pdestinaco effm suū
no cōsequit. g pō e pdestina
+ no cōsequi effm suū. Sꝫ di
q tūc dr q pdestinatus i pcco
mortali pt mori si accipiat sbm
put stat sub for pdestinacoibꝫ
sic cōposita t fla. si aut acci
piat put cōsidat sub tali for
ma sic est diuisa t uā. Sꝫ cōtra
8 formis et que no pt remo
ueri a sbo no dꝫ ut uā ad at
tribuat sbo sub for gsiderato
ut sine for. Vtrobꝫ enim no
h e fla. Coruus niger pt ee
albus. sꝫ pdestinacio est for qu

pt a sbo remoueri ut pdestinato
g pdcta distincto i pposito no
ht locū. p si eternū cōiungat tpa
li cōtingēti totū erit tpale t
cōtingens sic pꝫ de creatoe
q e tpal qm is claudat i sua
roe eternū dei etnā et effm
tempale. sꝫ pdestina quminꝫ
inportet ad eternitatem h ec
inportat effm tpalem. g
totum h q e pdestinaco erit
tpale t cōtingens. Sꝫ ita no ha
bebit ctitudinē. p q pt ee
t no ee no ht aliquā ctitudinē
sꝫ pdestinaco dei de salute
alicuiꝫ pt ee t no ee sicut eni
potuit ab eterno pdestinare
no pdestinare. Ita t nūc pt p
destinare t no pdestinare.
tunc dr no dicat prius pt
tuit t futurū g pdestinaco no ht
ctitudinē. Sꝫ g e q dr ro. S.
quos psciuit t pdestinauit
dr glo pdestinaco est pscia
t ppaco bñficiorū dei q ctissime
liberant. quicūqꝫ liberant. p
eniqꝫ ṁtas e imobiloꝫ ce
ctitudo sꝫ ueritas pdestinacoibꝫ e
imobilis ut dr augꝰ li. de p
destinacoe sctoꝝ. g pdestina
ht ctitudinē. p cuiusqꝫ que
pdestinaco ab eterno quat
sꝫ q e ab eterno inuaria
g pdestinaco inuariabilis e
t ita certa. p pdestinaco inclu
pscientiā ut pꝫ ex glo inducta
sꝫ pscia ht ctitudinē ut p
boeciu de cōsol. g t pde
stinaco. Re. dd q duplex e
ctitudo s. cognitiōibꝫ t ordibꝫ
cognitiōibꝫ quando ctitudo e qn co
gnitio no declinat i aliq ab eo
q i re inuenit. sꝫ h no cōsistat
de re sic est cū certa cōsistia
h de re p eā vera. Ctitu
cōnoy ctitudinibꝫ ad ordinē tali ad

effectuum ut dicta ordo est causa ad effectum
certus quoniam tamen infallibiliter effectum
producit potentia quo deus quia non im-
portat ultra certitudinem causarum
horum quorum cum non considerat in-
certitudo cognitionibus tamen sed predesti-
nacio quod potentiam includit et
certitudinem causarum ad eam quoniam est
addita inquantum duratio sine
separacione quedam sic potest in ea consi-
derari certitudine cognitionis
certitudo ordinis de qua solum cer-
titudo predestinacionis habet quinque
De certitudine enim cognitionis parti-
cipat a parte potest ex hiis que dicta
sunt de sciencia dei quia Scit enim
ante quam predestinatio sit quedam
providencie pars sicut sed sua voluntas
prima addit sic et certitudo cognitionis
super certitudinem prime. Ordo enim
providencie duplex certitudinem. Uno
in particulari quando scilicet res que a divina
providencia in finem aliquem ordinantur
nullis deficiunt ad finem illum particularem
deveniunt sicut primi motibus ce-
lestibus et omnibus que necessario agunt
in alio vel ultra non in particulari.
sicut videmus in quibuslibet et
corruptibilibus quorum virtutes quedam
deficiunt a propriis effectibus ad
quos sunt ordinate sic ad proprios fi-
nes sicut inveniuntur fortuita deficiunt
quod a perfectione continua cum illis
sed tamen per defectus eorum ordinatur
ad aliquem finem ut patet ex dictis
de providencia agere et non potest
deficere a generali fine providencie
quoniam quoque deficiunt ab aliquo
particulari fine sed ordo predestina-
cionis non solum ultra universalis finis
sed etiam particulari et determinati
quia quicumque ordinatus per prede-
stinacionem ad salutem numquam
deficit a consecutione salutis
sed tamen hoc non est ordo predesti-
nacionis vel particularis finis

sicut causat ordo providencie quia in providencie
ordo non causat aliquis vel effectum par-
ticularis finibus in quoniam ea providencia
necessario producebat effectum finis
supra predestinacionem cum eventus
certitudo vel singularis finis
et tamen capitulo de libero arbitrio
producit effectum illa contingit
ubi difficile est videre ordinem
infallibiliter predestinacionis
cum libertate arbitrii non capit
dici quod predestinacio sit super
certitudinem prime ut ad addit in-
certitudinem perficiens ut si dicta
quod deus ordinet predestinatum
ad salutem sit et quilibet alius
sed tamen hoc de predestinato sit
quod non deficiet a salute sit
enim deus non diceret predestinatus
differencia non predestinato ex
parte ordinis sed tamen ex parte per-
ficientis eventus quia potentia est per
electionem predestinatus que con-
venit et sic potest dicta sciencia unde
potest certitudinem perficiente ordo
predestinacionis habet infallibilem
certitudinem non tamen proxima
salutis ordinat ad eam in nullo
sed contingenter et libere arbitrii
quod hoc non potest considerari. Sunt enim
enim ordine impossibile et contra-
dictio duplex. Uno modo inquantum
una causa singularis et necessario videtur
effectum sunt ex ordine divine
providencie alio modo quoniam ex toto universo
causarum multarum contingencium
et deficiencium possibilium providencia ad
unum effectum in quantum voluntas
deus ordinat ad consequendum
effectus loco eius quod deficit
una causa alterat et deficiat sicut
videmus quod omnia singularia vel universa
species corruptibilia et tamen per
successionem unius ad alterum
partem cum sint salva ad perpetuitatem
speciei divina providencia taliter gubernante

quia omnia deficiat uno defi-
3 ciente et huiusmodi in predestinatorum
libris cum ar[ticulo] 7 defi[ci]e[n]te pt a sa-
lute cum eo que deus predestinat
tot alia adminicula prepat quod
nullus cadat. vel si cadat quod re-
surgat. sicut exhortationes et
suffragia orationum doni gratie
et aliqua huiusmodi que sunt adminicula
miculi hominis ad salutem. Sig[ni]ficat co[n]-
siderans salutem ut est in causis propin-
1 ad ros quis ali[qui]d habet certitudinem sed
contingentia ut est in causis pro-
ximis predestinationis certitudinem habet.
Ad xvi[m] i. dicendum quod ubi dicitur apoc. potest
intelligi vel de corona iusticie
presentis vel de corona glorie. Vide-
licet mortui gratia. sed hoc dicitur accipere
unus coronam alterius alio ca-
dente quia unius bona vniquique alteri
prosunt vel in augmentum meriti vel
in augmentum glorie propter quemquam
caritatis qua sunt omnia bona
membrorum eius communia. Contingit tamen con-
tingit quod unus coronam alterius
accipit dum aliquis per peccatum cade-
ret ita primum meritorum non merita
aliquis sed eius precipit de meritis que
habuit sicut et precipit sed adherens ad prosperitate
hoc exponitur sed quod predestinata cas-
se. vel potest dici quod unus coronam
alterius accipere dicitur quod ab co-
ronam que eius predestinata amittat
sed quia quis ab amittit coronam
sibi debitam pro presenti iusticia et
aliqui locum subsistunt ad
supplendum numerum electorum sicut in
locum angelorum qui ceciderunt
7 homines substituti. Ad 2m dicendum
quod effectus naturales qui ex divina
providentia infallibiliter eveniunt. Cause
ex causa propria necessaria et effectum
ordinata. Ordo autem predestina-
nonis certus per hunc modum sed palam
ut demum est. Ad 3m dicendum quod causa que
agit in hijs inferioribus necessario que inducunt
contingentia que non est defectio effectus
necessario eveniunt ut sit ad resi-
stendum. Sed deus qui non est per mo-
dum necessarius quia non cogit sed
movet causas non auferendo eis modum
suum qui in libertate ad utrumque
consistit. Et ideo quamvis divine vo-
luntati resistit tamen nobis et quedam
alia rebus exequitur divina voluntate
per modum suum quia et ipsum modum
divina voluntas rebus dedit ut sic eius
voluntas impleatur. Et ideo quamvis completur
divina voluntas necessario quedam contingere
quamvis. Dicendum quod deus vult propter fiat.
6 Ad xij dicendum quod causa 2a qua oratio
supponit ad inducendum predestinationis
effectum et ordinem predestinationis subiacet. Ideo
ac certa in utrumque inferiores
aliquis superiori utitur ut agente
et ideo ordo divine predestinationis
quamvis sit cum supponere non tollit
sed manet vel transit absoluta habet
certitudinem et si eius inducto ap-
7 peat. Ad xij dicendum quod ubi dicitur Job
et quasi reficienda sunt ad statum
presentis iusticie quo aliqui alii
decidunt aliis subrogatur.
Unde per hoc non potest ad concludendum
certitudinem predestinationis quia et
qui finaliter a gratia deficiunt
numquam predestinati fuerunt.
Ad vj dicendum quod similiter dicendum ad quesiti
quantum ad hoc tenet quod sicut
veritas propositionis de futuro au-
fert futuro contingentia. Ita cer-
titudo predestinationis. Sed differt
quantum ad hoc quod propositio de futuro non
respicit futurum ut futurum est
et hoc modo non potest habere certitudinem. Sed
veritas predestinationis et prescientie
respicit futurum ut est presens ut in

gone de scia dei dem̄ ex̄o cetitu
ȝ. Ad vii dcm̄ q' ad pt dici
posse dupl' vno° cōsidando poz
quo ipo e sicut dicit q' lap̄
pt moui deorsu / Alio° cōsi-
dando eu q' ex pte altius est
sic si dicim' q' lapis pt moui
sursu no p pom q i ipo sit ȝ
p pom pticient / Ergo dico
pdestinat' ist ept' i pcto moi
si cōsider' pō ipi'q' dm e si at
loqm' de pdestinato sb ordine
que ht ad a° s. ad dm pdesti
nate sic ordo ille no cōpati'
sistu cu istu q' gpatia' fcru
ista pom tio pt distingui s'
distinctoy p'q inductas' cō-
sidato sb e cu for ul sine for
Ad viii dcm q' nigredo et albe- :8
do st quedā for' cōpntes i
sbō q' dic albu et nigru tō n
pt ad attribui sbo nc h pom
ll h actu q' repugnet for'
pdic qui dm i sbo maz ȝ pde-
stinato no e for' cōpnt' i pde
stinato ȝ i pdestinate sic t
scitu denomia' a scia q e i
sciete et io quacumq ȝ mo e sit
sub ordine sciet tn pt ad att
bui ei cōsidando sua nam
t sic repugnet ordini pdestia
tois / h' eni mo pdestinato e
ad pt ipm hoiem q dic pde
stinat' sic nigredo e ad pt
ecm coru / q̄mmȝ no sit ad
ex coruu / cōsidando aut
tm no ecm corrupt ei ad
attribui q' repugnet nigre
dini eius / ȝ que mod' dixit
porphi' q pt intelligi coru
albu / tn ita i ppo' ita pt ipi ho
mi pdestinato attribui ad
h sic cōsidato q no attribui' ei
h q intelligi' stare sb pdestia-

Ad ix dcm q' cū tō missio thol'
nuptat pductoy aliq tpal
ess tū ex io pōnit tpale ess
sim ce t pp' hc or e tpalia
q mubi t s e ad celū clandat
ȝ pdestinato no nuptat
pductoy aliq ess eb tpal
h sim ordine ȝ tm ordine
no ad tpale sic nob po t h'q
omnatio q no pt nob tpal
ecē actu qui t e cōtigens
no ȝ q' pdestinato sit tpal
ul cōtingens / q ad aliqd
tpale et cōtigens pt ad dupl'
ordinari ab etno t imutabil-
Ad x dcm q' absolute loquendo
deus pt quemcumq ȝ pdestiare
ul no pdestinare / Et pdesti
nasse ul no pdestinasse
q' act' pdestinatois cu
mesure etnitate nuq cadit
i pteritu sic nuq e futur
Unde ȝ cōsida' ut egredit
a deo t p modu libertat' / tn
ex suppone h' efficit' ipo' l
no cōpetu no pdestiare sup
posito ul cu suppone q' pde
stinavit sit eq' imutabil
e et no pt t ita no se q' pde
stinato possit variari Art. iiij
Quarto quir' utrum nus pdesti
natore sit certus t ut q'ri
q' nus cui pt fi addicio
e certus ȝ imo pdestinatore
pt fi addicio / h' eni petit
moyses deut° p° di: Dns deus
prm nrm addat ad hunc
nu' et glo diffinitu apud
dm qui nouit qui st eius / frus
tra at peteret si posset nus
pdestinatore no est certus
p sic dispo' alium bonorum e
ppato ad gram ita p gram
ppam' ad glam ȝ i quocumq
e ppato suffi'us ex nalib

hominibus conveniens gratiam, g° et i
quocumque convenit gratiam et erit
ineunte gloriam, sed ab non predesti
natus quamquam habet gratiam g° habebit
gloriam, ergo erit predestinatus g°
ab non predestinatus potest fieri pre
destinatus et augeri numerus pre
destinatorum et ita non erit certus.
Item si ab habens gratiam non sit ha
biturus gratiam, aut hoc erit propter de
fectum gratie aut propter defectum dantis
gloriam. Non autem ex defectu gratie
que inquantum est se sufficienter dispo
ad gloriam, nec ex defectu dantis
gloriam quia quantum est in se paratus est
dare gloriam, g° quicumque habebit
gratiam de necessitate habebit gloriam
et ab positus habebit gloriam et
erit predestinatus. Item ad primum
pro quicumque preparat se sufficienter ad
gratiam habet gratiam, sed ab positus
potest se ad gratiam preparare, ergo potest
habere gratiam, sed quicumque habet gratiam
potest perseverare in ea, ergo positus
potest usque ad mortem in gratia perseve
rare et sic predestinatus ut prius
et idem quod prius. Sed dicitur quod positum
modo sine gratia et necessario natura
contradicta quibus non ab...
Sed quod omnibus necessitas ab causis
procedit et fine et in medio quanta
est simpliciter et absoluta et non contradi
cta, sed hec necessitas est necessitas
per se cum sit eterna g° est simpliciter
et non contradicta. Preterea numero
finito potest esse ab maior, sed
numerus predestinatorum est finitus
g° eo potest esse ab maior, g° non
certus. Preterea cum bonum sit communicativum
sui infinita bonitas non debet
ponere terminum sue communicationi,
sed predestinatio divina bonitas se
magis communicat, g° non est constitutus
certus predestinatorum numerus.
Preterea sicut facto lumine corpus nocte

dividitur et honum predestinatio,
sed deus potest facere plura quam fecit et
etiam creaturas voluntate possent ut dicitur
sap. xii, ergo si voluit tot predestinare
quamplures possit predestinare
et idem quod prius. Preterea quicumque deus potuit
adhuc potest, sed deus potuit ab
eterno illos predestinare quos non pre
destinavit, ergo modo et potest pre
destinare cum et potest si addico
numero predestinatorum. Preterea
potentiis quorum est determinare ad
unum quod potest esse potest non esse, sed po
predestinati ad predestinatum
et po predestinati ad consequendum
predestinatoribus effectum sed hec
quod et predestinabit non predestinatum
et predestinatus non est effectum pre
destinatoribus consequendo g° predestinatus
potest esse non predestinatus et non
predestinatus potest esse predestinatus
et idem quod prius. Preterea hic vide supra de
huiusmodi pondus et vehe corpus g°
glorificati etiam... vehe quando
non tot intrat de iudeis quot
apud deum erat admittendus per
dinati, ergo numerus predestinatorum
potest diminui et ita non certus.
Sed contra est quod dicit aug. in li. de cor
reptione et gratia certus est predestinatorum
numerus qui nec augeri potest nec minui.
Preterea aug. in enchi. dicit superna
illa ierusalem mater nostra civitas dei
nullo civium suorum numero fraudabitur
aut uberiori etiam copia
fortasse regnabit, sed cives illius
sunt predestinati, ergo numerus prede
stinatorum non potest augeri nec mi
nui ac certus est. Preterea quicumque est
predestinatus ab eterno est predestinatus,
sed quod est ab eterno est immutabile et quod
non fuit ab eterno nunquam potest esse
eternum, g° qui non est predestinatus
nunquam potest esse predestinatus nec e...

omnes predestinati cum corporibus suis erunt post iudicium in celo empireo, sed locus ille finitus est, ergo et numerus eorum sit finitus. Secundo quia tot glorificabuntur quot ipse deus non potest esse simul, ergo numerus predestinatorum est determinatus. Secundo dubitatur utrum certa habeatur cognitio. Quidam distinguunt dicentes quod numerus predestinatorum certus est si loquimur de numero numerante sive de numero formali; non autem certus si loquimur de numero numerato sive materiali [illegible] puta si dicere quod centum esse centum predestinatos, non autem certum est qui sunt illi centum, et [illegible] certum numerum sive ex verbo Augustini superius inducto, quia numerus ita vnus amittere possit et aliquis assumi, predestinatorum corona numero tot predestinatorum [illegible] reparato. Sed si hec opinio loquatur de certitudine per comparationem ad cognitionem divinam sive divinam predestinationem, omnino apparet absurda, ipse enim deus habet certam cognitionem de numero predestinatorum formali et materiali, scit enim qui et quot sunt salvandi, et utrosque infallibiliter ordinat ut sit quantum ex parte dei [illegible] iudicia certitudo non solum cognitionis sed ordinis. Si autem loquimur de certitudine numeri predestinatorum per comparationem ad cognitionem proximam salutis humane ad quam predestinatio ordinatur, non cadit in iudicium de numero formali et materiali. Numerus enim materialis aliquorum subiacet notitie humane, quia est variabilis [illegible] sive [illegible] libero arbitrio constituta sic sub [illegible] et numerus materialis aliquorum certitudini [illegible], sed numerus formalis nullo modo cadit sub notitia humana, quia nullus [illegible] certum [illegible] numerum talitatis aliquem ad [illegible] numerum predestinatorum [illegible] numerus formalis [illegible] predicta

distinctio sustinenda, tamen quoad superiorem [illegible] numerus ex parte dei certitudinem habet. Dicendum est autem quod numerus predestinatorum habet duplicem certitudinem [illegible] addi non patitur, sic autem potest addi si ab [illegible] possit fieri predestinatus, quod esset contra certitudinem prescientie vel reprobationis; sic autem potest diminui si ab predestinatis possit fieri non predestinatus, quod esset contra certitudinem predestinationis. Et patet quod certitudo numeri predestinatorum colligitur ex duplici certitudine, scilicet ex certitudine predestinationis et certitudine prescientie vel reprobationis. Sed hec due certitudines differunt, quia certitudo predestinationis est certitudo cognitionis et ordinis ut dictum est; certitudo autem prescientie est certitudo cognitionis tantum, non enim deus preordinat ad peccatum homines reprobos sicut predestinatos ordinat ad merendum. Tertio [illegible] auctoritas [illegible] intelligenda non de numero predestinatorum sed de numero eorum qui sunt in statu presentis iustitie, patet ex interlineari [illegible] numerus autem iste et augetur et minuitur [illegible] quod et iste numerus [illegible] predeffinit numquam fallatur. Diffinit enim quod vno tempore sunt plures vel pauciores [illegible] et durant per modicum sive aliquantum [illegible] genere [illegible] diffinitio [illegible] diffinit aliud per modum [illegible] diffinitio [illegible] est [illegible] nulla [illegible] disponit ad [illegible] aliquem [illegible] nisi suo tempore [illegible] disponit [illegible] ad [illegible] quod sit [illegible] non [illegible] tempore [illegible] tempore [illegible] tempore [illegible] tempore

predest[illegible] certitudo [illegible]

Aduertes

paccoribus nunc non potest mereri ubi ergo
aliquis impedimentum meriti de
et in quolibet invenit peccatum non
invenit et gratiam sed tempore habendi
gloriam non est simul cum tempore gra-
tie meriti utrumque potest mediare
impedimentum meriti de et postea
hic non est inconveniens quod possit quis habere
gratiam sit habiturus gloriam. Scotus d.
xli dist. quando non est ex defectu gratie
ut ex defectu dantis gloriam
quod habens gratiam gloriam percipiet sed ex
defectu recipientis aliquando impeditur
meritum invenit. Scotus d. xli dist. quod ex hoc
ipso quod ponitur aliquis esse predestinatus
possito potest non habiturus finalem
gratiam cum cognitio dei sit certa
super res futuras sit sua prescientia
ut alibi dicitur et etiam scituri hoc
quod eius esse habiturum finalem gratiam
est impossibile hoc quod est eum de habiturum
finalem gratiam contingenter est possibile
Ita est in composito possibile [illegible] possibili
contingens in se sit possibile. Scotus d. i. dist.
quod non est defectus ex divina scientia
quod scitum a deo sit incertum super
sed est defectus ex parte prescientie et
mutabilitatem [illegible] ut sit sine principio et
sine fine durabilis [illegible] hoc possi-
bilitatis ex divina scientia que
eterna est non ex parte [illegible] que est
temporalis et mutabilis. Scotus d. vii dist. quod
cum in [illegible] de re finitus non sit
quod possit esse alibi maior tunc
potest esse ex aliquo alio sed ex immobili-
tate presentie ut in proposito apparet
sic quod aliqua quantitate in rebus
naturalibus accepta non possit
aliqua maior inveniri non est ex
re quantitatis sed ex ratione vel na-
tura. Scotus d. vii dist. quod bonitas
non quia sit suspensa sed ordinem
sapientie. hic est magnus contra quam modi-
mos. ordo autem divine sapientie
requirit ut omnia sint facta in nu-

pondere et mensura ut dicitur Sap. xi. Ter-
tio queritur divine bonitati ut sit
certus predestinatorum numerus. Scotus d.
xli dist. quod sit ex duobus propter quod
de quolibet absolute concedi possit
quod deus potest eum predestinare et non
predestinare. tamen supposito quod prede-
stinavit non potest non predestinare
licet eque non potest esse immutabili-
tas. dicitur quando quod hic deus potest non pre-
destinatum predestinare vel prede-
stinatum non predestinare in sensu com-
posito est falsa divisa vera [illegible]
omnibus terminis in sensu composito
implicatur sunt simplex simplici [illegible]
non est concedendum quod numerus predestinatorum
possit fieri additione vel subtractione
quia additio presupponit cui fit
additio et subtractio a quo sub-
trahitur et eadem ratione non potest concedi
quod deus possit plures predestinare
quam predestinavit vel paucio(re)s
hic est similiter quod inducit de factione
quia factio est actus quidam qui
terminatur ad effectum exteriorem
[illegible] quod deus fecit prius et post non fa-
cit ad non dicitur aliqua mutatio
in ipso sed in effectu solum sed predestina-
tio et prescientia hoc sunt actus interni in
quibus non possunt esse variatio sine
mutatione dei. tertio non quod ad
variationem horum actuum predicat
concedi potest. Scotus ubi autem esse prius
in prima hic quod predicatur de potentia absoluta
non sicut aliqua presuppositione sicut
vel non sicut. Scotus d. xl. dist. quod glo-
ria [illegible] tot
de mediis quot sunt operibus qui
predestinati sunt ad vitam [illegible]
[illegible] in penitentia
certa tot quorum plerique [illegible]
[illegible] salvandi
fuit in certa finali. Art. 9 [illegible]
Quinta queritur utrum predestinatio
sit certa sua prescientia et [illegible]
quod quarit dicitur Ioh. iij. Unctio

docet nos de omnibus. Et intelligitur
de omnibus pertinentibus ad salutem
quia certa salutis [illegible]. Tertio quia divine
bonitatis est omnia optimo modo
facere ut homines optimo modo
ducat ad premium. Sed optimus
modus est ut unusquisque sit certus
de suo premio quod unusquisque [illegible] certus
reddi quia ad premium perveniet
quilibet [illegible] perfectus [illegible] quia sicut
dux exercitus omnibus quos
ascribit ad militiam pugnare asserit
et ad premium ut sit certus eodem modo
sic certus est de premio. Sed homines
certi sunt quod sunt in statu merendi et
certi sunt quod ad premium pervenient.
Contra Ecclesiastes ix. Nemo scit utrum
odio an amore dignus sit.
Respondeo dicendum quod nos cum genus aliam
suam predestinationem revelavit
sed secundum legem communem non revelavit
omnibus revelare duplici ratione
quarum prima potest sumi ex parte eorum
qui non sunt predestinati. Si enim
omnibus predestinatis sua prede-
stinatio non esset tunc aliis non
predestinatis certum esset se prede-
stinatos non esse [illegible] se pre-
destinatos nescirent et hoc quo-
dammodo desperationem induceret.
Secunda potest sumi ex parte predestinatorum
securitas eis negligentiam pareret.
Si autem certi essent de sua predestina-
tione certi essent de sua salute
et non essent tanta sollicitudine po-
nerent ad vitanda peccata. Et propter
hoc a divina providentia salubriter est
ordinatum ut homines suam predesti-
nationem ulterius ignorent.
Ad primum ergo dicendum quod tunc dicitur quod unctio
docet intelligendum est de illis que
cognitu ad salutem pertinent. Non de
omnibus que sunt ad salutem pertinent
cognitio autem predestinationis non
conducet ad salutem et si predestina-

sit non. Ad secundum dicendum quod non est unus
modus dandi premium certificare de
premio habendo certitudine absoluta
sed generalis modus est illum premiari
certificare de certitudine conditionata hoc est
quod perveniat ad [illegible] deficiat
certitudo unicuique premium [illegible]
[illegible]. Ad tertium dicendum quod homo
non potest aliquam certitudinem ha-
bere utrum perseveret in statu merendi
quamvis ex aliquibus conjecturis
hoc possit probabiliter existimare
quia habitus nunquam cognoscitur nisi per
actus. Actus autem utrum sint ex virtute
maxime similitudinem habent cum
actibus virtutum acquisitarum
ut non possit de facili percipi hujus
actus de gratia certitudo. Hoc vero forte
ex revelatione certificari debet ex
speciali privilegio. Sed potest pugnare
[illegible] quia dux exercitus ad pug-
nam ascripsit non certificat de premio
nisi conditionaliter quia non coronabitur
nisi qui legitime certaverit. Articulus vi
Quinto queritur utrum predestinatio
possit juvari precibus sanctorum.
Et videtur quod non quia eodem modo adjuvari
et impediri. Sed predestinatio non
potest impediri aliquo [illegible] adjuvari.
Secundo quod positio vel [illegible]
aliquid habet suum effectum non juvat
[illegible] sed predestinatio quia suum
effectum habeat tamen falli non potest
sive [illegible] fiat sive non. Ergo prede-
stinatio orationibus non juvatur.
Contra [illegible] ab aliquo
temporali sed ordo est temporalis predestina-
tio autem eterna. Ergo predestinatio
oratione precedente non potest juvari ad
juvandum. Sed [illegible] corporibus ministrari
[illegible] se [illegible] corpus naturale
membrum ut patet i. Corinthios xii.
Sed unum membrum [illegible] corpus naturale
non acquirit perfectionem sibi debitam

n sua p altius g° n i cor iniustico
s3 inenb' cor iniustici mal°e
psicium p pdestinatois effcs
g° vnq homo no innat ad ef-
fcus pdestinatois qndoq p̄-
tib' altius. Cz9 e q dr gen. xx
q ysaac rogauit dnm p
rebecca uxore sua et de
conceptu rebecce est e p° co
nceptu nat9 e iacob qui ab
eterno pdestinat9 fuat nec
vnqm fuiss3 pdestia° ipleta
n nat9 fuiss3 g° orone ysaac
impetratu g° pdestia° ob
innat9 s. i. quoda smoe de
qusioe sci pauli leg qr e p
dm dixit ad paulu n ste-
phanus sua mea orass3 p te
dispositu i mente mea pde te
g° oro stephi paulu a rep-
barone libauit g° e p ca e
pdestinatois ... q p̄uius
p ab pt aliis meritis gra
g° ca vocc et finale s3 quod
gratia finalis est e pdestinatis
g° ab pt innari pcib' altius
ad hoc q sit pdestinat9 p qqq
dauit p tiano et cu ab inferno
libauit ut dam narrat i
quoda smoe de mortuis et
itam q libat9 sit a societe
reprobo ordib' ... et ...
q p̄uius. Rn° dd q pdestia°
innari pcib' scoz dupr pt
intelligi qr vno° q ordis scoz
innet ad hoc q ab pdestinet
et hoc no pt e9 viuiz de ordib'
s3 q i ppana existit qr tpa-
les sut pdestina° at etna
n3 et s3 q existituti dei psia
qr psia intoz ul pprioz ul
alioz no e ca pdestiatois
ut b° dtm e. Alio° pt intelli
pdestia°z pcib' scoz posse
innari q ordo innet ad quod

pdestinatois effcm sicut ab
innat inscto q° sum op9 pficit
... inquisito de hac qone ab
omib' que dei pri... ... e a re
huis possunt s3 dius de ea ab
eis determinatu quida eni at
tedetes immobilitate dine ordi-
natois posuut q oro ul sacfi-
cium ul hui9 n° pdesse pt et h
dr fuisse opinio oz opioq
omnia immobili nore dicebat
e e dispone supioz corpuq
deos nominabat. Alii eni dice-
bat q s3 h° sacfi° et orones
nalet qr p h9 inuta° pardia°
coz ad quos ptiet dispone
de actib' huanis et h dr fuisse
opio stoicoz qui pocebat re
omes regi quida spib' quos
deos uocabat et eu ab eis ret
pdiffinitu ordib' et sacfitijs
poterat obtineri ut e diffinito
inuta° placatis deoz eius ut
dicebat et ista sniam qnidr
incidisse auiceu qui i sic sue
methaph. poit q omnia q agnu
i reb' huanis quoz p̄ma ca e uos
huane redunt i aiaz celestiu
uolutate poit eni coz celestia
aiata et sicut corq cele ht influ-
enciam sup corq huanu ita aie ce-
lestes sicut ht influenci sup
aias huanas et q ad earz ymaginaco°z
sequut omnia que i hijs infio
eueniut et io sacfi° et orones
nalet s3 eu ad hoc ut h9 aie qei
piat ea quos uolum9 euenire
s3 iste pones a fide s3 aliene
eo q p̄ma pes tollit liberte arbi
a at tollit pdestia° et ... cm
tio alid dd e s. q pdestia° inq
inuta s3 tn orones et alia opa bo
nalet ad qnd pdestiat effcm
In quib' eni ordo cauaz attedi
no solu ordo cauaz ad effcm s3 et

causa

ordo causae ad effectum et ordo causae
primae ad secundam, quia causa secunda non ordinatur
ad effectum nisi ex ordinatione causae primae.
Causa autem prima dat causae secundae quod influat super
causatum suum, ut patet in libro de causis.
Dico ergo quod praedestinationis effectus est
salus humana quae ab ea procedit sicut a causa
prima, sed ergo possunt esse multae causae
aliae proximae quasi instrumentales quae sunt
ordinatae a divina praedestinatione
ad salutem humanam, sicut instrumentum applicatur
ab artifice ad effectum artis
explendum. Unde sicut praedestinationis
divinae est effectus quod iste salvetur, ita
et quod per orationes tales vel merita talia
salvetur. Et hoc est quod dicit Gregorius in primo libro dialogorum,
quod ea quae sancti viri orando efficiunt
ita praedestinata sunt ut precibus ob-
tineantur. Propter quod, ut dicit Boecius libro de
consolatione, non ponuntur preces [illegible] inefficaces.
[illegible] Ad primum ergo dicendum quod
[illegible] quod ordine praedestinationis pos-
sit infringi, ideo impediri non potest,
sed multa sunt quae ordini praedestinationis
subiacent, ut causae mediae; et ista
sunt quae dicuntur iuvare praedestinationem,
non praedestinatum. Ad secundum dicendum quod ex quo
positum est quod [illegible] ordinibus talibus sal-
vetur, non potest orationibus removeri,
praedestinatione remota, sicut [illegible]
salus humana quae est praedestinationis effectus.
Ad secundum dicendum quod [illegible] quo in-
nititur praedestinatio, [illegible] totaliter concedendum.
Ad tertium dicendum quod effectus praede-
stinationis qui sunt gratia et gloria
non sunt habiti per meritorum perfectionem, sed
per meritorum perfectionem sunt [illegible] contra
[illegible] naturalis quamvis non immediate ab
[illegible] perfectionibus [illegible]
[illegible] tamen ad [illegible] quantum ad
perfectionem [illegible] et aliquibus membris
in corpore quod [illegible] immediate ad for-
mationem aliorum membrorum, scilicet cor.
Unde non potest ex flo[illegible] autem in
[illegible] Ad secundum dicendum quod Paulus

[illegible] fuit vel probatus secundum dispositionem
divini consilii, quae [illegible] sed dis-
positione divina sine qua accipitur
influentia [illegible] quod [illegible]
non sunt quod sunt [illegible] praedestinatio,
sed quia [illegible] solum ad praedestinationem
effectum. Ad tertium dicendum quod quamvis prae-
destinationis [illegible] finalis gratiae [illegible]
[illegible] quod [illegible] causa gratiae finalis
quantumcumque [illegible] praedestinationem,
sicut patet ex [illegible]. Ad tertium dicendum
quod quamvis [illegible]
[illegible] vel probatus
[illegible] praedestinatione cum dicatur quod pre-
cibus Gregorii salvaretur.

VII Quoad de libro vitae est primo quaeritur
utrum liber vitae sit aliquid crea-
tum. Et quod sic: Apocalypsis [illegible] vidi librum
apertum qui est liber vitae. Glossa:
[illegible] qui tunc apperiebatur [illegible]
[illegible] vita [illegible] iudicio
[illegible] humana [illegible]
[illegible] liber vitae [illegible] dicitur
[illegible] liber vitae
[illegible] in [illegible] quod quasi
[illegible] que sunt
ad memoriam [illegible] sed [illegible]
datum [illegible] humanam [illegible]
ut patet [illegible] de civitate Dei
[illegible] filius hominis [illegible]
[illegible] liber vitae [illegible]
[illegible] liber dicitur ex hoc quod [illegible] acceptus
[illegible] acceptum dicitur ad [illegible]
[illegible] Deus [illegible]
liber vitae non dicitur ad [illegible]
[illegible] liber [illegible] quandam
collectionem [illegible] distinctionem
et [illegible] sed [illegible]
simplicissima nulla diversitas
invenitur. Ergo liber ibi dicitur
[illegible] quo [illegible] scripta libri
ab ipso libro scripta [illegible]
[illegible] cognoscitur quod [illegible] scripta sunt
et [illegible] quod [illegible]
[illegible] non [illegible] quam divina
[illegible] ipsa [illegible] liber

dici no pt. Sz dt q[uod] q[uo]mis i na
diua no sit aliq realis diuas
tu ubi aliq diuas fr vony. Sz g
q esset fr vony solu ci int[ellec]tu mo
sit diua qualiber requirite
solu fr vony oz q sit tatu i
int[ellec]tu mo liber uite et ita no
ei[us] q[uod] in[n]atu[m] e liber uite
ut et cognito diua de saluat[ore]
Cognito at saluatore sub
scia uisoib q[ui]tinet. Et tu eni
cua e diat i libro uideat q[uo]d
cognoscit scia visioib vi. et q[ui]
xx my electoze cogscat et ab electos
g[l]o diua e liber uite dici pt
et cad tatu. sp Exo xxxii dd
h diua liber uite glo. i. nom
et uetg testa[men]ti. Sz h sit q[uod] tatu
g liber uite dt quid creatu
e liber ut dici q[uod] ei eo ad scp
tu scripta at aliqua diffor[mi]ta
requitq vim et uetg ubi i sui pu
pp sui puite cop[ia] tabule q
ut e scriptu sz diuana multo e
purioz et simplicioz q[ua]m uite q[uo]d
g no pt dici liber. sp liber
e ad h ut i eo legat. sz no pt
dici q[uod] diuana sit liber. q[ui]
ip et scipo legat ut p aug[ustinu]m pz
qui dt q[uod] no i eo dr liber uite
q[uia] ad i scipo legat ad h e q[uod]
cognoscat i sea p[ro]g nescuit.
Ei lib ii pt dici liber q[uia] aliq
i eo legat nec enipt legi ad
ubi i inet aliq difformitas
sic i carta scripta ut lic[et] pt
sui vniformitg o diuana
mitata liber dici no pt. Sp a
libro no accipit cognitio de rebs
tam a carceros sz tam a sig[n]is
sz deo accipit scia de rebs
no q[uia] a signo sz q[uia] a ca g lib
uite diua cognito dici no pt.
Sp nt e signu sui ip[s]i liber at
e signu ip[s]i uitat. Cu g deo
sit ipa uita no pt ipe met
liber dici. Sp alio e sic pud
liber qui ingredi sz ois scia d

sap

ee a do tam a ingredi ho g q[uia] ali
sp alio q[uo]d p[er]tita rebs i speculo q[ui]li
sz dr speculu sap[ientie] vii pp h q[uo]d res
oms reputan i ipo g no dz
dici liber sp ab vno lic oiginal
et qui trascribun liber dn. Sed
mictes huiac et angelice q[ue]da
trascribun a mete diua. du ab
ea cognitiony de rebs accipiut
Ergo metes diua lib uite dr
et metes cate libri dut dici et
liber uite no sp dt q[uod] in[n]atu
e liber uite ut reputa q[uo]z uite
et q[ua]nda calitati ad uita sz h
totu q[uo]d uenit xp[ist]o sp q[uod] h q[uia] i
ipo sic i exeplari reputa ois
uita gr et gl ut dim est
moysi exo xxv vade et fac diaf
xp[istu]s al q[uo]d tibi i mote in[n]atu est
Et ipe nob uita p[ro]uenit g ipe
sp h o pt dici liber uite. Sz g
e q[uo]d dt aug[ustinu]s i xx de ci dei q[uo]da
uis e intellunda diua q fiet
ut cuiq bo vel mala opa sua
ad memoriam reuocet. que ui
mirviuis diua sibi no acc[i]p
Sz uis diua e q[uo]d in[n]atu lib
uite dt q[uod] in[n]atu sp aug[ustinu]s i
eod dt q[uod] lib uite est p[re]scia dia
que falli no pt. Sz p[re]scia e q[uo]d
in[n]atu g rel lib uite[?] q[uod] lib
diuis no pt dici. Ad metha e
ut ipa reputaco uite liber
uite dica. Et sz h sic q[uod]
uita dup reputari pt. Vno
ipa uita sz se. Alio sp q[uo]d ab
aliquiq p[ri]ncipal e vita at sp
scipam reputa pt dup
vno p mon doctrine g quod
reputaco mai pz ad audita
qui e maior sug disciplis ut dr
i p[ri]ci de sur et serato. th no
lib uite dr i q[uo]d q[uia] e doctrina
de uita q[ua]nda et monuit uetg
testa[men]ti lib uite du. Alio p
mon exer, et h q[uo]d reputaco
ad uisu ptinet e lib uite dr

ipe ex qui eo sic exemplari possumus
aspicere qualis sit uiuendum ut
perueniamus ad uitam eternam / sic at
tunc non agimus de libro uite / sed quia
liber uite dicitur reputatio eorum
que ad uitam pertinent qui dicitur li-
bro uite conscripti / pro quadam similitudine ad
res humanas / In quibus cum multitudo
que per unum regitur aliquos gubernantes
ad multitudinem illam admitti-
mus gubernatores ordinarie consistio
illi qui dicuntur admitti ad colle-
gium multitudinis conscribuntur / quia
illius multitudinis consortes et ex
qua conscriptio / et digne principes mul-
titudinis libri admittendi non ex-
cludendi ad consortium illius
multitudinis conscribuntur multitudo sit
que quietissimo gubernatur collegium
erit amplificata / quia nimis
de nota in scriptis libris ordo
illorum qui ad illam societatem sunt
admittendi sunt reputatio libri
uite dicitur / ut patet ex modo loquendi in
scripturis / Iohannes in ewangelio luce x gaude-
te quia nomina uestra scripta sunt in celo
in libro uite / Apocalypsis iij / scilicet nota tibi
quibus qui scripti sunt uita ut hic
hebreorum xij accessistis ad civitatem dei
et vi ... et multorum milium
angelorum frequentiam et ecclesiam
primitiuorum qui conscripti sunt in celis /
Dicitur autem similitudinem sequitur ut
ex hac conscriptione digna ad uitam
conferendam / qui tali multitudini
postquam deo soli / quemadmodum impetrat
non digni ab aliquo tanto dicitur sit
regula ... expresso dicto
... libri uite sicut ... de eo lo-
quitur ad ... Ad primum
... patet ... de libris et glo-
... de libro uite / sed
alia accepit / quando dicitur ex fa-
... in scripto quibus scire po-
test ... exemplari concordante
... discordante / Ad 3m dicendum quod

libris que translatione dicitur de eo
hec generaliter obseruandum quia
impressionem diuinam predestinationem
assumitur / ratio auferendi quod ad
malitatem uel personam uel temporalem
pertinet / Et ita liber sit acceptus
aliquis ex ... impressionibus que
libro inquantum temporalis de nouo
conscripti / sed hoc in diuina predestinatione
non inuenitur / Ad xij dicendum quod de uoce
libri ... diuinam eorum
que cognoscuntur per librum quia per
unum librum multorum cognitio traditur
... oportebat ad multorum cog-
nitionem tradendam / ipso libro esse
diuersitatem / hic autem ex defectu libri
multo cum esset liber perfectior
semper unumquemque posset omnia edocere
quia multa edisserunt / unum autem de
sit summa perfectione ipse liber est
qui multa demonstrat / per id quod est
magis unum / Ad x dicendum quod ex
defectu libri in libris quod uocem
scripte dicitur a carta in qua scribitur
hec enim ad ea ... patet ex quo con-
tingit ut hic non sit id quod hic
tibi uoces ... non dicitur ab
eo ... Ad
ij dicendum quod quamuis diuersitas in
scriptura ... scribitur sit in uoce
tamen reputatio ... in
libro non ... uoce ... ad
... liber uite sicut ... in deo
Ad vij dicendum quod liber uite ut dicitur
... digne ... qui dat uitam in hoc
... quemadmodum ... anima
... in ... saluatore
tunc ex hac ... non digne
... sed ex ... uitam / quia
ipse ... non potest di-
ci liber uite / sed quod de eo hic lo-
quitur / Ad viij patet uel ex dictis /
Ad ix dicendum quod quamuis in deo ulla
sit diuersitas / sed summa ...
... libro scripto et non tali scripto
... sicut ... hic

copia tabule rase q e po ad
oms formas intelligibiles z nulla
earum sit i actu sz tm i potentia dimo
st oms forme rerum actu
et omnes i eo st perfectio cu sim
formiter stat ibi no scriptus
Ad x. dz q illo intellectus z ipse deus
legit et alij legunt prout st sic eis
data nc aug vero non est incedit
quia deus illum intellectum legit sz q hic
manus legit ut cognoscat
que pro necessarium alij et i eo
legunt prout quilibus sit uniformis
mis p totum mquantum sunt
idem cum diversis forme. Ad xi dz
q similitudo rei est duplex una q
exemplaris et hec causa rei alia
q e exemplata et hec est effectus et
signum rei liber autem q forma
aput nos sicut in re q e causa
a rebus ratio ab eo accipiuntur
de rebus non sicut a causis sz sicut a
signo sz scia dei e causa rerum
continens rerum similitudines exem
plares ratio alie intellectus accipit
sciam sic a causa et no sic a signo
Ad xij dz q liber intellectus e re
pa plenitudinis in causa et est similitudo
intellectualis causa et sic liber causa est
signum intellectualis. Ad xiij dz q
i deo exemplaris causa z effectus
incidunt in distinctio ex hoc causa exem
plaris potest dici liber ex hoc
aut q efficiens causa sapientia potest
dici ingenium. Ad xiiij dz q re
putatio speculi hoc dicit dire
putacio liber q reputatio
speculi imaginem refertur ad rem
sz libri mediate cognicione
et continetur cum i libro fit que est
signum notum q est signum intelligibile quam
sit similitudines rerum in speculo
aut tamen forma rerum resultat
i deo aut resultatio libri sz mo
rum speciebus ingenium ipse quod sit
rebus cognoscit sz cognoscendo
causas ratio non speculum et no libri

libri nunc. Ad xv dz q et in metaphorice
scriptore liber dicitur prout ut patet de apoc
alypsi libri apti sit. Et aug expo
nit pro intellectibus scriptore. Non prout
tantum dici liber intellectus p modum pro
dominum ut ex dictis patet. Ad xvi dz
q licet e sic q hoc sit exemplar
causa intellectus aliquo modo non tamen sic q ho
e causa intellectus glo patet aut tamen hec e
exemplar dum dirigebat ad dam
nationem quam hominum non potest dici liber
Secundo quid variis intellectus
liber intellectus dicatur consideratur ut
pluralis i divinis et an q pluribus i ipsis
enim dicitur In capite libri sic
glo apud personam qui e causa mea
sz eadem hec caput i divinis in q hec
principium significat hec principium pluraliter dici
divinis ergo liber intellectus dicitur plura
psit liber dicitur notitia ex aliquo
procedente q scriptura liber a scrip
tore procedit sz liber vite prodit ad
pluralitatem i divinis ergo et liber intellectus
Sed dicit q liber importat processum
realem liber autem intellectus processum
rationis tantum. Sed q nos non pos
simus nominare divina ex his
que aput nos sunt sz sic apud
nos liber procedere videlicet z distinc
te ab eo sicut et liber a scriptore
ergo eadem ratione utraque importabit
i divinis distinctionem realem
praeterea liber rationibus magis distat a
dicente quam liber cordis et ad
hunc magis liber scriptus quam est
liber vocis. Sed ergo liber divinus
q fuit ad similitudinem liber cordis
ut aug dicit realiter distinguitur
a dicente multo magis liber qui
scriptura importat. Pro quo q aut
quid alterum cum q lingua gerat
sermonem quam est de re accipiatur sz de
re liber non sermonem ad re
putandum sz et q ab aliquo scribat
q i divinis accipitur non liber
sermonem ad et pluraliter dicitur p se de

voc libri c q legitur ita q scba
sz q scribi c ab alio. sz q lr
c ad aliu ergo de voc libri c
q sit ad aliu et ab alio sz q
exprimit ab alio aut ab eo
ergo liber vite imputat velocz
originib etc dz pls. Sz q e q
liber vite c ipa diuina pdestia
ut aug dt xx de ci dei. et ut
hr i glo apoc. 20. sz pdestina
dz conlr etc ut mgri pl ergo et
lib vite. Kn. dd q q da dr
q liber vite quoz dz pda
quoz conlr sz cui g et trasferr
i diuia ex voc scpte dz pl
sz hc cu imputat origine ab
alio liber cu no d ab alio scri
bi sz at q imputat reputa coz
coz a qbz scribunt dz conli
sz ista distinctio noi voc
q nos aliq dem de deo no
dz pl d desiu voc origine
velonis imputet sz h q diuia
poz uenit thys at q trslatie
ductio ut actipi methaphora
sz quaruq similitu. Z sz gen
i illo q e de ppa voc de aug
no trasfer sic no leoib i
deo no trasfer pp gencia q e
i sensibili. sz p genciat aliq
ppe leonib vn et lib vite no
trasfer ad diua sz q e tac
cum artificiato. sz sz q e
ppu libri i quatu lib pcede
at a scptore quenit libro no
i quatu e lib sz i quatu e arti
ficiatu. Sic enim domus ab
artifice et cultellus a fabro
sz reputatio coz q scbun
i li e de ppa voc libri i q
h ut tali reputatio e
manet et si ab alio scit q no
esset et quod liber sit et
artificiat vn pz q liber
no trasfuit ad diuia ex h q
ab alio scbit sz ex h q imitat
vl que scribun i li et io tu
reputacio sit quib tot i cer
libri diuini no dz pl sz
conlr tn. Ad p ergo d q ca
quei diuinis conlr dm aly p
psonis supponunt vn h v d
quoz supponit p p pnib quoz p
p fili ut tu de q gnaubit
de q genito et ita et lib quinis
conlr dicat tn pt suppone p
p fili et sz hc d hic caput ul
pulcri i diuinis. Ad 2 dd q
libri sz sua voc q i diuinis d
imputat origine ex q cont i
q e de ubo dom e lib at
no imputat origine ex sua voc
sz qua ad diua trsfer et io
no e simile. Ad 3 dd q qui
liber aput nos realr pcedat
a scptore sic ubu a plato
tn sa pcesso no imputa i
nomine libri sic imputa i no
ubi. no enim pls imputa i no
libri pcessio a scptore q i
noie domus pcessio ab edifi
catore. Ad 4 dd q vo illa
pcedit si voc libri esset vo
ubi scptum h at no e vn ubu
no sc. Ad 5 dd q vo at
hys que ppe dm i h ys at q
methaforic dm sic lib no oz q
queniat eid q o pdca p oia
q q quenit ppe alb optet
q de q q dr leo methafore vn
gulos et pilos. Ad 6 pz vn
ex dcis. Et sil ad 7m.

Circa q m utru liber vite
appropriet filio. et m q liber
cu vite ad vita pz q att
buit p omi sco. i scptuis. Jo 6.
Spc e qui viuificat. g et lib
vite spui sco approp et no filio.
pp h i vnoq potissime e. Sz
pr dr caput sine pn lib

ut pz i p͡o In capite lib͡ri scptu͡ e
de me go pr͡i appa͡ri cz no͡m
+ libri p͡di i quo aliq͡s scribit͡
h͡t p͡pe vo͡m libri ꝫ i memo
di͡ ad scribi go memo͡ h͡t
vo͡m libri ꝫ memo͡ appa͡
pr͡i sic intelligen͡ filio t
nob sp͡ui s͡co go liber vite
+ dz pr͡i appa͡ri p͡ cap͡ libri
p͡r e ꝫ i capite libri vt i p͡o
h͡r scribi͡ de filio go pr͡ e
liber filij et pr͡ dz appa͡ri
oppo͡m Sz q e q͡ aug͡ d͡ q͡ liber
vite e p͡scia dei ꝫ s͡cia filio
appa͡ .i. Corl. I. dimi͡ tte
f dei sap͡m go et lib͡ vite fi-
+ lio appa͡ p͡ liber reputa͡
inspiciat sit sp͡culu͡ et ymago
et carac͡ et fi͡ ꝫ o͡ia ista
filio appa͡ri ut attribu͡tur
go et liber vite filio appa͡ri
Rpo dz R͡n d͡ q͡ appa͡ri n͡ ca
qui r͡oe trahe͡ ad p͡priu͡ at
q͡ e q͡ue toti t͡ni no͡ pt t͡ni
ad p͡priu͡ alicui p͡ue ꝫ h͡
q͡ mag͡ vni p͡ne q͡m alij q͡ at
h͡ c͡m equalit͡ p͡ze repugnet
ꝫ ex h͡ q͡d q͡ e q͡ue maiore͡
h͡t similitu͡ ad id q͡ e p͡p͡
vnig q͡m cu͡ p͡p͡o alt͡ sicut
bo͡itas h͡t qu͡da͡ q͡ueniac͡u
p͡p͡o sp͡c s͡ci qui p͡ce͡t ut amor.
Est c͡m bo͡itas obi͡ a͡ore
Et fil͡ p͡o pr͡ q͡ p͡o m͡q͡ I
hig͡ e q͡da͡ p͡uct͡ p͡ri at
p͡ue e ce p͡uct͡ totius di͡ni͡
Et eadem r͡oe sap͡ appa͡ filio
q͡ h͡t q͡ueacia cu͡ p͡prio eius
p͡ce͡ c͡m filius a p͡re ut v͡bu͡
q͡ noiat p͡ressionem int͡ Cu͡
tu liber vite ad p͡fecta͡ no-
ticia͡ p͡tinea͡t filio appa͡ dz
Ad roe͡ Ad p͡m͡ i͡ d͡ q͡ q͡uenit ita
appa͡ sp͡ui s͡co trinitate q͡ gd

Ite nota totam trinitatem qu͡e est appa͡ri [illegible]

appa͡ filio hac at liber vite
inspiciat Ad 2m d͡ q͡ pr͡ d͡ ca-
put lib͡ no͡ q͡z e͡ v͡ lib͡ magis
q͡uemat q͡m filio ꝫ q͡z filius
tu͡ appa͡ lib͡ vite a p͡re oi͡
Ad 3m d͡ q͡ no͡ e inq͡ueniens ad
appa͡ri di͡ p͡ p͡sonis voce dicitur
sicut domi͡ sap͡ie appa͡ sp͡ui
s͡co inq͡ueniens e domi͡ oib͡ cu͡
domi p͡uct͡ e amor ꝫ appa͡
filio inq͡ueniens e sap͡ Et sic
memo appa͡ pr͡i inq͡ueniens e
p͡ucti͡ intelligi ꝫ at q͡ e
p͡o q͡gnitiua appa͡ filio Et h͡c
no͡ d͡ memo ad scribi
et memo p͡t vo͡m libri i͡
et lib͡ magis appa͡ fi͡ q͡ pr͡
Ad 4m d͡ q͡ q͡uenit liber
appa͡ filio et q͡uenit pr͡i
sit q͡ue no͡ p͡prie ꝫ no͡ e
inq͡ueniens sit pr͡e ad sibi d͡ca
Q͡rto q͡r͡ vtz liber vite
sit id͡ q͡ p͡destinaco et in q͡
aug͡ cu͡ d͡ q͡ liber vite e
p͡destinacio eoz q͡uis dubi͡
bit͡ ac͡na p͡ attributa di͡na
p͡ effectus eoz cognoscimus
ꝫ vide e effectus p͡destinacois
et libri vite sc͡ finalis gra at
gl͡a go id e p͡destinacio et
lib͡ vite p͡ q͡ d͡ metha͡ce
i di͡nis oz reduci ad ad p͡e
dem ꝫ liber vite d͡ meth͡a
i di͡nis go oz ad ad p͡dem
reduci ꝫ no͡ p͡t ad ad p͡e
dem reduci q͡m ad p͡destinac͡o͡z
g͡o a p͡mo Sz q͡ liber d͡ ex
eo q͡ i eo ad scribi͡ ꝫ r͡o
s͡cptu͡ ad p͡destinac͡o͡z no͡ p͡tinet
g͡o p͡destinaco no͡ e id q͡ lib͡
vite It p͡ liber de sui r͡one
nulla͡ talit͡ e͡ inspiciat re͡ eoz
ad q͡ d͡ p͡destinac͡o at inspiciat
g͡o no͡ e id͡ p͡destinac͡o cu͡ lib͡
vite R͡n d͡ q͡ sic ex d͡cis p͡z

liber vite dr̄ ad simil scriptue
p qua princeps ciuitatis dignos ad
mittendis ut excludendis a
ciuitate sue conscripto hec at scripta
inter duas opiniones media incedit.
Sed cum determinatio ipsius princi
pis qui eligit eos quos uult
admittendos ab hiis quos excludit
et precedit ipsam admissionem ul
exclusionem scripta autem predictam
sed reputacio sive predestinacio
etiam et liber vite non ad eum qui
quedam conscriptio diuine predestinacionis
in mente diuina predestinacio cum
predestinat deus qui sunt ad uitam (scriptum bit)
glorie admittendi hec at predestinacio
notitia est aput deum manet sed
scit ex quo cognoscit esse predestinatos
se aliquos esse suam predestinationem
ideo esse scripta qui in libro vite liber
at uite et predestinacio formaliter
loquendo non sunt idem sed materialiter
liber vite ipsa predestinacio sicut
diceremus quod liber est tenens liber loquendo
est doctrina apostoli que docet apostoli
eo conscripta continet et hunc lo
quitur augustinus de ciuitate dei quod liber vite est predesti
nacio vii parte ui ad primum sed contra
quod quamuis omne esse effectum re
spiciat liber vite et predestinacio
non tamen eodem modo sed predestinacio respicit
illum effectum inmediate liber at uite
mediate predestinacio est sicut
causa sed vero consilium ut inmediate sed
in libro conscribuntur sicut nota sunt
note passionum causa et ita liber
mediate est signum ut ad zm
quod liber vite ad ad predestinacionem
diuinis reducitur hec at non est predestinacio
sed predestinacio est cognicio
quod deus aliquos est predestinasse
cognoscit et ideo aliquo modo obiiciuntur recte
dicto quod est difficile unde

Vtrum liber vite dicatur respectu uite
diuina mutate et in quo contra quod de
augustinus liber vite est notitia dei
sed deus sic cognoscit vitam alterius
ita cognoscit suam ergo liber vite
respicit et vitam increatam
liber vite est reputacio ubi
sed non vite creature bonorum enim non re
putatur in sed eius liber vite
est reputatis vite increatis
quod de pluribus et de uno pro
pter de alio propositus dominus
simpliciter intelligitur de eo quod pro
pter sed uita proprius de deo dicitur
quam de creatis et qui uita dicitur
uite est ergo ut omnis de deo de di
nominibus vii capitulo ergo cum in libro vite vita
simpliciter nominatur dicitur intelligi de uita increata
est ut uita reputatio impetrat
itaque maxime cum liber signum
quoddam reputacionis sed filius dei
secundum proprius habet etc. ergo et filius potest dici
liber vite proprius propter liber dei
uite eo quod in libro scribitur sed in libro
scribitur de filio unde in pro
capite libri scriptum est de me
vita at filii est increata ergo liber
uite potest respicere uitam increatam
propter eius liber et eius est liber
vite eiusdem sed creatura est liber vite dei
ergo deus non potest dici liber vite
creature ergo restat quod dicatur liber
vite respectu vite increate sicut
liber ad cognitionem pertinet et
ubi sed ubi proprius est diuine eius
ipsius qui creature pertinet cum deo se
dicitur diuine creatura ergo et liber uite
pro prius respiciat vitam increatam quin
creatam. Sed contra quod sicut augustinus liber vite est   Oppo vii
predestinacio predestinacio autem non
respicit increata ergo nec liber vite
liber non reputatur ad illa quae
fiunt et similitudines sed deus non cog
noscit se ipsum per aliquas similitudines sed
per essentiam suam ergo in sensu est liber vite
sui ipsius. Respondeo quod sicut ex dictis patet   Respo
liber vite est quedam conscriptio p

[illegible] l. b xiii qua digitur conscribi in ita in vite
collatione, sed quod de aliquo predicatur
cathegorice ita vere quod liber vite dicitur
duo habet, unum est quod est acquisita per
collationem aliquorum, aliud est quod gestatur
conceptionem predictam dicentem in
ipsam. Utrumque autem de quo vite in ita
te vita cum glorie non in ea dicitur propter
acquisitionem, sed per unum nunc aliqua
noticia in ita est predestinatis, sed ipsa dicitur
in ita predicit similiter intelligendi
et ipsius notitia, unde liber vite
non potest dici vere vite in [illegible]
Ad secundum dicendum quod non quelibet notitia
dicitur liber vite, sed illa que est de vita
quam habituri sunt predestinati ut est
sequentibus [illegible] dicitur hic potest.
Ad tertium dicendum quod reputatio idest
similitudo est quod continet. Duplex autem
est vel similitudo una que est simul a
veritate que est in intellectu per ideas primo
huius similitudinis propter potest reputatio
sunt. Alia autem est similitudo acceptio
[illegible] et per hunc modum postquam
reputatur prius non est. Ad secundum
dicendum quod ad similitudinem intelligi
quoque de eo quod per posterius dicitur, vocem
aliquam admitti, sicut [illegible] in alio
intellectu attribuitur sicut liber vite, vocem
est quod adiungitur sicut liber vite
de vita tamen per posterius vita
dicitur. Ad secundum dicendum quod sicut reputatur
per posterius, id quod est sicut quodam in
principium eo quod sicut et ideo dicitur
liber exemplaris sicut a principio sicut liber
vite reputatur vitam ut principium
ab ipso deus autem competit esse
primum filius qui est a patribus, sed non
competit vite est quod ad sit ipsius
principium non est sicut de vita et
sic. Ad sextum dicendum quod dicitur de sic
sicut humanum. Ad vi dicendum quod ita
reputatur esse in te quod ut ex [illegible]
potest sicut hic deus potest dici liber
tantum et est. Ad vii dicendum quod [illegible]
non sicut prius est quod [illegible] dicitur

sicut liber vite ponitur hic accipitur et
ideo non est similiter. Articulus septimus
Deinde queritur utrum liber vite
dicatur vere vite vel etiam tantum vite
et videtur quod sic quod sicut vita glorie reputatur
in dei notitia ita et vita nature, sed dicitur
noticia dei liber vite vere vite
glorie, ergo et debet dici vere vite nature.
Preterea divina notitia continet omnia per
modum vite et causa dicitur Jo. i. quod
factum est in ipso vita erat, ergo debet dici
liber vite vere magis et maxime vi-
nerum. Preterea sicut ex divina providentia aliqui pre-
ordinantur ad vitam glorie ita et ad
vitam nature, sed notitia preordinationis
ad vitam glorie dicitur liber vite ut
dictum est, ergo et notitia preordinationis
ad vitam nature dici potest liber vite.
[illegible] super [illegible]
[illegible] dicit glossa liber
vite est divina notitia que constat omnia,
ergo liber vite dicitur veritas omnium et
ita et vere vite nature. Preterea liber vite
est notitia quedam de vita glorie, sed non potest
cognosci vita glorie in cognita vita
nature [illegible] vite transilatur a
vita nature ad vitam glorie, sed non est dicitur
ad de eo quod precedit dicitur quam de eo quod
adhuc [illegible], ergo liber vite magis
respicit vitam nature quam vitam glorie.
Preterea quod est permanentius et quietius est
nobilius, sed vita nature est permanentior
et quietior quam vita glorie [illegible] et
sit quidem quod vita nature [illegible] ad vitam
glorie, sed non continuit ergo vita
nature est nobilior quam vita glorie,
ergo liber vite magis respicit vitam
nature quam vitam glorie [illegible], sed
liber vite est quodam predestina-
tionis secundum Augustinum, sed predestinatio non est
de vita nature, ergo nec liber vite.
Preterea liber vite est de illa vita que
immediate a deo datur, sed vita nature datur
a deo mediantibus causis naturalibus, ergo
liber vite non est de vita nature.

Ad v^m dubium q liber vite qdam noticia e
diriges datorem vite in vite col-
latoem ut dicitur est b[ea]t[us] in collatoe
at aliquo indigemus divitoe
nisi ppter h[ec] q[uod] oz discutie eos q[ui]
dandi e ab eis quia dati no e
vn liber vite no e nisi ve[ri]tas
illius vite q[ua]tu electoe dicit[ur] vita
at nalis e z ea bona alia co[mun]it[er]
omib[us] datur. sz q[uod] vnusquisq[ue] e ca-
pax tio ve[ri]tatis vite nemo est liber
vite sz solu ve[ri]tatis illius vite qsi
ppositu dl eligit e quida da[tu]r
e quida no da[tu]r. Ad sx[tu]m i[ta] dubium
q[uod] q[ui]n[que] iis vita ne ca cpute ad
noticia e sic e vita gl[ori]e nota un noti
vite n[on] e h[ab]et vo[bis] libri vite sic
noticia vite gl[ori]e vo e p[re]dicta.
Ad x[m] dubium q[uod] liber vite no d[icitu]r lib[er]
qui vivit sz lib[er] qui e de vita
ad qua aliquis est electo[rum] pordi-
na[tu]r qui sunt co[n]scripti[i] in li[bro]. Ad z[m]
dubium q[uod] p[ro]vi[den]tia de vita aliquis
p[re]videt ut debitu n[on] e ipso e
sz vita gl[ori]e no p[re]videt[ur] ad ex bo[n]o
placito sue no[n] est tio vita ne
d[ic]at omib[us] qui cape p[ro]sut no
at vita gl[ori]e e ppter h[ec] no e ab li-
ber vite n[on] e sicut e vita gl[ori]e.
Ad x[m] dubium q[uod] gl[ori]a sua no e intelle-
h[ec] mo q[uod] oia co[n]stet[er]i cotinea[n]t i
li[bro] vite sz q[uod] oia q[ui] i eo scribu[n]t[ur]
co[n]stat i s[u]ma sui. Ad x[m] dubium q[uod]
liber vite no solu i[m]portat
noticia ve[ri]tatis vite gl[ori]e sz e quida
electoru ho at ve[ri]tatis vite ut
dicitur e. Ad vj dubium q[uod] vita gl[ori]e e
inq[ua]nto no[n] e q[ui]n vita n[on] e tio
ex vita ne demu[m] q[uod] i q[ua]n[tu]m cor
vite gl[ori]e e sic ex vita ne
gl[ori]e vita no ia[m] q[uod] q[ui]b[us] vita
gl[ori]e p[ro]p[ter] h[ab]eat de vo e vite sic
ex hys q[uo]d est ap[u]d nob[is] no ia q[uo]d dicitur
vi[de]n no oz q[uod] no[n] sit vite inest a de
vita ne q[ui]n simpliciter p[er]fert.

Ad vij dubium q[uod] vita gl[ori]e q[ua]ntu[m] e
se p[er]manencior q[ua]m vita n[atur]e q[uod]
p[er] vita gl[ori]e vita h[ec] stabilit[ur]
sz p[er] actum vita n[on] e e p[er]mane-
cior q[ua]m vita g[ra]t[i]e inq[uan]tu[m] sic e
p[ro]pinquior vnicu[m] i fine sz ex p[ar]te
sua debe[tu]r vita n[atur]e p[ro]logat vita
gl[ori]e p[ro]pinquior at e quoda[m] vita n[atur]e
e quoda[m] no. D[icitu]r e in du[bi]o ad
que d[ic]i no[n] p[er] co[n]secutiv[e] co[n]sul p[er]
qui s[unt] aliq[ui] viuu[n]t i[n]venit a[n]i[m]a multe
s[unt] vna v[e]l o[mn]i p[ar]te e q[uod] co[n]gruit no e
nobilius sz i[m]p[er]f[ec]t[i]us sic albo[rum]
t[ame]n h[ab]o mo vita h[ab]e p[er]nior q[uod] gl[ori]e
alio p[ri]mo p[er] mo[dum] cae sic e ea q[uod] vna
uno mane ad plu[r]es effic[er]e est
extendit e q[uod] e q[uod] co[n]gruit co-
s[er]vacoe i[n]m[a]t[er]ial[is] q[uod] co[n]tra s[e]c[un]d[u]m h[ab]e e
nobilius est at no[n] vita n[atur]e no e
cu[m] ior q[ua]m vita gl[ori]e. [ad ...]

Deceptio qui[n]ta circa libri vite
d[ic]t[ur] simpliciter ve[ri]tatis vita g[ra]t[i]e
e tu[nc] q[uod] sc[ilicet] q[uod] a i eff[ec]tu no[b]ilis
memit[ur] ta[men] ut p[er] p[re]dicto[rum] p[at]e[re]
dedi no[n] sz gl[ori]e e eff[ec]tib[us] g[ra]t[i]e
q[uo]d vita g[ra]t[i]e e nobilior q[ua]m vita
gl[ori]e ergo lib[er] vite p[ri]ncipaliter re-
spicit vita g[ra]t[i]e q[ua]m vita gl[ori]e.
Liber vite e q[ui]da[m] p[re]scientia
co[n]sp[e]ct[io] ut d[ic]tu[m] e sz p[re]scientia
e co[mmun]it[er] p[er] acto g[ra]t[i]e et gl[ori]e ergo et
lib[er] vite utriusq[ue] vita co[mmun]it[er] respi[ci]t.
sz p[er] libru[m] vite aliq[ui]d designat[ur]
ut cives illius ci[vi]t[a]t[is] q[ue]
vita est p[er] vita gl[ori]e aliq[ui]d offi-
cium cives in h[ab]e. Ita p[er]
vita g[ra]t[i]e ab offici[is] cives ecc[lesi]e
militantis ergo lib[er] vite respicit
vita g[ra]t[i]e sic e gl[ori]e. C[ontr]a p[ro]p[ter] q[uo]d de
plurib[us] d[icitu]r dicitur simpliciter intelligi[tu]r
de eo de quo p[ri]us d[icitu]r sz vita
g[ra]t[i]e e p[ri]or vita gl[ori]e ergo cu[m] d[icitu]r
lib[er] vite intelligi[tu]r de vita g[ra]t[i]e.
C[ontr]a q[ui] h[ab]et p[er]fecte iusticia
simpliciter h[ab]et vita g[ra]t[i]e no at d[icitu]r
simpliciter scripti i libro vite sz solu[m] s[ecundu]m q[uid] 1.

spũte instigm g⁹ liber vite
nō respicit simp̃ vitã gr̃e sʒ
finis ẽ nobilior hiis que ẽst ad
finẽ sʒ vita gl̃e ẽ finis gr̃e
g⁹ ẽ nobilior g⁹ simplr̃ dcã vi
ta intellr̃ de vita gl̃e Rn̄.
ddʒ q̃ liber vite ẽst qddã q̃ scp̃
aliq̃ ad vitã optinedã quã
qdã p̃mittit q̃ possiōn quidã
ad h⁹ cm̃ hoiēs ɔsueuit co
scribi at ipse d̃r hr̃e ut pos
sessio q̃ hr̃ ad vitã & hec ẽ
t q̃ uo nllus de sa p̃ti ut in
phe d̃r t p̃io methã q̃ scia q̃
ẽ de deo nō ẽ hũa possessio sʒ
dĩna qr̃ solus deus p̃fte se ipm̃
ɔgnoscit. hō at ad ɔscēdm̃
ipm̃ defic̃ens mem̃ tio tūc
uita hr̃ ut poss̃o q̃ p vita
omis defc̃us vite opposita ex
cludit̃ h̃ at b̃sã vita gl̃e q̃
omis mors & corl̃ & sp̃ualis pe
nitq̃ absorbebit̃ ut il̃ & tūc
at po morcedi. Nō at vita gr̃e
t io liber vite nō resp̃t simp̃
vitã gr̃e sʒ gl̃e tm̃. Ad p̃m̃ g
ddʒ q̃ gr̃a tã ẽst nobilior hiis
quor ẽst ca ẽ effcũs for̃l et
final̃ t io q̃ ẽ in talibʒ cans
nobilior ẽ eis q̃m in hiis q̃ ẽ se
ta q̃ sʒ ma ẽ in p̃fcor ẽ co q̃ ca
t io ad ẽ in ma in gnobilit
qm̃ sit in mat̃iato In ma ẽ ẽ
incoplete in po sʒ in mat̃iato
ẽ actu. omis at dispo q ẽ
p̃pat sbm̃ ad aliqm̃ forma
ul p̃fcoem̃ recipiedam̃ redu
cit ad cam̃ mal̃ & h mō gr̃a
ẽ ca gl̃e & io vita ẽ nobilig
in gr̃a qm̃ in gl̃a. Ad 2m ddʒ q̃ p
destinaco nō respicit gr̃am
nisi q̃ ordinat̃ ad gl̃am. Vn̄ ẽ
p̃destinatus nō ẽ nisi hiis
qui hñt finalẽ gr̃am quasi ẽ
gl̃a. Ad 3m ddʒ q̃ omnibʒ illi
qui hñt vita gr̃e sunt ciues

ciuitẽ milit ãtẽ tñ stat ẽ ẽcũe
militãtẽ nō ẽst talis q̃ vita
plene habet tñ adhuc venetur
pō ad mortẽ & io vita h nō d̃r
lib̃ vite. Ad 4m ddʒ q̃ quis vita
gr̃e sit p̃or in uia gudinis q̃m
vita gl̃e tñ vita gl̃e ẽ p̃or sp̃ia
p̃fcoalt ut finis hiis que ẽst
ad finem. Articulus octauus

Octauo queritur utrum possit dici
lib̃ mortis sic d̃r lib̃ vite
& vt̃ q̃ sup id luc x gaudete
qr̃ nomina vr̃a sc̃pta sunt i c̊lo gl̃o si q̃s
celestia sive trrẽsta gessit p
hec q̃ s lrãs adnotatq̃ apud deũ
memoriã eternalr̃ ẽst affirm̃g
sʒ sicut p opa celestia q̃ ẽt opa
iusticie q̃s ordinat̃ ad vitã ita
p opa trrẽstã q̃ ẽt opa pctõr
ordinat̃ ad mortẽ. g ẽ sicut i deo ẽ
tõ scp̃to ordinata ad vitã ita
ẽ ibi tõ scp̃to ordiata ad mortẽ
g sicut i deo d̃r lib̃ vite ita
liber mortis. P̃ lib̃ vite i deo
po̊ m̃ qr̃m apud ẽ tõ scp̃tos hẽt
quos ad eterna p̃mia p̃parauit
ad sil̃itu sʒ eius q̃ p̃ncepes t̃ ung
tõ scp̃tos tenet illos quos ad
aliq̃s dignitates destinat̃ sʒ sic
p̃ncepes ciuit̃l hẽt descp̃tos
dignitates & p̃mia aut & p̃cabt
supplicia. go & sil̃r apud deũ dʒ
poni liber mortis. sʒ sicut deus
ɔgnoscit p̃destinaco sua q
alios p̃parauit ad vitã ita
ɔgnoscit reprobacõn sua qua
alios p̃parauit ad mortẽ sʒ ipa
noticia qua deus hẽt de sua p̃
destinacõe d̃r lib̃ vite ut dcm̃
ẽ g o & noticia reprobacõis dʒ dici
liber mortis. Sʒ ɔ p̃ dionysius
de di no i p̃nci. De diuinis nō ẽ
audendm̃ ad dicendm̃ q̃ ẽ p diuĩ
sacra scp̃tm̃ tradictũ sʒ lib̃
mortis nō inue i scp̃ta dici de
deo sic lib̃ vite. g ã nō debemus
poni lib̃ mortis. Rn̄. ddʒ q̃

deo q̄ i libro scriptu᷑ hr̄ ht ab ali-
qua noticiā p alijs puilegiatā
vnde vr̄ tullio᷑ scitoꝝ a deo.
liber dici dꝫ de quīq alīq specia
lem noticiā p alijs ht. Est at
i deo dupx cognicō. s. simplici᷒
noti͛ scia, et scia approbacōis. scia
simplici᷒ noticie quīs c omībꝫ et
bonis et mal. scia at approbacōis
ē bonoꝝ tm̄ sc̄tio bona habent ali-
quā puilegiatā cognicōnē ideo
p alijs voc̄ cogit liō ꝯscribi dn̄-
no at mala ꝯ ꝯ no dr̄ liber
mortꝯ sicut dr̄ liber uite. Ad primū
z̄ dm̄ q quidā opa celestia expo-
nunt de opibꝫ contēplatiue uite
opa at terrestra de opibꝫ actiue
vt utrq̄ cum ab ꝯscribi᷑ ad uitā
no ad mortē tñ tant ꝯ sp̄ō
ad libꝛū uite ptinet et ecōtra
ad libꝛū mortꝯ. Quidā vō p opa
terrestrā intelligunt opa ptīp q
quīs ab pse loquēdo ordinē
ad mortē sicut p actus ab ordiā
ad uitā inquātū ab pcccm
resurgit eā autoꝝ et huiꝰ. vl
pt dici et melig ꝯ ei dīd ad p
baltiꝝ cognostitiꝝ pt intz dup.
vnio ut pro designet tam cog-
nicōis ex pte cognoscitīs. et no pt
intelligi i ppoito qꝛ opa que cog
sat bona vel mala no sut ta
nꝫ dine pstīe ut pdestiacōis
nꝫ pdestinacōis ē ñe alio
ut designet tam ex pte cogti
et intelli i ppoito. Dr̄ ei ab
ee denotatiꝰ apud dei memoriā
p opa q. ꝯsistit no qꝛ hꝰ opa
sint ea que deꝰ cognoscit sꝫ qꝛ
deꝰ cognoscit q p hꝰ opa ab
hītur ē morte uel uita vn
pꝫ q glo no loꝛ de ꝯsp̄to ē
q ptinet ad libꝛū uite. q ē ex
pte dicēt. Ad 2m dm̄ q aliq ꝯscri-
bun i li. ut ppetuo uotī ineat

Illi at qui pūun p pctīs. pas
exterminant a noticia hoīꝝ
et ido no ꝯscribun. uꝫ forte ad tpr
quousqꝫ eis pena insligat
sꝫ illi qui deputat ad dignitat
et pmia ꝯscribun simpr ut
q ppetua memō habent.
Ad 3m dm̄ q de reprobis dr̄ no +
ht noticia puilegiata sic
de pdestinatis et ido no ē sile.

Questio ē de cognicōe
angeloꝝ et quīt primo utrū
angelꝯ uideat deū p eēnciā et vr̄
quo Jo. i. deū nemo uidit 1
vnquā. Sup quo dt Crisostomꝰ sꝫ
ipe dico celestes eēn. ipa che-
rubin et seraphin ipm ut ē
vnquā uidē potuīt. sꝫ quicqd
uidet deū p eēnciā uidꝫ ipm
ut ē. ergo angelꝯ no uidet deū p
eēnciā. p Exo. 33. sup i. loqbat 2
deꝯ facie ad faciē. dt glo
sicut dein hoīꝝ et angeloꝝ +
quisquis ē vnquā uidē potu-
it. Ido q ppꝰ sꝫ angꝰ desiderā 3
ē verū no hīt. sꝫ angli desiderāt
i deū respicē ut dr̄. i. petri.
go deū p eēn no uidet p Aug
sup Jo. Et ipm q ē deꝰ no solū +
ppheꝯ sꝫ angli ul archangli
uidē potuīt. Ido q p hꝰ q ipm
q ē deꝰ ē eēn dei p omē q 4
intr ab intu. p aliquā formā
ui. sicut go intꝰ uidꝫ eēn dei.
oz q p aliquā formā eā uideat
sꝫ no pt ipam uidē p diuīā
eēn qꝛ forma intꝰ intellēt
sa cuīuꝰ i actu et ē actꝰ
eiꝰ et oz q ex ea et intu effi-
ciat vnū q no pt dici de diā
eēn quo pt uenire pti ꝯsti
tuēnꝫ aliqꝰ go oz q angelꝯ in
telligēs deū uideat eū p
aliquā aliā formā no uidꝫ eū 7
p eēn et p intꝰ dꝫ ee ꝯcordatꝰ
intelligit tamē intelli sit pstio

intelligeret. Sed nulla potest esse proportio
inter essentiam divinam et intellectum angeli
quia in infinitum distat et talium
nulla est proportio. ergo non potest deum ange-
6 lus per essentiam videre. Praeterea nihil assimilatur
alicui nisi per similitudinem eius re-
ceptam in ipso. sed intellectus angeli
cognoscentis deum assimilatur ei
cum omnis cognitio sit per assimilationem.
ergo oportet quod constet ei per similitudinem et
7 non per essentiam. Praeterea quicunque ad perfectam
cognitionem consistit de eo quid est.
Sed ut patet per dionysium et damascenum de deo
non potest sciri quid est sed quid non est
ergo intellectus non potest videre deum per
8 essentiam. Praeterea sicut dicit dionysius in epistola
ad gaium deo tenebre dicuntur
propter superhabundantem eius claritatem
et propter hoc absconditur omni lumini
et occultatur omni cognitioni. Sed
claritas divina non solum excedit
intellectum nostrum sed et angelorum. ergo
eorum cognitioni claritas divine
9 essentie absconditur. Praeterea dionysius sic ar-
guit capitulo de divinis nominibus cognitio
10 existentium est. sed deus non est existens
sed superexistens. ergo non potest cognosci
nisi supereminenti cognitione que est
cognitio divina. Praeterea dicit dionysius in epistola
ad gaium. Si quis videns deum
intellexit quod vidit non ipsum
vidit sed aliquid eorum que sunt eius
ergo deus per essentiam a nullo intellectu
creato videri potest. Praeterea unumquodque
11 fortior tanto [illegible] magis remo-
tum videre potest. ergo quod infinite distans
videre non potest nisi a visu infinite
virtutis. sed essentia divina infinitum
distat ab omni intellectu creato
cum ergo omnis intellectus creatus sit finite
virtutis nullus intellectus creatus poterit
12 videre deum per essentiam. Praeterea ad cognitionem
qualem requiritur medium sed medi-
um non est in superioribus [illegible]
Cum ergo intellectus sit inferior divina

essentia intellectus creatus deum per essentiam
13 videre potest. Praeterea ut habetur [illegible] medium
[illegible] medium
[illegible] ad medium ut passivum
sed divina essentia non potest se habere ut
passivum respectu alicuius intellectus creati
ergo intellectus creatus deum per essentiam videre
14 non potest. Praeterea omne quod per essentiam videtur
intellectu attingitur. sed nullus potest attingere
ad id quod in infinitum distat ab ipso.
ergo intellectus angeli non potest videre es-
sentiam dei que in infinitum distat
ab eo. Sed contra est quod dicitur Mathei xviii
angeli eorum semper vident faciem patris
Faciem enim patris videre est videre es-
sentiam ipsius. ergo angeli vident
deum per essentiam. Praeterea angelis beatis non
videre deum sicut nobis promittitur in sta-
tu beatitudinis sed nos videbimus deum per
essentiam ut patet per id i Jo iii videbimus
eum sicuti est. ergo et angeli vi-
dent deum per essentiam. Praeterea angeli cog-
noscunt eum a quo facti sunt. Sed ipsa
essentia divina est a qua angelorum [illegible]
sentia divina vident. Praeterea conse-
quitur per essentiam suam [illegible]
[illegible] ad filios [illegible] essentiam
[illegible] ei deo [illegible] ergo cum angeli
deum videant vident eum per essentiam
suam. Praeterea intellectus est fortior cogi-
tatione quam affectus diligendo
unde dicit augustinus precedit intellectus se-
quitur autem affectus sed angeli
diligunt divinam essentiam ergo multo
magis vident eam. Respondeo quod circa
hanc questionem quidam erraverunt
dicentes deum per essentiam a nullo unquam
intellectu creato videri posse propter
excedentem distantiam que est inter intellectum
creatum et divinam essentiam sed hec positio sus-
tineri non potest cum sit beatitudinem constat
cuiuslibet creature intellectualis creata
beatitudo consistit in sua perfectissima
operatione que attingit ad supremum quod
creatura rationalis [illegible]. Non autem quod

btitudo angelice caritate vonal i no-
bilissima visione intellectus consistat.
Nobilitas autem intellectus visionis est
ex nobilitate intellectus sicut dicit philosophus
in x ethicorum quod perfectissima operatio virtutis
visus bene dispositi ad pulcherrim
corum que cadunt sub visu. Ergo
caritati vonal suam perfectissimam vis-
ionem non pervenit ad videndum divinam
essentiam beatitudo eius non esset debite
sed ad sub deo quod esse non potest quia ul-
tima perfectio rei est quod attingat
ad suum principium. Impetrat deus omnibus
creaturis rationalibus immediate concedit
ut fidelibus in ratione vnde (?) ut ?
ut omnibus creatura rationali que ad beati-
tudinem pervenit divinam per essentiam vi-
deat. Sed oportet intelligere quomodo sit modus
videndi divinam per essentiam. In omni siquidem
visione oportet ponere ad quod videns
visus videat et hoc est essentia ipsius
visibilis sicut deus cognoscit seipsum
vel similitudo sicut homo videt la-
pidem et hoc ideo quia ex intelligente
et intellectu oportet aliquo modo fieri intellecto
fieri vnum. Non autem potest dici quod essentia
dei videatur ab aliquo ab aliquo
intellectu creato per aliquam similitudinem.
In omni enim cognitione que est per
similitudinem modus cognitionis est se-
cundum convenientiam similitudinis ad rem cuius est similitudo
et dico convenientiam secundum representationem
sicut species in anima convenit cum re
que est extra animam non secundum esse naturale
ideo si similitudo deficiat a repre-
sentatione speciei non autem a representa-
tione generis cognoscetur res secundum ra-
tionem generis non secundum speciei. Si autem deficiat a
representatione generis representatione autem
convenientia analogica tantum tunc nec
secundum rationem generis cognoscetur sicut si
cognosceretur substantia per similitudinem accidentis
omnibus autem similitudo dicitur esse in
intellectu recepta non potest habere convenientiam

convenientiam cum essentia divina nisi analogice
tantum. Et ideo cognitio que esset per talem
similitudinem non esset ipsius dei per
essentiam sed multo imperfectior quam si
cognosceretur substantia per similitudinem accidentis
et ideo illi qui dicebant quod deus per
essentiam non videtur dicebant quod videretur
quidam fulgor divine essentie intel-
ligentes per fulgorem illam similitudinem
lucis increate per quam divinum videri
ponebant deficientem tamen a repre-
sentatione divine essentie sicut deficit
lux recepta in pupilla a claritate
que est in sole. Unde non potest defigi
dicebant videretur ipsam solis cla-
ritatem sed videt in speciebus quosdam
fulgores. Restat ergo ut in quo
intellectus divinus divinum per essentiam videt
sit divina essentia. Non autem oportet quod ipsa
divina essentia fiat forma ipsius intellectus
sed quod se habeat ad ipsum ut sicut ex
forma et materia efficitur vnum ens
actu ita licet dissimili modo ex essentia
divina et intellectu creato fit vnum in
intelligendo dum intellectus intelligit et essentia
divina per seipsam intelligitur. Qualiter
autem essentia separata possit coniungi
intellectui ut forma sic ostendit commenta-
tor in iii de anima quandocumque in aliquo re-
ceptivo recipiuntur duo quorum vnum
est altero perfectius proportio perfectioris
ad minus perfectum est sicut proportio
forme ad suum perfectibile sicut lux est
perfectio coloris cum ambo recipiuntur
in diaphano. Et ideo cum intellectus
creatus qui inest substantie create sit imper-
fectior divina essentia in eo existente
comparabitur divina essentia ad ipsum intellectum
quodammodo ut forma. Et huius exemplum aliquale
in rebus naturalibus invenitur potest. Res enim
per se subsistens non potest esse alicuius
materie forma sicut ad demonstrationem
sicut lapis non potest esse alicuius materie
forma sed res per se subsistens quia

calet pt ee formes sic de ua
pzt silr quodam ex dna q
e actu pur conunib hat
ee oio distinctu ab intu
efficit tunc forma intelli
tio d ingrd i y dis e formare
q uno corp ad aliam vole
e quedam exo hite unioib ad dz
spt racil Ad 2m go dz q e dre
h un ut e pt intelligi dup
uno mo ut mo quo res uisibil
cadat sub uisio hec e d et ut
uidea tre uisa p eu mo quo ui
res h mo de q ut e ab angel
uide z uideb a btis qr vide
but ee q hrere mo que
heret intelli q h Io 3 vide
bim eu sicuti e Et homo pt
intelli ut mo p dicus in for
uisionem uidentem ut si talis sit
mo uisioib ipis qual e mo
ee e vt uis e et dno intu
cato pt de q uidet ut e quia
impole e ut mo uisionib
intq catu sit ita sicut al sit
mo quo de q e sic et h mo intel
ligetur ex dicer Crisost sic
dm e ad 2m pt 3m Ad 3m dz
q for q intq uidet dm p
eam uidet dm e ipa ee dna
in tuse q sit for q e p sin
i eendo s q se heat h mo i
intellido sicut for q e p sud
i eendo Ad 4m dz q ad cogni
no requir assimila n p p hec
ut cognosces aliq cogito
uniat p sicut at e unio qua
unit ipa res p ee in sua int
cogni si univ e similitud sua
tio quia ee dna unit int
anglht ut for no requir q
ad ea cognoscenda alig eius
silitud informet q q intue
cognoscat Ad 5m dz q proporc
p p lo n ea q h itudo quti te

ad quti te sic q equal una alti
ut e pla z ex inde transfatum e
proporcoib ut h itudo cause vel
ad re altam proporco nou e
sicut dna in a proporcoata ee sse
in quitu sic h ad formam in eo
no cosiderata aliq h itud cui
et silr intq catu e proporcoata
ad uidem dna ex inq 2
ht ad formam in eo in eo co
siderata aliq h itud ipam q
dam ut ad formam intelli
conunib s q quti te intte nulla
possit ee proporco p distancia
infinitam Ad 6m dz q auctoritas
a dyonisi dam intellenda e
de uisione vie q intq uiator
uidet dm p aliquam formam q
ta for deficit a representacoe
dne ee rationo pt nisi si in
cognosci q de q e sup id q intu
representan q e q e uenia et
occultu h e nob in q mo
cognicoib ad que puenire
possimus in uiatione de q e
s q in dno e si ipa dna ee
sufficient representat se ipam
tio q in sit int tum ut for de
ipo de q nisi no solum q no e
s z q e Ad 7m dz q dna
claritas in tumatore exce
dit quitu ad duo excedit e
potenciam intute intellectuat
exoh et tamen q no sit tanta p
porcio uisioib in q sta e p sua
ee sue q quia efficacia actois
mensura s intute agentis
excedit forma q in t q in ne
intel tio de q in p ecuyno p
ut ex dcis p3 s in uisoe bta
de q e excedit q in h intu e in
int q uno ita p sic e uidebit
sic p sic e ee no aut excedit
forma q uidebr s ee sua
tio ipm q e de q uidebit
Ad 8m dz q ro dyony p
de cognicoe vile q e p formas

contiu tatoz z tiono pt ptige
ad id q e supeyozib h atnd ee
i uisoe pricstio vo eq no e ad
ppoitu. Ad x. dd q auotabi
dyoij e intellida de uisoe
vieq qgnosit deq p aliqua
form tata z h vociam dta.
Ad xj dd q io oz ee maiore
efficatia uis ad h q admo
tori ideat q po passiua est
uis. po at passiua quto est
pfcioz tato pt moue a mi ori
sit eq po actia quto e pfcioz
tato mag pt moue quto ca
mag tale fit tato a mi ori
tale fit. quto at ad a remocori
ui tato sub miori angulo vi
z ita ui e q ad uisu de uisibili
pueniret. sz si equat for pueni
ret a ppinq z remoto no ma
gis ui ppinquu qm remotu
ipe at deq qm ibi infinitu
distet ab int anglico ti to
eq sua int quigili tio no
e sualr. Ad xij dd q duplex est
iudiciu. vnu quo iudicamq
qualis res ee deat z h iudiciu
no e nd supioz de inferiorib
e quo iudica qualis res sit. et
h iudiciu pt ee de supiori et
de equali. Nos enim possu
iudicare de rege an sic ut
sedeat qm de rustico z tale
iudiciu e cognitoe. Ad xiij
dd q iudiciu no e actio que
egrediat ab agete i re exterioz
que p ea trnsmutat sz e opatio
qda i ipso opante consistes ut
pfctio ipius z io nao oz q e deq
iudicat int qut sup sit ut pas.
siuq m ib p mo passi signifie
hmo mag ssibile z intelligibile
de q e iudiciu sc h ad int
ssm ut agens inquitu sentile

ut intellige pati quoddam e
Ad xiiij dd q int q catquq
ptingit ad eeu dinamit sit
eqsime cu ea ptingit ti ad
ipam ut ad form intellie
Sedo quit utz int angli
ut hoib b tieeu dina co
phendat z ui q simpl con
sui totu u sz eeu dina e
simpl g cu ang obbtea
uideat totu uidz z eoph edit
Sz di q lz uideat to no tu
totalr Sz q totalr qda mo
h omib mo dine eeu e ipa
uet ee g si uideb ipa
eeu to ui totalr p efficat
actoib mesura form q e
pri agedi i e ptrcipia agete
sicut de calore z calefice
pz Sz for quit int e pri
intellonal uisioib g tata
ee efficat int q uideb di
quta e pfectio eeu e ang co
phedet ipam p sic p demra
scie e pfcissi mo eqsi tedi
tepleza ita scie q quide
e pfcissi mo cogs tedi
incoplexa sz ome gplexu
q scit p demrat om ophed
g omne id de qua scit q e
co phedi z sz illi qui uidet di
p eeu sciunt de eo q e tunt
a sc scie quid e qm sci eeu
vi g co phedut angli eeu
dina p. phe ix. dd sequoz
at sig b mo co phedaric Sz
deq pfecte co phend aplm g
ap ad h tendebat q pfecte
co phedet dui p glo cui dt
vt co pheda i ut cognosca
q sit imensitas dei q oz int
excedit sz no e int co phes iu
re immesit g b ti pfecte co
phedut dina com Sz q eque amb sit

sup luca. ca q i do hitat plei z
Bonif nemo coffex nemo
mitta al ocul cophon t ps
aug q i co h li. i cophedi t lg
finet ctiussi pici put 3 de do
h e impgec cit sit infinit9
go no pt cophendi. s aug
dt i lh. de uideo dru dd ple-
nitudine no solu oculi coz
3 ne mete q alij cophen
Qu o dd q i ppe dr cophedi
ab aliq q ab eo includit
Dr em cophedi qn sit ex
omib3 ptib3 apphende pt
q e vndiqz inclusu h v e
q at includit ab aliquo ex-
cedit includens 3 e minq i
cludetem ut salte eqlet 3 at
ad quti te ptinet vnis dup e
quti te e duplex mod cophe-
sionis s q quti te dimesiua
t vtualis s dimesiua q de
ut dolium cophe vinu s v te
at ut medr cophedi for 9
quu in me venet ipsa forma for
e p hmoi dr aliquis q
mita cophede sui q gnitu
nigutur s q gitu p sit sub
stat q gm tom eq tuc at a co-
phesione deficit qn q gmtu
q gmtom excedit hic at ex
cessu dimisione i dui s po is
cosideand e In potentijs em
sitiuis obiu q pa ad pom
ho solu s quititate vtuale
3 e s quti te dimesiua eo q
sibilia mouet sensu ut poti
i magnitu e corpore no solu
ex vi qualit corpore sensibilis 3
e s quti te dimesiua ut pz
de sensibilib3 quib3 sen cop-
hesio sensus pt impedi duplr
vno ex excessu sensibilis s quti
vtualis sit impedi oculus a
cophesione sol q vtg clarit

sol quia eniusibil excedit poz
vtutem visiue quecasti oculo
alio ex excessu quti dime
siue sit impedit oculus ne co-
phedat totam mole corpis pa-
te videt e ptem no q i pmo
impedimento no accidebat
sit em omib sol pteb vide
a nob s no psetu sit visi e
ad intellm at qpat intellus p
actiuis quidet s quti te dime
siua aut naliq no in intellis a
sensu accipit q in 3 intellus no im
pedit a cophesione infiniti
s quti te dimesiua tali q pat ad
eo e i intm ttu e ad ea intm ttu
psetat no qpat ad intel
ligibile s quti te dimesiua
cum intell9 sit virtus no utens
organo corali s p se copat
ad ipam solum s quti te vtuale
e ioi hijs q p se intellig fine
quitate ad sensum no impedi
cophesio intellus ad ex excessu
quti te vtual qui s i d qui te
hmoi intelligendi pfecto re
qm sit mod q intell qu it gt
sicut si ab aliquo nostat hec
q cloni e angulo h e e tres angulos
equales duobus rectis p pba
ctionem ut potest p duct
ita quti dino cophe ipaz
no q p vna pte eq ignoret
alia scita s q ista q clo est
scibilis p demonstratoem ad qua
q gnoscebu nod p uenit e io no
cophent ipam e p no stat psi
sub q gmeoe eq e costat at
q in int tu angli pti e q m ad
nisionem diuina no h e locu q n
titas dimesiua e io cosidc
vada e ibi eq litas ul exce
s quti te vtualit e in dtg at
diuine eey q e intellis excede
int tu angl i cuit e i cmm ite e tatu

shc q̄ cognoscitur vitas em-
dine ess̄ qua cognoscibil̄ ē
excedit lumine angl̄z intel̄s cr̄ati
quo cognoscitur ētio ipsa lec ē
q̄ ab intel̄s creat̄ diuina ess̄
compreh̄edat̄ no q̄r p̄te aliq̄m eg
ignorat (qr) ad p̄fectum modū
cognicōibus ip̄ius p̄tingere no p̄t.
Ad t'm ḡo d̄m q̄ diuina ess̄ ab
angelo to(ta) v̄r q̄r n̄l eg ē no visū
ab eo ut sic h̄ tota exponat̄
p̄natie no p̄ p̄te p̄ruū No
tn̄ p̄fecte videt (qr) no sc̄ q̄ca
compreh̄edat̄ Ad t'm d̄m q̄ visio
qualit̄ t̄n p̄ mo(dum) cōsid'ari p̄t
ip̄ius videntis ab̄solute q̄ ē visa
capacitas q̄ intel̄s angli co(gnoscen)t
videt d̄m h̄ ē dūn tota v̄tu
intel̄s sui adhibet ad vid(endum) d̄m
Aliq̄ mo(do) ex p̄te ip̄ius rei vise ex h̄
mo(do) n̄ ē ad qū q̄litas ver-
cucati deo no ā sit q̄litas
q̄m s̄ba mo(do) eg ē ipsa ess̄ēcia
et tol' videt d̄m q̄r videt
totum modū ver(itat)is ... q̄ tam
ess̄m z ex p̄te q̄ visioib̄ q̄ ē mo(do)
intel̄ videt et veri(ta)s a(c)tio d̄r
modū videt p̄ cōparacōz ad re-
visam t̄uc dicit̄ ab aliq̄ vi-
de(re) tale qū visio h̄t mod̄ to-
talem et h̄ ē cōtingit a p̄fectīb
mo(dis) visioīb sic ē mo(do) visibi-
lit̄ ip̄ius rei et h̄ mo(do) no sol'
v̄r diuina ess̄ ut ex d̄cis p̄z
sic ab q̄ si scit aliq̄s p̄po(sitio) ē
demonstrabil̄ ... demonstra(ti)ōz ignorat
scit q̄d totum mo(do) q̄ ... cognoscibil̄
eg h̄ ne scit ea s̄ totum mo(dum)
quo cognoscit(ur) Ad t'm d̄m q̄
r(ati)o p̄cedit q̄n for(m)a q̄ ē p̄ncipiū
actiōib̄ agentis adeq̄t ... t̄n mo(do)
sui p̄ncipiū omnib̄ formis
no subsistentib̄ ...
h̄ diuina ess̄ ... sit
ut for(m)a intel̄s q̄r tn̄ no capit

ab intel̄tu visis s(ecundu)m mod̄ intel̄s reci-
pientis et q̄r actio no ē tm̄ for(m)e
s̄ z agentis h̄ no p̄t ee ita
p̄fc̄a actio sicut ē p̄fc̄a for(m)e
que ē p̄ncipiū actiōib̄ cu fit
defc̄ib̄ ex p̄te agentis Ad
t'm d̄m q̄ reb̄ comp̄h̄endit(ur) eo
diffinitō cognoscit(ur) si t̄n ipsa
diffinitō cōp̄henda(tur) si sic ip̄e
ē cognoscere ve sine cōp̄hensiōe
itaq; diffīoni ip̄ig t'mis ipa
v̄ret no cōp̄hensa angelg at
quamuis videat aliq̄ q̄ ē de eg
no t̄n h̄ comp̄hendit Ad t'm
d̄m q̄ visio dei p̄ ess̄m p̄t di-
ci comp̄hensiō cōparatōe ad vi-
sionē vieg ... ad ess̄m no p̄tīet
no t̄n ē comp̄hensio simplic̄
vocia d(icitu)r a(c)tio cu(m) d̄r comp̄he-
dasic ic h̄ ... not cōparacō
similitu(dinem) no eq(ua)li(tatem) Ad vi d̄m
q̄ ip̄a infinitas dei videb̄it(ur)
s̄ no videb̄it(ur) infinite videbi-
tur tot' mo(do) s̄ no tol' ut
d(ictu)m est ¶ Articulus tercius

Tercio queritur utrum angelg eo
p̄ns naturalib̄ potuit p̄ti-
gere ad videndū d̄m p̄ ess̄m et
v̄r q̄ sic q̄r s̄ aug(ustinum) sup ge(nesim) ad
literam angli p̄ma sue condi-
cōis i q̄ statū fuimt i nalib̄
ereciunt multi dum videmt
cāritatis fiendas i vbo s̄ h̄
ee no potuissz n̄ i vbu vidisset
ḡo p̄ nalia p̄ura intel̄s angli
vid̄t d̄m p̄ ess̄m p̄terea p̄t mag̃
intellig̃e intel̄s ḡ p̄t t̄ magis
intellig̃e s̄ ess̄ diu(in)a ē maxime
intellig̃e cu sit maxime a ma-
terialib̄ ex q̄ cōtingit ad ee intel-
ligibile actu cu tn̄ intel̄s angli
nali cognicōe possit cā intel-
ligibilia intel̄s ḡ multo forcig
poterit intel̄s ex nalib̄ p̄ncipiis di-
uinā ess̄m Et z d̄r q̄ s̄ diuia ess̄
sit i se maxime intellig̃ no t̄n
maxime intelligibilis tui angelico

Sed contra quia quanto aliquid est magis visibile in se
non tamen magis visibile nobis. Item ita est
de substantiis intellectualibus sed intellectus angeli
non eadem de substantiis. Cum angelus
sit speculum purum intellectuale
ut dionysius dicit 4 capitulo de divinis nominibus
ergo id quod est magis intelligibile est
magis intelligibile angelo. Respondeo dicendum quod
ut dicitur 3 de anima intellectus
qui est penitus a materia separatus secundum
se [illegible] [illegible] [illegible] facit
hoc est magis intelligibile ergo magis
intelligitur sed intellectus angeli est huiusmodi ergo
eo proportionem [illegible] sed propter excel-
lentiam visibilis propter hoc est visibile minus
visum in quo corrumpit visum
in intellectu sed excellens intelligibile
non corrumpit intellectum sed confortat
ergo id quod est magis in se intelligibile
magis ab intellectu intelligitur. Ad videndum
deum per essentiam actus intellectus sed gratia
[illegible] [illegible] [illegible] gratia non re-
quiritur ad videndum deum per essen-
tiam sed naturalia ad hanc visi-
onem pervenire potuerunt. Item angeli
fideles quia post essentiam in patria
sunt perfecti in essentia sed deus perfectus essen-
tialiter est in [illegible] [illegible] in angelo
[illegible] creata ergo angelus deum per
essentiam in naturalibus videre po-
tuerunt. Item angeli existentes
[illegible] ad [illegible] [illegible] per [illegible]
[illegible] per [illegible] [illegible]
Si ergo ista [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
opposita et ita cum deus sit purus
intellectus angeli per essentiam
purus per similitudinem et ita non potest
deus ab angelo per similitudinem videri
Si ergo ex naturalibus [illegible] potest cognoscere
aliquod [illegible] quod constat cum per
essentiam [illegible] [illegible] in speculo
[illegible] quod ipsum speculum videat
sed angeli in statu suae cognitionis
viderunt verbum in verbo igitur in quodam
speculo quod viderunt verbum. Sed dicendum
quod angeli non fuerunt creati in

naturalibus [illegible] gratia [illegible] facientes [illegible]
[illegible] gratia gratis data. Sed contra [illegible]
deficit [illegible] gloria [illegible] [illegible]
[illegible] gratis data et gratum facientes
Si ergo [illegible] gratia gratis data
et gratum facientes potuerunt vide-
re deum per essentiam [illegible] [illegible] in statu
[illegible] [illegible] verbum non viderunt
[illegible] [illegible] [illegible] videtur verum
verbum non erat in verbo ergo [illegible] angeli
verbum [illegible] [illegible] in verbo [illegible]
cognoverunt et ita viderunt verbum
[illegible] deficit in [illegible] [illegible]
tingere finem [illegible] de [illegible]
nec [illegible] nec [illegible] [illegible]
possit pertingere ad suum finem [illegible]
per quem est [illegible] creata et videndum deum per
essentiam ergo [illegible] creata ex naturalibus
[illegible] potest ad hanc visionem pervenire.
[illegible] superioribus potest [illegible] [illegible]
sed inferioribus potest [illegible] [illegible]
sua [illegible] sit [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] intelligibile sit deus ut dicitur
in libro de spiritu et anima quod per nullam
possit deus videri ab intelligentia
angelica. Sed dicit quod nulla est similitudo quae
[illegible] aliarum potentiarum non excedit
suas potentias sed deus excedit omnem
intelligentiam creatam. Sed quia quantum
[illegible] [illegible] intellectu creata
[illegible] deus infinitum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] impedit
visionem dei per essentiam [illegible]
creata [illegible] pervenire in statu gloriae
ad videndum deum per essentiam absque
[illegible] in libro de spiritu et anima dicitur [illegible]
[illegible] [illegible] sapientiae et eadem [illegible]
angelus [illegible] naturalis [illegible]
per [illegible] similitudinem ergo [illegible] angelus
[illegible] ea de quibus est sapientia sed sapientia
est de divinis ut augustinus dicit ergo angelus
naturalis pervenit ad videndum deum
per essentiam. Adhuc quia ut [illegible]

videat deum per essentiam non requiritur in
intellectu quod deo conformetur sed intellectus angeli per
naturam suam est deiformis ergo ex puris naturali-
bus potest videre deum per essentiam. Praeterea omnis
cognitio dei vel est sicut in speculo vel est
per essentiam ut patet per [illegible] Cor. 13
videmus nunc etc. Sed angeli ex naturalibus
suis cognoscebant non cognoverunt deum
sicut in speculo quia ut Augustinus dicit ex
quo creati sunt aeterna ibi dei visione per-
fruuntur non invisibilia dei quae ea quae facta
sunt intellecta conspiciuntur sicut in speculo
videntur. ergo angeli naturaliter videt deum per
essentiam. Praeterea intellectus videt de quo cogitat
non cogitando de aliquo alio sed angelus
naturali cognitione potest cogitare de deo
sine hoc quod cogitet de aliqua creatura
ergo potest videre deum immediate quod est per essentiam
videre. Praeterea Augustinus dicit quod ea quae sunt in
anima cognoscuntur ab ea per essentiam sed
divina essentia est in anima per idem quo
videri per essentiam videtur per praesentiam suam. sed divina
essentia non potest videri per praesentiam quae praesens
est simplicior eo quod est in quo naturaliter
cognoscitur ab angelo per essentiam cognoscitur
ab eo. Sed contra videre deum per essentiam est
vita aeterna ut patet Johannis xvij haec est
vita aeterna etc. sed ad vitam aeternam non
potest perveniri per pura naturalia. Romanorum 6
gratia dei vita aeterna. ergo non ad vi-
sionem dei per essentiam. Praeterea Augustinus dicit quod gratia
quamvis sit natura cognoscere deum
non tamen ad actum cognitionis perdu-
citur nisi profundatur divino lumine et ex
naturalibus non potest aliquis videre deum per
essentiam. Praeterea natura cuiuslibet est limitata
suis. sed essentia divina excedit omnem
naturam creatam ergo naturali cognitione divina
essentia videri non potest. Respondeo dicendum quod ad hoc
quod deus per essentiam videatur oportet quod essentia
divina uniatur intellectui quodammodo ut
forma intellectui. Perfectibilis autem non unitur
formae nisi per cognitionem est in ipso dispositio qua fiat
perfectibilis vel receptivus talis formae quia propria
actio fit in propria potentia sicut corpus non unitur

animae ut formae nisi per cognitionem fuerit organi-
zatum et dispositum. Unde oportet in intellectu
esse aliquam dispositionem per quam efficiatur
perfectibilis talis formae quae est essentia divina
quae est aliquod intelligibile lumen. quod
quidem lumen si fuerit naturale est natu-
rale potentiis intellectus quod videat deum per essentiam
potest. sed quod sit naturale est impossibile
quia cum dispositio ultima ad formam
et forma sint unius ordinis in hoc quod
unum est naturale vel utrumque supernaturale. essentia autem
divina non est naturalis forma intellecti
intellectus creati quod sic patet. Actus enim proprio
passivo est unius generis unde potentia in genere
quantitatis non recipit actum qui est in
genere qualitatis. Unde forma naturalis intellectus
creati non potest esse nisi sit illius generis
in quo est potentia creati intellectus. Unde formam
perfectam quae est alterius generis non potest esse
formam propriam sed formam naturalem quae est
generis sui sicut autem forma perfectibilis est ut sim-
pliciter intelligibile procreata
ita essentia divina est sibi ipsi. Unde
essentia divina non est forma ad quam
se extendit naturalis facultas
intellectus creati sed talis lumen est intelligibile
per quod intellectus creatus fit in ultima dis-
positione ut quaerit essentiam divinam
ut formam intelligibilem non est naturale sed
supernaturale et hoc est lumen gloriae de quo psalmus
In lumine tuo videbimus lumen.
Naturalis autem facultas angeli intellectus
determinata ad aliquam formam creatam
intelligibilem. Aliter tamen in homine et in
angelis quia homo ad formam
intelligibilem a se abstractam
tamquam ex cognitione a se sumpta.
In angelis autem ad formam intelligibilem
non a se abstractam sed acceptam
et propriam ad formam quae est essentia
et cognitione dei. ad quam angelica
natura pervenire potest ut cognoscat
ipsum per speciem angelicam videntes
... de causis intelligentia
intelligit quod est super eam secundum modum substantiae suae
quia intelligentia creata est ab eo. Secundum quod

similitudo quedam sibi de divinis essentie
sed cognitio dei ad quam anima hoc
veniet per quam cognoscat ipsum per
formam sensibilem que licet intel-
ligatur a sensibilibus abstracta
tiis super illud ro. i. Invisibilia dei
etc. dicit glosa quod homo iuvabatur ad
cognoscendum deum per creaturas sensibiles
et lumine naturalis rationis cognoscebat
deum que est per formam creatam non est
visio eius per comparationem hominum an-
gelorum quod pervenire ad deum per eum
Ad iob videndum ex naturalibus principiis. Ad
primum dicendum quod hoc quod dicitur angelos quod
angeli vident res in verbo per-
tinet non a principio conditionis sed ex
tunc ex quo beati fuerunt. vel dicendum quod
quamvis in verbo eum non viderint in
statu naturali viderunt tamen quodam
per similitudinem creaturis continetur ex
tali cognitione potuit creaturas
cognoscere quas tunc per comparationem in verbo
multo plenius cognoverunt quam in verbo
per eum viderunt. Sicut enim quod cognoscitur
causa cognoscitur effectus per ipsam.
Ad secundum dicendum quod quamvis essentia divina
sit in se maxime cognoscibilis tamen non est
maxime cognoscibilis intellectui creato
quia excedit eius proportionem. Ad tertium dicendum quod
intellectus angelicus dicitur esse speculum
purum et incontaminatum et sine
defectu quia non patitur defectum intel-
ligibilis luminis considerata natura sui
generis sicut patitur intellectus humanus quod
intelligibile lumen obumbratur
in eius ut necesse sit a fantasmatibus
accipere tum etiam quod per discursum ra-
tiocinandi venit ad principia quod dicit Ysaac dicit
quod ratio oritur in umbra intelligen-
tie. Potest intellectus angelicus excedere
omnem formam intelligibilem creatam
que est in eius genere. Sed intellectus angelicus
comparatus ad essentiam divinam que est ex genere
suo inveniens defectus et tenebrositas
et ideo deficit a visione divine essentie
quamvis ipsa sit in se maxime

intelligibilis. Ad quartum dicendum quod verbum quoniam in-
tale intellectui de cognitione intel-
ligibilium creatorum non de cognitione
essentie increate propter quod tanto eius substantia
intellectualis quanto est magis intelli-
gibilis nobis minus intelligitur quia exce-
dit formam a se abstracta quam
naturaliter intelligimus et sic eminus
multo amplius essentia divina excedit
formam intelligibilem creatam quam
intellectus angelicus intellectionem intellectus a-
nime intellectum essentie divine quamvis sit
magis intelligibilis et intellectus minus
minus intelligit essentiam angelicam quamvis
sit magis intelligibilis quam res sensibiles.
Ad quintum dicendum quod excellens intelli-
gibile non corrumpit intellectum
sed confortat eum tamen excedit quantum
ad proportionem forme quam intellectus
intelligit et ex hac tamen intellectus excel-
lens impedit intellectum et sic hic virtute
quod dicit in ii metha. quod intellectus noster se habet
ad manifestissima nature sicut oculus
nocticoracis ad lucem solis. Ad vi
dicendum quod gratia non reddit ad videndum
deum per eum quia intellecta dispositio ad
visionem sed quod per gratiam homo me-
liori gratie et sic ad hoc quod deum in eum
videat. Ad vii dicendum quod fides cog-
noscitur per eum sua [illegible] essentiam
sua [illegible] intellectum ut forma intel-
[illegible] sit [illegible] essentia
divina intellectui creato in statu vie
sed sicut sustinens [illegible]. Ad
viii dicendum quod dico in non est per opposi-
tas res sed per opposita vocis
tionem [illegible] ad esse per eum [illegible]
in aliqua et alio per similitudinem vel
ymaginem [illegible] ipsa ei anima est
ymago et similitudo dei quamvis ipsa
sit deus per eum. Ad ix dicendum sicut ad
primum. Ad x dicendum quod licet gratia gratum
faciens [illegible] gratis data sufficit ad
videndum deum per eum nisi sit gratia con-
summata que est lumen glorie. Ad xi
dicendum quod res [illegible] in propria natura [illegible]

non plus sunt in illo sed tamen te age-
licat ita potuit videri quamuis v-
bum non videtur. Ad xij dicendum quod psalmista dicit
[illegible] et unum in verbo inuenitur
multiplex gradus perfectionis. primus
gradus et perfectissimus est ut ad beatitudinem
suam sine motu et sine adminiculo
alterius sit ei perfectissima sanitas sicut eo
qui per se est sanus sine auxilio medi-
cine et hic gradus est diuine perfectionis
2us gradus est eorum qui possunt consequi perfectam
bonitatem cum modico auxilio et paruo
motu sicut eius qui habet sanitatem
cum modico exercitio. 3us gradus est eorum qui
acquirunt perfectam bonitatem cum multis
motibus sicut est qui acquirit perfectam
sanitatem cum multis exercitiis. 4us gradus
est eorum qui nunquam possunt acquirere perfectam
bonitatem sed acquirunt de bonitate ad
et multis motibus. 5us gradus est eorum qui
non possunt acquirere aliquid de bonitate nec
habent aliquem motum ad hoc sicut est gradus
illius in sanitate qui sanari non potest
unde nullam medicinam accipit. Secundum
[illegible] ad perfectam bonitatem
[illegible] pertingere potest sed pertingit
ad aliquam bonitatem imperfectam que est
eorum finis naturalis quem ex viribus suis
consequuntur. Sed creature [illegible] possunt
consequi perfectam bonitatem id est beatitudinem
tamen ad consequendum indiget pluribus
[illegible] ad quem fides
[illegible] quamuis sint [illegible]
natura [illegible] ex principiis naturalibus possit
attingere ad [illegible] ne [illegible]
[illegible] ad [illegible]
principium [illegible] dei [illegible]
dicendum ad xiij de ordine [illegible] Ad
xiiij dicendum quod per lucem glorie quamuis
intellectus creatus [illegible] eleuatur
quantum [illegible] distet ab eo
[illegible] tamen per lucem fit ut intellectus
[illegible] sic formaliter intelligit.

quod aliud sit non possit. Ad xv dicendum
quod ad cognoscendum deum perfectius
eius angelus ex principiis naturalibus potest
sed hec non cognitio dei per essentiam. Ad
xvi dicendum quod conformitas naturalis
ad deum que est in intellectu angeli
non est ut intellectus angeli proportionetur
ad essentiam diuinam sicut ad formam
intelligibilem sed hec quod non accipit
cognitionem [illegible] sufficit nobis accipiendo
[illegible] ad aliud [illegible] intellectus
angeli conuenit cum deo et differt
ab intellectu humano. Ad [illegible]
[illegible] ad [illegible] uno [illegible]
sic qui essentiam visibilem [illegible] visu
sic oculus videt lucem. Alio modo
[illegible] qui similitudo [illegible]
ab ipsa re imprimitur [illegible] sic
cum videt lapidem. 3o modo per speciem
et hec est quando similitudo rei cognita
[illegible] fit [illegible] ab
ipsa re sed ab eo cuius similitudo
rei representata sit in speculo re-
sultat species sensibilis. primo
videt deus essentiam suam solus deus
[illegible] hominis et angeli. 2o
videt deum essentialiter angelus. 3o autem
non videt deum essentialiter ipsi homines
[illegible] cognitionem de [illegible]
utrumque deum representantibus. [illegible]
[illegible] cognitio est per
[illegible] in speculo [illegible]
de cognitione sua cognitio autem
angeli quam de deo naturaliter habet
est media inter istas duas. Ad xviij
dicendum quod ymago rei dupliciter potest con-
siderari uno modo [illegible] res [illegible]
[illegible] sit res distincta ab eo
cuius est ymago. primo [illegible]
[illegible] cognitiua ymaginem [illegible]
[illegible] est ymago. Alio modo
considerari potest ymago [illegible]
[illegible] ymaginem [illegible]
[illegible] ad [illegible] per similitudinem

in effectu suo comprehendere patet motus cog-
nitionis transire ad terminum in quo re-
sue habet quod cogitetur de aliquo re.
alia theologico modo intellectus [illegible] patet
cogitatio de deo non cogitatio
de aliquo creato. Ad 4 dicendum
quod ea que sunt excellenter in divina essentia co-
gnoscuntur sicut forme intelligibiles
intelliguntur ab anima per essentiam suam
sicut autem essentia divina non est equa-
liter omnibus [illegible] non sequitur. Ad 5 ex
dicendum quod ratio [illegible] procedit de specie
abstracta a re que quamvis sit simi-
plicior re ipsa tamen est similitudo
non est quamvis [illegible] causatur cognoscit
illud dicendum sed est similitudo impressa ab
ipso ideo non sequitur. ar. 7 pars

Quarto queritur utrum angelus videns
deum per essentiam omnia cognoscat
et videtur quod sic. dicit ysidorus ange-
li in verbo dei omnia vident
antequam fiant. preterea ymago quanto magis
videtur tanto similitudo est apud ipsum
sed essentia divina que est similitudo omnium
intuitive angelo coniungitur ut forma
intelligibilis ergo angelus videns deum
per essentiam videt omnia. preterea si angelus
non cognoscat omnia hoc est quia hoc accidit
datur vel ex defectu intellectus angelici
vel ex defectu rerum cognoscibilium
vel ex defectu medii sed non ex
defectu intellectus angelici cum angelus
sit speculum purissimum [illegible]
vel incontaminatum ut dicit dyonisius
nec ex defectu intelligibilium
quia omnia sunt in divina essentia cognos-
cibilia nec ex defectu medii quo
cognoscunt quia divina essentia perfecte
omnia representat ergo angelus
videns deum omnia videt. preterea
intellectus angelicus est perfectior quam
intellectus humanus sed anima humana habet
potentiam ad omnia cognoscenda quia ipsa
est quodammodo omnia ut dicitur 3 de
anima. ergo [illegible] nata est omnia cog-
noscere [illegible] intellectus angelicus potest
omnia cognoscere [illegible] efficacius

ad obiciendum intellectui angelico
actum cognitionis quam omnia alia creata.
ergo angelus videns essentiam divinam
omnia cognoscit. preterea sicut dicit gregorius
amor perfecta cognitioni equatur
quia tantum quisque [illegible] diliget
quantum cognoscit. sed amans deum
amabit in ipso omnia diligibilia
ergo videns ipsum videbit omnia
intelligibilia. preterea si angelus videns
deum non videt omnia hoc non est
quia omnia intelligibilia sunt infinita
sed per hoc non impeditur ab intelligendo
quia intellectus infinitorum quia essentia
divina distat ab omni eo quod est finitum
ab infinito. sed contra videtur quod angelus
videns deum omnia videre possit
quia cognitio comprehensoris excedit
cognitionem viatoris. sed prophetia que
est cognitio viatoris aliquando pertingit
omnia revelata quia quidam de pluribus
preteritis presentibus et futuris quam multi
similiter [illegible] ut dicit gregorius in [illegible]
alogo. de futuris enim patet per hoc quia
deus alicui prophete aliqua futura
revelat. et eodem modo de omnibus
revelatis sicut scribis vero est de preteritis
quia multo fortius anima que videt
deum visione patrie omnia cognoscit.
preterea gregorius in dialogo dicit quid est quod non
videant qui videntem omnia vident
sed angeli vident per essentiam deum scien-
tem omnia. ergo ipsi cognoscunt
omnia. preterea quod pertinet ab angelis cognos-
cendo non est minor quam pertinet ab anima
sed dicit gregorius in 2 dialogo [illegible] videnti
creatorem angusta est omnis creatura.
ergo et angelo eadem quia prius
per lumen spirituale incherentis intel-
lectui quam lumen corporale oculo.
sed si lumen corporale esset sufficiens
omnium colorum ingeneratis seu oculo
omnibus coloribus manifestaret. ergo
cum ipse deus qui est lumen spirituale et
divinum presens sit [illegible] mentis angelice

videt sicut se intelligat. Angelus eo
cognitione omnia cognosceret. Preterea cognitio
est quidam contactus cognoscentis
et cogniti; sed spiritus supra tangit
tangitur quod sit ipso, ergo fides est superior
quod sit cognoscere cognoscere omnium
virtutum vocibus quod sit ipso. Preterea nullius
creature cognitio est de essentia beatitudinis
quia ad cognitionem beatitudinis est quod sancti
hic videntur, ergo beati omnes
creaturas cognoscunt. Ad nullam sed
nullam ergo omnibus. Preterea omnis potentia non re-
ducta ad actum est imperfecta; sed
intellectus angeli est in potentia ad omnia cog-
noscenda, alias esset inferior intel-
lectu quo omnia fieri. Si ergo in
statu beatitudinis non omnia cognosceret
remaneret cognitio eius imperfecta
quod non repugnat beatitudinis perfectioni
que omnem imperfectionem tollit.
Preterea si angelus beatus non cognosceret
omnia cum sit in potentia ad omnia cognoscen-
da posset per cognitionem ad cognoscendum
quod prius non cognoverat. Sed hoc est impossibile
Eras. dicit Augustinus super Genesim
In angelis beatis non sunt cognitiones
volubiles, quod esset si aliquid sciret quod
prius nescivisset. Ergo angeli beati
videntes deum omnia vident. Preterea in statu
beatitudinis erit mensura vel vita
vita eterna dicitur, sed in eternitate non est
prius et posterius. Ergo in statu beatitudinis
non potest esse quod aliquid prius sciat non
fuerit etc. Contra: Johannes x: Ingre-
dietur et egredietur et pascua inveniet.
Augustinus De spiritu et anima sic exponit:
ingredietur ad contemplandam divinitatem
salvatoris et egredietur ad contem-
plandam vel intuendam humanitatem
ipsius et utrobique gloriosa refectione
inveniet. Sed nisi exterior vita perfecte
pasceretur in humanitate salvatoris non
exhiberetur ei occultus
et oculis mentis vita pasceretur deum etc.

ipsius cognitione in ea creaturis ignorabit.
Dicendum quod cognosceret omnia. Preterea
dicit in De anima: intellectus intelligens
maxime intelligibile non minus intel-
ligit minus intelligibilia sed magis. Sed maxime
intelligibile est deus; ergo intellectus qui videt
deum omnia videt. Preterea effectus magis
cognoscitur per cognitionem cause sue
sed deus est causa omnium; ergo intellectus vide-
ns deum omnia cognoscit. Preterea co-
lores in tabula depicti ad hoc
quod visu cognoscantur non indiget
nisi lumine corporis illustrantis quod fiat
actu visibiles. Sed rerum omnium rationes
sunt in essentia divina actu intelligibiles
divino lumine illustrante. Ergo intellectus
videns essentiam divinam omnia omnium
rerum videt. Sed contra quod dicit Dionysius celestis hierar-
chie vii capitulo: Et in notitia ...
Glossa Dionysii quod angeli ministrant in-
ferioribus per predicationem esse sunt
edocti ... alii per predicationem purgati ig-
norantiam et tamen ipsi vident deum
ergo videntes deum per essentiam non cog-
noscunt omnia. Preterea Dionysius dicit iii capitulo
ecclesiastice hierarchie quod multe sacramentorum
rationes latent supernas essentias.
Item quod potentia aliud est cognoscere
extensionem quam quantitatem [illegible]
sit eius equalis similiter quantitate
ergo tunc erit aliud extensio
virtualis quantitas virtutis cognoscitive eius
sed intellectus angeli non coequatur
virtuti divine in virtute, ergo non potest
esse quod intellectus angeli se extendat
ad omnia ad que se extendit intellectus
divinus. Preterea angeli creati sunt ad
laudandum deum, sed hoc quod cognoscunt
deum laudant eum, sed non ob equalitatem
eum laudant ut patet per Crisostomum super
Johannem. Ergo quidam cognoscunt plura, quidam pauciora
quia aliter tunc angeli minime cognoscere-
ndo deum per essentiam, ergo videns deum
per essentiam non omnia videt. Preterea de essentia
beatitudinis angeli est cognitio et gaudium
sed angeli beati possunt gaudere de quibus

nõ gaudebat sicut de peccatore
conu'so gaudiu' e' cor' angelis di
ei luc. xv. g° 't p'nt cognoscere
que p'us n' cognoscebat. go vi-
detur p' eos aliq' ignorare.
p' nulla creata pt' ee' simul ho
ut simul potest cogn' o'ia scire.
p' q'uis diuina infinitu' ex-
cedit cognitione' creature q' no
pt' ee' ut o'ia que deus scit
creata cognoscat. p' Ier. xvij.
p'ui' e' cor hoi's q's cognoscet i'e'
dub. ex quo uir q' angeli uide-
tes deu' p' eos no' cognoscunt se-
creta cordiu' et ita no' cognoscunt
o'ia. R° d'd' q' deus uidendo
eos sua q'dda' cognoscit scia vi-
sionis. p'ncia p'terita 't futura.
queda' at' scia simplic' intel-
ligie s' q' pt' facere q'uis nec
sint nec fiunt nec futura sint.
Simpl'r at' m' q' creata aliq'
uides eos diuina o'ia sciat q'
deus scit scia simplicis notic'.
Constat eni' q' q'nto ab' creaturam
aliqua' p'fectius cognoscit. ex q'
uidere causa' i' plurimi effectum
cognitione' deuenire pt'. s'z h'e q'
perfectius aliq'd p'riu' dem'rat'o'ib'
cognoscit. plures co'cl'ones ex eo
deducere pt'. Sic g° ab' mi'ter ex
cognitione alic' cause effectus
eius cognoscat. oz q' p'tingat ad
p'fectu' mo'u' cognit'o'is illius cause.
et q' illa' tam co'p'hedat.
q' i'mpl'e de eos diuina ve'u
mi'ter creati ut ex d'cis p'z. vn'
impl'e e' q' ab' mi'ter creatura
uidendo diuina' eos o'ia cognos-
cat. q' ex ipa causa p'nt p'ge'e'
tu' cut ab' mi'ter creatura eos di
uidet o'ia cognoscat que deus
scit scia uisionis. ut de a'ia x'
ab o'ib' est. de aliis at' uide-
tibus deu' p' eos e' du'plex opi'o

Quida' eni' d'nt q' o'es angeli
't beati o'es uidendo eos dei
uident ut o'ia cognoscant. sic
qui uidet speculu' uidet o'ia q'
i' speculo relucent. Sed h' dictis
scor' repugnare uid'r. 't p'cipue
dyo' qui ui' ca' cele' ierarchie
expresse dicit inferiores angelos p'
superiores ab ignorancia purgari.
et sic ponit superiores angelos co'g-
noscere q' inferiores ignorant q'uis
o'es q'uis deum co'templentur.
Et ideo d'cim' q' res no' s't i' eos dia'
sicut actu distincte. s' magis
ideo o'ia s't vnu'. ut dyo' d't
p' mo'u' q' multi effectus vnius
vna ca' ymagines at' i' speculo
resultantes sunt ibi actu dis-
tincte. Et ideo mo's quo res s'unt
i' eos diuina similior est mo' q' est ef-
fectus i' causa q'm mo' q' s't ymagines
i' speculo. Nō e' aute' q' q'cu'q'
cognoscit causam cognoscat o'es
effectus qui p'nt ex ipa p'duci
n' co'p'hedat ipam q'n' contigit
alicui intellectui creato. ve' tu' diuine
eos. q' vni soli deo uidere' ut ex
h' q' eos sua uidet o'ia cognoscat
que facere pt'. vn' creature effectuu'
qui ex ipa p'ducti s't. creato ad
plures cognoscit uidendo eos dei
q'nto plenius ea' uidet. et ideo
dic' q' sup' o'ibus creatis perfectius
deu' uidet a'i'a x' q' o'ia cognos-
cat. p'ncia p'terita 't futura. alii's
at' no'. s'z vnusquisq' s'z p' mensura
qua uidet deu' uidet plures uel
pauciores effectus ex ipo. Ad
p'mu' ergo d'cim' q' sicut ungo' s'z i' simili-
d't. eu' d'r angelis uideo uidet o'i
tu'q' fiant. h' no' intelli' de
o'ibus angelis. s'z forte de sup'io'ib'
n'c illi. 't o'ia p'fecte uidet. s'z forte
i' quib'z q'i implicite t'm' a'q' sicut
ut d'cm' q' de vna re cognoscibli.

ponit intellectus plures rationes sic de aliquo
plures demonstrationes sunt et potest esse quod
aliquis sciat triangulum quod et quod nescit
omnia que de triangulo sciri possunt
Aliud est scire omnia intelligibilia
de rebus satis apparet probabile videtur quod
omnibus videntibus deum per essentiam omnes
creaturas cognoscant per species suas
ad minus et hoc est quod ysidorus dicit quod
sciunt in verbo omnia antequam fiant
Si tamen vere non intelligit rationes
non oportet quod angelus sciens verum
aliquem sciat omnes rationes intelli-
gibiles de ipsa et si forte sciat aliquas
predictas rationes quam comprehensive essentiam
cognoscant. non tamen scit eam secundum omnes
rationes quibus substat ordini divine
potentie quia una res ordinatur ad va-
rios eventus et de hiis rationibus
inferiores angeli a superioribus et supre-
mis illuminantur et hoc est quod dicit dyonisius
de celesti hierarchia quod superiores angeli
docent inferiores rationes scibiles
rationes. Ad xii dicendum quod licet verbo possit
quis in se scibile comprehendere totum
posse similitudinibus ... virtutem
tunc non consistat scientia ad quod
similitudines non se extendit sic autem
intellectus creatus non comprehendit divinam essen-
tiam ideo non sequitur. Ad xiii dicendum quod licet
quod angelus videns deum non videat
omnia que sunt ex defectu intellectus
ipsius qui non potest essentiam divinam
secundum totum posse comprehendere hic autem defectus
potest esse non repugnantibus ...
Ad xiiii dicendum quod anima secundum potentiam natura-
lem non se extendit ad plura
intelligibilia quantum ad ea que possunt
manifestari per ea intellectum angelicum
quod est summe abstracte a sensibilibus
et possibilis intellectus angeli naturaliter ad
omnia cognoscenda que manifesta-
bilia sunt naturali cognitione sufficientes
manifestationem quod dei sapi-
entia latet ... quod omnia naturaliter

cognoscere potest cognitionem non accipit
nisi per modum sibi proportionatum
Ad xv dicendum quod eodem modo apprehenso-
rum cognitionum aliquis gradus de-
venitur ita quod aliquis tardioris
ingenii devenire non potest et similiter
ex essentia dei visa superior angelus
multa cognoscit que inferior
cognoscere non potest licet eorum cogni-
tio deduci per medium sibi magis proportionatum
sic plura superiorum articuli
Ad xvi dicendum quod unus angelus alium
illuminet. Ad xvii dicendum quod affectus
terminatur ad res ipsas sed intellectus non
solum sistit in rebus sed res in multas
intentiones dividit. Unde ille
intentiones sicut intellectus non habet dilectio
sed potest esse dilectionis principium sive
ratio dilectionis ut patet ... ipsa
et quia angeli videntes deum per
essentiam omnes cognoscunt creaturas
possunt omnes amare quamvis non omnes
rationes intelligibiles in eis apprehe-
dunt non ex omnibus rationibus quas
res possunt diligi eas diligunt.
Ad xviii dicendum quod quamvis deus distet
ab intellectu angelico sicut infinitum
a finito non tamen cognoscunt eum
sicut infinitum ... non cog-
noscunt eum infinite ... ideo non oportet
quod omnia infinita que ipse cognoscit
cognoscat. Ad xix dicendum quod deus
... possit
tot quod plura de creaturis intelligere
quam intellectus comprehensor et similiter
deus possit omnibus comprehensoribus
... omnia que
superior intellectus. Ad xx et plura sunt de
quibus non quamvis sic concludere
quod essentia dei videtur intellectus creatus
sequatur quod omnia cognoscat. Ad xxi
dicendum quod ubi cognitionem potest intelligi de hiis
que pertinent ad statum beatitudinis
vel potest dici quod ... loquitur ad
sufficientiam medii quia ipsa essentia
divina est sufficiens medium demonstrative
omnium. Unde philosophus ... [illegible]

cir pa sic a visa futa no ggsat
sz q no omnia ggnosca e ex
de stitunt xca no co p hedete
Ad xix ddm q ex i a aute hr
q ex quo aia uidz duaz cey
omnib tata e ei angusta i
nlla catura occulta ei ppr
eminencia ipi g cate sz alia
vo occultat oib ee pt q es
vo no quingt ei mens ppor oa
tue p q illa catura ggsce
posset Ad xx ddm q vo i pce
det si oculg corp luce corle
st totu eg posse dicte suscipet
q pz i ppoito no ee Ad xx
ddm q intg ggnitoe sua ta
gens dui ggnosceret ipm totu
sz no tolr io cognit ocid
q actu ipo e no tuoz q gg
noscat siitudine ggad omb
suos effcus q e ggsce ipm s
q e vo om suoz effectum
Ad xxi ddm q gmunb n ggto
catue de sba sit bti b q ba
sitab tu aliq cate cognico
ptinet ad btitu qi net ad
aliq actu bti sic ad btitu
angeli ptnt ggscat omb
qui suo officio quittun Et
sic ad scorz btitu ptnt
ggnoscat eos q eoz busi a
implorat ut a ab catab
de bnig laudad dut dui Vl
ddm q si tu ad btu ptinat
cate ggnico no tu s q oib
ggnico cate equali ptinet ad
uisionz btitu ggnita circa
aliq e pmptuent aq effcib
ggnosci a ipa aliq no magis
latet sic pz q ex pncipijs
deriuat oib scitu aliq gclos
elician q da uo no nisi p
multa me a ad h ggsceda
no pt quib ps sz oz qpaba
manuduca Ad silr ez q gnu vo dixit
intelligibl de effcib respon
ceu dic q q da st latet ones
q da manifesti oib uo ex pncipijs
dic ceu q da ggnosunt q dam
Ad xxij ddm q aliq e i po ad
altu dup vno i po naliz
m q catg e i po ad oia illa
ggnosceda q sic nalr e nalm
nifesta ad pmtz n hoz angls
btitu gredt ex hoz eui ign
ran remanet int q angli
impfcib q da uo po e obie
tu sic dd ad ee i po ad a q b
mi deg sic eo pt faci t sic e
po no reduca ad actu no
ee po impfcta t io int q an
bti no e impfctib sz no ggscat
oia q de eo pt ei reuelare
Vl ddm q si aliq po ad duab
pfcones ordina q e p at sit
per sa z no ee impfca post
hec zaz sine pma sic s ht
sa int sine admicul media
que sa int te faciunt Omib ein
ggnico cate ordina ad gg
nicom dei t io ex q int q
catg ggnoscit dui t dato p
impole q nulla catura sola
no eet impfcib n z int q
uideb dui qui plib catab
ggnoscit ex ggnicoe catab
sz ex h q pfcig dui ggscit
Vn dt aug i li g ofe Infelix
homo qui scit i a s cata te
at nescit Bt ab atq te scit
si i a nesciat sz at tu i a nouit
no pp i a bacator sz pp tu soli
btuc Ad xxiij ddm q nobi
litab cogitacoum q a btib
angel no 2 dup intt pt
vno ut cogitacu dica noblir
pp discursu de effcib i cab

ut eciam qui quid discursus vel obs
pungit est & claritas intellectus angelici
excedit. Alio nobilitas potest
referri ad functionem corporis quam cogi
tamus et scimus quod quantum ad illam
cognitionem qua angeli cognoscunt
res in verbo non potest esse successio
quia per unum divinam cognoscunt
sed quantum ad eam qua cognoscunt per
species innatas vel per illuminationes
superiorum est ibi successio. Ad viii argumentum
dicendum sicut per gradus ad tertium quod deus
movet spiritualem creaturam per tempus
quia per affectiones mutuas. Ad xv
dicendum quod visio beatitudinis eorum qua vident
deum per essentiam et verbum deo et ista
non est aliqua successio in eo angelus
perficiuntur sed non beatitudinem sed in visione
verum per species innatas vel per illu-
minationes superiorum perficitur prima
et quantum ad hanc visionem non necessario
est mensura tempus non quidem tempus quod est
numerus motus primi mobilis de quo
philosophus loquitur sed tempus non continuum qualitatem
rerum mensurat quantum adequari paria
prius et posterius in tantum est verbum
vel in functione angelicorum mentium.
Ad xvi dicendum quod corpus est finitum
et comprehendi potest visione corporali. Sed
creaturam non comprehendit visione
spirituali cum sit infinita actione
est simile. Ad xvii dicendum quod visio
precedit sine motu magis est cognoscibile
vere deus perfecte quam nos cognoscimus
se. Et similiter dicendum ad xviii de
creatis ex potentiis prius.
Ad xix dicendum quod cognoscit homo res
in deo sicut cognoscimus in tabula
vel prout sunt ex duabus premissis
non sequitur aliqua conclusio quia verum
concludunt quamvis non debito modo.
Quinto quibus utrum visio rerum
in verbo sit per aliquas similitudines
rerum in intellectu angelico existentes.

tum quod ea omnibus cognitio est per assi
milationem cognoscentis ad cog
nitum. Sed quando intellectus angelicus
cognoscit aliquid in verbo oportet quod
cognoscat eam per aliquas similitudines
apud se existentes. Preterea sicut se habet
corporalis res ad visum corporalem
ita spiritualis ad visum spiritualem.
Sed res corporales cognoscit visus
corporalis per aliquam impressionem
rerum per se existentem. Ergo similiter de
visu spirituali. Preterea plano de sit
nisi sufficit sed cognitio naturalis
angeli est per aliquas species ergo
cognitio gloriae que est in speculo in verbo est
per similitudines. Nisi forte dicatur cognitio
est per aliquam formam sed dubitandum
potest esse formaliter quod forte res
quia nullus vere est forma intellectus
ergo oportet quod per aliquas alias formas
cognoscat intellectus angelicus
quae in verbo cognoscit. Preterea Paulus in
raptu suo per eum vidit ut
patet ii Corinthios xii in glossa et ibi
vidit archana verba que non licet
homini loqui. Illorum autem verborum
non fuit oblitus post cognitionem suam per
eam vidit dicitur igitur oportet quod per
aliquas similitudines in intellectu rema
nentes cognoscit. Et eadem ratione
angeli cognoscunt in verbo per
similitudines aliquas cognoscunt ut videtur.
Sed dicendum quod abeuntibus verbo remanserunt
similitudines in anima Pauli quaedam retinentes
illius visionis sive impressiones quaedam
vel similitudines. Contra quamvis remisse po
test quod in verbo viderat sic abeun
tibus sensibilibus remanent corporis vi
siones in sensu. Sed quaedam res aliquas
magis imprimit in aliquem in pre
sentia quam in absentia. Si igitur videntur in
sui absentia relinquunt impressionem in
intellectu Pauli quod oportet sui presencia
Sed quia ... deo est deus. Si igitur
angeli videndo deum ...

oppo

Ro

per aliquam similitudinem in rebus creatis vivi-
ficatis contentas per aliquam similitudinem
videtur sicut per voces visui resultantes in
aliquo sicut ymaginibus in speculo
sed per unam similitudinem speculi vi-
dentur omnia que in speculo relucent
ergo et per ipsam formam divinam vi-
dentur omnia quibus cognoscuntur.
Preterea intellectus angelicus est sicut tabula
ita quod omnibus intelligibilibus est plena
formis ut dicitur in libro de causis
sed tabulae plenae non superadduntur alie
picture propter hoc enim patet in iii° de
anima quod intellectus possibilis est sicut tabula
in qua nihil est sicut tabula in qua nihil est scriptum
ergo non potest esse quod eorum que cognoscit
angelus in verbo aliquas similitudines
Ro habeat. Dicendum quod omnis cognitio est
per assimilationem scientis ad scitum
ita quod autem assimilatur alicui sic hoc
quod est simile ei cognoscitur et est simile
ut si filius similatur patri hoc quod ipse
per similitudinem est ... et filius duo
similatur dupliciter ad aliud similatur
uno modo ex hoc quod similitudinem eius imme-
diate ab eo accipit ipse filius alio modo ex hoc
quod assimilatur alicui quod est simile ei
Et similiter et dupliciter fit cognitio
cognoscentis cum primum sit forte
in quantum ipsum est assimilatum forte
et in quantum assimilatur ymagini
fortis et utroque istarum assimilationum
sufficit ad cognoscendum fortem.
Dico ergo quod quando aliquis rebus cognoscit
per similitudinem alicuius rei
cognitio non fit per aliquam similitudinem
aliam que sit in medio ymaginis rei cog-
nite et si cognoscens cognoscat
unam et eandem rem per similitudinem
primam et per similitudinem aliam erunt
diverse cognitiones quarum sit prima patet.
Est enim aliqua cognoscitiva potentia
que cognoscit tantum recipiendo
non autem ex receptis ad formandum

sicut sensus semper cognoscit id cuius speciem
cognoscit tantum aliud aliquid
potentia que non solum cognoscit sicut
quod recipit sed etiam ex hiis que recipit
potest aliquam aliam speciem formare
sicut patet in ymaginatione que ex formis
auri receptis et formis montis
format quoddam fantasma auri
montis. Et similiter est in intellectu quod ex
formis generis et differentie comprehensa
format quidditatem speciei. In hiis igitur
potentiis quando una res cognoscitur
per similitudinem alterius rei quamquam
contingit quod per similitudinem illam
formatur alia species que est immediate
sicut ex statua Herculis imaginativa
potest formare quandam aliam similitudinem
que sit ipsius Herculis immediate
sed hec cognitio iam est alia ab illa
qua cognoscebatur Hercules in sta-
tua sua. Si enim esset eadem tunc
oporteret hoc accidere quod alia po-
tentia manente statue appareret alia
ut si quis ex alio videret Herculem in
statua sua non fit cognitio per
aliquam aliam similitudinem quam per
similitudinem statue. Ergo dico
quod ipsa essentia divina est similitudo
omnium intellectui angelico qui cog-
noscit potest et per similitudines ipsarum rerum
et per ipsam essentiam divinam sed illa
cognitio qua cognoscit res per similitudines
ipsarum per essentiam alia a cognitione
qua cognoscit res per ideas quibus
et ille similitudines tamen ex cognitione
intellectus angelici ad ideas sive
proportione ipsius intellectus angelici
ut dicitur de ymaginatione sive
... per influxum idee.
Ad primum ergo dicendum quod ex quo essentia divina
est similitudo qua cognoscuntur per ideas
intellectus angelicus dicitur esse cognoscitivus
omnium non sufficit assimilatio ad

cab ggnascedab. Ad zm dd q a
ubo pt fieri impssio in intu angli
sz ggnicio q e p illa impssione
e alia a ggnitioe q e p ubu ut
dcm e. Ad 3m dd q qmuis gla
no destruat nam elevat tn ea
adideo q p se no potat h e ad h
q uideat reb p ypam ecey di
sine aliq similitue mediate in uisioe
illa. Ad 4m dd q ubu no est
aliq rei form ita q sit p
ecncie rei sctu intu forma
intelligibilia ut intellectualis p p m. Ad
5m dd q paulus p g qui desit
ecey dei uidens mediate fuit vez
p similitudinem vivas apd se reoma
nentes. Ad 6m dd q similitudines
que remansint p g absentia ubi
imprimebant z qui ubu p ecey
uidebat sed tn uisio qua
uidebat p ubu no cedit p illas
impssionem sicut ex dcis pz. ar. vi

Sexto queritur utrum angelus
ggnoscat seipsum tm q no
q2 ut dt dyo 9. c. ta. cel. ye de
angeli ignorat suas uirtutes. sz si
ggnoscerent se p ecey ggnoscerent
suas uirtutes. g o angelus sua
ecey no ggnoscit. Ipse angelus
ggnoscit seipsum h e no e p aliq
similitudinem sz p ecey sua. q e i his
q s sine matia e intellectus z q
intelligitur ut dt in 3o de aia. sz p
ecey sua ggnoscere se no p(?) ...
ggnoscit intelligitur e form intellectus
ecey at angeli no pt ee for
ma ... magis intellectus insit
e... p... q... sine for
... angelus no ggnoscit se. p
... no pt ee ages z paciens
mouens z motum ... q una
p ... sit mouens ut agens et
aliq mota ut passa ut pz i
aa... viii phi... ut p... sed
intelligens z intellectum se habent ut

agens z paciens. g no pt ee ut
angelus totum se intelligat. Ipso si
angelus intelligat se p ecey
sua oz q ecey sua sit actus intellectus
eius. sz nulla ecey p se subsistens
pt ee aliq nisi sit actus purus
reb cum malis no pt ee aliq
forma ee at actu puru nulli
ecene quenit nisi dno. g o angelus
no pt se p ecey sua ggnoscere.
Ipsi intellectus n sit q dcm
suma z a gdi... in ... ma
terialibus sz ee i po... q dam mat
... aq angelus ...
no pt g o angelus seipsum intelligere
no pt. Ipsi angelus intelligit se p
ecey sua oz q ecey sua sit i
intellectu suo. sz h ee no pt q... mo
intellectus ei ecey no eni pt ee ad i
aliud... g o angelus no ggnoscit
se p ecey sua. Ipso intellectus angli
h e po... adiun... at de
po... actu reducitur a scipso
... g o intellectus reducatur actu
ggnit... p ... cognoscibile
... angelus ggnoscat
ut intelligat seipsum. Ipsi nulla
po h e efficacia ... ab
ecey i qua radicatur. g o intellectus
angeli e efficacior ad intell...
... ecey sua. sz no pt
... ee ... agendi z pacien
... intelligi sit quoda
ut passiu q angelus ecey
sua ggnoscere no possit. Ipso de
... actus intellectus e sz no pt
... g o no pt ee
q angelus p ecey sua intelligatur
a se. Ipso quod ... reflecti i se
intellectus z affectus. sz affectus angeli
no reflecti i se ... p dilectionem
nale quic quidam nat ...
g ... angelus se cognoscere pt
immediate aliq ... ita
no ggnoscit se p ecey sua. Ipso
... cadit ... agens et
paciens. sz intelligens z intellectum se

hinc ut agens et paciens sicut n[on]
cadat medium inter ea aliquid t[ertium]
separatum impediens quia angelus
[oppositum] seipsum intelligat. Secundo quia potentia
inferior potentia et superior ut dicit Boecius
[illegible] superiorem [illegible] comprehendit
ergo multo forcius angelus
per hoc ergo quod intellectus noster seipsum
intelligit non autem consequitur dicit Avicenna
quod consequitur utitur organo corporali. Non
autem intellectus noster sed intellectus angelicus magis
separatus ab organo corporali quam
noster intellectus ergo angelus comprehendit
seipsum. Preterea intellectus angelicus sit
deiformis magis assimilatur intellectui
[divino] vel maior. Sed deus se per essentiam suam
comprehendit ergo et angelus. Preterea quanto
intelligibile est magis proporcionatum
intellectui tanto magis perfecte ipsum
cognoscit. Sed nullum intelligibile
est magis proporcionatum intellectui an-
gelico quam sua essencia ergo essenciam
suam maxime cognoscit. Preterea libro
de causis dicitur quod omnis sciens scit
essenciam suam et redit ad essenciam suam
redicione completa ergo et angelus
[Respondeo] cum sit sciens. Respondeo dicendum quod duplex
est actio una que procedit ab agente
in rem exteriorem quam transmutat
et hec est sicut illuminare que proprie
actio nominatur. Alia vero actio est
que non procedit in rem exteriorem sed
stat in ipso agente ut percipere intelligere
et hec proprie dicitur operacio et hec est sicut lucere
hee autem due actiones in hoc conveniunt
quod utraque non progreditur nisi ab ex-
sistente in actu. Unde corpus non lucet
nisi secundum quod habet lucem in actu et si-
militer illuminat. Actio autem appetitus
et sensitivi et intellectus non est sicut actio
progrediens in materiam exteriorem sed
sicut actio consistens in ipso agen-
te ut perfectio existens eius quod intel-
ligens hoc quod intellectus sit actu non
autem quod intellectus sit

ut agens intellectum ut passivum intel-
ligens et intellectum prout ex eis est
effectum unum quod est intellectus in actu
sicut unum principium huius actionis quod est
intellectus et dico ex eis effici
unum quia intellectum intellectui coniungitur
intelligenti sive per essentiam sive
per similitudinem. Unde intelligens non
se habet ut agens vel ut paciens nisi
per accidens in quantum scilicet ad hoc quod intel-
ligibile uniatur intellectui requiritur ali-
qua actio vel passio. Actio quidem secundum quod
intellectus agens facit species esse intel-
ligibiles actu. Passio autem secundum quod intellectus
possibilis recipit species intelligibiles
et hoc quod est intelligere consequitur ad hanc
passionem vel actionem sicut effectus ad
causam. Sicut ergo corpus lucidum lucet
quando lux est in actu in ipso. Ita intellectus
intelligit omne quod est actu intelligibile
in eo. Sed manifestum est quod prohibet esse ad
actum primum et in potentia ad alterum sicut corpus
dyaphanum est actu quidem corpus
sed potentia tantum coloratum et similiter est
possibile esse aliquid actu ens quod in genere
intelligibilium est potencia tantum. Sic enim est
gradus actionis et potentie in entibus
quia aliquid est potentia tantum ut materia prima. Aliquid actu
tantum ut deus. Aliquid actu et potentia ut
omnia intermedia. Sicut ergo in genere
intelligibilium aliquid est ut actu tantum
scilicet essentia divina. Aliquid ut potentia tantum ut intellectus
possibilis quo homo se habet in genere intel-
ligibilium sicut materia prima in ordine
sensibilium sicut dicit Commentator in 3o de
anima. Omnibus autem substanciis angelicis se
medio habentibus ad deum potentia et actu
non solum in genere entium sed in genere
intelligibilium. Dicitur materia prima non potest
agere aliquam actionem nisi perficiatur per
formam et tunc actio eius est quedam
emanacio forme ipsius magis
quam materie. Res autem existentes actu
prout agere actiones secundum quod sunt actu.
Ita intellectus possibilis non potest intelligere

angm pficiat for intelli actu
tuc cu intelli ve q e i for
n pt se intellig nisi p form
intelli actu i se csistete
In q9 angeli q h ee q e
ut actq i gne intelli s pute
pt intellirec id q e intellile
apud ipm qi ee sua no pali
qui similitu 3 ß p scripm Ad
p i d q angeli qgnoscut
sbitute sua q i se considera
ca co phe ad no a q deducit
ab exepla ad cnus ca co phe dt
h cu cet ipm expe qphende
Ad 2m d q ee angeli qui
possit qpari ad m eqt
actq ad pom i cendo qpa tm
ad ipm ut actq ad pom intell
ligendo Ad 3m d q int et
intelligere no se hnt ut agens
t paciens ß ambo se hnt ut
agens ut pz ex dcis qmuis q
admodu loquendi uideat ut
agens t paciens signi Ad 4m
d q qmuis ee angli no sit
actq purq no tu ht nm pte
sui ß ß h e i po q ee no ht a
sciptiom p h et ipm qpari
ad intelliue actu intellec
Ad 5m d q quid q intelli no a3
demud ad a q ß ma q stat em
q for nales in qm intell
sine ma cu in ei tre as diffini
tadat ß a3 q deinde qmia
in indiuiduali q e ma dectiat
dimensioib subsistas sm
a3 q scpe a po aliq et
angelt Ad 6m d q phiet
ad ee i alt d t e i eo d
nadis sic totu ptib et eo
et sili e i p ponto ee cui
angli e int ue q sc intelli
t intellibe intgat i ee sit
po ß a Ad 7m d q int q
angli no e i po du ee sue

S z ve cq sp e i actu ve at
alioz p intelliblis p ee i po
n e tu sed q q inmt q e i po
q p aliud agens reducit i
actu ß ß solu q e i po ee h
sic aliquis angm addiscat
q natc e i po actuli sic hus
bitu du no cosidat pt pse
ipm ex me i actu id dicat q
redutt i actu p uo t q mod
ad actu cosideran di Ad
8m d q e q intgl no cut
passiu ß sit p ficiens actonib
ut pz ex dcis t io vd no set
Ad 9m d q ad pt ee qq m tob
ca dup ßmo ex pte ipig
qgnoscit magis notu e ca
qgnoscendi magis notu et h
mo mediu demrati ee ca
qgnoscendi intellandi Ad
ex pte qgnoscet ee ca qgn
incois e d q sat qgsitis ee
actu qgnoscete t ß u phiet
ad pscipm qgnoscit Ad 10
d q dictionalius chitq h
actq Ad 11 d q opo intell
no e media ß remet int geb
t int tu ß ßcedit ex utraq
ß q st vnita Articulus septim

Septimo qr utr angls
vnq intelligat aliu sit
ut qnq qrit dt dion vis
ta ce t verdi p angli sua
ordinacom ostri bat ß si anls
vnq qgnosceret aliu sua or
dinacom sciret g o vnq aliu
no qgnoscit ip dis intelligia
sit ex ß sl inquitu ta cci
ut dr ibi de cdis t q e insi
sl inquitu e rati ab ea ß
sidero po q vnq angelq
e ta aliq g o vnq aliu nagq
noscat p sic dt lib dl ce du
intelli singu ve du se t ß a h e
q da sint e tuisit p scu angls

timpmentu ꝯgstat ut ꝙ angls anglm no ꝯgnoscat. Item ꝙ vnus angelus aliu no ꝯgstat p eem ꝯgnutis. Idem quant' inteo ecemitu ipiutu ꝫ eens vnius angli no pt ee int intelltu altius ꝙ nullu habz intellt nisi solus deus ergo angelus no pt ꝯgnoscere aliu anglm p eens eius. preptea e vnu anglm ꝯgsti ab omnibz angelis. Idat ꝙ ad ꝯgnosci e ꝯgmctu ipi ꝯgsceti. Si ergo angelus ꝯgsceret aliu p eens angli ꝯgnuti / optet ꝙ angelus ꝯgnitus eet i plibz locis tu angli ꝯgnoscentes i plurib locis sunt. ꝓpterea angli eens scđa e iunctat actibz tu sit po scđa ꝫ scđa no e fozat actiui. ergo eens vnius angeli no pt ee altius fozma intellat. ꝓpterea ꝯgnoscit ab intellu p sui ꝓntiam q e sepatu ab eo. ꝫ eens vnius angli e sepata ab intelltu altius. ergo vnus angelus ab alio no ꝯgnoscit p eens sue ꝓntiam. Item ꝙ vnus angelus no ꝯgstat p eens sui ꝯgnosceret aliu sicut enim supiores angeli subsistunt in sidereb ita et sibiles tante. si ergo supior angelus ꝯgnoscendo eens sua ꝯgnoscit alios anglos eadem vone p eens sua ꝯgnoscz ob ves sibiles et no p aliqs fozas ut dr in li. de causis. ꝓpterea intelligit ducit in ꝯgnicom alterius nisi ꝙ ht similitudinem cu eo. ꝫ eens vnius angli no ꝯuenit cu alio nisi i gñe. si ergo vnus angelus ꝯgnoscat solu p eens sui ꝯgnosceret. no ꝯgnosceret eu nisi i gñe quod e impfecte ꝯgnoscere. ꝓpterea id p ꝙ ad ꝯgnoscit e vo ipi ꝯgsti. si ergo vnus angelus p eens sua omnes alios ꝯgnoscat eens sua e ꝯgnita.

omnes qm solu eens dic quemvis. Item ꝙ vnus angelus no ꝯgstat aliu p similitudinem sive p speciem aliquam. Ite eontra ꝙ ut dr dyoni angeli sunt dina lumina. ꝫ lumine no ꝯgnoscitur p aliquam speciem sz p seipsum ergo nec angelus. Item omnis creata tenebra eet pz p augl. sup ge. sicut tenebre eu te ꝫ similitudo tenebre ꝙ sit tenebra tenebre at no e ꝓntiam manifesta ꝫ occultat oculis. cum angelus sit creatura et sit tenebra no potest ꝯgnosci p sua similitudinem. ꝫ si ꝯgnoscitur ꝙ ꝯgnoscatur p lucem diuinam ipsa enim ꝓpter angelus est deo ꝓpinquior qm rationalis aia ꝫ ipsa aia ꝯgnoscit omnia et iudicat de oibz sz ꝯuertat quam ht ad vones eternas no p aliqs artes quas sentit ad corpus de tu ergo multo fortius angelus ꝯgnoscit aliu anglm p similitudinem ꝫ p vonem eternam. Item ꝙ no p similitudinem inata qz equalis similitudo inata se ht ad pñs et distans. Si ergo vnus angelus aliu ꝯgnoscat p similitudinem inatam no ꝯgnoscit de eo qn eet pñs et qn eet distans. ꝓpterea deus pt de nouo facere vnu anglm ꝫ angelus no e fozma no ht pnceps se. Si ergo angelus nali ꝯgnitione ꝯgnoscit aliu angelum p formam inata angli qui no sunt no ꝯgnoscet ut nali ꝯgnitione angelum qui de nouo fiet. Item ꝙ no p formas impssas ab intellibz sicut sensus p formas impssas a sensibilibz qz si hoc inferiores angli no ꝯgscerent a supiorbz tunc no possit imprimere eos. Item ꝙ no p formas abstractas

a fantasmatibus quia sic inferiores
non cognoscerent superiores, ex quibus
omnibus videtur quod unus angelus alium
cognoscat. Sed contra quia li. de causis dicit
omnis intelligentia scit res quae
non corrumpuntur nec cadunt in tempore. Sed
angeli sunt incorruptibiles et tempore
ergo unus angelus ab alio angelo
cognoscitur. Praeterea similitudo causa cog-
nitionis dicitur secundum commentatorem. Unus angelus
magis convenit alii angelo quam
res materiales ergo cum angelus res materia-
les cognoscat multo fortius con-
prehendit unius angeli magis est
proportionata essentia alterius angeli
quam essentia divina ergo cum angeli vi-
deant deum per essentiam multo fortius
unus angelus essentiam alterius angeli
cognoscit sicut dicit li. de intel-
ligentiis. Omnis substantia intellectualis
[illegible] cognoscitiva et hoc
probat [illegible] de anima quia intellectus
[illegible] ut omnia cognoscat. Sed
esse materiales et immateriales magis
convenit angelus ergo ipsi omnia cognoscit
tunc ita unus alium. Item videtur quod
unus angelus alium cognoscat per
essentiam angeli cognitionem. Sicut dicit
xii super genesim ad litteram quod angeli
sua visione demonstrant per cognitionis
speciem sed cognitionem non potest esse unus
spiritus alteri per essentiam coniunctus ergo unus
angelus potest alteri per essentiam coniungi et
ita per essentiam ab alio cognosci.
Praeterea cognitio est actus quidam, et nullus
actus est corporalis sufficit con-
tactus virtualis ut unum angelum
et alium possit esse spiritualis con-
tactus virtualis per essentiam suam
cognoscere potest immo magis convenit
intellectus unius angeli cum essentia al-
terius angeli quam cum sit res materialis
Sed intellectus angeli per informationem
similitudinis venit ad cognoscendam rem

materialem ergo et essentia alterius angeli potest
esse forma intellectus angeli et quod alium
angelum cognoscat. Praeterea Aug. xii
super genesim ad litteram intellectualis
visio est earum rerum quae similitudines
non habent aliud quam id quod sunt. sed
sed unus angelus non cognoscit
alium intellectuali visione ergo non
cognoscit eum per similitudinem sed per essen-
tiam eius. Respondeo dicendum
quod unus angelus alium sine dubio
alium cognoscit cum quilibet angelus
sit substantia intellectualis in actu et hoc
[illegible] ut agens
non actum a sensibilibus [illegible]
formis intelligibilibus et materialibus
fertur ab intellectu. Sed eadem
cognitionis [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] diversorum
[illegible]
quia substantiae separatae a materia dicuntur
formae quae sunt intellectu a formis quae sunt
in intellectu [illegible] apud nos forma
domus quae est in mente artificis sit
[illegible] a forma domus quae est extra procedit
[illegible] forma superiori [illegible]
forma artificis sine materia et similiter
cum angeli sint [illegible] formae im-
materiales ut dicit [illegible]
[illegible] forma quod unus angelus cognoscitur ab
alio sit [illegible] esse [illegible] subsistit. Sed [illegible]
[illegible] forma [illegible] angeli
[illegible]
[illegible]
[illegible] deus [illegible]
[illegible]
[illegible]. Sed superiores angeli
intelligunt inferiores per essentiam
inferiorum sequitur quod inferiores cognoscunt
per formas intellectus
superiores [illegible]
[illegible] possunt autem forte dici
[illegible]
[illegible] inferiores [illegible] superiores

intelligunt

ut si inferior superiorem intelligat
per essentiam superioris sequitur videri
consonare verba dyonisii. Et ideo
dicendum quod ubi angelos distinguit
in intelligibiles et intellectuales
substantias superiores quidem intelligibiles
vocans inferiores autem intellectua-
les videtur dicere quod inferioribus sunt
superiores ut talibus quod intelligi possunt
intelligibiles hoc modo inquantum superior es-
sentia est forma qua inferiores
intelligunt. sed hoc non posset sustineri
fortassis apud philosophos qui po-
suerunt superiores intelligentias esse
inferiorum creatrices. Sic enim po-
tuerunt ponere quandam quod superior
angelus inferiori esset intimus
quia creatione eius esse. quod
apud nos dici non potest de solo
deo qui mentibus angelicis et
humanis illabitur. Iterum autem qua-
mvis inferior quod sit intus intelli-
gentie in actu non potest
dici de aliqua substantia spirituali quod per
essentiam suam ab alia videatur nisi
de solo deo secundum etiam philosophorum opi-
nionem fuit quod angelus per essentiam suam
ab alio videatur hoc manifeste patet
commentator dicta in tractatu secundum commentatorem
methaphisice in xij methaphisice quod dicit quod intelligentia
motor orbis saturni demotore
primi orbis et ad ab eo quod intelligit
deum ipsum motorem orbis omnis
quod non potest esse nisi inquantum ad id
quo utrumque intelligit. et hoc non esset si
utrumque intelligeret motorem orbis
superioris per essentiam eius. In quinto
ergo de causis dicitur quod intelligentia
inferior quod est supra se per modum substantie
sue intelligit et non per modum substantie superioris
Vnde dicendum quod intelligentias
esse in nobis vel ea quod in impressiones
causati in nobis essentia quod per essentiam
suam intelligitur vel causa nos inducitur

ex quibus quidem tractat in xij methaphisice. Vnde
quidem aliqua substantia separata a ma-
teria intelligit se per essentiam suam. Cum enim omnis quod
sit ad formam intelligitur et forma qua
res subsistit eo quod ipsa forma
qua res ipsa subsistit
intelligitur in actu per essentiam
suam a nobis. Dyonisius. et verba non sunt
sic hic intelligenda accipienda sed
consonat vocat intelligibiles et
intellectuales. Hoc est superiores
vocat intelligibiles et inferiores
quibus inquantum eorum lucem in-
feriores intelligunt. Et ex aliorum
autem dicentium quod angelus per essentiam
suam videtur alium angelum
videat et hoc valet ex quibus angelus
x. de causis ubi sic dicitur. Et hec ipsa
sicut corporeare in notitias
per sensus suos colligit et corporea
per semetipsam ex quibus sit et
de mente angeli quod cognoscendo
se ipsam cognoscat alios et alios
hinc et inter ad testandum quod dicitur in
li. de causis quod intelligentia intelligit
quod est supra se et infra se per modum
substantie sue. Ex istud vero sufficien-
ter quod non ostendit sit possibilitatem
angelus per essentiam non potest plus de
alio angelo cognoscere quod hic
in quo essentia sue est similitudo
unius autem angeli altioris simila-
titudinis quod inter sequitur quod unus
alterius cognosceret cognitione
completa proprie quantum ad
illos qui ponunt plures angelos
specie ab invicem differre. forte
possit aliquis sustinendo. Ista
tamen cum angelus cognoscendo
essentiam suam cognoscit perfecte per-
fectionem intellectualem cognitione autem
etiam intellectuali perfecte cognoscat
omnes gradus nature intellectualis
Vnde patet autem specie angeli distinguuntur

ns grad⁹ pfccoib intellectualr nc
t sb vng angelq eēn sua vi
des tocipit singlos gdq nc
intellectualt phq tocepcos
de omnib alijs angel qqni oz
toplectā bt t pt saluari q
quidā alij dnt q vng qgsat
aliu p forma acquisita ut
pdca tocepcō for acquisita
dica sit si albedo seipaz intel
ligit pfte qgnosceret in colo
rib t p quib dūm spēs coloze
s grad⁹ coloz distinctet et
ultiq t omb indiuiduos co
lozes sit vna speno eet in vni
indiuidui Sz adhuc t h mo
no in suffic qūuis ei vna
speno sit nisi vng angelq tn
t anglo aliq speī ad cit q ei
queniet ep vde sue speita
q ei queniet inqntu e qda
indiuidui sit opones ptricu
lares ipigt hab hmod pdtm
noo dico aliq angq qgnosce
possz Auctas at augg no
sonat q mes pp ipam sic p
mediū qgscedi qgsiat alia
sz sic p pom qgnoscitiuā sic
semit pss cozha qgnoscit
Vn alig mo ē eligi idq ut
dica q vng angelq alios
qgnoscit p similitues coru
tm tn eq exntes no quide
abstctas al inpssas ab eo
anglq vl aliq° acquisitas
sz a carde dmitq inpssas sic
tres iñles p hng similitu es
qgnoscit t h magis ppeq̄ a
pzs Ad pmū q ordia oz
sua i se cosidata anq cog
noscit No at cophedit ca
sq dme pnic substat hē in
cet ipam pnu cophende
Ad 2m d q vd tar t catu no e
vd qgnit oib d qteq catu sili
ht sue cae t eq vn si vng
angelo ponag sīhtu z aliq
p eh q sit ta m t catu eig
remanebit suffi ub vo cog
nicoib cu qgnitō sit p assi
milacom Ad 3m dn q auctas
boeci intelligi de ptib ma
libq que sīhi sub stati hng
at pticulare no ē angelq
tio vōno sic Ad 4m at illas
quas pbat q angelq aglm
aliu p eēn angeli nisi ul
videtz tocedimq quuis ad
eas possit vndī aliq mo
Ad rone ad illas q pbat
q vng angelq aliu psilitu z
no qgnoscit vndī e Ad 1m e
pma dd q lux pgle e et
simili z aliqua lz defiac
e sic qda similido ei colorz
vl t pfect ov sit lux i sba
illumiante Sic t eū angli
dica lūia inqtu sic forme
actu intelligiles sic p modu
subliminis et supiorib t p
mo infidiorē i nfio Ad 2m
dd q cu dd q eis catae
tes ul flant n i se qsidata
no e intellād q een sua
sit tes ul fltās sz q no ht
n een luce n in temsi ab
alio vn si cosidet simelh
q ab alio ht eent t tes et
fltas Ad 3m dd q aia co
uccti vb ē ttiub inqntu
inpssio qda vcom eē h ardc
i intelleta sic sit pm a nalr
qgnita p q de oib iudicat
t h q t inpssio ēe i agel
similitues inp qs qgscut
Ad 3m dd q angelq no qg
noscit aliu anglm p sili z
ul p abstcta ul inpssa sz p
similitu z innata p qua dua
t qgni oz aliq agli no solu

Ad 10s
Ad for' alias

qntu ad cogm cg sz qntu ad ordi
dinacia cog ꝫ io p ea sit qn an
gelg ē distās ut pus. Ad obs at
pbatib q vng angelg aliu
cgnoscit coredinq. Ad vob
nō pbatib q angelg cgnosci
p cogm sua ab alio angelo re
spondz ē ad pmā dnz eq illa
cgnito deq angelg nō mtg
quntu ad cogm sz q ad opone
sz q superior spc illuiat inferiore.
Ad 3m dz q cgnoscib et cgtu
nō sē hnt sicut agentib patieb
ut ex dcib pz sz sicut duo ex
quib fit vnu cgnitois puia
tionis suffit ad cgnitonē et d
tactq mt cgnoscib et cgscib
fioz q cgnoscibile cgscēti vnia
ut formaē p cogm suā aut p sili
tudinē suā. Ad 3m dz q q'ins
cogm angli mag' qucmat cu
mtu angli alteq qm cu sili
tu' vniat ipsi tpa oz ut
vnig nō tn sz qcncia huius
que requir' int pfectonē et pfec
tibile sicut et vna aima magl
qucmt cu alia aia q ai cor
et tn vna aia nō ē for alig
aic sicut ē corp. Ad 4m dz q
auctas aug pt dupl' expom
vno ut dicā q aug lo'r de
1a visione intellectualiq spc
tātq videt d'gul corpm uel
aliā q i ipo sit p cogm suā.
Constat at om q lapis p cogm sua
nō ē i aia cgnunb ab aīma
intelligā. Alio pt expom
ut referā ad obm cgnicois
nō ad forā qua cgnoscit
sig at et ymaginacois obm
sē ex ōtib ā accnoia q̄ sit sili
ut nō reb ipaz obm mtq
ē q quid ē ipa com verut
do tiz de aia et sili tudo ei
q ē i mte tu ē silitudo d'ut
corpe cq sili tudo at q ē i spu
ut ymagia de ē sili' do actu ē q

Octavus quintum vtru angelus res 12
materiales cgnoscat p formas 8
aliqs an p cogm sui cgnoscibile
et m' q p cogm sui vnitq q3 eam
reb suffi' cgnosci' i suo exe
plari. Sz q' ut a° de di. no
minib' elemntl phi opio
qui dixit q superiora i geitalia
sit inferiora exemplariter cogm
verz similitudine. Ergo angli cgscut
materiala p cogm suā. Pr' reb mtlib
melg cognoscunt i cogm diua
qm ipis natura q3 clarg ibi
relucet. Sz cogm angli ē pq'or
diuine cognitoni reb mtlib melg
pnt cgnoscit i cogm angeli qm
i ipis natura. Ergo nob eas
i ipis natura cgnoscig multo
fortig angli sua cogm intuens
omnia mtia cgnoscit. Pr' lux
mtq angelica ē pfeig q lux
mtq agentis qui ē p'b aie
nre. Sz l'lumen mtq agentis
omnia mtia cgnoscig quod lux
ē actq om intelligibiliū. Ergo
multo fortig angelg cgscendo
lumē suū oia mtia cgnoscat.
Pr' angelg reb mtlib cgscat
oz q eas ut p ponunt p cogm
sua cgnoscat. Sz nō p pom
q̄ p prculare cusit i mtib
aia ni3 p ptem q3 sic nō hret
pportionē ipa cgni' 3 de eis.
Ergo p cogm suā cgnoscit reb
mtlib. Pr' sīl lux corpat sep'am
cgnoscit omib colores ex hc
cgnoscit eo q ipa ē actq om
coloz. Cu' angelg sit lux
spualis seipm cgnoscēdo cg
noscit omia mtia. Pr' mtq
angeli mediq ē int diuinū et
huanū. Sz mtq diuing omia
cgnoscat p cogm suā intq at
huang oia p spēs. Ergo mtq
angelicq ad mīq qdā cgscendo
cogm sua cgscit. Pr' dyog d' vii

ca. de di. no. angelos facit dyo-
nisius eloquia sac. sed ea que sunt in tra-
nos [illegible] ipa cognoscentes [illegible]
deiformibus [illegible] intutu et unusquisque
[illegible] qui cognoscendo [illegible] in
sua [illegible] mala cognoscat [illegible] spe-
cialiter male cognosciter esset cog-
nosceret res males per essentiam sua
nisi a rebus species in ipsum resulta-
ret. sed in intellectu angeli non resul-
tat species a rebus malibus ut patet
per dyonisium in vii ca. de di. no. Si ergo
mala cognoscat oportet quod per essentiam
sua ea cognoscat cum sit quedam
speculum ut patet per dyonisium ca. x. de
di. no. [illegible] cognoscit [illegible] in angel
[illegible] malum
[illegible] malum [illegible]
in sua [illegible] hoc quod ad eius sup-
addatur [illegible] mentem
angelicam [illegible] cognoscere res ma-
les per essentiam suam [illegible] alia [illegible] spe-
[illegible] efficacior est angelus in cognoscendo
[illegible] sed [illegible]
[illegible] hoc quod ad [illegible] est
in [illegible] angelus cognoscit per se
ipsum sine hoc quod alique species cognosci-
tur in ipso. Sed contra est quod dicitur li. de causis
quod omnis intelligencia est plena
formis. Et in eodem li. dicitur quod [illegible]
[illegible] intelligentia [illegible]
[illegible] rebus [illegible] per essentiam suam
[illegible] angelicam
[illegible] angelo [illegible] malis sed
non potest angelus [illegible] quod cognoscit
essentiam suam alios a se cognoscere
[illegible] cognoscendo essentiam suam
mala cognoscit [illegible] quod est privacio
[illegible] non potest esse [illegible] distinctionis
sed essentia angeli [illegible] privacio [illegible]
[illegible] quod [illegible] angelus [illegible]
non potest esse [illegible] distincte cognicionis
de rebus [illegible] dicitur est quod [illegible]
sed angelus habet [illegible] intellectiva

Responsio [illegible] multo [illegible]
id quod [illegible] non [illegible] rebus per essentiam
suam [illegible] quod omnis cognicio est
per assimilacionem [illegible] similitudo autem
aliquorum [illegible] convenientia in for-
ma, aut unitas effectus unitatem
[illegible] in genere [illegible]
ad unum principium [illegible] illius [illegible]
[illegible] in parte et aliquorum
duo esse ad invicem similia [illegible]
duorum modorum [illegible] quod unum
sit causa alterius [illegible] quod ambo
ab una causa [illegible] qui eandem
formam [illegible] et sic hoc di-
visione ponimus angelos mala
cognoscere ab eo quod [illegible] possunt
Nos enim non ponimus angelos esse
causas malum [illegible] creatorem
omnium visibilium et invisibilium [illegible]
non potest in angelo esse similitudo
malum [illegible] ab eo qui est
[illegible] causa. [illegible] autem ad
hoc non [illegible] ab alto est
[illegible] essentiam suam. Et per hoc [illegible]
[illegible] quod esse angelum [illegible]
[illegible] ad [illegible] essentiam [illegible]
[illegible] quod omnia [illegible] esse [illegible]
[illegible] similitudines [illegible]
in angelo [illegible] sit [illegible]
[illegible] impressionem ipsum [illegible]
[illegible] malum [illegible]
[illegible] vita
vita [illegible] procedit
ad [illegible] constitucionem et esse sic
[illegible] artis [illegible] artificiatum
[illegible] eadem impressionis
quasdam [illegible] similitudines [illegible]
[illegible] angelorum [illegible] possunt
[illegible] malum esse angelos [illegible]
et [illegible] eorum [illegible] ad hoc quod
quod rebus [illegible] non per essentiam suam sed
per formas superadditas [illegible]
similitudines [illegible] non [illegible]
in [illegible]
[illegible] effectum ut [illegible]
de causis intelligencia non dat esse

rebus in fieri habent nisi per virtutem divinam quam
recipiant. Unde hac ratione ponendum est di-
vinam [illegible] huiusmodi quae eminenter existit in prin-
cipiis [illegible] praedictos sed ab ad
acceptatur huiusmodi virtutis quam recipit
essentia sua, unde similitudines [illegible]
[illegible] si ponantur esse effectus eorum
post essentiam ipsius angeli et propter quod
[illegible] angelus quo cog-
noscit res materiales per essentiam suam
sed per earum formas apud se existentes.
Ad primum dicendum quod [illegible] sicut ipse
[illegible] imperat [illegible]
[illegible] exemplatorem [illegible] exemplar est
ad cuius imitationem fit aliquid [illegible] unde
[illegible] clarum [illegible]
[illegible] exemplaria [illegible] dici
rationes [illegible] existentes sunt exemplar
exemplar largius dicatur secundum
quod aliquid ab alio reputatur sic
et angelorum essentiae possunt dici ex-
emplaria [illegible] sicut
essentia divina [illegible] unde [illegible]
[illegible] ideales [illegible]
apud se habet [illegible] essentia angeli est
ipsa similitudo rerum materialium sed
formam quam habet apud se quibus
[illegible]
[illegible] Ad secundum dicendum quod
essentia divina est infinita unde non
determinatur ad aliquod genus sed colli-
git in se perfectiones omnium generum ut
dicit Dionysius ultimo capitulo De divinis nominibus.
Et [illegible]
[illegible] ipsa unitas
omnium similitudo et per ipsam potest
omnia perfecte cognoscere. Essentia autem
angeli est determinata ad aliquod
genus. Unde non habet in se unde sit simili-
tudo materialium omnium, ideo indiget superaddi-
tis quibus res [illegible] cognoscat.
Ad [illegible] dicendum quod [illegible] intellectum agentem non
cognoscuntur omnia quia similitudine
sufficiente ad omnia cognoscenda
eo quod [illegible] omnium formarum
intelligibilium [illegible]

sed in quantum solum sunt intelligibilia
secundum intellectum agentem [illegible]
omnia [illegible] per principia [illegible]
actu. Ad xiii dicendum quod angelus
cognoscit res non per species particulares
[illegible] quae formae
sunt quae a sensibilibus abstrahuntur
sed sunt universales et particularium similitudines
[illegible] Ad
[illegible] dicendum quod lux corporalis si se
ipsam cognosceret non [illegible]
colores determinate cognosceret
sed cognosceret eos solum in quantum
sunt visibiles, alias oculus
videndo lucem omnes colores videret
quod est manifeste falsum. Ad 6 dicendum
quod intellectus angeli quantum ad hoc est
medius inter intellectum divinum et
humanum quia res alias cognoscit
per formas connaturales superadditas
in quo deficit ab intellectu divino
sed [illegible] cognoscit per essentiam [illegible]
excedit intellectum humanum. Ad
vii dicendum quod auctoritas Dionysii non est
intelligenda ita quod [illegible]
angeli sit medium quo angelus
alia cognoscit, sed quia modus cog-
nitionis angeli [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] cognoscit et
[illegible] Ad viii dicendum
quod [illegible] si se ipsum cog-
nosceret [illegible] essentiam suam cognosceret
cognosceret res alias [illegible]
cognoscit formas resultan-
tes [illegible] differunt [illegible] for-
mae [illegible] acceptae a rebus [illegible]
naturalis [illegible] Ad ix dicendum quod po-
tentia cognoscitiva angeli ordinatur ad
nobiliorem actum quam potentia [illegible]
rerum materialium [illegible] pluribus
[illegible] indigeat [illegible]
[illegible] dignior [illegible] Ad x
dicendum quod cognoscens non se habet ad

cognoscibile. Sic comparantur ad cognoscibile
quorum unum est agens et alterum
patiens. Sed cognoscens et cognoscibile
sunt ut unum principium cognitionis
in quantum ex cognoscibili et cog-
noscente fit aliquod unum cognitio-
nis ut ex principiis praedictis. Secundo

Secundo quaeritur utrum formae per quas
angeli cognoscunt res ma-
teriales sint immateriales vel a rebus
acceptae. Et videtur quod non sint immate- 1
riales. Cum enim dividatur scientia speculativa a
practica quia practica est ad opus,
speculativa a rebus, sed angeli
non habent de rebus materialibus scientiam
practicam, cum non sint causae earum,
ut Damascenus dicit, sed speculativam, er-
go scientia eorum est a rebus accep-
ta, non per species innatas. Praeterea Commentator 2
iij de anima dicit ut in motu est principalis
et, unde accipitur secundo quod angeli
ministrant in mutationibus judicantes
ab aspectibus. Sed scientia quae est per species in-
natas non est ab aliis acquisita.
Ergo per species innatas scientia angelorum non est.
Praeterea species innatae angelis aequaliter se 3
habent ad praesentia et futura. Si ergo scientia
angelorum non se haberet aequaliter ad
utrumque, cum sciat praesentia cognoscere et
non futura, ergo angelorum scientia non
est per species innatas. Praeterea angeli verum 4
naturalem cognitionem distinctam habent.
Sed cognitio distincta de rebus
haberi non potest nisi per hoc quod distinctio
principiorum consistit in principiis cognoscendi
et cognoscendorum, principia autem distinctionis
individualis non sunt formae quae sunt in causis.
Ergo oportet quod scientia angelorum de rebus
materialibus sit per formas a rebus ac-
ceptas. Praeterea causa quaelibet immaterialis
naturalis materialis non se habet
sed scientia angelorum non est per se causa rerum, sed
quemadmodum ea scimus quae per
sensus recipimus, ut dicit Dionysius de divinis nominibus,
etiam aliquorum corporum imaginatio scientia

corporum non est per formas immateriales,
per formas quae sunt in angelis. Si vero 6
habent nihil est aut posterius
ut dicitur in libro de causis, forma
vero intellectus vel est rebus posterior
velut a rebus accepta vel prior 7
cognoscitiva ut quae est causa rei.
Si ergo angelus cognoscit res
materiales, oportet quod ipse res materiales in
intellectu fiant per formas ab eis in
intellectu angeli impressas. Praeterea lumen 8
intellectuale angeli est efficacius
quam lumen animae nostrae. Sed per lumen
intellectus agentis in nobis abstrahuntur
species a phantasmatibus. Ergo et
multo magis intellectus angeli
potest formas aliquas a rebus sensibilibus
abstrahere. Praeterea quicquid potest virtus inferior 9
potest et superior. Sed anima, quae
angelo inferior, potest recipere con-
formes rebus formas, et ipsa ali-
quas formas quarum causa est non
a rebus acceptas, sicut in ima-
ginatione format phantasma montis
aurei quem numquam vidit. Ergo
multo fortius angelus potest
ad praesentiam in se ipso rebus
conformes formas efficere (?) et non res cognoscere,
et non oportet quod per species innatas
res materiales cognoscat, sed per
eas quas facit apud se. Sed contra oppositum
est quod dicit Dionysius vij c. de divinis nominibus,
quod angeli non colligunt cognitionem
ex sensibilibus vel sensibus aut ex
rebus divisibilibus. Ergo non cog-
noscunt per formas a rebus accep-
tas. Praeterea angeli magis excedunt
corpora omnia quam corpora superiora ex-
cedunt inferiora. Sed superiora propter
sui nobilitatem non recipiunt
aliquam impressionem a corporibus
inferioribus. Ergo multo minus intellectus
angeli aliquas formas a corporibus
recipit (?). Responsio. Dicendum quod supposito
quod angelus non cognoscat res materiales
per suam essentiam, sed per aliquas formas

De formis illis acceptis opinio
quidam enim dicunt quod forme ille
per quas angeli cognoscunt sunt
a rebus materialibus accepte sed hoc
secundo potest intelligi cum qui recipit
formas aliquas a rebus disponitur sicut habet
ad res ut agentes sic tunc patiens
large sumendo actionem et passionem
accepte sunt forme cum questio in
rebus materialibus ad sensibus ut in
fantasia cum non sint organa
depurate non sunt intelligibiles actu
sed potentia et ideo requiritur quod per ac-
tum intellectus efficiantur actu intel-
ligibiles et hec intentionis possunt intel-
lectum agentem in nobis sunt formis at
intelligibilibus similiter huiusmodi p
eas res intelligimus nisi forme
ille modo intellectui uniuntur et sic
intelliguntur et intellectus sit unum
et ita oportet quod intellectus formis huiusmodi recipi-
piat et a rebus quodammodo patiatur
ut sic omne recipiens patitur quodammodo
sic autem forma comparatur ad intellectum ut
actus ad potentiam ita agens ad
patiens cum unumquodque agat
in quantum actu patiatur in
in quantum est potentia et actus proprius
propria potentia respicit et hoc pro
agentibus unde determinatur patientibus
et ergo sic se habet de forma et ma-
teria quod sic agens et patiens sunt
unum oportet quod agens et patiens sint
unius generis cum potentia et actus unius
unius generis sunt dividant Non
quod generis entis dividat Non
enim album patitur a dulci nisi per
accidens sed a nigro sed in rebus at
materialibus et intelligibilibus est diversitas di-
uisorum generum ea enim que non contrahat
in genere quantitatis genera ut per
per prius et in intellectibus et in spiritu
non potest esse quod res materiales in et
patiantur ab intellectu angeli et
ipsum et ideo in nobis producitur me-
diante sensibus potentiis quod forme
sunt medio intellectu intel-
ligibiles et modo intelligibiles non
sequitur quod formas intelligi
in angelis sunt formis in eum. Cum
materialibus non formis intelligibilis non sunt
a conditionibus materie denudate
et ideo potest esse actio et passio sine medio
inter res intellectas et potentias sensitivas
et similiter in hac et intellectus inter non
si angeli intellectus a rebus materialibus
formas aliquas accipit oportet hic
angelum potentias sensitivas et ita hic
corporalis esse unitum non eiusdem
sine esse in angelo et anima ut
quidam platonici posuerunt et eos
a rebus materialibus formas accipere
quod auctoritati eorum et rationi repugnat
Et ideo alii dicunt quod angeli non
acquirunt formas quibus cognoscant
accipiendo a rebus sed tamen intellectum per
formas innatas sed quod in potentiis esse eo
formas ...cum sua cuius vel ap
quod principiatis ex tali conformitatis
dicitur sequi vel cognitionem
sed hoc itemque esse non Non enim potest ad
aliud conformatur nisi quod formas eius
aput ipsum sit nec potest dici quod ipse
rerum angelus conficiente fiat forma
rei materialis quod rei esse eius unitas
rebus. Unde oportet quod illa formas que sunt in eo
formativa sit addita eius et que
sunt primo in potentia et ipso angelo Non
enim conformatur semper res eo
formabilis esse nisi autem reducitur
de potentia actum prout quod est actu
Unde oportet apud angelum preexistere
aliquas formas sed quas esset potens se
reducere de potentia conformabili
ad actum conformationis sicut
videmus quod ymaginatio in
fort nova species ut montis
auri ex speciebus quas apud se p
habebat scilicet montis et auri et sic
intellectus ex formis generis et diffe-
rentiis format diffinitiones speciei Unde
oportet redire et hoc quod aliquas formas preex-
istant in angelo et has oportet esse vel
acceptas a rebus vel innatas
Et ideo communis quod tertia opinio dicit que

quior est et verior quod angeli
res immateriales per formas innatas
cognoscunt. Sicut enim ex rationibus
eternis in mente divina existentibus
procedunt forme materiales ad rerum
subsistentiam, ita procedunt a deo
forme rerum omnium in mentes
angelicas ad rerum cognitionem
ut sic intellectus angeli in nullo
excedat sicut res formata excedit
illum informem. Unde intellectus humanus com-
paratur tabule in qua nichil est scriptum,
intellectus autem angeli tabule depicte
vel speculo in quo rerum rationes re-
splendent. Ad primum ergo dicendum quod divina
speculativa et practica scientia non
per se habet per actum ingenii sit huiusmodi ac
homo enim de rebus quas ipse non
facit non habet cognitionem nisi per formas
a rebus acceptas, sed contra autem est de
angelo qui non habet a sui natura de forma
rerum sed inditas. Ad secundum dicendum quod
misterium incarnationis primo est
scitum ab angelis quam ab hominibus,
unde homines de ipso per angelos sunt
docti ut dicit dyonisius c. iiij. celestis ier-
archie. In misterio incarnationis misterium
mundo absconditum a seculis cognovit
et per angelorum etiam ecclesiam celesti-
bus principibus et potestatibus huius mundi.
Predictum misterium innotuit ut ex-
ponit augustinus super genesim ad litteram
et quod ibi dicitur de ecclesia referendum
est ad ecclesiam angelorum ut augustinus
exponit v. super genesim ad litteram
quibus ... cognitionem dicitur incidebat
secundum ... cognoscit. huiusmodi intel-
ligendum quod angeli ab hominibus sciunt
acceperunt, sed quia apostolus predicabat
res iam complectas que fuerant
per prophetas predicte angeli eas
plenius cognoverunt sicut plenius
sciunt preteritia quam futura ut inferius
dicitur. Ad tertium dicendum quod angeli omni-
bus futura non cognoscant aliqua tamen

dicuntur preteria scient. Non tamen sequitur
ex hoc quod species aliquas a rebus ac-
cipiunt quibus cognoscunt. Cum
enim cognitio sit per assimilationem
cognoscentis ad cognitum huiusmodi
contingit novam cognitionem de
aliquo accipere quod contingit de
novo ad aliquid assimilari,
et hoc quidem contingit dupliciter. Uno modo
per motum sui ipsius. Alio modo per motum al-
terius ad formam quam ipse iam habet,
et sic illud assimilatur de novo ad
cognoscendum. Uno modo per hoc quod cognoscens
de novo accipit formam cogniti
sicut in nobis accidit. Alio modo per hoc
quod cognitum de novo pervenit
ad formam que est in cognoscente
et huiusmodi angeli de novo cog-
noscunt preteritia que prius fuerunt futura
ut puta si aliquid nunc esset ho-
cino assimilatur intellectus per formam
hominis quam habet apud se et sic in-
cipit esse homo secundum eandem formam
incipit intellectus angelicus ei as-
similari sine aliqua mutatione
facta circa ipsum. Ad quartum dicendum quod sufficit
intellectui angelico una forma que rebus
existit, sed similitudo et quantum ad dis-
tinctam cognitionem aliquorum secundum
non requiritur ut apud cognoscentem
sint ipsa distinctionis principia sed
sufficit quod apud ipsum sint eorum
similitudines unde dicit quod unumquodque
ille similitudines accipiant quantum
ad cognitionem distinctam.
Ad quintum dicendum quod quamvis angeli sint
hoc quod acquirunt novas formas
intelligibiles, potest aliquid de novo
intelligere dupliciter. Uno modo per hoc quod aliquid de
novo assimilatur illis formis
ut iam dictum est. Alio modo per hoc quod
intellectus eorum confortatur aliquibus formis
lucis ad plures cognitiones ex
eisdem formis eliciendas sicut
eisdem formis fantasia existentibus
supervenientis luminis prophetie aliquid

cognitio accipi quae accipi non potest per lumen naturale intellectus agentis. Ad 6m dicendum quod quamvis philosophi intelligentiam de ultimis quae est in comparatione maxime cognoscendi qui res naturales scientia a rebus naturalibus acceptum, sed ultimae intelligentiae comparatione [illegible] omnibus respectu artificialium non est possibile: sed possunt per formas artis res apud nos existentes artificiatas producimus. Et similiter per ideas etiam res Deus producit creaturas a quibus effluunt formae in intellectu angelico. Unde non sequitur quod formae intellectus angelici sint posteriores rebus, sed quod sint posteriores ideis aeternis. Ad 7m dicendum quod cognitum est in cognoscente similiter sive cognitio fiat in cognoscente ex rebus sit cognitio accepta sive non; et ideo non est ad propositum. Ad 8m dicendum quod non est propter hoc quod lumen intellectus agentis et res sensibiles ut per lumen propter eorum efficiantur actu intelligibiles ut ex predictis patet: ideo non sequitur. Ad 9m dicendum quod anima non fit in se ipsa aliquas formas, nec aliquas formas praesupponit in ipsa ratione ut ex dictis patet. [illegible]

Ar. 10. Decimo quaeritur utrum angeli superiores habeant cognitionem per formas magis universales quam inferiores. Et videtur quod non. Superiorum enim angelorum cognitio perfectior est quam inferiorum. Sed quod cognoscitur in universali imperfecte cognoscitur quam in proprio. Ergo superiores angeli non cognoscunt per formas magis universales. Praeterea cognitio superiorum esset [illegible] quam inferiorum: aut hoc est quantum ad cognitionem aut quantum ad operationem; non quantum ad operationem quia non sunt operatores [illegible] ut Damascenus dicit; ergo quantum ad cognitionem. Ergo non cognoscunt res naturales tam superiores quam inferiores [illegible] superiorum angelorum cognitio non est magis universalis. Praeterea omnia quae cognoscunt inferiores angeli et superiores cognoscunt et tamen per formas magis universales [illegible] et intellectus superior ad plura se extendat, sed hoc non potest esse [illegible] plurium. Ergo angeli superiores non cognoscunt res [illegible] et imperfectius cognoscunt quam inferiores, quod est absurdum. Praeterea cognitio angelorum est similitudini [illegible] cognoscere ut dicit Dionysius 7 c. de divinis nominibus. Sed natura superioris angeli est magis actualis quam natura inferioris, ergo et similiter cognitio. Sed universalis cognitio est potentialis cognitio, non in actu. Ergo superiores angeli cognoscunt res per formas minus universales. In contrarium est quod dicit Dionysius 12 ca. de celesti hierarchia, ubi dicit quod superiores angeli ut cherubin habent scientiam altiorem et universaliorem; inferiores autem angeli habent particularem et subiectam scientiam. Praeterea liber de causis dicit quod intelligentiae superiores continent formas magis universales. Praeterea superiores angeli sunt simpliciores quam inferiores; ergo et formae in eis sunt simpliciores; ergo et magis universales, quia quod est universalius et simplicius. Respondeo dicendum quod potentia quanto ad pauciora se habet, decima ad unum actum universale et actu convenit esse plurium principium, sed potentia convenit esse plurium multiplicata divisionibus; et quia efficacia virtutis in operando est ex hoc quod est in actu, inde est quod omnis virtus quanto est magis unita, tanto est efficacior ad operandum, et ideo quanto aliqua virtus est altior, tanto invenitur ex paucioribus operari, quae tamen ad plura se extendunt; et hoc videmus quod in operantibus et cognitivis virtutibus. Artes enim

architectonica ut patet in edificatoria
per unam formam artis dirigit omnes
que ad artem suam spectant quibus
inferiores artifices ut puta
cementarii et cesores lignorum
et alii huiusmodi per diversa artificia
diriguntur. Similiter et in cognoscentibus ab hiis que e-
levatioris intellectus sunt pauca prin-
cipia penes se retinent habent in prom-
ptu procedunt ad varias conclusiones ad
quas procedendo non possunt qui sunt hebe-
tioris ingenii nisi per varias induc-
tiones et per principia particularia eo-
aptata conclusionibus. Unitum deo autem
perfectissima intelligentia et principalis actus
ipse per unum quod est essentia sua adequate
et omnia cognoscit efficacissime
ab ipsa autem effluunt rationes rerum
intelligibilium angelis ut ex dictis
patet non quidem ad tantam virtutem ad
cognoscendum. Unde quanto in angelo fuerit
plus de actu et minus de potentia tanto
emanatio habet virtutem minus in ipso
multiplicatam et intellectus eius cognitiva
est efficacior et sic hoc superiores angeli
cognoscunt res per formas magis
universales quam inferiores. Ad primum dicendum
quod cognoscere aliquid in universali potest intelligi
dupliciter. Uno modo ut referatur ad cognitionem
ex parte cogniti et cognoscere aliquid in
universali est cognoscere minus universaliter cogni-
tum [illegible] qui cognoscit
de aliqua natura tantum in universali imperfectius
cognoscit quam si cognosceret eam
in propria specie. Alio modo ut referatur ad
cognitionem ex parte eius quo cognoscitur
et cognoscere aliquid in universali per medium
universale est perfectius dummodo cognitio usque
ad propria deducatur. Ad secundum dicendum
quod diversitas formarum magis universalis
quantum ad cognitionem non quia plurium
rerum cognitionem causent sed quia per
pauciores formas ad eadem cog-
noscenda superior intellectus perficitur
et ad perfectius cognoscendum
ut patet si superior angelus per unam
formam aliquas species cognoscat

inferior autem non nisi per multas species
et per hoc superior angelus plures
rationes intelligibiles ex eisdem
rebus cognoscat. Ad tertium dicendum quod
quamvis una non possit esse propria ratio plurium
sicut eis adequata tamen si sit superior
excedens potest esse propria ratio plurium
quia continet in se uniformiter propria
utriusque que in eis divisim inveniun-
tur. Hoc modo essentia divina est propria ratio
omnium quia in ipsa uniformiter preex-
istit quicquid divisim in omnibus creaturis
invenitur ut dionysius dicit. Et similiter cum
forme intellectus angelici sint excel-
lentiores rebus ipsis non propter
diminutionem propinquitatis non est in-
conveniens si una forma intellectus angeli
sit ratio propria plurium secundum diversas eius
habitudines ad diversas res
ex quibus habitudinibus consurgit
pluralitas ydearum. Sed forme intellectus
nostri accipiuntur ex rebus unde non
sunt superexcedentes sed quasi adequate
quantum ad representationem sed sunt
excedentes quantum ad modum essendi
diminute quantum habent in materiale esse. Unde
forma intellectus nostri non potest esse ratio propria
plurium. Ad quartum dicendum sicut ad primum.

Undecimo queritur utrum angelus
cognoscat singularia. Et videtur
quod non quia ut dicit Boethius ratio est universalium
intellectus singularium vero sensus.
Sed angelus non cognoscit nisi per
intellectum ergo non cognoscit singularia.
Contra dicit quod auctoritas intelligitur
de intellectu nostro non autem de angelico.
Contra cognitioni nostro competit non
intelligere nisi universalia et singularia
vero sentire materialiter. Homo enim cognoscit
per potentias materiales singu-
laria cognoscit ut patet per
ymaginationem sed intellectus angeli
est nobilior quam humanus ergo non cog-
noscit singularia per omnes cognitiones
et per assimilationem cognoscitur ad
cognitum sed intellectus angeli non potest

assimilavi singu[lari] ma[teri]a[m] e singu[lari]
qr singu[lare] e p ma[teri]am mt9 at
angli e o[mn]is sepatus a ma[teri]a go
mt9 angl[us] no[n] [co]gnoscit sin
gularia i[d est] sui singularit[er] p
idt e p[ro]p[ri]u[m] cond[iti]o [co]gnosce[n]di
s[e]p[ar]ati mt[u] sz for[ma] indiuiduata e
p[ri]n[cipiu]m cond[iti]o singu[lari]s go ip[s]a e
p[ri]n[cipiu]m [co]gnosce[n]di singu[lar]e sed
mt9 ang[el]i accipit sim[ilitudi]n[e]m
a quidditatib[us] ne[c] ex q[ua]rum for[m]e i[n]
diuidua[n]t go accipiu[n]t tu[n]c
no[n] singu[lare] p[er] omne q[uo]d r[ecipitu]r alt[er]
et eo p[er] mo[dum] r[ecipien]t[is] recipit[ur] sed
mt9 angl[us] e simpl[e]x imat[eri]al[is]
go simil[itudi]n[e]s p[ro]ueniu[n]t cog
nit[ionis] ex co[n]tr[actio]ne ste[r]co imat[eri]al[is]
et simp[lices] [ve]r[um] cu[m] tu[n]c a p[ar]te ab sin[gula]r[i]a
no[n] [co]gnoscat [quia] p[ro] diu[er]sa ma[teri]a[m]
diu[er]sa n[on] p[er] ide[m] [com]p[re]he[n]d[i]m[us] cog
noscim[us] sz p a[c]t[u]s a[c]tu[alis] q[uo]d aliq[ui]e
[co]gnit[i]o p[er] mediu[m] q[uod] e e o[mn]i[u]m
ma[teri]a[m] [i]st[e] v[er]um sz q[ua]l[is] for[m]a ma[teri]a
abst[ra]cta e q[ui]b[us] mult[iplic]es p[ar]ticu[laria]
g[ene]ro no[n] p[o]t[est] e[ss]e [p]p[ri]a diu[er]sa p[ar]ti
cularia i[d est] p[ro]p[ri]a ita p[ro]p[r]ie [co]gnosc[u]n[tur]
sz i[n]tell[ectu]s angl[us] no[n] e aliq[ua] for[ma]
i[n] s[e] i[m]mat[eri]alis go i[deo] no[n] p[o]t[est] [co]gnosce[re]
singu[lari]a [quia] p[ro] v[er]e q[uo]d sin[gula]re diuidit
p[er] se q[ua]ntitate i[n] i[n]tell[ectu] sin[gula]re ex
i[n]tell[ectu] g[ener]o u[n]o singu[lar]e v[er]um [qu]i et
i[n]tell[ectu] e[t] no[n] p[o]t[est] p i[n]tell[ectu]m [co]gnosci
p nulla po[tentia] [com]p[re]he[n]d[i] ulte[rius] sun[t]
ob[iect]u[m] sz q[ui]d[ita]s ab dep[ar]ata a
ma[teri]a e ob[iect]u[m] i[n]tell[ectus] q[ui]d d[ici]t i z de
a[n]i[m]a go cu[m] e[ss]et singu[lare] [ve]l sit co
[n]tra[ri]a natu[r]a ma[teri]a[m] s[i]c no[n] p[o]t[est] p i[n]tell[ectu]
[co]gnosci [quia] p[er] e[ss]e t[ame]n [sic] [co]gnosc[i]t
no[n] p[o]t[est] aliq[ui]d s[e]c[un]d[u]m h[oc] q[uo]d i[n]tell[ect]u[s] e[st]
s[in]g[ulari]s p[ro]ueniu[n]t absconsu[m] De
hijs a[u]t q[ue] p[er]t[inen]t ad s[e]c[un]d[u]m h[oc] no[n]
certitudo cu[m] fiat abst[ra]cta
ut d[icitu]r i vij meth[aphisice] sz singu[lari]a
p[er]t[inen]t ad s[e]c[un]d[u]m h[oc] q[uo]d cu[m] sit motui
et va[ri]ac[i]o[n]ib[us] s[u]biacent no[n] p[o]t[est] p
i[n]tell[ectu]m [co]gnosci e[t] id[eo] q[ue] p[er]tinent

p[er] se o[mn]i[a] m[o]t[us] q[uo]d e simpl[ic]ior i[n]tell[ectu]s
s[icut] p[er]f[ect]io p[er]f[ect]io[n]i sz i[n]tell[ectu]s ang[e]li
e i[m]mat[eri]alis go e[st] for[ma] i[m]p[ro]p[or]c[i]o[n]at[a] i
mat[eri]alib[us] sz for[ma] no[n] s[un]t i[n]diuidu[a]
n[on] s[un]t i[m]mat[eri]ales go for[me] i[n] s[e] i[n]tell[ectu]s
ita no[n] s[un]t p[ri]n[cipiu]m [co]gnosce[n]di p[ar]
ticularia p[ro] i[n]m[en]surat[io]n[em] e p[ri]n[cipiu]m
[co]gnosce[n]di i[n]m[en]surat[ur] d[icitu]r e[ss]e
homogenea i[n]m[en]surato ut d[icitu]r
x meth[aphisice] go for[me] sp[eci]es q[ue] e p[ri]n[cipiu]m
[co]gnosce[n]di d[icitu]r e[ss]e homogenea
ut q[ua]m p[er] ip[s]am [co]gnoscit sz
for[ma] i[n]tell[ectu]s angl[ic]a no[n] e homoge[ne]a
singu[lari] [quia] u[nde] sit i[m]mat[eri]al[is] go p[ro]p[ter] ea
no[n] p[o]t[est] ang[e]l[u]s singu[lari]a [co]gnosce[re]
p[ro]p[ter] ab g[ene]re excedit p[ro]p[ri]at[ate]m
g[ener]o [co]gnit[i]o i[n]tell[ectu]s h[uius] angl[us] i[m]p[er]f[ect]a
excedit [co]gnit[i]o[n]e[m] [ve]l i[n]nat[ur]ale
sz i[n]tell[ectu]s hoi[s] glificati no[n] [co]g
noscit singu[lari]a q[ua]l[ite]r p[ro]p[ter] q[uo]d d[icitu]r
aug[ustinus] i[n] li[bro] de cura p[ro] mortuis
agenda Nesciu[n]t mortui q[ui]d
q[ui]d agat[ur] et eo[rum] filij go n[ec]
angli singu[lari]a [co]gnosc[u]nt p[er]t[inen]t
[co]gnit[i]o[n]e[m] d[icitu]r ah p[er] s[e] ang[e]l[u]s
singu[lari]a [co]gnoscit ah h[oc] e p
sp[eci]es singu[lar]es aut p[er] u[niversa]les
sz no[n] p[er] singu[lar]es q[ui]a op[ort]ere[t] q[uo]d
tot ap[u]d ip[su]m e[ss]e[n]t sp[eci]es
quot singularia singu[lari]a at s[un]t
i[n] p[otentia] infinita q[ua]d p[a]t[e]t appet Si
po[n]a[tu]r q[uod] mu[n]d[us] i[n] posteru[m] no[n]
deficiat ab h[oc] statu q[uod] co[n]stat
deo e[ss]e p[ossi]bile et e[ss]e[n]t infinite
for[me] i[n] i[n]tell[ectu] angli q[uo]d e i[m]p[ossi]b[i]le
Si[mi]l[ite]r n[on] p[er] u[niversa]les q[ui]a sic no[n] h[abe]r[e]t
distincta[m] [co]gnit[i]o[n]e[m] de singu
larib[us] et h[oc] e[ss]et [co]gnosce[re] singu[lari]a
i[m]p[er]f[ec]te q[uo]d no[n] e angel[us] attribu
go i[de]o angli sin[gulari]a [co]gnoscu[n]t
Q[ui]a q[ui] custodit e[t] q[uo]d [cu]st[o]di[a]t
sz angli custodiu[n]t singu[lar]es
hoi[e]s ut p[ate]t i ps[almo] Angel[is] suis
ma[n]dauit de te et c[etera] g[ener]o ip[s]i [co]gnosc[u]
u[n]t singu[lari]a [quia] p[ro]p[ter] amore[m] no[n] e[st]
[co]gnit[i]o ut p[ate]t i[n] li[bro] de c[ivitate] p[ro]p[ter] ang[elos]

Sz angli cu h(ab)eant clarita(te)m amat
singulares homines et quorum ad ssu
bnficia tenent q(uod) s(unt) ex caritate diligenda
go et eos cognoscunt p(ro)p(ter) ph(ilosoph)us d(icit) i
li. posterior(um) q(uod) sciens ulis scit
p(er)fectius s(ed) no(n) co(n)uitur s(ed) angli
cognoscunt universales ta(n)tu(m) g(ener)o et
singularia cognoscunt p(ro)p(ter) q(uo)d
p(ot)est uirtus inferior p(ot)est superior ut
boecius d(icit) i li. de (con)sola(tione) s(ed) (con)sc(ient)ia
et ymaginatiua ho(min)is singularia co-
noscit ergo multo fortius intel-
lectua ipsius angeli. Ro(?) q(uod)
quidam ... errauerunt dicentes
angelos singularia no(n) (co)g(nosc)e(re)
Sz h(oc) p(ot)est a fide e(ss)e aliena q(ui)a re-
mouet ministeria angelor(um) circa
homines et est ratio(n)i contrapugnat
q(ui)a si angeli ignorarent ea q(uae) nos
cognoscimus ad minus quantu(m) ad h(oc)
imp(er)fectior e(ss)et eor(um) cognitio sicut
ph(ilosoph)us d(icit) i p(rimo) de a(n)i(m)a q(uod) accideret
deo insipientissimo e(ss)e si discordia(m)
nesciret qua(m) alij sciunt. Vnde hic
error excluso p(ri)mo inconue(n)i
assignari a diuersis quib(us) a(n)g(e)li sin(gula)ria
cognoscunt ... quidam enim dicunt q(uod)
singularia cognoscunt singulariu(m)
sp(eci)es ab eis abstrahendo sic(ut) et nos
p(ossu)m(us) ea cognoscimus s(ed) ista ro(tio)
o(mn)io erronea p(ri)mo q(ui)a angeli no(n)
h(ab)ent cognitione(m) a reb(us) acceptam
ut p(ro)b(atu)r p(er) dyo(nisium) et aug(ustinum) q(uaestio)ne q(uaestio)ne...
adhuc et ex hijs q(uae) b(ene) d(ic)ta s(un)t.
2(o) q(ui)a dato q(uod) a reb(us) acciperent
for(m)as tu(n)c receptae erunt angelo
erunt p(er) modu(m) intell(ectus) recipientis
et tu(n)c ea(dem) difficultas rediret
qualiter p(er) eas posset singularia
cognoscere q(uod) ex natura individua(n)tur.
Aliqui modo e(st) qui(dam) Auicenna po(n)i(t)
sua metaph(isica) dicentes q(uod) deus t(amen) angeli
singularia (co)gnoscunt ulr(?) et no(n) sin-
gularit(er) ad singularia (co)gnosci q(uan)

cognoscuntur p(er) hoc q(uo)d hic et nunc est h(oc) tp(u)s
contitutis in individuatis. Vnde no(n)
quam cognosci(tur) sp(eci)es ista et ta(ntum) uniu(er)s(a)l(i)s
sicut singularis cognoscit ab hac
eclipsim tu(n)c ea ssu p(er)cipit
vbi ... ex motib(us) celestib(us)
ea p(ro)nunciat. Et ab angelis sin(gula)ria
cognoscuntur. Vl(tra) modum cognitionis
tu(n)c ab omnib(us) ulib(us) ... remanet
indeterminata singularib(us) effectib(us).
Sz hic modo cognitionis no(n) vi(detur)
sufficere. Ponimus enim angelos
singularia cognoscere et sic ea q(uae) ad
eor(um) singularitate(m) p(er)tinet sic
q(uod) cognoscunt singulares hom(in)es
actus et homines q(ui) sp(ecta)t ad offi(ci)u(m)
custodie. Vnde 3(us) modus assignatur
a quida(m) s(cilicet) qui dicunt q(uod) angeli
h(ab)ent ponere sic for(mas) ulcs totius
ordinis universi a causa deo ...
mediatas q(uas) applicant ad h(oc)
uel ad i(llu)d singulariter et ex form(is)
ulib(us) singularia (co)gnoscu(n)t. Sz h(ic)
modus no(n) uidetur sufficiens q(ui)a no(n) p(ot)est
a(li)q(ui)d ad alteru(m) applicari nisi id
alteru(m) sit aliquo p(re)cognitu(m) sic
nos ulem cognitione(m) singularib(us)
applicamus q(uod) i(n) cognitione sensitiua
sensitiua p(re)existunt i(n) angelis
at no(n) e(st) aliqua cognitio q(ua)m in-
tellectiua i(n) q(ua) singularia (co)gno(sc)e(re)
p(re)existat ut sit ulcs for(mas)
intellig(ibiles) eor(um) possint singularib(us)
applicari. Vnde p(re)z q(uod) applicatio
ulis ad p(ar)ticularia p(re)exigit co-
gnitione(m) intellectualem singulariu(m)
i(n) angelis et no(n) e(st) ita i(n) ipsis. Et ideo
p(ro)babilius dicit q(uod) for(mae) q(ua)s
tamen angeli h(ab)ent sunt efficaces ad
ta(n)dem cognitione(m) no(n) solu(m) ulium
s(ed) et p(ar)ticulariu(m) nulla applicatione
p(re)supposita quamuis no(n) sit ita de
formis nostris q(ua)s h(ab)ent ad
res dupl(iciter). Vno modo ut causa rerum
sic for(mae) practicae. Alio modo sicut
causatae a reb(us) sic for(mae) nostrae spe-
culatiuae naturalia speculantium. :-

p formas at peticiam mentis artifex
no opa^r nisi formam. Non for ia
e similitudo solius forme et qr
omnis for inquantum h^i ulis e
io p formam art. no ht cogni
artifex de artificiato nisi
ulem sz cognitionem illius sin^r
acquirit p sensum sicut et qlz alius.
Sed d^s p formas artis facit
omnia et formam tuc for illa ex
emplar erit for^e et me^e et p
illa formam cognosceret res ar
tificiata no solum in ulisz et
singul^ri q^r p^ncipium singularitatis
e ma forme at q^e sunt in mentibus
speculatoribus fuit in nob quodam
ex actione parte rerum. Oib
aut actio e a forma et io quantum
ex virtute e agentis no fit ag
form a rebus in nobis q^d sit similitudo
forme sz p accidens contingit ut sit
similitudo et materialium dispositionum
inquantum recipit^r in organo mali
q^r malr recipit et recipientis
aliq conditiones unde ex quo contingit
q^d sensus et ymaginatio singularia cog
noscunt. Sz q^r mentis divine intelle^s
n recipit io forme q^e sunt in mentibus
speculatoribus sunt similitudines eius
formarum. Sed rationes ydeales in deo
existentes sunt effective rerum no
solum quantum ad formam sz et quantum
ad materiam io sunt similitudines eius
quantum ad utrumque et pp^r hoc cognosci
res a deo no solum in na^a ulis ex
pte forme sz et in sua singularitate ex
pte materie. Sic at ab mentibus divinis
effluunt res materiales forma et
materiam ad esse ex utroque ita ef-
fluunt forme mentibus angelicis ad
cognoscendum utrumque et io angeli p
formas creatas cognoscunt res in
sua singularitate et p^s hoc in mentibus
sunt similes formis formis ydealibus
in mente divina existentibus quibus
in pena sunt omni sufficiencie. Ad p^m

^z ... quibus boecius mentis divine
modo qui accipit formas ex
rebus no at divine mentis angelico q
accipit formas in mente a deo et ho
... dicta. Ad 2m dicendum q^d qui
mentis angelice forme in aliquo via
p^m quam in mentibus modo sunt effi
caciores et se extendunt ad re
putandum no solum ... ad p^ncipia
formalia sz et materialia. Ad 3m dicendum
q^d mentes cognoscentes et cognitum no
exigit similitudo quod est convenientia in
na^a sz in reputatione tantum constat
enim q^d forma lapidis in anima e
longe altioris nature quam forma lapidis
in materia sz inquantum reputat eam
e duces principium in cognitionem eius.
Unde quamvis forme que sunt in mentibus
angelis sunt in materiales sicut si a
... quod per eas assimilantur
rebus no solum sec formam sz sec materiam.
Ad 4m dicendum q^d non obstante forma que e
p^ncipium cognoscendi ... principium cog
noscendi res p eam sit ulis sz solum
sua similitudo forma enim qua
lapis e no e individuata sz similitudo eius
unde non obstante q^d forma mentis angelice
qua singularia cognoscit sit in
dividuata sz solum q^d sit forme
individuate similitudo. Ad 5m
dicendum q^d forme in mentibus angelicis
sunt immateriales et tamen sunt similitudines eius
in materialibus sicut et ydee in deo existentes
que sunt multo immateriales et tamen p
eas potest cognosci singularia.
Ad 6m dicendum q^d una species potest esse
representativa diversorum inquantum est
super excedentibus ex deus sz ...
unum at medium adequatum no
potest diversa distincte cognosci.
Ad 7m dicendum q^d quamvis ulis habeat
esse in multis tamen cum sit in mente e plurium
quam ulis et non p processum ad alia
deducit. Ad 8m dicendum q^d p intellectum speciem
... depurata a quidditatibus angelicis
p eos se habent ut in ... conditionibus

ut ex dictis p3 ad 2m d3 q intellectus
angeli p speciem quam apud se habet
cognoscit singularia non p sensum sed
sciat q sp est forma activa q et
lo cognoscit tantum actualitatem si-
gularem p quam subsistit et varia
singularia et multitudinem cognitionis
angeli non tollit. Ad 3m p3 ex dictis. Ad
ex dictis. Ad 4m d3 q mensura
cognitionis e puri cognoscendi me-
suratum e unius cognitionis tanto
et non simpliciter sic p3 q unde est
mensura parum non conveniat tunc eo
modo quieti. sic enim e mensura eo-
rum et forma intellectus angelici eorum eq
conveniat cum singularibus ex actione
contrahit simul modum eandem sim-
sit mali. Et forte predicta sit in alia.
Ad 4m d3 q sancti quieti in gloria
cognoscunt in verbo ea que hic agun-
tur ut manifeste dicit Gregorius in moralibus. Ubi
at augustinus intellectu hic e contrarium ad
naturalem conditionem non e simile de
angelis et anima quia angelus non habet
formas a rebus extra acceptas
quibus singularia cognoscit. Ad
8m d3 q forme intellectus angelici
ergo sunt singularibus sic forte ymagina-
tiones in quantum sint penitus imma-
teriales sunt hinc ubi sicut forme
intellectus humani non una ymagine re-
putantur sed materiales existentes
exprimunt et demonstrant ulterius
et particulares conditiones. 12 12

Quoderit quintum utrum angeli
cognoscat futura. Et videtur quod
angeli enim cognoscunt rebus per
formas intentionales que forme e equaliter se
habent ad presentia et futura. ergo cum
angeli per eas presentia cognoscat
cognoscit similiter et futura. Preterea
glossa habet tamen assignat quod
deus futura cognoscit infallibiliter
presentia per quam ergo visio est contem-
plativa intellectus divini est visio contem-
plativa intellectus participati est.

quod angeli habent futura cognitione cog-
noscunt pro quo patet in uno dialogo cum
per animarum recedit a nexibus
corporis vi subtilitatis sue cognoscit
futura sed angeli est maxime a
nexibus corporis absolutus et est
subtilissime nature ergo cognoscit futura.
Preterea intellectus possibilis est in potentia
ad omnia cognoscenda et ita ad
cognoscenda futura sed potentia intellectus
angelici est totaliter completa per formas
intentionales ut dicitur in de causis ergo ipsi habent
noticiam de futuris. Preterea quicumque
habet providentiam super aliquid debet habere
et prescientiam eorum que spectant ad ipsum
sed angeli habent providentiam et curam de
nobis possunt custodire ergo ipsi
cognoscunt ea que nobis sunt futura.
Preterea intellectus angelicus excedit humanum
intellectum sed intellectus humanus cognoscit
futura que habent causas determinatas
naturales ergo angelus cognoscit futura
contingentia ad utrumlibet que habent
aliquas causas determinatas. Preterea
sic nos aliud nos habemus ad co-
gnoscenda presentia et futura quia co-
gnitionem a rebus accipimus. Cum ergo
res cognitas precesserit sic animo
sed angeli non accipiunt cognitionem a
rebus ergo equaliter se habent ad co-
gnoscenda presentia et futura. Item
quia per prophetiam intellectus cognoscit
non est futurum aliquid tempus quod absit
habet ab hic et nunc et equaliter se
habet ad omne tempus sed angelus non
habet cognitionem in intellectiva ergo
equaliter se habet ad cognoscenda pre-
sentia et futura. Item quia per prophetiam
cognoscit angelus quod possit homo
cognoscere sed homo in statu mortali
cognoscebat futura ut in genesis 1o
ada dixit propheta hoc vel iniquitate ergo
et angeli cognoscunt futura. Sed
contra quod dicitur ysaie xli ca. vetera sunt
annunciate et dicite quis dii estis
nos scire futura si vos intendetis.

Oppositum

Sz angli nō st dij q futa ig
vato p ognitō ctitudiāl hn
nō pt nisi eoz q hnt in tate
determīata, sz futa cōtigēn
nō st huiusmōi ut pz p prīa ergo
go angli futa cōtigēn n ogg-
noscūt p futa ogsci nō pnt
nisi sp̄m artē sic artifex
ognoscit ea q fcurg ē ul i
caus suis sic ognoscit frig q
futa i signis z dispōibz stel-
larum sz angli nō ogscūt fu
ta pānt q ipi nō st uic opa
toc bñ itīn i caus suis q futa
cōtingēn nō st determīata i
suis caus aliās ēēnt nccaria
ergo nō angli cōtigēn futa
ognoscūt. Rñ dōz q cū unumq
hō nō ognosci i aliq qci eo
quedā futa st i caus suis
p ois determīata h nō ut ex
eis nēcio cōtigat sicut sole
oriri cras z tales effūs futi
i suis caus cogsci pnt. quida
nō futi effus i caus suis nō
st determīati ut alīs euenire
nō possint sz tn eoz cā cīna
gis se hnt ad unum q altim
z ista cōtingēn quī i pluribz
ut paucoribz accidūt z hm
effus i caus suis nō pnt ogg-
nosci infallibilr sz cū quada
certitudīe cōiectuē. quidā at effūs
futi st q eoz cā īdiffēnt se
hnt ad utrūq z h at nō cā
cōtingēn ad utrūlz ut st ī ā
pripue q pēdet ex libō arbō
sz q ex eā ad utrūlz cū sit
q i pono pdnā ul nō pg di
ctis effūs ad p aliqm aliā cā
determīat magl ad unum q ad
ad ut pt q nt i p phiō h
effus i caus quoq ad utrūlz
nō ogsci pnt p se accepte
sz si ad nuga cā cac q cāb ad
utrūlz inclinat magl ad unum

qui ad ad pt aliq cti qitinal
de effūs pdcās hnt st de hīz
q ex libō arbō depēdet aliq
futa quēcumq ex ogsuetudīe
z ōplexiōibz hōm q ōg inclināt
ad unum. eōmb at hg effūs
qualescumq sint eoz cāe pōs
cuca p ōmb st determīati
q sua pncia omnia intuē et
sua pña oibz modū apposit.
angeli at z dīna eoz intue
t p formas ab ōg nicoz om
verūt cā spualiū hnt ōg.
ōnalia tm p formas innatas
futa psce pnt q i cāb nā
st determīata ul i una tm cā
ul i collacōe plium q̄ ad e
cōtingēcs ue lt unius cāe q̄r
cōcurrūt pluriū cāz. effūs cōm
angeli at ōmb cāb nales
ognoscūt. unū qda q cōtigēn
uidentr aliquiq cāb eoz p
scāb angli ut nēc ōgscūt
dū ōmb cāb ipoz ogscūt
Sz at dīna pliū ōgphēdeūt
ōmb futās ēēctā ctitudiāl
sciūt. Sz q̄ quida psūg ain
dīna pñtim intue. quimb u
eoz psēe cōphēdatis quid
cūbo pld futa z de q̄ ōg
ad utrūlz sūt. Rñ dō p i̇ dō
q̄ spēs que st i mēte angeli
nō se hnt equalr ad pncia
z futa q̄ rā q̄ st pncia sūt
silia i actu formis angeli ex
istentibz z p ea pnt ōgsci
i nō q st futa nodū st silia
tio p formas pdcās nō ōg-
noscūt ut ē determinatis.
Rd 2m dō q quātū ad uisiōm
quā uidet uerbi i libō indiv
se hnt ad ōgnoscēda pncia
z futa nō tm se p i libō oia
futa ōgnoscat q̄r ubi p nō cō
phēdūt. Rd 3m dō q sic aug
narrat xii sup gen ad lrām

quidam possunt quod anima in scriptura quo-
dam viri contemplativis habet sed hec
virgo illorum reprobat quia si prescripcio
passibus futura predicunt speciet esset prescia
futurorum. Sunt autem videlicet quod in-
est in potestate sua cognicionem futurorum
habere quandocumque voluit quoniam
aliquis presciat. Secundo quod ab adiutorio
aliorum eveniat quod futura cognoscat.
Adiuvatur autem aliquo superiori spiritu
inclinatio vel instigacio bono vel malo
et quia mole corporis aggravatur et dum
sensibilibus intendit minus est intel-
ligibilium capax. Ideo quando a sensibus
abstrahitur vel per sompnium vel per
egritudinem vel quocumque alio modo
fit ex hoc magis ydonea ad
impressionem superioris spiritus reci-
piendam. Tercio dum predicto modo a
motibus corporis absolvitur futura
cognoscit aliquo spiritu revelante
qui ea futura revelat potest quod
ipse presciit vel naturali cognicione vel
videbunt deum ut dicit Augustinus xij dist. quod
anima est potencia naturalibus quod potest
per agentes naturales in actum reducta
et tunc posset ei angelicum completa
per formas creatas sed si tale ponunt
intellectus possibilis in nobis ei posse ad
futura aliqua cognoscendum. Dicit autem
alia potest dicere quod anima in creatura
sed potest quod quasi in ea fieri voluit ta-
liter intellectus possibilis ei posse ad
futura cognoscenda quibus angeli
recipiunt divinitus revelata. Talis
autem potest intellectus angelicus non est to-
taliter completa per formas innatas. Ad
tercium dist. quod licet quibusdam aliquorum
prophetarum non oportet quod presciat futuros
eventus tamen ut providerat qui
eventus contingere poterunt ut sibi
venire adhibeat. Ad 6m dist.
quod intellectus angelicus excedit humanum
tunc quia cognoscit virtutem determinatorem
in quibus talibus plurali et cognovit

non autem oportet quod excedat quantum ad hec
que obiecto tangit. Ad vij dist. ✝
sicut ad primum. Ad viij dist. quod angelus ✝
per intellectiva cognicionem cognoscat
futura que sunt hic et nunc quoniam ipse
intellectus cognoscens sit abstractus
ab hic et nunc ut ex dictis patet
et ideo non est inconveniens si aliquo modo cog-
noscit presencia quam futura non ex
hoc quod ipse aliter se ad ea habeat
sed ex hoc quod ipsa aliter se habent ad eum
ut patet ex dictis. Ad ix dist. quod homo ✝
in statu innocencie accepta gratia
presciendo potuit multa in causis
suis vel videbunt angeli cognoscunt
ut ex dictis patet. Ad decimum dist. quod in ✝
quantum obicitur in quantum quod prophete
preduxit patet visio ex dictis
Circa decimo queritur utrum angeli
possunt scire occulta cordium
et videtur quod sic. Angelorum enim officium
est purgare. Actus impuritatis a quibus
purgamur est in conscientia. Ergo angeli
conscientias nostras cognoscunt. ✝
Preterea figura corporis fit ex figura intellectus. Fi-
gura est species quam actu cogitat.
Sed oculus videns corpus videt si-
mul figuram corporis. Igitur angelus videns
intellectum alterius angeli videt eius co-
gitacionem. Preterea species que sunt in intellectu ✝
existunt intelligibiles actu. Sunt
magis intelligibiles quam forme que in
rebus materialibus existunt que sunt
intelligibiles in potencia tantum. Sed angeli
per formas quas apud se habent intelligunt
virtutem materialium formarum. Igitur multo
fortius intelligunt formas existentes
in intellectu nostro et cognoscunt co-
gitaciones nostras. Preterea cognicio hominis ✝
in quantum est sine fantasmate
sed angeli cognoscunt fantasmata
que sunt in nostra ymaginacione. Unde
Augustinus dicit xij super genesim ad litteram
quod spiritualibus corporum similitudinibus in
animo nostro motis scit spiritibus et
immundis. Sed angeli cognoscunt nostras

cognoscunt per angelos per formas quas
cupiunt sic habet cognoscit qualiter potest
per eas facere sed ipse potest inspirare
tantum mentium illuminando et
purgando nos ergo multo fortius
potest cogitationes nostras cognoscere
Augustinus dicit libro de divinatione
demonum quod demones aliquando
hominum dispositiones non solum
voce prolatas verum et cognitione
conceptas dum signa expressa exprimuntur
in corpore tanto facilius perdiscunt si non
est aliqua cogitatio quae motum aliquem
non relinquat in corpore ergo demones
cogitationes nostras cognoscunt et
multo amplius angeli sic cognoscunt
[illegible] super i d [illegible] et in se
cogitationum actuantium ad
defendendum dicit quod intellectus est
de cogitationibus quod prius fuerunt
quaedam singularia cogitationibus
venientia sunt ergo ex cogitatione
quod signum aliquid anima relinquit
sed hoc signum non potest angelis esse
ignotum qui totam animam videt
ergo angeli cogitationes nostras
cognoscunt. Angeli in causis
cognoscunt effectus sed notitia procedit
a mente ut Augustinus ix de
trinitate dicit et ex notitia habituali procedit notitia actualis ergo
tum angeli mentem nostram cognoscant cognoscunt et intelligunt notitiam et
oppositum cogitationem actualem. Sed contra
Jeremias xvii pravum est cor hominis quis cognoscet
illud ego dominus ergo solius dei
secreta cordium est scire. Item propheta scrutans corda et renes deus
Rō Ad dicendum quod angeli cogitationes
cordium per se et directe intueri
non possunt et dico hoc eo quod ut
actu cogitet requiritur intellectus
voluntas quae intellectus in actu
ad speciem quam habet ut patet per Augustinum
libro de trinitate. Motus autem voluntatis

alicuius non potest angelis notus esse
tali cognitione qua angelus quae
cognoscit per formas inditas
quae sunt similitudines rerum naturaliter existentium
motus autem voluntatis non habet dependentiam
nec aliquam inclinationem ad
aliquam causam naturalem sed solum ad
causam divinam quae in voluntate sola
imprimitur potest unus motus voluntatis
in cordibus cogitationem potest cognosci
in aliquo similitudinem naturalium
sed solum est divina quam voluntas
imprimit et angelus non potest cognoscere
cogitationes cordium directe
in universalibus sed per actus
potest cognoscere cogitationes cordium quantum ad hoc duplex modus
quantum ex cogitatione actuali
resultat aliquis motus in corpore
dum aliquis gaudio vel tristitia afficitur
ex his quae cogitat et talis quo
modo perpendunt etiam medici
quandoque possunt passiones cordis
cognoscere. Alio modo ex actuali cogitatione meretur
vel demeretur et mutatur quodammodo
status agentis vel cogitantis in bonum
vel in malum et hanc dispositionem mutationum angeli cognoscunt sed tunc ex
hoc non cognoscitur cogitatio nisi
in generali ex multis enim diversis cogitationibus eodem modo aliquis meretur vel
demeretur gaudet vel tristatur
Ad primum dicendum quod purgatio illa
de qua loquitur Dionysius non est intelligenda
ab impuritate peccati sed ab ignorantia
Ad secundum dicendum quod ex una specie quam
intellectus penes se habet in diversas
cogitationes prodit sicut per speciem
hominis varia de homine possumus
cogitare unde si angelus videat
intellectum in figuratione per speciem hominis
non sequitur quod cogitationem cordis
determinate cognoscat. Ad tertium
dicendum quod non omnia actu cogitamus
quae species apud nos habemus quia

rebus sunt in nobis habitualiter unde ex
quo species in intellectu nostro videntur ab
angelo non sequitur quod cogitationes cognoscantur
Ad xij dicendum quod ex eisdem fantasma-
tibus vel etiam in diversa tendit co-
gitando ratio et fantasmatibus
cognitis quamvis aliquando intellectus non sequitur
quod cogitationes cognoscantur. Unde et
ibidem Augustinus dicit si demones
interna virtutum speciem possent
in hominibus cernere non temptarent.
Ad v dicendum quod ex actione angeli
efficaciter potentes aliquid ad cogi-
tandum sed ad hoc quod in actu cogita-
tionis procedamus requiritur intentio
voluntatis quae ab angelo non dependet
unde quamvis angeli possunt cognoscere
virtutem intellectus nostri qua possumus
intelligere et speculari non tamen
sequitur quod actuales cogitationes cog-
noscant. Ad vi dicendum quod motus cordis
qui est in passionibus animae non sequitur
simul cogitationes sed tamen potentia
tamen cum ad speculative consi-
derandum huiusmodi non habemus ad con-
siderata sicut sic communiter in picturis
considerantibus ut dicitur in iij de anima
et tamen motus cordis sequitur
motus illius non indicat cogitationem
nisi in generali ut dictum est. Ad vij
dicendum quod singula etiam vel secundum quod quin-
ta vel decima per quod cogitatio-
nes in generali cognosci. Ad viij
dicendum quod mentes et notitiae habituales
omnibus cognoscantur ab angelo
non tamen sequitur quod cognoscat actuales
quia ex una habituali notitia
multae considerationes actuales
progrediuntur. Articulus xiiij (?)

Quartodecimo quaeritur utrum angeli
simul multa cognoscant. Et
videtur quod non quia ut dicit Augustinus xv de
trinitate in patria omnem scientiam nostram
simul uno conspectu videbimus
sed hoc modo videt nunc angelus sicut
nos videbimus in patria ergo tunc
angelus simul multa actu cognoscit
per angelum intellectus homo non
est lapis sed quicumque hominem intelligit
simul intelligit hominem et lapidem ergo
simul angelus multa intelligit.
Praeterea intellectus angeli est fortior quam
sensus communis sed sensus communis simul multa
apprehendit cognoscit enim differentiam albi et
dulcis quae si vultus non unitur ergo multo
fortius angelus potest simul multa
cognoscere. Praeterea quod cognoscit a Deo
ex virtute sua non cognoscit eius
quodcumque medium intelligit
sed angelus ex virtute sua non sui
cognoscit simul multa intellectus
unde dicit Augustinus iiij super Gen. ad litteram
potentia spiritualis mentis angelicae cuncta
quae voluerit simul notitia facillima
comprehendit ergo simul cognoscit res in
Verbo et per proprias species ut sic
multa cognoscat. Praeterea intellectus et
intelligibile relativa ad unum
referuntur sed unum intelligibile potest
simul conspici a diversis intellectibus
ergo et unus intellectus potest simul intelligere
diversa intelligibilia. Praeterea Augustinus
dicit x de trinitate quod mens simul
meminit sui intelligit se et vult se
sed angelus quandoque intelligit alias
res ergo simul tunc plura intelligit.
Praeterea sicut intellectus ad intelligibilia
ita sensus ad sensibilia sed sensus potest
simul multa sentire ergo intellectus multa
simul potest intelligere. Praeterea mens angeli
est multo spiritualior quam sit aer
sed aer propter sui spiritualitatem potest
esse simul diversis formis ut albi et
nigri sicut si a diversis videntibus
album et nigrum videatur tali
dispositione constitutis quod lineae ductae
ab oculis ad res visas in medio con-
currant in uno puncto per quod oportet
simul esse speciem albi et nigri
ergo multo fortius mens
angeli potest simul formari diversis formis

et ita potest simul multa intelligere. Secundo
intellectus reducitur in actum intelli-
gendi per species quas apud se habet, sed
intellectus angeli est simul multis speciebus
tamen intelligibilibus plenus formis, ut
dicitur libro de causis, ergo angelus simul
multa intelligit. Tertio, multa in quantum
sunt unum possunt intelligi simul; sed omnia intel-
ligibilia sunt unum in quantum sunt
intelligibilia, ergo omnia intelligibilia
possunt simul intelligi ab angelo. Quarto,
plus distat essentia divina a formis
creatis quam una forma creata ab
alia; sed angelus simul intelligit per essen-
tiam divinam et per formam creatam, cum
per verbum abundat nisi simul
possit per species rerum innatas cognoscere
angelus res per species innatas
intelligit, ergo multo fortius potest simul
per formas concreatas ab intellectu et potest
intelligere multa simul. Sed contra, sicut
intellectus multa simul, ergo et actio eius
quam intellectus habet in se, cadit prius et
posterius; sed omnis huiusmodi actio cadit
sub tempore, ergo propria operatio angeli
cadit sub tempore. Preterea quod habetur in
libro de causis quod intelligentia est rebus
cum sua substantia supra est tempus, patet per predicta.
Hinc dicitur ut intellectus non potest simul
multa intelligere quia intellectus cogitativus et
tempore; sed huiusmodi intellectus angeli non est cum
non accipiat a sensibus, ergo potest
simul multa intelligere. Responsio: forme intellectus
cum sint perfectiones, sunt forme
activitates; sed plures forme activi-
tates de talibus quo sunt contrarie possunt
esse in eodem subiecto, ut albedo et
nigredo, ergo et intellectus angeli potest
simul informari diversis formis
cum non sint contrarie, ita simul
multa intelligere. Preterea unusquisque
cognitiva est forma, et uno genere
et simul per eas informatur anima
cognoscitiva utriusque habitum habet, ergo et
intellectus potest simul formari diversis

formis, et idem quod prius; sed intellectus
angeli intelligit se, et alia a se, et per quas
semper ad quod sit ex ipsius ... ipsius sit
ergo intellectus se et alia, ergo simul multa
intelligit. Sed intellectus angeli ... est com-
prehensibilior se habet ad omnes formas,
tempore continuis, ergo non sit per ...
... per nullam formam per nullam
ergo simul per omnes et ita simul intelligit
multa. Responsio dicendum quod philosophus dicit quod con-
tingit unum scire, videtur plura, sed ad hoc
quod ad actum est reducitur, requiritur
ut, Augustinus dicit, sed intellectus cum sit
motus quidam non potest simul esse
diversa, quia unius motus unus est
unius terminus ad quem. Ergo angelus
non potest simul multa intelligere. Preterea
sicut corpus figuratur figura, ita intellectus
figuratur per speciem quam actu intelligit,
ut dicit Algazel; sed unum corpus quod
potest simul figurari diversis figuris,
ergo nec unus angelus potest simul for-
mari diversis speciebus, et ita non simul multa
intelligit. Preterea sicut intelligendo verba
separantur intellectus per formas distin-
ctas, ita intelligendo verba in ...
intellectus per distinctas ...
ergo non ... tempus ... potest simul
multa intelligere. Preterea ... ... non
credit secundum cum ... sed substantia angeli
non habet simul esse in pluribus locis,
ergo nec substantia intellectiva potest
simul multa intelligere. Preterea ... quod
extendit ad multa, componendo (?)
quandam habet substantiam intellectus angelici
simplex; ergo non se extendit ad
multa simul intelligenda. Secundo ...
quod intellectus omne quod intelligit, intelligit per
aliquam formam. Tertio ex formis
intellectus quibus intelligit; considerandum
an sit angelus possit multa
intelligere et ... et quod forma
quedam unius generis, quedam autem generum
diversorum. Forme quidem que sunt diversorum
generum diversas potentias vel perficiunt

quit ab gnibus ex vni^te nuc sue
se pced^t ss phy, vn pgle e vnu
vnt sil pfici diusis forib diforz
gnyg qz tnc vna pono deter
nabr ad diusab actos sz di
ipe sit aliqs corps e sit albu t
calte albedine ei sz q pti
pat de na dyaphani / Dulte
do at sunn hmdi fore no qst
vnig gnib vna pom respiciut
nie sut quicut albedo et
nigredo / sunc no ut triangulus
quadratu / hec i fore i sbo
ecp^s ee dm Vnio i po tnjt
sil / qz vna po e gnioz ad di
uisaz forum vnig gnib / Albo
ys st i actu ipfi dnt cu se i
ceit z sil ee putut pz cu
ab dealbacoe tuc cm toto de
albacoib tpe albedo inc
ei si nigredo dut i corp
uti actu pfi dnt cu albe
do e i fino dealbacois tsit
impgle e duab forib vnig
gnib ee simul i eod sbo / opte
m eande pom ad diusab
actg termari qz e impgle sic
vna linea ex vna pte ter
minari ad diusa pucta / Sz
i q oib for intellcb st
vnig gnib quitucq vcb gpost
ut diusoz gnug / Oib em
eande pom intua respiciunt
no i po oib sil ee putimut
sil i actu incopleto qui e
medius int pom z actu pfcm
hc e specis ee lhutu qui est
medius int pom z opacone
Sz i actu pfco plurium specez
int q sil ee no pt / Ad hc at
q actu intgat oz q psit i actu
pfco illig speci / sinc et io
impgle e q sil z sep dusas
forib actu intgat / Omia
diusa q diuss formib intellig

no pt sil intg / Illa aut que
int p eande forma sinc int
vnu omnia que int p vna sp
cm sil int / Ea no que int
p formas in atas q sil multa
no sinit int / Si diusis forib
intgat / quib cum angelg eadm
forma multa int ad mig omnia
singularia vnig speci p vna
speci forma / Supiores no angeli
pla put vna spe intellire
qm inferiores / vn mag put sil
multa intellire / Sz tn
q ad e vnu quodam z multa
Alio sit qtr e vnu actu z
multa i pote i h mig simt qul
sz ferva ut e vnu sil inde
si at ut e multa q e considare
vna qua quaz pte sz se sic no pt
sil inde / tez z int q qn gsidat
pone gsidat multa ut vnu
tio mqutu st vnu sil intel
ligi / Du int vna ppo q ex
cib costat / Sz mg gst multa
no put sil int simul s int
sinit quitat se ad rones
singulorum / Sicut e in unicuyqs
vnu phs dt i vj meth / dico
at simul z sepati int q af
firmatoy vl neg omnyq no
deinde / Sz vnu q sit no cu
simul intelligu inqz hnt
ordine distinctois ad inuic
Sz mgutu vnu i vna ppoc
Ad pm i dz q angeloz de — Ad ros
gnitoe bta q cognoscig
omnia i vbo / Ad 2m dz q — et
angelg cognoscendo hoiem
no ee lapide cognoscit multa
ut vnu ut ex dcis pz / Et sil — et
Ad 3m / Ad 4m dz q ex na — et
intellig angeli e q p vna for
possit multa intellire z cu
nolunt quitendo se ad ips
oia q p illa spem cognoscit sil

intelligēdi pt. Ad xij dd q̄ri
int9 est intelliḡ. ſʒ ad ē9 q̄
intelli ē t intellᵘ ʒ cū nō ē cadē
vō intelligēdi ſil multa ab vno
intellᵘ ʒ intellā vnū ſimul a
multis intellectibus. Ad .v. dd
q̄ ſicut aug9 exponit ſcīpm
ēt de trinitate q̄ dicatur in .x. li.
q̄ mēs nr̄a ē ſui memīt
ſē ſe intelligit ſē ſe vult ad intelligēd
vō in memoriā referendi vn
aīa nr̄a nō ſp actualiter ſe
intelligit ſʒ mēs angeli ſp actualiter
ſe intelligit. q̄ iſtud cōtingit q̄r mēs
angeli intelligit ſe p eēm ſuā q̄ ſp
informat. Mens aūt nr̄a for
te intelligit quodāmō p intencōnē
ut tn̄ in mente angeli quedā
ſe intelligit ʒ ad aliud nō intelligit ſil multa
in ſiut vnū q̄ ſic p3 Si em̄
aliq̄ diuerſa ſe hēant q̄ vnū
ſit rō intelligēdi ad ī vnū corre
ſpcōnē q̄ forſitan ʒ ad q̄i materiale
ʒ aliud ſunt intelligibilia tn̄ ep
forʒ in ea vnū cōſtituāt. vn
int9 q̄n intelligit ad p alterū intell
vnū tn̄ intelligibile ſic p3 ī
viſu lucē em eē q̄ſi formale colorē
vn ſe hʒ ad colorē q̄ſi forle
ʒ color ʒ lux ſunt vnū tm̄ vi
ſibile ʒ ſil a viſu videt. Eēm
aūt angeli ē ei rō cognoſcēdi
oīa q̄ cognoſcit q̄ min9 nō
pfcā ppter q̄ forib9 ſupadditis
indiget cognoſcit em̄ oīa p
mōn̄ ſbe ſicut dr̄ ī li° de cau
ſis ʒ ſi ppā ſuitute ʒ m̄m ut dr̄
dyoniſ viij ca de di no vn tn̄
int ſecundū aliud nō intelligit ſil multa
in ſiut vnū. Ad vij dd q̄ ſcia
nō dat habitū ut ē nō actu
ſor aūt p3 eē ſil plures ī
intellectu ut habitu nō aūt ī actu
pfecto qui ut ex dcīs p3 iſto cō
tingit multa ſil ſcire nō ſil
multa intelligere. Ad viij dd q̄

forte in nō ſunt ī aqua ve inti ī ſiſte
ſūt i cōtinet in medio deferēte
Ad ix dd q̄ ſpēs multe ſunt ſil ī
intellu angeli ſʒ nō ut ī actu
pfecto ʒ ſicut oīa ſunt vnū intelligibile
ſil intelligūt ita aūt ſunt intelligūt
in q̄ntū ſunt intelligibilia ʒ hʒ ēē dū
vnā intelligibilitatē intelligit.
Ad x dd q̄ ex dcīa ēt rō dcīm
forte īt orāt ʒ angeli uni
ex cā īmediate cōplate diuine
vō aūt vna ſor ex rō altiq
ʒ dō nō ē ſil. Ad xi dd q̄ illa
opo pſeradit ſub tpe q̄ exp
tat ad ī futurū ad h̄ q̄ cīg
ſpēs cōplicat ſic p3 ī motu q̄ nō
hʒ ſpēm cōpletā donec ad tm̄
pducat nō enī eē ſpē mot9
ad mediū ʒ ad tm̄ ſi opponēs
nō q̄ ſtat ī h̄ ut ſpēm ſuā cōpletā
nō mēſurat tpe ſʒ p actiōnes
intell ſecūdū ʒ hūc. vn pht dr̄
ī x ethic q̄ delectacio nō ē ī cōpe
patione aut tpe p3 eē ctēs
opponēs ī q̄ntū motū quiē
ī nat p cūb ex cuib9 q̄ ē ī natura ge
nerabilē ʒ corrupti quant
organo pōe ſbē ē utitur ʒ aqq
in intell9 accipitur vn p3 q̄ ipm
intellcōe angeli ʒ p ſe ʒ p
actiōes ē ad ſub tpe vn ī vna
ē9 opōe q̄ int vnū intelle
nō ē prioq̄ ʒ poſtiq̄ ſʒ h̄ nō phtet
q̄ plēs operacōes poſſint
eē ordinate ſm pus ʒ poſtiq̄. Ad
xij dd q̄ h̄ nō ē rō quare
int9 pōt in nō poſſit ſil pla
intelligere q̄ in obiecto tangit ſʒ q̄
ex dcīs ē. Ad xiij dd q̄ for
actiales nō q̄ ī ep3 eē ſil
eodē ſbē ſi pōes reſpiciūt diu
ſa ſbē nō aūt ſi ſiut vni9 gnīs
eadē pōs reſpiciēs ſic p3
de triāgulo ʒ quadro. Ad xiiij
dd q̄ vniuerſale ī gūa aūt ſit
hīt nō ſt actu cōpletū ſʒ fore

uedam medie int potm et actu. Ad xv dd quod intelligens et intellectu actu est unum quodammodo, non quod intelligit se intellectu ad intellectualiter unum. Ad xvi dd quod intellectus angeli non se habet ad formas quas percipit sicut habet quod quando actu perfectum unus formarum et non aliorum habet quod puoluntate quod reducat ad tu de tali potentia actum unum et angelus dicit quod cum uolunt intelligit et patet ad auctoritatem prius inducta. Ad primum quod contra obiicit dd quod cum tam contingit simul intelligere unum per unam formam sic tam posset multa ut unum simul intelligere per unam formam. Ad 2m dd quod quantitas inest ad actum attendi secundum comparationem virtutis ad obiectum unum sic corporis per quantitatem dimensiuam potest ex diuersis suis partibus diuersa tangere ita et virtus potest diuersis applicari secundum diuersas comparationes ad diuersa dummodo sit perfecta ut contingit sicut ignis similiter indiget calefacit diuersa corpora ita et intellectus perfectus forma potest simul fieri diuersa ad quae extendit se virtute illius formae et cetera ut multa intelligat ex parte eius quod fertur intellectus sed una eius virtute intellectus forma. Ad 3m dd quod intellectus simul multa ad quae intelligenda requiruntur diuersae formae. Ad 4m dd quod species ydeales sunt diuinae secundum habitudines diuersas ad omnes sicut unum principium. Quinto contra de formis quantitatis angelorum. Ad 5m dd quod cum dicitur quod virtus non extendit se ad ea simul non est sic intelligendum quod conueniat virtuti quod non conueniat sibi sed ex efficacia virtutis huiusmodi sicut et sic eam contingit in talibus virtus malum tangit. Ad 6m dd quod quantum ad eius simplicitatem virtus ad plura se extendit sed quantitas dimensiua ad pauciora et ex eo dimensiua quantitas ad multa

indicat compositionem extensio non virtutis sed indicat simplicitatem.

Quintodecimo queritur utrum angelus cognoscat res discurrendo de uno in aliud et videtur quod sic quia angelus cum cognoscit unum per alterum cognoscit discurrendo. Sed angeli cognoscunt unum per aliud quia cum creaturas in verbo intuentur ergo cognoscunt res discurrendo. Praeterea sicut nos scimus quaedam et quaedam ignoramus ita et angeli ut ex praedictis patet. Sed nos ex notis possumus cognoscere ignota deuenire. Cum igitur sint alicuius intellectus communis nobis videtur quod ipsi possint ex hiis quae sciunt in cognitionem ignotorum deuenire. Hoc autem est discurrere ergo ipsi de uno ad aliud discurrunt. Praeterea operatio intellectus non potest attendi nisi quid aliquod quod discurrit de uno in aliud. Sed angeli intellectu mouentur. Dicit Dyonisius 4o capitulo de divinis nominibus quod angeli mouentur circulariter et oblique et directe et sic ergo sicut hic discurrunt intellectu ita et angeli. Praeterea sicut dicit Augustinus in libro de diuinatione daemonum, daemones cognoscunt cordium cogitationes ex motibus qui in corporibus apparent. Hoc autem est cognoscere causam per effectum. Hoc autem est de uno in aliud discurrere ergo daemones cognoscunt res discurrendo de uno in aliud et eadem ratione angeli. Praeterea eadem sit cognitio contrariorum sed malus est maximus. Dicit in exposicione 4 capituli de divinis nominibus quod ante conuersionem angelorum multa et unum quodlibet sed conuoluit multa in unum et per collationem ergo angeli conferendo cognoscunt. Praeterea angeli cognoscunt causas et effectus naturales ita perfecte sicut et nos sed nos in causis uidemus effectus et in effectibus uidemus causas ergo et angeli. Item ita sicut nos conferimus ita et ipsi. Praeterea omnis cognitio per experimentum accepta

cognitio collativa que e i cognito
et ex singularibus memoriis
multis vna quibus accep fuit
ut dr i p' meth . s3 demones p
experientia longi tpris multa
cognoscunt de naturalibus effecibus
ut dr aug i li de diuinatoib
demonu . Et ioh sup gen ad
lram . g° i eis e cognito colla
tiua . Sz 9 omis discursus qui
e ex vlibus ad pticulia vel a
pticularibus ad vlia qz oib vo
reducit ad sillm z inductoz
s3 sicut dr dyo vij ca de di
no angeli uz a diuisibilibz i
sibilibz cogregat diuina 9s
uz ab aliq qui ad ista ptiuia
simul agum g° i eis no e ab
discursus 9s p h° ho vocat qz
quasi discurrendo discurrunt s3 ang
no dr rationales s3 intellectuales ut
pz p dyo vij ca cele ierar .
g° angeli no cognoscunt discur
rendo sicut dr i li de spu et
aia . ratiocinatio e vocib inq'si
s3 i angelis no e ro qz ro po i
disso ac ucsit ipsi eque pz i
col li g° angeli no ratina
tr no discurrunt . Ex col li° dd
q cogi e inuisibilibus voces 9s
tinuisibilia iuestigat ppe
at e hoib inquitu ht ssmg z
zstentiur anglo qui eque no ht
ssmg pcognita maior g° dr i
li vij de di no q ang lo
tenent ce carentia varie
sicut z me ang g° intelle
q discurrendo ppe e ex vno i
cognitione alterius deueniendo
vt at cognoscere ad i aliq et
ad ex aliq qn enim ad i aliq
cognoscit vno motu fert 9s
noscendo utrumq sic pz qn ad
cognoscit i aliquo ut i spe ?9s
noscit et tp cognito no e discr
siua nec dr qi ad hoc intuens ad

videat i pura speculi i spe aliq
viso em no dr 9s eq ut videt
lapide p spem a lapide accep
tam z videt da lapide p ey
speciem i speculo resultante Sz
tuc dr ratio ex aliq cognoscit
no eidem motu ut vtrumq s3 p
mo i vnu t ex h° mo ut
vn hic e quida discursus 9s e p
i demonstrationibus pmo em intel
fert i pncipia et postz fano fert
p pncipia i q clones . Intellectus aut
angelici sua actione p formas
innatas ex ipsius veritatis toti 9s
nitionib naturali ad quam se ex
tendit uirt cognitiua sic z ma
celestium corporum to e psca
liuata p formam a qua no re
manet i po ad alia forma
ecce ph° dr i li° de causis q inte
ligentie eple formis Na eciam
plari uo sua po p forms illas
litinare . Vnu qui quena
cognosce pt e cognotum . Simi
met intel principiis de scitu
lumie intellectuale no e co
pletiue omnium cognoscilium
q quia cognoscere pt sz e psci
ut possit se de po actu red
actum ad aliq ecce e
cognito copleta p mni vno
qntu mo sunt qd da qnt
natura cognoscit i p ma qua
quuis z ista cognito i nob u
deficiat nisi p acceptione a
sibilibus vnu sicut nit dr se
hic ad ista pncipia sic se ht au
ad omnia que cognoscit Et
cu cognito pncipiorum i nob sit al
tissima mie scie pz q i supma
mie ne attingitur quada
infima angelice vt en dr
dyo vij ca de di no diuina
sapia fines p'oz cogit pn
cipiis z oze vnu sicut nob sunt
discursiva ppua q cognoscitur sip itu

dita et angeli omnia cognoscunt. Vnitatem intellectualemque dum et habitu principiorum in nobis dicimus. Ad primum dicendum quod angeli cognoscunt creaturas in verbo sic cognoscit res in sua similitudine absque omni discursu. Ad 2m dicendum quod angeli non cognitum ad eorum ad quem potest per naturalem cognitionem pervenire sed aliquid ignoravit quantum talem cognitionem excedunt et horum cognitionem ex scripturis veniemus non potest consequendo sed solum ex revelatione divina [illegible] non novit omnia naturaliter cognoscere [illegible] ex hiis que novit per ignota devenire non autem ignota qualem cognitionem excedunt sicut ea que sunt fidei. Ad 3m dicendum quod motus de quo dyonisius loquitur non accipitur pro transitu de uno in aliud sed ideo quod omnis operatio motus dicitur sic intellectus est quidam motus et sensus et duplex motus in angelis et animabus distinguit dyonisius quantum ad cognitionem dicens circularem obliquum et rectum secundum hanc similitudinem. Circularis enim motus est [illegible] uniformis tum propter equidistantiam omnium partium circuli a centro tum propter hoc quod in motu circulari non est assignare magis ex una parte quam ex altera principium et finem [illegible] autem rectus et difformis tum ex parte termini tum partes non equaliter distent ab uno puncto signato tum ex parte motus qui habet principium et finem signatum. Obliquus autem habet ad uniformitatem secundum quod convenit cum motu circulari et ad difformitatem secundum quod convenit cum motu recto. Non autem idem modus uniformitatis et difformitatis in angelis et anima. Unde diversimode hos motus in utroque distinguit. Angelus enim ipso

actu cognitionis divine non se extendit ad diversa sed in ipso deo uno figitur. Et hoc dicit circa divinum motum qui motum circularem non denominatur ipsum sic in fine cognitionis ex aliquo principio sicut circulus non habet principium neque finem. Tertio dicit quod angeli movent circulariter uniti sine principiis et intermediabilibus illuminationibus pulchri et boni ut in terminis ipsa ab illuminationibus divinis in mentibus angelicis provenientibus sicut lineis a puncto exeuntibus de centro ad circumferentiam [illegible] quoddam [illegible] constituitur ut sit cognitio in qua de se ipso habet [illegible] centrum. Cognitio autem quam angelus habet de ipso comparatur circulo qui imitatur unitatem centri sed deficit ab eius [illegible] difformitas in angelo vero divine cognitionis non movetur quantum ad ipsam cognitionem sed solum quantum ad cognitionis communicationem secundum quod diversis divinam cognitionem tradit. Et hoc ponit quantum ad rectum motum angeli unde dicit quod directum movetur quando procedit ad subiectorum providentiam recta omnia transcendentibus. Obliquum vero motum ponit quasi compositum ex utroque secundum quod in quantum [illegible] ipsi uniti divine cognitionis permanentes exeunt per actionem ad [illegible] reducendos in deum. Unde dicit quod oblique movetur quando providentes indigentibus inegressibiliter manent in identitate [illegible] identitatem [illegible] ad ipsam divinam cognitionem tamen uniformitatibus et difformitatibus [illegible] cum motibus anima movetur in deum uno modo invisibilia dei per ea que facta sunt visibilia conspiciens et iste est motus rectus. Unde dicit quod in diverso modo anima quia ad ea que circa se ipsam progreditur ab exterioribus sicut a

Sexta Apostol[illegible]

quidam figuris variatis et multi-
plicatis ad simplicitatem et unitatis
sursum agitur contemplationes.
Alio modo in deum ex illuminationibus
a deo receptis quas tamen recipit
sub modo suo sensibilibus figuris
velatas sicut ysaias vidit
dominum sedentem super solium excel-
sum et elevatum et hic motus est obli-
quus quibus ad ex uniformitate ex
parte domini illuminantis et ad de-
difformitate ex parte sensibilium fi-
gurarum. Unde dicit quod obliquus ani-
me motus inquantum secundum propriam suam dominus il-
luminat cognitionibus non intellectualiter
et singulariter sed rationabiliter et diffu-
se. Est circularis motus cum anima a sen-
sibilibus abicit omnia dum
cogitatus et super se rapiatur et ab
omni difformitate separatur unde
motus circularis. Unde dicit quod ante
circularis motus est introitus ad
se ipsam ab exterioribus et intellec-
tualium virtutum ipsius quodam volutio et
quod deinde una uniformis facta
unitur unitis virtutibus et manu
ducitur ad id quod est super omnia. Ad xv
dicendum quod cordium abscondita mo-
tibus cordis intuentur angeli sicut
tamen in videre in similitudinibus suorum
effectuum absque omni discursu nunc
per hoc quod illos motus de novo
percipiunt aliquam collationem indiget
statim enim res sensibiles sunt
similes sunt angelorum formis
et ab angelis cognoscuntur et sine
discursu sensibilia de novo facta
cognoscunt. Ad xvi dicendum quod quo-
libet modo non sit collatio sed magis
circulare mutationem animae et
ipsius angeli. Ad xvii dicendum quod vi-
det causas in effectibus et effectus in
causis non quidem discurrendo sed sicut
res in sua imagine sine
discursu. Ad xviii dicendum quod expressive
tollit cognitionem in demonibus non sit per
collationem sed sicut videt effectus in
causis ut tamen in effectibus non per collationem
et quanto est perfectior intellectus tanto
plures effectus aliquis causae cognoscit
ex dispositione maiore cognitionis sicut
quodam non quidem intellectu sunt ex cer-
tissime sequi pluribus effectibus cog-
nitionem videntur. Articulus 16.

Decimo sexto quaeritur utrum
angelis distingui debeat
cognitio matutina et vespertina.
Et videtur quod non. Vespere enim et mane
dicuntur tenebris admixta. Sed in
intellectu angelorum nulla sunt tenebrae
cum sint specula clarissima ut
dionysius dicit. Ergo in angelis non debet dis-
tingui cognitio matutina et
vespertina. Praeterea secundum augustinum super genesim
ad litteram cognitio matutina dicitur
qua angeli cognoscunt res secundum
verbum, vespertina autem qua cognoscunt
res in propria natura. Sed non alio cognoscunt
res angeli quam sunt et alio quo sunt
tuum tum habeant deiformem
a rebus cognitionem non accipiant
ergo in eis cognitio matutina et ves-
pertina distingui non debet. Praeterea cognitio
vespertina est qua res cognoscitur in propria
natura sed res in verbo in propria natura cognoscitur
verbum enim expressius propria natura rei
reputatur quam ipse forma eius. Er-
go cognitio matutina sit cognitio
in verbo non videtur quod vespertina cognitio
a matutina in angelis non distinguitur.
Praeterea genesis 1 dicitur quod factum est vespere et
mane dies unus sed dies accipitur
ibi pro ipsa angelica cognitione ut
augustinus dicit in 4 super genesim. Ergo una
et eadem est angelorum cognitio ma-
tutina et vespertina. Praeterea lux ma-
tutina crescit in meridianam
sed cognitio quae est in verbo non potest
crescere in aliquam ampliorem cognitionem.
Ergo cognitio rerum in verbo non potest
dici matutina et non distingui-
tur in angelis cognitio matutina et
vespertina. Praeterea hoc quod est cognoscere res
in verbo et in propria natura est propter
rei fieri, quod est fecit. Sed cognitio

vespertina precedit matutina
ut patet Gen. i. factum est vespere et mane
primo non convenienter distinguitur cognitio
vespertina a matutina. Item cognitio
vespertina sit cognitio rerum in propria natura
matutina non videtur fiende. Item
augustinus comparat cognitionem rerum in
verbo et in propria natura cognitioni artificis
in arte et in operibus et cognitioni linee quam intelligit et
quam in pulvere scribit. Sed istud non
videtur diversificare cognitiones generaliter
cognitio rerum in verbo et in propria natura
sunt due cognitiones. Item matutina
et vespertina cognitio non distinguitur
in angelis in principio sue creationis
cognovit cognitione matutina
non autem cognovit in verbo quia non fuit
tunc beatus; videre autem verbum est actus
beatitudinis; ergo cognitio rerum in verbo
non est cognitio matutina. Item idem
[illegible]. Sed dicitur quod quamvis non cognoscit
[illegible] verbum per essentiam cognovit tamen
aliquam similitudinem creatam et sic
cognovit res in verbo. Sed contra omnis
cognitio que est per formas creatas est ob-
umbrata quia omnibus creatis in se con-
siderata est tenebra. Sed cognitio obum-
brata est cognitio vespertina. Ergo cog-
noscendo res in verbo ut verbum non
videret esset cognitio non matutina
sed vespertina. Propter quod augustinus manifeste
dicit quod demones sunt fortes et
certi [illegible] in prima ut [illegible] con-
versi sunt ceteri obliviscuntur. Ergo vi-
dendo verbum non cognoverunt in verbo et
matutina cognitio in angelis non
est dicta cognitio rerum in verbo. Propter
quod cognitio matutina est clarior quam
vespertina. Sed cognitio rerum in verbo
non magis clara quam cognitio rerum in
propria natura quia res in verbo sunt ipse
causa ut [illegible] super [illegible] in [illegible]
[illegible] cognoscit [illegible] ubi est super
[illegible] quid [illegible] quomodo non
est distinguitur cognitio rerum in
verbo dicta matutina propterea(?) at

que dicta vespertina. Propter cognitio
que est ex propriis et immediate
est prior quam que est ex causa quam
sed deus est causa omnium rerum, omnium
non prior est. Ergo in cognitio q(uod)
res cognoscuntur in verbo quam in quo
cognoscuntur in propria natura. Propter res cog-
noscuntur in verbo sicut in quodam spe-
culo. Sed prius cognoscuntur res
in corporibus quam in speculo ergo et
prius in propria natura quam in verbo. Et ideo
[illegible] quam est quod augustinus dicit
[illegible] super Gen. ad litteram. Hanc
cognitionem distinguit modo pre-
dicto etc. Respondeo dicendum quod de ma-
tutina et vespertina angelorum
cognitione introductum est ab
augustino hac necessitate ut posset
ponere ea que in sex primis diebus
dicuntur [illegible] sine successione tempo-
rum esse completa. Unde per dies illos
non temporum distinctiones voluit intelligi
sed angelorum cognitionem. Sicut
enim putatio lucis corporalis sic
in [illegible] facit temporale. Sic
putatio [illegible] secundum [illegible]
angelis super res creatas diem
spiritualem facit. Et ideo [illegible] dies
distinguuntur quantum intelligit angeli
diversas rerum generationes conditionibus
comparatas ut sic ordo dierum non
sit ordo temporis sed ordo naturalis quia
cognitione angeli attenditur secundum or-
dinem cognitorum ad invicem
prout alterum alteri est prius natura.
Sicut autem in die temporali mane est
dicti principium, vespere non finis,
ita cognitio angelorum vel [illegible] et [illegible]
verum est considerare principium et finem sub
ordine veri cognitionis. Principium autem
angelorum vero est sua causa a qua fluit
[illegible] at ipsius esse ipsa vero ad
quam [illegible] perducitur terminatur.
Unde primitia aliquorum vera cognitio est
[illegible] considerati in causa sua, quod est
[illegible] cognitio rerum in verbo dicta

matutina cognitio, ultima autem rei cognitio est secundum quod cognoscitur in se ipsa et hec cognitio dicitur vespertina. Item tamen quod ista distinctio potest dupliciter intelligi, uno modo ex parte rei cognite, alio modo ex parte medii cognoscendi; ex parte quidem rei cognite ut dicatur rerum in verbo cognosci cognitio qua cognoscitur esse quod habent in verbo, in ipsa vero natura sua cognoscitur ipsum esse rei quod habet in se ipsa. Et hic non est conveniens intellectus quia esse rei quod habet in verbo non est aliud ab esse verbi quia ut Augustinus dicit creatura in creante est creatrix essentia. Unde hominem cognoscere creaturam in verbo non est cognitio creature sed magis creatoris. Et ideo alii hanc distinctionem intelligunt ex parte medii cognoscendi, ut dicatur rerum cognitio in verbo qua per verbum ipsa res cognoscitur. In ipsa vero natura cognoscitur per formas aliquas creatas rebus creatis proportionatas sicut tamen cognoscit per formas vel inditas ut est si per formas acquisitas cognoscit. Et quantum ad hoc parcet nil differre. Ad primum igitur dicendum quod non accipitur similitudo in cognitione angeli vesper et mane secundum hoc quod vesper et mane dicitur temporis secundum tamen terminum admixtionis sed magis secundum rationem principii et termini, ut dictum est. Vel potest dici quod omnis intellectus creatus quantum est ex nihilo tenebrosus est comparatus claritati intellectus divini, habet autem lucis admixtionem in quantum divinum intellectum imitatur. Ad secundum dicendum quod quamvis in verbo cognoscat angelus res fiendas et factas, tamen alio modo cognoscit res fiendas in verbo et alio modo res factas per propriam naturam similiter eo quia pertinens secundum hoc et secundum hoc matutina cognitio a vespertina distinguitur. Ad tertium dicendum quod quamvis res expressius reputentur in verbo quam in formis intellectus angelici, tamen forme intellectus angelici sunt magis rebus proportionate et quasi eis adequate, et ideo ista cognitio dicitur esse rerum in propria natura et non in verbo. Ad quartum dicendum quod sicut tota una scientia comprehendit sub se diversas scientias particulares quarum conclusiones diverse noscuntur, ita et ipsa una cognitio angeli que est quasi quoddam totum comprehendit sub se cognitionem matutinam et vespertinam quasi partes, sicut mane et vesper sunt partes diei. Ad quintum dicendum quod non oportet omnia spiritualia corporalibus similia. Non autem cognitio rerum in verbo proprie dicitur matutina quia in aliquem modum cognitionem excedat, sed quia ad aliam cognitionem inferiorem terminatur. Ad sextum dicendum quod cognitio matutina precedit vespertinam ordine nature [illegible] diversa per [illegible] vespertina cognitio [illegible] intelligi esse post cognitionem matutinam, posterior [illegible] in cognitione attenditur ordo [illegible] cognitionis [illegible] in vespere [illegible] mane [illegible] opponere dicit [illegible] quia angelus spirituale quod illuminatur per cognitionem verbi. Angelus autem se ipsum per se ipsum cognoscit in sua cognitione et si in cognitione in se ipso permaneret quasi se ipso frueretur [illegible] fine po[illegible]. Sicut enim [illegible] fuerunt angeli qui peccaverunt. Sed cognitio [illegible] dei laudem retulit [illegible] sui contemplatione [illegible] est in verbo contemplationi quod est mane sequentis diei, secundum quod in verbo accipitur cognitio sequentis creature, scilicet firmamenti. Sicut autem in eodem in tempore [illegible] est duorum temporum [illegible] futura matutina cognitio dici [illegible]

unigz hec dici incipit z deinceps
usqz ad diem septimam. Ad vij dicendum
q nõ est eadem cognicio artificiati
qua cognoscitur ex forma artis z
qua cognoscitur ex ipsa re iam facta
Una enim cognicio est ubi cognitum
sit at pot esse perfectior hac qua intu
eor aliquam domum stantem z pro esse
ille dico. Ad viij dicendum cum tanta magis est
proporcionata z adequata rebus arti
ficiatis quia a rebus mensurata a rebus
creatis. Ad viij dicendum q angelus in
principio sue creacionis non fuit bonus
perfecte cum ubi mundus creatus cognicio
matutina habuit sed primo habuit
vespertinam z ex vespertina profecit in
matutinam. Unde sicut post diem
mane non dicitur hiis secundum quod vespere
z vespere tunc sunt in mane quia
in spirituali que prius dies fit a dicto
sed a angelica cognicio facta a creatura
convenit quod fuit cognicio vespertina
tunc et hanc cognicionem retulit
ad laudem ubi uque facta est cognicio
matutina z propter hoc dicitur Gen. primo
tunc vespere et mane. Ad ix dicendum
q cum cognicio vespertina a
matutina distinguatur ex parte me
dii cognicionis et non ex parte rei
cognite cognicio creatoris et creature
una est vespertina sit cognicio cognicio
creatura per creatorem est matutina
... quantum ad hoc racionem perdit.
Ad x dicendum q mentibus fortis ubi
intenta ad aliorum obliviscitur
... quantum ad sciam sed eciam
quantum ad unum estimacionem quia
in nobis in creaturis major videbatur
una celestium consideracionem in
dicam angelis. Ad xj dicendum q cognicio
in verbo est perfectior quam cognicio
in re ipsa nam inquantum verbum
magis reputat unamquamque rem
in tanta spiritus rebus at esse veris
in se ipsis quam in verbo in intellectu dup.

unde ut habeant nobiliter esse in se
quam esse quod habent in verbo quia falsum est
quia in se ipsis habent esse creatum in
verbo autem increatum tamen esse quod
habent in se ipsis est quiddam deficiens
quam habent in verbo. Aliquando vero res sit
perfectius habetur in se ipsa quam in verbo tamen
quodam modo non est res cum in se ipsa
materialis est quam est de racione quorundam
rerum in verbo autem non est materialis sed est
ibi similitudo habens quam ad formam
z materiam tamen quantum ad hoc quod esse
rei in verbo sit secundum quid tamen perfectius
cognoscitur per verbum quam per se ipsam
z in quantum est simpliciter perfectius reputatur.
z propria ratio rei in verbo quam in se ipsa
quantum ad ipsa racionem existendi
sit vigens sit in se ipsa cognicio autem
se formale racionem unde
res tamen non sit in manu quid
perfecta similitudinem simpliciter tamen cognoscitur.
Ad xij dicendum q ipse deus
est ipsa tamen immediata tamen unigenita
verbi et quodammodo magis intima
cuique quam ipsum sit sibi ipsi ut dicit
Aug. Ad xiij dicendum q forma
non transfunditur a speculo in
rebus sed ei quod a verbo transfundi
in rebus unde non est simile de cognicione
que fit in speculo et in verbo. ·A2· IA·

Decimoseptimo queritur utrum
cognicio angelica sufficienter per
matutinam et vespertinam distinguatur vel dividatur z videtur quod
non. Quia ut dicit Aug. iiij° super Gen.
ad litteram cognicio vespertina est
in qua res cognoscitur in se ipsa
matutina vero cum refertur in
laudem creatoris sed cognicio
matutina non a vespertina distinguitur
per relatum et non relatum.
Ergo post cognicionem creature in se ipsa
relatam ad verbum et non relatam
est accipere aliam creature cognicionem
magis distinctam ab eis quam distinctam

alia ista res quibus alia sunt cognitionem
creaturarum in verbo, ergo matutina et
vespertina cognitio non different, dividi-
tur cognitionem angelicam. Respondeo:
Augustinus 4° super genesim ad litteram po-
nit triplex esse creature: unum quod habet in
verbo, aliud quod habet in propria natura,
tertium quod habet in mente angelica. Secundum primum
esse et secundum accipitur cognitio
matutina et vespertina. Ergo per
tertium dicitur accipi etiam eius cognitio.
Preterea cognitio matutina et vespertina
distinguitur per hoc quod est cognoscere
res in verbo et in propria natura; et hoc est quod
cognoscere res creatas et fiendas.
Contra hoc potest quod dupliciter dicitur sicut
uno modo ut dicatur cognoscere res fi-
endas in verbo, alio modo fiendas in verbo;
tertio factas in propria natura, quarto fiendas
in propria natura; quecumque autem in creaturis
cognoscit in propria natura non cognoscit
ad eam quam sit ergo saltem contra tres
esse cognitiones angelicas. Ad secundum dicendum
distinguitur per duas: primo vespere et
mane dicitur cognitio angelica
ad similitudinem diei temporalis. Sed dies
temporalis inter mane et vespere est
meridies, ergo et in angelis inter
cognitionem matutinam et vespertinam
debet poni meridiana. Preterea angelus
non solum cognoscit creaturas
sed ipsum creatorem; sed cognitio matu-
tina et vespertina in angelo dis-
tinguitur quantum ad cognitionem creature.
Ergo preter cognitionem matutinam et
vespertinam in angelo est assignare
tertiam. Preterea cognitio matutina et
vespertina non pertinet ad gratiam
quia etiam alias angeli mali haberent
cognitionem matutinam et ves-
pertinam, quod non esse videtur, cum in de-
monibus non sit dies. Vespere autem
et mane sunt diei partes. Ergo cum
cognitio naturalis sit in angelis per
gratuitam, non est quod sit in eis ponenda.

cognitionem. Contra quod cognitio matu-
tina et vespertina distinguitur per contra-
rietatem, sed inter hec non est medium
quod inter cognitionem matutinam
et vespertinam. Respondeo dicendum quod de cognitione
matutina et vespertina dupliciter
possumus loqui: uno modo quantum ad id quod co-
gnitionibus est, et inter utramque non cadit
medium. Cognitio autem matutina
et vespertina distinguitur ut dictum est
per medium cognoscendi quod quando
sit causa est factam cognitionem ves-
pertinam quandocumque modo. Erat autem inter causam
factam cognitionem matutinam non posset
autem aliquid esse medium inter causatum
et causatum. Erat ergo considerandum quod
ratione matutini et vespertini sicut
cadit inter ea aliquod medium, di-
cendum est quod mane et vespere
partes diei. Dies autem est in angelis
illustratio gratie. Sed angelum lumine
excedunt ultra cognitionem gratuitam
bonorum angelorum et naturalem cognitionem
habent duas, scilicet contra vespere nos
huius extrema ad mane et no-
ad vespere. Unde cognitio verbi
propria natura non quoque potest dici vespere
sed tamen quia refertur in laudem
tu dicitur sic enim vespere vertit ad
mane, et cognitio demonum
qua habent de verbo non est matu-
tina vespertina, sed solummodo cognitio
gratuita que est in angelis beatis
proprie dicitur, quod cognitio verbi in pro-
pria sit vespertina in verbo et
ad cognitionem in verbo facit cognitionem
matutinam. Sed factam eam matutinam
matutinam. Respondeo ergo dicendum quod ex hoc
angeli cognitionem matutinam
habeat quod cognitionem verbi in pro-
pria ad verbum refert, quia ipsa cognitio
revelata sit cognitio matutina
quod ex hoc quod verbum mentis cognitio
matutina accipere. Ad secundum dicendum
quod non id procedit si cognitio ma-
tutina et vespertina distinguitur

ex parte rei cognite sic enim ex
parte cognitionis sicut ex parte esse cognosci-
bilis de rebus. Circa autem cognitionem ma-
tutinam distinguendum a vespertina
per medium cognoscendi quod est
creatum vel increatum per utrumque istorum
mediorum quodlibet illorum esse cog-
noscitur et non oportet tertiam cognitionem
ponere. Ad 3m dicendum quod omnis cognitio
que est in verbo notatur cognitio
qua sive sit res iam facta sive
non sit facta quia cognitio est confor-
mis divine cognitioni qui cognoscit
omnia simpliciter antequam fiant sicut
postquam facta sunt et tamen omnis cognitio
rei in verbo est rei ut fiende sive
res sit iam facta sive non. Non autem li-
[illegible] dicat tempus sed exortum
creature a causa sua sicut et cognitio
artificiati in arte est cognitio [illegible]
[illegible] ipsum artificiatum [illegible]
[illegible]. Ad 4m dicendum quod augustinus no-
minat matutinam cognitionem que
[illegible] plena lucis. Unde comparat eam
meridiane. Unde quoque nominat
[illegible] divinam quoque autem matutinam
potest dici quod omnis cognitio matutina
angelica habet tenebras admixtas ex
parte cognoscentis. Unde nulla cogni-
tio [illegible] agentis potest dici meri-
diana sed sola cognitio qua deus
omnia cognoscit in seipso. Ad [illegible]
dicendum quod eadem cognitio cum verbum cognoscitur
in verbo et unum est cognitio ubi
[illegible] matutina et hec propter quod [illegible]
[illegible] qui sunt quiete dicitur in seipso
[illegible] mane. Unde matutina cognitio
est qua angelus deum cognoscit. Ad
[illegible] patet responsio ex dictis.

Questio IX — articulus 1

Questio est de cognitione sive
angelica per illuminationem et lo-
cutionem. Et primo queritur utrum unus
angelus alium illuminet et videtur quod non
[illegible] dicit augustinus solus deus potest inne-
[illegible] sive illuminare quedam forma
mentis [illegible] illuminari angelum. Ergo
solus deus potest angelum illuminare.
Preterea angelus indiget ad lumen nisi
[illegible] sed [illegible] unus angelus
alium non illuminat quia unusquisque
habet naturalia sua immediate a deo
similiter et [illegible] que immediate a
deo solo. Ergo unus angelus alium
non potest illuminare. Preterea sicut se habet
corpus ad lumen celeste ita se habet
ad lumen spirituale. Sed corpus illumina-
tum a luce superexcellenti non
illuminatur a minori luce. Sic
aer illuminatus a luce solis non
est illuminatus a luna. Ergo cum plus
excedat spirituale lumen divinum
quodlibet lumen creatum quam lumen
solis lumen candele vel stelle
videtur quod cum omnes angeli illuminen-
tur a deo quod unus ab alio non il-
luminetur. Preterea si angelus alium an-
gelum illuminat aut hoc est per medium aut
sine medio. Sed non sine medio quia
sic oportet unum angelum alteri
illuminato per ipsum esse coniunctum
quod esse non potest cum solus deus men-
tibus illabatur. Similiter non per medium
quia non per corporale medium cum non sit
spiritualis luminis receptivum nec per
spirituale quia spirituale non potest
poni ad quod angelus [illegible] esset ut
[illegible] in infinitum mediis
quia si essent non posset pervenire aliquid
illuminandum cum sit processus infinitus
[illegible]
hoc quod unus angelus alium [illegible]
illuminet quia [illegible] esse ipse
[illegible] quod unus angelus
alium illuminet. Preterea si unus angelus
alium illuminet aut hoc est quia tradit
ei lumen [illegible] quod dat ei
ad lucem sed non primo quia sic [illegible]
[illegible] illumina-
tibus [illegible] quia sic oportet quod
lumen esset forma a superiori angelo

ex quo sequitur quod angelus esset tan-
tum illius luminis cuius lux non fiat
ex magno minor quod unus angelus alium
non illuminet. Probatio: si unus angelus ab
alio illuminatur, oportet quod angelus illu-
minatus reducatur de potentia ad actum
quia illuminari est quoddam fieri. Sed
quicumque reducitur de potentia ad ac-
tum oportet eum esse corporeum. Cum
angelus non sit corporalis, videtur quod unus
ab aliquo non illuminetur. Probatio: si unus ab
alio illuminatur, lumen quod aliquid ali-
traditur aut est substantia aut accidens.
Sed non potest esse substantia quia forma substantialis va-
riat speciem sicut unitas speciem me-
surat dicitur in VIII metaphysice. et sequeretur
quod angelus per hoc quod illuminaretur
speciem variaret. Similiter non potest esse
accidens quia accidens non se extendit
ultra subiectum. ergo unus alium non il-
luminat. Probatio: ad hoc visus indiget corporali
et intellectus intellectuali lumine indiget,
quia eius obiectum est intelligibile in potentia
in potentia et per lumen fiat visibile et
intelligibile in actu. Sed obiectum
cognitionis angelice est intelligibile
in actu quia species a divina essentia
speciebus create. ergo ad cognoscendum
intellectuali lumine non indiget.
Probatio: si unus alium illuminat, aut hoc esset
vel tamen cognitionibus naturalibus aut vel tamen
cognitionibus gratuitis. Sed non vel tamen cognitionibus
naturalibus quia tam superiores quam inferiores
naturaliter cognitio perfecta per formas innatas
tas. Similiter nec quantum ad cognitionem
gratuitam quia [illegible] cognoscunt quia
omnes angeli vident immediate verbum vident
ergo unus alium non illuminat. Probatio:
ad cognitionem intellectualem non requiritur
nisi forma intelligibilis et lumen intellectuale.
Sed unus angelus alteri non tradit
neque formas intelligibiles quia essent creature
neque lumen intellectuale quia unus quodlibet
a deo illuminatur. Probatio: Job xxv. Nunquid
est

omnibus militum eius et super quem non
fulget lumen illius. ergo unus an-
gelus alium non illuminat. Probatio: illu-
minatio ordinatur ad tenebras ex-
pellendas. sed in cognitione angelorum
nulla est tenebra, id est obscuritas.
Unde II Cor. XII dicit glossa quod
[illegible] intelligitur lingua constat
esse regionem angelorum sine omni
ymaginatione et corporibus [illegible]
propria [illegible] nulla [illegible]
[illegible] ergo an-
gelus ab angelo non illuminatur. Probatio: unus
angelus est nobilior quam intelligentia
agens [illegible] sed intellectus agens
[illegible] non illuminatur. Sed solus
illuminat. ergo nec angelus unus illuminat.
Probatio: Apoc. XXI dicitur quod civitas be-
ata non eget sole neque luna. Nam ci-
vitas dei illuminabit eam. Et ex-
ponit glossa doctoribus maioribus
et minoribus. ergo tota angelorum so-
cietas illius civitatis non illuminatur
nisi a solo deo. Probatio: si angelus an-
gelum illuminat, aut hoc esset per huius
naturalis luminis aut per habundantiam
gratuitam. Sed non primo quia tunc angelus
qui cecidit fuit de supremis
angelis. huius naturalia [illegible] excellen-
tia que eo integra manent ut dicitur
4 c. de divinis nominibus demones
angelum illuminaret quod est absur-
dum. Nec per habundantiam luminis gra-
tie quia ab homine in statu vie [illegible] ma-
ius gratie quam in superioribus angelis
[illegible] gratie aliquos homines
[illegible] ad ordinem superiorum
angelorum. et tunc homo in statu vie
existens angelum illuminaret quod
absurdum. ergo unus alium non il-
luminat. Probatio: Dionysius dicit 4 c. celestis hierarchie
quod illuminatio est divine scientie assumptio
sed divina scientia non potest dici ministerio
de deo [illegible] que est de verbo divino
[illegible] non divina scientia non assu-

angelus nisi a deo quod unus alium non
illuminat. Secundo cum ponitur angelus sit
consummata per formas innatas forme
innate sufficiunt ad omnia cognoscenda
que angelus cognoscere potest. Ergo non
est quod a superiori illuminetur ad ad
cognoscendum. Sed angeli omnes ad
invicem se pe dicunt ut salter illi
qui sunt diversorum ordinum. Sed inter
illuminare aliud alterius perficit vel
cortum non illuminare lumine spirituali. Ergo
unus angelus ab alio non illuminatur.
Lumen intelligibile autem angeli est perfectius
lumine intelligibili agentis intellectus sed lumen
intellectus agentis sufficit ad
omnes species quas a sensu accipimus.
Ergo lumen intellectus angeli sufficit ad
omnes species innatas et non oportet quod aliud
lumen superaddatur. Sed contra est quod dicit
Dionysius x capitulo celestis hierarchie quod ordo
ordinem est hos quidem illuminare, ab
aliis illuminari. Respondeo dicendum quod sicut est ordo
in hominibus ita est ordo in angelis
ut patet per Dionysium. Sed in hominibus superiores
illuminant inferiores ut dicit apostolus
mihi autem sanctorum minimo data
gratia hec illuminare omnes etc. Ergo et
superiores angeli inferiores illuminant.
Lumen spirituale est efficacius quam
corporale. Sed superiora corpora illuminant
inferiora. Ergo et superiores angeli
illuminant inferiores. Respondeo dicendum quod de-
tur intellectuali oportet nos loqui
ad similitudinem luminis corporalis. Lumen autem
corporale est medium quo videmus
sunt modo visivi in duobus modis
quod per ipsum fit nobis visibile
actu quod erat potentia visibile. Alio modo in
quantum visus per ipsum confortatur ad viden-
dum ex lumine naturali oportet celum
disponere organum et lumen
intellectuale potest dici per quem vigor
intellectus ad intelligendum perficitur quod ad
fit nobis notum. Unde duo potest ab

illuminari ab alio. Scilicet hoc quod eius intellectus con-
fortatur ad cognoscendum et scilicet hoc intellectus
eius aliquo manuducitur ad cog-
noscendum. Sed duo contingunt
in tu sicut patet cum ab aliquo
medium quod mente intellectus eius con-
fortatur ad aliam videndam quam prius
videre non poterat. Sed hoc ergo unius
intellectus ab alio illuminari dicitur inquantum
traditur ei aliquod medium cognoscen-
di quo intellectus eius confortatur potest alia
cognoscibilia que prius non poterat.
Et quidem duplex apud nos contingit
uno modo per sermonem ut cum doctor
verbo suo tradit aliquod medium
discipulo per quod intellectus eius confortatur
ad aliquid intelligendum quod prius
intelligere non poterat. Et sic magister
dicitur illuminare discipulum. Alio modo
inquantum aliquis proponit aliqua sensibilia
signa ex quibus potest manuduci
in aliquam intelligibilem cognitionem et sic
dicitur sacerdos illuminare populum quem sacramenta
disponit inquantum proponit sacramenta ministrat
et ostendit que sunt inmanuductiones in
divina intelligibilia. Sed angeli
neque per sensibilia signa cognitionem
divinorum deveniunt nec intel-
ligibilia mente recipiunt cum va-
rietate et discursu sicut nos reci-
pimus. Similiter et hoc est quod Dionysius
dicit vii capitulo celestis hierarchie omnes eos
quos superiores angeli illuminant
contemplationem que est super angelorum
contemplationem sensibilium symbolorum aut
intelligibilium speculationem non ut
varietate compositorum deducitur
sed sicut in immateriali specie alterius luminis
reperiri. Ut ergo est angelum ab
angelo illuminari quantum confortatur
intellectum inferioris angeli per ad-
ministrationem superiori ad aliqua cog-
noscenda. Et hoc quidem hominis sicut per
sensum in corporibus superiora sunt que activa
vero in inferiora ut ignis vero aere.
Ita et superiores species sunt que activa

inferiori omnibus at po cofortatur et
pficit ex gintrae ad actum sim
int et com inferiora co ofuan' i su
perioribus q est loq coreo et infer
res angeli cofortatur ex con
tinuatione ad superiores que
quidem continuatio e p intuitu
intellus et p tanto dicitur ab eis il
luminari. Ad 10m dicendum q angu
lo deformato cultra q meis
formatur p gratiam q eminenter a
deo. Ad 2um dicendum q ab angelo illu
minate non fit novum lumine
gratie vel nature sed ut participatum cu
ius sequitur intelligere ex vi intel
lectualis luminis confortatur ipsum cognitum
in quantum huiusmodi includit ipsum in
tellectuale lucem ut participatum
ex cuius virtute hec intellectum confor
matur sicut p quinque modos tradit
discipulo aliquod medium aliquo
demonstrationibus quo participat intellectu
agentibus ut instrumentis p eum pntia
sunt que instrumenta intellectus agentibus ut
dicitur 3° de anima et sil' et
omnia pntia. Ad 3a 2a q continet ipsa
media demonstrationum. Vel phi
q superior angelus suam cognitum
dictam angelo demonstrat ex intellectus
cofortatur ad alia cognoscenda
que prius non cognoscebat et non
fit i angelo illuminato novum lu
men vel gratie sed lumine q prius inerat
cofortatur p lumine collatum cog
nito pcepto a superiori angelo
Ad 2um dicendum q non est simile de lumine
corporali et spirituali quod lumen corp
pt medium illuminari quoniam
lumine corporali quod est … de lumine
corporale ad formas visibiles equaliter
hec sed non quibuscumque pt equaliter
illuminari quod lumen quibus lu
non equaliter continet formas intel
ligibiles lumine cum superiora quidem
formas intelligibiles magis universales
continuum inferior intellectus sit proportionatus

ad accipiendum cognitionem p for
mas particulares non sufficit ei
q illuminet a superiori lumine sed oportet
illumine lumine inferioris. Ad hoc quod
cognitionem veritatis adducatur sicut
patet apud nos. Philosophus enim sumpsit
cognitionem universaliter particulares vel hec
medium quod considerat res ma
teriales particulares. Vel non accipit inme
diate a primo philosopho accipit in
mediate analogum quod habet pndam mag
concreta quomodo philosophus naturalis
cuius considerationem universaliorem
quoniam medium pt accipere immedia
te pncipia sue considerationis a primo
philosopho. Vel tu illumine intellectus dicitur
verum rationes materie ymaginativa quod
i unus pncipio magis vel in … inferio
angelus nostri proportionati. Ad hoc
pro lumine solum cognitionem ac
cipiat non adimplet lucem angelorum
superiorum … quorum forme intellectuales
continuum. Ad 2um dicendum q angel
quibus aliud angelum illuminat p
quoniam sine medio p medium aut
spirituale tamen sicut angelus su
illuminat medium et medius illumina
infimum intuitu luminis superioris a
sine medio at sicut cum angelus su
angelum immediate subiecte expositi
illuminat nec oportet hec modo quanto
illuminans illuminato qui tecum in
illabatur sed quod continuati ad invicem
Ad phe q unus alium intuens Ad
… q vult et idem modo medium
q cognoscitur a superiori angelo
cognoscit ab inferiori sed cognitio
superiore angeli dicitur e alia
a cognitione inferiore et quod
idem est lumine et quodammodo a
intentum scilicet q sicut hec quod et ad fit
tum a superiori angelo quod vel
non subsistit et non fuit esse li
quemodo sicut nunc p se est. Vel non fit
color sed fit coloratum ut dicitur …
metaphisice. Vel non fit ipsum lumen sed
sed fit ipsum illuminatum de potentia illu

act

illuminatur. Ad octavum dicendum quod sicut in
illuminatione corporali non removemus aliquid
formaliter sed solam privationem luminis que est tenebris,
ita et in illuminatione spirituali non in-
telligimus quod sit ibi aliqua corruptio sed solum
negationis remotio. Ad nonum dicendum
quod illud lumine angeli quo illuminatur
non est perfectio connaturalis ipsius angeli
sed perfectio secunda que reducitur ad genus
accidentis, scilicet quia actus se exten-
dat ultra se bonum quia illa cognitio qua
illuminatur superior angelus non est in
angelo inferiori eadem numero sed specie
et ratione eiusdem est eadem, sicut et
eadem specie non numero lux est in aere
illuminato et in sole illuminante. Ad
decimum dicendum quod per lumen fit aliquid intel-
ligibile actu quod prius erat intelligibile
in potentia, sed hoc potest esse dupliciter: uno modo ita
quod id quod est tantum intelligibile in potentia fiat
intelligibile actu ut in nobis accidit,
et lumine non indiget angelus
intellectus cum non abstrahat species a
fantasmatibus. Alio modo ita quod id quod
est intelligibile in potentia alicui intellectui
fiat ei intelligibile actu, sicut nobis
fiunt superiora intelligibilia
actu per media quedam in eorum cog-
nitionem devenimus, et hoc modo intellectus
angeli lumine indiget ad hoc ut
ducatur in actualem cognitionem eorum
ad que cognoscenda est in potentia.
Ad undecimum dicendum quod illuminatio qua unus ange-
lus alium illuminat non est de hiis que
ad naturalem cognitionem angeli perti-
net quia sic omnes ex principio sue
conditionis perfectam habuerunt naturalem
cognitionem, nisi forte ponamus quod
superiores angeli essent causa inferiorum,
quod est contra fidem, sed cognitio ista de
hiis que revelantur angelis cognitionem
naturalem excedentibus,
sicut de divinis misteriis pertinentibus
ad ecclesiam superiorem vel inferiorem
vel ad actus ierarchica a
deo ordinatos, scilicet quod quamvis omnes videant

videant quod quicquid videt in verbo su-
perior angelus videat et inferior.
Ad duodecimum dicendum quod quamvis unus angelus
ab alio illuminatur non tamen infundun-
tur nove species sed ex eisdem speciebus
quas prius habebat intellectus eius confortatus
per lumen superioris potest efficere
plurium cognoscitivus, sicut et intellectus
confortatus per lumen divinum etiam
angelicum ex eisdem fantasmatibus
in plurium cognitionem pervenire potest
quam per se posset. Ad xiii dicendum quod
quamvis in angelis non sit aliqua ob-
scuritas erroris et in eis ali-
quorum nescientia que naturale eorum cog-
nitionem excedunt et propter hoc illu-
minatione indigent. Ad xiiii dicendum
quod nulla res quantumcumque materialis
recipit secundum id quod est corporalis in pa-
ssione sed secundum quod est invisibilis, sicut
etiam in aere non recipit illuminationem
ratione materie aut corporeitatis, sed ratione passi-
bilitatis et raritatis, non recipiunt
aliquam impressionem ex parte forme
sed ex parte materie. Tamen intellectus possit
non est simplicior quam aliqua for-
malitas et tamen intellectus angeli illu-
minatur, sed quia habet de potentialitate
quamvis ipse sit nobilior intellectu
agente non quia non illuminatur.
Ad xv dicendum quod auctoritas intel-
ligenda est de hiis que pertinent ad
cognitionem beatitudinis in qua omnes
angeli illuminantur a deo. Ad
xvi dicendum quod ista illuminatio de qua
loquimur fit per lumen gratie perfectius
lumine naturali, tamen sciendum quod homo in statu
vie possit angelum illuminare
non enim habet maiorem gratiam in actu
sed solum in virtute, quia habet gratiam per
quam ex eo quod habet meretur perfectiorem
statum, sic et parvulus est in statu
viatoris maior virtute quam sanctus
minor autem actualiter quantum. Ad xvii
dicendum quod cum dicitur quod illuminatio est divine
scientie assumptio, scientia dicitur divina quia ex
divina illuminatione originem habet.

Ad xvi· dicendum quod forma creata sufficit
ad omnia cognoscenda que naturali
cognitione ab angelis cognoscuntur
sed ad ea que sunt supra naturalem cognitionem
indiget lumine altiori. Ad xvii
dicendum quod angelus superior dicitur
non ex hoc quod sit lumine intellectuali
diversus sicut in corporibus specie differentibus
eadem specie coloris [illegible]
participe vim de lumine gratie [illegible] in
hominibus et angelis eadem specie.
Ad xviii dicendum quod lumine intellectuali
angelorum in nobis sufficit ad ea
que sunt cognitionis naturalis sed ad
aliud requiritur aliquid lumen ut
fidei et prophetie. [illegible]

Secundo queritur utrum inferior angelus
sic illuminetur a superiori quod
a deo immediate [illegible] quod quicquid a deo
immediate [illegible] angelus cum inferiore
in ipso ad gratiam assumitur [illegible]
illuminationi sed tamen suscipit de
gratia a deo quantum et capax [illegible]
ergo tamen suscipit de illuminatione
a deo quantum et capax et ita
immediate a deo illuminantur non per angelum
medium. Preterea sicut inter
divinam et inferiores angelos sunt
medii superiores ita inter superiores
et nos sunt medii inferiores
sed superiores angeli quandoque illuminant
nos immediate ut seraphin
illuminavit ysaiam ut patet ysa. 6.
ergo angeli quandoque illuminantur immediate
a deo. Preterea sicut est ordo
quidam dignitatis in rebus spiritualibus
ita in corporalibus
sed quandoque in rebus corporalibus divina
virtus operatur praetermissis causis mediis
sicut cum suscitat mortuum
non cooperante corpore celesti
ergo et quandoque illuminat inferiores
angelos sine ministerio superiorum.
Preterea quod potest virtus inferior potest superior
sed ergo angelus superior potest
illuminare inferiorem angelum multo
fortius deus potest immediate cu[m]

illuminare et ita non oportet quod illuminatio
divina [illegible] deferatur per superiores
ad inferiores. Sed contra est quod dicit dionysius
hac lege [illegible] divinitate stabilitatem
firmatam ut inferiora reducantur
in deum mediantibus superioribus. Ergo
numquam illuminantur inferiores immediate
a deo. Preterea sicut angeli
summi sunt superiores corporibus ita
superiores inferioribus preeminent
sed in hoc a deo in corporalibus velut
ministerio angelorum que in ad corporum
gubernationem pertinet ut patet
augustinus 3 de trinitate. Ergo fit ad
inferiores angelos mediantibus
superioribus. Preterea corporibus superioribus
movente inferiora corpora per medium
sicut terra a celo movetur aere
sed ita est in corporibus ordo sicut in
spiritibus ergo et summus spiritus
illuminat inferiores nisi per medios.
Preterea dionysius quod ex bonitate divina procedit
quod ipse de perfectione sua creaturis
communicet [illegible]
non solum in hoc communicat eis de
sua bonitate quod in se sunt bona et
perfecta sed etiam ut aliis perfectionem largiantur
deo quodammodo cooperando. Et hic est nobilissimus modus
divine imitationis unde dicit dionysius
3 ca. celestis ierarchie quod omnium divinius
est dei cooperatorem fieri et ex hoc
procedit ordo qui in angelis est
quod quidam alios illuminant.
Sed circa hunc ordinem quidam
dissimiliter opinantur quidam enim
estimant hunc ordinem ita esse
firmiter stabilitum ut numquam
praeter ipsum aliud accidat sed ita semper
et ubique hic ordo servetur. Alii vero
ita estimant hunc ordinem stabilem
id est stabilitum ut si hunc
ordinem circa [illegible] ut frequenter
quandoque tamen ex causis [illegible]
[illegible] sicut et naturalium rerum
[illegible] divina dispensatione aliquando
nova causa suborta ut patet in miraculis

Sed prima opinio minus rationabilior
primo quia cum hoc sit de dignitate
superiorum angelorum ut per eos
inferiores illuminentur eorum dignitati
derogaretur si quique per se eos illu-
minarentur. Secundo quia quanto aliqua sunt
deo qui est summe in nobilitate
propinquiora tanto dicuntur esse nobi-
liora, unde ordo inferior quae
magis a deo distat quanto defi-
ciunt a cursu naturali. Tertio videtur tertia
spiritualem motum sequatur, primo vi-
detur valere ut ordo certum spirituum
qui sunt deo propinquissimi aliis
immediate. Secundo quia in rebus quae pertinent ad
statum non sit aliqua immuta-
dina adiutute ad proprie ad intellig-
endum primo ad quod pertinet ad gratiam et
gloriam secundo statum glorie quo ordines
angelorum distinguuntur et non est alter
status. Primo modo non valet ea quae
ad ordines angelorum spectant
aliis immediate. Ad primum dicendum quod
est de gratia et de illuminatione datur
deus angelis secundum eorum capacitatem
divinitus. In quantum gratia ad effectum
pertinet immediate a deo omnibus datur
eo quod in voluntatibus eorum non est
ordo ut unus in aliud imprimere
possit. Secundo illuminatio descendit a deo
in ultimos per primos et medios.
Ad secundum dicendum quod dionysius ix capitulo celestis
hierarchie dupliciter solvit. Uno modo quod est
angelus qui ad purgandum ad prophete
labia missus est tamen de inferioribus
fuit, et quod in seraphim
dicitur est eo quod in accedendo purga-
tionem calculo significato quem forcipe
tulerat de altari. Et dicitur seraphim
quasi ardens vel incendens
Alio modo sic dicendum quod ille angelus
inferioris ordinis qui labia pro-
phete purgavit non in se debat
reducere in seraphim sed in deum et in
superiorem angelum quia in virtute superioris
virtute agebat. Unde conveniens dicitur
et superiore angelum missum esse tempore de

absolute aliquem quem sacerdos
eius auctoritate absolvit. Et in quantum
seraphim equiore dicitur quod
seraphim prophetam purgavit
immediate. Ad tertium dicendum quod omnis
naturalis habet aliquem statum nobilis
vel propinquiorem dignum erunt quam
immediate, sed statum glorie nichil est
nobilius et ideo non est simile. Ad quartum
dicendum quod non est ex impotentia dei ut
superiorum angelorum quod inferiores
mediantibus mediis a deo a
primis angelis illuminantur, sed ad
hoc ut sue dignitatis et perfectio-
nis quae est duplex in eorum deo
cooperantur. ‖ Articulus tertius

Tertio queritur utrum unus angelus
alium illuminando eum purget
et in quo purgatio est et quod ab
impuritate. Sed angelus non est
aliqua impuritate ergo unus alium
purgare non potest. Sed dicendum quod purgatio
illa non intelligitur a peccato sed ab
ignorantia sive nescientia. Sed quod
cum illa non possit esse in beatis an-
te peccato quia in eis nulla fuit
ignorantia sed quod est naturalis non re-
movetur nisi in ... ergo angelus
ab ignorantia purgari non potest
sed illuminatio tenebras pellit
et angelus autem non patitur intellectus ac-
tibus ignorantie vel nescientie.
Ergo per purgationem nescientia remo-
vetur. Purgatio et illuminatio idem erunt
non differunt distinguuntur. Sed dicendum quod il-
luminatio respicit terminum ad quem
purgatio illud terminum a quo. Sed quia
in motu est invenire terminum ad quem et
terminum a quo et terminum ad quem
Ergo iste due actiones separate
distinguuntur per terminos a quo et
ad quem. Non est ponere tertiam actionem
quae est quod dionysius quinto loco ponit
perfectionis per quam dicitur ad esse statu
perficiendi nostre perfectionem sed quia non
angelorum aliquis crescit usque ad

die iudicii, ut magister dicit in littera huius
rei. Ergo unus non potest unum alium perficere.
Praeterea sicut illuminatio est ea quae pur-
gationibus stat, ita et perfectionibus. Sed ita est
per contrarium, quod sicut illuminatio
praecedit perfectionem, ita praecedit
purgationem, si purgatio sit a
nescientia. Sed contra est quod Dionysius has
actiones hoc modo distinguit et
ordinat 3° ca. caelestis hierarchiae
dicens quod ordo superior est eos qui
purgat ab illis quos non purgat,
hos illuminari quos non illuminare,
hos quidem perficere, illos autem perfici.
Respondeo dicendum quod iste tres actiones
in angelis non nisi ad acceptionem
cognitionis pertinent, unde dicit Dionysius
vii ca. caelestis hierarchiae quod purgatio
et perfectio et illuminatio est divinae scientiae
assumptio. Distinctio autem earum
hoc modo accipienda est. In qualibet
generatione vel mutatione sunt duo
termini inveniendi, scilicet terminus a quo et
terminus ad quem. Verbi gratia, ut dicitur in
ii de generatione. In quavis enim
terminus a quo ad formam perfectam
acquirendam sit nigredo, ergo quia
albedinem quam per dealbationem ac-
quirit; quamquam non perfectionis acquirendae
non habet, quam diversitas praecedit in
rebus dispositionibus quae sunt communes dis-
positionibus ordinatis ad perfectionem
inducendam, sicut in corporibus diaphaneitas
quae quidem praesupponitur ad formam
... introducendae formae,
sicut in aere illuminando praecedit
quod per lucem praecisam removetur.
Similiter est terminus ad quem est quandoque
unus terminus in dealbatione est idem
ad quem albedo, quandoque non sit
duo termini ad quem quorum unus ad
alium ordinatur, sicut prius in albatione
[illegible] unus terminus est
dispositio quae convenit ab aliqua ad
ipsam formam ... acceptionem cognitionis

cognitionis quantum ad terminum a quo
invenitur praedicta dubitatio per quam
in accipiente scientiam praeexistit
error quae sunt acquirenda,
quamquam non disponens quae sicut
impuritas quae commodata
occupatio est circa sensibilia vel
ad huiusmodi; quamquam non praeexistit
solum cognitionibus quod non negatio
sicut in cognitione de dictis dicitur
perficiuntur. Tertium accipitur terminus
a quo in angelis ex parte autem
ad quem convenit in acceptione
cognitionis duos terminos, unus
est id quo intellectus perficitur ad
cognoscendum, sive sit forma intellectualis
sive lumen intellectuale, vel quaecumque
cognitionis medium; alius autem terminus
est ipsa cognitio quae consequenter procedit,
quae est ultimus in acceptione cognitionis.
Sic ergo purgatio in angelis
removet ignorantiam nescientiae, unde dicit
Dionysius vii ca. caelestis hierarchiae quod divinae
scientiae assumptio est purgatio ignorantiae.
Illuminatio vero est per
terminum ad quem, unde dicitur
quod illuminantur angeli inferiores ab
superioribus ad manifestationem [illegible] il-
luminationis. Sed perfectio est quantum ad
terminum ultimum, unde dicit quod
perficiuntur ipso lumine scientiae lucidis-
simae doctrinae. Et hoc modo etiam
differt illuminatio et perfectio sicut
formatio visus per speciem visibilis
et perfectio ... Dionysius in ecclesiastica hierarchia
v° dicit quod ordo diaconorum ad
purgandum instituitur, sacerdotum
ad illuminandum, episcoporum ad
perficiendum. Et sic diaconi habent
officium super catechumenos et
energumenos in quibus sunt dispo-
sitiones contrariae illuminationi, quorum
ministerio removentur. Sacerdotum autem
officium est praesentare sacramenta ...
quae ... deducimur

dina. Corporis at officium cat pro
aptum spiritualia q curati sacior
significat ad denudata. Ex p° in
dum q sic d. dyo9 vi° ta cet
verb9 purgacio i angel no e
intelligenda ab aliq impuri[illegible] sz
solu° a nescien. Ad 2m dicendum q
aliq negant defectus d. ce
ex na dupl. Uno° q sit ne de
bitu tale cognicionis hre sic
no hre vocatur q male asino ft
hui9 ral defectus in ange mo
talia remanent. Alio° q
no ene debitu tale pfeccionis
hre d. ce nego ex na ad pti
que ne facultas no suffit ad
hui9 pfeccionis acquirenda. tales
nales defectus tollit. sic pz de
ignorancia qua pued homo de
defectu sle qui a nob tollit p
gle collacionem et sic tab an
nescien aufert. Ad 3m dicendum q
illuminacio et purgacio se ht i
acquisicione sciencie ange sicut
gnao et corrupcio i acquisicione
for nal q q ud sit vm subo
dinat at roc. Ad 4m p 2m
ex dcis. Ad 5m dicendum q pfecto
no accipit impoicio respectu to
cig cognicionis angel sz re tu
virtutis cognicionis tm que pfia
dut cognicione aliter d. pfia
Ad 6m dicendum q sicut for est quo
dam cam e[illegible] dat ei
ee actu quodam modo ma matia
e ca for in qntu sustinet at
pam. Ita et quodammodo ca q
sit ex pte for sc placia hijs
q sc ex pte mei quodammodo
e q° et q purgacio se tenet ex
pte mei q removet pdimo e
for introducende. for na
s ordine quoniam e pte for q
ordo gradus introducende
for e p° i ordine q° for e

porma qui e ordo pfeccionis et
eade vo e de ordine illuminacionis
et pfeccionis y Articulus quartus

Dicto quid nunc vtrum vnus angelus
alij loquatur et nunc q no vi
ut d. gg. Moralis 18 sup Job
28 No adequabit ei aurum
vitrum tunc et vnus corporalis
altius sicut nunc e vnus cognitus
sz nunc no oz q ab angelo loquatur
ad hoc q conceptum suum agnoscat
ergo nec i patria nec vt vnus
alteri loquatur ad suum conceptum
denunciandum ergo nec i angelis
quis sit locucio nec locucio.
In contrarium ibi dicitur vnus angelus
multis attendite silentio gloria pe
netrare ergo no requiritur ibi locucio
ad hoc q vnus alteri conceptum sciat.
In mansionem i[illegible] sup ccta
verta 2° ca° sic dicit de
angelis incorporalibus q sicut
et altum accedere et discen
dere non omnis sermo expressus alij
utr[illegible] s[illegible] speculantes quodam
mutuo disputant p silencium
ubi quis etiam alterum ibi
sz silencium locucionem opponitur
ergo angeli cognoscunt inuicem
s[illegible] suos sine locucione. Ite.
omnis locucio e p aliq signum
sz signum no e in substancijs
qz signum e pte sparcam qua intelle
ctibus icut h. 1. dicitur ergo cum
angeli no accipiat sciam a
sensibilibus no accipiunt cognicionem
p aliq signum et ita nec p locucionem
ipsi significaturi cc i q e noc[illegible]
quo ad nos inq at notius
intelligere hoc distinguit quinta.
i p° h. phe. demonstracionis qz
q demonstracionis simpl. que e
demonstracio sz quid sz angelus no
accipit cognicionem ex hijs q sc
p[illegible] ergo nec p signum et
ita nec p locucionem ipi olaci. et

oz ee ad q excitet audientē
ad attendendu verbis loquentis
q apud nos ē ipa vox loquētis
hc aut nō pt poni in anglo ergo
ut locucio sit plo dt sermo ad
hc dat qe nobis ut cognoscam
volūtatem indicia sz vnus angls
cognoscit indicia volūtatis alteri
angli percipimq3 sit spūalia,
z omnia spūalia ab anlo eadē
cognicōe cognoscūtur / vnū at anlg
percipit spūalē mīn alteri aut
cognoscat percipit cognosceret
volūtatē ipius ita nō indiget et
aliq locucōe sz p formē intus
angeli ordinatur ad cognicōz
verū sicut vocēs verū deo ad
verū sicut vocēs producte sunt sileb
carz pductōe ptū sunt silēs
cib / sz p voces ydeales pducu-
ret et qz q ē i veut mtq ut
exo ergo z angelq p formas intus
sui cognoscit anglm et omē
q ē intūtū angelo ita cog-
noscit cōceptū eius et id q pg
p locucōem nob duplex ē interior
s z exterior / exterior at i an
nō pōt alias oportet q voces
formaret dū vnus alij lo-
queretur locucio at interior nō
nisi cogitacō ut pz p augn
z aug ergo i angelo nō pt
poni aliq locucō pt cogitacō
p autē dr qui nobis ē a locu-
cōib ē multitudo desideriorū
qua costat ex multis desiderabi-
liu uenilcq desideriū ē veri
nō hitēnt aug dr aug i
angelo nō sit ponere desiderium
multiplex z nō erit i eis ponē
locucōem p vnus angelq nō
pt alteri cognicōem cōscer p
locucōem ipius cognicōibus cū nō
sit p eccū intētū eius pnb
ergo oz q p aliquam speciem cog-
noscat sz angelq percipiunt sic

ad cognoscend omnia q sūt
i alio anglo p spēs innatas
ergo eadē voce p easdē spēs cog-
noscet omnia q nō sūt i
alio anglo z ita nō vr q ni d
sit ponenda locucio ad hc q
cōceptq vnius alteri noti fiat
p nutq z signo sūt ad au-
ditu sz nisi p locucō at fit ad
auditū angeli at cōceptq
suos invicē indicat intellec
z dicit ut dr / i. cor. xiii. i glo
sup i. si linguis ec qn no
vitat p locucōem p locucō
ē mot quidā cognitū ē mī
sz mot cognitiue ē mina ad
actū et nō ad id q ē ex ergo
p locucōem nō ordinat an-
ad alium ut cū sui cōceptū
demūt p t omī locucōe oz
manifesti ad ignotū quod
sicut nos manifesta cōcept
in nos p sonos sensibiles sz h i an
nō pt poni q3 angls nā q ē
anglonat nō ē inferior alicui
ut dt dyo ergo nō pt i ca fi
ad q demōret id q ē i eo ang
nostri ergo locucō i angelis ē
nō pt p anglis sit q dā spūa
lia liā, sz lingua ex hipo qui
sēspant tolo mal
hipo q angelq uident tolo
cognoscuntur ut ergo q ipo ē et
locucōe ē cib locu nō ht,
Sz q ē q dr i. cor. xiii.
si linguis hominū loquar z ang
Sz frustra eet lingua si nō
eet locucio ergo an loquit
p q p pt intq infior pt fi
sboc, sz ho pt cōceptū suū
alteri homini reuelare ergo sit z
angelq p pt hc at ee cū locu
cōib ē locucō p dam dt q
angeli sermōe plato fruēdo
tradunt b' intuicē volu tes
z cōsilia intelligiās / sermo a

no enim p locucionem q̄ i angelis
locucio dr̄ et cetera. Dicendum quod licet aliquid
nominis locucionis ponderatur. Cum
enim angelus secreta cordis non
cognoscat spiritualis et divine intu-
icionis quoniam de cognicione ange-
lorum habitum est, oportet quod unus alteri ma-
nifestet suum conceptum et hoc est lo-
cucio angelorum. In nobis enim lo-
cucio dicitur ipsa manifestacio interio-
ris verbi quo mente concipitur. Ut autem quomodo
sit angelus suos conceptus aliis
manifestet oportet accipere ex simi-
litudine verbi nostri eo quod forme
intellectuales sunt quasi ymagines inma-
terialium ut dicit boecius. In intellectu enim
ut forma aliqua existit in
natura tripliciter. Uno modo in potencia sic
quomodo potentia est actu sicut forma
sicut in fieri. Alio modo in actu perfecto p-
fecto cum dicitur quando habet formam
perfectam in se ipso. Tercio modo in actu perfecto
quia habens formam potest communicare
alteri perfeccionem ad eum et sic
lucidum quod alia illuminare potest.
Et intellectus formatur ... con-
sistit tripliciter. Primo quod in medio ...
in potencia et actu quasi in habitu
vel in actu perfecto quantum ad ipsum
intellectum et hoc est quando actu
actu cogitat. Tercio forma qua
...ens se habet secundum ordinem
ad alterum et sic sit quidem de
uno in alterum est quod de potentia actu
vel voluntate. Ipsa enim mens angelica
actualis se ordinat ad formas
quas in habitu habebat et sic nos
intuitive angeli adhuc perfecta
quia fiat in actu formarum per eos
...et ut sic non solum se habet in
ordine ad aliud talis forma perfecti
ali et quasi ex tunc aliquis angelus
cognicionem percipit et sic hoc dicitur
alteri angelo loqui et sic in ceteris
quod nobis metaphorice possumus sic

intelligibilia in mente est quod intel-
ligibilibus non accipiunt oportet quod
ad intellectualis conceptus exprimen-
dos ... quedam sensibilia signa apta ...
quibus cogniciones cordium nostras
manifestemus. Ad primum ergo dicendum quod
verbum quod pertinet ad cordis
manifestacionem de spirituali. In prima
enim secretorum cordibus et edificatio
unius corporali oculo potest videre
intima corporis alterius quantum
non potest inspicere in se ipso quia cor
grossa erunt quod prima ... ...
et ea operatur intro. Et ideo ... et
oculo spirituali unusquisque vi-
debit. Cum aliquis habeat caritatem
et mensuram caritatis quo nunc non
potest scire ad descripcionem. Ad tercium
dicendum quod actuales cogniciones ex
voluntate dependentes unus tali
cognoscat. Ad secundum dicendum quod quamvis
alterius deponere quantum ad
habitus et quantum ad actuales
cogniciones. Ad tercium dicendum quod silen-
cium ibi privat locucionem vocalem
qualis est in nobis non spiritualem quales
est in angelis. Ad quartum dicendum quod sicut
proprie loquendo non potest dici ... verbum
Ad ... demonstracio ...
alterius quod distinguendo et sic hoc
signum angelus non est con...
sciencia non sit distinguenda ut
in precedentibus est habitum et propter hoc
et in nobis signa sunt sensibilia quoniam
cognicio quasi distinguenda est a
sensibilibus oritur. Sed quomodo pos-
sumus signum dicere quod ... angelus
notificat quoad ad cognoscendum sed
hoc formam intellectus potest dici signum
verique per ipsam cognoscit et angelus
cognoscit res per signum et unus
angelus per signum alii loquitur sic per
speciem est actu intelligibilis ex...
sit ordine ad alium. Ad quintum
dicendum quod quomodo in talibus quorum

effectus sit nobis magis notus quam
causa signum sit id quod est posterius in
natura de ratione signi non accipitur
non sit quod sit alterius prior vel po-
sterior natura sed solummodo quod sit nobis
precognitum, unde quandoque accipiuntur
effectus ut signa causarum ut pulsus
sanitatis, quandoque vero causae signa
effectuum sicut dispositiones corporum
celestium signa ymbrium et
pluviarum. Ad 6m dicendum quod an-
gelus hoc ipso quod se ad alios con-
vertit dicitur tamen aliquem for-
mare in ordine ad alios fa-
ciunt quodammodo alios cogitat
ad eis intendendum. Ad 7m
dicendum quod angelus cum cognoscat cog-
noscit omnia spiritualia sive intel-
lectualia secundum hoc quod cognoscere per se
vel per alterum non pertinet ad speciem
cognitionis sed magis ad modum
accipiendi cognitionem. Unde non
oportet quod si unus angelus cogno-
scat mentem alterius angeli per speciem
quod et locutionem alterius per speciem
cognoscat quia cogitatio angeli
non est ita cognoscibilis alteri angelo
sicut est natura. Ad 8m dicendum quod
verbum primo procedit sic foris interius
angelici haberent ita efficaciam
ad cognoscendum sicut sunt voces
virtutis dei efficaces ad produ-
cendum sed hoc non est verum cum nulla
sit equalitas creature ad creatorem.
Ad 9m dicendum quod quamvis in angelis
non sit locutio exterior sicut in
nobis [illegible] spiritualis est tamen
alio modo ut ipsa ordinatio cogi-
tationis ad alterum exterior lo-
cutio in angelis dicatur. Ad 10m
dicendum quod multitudo desideriorum
per actus debet certa locutionibus quia
cum multitudine desideriorum sit

multitudo conceptuum quia non possunt
nisi signis valde variis ex-
primi, talia autem bruta habent
paucos valde conceptus quos
paucis naturalibus signis exprimunt
unde cum in angelis sint multi
conceptus requiritur ibi locu-
tio. Multitudo conceptuum alia
desideria requirit in angelis quoniam
desiderium quietatur in alterius per-
ceptione conceptus quod desiderium in
angelis perfectionem non ponit.
Ad 11m dicendum quod unus angelus
cogitationem alterius cognoscit
per speciem innatam per quam alium
angelum cognoscit quia per eandem
cognoscit omne quod cognoscitur
in alio angelo, unde quam cito
angelus se ordinat ad alium
angelum secundum actum alius fore
ille angelus cognoscit eius cogita-
tionem quidem dependet ex voluntate
angeli sed cognoscibilitas non
angeli non dependet ex voluntate
angeli et ideo non requiritur locutio
in angelis ad cognoscendam mentem
sed ad cognoscendam cogitatio-
nem tamen. Ad 12m dicendum quod si angelus
[illegible] audit solum [illegible]
dicuntur [illegible] ut est [illegible]
[illegible] non est ad audiendum et
videndum sed [illegible] exterior tamen
unde apud angelum quod sola inte-
riori non debet audire et vide-
re sed tamen debet in angelo ad similitudinem
quam nobis fit. Nos enim per auditum
scientiam ab aliis acquirimus
visu quoque autem et sic hoc non potest in
angelis distingui ut sic
dicta ipsa species [illegible] autem or-
dinatio ad alium sed possibilis
hec [illegible] de lingua. Ad 13m
dicendum quod locutio est motus cognitive

non quia sit ipsa cognitio, sed est
cognitionibus manifestatio. Et ideo quia
non sit ad alium, ut dicit Philosophus in
primo De anima, quia lingua est ut
significet aliis. Item ad IX dicendum
quod licet angelus non sit figurabilis
secundum corpus, sed tamen conceptus figuratur
sicut intellectus. Item ad XV dicendum quod
sicut vox manifestat scripturam
exterius, ita vox interior se
manifestat quantum ad omnia
que in ipsa sunt, sed in angelo cum non
sint conceptus manifesti, ideo
non potuit sufficienter manifestari nisi mediante
eius operatione locutionis. Ad 12 et 4.

Duodecimo queritur utrum inferiores
angeli superioribus loquantur. Et
videtur quod non, quia per glosam que habetur
I Cor. XIII super illud: Si linguis hominum
loquar etc., dicitur: lingue sunt quas ani-
mo sentimus, et a minoribus superioribus
divinitus revelantur, sed locutio que est actus lingue ad su-
periores angelos pertinet,
non a quibus loquentibus sit ad in-
feriores; sed ab angelis inferioribus non
potest superioribus fieri quia superiores
non sunt in potentia, vel inferiorum; sed angeli
cum superioribus habeant magis
de actu et minus de potentia; ergo infe-
riores angeli non possunt loqui supe-
rioribus. Preterea locutio cognitionem
addit sicut infusionem; sed infe-
riores angeli non possunt ad in-
fundendum superioribus, quia est in eos
agentes quia ergo non potest eis non
loquuntur. Preterea illuminatio nichil aliud est
quam manifestatio alicuius ignoti;
sed locutio est in angelo ad ma-
nifestandum aliquid ignotum; ergo lo-
cutio angeli est manifestatio
quedam; ergo cum angeli inferiores
non illuminent superiores, videtur quod
inferiores superioribus non loquantur.

Preterea angelus ad quem fit locutio
tunc potest cognoscere id quod locutione
exprimitur. Item per locutionem ut fit
actu cognoscens; ergo angelus
loquens reducit illum cui lo-
quitur de potentia ad actum; sed hoc non est possibile
in inferioribus angelis respectu superiorum,
quia superiores sunt nobiliores. Ergo non
loquuntur inferiores superioribus. Preterea
quicumque loquitur alicui de aliquo
ignoto ei docet ipsum. Ergo
inferiores angeli loquuntur su-
perioribus de hiis conceptibus quos
illi ignorant, ut ergo eos docent,
et eos perficiunt, cum perfici
sit doceri; sed Dionysius dicit hoc esse contra
divinum ordinem, scilicet quod inferiores
a superioribus perficiuntur. Sed contra, quia est quod
Gregorius dicit in Moralibus V, quod Deus loquitur
angelis et angeli loquuntur Deo. Ergo
et eadem ratione superioribus inferiores
et econverso. Respondeo dicendum quod ad evidentiam
huius questionis oportet scire qualiter lo-
cutio et illuminatio differunt in an-
gelis, quod quidem sic potest accipi, nam ignorantia
que deficit a cognitione de aliquo
cognoscibili potest esse duobus modis: uno modo propter
absentiam cognoscibilis, sicut dum
cognoscimus gesta preteritorum
temporum vel aliorum locorum re-
motorum que ad nos non perveniunt;
alio modo propter defectum intellectus qui
non est a Deo fortis ut possit
pertingere ad ipsa cognoscibilia
que ponens sunt, sicut hic in principiis princi-
palibus notis quas tamen non cognoscit
in verbo, atque ex istis ducit doc-
trina; locutio autem precipue est qua de-
ducitur in cognitionem ignorati;
prima causa fit ex parte quod absens
causatur absentibus, sicut apud nos
per dominum unius alteri refertur ad
quod non videt et facit ei quodam
presentia per loquelam; sed illuminatio est

quīmo cōfortā ad ad q̄ sciē
supiᵘˢ id q cognoscebat ut ex p̄
dictis pꝫ. Sꝫ tn̄ sciēdū q locutio ꝑt
ee ī angelꝭ ⁊ ī nobꝭ sine illuīa
cōq̄ꝫ cōtingit aliq̄ nobꝭ il-
luīari .i. maiꝰ ꝑ locutionē ex
quīmo cū ei os ad intelligēdū
magis verbora sicut recitan̄
in aliq̄ hystoriis ut cū vnꝰ angl̄s
altius corpis sua demonstrat hꝰ
cuiꝰ in dīuo ꝑ ut cognoscit grau̅
ab eo qui hꝫ debilem intellect
forte sꝫ illuīaᵒ ꝓ̄ hꝫ locutioꝫ
admixta ī angelꝭ ⁊ ī nobiꝭ.
Nos enī sꝫ hc̄ aliū illuīam⁹
q ei aliq̄ menti tradimꝰ q̄ro
intꝰ quo eo verba ad ad cognoscē-
dū q locutionē fit. Sꝫ dr̄ ꝫ oꝫ
q ī angelꝭ fiat ꝑ locutionē. Su-
perior enī angelꝭ hꝫ cognitionē
de verbꝭ ꝑ formas magis vlēs
vn̄ inferior angelꝭ nō ē ꝓpor-
tionatꝰ ad accipiēdū cognitioꝫ
a supiori angelo nisi supior
angelꝭ cognitionē sua quodāmō
diuidat ⁊ distinguat coti
puēdo ī sed dꝫ q̄ mult illuīē
ꝑ modū talē q̄ᵒ sit cōphēsibile
ab inferiori angelo ⁊ tale cōcep-
tū sīmi alteri angelo manifesta
do cū illū illuīat. vn̄ dr̄ dyoꝭ
14 · ca · celestꝭ ierarchie. vnaq̄q̄ intel-
lectualꝭ cēn donatā sibi a di-
uiniori vniformē intellige-
ꝓuida virtute diuidat ⁊ multi-
plicat ad inferiorē ductiua
analogiā. Et simile de magistro
qui videt difficillimo posse
cape ea q ipe cognoscit pꝛimo
modū quo ipe cognoscit et ideo
studet distinguere ⁊ multi-
plicare ꝑ ex eā ut sic possit a
discipulo cōphēdi. Sedo ē q̄
locutio est q̄ illuīatio admixta
supiorꝭ solū inferiorꝭ loqūr
sꝫ ⁊ alia locutio iudicatur dum
loquntur

⁊ supiores inferioribꝫ ⁊ eq̄ ad p̄
idꝫ q ī lo illa lo de locuti
admixta illuīatiōi. Ad 2ᵐ
dm̄ q angelꝭ loquentes nō fa
angelo cuilꝫ sꝫ fit adi an-
gelo loquēte ⁊ ex hꝭ ab aliis
cognoscit mō pns deo vnū
oꝫ q loquentes ad inferiorē dat
ei cū lo. Et ꝑ hꝭ pꝫ solutio a
3ᵐ Ad 4ᵐ pꝫ vīso 3ᵒ dicto.
Ad 4ᵐ dm̄ q angelꝭ cū alii
lo sit actu cognoscens de pō
cognoscitiue nō ꝑ hoc q̄ ipe re
ducat de pō ī actū sꝫ ꝑ hꝭ q
ipe angelꝭ loquens reducit
seipm̄ de pō ī actū dū fa
scit actū ꝑfectū aliq̄ forē
ordinē ad altū. Ad 5ᵐ dm̄
q doctrina ē ipe de hijs q
ꝑficiūt intꝰ hꝭ at q vnꝰ an
cognoscit cognitionē alterius
ꝑtinet ad ꝑfectionē intꝰ se
sicut nō ꝑtinet ad ꝑfectionem
intꝰ meū q̄ cognoscā vel
absentes q̄ admiño ꝑtinet

Nono quīt utrū requirat
determinata distantia locali
ad hoc q vnꝰ angelꝭ alij l...
quat. ⁊ in ꝑ sit q ubicūqꝫ v...
quit actu sꝫ ꝫ vtrꝫ q nec
determinata distantia sꝫ angl̄
accedentibꝫ ī aliū nō ⁊ disc...
dentibꝫ ex suis ꝑ mutuo co...
ꝑcipiunt ut magꝭ dr̄ ꝑ v...
ta celestꝭ ierarchie. go ꝑ dan...
angelꝭ ubi opatꝭ ibi ē. Sꝫ
alter angelo lo oꝫ q sit ubi ē
ī cuilꝫ lo ⁊ requirit determinata
distantia. ꝓ vsa vi dꝭ q alter
clamabat ad alterū. Sꝫ locu
clamosa nō hꝫ locū nisi ꝑ
distantiā eius cui loqūr. go vi
q distantia impediat locuti
angelis ꝑ locutionē q̄ deficit
aloquēte ⁊ audiente sꝫ huiꝰ p...
cessit locale distantia inter lo-
quentē angelū ⁊ audientē q...
locutio spūal ꝑ mentis

deferri. Ergo distancia localis locutionem
angeli impedit. Preterea anima Petri
si esset hic cognosceret ea que hic
aguntur. cum autem est in celo non cog-
noscit. unde Ysa. lxiij. super illud Abra-
ham nescivit nos dicit glosa angeli
nesciunt mortui etiam sancti quid agant
vivi etiam eorum filii. Ergo distancia
localis impedit. Contra beatus Gregorius iiij dyalogorum
eadem vero est angeli locutionum
sed quamvis magna distancia a me
paradysus fuit in infirmis sed illi mutuo
se inspiciunt magis an diem
audierunt ut patet per illud Luc. xvi.
de Lazaro et divite. ergo nulla dis-
tancia localis impedit animarum
separatarum cognitionem et similiter nec
angelorum et eadem ratione locutionem.
Respondeo dicendum quod actio scilicet motus angeli est
... quod corporalia et situalia sunt
corporalia et situalia agunt. Que sunt
spiritualia non in spiritualibus agunt.
Sed cum angelus in quantum est
intelligens non situalis actio
ejus ipsius proportionem habet ad situm
non ubi locutio sit oportet ejus
propinquitas ad eam propinquitas
et distancia loci sed equaliter
a propinquo vel remoto angelus
locutionem angeli percipit. Et modo
ejus angelus ubi loco ... ibi dicitur
esse. Ad primum ergo dicendum quod actus ille
... quo intelligit ... con-
versio sicut conversionem ad alterum.
Ad secundum dicendum quod cum dicitur angelus esse
ubi operatur intelligitur de opere
quo circa aliquod corpus agit quod
non est opus situale. Ex parte ejus
... loquitur angeli
... operationes sunt ... sanctorum
... quia clamor ... seraphi
clamasse dicitur et ... magnitudinem
... loquebantur sed
... predicantis
... quod angelus
... quo fit locutio ut dicitur
... ad alloquendum sed per

speciem quam percipit. Sed hec autem alium
angelum et locutionem eius cognoscit
unde non oportet ponere aliquod medium
per quod deferatur ad ipsum. Non autem alterum
ad tertium dicendum quod angelus de locu-
tionali ... per quam est sciunt per
cognoscendum que hic aguntur sed ex
virtute glorie ea cognoscunt ut
expresse dicit Gregorius in moralibus exponens
illud Job Sive fuerint nobiles
filii eius sive ignobiles non
intelliget. Sed angeli habent
naturalem cognitionem magis eleva-
tam quam anime unde non est simile de
angelis et anima. // Articulus 5

Questio quinta utrum unus angelus
possit alii loqui ita quod alii
locutionem eius non percipiant. Et videtur
quod non sed ad locutionem concurrunt ad
requiritur quod species intelligibilis
et conversio ad alterum sed species intelligibilis et
conversio sicut cognoscuntur ab uno
angelo ita et ab alio. ergo locutio
unius angeli equaliter ab omnibus
percipitur. Preterea eisdem nutibus unus
angelus ad omnes angelos loquitur.
Si ergo ab angelis cognoscatur
locutionem quam ab angelo cui loquitur
eadem ratione cognoscit locutionem
qua idem angelus aliis loquitur. Preterea
quicumque intuetur aliquem angelum
percipit speciem eius quam intelligit et loquitur
sed angeli se invicem semper intuentur
ergo unus angelus semper cognoscit
locutionem alterius sive sibi sive
alteri loquatur. Preterea si homo loquitur
equaliter auditur ab omnibus qui
equaliter appropinquant nisi desit ex
parte audientium potentia sive
deficit in auditu. Sed quandoque aliquis
angelus est propinquior angelo loquenti
quam ille ad quem loquitur secundum ordinem nature
ut si loquitur non solum audietur
ab eo ad quem loquitur. Sed contra
videtur dicendum quod non ad possumus
nobis

angli non pnt. s3 ho pt gceptu
cordis sui alteri intimare. ita
q aliis absconditur vemact
go et angelus pt alteri loqui s3
h q ab aliq alio pcipiat
Re° Dd q sicut ex pdictis pz
ex h ipo cognitus vnius angeli
i cognitione alterius venit p mo
cuiusdam spualis locutionis
q angelus fit i actu alicuius
spei non solum h p nu s3 et i corde
ad aliu et h fit p ppam vo[lun]tatem
angeli loquentis. sicut at quest
volunt i vno or q eodem mo se
heant ad omnes s3 h modum
an nostre psi sicut io locutio p
dicta non equaliter se hebit ad
omnes angelos s3 sicut nos an-
geli determinabit / vn si an-
gelus fiat p ppam vo[lun]tatem i actu
aliquis spei sumi tm i ordine
ad vnum tm angelum pcipie[t]
ab i° vno tm colloquio. Si
vero i ordine ad plures pcipie[t]
a pluribus. Ad pmum dd q i
locutione non requir[itur] gusio ite
ductio qi cognita s3 qi cogni
ta vis. vn ex h ipo q vnus an-
gelus ad alterum conuertitur a gusio
fact cu cognoscere alterius an
gelum. Ad 2m dd q gn[er]a
le e vnus et vna quo ad omnes
vnglos s3 i spali se totum
quot sunt gusio res ad diuersos
vn vnus quisque cognoscit se
intuitum ad se fem. Ad 3m dd
q quamuis vnus angelus alterius
intelligat h o tn or q spes pnt
ta actu ad cogitat vidlt
nec angelus conuertatur ad eu
Ad 4m dd q locutio huana per
auditum actoe q e p vocis ne
q impellendo aerem usq ad
aures s3 h mo non e i locutione

angli ut dictum est s3 totum dependet
ex vo[lun]tate angeli loquentis.
Questio est de mente i qua
ymago trinitatis est 3. Vnius
quitur p primum mens put i ea ymago
trinitatis sit eiusdem aie vel aliq
po est tnz q sit ipsa essentia
aie qz aug. dicit. ix. de trini.
q mens et spus non relatiue dicuntur
s3 essentiam demonstrant. non n essentiam
aie ergo mens e ipsa essentia aie
Contra diuersa gna potentiarum aie non
inueniuntur nisi essentia s3 appetitum
et intellectum sunt diuersa gna
potentiarum aie ponunt enim i fine
2i de aia. b gna quinque ma
potentiarum aie sunt vegetatiuum sensitiuum
appetitiuum motiuum s3 locum et
intellectiuum. et aug go mens co
phendat i se appetitum et
intellectum qz dicit mente po[ss]e ab
aug. go intelligentiam et vo[lun]tatem vi[detur]
q non sit mens aliq po s3 ipa
essentia aie. Resp. aug. ix de tri.
dicit q nos sumus ad ymaginem
dei in quantum sumus homines
nobis e esse et amamus utrumque.
In xiiii° de trini. assig. ymagi
nem dei i nobis s3 notitiam
mentis et amorem. et aug dicit
sit actus amoris et non esse sit
actus noticie. Vn q esse sit actu
mentis s3 esse e actus essentie. go
mens e ipsa essentia aie. Resp. eadem
ro est vnus mentis i aia et i nobis
s3 ipsa essentia angeli e mens eius
vn dionisius freqnter nominat
angelos diuinas vel intellectua
les mentes. go et mens nra e
ipa essentia aie. Resp. aug dt x
de trini. q memoria et intelligentia
et vo[lun]tas sit vna mens vna
essentia vna vita. go sicut vita
ad essentiam ptinet ita mens. Resp. actum

uo pt ee puci[m] s[e]c[un]d[u]m distinctione[m]
sz homo s[e]c[un]d[u]m distinguit[ur] a
brutis i h[oc] q[uod] h[abe]t mete[m] g[o] mes
no e aliq[ui]s actib[us] sz po aie c
p[er]tab[us] eg[redien]s s[e]c[un]d[u]m Auice[nna]m z e de
su[m]e actiuit[a]te g[o] mens no e
po[tenti]a sz e ipa ee[ntia] aie [quae] ab
vna po[tenti]a no egredi[tur] diu[er]si
act[us] s[ed] s[e]c[un]d[u]m sp[eci]e[m] sz a mete no eg[reditur]
di[versi] diu[er]si act[us] s[ed] sp[eci]e[m] s[icut]
recordari intellige[re] z velle
ut p[atet] p aug[ustinum] g[o] mens no e
aliq[ua] po[tenti]a aie sz ipa e[ss]e[ntia] e[ius]
s[ed] vna po[tenti]a no e s[u]b[iectu]m alt[er]i[us] po[tentiae]
z mes e ymaginis s[u]b[iectu]m q[uae]
co[n]sistit i t[ri]b[us] potentiis g[o]
mens no e po[tentia] sz ipa ee[ntia] aie
nulla po[tenti]a co[m]p[re]hendit i se
plu[res] po[tenti]as sz me[n]s co[m]p[re]hendit
intelligentia[m] z vo[lun]t[a]te[m] g[o] no e
po[tenti]a sz ee[ntia] G[ra]ta q[uod] ee[ntia] no h[abe]t
alias p[ar]tes nisi suas po[tentias]
mens est q[uae]d[am] aie sup[er]ior
p[ar]s ut aug[ustinus] d[icit] i li. de t[ri]ni[tate] g[o] mens
po aie s[ed] ee[ntia] aie q[uae] i o[mn]ib[us] e
o[mn]ib[us] potentiis q[uia] o[mn]ib[us] i ea
adu[n]atur sz me[n]s no e i o[mn]ib[us]
o[mn]ib[us] potentiis q[uia] diuid[itur]
ab e[is] g[o] mens no e ipa ee[ntia]
a[n]i[m]e p[re]t[erea] ee[ntia] aie no e acti[ua]
e sup[er]iu[m] z inf[er]ior[um] sz i mete
e sup[er]iu[m] z inf[er]ior[um] Diuid[itur] e[ni]m
aug[ustinus] me[n]te[m] i sup[er]iore[m] et
inferiore[m] r[ati]one[m] g[o] mens e po[tentia]
aie no ee[ntia] p[re]t[erea] ee[ntia] a[n]i[m]e e
p[ri]ncipi[um] viue[n]di sz mens no e
p[ri]ncipi[um] viue[n]di sz intellige[n]di
g[o] mens no e ipa ee[ntia] aie
po e[ni]m p[er] s[u]b[iectu]m no p[otes]t de ac-
cide[n]te sz mens p[otes]t de memo[ria]
intelligentia z vo[lun]t[a]te q[uae] s[u]nt i ee[ntia]
[quo]d e[st] i s[u]b[iect]o g[o] mens no e s[u]b[iectu]m
ee[ntia]

[a]i[m]e P[re]t[erea] s[ed] aug[ustinus] i li. de t[ri]ni[tate] d[icit]
e[ss]e a[n]i[m]a q[uod] e ad ymagine[m] esse
tota[m] sz s[ed] ad s[u]mi[tatem] c[ui]us at s[e]c[un]d[u]m m[en]te[m]
q[ua]m mes no[m]i[n]at tota a[n]i[m]am
sz ad aie s[ed] p[er] no[m]e[n] me[n]tis expo[nitur]
q[uod] me[n]tem sup[er]ior[em] ee vt[rumque] sz
me[n]ti de[ss]e[t] aliq[ue]m po[tentia]m
a[n]i[m]e g[o] z me[n]s z no ee[ntia]
R[espon]s[io] d[icendum] q[uod] no[m]e[n] me[n]tis a mete[n]-
surado e sup[er]tu[m] vt[rum] aute[m]
vnig[ue] q[ui]s i[n] t[e]rm[in]ib[us] mesura[tur] p[ro]p[ri]e
q[uod] e minim[um] z p[ri]ncipi[um] p[ri]n-
cip[a]le sicut p[atet] i x. meth[aphysice]
i[n] no[m]e[n] me[n]tis h[om]i[n]o d[icit]i i a[n]i[m]a
sicut z no[m]e[n] int[ellect]us sol[u]m e[ni]m intell[ectu]s
accipit cog[ni]t[i]o[n]e[m] de reb[us]
mesurado eas q[ua]si ad sua p[ri]n[cip]ia
Ind[e] q[uod] at cu[m] dicat[ur] p r[ati]o[n]em ad
actu[m] po[tenti]am aie designat
vt[rum]q[ue] cu[m] s[e]c[un]d[u]m po[tentia]s e[ss]e me[n]te[m] int[er]
ee[ntia]m z oppone[n]t ut p[atet] p d[i]uo[rum]
t[ex]t[um] d[ic]ta vide[tu]r q[uod] e[st] q[uo]n[iam] ee[ntia]
ee[ntia]e s[un]t nob[is] ig[no]te v[ir]tutes
at eas i[n]notesc[u]nt nob[is] p
act[us] vtim[ur] fre[quen]t[er] no[m]i[n]ib[us] v[ir]-
tutu[m] vel po[tentia]s ad ee[ntia]s
significandas sz q[uonia]m n[ih]il noti-
ficat[ur] n[isi] ex h[oc] q[uod] e sibi p[ro]p[ri]u[m]
o[porte]t q[uod] cu[m] aliq[ua] ee[ntia] des[igna]t[ur] p
sua po[tentia]m q[uod] designet[ur] p
po[tentia]m ei[us] p[ro]p[ri]a[m] In potentiis at
h[oc] gn[er]al[ite]r i[n]ueni[tur] q[uod] i q[uo]d p[otes]t i
plu[s] p[otes]t i mi[nu]s sz no co[n]u[er]ti[tur]
sic qui p[otes]t fer[r]e xx libras
p[otes]t fer[r]e x[v] ut d[icitur] i i. celi et
mu[n]di Id[e]o si aliq[ui]s p sua
po[tentia]m deat designari o[porte]t q[uod]
designe[tur] p ultim[am] po[tentia]m sue
a[n]i[m]a at q[ue] e[st] pl[u]s h[abe]t
inf[er]io[rum] i[n] do[m]i[n]i po[tentia]s a[n]i[m]e
vn[de] ab ea denomi[n]at[ur] cu[m] d[icitur]
intell[e]ctiua vel vegeta[ti]ua a[n]i[m]a at
bruti p[er]tingit ad alt[er]ior g[ra]d[um]
s[ed] q[uod] in e[st] q[uod] vn[de] ipa a[n]i[m]a noca[tur]
se[n]sitiua sz a[n]i[m]a h[umana] p[er]tingit

Ad 3m

ad altissimu[m] gradu[m] qui e[st] in t[er] po-
tenciis a[n]i[m]e et ex h[oc] denomina[tur]
vn[de] d[icitu]r intellectiua et q[uo]q[ue] eciam
intelligencia et sic d[icitu]r mens in q[uan]t[u]m s[cilicet] ex
ip[s]a natura e[st] effulget p[ro]p[ri]o q[ui]a e[st]
sibi p[ro]p[ri]um p[re] aliis a[n]i[m]alib[us] p[ate]t e[r]go
q[uod] mens i[n] a[n]i[m]a i[n]t[er]ior d[icitu]r ist[u]d q[uo]q[ue]
q[uod] e[st] altissimu[m] i[n] vi[r]tute i[n] p[ro]p[r]ia vn[de] t[antum]
s[ecun]d[u]m q[uod] e[st] altissimu[m] i[n] nob[is] d[icitu]r diuina
ymago i[n] me[n]te a[n]i[m]e i[n] nob[is] ymago
no[n] p[er]tinebit ad esse[n]ciam a[n]i[m]e nisi s[ecundu]m
me[n]tem p[ro]ut nominat altissima[m]
pote[n]ciam eius p[ro]ut i[n] ea e[st] ymago no[n]
nominat pote[n]ciam aut[em] et no[n] esse[n]ciam vel si
nominat esse[n]ciam h[oc] no[n] e[st] n[isi] in q[uan]tu[m]
ab ea fluit t[a]l[is] pote[n]cia Ad p[ri]m[u]m d[icendu]m
q[uod] me[n]s no[n] d[icitu]r significare esse[n]ciam
s[ecundu]m q[uod] essencia[m] co[m]pone[n]s diuidi[tur] s[ed] s[ecundu]m q[uod] e[st]
se[cun]d[u]m absoluta diuidi[tur] q[ui]d q[uod] re-
spectu absoluta diuidi[tur] q[uid] q[uod] re-
lacione d[icitu]r et me[n]s diuidi[tur] con-
noticia sui i[n] q[uan]tu[m] i[n] p[ro]p[ri]a noticia
me[n]s ad se ip[s]am refert[ur] ip[s]a
v[er]o mens d[icitu]r absolute vel p[otes]t di-
ci q[uod] me[n]s accipi[tur] ab aug[ustino] p[ro] h[ac]
q[uod] s[ecundu]m e[st] esse[n]ciam a[n]i[m]e s[ed] t[ame]n tali po-
Ad 2m d[icendu]m q[uod] g[e]n[er]a pote[n]ciarum a[n]i[m]e
distinguu[n]tur dupl[icite]r vno [modo] ex p[ar]te
obiecti alio [modo] ex p[ar]te subiecti siue ex
p[ar]te modi q[uo] s[ecundu]m idem redit Si v[er]o
distinguant[ur] ex p[ar]te obiecti sic
inueniu[n]tur q[ui]nq[ue] pote[n]ciar[um] a[n]i[m]e
g[e]n[er]a ut enumerata sunt Si aut[em] distingua[n]tur
ex p[ar]te subiecti modi agendi
sic sunt t[ri]a g[e]n[er]a pote[n]ciarum a[n]i[m]e s[cilicet]
vegetatiuum sensitiuu[m] et intellectiuu[m]
Operac[i]o en[im] a[n]i[m]e t[ri]pl[icite]r p[otes]t se
h[ab]ere ad mat[er]iam vno mo[do] ita q[uod] p[er] mo[dum]
naturalis actionis exerceat[ur] et talium
actuu[m] p[ri]ncipiu[m] e[st] p[o]t[enci]a nutritiua
cui[us] act[us] exercent[ur] qualitatib[us]
actiuis et passiuis sic[ut] et alie
actiones mat[er]iales alio mo[do] ita q[uod]
op[er]acio a[n]i[m]e no[n] p[er]tingat ad ip[s]am
mat[er]iam s[ed] solu[m] ad me[n]te[m] co[n]dic[i]o[n]es
sic e[st] i[n] actib[us] pote[n]cie sensitiue s[ed] su-

enim recipit sp[eci]es sine mat[er]ia s[ed] t[ame]n
cu[m] mat[er]ie co[n]dic[i]o[n]ibus t[er]cio ita q[uod]
op[er]acio a[n]i[m]e excedat et mat[er]iam
et mat[er]ie co[n]dic[i]o[n]es et sic e[st] p[ar]s a[n]i[m]e
intellectiua Sic[ut] t[ame]n h[ab]es diu[er]sas
pote[n]cias a[n]i[m]e p[ar]ticipa[n]tes q[uo]d a[liqu]o [modo] co[n]tingit
aliq[u]as duas pote[n]cias a[n]i[m]e ad inuice[m]
co[m]putari vt de[n]t[ur] diu[er]sa g[e]n[er]a
reduci Si en[im] appet[iti]o se[n]sitiua
et intellectualis q[u]i[bus] t[ame]n nob[is] co[n]sideret[ur]
s[ecundu]m ordine[m] ad obiectu[m] sic r[e]dducu[n]tur
i[n] vnu[m] g[e]n[u]s q[ui]a v[tr]iusq[ue] obiectu[m] e[st] bo[num]
S[ecundu]m v[er]o co[n]sidera[n]tur q[uan]tu[m] ad mo[dum]
agendi sic reducu[n]tur i[n] diu[er]sa
g[e]n[er]a q[ui]a appet[iti]o inferior reducit[ur]
i[n] g[e]n[u]s se[n]sitiui appet[iti]o u[er]o superior i[n]
g[e]n[u]s intellectiui sic en[im] se[n]s[iti]ua
apprehendit suu[m] obiectu[m] sine co[n]dic[i]o[n]ib[us]
mat[er]ialib[us] put[a] sic hic et nu[n]c sic
et appet[iti]o se[n]sitiua i[n] suu[m] obiectu[m] fert[ur]
i[n] bonu[m] s[ecundu]m p[ar]ticulare appetat q[ui]a v[er]o
superior i[n] suu[m] obiectu[m] te[n]dit p[er]
mo[dum] quo intellectus apprehendit et sic
q[uan]tu[m] ad mo[dum] agendi nob[is] ad
g[e]n[u]s intellectiui reducit[ur] mo-
dus aut[em] actionis p[er]uenit ex disposi-
c[i]o[n]e age[n]tis q[ui]a q[uan]to fuerit agens
p[er]fectius ta[n]to e[st] eius actio p[er]fecci-
or Ideo s[ecundu]m co[n]sideracione[m] huiusmodi pote[n]c[ie]
q[ue] egrediu[n]tur ab esse[n]cia a[n]i[m]e q[ue]
s[ecundu]m obiectu[m] actu[m] nob[is] inueniu[n]tur i[n] eadem
coordinac[i]o[n]e ta[m]e[n] t[ame]n no[n]
a[n]i[m]a appet[iti]o inferior qui e[st] irasc[i]-
bilis et co[n]cupiscibilis diuidi-
t[ur] co[n]t[r]a me[n]s p[otes]t co[m]prehendi no[n]
t[ame]n eius ex hoc q[uod] s[ecundu]m e[st] a[n]i[m]e
esse[n]ciam i[n] q[uan]tu[m] s[cilicet] nominat q[uan]da[m]
g[e]n[er]a pote[n]ciar[um] a[n]i[m]e ut sub me[n]te
intelligant[ur] co[m]prehendi o[mn]es ille
pote[n]cie q[ue] i[n] suis actib[us] o[mn]io a m[ater]ia
et co[n]dic[i]o[n]ib[us] m[ater]ie recedu[n]t
Ad 3m d[icendu]m q[uod] ab aug[ustino] et aliis
s[an]c[t]is ymago t[ri]nitatis i[n] ho[m]i[n]e multa
assignat[ur] n[ost]ra q[uod] vna illa[rum]

assignacionum alicui conveniat
sicut patet quia augustinus assignat ymaginem
trinitatis scilicet mentem et noticiam et
amorem et ulterius scilicet memoriam intel-
ligenciam et voluntatem et quoniam nobis et
amor et mutue conveniat
et noticia et intelligencia amori
quia mentibus conveniat in convenientia
in mentibus omnia ista contineat
[illegible] alia assignacio dicatur
aliud est prima assignacio augustini qua
habito tangitur est alia a duabus
premissis. Primum non quia si amare
amari conveniat et nosse
noticie quia esse conveniat menti
sicut [illegible] actus consequens [illegible]
mentes. Ad xm dicendum quod augustinus eli-
git mentem non quia ipsa mens
[illegible] augustinus sit [illegible] essen-
tiam [illegible] et mens potencia nominat
[illegible] de potenciis
[illegible] quia sub mente comprehendatur
[illegible] sit mens [illegible] non
[illegible] adiungitur alie potencie que
sub mente non comprehenduntur [illegible]
[illegible] actus corporis sensitive et
nutritive potencie. Primo non ita patet
[illegible] anima est mens sicut angelus
Ad xim dicendum quod vivere addit super esse
intelligere super vivere ad hoc
ut quia ymago dicitur quo inveniatur
quia ad ultimum gradum perfectionis
inveniat quod creatura tendere potest
[illegible] esse tam sic lapides
[illegible] esse et vivere sicut plante et
[illegible] non salvatur [illegible] ymagi-
nibus [illegible] ad perfectam ymaginis
[illegible] creatura sic vivat et
intelligat. Intelligit enim perfectissime
[illegible] conformatur [illegible]
attributis [illegible] assignet de
ymaginibus mentes locum [illegible]
[illegible] memoria
intelligencia et voluntas tenent locum
[illegible] augustini menti ascribit

aliqua que requiruntur ad ymaginem
creatam. Circa [illegible] dicitur quia memoria et
sunt una vita una mens una
essencia [illegible] ipso dicatur
et mentibus [illegible] vita quo et essencia
[illegible] non est idem mens [illegible] voluntas et intel-
ligencia sicut [illegible] deo [illegible] ista
[illegible] una essencia [illegible] ad essen-
ciam [illegible] Primum ita [illegible]
ad unum [illegible] pertinet. Una
mens [illegible] sub una mente
comprehenduntur ut partes sub toto
sicut visus auditus comprehenduntur
sub parte anime sensitiva. Ad 6m
dicendum quod [illegible] philosophus unus [illegible]
quia [illegible] nobis
ignote loco earum [illegible]
differentiis accidentalibus [illegible]
[illegible] ipsa [illegible] ut notificat
essenciam [illegible] notificat tamen
[illegible] una constitutiva
[illegible] non sunt assumptus
potencie [illegible] nominat ipsam anime
essenciam [illegible] potencie fluunt et
[illegible] de [illegible] de eo quod
[illegible] mentes. Ad 7m dicendum quod
[illegible] anime essencia non [illegible]
esse una quedam potencia [illegible] particu-
lares potencias que sub ipsa comprehendun-
tur [illegible] quedam totum potestativum compre-
hendens omnibus [illegible] potencias [illegible]
[illegible] et mentibus non est una quedam po-
tencia memoria intelligencia et voluntas
[illegible] quoddam totum potestativum comprehe-
dens [illegible] sicut et [illegible]
sub potencia faciendi domum com-
prehenditur potencia dolandi lapides
et erigendi parietes et [illegible]
Ad 8m dicendum quod [illegible] mentibus [illegible]
ad intelligentiam et voluntatem [illegible]
[illegible] magis sit totum ad partes
[illegible] mentes [illegible] nominat
[illegible] essencia [illegible]
[illegible] ab ea nata est [illegible]

tal posit nomina abstra pora
Ad 10 dicendum quod vna po ptcularis
no cophendit sub se plures
sunt pcipiet sub vna gnali po
cophendi plures ut ptes sicut
sub vna pte corporis plures
ptes organice cophendu
ut digiti sub manu. q 9 2.
Decimo quitur utrum intra i
mente sit memoria et videtur quod non
Quia secundum augustinum 12 de trinitate
quod est quod nobis et brutis non pt
ad mente memoria at nobis et
brutis quibus est ut pz p aug 12
confessionum capitulo 10 de memoria
et reminiscentia dicit quod memoria non est
intellectiua sed potius sensitiua ergo
mens sit idem quod intellectus ut ex predictis
pz intra quod memoria non sit in mente
preterea omnia que ad mentem
ptinet abstrahunt ab hic et
nunc memoria vero non abstrahit
cum dicit naqz de trinitate propterea
preteritorum memoria namqz preteritorum
cum de tul quod tempore pcuinco
consuetus aliquid quo apphedimus
actu obiticus propter memoria
quibus dicat apphedens re-
tinemus at non dicunt sed
potius sensitiua hec enim sensu
differre putantur organo
corporali at non de quod tenet in
corpore apphendunt at non
utitur organo corporali intellectus non
retinet nisi intelligit et oz
quod actu intelligat ergo memoria
non est in intellectu sive in mente preterea
anima non memoratur pro quibus quando
apud se retineat sed augustinus
aliquibus species recipiat a sensibus
a quibus nam quod augustinus dicit quibus re-
tinere possit est ad ymaginem
ergo memoria sit pro ymaginibus
non videtur quod possit esse in mente
preterea mens secundum quod est ad ymaginem dei

fert in diuinis sed memoria non fert
diuinis cum dicat que cadit sub
tempore Degat est omnis super tempore
ergo et preterea si memoria esset pro intellectu
species intelligibles ipsa intellectus
consueuit sicut consueuit in
mente angeli sed angelus
attendendo se ad species quas habet
ponens se preter intellectus ergo et mens
conuertendo species ad ipsas species
retinet abstracta possibiliter intellectum
sine hec quod ad fantasmata
quod etiam fantasmata appet esse
cantum cum ab sciaz i intellectu
heat aliquo tamen organo ymma
ginatiue uirtutis sed in memoria
tamen actu expire non pt
quod non esset sine illa actu intellectus
possibilis non quod attendo se ad possibilis
que organis utitur sed in meo
non est in mente. Contra est quod philosophus dicit in 3
de anima quod anima est locus specierum
preter quam non tota sed intellectiua
locus at est conseruare per certa in eo
ergo conseruare species ad memoriam
ptineat intra quod in intellectu sit me
moria. Respondeo dicendum quod equa se habet
ad omne tempus non continet aliquid
tempore ptitum sed memoria est specie
accepta equa se habet ad
omne tempus ut dicit augustinus 14 de
trinitate probat per dictum angelis
quippe nomine memorie et
obliuionis usque ergo memoria
non continet aliquid tempore ptitum
sed omnes que ad intellectum ptinet
ergo memoria specie acciptiendo
preteritorum sed intellectus quo soluere
preteritum sed futurorum intellectus quod est
componere fort sed omne tempus
intelligens hominem fuisse
futurum esse et est ut pz in 3 de anima
ergo memoria specie loquendo ad intellectum
ptinet propter quod memoria est

ptitoz · Ita pmdia futoz · ssua tulit · ƺ ptudey · eī pte int · ppē loquendo uel accipiēdo q° eadē vōce memoi · ffc° ddƺ q memō ƺ quem usit lo quētiu accipit pnoti · ptite cognoscēd ac pteritū ut pti tūe eg eq ē cognoscēd pus ut pus uel nūc ut nūc h ac ē ssg · sicut enī intē q nō cog noscit singul' ut ē hic ƺ h quem quada vō impu uel alby uel ē ptical' nō inquātū est hic hō uel pticula ē h ista tīnt q cognoscit pus ē ptitu nō inquātū ē h mēt h ptitū pteritū memō ssppa sin accep tōm respiciat ad id q ē pti tū vō h igitur q memoria ppē loquēdo nō ēi pte intua ƺ ssitiua tm ut phs pbat ƺ ē int q nō solū intelligit intellial' ē ƺ ē int ē mēt ē tale intelligibl' nō nos meō riept ptendi ad notiā quā ssnō cognoscit obiz ei ptit dē mō pdco / cognosit obiz de q° ē pg ē noti ita inquātū ab sciit sē ea ƺ h inssē ē ois noti' nō de nouo accepta pt dici memō · Sz h° cōtigit vno° nō cōsidato ssnotiaz hīta nō ē int ipa ƺ qti / aliōd nō que int ipa ē h ē plg ē vō ptitū vnt magis ē ad vōm memorie attigit · si dicant illi q̄ vei hui memoriā q ssus hitualit cognoscebat h nō ac ī actu memō ē ī pte intellectiua ve dict h mō memorie ang memōm accipe ponēs ea ī pte ymaginativa / vt ē ī co ē hitualir ī mēt ē ē ī int ī

actu nō pdcat / ad memōm ptinet · Cū nō ac h° possit cō tingē a diuss diuersimoe po tentiaz cū sit de nālib potq h° nō cōtingit q aīa hi tualit teneat noticiā aliq vel quā actu nō cōsidat ex h° q aliq spēs actu con seruēt ī pte intua ƺ mult q spēs actu nō cōsidatē nō put cōsuat in pte ssitiua uel quātu ad ymaginē q ē thaurs forz a ssu accep taz / uel quātu ad memoā quātu ad intellectōnes pti culares nō acceptas a ssib' ī intelu nō nō pmanet spēs in q actu cōsidat / pq cōsidat oz ad ī eo actu ēē desinit / Qn quātu vult cōsidare ad oz q spēs de nouo fluat ī intu pg ē ab intellectu agēte ut tū ē sicut q ad de nouo oz cōsidare q pg scriut q opteat eū itez addiscē uel inuenire sicut a pin° q venera ē ī eo ḡda hilitas p quā facilig se cūtit ad intellectu agētē / uel ab eo spēs effluētes recipiat / et hec hilitas ē hitg scie ī nob' / Sz ista opio nō ur vō nā ōmo q ē cū int q pg sit sta bilioib' nec quissg oz q spēs ī eo recepta stabilig recī piat / in magis puti ī eo suad spēs quā ī pte ssitiua / 2° q agēs intelligēs eq̄lit se ht ad influendū spēs ōntes omib' scitis / vn si ī intu pg nō cōsuare aliq spēs ƺ sola hilitas quā cōdu se ad intu agētē equalit remanet hō habēs ad quēcūq intelligē [illegible] ē ita ex h q hō addisceret vna

sciam non magis faciet illa quam
alias. Probatur hoc etiam esse expresse contra
sententiam philosophi in iii de anima qui commen-
dat antiquos de hoc quod posuerunt
animam esse locum specierum quod ad
intellectivam pertinet. Alii dicunt
quod species intelligibiles in intellectu
possibili remanent post actualem consi-
derationem et harum ordinatio est
habitus scientie. Et quod huiusmodi quam in
intellectiva retinet post species intelligibiles
post actualem considerationem memo-
ria dicitur. Et hoc magis accedit
ad propriam significationem memorie.
Ad primum dicendum quod memoria secundum quod communis
est nobis et brutis in qua conservan-
tur particulares intentiones, sed hoc non est in
intellectu, sed in quantum conservat species
intelligibiles. Ad 2m dicendum quod philo-
sophus de memoria [illegible]
est relatum ad hoc [illegible]
[illegible] est in intellectu. Ad 3m patet solutio
per predicta. Ad 4m dicendum quod intellectus possibilis
actu apprehendere cessat retinendo
ex hoc quod species sunt in eo aliquo
corporali sed intelligibili modo
[illegible] intelligat per
speciem sed solum quam intellectus possit
perfecte [illegible] illius speciei
quamvis non imperfecto actu [illegible]
quodam modo medio inter potentiam
et purum actum, et hoc est ha-
bitualiter cognoscere, et de hoc modo
cognitionis reducitur in actum perfec-
tum per voluntatem quam Augustinus hic mo-
torem nominat. Ad 5m dicendum quod
memoria est ad imaginem pertinens
quia fertur in deum [illegible]
[illegible] preteritis [illegible]
quam aliquas species [illegible]
[illegible]
[illegible]
actu teneat sed ex hoc quod est
potentia tenens. Ad 6m patet responsio
ex dictis. Ad 7m dicendum quod nulla potentia
potest ad cognoscendum convertendo se
ad obiectum suum sicut visus nihil cognoscit
nisi convertendo se ad colorem;
unde cum phantasmata se habeant
hoc modo ad intellectum possibilem sicut sensibilia
ad sensum, ut patet per philosophum in iii de
anima, quantumcumque aliquam speciem
intelligibilem apud se habeat
numquam tamen actu aliquid considerat
secundum illam speciem nisi convertendo se ad
phantasmata. Et ideo sicut intellectus noster secundum
statum vie indiget phantas-
matibus ad actu considerandum
antequam accipiat habitum, ita et
postquam acceperit. Secus autem est de
angelis quorum intellectus obiectum
non est phantasma. Ad 8m dicendum quod
[illegible]
[illegible]
in intellectu sit memoria [illegible]
[illegible]
Ad 9m dicendum quod verbum Augustini est
intelligendum quod memoria potest esse de
presentibus obiectis, numquam tamen potest
dici memoria [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
de seipso [illegible]
[illegible]
Ad 10m dicendum quod [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] temporibus. Ad 11m dicendum quod
[illegible] non est in intellectu nisi
[illegible] ad par-
ticularia applicatur mediante
ratione particulari que est media
inter [illegible]
[illegible] qui in parti-
cularibus consistit ut patet per philosophum
in iii de anima. Articulus 3us
Tertio queritur utrum memoria
distinguatur ab intelligentia
sicut potentia a potentia [illegible]

prior

in diuersis est actus secundum intellectus possibilis
memorie putant sunt in mente potencie
et idem actus qui est primum retinendi
hac augmentum [illegible] c in tru-
gli actiuibus ergo memoria non
distinguitur ab intellectu sicut
non a potencia accipe ad non quer-
endo aliquam diuiam temporibus est
priuum intellectus qui abstrahit ab
hic et nunc sed memoria non gerit
aliquam diuiam temporibus quia secundum aug.
xiiij de trinitate Memoria est quidem
... preteritorum et futurorum ergo
memoria ab intellectu non distinguitur
intelligencia accipitur dupliciter secundum
aug. xiiij de trinitate Vno modo prout
dicimur intelligere id quod non
actu consideramus Alio modo prout
dicimur intelligere id quod actu
cogitamus sed intellectus secundum quam
tamen dicimur intelligere quod
actu cogitamus est intelligencia in
actu que non est potencia sed opus aliquod
ipse non sit distinguenda a memoria
sicut potencia a potencia sicut non quia intelligencia
qua non actu consideramus non
a memoria distinguitur sed ad
memoriam pertinet quod patet per aug.
xiiij de trinitate ubi sic dicit si nos
referamus ad interiorem mentem
memoriam qua sui meminit et
interiorem intelligenciam qua se
intelligit et voluntatem qua se diligit
ubi hec tria sunt simul semper sunt sine cogitentur
siue non cogitentur videtur quod ymago
trinitatis ad solam memoriam pertineat
intelligencia a memoria non
distinguitur sicut potencia a potencia sic
dicatur quia in anima est quedam potencia
qua anima est potens actu cogitare
et alia secundum quam actu cogitat
quando dicimur intelligere nisi
cogitacio distinguatur a memoria
sicut potencia a potencia Contra est quod potencie
spectu habitus et uti habitu intelligencie
a cogitacione et habere habitus ad

eandem potenciam pertinet intelligere
non cogitando et intellectus cogitando
et cetera per hoc non diuersificatur intelligencia
a memoria sicut potencia a potencia in intel-
lectiua parte anime non inuenitur alia
potencia quam cognoscitiua et motiua uel
affirmatiua sed non est affirmatiua uel
motiua intelligencia autem cognoscitiua
ergo memoria non est alia
potencia ab intellectu Secundo quia aug.
dicit xiiij de trinitate quod secundum hec anima eadem
ymaginem dei quia uti potest atque
intellectu ad intelligendum deum et con-
spiciendum potest sed anima potest conspicere
per potencias ergo ymago in anima attenditur
secundum potencias sed in anima attenditur ymago
secundum quod habet trinitatem in eam memoriam memoria
intelligencia et voluntas ergo hec tria sunt
tres potencie distincte Respondeo quod licet tamen
non sunt tres potencie oportet ad eorum
esse actu sunt oportet sed actus
non possunt esse in anima non continue actu
intelligunt uel multum ergo ista tamen
non possunt esse in anima et non posset
esse anima ad ymaginem dei
quod est quod aug. continue habet tamen
inuenitur equalitas per quam equalitas
diminuitur per se repugnat sed intellectus
actu et habitu uel potencia non inuenitur
equalitas quia ad plura se extendit
potencia quam habitus et habitus quam
actus quia vnius potencie sunt plures
habitus et ab vno habitu plures
actus eliciuntur ergo non potest esse
quod aliquis eorum sit habitus et ad
actus Respondeo dico quod aug. dupliciter
assignat ymaginem trinitatis
vno modo secundum perfectam imitacionem trinitatis
alio modo secundum imperfectam Anima enim
perfecte trinitatem imitatur secundum quod me-
minit intellectus actu et vult actu
quia sic est in ea trinitas in medio trinitatis
media in trinitate per quam Subalter-
nata sine actuali cogitacione
et non potest vnus sibi sui memoriam perfecte
imitari dicit aug. ymaginem

i his tribus memoria intelligentia
voluntate quia ut memoria importat
habitualem notitiam intelligentia vero
actualem cogitationem ex illa
notitia procedentem. Voluntas vero ac-
tualem motum ex cogitatione
procedentem. Et hoc patet expresse per hoc
quod dicit in xiiii de trinitate sic dicens
quia ibi scilicet in mente videbatur esse sine
cogitatione non potest cogitari. Eum
omne quod dirigitur in interiori verbo
quod ad nullius gentis pertinet linguam
In tribus potius illis ymago inveniatur
cogitatur memoria sive intelligentia et voluntate.
hanc autem nunc dico intelligentiam
qua intelligimus cogitantes et eam
voluntatem que ista profert contra quod
contingit ymaginem vero secundum ipsam trinitatem
imitationem quam assignat secundum habitum
potest assignari ymaginem trinitatis
in anima xv de trinitate quantum ad hec
mens notitia amor ut mens
nominet potentiam notitia vero et amor
habitus in ea existentes et sic posuit
notitiam ita ponere potuisset
intelligentiam habitualem. Utrumque enim
habitualiter accipi potest ut patet ex hoc
quod dicit xiiii de trinitate. Nunquid ita
possumus dicere istum musicum
venit quidem musicam novit eam
nunc non cogitat quia eam cogitat
nunc geometricam nunc hoc
enim non cogitat. Absurda est
quantum apparet ista sententia. Sed
hanc assignationem secundum duo quod sunt
noticia et amor habitualiter ac-
cepta ad memoriam tamen pertinet
ut patet per auctoritatem eiusdem superius adductam
inductam. Sed quia actus sunt in potentiis
radicaliter sicut effectus in causis
ideo et perfectam imitationem quam est sumendo
intelligentiam et voluntatem actualem
prout originaliter memoria potentia
ex quibus anima potest meminisse intelligere
actualiter et velle ut per verba
augustini inducta patet et ymago
attenditur secundum potentias notitiam hominis
quod memoria possit esse in mente

alia potentia potest intelligi quia sic patet
potentiae enim non diversificantur
ex diversitate obiectorum ex hiis
que per se accidunt obiectis sed quia sunt
talium potentiarum obiecta. Unde talia
et frigidum quod colorato accidunt
non per hoc vero diversificatur potentia
visiva quia eadem enim visione potest
videri coloratum calidum et fri-
gidum dulce et amarum. Quamvis
autem mens sive intellectus aliquorum quae
cognoscit praeteritum ut tunc videlicet
se habeat ad cognoscenda praesentia
praeterita et futura. Quia praesentia praeteritum
praeteritum accidunt intelligibilibus quae est
loquitur hic. Unde quamvis in intellectu
aliquorum possit esse memoria non
tamen potest esse ut potentia quaedam per se dis-
tincta ab aliis prout modo quo
philosophi de distinctione potentiarum loquuntur
sed hoc solummodo potest inveniri memoria in
praeteriti scientia quae refertur ad praeteritum
inquantum est praeteritum. Unde si debeat
fieri praeteritum requirit aliquam aliam
intellectus cognitionem per se. Sicut in sensu
memoria non sit potentia distincta ab
intelligentia ut intelligitur sumitur
per potentiam inveniri trinitatem
et considerando ipsas potentias
secundum quod una potentia cum intellectus habet ha-
bitudinem ad diversa scilicet ad te-
nendam notitiam aliquorum habitualiter
et ad considerandum illud actualiter
sicut et augustinus distinguit vero
inferiorem a superiori secundum habitudinem
ad diversa. Ad primum vero dicendum quod
quamvis memoria ut est in intel-
lectu sit alia potentia ab intellectu per quam
distincta tamen in mente intellectu per quam
et memoria intelligentia distincta
secundum habitudinem ad diversa ut ex
dictis patet sufficit. Dicendum ad secundum
Ad secundum dicendum quod cum dicitur quod augustinus
in libro de ymagine mentem in
vicandum secundum perfectam imitationem quae
quia actu imitatur et intelligitur
et ad secundum dicitur quod sit eius anima ymago

intatis sed non speciam unitatis
ad 2m dicendum quod intellectus ponit actu
habitum potest esse equalitas si quando
comparantur ad unum obiectum. vel ergo
aliter dicendum in anima sunt quasi per
duo scilicet tunc quando loquendo de
habitu et actu invenitur in eis
equalitas non quidem sicut specie
quia alter magis habet esse quo
ut quod post separationem ad actu
quod considerat hoc pertinet quan-
titatis non tamen quod accipiat unus
in actu magis aliquis unus habitu
habitu et actu in genere.

[U]trum quintum intellectus noster cogno-
scat res materiales. Et videtur quod
non. Nam anima cognoscit [illegible]
[illegible] intellectuali cognitione
[illegible] in glo. ij corinth. xii illa
intellectualis visio que illas
res continet que non habent ymagines
sui similes que non sunt quam ipse. Sed
res materiales non potest esse in anima
per se ipsa sed solum per ymagines
sui similes que non sunt quam ipse ergo
res materialia non cognoscat. Ibi
augustinus xii super genesim ad literam dicit
mente intelligit que corporum sunt
similitudines corporum sed res materia-
les sunt corporales et similitudines corporum
habent ergo [illegible] sine [illegible]
[illegible] cognoscere quiditates [illegible]
[illegible] ab [illegible] ut dicitur in
iij de anima. sed quiditates rerum
materialium non est ipsa corporeitas
[illegible] oportet anima que quid
[illegible] habent corpora esse ergo [illegible]
[illegible] intellectus corporis formam [illegible]
[illegible] cognoscendi. sed forme
cognoscibiles que sunt in intellectu sunt
[illegible] ergo per eas res
non potest res materiales cognoscere
omnis cognitio est per assimilationem
[illegible] non potest esse assimilatio inter
mentem et materiam quia similitudo facit
unitas qualitatis aut
[illegible] corporalis accidens
in mente esse non potest ergo [illegible]

[illegible] non cognoscit nisi abstrahendo
a materia et a conditionibus materie sed res
materiales que sunt res naturales non
potest [illegible] a materia separari
quia ex diffinitionibus cadit in
eorum [illegible] Sed contra que ad scientiam
naturalem pertinet mente cognoscuntur
sed scientia naturalis de rebus materialibus
ergo materialia per mentem cognosci
possunt [illegible] [illegible] indicat
quod cognoscit et hoc competit
[illegible] [illegible] i° ethi. sed sicut dicit
augustinus xii super genesim ad literam
per mentem ista inferiora indicat
ergo hec inferiora materialia per mentem
intelliguntur [illegible] non cog-
noscimus [illegible] [illegible] sed cognitio
mentis a sensu oritur ergo et mens
naturales res cognoscit. Responsio dicendum
quod omnis cognitio est aliquam
formam que est cognoscenti principium
cognitionis [illegible] autem huiusmodi potest
considerari dupliciter. uno modo secundum esse quod habet in
cognoscente. alio modo secundum respectum
quem habet ad rem cuius est similitudo
[illegible] quidem respectu facit cog-
noscentem actu cognoscere [illegible]
rem determinat cognitionem ad
aliquid cognoscibile determinatum.
Et ideo modus cognoscendi rem
aliquam est secundum conditionem cognoscentis
in qua forma recipitur secundum modum eius.
Non autem oportet quod res cognita sit
secundum modum cognoscentis [illegible]
modus quo forma que est cognoscendi
principium esse habet in cognoscente. Unde
nihil prohibet per formas que in
mente immaterialiter existunt res
materiales cognosci. hoc autem dupliciter
contingit. In mente enim humana que
cognitionem accipit a rebus
et divina aut angelica que a rebus
non accipiunt. In mente enim acci-
piente scientiam a rebus forme ex-
istunt per quandam actionem rerum in animam.

Omnibus at actus est per formam con-
forme que est in mente in a
spectu principali respicit res
ex aliam continens quantum ad
formas earum quarum est duplex modus
quedam enim est que nullam sibi
unum determinat ut linea sup-
ficies et huiusmodi quedam at deter-
minat sibi spale unum sicut sb
formales ex cognitione at
formarum que nullam earum deter-
minat non relinquit aliqua
cognitio demasse sed ex cognitione
formarum que determinat earum in
cognoscitur et ipsarum aliquo si-
militudine qua habet ad formam
et propter hoc dicit phus in primo phis
quod materia prima est scibilis secundum analogiam
et per similitudinem formarum ipsarum
materialis cognoscitur sicut ab ex hoc
ipso quod cognoscit formam cog-
noscit naturam formam sed forme
virtutum in mente divina continentes
sunt ex quibus fluunt earum rerum quod
consequuntur formam et materiam
formam respiciunt et formam
et materiam mediate non primum p
altum et sic forme ipse agenti
quod sunt similes formis intelligentie
quibus non sunt causa earum et sic
dicimus in via de rebus materialibus
materiale cognitionem habet in mentibus
non divina et angelica in alia
materiali et propterea cognoscit
Ad primum ergo dicendum quod auctoritas illa
dupliciter potest exponi. Uno modo ut
referatur ad visionem intellectua-
lem quantum ad omnia que sibi ipsa
comprehenduntur et dicitur intellectua
visio illarum tamen rerum que non
habent ymagines sui similes
que non sunt quod ipse non ut hoc
intelligatur de ymaginibus quibus
res intellectuali visione videntur
quo sunt quoniam medium cognoscendi

sed quod ipsa cognita per intellectualem
visionem sunt res ipse et non rerum
ymagines que in visione cor-
porali scilicet sensitiva et spirituali scilicet yma-
ginaria non autem sola enim
ymaginationibus et sensibus sunt quedam
accidentia ex quibus quedam veri-
figurabilis ymago constituitur
sed obiectum intellectus est ipsarum rerum
quinimmo earum vel cognoscitur
per eius similitudinem sit per medium
cognoscendi non sicut per obiectum
in quo primo fertur. Vel dicendum quod hec
auctoritas dicitur pertinet ad visionem
intellectualem in quantum excedit
ymaginariam et sensitivam. Sic
enim Augustinus ex quibus ibi glosa sunt
intendit assignare differentiam tri-
um visionum attribuens superiori
visioni id in quo inferiorem ex-
cedit sic dicens quod spiritualis visio
etiam absentium cogitans per simili-
tudines quasdam et ad spiritualem
sive ymaginariam visionem et de
hiis que spiritualiter videntur sed id
quod est absentium videt ymagina-
tionem tuis et cuius et ideo potest hic
quod prius est quod sit intellectualis
visio hic tuis et ymaginarium
et sensum que ad illa se extendit
que per essentiam suam sunt intellectualia
ratio hic attribuit ei Augustinus
quod est proprium quoniam te cognoscere
possit in alia que per suas similitudines
cognoscitur illa sed quod verum dicit Augustinus
super Genesim ad litteram quod per me-
ntem eius ista in visio dividicatur
et ea scimus quia sunt corporea
nullas generat formas similes cor-
porum. Ad secundum patet. Ad tertium dicendum
quod sicut corporeitas sua a cor-
pore et igne quantum est corporeitas
non est ei natalis quantitas
sed eius actus formaliter dimensio
Quod summa a corpore et igne

habeat corporeitas non addat ve-
nalis communicatur secundum quod omnibus
quidditatibus sit corporeitas nisi
diceretur quod quidditati in quantum
quidditas convenit esse cor-
poreitatem. Ad 7m dicendum quod quamvis
tamen non sint materiales for-
mae possunt tamen esse similitudines univer-
salium modo eorum quod convenit esse
habeat similitudo convenit idem esse
similitudo secundum solum quid univoce co-
veniat sit forma hominis statua
aerea quale esse habet forma hominis
in carnibus et ossibus. Ad 8m dicendum
quod quamvis qualitates corporales
non possint esse immateriales possunt tamen
esse similitudines qualitatum corpora-
lium sicut habet intellectus rerum corporis
assimilari. Ad nonum dicendum quod intellectus
cognoscit abstrahendo animam
particularem et ab omnibus conditionibus ab-
strahat carne et hiis ossibus. Non
tamen quod abstrahat a materia naturali
ut possit considerare formam natura-
lem carnibus et ossibus sed non hiis.

Quinto queritur utrum intellectus noster
possit cognoscere materialia
singularia et videtur quod sic. Quia singulare
habet esse per materiam sicut res di-
vinales quicumque sunt differentiae materia-
lium. Sed intellectus quamvis sit immaterialis
potest cognoscere res naturales. Ergo
eadem ratione potest cognoscere res sin-
gulares. Praeterea cuius intellectus iudicat
et disponit de aliquibus necesse
cognoscat. Sed sapiens per intellectum
iudicat et disponit de
singularibus sicut de familia
sua et de rebus suis. Ergo intellectus
singularia cognoscit. Praeterea intellectus
cognoscit componendo et [illegible]
componens [illegible] sed hic [illegible]
ponit Sortes est homo. [illegible]
Non enim posset eam formare ali-
[illegible] hominem [illegible]

apprehendit. Ergo singularia intellectus cognoscit.
Praeterea nullus potest imperare actum alicuius
nisi cognoscat obiectum actus illius.
Sed intellectus noster imperat actum
concupiscibilis et irascibilis ut patet per philosophum
in 3 ethicorum. Ergo cum illorum obiecta sint
singularia intellectus singularia cognoscit.
Praeterea quicquid potest virtus inferior potest
superior sicut Boetius. Sed potentia sensitiva
que est inferior intellectu singularia
cognoscit. Ergo multo amplius
intellectus singularia cognoscere potest.
Praeterea quanto aliquis intellectus est altior
tanto habet universaliorem cognitionem
ut patet per dyonisium [illegible] angelice.
Sed intellectus angeli est altior quam
intellectus hominis et tamen angelus cog-
noscit singularia. Ergo multo
amplius intellectus humanus. Sed contra quod universale
dum intelligitur singulare dum sentitur
ut dicit Boetius. Respondeo dicendum quod sicut ex
dictis patet intellectus humanus et angelicus
diversimode materialia cognoscit.
Cognitio enim intellectus humani
fertur ad res naturales primo secundum formam
et secundario ad materiam prout habet habitudinem
ad formam. Sicut autem omnis forma
quantum est de se est universalis, ita ha-
bitudo ad formam non facit cog-
noscere materiam nisi cognitione universali.
Sic autem considerata materia non est
individuationis principium sed sicut
quod consideratur materia singularis quae
materia designata sub determinatis
dimensionibus existens. Ex hac
enim forma individuatur. Unde dicit
philosophus in 7 metaphysicae quod homo praeter
se [illegible] forma [illegible]
non forma [illegible] et [illegible]
intellectus [illegible] singularia directe cog-
noscere non potest. Sed directa cognitio
a nobis fit [illegible] potentiis
que recipiunt formas a rebus [illegible]
[illegible] recipiunt eas sub

Oppositum
Responsio

determinatis dimensionibus et sic quodammodo du-
cit in cognitionem intellectus singularis.
Sicut enim forma universalis ducit in cog-
nitionem intellectus universalis, ita forma indi-
vidualis ducit in cognitionem intellectus
signatam quae est individuationis
principium. Secundum tamen intellectus per accidens
singularibus se immiscet in quantum
continuatur viribus sensitivis quae circa par-
ticularia versantur. Quae quidem con-
tinuatio est duplex. Uno modo in quantum
motus sensitivae partis terminatur ad
mentem sicut accidit in motu qui est a
rebus ad animam. Et sic intellectus singulare
cognoscit per quandam reflexionem
prout scilicet intellectus cognoscendo obiectum
suum quod est aliqua natura universalis redit in
cognitionem sui actus et ulterius in
speciem quae est actus sui principium et
ulterius in fantasma a quo species est
abstracta et sic aliquam cognitionem de
singulari accipit. Alio modo secundum quod motus
qui est ab anima ad res incipit a
mente et procedit in partem sensitivam
prout mens regit inferiores vi-
res. Et sic singularibus se immiscet
mediante ratione particulari quae est
potentia quaedam sensitivae partis componens et
dividens intentiones individu-
ales quae alio nomine dicitur cogi-
tativa et habet determinatum organum
in corpore scilicet mediam cellulam capitis.
Universalem enim sententiam quam mens habet de
operabilibus non est possibile applicari
ad particularem actum nisi per aliquam
potentiam mediam apprehendentem
singulare ut sic fiat quidam syllo-
gismus cuius maior sit universalis quae est senten-
tia mentis, minor autem singularis quae est
applicatio particularis rationis, conclusio
vero electio singularis operis ut patet
per id quod habetur in III° de anima. Intellec-
tus angeli qui cognoscit res ma-
teriales per formas quae recipiuntur in-
mediate in mente sicut et forma

non solum cognoscit naturam universalem di-
vinam inspectando sed et singu-
laria et intellectus divinus sicut dictum est patet quaestione
secunda quia cognitio qua cognoscit materia
per analogiam quam habet ad formam
sufficit ad cognitionem rei naturalis
non autem ad cognitionem rei singularis
ut ex dictis patet. Ad secundum dicendum quod
dispositio sapientis de singularibus
non fit per intellectum nisi mediante vi co-
gitativa ac ceteris interioribus sensibus
cognoscendo ut ex dictis patet. Ad tertium
dicendum quod sicut intellectus potest de se et
universali ponere cognoscere ita singulare per
reflexionem quandam cognoscit
ut dictum est. Ad quartum dicendum quod intellectus
finem cognoscit in universali finem
ad quem ordinat actum concupis-
cibilis et actum irascibilis imperando
eis. Hanc autem cognitionem universalem
mediante vi cogitativa ad sin-
gularia applicat ut dictum est. Ad
quintum dicendum quod licet quod potest inferior
potest superior non tamen eodem mo-
do sed quandoque alio altiori modo sicut
intellectus cognoscit perfectius ea quae cognoscit
sensus altiori tamen modo quam sensus quia sensus
cognoscit ea quantum ad dispositiones
materiales et actus exteriores, sed intellectus
penetrat ad intimam rei speciem
quae est in ipsis individuis. Ad sextum di-
cendum quod cognitio intellectus angeli est
universalior quam cognitio intellectus humani
quia ad plura se extendit pauci-
oribus mediis utens et tamen effica-
tior est ad singularia cognoscenda
ut ex dictis patet. Articulus sextus

Sexto quaeritur utrum mens humana
cognitionem a sensibilibus acci-
piat et videtur quod non. Ex eo enim quod
non conveniunt in materia non potest esse
actio et passio sicut patet per Boethium in li-
bro de duabus naturis et per philosophum de
generatione. Sed mens non communicat
in materia cum rebus sensibilibus ergo non
potest sensibilia agere in mentem humanam

ut ex eius motu et memoria aliqua cognitio
imprimatur. Praeterea obiectum intellectus est quod quid est
ut dicitur in 3º de anima, sed quidditas
rei non sensu percipitur, ergo cognitio
intellectus a sensu non accipitur. Praeterea Augustinus
dicit 10 confessionum loquens de cognitione
intelligibilium quod a nobis acquiritur:
ibi inquam erant antequam ea
didicissem sed in intelligentia in memoria
mea, sed in memoria non erant, ergo videtur
quod intelligibiles species non sunt a sensibus
acceptae. Praeterea Augustinus probat 10 de
Trinitate quod animus non potest amare nisi
cognita, sed animus aliquam
scientiam addiscens amat eam quod
patet ex hoc quod multo studio eam quaerit,
ergo antequam addiscat illam scientiam
habet eam in notitia sua cognitam, quod non
accipiat mens scientiam a rebus
sensibilibus. Praeterea Augustinus dicit 12 super
Genesim ad litteram corpus imaginem
non corporis in spiritu impressit, spiritus ipso
facit celeritate mirabili quae est ab illo
longe a corporis tarditate, ergo videtur
quod mens non accipiat species intel-
ligibiles a sensibilibus sed ipsa causat in se
formatas. Praeterea Augustinus dicit 12 de Trinitate quod
mens nostra de rebus corporalibus iudi-
cat secundum rationes incorporales et sempiternas
sed rationes acceptae a sensibus non sunt
huiusmodi. Et idem quod praeterea si mens cog-
nitionem a sensibilibus accipiat
hoc non potest esse nisi quia species quae
in sensibilibus accipiuntur intellectum possibilem
moveant, sed tales species non possunt movere
intellectum possibilem, non enim movent ipsam
fantasiam adhuc ad hoc ex omnibus
quibus ex omnibus non ducitur actu in-
tellectus sed potentia, similiter non movent
intellectum possibilem ex omnibus intellectus agentis
ex omnibus qui nullius speciei est recep-
tivus aliquis non differret ab intel-
lectu possibili nunc ex omnibus in ipso possibi-
li intellectu quod formam habens sibi
similem non movetur sed in ipso quodam
quiescit nunc ex parte ex omnibus tunc
species intelligibiles non sunt sibi

sed de genere activorum ut dicit Avicenna
in sua metaphysica, ergo non oportet ut mens
nostra a sensibilibus accipiat scientiam.
Praeterea agens est nobilius paciente
ut patet per Augustinum 12 super Genesim ad
litteram et per philosophum in 3º de anima,
sed recipiens se habet ad id quod re-
cipit quasi paciens ad agens,
ergo cum mens sit multo nobilior
sensibilibus et sensibus ipsis non poterit
ab eis cognitionem accipere.
Praeterea philosophus dicit in 7 physicorum quod anima in
quiescendo fit sciens, sed anima
non posset accipere scientiam a sensibilibus
nisi moveretur quodammodo ab eis, ergo etc.
Contra sic dicit philosophus et experimento Oppositum
probatur cui deficit unus sensus deficit
una scientia sicut caecus de coloribus scientia
de coloribus. Hoc autem non esset si
anima aliunde acciperet scientiam
quam per sensus, ergo a sensibilibus per sensus
scientiam accipit. Praeterea omnis nostra
cognitio originaliter consistit in
notitia primorum principiorum indemon-
strabilium, horum autem cognitio in
nobis a sensu oritur ut patet in fine
posteriorum, ergo scientia nostra a sensu
oritur. Praeterea natura nihil facit frustra
nec deficit in necessariis, frustra autem
darentur sensus animae nisi per eos
cognitionem de rebus acciperet.
Ergo respondeo dicendum quod circa hanc quaestionem Responsio
multiplices fuerunt antiquorum opiniones.
Quidam enim posuerunt actu scientiam
inesse animae et cetera, anima existente vel etiam
quae etiam anima separata a corpore, in duas
sectas divisi sunt. Quidam enim ut
platonici posuerunt formas rerum
sensibilium esse a materia separatas et
esse intelligibiles actu et per participationem
eorum a materia sensibili effici
individua in natura corporea et per parti-
cipationem harum mentes scientiam
habere, et hoc probabat per dictas formas
esse principium generandi et sciendi ut
philosophus narrat in primo metaphysicae, sed hoc
a philosopho sufficienter reprobatum est. Contra

quos ponendo formas sensibilium
virtute in materia sensibili existentes sine
materia sensibili in virtute forme ut et
intelligi possunt sicut non sunt sine
materia nasci. Et ideo alii non po-
nentes formas sensibilium separatas
sed intelligibiles tantum quas novas
globos dicere possunt originem
in essentia totaliter ab hiis formis
separatis esse. Unde Avicenna voluit
quod sicut forme sensibiles non ac-
quiruntur in materia sensibili nisi ex influ-
entia intelligentie agentis. Ita
et forme intelligibiles humanis
mentibus non imprimuntur nisi ex
intelligentia agente que est
anime sed substantia separata ut ipse
ponit. Indiget tamen anima sensibilibus
propter excitationem et dispositionem
ad scientiam sicut ista inferiora age-
rent et preparant materiam ad suscipiendum formas
ab intelligentia agente. Sed ista
opinio non videtur rationabilis quia scientia
non esset dependens ut eciam me
cognitione mentis humane et virtutibus
sensitivis quod apparet contrarium manifeste
tam ex hoc quod deficiente sensu de-
ficit scientia de suis sensibilibus
tam ex hoc quod mens nostra non potest ac-
tu considerare eciam que habitualiter
scit nisi formando aliqua fantas-
mata, unde lesio organi fan-
tasie impeditur considerationem et
predicta potest tollere. Secundum predictam
opinionem inferiora ex substantia separa-
ta immediate formis conferuntur tam
intelligibiles quam sensibiles. Alia
opinio fuit ponentium in essentia
originem nostram scientiam ex
eisdem sectatis. Dixerunt quidam
enim posuerunt humanas animas ex se
ipsis continere omnium rerum notitiam
sed per coniunctionem ad corpus predictam
cognitionem obtenebratio dice-
bant nos indigere studio et sensibus

ut impedimenta scientie tollerent. Di-
centes addiscere nihil aliud esse quam re-
miniscentiam sicut experimur quod audiendo et
videndo reminiscimur ea que prius
sciebamus. Sed hec positio non
esse videtur. Si enim coniunctio anime
ad corpus sit naturalis non potest esse
quod per eam totaliter naturalis scientia impedi-
tur. Si hec opinio vera esset non pa-
teretur oblivionem ignorantia
corporis quorum sensu non habemus esset
at opinio conveniens illi positioni
que ponit animas ante corpora
fuisse creatas et postmodum corporibus
unitas quia tunc corpori corporibus
anime non esset naturalis sed accidens
pervenientes ipsi anime. Que quidem
opinio et fidei et philosophorum sententias
reprobanda iudicatur. Alii vero
dixerunt quod licet ipse scientie causa non
sunt a sensibilibus scientiam accipit
quia ex actione sensibilium aliquo modo sentiens
vertitur ad dictam scientiam perveniat. Sed
ipsa anima ad scientiam sensibilium
tres similitudines sensibilium forte
Sed hec positio non videtur rationalis
nulla enim causa agens nisi quia est
actu agit. Unde si anima fortis esset
omnium rerum similitudines quorum ipsa
esse actu habeat eas similitudines
rerum et videbit. Predictarum opinionum
que ponit omnium rerum scientiam
ex naturalibus in se ita esse. Et ideo
pro omnibus predictis positionibus videa-
tur melior sententia philosophi qui po-
suit scientiam mentis nostre recepti ab
extrinsecus esse non solum a rebus a
materia separatis sed etiam ab ipsis sensibilibus.
Cum enim mens nostra comparatur ad
res sensibiles que sunt extra ipsam inve-
nitur ad eas habere duplicem habitudinem.
Uno modo ut actus ad potentiam in quantum
res que sunt extra animam sunt
intelligibiles in potentia anima vero
intellectu in actu et sic ponitur
eciam intellectus agens qui facit intelligibilia

in potentia intelligibilia actu. Alio modo
ut potentia ad actum prout scilicet intellectus
noster formis omnino determinatis est
in potentia quae in rebus extra animam sunt
in actu. Et secundum hoc potentia in anima nostra
intellectus possibilis cuius est recipere for-
mas a rebus sensibilibus abstra-
ctas sed ab intelligibilibus actu
per lumen intellectus agentis. Quod quidem
lumen procedit sicut a prima origine
a substantiis separatis praecipue a deo.
Et secundum hoc verum est scientiam a sensibilibus
menti nostrae accipi. Nichilominus tamen ipsa
ntia ipse similitudines rerum formae
ingenitae per lumen intellectus agentis
efficiuntur formae a sensibilibus
abstractae intelligibiles actu ut
in intellectu possibili recipi possint. Et sic
in lumine intellectus agentis nobis est
quodammodo omnis scientia originaliter
indita mediantibus universalibus con-
ceptionibus quae statim lumine intellectus
agentis cognoscuntur per quas sicut per
universalia principia iudicamus de aliis
et ea praecognoscimus in ipsis. Et secundum
hoc illa opinio veritatem habet quae ponit
nos ea quae addiscimus ante in
notitia habuisse. Ad secundum dicendum quod
formae sensibiles vel a sensibilibus ab-
stractae non possunt agere in mentem nostram
nisi quatenus per lumen intellectus agentis
immateriales redduntur et efficiuntur
quodammodo homogeneae intellectui possibili
in quem agunt. Ad tertium dicendum quod et
quamvis superior et inferior opera-
tio non similiter sed superior sublimius
venit per formas quae a rebus accipiuntur
sensu indita efficaciter veritatem cognoscit
sicut intellectus quasi sensus per eam manu-
ducitur in cognitionem exteriorum
attingit. Intellectus quod pervenit ad
nudam quidditatem rei secernen-
do eam ab omnibus materialibus condi-
tionibus. Unde per totum dicitur cogni-
tio mentis a sensu originem habere quod
ordo cognitionis quasi sit sensus apprehen-

datur; sed quia ex his quae sensus apprehendit
mens in aliqua ulteriora manuducitur
sicut et sensibilia intellecta manu-
ducunt in intelligibilia divinorum.
Ad tertium dicendum quod verbum Augustini est ex-
tenditur ad praecognitionem qua
particularia in principiis universalibus prae-
cognoscuntur. Sic enim verum est quod ea
quae addiscimus prius in anima
erant. Ad quartum dicendum quod ab angelis
aliquam scientiam acquirat anima
eam per ingenium quae sit quae
...ibile quae sit ... intellectus illius
scientis nisi ut quoquo alio modo.
Ad quintum dicendum quod sibi intelligenda
est anima seipsam forte quia per
actionem intellectus agentis formae
intelligibiles fiunt in actu per quae
formatur ut diximus et sic et viribus
imaginativis potest formare diver-
sorum sensibilium formas quod patet apparet
dum imaginantur aliqua quae numquam
sensu perceperunt. Ad sextum dicendum quod prima
principia quorum cognitio est nobis
innata sunt quaedam similitudines increatae
veritatis. Unde secundum quod per eas de aliis
iudicamus dicimur iudicare de
rebus per rationes incommutabiles
vel per veritatem increatam. Hoc tamen
quod Augustinus ibidem refert ad
rationem superiorem quae aeternis contem-
plandis inhaeret quae quamvis
sit dignitate prior est tamen tempore
posterior quia invisibilia dei per
ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur.
Ad septimum dicendum quod in receptione
qua intellectus possibilis species rerum acci-
pit a phantasmatibus se habent
phantasmata ut agentia instrumentalia
et secundaria; intellectus vero agens ut
agens principale et primum. Et ideo effectus
actionis relinquitur in intellectu possibili
secundum conditionem utriusque et non secundum
alterum tantum. Et ideo intellectus possibilis recipit
formas ut intelligibiles actu ex virtute
intellectus agentis sed ut similitudines

determinatorum vero ex coniunctione
fantasmatum et formarum intelligibilium in actu non est possibile contrarium in fantasia neque in intellectu agente sed solum in intellectu possibili. Ad viii dicendum quod quamvis intellectus possibilis sit simpliciter nobilior quam fantasma, tamen secundum quid vel prout fantasma nobilius consequitur, secundum quod fantasma est actu similitudo rerum, quod intellectui possibili non convenit. Unde potest quodammodo pati agere in intellectum possibilem virtute luminis intellectus agentis, sicut color potest agere in visum virtute luminis corporalis. Ad ix dicendum quod quamvis perfectio scientie excludit motum malum passionum, non autem motum et passionem quae accipitur secundum quod est recipere, pati dicitur et moveri, sicut et philosophus dicit in iii de anima quod intelligere est quoddam pati.

Ar. 1.

Septimo queritur utrum in mente sit ymago trinitatis secundum quod mens cognoscit non solum secundum quod cognoscit eterna. Et videtur quod non solum secundum quod cognoscit eterna. Dicit enim Augustinus xii de trinitate: cum quaerimus trinitatem in anima, toto quaerimus, non separantes actionem rationalem in temporalibus a contemplatione eternorum. Sed mens non eadem ymaginem [illegible] ea trinitas invenitur. Ergo mens est ad ymaginem non solum secundum quod inhibet rationibus eternis contemplandis sed etiam secundum quod inhibet temporalibus agendis. Praeterea ymago trinitatis in anima consideratur in quantum in ea reperitur equalitas, per quam est eorum origo. Sed magis equalitas reperitur in mente secundum quod cognoscit temporalia quam secundum quod cognoscit eterna, cum eterna in infinitum excedat mentem, mens autem non in infinitum temporalia excedit. Ergo et per hoc manifestatur in cognitione temporalium sicut in cognitione eternorum, quae utrobique ex mente procedit notitia et ex notitia amor. Ergo ymago trinitatis non solum ergo [illegible] ipso

diligendi. Sed ymago ipsius cognoscendi significat hoc ipsum [illegible] sed mens [illegible] propterea cognoscit in aliquam eterna [illegible] ex talibus eterna [illegible] temporalia comprehendat [illegible] ergo et eterna. Ergo ymago magis est in mente secundum quod operatur ad temporalia. Praeterea ymago trinitatis attenditur in anima quoddam [illegible] sicut supra dictum est, sed potentie [illegible] ad omnia obiecta ad quae potentie determinantur. Ergo ymago [illegible] in mente [illegible] obiectorum. Praeterea [illegible] equalitas attenditur in ea reperitur, quod memoria, intelligentia et voluntas [illegible] capiunt, ut per Augustinum [illegible] de trinitate. Sed ista [illegible] comprehensio non tendit [illegible] equalitatem nisi quantum ad omnia obiecta [illegible] comprehendit. Ergo [illegible] ymago trinitatis [illegible] in potentiis mentis. Praeterea [illegible] mentis [illegible] consistit ymago aliquis habitus perficitur, sed quibus ymago deformata dicitur reformari et perfici. Sed potentie mentis non indigent habitibus secundum quod comparantur ad eterna sed solum secundum quod comparantur ad temporalia, qui habitus ad hoc sunt ut sic eas potentias regulent. In eternis autem errores non possunt accidere [illegible] sed solum in temporalibus. Ergo etc. Praeterea trinitas increata reperitur in ymagine mentis per imitationem ad [illegible] et equalitatem. Sed duo termini [illegible] positiva [illegible] actu [illegible] non recipit [illegible] capacitatis [illegible] ergo [illegible] potentia [illegible] ymago trinitatis [illegible] multo magis in mente secundum quod temporalia cognoscit. Praeterea [illegible] similitudines attendit [illegible] omnibus [illegible] aliquam [illegible] sit [illegible] per metaphoram.

·b·

locutiones quamvis ab ipsa mente sic
scilicet de radio solari per dionysium e ca-
pitulo de divinis nominibus ergo creature sensibiles aliqui
magis possunt dici ad ymaginem
quam ipsa mens et ita non videtur ad
impediendum quin mens secundum quod temporalia
cognoscit ad ymaginem sit.
Preterea augustinus dicit 12 de trinitate quod foris
hic quasi imago sit ymaginis illarum
rerum que sunt in memoria foris autem in a-
nima conventus sit forme sensibilis
ergo sunt ymaginis ymaginis dei. Et
ita mens secundum quod ea cognoscit
videtur ad ymaginem dei esse. Contra
est quod augustinus dicit 12 de trinitate quod trini-
tatis quam invenimus in scientia invenitur
scilicet ad interiorem hominem pertinere
at nondum tamen ymago dei appel-
landa est putanda in inferiori autem
scientia est secundum quod mens temporalia contempla-
tur cum a sapientia eternorum distinguatur
ergo ymago trinitatis non attendi-
tur in mente secundum quod temporalia cognoscit.
Preterea ymaginis secundum ordinem
dicitur 3 personis unde scilicet ordo per-
sonarum non invenitur in mente secundum quod tempora-
lia cognoscit. In cognitione enim
temporalium intelligentia non procedit ex
memoria sicut verbum a patre scilicet magis
memoria ab intelligentia quia ea
que prius intelleximus in memoria [illegible] ergo
ymago non consistit in mente
secundum quod temporalia cognoscit. Preterea augustinus
dicit 12 de trinitate. Sicut ista distribuendo
mentis qua scilicet dicimus in contemplatione
eternorum et actione temporalium eo
solo quod ad contemplationem pertinet
eternorum non solum trinitas sed et
ymago dei inveniatur at quod derivatum
est in actione temporalium trinitas
possit. Non tamen ymago dei potest
inveniri eadem quod prius secundum ymago
trinitatis esse consistit in anima non autem
cognitio rerum temporalium cum per acqui-
sitionem habeatur ergo ymago trinitatis
non invenitur in anima secundum quod temporalia co-
gnoscit. Respondeo dicendum quod ad rationem ymaginis

similitudo requiritur. Notandum quod licet
similitudo ad rationem ymaginis
sufficiens inveniatur scilicet expressissima
similitudo per quam ad representandum
sicut rerum sive spiritualibus et corporalibus
ymaginis rationem attendimus
magis sicut ab quibusdam ipsa [illegible]
quam sicut obiectum alia animalia
inveniatur autem in anima nostra aliqua similitudo
trinitatis increate secundum qualescumque cogni-
tiones ipsius mentis sicut satis sequitur per
augustinum de trinitate. Expressissima tamen cog-
nitionem mentis ymago divine trinitatis
secundum quam in mente nostra expressior
dei similitudo invenitur. Ut ergo cogni-
tiones mentis secundum obiecta distinguamus
est quedam cognitio in mente nostra innata
cognitione scilicet qua mens cognoscit deum
et qua cognoscit seipsam et qua
cognoscit temporalia. Prima cognitione
qua mens temporalia cognoscit non
invenitur expressa similitudo trinita-
tis increate quia scilicet conformationes rerum
naturales sunt magis dissimiles quam
ipsa mens. Unde philosophi quod mens
ea scientia informata non efficitur
deo magis conformis similiter
scilicet secundum analogiam eo quod res temporal-
es que sui notitiam pariunt in anima
vel intelligentiam actualem
non eiusdem speciei cum mente sed ex-
traneam anime nature non potest per hoc
in creatura trinitatis [illegible]
putari. Secunda cognitione qua mens
cognoscit seipsam est reputatio
trinitatis attenuata secundum analogiam
inquantum hoc modo mens cognoscens
seipsam verbum sui gignit et
ex utroque procedit amor sicut pater
seipsum dicens verbum suum gene-
rat eternum et ex utroque procedit
spiritus sanctus. Tertia cognitio est ipsa qua
mens ipsum deum cognoscit mens
ipsa deo conformatur sicut deus cognoscens
in quantum [illegible] assimilatur cognito sicut
est similitudo quia per conformationem unius ad

colore quinque e p malo ut vi
sa ad mentem quis filius ad sua oba
cepat unu expressior filio trinit
e in mente sua qua cognoscit deum q
sua qua cognoscit seipam et proprie
put seipam considerabit e ergo
dei ut sic eius consideracio consistat
in se sed procedat usque ad deum In
cognicione eciam vtm temporalium non inuenitur
ymago sed filio quedam trinitas
que magis pertinet ad vestigium per
videsic et similiter qua augustinus as
signat in potentiis sensitiuis
Ad primum igitur dicendum quod trinitas quedam
inuenitur in mente sua que se extendit
ad actionem temporalium sed tamen trini
tas non dicitur ymago dei nisi in mente trinitas
ut patet per ea que augustinus ibidem sub
iungit Ad secundum dicendum quod equalitas
diuinarum personarum magis reperitur in
cognicione eternorum quam temporalium
Non enim attendenda est equalitas
nisi obiecti et potencie sed mens ymago po
tencia et alia quamuis aut aliqua
sit inequalitas mentis in mente inuenta
et deum quam mentis in mente inuentum
vel temporale tamen memoria
qua mens nostra habet de deo et
actualem intelligenciam eius et
amorem maior est equalitas
quam memoria qua habet de rebus
temporalibus et aliarum intelligencia et
amore Ipse enim deus per se ipsum
cognoscit et diligit et ita anima
mente ymago quantum intelligit et
amat quantum menti prius est
eius presencia in mente ipsa memoria
ei in mente et memoriam que de
ipso habet intelligencia et sic nos sit
amor ad quam res aut illos
non est se intelligibilibus et diligi
bilibus et io ratio eius equalitas
in mente non inuenitur et ideo ordo
originis cum ex hoc mens memo
parentes sint quod mentis fiunt a
nobis et memoria et intelligencia

orit potius quam eius eius quam in i
mente tanta attribut racio ipsius d
ex cuius presencia mens intellectualis
lumine participat ut mentem possit
Ad tercium dicendum quod quamuis cognicio qua
de rebus materialibus habemus sit prior
tempore illa noticia qua habemus de deo
tamen hec est prior dignitate non obstat
quod minima a nobis perfectius cognoscimus
quam deus quia minima cognicio que
de deo habetur potest superat omnem
cognicionem de creatura habitam
nobilitas et sciencie ex nobilitate
sciti dependet ut patet in principio I
de anima vnde et philosophus de aliis phe
ponit modicam scienciam qua habemus
de celestibus rebus omni sciencie
qua habemus de rebus inferioribus
Ad quartum dicendum quod quamuis potencie se ex
tendunt ad omnia per sua obiecta
tamen earum virtus pensatur ex ultimo
in quod possunt ut patet in I celi et mundi
et ideo quod ad maiorem perfectionem pertinet
potencie mentis esse ad ymaginem
dei attribuit ei racio nobilis
simi obiecti quod est deus Ad quintum dicendum
quod quamuis mens perfectius seipam
cognoscit quam deum tamen cognicio
qua habet de deo est nobilior
et per eam magis deo conformatur
ut dominus et ideo secundum eam magis
est ad dei ymaginem Ad sextum
dicendum quod quamuis equalitas ad ymma
ginem pertineat que in mente non
inuenitur non tamen quod racio omnis
ymago attendatur racione quorum
alia qualitas inuenitur in parte quod
plura alia ad ymaginem requi
runtur non est Ad septimum dicendum quod
potencie ymaginis aliquibus habitibus
perficiuntur sicut quod operandum in deum
sicut fide spe caritate et sapiencia
et aliis huiusmodi quamuis etiam operibus
eciam errorum non inueniatur ex
parte ipsorum potencie tamen incidit error
in mentem in cognicione eorum

difficultas enim in eis cognoscendi
accidit non ex eis sed ex parte nostra
ut dicitur ii° meth. Ad viii dicendum
quod intellectus sensibile et sensibus interior co
comparatur eo quod prima sensibilia exterio-
nem assequuntur et interiora equalitas
tamen quamvis non sit tamen invisibile
quantum invisibile. Ad ix dicendum quod
tale aliquid vocales sunt quadam
similitudines deo magis similari quod et
voces quantum ad tanti efficaciam
sicut patet de radio solari quod omnia
in infidelibus causatur et renovantur
et ex hoc contingit cum dicta bonitate
quod amaratur ut dicit dyonisius cum in su-
perioribus existentibus magis creata
vocalis deo est similis quam creata
invocalis quecumque hoc tamen a causatis
invocalibus frequenter in methaphoris
locucionibus cum sensibilis in divinis ex
voce dissimilitudinis quod ut dicit dyonisius
ca. 2° celestis ierarchie questio in inferi-
oribus creaturis frequencius cum
simul in divina ut omnis errantis
tollatur occasio transferendi enim a ca-
usis nobilibus sit estimacione
posset inducere causa quod que metaphorice
dicuntur certum secundum proprietatem intel-
ligenda quod opinantur pro de
corporibus inferioribus causantibus. Ad x di-
cendum quod boecius formas in materia ponit
esse ymagines non quidem formarum
in materia vel universalium in mente
te divina existencium a quibus sunt
per tantam similitudinem et oriuntur. 12 · 8

Octavo queritur utrum mens
seipsam per essenciam cognoscat
aut per aliquam speciem et videtur quod per
aliquam speciem quia ut philosophus dicit in 3°
de anima intellectus noster nichil intelligit sine
fantasmate sed per essenciam suam ani-
ma non potest accipi aliquod fantasma
ergo oportet quod per aliquam aliam speciem
a fantasmatibus abstractam mens
mea seipsam intelligat. Praeterea ea
que per suam essenciam videntur cognoscuntur

certissime et sine errore
sed de mente humana multi errant
cum quidam dicerent eam esse aerem
quidam ignem et multa alia inepta
de ea sentirent ergo mens non
videt se per essenciam suam. Sed di-
cendum quod mens per essenciam suam videt se
esse cum tamen potest in quo errando
quid sit. Sed contra saltem ad per essenciam suam
est scire de eo quid est et esse ergo si
scit id per quod quidditas eius. Si
ergo anima videt se per essenciam quod sine
sine errore scire deberet de natura sua
quid est quod manifeste patet esse falsum.
Praeterea anima est forma coniuncta
nature sed omnis huius formae cognoscitur
per abstraccionem formae a materia a
materialibus conditionibus ergo anima
cognoscit per speciem abstractam
aliquam. Praeterea intelligendo non est actus
nec terminus sed quietus ut dicitur in 1° physicorum
de anima sed omnis est actus est corporis
anime et corporis ergo oportet intellectum
esse pars aliqua ex parte corporis sed hoc
non esset si mens seipsam per
essenciam videret sine aliqua specie a
corporeis sensibilibus abstracta ergo etc.
Praeterea philosophus dicit 3° de anima quod intellectus
intelligit se sicut et alia sed alia non intellectus
non per essenciam suam sed per aliquas species
ergo nec seipsum. Praeterea potencie cognoscuntur per actus
et actus per obiecta sed essencia anime non
potest cognosci nisi per potencias eius
cognitive cum in vero non cognoscere
faciat seipsam ergo oportet quod non per
essenciam suam sed per actus suos et species
obiectorum suorum cognoscat.
Praeterea sicut se habet sensus ad sensibile
sic intellectus ad intelligibile
sed inter sensum et sensibile requiritur quedam
distancia ex quo provenit quod oculus
seipsum videre non potest ergo etiam
intellectualis visio requirit quandam

distantiam ut unumquodque per essentiam suam se
possit intelligere. Et ideo Philosophus post-
quam in tertio capitulo de anima ostendit quod sequitur
quod ad principium notum fuit et se-
quitur quod ad esse pertinet nota sui ipsius
Item dicit [illegible] vij ca de [illegible] non quod
[illegible] quodam cognoscit [illegible]
[illegible] iudicat [illegible] circulo [illegible]
et ab eodem in idem ergo [illegible] quod anima
a se ipsa egreditur intelligendo
per res extrinsecas ad se ipsam [illegible]
[illegible] redit [illegible] non [illegible] sed per es-
sentiam suam permanente [illegible] ma-
net effectus sicut [illegible] per essentiam
suam videt [illegible] hoc quod essentia sua
[illegible] [illegible] sit ei [illegible]
[illegible] ergo [illegible] sit [illegible]
intelligendum [illegible] intelligeret
Item posterior [illegible] magis [illegible]
[illegible] intelligitur est posterius
ergo intelligentia [illegible]
maior [illegible] quam [illegible] sed anima
non [illegible] quod [illegible] ergo [illegible]
idem [illegible] et quod intelligit
ergo [illegible] non potest idem esse forma et for-
matum [illegible] sed intellectus sit
quedam potentia anime [illegible] quedam for-
ma [illegible] non potest esse quod essentia
anime sit formata [illegible] sed id quo ad
intelligendum est formata ergo [illegible]
Item anima est quedam substantia [illegible]
forme [illegible] intelligibiles non [illegible]
per se subsistentes [illegible] alias [illegible]
que [illegible] formis intelli-
gibilibus consistit non esset de genere
actuum ergo essentia anime non potest esse
ut forma intelligibilis [illegible] se
ipsam videat [illegible] actus [illegible]
[illegible] distinguitur
intelligibilia [illegible] eadem [illegible]
[illegible] sed anima petri
est [illegible] anima pauli ergo
anima petri [illegible] se ipsam
et animam pauli sed animam pauli
non [illegible] per [illegible] ibi sit ab-
[illegible] ergo [illegible] forme simplicior
[illegible] forma informata Sed

[illegible] est simplicior se ipsa
ergo informata [illegible] quod cognoscit
non cognoscit se ipsam per se ipsam
Sed contra est quod dicit Augustinus ix de trinitate
mens se ipsam per se ipsam novit
[illegible] incorporea [illegible] nisi se
ipsam novit non se ipsam [illegible]
[illegible] ad Corinthios [illegible] super [illegible] Scio
hominem [illegible] glossa dicit [illegible] visio
que dicitur intellectualis [illegible]
[illegible] [illegible] ullas gerit
formas similes corporum [illegible]
[illegible] omnibus [illegible] affectio Sed
ut [illegible] eadem glossa dicit intellectualis
visio est ab [illegible] que non
habent imagines sui similes
non sunt [illegible] ergo [illegible] non cog-
noscit se ipsam per aliquod [illegible]
sit [illegible] sicut dicit [illegible]
de anima [illegible] separata
a materia est [illegible]
sed [illegible] est quedam [illegible]
ergo per essentiam suam [illegible] per accidens
et [illegible] intelligitur
intelligitur ab [illegible] ipsa
essentia [illegible] per modum
intelligibilis [illegible] per sim-
ilitudinem ergo [illegible] intel-
ligendi [illegible] bonitas diligendi
[illegible] ergo [illegible] per essentiam suam se
[illegible] per species per quam intelligitur
est simplicior [illegible] per [illegible]
sed anima non habet aliquam speciem
se simpliciorem que ab ea abstra-
hi possit ergo [illegible] per
aliquam speciem sed per essentiam suam
Item omnis scientia est per assimilationem
scientis ad scitum sed [illegible]
similior [illegible] sua essentia ergo per
[illegible] quam per essentiam suam [illegible]
quod est [illegible] cognoscibilis [illegible] alijs
non cognoscitur per [illegible]
ipsum sed anima est [illegible]
[illegible] cognoscibilis [illegible]
intelligentia [illegible] intel-
ligentia [illegible] ut [illegible] dicit [illegible]
[illegible] ergo anima per se ipsam [illegible]

pscia de aia ecti ssima s phm
tº de aia. ẜ magr̃ sentencio
cognoscit˜ primo certum ergo de
anima non ht̃ sciam ẜ p ad aᵈ se
ipam ẜ omib speb p qua anima
nra mtᵉ e a sensibilib abstracta
Ez nullis spes e a quo aia pt
sua quidditatem nl speciem abs
trahe ergo anima non cognoscit
se ipam p aliqm similitudinem
pscieblis torlis fᵃᵗ ee aia
insibilia i actu ita aia p sua
luce facit omnia inlia com
telligibilia actu ut p3 zº de aia
Ez lu3 torlis p se ipam pur non
p aliqm silitudine sui geot
aia p sua ecciam intelligit˜ no p
aliqm similitudinem ẜ p3 p phe dt
zº de aia in tᵉ q agentibus
alys quidm intellt alys autem
ẜ p̃ mt ẜ nudam mt spem ipsi se
nc ht̃ z possit si p spem a sensibu
abstractam se intelligeret q3 sic
cm abstractionem no intelligere
p mcb nra mtᵉ se p eccia sua
Secundo q tu quit utrum ad p
eccia sua cognoscit˜ dico ista
dupl pt intelligi p mo ut phe
dr p eccia sua refera ad ipaz
re cognitam ut i intgaᵗ p eccia
cognoscit˜ e eccia cognoscit˜ i
aut no e eccia no cognoscit˜
ẜ actum qda cognoscibilo ut refa˜
ad id quo cognoscit˜ ut sic intgaᵗ
ad p sua eccia cognoscit˜ q3 ipa eccia
e quo cognoscit˜ z h mo ad pus
quit utrum aia p eccia sua in
telligat se dico e veri cui˜
nondu e q de aia dupl cog
nitio hr ẜ pt ab vno qui ut aug
dt ix de trin vna quidem qua
vnisq3 aia se cognoscit qtm
ad id q e ei ppium z alia qua
cognoscit˜ anima qntu ad id q
omnibus aiabus que stt arg

que quitt de omi anima ht e
qua cognoscit˜ aia na cognitio
no qua quib ht̃ de aia qm ad
id q e ei ppium e cognitio de
aia s q ee ht i talm indiduo
vn p hac cognitione cognoscit˜
an e anima sicut cu ab pcipit
se hre aiam p alia ad cog
nitionem scit q e aia q st p se
actuacia e q se attuitur ad p
cognitionem p3 distinguendo se
q cognoscere ad e hitu z actu
qntum ad actualem cognitioz
qua ab considerat se e actu
aiam hre sic dico q aia
cognoscit˜ p actus suos Juxt
enim ab pcipit se hre aiam
z vivere z ee q pcipit se sentire
z intelligere z alia h9 mite opa
exercere vn dt phe ix etho
Sentimus at qm sentimus
z intelligimus quum intelligimus
z q3 hc sentimus intelligimus quas sunt
Nullus at pcipit se intelligere
nc ex h q ad intel q3 p rige
intelligere ad qm intelligere se
intelligere no pvenit aia ad
actualiter pcipiendum se ee p id
q intel ul sentit ẜ q̃m ad
cognitionem hitualem sic dico
q aia p eccia sua se videt
i ex h ipo q eccia sua e sibi
ṗns e potens exire i actu
cognitionis sui ipius sic ab ex
h q ht aliqu scie hitu ex
ipa pncia hitus e potens p
cipe i a q subst illi hitui ad
h at q pcipiat aia se ee
q3 se ipa dga˜ attendat
non requir˜ ab hitus ẜ ad h
suffit sola eccia aie q menti e
pns ex ea eni actus pgdun
i quib actualiter ipa pcipit˜
Ez si loqm˜ de cognitione aie

cum mens humana speciali aut generali cognitione diffinitur sciendum est quod ad cognitionem eius duo concurrunt scilicet apprehensio et iudicium de re apprehensa. Et ideo cognitio qua natura anime cognoscitur potest considerari quantum ad apprehensionem et quantum ad iudicium. Si ergo consideretur quantum ad apprehensionem sic dico quod natura anime cognoscitur a nobis per species quas a sensibus abstrahimus. Anima enim nostra in genere intellectualium tenet ultimum locum sicut materia prima in genere sensibilium ut patet per commentatorem 3 de anima. Sicut enim materia prima est in potentia ad omnes formas sensibiles ita intellectus noster possibilis ad omnes formas intelligibiles. Unde in ordine intelligibilium est sicut potentia pura ut materia in ordine sensibilium. Et ideo sicut materia non est sensibilis nisi per formam supervenientem ita intellectus possibilis non est intelligibilis nisi per speciem superinductam. Unde mens nostra non potest se ipsam intelligere ita quod se ipsam immediate apprehendat. Sed ex hoc quod apprehendit alia devenit in suam cognitionem sicut natura materie prime cognoscitur ex hoc ipso quod est talium formarum receptiva ut patet intuendo modum quo philosophi naturam anime investigaverunt. Ex hoc enim quod anima humana universales rerum naturas cognoscit percipit quod species qua intelligimus est immaterialis alias esset individuata et sic non duceret in cognitionem universalis. Ex hoc autem quod species intelligibilis est immaterialis intellexerunt quod intellectus est res quedam non dependens a materia et ex hoc ad alias proprietates intellective potentie cognoscendas processerunt. Et hoc est quod philosophus dicit in 3 de anima quod intellectus est intelligibilis sicut alia intelligibilia. Quod exponens commentator dicit

quod intellectus intelligitur per intentionem in eo sicut alia intelligibilia. Que quidem intentio nihil aliud est quam species intelligibilis. Sed hec intentio est in intellectu ut intelligibilis actu in aliis autem rebus non sunt intelligibilia in potentia. Si vero consideretur cognitio quam de natura anime habemus quantum ad iudicium quo sententiamus ita esse ut deductione predicta apprehendimus sic notitia anime habetur in quantum intuemur inviolabilem veritatem ex qua perfecte quantum possumus diffinimus non qualis sit uniuscuiusque hominis mens sed qualis esse sempiternis rationibus debeat ut Augustinus dicit 9 de Trinitate. Hanc autem inviolabilem veritatem in sui similitudine intuemur que menti nostre impressa est in quantum aliqua naturaliter cognoscimus ut per se nota ad que omnia alia examinamus secundum ea de omnibus iudicantes. Sic ergo patet quod mens nostra cognoscit se ipsam quodammodo per essentiam suam ut Augustinus dicit. Quodam vero modo per intentionem sive per speciem ut philosophus et commentator dicunt. Quodam vero modo intuendo inviolabilem veritatem ut Augustinus dicit. Unde sic ad utrasque rationes [illegible]. Ad primum ergo dicendum quod intellectus noster nihil actu potest intelligere antequam a fantasmatibus abstrahat. Nec etiam potest habere habitualem notitiam aliorum a se que scilicet in ipso non sunt ante abstractionem predictam eo quod species aliorum intelligibilium non sunt ei innate sed essentia sua sibi innata est ut non eam necesse habeat a fantasmatibus acquirere sicut nec materie essentia acquiritur ab agente naturali sed solum eius forma que ita comparatur ad materiam naturalem sicut forma intelligibilis ad materiam sensibilem ut commentator dicit in 3 de anima. Et ideo mens antequam a fantasmatibus abstrahat sui notitiam habitualem habet qua possit percipere se esse.

Ad xij dubium quia nunquam vnumquodque circa
in hoc quod non percipiet se vnumquodque quod
pertinet ad cognitionem qua aliquis
percipit quid et anima sua agat
sequitur cognitionem demum quia anima
per essentiam suam cognoscitur in habitu
Sed error apud multos accidit
et cognitionem in principio anime ipse
et consequentiam ad hoc propter obiectionem
vnius concludit et propter hoc patet visio
ad tertium. Ad xiij dubium quia quamuis
anima mea cognoscatur ut forma mo-
tum meum subdit ut ita reddatur
ac per hoc non sit intelligitur in
actu sed in potentia propter abstractionem a
materia. Ad xiiij dubium quia obiectio non
procedit de notitia actuali
sed qua anima non percipit se esse nisi
percipiendo actus suos et obiectum
ut dictum est. Ad xv dubium quia verbum
philosophi est intelligendum quod intelligit
de se quid est et non solum quod habet ha-
bitualem notitiam de se an sit.
Et similiter dubium ad vj. Ad vij
dubium quia opposita consuetudo perficit per
actionem similem in consuetudine est actio
situalis ... requirit determinatam
distantiam sed oportet quod determinetur
mia per aliquem situationem e
similem. Ad ix dubium quia duplex dicitur ad
aliud cognoscitur vno modo sicut ex cog-
nitione deueniat in cognitionem
illius ... dum concludens principijs
cognoscit et hoc modo non potest aliquis cog-
noscere seipsum. Alio modo dicitur aliquid ad aliud
cognoscere sicut in eo cognoscitur et
non oportet ut id quod cognoscitur alia
cognitione cognoscatur vnde sicut
probatur quam ad cognoscendum seipsum
sicut deus seipsum se cognoscit sic
anima seipsam cognoscit per essentiam
suam. Ad x dubium quia circulus quidam
in cognitione anime attenditur quia
rotinando inquirit ex ...

litate vnius. Hoc dicit Dionysius ut osten-
datur quod anime cognitio deficiat
a cognitione angeli sed autem circu-
latio attenditur in hoc quod ex
principijs secundum viam inuentionis in
conclusiones peruenit et conclusiones
resoluendo reducit in principia
examinat per viam iudicij. Ad vn-
decimum non est ad propositum. Ad xi dubium
quia sicut non oportet semper intelligatur id
in actu quod notitia habituali habetur
per aliquas rationes in intellectu existentes
ita et non oportet quod semper intelligatur
actualiter ipsa mens cum cognitio
mentis nobis habitualiter existit quamuis
ipsa essentia intellectui sit presens.
Ad xij dubium quia quod intelligitur
et quo intelligitur non se habent
ad inuicem sicut quod est et quo est
esse enim est actus entis sed intelligere
non est actus eius quod intelligitur
sed intelligentis vnde quod intelligitur
comparatur ad intelligentem sicut quod
est quo est ratio sic enim anima est
quo est et quod est ita ad esse quod intelligit
in potentia intellectiua que est principium
actus intelligendi a sua essentia
non autem ex hoc oportet quod species que
intelligitur sit ad hoc eo quo intelligitur.
Ad xiij dubium quia intellectiua potentia
est forma corporis dicitur quantum ad actum
essendi eo quod habet esse in anima sic
perfectabili in subiecto sed quantum ad actum
intelligendi perficit esse corporis
Ad xiiij dubium quia notitia qua anima
seipsam nouit non est in genere
accidentis quantum ad id quo habitualiter
cognoscitur sed solum quantum ad actum
cognitionis qui est actus quidam
vnde et Augustinus dicit quod notitia substantialiter
in mente inesse, libro decimo de trinitate, secundum quod
mens seipsam nouit. Ad xv
dubium quia licet obiecto preter denotationem
aliud quo cognoscitur quantum ad nomen
speciem quo omnibus ... Ad xvj.

dicatur quod cum in mentibus ut scripturam
ipsam in mentibus non est forma in mente quia
in mente est forma sui ipsius. Sed secundum hoc per
modum formae non sequitur ad scripturam
alio terminata quam scripturam cog-
noscit. Uno modo quod sit scriptura
simpliciorum forte hunc modum
intelligendi non sequitur id quod intra
accipitur ut simpliciter ipso intra
intellectu sicut accipitur ut
praesens est. Ad secundum autem quoniam
dicitur quod in mentibus scripturam per scripturam
cognoscit quia ex ipsa in mente est
cum possit actu per dictum quod
se actualiter consistat percipien-
do se esse sicut et ex speciebus habitualiter
in mente recepta est in mente
ut possit actualiter videri. Quod considerare
sed quantum ad conscientiam ipsius intellectus
in mentibus non potest percipere consi-
derationem obiecti sicut dictum est.
Ad tertium dicendum quod verbum glosae quod dicit quod
intellectualis visio caelis verus con-
tinet [illegible] magis et refertur ad
obiectum cognitionis quam ad id quo
intelligitur et hoc patet considerando ea
quae de aliis visionibus dicuntur.
Dicit enim glossa eadem quod per visionem
corporalem videntur corpora, per spiritualem vero
visionem imaginariam similitudines
corporum, per intellectualem autem ea quae
neque corpora sunt neque similitudines corporum.
Si enim hoc referretur quantum ad id
quo intelligitur tunc quantum ad hoc
nulla esset differentia inter visionem
corporalem et spiritualem sive ima-
ginariam quia et corporalis visio fit
per similitudinem corporis; non enim lapis
est in oculo sed similitudo lapidis.
Sed ista est differentia inter visiones
quia visio corporalis terminatur ad ipsum
corpus, imaginaria non ad imaginem
corporis sicut ad obiectum et tamen
quod visio intellectualis caelis
verus continet quae non habent sui similitudines

quae non sunt corpora neque similitudines corporum. Intelligitur quod
visio spiritualis fiat per aliquas
species quae non sunt id quod videtur,
sed quod visio intellectualis terminatur
ad aliquam rem similitudine carentem, sed ad
ipsam rem. Sicut enim
visio corporalis terminatur ad corpus
non ita quod inspiciat aliquam
corporis similitudinem, quamvis per ali-
quam corporis similitudinem inspiciat,
ita visio intellectualis
inspicit ipsam rem sine
hoc quod inspiciat ipsam similitudinem
rei quamvis quandoque per aliquam similitudinem
illam rem aspiciat. Quod etiam experi-
mento patet. Cum enim intelligimus
aliquid non confingimus nobis ali-
quod simulacrum quod intueamur
sicut in visione imaginaria acci-
debat, sed ipsam rem considerantes.
Non tamen ex hoc concluditur
quod ista visio non sit per aliquam
speciem. Ad quartum dicendum quod verbum philosophi
intelligitur de intellectu qui est omnino
a materia separatus, ut Commentator ibidem
exponit, sicut sunt intellectus ange-
lorum, non autem de intellectu humano.
Alias sequeretur quod scientia speculativa
esset idem quod res scita quod est impossibile.
Ut [illegible] ibidem dicit. Ad quintum dicendum
quod anima est in potentia ut intel-
ligatur, id est ut intelligi possit, non autem
ut percipiatur intelligendo actu
obiectum suum ut dictum est. Ad sextum
dicendum quod anima non cognoscitur per aliquam
speciem abstractam a se, sed per speciem
obiecti sui quae fit forma eius secundum quod
actu. Unde non sequitur. Ad septimum
dicendum quod quamvis anima sit
ipsi similima, non tamen per eam
cognoscit se ipsam ut species
intellectus sicut in materia. Quod
non sequitur [illegible] in ordine
intellectus [illegible] priorum [illegible]

ut commentator dicit in iii de anima. Ad viii
dicendum quod anima et non cognoscibiliter
aliis non sicut medium cognoscendi
sed in quantum per actum anime intelli-
gibiles efficiuntur res materiales.
Ad viii dicendum quod sicut hic scientia de
anima est certissima quia unusquisque in
seipso experitur se animam habere et
actus anime sibi inesse. sed cognoscere
quid sit anima difficillimum est.
Unde philosophus ibidem subiungit quod omnino
difficillimorum est. Ad x dicendum
quod anima non cognoscitur per speciem
a sensibilibus abstractam quasi intelligatur
species esse anime similitudo. sed com-
paratur speciei que a sensibilibus abs-
trahitur in eam natura anime que huius
species recipit sicut ex forma cog-
noscitur materia. Ad xi dicendum quod lux cor-
poralis non cognoscitur per eam sicut
de invisibilibus visibilis et for-
ma quedam dans esse eius actu visi-
bilis. ipsa autem lux que in sole non
cognoscitur a nobis nisi per eius similitudinem in
visu nostro existentem sicut et species
lapidis non est in oculo sed similitudo
eius. Sed non est per esse quod forma lucis
que est in sole sit ipsa eadem in oculo
et similiter lumen intellectus agentis per se
ipsum a nobis intelligitur nisi in quantum
vero speciebus intelligibilibus facit
eas intelligibiles actu. Ad xii dicendum
quod verbum illud philosophi potest dupliciter
exponi secundum duas opiniones
de intellectu agente. quidam enim po-
suerunt intellectum agentem substantiam separa-
tam unam de aliis intelligentiis
et secundum hoc semper actu intelligit sicut alie
intelligentie. Commentator vero ponit
intellectum esse potentiam anime et secundum hoc dicitur quod
intellectus agens non quandoque intelligit et quandoque
non. ita quod intelligendi tempus quando
non est ex parte eius sed ex parte intellectus
possibilis in omni tempore actu quod homo

continuit sicut per omne intellectus agentibus
et intellectus possibilis. intellectus autem
agens non recipit ad ea que ex-
trinsecus sed solum intellectus possibilis
in quantum ad id quod requiritur ad
intelligendum considerationem ex parte
intellectus agentis non deest quod semper
intelligamus sed quantum ad id
quod requiritur ex parte intellectus possibilis
quod nunquam impletur nisi per species
intelligibiles a sensibilibus abstractas.

Nona questio est utrum anima cognoscit
habitus qui in ipsa existunt per essen-
tiam suam vel per aliquam similitudinem. Et videtur
quod per essentiam suam quia Augustinus xii
super Genesim ad litteram dicit glossa
dilectio non aliter videtur presens per ipsam speciem
per quam est et aliter absens per aliquam
imaginem sui similem sed quod in intellectu
cerni potest ab alio magis ab
alio non in ipsa anima et eadem
ratione quilibet alius habitus. Praeterea Augustinus
dicit x de Trinitate quid enim tam
cognitioni adest quam quod menti adest.
sed habitus anime per suam essentiam menti
assunt ergo per suam essentiam cognoscuntur
a mente. Praeterea propter quod unumquodque et
illud magis sed habitus intellectuales sunt causa
quare alia cognoscuntur que habitibus subsunt ergo ipsi habitus per
essentiam suam magis cognoscuntur
a mente. Praeterea omne quod cognoscitur
a mente per sui similitudinem per hoc
cognoscitur quod eius similitudo fiat in mente
sed habitus mentis nunquam fit in ipsa
ergo a mente non cognoscitur
per aliquam similitudinem. Praeterea quanto aliquid
est propinquius menti tanto a mente
magis cognoscitur sed habitus est
propinquior potentie intellective
quam actus et actus quam obiectum
ergo magis cognoscit habitum
quam actum vel obiectum et ita habitum
cognoscit per essentiam suam nullo pacto

vel obiectum. Preterea Augustinus dicit super genesim
ad litteram quod eodem genere visionis
cognoscitur mens et ars. Sed mens
cognoscitur per essentiam suam a mente,
ergo et ars per essentiam suam cognoscitur,
et similiter alius habitus. Preterea sicut se habet
bonum ad affectum, sic verum se
habet ad intellectum. Sed bonum non est
in affectu nisi per aliquam similitudinem,
ergo quemadmodum intellectus cognoscit, cog-
noscit per essentiam, non per similitudinem.
Preterea Augustinus dicit xiii de trinitate: non
sic videtur fides in corde ab eo
cuius est, sicut anima alterius hominis
ex motibus corporis videtur, sed eam
certissima scientia clamat conscientia.
Scientia ergo sic habetur scientia mentibus
fidelium per conscientiam, clamat. Sed
conscientia clamat fides per suam pre-
sentialitatem in eis. Ergo et sic habetur scientia
fidei a mente per essentiam suam
presentialiter menti. Preterea forte
maxime corporeorum est figura. Sed forte
sed habitus in mente existentes sunt
quedam forme mentis. Ergo sunt
menti magis proportionabiles
convenientius in mente. Et eos
cognoscit per essentiam. Preterea intellectus cog-
noscit speciem intelligibilem que est
ipsa, non alia, et cognoscit eam per
aliquam speciem, sed per essentiam suam, quia
sic liceret abire in infinitum.
Hoc autem non est, quia species ipsa intel-
ligibilem format, ergo similiter intellectus
per habitus informatur, non quod eos
per essentiam mens cognoscat. Preterea
habitus a mente non cognoscuntur
nisi visione intellectuali. Sed vi-
sio intellectualis est eorum que per
suam essentiam videntur. Ergo etc. Sed
contra est quod dicit Augustinus x confessionum:
etc. in memoria mea et capio
et amitto et [illegible] in eternalibus
atque [illegible] plenus et talium

quibus vivimus non per ymagines sed
omnia corporum similia per presentiam,
sicut artium sunt per presentiam,
quos non docetur, sicut et affectiones
animi quas et cum animus non patitur
memoria tenet. Item quod videtur quod
affectiones aut cognoscantur non per
sui presentiam, et eadem ratione habitus
virtutum qui sunt huiusmodi affectiones
constituunt. Preterea Augustinus dicit xi de civitate
dei: homines alium sensum interiorem
hominis sensum istos sensus corporis prestantiorem
verum quo iusta et iniusta sentimus,
iusta per intelligibilem speciem,
iniusta per eius privationem. Iusta autem
et iniusta appellat habitus virtutum
et viciorum. Ergo habitus virtutum per
speciem, non per essentiam cognoscuntur.
Preterea cognoscitur ab intellectu per
essentiam quod presentialiter est in intellectu,
habitus autem virtutum non sunt presentia-
liter in intellectu, sed in affectu. Ergo etc. Preterea visio
intellectualis est prestantior
quam corporalis, ergo eadem maiori de-
bet esse. Sed in visione corporali species
quedam non sunt presentia ad rem que per
ipsam videtur. Ergo et habitus qui per vi-
sionem intellectualem videntur non
videntur a mente per essentiam, sed per
aliquas alias species. Preterea appe-
titur nisi quod cognoscitur, ut probat
Augustinus in x de trinitate. Sed habitus autem
appetitur ab aliquo qui ipsos
non habet. Ergo habitus illi cognoscuntur
ab eis non autem per essentiam suam, cum
eos non habeant, ergo per suas species.
Preterea Hugo de sancto victore distinguit in
homine triplicem oculum, scilicet rationis
intelligentie et carnis. Oculus
intelligentie quo deus inspicitur,
et hunc dicit extinctum per peccatum.
Oculus carnis quo istas corporalia
videntur, et hunc per peccatum integrum mansit.
Oculus rationis quo intelligibilia
creata cognoscuntur et hunc per peccatum

fatus e supa qa pte no totalr
intelligibilia cognoscit sz de
quide tamen pte no p ecem cog-
noscit g° z°c ꝑ multo e de g p
sentor mentis p ecem sua qm
hitus tamen p se p't mitt vel mitus
sz pticia de mente no sat
q mentes mea dn p ecem uide
at g° n° hitus p ecem uidetur a
mente quamuis sint ptes p
ad hoc q int'9 quie pōn int'tes
actu integrat requirit q p ad
reducat' i actu et ideo q int'9
int' actu sz hitus ecem nunq' me
pt's mente no reducit int'tu
de poa actu q sic oz q q din
sic p'tes aia actu intellectu
g° hitum ecem nunq ei quo hitus
intelligunt. Sco dz q sic aue
ita z hitus e dup' cognicio.
Vna qua quis cognoscit an
hitus sibi insit. Alia q° cognoscit
quid sit hitus. hec tamen due cog-
nitiones ct hitus alio ordinat
q'm ct aiam cognicio eni
quibus nouit se hre aliquem
hitum presupponit noticiam qua
cognoscit q e hitus i. Non eni
possum scire me hre casti ted
sciam q e castitas. sz e ex pte
aie no e sic multi eni sciunt
se hre aiam qui nesciunt
q'd e aia. et q diu sit de hec rō
q'ta hitus q'm aiam no pci-
pimus i nobis ecem pcipiendo
actus quorum aia et hitus sunt prin
hitus at p ecem sua e pncipium
et actus vnusquisque cognoscit hitus
put e pncipium et actus cognoscit
de eo quid e ut si sciam q
castitas e p qua q's cohibet
se ab illicitis cogitacoibus
venereis exeuntibus sic de castitate

quid e sz aia no e pncipium actuum
p ecem sz p uirtutes suas
vnde p'cipit actibus aie pripue
i ee pncipium talium actuum ut
potencias z cetera. Notum ex hoc
sit aie scil. Loquendo de
hitibus put de eis scimus q sunt
duo i eorum cognicione oz atten-
di s. apprehensio et iudicium
s apprehensionem quidem oz q eorum
notitia obtineat actibus capiat
n° ipsi put p ecem sua apphe-
di z eunq uo ecem eorum sz pote aie
uirtus q e determinata ad obiectum
suum Vnde eq actus pmo et pncipium
i obiectum tendit. In eo a no quiq
i obiectum dirigitur no p'tum p quandam
reditionem sicut uideo q uisus
pmo dirigitur i colorem sz i actu
uisionis sue no dirigitur nisi p
quandam reditionem dum uidendo
colorem uidet se uidere sz ista
reditio incomplete q e i sensu
complete at i int'tu qui redi-
tione completa redit ad cognoscendum
ecem sua. Vnde q at uis i statu
uie h° no cpar ad fantasmata
sicut uisus ad colores ut p3 i
iij° de aia no quidem ut cog-
noscat ipsa fantasmata ut
uisus cognoscit colores sz ut
cognoscat ea quorum sunt fantasmata
vnde actus int'tus in ipso tendit
i ea q p fantasma apprehendun-
tur deinde redit ad actum suum
cognoscendum et ulterius i species z
hitus z potentias et ecem ipsius mentis
Non eni comparatur ad int'tum ut
obiecta p'ma sz ut ea quibus i obiectum
fertur. Judicium at de vnoq3
hitus sic q e nuestra illius cog
at hitus inuenitur aliqua cognicio q hitus ad
ordinatur quidem ad intencionem

cognitionis se habet triplex quia aut
a sensu acceptum vel visu vel au-
ditu sicut cum video utilitatem g-
matice vel medicine aut au-
dimus eam ab aliis et ex hac
utilitate scimus quid est gramatica
vel medicina. Aut quia videmus nihil
cognitionem indiciti quod maius est probatur
in habitibus intellectualibus quae fiunt naturali
ratione creata. Aut quia videmus divinitus
infusum sicut patet in fide et spe et
huiusmodi infusis habitibus et quantum ad illam
cognitionem nobis ex divina illustratione
ovenit intus quia non ab intra
consulit. Sed unum iudicium quod complex
cognitio de natura habitus quae est sed
versus accipimus aut sensui creata
consulimus veritatem. In cognitione
vero qua cognoscimus habitus nobis
insunt duo sunt consideranda scilicet
habitualis cognitio et actualis.
Actualis quidem percipimus habitus
nobis inesse ex actibus habituum
quos in nobis sentimus unde philosophus
dicit in 2 ethicorum quod signum oportet accipere
habituum superveniente delectatione
sed quantum ad habitualem cognitionem
habitus mentis per se ipsos cognosci
dicuntur. Sicut enim fit habitualis co-
gnosci ad exemplum quod ab efficiente
potens progredi in actum cognitionis
eius rei quae habitualiter cognosci
dicitur. Sic hoc habent potius quod habitus per
essentiam suam sunt in mente et mens potest
progredi ad actualem percipiendum
habitus sic est enim in quantum per habitus
quos habet potest producere actum in
quibus habitus actualiter percipiuntur.
Sed quantum ad hoc circa eam
habitus cognoscitiva potentia et affec-
tive. Habitus enim cognoscitive potentiae
est principium ipsius actus quo percipitur
habitus et cognitionis qua percipitur
quia ipsa actualis cognitio ex

habitu cognoscitive potentiae. Sed habitus
affective potentiae est quidem principium
illius actus ex quo potest habitus percipi
non tamen cognitionis qua percipitur
et patet quod habitus cognoscitive ex
hoc quod per essentiam suam in mente consistit
est principium propinquius cognitionis
habitus autem affective potentiae est principium
quasi remotum quod non est causa cognitionis
sed eius unde cognitio accipitur.
Et ideo augustinus dicit quod (...) artes
cognoscuntur per suam praesentiam sed af-
fectiones per quasdam notiones.
Ad primum dicendum quod verbum glose est
referendum ad obiectum cognitionis
et non ad medium cognoscendi
quia scilicet dilectionem accipimus per
dilectionem eius considerandum quo
aliquid eius similitudinem vel ymaginaria
visionem accipit. Ad 2m
dicendum quod pro tanto dicitur quod memoria
melius novit eorum quae in ipsa est
quam eorum quae extra ipsam sunt non quia
intellectus se habeat ad unum rerum
notitiam devenire possit sed
rerum quae in ipsa sunt actualem
cognitionem devenire potest ex
his quae percipit se habere quam in
per aliquod cognoscibile. Ad 3m dicendum
quod habitus non est causa cognoscendi
alia sic quod cognitio alia cog-
noscuntur per sui praesentiam sed causa cog-
noscendi accidentibus sed quia ex habitu
perficitur anima ad cognoscendum
et non est causa cognitionis quae unum
notat per ut unum est causa cognitionis
alterius cognitionis sed quia est causa quo
quodcumque movendum vero recipitur
sicut albedo facit album quamvis
in ipsa non sit alba sed est quo
ad est album similiter et habitus mentis
huiusmodi non est causa cognitionis ut
quod est cognitum sed ut quo aliquid est cogni-
tionis nostrae quod possit magis cognitum

quando ea que per habitum cognoscuntur. Ad xiii dicendum quod habitus non cognoscitur ab anima per aliquam eius speciem a se abstractam sed per species eorum que per habitum cognoscuntur et hoc ipso quod alia cognoscuntur et habitus cognoscitur ut prius commentatum est. Ad xiiii dicendum quod quamvis habitus sit propinquior potentie quam actus tamen actus est propinquior obiecto qui habet rationem cognitivi, propter quod habet rationem prius cognoscendi. Tertio actus per prius cognoscitur quam habitus sed habitus est magis cognitionibus presentia. Ad xv dicendum quod ars est habitus intellectus pertinens quantum ad habitualem noticiam percipit eodem modo ab habente sicut et ceteri scilicet per suam presentiam. Ad xvi dicendum quod motus ut operatio cognoscitiva pertinet percipitur in ipsa intellectu et ideo oportet ad hoc quod ad cognoscendum esse similitudinem aliquam in intellectu maxime si per essentiam suam non cognoscatur ab intellectu ut cognitionibus obiectum sed motus ut operatio affective pertinens incipit ab anima et terminatur ad rem et ideo non requiritur affectu aliqua similitudo rei informans sicut intellectum. Ad xvii dicendum quod fides est habitus intellectus ut patet supra ex hoc ipso quod intellectum inclinat ad actum intellectus ... ipsa fides ... sequitur autem est de aliis habitibus qui sunt in parte affectiva. Ad xviii dicendum quod habitus intellectus est ei magis proportionalis ... sit forma proportionata ad obiectum ... proportio ad ... non autem sicut obiectum ad potentiam. Ad xix dicendum quod intellectus cognoscit speciem intelligibilem non per essentiam suam nec per aliquam speciem sed cognoscendo obiectum cuius est species per quandam reflexionem ut dictum est. Ad xx ...

dicta est. Ad primum in oppositum dicendum quod quamvis beatus Augustinus distinguat tria genera cognoscendi quorum unum est corporum que sunt extra animam de quibus cognitionem habemus non per se ipsa sed per species ... que sunt ... ad ea cognoscenda ut corporum ymagines ... in nobis fiat. Aliud est eorum que sunt in parte intellectiva que quidem per sui presentiam dicit cognosci ... actum intelligendi ... in quo actu est intellectui presentia cognoscuntur. Tertio dicit quod ... per presentiam sui cognoscuntur ... modus est eorum que pertinent ad partem affectivam ...

adggnoscendi actum mentis q sz et
actu affectiue sicut et p affectum
vedit ad appetitum et diligendum
non solum actu affectiue sz et actu
mentis ergo. Ad xvij dicendum q distinctio
que ptinet ad cognicionis pfectionem
non est distinctio qua distinguitur
q intelligitur et quo intelligitur quia
sic diuina cognicio qua se cog-
noscit esset imperfectissima sz est
distinctio qua id q cognoscitur
distinguitur ab omnibus aliis.
Ad xviij dicendum q non habitibus habitus
mentis cognoscuntur non quidem sed
cognicione qua percipimus esse i esse
sz qua cognoscimus quid sunt qua
percipimus aliis inesse q non est p
presenciam sz aliorum ut dictum est. Ad
xix dicendum q oculus videns p tanto
dicitur ipse esse verum intelligentium
creatorem quia intellectus mentis actum nisi
accipiendo a sensibus quicumque intel-
ligibilia sunt excellentiora ra-
tio deficiens intellectus ad intelligendum
cognoscendum actus ea quasi incorp
intellectus phantasmatibus que immediate intelligi-
bilia sunt sua ad actus p essentiam quia
intelliguntur ut dictum est. Ad xxj
dicendum q quamuis deus sit magis
presens menti nostre quam habitus quia
tamen omnibus non cognoscimus
non ita pfecte essentiam diuinam vide
possimus sicut essentiam habitum quia
habitus sunt pportionati speciebus obiec-
tis actibus et sunt per species presenci-
am de deo dicimus pfectum. Ad xx
dicendum q quamuis presencia habitus i
mente non faciat ea actualem
cognoscentem ipsum habitum faciunt tamen
ea actu pfectam p habitum quo
actus eliciatur vnde habitus cognoscitur.

Decimo queritur utrum aliquis possit
scire se habere caritatem et uidetur quod
sic. Quia enim p essentiam intus est certissime
percipitur sz caritas p essentiam est in-

ab habente eam ut augustinus dicit a
p caritas i actibus suis percipi-
delectacionem causat. Sz habitus inte-
moralium percipimus p delectacionem
que i actibus virtutum causantur ut
patet p philosophum in ij ethicorum ergo etcetera. p
augustinus viij de trinitate dicit magis
quis nouit dilectionem qua diligit
quam fratrem quem diligit sz fratrem
quem quis diligit certissime
nouit esse ergo etcetera. p vehemencior
inclinacio caritatis quam cuiuslibet al-
terius inclinant sz alias
virtutes aliquis scit se habere ut dicitur
diuinalium ex phisicis quia inclinatur i
actus pparat habitum habitu
iustitie difficile est agere iniusta
facile uero iusta ut dicitur in v
ethicorum et hac facilitate quis percipit
ergo etcetera. p philosophus dicit in ijo posteriorum
q inconueniens est nos habere nobilis-
simos habitus et nos latent
sz caritas est nobilissimus habitus
ergo inconueniens est dicere q habens caritatem
nesciat se habere eam. p est lux
spiritualis sz ab his qui lucem
pfundi certissime hic ipsum p
tipitur ergo ab habentibus caritatem cer-
tissime scitur q caritatem habent
et sic habere dicere de caritate p philosophus
dicit in ijo ethicorum q virtus est certior
omni arte sz ab habente artem
scit se habere eam q ad habentem virtutem
et qui habet caritatem quamuis in virtute
eorum ecclesiastes. Nemo scit utrum
odio uel amore dignus sit
sz quicumque habet caritatem est dignus
amore diuino pverbiorum viijo. Ego
diligentes me diligo. p si augustinus
iijo de trinitate nulla percipitur diligere
sz aliquis diligit i se caritatem ergo etcetera
sponsa p sapientia certitudinaliter quibus
uiciat. Ad hoc autem uocabo ue
Si uenit ad me non videbo eum.
Sz p caritatem deus inhabitat hominem

Joh. iiij°. Qui manet in caritate in
deo manet et deus in eo. ¶ Ad 9°
dicendum quod ab habente caritatem potest ex
aliquibus probabilibus signis coniecturari
se habere caritatem ut puta cum se ad
spiritualia opera paratum videt et
mala efficaciter detestatur et per
alia que caritas in homine facit.
Sed certitudinaliter non potest scire se
caritatem habere nisi ei divinitus revele(tur)
cuius ratio est quia sicut ex predictis
apparet cognitio qua quis cognoscit
aliquem habitum se habere presupponit
cognitionem eius quod cognoscit de ha-
bitu. quod est eius obiectum ab
habitu scientie non potest a deo summa
iudicium per id ad quod habitus est or-
dinatur quod est habitus illius mensura
hoc autem ad quod caritas ordinatur
est ipse deus super omnia et obiectum et
finis et deus summa bonitas cum
caritas nequit non potest ab scire
ex actu dilectionis quo in se ipso
percipit tamen ad hoc pertingat ut
deo vivat homo sicut ad cari-
tatem requiritur. ¶ Ad primum ergo dicendum
quod caritas per certitudinem inest. in quantum
ipsa per essentiam est principium actus
dilectionis. quorum utrumque cognoscit
et per essentiam suam cognitionibus principium
habere motum nostrorum. Certitu-
dinaliter percipiatur quia actus ille
dilectionis quem in nobis percipimus
sed de quo est perceptibilis non est
sufficiens signum caritatis propter
similitudinem naturalis dilectionis ad
gratuitam. ¶ Ad 2 dicendum quod delectatio
est que in actu vel in quiete consequitur ex ca-
ritate potest et ex habitu aliquo ac-
quisito caritas non est sufficiens
signum ad caritatem demonstrandam
quia ex quibus signis non percipit
ad certitudinem. ¶ Ad 3 dicendum quod
quamvis homo certissime cogno-
scat dilectionem qua diligit fratrem

inquantum est dilectio non tamen certissime
novit eam caritatem esse. ¶ Ad 4 dicendum
quod quamvis inclinationem qua caritas
inclinat ad agendum sentiat quandam
prius antequam habet caritatem non
tamen sufficit ad perfectam perceptionem
caritatis. nec enim potest percipere se
aliquem habitum habere cum sciat perfecte
id ad quod habitus est ordinatus per quod
de habitu iudicatur. et hoc in caritate
sciri non potest. ¶ Ad 5 dicendum quod philosophus
loquitur de habitibus intellectualibus puta
qui si sunt perfecti non patiuntur latere
habentes eos quia de perfectione eorum est
certitudo non enim quilibet scientes sciunt
se scire nec scit se scire nisi certissime cog-
noscat et qui illius certitudinem et qui
in perplexitate aliquid se habere et similiter ad
huius habitum inter quos prudentiam scit
se habitum illum habere. Sed caritate
perfectionem non consistit in certitudine cog-
nitionis sed in vehementia affectionis
et ideo non est simile. ¶ Ad 6 dicendum quod si
habitus in mente habetur dicendum est
accipere similitudinem quantum ad omnia
quantum ad gratia lucis corporalis quamvis ad
hoc cognita se spirituali visione videat
sed quantum ad hoc quod gratia est principium
spiritualis vite sicut lumen certitudinis
corporum est initium quod da(tur) cert(itudinis)
videndi in hiis in fidelibus ut dictum
dicitur et quantum ad aliquas alias
similitudines. ¶ Ad 7 dicendum quod habere
caritatem potest intelligi dupliciter. Uno modo
in vi omnibus. Alio modo in vi nobis
In vi quando omnibus sic enim dicitur
unus habere aliquem caritatem habere
in viat nobis tamen de hoc dico
per caritatem habere et per hoc dicitur
significatur ad dictum. Et tunc
ad affirmationem potest cui apponitur
re dividens scilicet solum in propositionibus
sic ergo cum dicitur homo non est bonum et
malum tamen dicere ego diligo vel
nolo me diligere. vel caritatem
habere sic dicitur me habere caritatem.

fuit in via quidam nominibus ac si
diceret volo hoc quod est michi veritas
et hoc nichil prohibet esse magis tu
scio enim quod est michi hoc veritas
et sic quando hec duo vnum non habent
caritas appetit se caritate hoc
notum esse quod ab sciat sed hoc veritas ca-
ritate sibi quod in viatoribus fuit
in quod habeat caritas ad viam dei
quoniam intellectus dicitur esse certior omni
affectu [illegible] inclinationibus ad
actum non ac etiam [illegible] inclinationibus
utque enim ut dicit tullius in dialogo
ad vnum per modum cuiusdam [illegible]
na ac certitudinis et diuturnitatis pertingit
ad vnum finem [illegible] arbitret per
huiusmodi dicitur quod [illegible]
arte non [illegible] ab se [illegible]
ac hoc in virtute [illegible]

Vnde certio queritur utrum mens
in statu vie possit videre
deum per essentiam et videtur quod sic numeri
xii dicitur de moyse palam et non
per enigmata vidit dominum sed hic
est videre deum per essentiam ergo et cetera
super de xxxiii non videbit me
homo et vivet dicit glosa quod
quidam in hac carne viventibus
sed existimatione virtute ...
...contemplationis acumine
potest etiam divine claritatis vide...
bilitas ac deitatis essentiam
glosa dicit ergo et cetera et huius
intellectus esse sicut nobis hec
sed status vie non impedivit
intellectum quin deum per essentiam videret
ergo et nobis in statu vie deum per
essentiam videre possumus preterea deus in
statu vie intellectualiter visione
cognoscitur vnum ratione [illegible] similia
dei ratione sed intellectualis visio
est per quam res in se ipsis videntur
ut augustinus dicit xii super genesim ad
litteram ergo et cetera preterea philosophus dicit ix de
anima quod anima est quodammodo
omnia quoniam est quodammodo omnia sensibilia

et intellectus omnia intelligibilia sed magis
intellectus est divina essentia intellectus
noster in statu vie sed que philosophus
deum per essentiam videre potest sic et sic
in divina sensibilia sentire
possit in deo est immensa bonitas
et tamen immensa veritas sed divina
bonitas quamvis sit immensa
potest a nobis tamen diligi in statu
vie ergo veritas essentie eius potest
immediate in statu vie videri
preterea intellectus non ad hoc factus est ut
deum videat si ergo in statu vie
videri non potest hoc non est propter aliquid
velamen eius quod videre est dumtaxat
culpe et reatus culpe quod velamen
in statu innocentie non erat et non
erat sed veremur [illegible]
nos ac revelata facie
creatori non velamen ut in quadam
visionem impediunt non potest
quia deus est magis menti interior
quam aliqua creatura ergo in statu vie
deum per essentiam videt mens nostra
preterea omne quod est in alto est et cetera per
modum receptiuis sed deus est
in mente nostra per essentiam sed in mo-
tionibus [illegible] est intelligi ab
ipsa [illegible] quod essentiam per se sit in mente
nostra ut intelligi ergo et cetera preterea cas-
siodorus dicit claritatem inac-
cessibilem sanitatis intellectus huius
intellectus sed mentibus nostra sanat per
gratiam ergo ab huiusmodi gratiam in
statu vie videre potest essentiam divina
que est maxima claritas preterea sic
enim quod de omnibus potest est per se in
quantitate ita enim [illegible]
tamen est per se in tali [illegible] deus
sed enim quod est per se in quantitate est per divina
receptio [illegible] in statu vie
ergo et enim quod est per se in tali in statu
per essentiam sua in statu vie cognoscere
possumus ad visionem requiritur per
videns et visum et medium sed hic

intellectu nostro inveniunt vere essen-
tie divine. Ipsa enim mens nostra cum
essentie divine unita sit ut potest ad
hoc facta, essentia divina adeo propin-
qua mentibus nostris interior et non
deficit. Ex quo quidem mens ad
creaturam quantum convertitur et ad divi-
num creata sit dei similitudo etc.
Augustinus dicit xii confessionum. Si ambo
videmus verum esse quod dicis et ambo
videmus verum esse quod dico, ubi
quod videmus? nec ego utique in te
nec tu in me, sed ambo in ipsa que su-
per mentes nostras est incommutabili
veritate. Sed incommutabilis veritas est
divina essentia quam oportet eum videre
qui ipsam videret. Ergo in statu vie
essentia divina videtur in ipsa se-
cundum veritatem inspicit summam veritatem magis
hic et cognoscit ergo summa veritas
summe cognoscitur. Hec autem est essentia
divina. Ergo etc. Preterea Genesis 32. Vidi
dominum facie ad faciem. Sed contra ad Timo-
theum ultimo: lucem habitat inac-
cessibilem quem nemo hominum vidit
nec videre potest. Preterea Exodi 33. Non vide-
bit me homo et vivet. Glossa ibidem.
In hac carne mortali viventibus videri
potuit deus per circumscriptas yma-
gines et videri non potuit per incir-
cumscriptum lumen eternitatis. Hec autem
lumine est divina essentia. Ergo etc. Responsio:
intelligendum quod intellectus cum quo et spe-
culatur ut philosophus dicit iii° de anima, sed essentia
divina excedit omnem cognitionem et spe-
ciem. Ergo etc. Responsio: plus distat essentia divina
a dono eius quam actus primus ab
actu secundo. Sed quando creatura habet quod ab
videt deum per donum intellectus aut
sapientie contemplativa separa-
tur a corpore quantum ad operationes sensus
que est actus secundus. Ergo si videt deum per
essentiam oportet quod semper a corpore separetur

et actus corporis primi. Sed homo non est
quamdiu homo in statu vie est
constitutus. Ergo non per essentiam statum
vie deum videre potest. Secundo aliqua
actio potest alicui convenire dupli-
citer. Uno modo sic quod illius actionis
principium sit in operante sicut in
omnibus naturalibus operationibus videmus.
Alio modo sic quod principium operationis
illius extrinsecus sit et principium
extrinsecum sit sicut in motibus vio-
lentis et in operibus miraculosis
que fiunt virtute divina, ut
illuminatio ceci, suscitatio mor-
tui etc. Videre enim divinam essentiam statu
vie non potest quoniam visio dupliciter
essentie primo modo. Mens enim
nostra naturaliter cognoscendo fantasmata
respicit, ergo ab eis accipit species
intelligibiles, ut dicit iii°
de anima. Nulla autem species hoc suf-
ficiens est ad representandum divinam
essentiam, quia et cum quelibet aliqua
esse separate tum quod intelligibiles
sunt sensibilibus quorum sunt intelligibiles sunt
intelligibiles species a fantasmatibus
abstracte sunt aliquibus rationibus
ab omnibus separatis in malum
et creaturis et multo magis ab
essentia divina. Non enim est naturali
cognitione quia in statu vie
cognoscimus. Nec divinam nec angelos
per essentiam videre potest angeli tamen
essentiam videre possunt per quasdam
species intelligibiles ab eorum essen-
tia differentes, non autem essentiam divinam
que omnem excedit essentiam
que sic non species creata per quam
sit mens sufficiens ad eam
representandam. Non oportet quod si deus
per essentiam videri debeat quod per nullam
creatam speciem videatur, sed ipsa eius
essentia fiat intellectui forma quo eum
videt. Quod fieri non potest ad hoc

nec tamen illa perfecte est glorie dispona-
tiva. unde sic vidit deum per essentiam per dis-
posicionem infusi luminis pertingentis
... ad terminum vie qui est gloria
tus non tamen ... sicut autem divine
omnipotencie subiecta sunt corpora ita et
mentes. unde sicut potest aliquod cor-
pus producere ad effectus quos dispo-
sitiones [illegible] corporibus non inveniuntur
sicut petrus super aquas ambulavit et
Christus ambulavit quando fecit hoc quod erat dotis
agilitatis [illegible] ita potest mentes
ad hoc producere ut divinam essentiam
videat in statu vie modo quo
videbitur in patria sine hoc quod habitu
glorie perfundatur. cum autem hoc
[illegible] mentis ab [illegible] non [illegible]
desistat quo a fantasmatibus
abstrahitur sic eciam corpus cor-
ruptibile cui datur agilitas
actu non est sibi in actu conveniente
et id illi quod homo deum per es-
senciam videat oportet quod ab actibus
sensuum abstrahatur ut tota
anima colligatur ad divinam essentiam
intuendam. unde et raptus dicitur qui
in superioribus ne abstrahi ab eo
quod sibi [illegible] competebat. sic
ergo sequentem [illegible] fuit in
statu vie deum per essentiam videre
et sic hoc aliquo miraculose
concedatur ut deum per essentiam vide-
at non tamen anima a carne mor-
tali totaliter separata non tamen fuit
totaliter in statu vie ex quo actibus
sensuum caruit quamvis in statu mor-
Moyses talis vite [illegible]. Ad primum et secundum dubium
quod [illegible] augustinus xii super genesim ad
litteram et ad paulinam de videndo
deo [illegible] illis moysi et
[illegible] deum per essentiam vidisse quando
raptus sicut de paulo dicitur
ii Cor. [illegible] ut tamen [illegible]
legifer et doctor [illegible]

Ad 2m dubium quod [illegible] glosa de his quae
actum [illegible] contemplacionis ad se
excessit ut divinam essentiam in rap-
tu videat. unde subiungit de
sapientia qui deum [illegible] videt
huic vite funditus moritur. Ad
3m dubium quod Christus hic fuit singularis
ut esset viator et comprehensor
quod ei competebat ex hoc quod
erat deus et homo. unde in eius potestate
erat omnia quae ad humanitatem per-
tinebant. unde unaquaeque vis eius
et corporis efficacem [illegible] ipse dispo-
nebat. unde nec dolor corporis
contemplationem mentis impediebat
nec fruitio mentis dolorem corporis
minuebat et ideo mens eius luce
glorie illustrata deum per essentiam
videbat ut inde ad inferiores
partes gloria non derivaretur et cetera
erat viator et comprehensor
quod de aliis dici non potest in quibus
ex superioribus viribus redundat
de necessitate ad inferiores et
passiones inferiorum virium su-
periores trahuntur. Ad 4m dubium
[illegible] nisi [illegible] in statu
vie deus cognoscitur ut sciatur
de eo quid est sed quid non est
[illegible] ad hoc eius essentia [illegible]
[illegible] super omnia collocata intel-
ligentis [illegible] cognitio per
aliquas similitudines fiat. unde ait
augustinus refertur [illegible] ad id quod co-
gnoscitur non ad id quod cognoscitur
ut ex superioribus [illegible]. Ad
5m dubium quod [illegible] in statu
vie divinam essentiam aliquo modo cog-
noscere potest non ut sciat de ea
quid est sed solum quia non est. Ad 6m
dubium quod non possumus diligere deum
[illegible] non alio per dilectionem quam
quam ex [illegible] ambe[illegible]

X.

inuisibilia rapiam. Secundo autem possi
bilia in quo statu viuit deus simul de
cognoscere non alio p(er) cognito cog
nosce quam affectus ad intellectu
sequam ubi cognicio oportet quod i
ntip opo affectus intellectum quod at ex
affectibus et ceteris procedens tandem p(er)
uenit et ymago dei cognicionem ali
quam cognoscendo de eo quod non
est affectus fecerit id quod recipitur
affectu sine hoc quod non esset habeat
sed de p(er) omnia media p(er) que
intellectus transiuit. Ad vij dicendum quod
quamuis intellectus non sit sufficiens ad hoc
quod videat deum non tamen naturali
na virtute deum uidere possit
sed plus in gloria sufficit et ideo
omni nec lumine remoto nondum
est quod intellectus deum p(er) essenciam videat
si lumine glorie non illustretur. Ipsa enim
tantum gloria dicit eius diuine uisionis
impedimentum. Ad viij dicendum quod
mens nostra cum intelligit quasi
sicut et p(ri)mum quoddam cum aliis quod
habet esse. Non quamuis in ea sit deus
non oportet quod p(ro)pterea sit ea aut forma intelle
ctus et dauis esse ... et aliis ca
tiuis quamuis autem causatiuis sibi
quod det esse tamen dat cuilibet ca
tiue p(ro)primo modo conditionis et quoniam
ad hoc quod eis omnibus p(er) essenciam p(re)
ponitur esse diuinum dicet diuus
et in modo suo supremo eius. Ad
ix dicendum quod duplex est sanitas in te
una que sanat a culpa p(er) gra
fidem et hec sanitas facit videre
illam incorruptibilem claritatem in
speculo et in enigmate. Alia est
omni culpa et pena et miseria
que est p(er) gloriam et hec sanitas facit
videre facie ad faciem quod due
uisiones distinguuntur i Cor
xiij. Videmus nunc p(er) speculum etc.
Ad x dicendum quod cum ens ... p(er) quam

tus sit idest p(er) essenciam rei cuiuslibet intellig
p(ro)porcionem excedit et ideo in cognicione
cuiuslibet rei p(ro)prium cognoscit. Sed quod
p(ro)prium taliter excedit in p(ro)por
cionalitate cuius alias res sunt p(er)
intellig aliquis cognicionis sufficiens
cognoscere. Et ideo in statu vie cogn
p(er) species a rebus abstractas intellectus
cognoscit quemcumque sufficienter
non autem eius immediatum. Ad xi dicendum
quod quamuis diuina essencia sit p(re)sens
intellectui nostro non est tamen ei coniuncta
ut forma intelligibilis qua intellectus
possit quamdiu lumine glorie non p(er)fi
citur. Ipsa enim mens non habens
facultatem videndi deum p(er) essenciam
antequam p(er)fectio lumine illustretur
et defectus est videndi facultas
et uisionis p(ro)uincia in ...
non solum adest quamuis in tantum ei
inueniatur aliqua creationis similitudo
non tamen quecunque ad creaturam con
tinet quantum ad eum est simili
tudo creationis. Non modo quod p(er) inte(llect)o
nostra fiat in deum. Ad xij dicendum
quod sicut dicit glosa super ps. Diminute
sunt ueritates etc. ab una ueritate
tamen multe ueritates in mentibus
mentibus humanis imprimuntur sicut
ab una facie multe facies
resultant in speculo diuiso vel
uno fracto. Sed hec ergo nobis immi
nentata ad uidendum dicimus sed quod
p(er) eas similitudinem in mente nostra
resultantem de aliquo iudicamus
ut cum p(er) p(ri)ncipia p(er) se nota iudicamus
de conclusionibus. Non non oportet quod ipsa
increata ueritas a nobis p(er) essenciam
videatur. Ad xiij dicendum quod summa
ueritas quantum est in se est summe cog
noscibilis sed ex parte nostra contingit
quod eius cognoscibilis nobis sit p(ro)p(ter)
p(ro)pheti ijo metaph. Ad xiiij dicendum
quod auctoritas illa duplex expo(nitur) in glo

Dns ut mgr de visioe ymma-
giaria. vn d^t mich vidi dnm
facie ad facie. Nō q̄ deus vi-
dei possit. sz forma vidit i q̄
deus ei loqt^r. et illo^s expo
i glo. ggg. de visioe intellectua-
li q̄ua scī dum a vitate ē tote
pione intuent̄ nō quid sit
do de ea quid ē. sz magis quid nō ē.
vn d^t ibi ggg. vi^te sciendo
videt qz qnta ē ipa vitas nō
videt. an qnto se longe esti-
mat qnto appinqt. qz vel illa
ut cingz conspicit nō ea co-
spicit se nō posse sentit.
et p9 pauca subiungit. hi pa
p tota plom sta nō solida
z pmanet visio. sz qd queda
visioib9 ymio faciet di q̄
cui p facie quez agnoscit
cognit dnm dei facie nota.
Quodecio quid invit dnm
ē esse sit p se notum intelli hu-
mano. sic p^a p^rui d^a demra
quo pnt cogitari nō esse et
mi^r q̄ sit. Illa enī st nob p se
nota quoz noti naliter est nob
indita. sz cognitio qndi dnm
omib9 naliter ē insita. ut d^t
damasē. g° rō. p^o deus ē q̄ maius
cogitari nō pt. sz id q̄ pt cogi-
tari nō esse ē maius i° q̄ nō pt
cogitari nō. g° deus pt cogitari
nō esse. p^o deus ē ipa vitas. sz
nō pt cogitari vitē nō esse
qz si pt nō esse sequr ea esse
pt cogitari dnm nō esse. p^o deus
ē ipm esse simul. sz nō pt cogi-
tari quid de se p^o dicit ut q̄
hō nō sit hō. g° nō pt cogitari
dnm nō esse. p^o oīa desiderant
sum bonū. ut boec d^t. sz sū^m at
bonū solus deus ē. g° oīa deside-
rat dnm. sz nō pt desiderari q̄
nō cognoscit. g° quib9 cognito q̄ d
esse ē eius q̄ p ingnosci vitas p^a
cellit omnē vitatē creata. sz
aliqua vitas creata ē a deo ens
q̄ nō pt cogitari nō esse sicut
vitas hz p^oponib9 q̄ affirmat
neg° se simul vā. g° multo mag
pt cogitari vitatē nō esse. g°
deus p^o vig ē ht deus q̄ aia
hūa. sz aia nō pt cogitare se
nō esse g° multo mag pt cog-
tare dnm nō esse. p^o oē q̄ ē p^m
nūc esse futurū. sz vitas ē q̄ p^o
fuit vā ca futura nō ac ū
vitatē. g° nō pt cogitari q̄
p̄ vitas fuit. sz deus ē vitas
g° id. Sz di q̄ i p^osessu e sla
h quid ē simp. q̄ tunc fuerat
esse an q̄ncū esset nō d^t aliq̄
vitatē simp^r sz tunc s q̄. S
ē omne vūz s quid reduci^r ad
aliq vūz simp. sic oē i p forma
ad aliq p formā sit. vitatē
futura eē ē vnz s q̄ optet
ad esse vūz simp^r ē simp. eē
vūz esse dici vitatē eē p^o p^rui
dei p̄pū ē q̄ ē ut pz ergo in
Sz nō pt cogitari ens nō esse
g° nō pt cogitari dnm nō e.
Sz q̄ ē q̄ d^t i ps. Dixit insipi
ens i c. Sz di q̄ dnm esse i hm
intelc9 ē p se notū. sz actu
pt cogitari nō esse. Sz g° de
hijs q̄ nali h̄nt cognoscunt^r
nō pt q̄s eī estimari s motu
vero vnī sic st p^a p^rui. demo
stracōib9 si g° q̄ dni h9 q̄ ē
deū esse pt estimari actu di
esse nō esse p se notū. s. i q̄ st
p se nō cognoscunt^r sine alq̄
deductōe a causatis i q̄b9 s^ci
licet in cognitū eius cognoscun-
tur. ut d^t p^o posteroz. sz dnm esse
cognoscimus

nisi inspiciendo effectus eius. Ro. i.
Invisibilia dei etc. ergo deum esse non
pt esse per se notum. primo quia est homi
tig sua fide ut aug. dicit. Sz
de hiis que sunt fidei dubitatur. pt
dicit etc. de quinque aliis etc. pt
cogitari deum non esse per cognitio
dei ad sapientiam pertinet. sz non
omnes habent sapientiam ergo non omnibus
notum est deum esse per aug. dicit li
de libero arbitrio. quia summum bonum purga
tissimis mentibus cernitur. sz non omnes
habent purgatissimas mentes.
etc. per quinque distinguit ro
pt sine alteri cogitari
sit deum esse possimus cogitare
sine eo quod cogitamus eum esse. sicut
ut dicit boecius de ebdo. sz
dicunt quod esse etc. ergo quod
sicut deo esse deum quod constit
sz multi opinantur deum non esse in
tuqui dicunt deo placere mala
gara Ro. quod et haec ratione
ueniunt quod opinio quidam dicunt deum
ut vaus narrat quod deum esse non
est per se notum etc. per demonstrationem
scitum sz etiam a fide susceptum
et ad hoc deum inducit eos debi
litas rationis quod multi inducunt
ad probandum deum esse. alii dicunt
ut aviceb. quod deum esse per se notum
est sz per demonstrationem scitum. alii non
ut anselmus quod deum esse sit per
se notum tamen non possit co
gitari in intellectu deum non esse quamuis
haec possit exterius proferri verba quibus
profert cogitare in intellectu. per opinio
manifesta apparet. sicut enim hoc
quod deum esse verbis uniuersaliter
et a philosophis probatum quamuis et a non
nullis ad haec etc. rationibus
inducuntur. duarum aliarum opinionum
sequentium utique ad adductas est
enim dupliciter ad per se notum. per se quo

ad nos. et quo ad nos notum est. ad hoc
demonstrationes habere ex effectibus
sumptas. et hoc quidem sit apparet
ad hoc enim quod aliquid sit per se notum
quo ad nos requiritur inesse predicatum sit
de ratione subiecti. tunc enim subiectum co
gitari non potest sine hoc quod predicatum
inesse appareat. ad hoc autem quod sit
per se notum nobis oportet quod nobis sit
cognita ratio subiecti qua concluditur
predicatum in deo esse quod quedam per se nota sunt
omnibus quia sunt propositiones habent termi
nos quorum ratio omnibus non est
ut omne totum maius est sua parte
ex quibus enim scit quid est totum quid est
pars quedam non sunt per se nota sapien
tibus tamen rationes terminorum co
gnoscunt vulgo eas ignorante
et sic boecius de ebdo. dicit
quod duplex est modus communium conceptio
num et quibus omnibus ut si ab
equalibus equalia demas
et talia et que sunt doctorum tamen
ut talia et loco non esse que non
vulgo sz docti approbant. quia sz
vulgi consideratio transcendere
non potest ad rationem incorporalem
pertingat. hoc autem quod est esse in ullius
rationem quod per se includit
cuiuslibet enim rationem esse conceptum ab
eo quod dicitur etc. non dici de
aliquo rationem tamen quod ea sit per se notum
et sic est sz deo esse sunt includit
ideo quod dicitur ratione quidem deo in
quod est esse dicit boecius de ebd. an
et quod dicit avicenna. et ideo per se
et per se notum sz quidditas
dei non est nobis nota quo ad nos
deum esse non est per se notum sz indi
get demonstratione sz in patria ubi
essentiam eius videbimus multo amplius
erit per se notum deum esse quam nunc
sit per se notum quod affirmatio et negatio
non sunt simul vera etc. tamen utique probatio
ad ad. primum dicendum quod ad illud sequitur ratione etc.

ad ro[ne]s

Ad primum dicendum quod cognitio existendi
dei dicitur omnibus naturaliter insita
quia omnibus naturaliter est insitum vel
unum pueri ad cognoscendum
deum esse. Ad 2m dicendum quod vox in pre-
dicat si esset ex parte principii quia non
est per se notum non autem quod potest co-
gitari non esse ex parte eius a
qui sumus deficientes ad
cognoscendum ea que sunt in se notissi-
ma. Unde hoc quod deus potest cogitari
non esse non impedit quin sit
quo maius cogitari non possit.
Ad 3m dicendum quod veritas super eius
fundatur, unde sit eius esse con-
est per se notum ita et veritatem esse
licet autem est per se notum nobis esse
aliquid per se de quo sit tamen omnibus
certis quorum vel fidebant [illegible]
probatur demonstrando probet,
unde non est per se notum nobis. [illegible]
omnia per se unde esse unde non sequitur quod
deum esse sit per se notum. Ad 4m
dicendum quod vox ista predicet si hoc nobis
esset per se notum quid deitas sit
esse dei quod quidem modo non est
nobis notum per se sed deum per con-
sequens indigemus ad hoc
aut demonstratione vel fide. Ad
5m dicendum quod summum bonum desidera-
tur dupliciter. Uno modo sicut est est quo ita
desiderant summum bonum. Alio modo
sicut similitudo est omnia desiderant
summum bonum principaliter est desiderabile
summum quodam [illegible] similitudo summi boni
invenitur. Unde ex hoc non potest haberi
quod deum esse quod est summum bonum per
se sit per se notum. Ad 6m dicendum
quod omnis veritas creata e-
cedat omnem veritatem creatam,
non tamen sequitur veritatem creatam esse
nobis magis notam, causa est quia est
magis nota in se et magis quo ad
alios est prima. Ad 7m dicendum quod cogitando
non excipit intellectum duplicem
uno modo sicut habet solam apprehensione

cadat et non prohibet quod quis cogitet
se non esse sicut cogitat aliquis se
non fuisse et sic quilibet potest solum
in apprehensione cadere ad esse eorum
et illius potest quia unum eorum excludit
aliud. Alio modo ita quod huic
apprehensioni assensum adhibeat
et sic potest cogitare se non esse
assentit hoc enim quod cogitat ad
percipit se esse. Ad 8m dicendum quod
quamvis sit verum fuisse prius est fu-
turum esse non tamen supposito quod ad
tunc fuit quidem dicitur fuisse futurum
sed hoc ponatur per impossibile aliquid
fuisse et non tali ponens sicut
est verum in multis tamen ista communiter
non solum esse est et non esse quod de-
ceret et non esse sit quod verum
dicere et non potest quod veritas esse non
fundatur malum et sic est. Ad 9m
dicendum quod id quod est verum si quid reduci-
citur ad verum vel veritatem simpli-
citer esse verum esse non autem aliter.
Ad 10m dicendum quod quamvis non sit dei
sit quod esse non est per se notum
verum non est. Ad primum quoniam
dicendum quod Anselmus in prologo ita expo-
nit quod in prosperitatibus suis dixisset
tordeno est deo nunc quod hoc non
cogitavit non quantum interiori voce
cogitando potuit. Ad 2m dicendum
quod cognoscitur quo ad habitum et actum
per se notum et non per se notum. Ad
3m dicendum quod hoc est ex defectu cog-
nitionis nostre quod deum cogitare
non possumus nisi ex effectibus
unde per se non excludit quin per se
sit per se notum. Ad 4m dicendum quod ad
hoc quod cognoscatur ad esse non oportet
quod sciatur quid sit per diffinitionem sed quod
significet per nomen. Ad 5m dicendum
quod in quibus fides certissime cognoscuntur
sicut certitudo imperat firmitatem adhesionis

nihil enim credens firmius adheret quam hiis que per fidem tenet. Non autem cognoscitur certissime. Et quia etiam de quietacione intellectus que est in cognitione imperfecta. Cum enim credens assenciat hiis que credit non propter euidentiam. Et quia intellectus eius sit terminatus ad certa, dubitatiua uirtute aliquo modo pertinens. Sed cum non totaliter quiescat intellectus ad hoc quod illis creditis assenciat, et inde est quod de hiis que sunt fidei pertinet motus dubitationis insurgere in credente. Ad secundum dicendum quod sapiencia non consistit in hoc solum quod cognoscit deum esse, sed hoc quod ascendimus ad cognoscendum de eo quid est, quantum est ad proprietates, et ab omnibus aliis distinctum. Appropinquat cognitioni qua cognoscit quid est. De hac autem cognitione auctoritas Augustini quam inducunt. Ad tertium, ad quintum, ad sextum, ad septimum dicendum quod causa quare aliqua distincta non possunt cogitari ab inuicem separata est quia non separatim cogitari possunt. Quamuis enim deus cogitari possit sine hoc quod eius bonitas cogitetur, non tamen potest cogitari aliquid quod sit deus et non sit bonus. Unde ad distinguendum quod est et esse non ... quod possit cogitari non esse. Ad nonum dicendum quod de quo non solum cogitatur effectum ... sed etiam aliis sine effectibus. Unde dato quod ab aliquo non cognosceretur ut ... non ... cognoscatur, potest esse quod in effectibus eius cognoscatur esse effectus, sit eius causa, quamuis incognitum esse non potest.

Articulus tredecimus

Tertiodecimo queritur utrum per naturalem racionem possit cognosci trinitas personarum. Quod non, uidetur, in Unissilia ... super illud ... ad parem patris semper uenerat, uel ad personam filii diuinitatis ad patrem

... per naturalem cognitionem cognoscit quod in deo est potentia perfectissima. Et tamen potencia ... patri attribuitur. Ad potentiam est generatiua. Ergo per naturalem racionem possumus scire quod in deo est potentia generatiua. Sed potentia generatiua in diuinis determinat distinctionem personarum. Ergo per naturalem racionem possumus cognoscere distinctionem personarum. Quia ad potentiam generatiuam sit, sicut per se ordine oportet esse ordo personarum. Sed intellectus omnibus que conuenit personis, conuenit et cetera agens per intellectum pertinet ... intellectum ... intelligere ... intellectiua potentia est prima personarum. Sed potentia intellectiua est potentia generatiua, quia omnis intellectus gignit sui noticiam. Ergo ... omne equiuocum reducitur ad uniuocum, sicut multitudo ad unitatem. Sed processio creature a deo est processio equiuoca, cum creatura non conueniat cum deo in nomine et racione. Ergo per naturalem racionem potest sciri in deo processionem uniuocam, secundum quam deus a deo procedat, que ponitur secundum processionem personarum in diuinis. Item dicit Glossa super ... Apocalipsis quod nulla secta fuit que tres personas patris ... ... personas patris si ponere filium non habere ... secta philosophorum qui naturali cognitione deum cognouerunt posuerunt patrem et filium in diuinis. Item sicut dicit Boecius in arismetica sua, omne equaliter ... equalitas sine ... creatura ... causa est inequalitas. Ergo hac inequalitate ... deo equaliter ponere ... ibi equalitas ... distinctio

gr n̄ de equalis sic n̄ silis sic
d' hylari⁹ q' d' ic e ronalis lo
ad h' puenit q' d' e summa
iocunditas s; intelligibiliu e
summa iocunditas sine socio
ut hoc q' d' ic e p'nalis vo
itatoze puenit ex simili
tate s; i tatoie inuenit simili
tatoib non soli quantu ad cen
lia attributa s; e q'm ad ppa
p'r go r' phi nō habuerunt
cognitionem de deo u' p'nalem
vonn s; aliq phi puenerunt ad
cognitionem trinitatis vn̄ i p'
ce tinua d' p homo nunq
adhibuimus nos metipos
magnificare go r' e aug'
narrat x. de ci. dei qd porz
phi⁹ phc posuit deum patrez
e filium ab eo genitum. Eti
li. q fe d' q' i libris plonicoz
quidam invenit. In pn̄a erat
ubu' usq; ibi ubu caro factu
e exclusive et quia ubi mai'
oin trinitas pn̄s. Contra eo
d' hebr' xi. fides e subs' re
rum non appentium vel ...
... se appentia s; trinitas
ad articulos fidei ptinet
go r' e q' q' fides non h'
inditur rone s; i fide ... pri
mitiu consistit ...
q' trinitas pn̄s d' ... q' ...
Uno q'm ad ppa quib' dis
tinguntur p' t' ... ... gnitis
... trinitas ... ...
alio peculia q' p' ... appria
sicut po ... ... p talia
trinitas pfte ... ... non pt
q' trinitate remota pmetu
ista remanet i diuinis s'
trinitate supposita h' attributa
ppria aliqui silit ad ppa pn̄e
appani psois s; aut psois

appata n̄ali cognitione cognosci
pnt ppa aut pn̄s ne cognitione
vo est q' d' agit n̄ pt
aliq actio pgredi ad quas e
cognita extendere non pnt
sic ars fabrilis non pt edifi
catio q' ad hunc effectum non se
extendit fabrilia instra
mentia at pri na demonstratois
ut quum dei de quo est i nob
ci instrumenta q' agentibus
lumen nob' inget ro naturale
ad nullius cognitionem ronia
naturalis pt pteng' ad q' se pa
pncipia non extendunt, pore at
cognicio pnci ... e a ssibus ortu
h' ut p' p phm' in p' posteriore
Ex ssibilib' at n̄o pt puenir'
ad ppa pn̄s sic ex effectibus de
uenit ad tas q' omes q' i
diuinis c̄ali te h' ad eum pt
tu deus p eum sua e creatur
ppa at psonarum e relaco
quia psoe non ad tas s; ad
inuicem refunt. Ron̄ naturali cog
nicio dei ppa pn̄s deuenire non
possumus. Ad pmu' d' q' ex
po' i glo ... sunt ... appata
ps' n' s; ppa. Ad 2m d' q' porz
intellectu ... pna poz fat
naturali rone considerauit n̄o at
hac pom intellectua ... pom
... ... deo sit
idem intelligens e intellectu et
intellectionis ro naturalis n̄o cogit
ponere q' deus intellectudo ad
gignat a se distinctum. Ad
3m d' q' omnib' multitudo supi
ponit aliqui unum ... ... coquoto
omnib' unitu ... no ... ...
... ... psuppo ... ...
unitu ... ...
naturale ... ...
non est ... ... h' ...

xi

unum cum unumquodque habet taliter ve-
ritatis spiritualibus ad esse tamen sin-
gulis quod esse non potest ratio vero non sequitur.
Ad quintum dicendum quod gloriantur de scientia
hereticorum qui ex creatura perdiderunt
unum in eis non includuntur secte
gentilium. Ad sextum dicendum quod in non sup-
posita pro distinctione esse ponere
equalitatem in divinis quia eius bonitas
sive sapientie equalem esse dicimus
vel dicendum quod equaliter duo considerantur
scilicet equalitas et equaliter suppo-
sita equalitatem unitatis aliorum
non proportionum ab unum. Unde homo
ex parte ista equalitas inequaliter pro-
cedit sicut unitas numerus. Sed supposita
equaliter sequitur multitudo
non supposita inequalitate alias
oportet autem omnem unitatem dualitatem
precedere quia dualitas prima inequa-
litas ut unitas non est dualitas
inequalitas. Ad vi dicendum quod verbum
Boecii est intelligendum de illis que
non habent in se perfectam bonitatem sed
unum indiget alterius amminiculo
unde iocunditas non perficitur sine
socio, sed ipse deus in se habet plenitudinem
iocunditatis. Unde ad eius iocunditatem
plenam non oportet ponere consortium.
Ad vii dicendum quod quamvis in creaturis inve-
niantur aliqua similia personis quantum ad
propria non tamen ex illis similibus potest con-
cludi ita esse in divinis quia ea que in
creaturis inveniuntur distincta in
creatore sine distinctione inveniuntur.
Ad viii dicendum quod Abrahe licet non in-
notuerit mysterium in deo sed ut tamen de
perfectione trinitatis unius ex hoc quod
antiquitus sacrificiis et orationibus
mysterium trinitatis observabat. Ad
ix dicendum quod verba illa philosophorum intel-
ligitur quantum ad appropriata non
Questio est quantum ad propria. xi
de magistro et primo queritur utrum homo
possit docere et dici magister vel solus
deus. Et videtur quod solus deus doceat
et magister dici debeat. Mathei
23: Unus est magister vester et precedit
nolite vocari rabbi. Super quo glossa
ne divinum honorem hominibus tribuatis
aut quod dei est vobis usurpetis.
Ergo magistrum esse et docere solius
dei convenit. Preterea si homo docet non
nisi per aliqua signa quia si etiam rebus ipsis
aliquid docere videatur ut puta
si aliquo querente quid sit ambulare
aliquis ambulet. Tamen hoc non sufficit ad
docendum nisi signum aliquod adiungatur
ut Augustinus probat in libro de magistro
et probat eo quod in eadem re plura
conveniunt. Unde nesciretur quantum
ad quid demonstratio de re illa
fiat utrum quantum ad substantiam
vel quantum ad accidens aliquod eius.
Sed per signum non potest deveniri in
cognitionem rerum quia rerum cognitio
potior est quam signorum. Cum signorum
cognitio ad rerum cognitionem
ordinetur sicut ad finem. Effectus
autem non est potior sua causa. Ergo nullus
potest tradere alicui cognitionem
aliquarum rerum et ita non potest eum docere.
Preterea si alicui aliquarum rerum signa
proponantur per hominem aut ille cui
proponuntur cognoscit res illas
quarum sunt signa aut non. Si quidem
res illas cognoscit de eis non
docetur. Si vero non cognoscit, ig-
noratis autem rebus nec signorum
significationes cognosci possunt. Quia enim nescit
hanc rem que est lapis non potest scire
quid hoc nomen lapis significat.
Ignorata autem significatione signorum
non potest per signa aliquid addiscere. Si igitur
homo nihil aliud faciat ad doctrinam
quam signa proponere, videtur quod homo ab
homine doceri non possit. Preterea docere

na eqm sciam i aliq do cac
ß scies ßn emtq sig at ssle a
quig solu^o n^r ho posse doce
no puenunt usq3 ad ptem
intellectiua ß sistunt i po ssi
tia go ho ab homie doceri
no pt p si sciat vno ta ab
alio aut scia meat addisce
ti aut no meat si no meat t
i homie vno ab alio cat
go vng ho i alio sciam cat
q e impglt Si at meat
aut meat i actu pfco t sic
cari no pt q q e no fit a
meat si rom seminale rom
at seminales p naz uiutute
cat ai actu educi put ß a
deo solo nemiserunt ut dt
aug sup gen ad lit go re
linquit q vng ho alium ho
doce possit p scia quodda
actus e actus at no trs
mutat sbm cu go doctna
n^r a ccuideat nisi trssusio
scie de mgro i discipli vng
alium doce no pt p Ro x
sup c ssides ex auditu dt
glo licet deg intg doceat
pco tn intg annuntiat
scia at intg i mete ca No
bit extiq ssu go ho a solo
deo doce no ab alio hoie
p aug dt i li de mgro solg
deg cathedm ht i celo qui
uitate docet i tris alig
ho sic se ht ad cathedra
sic agricola ad arbore
agricola at no e fcor arbo
ris ß cultor go n^r ho pt d
ci dator scie ß ad sciaz dis
positor p si ho omnis doctor
bz q i utate doceat ß qui
aug docet utate mete
illuiat cu utas sit lumie

metis go ho mete illuiab si
docet ß hc e spu deg sit
qui illuiat omne ho ve i
hunc mund Jo i go no pt aliq
us doce p si vng ho alium do
cet oz q sfaciat eu de po
sciente actu scientem go oz q
eg scia educat de po i actu
Oz at de poi actu educit
notice e q3 imute go scia ul sap
mutabit q e q aug q vli hoxxiii
qo q quidq sap accidens
hoi no ipa muit pt ß hoiem
mutat p sciam aliud est
q des spt divini aia cu scia
ee dicit assimilat scientem
ad scitum ß vng ho no pt i
altig aia describe simili
tudines sic n^r intig opane
tipo q solg d e go vng ho
alium doce no pt p bac q dt
i li de opola q p doctna
solummo omnes hois excitat
ad sciend ß e qui excitat
intellm ad sciend no facit eu
sciens sic e qui excitat aliq
ad uidendu corpus no fat
eu uide go vng ho no fat
alium scie et ita no p ppe pt dici
q eu doceat p ad sciam
requit cgnicois certo alit
no e scia ß opio ul credulit
tas ut aug dt i li de mgro
Oz vng ho no pt i alio cer
titudine faci p sg ssilia q
ponit q omne i ssu mag e
est obliquu co q e i intel
ectitu da at ssf sit ad a magl
rem go vng ho alium doce
no pt p ad sciam no requid
ratus intellecte ssce rd
neuter pt i vno hoie ab alio

causam, quia oportet quod homo ad addiscendum causet;
cum huiusmodi formae simplices non
videantur posse produci nisi per creationem,
ergo homo non potest in alio scientiam causare
et non docere. Similiter potest formare
mentem hominis nisi solus deus, ut Augustinus
dicit; scientia autem quaedam formatio mentis est;
ergo solus deus in alio scientiam creat.
Praeterea sicut culpa est in mente, ita ig-
norantia; sed solus deus purgat
mentem a culpa, Isaiae 43: Ego sum
qui deleo iniquitates tuas propter
me; ergo solus deus purgat mentem
ab ignorantia. Praeterea cum scientia sit certi-
tudinalis cognitio, ab illo aliquis
scientiam accipit per cuius locutionem
certificatur. Non autem certificatur aliquis
ex hoc quod audit hominem loquentem,
alias oporteret quod quidquid alicui
ab homine dicitur, ei pro certo constaret.
Certificatur autem solum secundum quod interius au-
dit veritatem loquentem, quam con-
sulit etiam de hiis quae ab homine
audit, ut certus fiat. Ergo homo non
docet, sed veritas quae interius loquitur, quae deus
est. Praeterea nullus per locutionem alterius ad-
discit illa quae ante locutionem etiam
interrogatus responderet, sed discipulus
antequam ei magister loquatur responderet
interrogatus de hiis quae magister
proponit. Non enim doceretur ex lo-
cutione magistri nisi ita se habere cog-
nosceret sicut magister proponit.
Ergo unus homo non docetur per locutionem
alterius. Sed contra est quod dicitur II Thimothei I:
in quo positus sum ego praedicator
et magister; ergo homo potest esse et dici magister.
Praeterea II Thimothei III: tu vero permane in hiis
quae didicisti et credita sunt tibi;
glossa: a me tamquam a vero doctore.
Et idem quod prius. Responsio: dicendum quod eadem
opinionum diversitas invenitur in tribus, scilicet in
eductione formarum in esse et in acqui-
sitione virtutum et in acquisitione scientiarum.
Quidam enim dixerunt formas omnes

sensibiles esse ab extrinseco agente, quod est substantia
vel forma separata, quam appellant
datorem formarum vel intelligentiam
agentem; et quod omnia inferiora agentia
naturalia non sunt nisi sicut praeparantia
materiam ad formae susceptionem.
Similiter et Avicenna dicit in sua Metaphysica
quod habitus honestatis non est actio
nostra, sed actio prohibet eius contrarium
et adaptat ad illum, ut adveni-
at hic habitus a substantia perficiente
animas hominum, quae est intelligentia
agens vel substantia ei consimilis. Similiter
et ponunt quod scientia non efficitur in
nobis nisi ab agente separato; unde
Avicenna ponit in VI de naturalibus
quod formae intelligibiles effluunt
in mentem nostram ab intelligentia
agente. Quidam vero e contrario opi-
nati sunt, scilicet quod omnia ista rebus
essent indita nec ab exteriori
causam haberent, sed solummodo per ex-
teriorem actionem manifestarentur.
Posuerunt enim quidam quod omnes formae
naturales essent actu in materia la-
tentes, et quod agens naturale nihil aliud fa-
ceret quam extraheret eas de occulto in
manifestum. Similiter et aliqui
posuerunt quod omnes habitus virtutum
nobis sunt inditi a natura, sed per exercitium
operum removentur impedimenta
quibus praedicti habitus quasi occultabantur,
sicut per limationem aufertur rubigo,
ut claritas ferri manifestetur.
Similiter et aliqui dixerunt quod anima
est omnium scientiarum concreata, et per huiusmodi
doctrinam et huiusmodi scientiae exteriora
adminicula nihil fit aliud nisi quod anima
deducitur in recordationem vel in
considerationem eorum quae prius scivit, unde di-
cunt quod addiscere nihil est aliud quam re-
minisci. Utraque autem istarum opinionum
est absque ratione. Prima enim opinio

excludit causas propinquas dum effectus omnes in inferioribus provenientes solis primis causis attribuit, in quo derogatur ordini universi qui ordine et connexione causarum contexitur, dum prima causa ex eminentia bonitatis sue rebus aliis confert non solum quod sint sed etiam quod cause sint. Tertia est opinio in idem quasi incidens redit; tunc enim immovens probabilius non sit nisi movens per accidens, ut dicitur VIII Physicorum. Quidam dixerunt inferiora agentia non faciunt nisi producere de occulto in manifestum, removendo impedimenta quibus forme et habitus virtutum et scientiarum occultabantur. Sequitur quod omnia inferiora agentia non agant nisi per accidens. Et ideo secundum doctrinam Aristotelis mediam viam inter has duas tenendo dicitur quod omnibus predictis forme naturales preexistunt quidem in materia non in actu ut alii dicebant, sed in potentia solum, de qua in actum reducuntur per agens extrinsecum proximum, non solum per agens primum, ut alia opinio ponebat. Similiter etiam secundum ipsius sententiam in VI Ethicorum virtutum habitus ante earum consummationem preexistunt in nobis in quibusdam naturalibus inclinationibus, que sunt quedam inchoationes virtutum; sed postea per exercitium operum adducuntur in debitam consummationem. Similiter etiam dicendum est de scientie acquisitione, quod preexistunt in nobis quedam scientiarum semina, scilicet prime conceptiones intellectus, que statim lumine intellectus agentis cognoscuntur per species a sensibilibus abstractas, sive sint complexa sicut dignitates, sive incomplexa sicut ratio entis et unius et huiusmodi, que statim

intellectus apprehendit. In istis autem principiis universalibus omnia sequentia includuntur sicut in quibusdam rationibus seminalibus. Quando ergo ex istis universalibus cognitionibus mens educitur ut actu cognoscat particularia, que prius in potentia et quasi in universali cognoscebat, tunc aliquis dicitur scientiam acquirere. Sciendum tamen quod in rebus naturalibus aliquid preexistit in potentia dupliciter: uno modo in potentia activa completa, quando scilicet principium intrinsecum sufficienter potest perducere in actum perfectum, sicut patet in sanatione, ex virtute enim naturali que est in egro eger ad sanitatem perducitur. Alio modo in potentia passiva, quando scilicet principium intrinsecum non sufficit ad educendum in actum, sicut patet quando ex aere fit ignis, hoc enim non potest fieri per aliquam virtutem in aere existentem. Quando igitur preexistit aliquid in potentia activa completa, tunc agens extrinsecum non agit nisi adiuvando agens intrinsecum et ministrando ei ea quibus possit in actum exire, sicut medicus in sanatione est minister nature, que principaliter operatur, confortando naturam et apponendo medicinas quibus velut instrumentis natura utitur ad sanationem. Quando vero aliquid preexistit in potentia passiva tantum, tunc agens extrinsecum est quod educit principaliter de potentia in actum, sicut ignis facit de aere, qui est potentia ignis, actu ignem. Scientia ergo preexistit in addiscente in potentia non pure passiva sed activa; alias homo non posset per seipsum acquirere scientiam. Sicut ergo aliquis dupliciter sanatur: uno modo per operationem nature tantum, alio modo a natura cum adminiculo medicine; ita etiam est duplex modus acquirendi scientiam: unus quando naturalis ratio per se ipsam devenit in cognitionem ignotorum

et hic modus dicitur inventio. Alius quando
rationi naturali ab extra aliquis adminiculatur,
et hic modus dicitur disciplina. In
his autem quae fiunt a natura et arte eo-
dem modo operatur ars et per eadem media qui-
bus et natura. Sicut enim natura in eo
qui ex frigida causa laborat, cale-
faciendo inducit sanitatem,
ita et medicus; unde et ars dicitur imi-
tari naturam. Et similiter contingit in scientiae
acquisitione, quod eodem modo docens alium
ad scientiam ignoti deducit sicut
aliquis deducit seipsum in cognitionem
ignoti. Processus autem rationis perve-
nientis ad cognitionem ignoti in
inveniendo est ut principia quae per se
nota applicet ad determinatas
materias, et inde procedat in aliquas
particulares conclusiones, et ex his in
alias. Unde et secundum hoc unus alium dicitur
docere, quod istum decursum rationis
quem in se facit ratione naturali alteri expo-
nit per signa, et ratio naturalis discipuli per huiusmodi
sibi proposita sicut per quaedam instrumenta
pervenit in cognitionem ignotorum.
Sicut ergo medicus dicitur causare sa-
nitatem in infirmo natura operante, ita
et homo dicitur causare scientiam in alio
operatione rationis naturalis illius, et hoc est
docere. Unde unus homo alium docere
dicitur et eius esse magister. Et secundum hoc dicit philosophus
in primo Posteriorum quod demonstratio est syllo-
gismus faciens scire. Si autem aliquis
alicui proponat ea quae in principiis
per se notis non includuntur, vel
includi non manifestantur, non
faciet in eo scientiam, sed forte
opinionem vel fidem, quamvis hoc etiam
aliquo modo ex principiis innatis
causetur. Ex ipsis enim principiis per
se notis considerat quod ea quae ex
eis necessario consequuntur sunt certitu-
tenenda, quae vero eis sunt contraria to-
taliter respuenda; aliis autem assensum
praebere potest vel non. Huius autem
rationis lumen, quo principia huiusmodi sunt
nobis nota, est nobis a Deo indi-
tum, quasi quaedam similitudo increatae ve-
ritatis in nobis resultantis.
Unde, cum omnis doctrina humana ef-
ficaciam habere non possit nisi ex
virtute illius luminis, constat quod solus
Deus est qui interius et principaliter docet,
sicut natura interius et principaliter sanat;
nihilominus tamen et sanare et docere proprie dicitur
modo praedicto. Ad primum ergo dicendum quod quia Ad 1m
dominus praeceperat discipulis ne vocarentur
magistri, ne hoc prohibi-
tum esse absolute [diceretur], glossa exponit
qualiter hoc prohibitum sit intelligendum.
Prohibetur enim hoc modo hominem vo-
care magistrum ut ei principalitatem
magisterii attribuamus, quae Deo com-
petit, quasi in hominum sapientia spem
ponentes, et non magis de his
quae ab homine audimus divi-
nam veritatem consulentes, quae in
nobis loquitur per suae similitudinis
impressionem, qua de omnibus possumus
iudicare. Ad secundum dicendum quod cognitio +
rerum in nobis non efficitur per cognitionem
signorum, sed per cognitionem aliarum
rerum magis certarum, scilicet principiorum,
quae nobis per aliqua signa proponuntur
et applicantur ad alia quae prius erant
nobis ignota simpliciter, quamvis cognita
secundum quid. Cognitio enim principiorum facit in nobis scientiam
conclusionum, non cognitio signorum.
Ad tertium dicendum quod in rebus de quibus per signa +
edocemur, cognoscimus quidem quantum
ad aliquid, et quantum ad aliquid ignoramus,
ut puta si doceamur quid est ho-
mo, oportet quod de eo praesciamus aliquid, scilicet
rationem animalis vel substantiae vel saltem
ipsius entis, quod nobis ignotum esse non
potest. Et similiter si doceamur aliquam con-
clusionem, oportet praescire de subiecto et passione
quid sunt, praecognitis principiis per quae conclusio docetur.

precognitis, omnibus cum disciplina
fit ex preexistenti cognitione ut
dicitur i primo posteriorum. Unde non
sequitur. Ad 4m dicendum quod ex sensibilibus
signis que in potencia sensitiva recipiuntur
intellectus accipit intenciones quibus
utitur ad scienciam in seipso faciendam
proximum enim sciencie effectivum non sunt
signa sed ratio discurrens a principiis
in conclusiones ut dictum est. Ad 5m
dicendum quod in eo qui docetur sciencia pre-
existebat non quidem in actu
completo sed quasi in racionibus seminalibus
secundum quod universales concepciones quarum cog-
nicio nobis naturaliter insita est quasi semina
quedam omnium sequencium cognitorum
quamvis autem per virtutem creatam raciones
seminales non hoc modo educantur
in actum quasi per aliquam virtutem
creatam infundantur. Tamen id quod est in
racionibus seminalibus virtualiter per accionem
creatarum virtutum in actum educi potest
Ad 6m dicendum quod docens non dicitur trans-
fundere scienciam in discipulum quasi
eadem numero sciencia que est in magistro in
discipulo fiat sed quia per doctrinam
fit in discipulo sciencia similis ei que est in
magistro educta de potencia in actu
ut dictum est. Ad 7m dicendum quod sicut
medicus quamvis exterius operetur
natura sola interius operante dicitur
facere sanitatem ita et homo dicitur
docere veritatem quamvis exterius
annunciet deo interius docente.
Ad 8m dicendum quod augustinus libro de
magistro per hoc quod probat solum deum doce-
re non intendit excludere quin homo
exterius doceat sed quod solus deus
docet interius. Ad 9m dicendum quod ho-
mo vere dici potest doctor docens ve-
ritatem et illuminans mentem, non quidem
illuminans quasi lumen racioni infun-
dens sed quasi lumen racionis coadiuvans
ad sciencie perfectionem per ea que exterius
proponit secundum quod dicitur ephe. 3o

michi omnium sanctorum minimo data
est gracia hec illuminare etc. Ad 10m dicendum
quod duplex est sapiencia scilicet creata et increata
et utraque homini infundi dicitur et
sic homo in melius mutatur proficiendo
Sapiencia vero increata nullo modo mutabilis est
creata vero in nobis mutatur per accidens
non per se. Est enim eam conside-
rare dupliciter. Uno modo secundum habitudinem ad res
eternas de quibus est et sic omnino est
immutabilis. Alio modo secundum esse quod habet in subiecto et sic per accidens
mutatur subiecto mutato de potencia habente
sapienciam in actu habentem. Forme enim
intelligibiles ex quibus sapiencia consistit
et sunt rerum similitudines et sunt forme perficientes
intellectum. Ad 11m dicendum quod in discipulo
describuntur forme intelligibiles ex
quibus sciencia per doctrinam accepta
constituitur immediate quidem per intellectum
agentem sed mediate per eum qui docet
proponit enim doctor rerum intel-
ligibilium signa ex quibus intellectus agens
accipit intenciones intelligibiles
et describit eas in intellectu possibili. Unde
ipsa verba doctoris audita vel
visa in scripto hoc modo se habent ad cau-
sandum scienciam sicut res que sunt extra
animam quia ex utrisque intellectus agens
intenciones intelligibiles accipit
quamvis verba doctoris propinquius
se habeant ad causandum scienciam quam
sensibilia extra animam existencia
inquantum sunt signa intelligibilium intencionum.
Ad 12m dicendum quod non est simile de intel-
lectu et visu corporali. Visui enim corporali
non est vis collativa ut ex quibus-
dam suorum obiectorum in alia perveniat
sed omnia sua obiecta sunt ei visibilia
quam cito ad illa convertitur. Unde habens
potenciam visivam se habet ad
omnia visibilia intuenda sicut
habens habitum ad ea que habitualiter
scit consideranda et ideo videns
non indiget ab alio excitari
ad videndum nisi quatenus per alium eius visus

dicitur aliquis magister, ut digito
ostendit aliquod huiusmodi; sed per modum ratiocina-
tionis, cum sit collatiua, ex quibusdam
in alia deuenit. Unde non se habet
equaliter ad omnia intelligibilia
consideranda, sed quedam statim uidet,
ut que sunt per se nota, in quibus implici-
te continentur quedam alia que
intelligere non potest nisi per officium
rationis ea que in principiis implicite
continentur explicando. Unde ad
huiusmodi cognoscenda antequam habitum
habeat non solum est in potentia accidentali
sed etiam in potentia essentiali. Indiget enim
motore qui reducat eum in ac-
tum per doctrinam, ut dicitur in viii physicorum,
quo non indiget ille qui habitualiter ali-
quid iam nouit. Doctor ergo exci-
tat intellectum ad sciendum ea que docet
sicut motor essentialis educens
de potentia in actum; sed ostendens rem
alicui uisui excitat
eum sicut motor per accidens, prout etiam
habens habitum scientie potest excitari ad
considerandum de aliquo. Ad xiii
dicendum quod certitudo scientie tota oritur
ex certitudine principiorum; tunc enim conclu-
siones per certitudinem sciuntur quando re-
soluuntur in principia. Et ideo hoc quod aliquid per
certitudinem sciatur est ex lumine ratio-
nis diuinitus interius indito quo in
nobis loquitur deus, non autem ab homine
exterius docente nisi quatenus conclusiones
in principia resoluit nos docens;
ex quo tamen nos certitudinem scientie non acci-
peremus nisi inesset nobis certitudo
principiorum in que conclusiones resoluuntur.
Ad xiiii dicendum quod homo exterius docens
non infundit lumen intelligibile, sed
est causa quodammodo speciei intelligibilis in
quantum proponit nobis quedam signa
intelligibilium intentionum quas intellectus
noster ab illis signis accipit et recondit
in se ipso. Ad xv dicendum quod cum dicitur nihil
preter deum format mentem nostram, intelligitur

de ultima eius forma, sine qua informis
reputatur quotcumque alias formas
habeat. Hec autem est forma qua ad uerbum
conuersa ei inheret, per quam sola
natura rationalis formata dicitur, ut patet per
Augustinum super Genesim. Ad xvi dicendum quod
culpa est in affectu quem solus deus
immutare potest, ut sic patebit in sequenti
articulo. Ignorantia autem est in intellec-
tu, quem etiam uirtus creata potest immutare,
sicut intellectus agens imprimit species
intelligibiles in intellectum possibilem, mediantibus
rebus sensibilibus; et ex doctrina
hominis causatur scientia in anima nostra, ut
dictum est. Ad xvii dicendum quod certitudo
scientie, ut dictum est, habetur a solo
deo qui nobis lumen rationis indidit,
per quod principia cognoscimus ex quibus
oritur scientie certitudo; et tamen scientia
ab homine quodammodo causatur in nobis,
ut dictum est. Ad xviii dicendum quod disci-
pulus ante locutionem magistri interro-
gatus responderet quidem de principiis
per que docetur, non autem de conclusionibus
quas eum docet aliquis; unde principia non
discit a magistro sed solum con-
clusiones. Articulus secundus

Secundo queritur utrum aliquis possit
dici magister sui ipsius; et uidetur quod sic,
quia actio magis debet attribui agenti
principali quam instrumentali; sed quasi
principale agens scientie causate in nobis est intellectus
agens; homo autem qui docet extrinsecus
est quasi agens instrumentale proponens
intellectui agenti instrumenta quibus
ad scientiam perducat; ergo intellectus
agens magis docet quam homo
extrinsecus. Si ergo propter locutionem exte-
riorem qui extrinsecus loquitur dicitur magister
illius qui audit, multo amplius
propter lumen intellectus agentis ille qui
audit dicitur magister sui ipsius.
Preterea nullus aliquid addiscit nisi secundum quod
ad certitudinem cognitionis peruenit;
sed certitudo cognitionis inest nobis per principia.

nalib nota i illuic me(t)9 agente
gomettu agenti p(ri)ncipue q(ue)t
doc(et) (et) id q(uod) p(rim)9 (est) doc(et) ma-
gis p(ro)p(ri)e q(ue)nt d(ic)tu deo q(ui) hoi(es)
s(ed) de q(ui)b(us) doc(et) ing(enium) nob
liu(m) roib(us) trad(ita) de omib(us)
possim(us) iudicale go ille luit
p(ri)n(ci)pue acto doce(n)di att(ri)bui
d(e)z (et) id q(uod) p(rim)9 (est) p(er)fc(t)e ad p(er)fe(c)tio(n)e(m)
ue(n)t o(m)ne (est) p(er)fc(t)u(m) q(ui) ab ad
disce(n)t ut p(atet) i p(rim)o eth(icorum). S(ed) c(ontra) e(st) q(uod) p(ri)mo
mo acq(ui)re(n)di sc(ient)iam p(ri)mo ab
ab alio addisce(n)t s(ed) ut nom(en)
ing(eni)u(m) i(n)te(llectu)s cu(m) p(er) ex(tra)neo acci-
pie(n)di sc(ient)iam p(er) inve(n)tio(n)e(m) d(icitu)r ac-
cipi no(n) ing(eni)u(m) ut ab s(e)ip(s)o
ing(eni)u(m) d(ic)a(tu)r (est) sic ab i(n)dividu(o)
ad adiutoriu(m) a se ip(s)o (et) ab alio
d(ic)ta p(ro)duci ad sc(ient)iam (et) p(er) se ip(su)m
i(n)ve(n)ie(n)do (et) ab ad addisce(n)do
s(ed) ille q(ui) ad op(er)a (con)tuti p(ro)ue(n)i-
unt s(i)ne ex(ter)io(r)i i(n)st(r)uc(t)o(r)e
u(e)l legislato(r)e d(ic)u(n)t(ur) e(ss)e s(u)ip(s)is
lex. R(o)m(anorum) ij go (est) e q(ui) sc(ient)iam
acq(ui)rit p(er) se ip(su)m d(icitu)r s(u)ipi dici
ing(eni)u(m) (est) p(er) docto(r) e(st) t(ame)n sic (et) sic
medicu(s) sa(n)at (et) ut d(ic)tu(m) e(st)
s(ed) medicu(s) s(an)at se ip(su)m go (et)
ab p(ote)st se ip(su)m doce(re). S(ed) (contra) e(st) q(uod)
ph(ilosoph)us d(icit) viij ph(ysicorum) q(uod) (im)p(ossi)b(i)le e(st)
q(uod) doce(n)s addisca(t) (et) lo(quitu)r doce(n)-
te(m) (e)n(im) (o)p(or)tet h(abe)re sc(ient)iam disce(n)te(m)
u(er)o no(n) h(abe)re go no(n) p(ote)st e(ss)e q(uod) ab
doceat se ip(su)m u(e)l d(ic)i ing(eni)u(m)
s(u)i ip(s)i(us) m(a)g(ist)r(u)m i(m)p(or)tat
rel(ati)o(ne)m s(u)p(er)ioris (et) c(on)s(tat) q(uod) h(uius)
rel(ati)o(n)es no(n) p(ossu)nt e(ss)e alic(ui)
ad se ip(su)m i(d) c(on)ti(n)e(n)e ab p(er) s(e)
ip(s)i(us) p(ro)bat d(ic)tu(m) go n(on) ab p(ote)st
dici s(u)i ip(s)i(us) ing(eni)u(m). R(espondeo) d(icendu)m q(uod)
abs(que) dubio ab p(ote)st p(er) lu(m)e(n)
roib(us) ab i(n)ditu(m) abs(que) ex(te)rio(r)i(s)
doctri(n)e m(a)g(ist)ri u(e)l (con)d(ic)i(o)n(e) i(n)do
d(e)ue(n)ire i(n) co(n)g(niti)o(ne)m i(n)g(n)oto(rum)
m(u)lto(rum) (ut) sic p(atet) i(n) o(mn)i eo q(ui) i(n)ve(n)it

sc(ient)iam acq(ui)rit (et) q(ui)da(m) ad (con)-
s(u)ip(s)i ascende(n)di no(n) t(ame)n p(ote)st d(ic)i
s(u)i ip(s)i(us) ing(eni)u(m) u(e)l se ip(su)m doce(re).
Duob(us) (e)n(im) modo(s) i(n)ve(n)it(ur) p(ri)(n)c(ipium) agen-
ti(s) i(n) reb(us) nat(ur)alib(us) i(n)ve(n)i(tur)
ut p(atet) ex p(ri)mo vij meth(aphysice). Q(ue)da(m)
(e)n(im) e(st) age(n)tib(us) q(uod) i(n) se toti(us) h(abe)t
q(uod) eff(ectu)s p(ro)ueni(t) ca(usa)t u(e)l eo(dem) m(od)o
sic ei age(n)tib(us) un(iu)oce u(e)l
(et) emi(n)e(n)t(er) o(mn)i sic ei eq(ui)uocis
q(ue)da(m) u(er)o age(n)cia s(un)t i(n) h(u)i(us)
q(ui)b(us) eo(rum) q(uod) ag(u)nt no(n) p(re)existat
nisi p(ro) b(ene) sic mot(us) q(ui) ca(usa)t sa(n)ita(tem)
aut alq(ua) medici(n)a calida
i(n) q(u)a calo(r) e(st) i(n)e(st) u(e)l actuali(ter)
u(e)l u(ir)tuali(ter). Calo(r) a(u)t(em) no(n)
e(st) t(ame)n sa(n)it(as) ab s(e) ex p(ro)b(abili) sa(n)ita(te)
In p(ri)mis (e)n(im) age(n)tib(us) e(st) p(er)fc(t)a
vo acto(r)ib(us) no(n) a(u)t(em) i(n) age(n)tib(us)
s(un)t mo(t)i (et) s(ed) s(i)b(i) ad agit q(uod) ac-
tu(m) e(st). V(er)u(m) t(ame)n no(n) sit i(n) actu e(ff)(ectu)s
s(ed) t(ame)n i(n)duce(n)di i(n) d(ic)ta p(ar)te no(n) e(st)
p(er)fc(t)e age(n)s. Doct(r)i(n)a a(u)t(em) i(m)p(or)-
tat p(er)fc(t)am acto(ne)m sc(ient)ie i(n) do-
ce(n)te u(e)l ing(eni)u(m). V(er)u(m) o(portet) q(uod) e(st) q(uod)
doce(t) al(iu)m ing(eni)u(m) (et) h(abe)at sc(ient)iam
q(ua)m al(iu)d ca(usa)t explicite
(et) p(er)fc(t)u(m) sic i(n) addisce(n)te p(er) doc-
tri(n)a(m) s(ed) cu(m) a(u)t(em) aliq(ui)s acq(ui)-
s(ci)a p(er) p(ri)ncip(ium) i(n)tri(n)s(e)c(u)m e(st) q(uod) e(st)
ca(usa) age(n)s sc(ient)ie no(n) h(abe)t sc(ient)iam
acq(ui)re(n)da(m) nisi i(n) p(ar)te s(ed) q(uod) ad
rac(i)o(n)es se(m)i(n)ales sc(ient)ie q(ue) s(un)t
p(ri)ncip(i)a q(ui)a e(st) i(n)t(er)io(r) ex tali ca-
litate no(n) p(ote)st t(ra)hi nisi doc-
to(r)ib(us) u(e)l ing(eni)u(m) (et) p(er) c(on)seq(uen)s. Ad
p(ri)m(u)m i(ta) d(icendu)m q(uod) i(n) ma(gis)t(ri)s age(n)tib(us) q(ui)b(us)
sit p(ri)ncip(i)a p(ro) ad alio(rum) ca(usa) ad alq(ui)s
q(ui) h(abe)t ex(teri)us doce(n)s t(ame)n i(n) eo
no(n) p(re)existit sc(ient)ia (com)plete sic
i(n) doce(n)te. V(er)u(m) no(n) s(i)c(ut) ad 2(m)
d(icendu)m sil(ite)r sic p(atet). Ad 3(m) d(icendu)m q(uod)
de(us) explicite no(n) i(n)t(en)d(it) s(e)d q(uod)
p(er) eu(m) h(abe)tur doce(n)s. V(er)u(m) ab (con)ce(n)t(i)o

magistri attribui potest sicut ab eo de-
mentum agentis ratione cuius dicta.
Ad 13 dicendum quod quamvis modus in
acquisitione scientie per inventionem sit
perfectior ex parte recipientis scientiam
in quantum designatur habilior ad
sciendum, ex parte tamen causantis scientiam
est modus perfectior per doctrinam, quia
docens qui explicite totam
scientiam novit expeditius potest
ad scientiam inducere quam ab in-
duci possit ex se ipso, per hoc quod
cognoscit scientie principia in quadam
generalitate. Ad 14 dicendum quod hoc modo
se habet lex in operabilibus sicut principia
in speculativis, non autem sicut magister.
Unde quod bonus ab ... lege quod posse e(sse)
esse magister. Ad 15 dicendum quod medicus
sanat ministerialiter per hoc quod sanitatem non in
actu sed in cognitione artis. Sed
magister docet ministerium et actu scientiam
habet. Unde qui non habet sanitatem in
actu ex hoc quod habet sanitatem in cogni-
tione artis potest in se ipso sani-
tatem causare. Non autem potest esse ut aliquis
actu habeat scientiam et non scientiam
ut sic possit a se ipso doceri. ar. 3

Tertio queritur utrum homo ab an-
gelo doceri possit. Et videtur quod non,
quia si angelus docet, aut docet
interius aut exterius. Non autem interius,
quia hoc est solius dei, ut Augustinus dicit.
Nec exterius, ut videtur, quia docere exte-
rius est per aliqua signa sensibilia doce-
re, ut Augustinus dicit in libro de magistro. His
autem signis sensibilibus angeli nos
non docent nisi forte sensibiliter
apparentes. Ergo angeli nos non
docent nisi forte sensibiliter apparentes,
quod est preter communem cursum, acsi
per miraculum. Sed dices quod angeli
nos docent quodammodo exterius
in quantum imaginationi
imprimunt. Sed contra, species imagina-
tioni impressa ad imaginandum actu
non sufficit nisi adsit intentio, ut patet
per Augustinum de trinitate. Sed intentionem
non potest in nobis inducere angelus,
cum intentio sit voluntatis actus,
in quam solus deus imprimere potest. Ergo nec
imprimendo imaginationi angelus
nos docere potest, cum nec immediate
imaginatione non possimus doceri
nisi actu ad imaginata intendamus. Praeterea,
si ab angelis docemur absque
sensibili apparitione, hoc oportet esse
in quantum intellectum illuminant, quem
illuminare non possunt, ut videtur, quia
nec lumen naturale eis tradunt, quod a
solo deo est, cum mente concreatum
tantum, nec lumen gratie, quod a solo
deo infunditur. Ergo angeli absque
visibili apparitione nos docere non
possunt. Praeterea, quicumque ab alio
docetur, oportet quod discipulus inspiciat
conceptus docentis, ut hoc modo sit
processus in mente discipuli ad scientiam
sicut est processus a scientia in mente
doctoris. Sed homo non potest conceptus
angeli videre. Non videt enim
eos in se ipsis, sicut nec alterius hominis,
conceptus, immo multo minus,
in quantum magis distantes, nec
etiam in signis sensibilibus, nisi forte
cum sensibiliter apparent, de quo
modo non agitur. Ergo angeli alias
nos docere non possunt. Praeterea, illius est
docere qui illuminat omnem hominem
venientem in hunc mundum, ut patet Io. 1.
Glo. ... Sed hoc non competit angelo,
sed soli lumini increato, ut patet per glo-
ssam ibidem. Ergo ... Praeterea, quicumque alium do-
cet ad veritatem inducit, et sic causat
veritatem in anima eius. Sed solus deus cau-
salitatem habet supra veritatem, cum
veritas sit lux intelligibilis et forma
simplex, que non procedit in esse successive.

litatem non potest producere in perfectum actum
quod soli deo competit. Et ergo
angeli non sunt causa creativa ut dam-
natum quod ipsi docendo possit.
Ad 10 dicendum quod duo ex dictis
Iohannis sequuntur ubi ... in intelli-
gentia quasi quidam videntur
habere ubi dicitur glosa quod hic non
innuitur fidem suam indicat et an-
gelus dicitur interrogat eos non
ignorantes sed ut interiori habeat
visionem et quod sequenti questione
non requirit plenum videt ex quo
omnibus habere confiteri et illa
visio esse plenum quidam et
hac confessione fidem suam indicat
et hic ... sed intuitu fidei ...
in hoc consistit quod esse divina
plenum confitentem; ergo esse ...
solum divina plenum pertinet.
Ad quintum dicendum quod docet ... manifestet
manifestet quod ... et sit
... intellectus magis ...
non quando angelus ... per angelum
non docetur cum magis nota
... non manifestentur. Ad
... quod ... docere ... in
... non potentia ... anime
a deo formatur angelus autem
... non ... potentia in-
... mente humanam ad ea
formanda quae superior ...
... hoc per angelum
doceri non potest ... effectus ...
pertingit usque ad ipsam ... dicta
intelligentia usque ad eius ... con-
templanda pertingere potest sed ipse
deus immediate afficiendo ...
fortius per gratiam infusionem ...
angelus mediate ergo ... in intellectu
... fortius per doctrinam ...
Ad omnibus ... aliquam
speciem si ergo angelus ... docet

et quod aliquam speciem ... exactus
per quam cognoscat quod ... non potest
... creando speciem quod non
angelo competit ut dictum est ...
... illuminando species que sunt in
fantasmatibus ut ab his species
intelligibiles in intellectu possibili ...
resultet et hic ... videtur ...
... per hoc quod ponunt intellectum
agentem cuius officium est illuminare
fantasmata ... separata
et angelus docendo potest ... per
plus distat intellectus angeli ab
intellectu hominis quam intellectus hominis
ab ymaginatione humana sed ymaginatio
non potest accipere quod est in intellectu
humano nec potest ymaginatio
capere ... quod ...
intellectus non continet ... in intellectu
humano ... ergo est in
mente angelica ... homo per angelum
doceri non potest. Ad primum ... ad illu-
minandum ... proportionata esse
... proportionata ... sed lux
angelica ... sit ... spiritualis
non est proportionata fantasmatibus
quod est quodam ... ut possit
... contemplatio ... intelligere
... illuminando
... fantasmata ut dicit Dionysius
Ad aliud ... cognoscit ... per
... suum ... per statum ...
... per ... sua a
mente humana non potest per angelum
... oportet quod in virtutibus
et alia quando ... ergo ...
ab ipsis angelis ... in-
talia ... cognoscant
... potest ...
... per suas status ...
... ipsius status ... est in
... sit res

xl

3 · 279.

9ſt de q̄m angelꝰ/ go n°
angelꝰ pt ee hoī tā 9gt oīb
q̄ dōc ꝑ agricola q̄mūs
nūn excitet ꝓtiꝰ ad nat̄
effectꝰ. Notā dr̄ cātor ut pꝫ
augꝰ ſup gēn ad lrāz / go pi
voent angli dut dici doc-
toꝛes ut magr̄ q̄mnūs mt̄ tū
hoīb excitet ad ſciēd / ꝓp
tū angelꝰ ſit hoīe ſupior
oꝫ q̄ eꝰ doctīna doctīna hu
mana excellat / ſꝫ h° cēnpt
ho eni docēr pt de hijs q̄
hūt cāꝰ determatā ī nā
liā ad ut ſut a cōtingēs
ab angel docēr nō pūt tā ſpi
nālī 9gnicōe eoꝝ ſūt q̄
nā ſolo dꝰ talm futoꝝ
ſciam hūt / go aglꝰ nō pūt
docēr hoīēs. Oꝫ q̄ eq̄ dr̄ dyo/
cel' yarche ca · 8° video q̄ dūm
Dīuia ut lūīſtīū anglꝰ p̄m
docere / dēm ꝑ ipos in nob ſac
gīa deſcēre / ut ddē q̄ angelꝰ
et hoīm dupl̄ op̄at · vno
ſmo ꝑ mīm ī cpi ſ hoi ſſib
appet ul cōrgꝰ aſſūmēdo ut
quocūqꝫ alio mō et cū ple
cucōe ſſibl̄ē inſtruit / et nūc
nō q̄muꝰ de anl̄ doctīna
h° enī mō nō al̄r ang q̄m
ho docet / Alio° ēē nob anlꝰ
op̄a' ꝑ mōb ſuūs inuiſibil
et ſſhūt mō q̄ qlr ho ab anlꝰ
poſſit doceī ītēro q̄mūs
Dicīm et q̄ cū anlꝰ ſit medꝰ
int̄ hoīem et dm̄ ſꝫ ordīnē
medīꝰ mōꝰ docēdi ꝓpet
infīoꝛ qm̄ deꝰ ſꝫ ſupior hoīe
ꝓ q̄ q̄ualiꝰ ſit ymp ꝓpi nō pt
niſi inī [illegible] docet dꝰ
et qualr̄ h° ed eq eindiam
ſcīa / eꝓ mē me cur et cōle

inſtituh eſt dīa q̄ niſi [illegible]
ōmnia ſua ob a eq̄li ſꝫ ꝑpiꝗ
ad 9gnoſtēndꝰ / ſſꝰ enī nō eſt
ūiſ collacōn̄ alt ex vno ob-
toꝝ ſuoꝝ nīāc hēat pūcīp
ī ad. Oꝫ intuīm nō oīa intel-
ligibilia equaliꝰ vicina ſt
ad 9gnoſcēd / ſꝫ qd a ſtati cō
ſpicē pt / q̄dā ūo nō 9ſpiat
niſi ex alijs pūcipijs inſpect
Sic hō ī gnōcōe ꝑ 9gnicōem
ꝑ duo actū · ſ · p lūīm intellīa
lēt ꝑ ꝑmāꝰ ꝯceptōes ꝑ ſnoꝰ
q̄ ꝯpant̄ ad iſtud lūīm q̄ c̄
intelꝰ agēt / ſic inſtīa ad ar-
tifice. Oꝫ intuit ad utrūq̄ ꝗꝫ deꝰ
hoīb ſcīā cāc excellētiſſio
mō qꝫ et ipām aīam intell-
tualī lūīe inſignīuīt et
notīcā ꝑmoꝝ pūd'ce eī im-
p̄ſſit q̄ ſut q̄ qdā ſemīaria
ſcīaꝝ / ſic et alijs nālīb reb
impſſit ſemīalēs rōēs oīm
effcūm ꝑducēdoꝝ / ho at q̄ꝫ
ſꝫ ordīnē nē alti hoī par ē
ī ſpē intellēnalī lūīs / ideo pt
alti hoī cāſā ſcīe exiſtēd ex
lūīe cāndo ut angelꝰ do / ſꝫ
ex pte ī · q̄ ſcīa 9guſtor q̄
ꝑ pūcīa · ꝑſonās cāt / et alti hoī
cā ſciēdi quodāo exiſtit nō
ſicut notīcā pūoꝝ tradēs
ſꝫ ſit id q̄ implicite et qdāo ī
poī pūcīpijs cōtinebā' educē
do ī actū ꝑ qdā ſig ſſibilia
exiſtiōi ſſm̄ oſtēſa / ſic ſup
dcm̄ eſt. Angelꝰ nō q̄ nā · ht
lūīe intellēnale pfēcīꝰ q̄
hō ex utrāqꝫ pte pt ee hoī cā
ſciēdi / tñ inferioī mō q̄ deꝰ
et ſup̄ioꝛ q̄m hō ex pte cū
lūīs q̄mūs nō poſſit intellca
lē lūīm infundē ut deꝰ fa /
ꝑtēt lūīm infuſū cōfortādo ad

perfectis inspiciendis. Amplius cum q
esset aliqua gratie imperfectum quam
totum nature perfectioni gratie illo
magis confortat intellectum sic
videmus in corporibus quod corpus loca-
tum confortatur per corpus locans
quod comparatur ad ipsum ut actus ad
potentiam ut habetur 4 phisicorum ex parte ca-
pacitatis oportet angelum habere do-
cere non quidem ipsorum principiorum
noticiam tradendo ut deus fac-
[illegible] deductionem conclusionum ex prin-
cipiis sub signis sensibilibus propo-
nendo ut homo facit sed in ymagi-
natione de aliquibus formis formando
que formari possunt ex quo de
organico corporalis sic patet in dor-
mientibus et mente captis quibus
diversitatem fantasmatum ad
caput ascendentium diversa fan-
tasmata apparent et hoc modo co-
mittit de altioribus speciebus ut
ea que ipse angelus scit per ymagina-
tiones homini [illegible] admisceantur con-
datur ut augustinus dicit super genesim ad
litteram. Ad primum dicendum quod angelus
invisibilis doctor docet quan-
tum per comparationem ad doctrinam
hominis qui sensibilibus exterioribus docet
proponit sed per comparationem ad doc-
trinam dei qui intra mentem operatur
lumine infundendo doctrina an-
gelica exterior reputatur. Ad 2m dicendum
quod quamvis intellectus cogi non
possit tamen [illegible] partibus
cogi potest sic cum quis pungitur
[illegible] intellectus ad lesionem
et ita est de omnibus aliis inter-
sensitivis quae utuntur organo corporali
et talis [illegible] ad ymagina-
cionem. Ad 3m dicendum quod angelus lucem
quam infundit ad lucem suam
lumine divinitus infusum confortat
ut dictum est. Ad 4m dicendum quod sit in
naturalibus agentibus univocis quod

impressit formam suam sicut etiam habet
agentibus equivocis quod aliter impri-
mit habitam formam et etiam de doctrina
quod homo docet hominem per univo-
cum agens unde per illum modum sciam
alteri tradit quo habet causam de-
ducendo ex causis causata. Unde oportet quod
ipsi docentis conceptus patefiat
per aliqua signa discenti sed angelus
docet quasi equivocum agens ipse enim in-
tellectualiter cognoscit quod homini
per viam rationis manifestatur unde
non hoc modo homo ab angelo docetur
quod angeli conceptus homini patefi-
at sed quod in homine scientia causatur per suum
modum earum rerum quas angelus
longe alio modo cognoscit. Ad 7m
dicendum quod dominus loquitur de eo modo doctrine
qui soli deo competit ut patet per
glossam. Unde hunc modum doctrine
angelis non attribuimus. Ad 8m
dicendum quod ille qui docet non causat ve-
ritatem sed causat cognitionem veritatis in dis-
cente. Propositiones enim que docen-
tur ante quam sciantur vere sunt quia veritas
non dependet a scientia nostra sed ab
existentia rerum. Ad 9m dicendum quod in
discipulo generatur quedam fidei ...
ut per convenienciam quod
homines sapientes et magni in-
ea et intendent quod deo do-
centi. Unde quedam glosa per rationem mira-
culi quod cognovit nathanael quem
absentem vidisse et quod ipse alio
loco gesserat quem viderunt
facti non solum magni sed etiam di-
scipuli. Ad 8m dicendum quod angelus
non manifestat intellectum ignota
[illegible] substantiam suam demonstret
sed alia veritate magis nota
proponendo ut plurimum vel confor-
tando intellectum. Ad 10m dicendum
quod intellectus angeli non est directivus
intellectus angelici sit excellentior
neque humanis quia nota causa

mediante deo et mente humana,
ut mens humana per conversionem
ad angelum ulterius formetur. Secundum hoc enim for-
mari dicitur quidam per similitudinem quamvis
mentem intelligere continue cui beati-
tudo est ex qua continuatur ipsi deo.
Ad x dicendum quod nobis sunt quaedam intellectus
cognita ex sensibus sic intellectus
constitutus quod extra capitaneus et per quem
organa sunt per sensus obiecta motus
unde cognoscitur ex sensibus quod ex
efficacia dominantur omnibus quae sunt
quibus communiter conceptibus affluentius
in ex sensibus et ex obiectis quae secundum prop-
instinctum motus et hoc [illegible] ordo
partis affectivae in impressione demonum
virtutis operatur sed intellectus potentia imprime-
quodammodo homini vel angelus repraesen-
tando obiectum quae cognitionis cogit.
Ad xi dicendum quod angelus non causat
species in mente nostra [illegible] immediate
phantasmata illuminat, sed per conti-
nuationem luminis eius cum lumine intellectus
nostri [illegible] per efficaciam phan-
tasmata illustrat et tunc sunt
[illegible] phantasmata illustrantur
non [illegible] hoc sequitur quod potius illorum
[illegible]
sit illustre phantasma possibile
tamen dici quod [illegible] Ad xii
dicendum quod imaginatio potest accipere ea
quae sunt in intellectu humano sed per alium
modum, et similiter intellectus humanus potest
capere quae sunt in intellectu angeli suo
modo; sed tamen intellectus humanus magis con-
venit cum imaginatione [illegible] subo-
[illegible] potentia [illegible] tan-
tum intellectu angeli [illegible] magis [illegible]
[illegible]
Ad xiii dicendum quod spiritualem perfectionem
[illegible] ad hoc [illegible]
agat [illegible] in inferiora
a superioribus participat. Ad xiiii dicendum
quod [illegible] ad illa

congruitionem quam consistit verbis per con-
sequentiam ad illa quae consistit
per similitudinem. Non quod angelus sit
propinquior rebus quam corporales sensibiles
secundum quantum sed [illegible] similitudines
mente resultant ut in modo
imaginatio [illegible] confor-
tando. Ad xv dicendum quod caritatem im-
portat caritatem primam quae soli
deo debetur, facere [illegible] importat
caritatem [illegible] sicut docere quam
ad scientiam, et ideo solus deus di-
citur dator [illegible] sicut dator dici
et deus et angelus et homo. Ad xvi
dicendum quod et de hiis quae sunt tamen de-
terminatas in materia per prius doceri
angelus quam homo, sicut et aliqua prius
cognoscit; et ea tamen quae docet
nobiliori modo docet. Unde non

Quarto quaeritur utrum docere
sit actus vitae contemplativae
vel activae. Et videtur quod sit actus con-
templativae. Vita enim activa
cum corpore deficit, ut dicit Gregorius super Eze-
chielem; sed docere non deficit cum
corpore, quia et angeli corpore carentes
docent. Ergo videtur quod ad vitam con-
templativam pertineat. Praeterea, dicit
Gregorius super Ezechielem: ante activa agitur
ut ad contemplativam postea
veniatur; sed doctrina sequitur contem-
plationem [illegible] ergo docere non
pertinet ad vitam activam. Praeterea,
ut Gregorius ibidem dicit, activa vita
dum occupatur in opere minus videt;
sed ille qui docet habet necesse
magis videre quam ille qui simpliciter
contemplatur. Ergo docere magis est
contemplativae quam activae. Praeterea,
unumquodque per idem est in se perfectum
et aliis perfectionem per similitudinem tradendo,
sicut per eundem calorem ignis est
calidus et calefacit. Sed aliquem esse
perfectum in consideratione divinorum
in se ipso pertinet ad vitam contem-
plativam; ergo et doctrina quae

ex quadam perfectionis et superfusione aliquid
ad contemplativam pertinet. Ad secundum dicendum quod vi-
ta activa et contemplativa conversantur
sed doctrina precipue versatur circa
eterna. Illorum enim ex intellectore
est doctrina et perfectior. Ergo doctrina
non pertinet ad vitam activam sed
contemplativam. Sed contra est quod
Gregorius dicit in omelia: activa
vita est panem esurienti tribuere,
verbo sapientie nescientem docere.
Ergo ad vitam activam
pertinet. Sed doctrina elemosinis
spiritualibus computatur. Ergo eciam ac-
tive dicendum quod contemplativa
et activa vita ad invicem materia et
fine distinguuntur. Materia autem
vite active sunt temporalia circa que
humanus actus versatur. Materia autem
contemplative sunt rationes scibiles
rerum quibus contemplator insistit.
Et hinc diversitas provenit ex
diversitate finis sicut et in omnibus
aliis materia finibus ex quibus
determinatur. Finis enim contem-
plative vite est inspectio veritatis
prout nunc de vita contemplativa
agimus, veritatis dico increate
secundum modum possibilem contemplanti,
que quidem hic in vita imperfecte
inspicitur, in futura autem vita perfecte
videbitur. Unde Gregorius dicit quod contemplativa
vita hic incipit ut in futura vita
perficiatur. Sed active vite est finis
operatio qua proximorum utilitati intenditur.
In actu autem docendi invenimus
duplex obiectum. Nam locucio signum est
actus docendi. Duplex autem actionem
contingit. Est siquidem una circa
materiam quam docet, alia autem circa
scientiam tradit. Ratione prime actus
doctrine ad vitam contemplativam
pertinet, sed ratione secunde pertinet ad
activam. Sed ex parte finis doc-
trina solum ad vitam activam pertinere

unde quia ultima materia est quod fine
intenditur operis. Et active vite
magis non magis ad activam pertinet
quam ad contemplativam, quamvis et
quodammodo ad contemplativam perti-
neat ut ex dictis patet. Ad primum ergo
dicendum quod vita activa simul cum corpore
deficit quia cum labore exercetur
et subvenit infirmitatibus proxi-
morum. Sicut Gregorius ibidem dicit quod activa vita
laboriosa est quia desudat in opere,
que duo in futura vita non erunt.
Et tamen actio ierarchica in celestibus
spiritibus ut dicit Dionysius est actio
et aliter modo ab activa vita
quam nunc agimus in hac vita.
Unde et illa doctrina que ibi erit longe
est ab ista doctrina. Ad secundum dicendum
sicut Gregorius ibidem dicit sic bonus ordo
vivendi est ut ab activa in contem-
plativam tendatur. Ita plerumque
utiliter animus a contemplativa
ad activam reflectitur ut per
contemplativam mentem accenderit
perfectius activa teneatur. Sciendum
tamen quod activa contemplativam pre-
cedit quantum ad illos actus
qui nullo modo cum contemplativa conveniunt
sed quantum ad illos actus qui
materiam a contemplativa vita
accipiunt necesse est ut activa
contemplativam sequatur. Ad tertium
dicendum quod visio docentis est principium
doctrine, sed ipsa doctrina magis
consistit in transfusione scientie
rerum visarum quam in earum visione.
Unde visio docentis magis pertinet
ad actionem quam ad contemplationem.
Ad ... dicendum quod ratio illa probat quod vita
contemplativa sit principalior
doctrine, sicut calor non est ipsa
calefactio sed calefactionis principium
inquantum eam dirigit, sicut e converso activa
vita ad contemplativam disponit.
Ad ... patet solutio ex dictis.

queritur ve in me prime de actiua et con-
templatiua queritur ut dominus est
Questio est de prophetia et primo
queritur utrum sit habitus vel
actus. Et videtur quod non sit habitus quia
ut dicit commentator 2 de anima habitus
est quo quis utitur cum voluerit.
Sed propheta non potest prophetia uti cum
voluerit, sicut patet 4 Regum 3 de Heliseo
qui rogatus questioni Iosaphat
non potuit nisi vocato psalte
ut sic super eum manus domini fieret.
Ergo prophetia non est habitus. Preterea quicumque
habet aliquem habitum cognitiuum
potest ea que subsunt illi habitui con-
siderare sine hoc quod ab alio
accipiat. Quicumque quod considerat
indiget instructione non habet
habitum, sed propheta non potest inspicere
prophetabilia singillatim, ut videre
licet 4 Regum 4 de Heliseo
de muliere cuius filius erat de-
functus qui dixit anima eius in amaritudine est
et dominus celavit a me et non
indicavit mihi. Ergo prophetia non est
habitus cognoscitiuus. Nec aliquis est
preterea ad cognitionem prophetia
pertineat. Sed dicendum quod ad hoc habitum
aliquis propheta indiget ut ea que
sibi divinitus indicata cognoscere
possit. Sed quia diuina locutio est
efficacior quam humana, sed ad hoc
quod ab ex humana locutione instructus
ad esse fertur non habitum indiget,
ergo multo minus ad percipien-
da reuelationes dei prophetalis.
Preterea habitus sufficit ad omnia cognoscenda
que subsunt habitui, sed per donum
prophetie non instruitur de
omnibus prophetabilibus, ut eiusdem
Gregorii in prima omelia super Ezechielem
et exemplis preterea aliis, spiritus prophetie
ex presenti tangit animum prophe-
tantis et ex futuro nequaquam

tangit et aliquando ex futuro tangit
et ex presenti non tangit. Ergo donum
prophetie non est habitus. Sed dicendum quod
donum prophetie non subest omnia
prophetabilia sed determinate ad ea que re-
uelatione dat. Sed quia influxus
aliquis coartatur ad non potentiam vel ex
parte influentis vel ex parte reci-
pientis, sed influxus prophetici domini
non recipit coartationem quoniam
ad omnia prophetabilia se exten-
dat ex parte recipientis quoniam
mens humana est capax quantum
modo omnium prophetabilium, nec
ex parte influentis quoniam est
largitas ab infinita quod donum
prophetie ad omnia prophetabilia
se extendit. Preterea ex parte affirmatiua
ita se habet quod per unum gratie
influxionem ab omni culpa anima
liberatur. Ergo et ex parte negatiua
ita quod ex influxu unius prophe-
tie liberatur ab omni ignorantia
prophetabilium anima purgabitur.
Preterea habitus gratuitus est perfectior quam
habitus acquisitus, sed habitus acquisitus
se extendit ad plures actus.
Ergo et prophetia si sit habitus gratuitus
non se extendet ad unum tantum
prophetale, sed ad omnia. Preterea si de-
fungitur conclusionibus sint habitus
habeant, illi habitus non unice
vel unius totaliter sunt habitus
conclusionibus vel conclusionem habeat
sed quod ex eisdem principiis de-
ducuntur, sed habetur futura contingentia
et alia de quibus est prophetia non
habent aliquam connexionem ad
inuicem sicut habent conclusiones unius
scientie. Ergo si esset donum prophetie
ad unum tantum prophetatum se extendit
vel unus propheta tot sunt prophetie
habitus quot prophetabilia cognoscit
si prophetia sit habitus. Sed dicendum quod

hitus prophetie est lumen infusum ad omnia
prophetalia se extendens vel quantum
ad nova revelanda quantum ad
species aliquorum ostensionum. Sed contra
habitus prophetie infusus dicitur esse per-
fectior quam habitus scientie acqui-
situs. Et lumen propheticum corpus-
nale intellectus agentibus. Sed ex vir-
tutibus intellectus agentibus habitu
scientie adiuncto et ministerio yma-
ginationis virtutis possumus for-
mare tot species quot sunt nobis
notitie actualem considerationem
eorum ad que habitus se extendit.
Ergo multo fortius habens per prophe-
ticum habitum aliquem habet similiter quod
ei aliquas species de novo conda-
possit. Hoc in glosa in principio psalterii
prophetia est divina inspiratio vel reve-
latio que immobili veritate de eventi-
bus. Sed inspiratio non nominat
habitum sed actum. Ergo prophetia non est
habitus. Preterea unde est quedam pati
secundum philosophum. Ergo et visio passio. Sed prophetia
est visio quedam. Sed reg. quinto
dicitur prophetia olim dicebatur videns.
Ergo prophetia non est habitus. Sed magis
passio. Preterea secundum philosophum habitus est qua-
litas difficile mobilis.
Prophetia non facile movetur. Quando
sunt prophete ymmo sed ad tempus
[illegible] semper in Nota super prophetia
dicit glosa, spiritus non semper adimplet
prophetarum prophetias sed ad tempus et
recedit propheta in illuminatus.
ut quod habetur supra ezechiele dicitur
Ezechiel cap. aliqui prophetae spiritu dei
non sunt eorum mentibus presto
quibus huic non habet se ag-
noscat ex donis huiusmodi habitus.
Ergo prophetia non est habitus. Sed contra
philosophum in secundo ethicorum tria sunt in anima
potentia habitus et passio. Sed prophetia non

est potentia quia sic omnibus esset prophetia. Tu
potentie dicit omnibus sunt que habe-
ntur a natura quia passio est in illi-
pte aut [illegible] dicit in vii
physicorum. Ergo est habitus. Preterea omnis cognitio
aliquo habitu cognoscitur. Sed propheta
ea que denuntiat cognoscit
non autem habitu naturali aut acquisito.
Ergo aliquo habitu infuso qui
dicitur prophetia. Sed propheta
non sit habitus hoc non erit nisi quod
propheta non potest sine nova acceptione
omnia alia prophetalia inspiratione
sed hoc non impedit quin sit habitus
quod et huius habitum quem prius
non potest considerare particularibus
conclusionibus alicuius scientie nisi super ad-
datur ab habitu particulare scientie.
Ergo inde propheta et prophetia est habitus
quedam solum et ideo ad singula
prophetalia cognoscenda indiget
nova revelatione. Preterea fides
habitus quidam est omnium credendorum
nec tamen habens habitum fidei nominatur
distincte omnia credibilia
sed indiget instructione ad hoc
ut articulos distincte cognoscat.
Ergo etsi prophetia sit habitus ad hoc
requiritur divina revelatio et
quedam allocutio ut propheta di-
stincte prophetalia cognoscat.
Ad primum dicendum sicut dicit glosa in principio
psalterii prophetia visio dicitur et
propheta videns ut patet reg. ix
ut idem est Nota tamen quod visio
prophetia dici potest sed visio cause
que est principium actionis cognitionis
ut sic dicatur esse propheta non solum
per ea quibus annuntiabat sed
per illa que a prophetis que
apparuit cum autem esse quod intuentur
sub lumine quodam manifestatur vel
exprimitur ab apostolo et prophetis vel voce
ut ea que sunt materialia hominibus quem

cognicionem quandam altiori lumine
manifestem, quod lumen prophiticum
dicitur ex eo quod receptio eius prophetam
constituit. Sciendum est autem quod id
recipitur in aliquo dupliciter. Uno modo ut
forma in subiecto sibi subsistens. Alio modo per
modum passionis sicut pallor in eo
qui in talidum colorem aliquem forti
dantem huic colori recipit. Sicut
quedam qualitas in eo in quo qui
subito ex aliquo timore pal-
lescit. Sicut ut quedam passio. Similiter et
lumen corporale est quandoque in stellis
ut stellarum qualitas ut potentie
quedam forma in eis permanens.
In aere vero est ut quedam passio
quia lumen non retinetur sed recipit
tantum per oppositionem corporis lucidi in-
mittitur. Huius lumen quandam est
qualitas vel forma permanens sicut
lumen celeste in intellectu agentis
ex quo anima intellectualis dicitur
sit autem lumen propheticum in propheta
esse non potest, quia nunquam cum aliquo
cognoscit intellectuali lumine
quoniam ei esse formam qua quivalent ut
forma in eo consistentibus oportet quod de eis
firmam cognicionem habeat quod esse
non potest nisi ea inspiciat in principi-
is quibus potest cognoscere. Tamen divi-
num non sit ex solo cognitore in
sua principia cognicione non forma
in uno sed a propheta tunc ea quod cognoscit
probabiliter quedam in quo potentie
ab aliis data. Unumquam est de
singulis accipere ab aliis habere
sicut si ab nesciret quod concon-
clusiones ex principiis deducendo
habitum quo non habet sed quamque de
conclusionibus quaecumque sciret
a propheta didicit qui credens dominus
et indigeret ut de singulis instrui
eum possit in ex quicquid talia

prophetice firmiter non sicut res so-
lum docet per manum principia per quam sciens at
in quibus potest cognoscere futura contin-
gencia et alia que cognoscuntur
excedunt de quibus est prophetia est
ipse deus. Nunc tamen prophete dicimus
non videat non potest ea que
prophetice videt cognoscere aliquo
lumine quod sit ei quedam forma habitualis
aliis in quibus inherent sed oportet quod de sin-
gulis instruantur. Unde oportet quod
lumen propheticum non sit habitus sed
magis sit in anima prophete per modum
cuiusdam passionis ut lumen solis
in aere quod apud irradiacionem
solis stat. Unde lumen propheticum divine-
mact in intellectu qui actualis
diminuta inspirationem et inde est quod
sancti prophetia loquentes de ea per
modum passionis loquuntur dicentes
esse eam inspirationem vel tactum
quendam quo sp[iritus] sancti dicitur tangere
cor prophete et aliis similibus verbis
de prophetia loquuntur. Item patet quod
quoniam ad lumen propheticum prophetia non
potest esse habitus. Sed sciendum quod sicut in
rebus corporalibus quod ad per modum passionis
passio cum abeunte efficitur
habilis ad patiendum sicut aqua
calefacta per hoc facilius per modum
calefit per infrigidationem calefiet
et homo per frequentes tristicias
facilius ad tristiciam provocatur
Ita quoniam mens aliquam divinam in-
spirationem tangitur in inspiratione
abeunte remanet habilior ad
iterato recipiendum sicut per devotam
orationem remanet mens devotior.
Unde propter hoc ut augustinus dicit in libro de
orando deum. Nemini quoniam
in negociis tempore certo cepit
dio refrigescat et penitus ex-
tinguatur nisi crebrius inflamme-
tur. Hominibus ad negocium orandi
mente renovatur. Sic mens prophe

pq qui fuit semel vel pluries diui-
nitus inspirata et actuali inspi-
racione cessante venit habilior
ut iterum inspiretur et habilitas
potest dici habitus prophetie sicut et amice
dei et ... de intellectu quod habitus sciencie
in nobis non ad sit quedam habilitates
quedam acquisite ad hoc quod reci-
piat illuminacionem intelligencie
agentis et species intelligibiles
ab ea sibi effluentes sed tamen non
proprie potest dici habitus sed magis ha-
bilitas vel disposicio quedam a qua ab
nominatur prophetia quando actualis
inspiracio tunc fiat in eo
habitus sufficientes utrumque potest
utrisque videlicet videamus. Scotus
3 d. q. diffinicio illa
indicat de habitu proprie accepto
et habilitas predicta prophetandi habitus
dici non potest propter quod tamen potest
dici habitus secundum opinionem aliquorum
et habilitas acquisita ad reci-
piendum ab intelligencia agente
... recepto naturalis secundum
opinionem philosophorum eo qui habet habitum
habet potestatem recipere cum vult quia
influencia naturalis non deest nisi
disposicio sed influencia prophetie
dependet ex sola divina volun-
tate quantacunque sit habilitas in
mente prophete non est in eius potestate
ut prophetiam habeat. Scotus 3 d. q.
si lumine prophetico inesset in-
tellectui habitus quidam sicut de verbis
propheticis non indiget prophe-
tia ad quelibet prophetalia que sit de
nova revelacione indiget
autem quod lumen non est habitus sed ha-
bilitas ipsa ad lumen percipiendum
similitudinem habitus habet sine quo
lumine prophetali aliquis non potest.
Scotus 3 d. q. pq precipue dicit
locucionibus quod prophetam alloquitur

quoniam non est quemadmodum illustrato
novo requiritur ad habitus quod intelligat
percipiantur sed ad hanc locucionem
percipiendam tanto magis non ha-
bilitas aliqua ... ista
locucio excedit intellectum ...
... naturales excedit
Scotus 3 d. ... solo ex donis. Scotus 3
d. q. lumen propheticum est infu-
sum non fit ... de omnibus
prophetabilibus sed solum de illis pro-
pter quorum cognicionem datur. hec autem
... non provenit ex ipso
... sed ex ordine sapiencie
... qui dividit singulis ut
prout vult. Scotus 3 d. q. omnia
peccata mortalia habitus ... gracia
quandam ... eorum quodlibet homo
separatur a deo ... gracia que homines
deo coniungit ab omni peccato mor-
tali liberat non autem ab omni veniali
quia venialia a deo non separat
... prophetales non habet ad
... connexionem ... ordi-
ne sapiencie ... ab hiis qui
divina sapiunt ... non ...
potest ... sine alio ...
Scotus 3 d. q. habitus infusus est
perfectior quam acquisitus ...
... et voce ...
... et aliquo eo ad quod
ordinatur habitus acquisitus sed
quantum ad modum habendi ...
... habitum acqui-
situm perfectiorem esse sic patet quod per
habitum fidei infusum non ita perfecte
videmus quod credimus sicut per
habitum scientie acquisitum ...
scientiam ... lumen propheticum
quamvis sit infusum non tamen
perfecte existit in nobis sicut habitus
acquisitus et ... habitus
infusorum ... ex eorum
altitudine ... ut humana
infirmitas eos plene possidere

non possit. Ad viii dicendum quod ordo processus illumine quo pro modi
mentis prophete esset habitus non autem
respondet habilitate ad percipiendum
lumine predictum esset habitum vel quasi
habitum tunc ex eo possit esse ha-
bilis ut illuminetur de quocumque.
Ad ix dicendum quod qualitas forte speciem
de novo requirat ad prophe-
tandum vene[..]tionem infra dicetur.
Ad x dicendum quod licet in propheta habitum non
nominetur tamen ex hoc non potest probari
quod prophetia non sit habitus consuetum
est enim ut habitus per actus diffini-
antur. Ad xi dicendum quod videtur propheticum
duplex dicitur habitu et actu unde
nisi et habitu et actu indiget propter.
Ad xii dicendum quod lumine propheticum
non est qualitas difficiliter ad
tussionibus et phylosophi loquuntur autem
inductus est habilitas eius veniet
ad illustrationem et percipiendum
non est facile mobilis. tamen dicitur
permanet ut prophetia fiat magis
tamen minuto per quam te habilitas
tollatur. Ad primum eorum que sunt in
contrarium dicendum quod licet actus tollit ab
habitu ordinatio tamen prophetie dicitur
actus ad habitum reduci. Et licet
ad passiones eo quod passio actus
quidam est aliquo ut wasti et competis
ceremonia prophetia autem quantum ad ipsam
visionem prophete est actus quidam intellectus
quantum vero ad lumen quod raptum
est quasi per transitum recipit est sub
passioni pertinet intellectum et parte
receptor passio dicitur per modum quendam
quendam pati etc. ut dicitur in iii de anima
vel potest dici quod iia divisio phi[losophi]
similiter membra divisionis que
accipiantur non sufficienter complectit
omnia que in anima sunt sed ea tantum quod
minime moralem pertinet. De qua
philosophus intendit sicut patet per expe-
quinque ibi ut philosophus se exponit.

Ad xiii dicendum quod cum actus quo quis consi-
derat aliquid habitum cognoscit sed
solum de quo per actum cognitum
habitum sicut enim actus quamvis perfectionis
qui ex habitu non procedunt.
Ad xiiii dicendum quod licet species de numero
tantum sunt quedam quamvis tamen quasi parti-
culares conclusiones quedam
sunt habitualiter continue. Unde
ille qui habet habitum illorum quamvis
non sit habens ad particulares conclusiones
nisi potentia remota que indiget
motore ut in actum pertingat
sed in rebus probabilibus non est
ordo ut quedam ex aliis probabilibus
deducantur ut sit qui habet noti-
tiam priorum habitum habeat sed
quedam confusio habitus. Ad iiii ergo
dicendum non sequitur. Ad xv dicendum quod
in eius alio perficitur prophetia et
fide. prophetia enim ab eo perficit
intellectum vel sensum. Unde ut ea
ad que prophetia est per fines dono
prophetie possit discrete conspicere
sed fides perficit intellectum in ordine
ad affectum. Actus enim fidei est
intellectus imperati a voluntate
unde per fidem intellectus non adheret
ut sit paratus ad assentiendum
hiis que deus credi mandat
et hinc est quod fides assimilatur
auditui. In quo prophetia visioni est
non oportet quod huius habitum fidei dis-
tincte cognoscat omnia credi-
bilia sicut oportet de hinc ha-
bitum prophetie qui omnia prophetabilia
distincte cognoscit. Art. 2.

Secundo queritur utrum prophetia sit
de conclusionibus scibilibus
et videtur quod non quia prophetia est inspi-
ratio divina eventus immobili
veritate denuncians. Sed conclusio
autem rerum futura contingentia
continue non sunt conclusiones scire
demonstrative. Ergo de talibus non
potest esse prophetia. Preterea Ysidorus dicit quod prophetia

consignu[m] dime p[re]scie, p[re]scia at
de futuris c[on]tingentib[us], p[ro]p[ri]a futura
p[ro]p[ri]a que contingit, de quib[us]
maxime n[on] e[ss]e p[ro]ph[et]ia n[on] pos-
sunt e[ss]e cond[iti]o[n]es alique scie[n]-
tie q[ue] n[on] possit de c[on]clusionib[us]
scibilib[us] e[ss]e p[ro]ph[et]ia, p[ro]ph[et]ia n[on]
h[abe]t q[uod] dat sup[er]fluis n[on] defic[it]
i[n] n[e]c[essa]riis et multo mi[nus] deo q[ui]
auctor e[st] ordinatissimus, s[ed] h[om]o
ad sci[enti]am c[on]clusiones sciar[um] de-
monstrativarum h[abe]t aliam viam
q[ua]m p[er] p[ro]ph[et]iam s[cilicet] p[er] p[ri]ncipia p[er] se
no[t]a, ergo n[on] v[idetur] q[uod] sup[er]fluu[m] e[ss]et sci-
hui[us]mo[d]i p[er] p[ro]ph[et]iam c[o]gnosci.
In c[on]trariu[m] q[ue]stionis est
[illegible] dicit [illegible] spec[ulum] v[e]n-
iunt [illegible] gnabi ex [illegible] n[on]
s[un]t eod[em] [illegible] qui [illegible]
ex [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] p[ro]ph[et]e, s[ed] homines na[tura]l[ite]r
c[on]clusiones sciar[um] demonstrativar[um]
ex p[ri]ncipiis p[er] se notis acq[ui]-
runt, sic[ut] s[unt] aliqui homines
qui [illegible] scias demonstrativas
acceperunt utpote p[er] p[ro]ph[et]iam
[illegible] aliq[ui] [illegible] [illegible]
homines dicentes q[uod] e[st] absurdum
in scie demonstrative de his
que [illegible] ad [illegible]
[illegible], s[ed] p[ro]ph[et]ia n[on] s[o]l[u]m [illegible]
ad o[mn]e t[em]p[us] [illegible] q[uo]r[um] [illegible]
p[ro]ph[et]ar[um] [illegible] p[ro]ph[et]e de
p[rese]nti et n[on] de futuro [illegible]
[illegible] ut [illegible] d[icit] sup[er] ezech[ielem]
ergo p[ro]ph[et]ia n[on] e[st] de illis de q[ui]b[us]
e[st] scia [illegible] ad ea q[ue] p[er] p[ro]ph[et]iam
sciunt[ur] [illegible] [illegible]
p[ro]ph[et]e [illegible] aliq[ui]s [illegible]
[illegible] q[ui] sciunt p[er] demonstra[tiones]
[illegible] p[ro]ph[et]e [illegible]
aliq[ui]s [illegible] [illegible]
[illegible] ut d[icit] [illegible]
[illegible] de his q[ue] p[er] demonstra[tionem]

sciunt[ur] n[on] e[st] p[ro]ph[et]ia. Sed con-
p[ro]ph[et]is n[on] credimus n[isi] [illegible]
sp[irit]u p[ro]ph[et]ie inspirant[ur], s[ed] ill[a]
que s[un]t scripta i[n] libris p[ro]ph[et]arum
oz nos fide adhibere [illegible]
tineat ad c[on]clusiones sciar[um]
ut [illegible] [illegible] [illegible] fina[liter] [illegible]
sup[er] aq[ua]s vel sic q[uo]d s[unt] alia
ergo p[ro]ph[et]ie sp[iritu]s inspirat p[ro]ph[et]as
et de c[on]clusionib[us] sciarum. [illegible] [illegible]
s[e] h[abe]t gr[ati]a signor[um] ad ope-
ratione[m] ea q[ue] s[unt] [illegible]
ita s[e] h[abe]t donu[m] p[ro]ph[et]ie ad
c[o]gnosc[en]d[um] ea q[ue] na[tura]le [illegible]
excedunt, s[ed] p[er] gr[ati]a[m] signor[um]
n[on] solu[m] fiunt ea q[ue] n[atu]ra facere
n[on] p[otes]t ut puta illuminare ce-
cos [illegible] suscitare mortuos, s[ed] et
q[ue] n[atu]ra facere p[otes]t ut curare feb[ri-]
citantes, ergo p[er] donu[m] p[ro]ph[et]ie n[on]
solu[m] c[o]gnoscunt[ur] ad q[ue] na[tura]l[is]
c[o]gnitio n[on] p[otes]t attingere, s[ed] et
ea ad q[ue] na[tura]l[is] c[o]gnitio attingere
p[otes]t, cui[us]modi s[un]t c[on]clusiones sciar[um].
Re[spondeo] d[icendum] q[uod] de eis possit e[ss]e p[ro]ph[et]ia
[illegible] [illegible] omnib[us] q[ue] s[un]t p[ro]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
finib[us] ut p[atet] i[n] ii p[ro]ph[et]arum. Donu[m]
at p[ro]ph[et]ie datu[m] ad utilitate[m] eccl[es]ie
ut p[atet] i[n] i Cor. xii. Vn[de] [illegible]
quor[um] c[o]gnitio p[otes]t e[ss]e utilis
ad salute[m] s[un]t ma[teri]a p[ro]ph[et]ie, sive
sint p[rese]ntia sive futura sive
eterna sive n[e]c[essa]ria sive c[on]tingentia.
Illa v[er]o q[ue] ad salute[m] p[er]tinere n[on]
p[ossu]nt s[un]t extranea a ma[teri]a p[ro]ph[et]ie.
Vn[de] aug[ustinus] d[icit] ii sup[er] gen[esim] ad
l[itte]ram q[uod] [illegible] auctores n[ost]ri
scivere[n]t, [illegible] figura sit celi,
t[ame]n p[er] eos dicere noluit nisi q[uo]d
p[ro]d[e]sset saluti. Et Ioh. xvi d[icitu]r
Cu[m] venerit ille sp[iritu]s [veritatis] docebit
nos o[mn]em v[er]i[tatem] glo[sa] saluti necessaria[m]

Dico autem necessaria ad salutem sive
sint necessaria ad instructionem fidei
sive ad informationem morum.
Multa autem que sunt in scripturis de-
nunciata ad hoc possunt esse utilia
ut potentius et melius eorum comple[illegible]
et ea que creaturis considerata
admiracionem divine sapiencie et
potestatis inducunt. Unde et de
hiis in sacra scriptura invenitur fieri
mencio plenius. Secundo tamen quia prophecia
fit cognicio eorum que sunt procul
non eodem modo se habet ad omnia predicta.
Quedam enim sunt procul a nostra
noticia ex parte ipsorum, quedam
vero ex parte nostra. Ex parte quidem
ipsorum sunt procul futura contingencia
que propter hoc non cognoscuntur quia ab
esse deficiunt. Universalia in se sunt
nec in suis causis determinata. Sed
ex parte nostra sunt procul illa
quorum cognicioni accidit diffi-
cultas propter nimium defectum non
propter ea cui sunt maxime cognoscibilia
et perfectissime entia sicut res
intelligibiles et principue eterne.
Ex quo autem competit alicui per se
verius competit ei quam quod competit
ei racione alterius. Unde futura conti-
gencia verius sunt procul a cognicione
quam quecumque alia. Et ideo principue
ad prophetiam videntur pertinere. Et
tamen quia principua prophecie materia
in diffinicione prophecie ponatur
hic quod dicitur prophecia est divina inspira-
cio rerum eventus [illegible] ex quo et
nomen prophecie videtur esse acceptum.
Unde dicit Gregorius super Ezechielem
prophecia dicta sit quia fu-
tura predicat, quando de presenti vel
preterito dicit, racionem sui nominis
amittit. Eorum vero que sunt procul
ex parte nostra est consideranda si-

quedam distinccio. Quedam enim sunt
procul ut potencie omnem cognicionem
humanam excedencia ut deum esse
trinum et unum. Alia huiusmodi non sunt
[illegible] sciencias. Quedam vero sunt
procul ut potencie excedencia cogni-
cionem hominis non cognicionem
humanam simpliciter ut puta quedam
datis per demonstraciones sciuntur
et in doctrinali cognicione ad
eam non pertingunt. Sed quia elevantur
ad ea per revelacionem divinam
huiusmodi non sunt prophetabilia simpliciter
sed vel huiusmodi et possunt subesse
prophecie quando demonstrative [illegible] Ad [illegible]
sciuntur. Ad primum ergo dicendum quod cuncta
unum ponitur in diffinicione prophecie
quia in maiori parte prophecie non autem
ita quod sit totum prophecie materia. Et
similiter dicendum est ad secundum quia vocare prophe-
ciam signum presciencie [illegible]
Ad tercium dicendum quod cum omnibus quibus
sciare possunt scire alio per
prophetiam non tamen superfluum
est hunc prophecie ordinari
et firmius adherent prophetie
dictis per fidem quam demonstracionibus
scienciarum. Et hoc est dicere quedam
[illegible] per scienciam omnium. Ad
quartum dicendum quod tamen naturales habent
determinatos effectus et earum
virtutes sint finite et [illegible]
nitate ad infinitum. [illegible] quia a
diversis causis naturalibus producuntur
in esse diverso [illegible] mo-
dorum esse specie diversa. Sicut diversa
[illegible] sit infinita pars produc-
cio eorum effectuum specie sunt opere
[illegible] producit. Unde non sequitur
quod sicut [illegible] naturalis cognicio principium
[illegible] quod illi
divisione [illegible] decipiunt
specie [illegible] Ad [illegible] dicendum quod
prophetiam [illegible] sit de hiis que
diversis temporibus distinguuntur [illegible]
[illegible] de illis que per se per se

sit uã ad pr. dd q vabimo ipsi
nõ mẽ quĩ de his q p determina-
tõe sciunt possit fieri dicto
ipsis qz ex q p determinatoz
sciunt nõ dicit. an de eis ha
beat phia vel nõ. Queritur 3
certo quod utrum phia
sit naliter ni q sic, qz po
tẽcia ẽ cognito vigilante
qm dormientis. sz dormientis
nãr contingit ut futa pui-
deat sic pz i diuinacoibus sop-
niorum. go multo forcius i vi-
gilando aliquis nãr puit futa
puidere. hc at ẽ phie officium
go ab nã pt ee phia. Oz di
q vigilantis cognitio ẽ potior
quantu ad iudicium sz dormientis
quantu ad recepcionem. Oz q sic hc
vis cognoscitiua pt de aliq
iudicare q specul eo recipit
Judiciu go ab recepcione se-
go ubi ẽ potior recepto ẽ z
perficiens iudicium. z ẽ si dormientis
ẽ potior in recipiendo dz ee po-
tior i iudicando. Sm̃ nõ
ligat sopno ñ p certus sing-
depender assuetis iudicium
ne qm depend a sensu
me z opo sic a sensibus depe-
deat q a sensibus accip iudi
at ẽ p q accep. go ut q im-
dicium nõ ẽ ligatum i sopno
z ita nõ distincto potta
nta ẽ p q qui aliam
ex hc ipo q ab alio separat
ei sua immi sic ex hc ipo q
forti a rubigine separat dant
ei claritas ymo claritas ẽ ei
nãlis. sz ex hc ipo q aia a
sensibus corporis abstrahit opet
ei futa puide ut augo o
pz sup gn ad lit mltis eius
go nõ q puidet futa sit ipi

archna nãlis vel id q pus
p q q i x dyalo dr q ipa aliq
luminacionibus subtilitate sua ad
puidet. aliq at aie exitur
de corpore p vinculorum vetustate
cognoscunt. sz i q pt aia
inspirat ex sua subtilitate nã
inspirat. go aia nãr futa
cognoscit pt et nãr hic phiaz
q pcipue i futorum pgnio-
consistit. Oz di q futa que
aia nãli cognitõe puidet sunt
i q hnt cãs determinatas i nã
sz phia ẽ de aliis futis.
Oz q ea q dependet ex libero
arbitrio nõ hnt determinatas cãs
i nã sz ea q aia ex sua sub-
tilitate puidet oia ex libero ar-
bitrio dependet sic pz p exm q ẽ
qui ibi ponit de quodam qui
cu infirmaret z eet disposit
de corpe sepultara i quada ecclesia
morti appinquans surrexit
z respondit pdixit se velle
ire p via appia ad ecclam
sci sixti sicut z p modicum
defunctus eet quod loquebat
iter ubi sepeliri debat re-
pente orto consilio exeuntes
cum eo funere p via appiam
nescientes qm ipse dixit i
ecclam sci sixti cum posuerunt q
tunc q q subiungit pdicere
nõ potuit nisi q futurus erat
ex corpis ipamis aie ac sub-
tilitate puidebat. go i t
futa q ex nãlibus cãis nõ
dependet puit nãr ab hoie
puider. et id q p q ex tãis
nãlibus nõ pt accipi signif.
sup ea q nãli nõ fiunt. sz as-
trologi accipiunt significacões
sm phiam ex motibus corporum

celestiu g phia e nalis p phi
scia nalis no determinauit nisi
de hiis q nal' put accid
determinauit at auicen i c q
de nalibz de phia g ocq p
ad phiam no requiritur nisi
ta p claritas intelligie pfcio
u'tutis ymaginatiue et pctas
animeut ei ma eqtior obe
diat ut auicen ponit ib de
nalibz sz hec put accide
na' g oia pt ab phia e sz
dice q na' pt int e yma
pfici ad pcog nascend futa
na sz de hiis no e phia sz q
ea que depedet ex cais infe
rioribz dum e nalia sz ypa
pendit t pducit ex e tod mar
tum, ypa z et sz h' voces insid
rebut p glam ibn h g et p
ognitio nalium futoz e phia
p dmapui a vrbi i ec sducte
tribuit ubi i sc hcaut ea sine
quib e cosuai no put sicut i
huao corpe posiut mebra q
sunt et decoqui cibz sine quo
morb inta no cosua sz hua
g e q no pt sine socie e q suat
huig eimo suffi bi i ncttis
adiutant dr ceth l socie tas
at cosuai no pt sine iustia
Justie no regula e phia g
ne huae cmditi int ad phe
cia na' ho pueni possit
p i quob gueniente p q e
pfcissimi i gne i sz pfcissim
i gne hom e phia q z sicut
o i hoie poci q s inte llab
tusc unt g o nal' pt ho ad
phiam puenire p plo distat
spectes de a pfectiba cata
bu qua pp ctates i mo futar
a vrbz putibz sz nali g g ni
ho p spectes catar p i ggni
disp uenie pt ho s iunisi ca

q z nal' ex hiis que sc ho pt
i ognicom futuds e puenie
t na' pt e e phia sz dice
q q multis de q mag' distat
t emdo tu futa mag' distat
t qgno scedo sz q ead sut
puti ecunit ognoscendi
g o i q e mag' distantib h ec
e et mag' distab sz ognitoz
p aug de ki' an distinguit
tu gna bonoz f puru ma
gnu et medin sz phia no e o
puta nt pua bona q z h
sc boa coza, uitu me
boa ma q z h sc quig
vte pmit et quig abuti
pt q phie co pet no inde
g o restat q phia ad ma
boa ptineat que sc bona nalia
dic et tu m q sit nal' p si
agent nale e age t p ducti
nale pati oz q pa sit nal
sz ipi deo nale e q pfecio
phie hoibz insundat q z
ipe e sua nim boq e t bono
nat e sua q inato s Silr
huae meti nale q a deo
recipiat cu e g na no q sistat
ivexo hiis q a deo recipit
g o phie susceptio e nal'
pficit p sonali passiue
vndz aliqua nat actia pop
qua abi actu phie adduc
t ita nu q aliqua phia
sit nal p ho na' e phie pfect
tionib ognitoib q a ala alia
sz q da alia na sic pficia
coze futoz q ad ea mag' e
ptinet sic pz de formicib
que psciut plumas futas
t pisces t quida pnunciat
t pestates futas g o t ho
dz na' e e p q coz q ad ipm
ptinet t m q ho na' possit pfcip"

oppo^m esse prophetia. Ergo etc. Quod dicitur improprie(?)
non nobis(?) [illegible] quod
dependet ex causa extrinseca
non videtur esse naturale. Sed prophetia depen-
det ex causa extrinseca, quia sicut prophetae
in speculo eternitatis legunt,
ergo videtur quod prophetia non sit naturalis.
Praeterea quod sit naturale sicut in pluribus.
Sed prophetia est valde paucorum etc.
Rpo Respondeo dicendum quod ad dicendum naturale duplex.
Uno modo quod est ex principiis activis naturae,
sicut naturale est igni ferri sursum.
Alio modo quia natura est principium dispositivum
in quo non quamvis sit ab causa quae se
necessitatibus ad talem perfectionem, sicut
dicitur quod infusio animae rationalis
est naturalis inquantum per operationem na-
turae corpus efficitur dispositum dispositione
congruente necessitatibus ad animae susceptionem.
Fuit autem opinio quorundam quod pro-
phetia esset similis primo, quia dice-
bat animam hominis in se ipsa vi-
dere quaedam divinationibus ut Augustinus
narrat super Genesim ad litteram.
Sed hoc ipse ibidem improbat, quia si hoc
esset, tunc in potestate sua haberet omnia
quaecumque vellet futura praecognoscere(?),
nos tamen quod manifeste apparet esse
falsum, quia non [illegible] humana nullo
cognitionis via potest esse principium
in quo non possit praecognoscere per
praesens non quod sit prima instructa
virtute agentis ex quibus procedit
in cognitionem futurorum contingentium
praecognoscendi non potest nisi forte per im-
pressionem aliquorum signorum naturalium,
sicut medicus praecognoscit sa-
nitatem vel mortem futuram,
et astrologus tempestates vel
serenitatem(?); et autem futura cognoscere
non dicitur esse divinationibus vel prophetiae,

sed magis artis ut infra aliis dicitur.
Et prophetia est naturalis 2º modo, quia natura
ad talem dispositionem hoc homine
producere quod citius moveatur ad re-
cipiendum per actionem aliquorum supe-
riorum causarum praescientiam futurorum.
Circa quod est opinio et una de
quadam prophetia. Non autem de illa
quae inter dona spiritualia ab
apostolo computatur, ut infra ad cuius
distinctionem habendam sciendum est quod
futura cognoscuntur ex duobus, prae-
existunt enim quaedam futura in praescientia
divina, et in causis creatis quarum
virtute futura eveniunt in esse.
In his autem duobus futura prae-
existunt diversimode quantum ad duo.
Primo quantum ad hoc quod omnia quae prae-
existunt in causis creatis praeex-
istunt etiam in divina praescientia, sed non e conver-
so, quorundam futurorum rationes
Deus sibi retinuit, verbi gratia quae
causis non inseruit, de quibus sunt illa quae
miraculose fiunt sola divina
virtute ut Augustinus dicit super Genesim
ad litteram. 2º quantum ad hoc quod
futura quaedam praeexistunt in cau-
sis creatis modo recto quod utique causae
sunt ordinata ad talem effectum,
qui tamen per aliquem eventum
impediri potest, sed in divina praescientia omnia
futura sunt immobiliter, quia futura
subduntur divinae praescientiae non solum
secundum ordinem causarum suarum ad ipsa,
sed etiam secundum exitum ordinis vel eventus.
In cognitione futurorum potest con-
tingere huiusmodi duplex. Uno modo ex
hoc quod futura praeexistunt in intel-
lectu divino. Et haec prophetia dicitur spe-
cialiter(?) prophetia. Et haec non est naturalis. Illa enim
quae sunt divinitus sine causa na-
turalibus mediis non dicitur esse na-
turalis sed miraculosa. Huius autem

futurorum vero cuius fit absque mediis
causis naturalibus. Et tunc hoc modo dicuntur
prout veritates futurorum sunt in
causis creatis, sed prout sunt in mente
divina a qua dimanant in mente
prophete. Alio modo cognoscuntur ex virtute crea-
ture prout scilicet in virtute ymagi-
nativa humana prout aliqui
motus fiunt ex virtute celestium corporum. Si-
quidem per hoc resistunt quedam signa fu-
turorum quorundam eventuum in ymaginatione hu-
mana ex illuminacione intellectuum
separatorum ut potentia fiat naturaliter
eminentior et ad aliqua cognoscenda
elevatur. Et hec prophetia non proprie
potest dici naturalis. Dicit autem hec
prophetia naturalis alia a quadam de qua
nunc loquimur in 3o. Primo ibi quia
futurorum provisionum habet immediate a
deo. 2a de qua loquimur quamvis
angelus possit esse minister, prout
agit in virtute divini luminis. Naturalis
vero est ex proportione actionis causarum secundarum.
2o ibi quia prophetia naturalis non se ex-
tendit nisi ad illa futura que habent
causas determinatas in natura. Sed
prophetia de qua loquimur indiffer-
enter ad omnia se extendit. 3o quia naturalis
prophetia non omnino falsitati providet sed
sicut predictum est in aliquibus ut in
maiori parte. Prophetia vero que est
per spiritum sanctum providet infal-
libiliter. Unde dicit se divine presciencie
signum quia sicut illa est infallibilis ita hec
providet ea que futura sunt a deo
prescita. Et hec triplex differentia in
diffinitione Cassiodori notatur pro-
primam habet quod dicit divina. 2a ibi quia
naturalis ... 3a ibi quia
dicit immobili veritate denuncians.
Sed quia ad hoc quod prophetia ... de
... nec ... de scibilibus
manat duplex differentia ... et 2a
quod prophetiam naturalem non accipit
homine ... ad ... illorum

scibilium sed mediatis causis 2a.
et per oppositionem corporum 2a. Et sua
virtute naturali agentium nec istum se
extendit ad divina sicut ...
sed solum ad illa que prout ... nota propheti-
am principia. Quia ulterius illa virtus
luminis ... agentium non se ex-
tendit nisi naturalia illa elevatur
sicut prophetia divina elevatur ad quedam
que sunt supra naturalem cognitionem omnino
potest dici ... et ... vel
... sed etiam a divina vero
in hac materia quia utraque prophetia ita
in modo ... est ... scire
hoc scibilia ... scire
per principia determinationes. Per prophetiam
... elevatur mens
hominis ut quoddam conformiter
... separatis intelligat
que sunt principia ita ...
... deducere ...
ex alto ... videt. Utraque
et prophetia dividitur a sompnio et visione,
vel sompnium dicitur apparitio
que fit homini dormiendo,
visio vero que fit in vigilando
et sensibus abstrahendo,
quia tam in sompnio quam in visione
semper anima detinetur fantas-
matibus visis vel totaliter vel in
parte ...
... vel totaliter vel in parte.
Sed in prophetia etsi aliqua fan-
tasmata videantur in sompno
vel in visione tamen anima prophete
fantasmatibus non detinetur
sed cognoscit per lumen propheticum
ea que videt non esse res sed simi-
litudines et eorum significationem
cognoscit per intellectum ...
in visione ut dicitur Dan. x. Et per hoc
quod prophetia naturalis ... sompnium
... prophetiam divinam ... sompnium
... pluries ... prophetie naturales
sicut et prophetia naturalis quedam ...

Ad rōs

similitudo prophetie divine. Ad 2m
dicendum quod cognitio de eadem re
fit receptione et iudicium de re-
ceptis. Quantum ad iudicium
de receptis potior est vigilantis
cognitio quam dormientis, quia iudi-
cium vigilantis est liberum, sed iudicium
dormientis ligatum, ut dicit Philosophus
de sompno et vigilia. Sed quantum ad
receptionem cognitio dormientis est
potior, quia quiescentibus sensibus ab
exterioribus motibus interiores impres-
siones magis recipiuntur, sive
sint ex substantiis separatis sive ex
corporibus celestibus. Unde sic potest intelligi
quod dicitur Num. 24 de Balaam qui
cadens in dormiendo apertos habet
oculos. Ad 3m dicendum quod iudicium
dependet a receptione exteriori specie,
sed exhibetur quia ea de quibus iudicat
examinat ad aliquid principium, quod conclu-
sio de conclusionibus iudicatur causa
in principia resolvendo. In sompnis in
ligatis exterioribus sensibus interiores
vires quadam quietate ab exteriorum
sensuum tumultibus magis percipe-
re possunt interiores impressiones factas
in intellectu vel ymaginatione ex
illustratione divina vel angelica
vel ex virtute celestium corporum
vel quorumcumque aliorum, sicut tenui fleu-
mate decurrenti ad linguam
videtur dormienti quod dulcia comedat.
Sed quia principium prime cognitionis
est sensus, oportet ad sensum quodammodo resol-
vere omnia de quibus iudicamus. Unde
philosophus dicit 3° celi et mundi quod comple-
mentum artis et nature est res sensi-
bilis, ex qua debemus de aliis
iudicare, et sic dicitur in 6 ethicorum
quod sensus extremorum sunt, per
extrema appellans ea in quibus fit reso-
lutio iudicantis. Quia igitur in sompnis
ligati sunt sensus, non potest esse perfectum iu-
dicium, unde adhuc decipiatur

ut videtur visis similitudinibus tamquam
rebus ipsis, quamvis quandoque dormiens
cognoscat de aliquibus quod non sunt
res sed similitudines. Ad 4m dicendum
quod iudicium intellectus non dependet
a sensu hoc modo quod actus intellectus
per organum sensibile exerceatur, sed iudi-
at sicut ex termino ultimo ad quod
resolutio fiat. Ad 5m dicendum quod
quidam posuerunt quod anima habeat in
se ipsa hec principaliter cognitionem divinationis,
ut Augustinus dicit 12 super genesim ad litteram.
Sed hoc impossibile est, sic enim
deberet anima cognitionem a sensibus
abstracta futura previderet meo
quia hec est naturalis virtutis operatio.
Sed quia per hoc abstractione efficitur
habilior ad percipiendum impressiones
illarum causarum ex quibus potest fieri aliqua
cognitio futurorum. Ad 6m dicendum quod
quia idem est accipienda sub-
tilitas anime, qua potest causas
cognitionis futurorum percipere, habilitas
anime ad recipiendum a substantiis superio-
ribus non solum secundum ordinem quo recipiunt
res ab angelis quedam revelationes
secundum ordinem nature, et potest in se recipere
impressiones secundum ordinem nature a superioribus
a superioribus, sicut potest corporum humanorum
impressionibus corporum celestium quamque
preparatio ad aliquos futuros eventus,
quos anima sua subtilitate percipit
per aliquos futuros ex impressione
corporum et ymaginatione vehemen-
te. Ad 7m dicendum quod quamvis liber
arbitrii in naturalibus causis non subdatur,
tamen ad ea que liberum arbitrium agit
naturales cause faciliter vel impe-
dimentum prestant, sicut patuit in Ypocra-
te vel pluma ut nimium est
tedium facere hiis que portabat
ferrum ne ad locum destinatum
deferrent, quorum cognitio futurorum potest
per corpora. Ad 8m dicendum quod virtutes corporum

humana corporibus celestibus subdantur ex
motibus celestium corporum potest acci-
pi significatio super quibusdam dispositionibus
corporis humani cum aliqua complexio
vel dispositio humani corporis sit con-
veniens ad naturalem philosophiam non e-
rit inconveniens si ex celestibus corporibus
significatio supernaturalis philosophie acci-
piatur non autem super philosophia que est scienti-
a divina. Scilicet viii dicitur quod iidem philosophi
qui de philosophia determinaverunt non
potuerunt determinare de philosophia de
qua nunc loquimur sed solum de natura-
li. Scilicet ix dicitur quod illorum trium premissorum
potest naturaliter esse competentia scilicet sit
tate virtute quod cum materia corporis
subdantur tamen in corporibus angelus ad
motum deserviat materia corporis ut
augustinus dicit iii de trinitate non consistit medi-
ante anima que est corporis altior
phi ex aliis vero duobus que
tangit obiecto significatur hominis
pervenerunt tamen philosophia naturalis non illa
de qua loquimur. Scilicet x dicitur quod quamvis
per philosophiam naturalem non potuit venire
fari videndum qualibus talis sub-
duntur per philosophiam divinam potuit
non solum alia sed et ista cognoscere.
Scilicet xi dicitur quod societas hominis sit
ordinata ad finem vite eterne
non potest consummari nisi per iustitiam et fidem
cum que est principium philosophie vero di-
vine. Tamen defecerit philosophia dis-
sipabitur ... scilicet cum hic finis
sit supernaturalis et iustitia ad hunc
finem ordinata et philosophia que eius
principium est supernaturalis. Iustitia
vero per quam gubernatur societas
humana ordine ad bonum civile
sufficit potest haberi per principia naturalia
humanitatis non oportet philosophiam esse
naturalem. Scilicet xii dicitur quod hoc est ex
nobilitate hominis quod ignis humanus
possit mereri tantam dignitatem ... perfectionis

que ex nulla creatura produci posset
nisi supernaturaliter. Et autem perfectionis
tantum individualis capacitas non sufficit
... quod est perfectissimum i-
gitur homo ... acqui-
rit tamen quod est perfectissimum ... statum
... quod est perfectissimum ... sta-
tum. Scilicet xiii dicitur quod rebus
aliquibus duobus potest cognosci an
est et quid est ... rebus creatis
ex quibus cognitionem accipimus
magis distat a creaturis
inde est quod de deo cognoscere non
possumus quid est sed ex hiis ... quod crea-
ture dependent a deo ex
creaturis nisi potest cognoscere possumus
de eo quia est. Sed cum presentia a futuris
non dependeant presentes autem ...
... ex rebus presentibus
non possumus scire an aliqua
futura sint possumus autem scire si
futura sunt qualia sint. Scilicet
xiiii dicitur quod deus magis distat
a creaturis quam una creatura ab
alia quantum ad modum conditionis et
quantum ad habitudinem quam habet
principium conditionis ad quod habet esse
ex tali principio ... per creaturas
cognoscitur de eo quia est sed non quid est
... autem est de cognitione fu-
turorum contingentium quia per presentia
vel preterita. Scilicet xv dicitur quod philosophia
reducitur ad maius bonum
sit quedam donum constituitur quibus
...
... dato principio ... non
toletur ... philosophia ad vitam
vite ordinatur ... philosophia
... abuti ... abusus ipse
sit philosophie actus sic ... abuti
... philosophia ...
ad querendum lucrum vel favorem
hominum habet quod actum philosophie bonum
... occultat et denunciat.

Et abusus huius hominis est actus cu-
piditatis vel alterius vicij. Ab-
utetur tamen ab prophetia si non ut-
patur actum eius ut debet sicut et
virtutibus abutuntur qui de cibis
superbiunt quamvis utuntur bene
bona natura comparatur ad prophe-
tiam quia quicumque bonitate bona
est a deo vale. Nec ergo quamvis non
quod competit ei nec quiescit in aliis
qui in certo non creditur divina fiat hoc oz
divine sapientie que sua dona distri-
buit omnibus ordinate. Creatur
naturale est quod a deo recipiat boni-
tatem non qualiter sed eaque sunt nec
debent. Sicut homini debetur esse vo-
no lapidi aut asino. Unde si aliquis
propheta divinitus recipiatur in homi-
ne oportet quod sit homo naturaliter qui debi-
tum hunc actum non excedit. Ad xvij
dicendum quod humana anima ex parte pas-
sionis ad recipiendum lumen prophetie
non naturaliter tamen potentia obedientie sicut etiam
naturali ratione habet ad ea que non sunt.
Unde non oportet quod talis passionem vin-
dicat potentia activa naturalis. Ad xviij
dicendum quod aliqua bruta non putentur
presentia futurorum nullorum que ex
motu celi dependent ex quo
impressione motus eorum ymaginatio
ad aliquid agendum quod competit
significatio futurorum et magis
talem impressionem brutis habet locum
quam hominibus quia bruta ut
dicitur magis aguntur quam agant.
Unde impressiones corporum ce-
lestium totaliter non autem homo quia est
liber. Non tamen expositum quod dicitur bru-
tum presentire futura quamvis ex actu
eius aliquis futuri significata acci-
pi possit tamen non agit ad sig-
nificata futuri quod ratione sui
quibus cognoscibus sed magis duc-
tum ab instinctu nature. R2. x.

Quarto queritur utrum ad prophetiam
requiratur dispositio naturalis
et videtur quod sic. Omnis enim perfectio que-
dam non recipitur in aliquo nisi sit dis-
positum recipere. Sed requirit aliquam
determinatam dispositionem. Sed prophetia
est perfectio ut patet per Ambrosium.
Deus dispositionem requirit. Ubi dicit
glosa Ieronimi naturale est enim ut ob
qui nolunt venire cum paratis ex
celebs rebus sumunt opiniones que
sunt experientia. Et quamquam sit mutati-
v. g. naute sudes (?) inimicos
venientibus dampnum naufragio
sicut pastores timore sum
rugitum leonis assimilant
timentes dum leones inuersos
lupos. Et iste qui fuit pastor
per cooperationem dei rugitum
leonis assimilat. Ergo prophetia
aliquam determinatam requirit
dispositionem naturalem. Sed prophetia
requirit bonitatem ymaginationis
tamen est per visionem ymaginariam
prophetia fiat. Sed ad bonitatem ymagi-
nationis exigitur requiritur bona
dispositio complexionis organi. Ergo ad
prophetiam requirit dispositionem naturalem.
Preterea impedimentum naturale est fortius
quam id quod actualiter superuenit.
Sed aliqua passio actualiter sup-
veniens impedit prophetiam.
Unde dicit Ieronimus super Ezechielem quod
quamquam aliud actus coniugalis
spiritum sanctum non dabit et si prophetia est
videatur qui officio coniugis
obsequitur. Ut hoc est per culpam
quia actus matrimonii est culpa
caret sed propter concupiscentiam anima
mea. Ergo multo fortius indis-
positio naturalis complexionis impedit
aliquem ne possit suscipere prophetiam. Ergo quod
ad eius sit ordinata sicut nec dicit Bo.

Sed donum prophetie est a deo, ergo ordi-
nate ab eo distribuitur. Sed non
esset ordinata distribucio si
daretur cuilibet non existenti ad eam huiusmodi
disposito. Ergo prophetia preexigit na-
turalem disposicionem. Sed contra quod depen-
det ex solo libero arbitrio dantis non
preexigit aliquam disposicionem in re-
cipiente. Sed prophetia est huiusmodi ut patet per
glossam Amos 7 super enarrata prophetia
et aliis spectantibus ad donum subiungitur
hec omnia operatur unus et idem. Et Johannis
iij dicitur spiritus ubi vult spirat.
Respondeo dicendum quod prophetia est duplex consi-
derari scilicet ipsum prophetie donum et huius
doni usum. Ipsum enim
prophetie donum excedit facultatem hominis
et datur a deo dante non virtute ali-
cuius cause create quamvis prophetia
naturalis ex virtute alicuius cause create
efficiatur in nobis ut dictum est.
Sed deus cum non oporteat causam et oportet
ordinacionem quia deus sua operacione non
solum formam sed et materiam producit,
non preexigit ergo operacionem materiam
et tamen male dispositam ad effectum
perficiendum tunc formam sine
materia et sine disposicione facit.
Sed simul potest et materiam formam dare
unica operacione, et eciam materiam
quantamcumque indisposita ad de-
bitam disposicionem reducere que com-
petit perfectioni quam inducit.
Sicut patet in suscitacione mortuorum cor-
pus mortuum est indispositum ad
animam recipiendam et tamen unica
divina operacione et corpus animam et dis-
posicionem ad animam recipit. Sed ad
disposicionem preexigitur et materia disposita
sita materie disposicio. Non est ergo veri-
tatis ex quolibet quibus facere. Per
hoc ergo prophetia naturalis preexigit disposicionem
debitam naturalis complexionis. Sed prophetia

que est spiritus sancti donum non exigit ea.
Exigit tamen quia simul cum dono pro-
phetie datur et disposicio naturalis quantum sit ad
prophetiam quantum ad usum non ad prophe-
tie usum et per tantum prophetie et spiritus sancti dicitur
I Corinthiorum xiv spiritus prophetarum prophetis
subiecti sunt et ideo abusum prophetie
ab aliqua causa impedire et
ad debitum prophetie usum de-
necessaria disposicio debita requiritur
cum prophetie usus ex virtute prophe-
tica procedat, non tamen determinata
disposicionem preexigit. Ad primum ergo dicendum
quod quedam disposicionibus sunt indiviniis
ad prophetiam et hec divina operacione
removentur in prophetia. Sed scilicet con-
veniencia prophetia procedit a divinis
enim est ad prophetiam quantum ad con-
similitudinibus rebus prophetatis sic:
disposicionibus non gratie divina per
auferuntur a prophetia et disposiciones
necessarie conferuntur. Ad secundum dicendum
quod ad prophetiam requiritur bonitas
ymaginacionis non autem debita
preexigitur quia ipse deus qui donum
prophetie infundit potest et com-
plexionem organi ymaginative
virtutis simul reformare
sicut et oculos lippos ut clare
videre possint. Ad tercium dicendum
quod vehementibus passionibus ad
se trahunt tolerationibus attentionem
et per quas ea virtute
a spiritualium inspectione et ideo
vehementibus passionibus ut ire
vel et eciam delectacionibus usus
prophetie impeditur et ideo quia prophetie
donum percipit et naturalem complexionem
indisposicio impedit.
Sed divina virtute operacione curatur.
Ad xij dicendum quod donum prophetie ad
ordinatum dirigit et ad hunc

distributionis ordinatorum pertinet
ut aliis conferatur illis qui inde-
ad hoc magis indispositi ut sic
divine utilitati attribuatur et non
glorie omnibus tamen contra illos ut
dicitur j. Cor. [xii]. articulus quintus

Quinto queritur utrum ad prophetiam
requiratur bonitas morum.
Et videtur quod sic Sap. vij. dicitur per nati-
ones in animas sanctas se transfert,
amicos dei et prophetas constituit; sed amici dei non sunt
illi quibus bonitas morum viget,
Joh. xiiij. Si quis diligit me
[illegible] ergo cum quis non est bonorum morum
prophetam non constituit. Praeterea prophetia est
donum spiritus sancti; sed spiritus sanctus non inhabi-
tat aliquem peccatorem, Sap. j.
Spiritus sanctus disciplinae effugiet
fictum; ergo prophetiae donum non po-
test esse in aliquo peccatore. Praeterea quo quis
male utitur non potest esse nisi peccatoris
peccatoris; sed prophetia nullus male uti-
tur, cum actus prophetie sit a
spiritu sancto; si ergo prophetia male utere-
tur idem actus a peccato et a spiri-
tu sancto quod esse non potest; ergo prophetia non
potest esse in aliquo peccatore. Praeterea philosophus
dicit in libro de sompno et vigilia quod si di-
vinatio sompniorum esset a deo im-
mitteretur et committeretur quibuslibet et
non optimis viris. Sed constat
prophetie donum esse a deo; ergo
[illegible] de non optimis
viris. Praeterea proponere similitudo
divine bonitatis [illegible] dicit
Dionysius iiij de divinis nominibus; bonitatem
radiis solaribus comparat quia similitudo
effectus sed oponitur aliud magis
dispositum aliquo perfectius magis
[illegible] magis propria
magis illustrantur; ergo ad recipi-
endum donum prophetie magis sit

dispositus ad bonum quam malus.
Sed contra multos ampliores quam mali dei
dicuntur; sed non omnibus bonis datur; ergo
nullis malis datur. Sed Balaam
prophetam fuisse dicitur qui tamen malus fuit,
Nu. xxiiij et ij Pet. ij. Dampnatorem
Daemonem nomine tuo prophetavimus,
per quemcumque non habet caritatem malus;
sed prophetia potest esse in non habente
caritatem ut patet j. Cor. xiij. Respondeo dicendum quod
prophetiam et ergo [illegible] bonitas quam
bonitas hominis tamen consistit
per quam homo deo unitur et coniungitur
ergo sine caritate esse potest quicumque
[illegible] potest in bonis et in malis; hec
divina bonitas potest communicari
tam bonis quam malis utitur ad
suum propositum implendum ut secundum
tam bonis quam malis dona
largitur quae ad caritatem non necessario col-
ligantur; non habet prophetia autem nullam
aliquam necessariam colligantiam cum
caritate probatur duobus quia prophetia et
caritas affirmatur(?)
prophetia et aliena [illegible] non
dependet a caritate; et hanc rationem
sidebat prophetia et omnia alia huiusmodi
in bonis et malis esse potest. Secundo quia
prophetia datur alicui ad utilitatem
ecclesie non propter se ipsum; contingit
autem aliquem utilem esse ad ad-
[illegible] quamvis se ipsum
quia a deo per caritatem [illegible]
prophetia et operatio miraculorum et
huiusmodi et alia huiusmodi que ad
utilitatem ecclesie conferunt inveni-
untur sine caritate, quamvis sola ho-
minibus bonis fiat. Sciendum tamen quod
[illegible] caritas amitti-
tur [illegible] prophetie impediunt
quedam que non [illegible] carnalia peccata
[illegible] spiritualis [illegible]
[illegible] carnalibus

subditus inceptus ad prophetiam viden-
dum. Ad tertium vero dicendum quod summa spiri-
tualitas mentis requiritur. Peccata
vero spiritualia spiritualitatem mentis non
ita impediunt. Et ideo contingit
aliquem esse carentem vel prophetam
spiritualibus peccatis subditum, non autem
carnalibus vel etiam minus secularibus
sollicitudinibus quibus mens a
spiritualibus retrahatur. Et ideo dicit Ra-
bi Moyses quod hoc est signum quod
sit falsus propheta qui in voluptatibus et
sollicitudinibus seculi detinetur.
Et hoc consonat ei quod habetur Mathei vii:
Attendite a falsis prophetis, et infra:
a fructibus eorum cognoscetis eos. Quod de mani-
festis operibus intelligitur, ut ibi dicit glossa,
que magis dicuntur peccata carnalia;
spiritualia enim peccata intus latent.
Ad quartum dicendum quod sapientia scientia et iustitia
eadem dupliciter. Uno modo ut ipsam di-
vina sapientia inhabitet et hominem sanctum
faciat et dei amicum. Alio modo solum
quantum ad effectum, et non oportet quod sanctum
faciat vel dei amicum. Et sic iustitia
est in mente malorum quibus prophetia con-
stituitur. Ad quintum dicendum quod quamvis
prophetia sit spiritus sancti donum, non tamen
cum dono prophetie spiritus sanctus datur,
sed solummodo cum dono caritatis;
unde non sequitur. Ad sextum dicendum quod prophetia
non contingit male uti ita quod ipse
prophetie actus inquantum a prophetia
egreditur sit malus. Cum enim aliquis
prophetie actum ad aliquod malum
ordinat, tunc quidem ipse prophetie
actus bonus est et a spiritu sancto; sed ordi-
natio illius actus ad finem inde-
bitum non est a spiritu sancto sed a perversa
hominis voluntate. Ad septimum dicendum quod
in tertio Ethicorum dicitur quod ea que
divinitus dantur ei non ex datoris
dependent quo potest esse nobili

rum si prescientia futurorum que eis sepius
a deo immittitur appareret in ista
transmissione aliqua discretio. Nunc
autem non potest esse in quantum dona divina
fiat quod sunt divinatorum sepius
commutata. In donis autem prophetie
invenitur discretio, quia non omnibus
datur et qui sic vel sic dispositi sunt,
sed illis solis quos divina providentia
eligit, qui tamen semper non sunt boni
vel optimi quantum ad seipsos,
sed tamen boni vel optimi quantum
ad hoc quod per eos prophetie officium exerce-
tur quod competere sapientia divina iudicat.
Ad decimum dicendum quod non quantumcumque bonus
magis est aptus ad prophetiam, licet
quidam quibusdam peccatoribus aliquid ad dece-
dentes magis habeant mentes
ad spiritualia percipienda, ut potest
a carnalibus et terrenis vacantes
et naturaliter corporis dispositi, ut quedam
communio civitate hominibus terrenis
negotiis implicatis et cavil-
lantibus operum quod... mentibus
hominibus nam prophetie. Et ideo quamquam
habent similes conditiones dat
prophetie donum alicui intellectuali
quod denegatur alicui bonis.
Decimotertio queritur utrum prophete vi-
deant in speculo eternitatis.
Et videtur quod sic. Ysaie 38: Super hoc dis-
pone domui tue, dicit glossa:
prophete in libro prescientie dei, ubi
omnia scripta sunt, legunt. Sed liber
prescientie dei nichil aliud est nisi qui-
dam eternitatis speculum quo ab eterno
omnes forme rerum resplendent.
Ergo prophete vident in speculo eternitatis.
Sed dicendum quod prophete dicuntur in libro pre-
scientie legere, dicuntur in speculo eternitatis
non videre, quia non speculum ad
librum videatur, sed talis quod ex
hoc illo vel speculo prophetie quod eo
devinatur. Sed contra: prophetia quod prophete
dicuntur videre in speculo eternitatis

12.6

aleg dil̄i diue psc̄ie attbuit
quedā p̄uilegiata ɔgnicō
ipis pphis, s; h q dr̄ aliqua
ɔgnicō diuīa a speclo ētnou ē
alibo diue psc̄ie nō desigt
aliq ɔgnitōib p̄uilegiū
cū om̄ib hūa ɔgnicō inde
derivēt ut pz p dyo viio ca-
de di. no. g° nō dr̄ pphe uide
i speculo ētnitē qi ex ipo vi
deret, s; q in ipo viso talia
intuetēt, pu h pt uid(?)
ubi ē, s; futa cōtingēcia nō st
s; imobilē eternitatē put a pphe-
tis uident i ipa psc̄ia diuīa
g° pphe i ipa solū psc̄ia dei
uident, et ideo q pubis. Sz dicē
q futa cōtingēcia st quide
p̄mordialit i diuīa psc̄ia,
s; ex inde derivant p qsdā
spēs ad mētē hūanā ubi
a pphis uident. Sz q q q re-
cipit i aliq ēt eo p mo re-
cipietis et nō p modū sui
s; mēs pphe mutabl ē, g°
nō put ea futa cōtingēcia
imobilit recipi. ip ē q ex ppu
diuīe ɔgnitōis nō pt i(?) do
ɔgnosciti, s; futa ɔgnosce
ex ppū deciā ut pz p ysa. xl. dn-
unciate que uētura st et dic
qz dii estis uos, g° nō put
a pphis futa ɔtigēcia uidi
in ipo deo. Sp autē dt q
tm̄ eleuāt mēt hoīs q co-
ungit speculo psc̄ie aza sed
maxima eleuacō mētē hūae
ē t ɔgnitōe pphie g° int q
ɔiūgat speculo psc̄ie ita
q futa i ipa dei psc̄ia uide.
Ad ēt p(?) sūt duo specla ita
unū sit supi9 et alteū infi9
ta speclo supiori resultet silitudes

i(n)feriori q in inferiori speclo
uidet spēs nō dr̄ i supiori
uide, quīuis eni uiso qd a-
a speculo supiori deriuet, s;
a mēte diuīa resultatiē i
futa spēs i mēte pphe sic
a speculo supiori i speculū infe-
g° ex h q ppha intuet i sua
mēte spēs receptas a mēte
diuīa nō dz dici uide i mēte
diuīa, s; i ppa mēte, s; mens
ppano ē speclm̄ ētnitē
s; tpale. g° si pphe nō uidet
ni i mēte ppa, ut p9 dō ē
nō dicēt uide i speclo ētnitē
s; i tpali, quīuis ab eo deriue.
Sz dicet q ab ēo uide nō
solū i re illuīata p solem
s; et i sole p ppīquitū p illuc
solis uidet. Sz g ē q i sole
nō resultat rerū visibiliu(?)
rerū q int ad rōnē speculi
ptinē, g° nō q uidet i sole
nō sic dicat sic uide i speclo
p uiso qua int de q ē obm
btitu ib ē digniorē q q ui-
ut spēs i(?) q sat bonū
ysta nō, s; ad uidend dyn
ē btitu ob(?) ho ex q ista
tuitiō pt eleuat magis ele-
uatōe q mēs ab sthi ōio
a sensib ut ē i raptu g° mior
eleuatō ēt sine raptu pt
eleuat mēs pphe ad uidend
ē ey diuīa ut ē spēs i mēte
ppha pt uide i speculo ētni-
tē p plq distat eey diuīa put
i se cōsidata et put ē silitudo
altiq rerū q put ē silitudo rui
rerū silitudo altiq qz plq dista
deq a cata q una cata ab al
Sz ab pt uide dyn ut ē spēs
in re g cate sine h q uideat

cuut e spes altiq alias optet
q omib uidetib diu oia cog
noscunt / go aB pt uide cu
ut e spes quarunda rez sz
hc q uideat ecm eiq i se ipa
go et qui no uidet diu pes
sencia pnt uide i speculo
etnitate q maz uz pphis co
petet / p aug 9 dt vi de cui
p quorunda metes ita cle
uant ut ipa suprma rez atte
in comunitate rebus inspiciat
h pphas metes uide maz
eleuate go uz q ea q pphie
uidet ipa rez arte inspi
si diua eternitatis / q p 9 / Sz
q e ep litt v sup i multi re
ges i pphe dt glo pphete insti
a longe glam dei uidunt p
speculu i enigmate / Sz qui
uidet ipa etna psia dei
no uidet i enigmate / go
pphe no uidunt i ipa psia
diua qua speclm etnitate
appellat / p g g dt sup ezele
i ij ome e pt qm diu i hac
morti carne uiuit / nigitai
cotemplonib uirtute pficit
ut i ipo iam inte qspicolius
radio mete oculos i figat
Neqz eni omps deqiai sua
claritate cospici / Sz quidda
sub speculatiua uirtute
pficiat / p q ad uisionis eq
glam ptingat / sic naqz ysa
ias pphatum se uidisse diui
fatetur dicens vidi diuu se
dete et ptinga adiupat / et ea
que sub ipo erat / et ozsiaut
diuni e cui in rebus i cotepone
pfecit Ho q iam pcessz q
sub ipo e cotepla ex q pz
q ysaias et alij pphe no vi
dunt ipo speclo etno / p n 9

malg pt i speculo uide / et dt
ysa 2a / si alia lium / toelat
impie ne uideat glam di
Sz aliqui mali sit pphe go
pphica uisio no e i speculo
etno / Sz 2o q speculum ppe
lo quod q no iuenit nisi i
reb inlib / s i reb spualib
pquida tussup ' z dup psili
accepta a speclo mlis / si i
reb spualib dr ee speclm
id i quo alia repntan / sic
i speculo mali appent rez
uisibilium / Sic go dnt quida
ipam mete diuia q omib
rez rocs reluat ee speclm
quodda / z dici etnitas speclm
eo q e etium et ui tate
huius / Dicunt go q istud spe
uideri pt dup / vl p ecm
sua sz q e btitudis obiectu no
uz nisi a btib / ul sunt uel
quid sit i raptu ul sunt i co
resultat rez silitudinibus z
pcau ut speclm z h mo dnt
speclm etnu uisu ab
ang el ai sua btitudine z et a
pphis / Sz h opio non uz vera
dua pmo q ripe spes rez
i mete diua resultat rez
nosce ad sire aB ipa ecm
diua / Sz huius spes ul roes
distinguum i ipa p diuersos
eq respectus ad creatas / cog
noscere diua ecm spes i
ipa resultatem e ad q
cognoscere ipam i se z vela
ta ad ad p q e ut cognosce
re dei i se qui pnt e ad a cspatu
Vn uisio qua uz dequit e
rez spes pstippo i z quavi
ut ei i se ecm queda si q e
obiectu btitudis / vn impg e q
ds uideat diuis q e spes rez

t non videat eius que ex rectitudinis
obiecto quia species aliquarum rerum
in alio duplicitur: uno modo sit per p[ro]nes
ad rectum esse species, alio modo sic a re
ipsa resultabunt, sed tertio quo ap-
parent species et unt per propinquitates
tio recto potest tale speculum dici
secundum magis exemplar, sed at spe-
cies potest dici quorum rerum similitudine
lucentes in ipsis resultat, quia in
deo sunt species ulteriores rerum
unusquisque invenit omnia scibilia
quod deus sit verum speculum, sed
magis quod ipse rebus creatis sit
speculum dei, prout dicitur i Cor.
13 videmus nunc per speculum in
enigmate, etc. et filius dei est
speculum patris prout a patre ipso
species divinitatis recipit. Sic
hic sap. vii speculum sine macula
... angelis dicitur
prophetis speculo eternitatis videre
non sic intelligendum est quin prima divinitas
eterna videat prout est speculum
verum sed quia ad creatum intuentur
in quo ipsa eternitas dicitur reputata
ut sit speculum eternum hinc igitur
non quod eternum sed quod eternitatem re-
putabis. Et hoc etiam deo competit
futura certitudinaliter ut previa
cognoscendo quia ex quo intuitus eternitatis
mensura que est tota simul, unum
eius aspectum subiacet omnia
tempora et que in eis fiunt. Sic igitur et
ab isto divino aspectu resultat
in mente prophete, resultat in mente
prophete futurorum scientia per lumen propheticum
et per species in quibus propheta videt
ipse species sicut in lumine prophetico
speculum eternum dicitur quia divinum
intuitum reputat prout in eo
intuitu futurorum eventus previa illa
inspicit. Tertio dicendum est quod prophete

in speculo eternitatis videt non itaque
speculum eternum videat ut obiectum
totes per primam apte inducte vi-
debantur. Unde ... ad eas per or-
dinem ... sed ad primum dicendum quod
prophetica locutio prescientie divine legi hac
similitudine quia ex ipsa libro divine
prescientie efficiantur verum futurorum no-
titia in mente prophete, sicut ex
libro libri efficiuntur noti vera
que scribuntur in libro in mente legentis
non at quantum ad hoc similitudo
quod propheta ipsam dei prescientiam
videat sic legens librum mali
videt librum malorum. Vel potest
dici quod sicut notitia que fit in
mente prophete dicitur speculum eternum
in eternitate reputatum, ita potest
dici liber prescientie in materialiter
que est notitia dei prescientia
quantum ad ad describitur. Ad
secundum dicendum quod quamvis omnis cognitio
in divina prescientia derivetur non tamen
omnis cognitio reputatur ea
ut vocatur eternitatis futura previa
mente, et primo potest dici quod
prescientia speculum eternum sed hec privi-
legiata omnis cognitionis prophetie.
Ad tertium dicendum quod rationes futurorum
contingentium sunt in mente
originales sunt in mente divina
secundum unde effluunt in mente prophete
et in re et hoc accipiendo pro-
phetiam nobis cognoscere potest.
Ad quartum dicendum quod forma recepta
secundum modum recipientis quantum ad
prout habet esse in sed non est
malis ut in malis multiplici
ut uniformis sed ex ingenita
sed recipientis sed quantum ad
forma recepta trahit sed
recipientes ad modum sui prout
sunt nobilitatis que est de se forme
gratia sed recipientis sic cum
sed per formam recipit nobilitatem.

Et h'mo p glam immortli corr
corrupti'le immortale efficit
t filius p irradiacionem ab immor
talitate eleuat mens ppha ad
hoc q mobilia immobilit' uideat
ld v'ij dd q p futura noti
deo e ppha no pt accipi nisi
a deo notum q ipm deu vi
deat quecunq futura a deo co
gnoscit uideat dd q mens ppheie
illu phm speclo intelligat
sine pfcione quamg no q ipas
intelligias uideat s q co
ipara irradiacione cedat pfcie
pticeps sit eld vij dd q t
fide finis hn acuiter e tho
speculo alt ovi quing est s ad
hnc fine ptingi' solu ipa
noticia eld vij dd q spe
lu qnomodo uidet ppha quomodo sit
tpale tnc dei etnia pscia
representat hoc i speclo etnit'
uidet eld vio dd q quomodo sol
no possit dici speculu vuu
inuisibilium tn reb inuisibilibus qdam
put dici speculu solis mgr
reb claritas sol refulget
ita noticia mete est tad
etnit' speculu eld x dd q
pfectior e visio qua uidet deg
ut e spes vuu qm qu ut e
btitu' lb obm q hoc pluppo
te a pfectione eos pfectig
em uidet tam qua ca cius
effectus inspici pt q qui sola
cau tac uidet eld xi dd q
relatio q deg refert ad cre
aturam no psuppoit rel'm
qua refert ad alia si t
relo q refert ad creatura
psuppoit ipam dei ecem ab
solut et i se eld xij dd
q ubi anguus crescens
ad visionem pphaz s ad visio
storz i pria tlcorz e q statu

vie uidet s modu quo uidit
paulus i raptu eld xiij dd
q de immobili ueritate futurorum
ppheie uidicat p uidere immutata
illos q ea uiderunt s q ab ea
illustrant accepta at q est i gom
q e enim qntu ad hoc q no
uidet ipm directum quomodo
i speculo etnitatis uideat ut
dcm e Durgentu ult're veces
no vite concludit q quomodo
deg sit oio uniformis unico
vru cognito distincte accipi
pt put ipse e vo vnius cuiusq
Eld quomodo speclm a materia
lib ad spualia tnsferatur no
tuh tu ista attend' s sm
eo dicto speculu materiale
quib earu i speculo spuali
optet ob'natm s representato

Septimo qui uerbum ve
uelacoe ppha ampliorem
dnii q mete ppheie noue
vru spes ut solu intellectuale
lume et q solu lumen
sine spes q ut hr' i glo
i Cor est qua sola visione
intellectuali d' ad ppheia
s visio intellectualis no e de
reb p'ru simili s p ipas
vnt eentialit ut ibi dr'
go t visio e ppheia nlls spes
imete ppheie fuit sp ut q
abstrahit a m' nalib
eorum oibus sit' visione
intellectuali q fa' ppheiam
fiat alig silitudo rei scitis
no erit admixte mentl
eoru oib q p eas ppheia
no potit cognoscit e ptem nia
s vita solu p eas prru de
quig sit ppheie v'm eo hnt
ppheie alienas spes i mete
sua sit i uinig q ppheia abat
combustiorem eni qua sua
hebat spem i mte illa a
sensu acceptat sibi ignis con

humectib[us] que fregit uidebat[ur]
sit aliq[ue] sp[eci]es ex[ist]ide verum
ti p[ro]phe diuinit[us] imp[ri]mat[ur] sc[ilicet] q[uod]
sint due forme eo[rum]d[em] rerum
i[n] eod[em] [illegible] p[er] uisio
qua[m] in [illegible] dicit[ur] poto[r] q[uod]
illa qua uidere[n]t q[ue]n[dam] [illegible]
sp[eci]es [illegible] uisio qua uidet[ur] eor[um]
diuina no[n] suffic[it] ad accipie[n]da[m]
cognitio[n]e[m] de reb[us] qu[e]ca[m]q[ue]
aliab[us] uideret eor[um] o[mn]ia uide
ret [ergo] o[mn]es sp[eci]es queca[m]q[ue] mete
p[ro]phe imp[ri]mant[ur] potuit p[ro]phe
duce[re] i[n] veram cognitio[n]e[m] p[er]
q[uod] quib[us] p[o]t[est] p[ro]p[h]a [illegible] effect[us]
no[n] o[porte]t q[uod] i[n] p[ro]phia diuina oppone
[illegible] q[ui]b[us] p[o]t[est] veru[m] qua[n]tu[m] i[n]te
sua sp[eci]es for[m]e p[ro]u[enien]te ymagi
natiua q[ue] co[m]ponit [et] diuidit
ymagines a reb[us] acceptas [ergo]
no[n] o[porte]t q[uod] aliq[ue] n[ov]e sp[eci]es i[n] a[n]i[m]a
p[ro]phe imp[ri]mant[ur] [illegible] opa [illegible]
[illegible] qua p[er] multo
mag[is] deus qui ordinari[us] opa
[illegible] uia [illegible] a sp[eci]eb[us]
que i[n] a[n]i[m]a p[ro]phe s[un]t duca[n]t[ur] i[n]
ver[am] aliq[u]ale[m] cognitio[n]e[m] q[uam]
ex alijs sp[eci]eb[us] de nouo i[m]p[re]s
so[n]d[u]ni q[uod] aliq[ue] sp[eci]es de no
uo i[m]p[ri]mant[ur] put[at] d[icit] glo[sa] [illegible]
Amos [illegible] p[ro]phe [illegible] silitu[dine]
[illegible] gu[illegible] s[un]t [illegible]
e[ss]et [illegible] corp[or]is [illegible] fiunt p[er]
sp[eci]es de nouo i[m]p[re]ssas [ergo] no[n]
i[m]p[ri]mu[n]t[ur] aliq[ue] sp[eci]es de nouo i[n]
[illegible] p[ro]phe s[ed] [illegible] p[ro]ph[et]ar[um]
C[ontra] [illegible] no[n] de[ter]mina[n]t[ur] ad ap
de[ter]minatu[m] uisibile cognosce[n]d[um]
p[er] lume[n] s[ed] p[er] sp[eci]es uisibiles
Et sil[ite]r m[en]s [illegible] de[ter]
mina[n]t[ur] ad intelligi[bi]lia co[n]s[ide]ra[n]da
p[er] lume[n] m[en]t[is] agentis s[ed] p[er] sp[eci]es
intelligibiles Ergo cognitio
p[ro]phe de[ter]mi[n]a[tu]r ad q[ue]da[m] q[uo]d no[n]

cognoscebat [illegible] suffic[iat]
lu[m]i[n]is i[n]fusio nisi [et] sp[eci]es i[m]p[ri]ma[n]t[ur]
p[er] [illegible] d[icitu]r [illegible] ver[illegible]
[illegible] nob[is] [illegible]
[illegible] sacro[rum] uc
laminu[m] [illegible] velata [illegible]
appellat[ur] [illegible] [ergo] p[ro]phe no[n] i[n]fund[itur]
lume[n] i[n]tell[ectu]ale nisi [illegible]
sp[eci]eb[us] p[ro]t[er] o[mn]ib[us] p[ro]phis i[n]fusio
lu[min]is e[st] vnifor[mi]s s[ed] no[n] o[mn]es p[ro]phe
vniforme[m] cognitio[n]e[m] accipiunt
[illegible] quida[m] de p[rese]nti quida[m] de
p[re]terito quida[m] de futuro p[ro]phet[ant]
ut glo[sa] [illegible] d[icit] sup[er] [illegible]
[ergo] no[n] sol[u]m lume[n] p[ro]phis i[n]fundit[ur]
s[ed] aliq[ue] sp[eci]es i[m]p[ri]mu[n]t[ur] [illegible] p[ro]phe
cognitio[n]es disting[u]unt[ur] [illegible] re
uelatio p[ro]ph[et]ica fit [illegible]
[illegible] ad p[ro]phe[t]am p[er] d[omi]n[u]m ut
p[er] angelum [illegible] sicut p[ate]t [illegible]
p[ro]phe [illegible] s[ed] [illegible]
[illegible] fit p[er] aliq[ue] sig[na] [ergo] reue
latio p[ro]ph[et]ica fit p[er] aliq[ua]s sil[itudine]s
[illegible] ymagina[ti]ua [et] intell[ec]
tualis [illegible]
s[ed] [illegible] fit uisio [illegible] sup[er]na[tur]a[lis]
[illegible] noua sp[eci]es [illegible] uidet[ur]
oculis exhiberet [illegible] sic p[ate]t de ma[nu]
scribente i[n] pariete [illegible] bal
thazar dan[ielis] [illegible] multo [magis]
o[porte]t q[uod] i[n] uisio[n]e ymaginaria [et]
intellectuali sup[er]na[tur]a[li] fiant
noue sp[eci]es i[m]p[ri]mant[ur] R[espon]d[e]o
d[icendu]m q[uod] p[ro]phia e[st] q[ue]da[m] sup[er]na[tur]al[is]
cognitio Ad cognitio[n]e[m] aut[em]
duo requiru[n]t[ur] s[cilicet] acceptio
cognitor[um] [et] iudiciu[m] de accept[is]
ut [illegible] [illegible] cognitio
e[st] sup[er]na[tur]alis p[er] accepc[i]o[n]e[m] t[ame]n
q[uan]doq[ue] s[ed] iudiciu[m] t[ame]n q[uan]doq[ue] s[ed]
utru[m]q[ue] Si a[ute]m sit s[ed] accep
t[io] sup[er]na[tur]al[is] no[n] d[icitu]r [illegible] ab
p[ro]pha sicut pharao no[n] [illegible]
p[ro]pha qui sup[er]na[tur]al[iter] accepit

sunt sensibilia siue sensitiua in iudicium
sub boum et spicarum figuris.
Secundo habeat supernaturale iudicium
uel similiter iudicium et acceptionem
cuius dicitur esse prophetia acceptio
autem supernaturalis non potest esse visio secundum
imaginaria visionibus sed visione
corporali quando aliqua corporalibus oculis
diuinitus demonstrantur ut manus
scribentis Balthazar et
ymaginaria visione quando diuinitus
aliqua verba formata prophetis audiuntur
ut olla succensa Jeremie et
equi et montes Zacharie. Secundum
intellectuale quando aliqua intellectui
ostenduntur sensibiliter facultas. Cum
autem intellectus humanus sit in potentia
ad omnes formas intelligibiles
sensibilibus non esse supernaturalis ac-
ceptio quarumcumque specierum intelli-
gibilium in intellectu fiant sed est autem
supernaturalis acceptio in visione
intellectuali quando inspirantur verba que
non sunt sed nunc formatis solummodo
diuinitus ad ad [illegible] sed et sicut
autem supernaturalis acceptio in vi-
sione ymaginaria quando videntur
aliqua similitudines non acceptis sensibus ac-
cepte est per aliquem virum aut
forte sed tunc solum intellectus sup-
ernaturaliter accipit quando videt ipsas
species intelligibiles per essentiam sua
[illegible] dei et angelos ad quam
pertingere non potest homines nisi sine
[illegible] habet autem tres supernaturales
acceptiones hec ultima excedit
modum prophetie ut dicitur Num. xij.
Si quis fuerit inter vos propheta
domini in sompno ad visionem lo-
quar ad eum at non sic seruus meus
Moyses qui palam et non per enig-
mata videt dominum sed [illegible] vide-
et dominum per essentiam sicut [illegible] in raptu

ut sicut videt ab aliis et videt
alias substantias intelligibiles per
essentiam suam modum prophetie visio
excedit. Secundum prima supernaturalis
acceptio que est per corporalem visionem
conuenit prophetia acceptionum
quia per hanc acceptionem non potest
propheta aliis quicumque tamen species
diuinitus formata ad videndum
omnibus equaliter videre possunt.
Supernaturalis ergo acceptio que est
propria prophete acceptio ymaginarie
visionis sic ergo omnis propheta
uel habet tamen iudicium supernaturale
de hiis que ab alio videntur
sicut Joseph de visis Pharaonis
uel habet acceptionem sibi cum iudicio
in ymaginaria visione iudicium
et supernaturale prophete datur [illegible] lu-
ci influxi ex qua intellectus roboratur
ad iudicandum et quantum ad hoc
ille species per [illegible] sed quantum
ad acceptionem requiritur noua
formatio specierum siue ut fiat in
intellectu species que prius non fuerunt
ut potest si alicui ceco nato
imprimerentur species colorum siue
ut species preexistentes ordinarentur
et componantur diuinitus tali mo-
do qui competat ad significandum veritatem
que dicitur prophete ostendi et per
hunc modum sic [illegible] quod prophete
reuelatio non solum fit per lumen
sed per species et quamuis non per lumen
tantum. Ad primum ergo dicendum quod communis
prophetia non dicitur visio quia habet
intellectualem visionem sed tamen
sola visio intellectualis ad
prophetiam pertinet sed et ymaginaria
et quod species formari putant gentes
et ad singulorum cognitionem [illegible] Unde
patet solutio ad secundum. Ad tertium dicendum
quod species [illegible] quibus propheta videt

Ad rōn
c[illegible]

nostrorum ut ei de nouo species infundantur
sed ut ex speciebus reseruatis in the
sauro diuitias imaginaria
fiat quedam aggregatio ordinata
quemadmodum designationi vel prophe
tande. Ad xii dicendum quod diuina
excogitantur sicut ex compositione re
putat res quasi sed quod quedam
species vel figure sunt existentes quas
sensibus intuentur. Vnde datur ab
hominis illius excessu contingit
quod ecce videbantur noua audientes
que reputat species noui ymagi
ginaria et impressiones in nobis
prout docet. Non est causa in vnam
cognitionem possunt peruenire.
Ad xiii dicendum quod sicut ei qui ex
signis scientiam accipit signorum
cognitio est via ducens ad
res ipsas. Ita e conuerso ad
cognitionem rei significate pre
supponitur ad formationem signorum.
Non enim potest aliquis rei quam igno
rat congrua signa adhibere quam
uis homo quilibet possit quasdam
ymagines formare tamen in
tuitus formarum congruentium ad futura
significanda non potest finalis
cognitionem in defectu cognitionis habet
et sic hec formatio ymaginarie vi
sionis prophetia supernaturalis existit.
Ad xiiii dicendum quod species in quibus consti
tuitur vis ymaginaria prius in
existentes non sufficiunt ad sig
nificationem diuinam futurorum ex actione
quod diuinitus aliter transformentur.
Ad vi dicendum quod species preexistentes in
ymaginatione prophete sunt quasi quedam ele
menta illius visionis ymagi
narie que diuinitus conformatur cum
corpore quodammodo corporatur
et ex inde contingit quod prophetia
utitur similitudinibus rerum que consueta.
Sed quod non sunt preter aliquas species sit

reuelatio prophetica ut dictum est.
Ideo ad videndum quae in adduc
tas unde. Ad xvii dicendum
quod lumen propheticum non determinat
cognitionem ad aliquod intellectuale
lumen quod ei datur sed lumen super
naturale iudicium; determinatur tamen per
species ab aliis visas sicut
cognitio Ioseph per species visas
a Pharaone. Ad xviii dicendum quod
diuinitus vadit supplere
prophetie per quem innotescunt figure
non ita quod per species infunda
tur sed vadit per eius species per
existentes ad mistice. Ad xix dicendum
quod prophetarum reuelatio distinguitur
et ex parte luminis intellectualis quod
quidam plenius aliis percipiunt
et ex parte specierum quas vel preexistunt
vel de nouo accipiunt ab ipso
propheta vel ab aliis. Ad xx dicendum
quod sicut dicit Gregorius in 2 Moralium Deus
cum angelis loquitur eo ipso quod cor
dibus eorum occulta sua inui
sibilia ostendit sibi subiungit quod animabus
sanctis loquitur in eis certitudinem
infundit. Sic et locutio qua Deus
prophetis loquitur est diuinis spiritibus
non solum attendi quantum ad
species rerum impressas sed quantum
ad lumen inditum quo mens
prophete de aliquo certificatur. Ad xxi
dicendum quod ex hoc ipso quod visio intel
lectualis et ymaginaria dignior
est corporali sicut ab cognoscitur non
solum praecipua sed etiam absque corporali
visione corporali solummodo praecipua
cum aliqua alia visio ymaginatio et
intellectus reseruant species rerum non
autem supernaturalis ad hoc ergo quod visio cor
poralis sit supernaturalis oportet quod for
mentur noue species corporales nec oportet
requiri ad hoc quod visio ymaginaria
vel intellectualis sit supernaturalis

Octavo quaeritur utrum omnis reve-
latio prophetica fiat angelo
mediante. Et videtur quod non, quia ut dicit
Aug. 9 de civ. quorundam men-
tes ita elevantur ut non per
angelum sed ipsa summa veri-
tate incommutabiliter videant vocem,
habeant maiorem igitur competenter prophetis
quod velo corporis non fit angelo
mediante. Praeterea dona spiritus sancti im-
mediate sunt a deo et habitus infusi,
sed prophetia est donum spiritus sancti, ut
patet 1 Cor. 12. Item est quoddam
lumen infusum, ergo eadem ratione sine
angelo mediante. Praeterea prophetia quae
ex virtute creata procedit est
prophetia naturalis, supra dominatur,
sed angelus est creatura quaedam, ergo prophetia
quae non est naturalis sed spiritus sancti donum
non perficitur angelo mediante. Praeterea
prophetia perficitur per infusionem luminis
et impressionem specierum, sed neutrum
horum videtur posse fieri per angelum
quia ut est creatoris huiusmodi species
cum huiusmodi possunt fieri ex nihilo,
ergo visio prophetica non fit angelo
mediante. Praeterea in diffinitione prophetiae
dicitur quod prophetia est divina revelatio
vel inspiratio. Si autem fieret angelo
mediante diceretur esse angelica,
non divina, ergo non fit mediantibus
angelis. Praeterea Sap. 7 dicitur quod divina
sapientia per nationes in animas sanctas
se transfert et amicos dei et
prophetas constituit, ergo ab ipso deo
immediate est quod prophetia constituitur
non per angelum. Sed contra: quod Moyses
aliis prophetis excellentior fuisse
videtur, ut patet Num. 12 et Deut.
ult. Sed Moysi facta est divina re-
velatio mediante angelo, unde dicitur
Gal. 3 quod lex ordinata est per
angelos in manu mediatoris. Et
Act. 7 de Moyse dicitur quod fuit
in ecclesia in solitudine cum angelo qui lo-
quebatur ei in monte Synai et cum
patribus, ergo multo fortius ab aliis
prophetae mediante angelo revelationem
acceperunt. Praeterea Dionysius dicit 4 cap. Cael.
hier. quod divinas visiones gloriosi
patres adepti sunt per mediationes cae-
lestium virtutum. Praeterea Aug. dicit 3 de
Trin. quod omnes apparitiones patribus
factae immediate per angelos
administratae sunt. Respondeo dicendum quod in revelatione
prophetica duo concurrunt, scilicet mentis
illustratio et formatio specierum in
imaginativa virtute. Primum igitur per-
ficitur lumine quo mens illustratur,
a deo originaliter procedit, sed tamen ad
eius congruam susceptionem mens humana
angelico lumine confortatur quodam-
modo. Cum enim lumen divinum sit
simplicissimum et universalissimae
virtutis, non est proportionatum ad hoc
quod ab anima humana in statu viae perci-
piatur, nisi quodammodo contrahatur et specifi-
cetur per coniunctionem ad lumen angeli-
cum, quod est magis contractum et humanae menti
magis proportionatum. Sed ipsa formatio
specierum in imaginativa virtute
proprie angelis est attribuenda, eo quod
tota creatura corporalis administratur per crea-
turam spiritualem, ut Aug. probat
3 de Trin. Vis autem imaginativa
utitur organo corporali, unde proprie
formatio ipsa ad ministerium proprie
pertinet angelorum. Ad primum ergo dicendum
quod sicut dicit Aug.
referendum est ad visionem pertinentem
ad visionem raptus, vel ad visionem
propheticam. Ad 2m dicendum quod prophetia
inter dona spiritus sancti computatur vel
lumen propheticum quod quidem a deo infunditur
immediate, quamvis ad eius con-
gruam receptionem cooperetur ministerium
angelorum. Ad 3m dicendum quod quoque fit a-

Ad rationes

catua p pa virtute e quoda nali
s3 q fit a satana p pa virtute
s3 iniqtu e mota adeo vt velut
quoda dine opoib instrm
e supnale vt p pphia q ht or
tu ab anglo supnale angeli
cognitoe e pphia nalis s3 illa que
ht ortu ab anglo q angel
reuelacoi adeo accipit e supna
lis Ad xiij dm q angel neqz
lumie intellectuali suas cat neqz
speb i vi ymaginatia s3 hoc e
angelu lumie intellectuali nale suas
diuinitq coforma s3 hc hoim
angel illuiare dr vero hoc e
q angel ht ptate ymoue
organu fatasie pt visionm
ymagiatiua forme q co
petit pphe Ad xiiij dm q acco
ne attribuit ministro s3 prin
agetis sit scam primus dr
effectus sine s3 carpetarij et
sicut angel no sit cane
velocius pphie in sit instrm
diuini p reuelacoi a dd pcepta
pphia no dz dici reuelata an
gelica s3 diuina Ad xv dm q
sapia diuina causam scietificas
aliquos effectus scitua me
ministerio angelor sicut grc
infusionm p qua qb aniq
dei coserit sint aut pficit
quosda alios effectus fa
cit apud co ministerio mediante

Nono quitur vtrum pphia ps
quia a sensu pphie i agia a sen
sibs alienet z tunc q qz Num
xij dr si quis fuit int vos
pphia dni i sopno z visio lo
quar ad eu s3 vt dr i glo i pricio
psalterij tunc sit pphia pp
x visioeb qu sit pca quide
dici vel fieri aut appent ea
quide dici vel fieri no dicun
vel fiunt ho ait a sensibs abs

tatib g o visio pphie spec i pphia
a sens abstracto s3 qn vna virt
multu intendit i sua opoc
oz alia a sua opone abstrahi
s3 i visioe pphie intigeb virt
sitiua opoibs intedi s3
intelligens z ymagiatua cu h sit
pfectissima ad q puenire pos
sint s3 statu viatoris g i visioe
pphie a s3 pphia ab opone ex
teriorum virium abstrahit p
intellectualis visio e nobilior
qm ymagiaria z h qm corp
s3 pmixcoe ignobilior e det
hit ad de pfcoe nobiliorib
g visio intellectualis z ymagia
qui visioi corpali pmisceri
sit pfectiores Vnde i pphica
visioe ad summa pfectionm pu
niant s3 statu viatoris tp tuc
nos corpali visioni pmisceat
vt s pphia cu eis sit corpali
visioe vtatur p plus distat sensus a
intellectu z ymaginacoe qm vo
inferiora a superiori s3 cosideraco
superioris vocibus intedit et min
contemplacoib abstrahit ho
a cosideracoe inferiorib vocib
q h s temporalibus inherent g multo
fortius visio intellectualis et
ymaginaria pphie abstrahit a
visioe corpali p vna z eade
virtus no pt pluribs intedere s3
qui ab sensibs corpalibs intelliguntur cog
intelligens z ymagiaco ille rebus
intedit q corpali videntur
g o sicut homo no possit intede
illibs q appent abs sensibs
corpali i pphica visioe Sz q
q dr Cor xiiij spc pphtare
pphis subi sit h aut no eet si
pphia eet a sensibs alienata
q sic no eet apob s3 pphia
no sit i hoie alienato a sensib

per superiorem visionem prophetie accipitur certa
cognitio de rebus sine errore.
Sed hiis qui sunt abstracti a sensibus
licet in sompniis vel quocumque alio modo
est cognitio permixta erroribus et
veritati, quia similitudinibus rerum
inherent quasi rebus ipsis, ut Augustinus
dicit xii super genesim ad litteram. Ergo
prophetia non fit cum alienatione a
sensibus. Preterea si hoc posset esse, sequeretur error
Montani, qui dixit prophetas
quasi arrepticios esse locutos, sicut
dicunt in sciencies. Tertio prophetia
ut dicitur in glosa in principio psalterii
quandoque fit prophetia per facta, sicut per
archam Noe, sed certa per dicta, sicut
ea que angeli dixerunt Abra-
he. Sed constat quod Noe archam con-
stituens et Abraham cum angelis
colloquens et cum eis communicans non
erat a sensibus abstractus. Ergo prophetia
non fit per abstractionem a sensibus. Re-
spondeo dicendum quod prophetia habet duos actus,
unum principalem scilicet visionem,
alium secundarium scilicet denunciationem.
Denunciatio autem fit a propheta
vel verbis vel etiam factis, sicut patet Jeremie xiii
quod lumbare suum posuit iuxta
flumen ad putrescendum. Utroque
autem modo denunciatio prophetica fiat
semper fit ab homine non abstracto
a sensibus, quia huiusmodi denunciatio
perficitur quibusdam sensibilibus signis. Unde prophe-
tam denunciantem oportet sensibus uti
ad hoc quod eius denunciatio sit perfecta,
alias denunciaret quasi arrep-
ticius. Sed quantum ad visionem prophetie
duo concurrunt, ut ex dictis
patet, scilicet iudicium et acceptio prophe-
tice. Cum autem propheta inspiratur
omnino ut sit tantum iudicium eius
supernaturale et non acceptio, tunc talis
inspiratio abstractionem a sensibus non
requirit, quia iudicium intellectus na-
turaliter competit integre utenti sensibus quam non
utenti. Sed acceptio autem supernaturalis

prophetia proprie est in ymaginaria visione
ad quam visionem inspiciendam
rapiuntur mentes humane ab aliquo spiritu
et a sensibus abstrahuntur, ut Augustinus
dicit xii super genesim ad litteram. Et ideo ne-
cesse est quod in ymaginaria visione quibus
utentur sensibus principaliter intenta
hiis que per sensus accipimus, unde
potest esse quod mentes eius principaliter
transferantur ad ea que aliunde
accipiuntur. Ideo quandoque hoc est absque abs-
tractione. Unde quandocumque fit prophetia
secundum ymaginariam visionem, oportet a
sensibus abstractum esse prophetam. Sed
hec abstractio dupliciter contingit.
Uno modo ex causa aliqua, alio modo ex ca-
usa naturali, scilicet quando naturaliter ex
tionibus sensuum sunt impedite, ut patet
in freneticis vel propter vapores sop-
ores ad cerebrum ascendentes, ex quibus
contingit organum tactus [...] im-
mobilitari. Ex causa animali
sicut quando ex nimia attentione
ad intellectualia vel ymma-
ginabilia omnino a sensibus exterioribus
abstrahitur. Numquam autem fit
in propheta abstractio a sensibus cor-
poralibus per egritudinem, sicut fit in epilepticis
vel furiosis, sed solum per causam naturalem
ordinatam, scilicet per sompnium. Tertio
prophetia que fit cum visione ymaginaria
perficitur vel in sompno quando scilicet est abs-
tractio a sensibus per causam naturalem or-
dinatam, vel in visione que fit
extra aliquid hic tunc dicitur propheta
in sua abstractione a sensibus, sive
abstrahatur per sompnium sive
per visionem, ab omnibus aliis
qui abstrahuntur a sensibus, quia
mens illustratur prophete de hiis que
in visione ymaginaria videntur,
quando cognoscit ea non esse res
sed aliquas rerum similitudines, de
quibus certum iudicium habet per lucem
mentis. Sic ergo patet quod prophetica
inspiratio quandoque fit cum abstractione

Ad 3m

a sensibus quamquam non ita ad utrasque vocem [illegible] ad 3m dicendum quod tribus duobus illis intellectus unde preeminentia moysi ad alios prophetas quantum ad acceptionem supernaturalem quia moyses supernaturaliter ad hec primo quod vidit ipsam dei essentiam sicut ipsa videtur. secundo omnia que prophete acceperunt non acceperunt nisi in similitudinibus sompniorum et visionibus secundum iudicium prophete non excessit similitudinibus aliquibus sompniorum et visionibus. unum dicendum prophete fit sine abstractione a sensibus. ad 2m dicendum quod quando vis intentionem intendit in visione sui obiecti attenditur si sit perfecta attentio ab exteriori visione sed quantum sit perfectum iudicium intellectus vel non abstrahit ab operatione exteriori quia ad interiorem [illegible] de exterioribus iudicat ad [illegible] superioribus ideo ordinatione [illegible] exteriori [illegible] mutuo se impediunt. ad 3m dicendum quod visio procedit de intellectuali visione et ymaginaria quantum ad acceptionem et non sensu iudicium ut dictum est. ad 3m dicendum quod ex hoc ipso potentie anime in tantum fortes sunt operationibus impediunt quia una earum [illegible] fundatur [illegible] aliquando [illegible] ibi magis propinquitate magis nate sunt se impedire si ad diversa ferantur [illegible] se. ad 4m dicendum quod [illegible] procedit quantum ad acceptionem naturale utrum ymaginarie vel intellectuales [illegible] quantum ad iudicium

Ad 4m

ad [illegible] quod apostolo quantum ad prophetie denuntiationem que suo arbitrio subiacet denuntiat de quibus inspiratum [illegible] quantum ad revelationem ipse prophetia sponte subiacet. [illegible] sit revelatio sed arbitrium prophete sed arbitrium revelat. ad 2m dicendum quod hic est ex luce prophetica mens prophete illustratur et in ipsa abstractione a sensibus [illegible] de hiis que videt in sompnis vel visione. ad 3m dicendum quod error montani fuit in duobus. primo quia subtrahebat prophetis prophetie lumine [illegible] de visis [illegible] indicium. secundo quia in ipsa denuntiatione eos a sensibus abstractos dicebat sicut in furiosis contingit vel in hiis qui loquuntur in dormiendo. [illegible] nos [illegible] ponere predictam. ad 4m dicendum quod hic prophetia dicitur sicut predicta est referendo ad denuntiationem prophete magis quam ad propheticam visionem.

Articulus Decimus

Decimo queritur utrum prophetia [illegible] quod dividatur in prophetiam predestinationis prescientie et comminationis [illegible] quod non quia glosa [illegible] prophetiam dicitur quod alia est secundum prescientiam que necesse est omnibus modis impleri [illegible] tenorem [illegible] [illegible] alia [illegible] quam accidit ut adhuc [illegible] dies et ninive subvertetur. que non fit [illegible] supplicium sed tacite intelligitur significatione complete. ergo [illegible] superflue [illegible] membrum quod ideo apponitur scilicet de prophetia predestinationis per [illegible] omnem prophetiam non debet poni ut membrum dividens prophetiam sed omnem prophetiam [illegible] prescientiam divinam quia ut glosa dicit [illegible] prophete in libro prescientie leguntur ergo prophetia prescientiam non debet poni membrum dividens prophetiam [illegible] prescientia sit [illegible] ad predestinationem

que in diffinitione posita non pertinet ad species
eius. Predestinationem dividi
[illegible] qua prescientia predestinationem
excedit, scilicet prescientia excludit pre-
destinationem in malis quia de eis
est prescientia et non predestinatio; de
bonis vero predestinatio et prescientia.
Ergo videtur quod prophetia alia est secundum pre-
destinationem, alia secundum prescientiam, hec
dicunt alia est de bonis, alia est de
malis. Sed bona et mala in quantum
ex libero arbitrio dependent [illegible]
[illegible] quam assignat Ieronimus qui ponit
has duas prophetias dicens prophetiam
predestinationis esse que sine nostro
implet arbitrio, prophetiam secundum prescientiam
cui nostrum admiscetur arbitrium.
[illegible] predestinatio ut dicit Augustinus de
bonis salutaribus [illegible] sed bona
salutaria et meritoria computantur
que ex libero arbitrio dependent. Ergo pro-
phetie secundum predestinationem nostrum admisce-
tur arbitrium, et sic Ieronimus male dis-
tinguit. Respondeo: prophetia non potest con-
siderari [illegible] ergo [illegible] est de
quo est, sed penes id a quo est non
distinguitur quia omnis prophetia est ab
uno principio scilicet spiritu sancto, ut ita
penes id de quo est quod prophetie sub-
iectum [illegible] de quo
est prophetia non secundum bonum vel malum.
Ergo prophetia non debet dividi divi-
sione bimembri [illegible]
prophetia [illegible]
est secundum predestinationem sed ad implendum
illius prophetie liberum arbitrium se
[illegible]
secundum predestinationem habet liberum arbitrium
[illegible] non [illegible] a prophetia
que est secundum prescientiam [illegible] enuntiatio
de futuro quod necesse est esse futurum
[illegible] saltem dubia

annuntiatur, sed per prophetiam comminationis
predicitur aliquid esse futurum ut potest de-
structionem alicuius [illegible]
huic denuntiationi non sit [illegible]
dubia [illegible] qui est
prophetie actor [illegible] du-
bitationem cadit; ergo hec futura esse
ad minus a spiritu sancto prescita; ergo
prophetia secundum comminationem non distinguitur
a prophetia secundum prescientiam. Praeterea
[illegible] secundum prophetiam comminationis
[illegible] predictio intellecta sub
conditione vel sub conditione [illegible]
conditione hec non convenit prophetie
que est quedam supernaturalis cognitio
[illegible] futurorum per quam cognoscit
[illegible] conditionibus statibus
naturalibus non potest; ergo [illegible] sine con-
ditione [illegible] prophetia est
[illegible] quod predicit [illegible] a deo
esse prescitum; ergo prophetia comminationis
non debet distingui contra prophetiam
prescientie. [illegible] Ieremie 18 [illegible]
de divinis comminationibus et
permissionibus adimplendis quia
[illegible] comminationes [illegible]
[illegible] comminationem permissionem
[illegible] permissio de-
fiat [illegible] iustitia
[illegible] ergo sic [illegible] prophetiam
comminationis quedam membra
prophetie ita debet poni [illegible]
prophetiam permissionis. [illegible]
[illegible] prophetie dicens ad
Ezechiam: Dispone domui
tue quia morieris; hec autem prophetia
non est secundum predestinationem [illegible]
est impleta [illegible] et sine
nostro arbitrio [illegible] secundum prescientiam
quia hoc futurum [illegible] prescicbat
[illegible] subiacet [illegible]
[illegible] comminationem [illegible] conditione
predicebatur futurum. Sed [illegible]

qr tu g eg pphie Sz dic q h
pdicebat esse futurum scdm in
feriores causas pphia comminatois
Sz q causae inferiores mortis ho
minis egrotantis erant hoi ce
norte scdm artem medicinae sicut h
non pdixit ysa. futurum scdm causas
inferiores, ut non pphice pdixit
ut pphia pdictionis non dicit q
nudi pdictoe sed p oibus pphia
est de reb; ut intuendo causas
superiores ut intuendo inferiores
Scdo pdcta pphia intelligitur co
ditionalis qz est aliqbus causis
inferioribus, ptant vocatur pphia
conditionalis et hoc omnibus pphia
cuius exemplum est in comminatoria
p pphia comminatois quibus
non impleatur scdm superficiem verbor
impletur tn tacite intelligie
significatione ut cassiodorus
dz sicut q dictum est p Jonam
Ninive subvertetur impletur
scdm Augg xxi de ci. dei q qm
ubi ninive stetit in menib;
corruit tn in pvis morib;
sz hic est vim? pphia pdesti
nacionis et pscientie q non imple
scdm exteriorem cursum superficie
sz scdm spualem sensum sicut dictum
est ysa 28 fundabo in sion
lapidem, Et dan ij lapis
abscisus de monte sine man
bz confregit statuam et multa
alia huius. Ho pphia comminatoie
non dz distingui contra pphiam
pscientie et pdestinacionis sed
talem demum alique fu
turorum similitudines huiusmodi pphia
nunciat ea q sunt ab sig...
sic pphia non est de rebus pphia
qui spectabit homines vidit
intelligia ...

non dz dan x sz illi p quos co
minatois sunt intelligunt tn hic
q pponunt scdm eorum superficiem No
et illuminant de hiis que p illa
significat sicut pz de Jona qui intel
ligit ninive subvertenda vin no
subversam sz correcta dolent quasi
pphia non esset impleta ergo pphia
... non debuit sz in comminatoria
dz poni pphie species. Jo videtur
pdcta distinctio nulla esse Sz
contra appet ex glo que hic sup
dan j etc. ergo ubi pdcta visio
post explanatio huiusmodi q
pphia ad m pscientia devinat
ut b dem est Sz dicendum est q deus
alio pscit futura ab oibus alijs
qui futura pognoscunt. Creature
futurorum cum cognitionem duo et co
siderare sunt ordinem causarum
ad futuros effectus et exitum scitu
sine executionem hoc ordinibus h
q effectus actu pcedunt ex suis
causis quamque tamen cata aliqu
cognitionem hic de futuris sua cog
nitio non fertur nisi ad ordinem causarum
sicut medicus scit hic de futura
morte pscientia inquantum scit naturalia
pncipia esse ordinata ad defim
mortis et eodem modo astrologus de
pognosticis futuris pluvias ac
ventos vel sicut tales causae
quorum effectus impediri possit
non ppter evenit ex sic pscientia esse
futurorum sz deus non solum cognoscit
futura vocant ordinibus causarum sed et q
ad ipsum exitum vel executionem
ordinis, eo non ex eo intuitu
eternitatis inquantum omnia tpa una
... in indivisibili comphendit vin
uno simplici intuitu videt et
ad quid causae sunt ordinate q
ordo est impleatur hoc ac causae
implebit eo intuitu limitato ad
aliquod tpe determinatum cognoscit

Illa questio vero de tempore futuro non tempore
qui adhuc sunt futura non sunt nisi in or-
dine suarum causarum unde sic solutio a
nobis precognosci potuit ut vere con-
siderantibus apparebit. Hec futura
prescientia divina et magis proprie in quantum
futurorum scientiam habere pertinet
solius dei proprium est. Sic futura
tunc quod a divina prescientia divina
prophetia vel ab ordinibus causarum quibus
non est vel ab executionibus vel imple-
tionibus illius ordinis cum ergo fit prophe-
tie revelatio solum de ordine
causarum dicitur prophetia comminationis
tunc enim non ad prophetie revelationem
nisi quod sic causa quod nunc sunt et sic ad hoc
ut divine ordinationis impleatur non
ordinibus causarum fit duplex quoque
quandoque ex sola operatione divine vir-
tutis ut suscitatio lazari et co-
reptio ... et sic est prophetia pre-
destinationis quia ut dicit damascenus
ea que deus predestinat que non sunt
in nobis sunt predestinatio que quidem
divina preparatio dicitur hoc autem ab preparat
quecumque tunc operando quedam aliquid quoddam
non complentur et operatione creatura
rum sive naturalium sive voluntariarum
naturarum. Et hoc inquantum per causas creatas
complentur non sunt predestinata sed
tamen prescita. Unde hoc dicitur esse prophetia
de prescientia quia tamen prophetia propria ho-
minibus fit circa que per homines
fiunt libero arbitrio prescientie prophetia
prescientie consistit. Non tamen sic usus
aliis causis creatis. Hec quoque prophetiam
prescientie notificabis de solo libero
arbitrio ... fatum ... ad ... et 88
quia ista tria membra dicta quam
Jeronimus ponit reducuntur ad bi-
membrem ut dictum est quoniam quedam
respiciat ordinem causarum quedam autem
executionem ordinis et hanc divisionem
Cassiodorus ponit. Jeronimus vero
alterum membrum subdivisit. Et
non Cassiodorus duo membra dicens
posuit. Jeronimus autem tria prescientiam et
Cassiodorus accepit prescientiam quod
est omnino de omnibus eventibus sive
virtute creata sive increata fiat.
Sed Jeronimus accepit prescientiam quasi
dicam restrictionem prout est de illis
tantum de quibus non est predestinatio
proprie loquendo scilicet de hiis que vir-
tute creata proveniunt. Ad 2um dicendum quod
omnis prophetia divina prescientia habet
quandoque ... Sicut divina prescientia sit
quoniam modo ordinibus et eventus
quedam prophetia denuntiat ex una
parte quidem ex alia prescientia non
dicitur hoc proprie prescientie non habet quod
ad eventum respicit quia futurus
est ordo enim ad eventum ei prout
non de quo magis est scientia quod prescientia
et tamen prophetia que ordinem respicit
non dicitur prescientiam sed solum quod est
sed eventum. Ad 3um dicendum quod prescientia
hic accipitur quod predestinationem
divisa quantum ad certitudinem prescientia
predestinationis excedit non autem
excedit prescientia predestinationem
in malis solummodo predestinatio sed etiam
accipitur sed et in omnibus bonis que
non sunt sola virtute divina
unde sicut dictum est. Ad 4um dicendum quod
... ex gratia ... ex
libero arbitrio non autem subiacet pre-
destinationi nisi quod est ex gratia
quod a solo deo est sed quod
ex nostro arbitrio est predestinationi
subicitur dicitur per actionibus. Ad 5um
dicendum quod prophetia hic distinguitur secundum
de quibus omnino quibus sive bona sive
mala quia hoc dicitur per acci-
dens se habent ad futurum quod per
prophetiam cognoscitur sed sic quoque est
de ordine vel de eventu or-
dinis ut dictum est. Ad 6um dicendum
quod ad hoc tota prophetia convenit
quod impedimentum non esset ...
impediunt vel movent. Nocumente

tm bn̄fiy pstāē debat. Ad viij
ddm q ad pt dici ee futm nō
solū ex eo q ita erit sz q est
ordinatum i cāis suis ut sic
sit futm. Sic eni medicꝰ dt
iste sanabit̄ et iste moriet̄ et
si aliud cotingat nō fcm dīc.
Sic eni tūc futm erat ex or
dine cāꝝ q tn p gl'e expedi
tione cāꝝ. Et tūc q p9 futm fuerat eo
sequit̄ nō erit futm. Ym phe
dt tm o de gnāe q futuꝰ qb
incidenō incidet et sic
demūciacō pphe cōmīnatiōs
nō fla cū dubia cōminiēn
euenat q pdixit. Ad viij ddm
q si pphia cōmiatōis refert
ad ordīnē cāꝝ que dn tē
respicit sic ca abz oī gdicōe
absolute eni nō erit ita ordiatū
ee i cāis ut hc cotigat. Si
aut referat ad euētū que
respicit indiūte sic intellida
e sub cōdicōne tacita tñ sup
nat' e q' r' aliq gmi oe nō pte
sci et ea ex quibꝰ potē inq sete
remanēte q' tñ pena det
nate si dt ani nimp debeat
Ad ix ddm q sub pphia cōmīa
intelli et pphia pmissiōis q'
de eis eēndi ratiō tū magis
exprimit de pphia cōmiaōis
q' frequenꝰ inē. Et uocat
q' pmissio de
cōmiacō q pmissio
eni pnior e ad misendū q
ad puniendū. Ad x ddm q pphia
i a fuit si cōmiacōꝝ cōmīnis
nō eet gdicōe explicite ppo
setur. Demūciacō sz impli
cita gdone intelligenda. sz
tali ordīe reꝝ manente
Ad xi ddm q cāe inferiores
nō solū sūt cāe naliꝭ quo me

dia p qͣ gnosce putz sz & cāe mi
rācle que ex sola diuina uolū
tate gnoscūtur. cāe et naliꝭ
salutis uel mortis multo pfīg
diuina reuelacōe qūi hūana ige
nio gnosci pnt. Ad xij ddm
q cāe supiores sc̄ ronēs vocꝭ
i diuina psciētia nūq deficiūt
ab implecōe suoꝝ effcūū
sic deficiūt cāe infiores
tā i cāis supiorꝭ gstitur
reꝝ euētꝰ absolute sz i infiorꝭ
nō nisi sub cōdicōe. Ad xiij
ddm q pphia pdestinacōis
et psciē cōminis ppōa ut cāis
adimplendis sub aliquā
silitudibꝰ tūu roci are silitu
nō attendit̄ ab aliqꝰ aliqꝰ rōalib
sz rōal aliqꝰ attendit sc̄ ea q' p
similitudīnēs sūt. Sz pphia con
iūciacōis aliqꝰ rōalib uero p
phe attendit sn ab silitudinꝭ
rēg eueniet q' silitudinꝭ e
nō tm ppōnūr ut similitudīnēs
sz ut rōnes quedā pūtiꝰ q'
eueniet sctū phꝰ. silitudinꝭ
nō ptinet ad sp'm rōale sz
subiusio a pūibus moibꝰ ptinet
ad moralē tūpō pmulcūh
attendit aliquitas rōne
ordinis cāꝝ ut dcm est.
Ad xiiij ddm q philosophi
spicere et ponere nō demost.
ba'' ut reꝝ quedā sz soluūt sīl
tūdinꝭ et ideo phūs qui solū rōdt
silitudinꝭ indicat nō hūit aliq
rei meit pp hc sz pphia aūt fu
sz ione euidens est. Nimne
subiūte adeat intelligēda
aliq rei s. ordiꝭ mutacōe
ad subiusionē et si forte alit
rei s. subiūsiōis pscign fuit
rū qm ad hc q nō intelligebat

pphia non fuit, sciebat tamen ionas
et prophete comminatoes prophetiam que
predicebat non esse de presciam
sed de comminationis, unde dicitur Ione
ultimo propter hoc preoccupavi ut
fugerem tharsis. Scio enim quia
tu clemens et misericors es. Ar. II.

Videtur quod aliquid mutabile in prophetia
inveniatur. Immobilitas enim
mutationi opponitur sed eius immobilitas
in diffinitione prophetie ponatur. Si
prophetie conveniat oportet ut per se ei
conveniat, sed futura contingentia
de quibus est prophetia per se non sunt im-
mobilia sed solum secundum quod ad prescientiam
divinam referuntur ut dicit Boetius
ergo immobilis mutatio non debet as-
signari prophetie quantum ad eius diffinitionem
positam. Preterea quod non impletur nisi
aliqua mutatione condicionis existente
non habet immobilem mutationem, sed aliqua
prophetia est comminationis que non
impletur nisi mutata conditione existentis
tere scilicet perseverantie malicie
vel iniquitatis ut habetur Iere. 18. ca.
ergo non omnis prophetia habet immobilem
veritatem. Preterea super ysa. 38. dicit glossa quod deus prophetis
revelat suam sententiam sed non
consilium, sententia autem ex qua variat
ut ibidem dicitur, ergo prophetia non habet
immobilem veritatem. Preterea si prophetia habet
immobilem veritatem, aut hoc est ex
parte prophete videtur, aut ex parte
rei que videtur, aut ex parte speculi
eterni a quo videtur. Non autem a parte
videntis quia sua cognitio variabilis
est, neque ex parte rei quia contingens est,
neque ex parte divine prescientie sive
speculi quia per hoc mutabilis non
imponitur ergo prophetia non habet immobilem
veritatem. Sed dicit quod divina prescientia
non imponit necessitatem contingentibus alioquin
eventum possit sed tamen aliter non
eveniet quam prescitum est, ergo prophetia

habet immobilem veritatem, immobilem enim dicit
prophetiam quia non potest mendacium continere quod dif-
ficile non est. Sed quod posito possibi-
li quod potest impleri sive impleatur id
quod prescitum et prophetatum aliter se
habere, si ponatur aliter se habere non
sequitur impleri. Esse autem prophetiam
habere immobilem veritatem ergo non est contra
prophetiam habere immobilem veritatem.
Preterea mutabilitas proponibus convenit ad eius veri-
tatem ex eo quod res aliter non se [illegible]
nam ut [illegible] dicitur de prophetia sed res
de quibus est prophetia sunt contingentes
et mutabiles ergo prophetia de contingen-
tibus non habet immobilem veritatem.
Preterea effectus denotatur noticia vel
contingentibus a causa proxima a causa
scilicet a causa prima de quibus est
prophetia sunt tamen mobiles quamvis causa
prima sit immutabilis ergo prophetia non
habet immobilem sed mobilem veritatem.
Preterea si prophetia habet immobilem veritatem, quod impleri
est aliquid esse prophetatum et non fieri
sed quod est prophetatum impleri non esse
prophetatum ergo si prophetia habet immobilem
veritatem necesse est evenire id
quod prophetatum est, et prophetia non erit
de futuris contingentibus. Sed contra
quod dicitur in glossa prima super psalterium
prophetia est divina inspiratio vel re-
velatio rerum eventum immobili veritate
denuncians. Preterea prophetia est divine
prescientie signum ut dicit Ieronimus. Sed
prescita inquantum subsunt prescientie
sunt necessaria ergo et prophetata inquantum
de illis est prophetia, ergo prophetia habet
immobilem veritatem de rebus mobilibus.
Respondeo dicendum quod in prophetia est duo considerare,
scilicet ipsas res prophetatas
et cognitionem que de illis habetur,
et horum duorum primum dicitur ordo
cognitionis specierum rerum prophetatarum est
in rebus mobilibus sicut a-

prius
causis mobilibus secundum aliquem modum sicut a
causa remota, quamvis [illegible] prophetia
ergo est a divina praescientia sicut a causa pro-
xima, non de rebus prophetatis non dependentibus
sicut a causis sicut causa signi
[illegible] at effectibus intra causas con-
tingentes sed tamen praescientia non contin-
gentia. Non ipse rebus prophetatis [illegible]
[illegible] prophetica cognitio divina sic
et divina praescientia qua derivatur
exemplatum ab exemplari sicut
[illegible] mutabilitas [illegible]
sed quod enuntiatio quae est signum [illegible]
habeat [illegible] mutabilitatem. Ita etiam
ipso quod divina praescientia est immobilis sed quod
prophetia est signum ejus immobile habeat
[illegible] immutabilitatem. [illegible] at praescientia dei
possit esse immobilis [illegible] de rebus
mobilibus [illegible] et aliqua de
[illegible] scientia dei [illegible] hic [illegible]
[illegible] immobilitas prophetiae [illegible] depen-
deat ex immobilitate divinae praescientiae.
Ad primum ergo dicendum quod [illegible] prophetiae adi-
citur [illegible] aliquid [illegible] supposito
quod [illegible] addito [illegible] sic
[illegible] hoc [illegible]
[illegible] sic etiam et
huic [illegible] prophetia non [illegible] competit
esse immobilem [illegible]
prophetia [illegible] distinctione prophetiae
[illegible] Ad [illegible] dicendum quod prophetia com-
[illegible] mutationibus [illegible]
[illegible] de eventibus [illegible] de
ordine [illegible] ad eventus [illegible]
est huic ordini [illegible] prophetia
[illegible] Ad [illegible] dicendum quod consilium
dei [illegible] ipsa aeterna dispositio [illegible]
[illegible] quod [illegible]
quod deus [illegible] mutat consilium
[illegible] ad quod aliquid [illegible]
[illegible] ordinatae [illegible]
[illegible] quaedam
[illegible] ad quod [illegible] ordinatae [illegible]

deo ab aeterno dispositum et tunc [illegible]
est dei consilium et sententia quae non
ad [illegible] ordinatae sunt [illegible]
a deo ab aeterno disposita et
tunc dei consilium et sententia fuit
ad diversa. [illegible] ex parte [illegible] quae re-
spicit causas [illegible] mutabilitas
[illegible] ex parte consilii [illegible]
immutabilitas [illegible] prophetia non revo-
latur [illegible] sententia consilii [illegible]
et tunc prophetia habet immobilitatem
[illegible] ad eventum [illegible]
revelatur [illegible] non [illegible]
et tunc habet immobilitatem [illegible] ad
ordinem et non quantum ad eventum
ut dictum est. Ad [illegible] dicendum quod immo-
bilitas prophetiae est ex parte speculativae
[illegible] quod rebus prophetatis [illegible]
[illegible] prophetiam [illegible]
esse de rebus [illegible] sic et
[illegible] Ad [illegible] dicendum quod posito quod ad
sit [illegible] praescientiam prophetatum [illegible]
non [illegible] possibile [illegible]
posito [illegible] quod deus [illegible] praescitum
[illegible] ipso quod [illegible] praescitum
ita futurum [illegible] praescientia [illegible]
eventum [illegible] Ad [illegible] dicendum
[illegible] conditionem
[illegible] praescientia [illegible]
[illegible] posito
rebus [illegible]
Ad [illegible] dicendum quod [illegible] prophetae
[illegible] sit mobilis [illegible]
prophetica [illegible] ut dictum
est [illegible] Ad [illegible] dicendum
quod prophetatum non [illegible]
[illegible] sicut [illegible] praescitum non [illegible]
[illegible] qualitercumque [illegible]
et [illegible] dictum est
[illegible] de scientia dei.

Quodecimo quaeritur utrum prophetia
quae est visio intellectualis
[illegible] sit eminentior ea quae est
[illegible] visio intellectualis sine [illegible]
[illegible] quod non [illegible] prophetia
intellectualis visio cum [illegible]

includit ea q h3 intellectuale tm̄
g° visio ꝓphetica q h3 utrumq; ē
potior illa q h3 ymaginatm̄ tm̄
cum includit ad excedit eā
q ab eo includit[ur] ꝑ q̄ quo i
aliq ꝓphia ē h'mōi aliq lu
intellectuale tanto ꝑfectior ē
ꝫ ex plenitu'e intellectual
luīs contingit q fit reducda
i ꝓphia ab intu i ymagia
ut ibi formet ymagiaria
visio g° ꝑfectior ē ꝓphia q h3
ymaginaria visionē ad
iuncta qui q h3 intellectuale
tm̄ ꝑ de Iohe bapta dr a(n)t
ꝗ ipse ē ꝓpha et plꝰ q ꝓpha
h' at diuīquitu'e ꝗ visio
intellectuali vel ymaginarie
videt ꝑut alij ꝓphe sꝫ corl
digito demonstrauit g° ꝓphia
cui admiscet' corlis visio est
nobilissima et eadē racō quā
adiungit' visio ymaginaria
ē nobilior qm̄ i q h3 intelle
ctuale tm̄ ꝑ[ro]ptato ad ē mage
ꝑfcm̄ quanto plenius e eo cum
diuersoꝝ sꝑei constituctes
sꝫ diuīe constituctes ꝓphiam
sꝫ visio demonstracōs g° illa
ꝓphia q demonstracōꝫ h3 ē
ꝑfectior ea q nō h3 sꝫ demonstra
cōe nō pt sine ymaginaria
visione q[uod] oz eū qui demonstrat
h'e ymaginatōes sm̄ ocꝫ g°
ꝓphia i qua ē ꝑfectior que fit cū
visione ymaginaria et intel
lectuali ꝑ ¶ Contra re sup e
Opē at illo ministerio dr Ꝗ lo
nus ē ꝓpha qui verꝫ significat
racōꝫ sola spūi vidt ymagi
ne ꝫ magis ē ꝓpha q sola
racōs intellu ꝑditꝫ sꝫ maxē
ꝑfcē ꝓpha qui utroꝫ ꝑcellit
et ideo q ꝓphētis ꝓphia ut dt
varias modis ꝑsce methodia i int
et ꝑficit' i ymaginatōe g° ꝓphia
que h3 ymaginariā visionē
ē ꝑfectior quā que h3 intellectuā
lem tm̄ ꝑ de debilitas intelle
ctualis luīs imꝑfecionē indicat
ꝓphe sꝫ ex debilitate intellectual
luīs ꝓui' contingit q visio ꝓphe
tica nō determinat' nisi ad ymagia
cōnē ꝗ i qua ꝓphia q h3 ymagi
naria visionē sit ꝑfectior ꝑ
maiorē ꝑfecionē est ꝗ ꝑfecte
re aliq qm̄ ꝑut ē aliqꝫ signi
qm̄ ꝗ cognosce'e ꝗ tm̄ g° cognosce
re ꝑfectiꝰ ē cognosce'e aliqm̄ re
ut ē significata q̄ cognosce
re i se tm̄ sꝫ ꝓphia que h3
ymaginariā visionē cū intel
lectuali cognoscit' res ꝓphata
nō solū i se sꝫ et ꝑut ē ymaginibꝫ
designata g° ꝓphia q h3 ymagi
nariā visionē ē nobilior q̄
que h3 intellectuale tm̄ ꝑ qua
cognoscunt' res ꝓphata i se et
nō ꝑut sꝫ signate ꝑ sc̄ ꝗ Dionis
i ca· ce· Iera·' impossibile ē nobis aliᵈ
suplucere diuinū radiū i sacre
velamīm varietate velatū
velamīa at appellat figuras
ymaginarias quibꝫ puritas
intellectualis luīs q̄ velat'
g° i omni ꝓphia oz eē ymagia
rias figuras ut ab homie
fortas ut diuinitꝫ immissas
nobiliores at videt' immisse
diuinitꝫ q̄ formate ab hoīe
g° i a dr īo nobilissima ꝓphia
i q̄ sil diuinitꝫ infundit' lumē
intellectuale cū ꝑfcē ymaginacōe
ꝑut dt Dionis sup libꝝ vnū
ꝓphe q angiagꝫ ꝓphas distinguit
sꝫ illiqꝫ nō iat ꝓphas ꝗ a se
omibꝫ vero velorꝫ accipiunt
dnū g° mag' ꝓpe diui ꝓphecia.

quiq fit vercl'o visio intel-
lectualis et ymaginaria q intelli
quiq fit intellectuale tm
p[ro]b p[ro]bl[ema] ij° methaphisice quod sic
se ht ad prima ab[stra]cta ab quest
maxime note sicut oculus noctue ad lucem solis
oculus noctue ad lucem solis
sz oculus noctue no pt inspi-
ce solem nisi sub quadam obscuritate
ergo intellectus noster non pot intueri prima nisi sub quadam
obscuritate intellectus ergo videre sub
aliquibus similitudinibus et sic intellec-
tualis visio non erit certior quam
ymaginaria cum utraque sub simili-
tudinibus fiat. Non in q illa
visio ymaginaria intellectua-
li adiuncta diminuat de-
eius nobilitate et certitudine i[n] p[ro]phetia q fit
sub utraque visione et dignior
ut ad minus eque digna p[ro]phetia sicut se ht
ymaginatio ad ymaginationem
ita intellectualis ad intellectualem. Sed
ymaginationes non apprehendit ab
ymaginatione sine intellectu. Sed si-
militer intelligibile ab intellectu
idem ergo q dignior ergo q dicit in glosa
prima psalterium modus prophetie certioribus
dignior qui fit ex sola inspiratione
inspiratione de remoto et ex-
teriori adminiculo fiunt dic-
tiones vel visionibus vel sompniis prophetia
Illa non prophetia que ht ymagina-
riam visionem annexam sit cum
adminiculo sompnii vel visionis
ergo prophetia q e cum visione intel-
lectuali tantum e nobilior pro se
quia talis recipit recipit ita eo
p[ri]mo modo recipit et sic intellectualis
ad recipiendum in visione intellec-
tuali e nobilior quam ymago
tuali et non recipit ad talem visionem
in qua recipit ergo prophetia q fit
ymaginaria ergo prophetia q fit
sine intellectuali visione e no-
bilior. Preterea ubi e intellectual
visio non pot e deceptio quia qui

fallitur non intelligit ut dicit augustinus
de vera religione visio autem
ymaginaria ht plurimum falsitate
admixtum ut patet in visione metha
po[tes]t e ergo p[ro]pheti[a] falsitate ergo prophetia
que ht visionem intellectualem e
nobilior. Preterea ubi manibus e
a sua actione retrahitur alia
a sua actione roborat. Ergo
i[n] sua prophetia aliquibus ymaginaria
se manifest intellectualis visio
est fortior ergo et prophetia nobi-
lior. Preterea sicut se ht potentia ad intuendum
ita et actus potentie sed intellectus non
ymaginationi neque
angeloque e nobilior in-
ymaginationem quam et hoc
ergo prophetia q ht visionem intel-
lectualem sine ymaginaria
nobilior e quam que ht utramque
Preterea adminiculum actionibus deficit
imperfectionem agentibus sz visio
ymaginaria ponitur in glosa prima
ut adminiculum prophetie ergo prophetia
que ht ymaginariam visionem
e imperfectior. Preterea quanto aliquid
lumen magis remotum ab
obscuritate sive nebulis
tanto e magis clarius sz yma-
ginatio fit sicut quedam nebula
que obumbrat lumen intel-
lectuale eo quod ex hinc a fan-
tasmatibus abstrahitur et dicitur
ab ysaac ornat umbra
intelligentie ergo prophetia que ht
lumen intellectuale sine
ymaginationibus e perfectior. Preterea
tanto nobilior ab prophetie quam
constituit hic quod dicit preterea
imitat sz prophetia que e sine
ymaginaria visione magis
imitatur divinam prescientiam quam e

xu

aliqua ymaginacio, quanto quis habet
ymaginariam visionem, pro tanto est
tanto et ymaginaria visio est
nobilior etc. Secunda conclusio: una
species constat ex duabus, quarum
una dicitur ex utroque; dignitas
tamen speciei potest pensari. Et sic
habitis duabus consideracionibus inve-
niuntur aliqua se invicem in dignitate
excedere quamquam tertio quod potest ad
racionem speciei principaliter perfec-
tionis speciei racionem, quo una forma
speciem constituens nobilior
invenitur, est simpliciter loquendo quae
est nobilior simpliciter, in qua
quibus est perfectior, quamquam non in
quo est perfectior una dicitur. Cu-
ius una addit aliquid perfectionis
super quam nunc, tunc primum
quae est ex parte differentiae ad eo
simpliciter nobilius, sicut in specie
hominis qui est racionalis simpliciter
est dignior eo qui est potencior in
virtute quamquam qui est potencior in
hiis quae ad racionem aliis spectat
ut potentia sensitiva et motiva et alia
huiusmodi, cum non una aliqua im-
perfectionem importat tunc id quod est
complectum magis bene est aliquid
simpliciter ut prius in fide quae est
enigmatica cognitio quo non
videntur, qui cum fundativa
quibus deficiat in fide, dicitur
ut potest fides quia principium
aliquando intuitu credibilium
et quodammodo certa videt habet
simpliciter nobiliorem fidem eo
qui nunquam cognoscit, et tamen quantum
ad racionem fidei perfecta magis prophetia
habet fidem in qui non vidit
et credidit etc. Et in prophetia
prophetia cum sit cognitio quaedam
obumbrata et obscurata admixta

secundum quod habetur ii paralipomenon .i. habet secundum morem
prophetarum unionem cui beneficiae
attendere quibus illuminacione lucetia
talique ipso loco. Unde habet racionem
nomine prophetie dominatur, quia prophetia
dicitur quasi visio de longinquo
cum clare videntur quae de per se intenduntur.
Sic tamen comparando prophetias ad duas
racionem prophetie completa in una
perfectionem racionem prophetie huius et magis
proprie cum ymaginaria visio
admiscetur sicut cum visibus prophe-
te cognicionibus obumbratas. Sed quantum
comparando prophetias secundum quod pertinet
ad id in genere suo cognicionis vel visionis
sicut ut distinguendum. Cum enim
cognicionis cognitio perfecta duo ha-
beat scilicet acceptionem et iudicium de
acceptis iudicium quidem de
acceptis in prophetia consolacionis inveniuntur,
acceptio vero est tam intellectualis quam
ymaginationis, quamquam in prophetia
non aliquo supernaturalis acceptio
secundum iudicium tamen supernaturale et
solum intellectus illustratur sine
aliqua ymaginaria visione
et sic forte fuit in spiritu Sa-
lomonis qui de moribus ho-
minum et naturis rerum quamquam acceptis
divino instinctu veritatibus certis
iudicavit, quamquam non est de-
ceptio supernaturalis et haec duplex
quia vel est acceptio ab intellectu
ut potest aliquando divinitus spiritu prophetae
rerum ymaginibus formatur, ut est
acceptio ab intellectu ut potest
quanta claritas videntur cognitionum
infinitarum ut non ex simili-
tudine aliquarum ymaginum videntur accipiat
primo ex veritate rerum perspecta
species ymaginibus formare possit
quamquam nunc propter minimam intelligentiam
non accipiatur aliqua prophetia quae habet
acceptionem sine iudicio, ... nunc

Q̃o

ymaginariam visionem sine intel-
lectuali sicut in predictis patet. quia visio intel-
lectualis puta que habet iudicium tantum
sine aliqua acceptione supernaturali
est inferior ea que habet iudicium et
acceptionem ymaginariam. Illa vero
intellectualis visio puta que habet
iudicium et acceptionem supernaturalem est
eam nobilior quam que tantum iudicio habet
acceptionem ymaginariam. Et quantum
ad hoc concedendum est quod prophetia que habet
visionem intellectualem tantum dig-
nior est ea que habet ymaginariam ad-
iunctam. Ad primum dicendum quod communis
ratio prophetie quam utique visio constituit
habet et intellectualem visionem non
tamen includit illam que sola in-
tellectuali visione constitit eo
quod illa habeat intellectualem visio-
nem excellentiorem quam ista cui
intellectuale lumen perceptum
sufficiat ad acceptionem et iudicium
Illa habet vero ad iudicium tantum. Ad
secundum dicendum quod in utraque prophetia sit
derivatio luminis prophetici ab intellectu
prophetica ad ymaginationem secundum diversi-
tatem nec ... prophetia quod dicitur
visionem intellectualem habere ... oratio
plena de prophetice revelationibus
tantum ... percipit et ex inde sit
intellectus ... ymagina-
tiua congruenter formatur ymaginibus
prophetarum interius quasi sine fan-
tasmatibus ... non potest ...
prophetia non toto plenitudo prophetice
revelationis recipit et intellectus
potest in intellectu quantum ad iudicium
et potest in ymaginatiua quantum ad
acceptionem. Unde illa prophetia que
visionem intellectualem tantum habet
visio intellectualis plenior
ex defectu eius luminis recepti

intellectu contingit quod ex inde
quandoque accidit quantum ad ad-
ditionem intellectus et ymagina-
tionibus sicut in propheticis
accidit. Ad tertium dicendum quod hec quidem dicebatur
de divinatione non pertinet ad
visionem prophetie prout intendit
prophetice comparatione loquendum ymaginem
ad divinationem habet et quod ex
conclusio videtur non ei derogat prophetiam
perfectionibus ... fuit quedam
tamen divinitus concessum est aliquo
que prophetia. Unde dicitur Luce x. Multi
tu reges et prophete voluerunt vide-
re. Ad quartum dicendum quod divinatio
... et sic ... quibus utique
prophetie quod est prophetia que tantum visionem
intellectualem habet perfecte divinam
ad liberare ... ymaginibus quibus ad libe-
... Ad quintum dicendum quod glo-
sa loquitur de eo qui sic intelligit non habet
iudicium de hiis que ab eo
accipiuntur sicut Joseph habuit
plenum iudicium de hiis que a
Pharaone per visionem quia ipse
accepit quid esset futurum et
non concludit non dici prophetiam
intellectualem visionem tantum ha-
bere de quo iam loquimur. Ad sextum
dicendum quod ratio ... non tenet
ipse enim ponit quod prophetia David
fuit inferior prophetia ysaie
vel Jeremie quia quamvis dicta sunt
habet tamen videte quantum ad ad eius
... iudicium non perfici
... prophetatis hiis de quibus
iudicandum. Unde ... prophetia que
percipit intellectuale lumen
solum ad iudicandum ... ymaginibus
non determinata congruentior actu
facies quousque apponantur
aliquid de quibus est iudicandum vel
sicut ab alio accipiuntur sic

intellectualis visio perficit per yma-
ginariam sicut quando determinatur per
spiritum. Et ideo vij dist. quia non per se co-
gnoscit ex debilitate intellectualis
luminis quod sit prophetia sine visione
intellectuali. Et tamen quando preter
acceptionem plenissima intelligentia
ut diximus capitulo non sequitur. Et ideo
viij dist. quod signum [illegible]
etiam cognitionis signatur et
quo notum per ad se [illegible] nobilius
cognoscitur id quod est notum etiam
cognoscitur fateor quod tamen in se na-
ture est, tamen quoad id quod notum est
[illegible] per ad nobilius cognosci-
tur quam [illegible] ad notum est sicut pro-
conclusionibus [illegible] cognoscit. Et de
signo et signato [illegible] non se-
quitur. Et ideo ix dist. quia communis ymaginibus
impresse divinitus sunt nobiliores
ymaginibus per hominem formatis
in acceptione cognitionis quam in
intellectu divinitus est nobilior in
acceptione quam sit per ymagina-
rias formas. Et ideo x dist. quod in
illis speciebus prophetie non est una
distinctio predicta quia ymagi-
narias visiones prophetiam ha-
bentes [illegible] inveniuntur perfectiores
[illegible] prophetie et [illegible]
prophetie quam divini qui superna
solum visiones intellectuales
habent sine quibus ad iudicium
tamen sine quibus ad iudicium et
acceptionem [illegible]. Et ideo xj dist.
quod communis [illegible] intelligat
divina per aliquas similitudines tamen
similitudines sunt nobiliores ex hoc quod
sunt [illegible] quam similitudines yma-
ginarie. Unde visio intellectualis
nobilior. Et ideo xij dist. quod propter
eo quod [illegible] sit ymaginabilis

per suam essentiam sicut [illegible] per suam essentiam intel-
ligibilis. ymago enim non est nisi de
rebus sensibilibus [illegible] tamen potest ymago ad
recipere sine materia. Unde [illegible] notare quod
ymago sit aliquando per essentiam suam
[illegible] per suam similitudinem. Et [illegible] non in
materia recipitur et cognoscit non
solum materialia sed immaterialia. Unde etiam
quedam cognoscuntur ab eo per essentiam
quedam autem per similitudinem. Et ideo
[illegible] objicitur de
facili [illegible] quod [illegible] concluditur.

Tercio decimo queritur utrum
gradus prophetie distinguantur se-
cundum visionem ymaginariam tamen quia
nobilior est prophetia ubi non nobi-
lior est ymaginaria visio [illegible] quando [illegible] nobi-
prophetia ubi nobilior acceptio. Et quando
acceptio nobilior est prophetia per visionem [illegible]
ymaginariam. Et quod gradus prophetie
distinguuntur per perfectionem medium
cognoscendi. Et sic perfectiorem cogni-
tionem [illegible] optime perfectior.
Et similitudines ymaginarie sunt
medium cognoscendi in prophetia. Ergo
ubi est nobilior ymaginaria visio
ibi est altior prophetie gradus. Et ideo
cognitione que est per similitudinem ubi est
expressior similitudo est perfectior cognitio.
Sed figure ymaginarie in prophetia sunt
similitudines. Unde de quibus fit re-
velatio prophetie. Ergo ubi est perfectior
ymaginaria visio est altior
prophetie gradus. [illegible] prophetia
descendat ab intellectu in ymagina-
tionem [illegible] perfectior in intellectu prophe-
tato est perfectior ymaginaria visio. Ergo
diversi gradus ymaginarie visionis
demonstrant diversos intellectualis
[illegible] ubi est perfectior intellectualis visio
est perfectior prophetia. Ergo [illegible] ymaginarie
visionis gradus prophetie distinguuntur.
Sed dicitur quod diversitas visionis
ymaginarie non distinguit species prophetie.

tionem supernam gradus prophetie dis-
tinguuntur. Sed contra omne calidum
eleuatum est ergo species ... intra per-
medietates distinguitur calidum, ergo
et 2o et 3o et 4o gradu. Ergo distinctio
graduum non requirit speciei distinctionem.
Magis et minus non diversificant
speciem. Sed intellectualis visionis
distinguitur in prophetia secundum lumen
propheticum perstringit et minus perfecte re-
ceptum. Ergo diversa visionis intel-
lectualis non diversificat speciem prophe-
tie. Ergo nec gradus visionis predictam. Ergo
non erunt in prophetia aliqui gradus
secundum visionem intellectualem nec
ymaginariam distinguuntur. Re-
linquitur ergo gradus prophetie distin-
gui secundum ymaginariam visionem. Sed contra
visio ymaginaria non facit prophetiam
sed solum intellectualis. Ergo nec secundum eam
gradus prophetie distinguuntur. Preterea
quod distinguitur per se distinguitur
per ea que sibi insunt. Sed in prophetia
intellectualis visio est formalis, ymagi-
naria vero quasi materialis. Ergo gradus prophetie
distinguuntur secundum intellectualem et non
secundum ymaginariam visionem. Preterea ymagi-
naria visio est ... prophetia plu-
ribus variatur quam quibus hec modo
revelationem accipit. Quia ergo non
nisi quod secundum ymaginariam visionem
possunt prophetie gradus distingui,
preterea sicut se habet scientia ad res scitas
ita prophetia ad res prophetatas. Sed
scientia distinguitur secundum res scitas ut
dicitur 13o de anima. Ergo et prophetia secundum res
prophetatas et non secundum ymaginariam
visionem. Preterea secundum glossam in principio psalterii
prophetia consistit in dictis et in factis,
sompniis et visionibus. Non ergo debet magis
prophetie gradus distingui secundum ymaginariam
visionem ad quam pertinet
visio et sompnium quam secundum dicta et facta,
precipue cum ut quidam pluribus distinctionibus

ad prophetiam requiruntur. Unde Moy-
ses cum a Domino mitteretur petiuit
Exodi iiiio et ... dixit ... in ... non
videmus ... ergo non magis debent dis-
tingui prophetie gradus secundum ymaginariam visionem
quam secundum signa. Et non dicendum quod quando
aliquid constituitur ex duobus quorum
unum est alio principalius, gradus
eius quod ex eis constituitur per gradus
compositionis attenditur secundum id quod est
principalius et secundum id quod est minus principale. Sed ex-
cessus qui est principalis est ... eminentia
simpliciter excessus. Unde si quis est sanum
simpliciter ... eminentia. Sed quod est non simpliciter
... excessus eo quod est sanum
... signum excessus eo quod est principa-
lius. Sicut ad intuitum humanum con-
tinuit caritas que principalior est
opus exterius quod sanum intuitum
... simpliciter loquendo ... maius
premium ... indicatur magis
quod ex maiori caritate procedit.
Magnitudo vero operis facit
magis intuitum ... aliquid
premium accidentale non autem simpliciter
... demonstrat magnitudinem
caritatis secundum id quod ... dicit ... Ad Cor.
De ... magis sit. Cum ergo ad
prophetiam concurrat intellectualis
visio quasi principalis et ymaginaria
quasi secundaria, gradus prophetie est
simpliciter indicandus eminentior
gradus prophetie secundum ... non simpliciter
... per visionem ymaginarie
visionis demonstrat perfectionem
intellectualis ex parte autem intel-
lectualis visionis non potest accipi
aliqui determinati gradus quia
plenitudo intellectualis luminis
non manifestatur nisi per aliqua signa
... distingui
gradus prophetie. Sic ergo possunt dis-
tingui gradus prophetie secundum ea
ymaginaria que requiruntur ad prophetiam.
Est autem duplex actus prophetie

s. visio et denuntiatio. Ad visionem
autem requiruntur duo, scilicet iudicium quod
semper est mentis, et acceptio quae quandoque est
mentis, quandoque secundum imaginationem. Sed ad
denuntiationem requiritur aliquid ex
parte denuntiantis, scilicet quaedam au-
dacia ut absque timore loquatur dicta
prophetica adversariis, unde dicitur quod Dominus
dixit ad Ezechielem Ezech. III: Dedi fa-
ciem tuam valentiorem faciebus
eorum, et frontem tuam duriorem
frontibus eorum. Et sequitur: Ne timeas
eos neque metuas a facie eorum.
Aliud autem requiritur ex parte veri-
determinationis, scilicet signum per quod veritas
vel determinate demonstratur, sicut
Moyses a Deo signum accepit
ut ei crederetur. Sed quia denuntiatio
in prophetia non praecipue ... sed quantum se habet
in prophetia, infimus gradus prophetiae
est in eo quo movetur quadam audacia
et promptitudine ad aliquid dicendum vel fa-
ciendum, sine hoc quod ei aliqua revelatio
fiat, sicut si diceretur aliquem
gradum prophetiae fuisse in Sampsone,
largo modo accipiendo prophetiam,
secundum quod omnis supernaturalis influxus
ad prophetiam reducitur. Secundus gradus
est in eo qui habet visionem intel-
lectualem tantum sine iudicio, ut in
Salomone. Tertius gradus in eo qui habet
intellectualem visionem cum imagi-
naria, ut in Isaia et Daniele.
Quartus in eo qui habet visionem intel-
lectualem plenissimam quantum ad iu-
dicium et quantum ad acceptionem, sicut in
David. Tertio potest distingui gradus
prophetiae ex dispositione prophetantis,
et cum prophetia fiat in somno et
visione vigiliae, ut dicitur Num. XII,
perfectior est gradus prophetiae quae est in
vigilia quam in eo qui est in somnio,
tum quia intellectus est melius dispositus
ad iudicandum, tum quia custodia

a sensibilibus non est tanta. Et ex in-
tensione perfectionis eorum unum
ad aliud quae divinitus demonstrantur. Ex
modo accipiendi, quia quanto expressius sig-
nificantur veritates prophetatae, tanto prophetiae gradus est
sublimior. Nulla autem signa adeo ex-
pressiva sunt quam verba; et ideo altior
gradus prophetiae est cum percipiuntur verba
expresse designantia veritatem prophetatam,
sicut de Samuele legitur I Reg. III,
quam quando demonstrantur aliqua signa quae sunt
aliarum rerum similitudines, sicut alia
successiva ... Gen. XLI. Et ex
hoc ... manifeste omnium quod lumen
prophetiae magis est in suo vigore percipi-
ente quod sine expressione similitudinum
verbis prophetiae demonstratur. Ex parte
eius qui revelationem facit eminentior
est gradus prophetiae cum quis videtur loquens
quamvis quando verba audiuntur tantum, sive
sit in somno sive in visione, quia per hoc ostenditur
quod magis attendit propheta ad cog-
nitionem eius qui revelat. Et iterum
videtur quia qui loquitur altior gradus
prophetiae est cum videtur in specie angeli quam
cum videtur in specie hominis, et adhuc
eminentior si videatur in figura Dei,
sicut Isaia VI: Vidi Dominum sedentem.
Cum enim prophetiae revelatio a Deo
derivetur in angelos et ab angelis in
homines, tanto plenior prophetiae ac-
ceptio ~~magis~~ magis quanto accedit ad
primum principium prophetiae. Verbi gratia, cum quod
ordinatur quod gradus distinguuntur
secundum imaginariam visionem ... de-
sunt huiusmodi praedicta ... hoc addit
quod diversitas graduum distinctionem
exigat specierum ad ... vel distincti ... Ad 3m
oppositum per ordinem rationis ... ad quae
et primarum ex praedictis ... ad XII
... quod quando ad distinguendum species
oportet quod fiat distinctio quae est formalis
... si fiat graduum eadem species
... et esse ... sicut distinguitur
per masculinum et femininum quae sunt diversae

inalescunt. i x° math. dicit ad z m
dominus quod tu lumine prophetico non sit
ad inmanes prophete scilicet sit quidam
par cursiens non oritur ut propheta
positi eodem gradu prophetie primo
quod sit ei revelatio sive visio
quam scilicet aliunde et nunc dicitur quod
cum aliquis homo scilicet quamvis nihil
prophetie cognoscitur sicut cum de
divinis habetur quod et de creatis sicut
non potest ex verbis prophetantis gradus
accipi prophetie et perpetue cum
denuntiatio a fide prophete venit
elicitur. Sequitur quod exigit eorum dispo
prophetia quos prophetia datur potest tum dici
quod et si verbis prophetantis gradus
prophetie distinguuntur secundum tum pro
luminia non revelatarum
divisiones non potest sic aliqua gradus
determinari prophetie assignari
nisi forte quoniam sint diversa
quod cum revelatur ad de deo
est eminentior gradus quam cum
revelatur de creatis. Eccl. vi.
dicitur quod dicta et scientia quae ibi tangitur
non pertinet ad revelationem pro
phetie sed ad denuntiationem quae
fit secundum dispositionem eorum quibus de
nuntiatur. Unde secundum hoc non potest gradus
prophetie distingui. Eccl. vi dicitur
quod gratia signorum dicitur a prophetia
potest tum reduci ad prophetiam si
hoc quod per signa virtutibus prophete de
monstrat. Unde gratia signorum quoniam
ad hoc est potior quam prophetia sic
et scientia demonstrat prophetiam ut est po
tior quam scientia quae dicitur quod et prophe
i. Cor. xii. permittitur gratia signo
rum gratie prophetie. Unde propheta
est excellentissimus est quod sig
norum huius revelationem prophetia
sciat signa faciat sine revelatione
prophetia et forte sit dignior
simpliciter notitie dignior quam ipse pertinet

ad visionem prophetie secundum sit computabi
talis gradus quam in infimo gradu
prophetie sit et qui habet audaciam
tamen ad ad faciendum. 4a z 19

Quartodecimo queritur utrum
Moyses fuit excellentior
aliis prophetis. Et videtur quod non. Cuius autem
dicit Greg. per successiones temporum crevit
divine cognitionis augmentum
In puncto enim psalmi dicitur quod David
propheta excellentior. Ergo Moy
ses non fuit excellentissimus
per maiora miracula facta fuerunt per
Josue qui fecit stare solem et
lunam. Josue x. quam per Moysen.
Et etiam per Ysaiam qui fecit solem
revertere. Ysa. 38. Moyses
non fuit prophetarum maximus
per Eccl. 48 dicitur de Helya Elias
potuit tu filius qui
sustulisti mortuum ab inferis
Preterea quod per Matth. xi. dicitur de
Johanne inter natos mulierum non surrexit
quod Moyses fuit eo ma
ior. Sed contra est quod dicitur
Deut. ult. non surrexit
propheta ultra in Israel sicut Moyses
Numeri xii. dicitur si quis fuerit inter
vos propheta domini in sompnis aut
visione loquar ad eum at non
talis servus meus Moyses qui in
omni domo fidelissimus est
ex quo patet quod ipse aliis prophetis
preferatur. Respondeo dicendum quod cum prophetis
ad diversa pertinent maior
reputatur simpliciter at loquendo
Respondeo maximus Moyses fuit
In eo enim quod ad prophetiam re
quiritur excellentissime est
dicta quia quod in visione intel
lectuali eo excellentia fuit
sequitur tamen meruit elevari
ut ipsam dei essentiam videret
sicut dicit Aug. xii super Gen. ad litteram
per eundem et hoc quidem equivoco

noe facta angelo mediante sic
alie visiones prophetales qui tibi
dicit Amice ad eos loquar ei sicut
exposite dicit augustinus ad paulinam
de videndo deum et super gen
ad litteram vero ymaginaria vi
sio fuit et ideo perfectissima quia
erat quasi ad nutum habebat unde
exo xxxiij quod loquebatur ei dominus facie
ad faciem sicut homo solet loqui ad
amicum suum In quo et alia excellencia
eminencie quantum ad ymaginariam
visionem pertinet quia ipse non
solum audivit verba veneracione
sed vidit non in sompnia homo vel alia
sed quisquam dormiens non in sompnio sed in
vigilia quod de nullo alio
legitur et eciam denunciacio fuit
excellentissima quia omnibus qui fuerunt
ante eum instruxerunt familias
suas per modum dicti vero Moyses
autem fuit primus qui locutus est ex
parte domini dicens hec dicit dominus et non
tamen familie sed toti populo nec
denunciavit ex parte domini ut
attendere dicat alterius prophete precedentis
sicut prophete denunciando
inducebat ut observande lex
moysi Unde denunciacio preterita
fuit applicanda ad legem moysi
que fuit fundamentum quedam denunci
acionis sequencium prophetarum
Et fuit eminencior quantum ad
ea que ordinantur ad denunciacionem
quantum ad miracula quando que facta
sunt ad conversionem et instruccionem
tocius gentis Et alij non prophete fe
cerunt pertinencia singula ad specialis
personas et specialia negocia Unde
dicitur deut ultimo non surrexit
ultra propheta in israel sicut moyses
quem nosset dominus facie ad fa
ciem quantum ad eminenciam reve
lacionis in omnibus signis atque portentis

que fecit in terra egipti pharaoni et
omnibus servis eius et tota magna
mirabilia que fecit moyses coram
universo israel quantum autem ad au
daciam apparet eminentissimus quia
sola virga descendit in egiptum
non ad denunciandum verba domini
et ad flagellandum egiptum
populum liberandum Ad probationem
quod videntur quidam intelligi de hijs
que pertinet ad ministerium mediatoris
de quo alij postea exposi
ciones reverenciales acceperunt
quam moyses non autem quantum ad cognitionem
divinitatis de qua plenissime moyses
instructus fuit Ad xvij ad ad quod
David dicitur excellentissimus
prophetarum quia expressisse de christo
prophetavit sine aliqua ymaginaria
visione Ad xxij ad quod quamvis
in miracula fuerint maiora mi
raculis moysi quantum ad aliquam fu
turi moysi fuerunt maiora quantum
ad modum faciendi quia facta sunt
toti populo et ad populi instruccionem
in nova lege et lib. ... una
fuerunt ad aliquas particulares negociatio
Ad xxiij ad quod eminencius helye
principaliter attendit quia a morte
tunc conservatus fuit et multis
alijs prophetis eminencior quo ad
audaciam quam ad precium unum pre
cipue et quo ad magnitudinem signorum
ut ex illis Ecclesiastici ibi ... Ad
xxiiij ad quod cum moyses alijs
prefertur intelligitur de prophetis
veteris testamenti tunc principe fuit
prophetia in suo statu quando ad
que omnis prophecia ordinabatur
expectabatur veteris Johannes autem ad
novum pertinet testamentum Unde lex
lex et prophete usque ad Johannem In no
vo autem testamento est manifestior
revelacio Unde dicitur Cor 2. Nos autem

reuelata faciet et ubi apostolus exposuit
se se et alios apostolos moysi prefert
et tamen non se Iohanni baptiste qui
maior fuit quam propheta. Hec autem fuit
eo excellentiori gradu prophetie
quam cum prophetia non sit donum gratie
gratum facientis potest esse potius
in propheta qui est minor merito. ar. 1

q° xiii Questio est de raptu. Et primo
queritur quid sit raptus. Et videtur
quod a nullis sit raptus quod est
ab eo quod est omnino contra inclinationem
vi superioris nature eleuatio sit vi-
olenta. Sed ut Augustinus dicit in-
telligentia hominis naturaliter sit
divinis in raptu eleuatur hominis
mens ad dei cognitionem ergo non
eleuatur contra eius naturam. Preterea
et magis dependet inferior natura
a superiori quam corpus inferius a
superioribus impressionibus superiorum
corporum sed in inferioribus corporibus naturales
ut dicit commentator ergo et
eleuatio per hoc quod omnibus fiat
vi superioris nature. Preterea
et aliquid bona et alia dicit
... gloriosus deus auctor nature
sit quod hoc convenit natura potest
a quo est omnibus modus et ordo natu-
rale. Eleuatio raptus sit a deo quod est
conditor huius nature ergo non est contra
naturam. Sed diceres quod est contra
naturam quia sit divinitus non per modum
humanum. Sed contra dionysius viii de divinis no-
minibus dicit quod iustitia dei in hoc attenditur
quod omnibus rebus distribuit se-
cundum modum et dignitatem. Sed deus non
potest aliquid facere contra iustitiam ergo
non facit ut aliquid sit
secundum modum et dignitatem hominis contra
ad ... non mutatur. Sed non
quod bonum hominis auferat quod deus non
est causa quare sit homo deterior ut augustinus
dicit li. lxxxiii questionum. Sed bonum
hominis est secundum rationem viuere et voluntatem

operari ut patet per dionysium iiii c. de divinis no-
minibus. Non videtur sit contra naturam uel
rebus omnibus conueniet. Ex hoc
enim rectitudo est quod sit causa quare
est quia non licet ut dicit in iii metheororum
ut quod divinitus non fiat in homine
aliqua violenta eleuatio contra naturam
quod eciam in raptu ut ipsum ...
per dicit ... de spiritu et anima de est
uerum ... de superioribus ...
in hoc quod dicit vi superioris nature
et per hoc quod de anima excel-
lencie sensibilium corporum ...
lentie ... sensibilibus ... intelligi-
bilibus non ab excellentie intelligen-
tie intellectus ... deficit a ... conue-
nientia excellentium sensibilium ...
corrumpitur ergo intellectus naturaliter potest
ad convenientia excellentie intelli-
gibilia quod non est preter ad que
eciam intelligibilia intellectus hominis
eleuatur. Non erit eleuatio contra naturam.
per augustinum dicit in li. de spiritu et anima
quod angelis et anima natura sunt pares
officio dispares. Sed non est contra naturam
angeli cognoscere ea ad que
homines eleuantur in raptu ergo neque
eleuatio raptus est homini contra naturam.
Preterea ab motus sit naturalis et pro-
ueniente ad terminum motus est
naturalis cum motus sit innatus
sed mens hominis naturaliter in divina
quod patet ex hoc quod non quiescit nisi
ad cum peruenerit. Unde Augustinus in
libro confessionum fecisti nos domine ad
te et inquietum est cor nostrum
donec quiescat in te. ergo eleua-
tio qua mens pertingit ad divinitatem
non est contra naturam. Sed dicebatur
de raptu non est contra naturam. Sed diceres
quod licet divina non est naturale huiusmodi
quod ... ex se ipsa sed ex constitu-
tione divina non est simpliciter naturale.
Sed contra quodcumque inferior natura non operatur
tendit in aliquem finem nisi ex
constitutione divina ergo ...
... opus nec opus intellectus

et tunc naturalem virtutem excedentes
motus semper fiunt opponentes quod et fit
in duobus si sit naturale mente opposi-
tum a divina dicitur miraculum semper
naturale sed prius est una in se scilicet cum
spiritus dicitur quoniam putet conjuncta sic quod
dicitur una sed aliquando conquinatum est spiritus
quidam actus est cognoscere divinus et
aliquibus substantiis separatis / unicuique
videtur corporum conjuncta actus ejus est
cognoscere res sensibiles ergo per propriae
cognoscere autem intelligibilia quod
sensibilia / tunc cognitio sensibilium
sit autem naturalis cognitio divinorum
intelligibilium est ei naturalis et ideo quod
per quem naturaliter ordinatur ad ad ul-
timum tamen quoniam ad medium ac
per medium ordo sit ad ultimum
sed res sensibiles sunt quedam media
quibus fruitur ad cognitionem dei
Ro. i. invisibilia dei etc sed cognitio
sensibilium est homini naturalis ergo et
cognitio intelligibilium / et ideo quod
per suspensionem quod sit aliquis in virtute na-
turali potest dici semper quoniam sed quedam
res ut herbe uel lapides
habent naturales virtutes … abstra-
hente a sensibus ut quedam magna ha-
bent quoniam est ei raptus / rap-
tus non est elevatio quoniam Et quod est
quod ii Cor. xii dicit super illud Scio
hominem dicit glossa raptum i. quoniam
elevatum ergo contra naturam dicitur quod
sicut vidimus altius … quedam
opera tamen … inquantum est hoc res
ut ignibus a lapidibus / Ita cum
hominibus est quedam operatio in quantum est homo
quod est ei naturalis in rebus ac naturalibus
dupliciter contingit tamen sumitur ad re-
aliquem a sua operatione naturali / uno
ex defectu proprie virtutis / … utraque
tamen defectus contingat sive ex-
terna sive intrinseca / extrinseca
sic est cum ex defectu virtutis

formative in sompnis generat … mon-
struosis / alio ex opere divine
virtutis cui omnis natura ad nutum
obedit sic fit in miraculis ut cum
virgo concepit uel cecus illuminatur
Et similiter homo a sua natura et propria
operatione dicitur iterum … at hominis
propria operatio est intelligere mente et ima-
ginatione et sensu / corpore enim eius qua-
si intellectualibus inheret omnibus
infidelibus perimissis non est eius …
… conquinatum est aliquis divinum
existit ut dicitur x. Ethicorum corpore vero
quasi sensibilibus inheret sed intelligere
… conquinatum est homo
… quandoque habet eam
… a naturali modo sine cognitione
tum sumitur quoniam a sensibilibus abstrahitur
aliquid … inspicit haec tamen sumitur
quandoque fit ex defectu propriae virtutis
sic accidit in freneticis / et aliis
mente captis / et hujusmodi abstractio
a sensibus non est elevatio hominis sed
potius depressio / alio modo talis abstractio
fit virtute divina et tunc proprie ele-
vatio quedam est quia cum agens assimilet
sibi patiens abstractio que fit virtute
divina que est hominem trahit ad aliquid
quod supra sit homini naturale sic ergo in descri-
ptione raptus quam diffiniunt ut quidam motus
tangitur eius genus hoc quod dicitur elevatio
causa efficiens in hoc quod dicitur vi superioris
nature duo termini motus a quo et
quod cum dicitur ab eo quod est secundum naturam
Ad primum ergo dicendum quod cognoscere divina Ad Rom.
contingit multipliciter per … sua
per res sensibiles / Deinde per effectus intel-
ligibiles Gilbertus / distinguendum de
eo quod est homini naturale … eum
vero est ad quod … status
diversos … nam est eadem … verum
… fit … perfecto … ut dicitur
Ra. Bi. Moy. sic quantitas completa
est naturalis homini cum ad perfectam pervenit

ctate ee at q inn pn°d simp fca
gnti natie. [illegible] q intel
ligen hu de sequit statu eu d
le aliq q gnosce dm [illegible] i sui
pnc° s. i statu [illegible] nale q
gnoscat dm p catas s[illegible]
catei nale q pneiat ad q gt
noscet dm p [illegible] sui co
summacoe s. i pnat t [illegible] i statu
[illegible] eleuc ad h q gt scat dm
statu pnc h eet q inn sicut
eet q [illegible] q puer mox natq
hret barba [illegible] q dic
[illegible] pticul q c ppa [illegible]
vei t ulib q coplecti totu oz
dine [illegible] nalin t [illegible]
ee ad [illegible] q inn [illegible]
ad inn pticul valio q [illegible] ad
ulem sicut omib desunt et
corrupto t [illegible] q inn p
ticulare [illegible] nale [illegible]
vlem ut [illegible] opositi ex q
vijs corp pi [illegible] ordo vlib corp
h h ut inferiora a suib supio
moueat omib motu q inferio
na [illegible] impssioe supior [illegible]
i corzalib sunt i spualib q
nalib [illegible] inn vlem no at [illegible]
pticul [illegible] na supior sit
imprimit i [illegible] inferior ut ipa
impssio sit equal et pz quo ca q
a deo i catuib fiunt put dici
[illegible] ad [illegible]
vel [illegible] q ista eleuo [illegible]
[illegible] solitu[illegible]
sic glo expo [illegible] dd [illegible]
q de q [illegible] q iusti
faciat tn ad [illegible] iusti fa
tuc eni ad q iusticia [illegible]
trahi alicui [illegible] debe ut pz
i hinaib [illegible] altj [illegible]
ud [illegible] liberalit [illegible] tribuat
[illegible] debitu [illegible] iusti
[illegible] humana
i statu [illegible] eleuat [illegible]

no sca q iusti [illegible] dd [illegible]
q [illegible] hoi [illegible] h bom
[illegible] exigit ut sit [illegible]
no [illegible] bom q ei [illegible] i
[illegible] no [illegible] oz q p
cedat ex no humana [illegible] ex
sola [illegible] diuina [illegible]
ti [illegible] nisi [illegible]
q lapis [illegible] decor[illegible]
[illegible] sit [illegible] motq nalis [illegible]
[illegible] violentu et quo [illegible]
[illegible] paticbus ut [illegible]
dd [illegible] q h e q [illegible]
[illegible] deficit a psta
[illegible] excellet [illegible]
[illegible] de eo ad accipiat [illegible]
h e diuina q [illegible] ib
excellenti [illegible] mo [illegible]
ut no possit [illegible] maiora
[illegible] ignosc [illegible] q [illegible]
[illegible] de intelligi [illegible] excel
lenti co forta ut melig [illegible]
possit maiora intell[illegible]
[illegible] eadem [illegible]
dd [illegible] q [illegible] aia
no dm [illegible] pacib nat [illegible]
ad statu ultie cosumacois
i q homines erunt sic angli
i celo ut dr [illegible] dd
q [illegible] i na intellectuali
[illegible] i angel [illegible] pfc
dd [illegible] q pncto ad [illegible]
motq nal e natal no [illegible]
i [illegible] fie motq
[illegible] h no [illegible] dd [illegible]
q [illegible] nalin [illegible]
ex [illegible] diuina [illegible]
nales qui [illegible] opoui
sit [illegible] sit [illegible]
corp [illegible] no at sit a do [illegible]
hoi eleuato [illegible] ad [illegible]
dd [illegible] p [illegible]
e [illegible] sit se h e actq
ad [illegible] susceptibili

quare etiam actu est prius quam natura quamvis
una et eadem res prius tempore sit in
potentia quam in actu, et similiter opus animae
intelligentis est prius potentia quam actu ad
intellectionem, licet posterior tempore
unus sit una operatione similiter operatione alterius
hoc est quamvis etc. Ad secundum dicendum quod quamvis
ordo ad medium sit prior ordine
ad ultimum, tamen ad ultimum non pervenit
naturaliter nisi per medium; si aliter fiat
erit per miraculum, non naturaliter. Et ideo
ad tertium dicendum quod illa abstractio
a sensibus quae fit per accidens naturaliter
cum aliquid reducitur in actum, et talis abs-
tractio quae fit ex defectu potentiae.
Non enim est res habet unum a sensibus
abstrahendi, unumquemque obstu-
pescentem sensus. Unde patet quod talis abs-
tractio a sensibus est aliena a raptu.

Secundo quaeritur utrum Paulus in
raptu vidit deum per essentiam,
et quod non videtur. Ephe[sios] iiii: tenebris
obscuratum habentes intellectum. Glossa:
omnibus qui intellectu quadam luce nimis
non illustrantur. Ergo intellectus eleva-
tur ad videndum deum, oportet quod illus-
tretur aliqua luce ad hanc visionem
proportionata, sed lux huiusmodi non est nisi
lux gloriae, de qua dicitur: in lumine
tuo videbimus lumen. Ergo deum
per essentiam videntes oportet quod habeant lumen
beatorum, ergo Paulus in raptu suo fuit
beatus, ergo etc. Sed dices quod Paulus
ut tunc beatus fuit. Sed contra, quia perpetuitas
est de ratione beatitudinis, ut dicit Augustinus
de civitate dei, sed status iste non mansit
in Paulo in perpetuum, ergo in statu
isto non fuit beatus. Praeterea gloria ani-
mae redundat in gloriam corporis, sed
corpus Pauli non fuit glorificatum,
quoniam membra eius fuit lumine gloriae
illustrata, ergo non vidit deum per
essentiam. Sed dicit quod videndo deum
per essentiam in statu isto non fuit
beatus simpliciter sed secundum quid. Sed contra adhuc

quia absit beatus simpliciter non requiritur
nisi actus gloriae et dotes gloriae quae
perveniunt illius actus, sicut corpus
Petri fuisset semper glorificatum
sicut hic quod ferebatur super aquas,
et huius actus non fecit huiusmodi, sed proprium
quod dicitur agilitas, sed claritas quae
pervenit in dimensionibus quae est actus
gloriae et dotes gloriae. Ergo licet mens
Pauli vidit deum per essentiam et il-
lustrata fuit luce quae pertinet ad
huiusmodi visionem, fuit semper glorifi-
cata. Praeterea Paulus in raptu habuit
fidem et spem, sed istae non possunt si-
stare cum visione dei per essentiam,
quia fides et spes evacuantur, ut dicitur
ad Cor. xiii, ergo etc. Praeterea caritas patriae
non est nisi patriae, in viatoribus; sed in raptu
fuit in statu merendi, ergo etc. Quia Paulus (paulus)
nondum erat a corruptibilis corporis
solutus, ut dicit Augustinus xii super Genesim
ad litteram, ergo non habuit caritatem
patriae, sed ubi est visio patriae ibi
perfecta est caritas patriae, quae
est perfecta quia quantum de deo cognoscit
tantum diligit, ergo non
vidit deum per essentiam. Praeterea divina
essentia sine gaudio videri non potest,
ut dicit Augustinus i de trinitate. Ergo si Pau-
lus vidit deum per essentiam, in ipsa
visione delectabatur, non ergo vole-
bat ab ea separari, sed invitum deus
eum separavit invitum, quod non potest,
sit summe liberalis sua bona
quae tribuit se non subtrahit.
Ergo Paulus ab isto statu numquam
separatus fuisset, quod falsum est, ergo non
vidit deum per essentiam. Item nullus
aliquod bonum ex merito amittit
nisi per peccatum, sed videre deum per
essentiam, sed quia hoc ex merito
nemo deum per essentiam videns potest ab
hac visione removeri, et fortiori
totius etc. sicut per totalem quod de Paulo

dicens pt qui de se dt li viii
certissimum quia mors raptus
q ppe te qui t· cu paulo dicat
rapti quo dicit eo raptus
raptum ad et raptum iohis co
hque dt tei spu fuisse post
i t ab extre ssunmet q fuit
petrus act xii se q augg
et xii sup gen ad lit et ad
paulinam de videndo deum q
hic in glo ii Cor xii eo quia
dominus hic q paulus i raptu
vidit deum p essentiam
q ita h quidam dixerunt q
paulus i raptu non vidit deum p
essentiam sz quadam visione media
visionem inter et visionem puram
tunc quidam visio media aptm
tunc quidam visio media aptm
telligitur quam te cum ab intal
ut fruideat deum nos quidem p
essentiam cognito cnaliss p aliqs
speciebus intellibilibus ut potest consi
derando essentiam suam q quadam siti
intellectum in creatis put dicitur
i li· de causis et intelligentia scit
quod res q sunt inquam intu creata ab
ea ut sic intelligatur paulus
i raptu vidisse deum p res vel
taria aliquas hois intelligi
niet q ppria cognitione non vie q
per speciem et enigmatice
ita q est hoi naturalis sz cognitionem
puram qua deum p essentiam suam vidit
est soli deo naturalis Sz h potest
repugnat dictis aug q expresse
dt in dictis locis q paulus i rap
tu vidit deum p essentiam ut est
pbale ut mirum vetus testi
tu videbat deum p essentiam vidit
ut hic dicit ex hic ep dicit Nuit pa
latino p enigmata videt
deum immisit non vitesti doctor
q enim hic confessionis fuit

papiri tamen ipse apostolus sic argu
mente ii Cor xii o sinistra
dampni ois fuit i gla ro pt
tus in fuit simpliciter sz solu
ssis hominibus in eo illustrata
fuit sup naturali lumine ad ipsum
deum videndum q quidem appa
ret q in ois luminibus contingit In quibus
en in inventi lumine a sole aut
quadam forma manebis quod naturalis
efficiatur sicut i stella et i carbunculo
et hmi In quibusdam vero recipi
lumine a sole sicut quadam passio
transiens sicut i aere Nocturnum
efficitur lumine forma manebis
aere quod naturalis transit abeunte
sole Similiter et lumine gle diu
menti infunditur uno modo p modum
forme qualis sicut p manentis et
facit mentem simpliciter btam sicut h
mentis infunditur btis i patria
Alio modo contingit lumine gle
mentem humanam fieri quadam pa
tuscentibus in mente pauli rap
tu fuit lumine gle illustrata
mens et non raptu transeundo
an h eo fuit vnus fuit
simpliciter glificatio quod hiuit dotem
gloriosam claritatis non fuit
efficta perpetua ea h pt ipsi non
fuit derivata ab aia i cor
ut i h statu ppetuo manet
Ad pm vero ad x p ab roes
Ad i· h dicit q adueniente plen
visione cessat fides vnde
h q i paulo fuit visio dei p
essentiam non fuit ibi fides sz fuit
at ibi visio dei p essentiam sz
actu non hitu quare sicut vn
cuius actus fuit ibi habitu
non actu simpliciter species Ad 2m
dicit q hominibus pius tunc fuit i

statum merendi non tamen in actu tamen merebatur. Quia sicut habuit actum visionis patrie, ita habuit actum caritatis patrie. Quidam tamen dicunt quod communis habuit actum visionis patrie quia si intellectus fuit raptus non tamen fuit raptus eius affectus. Sed hoc est contra id quod habetur ii Cor. xii: raptus est in paradisum, glosa: id est in tranquillitatem qua fruuntur illi qui sunt in celesti urbe. Fruitio autem est per amorem. Ad vii dicendum quod hoc fuit extra communem hominis in terra illustrationem quod visio que in paulo non permansit ut ex dictis patet. Ad viii dicendum quod communis visio dei in beatis sit ex lumine; tamen paulo tunc non est reddita [illegible] non fuit. Ad ix dicendum quod hec due ultime rationes non magis concludunt quam hoc quod paulus deum per essentiam viderit quam quod non viderit [illegible]. Ad ultimum quidam dicunt quod excessus mentis, extasis et raptus omnia in scripturis pro eodem accipiuntur et sunt elevatio quedam ab exterioribus sensibilibus quibus naturaliter intendimus ad aliqua que sunt supra hominem. Sed hoc dupliciter contingit: quandoque enim intelligitur abstractio ab exterioribus quantum ad intentionem tantum, ut cum quis ab exterioribus sensibilibus et rebus utitur secundum suam intentionem divinis inspirationibus et diligentibus vacat, et tunc est in excessu mentis sine extasi et raptu, quibusdam contemplatoribus et amatoribus. Unde dicit dyonisius 4 ca. de divinis nominibus: Est autem extasim faciens divinus amor, sicut dictum est in materia de contemplatione

loquens dicit qui ad interiora intellectus [illegible] raptus a rebus visibilibus oculus clauditur. Alio modo secundum quod [illegible] anomalia magis [illegible] fit extasis et raptus et excessus mentis, etiam abstractio actualis a sensibus et sensibilibus ad aliqua supernaturalia videnda vel aliqua supernaturalia per sensus et intellectum et ymaginationem, sicut in quo de propheta dictum est. Et ideo dupliciter raptum distinguit augustinus super genesim ad litteram. Unum quo mens rapitur a sensibus ad ymaginariam visionem, et hoc accidit in petro et iohanne ewangelista in apocalypsi, ut ibidem augustinus dicit. Alium quo mens rapitur a sensu et ymaginatione simul ad intellectualem visionem, et hoc quidem dupliciter: uno modo secundum quod intellectus intelligit deum per aliquas intelligibiles immissiones, quod est proprie angelorum, et hoc fuit extasis ade. Unde dicitur genesis ii in glosa quod extasis recte intelligitur ad hoc immissa ut mens ade particeps angelice curie et intrans in sanctuarium dei novissima intelligeret. Alio modo secundum quod intellectus videt deum per essentiam, et sic fuit raptus paulus ut dictum est.

Tertio queritur utrum intellectus hominis viatoris possit elevari ad videndum deum per essentiam sine hoc quod a sensibus abstrahatur. Et videtur quod sic, quia adam in statu innocentie et post [illegible] non [illegible] surgit in [illegible] et tamen sic videbant intellectu deum per essentiam sine hoc quod a sensibus abstraherentur. Ergo et viatoribus [illegible] Sed dicitur quod [illegible] contemplationem [illegible] intellectum liberum in deum impedit sicut [illegible] a suo [illegible].

ii Sed corrupto corpore non vi quidem
activum intellectus convenit quod non sit cor-
poris actus ergo corruptio corporis
non impedit quin intellectus liber
iii possit frui deo. Preterea constat quod Christus
invtam mortalitatem et corruptionem
pene assumpsit sed intellectus eius contin[u]e
dei visione fruebatur cum tamen eo
non fieret abstractio ab exterioribus
sensibus ergo corruptio corporis non facit
ut intellectus frui possit in deo sine
iiii hoc quod a sensibus abstrahatur. Preterea
paulus postquam deum per essentiam vidit
memor fuit eorum que in illa visione
conspexerat. aliter non diceret ij
Corinthiorum xij quod audivit archana
verba que non licet homini loqui si
eorum immemor esset. ergo dum deum
per essentiam videbat videre
per memoriam vide[batur] [illegible]
bat ad quam memoria [illegible]
in ea. sed memoria ad partem sensiti-
vam pertinet ut patet per philosophum in libro
de memoria et reminiscentia ergo a[n]i[m]a
in statu in quo videt deum per essentiam
non oportet abstrahi a corporis
v sensibus. Preterea propinquior est potentia
sensitiva intellectiva quam vegetativa
sensitive. sed ymago que est de
sensitivis potest esse in actu
potentiis sensitivis potest esse in actu
coophesie[?] quorumcumque ymaginabilium
sine abstractione ab
exterioribus sensibus ergo et intellectus potest esse
in actu visionis divine sine abstractione
vi a potentiis sensitivis. Preterea
quamvis non exigit ad summum
[illegible] ad corpus quod est contra
naturalem [illegible] quod deum
per essentiam videat tamen ad hoc cum
sit corpori abstractio a sensibus
videtur quod in anima [illegible]
sit ei qualis [illegible] quod ad videndum
deum per essentiam abstractio a sensibus non

vii indigeat. Preterea abstractio non est nisi
vnitorum sed intellectus [illegible]
deus ut dicitur in libro de spiritu et anima
non unitur corporis sensibus et quanta
sunt magis distantia ergo ad hoc quod deum
per essentiam videat homo per intellectum
non indigeret abstractione a
viii sensibus. Preterea ad hoc quod paulus ad
dei visionem elevaretur
testis existit illius glorie que
sanctis repromittitur. vnde augustinus dicit
super genesim ad litteram. Cur non
credamus quod tanto apostolo doc-
tori gentium rapto usque ad
excellentissimam visionem
[illegible] voluit deus demonstrare vitam
in qua post hanc vitam vivendum est
[illegible] sanctorum visione quod
hanc vitam [illegible] videntibus deum
non fiet abstractio a corporis
sensibus post resurrectionem ergo nec in paulo
huius facta fuisse videtur dum per
ix essentiam videt. Preterea martires in ipsis
tormentorum suppliciis mag-
nifice de divina gloria percipiebant.
vnde vincentius [illegible] in
sublime agor et omnibus principibus
peccatorum [illegible] altior tyranno
despicio. Et laurentius [illegible]
non absolutum [illegible]
in luce [illegible] et in aliis sanctorum
passionibus multa leguntur
quibus hoc sonare videntur. Sed
constat quod in eis non fiebat
abstractio a sensibus alias sensum
doloris non habuissent ergo ad
hoc quod absit precipue glorie
deus per essentiam videre [illegible]
x abstractio a sensibus. Preterea propinquior
[illegible] sensibilia [illegible]
intellectus practicus quam speculativus
sed non [illegible] intellectus practicus
[illegible] hoc esse sensibilia
opor-

ut animam dicit in sua sufficien-
cialibus contingeret quod optimus ci-
tharedus imperfectissime videre-
tur si ad singulas cordarum percus-
siones oporteret eum artibus consi-
derare ut sic fieret cum nimia
sonorum interruptio que impediret
debitam melodiam. Ergo multo
magis intentio speculationis cogit
intendere hominem sensibus quod et sensibilia
operatur et liberum exire manet
in qualibet intelligentia fortiter operatur
divina eorum distinctione inveni-
et operationibus sensibilibus occupatur.
Paulus dum videt deum per essentiam
adhuc fidem habebat sed fides est
videre per speculum in enigmate
sed enigmatica cognitio est
speculationis et per sensibilia. Ergo
Paulus dum videbat deum per es-
sentiam sensibus intendebat et
non per speculum. Sed contra quod augustinus dicit
super genesim ad litteram et habetur in glossa super
corinthios xiii primo: spectare quod deus est
nemo deum videns vivet in vita
ista qua mortaliter vivitur in istis sensibus
corporeis et nisi ab hac vita
quis quodammodo moriatur sive omnino
exiens de corpore sive ita aversus
et alienatus a corporeis
sensibus ut merito nesciat utrum in
corpore an extra corpus sit in illam non
rapitur et subvehitur visionem
ii Corinthios v. super illud sive mente
excedimus deo dicit glossa excessu mentis
est quo mens elevatur ad intel-
ligenda celestia ita ut quodam-
modo a memoria labantur inferiora
sed huiusmodi mentis excessum fuerunt
omnes sancti quibus archana dei
revelata sunt excedentem revela-
ta sunt. Ergo quicumque videt deum
per essentiam oportet quod abstrahatur a conside-
ratione inferiorum et ita per quos
ab usu sensuum quia non nisi

inferiora considerant ut patet per psalmum ibi
beniamin adolescentulus in mentis ex-
cessu mente scilicet alienata a
sensibus corporis ut quidam rapti sint
usque ad tertium celum. Sed preterea in celum
intellectualis visio dei per essentiam ut
augustinus dicit super genesim ad litteram. Ergo
visio dei per essentiam requirit alie-
nationem a corporeis sensibus. Preterea
efficatior est operatio intellectus qua ad
videndum deum per essentiam elevatur quam
quecumque ymaginationis operatio
sed aliquando homo per vehementiam
ymaginationis abstrahitur a
corporeis sensibus. Ergo multo for-
tius oportet quod abstrahatur ab eis
quando divina percipitur visione.
Preterea danielis x dicitur delicata est divina
consolatio que non datur admittentibus
alienam. Ergo eadem ratione divina
visio non compatitur secum aliquam
visionem et ita non compatitur secum
usum sensuum. Preterea ad videndum deum per
essentiam requiritur summa cordis
mundicia matthei v beati mundo cor-
de. Sed cor dupliciter immundatur scilicet
contaminatione peccati et in illibus
fantasiis ut patet per hoc quod dicit dionysius
vii capitulo celestis ierarchie putabis esse
causas scilicet celestes essentias bestiarum
et inde ut immundis maculatis
gonnibus labbatas in quo tangitur
immundicia culpe quia bestias agere
unquam fuit nisi ut malum
receptias fantasiarum in quo
tangitur immundicia que est per fan-
tasias ut patet exponitur hugonis
de sancto victore. Ergo qui mente videt
deum per essentiam non solum a sensibus
exterioribus sed etiam ab interioribus fan-
tasmatibus abstrahitur. Preterea ii Corinthios
xii dicit Augustinus quod persone
enarrabitur quod ex parte sed personam

ibi nominat visio dei per essentiam im-
perfectum uo speculationis et enig-
matica que est per sensibilia ergo que
(Rpo) ab eleuatur ad visionem dei per
essentiam oportet quod abstrahatur a visione
sensibilium. Secundo dico quod sicut ex
auctoritate augustini patet homo in moriturum
corpore constitutus non potest deum per
essentiam videre a sensibus corporis
alienetur cuius ratio est quia duo sunt
simul primo quod ex hoc quod anima
alicui intensiue intendit aliis autem
potentiis eius que omnibus anima
potentiis magis quod qui vna po-
tentia suo actu intendit alia vel
debilitatur in suo actu vel ex toto
abstrahitur sicut patet in quo
opo visus fortissime intendit
quod auditus eius non percipit ea
que dicuntur nisi forte sua vehementia
ad se trahat sensum audientis
cuius ratio est quia ad actum cogitationis
cognoscitiue potentie requiritur intentio
ut probat augustinus de trinitate
intentio autem vnius non potest ferri
ad multa simul nisi forte illa
multa sic modo sint ad inuicem
ordinata ut accipiantur quasi vnum
sicut nec aliquis motus continuus potest omnibus
(?) esse duos terminos ad inuicem
ordinatos vnde cum sit vna anima
in qua omnes cognoscitiue potentie fun-
dantur vnius intentio intendendo
requiritur ad omnium potentiarum cognos-
citiuarum actus intentio cum totali-
ter anima intendit ad actum vnius
potentie abstrahitur homo ab actu
alterius potentie sed hoc autem quod intellectus
eleuetur ad videndum diuinam essentiam
oportet quod tota intentio in hac visione
colligatur cum hic sit vehementissima
intellectualis ad quam intellectus pertingere
non potest nisi toto conamine et c.

intendat intentio oportet quod qui intellectus ad
diuinam visionem eleuatur quod omnis
fiat abstractio a corporeis sensibus
Secundo non potest ergo ratio assignari ex
eo quod etiam intellectui propinquius cum
eius cognitio debebit habere
se quod sunt in actu quod secundum se ipsa
ut dicit in ix metaphisice ergo intellectus
summa cognitio omnibus conuenit per
immaterialitatem que sunt magis in act-
u cum intellectus ut est ipsam
immanentem et actum ita
immaterialis abstractio intellectus ergo intellectus
prior immaterialitatem que contractum
tanto perfectior inde est quod intellectus
humanus quod immaterialia contingit ad
fantasmata intuendo a quibus
intellectualis species abstrahit
a quibus efficacie intellectus
augetur quamuis et ad formas
puras immateriales intuendum et in
affirmatione intellectus huius abstractis
intellectualis cognitionis non potest
penitus obscurari sicut accidit
in sensibus quorum cognitio vel
immaterialia fiunt per ... ipso
quod ideo de puris remanet
in eis facultas ad cognoscendum
pure immaterialia cognitio oportet
quod si alius per quem intellectus ad
summum immaterialium videndum sensum diui-
ne essentie eleuatur quod saltem ille
actu penitus ab intuitu fantasma-
tum abstrahatur vnde cum sensi-
tiue non ... immaterialia
non potest ab ad diuinam essentiam ele-
uari videndam nisi ab vsu cor-
porum sensuum penitus abstrahatur
ad primum ergo dicendum quod alia ratio
cognoscitur anima a corpore separata
et alia in ... unde
cum corporeus sit ... sed
in ... ex ipso ... gle
redundabit in corpore vnde et

spiritualia corporalia appellantur. Cum autem
duo adiunguntur quorum unum
super alterum totaliter dominium obtinet,
non est ibi permixtio, cum alterum to-
taliter sit in potestate dominantis; sicut si
una gutta aquae in mille
amphoras vini infunderetur, non
praeiudicat vini puritati. Ita etiam in
homine ex coniunctione ad corpus
qualitercumque non erit impuritas
neque in aliqua virtute eius debilitatio
[illegible] sine abstractione a cor[poralibus]
sensibus divinam essentiam contemplari
[illegible]. Nunc autem corpus non est
homini spiritui subditum ex toto; non ergo
est similis ratio. Ad xi dicendum quod ex ij
hoc corpus nostrum corruptibile est
quod ipsum corpus non est plene animae
subditum; si enim plene animae
subderetur, ex immortalitate animae
redundaret immortalitas etiam in
corpus, sicut post resurrectionem erit. Ex hoc
est quod corpus quod corrumpitur aggravat in-
tellectum, quamvis [illegible]
[illegible]
puritati praeiudicat. Ad xii dicendum iij
quod Christus ex hoc quod erat Deus et homo ha-
bebat plenariam potestatem super
omnes partes animae et super corpus,
unde ex divina deitate sua [illegible]
[illegible] competebat
permittebat unicuique potentiae
animae agere id quod ei proprium
est. [illegible] et non erat necesse in
ipso quod fieret redundantia ex
una potentia in aliam, neque quod una potentia a
suo actu abstraheretur propter vehe-
mentiam actus alterius. [illegible]
[illegible] quod videbat divinam
oportebat aliquam abstractionem
a corporeis sensibus fieri sicut accidit
in aliis hominibus quamvis ex quadam

colligantiam potentiarum animae ad invicem
[illegible] quod fiat redundantia
vel impedimentum ex una potentia in
aliam. Ad xii dicendum quod Paulus post- iiij
quam cessavit Deum videre per essentiam
memor fuit eorum quae in illa visione
cognoverat per aliquas species in intellectu
ipsius remanentes, quae erant
quaedam reliquiae praeteritae visionis;
quamvis ipsam Dei visionem per essentiam
vidit et ex ipsa visione multa
cognovit, et in visione [illegible] ad
[illegible] quantum ad ea quae
videbantur in Verbo fuerit per species
aliquas sed per solam essentiam; ubi tamen
[illegible]
[illegible] quaedam vi-
sionis similitudines quibus postmodum
cognoscere potuit ea quae prius
[illegible]
speciebus intelligibilibus per quandam ap-
plicationem ad particularia [illegible]
[illegible] memoriam vel ima-
ginationem [illegible]
potuit meminisse eorum quae prius
viderat; et sic actum memoriae
[illegible]
[illegible] actu divinae visionis
ad [illegible] memoria [illegible]
[illegible]
Ad xiii dicendum quod quamvis non per- v
[illegible] actum imaginationis vel sensus
fiat abstractio a sensibus exterioribus,
fit tamen abstractio perfecta quando actus
imaginationis est vehemens
[illegible] actu
[illegible] fiat abstractio a sensibus
[illegible] fiat per actum vehemen-
tissimum [illegible]
Ad xiiii dicendum quod quamvis naturale vi
sit menti humanae [illegible] ad visionem

dīne eēn p̄ueniat nō tn̄ ē est
nale q̄ ad hc p̄ueniat s̄ statū
hg n̄ie ut dcm̄ est pp̄s h̄ vono
vij se. Ad vij dcm̄ q̄ intelliḡr
in rā q̄ dīna apphedim̄g q̄in
nibus cōmisceat ssibꝫ p rā
guonib̄ admiscet tn̄ eis p
viā iudicij. Vnde aug s̄ sup
gen̄ ad lrām q̄ p intelligē
lumē et ista inf̄ioa diiudicat
et ea cum q̄ iz se to in illas
gerit for s̄ silib̄ cor p etio
intelligia quoq̄ a ssibꝫ abst
hi dr̄. cū de eis nō iudicat dn̄
sol supius insp iodis m actū
viij Ad viij dcm̄ q̄ s b ab titu scor ē
uisione dīne eēn cōstitit. vnd
aug q̄ visio ē tota merces. vnde
hc q̄ dīna eēn uidit potuit
ee illg btitu ib ydoneꝰ teste
nec tn̄ oz q̄ omnia se expsiret
que btīs merent s̄ tuti hijs q̄
expiz ebat talia s̄ed posset
nō ei rapiebat ut eet btūs s̄ ut
ix eet btitu ib teste. Ad ix dcm̄
q̄ in nbi tormēta exintēbꝫ
apiebat ad de dīna gl̄a nō
q̄ ea i suo fōte bibet s̄ sicut
illi qui dīm p eēn uidet s̄ aq̄
illg gl̄ie aspsio refrigebat.
Vn̄ dt aug xij sup gen ad
lit. ibi subi deg p eēn m̄ btā
uita e suo fonte bibit. vn̄ asp
gi ad hinc huac uite et tep
tacoib̄ hg s̄ch tpant inste
x forte p̄uidet q̄ n̄ una. Ad x
dcm̄ q̄ intg speculatiuo cogi
ut attēdat hijs q̄ tt ssbilia ab
spa s̄ pt ee alia intelligi lia
negocia d tatat u ee i actu spe
tulacoib̄ uehem q̄ oio a ssi
xi bili spāe abstrahz. Ad xi dcm̄
q̄ quinnibꝫ actu pauli hinc
hitu fide nō tn̄ huit actū vn

vono sequitur q̄ Arti h q̄tum
Quito quit quia abstitio rq̄
ad hc q̄ intts dīm p eēn
uidē possit. et uit q̄ reqr̄ ab
ipa unione q̄ aia corp unit
ut for. vnīsiet aie uegeta
se magis males qui e uires ssi
aiez ad hc q̄ int q̄ uideat dm̄
p eēn. oz q̄ fiat abstitio assu
ut pq dcm̄ ē go multo forcig
ad p̄uite illg uisioib̄ reqr̄
q̄ fiat abstitio aie uegeta
s̄z abstitio nō pt fi i statu
alis inte quid dū aia corpi
unit ut for et aut dt phē
Nutriuū alia ps. go ad uisioz
dīne eēn reqrit q̄ fiat abs
titio ab unione q̄ aia cor uni
ut for. p exo xxxiij. Nō uidebit
me ho et uiuet. dt glo aug
ou huit uite corop carnis
dm sicut ē appēri nō posse
ti. tn̄ uita pt sub int ymag
huic uite moriendo e. et glo
q̄ q̄ ibid qui sapiam q̄ de
e uidet huic uite fundit m
s̄ morte ep sepatoem aie a
cor cui unca ut for. Sn̄
oz fi sepatoem oioda aie a
corpe ad hc q̄ deg p eēn ui
deat s̄ p uie uiuetib̄ e ee
ut di li ijo de aia ee at hois
uiuetis ep hc q̄ aia cor uni
ut for. s̄z exo xxxiij dr̄ Nō uidebit
me ho et uiuet. go qn̄ dū a
cor unit ut for nō pt p eēn
dm uidē. p s̄ forcioz e unio q̄
unit aia cor ut for q̄ e qua
unit ut motor. exo q̄ unione
p̄ueniūt opaoes poz ut por
g ana corpea opant s̄z h s̄
unio impedit uisioz dīne eēn
uoe eq optuit q̄ fiat abst
a ssibꝫ corpeib̄ ut dcm̄ est

quo multo fortius propter unionem impe-
dietur et oportebit ab ea abstrahi
si ipsa non elevatur. Eo modo cum
ipsa ab eis fluat et ipsa
indicetur. Ergo cum anima fuerit
corpori unita ut forma non poterit esse
quin intellectiva ipsa ad ea que sunt
in alia elevetur et ideo quia pro
pter maiorem impuritatem obstat in anima
ex quiete corporis ad corpus quin
ex quiete similitudinibus corporalibus
ad ipsam. Et ad hoc quod melius deum
per essentiam videat oportet ea depurari
a similitudinibus corporibus que appre-
henduntur per ymaginationem et sic
ut dictum est ergo multo fortius
oportet animam a corpore separari ad
hoc quod deum per essentiam videat propter hoc
... uero tamen dum sumus in hoc cor-
pore peregrinamur a domino per fidem enim
ambulamus et non per speciem quia
dum anima est in corpore non potest deum
in sua specie videre. Et quod excessus
dicit glossa non videbit me
quisquam in hac carne viven-
tibus sed in celestibus vir-
tutibus post carnem videbit claritatem
dei sed claritatem dicit essentia
ut in eadem glossa dicitur. Ergo ad hoc quod
deum videat non oportet quod fiat
quedam separatio anime a corpore
... augustinus super genesim ad litteram dicit
quod anima rapitur non solum ad visi-
onem ymaginariam sed etiam ad intel-
lectualem qua ymaginatio perspi-
cue cernitur ... a sensibus
... in mente sed plus quam in
sompnis ergo ad videndum unitate
... de qua augustinus ibi loquitur non
requiritur quod fiat abstractio qua anima
ab unione corporis unitur ut for-
ma ... augustinus in epistola ad
paulinam de videndo deum non
e... quidam scribunt ...

ita defunctis ut sepe... ta-
damen remaneant et ista excel-
lentia revelationibus fuisse concessa
ut scilicet deum per essentiam viderent ergo anima
potest deum per essentiam videre adhuc corpori
unita ut forma. Responsio. Dicendum quod ad
visionem divine essentie que est actus perfec-
tissimus intellectus requiritur abstractio
ab illis que hominem ... tu
actus ... se impedire per ea
impedimentum hoc autem quidam con-
tingit per se quidam per accidens
per se quidem impedimentum se ...
intellectiva et sensitive operacio-
tum propter hoc quod intensius operantibus
hoc ... actum ...
... quodam sensibilibus operibus
admisceatur ... fantasmatibus
accipiatur ita ex sensibilibus
operibus quodammodo ... pu-
tatis inquinatur ut prius dictum est.
Et ad hoc quod anima corpori unitur ut
forma non requiritur aliquid intellec-
tus hoc unio non dependeat ex
ratione anime sed magis ex parte
... et ex tali unione capitas
intellectus deriver non inquinatur
... non unitur corpori ut for-
ma ... potentiis sed per
essentiam suam ... sit medium inter
formam ... ut prius ... inferiorum
... anima tamen corpori unitur
quod ... corporibus ... sequitur
... alie forme materiales que sunt
... magis submerse ... in
... actio ... corporibus perficiuntur
... materiales ab eis ... anima non
solum producunt quedam ... sen-
sus que sunt quedam corporales
ut patet ... organa
actus ... sensitive et
vegetative ... intellectiva
que per ... materialis nullius corporis
... actus ... ut prius

iij° de anima, vnde patet quod virtus intel-
lectiue non procedit ex actu anime
1a parte qua est corpori vnita sed
magis per hoc quod vincit a corpore
libera ut potencia non totaliter subin-
grata et vnio anime ad corpus non
pertingit usque ad opacionem intellectus quod
tinuitatem intendit. Non requiritur
abstraccio ab a vnione qua anima
corpori vnitur ut forma. Similiter nec requiritur
abstraccio ab opacionibus anime vegetatiue
opaciones enim huius partis anime sunt
inter naturales quod patet ex hoc quod complentur
virtute qualitatum actiuarum
et passiuarum scilicet calidi et frigidi
humidi et sicci. Vnde non vocantur nec non
obediunt ut patet in primo ethicorum et patet quod
ad huius actiones non requiritur intencio
et ita per earum actus non oportet intellectum
auerti ab operatiua similiter et ab opacionibus
intellectiua aliquo huiusmodi opacionibus
admiscetur tamen aliquis accipiat
per hoc quod non sunt cognoscitiue neque
instro aliquo corporeo cum tamen intellectus
quod oporteat per opaciones anime vege-
tatiue sustentari sicut accidit de organis
corporeis constituendis et perimit. intellectus
ille prudentia per opaciones anime ve-
getatiue. vnde patet quod ipse loquendo de opa-
cione anime vegetatiue et opo intellectus
non se impediunt per actiones tamen per
ex altera alteri impedimentum
peruenit nunquam sicut intellectus accipit a
fantasmatibus que sunt in organis cor-
poralibus que oportet per actum vegetatiue
anime nutriri et consuadetur per actus
nutritiue potencie corporis dispo-
natur et per quas opo potencie sensitiue
aquam intellectus accipit et ita per actus
corporis intellectus opo impeditur sicut patet
in sompno et post cibum et ideo per hoc
modum opo intellectus impeditur opacione
anime vegetatiue. Nunquam ad opacione

intellectus non requiritur opo ymaginatiue
virtutis ad cuius vehemenciam
oportet calorem et spiritum concurrere
et impeditur, ideo virtus intel-
tiue per vehemenciam contemplacionis
sed hoc non habet locum in contemplacione
qua deum cognoscimus tunc contempla-
ymaginacionis opo non exige-
at et patet quod ad videndum deum per es-
senciam non requiritur abstraccio ab
actibus anime vegetatiue et aliqua
corporis debilitacio sed solum ab
actibus sensitiuarum potenciarum. Ad primum
in contrarium dicendum quod quamuis potencie anime
vegetatiue sunt magis infimae
quam potencie anime sensitiue tamen hoc
est magis ab intellectu remote
et minus possunt impedire vehe-
menciam intellectus quam alium impediat. Ad
2m dicendum quod virtus de qua dicitur
vno ipsum ex virtute quod re-
linquitur ex hoc quod anima vnitur
corpori ut forma. Ad 3m dicendum quod vnio per
opacionem intellectus distinguitur
philosophus iij° de anima vnde per intel-
ligere et sentire et alias anime
opaciones et similiter tamen morbus sit
per non intellectus oportet quod similiter distinguatur
ita quod quamuis designet per hoc
illius vnionis qua anima corpori
vnitur ut forma. aliud vero per hoc
opacionem intellectus. Vtrum angelus xij super
genesim ad literam Abbas intra
quemlibet quodammodo mori sine
omnino exiret de corpore sine aliis
et alienatus a carnalibus sensibus
et accipitur modo glose inducen-
tis quod patet ex hoc quod subiungitur in
glosa quisquis sapienciam que dicitur
dei contemplari huic funditus mor-
ne eius amore teneatur et per hoc
patet solo ad 3m. Ad 4m dicendum
quod hic ponit in vnione qua anima

vivit ut forma et forma corporis est quod ab ea
nihil possit si abstracto, et ideo ad primum
dicendum quod ratio non concludit. Si enim
anima ita corpori uniretur quod esset
omnino corpori subiugata, quod fuit in
ea divina, ad secundum dicendum quod sicut dictum
est corporibus quae requirunt ad operationem ymagi-
nationis et sensibus quod sit in maiori
quiete per corpus in tantum et vicinis
sensibus ad operationem intellectus intenta
magis eam impedire potest ut dicitur
est. Ad tertium dicendum quod verbum apostoli intel-
ligendum est sic quod divina essentia est in corpore
non solum ex hoc quod anima corpori
unitur ut forma sed etiam ex hoc quod corporalibus
sensibus utimur. Quinto quaeritur

Quinto quaeritur quid est quod apostolus
de raptu suo scivit et quid
nescivit. Et videtur quod scivit an anima
eius esset in corpore. Ipse enim melius hoc
scivit quam alii sequentes; sed Gregorius et
Augustinus determinant quod anima Pau-
li in raptu corpori eius uniebatur
ut forma; ergo multo fortius Pau-
lus hoc scivit. Item Paulus in raptu
scivit quid vidit et quid visione
vidit, ut patet ex hoc quod dicit Scio
hominem; scivit ergo quid esset in
caelum intellectuale, corporale vel spiri-
tuale, et an corporaliter vel spiritualiter vi-
dit; sed ad hoc sequitur eum scivisse
utrum in corpore an extra vidit, quia
corporalis visio non potest fieri nisi per corpus,
intellectualis autem non potest fieri nisi extra corpus;
ergo ipse scivit an esset in corpore
an non. Praeterea sicut ipsemet dicit
ipse scivit hominem raptum usque
ad tertium caelum; sed homo dicitur com-
positum ex anima et corpore; ergo scivit
animam corpori esse coniunctam. Praeterea ipse
scivit se esse raptum vel extasim
passum, sed in morte nullus dicitur
raptus; ergo scivit se non esse mor-
tuum, et ita scivit animam suam
esse in corpore coniunctam. Praeterea videtur dicendum

in raptu in visione qua scivit et vidit
deum in patria, ut dicit Augustinus XII super
Genesim ad litteram et in epistula de vi-
dendo deum; sed scire animam quod sit
in patria scivit an sit in corpore vel
extra corpus. Ergo et apostolus hoc scivit.
Praeterea Gregorius dicit quid est quod non videat
qui videntem omnia videt; ergo pa-
tet videntibus deum, etiam quae ad ipsos vi-
dentes pertinent; sed hoc maxime pertinet
ad animam utrum sit corpori coniuncta
an non. Ergo et cetera. Sed contra est quod dicitur XII
Scio hominem sive in corpore sive extra corpus nescio deus
scit; ergo nescivit utrum in corpore
vel extra corpus. Dicendum quod circa hoc
est multiplex opinio. Quidam enim
intellexerunt quod apostolus dicit se
nescire, non quidem an anima esset
corpori coniuncta in raptu an non,
sed an esset raptus secundum animam et
corpus simul ut in corpore portatus
in caelum sicut Abacuc portatus
legitur Danielis ultimo, an secundum animam tantum
in visionibus dei sicut dicitur Ezechielis
in visionibus dei adduxit
me in terram et hinc motum
quidam iudei exposuerunt secundum Ieronimum in pro-
logo super Danielem ubi dicit Denique
et apostolum nostrum non fuisse
ausum affirmare se raptum in
corpore, sed dixisse sive in corpore sive
hunc autem intellectum Augustinus improbat
super Genesim. Constat enim ex
verbis apostoli quod ipse scivit se rap-
tum esse usque ad tertium caelum. Constat
ergo quod caelum quod raptus esset
vere caelum vel ad videndam
ymaginarie similitudinem caeli
et ideo potuit affirmare se
raptum esse in corpore et in similitudine
corporis, sicut accidit in sompnis.
Scivit ergo certo quod raptus
fuit in caelum. Ergo scivit
an esset in corpore incorporea
corporalis raptus potuit. Restat

oppositum

Responsio

go q apq no dubitauit an rap
tus eēt corpalr vel spualr tn
sciuit solo intellectu se esse i celum ee
raptum. dubitauit autem an i
ipo raptu aia eius eet i corpe
an no. Et hoc quidem alij cocedunt
sed dnt q quamuis in raptu apq
hoc nesciuit sciuit tn postea
cōmicies ex ipa amisoe qua
pq fuerat i eo raptu to
ribus eq dixta cofitebatur hoc
pcipiebat an aia eēt i corpe
an no. Sed hoc est expsse contra
illud apq sicut distingunt qui
sciuit et qui nesciuit. Ita distig
pris a ptito qui ptitum narrat
raptum hoiem an annos xiiij
sed q pns cofitetur se scire ad et ad
nescire. ergo pq annos xiiij ab i
raptu adhuc nesciebat an
i corpe an ex corpe fuit qui raptus
fuit. Et io alij dnt q qui in raptu
sciuit nec pq an aia eēt i corpe
sed aliquo mo et no simplr
dnt enim q sciuit et fuit pta
q aia viuebat corpe ut sor
sed nesciuit utrum hoc mo corpi
viuebat et eq aia ab ea sensus
acciperet ut sit aliqs ut p vices
nutritiue eēt i suis actibus
sequas aia corpe amisit. Sed
hoc et no rit cosonum uis apli
qui dicebat se nescire an i
corpe fuit an ex corpe simplr. Et
p hoc no multum ad re ptinere
uidebatur ut diceret se nescire
utrum taliter talimo i corpe
fuit ex quo aia oio a corpe se
parata no erat. Et io dicendum q sicut
nesciuit an aia eēt corpe quan
tum ad hoc. Et hoc est q aug. xij
sup gen ad litteram cōcludit de
ro stat qa fortassent hoc ipm
eum intelligis ignorasse utrumque i

tum celum raptus eēt i corpe fuit
quo est aia i corpe cum corpus
viuere dicitur siue uigilantis siue
dormientis siue i extasi a sensib
corporis alienata an oio de corpe
exierit ut mortuum corpus iaceret
donec pacta illa demonstracione mēbris
mortuis aia redderetur. Et io q
dormientis euigilaret et extasi
alienatus rediret i sensus sed mor
tuus oio reuiuisceret. Ad primum ergo
dicendum q sicut dicit aug. xij sup gen
ad litteram utrum i corpe an ex corpe
dubitat apq. Unde dubitare
quis nostrum certus esse audeat.
Unde aug. hoc indeterminatum re
liquit. Et autem posteriores ad de
hoc determinent magis loquuntur
ex probabilitate quam ex certitudine
ex quo enim sic potuit q aia
adhuc vnita remaneret hoc mo
rapere. Sic se raptum dicit apq ut
ex dictis probabilius est q vnita
remanserat. Ad secundum dicendum q voa
perdit quantum intellectum uel ore apli
primo potius quam intellectum ipm du
bitasse eum de condicione rapti
i utrum aia corpe fuit vnita
sed de mo raptus s utrum fuit
raptus corporaliter vel spualiter tantum
Ad tertium dicendum q per synodochen quandoque
pars hois homo nominatur et precipue
illa que est hois eminentior pars
quamuis et possit intelligi eum quem
raptum dicit non tunc fuisse homo
qui raptus fuit sed pq annos
xiiij cum hoc diceret. Sic dicit hoiem
hominem et non ait dicit hominem
raptum. Ad tertium celum. Ad 4
dicendum q dato q fuit i illo statu
aia apli separata a corpe tamen separa
no fuit per aliquem talem modum
sed per uirtutem diuinam separa aiam
a corpe absthete no ad hoc q

simpl' separata veniret sed ad que ut pre tanto raptus dici potuit et si non omnibus modis raptus dici possit. Ad tertium dicendum quod sicut dicit aug. xij. sup. gen. ad litteram apostolo arrepto a carnalibus sensibus tercium celum paradisum hic prima etc. defuit ad plenam perfectam quod cognicionem rerum qua in angelis est quod sciret corpore sine extra corpus erat nesciebat. hec itaque non deerit cum receptis corporibus in resurrectione mortuorum corruptibile hoc induerit incorrupcionem et patet quod vel hec visio quantum ad id defuit sicut visio beatorum tamen quantum ad id fuit cum perfectior. Ad 4m dicendum quod paulus non fuit raptus ad videndum deum ut esset beatus simpliciter sed ut testis esset beatitudinis sanctorum et divinorum misteriorum que ei revelata sunt vnde tamen vidit in visione sub specie quadam cognoscenda rapiebatur non autem omnia sicut erit in beatis sed per unctis patet ut aug. premissis verbis subiungit sicut erit cum eadem sine ulla fallacie sine ulla ignorancia.

Questio est de fide et primo queritur quid sit credere. Dicitur autem ab aug. in libro de predestinacione sanctorum et habetur in glossa ij. cor. iij. super. non quod sufficientes sumus cogitare etc. quod credere est cum assensione cogitare. Videtur autem quod inconveniens. Scire enim a credere distinguitur ut patet per aug. in libro de videndo deum. Sed sciens in quantum scit cogitat et assentit. ergo inconvenienter describitur credere cum dicitur quod credere est cum assensione cogitare. Preterea cogitacio quandam inquisicionem importat. dicitur enim cogitacio quasi coagitacio idest discussio et conferencio in unum alterius. sed inquisicio removetur a fide quia ut dicit damascenus

fides est non inquisitus consensus. ergo male dicitur quod credere sit cum assensione cogitare. Preterea credere est actus intellectus sed assensio magis ad affectum pertinet. dicitur enim assensus ad consentire. ergo assensio ad credere non pertinet. Preterea cogitare dicitur qui actualiter aliquid considerat ut patet per aug. xiiij. de trinitate. sed qui non actualiter cogitat adhuc credere dicitur sicut fidelis dormiens. ergo credere non est cogitare. Preterea simpliciter est sine simpliciter quibuscumque ut ad fidem quia ut dicit ... simpliciter vel sine ...
... ut patet per dyo. vij. ca. de di. no. ergo credere quod est ex fide est simplex cognicio et non est cogitacio que dicitur cognicionem collativa. Preterea fides ut dicit ... veritati ... simpliciter assentit sed quia assentit alicui consentiendo assentit ei propter se ipsam sed propter ad quod confert. ergo in credendo non est aliqua collacio et ita non cogitacio. Preterea fides dicitur oculus corporis ... et omni cogitacione sed principium sui ... sine cogitacione et collacione cognoscuntur. ergo et credendo sine cogitacione est. Preterea lux spiritualis efficacior est corporali. ergo et lux spiritualis potencior est quam lux corporalis sed lux corporalis exterior perficit oculum ad hoc quod statim cognoscat visibilia corporalia ad quod non sufficiebat lux innata. ergo lux spiritualis divinitus adveniens perficiet intellectum ad cognoscendum statim ad quod non sufficit vel naturaliter sine aliqua cogitacione et collacione et credere sine cogitacione. Preterea cogitacio ... a philosophis ponitur pro consciencia sed credere non consistit in ... ut aug. dicit ergo credere non est cogitare. Contra dicendum quod aug. sufficienter describit credere cum per hunc diffinicionem credere distinguitur ab omnibus aliis actibus

intellectus complexi patet intellectus compositionem sive
philosophum iii° de anima duplex est operatio
una que fertur simplex absolute in quidditatem:
tatem sicut quid est homo vel quid est al-
iquid quod quidem operatio non invenitur
verum per se neque falsum in vocibus
incomplexis. Alia operatio intellectus est
secundum quam componit et dividit affir-
mando et negando et in hac iam
invenitur verum et falsum sicut in voce
complexa que est eius signum. Sed at
intellectus credendi propria operatio est secundum
credimus enim naturam disponendi
sicut ... et apud arabes.
prima operatio tamen nominatur ymagina-
tio sed altera notatur fides ut patet ex
verbis commentatoris iii° de anima intellectus
at potest tamen quamvis sit de se sit in
potentia tantum omnium intelligibilium
formarum et in potentia vero tantum omnium
sensibilium formarum et quoniam de se
magis determinatur ad hoc quod ad-
hereat compositioni quam divisioni vel
econverso at quando indeterminatus
ad duo non determinatur ad unum
eorum nisi per aliud movens propter
intellectus at possibilis non movetur ad duo
sed a proprio obiecto quod est forma intelli-
gibilis quod quidem dicit iii° de anima
et non tamen quorundam aliarum
virtutum ut dicitur in anima. Sic igitur
intellectus quando possibilis vero cum potentia
contradictionis se habet diversimode quia
cum inclinatur magis ad unum
quam ad aliud propter defectum
moventium sicut in illis problematibus
de quibus rationes non habemus vel
apparentes equaliter est cum
que movent ad utramque partem
et ista est dubitantis dispositio qui
fluctuat inter duas partes
contradictionis quamvis non intellectus
inclinatur magis ad unum quam ad
alterum sed tamen inclinationes non
sufficiunt motivum tamen ad hoc quod deter-
minet se omnino in unam partem contradictionis.

unam accipit quidem unam partem tamen suspicionis
dubitat de opposita et hec est
dispositio opinantis qui accipit unam
partem contradictionis cum formidine alterius
et aliquando intellectus possibilis determinatur
ad hoc quod totaliter adhereat uni parti
sed hoc est quandoque ab intelligibili
quandoque autem ab intellectu quandoque
quandoque mediate quandoque immediate
immediate quidem quando ex ipsis
intelligibilibus statim veritas ab ipso
intellectu infallibiliter apparet
et hec est dispositio intellectus principiorum
que statim cognoscimus nobis terminis
ut philosophus dicit et ex ipso quod cognoscit
intellectus cum intelligit determinatur ad hoc
propositiones. Mediate vero quando cognitis
diffinitionibus terminorum intellectus
determinatur ad alteram partem contradictionis
ut virtute primorum principiorum
et ista est dispositio scientie. Aliquando
vero intellectus non potest determinari ad
alteram partem contradictionis neque statim
per ipsas diffinitiones terminorum
sicut in principiis neque virtute principiorum
sicut in conclusionibus demonstrativis sed
determinatur aliquando per voluntatem que eligit
assentire uni parti determinate
et precise propter aliquid quod est sufficiens ad
movendum voluntatem non autem ad mo-
vendum intellectum ut puta quia videtur
bonum vel conveniens huic parti con-
sentire et ista est dispositio credentis
ut cum aliquis credit dictis alicuius
hominis quia videtur decens vel utile
et sic movemur ad credendum dictis
... nobis repromittitur si crede-
derimus premium eterne vite
et hoc premio movemur ad assen-
tiendum hiis que dicuntur quamvis intellectus
non moveatur per aliquid ad intellectum eius
... pars voluntatis
credendo non dubitans patet quod ex
dictis quod intellectus operatio intellectus qua
fertur simpliciter absolute in quidditatem rei.

… inueniunt assensus cum non sit ibi
inquisitio. Non enim dicimus ad
assentiendum quem inherens ei qui
non sit solidus et dubitans non habet as-
sensum cum non inhereat uni parti
magis quam alii. Solidus et non opinans
cum non firme eam accipiat et
alteram partem timeat. Ut autem dictum
est, scientia et quae est conceptio distincta
uel certissima alterius partis contradictionis
assentiendo. Ad scientiam dicit intel-
ligentes habet quidem assensum certis-
sime alteri parti inheret, non autem
cogitationem, quia sine aliqua collatione
determinatur ad unum. Scientes non habent
et cogitationem et assensum, sed cogi-
tante assensum et assensum terminante
cogitationem; ex ipsa enim
collatione principiorum ad conclusiones
assentit conclusionibus resoluendo
eas in principia. Et ibi figitur motus
cogitationis et quietatur. In scientia
enim motus uoluntatis incipit ab
intellectu procedere et ad eundem ter-
minatur per ea resolutionibus et non habet
assensum et cogitationem quasi ex equo
sed cogitatio inducit ad assensum
et assensus quietat. Sed in fide est assensus
et cogitatio quasi ex equo; non enim
assensus ex cogitatione causatur, sed ex
uoluntate ut dictum est. Sed quia intellectus
non hoc modo terminatur ad unum ut
ad proprium terminum perducatur, qui est
uisio alicuius intelligibilis, inde est
quod eius motus nondum est quietatus,
sed adhuc habet cogitationem et
inquisitionem de hiis que credit,
quamuis eis firmissime assentiat.
Quantum enim est ex seipso non est ei
satisfactum nec est terminatus ad unum,
sed terminatur tantum ex extrinseco. Et inde
est quod intellectus credentis dicitur esse cap-
tiuatus, quia tenetur terminis alienis
et non propriis. ij Cor. x, in captiuitatem
redigentes omnem intellectum.
Inde est quod in credente potest insurgere

motus de contrario eius quod firmissime
tenet quamuis non in intelligente uel
sciente. Sic igitur per assensum separatur
credere ab opinione, qua intellectus
inspicit formidans sumpsisse; quidem dicitur
et a dubitatione et ab opinione,
per cogitationem uero ab intellectu, sed
per hoc quod habet cognitionem et assensum
quasi ex equo et a scientia et per hoc
in ad primum. Ad xiij dicendum quod
fides dicitur non inquisitio assen-
tientis, assensus fidei uel est cogitans,
non tamen excludit. Per hoc enim tamen
credentes tenent aliquam cogi-
tationem uel collationem de hiis quae credit.
Ad xiiij dicendum quod uoluntas respicit
aliquam potentiam ponentem intellectum,
non autem intellectus fit assentiendo pro-
pinquius ad intellectum, quia in potentia
absoluta adherentia et inquisitio as-
sentiendi. Sed consentire est proprius
quod consentire est simul cum ad sentire
et dicitur in ordine ut per comparationem
ad ad precedens. Ad xv dicendum quod
quod habitus per actus cognoscuntur
et actus per obiecta sunt, ideo habitus
inde est quod ipsi intellectus habitus nobis
actuum nominantur, et nomina
actiue quidem sumuntur precipue per
actibus ipsis, quidem non per habi-
tibus. Et credere dicitur per quod actus fi-
dei importat precipue habet actualem
considerationem, non autem sic per eum
accipitur per habitum. Sic autem credere
dicitur dormientes in quantum habent fi-
dei habitum. Ad xvi dicendum quod fides
habet ad professionem et ad ipsi professionis
professionis quidem est ipsa firmitas
quod pertinet ad assensum, sed ipsi professionis
est carens inquisitionibus ex quo uenit
adhuc motus cognitionis ut in
credente, et exclusio sumpta
quod est fides tantum quod professionis est.

sꝫ assentie sꝫ mgutur d lu' no
pfce pticipa' no tolld tollit
impfcio mt qꝫ motg ag to ibi
ipo veniet mq et q eld o' dd o
q vo' i' pbat ut qcludit qꝫ cog
no e ca assensg fidi no at qui
assm fidei quitte eld vij dd
q ttitudo duo pt importare
firmitē adhesiois t q'm ad ht
fides e ceror ꝫ omi mt i sca
qꝫ pmanitas q cat fidd assm
e fortor ca qui lume vois
cat assmpmt tquls sic impor
tat ꝫ euidiam e q'ani assentit
ꝫc fides no ht ttitudine sꝫ scia
ꝫ mt q ꝫ e q inde e q mt q ag
nitom no ht eld vij dd q
vo' i' vte pcedt filius illa
spual pfce pticipa' ea nob q
sit i pria ubi ea q nuc credi
pfce uidebim Nuc at q no
manite appent ca ad q l'ug
i' ageda pficit e ex defcua
pticipa' illiq no ex efficacia
ipig spual lumis Ad ix dd q
po cogitatia e ipe altissm i
pte sitiua ubi attig q d a
ad pte intellectiua ut ad pri
cipet e q q e i pte intellctua
msm s vois discursiu [illegible]
dvo' vij ca de o' no q pria
ꝫ ore quingin finib pmore
vnt ꝫ ipa nis cogitatia vocat
ptica' vo ut pꝫ a quiꝫ de
aia ca' e' ad i home loco q i
alijs bruts e estimaco nal
ꝫ is ipa ꝫ i illis vo q e i pte intel
lcina ppi' similit ꝫ opions a
cogitaco nominat' Ro. 2.
Scdo quitur quid sit fides
et d'r a pa hebr. xi q' e sba
verꝫ spandarꝫ argu' no
appentiu ꝫ ni' q'm male dicat
qꝫ nulla qlitas e sba cu sit ut q

que e boa qualitas mitte
cogo fides no e sba p' ome
spuale sup addit ad ccnale
t e pfcio ei s pont dr ei ce sile
sꝫ i ccnali homib dr ce sba
ipa e q aug e actq pmq
no at po q e pri' actq ꝫ i
gor e ce spuali no dꝫ dici
sba ipa fides ut aliq intq
q e ipon spons pria t vn
t pon pficit sꝫ magl qua
a qua e ipm e e spuale sic
ab actu pmo sꝫ que ppon
e e q aie pficit Sꝫ dicit q
fides dr sba i affm e p'a
mt alia ab intutib Sꝫ con
utuntib qsidan' turp i q'm
ad hit q qutu ad oba et
qutu ad pos sꝫ qutu ad
hit q fides no e alijs por
No en h diffinico in' dat
de fide ipsa q e forta sc ei
solitino fundatu cut aug
dr hit q on qstuit oo sit
ut fundm i' tu q'm ad oba
fides por ce in' alijs No ei
fides magl credit ipm vij
q in' ppn e obm q cautas
i summo bo' ut spes i sum
arduu ut i suma deli
balitate sliditu q'm ad
pos q ois uirtq qstuita
in' aspico assimgo fides
n'o e alijs por ꝫ no dꝫ dici
aliare fundatu ut sba
prer spande magl subsist
i nob p cari te q fide g o h
diffinico magl in' quevit
cari i q'm fides p ou spes
que' ex fide ut pꝫ i g lo q
p' q fides i e q diffone po at
spes at po' i diffone i spade
sig veb spanda po' i diffone

fidei

sicut cuilibet diffinitionibus quod est in
quantum est ad probationem et notitiam ipsorum
contingit circa eas in diffinitione speci-
ei ponere diffinitionem loco
nominis accepte contingit et
diffinitiones esse infinitas pro
diversorum habituum diversa sunt
obiecta sed virtutes theologice habent
pro fine et obiecto ideo in virtutibus theologicis
licet quia diversitas virtutum sunt
diversi fines sed res sperande
sunt finis spei ergo non debent in diffi-
nitione fidei poni ut finis
et ut obiectum praeterea fides magis per-
ficitur per caritatem quam per spem sicut
per caritatem fortius ergo in diffinitione
fidei magis poni obiectum caritatis
quod est bonum vel diligendum quam obiectum
spei quod est res sperande praeterea fides
praecise respicit ipsos articulos
sed articuli non omnes pertinent
ad res sperandas sed solum unus
vel duo scilicet carnis resurrectio et
vita eterna non ergo res sperande
in diffinitione fidei poni debuit
secundum eum et actus vero omnibus sed fides est
eorum quae sunt bonorum ergo non debet dici
argumentum praeterea in anima est duplex motus
scilicet ad animam et ab anima in mo-
tu autem ad animam est principium co-
gnitionis in motu ab anima intui-
tu non potest esse idem in intellectu et co-
gnitu principium ergo non potest esse idem
motus qui est ad animam et ab
anima sed cogitatio perficitur in motu
ad animam affectio autem in motu
ab anima ergo non fides cum anima
autem potest esse principium affectionibus et
cogitationibus ergo in diffinitione fidei
inconvenienter ponitur ad pertinens ad
diffinitionem scilicet substantia rerum sperandarum
et ad pertinens ad cognitionem scilicet
argumentum et tamen per unus habitus non potest
esse diversarum potentiarum sed affectiva
et intellectiva sunt diverse potentie
Cum ergo fides sit unus habitus

non potest ad cognitionem et affectionem
pertinere et idem quod prius. Praeterea unius habitus
unus est actus. contingit in diffinitione
fidei ponuntur duo actus scilicet facere
res sperandas subsistere in nobis
sed quod est actum dicitur substantia rerum sperandarum
et arguere non apparentium sed quod dicitur argu-
mentum non apparentium ergo inconvenienter
describitur per modum est potentiarum assensum
sed hoc quod dicitur substantia est potentiarum ad assensum
quando subiungitur argumentum non pertinet
ad intellectum ergo male ordinantur
partes descriptionis praeterea argu-
mentum quod arguit intellectum ad assen-
sum alicuius sed in mens argumentum
ad dissensum alicuius quod est
est et apparentis ergo magis debet esse oppo-
situm in obiecto cum dicitur argumentum
Praeterea fides cognitio quaedam est sed omnis
cognitio est ad appetitum consequenti-
tam cum scientia quaedam intel-
lectiva cognitio est ad appetitum ergo
inconvenienter dicitur quod fides sit non
apparentium. Respondeo dicendum quod licet quidam
dicant praedictam hac diffinitionem non intendere
ostendere quid sit fides sed quid fa-
ciat fides videtur tamen potius esse
dicendum quod hec fidei notificatio sit
eius completissima diffinitio
Notandum quod licet sit debita forma
diffinitionis tradita sed quantum
sufficit tanguntur omnia quae exi-
guntur ad fidei diffinitionem quia
cum sufficit philosophis tangere principia
sillogismorum et diffinitionum quae habitus non
est difficile in formam debitam
reducere secundum artis doctrinam
huius autem signum est quod ergo ex
hoc quod omnia principia ex quibus esse
fidei dependet in hac diffinitione
tanguntur licet enim dispositio credentis
ut bona interdum sit quod intellectus debe-
mur ad ad prius non est probat autem
faciliter quod est nota per suum obiectum
quod est bonum apprehensum et sibi sequitur

opp. in adiecto

Rº

ad fide dupl' puia bonu p
q̃ bonu mouet uo' z i
clinat q assentit uo' faciete
Est at dupl' hois bonu vl
timu q̃ pmo uo' moz q̃ ultis
fimis quoru ẽ pporco adtu ne
hua q̃z ad ipm obtinedu
uires nales sufficiut et h' e
felicitas de q̃ phus locutus est
vl cotplatiua q̃ cosistit i
actu sapie ut actiua q̃ co
sistit pmo i actu prudie
que i actib' aliaz uirtutu
moraliu. Aliud ẽ bonu hois
uo hua pporcoe excedes
q̃z ad ipm obtinedu uires
nales no suffi'ut ut ad co
gitandu ut desidandu s3 ex
sola diuia libalitate homi p
mittit' i Cor ij oculus no
uidit de9 abs te q̃ ẽ h' est
uita etna. z ex h' bo' no'
inclinat' ad assenciedu hijs
que p fide t3 Joh vj Qui vi
det filiu z credit i eu h't
uita etna. Vnde at pt ordinac
i finem p'exist at i ipo q̃da
pporco ad fide ex q̃ pueiat
i ipo desidiu finis z h' e
q' aliq̃ inchoaco finis sit i
ipo q̃ n' appetit nisi mo'
appetit aliq' illius similitud3
z inde ẽ q̃ i ipa na hua ẽ
queda inchoaco q̃uis boi
q̃ ẽ sibi pporcoatu p'exis
tut eni i ipa na' p'ncipia de
mostracoum p se nota q̃ sut
semia q̃da cotplacois sap'
z p'ncipia queda iuris nat
q̃ st' semina q̃da uirtutu mora
liu. Vn oz et q' ad h' q' ho' or
dinet' i bonu uite etne q'
q̃da inchoaco ipi9 fiat i
eo cui repmitti vita at et'na

cosistit i plena dei cognicoe
ut p3 Joh h' est uita etna ut
vn ordinis cognicois spualis
aliq̃ inchoaco ipi9 nob' fi
z h' ẽ p fide q̃ ea t3 ex infu
so lumie q̃ nalẽ cognitoz ex
cedut. Conuenit at i totis
q̃ sut p' eis ordinatas q̃
pus i qua c toci9 inchoaco
vi't toci9 s3 Banut fundam'tu
domus z Arpma nauis. Vn
z phs dt i p'ma methe q' oportet
ee vnu totiu p'n' p' ee
s3 a z fide q̃ nt p'me ẽ i nob
inchoaco q̃da uite etne
qua ex diua repmissioe
speram9 dr s3 Barnum spadare
z i h' tangit' q'po fidei ad
bonu q' moz uol'e determi
nat' intelle'tu. Probat a bo'
pdco pprant ad intellectu vi'li
no apparebut digni eni
assencia z determinat ipm
ad id no apparebut s3 negas
senciat. Quia i intelle'le q'
cuncti ab intellectu determinat
intelle'tu z ex h' dr' incite ar.
gue. Ita z z ad no appare'b
intelleu determiat ipm z
arguit uitto ex h' ipo q' e
a uol'te acceptatu ut cui
assenciat. Vn s3 alia lraz
dr q̃uicto q̃z q̃uincit intel
mo pdco cosistit i h' q' dr
argumtu no apparenciu
tangi' q'po fidei ad id cui
assentit intel9 s3 eg' h'eg
fidei mim sine obiu i h' q' dr
no apparenciu actu h' q'
dr argu'm ordine ad fine
i h' q' dt s3 Barnum spadare
Credetal at da intel z ge9
s' h't9 qui p actu cosistit
z s3 bonus incentib' i pla repnu

ad aliquid utitur diffinitione, unde
facile est dictam diffinitionem arti-
ficialiter formari. Dicitur quod fi-
des est habitus mentis quo inchoatur
vita eterna in nobis faciens intellectum non
apparentibus assentire. Et sequitur
ex quo patet diffinitio distinguit
fidem ab omnibus. Per hoc enim quod dicitur
non apparentium distinguitur fi-
des a scientia et intellectu. Per hoc autem quod dicitur
argumentum distinguitur ab opinione
et dubitatione in quibus mens non ar-
[illegible] non determinatur ad aliquid unum
et similiter ab omnibus habitibus qui non
sunt [illegible]. Per hoc autem quod dicitur substantia
sperandarum distinguitur a fide
[illegible] accepta sicut quando dicimur
credere quod vehementer opinamur
vel testimonio alicuius hominis etiam
a prudentia et ab aliis habitibus
cognitivis qui non ordinantur ad
res sperandas vel si ordinantur
non sunt per eos spes inchoata
rerum sperandarum in nobis. Et
signum est ex hoc quod quicumque dif-
finire voluerunt non potuerunt ali-
ter diffinire nisi ponendo totam
diffinitionem sub aliis verbis
vel aliquam partem eius. Et cum dicitur
quod fides est eorum que speran-
[illegible] et redarguendo eorum
que non videntur [illegible]
[illegible] quod apostolus dicit [illegible]
ulterius addit indistabilis et
indicabilis [illegible] eorum que nobis
a deo [illegible]
[illegible] est
[illegible] explicando ex quo dicitur
sperandarum substantia [illegible]
res sperande sunt [illegible] nobis
[illegible] promisse [illegible]
[illegible] et deo [illegible] ad hanc
de quibus hic [illegible] deficit

Et propter hoc dicitur indistabilis ut
per intellectum reprehendatur [illegible]
et propter hoc et indicabilis [illegible] quod
Augustinus dicit quod fides est virtus qua creduntur
que non videntur. Et quod dicitur
Damascenus quod fides est non inquisitus
consensus. Et quod dicebat Hugo
de sancto victore fides est certitudo quedam
animi de absentibus supra opinionem
et infra scientiam [illegible] quod apostolus
dicit argumentum non apparentium.
Dicitur tamen esse infra scientiam quia non
habet visionem sicut scientia quamvis
habeat ita firmam adhesionem
supra opinionem tamen dicitur propter firmitatem
assensus et infra scientiam dicitur in-
quantum est non apparentium supra opinionem
inquantum est argumentum. De aliis
autem patet per predicta. [illegible] Dionysius
[illegible] de divinis nominibus fides est
manens credentium fundamentum
collocans eos in veritate et in
eis veritatem. Idem est quod dicitur ab
apostolo substantia rerum sperandarum.
cognitio enim veritatis et res
speranda [illegible] sit
[illegible] ut dicit
Augustinus [illegible]
quod fides dicitur substantia non quod sit in
genere substantie sed quia quedam similitudo
substantie inquantum est principium inchoativum
et fundamentum quoddam quo totum spiri-
tuale [illegible] fundamentum omnis
[illegible] quod apostolus
intendit [illegible] de fide non ad
[illegible]
[illegible]
sit [illegible] substantia [illegible] habitus
[illegible] habitudo ad res
[illegible]
gratia [illegible] per fidem [illegible]

Certitudo q

Nota

potuit dici q gra e sola veru
spandare sz fides e ld 3 7 dd
q fides precedit alias uirtutes
t ex pte obiti ex pte pacti ex
pte hitg. Ex pte quidz obi
to spei sz q ipa magl tendat
i sun obm qm alie uirtutes
sunt sz p simudbz na p mor
qm obm tarit t aliaz uirtu
q pz qz bonum quod mozu p
intelligitur ut dd 12o de cia. Sz
veru ad hz q moueat intu
no indiget aliq motu appetq
t inde e qz actg fidi nalid e
prior qm actg cari t sili ecia
hitg. quamuis tpe sint sil tu
fides e forta t eadz roe po
cognoscitia e nalid prior q af
fcina. fides at e i cognoscitia
q pz ex hz q prima obm fidi
e veru no at bonum sz quoda
ht coplemtu i no ut inf
dici ld 2x 7 pz iam ex dictis
q prima inchoatio ru spadare
nosit i nob p cari t sp fide
nc tractatur e artu vii hz de
sp co ne ea copetit ld 27 dd
q qz bonum q inclinat ad fide
e precedit voum t e inclinatiu
tio t p quida circulo acto plo
co eg posuit ve speranda q
fuerint i diffinitone actu
ld hz dd q qmuis ponat q
fide qui e bonum i pigno tu
quia ponit respicit ad vorm
finis ut bonum ut bonum est
sz sola nob t inde e quia mor
omib aliis nimibus qz ex his
intellecto e inchoa or mota
Ergo prim sit finis fidi tu vij
nod t vom finis sz ad pz ad
affirm ld vij dd q ve dili
genda pt ee pns t absens sz ve
speranda e sed absentib ibo d
ey no indet qs sp at nutu
fides sit de absentib q fib

mag excipmt pp p respondi
qm p ve dilig enda ld viij
dd q articuli qm fidei
ve at spandand poni m
sunt finis vij ro no i q ld
ij dd q ar mltipli dd
qnqz at sit prim actu vij oib
distinctus de pncips igitur
t qz tonis argu cosistit
medio t ro quqz t medig tig
dr art t inde e q libzo
phennia argumnta vocant
t quig e plibata bnus toag
opis sequit t qz p argu
ad manifest a t pncip ma
festa roib e lumine ppim lui
qua ad cognosci pt dici ar
t hijs miz moib fides p dici
ar sprmo quidz moi q vo
assentit aliter ex ht q e ad
domit ex auctore dut effic
assensus credere qz ti dici
leti aliq arm ab auctore
suit 2o uomo dr fides ar
no apparencia iuqui fides
fidelium e mediu ad pband
no apparencia e e ut iuqui
fides primi e nob medium
inducens ad cre ut iuqm
fides prinq articuli e mediu
ad fide aliq sit vo e ad
sno e gnalem ut pz i. Tercio
3o uomo iuq fides e queda
plibata bnus cognitione q
tfuturo hebimus. Quomo q
ad ppm lumine fidi p q credi
bila cognoscu. Dr at fides
sup vom e no q iug actg
voib sit i fide sz qz fidei vo
no pt pduce ad uidendz ea
q sut fidei. ld x dd q actg
fidei e nlid cosistit i cogni
tione e eg pfro q ad form
ut spm q pz ex obuietdam
e sz quum ad fine pficit affco

cognitionis determinat intellectum ad
assentiendum his que sunt fidei sed in
modum actus caritatis sunt spei sed
quidam appetitus boni repromissi
Et patet quod fides non est in duabus po-
tentiis sicut in subiecto. Unde patet in-
ad primum ad xiii dicendum quod in hoc quod di-
citur sine pia affectione non tangitur
actus fidei sed solum voluntatis in fine
actus autem eius tangitur per oppositum
ad obiectum. Ad xiiii dicendum quod cum
assentit intellectus non movetur
ultimo ex propria virtute sed ex inclina-
natione voluntatis. Unde bonum quod
movet affectum habet se in affectu sicut
sicut primum movens. Licet autem animus
assentit sit movens motum
tamen primo ponitur in diffinitione fidei
tempore eius ad bonum affectus quam
ad proprium obiectum. Ad xiii dicendum
quod fides non quiescit sine ab-
tantum in mente ex rei evidentia sed ex in-
clinatione voluntatis ut dictum est. Unde non
non sequitur. Ad xv dicendum quod cognitio
duo potest importare scilicet visionem et
assensum et quantum ad visionem cognitio
fidei distinguitur. Unde cognitio qua
quis visa non habet fidem sed cognitio
dum autem videt sicut augustinus in libro de
videndo deum quod presto est menti
vel presto est menti. Alia autem presto dum
que eius capacitatem non excedunt
sed quantum ad certitudinem assensus
fides est cognitio unde eius potest dici
et scientia et visio sicut 1 Cor. 13
videmus nunc per speculum etc.
Et hoc est quod dicit augustinus in libro de vi-
dendo deum si scire non incongrue
dicimur id quod certissime credimus
hinc nascitur ut et credita
vere et sine assensu conspicibilibus in-
videntes mente dicamur.

ar. 3

Tertio queritur utrum fides sit
virtus et videtur quod non quia virtus

cognitionem diminutam in scientia virtutis
perimitur dividitur contra quam ut patet in x
topicorum sed fides continetur sub cognitione
ergo non est virtus. Sed dices sicut
ignorantia est vitium in quantum est ex culpa
ex aliqua negligentia sciendi ita
fides est virtus in quantum est ex culpa quod in non re-
credendo consistit. Sed contra quod ex hoc
solo quod ex culpa causatur non potest ad
rationem culpe habere aliam penam
in quantum huiusmodi rationem culpe habet
ergo ut ignorantia potest dici vitium
ex hoc quod ex voluntate negligentie oritur
ergo eadem ratione non fides potest con-
stare. Non tamen potest dici virtus. Item contra
per oppositum ad bonum virtus enim quam
bonum facit habentem et opus eius bonum
reddit ut dicitur in ii ethicorum sed fidei
obiectum est verum non autem bonum ergo
fides non est virtus. Sed dices quod
verum quod est obiectum fidei est primum verum
quod idem est summum bonum. Et fides
non habet rationem virtutis. Sed contra
distinctio habituum et actuum at-
tenditur penes distinctionem obiectorum
formalem non autem materialem alias visus
et auditus essent eadem potentia quia
coloratum et sonorum est idem audibile et visibile
sed quantumcumque sit idem verum quod est
bonum tamen id quod est verum alia tamen
ratione et alia boni formaliter
ergo habitus qui tendit in verum sub
ratione veri distinguitur ab habitu
qui tendit in bonum sub ratione boni
et sic fides a virtute distinguitur.
Preterea eorum que sunt media et
extrema ut patet per philosophum x metaphysice
sed fides est medium inter scientiam
et opinionem dicit enim hugo de sancto
victore quod fides est certitudo quedam animi
supra opinionem et infra scientiam constituta
Sed nec opinio nec scientia virtutis est ergo nec
fides. Preterea privatio obiecti non tollit
habitum virtutis sed obiectum fidei

caritas prius quam tamen perfecto cantu ut
uideam angelos qui non est tunc fides
sed uisio ergo fides non est uirtus perpetua
cultus poe ut dicitur ij. celi et mundi
sed fides non est cultus poe sed ueniat
quia pertinet ad altera aplicantur sed in apta
uisionem ergo fides non est uirtus
preterea secundum augustinum in libro de bono coniugali
per uirtutes expediuntur potentie ad
actus suos sed fides non expedit
intellectum sed magis impedit quia eum ca
ptiuat ut dicitur ij cor x.
ergo fides non est uirtus preterea a philosopho
uirtus diuiditur per intellectualem et
moralem et est diuisio per immediata
quia intellectualis est que est in ui
perceptiua moralis autem que est in ui appeti-
tiua per participationem rationis non potest aliqua uirtus uolentis
accipi in uirtute humana preter
in ratione aliquod 3o sed fides
non est uirtus moralis quia sic conuin
cerent actus et passiones sed non
intellectualis cum non sit aliqua
illarum quas philosophus ponit vi. ethicorum
Non enim sapiencia non intellectus non sciencia
non ars non prudentia ergo fides non est
uirtus 8o in perpetua est perfectio quod secundum
quod fides propria dicitur non ui
cerentur ergo non ut patet dicit fi-
debet. Oz contra uirtus est dispositio perfecti
ad optimum sed hec conuenit fidei
disponit enim hominem ad beatitudinem
que est optimum ergo fides est uirtus
preterea omnibus habitus quibus roboratur
in agendo et fortificatur in patiendo
est uirtus fides autem est huiusmodi fides
enim per dilectionem operatur gal. v.
ipa et fortificatur fideles ad
resistendum diabolo ut dicitur i pet. v.
quo ipa est uirtus preterea hugo de sancto

uictore dicit quod tres sunt uirtutes sacra-
les quibus innouantur scilicet fides
spes caritas et etiam quod prius
dictum non est quia fides ab omnibus
ponitur esse uirtus sed ad euidentiam eius
notandum quod uirtus est complementum potentie
sue in actibus sunt complementum
actiue potentie actiua autem potentie
dicitur proprie quedam est regatiua acto
terminatur ad ad actum est consideratio
edificatur ac acto terminatur ad
edificatum quedam uero congrua
terminatur ad opus sed consistit in ipso
agente ut uisio in uidente et
habetur a philosopho in ix methaphisice in hiis
autem duabus potentiis consideratur diuerse
sunt complementum quoddam enim
actus primarie potentie ut ibidem
philosophus dicit non sunt in faciente sed in
facto ac complementum potentie actiue
ibi perueniens id quod fit unde uirtus
defenditur per quod aliud ce in hoc quod
maiorem pondus defert ut patet
in ij. celi et mundi et similiter uirtus
edificatoris in hoc quod facit domum
optimam sed autem alterius potentie
actus consistit in agente non in
aliquo acto per hoc complementum illius
potentie accipitur secundum modum agendi
unde si bene et conuenienter operari
ex quo habet eius actus ut bonus
dicitur et inde est quod in huiusmodi po-
tencijs uirtus dicitur que bonum opus
reddit et quia bonum ultimum
considerat philosophus et theologus
philosophus enim considerat quod bonum
ultimum quod est humanis uiribus pro-
portionatum ut consistit in actu
proprio hominis unde felicitatem dicit esse
operationem quandam et ideo secundum philosophum
actus bonus est proprius uirtutis dicta
ab ipso uirtus magnam est generis po-
ut perficiens ipsam unumquamque

oppositum

ptuit inuenit phi talē actū ch-
ricte dr̄ eē sine uirtute sine
siti pte intellcua aut scia
intcīs et huius uirtutib intell-
tualib: tꝛ actꝰ ē boꝫ ipius
pōc f cōsidare vnꝫ sunt i
pte affirmant tparancia et
fortitudo et alie uirtutes
moales. Sꝫ theol9 ꝯsidat
ꝑ bonū ultimū id ꝙ ē uel sa-
tul eē excedēs finita ꝯtna
ut ē deus ē ꝯ-bus-oꝫ i actib;
huiꝰ ūo cōsidat absꝫ; ꝗ
ubi no poit fine asscribi
actu tm̄ eē boꝫ ꝯplete
qui de pprio ad bonū finale
ordinat i meritoriū uitē et
et omne tale actū dr̄ actū
uirtutis. Et quilibꝫ huiꝰ chrit
tale actū absꝫ ponitꝰ appl-
lat; ab aut actꝰ meritoriꝰ di
no pt nisi ꝙ oi po opante
ꝯstituitur. Ꝗꝫ qui mē ꝯr
ꝙ ad exhibitiom̄ exhibe
pt n ꝙ aliqꝰ sm̄ ei ex ipo
actꝰ aut ab i ptatē mea ꝯ
sistit ſꝫ ꝙ ē ūo sine sit eꝰ
ut ab ipa chritꝰ ut dilige
et intelle sicut ab ipa impa
tꝰ ut ambulare et loqui. Vn
veritū cuiuslꝫ e actꝰ pt poi
aliquꝰ chritꝰ actꝰ pfcoꝫ
i tali gnē actum cēde aut
ut ē deus ē ūo ht assumpti
exemplo ut. Vn sicud ꝙ ē
a ūo tē depēdet et inde eꝙ
ipm̄ cēde pt ē eē mediū
fides ꝙ ē huiꝰ chriꝰ ipm̄
eē theolꝰ ī uirtꝰ et ideo pri
do ꝙ ꝯgnito et sciā no di
uidit ꝯ uirtute sumpꝰ iꝫ ꝙ
tute moalis q quis ut ꝗ d

aliꝰ ꝯ quis ūo sufficiat
ad vꝫ uti i uel uirtutis ꝙ ad
sit tātū ꝯnito uel uirtute
sufficit tn̄ ad hꝫ ꝙ ad actꝰ sit
uti i uel uirtutis ꝙ impatꝰ a
uito uel uirtute possit esse. Ideo
ꝫꝫ ꝙ ꝙ bonū ad qꝫ uitꝰ
ordinat ūo ē aciā pncē ꝙ
aliqꝫ obm aliꝰ dotꝰ ꝫꝫ
bonū ē ipe actꝰ pfcoꝫ q uitꝰ
chritꝰ ꝫꝫ aut vnꝫ voca bo
ūat tn̄ h̄ ipm̄ ꝙ ē ꝯsidare
vnꝫ ē quia bonū ut ꝯ ē h
ipm̄ ꝙ ē assentire pmꝫ ꝙ
pꝫ sepatim ē quia abꝫ mitol
vn fides q adhuc actū or-
dinat. Dō ē uitꝰ. Et p hꝫ
vnꝫ ad xiij. Et ideo ꝙ ꝙ ꝫ
uite loquit de uirtute ꝫ scia
nꝫ opio uitꝰ dici pt ꝫ sola
fides q ꝯtm̄ ad id ꝙ ūo ē
pꝫ uito pcedit gēs uirtut
t addit ūo ē mm̄ ut scia ut
opionū i scia et opione
ūo ē aliꝰ inclina ꝙ ūo te
ꝫ ex vocat. Sꝫ aut loquimur
de eis qtm̄ ad id ꝙ ē ꝙ gtoꝫ
tm̄ sic nꝫ opionꝫ fides eē
uitꝰ ꝙ ūo habent ꝯplera
ꝯgnitōm ꝫ tm̄ scia. Ideo
ꝫꝫ ꝙ uitas p̄ ūo ē obm
ipū fidi ūd sub hac voce put
ē ūo appetib ꝙ pꝫ ex diffōe
aplꝫ posita ipū obm fidi po
ūo appetib vn qm̄ uitas p
pscto eēt amittet vnꝫ obi
Ad vij dicēdꝫ ꝙ fides h̄ dr̄ eē
ultm̄ pōc ſꝫ ꝙ ꝯplet pom̄
ad chritꝰ actu bonū et
meritoriū ūo aut requirit ad
vnꝫ uirtutis ꝙ p eā chrit aliꝰ
optimꝰ actꝰ qm̄ pt chrit a
po i tn̄ ꝯtigat i eadꝫ po eē
pleꝫ uirtutꝫ q p vna altē
actū chritꝰ sit magnificēꝫ
liba.

pctꝰ chriti · i · ꝑat

Ad viii dicendum quod in quolibet duobus or-
dinatis ad invicem perfectio inferioris
est ut subdatur superiori, sicut concupis-
cibilis subdatur rationi. Unde habitus virtutis
non dicitur expedire concupiscibilem ad
actum nisi faciat eam libere obedire
in concupiscibili. Sed quia facit eam perfecte
subiectam rationi, similiter et bonum ipsius
intellectus est ut subdatur voluntati adherenti
deo. Unde fides dicitur tamen expe-
dire intellectum sub tali ratione ipsum
captivat. Ad ix dicendum quod fides non
est virtus intellectualis nec moralis,
sed est virtus theologica. Virtutes autem
theologice conveniunt in subie-
cto cum moralibus et intellectualibus,
differunt tamen obiecto. Obiectum enim virtutum
theologicarum est ipse finis ultimus,
obiectum vero aliarum ea que sunt ad finem.
Ideo autem a theologis quedam virtutes
considerantur, ipsum non autem a philosophis, quia
finis huiusmodi quem philosophi con-
siderant non excedit facultatem na-
ture ex naturali inclinatione hominis
dicit in [illegible] non ergo quod huiusmodi [illegible]
in [illegible] fine sit ergo quod [illegible] in fine
qui facultatem excedit quem theo-
logi considerant. Ad x dicendum quod fides
non est virtus [illegible] quod importat aliquid
ut ex dictis patet quoniam [illegible] quod est ex
parte voluntatis, possit dici continue-
ntia [illegible] tamen est virtus fidei sicut in
quod est virtutibus actualis concupiscibi-
lis [illegible] autem temperantie. Ad xi
dicendum quod prophetia non dependet a voluntate
prophetantis, ut dicitur i petri i. Fides autem
est quedam cognitio credentis.
Et ideo prophetia non potest dici virtus sicut

Questio quarta in qua queritur utrum fides

sit fides sit in subiecto. Et primo queritur
utrum sit in parte cognoscitiva vel affec-
tiva. Videtur quod sit in parte affectiva
tamen virtus quod sit quedam arx
ordinata ut dicit augustinus in libro de
moribus ecclesie. Sed fides est virtus ergo est

in parte affectiva per virtutem quandam
perfectionem importat et est dispo-
sitio perfecti ad optimum ut dicitur in vii
physicorum. Sed tamen fides habeat ad
perfectionibus et ad imperfectionibus [illegible]
quia est imperfectio ex parte cog-
nitionis. Circa autem est perfectio
ex parte voluntatis. Sicut invisibi-
libus fuerit adhereat ergo si quis est
in virtute in affectiva. Propter quod augustinus
dicit ad [illegible] pauli
tamen fidem non habeat qui consistit in
credendo in voluntate. Habet tamen fidem
sacramentum ex quo [illegible]
quod fides in voluntate sit. Item augustinus in libro de
predestinatione sanctorum dicit augustinus
quod ad fidem que in credendo in voluntate
consistit pertinet illud apostoli
habes quod non accepisti etc. Item quod
[illegible] dispositio perfecti
[illegible]. Sed fides dispositio ad gloriam
que est in affectiva ergo et fides
in affectiva consistit. Preterea
in voluntate consistit quod [illegible]
est due [illegible] actus [illegible] actus fidei
est [illegible] ergo est actus voluntatis
[illegible] quod in voluntate consistat.
Sed dices quod est similiter in affectiva
et cognoscitiva. Sed contra unus
habitus non potest esse duarum potentiarum.
Fides autem est unus habitus ergo non
potest esse in cognoscitiva et affectiva.
Quia sunt due potentie. Sed contra habitus per-
fectus aliquam potentiam non con-
venit in obiecto alia sub uno pos-
sunt esse unus actus potentie habitus.
Sed fides non convenit in obiecto
cum affectiva sed cum cognoscitiva
tamen quia obiectum intellectus est verum.
Ergo fides est in cognoscitiva.
Preterea si fides dicitur esse in voluntate
homo esset credens quia credere voluntas (?)
sed sicut [illegible] operantur

tpz ij° ethi. go cad vone
mis virtutes erunt i pte cog-
nositiua qz pz ee fm pm pgm
cu virtutibz vero z ymago
mem consistit potencijs s. me
moria intelligia z volun-
tes at virtutes q primo hnt
respcm ad gvam ist fides
spes caritas go aliq earz erit
i intelligia, constat at q n
spes nec caritas go fides.
sicut sc hz mis affectiua ad
obale z viobale sic sc hz mis
cognositiua ad pbabile z
impbale, sz virtus i p qua appba-
viobale h vom huam ecca
ritas q virtus dilige q viz
nale viobale ecci affectiua
go fides qua pz sine assit
id q viz voi ee impbale est
cognositiua nec no dd q cca
hac qom multipliti aliqui
opinati sunt quida cm dix
fide ee i utrisque vi s. affectiua z
cognositiua qm no pt ee si
intelligi a q i utris sit ex eq
ving cui ht ij oz ee vnu act
sz pt ee vnus actus ex equo
duare poz vndit quida
eoz q e pticii i affectiua sz
cred m ee vnus trupm ede
cogitacom quida impter
ut pz p aug cogitato at
e actus cognositiue fides e
quedam scia z visio dicit e
dom e qm omia ad cognosi
tiua ptinet. Alij at dnt
q fides e i intellu sz pctico
q pcticu intellu dnt ee ad
quem molinat affectio ul q
affectio seqtur ul qui ad opus
molinat q tamen i fide
na ex affec qz molinat
ad fide credimus q volumus.

ipa z affectio fide sequitur sz q actus
fidei gnat quoda caritatis actu
ipa z ad opus dirigit na fides
p dilectom opat. gal. v° sz
hij no uiden m intellis quid sit
intellus pcticus intellus com pcticus
i dr eq intellus opatiuus vi sola
extensio ad opus fit aliqu
intellus ee pcticus verso at ad
affectiom ut antecedente
q vite no trahit ipm ex geg
speculatiui intellus. Nec enim
ad ipam speclom vitatis
afficimur nisi i actu intellus
speculati est delectaco q e
ph x° eth. qui ponit purissimaz
delectacom esse i actu specula-
tiui. Nec q volo ad opus fa-
cit intellu ee pcticu qz aliq sipe
speculo pt ee aliqui vmota
occio ad opandi sicut ph spe-
culatur aiam ee immortale
sicut at a remota sunt
occom ad opandi sz intellu
pcticu oz ee prius i opibus
i ptate quo consideramus ipm
opabile z voces opandi z cae
opis constat at q obm fidei
no e vnus opabile sz vnus incratu
i q no pt nisi attingi intellus spe-
culatiui vnde fides e i intellu
speculato q mis sit ut occo
remota ad opandi vnde
no attribuit opo nisi
mediate dilectoe. Sz in tn
q no e i intellu speculatio ab-
solute sz sz q sbdit impio no li-
sit z trapancia ci q mpy
sz q pticipat aliqlr voi
t enim ad bonitate actus poe
vequat q i a po subda alie
poe superiorij sicut de q impui
tio solu exigit q pom sfior sit
pfca ad h q vite impetul
dirigat sz inferior ad h q pmpte

obediat ym e qui ht vom vtaz
sz concupiscentie indomita no ht
tpancie virtute qz infestat
passionibus quinuis de virtute
et no fat actu virtutis facile
et delectabile q exigi ad virtute
Sz oz ad hc q tpan insit q
ipa in et sit concupiscientie sit p ha
bitu pfectu ut sine aliq diffi
cultate no sl subdat et s hitus
temperancie dr coi concupis
et sile ad hc q intellectus pmpte se
quatur imperiu no oz q sit ab
ipo intellectu speculato et hc e
hitus fidei dimittq infusus Ad
primu go dd q ubi augg intel
ligit de uirtutibz moalibz de qq i
loqr ut pt dici q loqr de virtutibz
quantu ad formam eoz q e cari
tas Ad 2m dd q qhb q da pfeo e
cognitoe q uol obtpet do
inhentit Ad 3m dd q augg
loqr de actu fidei qui quidem
dr ee in uo sicut et s ho
hsc i ca in ntllu e ausolim
in pat q e et sile dd e ad 4m
Ad 4m dd q ei e ad ee dispoz
et hitu no e necessaru qupa
dispo sit hit q sic pz in mebris
corpis q de dispone ynig
membri irrelinquit ab effitu aq
alio membro et sile i uiribz
aie q x q p b oa dispoe fit ast
sed pfeo cognitois i int Ad
6m dd q act q uol dr ee
no s plinque nob elicit sz et
que nob impat Vn in utroq
indiu e consistit e pt ut ex dcts
Ad 7m dd q duaz potez
no pt ee vnq hit q e q b sz pt
ee unig s p ht ordinem ad
aliaz et sic de fide

Quarto queritur utrum fidei for
ma sit caritas Et videtur quod non quia ea
enim q ex opposito diuidun
no pt ee vnu fa altig
sz fides et caritas ex opposito
diuiduntur go caritas no e for
fidei Sz dicitur q h se confidat
ex opposito diuiduntur ipuocat
ordinata ad vnu fine no pt
ee q caritas sit forma fidei
Sz quinta dicitur est extrinsecum
s agens et finis duo no intr
i forma et materia possunt at duo
ad inuicem comparata quenire
vno pncipio extrinseco no at pp
hc conuenit i vno pncipio intrinseco
go ex hc q fides et caritas
ordinantur i vnum fine no ptest
q caritas sit forma fidei Sz
dicitur q caritas no e forma in
trinseca sz extrinseca qi exemplaris
Sz q extrinsecum recipit spem ab
exemplari vn hyla dr q ymago
ceteri ad quam ymaginatur
spes indiuiduis sz fides no re
cipit spem caritatis go caritas
no pt ee forma exemplaris fidei
pfor omnibus ut esset ut
actuali uel exemplaris sz cari
tas no e fidei forma sz alia
q sit cet de intrigere
itur actualiter q sit fides ecet
nobilior caritate sicut sm
actiuitem ut stitur exprius
q sit caritas possz ee sine
fide sit exemplar sine forma
go caritas no e forma fidei
P pmm vndz iuitas sz pmu
consistit pncipium et q dotibus
in uisioe q succedit fidei
tertio q succedit spei fruitio
quidz caritatis vn pncipium pmu
consistit i uisioe ynis d augg
q uisio e tota merces et pmu

nitu dz attribui fidi et ita
q ordinat ad iuuentu magis
dr fides ee for cari qn eg
vnig psstibil vna e pfcio
fidei for e gra go n ee e
forma caritas cu caritas no
sit idz q gra p art s sup i
abraha genuit ysaac et
glo fides spem et spes ca
ritate q intelligitur ad actu
ad qntu ad hitu go actus ca
ritatis dependet ab actu fi
dei Cz for no depedz ab eo
tunc e for sz porius eg g car
tas no e for fidei s q ordi
nat ad actu meritoriu p
hitus prima oba distiguntur
sz oba fidi et cari se diuersa
s bonitate vng go et hitus for
distinguntur sz omnis actus e
a for go isto hitum diuse
se actus et ita ordine et ad
actus quo pt ee for q caritas
sit for fidei p sis h caritas
sit for fidei q fide informat
Cu caritas non informat fide
n p ordine ad actum no cit
caritas for fidei sz actus fidei
p j Cor xiij dr apls Nunc at
manet fides spes caritas
tria hibi fides spes et caritas
ex opposito diuidunt vt at
q loqua de fide formata
fides informis no pt contra
ut dice m go fides for
ta q cari diuidu go cari
tas pt ee fidei for p ad
actu virtutis requi q sit
virtus et q sit volunus ssit
volunu actus pri et nos
stant pucti et actus vo g
sicut ad actu virtutis requi
id q e no et ita q e volis
et ita sit caritas q e volunte

e forma tu Itaque fides q e i
voce go primo dz dici for al
tig p ab eo ad vnificatz
forma sz ita spual attribui
fidei ut pz abac ij Iustus at
meg ex fide viuit go et for
mato virtutu magis dz attri
bui fidei qm cariti p i eo
qui ht gram actus fidei for
mat est sz pole e actu fidi
et homis nullu hre ad ca
ritate ordine go actus fidei
pt ee for no p cari et
ita no in q i ordine et ad
actu caritas sit for fidei
Cz q e for fidi sine q fides
e informis sz sine cari e e
informis go caritas e for
fidei p ambo dt q e ind om
virtutu que omis informat
p e a quo res ht efficacia
operandi e for e sz fides ht
efficacia a cari q fides
p dilectionem opat gal v g ca
ritas e for fidi Rndeo dd
q ct hac qone se diuse opi
nioes quida em dixerunt
q ipa gra e for fidei et alia
virtutu no at aliqua alia
virtutes ponunt gram ee idz
p eam cu virtute sz hec no pt
sine em gra et virtus p eam
dicant sine voce tm gra
ad eem aie respicit virtus
at ad pom quiunis aut
eem dimi porastu no ex eo
omis potestas eem fluit
cu qda potes sint na alijs
pories alias moueat
Unde oz q hitus qst i infidi
niribus formet p hitus quist i
suprior et ab alig virtute su
priori dz ee informe tu for
no a gra ime Unde qst dd

quod caritas quae principaliter [illegible] sit
aliarum virtutum forma non solum
inquantum est eadem cum gratia vel habet
connexionem inseparabilem [illegible]
licet ex hoc ipso quod caritas est
in fide forma dicitur esse. Secundo autem
fides per caritatem formata sit
in intellectu [illegible] quandocumque duo
sunt principia moventia vel agentia
ad invicem ordinata [illegible] quod
effectus est ab agente superiori
est sicut formale, quod est in inferiori
agente est sicut materiale. Et hoc patet in
naturalibus quam in moralibus. In
actu enim nutritivae potentiae est
[illegible] sicut agens principale, ca-
lor naturalis ignis sicut agens instru-
mentale ut dicitur 2° de anima, quod
in carne quae aggeneratur per nutritionem
est ex parte caloris ignis [illegible] ut
potentia aggregata per [illegible]
tabilis ad huiusmodi [illegible]
speciem carnis [illegible] ex vi anime
[illegible] potentia
imperat ut potentia concupiscibilis
irascibilis in habitu concupiscibilis
hoc quod est ex parte concupiscibilis ut
potentia [illegible] ad [illegible]
qualibet concupiscibilibus est
materiale in temperantia, ordo [illegible]
[illegible] ex omnibus [illegible] forma
[illegible] et in aliis virtutibus moralibus
[illegible] quidam philosophi omnes virtutes
[illegible] appellabant ut dicitur in 6
ethicorum. Cum ergo fides sit in intellectu
[illegible] imperatur a vo-
luntate [illegible] ex parte [illegible]
[illegible] ex parte voluntatis
accipienda est [illegible] formatio
[illegible] caritas sit perfectio
a caritate fides informata
[illegible] omnibus [illegible] virtu-
tibus a theologis considerantur [illegible]
[illegible] actus [illegible]

Augustinus

[illegible] ad actum esse [illegible] sit
voluntatem [illegible] est
quod omnibus virtutibus [illegible] theologicis
consideratis [illegible] in virtute [illegible]
[illegible] motore [illegible]
quod non dicitur esse forma fidei caritas
[illegible] quo forma est [illegible]
[illegible] fide [illegible]
[illegible] aliquam perfectionem [illegible]
[illegible] caritatis [illegible] in [illegible]
[illegible] superiora [illegible] esse
formam [illegible] ut dicitur [illegible] philosophus
Et philosophus [illegible] ad [illegible]
[illegible] caritas dicitur for-
[illegible] ad [illegible]
formam [illegible] quod est perfectionis
in fide a caritate deducitur ita
quod caritas habeat [illegible] fide
[illegible] virtutibus principalis [illegible]
[illegible] caritate
[illegible] non sit [illegible] fidei non potest
[illegible] formalibus [illegible]
[illegible] aliquod [illegible]
formam [illegible] quod caritas sine
fide esse possit. Non enim fides
exemplar a caritate [illegible]
fides sit enim fides caritate [illegible]
credit ex parte [illegible]
est in fide [illegible] solum [illegible] est perfecta
[illegible] philosophus quod fides [illegible]
sit per caritatem [illegible] ut sine ca-
ritate esse non possit [illegible]
ad [illegible] sit exemplar fidei [illegible]
[illegible] formatur ut potest [illegible]
[illegible] quod ex caritate in fide [illegible]
est fidei [illegible] hoc quo sit
fidei actualis [illegible]
[illegible] quibus et
[illegible] procedunt ad
[illegible] enim [illegible]
[illegible] ad hoc enim
[illegible] moveat [illegible]
[illegible] recipiatur ut [illegible] de
anima [illegible] agen-
donis est [illegible] omnibus actio et
motus [illegible] et

unde e q vos omnibus viribus infe
riores dicit augo bin iprim e
omni sub vocebo in primu at
dip p mo reicepco ius s̄z in tu
mo attribuit unde e q to
u pntil primu attribuit
in tuit divisio to in eb
p inchoat uirebi intellectu to
inna i affectu, indituat at
tribuit carit q fit mones
ad operandum opa intoia est
nobis qua caritas pficit dicit
in d q pleb ee pfecto es
nigire eodem ordine est
impglr gra at e sic pfio
pa virtutum s̄z caritas sicut
pfio proia dicit vii d q ac
tus fidei qui caritate pcedit
actus impfectus a caritate
pfecto e opt ab fides cum
quitu ad ad e por caritate
quitu ad ad posterior ut dicit
dicit vii d q obiecto i pcet
de actu fidei qui e s̄z fehz
put e a caritate pfectus dicit
dicit q superior virtus pficit ac
tus eius pfecto vel inquit alig
pfio informi vel cum caritas
est in eo eius pfio aliquo
redundat in virtute caritas
no solu actu fidei s̄z ipam
fidem informat dicit x d q
apostolus ibi ubi loquitur de istis
habitibus no attendebat ro ipsorum
sed magis q sunt quidam dotat
pfectiones in ea consideratione
sub modo sicut est in proportione de philosophia
et quidam alijs grecis gratis
datis que virtutibus no ponuntur
ut vero dicitur de eis in cap. s̄z situ
quidam adhuc vero no s̄z contingit
cum aliquis ex opposita dividi
quorum tu virtute alterius pfecto
ut talis sit motus gloriat dividi
q ad eis motus tu sit cur eorum
caritas habitu dividit

quivis sit forte corpora dicit vi d q
vo pt dupliciter considerari uno modo sicut
alios sicut regit virtutes inferiores
inquantum e in se in illo regi
tiua pficitur p prudentiam et inde
e q oms alie virtutes morales
quaq inferiores pficiuntur formam p
prudentiam sicut p primam formam
s̄z fides pficit ro ipsius secundum considerata
put e speculatiua ubi ro ea
no cur virtutes inferiores
s̄z form a caritate q e ab eis forte
et ipam prudentiam inq ipsa
prudentia sp̄r formaliter caritas
s̄z que ad fine vo forma dicit
vij d q aliqui que attribui
alicui spalib dupliciter vel q e
pfectissime quod sit sicut q fiet
attribuamq intellectui vel q pico
pmo inc sit sine attribui
tur uegetabili ut p̄z i i° de aia
qui actibus e p° appet uita
uita eo spualis attribui fidei
qui e actu primo appet quamvis
eum complementum sit in caritate
toz h ipa e forma aliarum virtutum
dicit viii d q i habente caritatem
no pt ee ad actus virtutum
in a caritate formatus aut ei actus
i celestis i fine debitum ordinatus
et hoc no pt esse nisi p caritatem in habente
caritatem quia no e ordinatus i
debitum finem et no cit actus vite
unde no pt ee q actus fidei sit
formatus a gratia et no a caritate
q gratia h ordinem ad actum
caritate mediante. Ar. 6.

Utrum fides informis
sit virtus et in q s̄z enim q
fides a caritate cosequenter no pt ipsi
fides ee que cum fine e fides
esse possit s̄z p id q e alioni ac
cidit alio collocata ad ignem
go fides p id q e forma a caritate
no collocata igne virtutis sine

fortitudinis enim virtutis opponitur oppo-
situm virtutis quod est intemperantia sed infideli-
tas non nisi ei quod opponitur fidei infor-
mi non ut vitium quod est virtuti contrarium
quia prout sed dicitur quod infidelitas
opponitur soli fidei forte. Secundo quia
habitus quorum sunt oppositi quorum sunt
actus oppositi sed fidei informis
et infidelitatis sunt actus oppositi
scilicet assentire et dissentire ergo fides
informis infidelitati opponitur.
Preterea virtutis non est addere nisi quod habitus
liberalitatis possit perfici sed per fidem
informem non potest perfici ergo etc.
Preterea habitus infusi nobiliores habitibus
acquisitis sed habitus acquisiti sunt
politici dicuntur virtutes et sine cari-
tate sicut a philosophis ponuntur ergo multo
fortius fides quae est habitus informis
cum sit habitus infusus virtus est.
Preterea augustinus dicit quod virtutes sunt
caritatis partes et sine gratia ergo et
fides informis quae sine gratia est virtus.
Secundo omnes virtutes sunt connexe ut
qui habet unam omnes habeat secundum
augustinum sed fides informis non est
aliis connexa quia non est virtus.
nulla virtus est in demonibus fides
informis est in demonibus nam demo-
nes credunt et contremiscunt
Jacobi ii. ergo etc. Respondeo dicendum quod loquendo
proprie de virtute fides informis non
est virtus quia virtus proprie loquendo
est habitus potens elicere actum
perfectum. quando autem actus ex dua-
bus potentiis non potest dici perfectus
nisi utraque potentia perfecta maneat. Et hoc
patet tamen in virtutibus moralibus quam
intellectualibus perfecta enim cognitio
conclusionum duo exigit scilicet principiorum
intellectum et rationem deducentem principia
in conclusiones. sine quo autem habet principia
erret vel dubitet similiter recta ratio-
nando deficiat vel virtus [illegible]
non comprehendat non erit ei perfecta
conclusionum cognitio [illegible]
virtus intellectualis est [illegible] debita

actus concupiscibilis ex parte concu-
piscibilis dependet. Similiter virtus non
sit perfecta per prudentiam nisi sit
actus concupiscibilis perfectus quia con-
formitas non sit concupiscibilis ad
bonum propter quod temperantia non est
virtus moralis sine prudentia ut
dicitur vi. ethicorum. Cum igitur credere de-
pendeat ex intellectu et voluntate
ex duabus potentiis non potest esse actus
perfectus nisi voluntas sit perfecta per caritatem
et intellectus per fidem. Unde quia fides
informis non potest esse virtus. Ad
primum dicendum quod ad potest esse actu-
alium potentiae in genere quam conse-
quenter potest referri ad genus
moris. Ad illud autem quod virtutes sic
finis debitus conumerationi
ut quaedam alia constantia de-
[illegible] ex parte
recipit [illegible] generis
sed consequenter potest referri ad genus
moris [illegible]
Ad secundum dicendum quod [illegible] non est op-
positio virtutis perfectae sed eius quod ipsum
[illegible] virtutis sic temperantia
[illegible]
ad bonum etc. Infidelitas
informi fidei opponitur [illegible]
[illegible] Ad tertium dicendum quod perfi-
cit informis [illegible] perducit
in perfectionem sufficienter [illegible]
ex duabus. Ad quartum dicendum quod phi-
losophi non considerant virtutes secundum quod sunt
principia actus meritorii [illegible]
habitus non fortitudinis [illegible] prout dici-
tur virtutes non autem sicut theologi.
Ad quintum dicendum quod augustinus accipit
large virtutes omnes habitus perfi-
cientes ad actus laudabiles
vel potest dici quod non intelligit augustinus
quod habitus sine gratia sunt virtutes
veri nominis sed quod aliqui habitus qui
sunt virtutes quas sine gratia [illegible]
sine gratia [illegible] virtutes

Septimo querit utrum sit idem habitus
fidei informis et formate vel
non quia cum advenientibus non habet
minorem efficaciam fidelis quam infidelis sed infidelis non querit
aliqua habitus fidei infundi sibi
et similiter fidelis et ita habitus fidei
forme est aliquis ab habitu fidei in-
formis quia fides informis est
sicut timor servilis fides autem
formata timor castus vel initialis
sed adveniente timore filiali
et casto timor servilis expellitur
ergo adveniente fide formata fi-
des informis expellitur et non
idem habitus utrumque esse potest de hoc
actualia corporis putasti altari
ad minime sed habitus fidei informis
est quidam actus qui non potest alterari
ut per se met fiat formatus quia
adveniente una vera mor-
tuum fides autem informis sine
operibus mortua est ut dicit Jac. ii
ergo adveniente caritate que est principium
vite tollitur fides informis et ita
non fit formata quia ex duobus actibus
non fit unum sed fides informis est
quidam actus qui non potest esse quod ex
caritate fiat unum quod vi-
detur manet fides informis for-
matur quia quecumque differunt genere
differunt et specie vel ergo fides
informis et formata differunt genere
cum una sit virtus non autem alia
ergo differunt et specie unde quia habitus
per suos actus distinguuntur sed fi-
dei informis et formate est diversus
actus scilicet credere deum credere
deum et credere deo quia est diversus habitus
Sed contra Jacobi ii dicitur fides sine
operibus mortua est glossa quibus
reviviscit per que fides in-
formis que mortua fuit for-
mata reviviscit per vero non diversificatur
cum per vera ea que sunt ex eorum
vivificat acta vel ex eorum fidei
ergo ex habitu quo est sine caritate ut
non diversificatur habitus fidei Dicen-
dum quod circa hoc sunt diverse opiniones
quidam enim dicunt quod habitus quia fide
informis numquam efficitur formata
sed cum prima gratia infunditur quidam
novus habitus qui est fides formata
et eo adveniente habitus fidei
informis discedit sed hoc non potest
esse quod expelli non possit ipsum oppo-
situm per habitum fidei formate ex-
pellitur habitus fidei informis tunc
opponatur eidem videtur informitas
oportebit ipsam informitatem esse de
essentia fidei informis et erit per
essentiam suam malus habitus quod non potest
esse donum dei per quod peccatum ab
mortali tollitur gratia et fides
formata tum ideo nec fides vivens
hoc est probabile quod dicunt quod totum
donum fidei informis est infusum
et sic ex hoc ipso quod ad peccatum dis-
ponitur ad aliquid donum recipiendum
a deo ratio aliter dicunt quod non tol-
litur habitus sed tamen actus fidei infor-
mis adveniente caritate sed hoc
etiam non potest stare quod sic habitus veniret
ociosus quia est per hoc habitus fidei informis
non habeat convenientem effectum ad
actum fidei formate non potest per eum
impediri hoc potest etiam dici quia utrobique
actus et habitus similis sit quod omnem
actum quem facit fides informis
potest facere fides formata cum
actus erit a duobus quia non est
ratio dicendum cum aliis quod fides informis
manet adveniente caritate
et ipsa manet formata et sola
informitas tollitur quod sic patet inde
In potentiis enim ut hic habitibus ex
duobus attenditur diversitas scilicet ex
obiectis et ex diverso modo agendi
Diversitas autem obiectorum diversifi-
cat potentiam et habitum essentialiter sicut in
differunt ab auditu et tactu a formatum

Ro

sed quantum ad modum agendi non diuer-
sificantur potencie habitus per eorum sub-
complexum et incomplexum, ergo etc.
claritas nunquam dicitur uidetur, uel
opus castitatis impigritur minus
propter hoc non diuersificat
potenciam uel habitum castitatis
sed autem potencie et habitum esse perfectiorem
uel minus perfectum, fides autem formata
et informis non differunt in obiecto
sed solum in modo agendi, fides autem
formata perfectiori modo assentit pri-
me ueritati, fides autem informis imperfectiori modo.
Vnde fides formata et informis non
distinguuntur sicut duo diuersi habitus
sed sicut habitus perfectus et imperfectus.
Vnde nichil uidetur habitus qui prius fuit
imperfectus possit fieri perfectus per hoc habitus
fidei informis sit formatus. Ad

Ad primum dicendum quod gratia non habet maiorem
efficaciam cum infunditur fideli
quam infideli, sed hoc est per accidens
quia ecclesia qui tunc habet fidem aliam
habitum fidei, tunc quia preeminet
sicut ex doctrina alicuius doctoris
docetur inscius, sed sciens non acquirit
nouum habitum, sed scientia prius habita
fortificatur. Ad secundum dicendum quod contrarie
similibus non excluditur aduenien-
te, quantum ad substantiam dicendum
sed quantum ad similitudinem etc. et fides
quantum ad informitatem formata
solum adueniente gratia. Ad tertium
dicendum quod quamuis actus non possit
alterari subiectum actiuitatis sicut aliquis
actus alterat. Et actus ualidi-
or sicut albedo sit maior uel
minor secundum quod albedo alteratur.
Ad quartum dicendum quod adueniente uita
non oportet quod tollatur mortuum sed
mors sit ita non tollitur fides
informis sed informitas per caritatem.
Ad quintum dicendum quod quamuis ex duobus
actiuis non fit unum, tamen unum
actiuum potest per aliud perfici, sicut color
per lucem et fides per caritatem perficitur.

Ad tertium dicendum quod fides informis et
formata non differunt, diuersa aliqua
sed quantum diuersi gradus ex eodem actu
sicut perfectum et imperfectum, quod attingit ad eandem
rem et imperfectum quod non attingit
attingit unum non oportet quod sint diuersa
sicut eius habitus. Ad septimum dicendum quod
credere deo et credere deum et credere in deum
non nominant diuersos actus
sed diuersas circumstancias eiusdem
actus uirtutis fidei, et tamen ex
parte concomitantibus, sicut fides caritate
et quantum ad hoc argumentum
primum actus fidei dicitur credere
deo, ex parte enim mouetur ad assen-
tiendum alicui quia est diuinitus dictum
sed quantum ad considerationem assentiendi
dicitur credere deum, quia per
eorum obiectum fidei, sed cum ad
id quod ... dicitur actus fidei
credere in deum, uocatur actus in
perfectum, habens omnes circumstancias
Ad octauum dicendum quod fides for-
mata tollitur formatio et
aliis peccatis infidelitate non
quantum ad substantiam habitus sed quia
ad formam tamen. etc.

Octauo queritur utrum obiectum fidei
oppositum sit ueritas prima. Et
uidetur quod non, in symbolo enim fidei
explicatur, sed in symbolo ponuntur
multa que ad creaturam pertinent, ergo
non tamen ueritas prima est obiectum fidei.
Sed dicendum quod ea que ad creaturas
pertinent in symbolo posita sunt
tamen ad fidem, quia per actus et
passio. Sed quod considerando aliquid
sicut ad omnia in se ipsum extenditur
ad quod extenditur efficacia perfecti
medii, a quo procedit, sed medium
fidei obiectum quod credit dicitur ad dictum
ex hoc enim mouetur fidelis ad assenti-
endum, quia putat ad a deo esse
dictum, debet credere, et non tamen de-
inde quod de quibus dicunt, ergo quod
ueritas

est per se materiale obiectum fidei. Preterea actus
per eius obiecta distinguuntur. Sed actus
fidei et visio dei per se eiusdem sunt actus
diversi. Cum ergo obiectum visionis per-
fecte sit ipsa veritas prima, non erit
obiectum actus fidei summa veritas. Preterea sicut
se habet ad fidem sicut lux ad visum.
lumine autem per se non est obiectum visus
sed magis color [illegible] actu ut patet de anima
ergo veritas prima non est obiectum per se fidei.
Preterea fides est complexorum hiis enim sol-
tum innuitur assentire ut patet. Sed
veritas prima est incomplexa. ergo
obiectum fidei veritas prima non est.
Preterea per se obiectum fidei est veritas
prima. Nam que pure ad creaturam pertinent
pertinent ad fidem sed in creaturis
pure ad creaturam pertinet et tamen
inter articulos fidei computatur
ergo non est per se tantum obiectum fidei veri-
tas prima. Preterea sicut visibile est obiectum visus
ita credibile est obiectum fidei. Sed multa
alia sunt credibilia quam veritas prima.
ergo veritas prima non est per se fidei obiectum.
Preterea velle est eadem cognitio propter hoc
quod unum claudit in se tamen aliud
sed creatorem et creata velle dicitur. ergo
cognitionem habitus cognitionis est obiectum
creator et creatura et erit obiectum creata et
ita non potest esse veritas prima solum
sit fidei obiectum. Preterea quod cognitione
iudicatur deducitur obiectum eius dat per
principium deducimur medium est
sed fide deducimur ad assentien-
dum aliquibus veritatibus de deo et
creaturis preter veritatem primam [illegible]
credendum est [illegible] credendum ergo veritas
prima non est habitus ad fidem ut cog-
nitionis obiectum. Preterea caritas est virtus
theologica ita et fides sed caritas
non solum pro obiecto habet deum sed et proximum
[illegible] de dilectione dei et proximi [illegible]
precepta caritatis datur ergo et fides
habebit pro obiecto non solum veritatem increatam
sed veritatem creatam. Preterea angeli qui

per viam videmus res ipsas hic
autem intuemur verum per imagines
sed visio fidei ad statum vite [illegible] patet
ergo visio fidei est per imagines
per quas intuemur [illegible] videt sed res
create ergo fidei obiectum est veritas
creata. Preterea fides est media inter scientiam
et opinionem ut patet per diffinitiones
hugonis de sancto victore. Sed scientia et opinio
est de complexo ergo et fides et ita
non potest eius obiectum esse veritas prima que
simplex est. Preterea principia fidei in
vinculo [illegible] per quandam [illegible]
annunciata sunt sed ipse prophete obiectum
non est veritas prima sed creature rebus
subiecta [illegible] temporibus cadunt ergo
nec fidei obiectum est veritas prima.
Preterea veritas contingens est veritas prima
sed veritas aliqua fidei est veritas
contingens sicut christum passum contingens
fuit cum esset dependens a libero ar-
bitrio iudeorum et tamen de [illegible]
est fides ergo veritas prima non est per se
fidei obiectum. Preterea fides proprie loquendo
non est de complexo et sunt quedam
articuli fidei [illegible] veritas cadit
ut incomplexum ut cum dicitur
christum passum et mortuum
non ergo tangitur ibi veritas prima
ut fidei obiectum. Preterea veritas prima operatur
ad fidem dupliciter scilicet ut testificans
et ut id de quo est fides sed non potest
poni ut obiectum fidei ut est testi-
ficans sicut enim [illegible] fidei com-
[illegible] ut id de quo est fides
[illegible] sit [illegible] formaliter de
[illegible] prima sunt credibilia ut patet
[illegible] ergo veritas prima non est per se
fidei obiectum. Sed contra est quod dionysius dicit oppositum
vii capitulo de divinis nominibus fides est circa
simplicem et semper existentem veritatem
sed illa non est nisi veritas prima ergo etc.
preterea sicut dicit quod articulus est perceptio
divine veritatis sed fides in articulis
consistit ergo divina veritas est fidei obiectum.
Preterea sicut se habet caritas ad bonum
ita fides ad verum sed caritas per
se obiectum est summum bonum ergo caritas

sed quantum ad modum agendi non diver-
sificatur potentia habitus per eam sed
completum et incompletum, cum ergo
[illegible] minus [illegible] videtur, vel
[illegible] minus
[illegible] non diversificat
potentiam [illegible] habitum castitatis
sed [illegible] potentiam et habitum esse perfectiorem
[illegible] minus perfectum. Fides autem formata
et informis non [illegible]
sed solum in modo agendi, fides autem
formata perfectius [illegible] assentit [illegible]
[illegible] fides autem informis [illegible] perfectius
[illegible] fides formata et informis non
distinguuntur sicut duo diversi habitus
sed sicut habitus perfectus et imperfectus
[illegible] habitus qui prius fuit
imperfectus possit fieri perfectus ipse habitus
Ad 10m fidei informis fit formatus. Ad
[illegible] dicendum quod gratia non habet maiorem
efficaciam cum infunditur fideli
quam infideli, sed hoc est per accidens
[illegible] qui tunc habet fidem aliquem
habitum fidei [illegible]
sicut ex doctrina alicuius docentis
[illegible] sed [illegible] non acquirit
novum habitum sed scientia prius habita
fortificatur. Ad 12m dicendum quod [illegible]
similibus non excluditur [illegible]
[illegible] quantum ad substantiam [illegible]
sed quantum ad [illegible] et fides
quantum ad informitatem formatur
solum adveniente gratia. Ad 13m
dicendum quod quando actus non possunt
[illegible] actu [illegible]
actus [illegible] actus [illegible]
[illegible] sic albedo fit maior vel
minor [illegible] albedinem alteratio.
Ad 14m dicendum quod adveniente vita
non oportet quod tollatur mortuum sed
mors, [illegible] ita non tollitur fides
informis sed informitas per caritatem.
Ad 15m dicendum quod quando ex duobus
[illegible] non fit unum, unum
actus potest per aliud perfici, sic color
per lucem et fides per caritatem perficitur.

Ad 16m dicendum quod fides informis et
formata non dicuntur diversi [illegible]
sed [illegible] diversi [illegible]
sicut perfectum quod attingit ad [illegible]
[illegible] et imperfectum quod non [illegible] at-
tingit [illegible] non oportet quod [illegible]
[illegible] Ad 17m dicendum quod
credere deo et credere deum et credere
in deum non nominant diversos actus
sed diversas [illegible]
actus [illegible] in fide [illegible]
[illegible] fides [illegible]
[illegible] quantum ad hoc argumentum
[illegible] actus fidei dicitur credere
deo [illegible] ad assen-
[illegible]
sed quantum ad [illegible]
[illegible] credere deum [illegible]
[illegible] obiectum fidei sed [illegible] ad
[illegible] actus fidei
credere in deum nominat actum
[illegible] habet omnes [illegible]
[illegible] Ad 18m dicendum quod fides for-
mata tollit [illegible]
aliis [illegible] infidelitate non
quantum ad substantiam habitus sed quantum
ad formationem. [illegible]

Octavo quaeritur utrum obiectum fidei
[illegible]
[illegible] in symbolo [illegible] fidei
explicatur [illegible] symbolo [illegible]
multa quae ad creaturam pertinent, ergo
non tantum [illegible] obiectum fidei.
Item dicitur quod ea quae ad creaturas
pertinent in symbolo posita sunt
[illegible] ad fidem [illegible] actibus et
[illegible]
[illegible]
[illegible]
medii [illegible] sed medium
fidei [illegible] ad [illegible]
[illegible] fidei ad assenti-
endum [illegible] a deo esse
[illegible] debeat credere [illegible]
[illegible]

litas

est per se materiale obiectum fidei. Item per actus potentias obiecta distinguuntur, sed actus fidei et visio dei per essentiam sunt actus diversi. Ergo obiectum visionis per deum sit ipsa veritas prima, non erit obiectum actus fidei prima veritas. Preterea si sic haberet ad fidem sicut lux ad visum lumine. Ad primum non est obiectum visus sed magis color. Ad actum ut patet per hoc dictum ergo veritas prima non est obiectum per se fidei. Preterea fides est complexorum, huiusmodi sunt terminus quibus assentimus, patet. Sed veritas prima est incomplexa. Ergo obiectum fidei veritas prima non est per se. Si per se obiectum fidei esset veritas prima, nunquam pure ad creaturam pertinet pertinet ad fidem. Sed ut creationis pure ad creaturam pertinet et tamen inter articulos fidei computatur. Ergo non est per se tantum obiectum fidei veritas prima. Preterea sicut visibile est obiectum visus ita credibile est obiectum fidei. Sed multa alia sunt credibilia quam veritas prima. Ergo veritas prima non est per se fidei obiectum. Preterea [illegible] est eadem cognitio propter hoc quod unum clauditur in intellectu alterius, sed creator et creatura velut [illegible], ergo cuiuscumque huius cognitionis est obiectum creator eius et erit obiectum creatura et ita non potest esse quod veritas prima solum sit fidei obiectum. Preterea quibus cognoscitur id quod deducitur obiectum est. At per principium deducimus medium, sed in fide deducimur ad assentiendum divinum aliquibus veritatibus de deo et creaturis preter veritatem primam, nunquam credimus esse [illegible]. Ergo veritas prima non se habet ad fidem ut quod medium obiecti. Preterea sicut caritas est virtus theologica ita et fides. Sed caritas non solum per obiectum habet deum sed proximum, virtute de dilectione dei et proximi duo precepta caritatis dantur. Ergo et fides habebit per obiectum non solum veritatem primam sed veritatem creatam. Preterea angelus qui

prima videt obiectum nunquam verbis ipsis habet ut intuemur veritatem per imagines. Sed visio fidei ad statum vite pertinet, ergo visio fidei est per imagines per quas intuetur in quibus videtur sicut veritate. Ergo fidei obiectum est veritas creata. Preterea fides est media inter scientiam et opinionem ut patet per diffinitionem hugonis de sancto victore. Sed scientia et opinio est de complexo. Ergo et fides. Item non potest esse obiectum eius veritas prima que simplex est. Preterea principium fidei nostre est verbum incarnatum per quam nobis data annunciata sunt. Sed ipsa [illegible] obiectum non est veritas prima sed creata verbum sub creatura divina temporibus advenit. Ergo nec fidei obiectum est veritas prima. Preterea veritas contingens est veritas prima. Sed veritas aliqua fidei est veritas contingens sicut Christum passum contingens fuit [illegible] dependens ab alio arbitrio et voluntate, tamen de parte est fides. Ergo veritas prima non est per se fidei obiectum. Preterea fides per se loquendo non est nisi complexorum. Sed quidam articuli fidei per veritas creata ut incomplexum ut cum dicimus Christum dominum passum vel mortuum, non ergo tangitur ibi veritas prima ut fidei obiectum. Preterea veritas prima operatur ad fidem dupliciter, scilicet ut testificans et ut id de quo est fides. Sed non potest poni ut obiectum fidei ut est testificans. Sic enim esset fidei committendum ut id de quo est fides, quia sic esset [illegible] forma de veritate prima sunt credibilia quod patet esse falsum. Ergo veritas prima non est per se fidei obiectum. Sed contra est quod dicit dionysius 7 ca de divinis nominibus quod fides est circa simpliciter et semper existentem veritatem. Sed talis non est nisi veritas prima. Ergo etc. Preterea sicut dicit quidam articulus est perceptio divine veritatis. Sed fides in articulis consistit. Ergo divina veritas est fidei obiectum. Preterea sicut se habet caritas ad bonum ita fides ad verum. Sed caritatis per se obiectum est summum bonum. Ergo caritas

oppo

Rpo diligit deum et proximum propter deum quia
obiectum fidei est veritas prima
quia per se obiectum fidei veritas
prima est quia sic accipi potest in quantum
cum habet rationem virtutis habet unde
cuius actus consistit in bono aliud omnino
non esset perfectio potentie actus
intellectus sic bonum eius est quia consideratur verum
ergo hic intellectus consideratur
non possit nisi sit certo quo infalli-
biliter dicatur vero et opinio non est
virtus intellectualis sed scientia et intellectus
ut dicitur in vi ethicorum hoc autem fides non
potest habere nisi quia ipso de ipsa
veritate evidentiam sit non apparen-
tiam quod habeat ex hoc quod ad
habet alicuius testimonium quo infal-
libiliter veritatem invenit oportet autem certa-
tum quod de se veracissimum est
et deficere non contingat ab eterno
veritate ita et omnibus certitudine
deficit et quia eorum quo per ipsum veritatem certa
verificantur vero humanis neque
angeli testimonio assentire infal-
libiliter veritatem docet nunquam
teris loquentis dei testimonium con-
sideratur oportet quod fides quecumque
posteriori faciat intellectum hominis adhe-
rere illi veritati que in divina cognitione
consistit transcendendo proprium intellectum
et fides proprie simpliciter est eius
se absque eo ... libertas
instabilis erroris vanitatis et dicit
dionysius vii capitulo de divinis nominibus veritas
autem divine cognitionis hoc modo se habet
quod primo et per se cognoscit ipsam
et ita aliquo quodam quasi
unigenitum quod cognoscendo se
ipsum omnia alia cognoscit et ita fi-
des que homini divine cognitioni
iungit per assensum quod habet
sic primo obiectum aliud non quia
sic unum adiunctum [illegible]
quod omnia que symbolo ponuntur
ad creatura pertinent ... fidei

inquantum quia eius ad ... pertinet adiungit
ipsa cum passione tradit sub
fide unigenitum credimus deum
passum ... credimus
tam divina cognitione fides [illegible]
quia quemadmodum divino testimonio sit de
omnibus creditis ... divinum testimonium
sicut et cognitio primo et principaliter est
de se ipso et quandoque de aliis Io. viii
ego testimonium perhibeo de me ipso unde
fides principaliter est de deo quandoque de
aliis [illegible] quia veritas prima est
obiectum in se omnibus pertinent in sua specie
appetibilis fidei autem ut non appetibilis
veritate sic sit virtus sed actus obiectum
tamen non est idem racione formaliter
diversum obiectum diversa specie actus
facit [illegible] quia licet quodam
est obiectum nisi quodam modo
... non nisi ... nisi
... quia ad aliquid ... certitudinem
per reflexionem ut alio ... contingit
non esse per se nisi obiectum sed
magis calor qui ... est in corpore
illuminato inquantum autem ... per
lucem nisi ... per lucem ipsum inferi
dicitur ut idem ... veritas prima
est primo et per se fidei obiectum [illegible]
quia ... cognita ... est
obiectum quia est ... cognoscitur et in
se ipsa subsistens quamvis de eius
tali non sit cognitio ... quia
de ipsa et cognoscitur [illegible]
quibus quamvis nisi obiectum non
cognoscitur ... per speciem ... specie
veritas ... divina simpliciter esse
ipsa est fidei obiectum sed tamen
non accipit suo modo per compositionem
et per hoc quod ... compositis ... quia
assentit in ... [illegible]
et obiectum ... perhibet ... per
fidei est obiectum quamvis sit complex
... [illegible]
... pertinet ad veritatem primam

Duret
Habete
Adrob

ingenitu[m] diuina [illegible] fuit. Ad vij
dicendum quod omnia credibilia ex hoc
quod a deo sunt testificata, oportet quod
esse de ueritate prima et secundario
de rebus creatis, ut ex dictis patet.
Articuli autem credibilium non sunt huius
fidei obiectum de quo nunc loquimur.
Ad viij dicendum quod creator non est obiectum
fidei sub ratione creatoris, sed ut est
ueritas prima. Unde non oportet quod fidei
pro obiecto sit creata. Non enim quia
cadit in cognitione [illegible]
huius propter hoc quod cognouit ad
esse diuinum nouit ad creata. Similiter
Ad x dicendum quod quamuis per ueritatem
primam deueniamus in creata, per qua[m]
tamen per ea deducimur in cognitionem
eius ipsa principaliter de se testificatur.
Unde ueritas prima se habet in fide
et ut medium et ut obiectum. Ad xi
dicendum quod caritas in proximo diligit
deum. Unde ex hoc non sequitur quod caritatis
obiectum sit aliquod aliud quam summum bonum.
Ad xii dicendum quod ymagines per quas
fides adiuuatur non sunt fidei
obiectum, sed per quas fides in suum obiectum
tendit. Ad xiii dicendum quod quamuis
fides sit de complexo, quantum ad id
quod in nobis est, tamen quantum ad id quod
per fidem ducimur, scilicet in obiectum, est de
simplici ueritate. Ad xiiij dicendum quod
quamuis prophetia principaliter habeat res
creatas et temporales, tamen per hoc habet
ueritatem increatam; ad hoc enim omnes
prophetice reuelationes ordinantur,
scilicet quod rebus creatis sint ut
deus cognoscatur a nobis; et ideo
prophetia inducit ad fidem sicut ad
finem. Unde oportet quod sit idem prophetie et
fidei obiectum ut maius, sed et si aliquid
sit de eodem fides et prophetia non
tamen sequitur; de passione Christi fuit
prophetia antiquitus et fides, sed prophetia
quantum ad id quod erat in ea temporale,

fides autem quantum ad id quod erat
in ea eternum. Ad xv dicendum quod de
passione non est fides nisi secundum quod con-
iungitur ueritati eterne, ut passio est
dei considerata; passio autem quamuis
in se considerata sit contingens,
tamen secundum quod diuine persone substat,
ut sic est de ea fides et prophetia,
immobilem ueritatem habet. Ad xvi
dicendum quod propositionis obiectum se habet ad
totam propositionem sicut in prima. Unde
quamuis in aliquibus [illegible] dicatur deus
esse passus, solum nominat subiectum quod
increatum est, tamen ipsa dictio est de
re increata sicut de materia
non remota, unde fides habet
ueritatem primam pro obiecto. Ad xvij
dicendum quod [illegible] ad
fidei obiectum, quod de ea est fides non
tamen oportet quod [illegible] de
deo formata sit credibile
sed solum de qua ueritas diuina
testificata sit, oportet quod eorum quedam non
esse subiecta naturalis [illegible] omnia
[illegible] quod eorum nobilia
patet [illegible] sit scibilia, sed illa
solum que ex principiis naturalis prophetie
manifestantur, propter quod attestatio
ueritatis prime se habet in fide ut principium
in scientiis demonstratiuis.

Ar. 9

Secundo queritur utrum fides
possit esse de rebus scitis
et uidetur quod sic. Unumquodque enim prout
est scitum per notitiam accipit
principium, sed scientia de [illegible] ad omnia
que credimus, oportet nos docere non
solum per [illegible] sed notitia que de
rebus creditis scientia habet
plenius quam [illegible] diuinitus infusa
efficacia quam lumen naturale, sed
ea que nobis manifestantur plus
naturale ratio sit a nobis scita
uel intellecta, et non solum credita,
ergo ea que nobis scita sunt nobis plus
fidei diuinitus infusus sunt a nobis scita

non solum credita per contingit efficacius
credi testimoniis quam hominis quantum-
cumque scientis, sed de hiis que procedunt
ex suppositione dei aliarum scientiarum
contingit habere scientiam ut patet in
scientiis subalternatis quia sua principia
supponunt a scientiis subalternantibus
ergo multo fortius de hiis que
sunt fidei habetur scientia cum supponantur
ex divino testimonio. Preterea quicumque
intellectus cogitur de necessitate ad
assentiendum habet scientiam de hiis
quibus assentit, per certissimum enim ex-
perimentum scientiam facit hiis que sunt
fidei articulis credentes compelluntur as-
sentire. Unde enim Iacobi ii quod demones
credunt et contremiscunt
et quia non potest ex corpore non est fi-
cum per nos laudatur. Secundo
posset et relinquitur quod non tantum
hiis que sunt fidei contradicatur, ergo de
hiis que sunt fidei potest esse scientia. Preterea
que sunt naturaliter cognita sunt scita
ut ergo cognita quam scita. Sed
cognitio dei naturaliter omnibus inserta
ut Damascenus dicit. Fides autem est ad
cognoscendum deum, ergo ea que sunt fi-
dei possunt esse scita. Preterea plus dis-
tat opinio a scientia quam fides
sed de eodem potest esse scientia et opinio
ut si ab una et eadem conclusione
sciatur per syllogismum demonstrativum
et per syllogismum dyalecticum, ergo et
potest de eodem esse scientia et fides.
Preterea nichil est acceptum quam articulus
fidei, sed hoc [illegible] per experimentum
scivit, ergo potest idem esse scitum.
Preterea deum esse unum possumus credere
et scire, sed hoc demonstrative probatur a
philosophis, ergo potest esse scitum, ergo de
eodem potest esse fides et scientia. Preterea deum
esse quod dicatur credibile non autem aliquid
nisi propter hoc quod sit deo acceptum

[illegible] potest estimari aliquid deo accep-
tum nisi prius estimet esse deum
qui accipit, et estimatio qua quis
estimat deum esse precedit estimationem
qua quis putat aliquid deo ac-
ceptum esse, nec potest esse ea causa
sed ad credendum ea que necessario
Dicimus igitur quod hoc credimus deo
acceptum, ergo deum esse est creditum
et scitum. Contra: Gregorius dicit alibi
fidei [illegible] ab [illegible] sed de
[illegible] ut de deo non potest
haberi scientia ut in ii posteriorum c°
Et dicit non quando non potest de eodem
esse fides et scientia, quia scientia prorsus
perficit, modo autem vi fidei evacua-
tur, fides enim non habet meritum
cui humana ratio prebet experimentum
ergo fides et scientia non conveniunt.
Item per Corinthios: cum venerit quod
perfectum est evacuabitur quod ex parte
est. Cognitio fidei ex parte est, id est
imperfecta, cognitio autem scientie est perfecta
ergo scientia fidem evacuat. Preterea
[illegible] Augustinus [illegible] de videndo
deum: creduntur ea que absunt a
sensibus nostris si videtur idoneum
testimonium eius prebere. Videntur
autem que presto sunt animi vel corporis
sensibus, que quidem dicta cuidens
et hiis que presto sunt corporis
sensibus, quicumque manifestum est quod
presto sit corporis sensibus et quod non
sit sensibus, cum presto esse dicatur
magis latet, relatum presto esse
dicitur intellectum quam capacitatem eius
non excedunt ut intelligitur
a cis figatur talibus enim ab
assentitur non propter testimonium
alicuius sed propter testimonium proprium
[illegible] facultatis
excedit absque esse dicitur assensibus
[illegible] non potest
[illegible] non possumus assentire

S Hieroni[mi]

In libraria fratrum sancti dominici
Bononie scio in certis locis libros
Alberti Magni de Admirabilibus scientia
dei. Rogo si id originale aut aliqua
fidelis vestris exemplaria habetis ut possim ex
aliquibus quaternis parare me. Valete
Die 8 mai
Vestra [illegible]

Ar 367

365a

dão ao Sor
Paulo Zadihou

uel testio sz ppr testimoniu
alicuius q h ppe credita ee
dr. Vn fide ipsu obuiand
q e absens ab intuitu com
em absens z euidenter pncipia
ut i eodem li augg d vltr reb
no apparentib i rebus no uisis q
ut d hebr xj. ffides e sba re
sperandaru at desitiuo pprij
obiecti scz actus deficiat
Vn qm cito ad incipit ee
res apparens no pt ut obus sb
ee actui fidei q eiusq at seqt
accepta scia ag gnos cunt pre
lonyt pma pncipia q p se pstio
st int tur z omib scia i visi
de rei pnt pficit Vn ipglr
e q de eode sit fides z scia
Scd at q ad e credz dup
uno simplr q s excedit fa
cultate oiu hoium i statu uie
ex quanto sic diu ee trinu z unu
z huiusmodi de hijs e impglr ab
aliquo hoie sciam ht scz qb
fidel assentit h q ppr testio
diuinu ist pstio z ggnitas
Aliq uo e credibile no simplr
sz respectu alicui q quide no
excedit facultatem oiu hoium
sz aliquoz tm sicut ia q de deo
demonstratiue scd pnt ut deum ee
unu z incorporeum z huiusmodi z de
hijs n phibet q d sint ab hijs
scita qui hoz ht demonstratoes
z ab aliquis credita q hoz
demonstratoes no percipiunt sz
impglr e q sint ab eode
scita z credita Et ideo p 7 dist
q de omi q oz credi si no
e p se notu ht racio no soln
pbabil sz euidentia quomodo ea
uiam pncipia cogat latere
ut ibiq uie subdit Vn racs
credibiliu sunt ignote nob
sz note de deo z btis qui de
hijs no fide sz uisioz ht

Ad xiij dist q q inimus bn dimitg
infusum sit efficacius qm lm
naturale no tn i statu uie cognita
pa a nob pfecte sz imperfe
cto ppr imperfectam ptitipoz
ex cognitio huius no dicitur ppr
i uisionem hoie ad cpe ggnum
da scz cui cui pna qu pfecte
lume ptitipabitur ubi lume
dei uidebimus lume Et ideo xiij
dist q i e qui ht sciaz subalterna
no pfecte attingit ad rem
scientem mqtm e ggnito
continua quodam ei ggni
e q qui ht sciam subalternate
uel tn inferior scietes no dit de
hijs q suppoit h scia de
gclonibus q ex pncipiis sup
posit demostrte gcluduntur
z fidelib pt dici h sciaz
de hijs q gcluduntur ex arti
fidei Et ideo xiij dist q demones
no uo te asserunt hijs que
credenda sunt sz coacti euidencia
signoz ex quibz gnicuntur
Vn ee q fidelibus credunt
q inimus i a signo faciat ap
pere i de q credit ut p hec
possunt dici uisionem eoru
que credunt h v unt credere
q i cognoscere de deo de hoibus fide
libus z de demonib i ut cecis
fides ex aliquo lume gre
infuso sicut e i fidelibus
Et ideo xiij dist q de dd no e fides
quantu ad id q de deo na
no e ggnitu sz quantu ad id
q nale exceditur Et ideo iij dist
q no oiu e ipglr q ab de
eode ht scia z opionem
q z opio e cu formidine al
terius ptis qua formidine scia
excludit z sic ideo no e ipglr q
sit de eode fides z scia Et ideo
vij dist q b traugo potat q

sic q filius non ex nihilo generatur
accepit qua at uirtute gacip
sta sufficat non potuit scire
sed credit angelo dicenti Opt
sub ii[illegible] vij d. q dicit est
unum ponit e demittitur non dicitur
articulus fidei sed presuppositum ad
articulos coguitio enim fidei presupponit
naturalis sit et gratia naturam
sed unitas divine essentie talis
qualis potest a fidelibus sicut omnipotentia
omnipotentia et aliis huiusmodi q
probant non ponunt articulos constituit
Ad iii dicendum q abraham potest in principio
credidit quod prius non credebat
sed debiliter existimabat Unde
potest dici q antequam abraham credat
deus esse credere existimauit deum esse
et hoc esse ei placitum q credat
cito esse eo q sit placitum deo
quamuis hoc non sit articulus fidei
sed antecedens articulum q demonstratiue probatur

q. 10

Decimo queritur utrum sit necessarium
homini habere fidem et uidetur q non
Ut enim dicitur deut. 32 dei perfecta
sunt opera sed non est ad perfectionem
prouidentie eius de hiis que sunt ei
necessaria ad finem proprium quod
ergo uniuscuiusque rei ex conditione
non sue prouisum sit illaque sufficiunt
ad ultimum finem quem sed
cum quod est fidei sit supra cognitionem hominis
ex naturali conditione competentem ergo
fides per quam hec accipimus superflua
non est homini necessaria ad
suum finem consequendum Sed dicendum q
homo ex sua conditione naturali sufficit
prouisus in quantum est naturaliter ad suum finem
naturale consequendum cum ergo
felicitatem ut est posita a philosophis
non autem ad quendam finem supernaturalem
qui est beatitudo eterna Sed quia homo
ex natura conditionibus sue ad hunc finem
[illegible] ut sit particeps eterne beatitudinis

Ad hoc enim dicendum deus qui uoluit creaturam
capacem sui instituit ut hoc
instituto ergo iam parata debuerunt
sibi media ad perueniendum per que
ipsum finem consequi possit
Sicut ad quendam finem est nata
cognitio et opus sed ad quendam
finem supernaturalem non dantur nobis
habitus uirtutum ordinatorum ad
opera quedam que ordinantur per naturalem
uel sed ad eadem opera perficiendum
non faciendum castitas enim
sicut acquisita eiusdem actus
habet uidetur sicut a delectationibus
uenereis refrenandis ergo ut
propter quendam finem supernaturalem oportuit
nobis aliquem habitum cognitionis
infundi ordinatum ad
alia cognoscenda que naturaliter
cognoscere possumus sed ad eadem
perficiendum modo ergo habere fidem
non apparentium nobis sine
necessarium ad salutem per hoc non
indiget habitu propter id ad quod
naturalis est determinata sicut patet de
potentiis irrationabilibus que
sine habitu medio sua opera
perficiunt ut ignis in uirtute
naturalia Sed huiusmodi intellectus
determinatus est ad principia ergo
ergo sicut indiget habitu fidei ad
hoc q sit cognitionem dei deducatur
Propter hoc q principium potest consequi
finem quemque non potest per se
ipsum sed alia alia ex principiis
naturalibus potest consequi finem
suum Unde hoc sit eius perfectio
naturalis q cognitio naturalis
sit ei sufficiens ad quendam finem
suum et non indiget fide propter
id quod reputatur in minimis non
necessarium ad salutem sed q ab
sit credulus reputatur in minimis
sicut dicitur Eccli. 19 qui cito credit
leuis est corde quam deus simile sit credere

illi magis debemus credere per quem magis constat deum esse locutum sed magis constat deum loqui per naturalem omnibus instinctum quam per aliquem apostolum vel prophetam cum hoc certissimum sit deum esse actorem totius nature ergo hiis que dictat ratio magis debemus adherere quam hiis que predicantur per apostolos vel prophetas de quibus est fides. Cum hoc interdicit iudicare disputare ab hiis que ratio naturalis dictat sicut tu dicit deum [illegible] et virgine concepisse et alia huiusmodi quod non sit contrarius fidei huic de talibus. Responsio dicendum quod euacuatur alio adueniente non autem propter id esse necessarium. Non enim euacuatur nisi haberet aliquam oppositionem ad ipsum; appositum autem non inducit ad suum oppositum sed magis abducit; sed fides euacuatur gloria adueniente ergo non est necessaria propter gloriam quandam. Responsio non indiget ad suum finem quando corpus quod destruitur sed fides destruit rationem. Vel enim dicitur quod quia fides non habet intuitum ergo ratio fidei non indiget ad suum finem quando. Responsio hereticus non habet habitum fidei sed contingit quod hereticus aliqua credat que sunt super facultatem rationis sicut credit filium dei incarnatum quamvis non credat eum passum ergo non est necessarius habitus fidei ad consentiendum ea que sunt super rationem. Responsio quod ad confirmationem per plura media si primum illorum habet firmitatem totum confirmatum efficacia tamen ut patet de deductionibus sillogismorum in quibus prima de multis propositionibus fluit dubia conclusio probata inefficax est sed ea que sunt fidei in nobis per multa media devenerunt.

A deo enim dicta sunt apostolis et prophetis a quibus in successoribus eorum et deinceps in aliis et usque ad nos peruenerunt per media diuersa. Non tamen in omnibus istis mediis est tutum esse infallibiliter cum homines fuerunt et decipi et decipere potuerunt ergo nullam certitudinem habere possumus de hiis que sunt fidei et ita stultum videtur hiis assentire. Responsio dicendum non videtur necessarium ad vitam eternam quandam quam intuitiue vite eterne dicuntur sed cum difficultatibus operantur ad intuitum habitus autem faciliter intuitum dimittunt ergo habitus fidei non est necessarius ad salutem. Responsio potentie rationales sunt nobiliores quam naturales sed naturales non indigent habitibus ad suos actus ergo nec intellectus indiget habitu fidei ad suos actus. Contra quod est quod dicitur Hebreorum xi sine fide impossibile est placere deo. Responsio dicendum necessarium est ad salutem quo non habito homo dampnatur sed fides est huiusmodi quare ultimo qui non crediderit condempnabitur ergo fides est necessaria ad salutem. Responsio alterum vita altera quam non indiget sed vita quam est altera est quam vita naturalis ergo indiget aliquo cognitione supernaturali que cognitio fidei est non debemus quam habere fidem de hiis que sunt super rationem necessarium est ad vitam eternam quandam quod hinc accipi potest. Non enim contingit aliquem de imperfecto ad perfectum adducere per actionem alicuius perfecti nisi perfecti actio ab imperfecto statim recipiatur in principio perfecte sed per quandam imperfectionem circa perfectum et inde quousque ad perfectionem perueniat. Hoc quidem manifestum est in omnibus naturalibus que perfectionem per tempus aliquam perfectionem consequuntur et similiter

videmus in operibus humanis et praecipue
in disciplinis. In principio enim homo imper-
fectus est in cognitione. Ad hoc autem quod
perfectionem scientiae consequatur indiget
aliquo instructore qui eum ad perfec-
tionem scientiae ducat; quod facere non pos-
set nisi ipse perfectam scientiam haberet, ut
posset comprehendere rationes eorum quae
sub scientia cadunt. Non autem in principio suae
doctrinae statim qui instruit
tradit rationes subtilium de quibus
instruendum intendit, quia tunc statim
in principio scientiam haberet perfectam qui
instruitur; sed tradit ei quaedam quorum
rationes tunc cum primo instruitur
discipulus nescit, sciet autem post-
modum perfectus in scientia. Unde dicitur quod oportet addiscen-
tem credere. Aliter ad perfectam scientiam
pervenire non posset, nisi supponeret ea
quae sibi in principio traduntur, quorum
rationes tunc capere non potest. Ultima autem
perfectio ad quam homo ordinatur consistit
in perfecta Dei cognitione, ad quam quidem
pervenire non potest nisi operatione et instruc-
tione divina, qui est sui perfectus cog-
nitor. Homo autem perfectae cognitionis sta-
tim in sui principio capax non est;
unde oportet quod accipiat per viam cre-
dendi aliqua per quae manuducatur
ad perveniendum in perfectam cognitionem.
Quorum quaedam talia sunt quae in hac
vita de eis perfecta cognitio haberi
non potest, quae totaliter vim humanae rationis
excedunt; et ista oportet credere quam-
diu in statu viae sumus, vide-
bimus autem ea perfecte in statu patriae.
Quaedam vero sunt ad quae etiam in hac
vita perfecte cognoscenda possumus
pervenire, sicut illa quae de Deo de-
monstrative probari possunt; quae tamen a principio
necesse est credere propter quinque rationes
quas Rabbi Moyses ponit. Prima est
propter profunditatem et subtilitatem istorum
cognoscibilium quae sunt remotissima
a sensibus; unde homo non est idoneus quod in
principio ea cognoscat. Secunda est propter
debilitatem humani intellectus in
sui principio. Tertia est multitudo eorum quae

praeexiguntur ad istorum demonstrationem,
quae homo non nisi longissimo tempore
addiscere potest. Quarta est indispositio ad
sciendum quae inest aliquibus per pra-
vitatem complexionis. Quinta est
necessitas occupationum ad pro-
videndum necessitatibus vitae. Ex quibus omnibus
apparet quod si oporteret per demonstrationem
solum accipere ea quae necessaria sunt ad cog-
noscendum de Deo, paucissimi ad
hoc pervenire possent, et hi etiam non nisi per
longum tempus. Unde patet quod saluberrime
est hominibus via fidei provisa, per quam
promptus omnibus facilis aditus ad salutem
in quocumque tempore. Ad primum dicendum quod
homini quodammodo sive non perfecte praedi-
tur ad eius finem quem qui est
in potestate nondum principii quaesita ea
illius finibus ad finem autem qui fa-
cultatem eius excedit dicendum principio
non quaerit ea finibus sed quia est homo
capax eorum quae pertinent ad finem;
ut enim dicit Augustinus, posse habere fidem
et caritatem naturae est hominum, habere autem gratiae
fidelium. Ad secundum dicendum quod ab ipsa
prima institutione natura humana coor-
dinata in finem beatitudinis non quasi in
finem debitum homini secundum eius naturam, sed
ex sola divina liberalitate. Ad tertium
dicendum quod ille qui distat a fine per
hoc cognitionem finis habet affectionis;
non autem operari et finis solum
et ea quae sunt ad finem; et ideo ad
perveniendum in finem supernaturalem
statim in se indiget fide qua
ipsum finem cognoscat, ad quem
cognitione naturali non attingit; sed
ad ea quae sunt ad finem naturaliter
attingit, non tamen prout sunt ordi-
nata in finem; et ideo non indiget
habitibus infusis ad operandum ea
quae decet vel naturalibus sed ad ea
perfectionem faciendam non sit
autem ex parte cognitionis vel
decet. Ad quartum dicendum quod ad ea quae sunt
fidei non naturaliter determinatur intellectus quod
naturali cognoscit, sed quadam

ordinata in ipsa cognoscenda sicut
de ordinatione ad gratiam ex diuina
iustificatione vnum tamen non remouetur
quin habitu fidei indigeamus. Ad
quartum dicendum quod homo perfectior est aliis
animalibus, in illis tamen determinata sunt
ab ipsa natura que sunt necessaria ad finem
consequendum sicut aliis animalibus propter duas
rationes. Primo quia homo ad altiorem
finem ordinatur et ideo sunt pluribus
amplius indigeat ad ipsum con-
sequendum. Secundo quia natura prouida non
sufficiat ut aliud perfectior alteri quam hoc
ipsum in homine perfectionibus quod multi-
plices vias potest habere ad consequendum
finem suum, et ideo non poterat certa
via naturaliter determinari sicut aliis
animalibus, sed loco omnium que naturaliter aliis
animalibus prouidit data est homini ratio
per quam ut [illegible] huiusmodi ... posset
preparare et disponere se ad recipienda
auxilia diuinitus sibi necessaria.
Ad sextum dicendum quod esse credulum in malum
sonat quod defectum superfluitatis in
credendo sicut esse bibulum superflui-
tatem in bibendo. Ille autem qui credit
deo non excedit modum in credendo
quia circa non potest nimius credi; propter hoc
non sequitur. Ad septimum dicendum quod per apostolos et
prophetas nunquam diuinitus [illegible] ad
quod sit quantum hiis que naturaliter dicta
dicuntur ad quod comprehensionem rationis
excedit et propter talem diuini credere
pugnare quamuis non repugnet
sicut rusticus nimium repugnans
rationi quod sol sit maior tota terra
demonstratur sicut asserunt et postea
que tamen sapientibus rationabilia apparent.
Ad octauum dicendum quod fides est via in
gloriam, patet autem quod compositionibus ipsa
et habet aliquam proportionem ad per-
fectionem glorie, sed quantum ad idem est
cognoscibilium in fide conuenit ad sanctum
hoc enim non conuenit cuilibet aliquam
imperfectam que ordinatur ad perfectionem
finis et esset prius ante sic [illegible]
[illegible] ceteris fidei. Ad nonum
dicendum quod fides non destruit rationem

sed excedit eam et perficiat ut dicitur.
Ad decimum dicendum quod hereticus non habet habitum
fidei etiam si vnum solum articulum
discredat, et habitus enim infusus
unum actum ponit circa omnia fidei
et habitus hanc efficaciam habet ut per
ipsum intellectus fidei determinetur ne
contrariis fidei assentiat sicut et
castitas refrenat a contrariis
castitati. Hereticus autem aliquis
credit que naturali cognitione sunt,
non est ex aliquo habitu infuso
quia in habitu diligit enim omnia cre-
dibilia equaliter, sed est ex quadam
estimatione humana sicut et pagani
aliqua que de deo credunt.
Ad undecimum dicendum quod omnia manifesta per que
fides ad nos venit suspicionem
tanta prophetis et apostolis eos
credimus quod dominus eis testimonium
perhibuit miracula faciendo ut
dicitur Marci ultimo sermonem confirmante
sequentibus signis, successoribus autem
eorum non credimus nisi in quantum an-
nuntiant nobis ea que illi scriptis
reliquerunt. Ad duodecimum dicendum quod duplex
est difficultas quedam ex parte
ipsius operis et hec difficultas
opera admittit, alia est ex in-
dispositione et tandem nostri di-
minuit meritum et hanc aufert
habitus et non prima. Ad xiiij dicendum
quod potentie naturales sunt determinate ad
unum et non indiget habitu deter-
minante sicut voluntas que se habet ad oppo-
[sita].

Undecimo queritur utrum sit necessarium
explicite credere. Et videtur quod
sic, cum non est ponendum quo posito
sequitur inconueniens, sed si ponatur quod sit
necessarium ad salutem explicite
credere sequitur inconueniens, quia
sequeretur quod aliquis mittere in silua
ulterius nutritus qui non potest ex-
plicite ad de fide cognoscere
et tamen ad hoc deueniret ad dampnationem,
quod est inconueniens. Ergo non videtur quod sit necessarium
ad explicite credendum. Preterea dicitur
quod non est in potestate nostra tenere

Cz ad hc q explicite ad credal
indigemus auditu intiorem ut
expiori fides aut ex auditu
ut dr vo x audiens ei po
testate aliquam qd sit q loqt
t no e de neccitate salutis q ad
explicite credendu p i a q ste sub
tilissima no st rudibz trade
da sz nlla st subtilior at al
tera hiis q vom exorcidit qlia
st articli fidi q ot talia no st
ppls tradenda t no qb ten
saltem ad explicite ad cred
Co multi gentiles an dd adue
tu salvati st ut dr dyo9 y
ca at pard sp i at no pote
rat ad explicitu de redep
toe cognosce eciam ad eos pphe
no puenint g no crede expli
cite arti^los de redemptoe no
nc neccium ad saluz p mt ar
ticulos de redemptore vnge
de desc sunt ad infedeles sz de hc
arti^lis ohes dubitat s ggl
cu quesiunt tu es q venturus
es an aliu expectam ipe fuit de ma
ioribz qz mages maior ut dry
dr vt q n t maiores tenea
ad cognosce explicite arti^os
de redeptoe Sz qm iq sit de
neccitate salutis expli^te omia
crede code ex minus oia ad
fide ptinet g q vnacoz vnii
explicite crede eadem racoz
t omia p vng quisz te adu
tandu omia credes qui st q
fide sz hc facere no pot z explí
cite omia arti^los ggstat q
quos st erroris g no oz omia
explicite crede p sit mada
ta diguti i opandis ita ar
ticuli i credendis sz quilz
te scire omia madata deca
logi no em excusare si p g
racia coz ad quittet g t
quilz te omia arti^los expli
cite crede p sic deq e obm

fidi t cari sz n dz implicite
diligi deo g n ad t impli
cite credi de eo p hec iaq
gntucumqz simplex p dampnat
de omibz articlis fidei q n
cet n omia explicite crede
tenet t ecc qy p9 p hitg fide
eadz spei i omibz fidelibz
Sz aliq fideles ten ad oi
q st fidei explicite credendo
g oz omia ten ad hc p cred
informit suffi ad saluz si
crede implicite e crede in
formit qz fr eqit platu q te
fide mitit fides simpliciu
qui implicite credut hut fi
de informi g crede impli
cite no suffi ad saluz ^t so
dz q implicitu pcedit cet
i q q vno multa gtinent
explicitu at i q vnum q g p
i e t gsiderat t tu ssermu h
noia a corlibz ad spualia
vn qn aliq nlla ine gtic
i aliq vno dur ee i impli
cite sic q eclsie i pucipis lex
plicite at i aliq gtinet
tco actu gsistit vn e qui
cognoscit aliq puci^a vha
ht implicita cognitioz de
omibz gclonibz p ticulad
oru at actu gderes gsidat
dr ea explicite gg sce vn
explicite dicim^2 aliq crede
qn eis actu cogitat ad
hc eig implicite la qn adh
quig dat quig sit i pncipiis
vlibz ista cotinet sicut qui
credit fide ecce vdayeci h
gi implicite cred singla
g sub fide ecce gtinet Sa
i eq ad e i fide ad q omia
t omi tpe explicite cre
ten qdaz no st i ea q oi tpe
st explicite credenda sz no
ab omibz qdam ab oibz
sz no oi tpe qdam n ab oibz

Oppom

omni tempore. Quare enim oportet ad ex-
plicite credendum ab omni fideli
ex hoc apparet quia acceptio fidei
sit in nobis veluti quaedam perfectio
sicut acceptio disciplinae de hiis
quae sunt primo a magistro traduntur p-
que in scientia dirigi. Non posset
autem dirigi in actu aliqua consi-
derari. Unde oportet quod discipulus ad ac-
tualem considerationem accipiat
et sic oportet quod fidelis quibusdam ad ex-
plicite credat. Et hoc duo quae-
nimus tangit hic. Secundo dicit
et ad diversa credendum, quod est
unum quibus tenetur explicite credere
et omni tempore diversa et hic primo
de veteribus humanis. Non enim potest ve-
nire ab statu in quo explicite
cognoscat omnem illam scientiam
quam cognoscit in qua beatitudo con-
sistit, sed potest esse aliquis in statu
in quo explicite cognoscit ea quae sunt
in quod pertinent humano generi. Hic
statum ut erudimenta quaedam quibus
sed in fine dirigat. Et secundo hic
perfectam fidem quantum ad explicationem
sed hic perfectio non est omnium. Unde quosdam
in ecclesia constitutum ut quaedam aliis
proponantur ad eruditionem in fide
unde non tenentur omnes explicite
credere omnia quae sunt fidei, sed solum
illi qui eruditores fidei insti-
tuuntur, sicut sunt praelati et habentes
curam animarum vel in iustitia. Sic haec
competit tamen omnia fidei explicite
credere. Secundo autem est perfectio humani
generis in fide per successionem temporum
statuta et tota humana genera. Un-
de quantum ad successiones temporum cre-
vit in eis cognitionis augmentum
explicite. Ad temporibus quae perfectio status
humani generis et in tempore gratiae. Unde
in hoc tempore maiores omnia quae sunt
explicite fidei credere tenentur.
In temporibus praecedentibus et maiores

non tenebantur ad credendum omnia
explicite, praelati autem explicite
credebant per legem temporis et prophetae
quam ante. In statu autem primo
non tenebantur explicite crede-
re quae sunt de redemptore, quia ad-
huc necessitas redemptionis non
erat, implicite tamen hic crede-
bant in divina providentia, quam tunc sic
credebant diligentibus se provi-
surum omnibus necessariis ad sa-
lutem, sed ante peccatum post
fuit in maioribus explicita
fides de christo hic non autem a
minoribus post peccatum ad tempus
gratiae. Ante peccatum enim forte etiam
distinctio non fuisset ut quidam
per alios erudirentur de fide.
Et sic et post peccatum usque ad tempus
gratiae maiores tenebantur habere
fidem de redemptore explicite
minores vero implicite, vel in
fide patriarcharum et prophetarum
vel in divina providentia. Tempore vero gratiae
omnes maiores et minores de
christo et de redemptore tenentur
explicitam fidem habere. Non tamen
omnia credibilia circa christum vel
redemptorem minores explicite
credere tenentur, sed solum maiores.
Minores autem tenentur explicite
credere generales articulos ut
deum esse trinum et unum filium dei
esse incarnatum mortuum et re-
surrexisse et alia huiusmodi de
quibus ecclesia festa facit. Secundo probat Ad 10m
et dicit quod non sequitur inconveniens, po-
sito quod quibusdam tenentur ad expli-
cite credendum et subsilium nullum
habent aliud intueri. Haec ad
divinam providentiam pertinet ut cuilibet
provideat de necessariis ad salutem
dummodo ex parte eius non impediatur
si enim aliquis talis nutritus ductu

naturalis rationis sequitur in appetitu boni
et fugam mali certissime tenendum
quod deus cuilibet per internam inspirationem
revelaret ea que sunt ad credendum
necessaria, vel aliquem fidei predi-
catorem ad eum dirigeret, sicut
misit Petrum ad Cornelium
Act. x°. Ad xiij dicendum quod quamvis
non sit in potestate nostra cognoscere ea
que sunt fidei ex nobis ipsis, si tamen
nos fecerimus quod in nobis est ut
ductum naturalis rationis sequamur
deus non deficiet nobis ab eo
quod nobis est necessarium. Ad xiiij dicendum
quod ea que sunt fidei non proponuntur
simplicibus ut particulariter ex-
ponenda, sed quedam generali-
ter eis ea explicite credenda tamen
ut dominice. Ad xv dicendum quod genti-
les non procurabant ut instructores
divine fidei, unde quantumcumque essent
sapientes sapientia secularium
minores computandi sunt, et ideo
sufficiebat eis habere fidem de
redemptione implicite vel in
fide prophetarum vel in ipsa divina
providentia. Probabile tamen est multis
et gentibus ministerium redemptionis
nec ante adventum Christi gentilibus
fuisse revelatum sicut patet ex
sibillinis vaticiniis. Ad xvj
dicendum quod Iohannes Baptista quamvis suo
tempore inter maiores fuit compu-
tatus quia pro certo [illegible] fuit a
deo institutus, non tamen oporte-
bat quod explicite crederet omnia
que post ea patefacta sunt [illegible]
que revelata explicite
crederentur. Non enim suo tempore veri-
tatis cognitio ad suum complementum
pervenerat, quod precipue fuit post
adventum Spiritus Sancti. Et quidam tamen
dicunt quod Iohannes hec que sunt non
ex propria sua [illegible] sed ex parte discipulorum du-
bitabat de Christo, quidam autem

quando fuit quod dubitavit, sed potius
admirabatur humilitatem Christi. Et si [illegible]
[illegible] ad inferos descenderet.
Ad xvij dicendum quod non
[illegible] de omnibus que ad
fidem pertinent, quedam enim sunt
aliis obscuriora et quedam aliis
notiora. Ad hoc quod habet [illegible]
in fine ideo quosdam articulos
pre aliis oportet explicite credere.
Ad xviij dicendum quod licet quamvis credere
explicite omnes articulos pertinent
omnibus credentibus necessarium quia ex
habitu fidei [illegible] necesse
sentiat omnibus articulorum
quibus est solum implicite intentum
opponitur quod in solita
sufficienter habeat et assensum [illegible]
quousque instruatur per ecclesiam
dubia in fide determinare. Ad
xix dicendum quod mandata decalogi
sunt de hiis que naturalis ratio dictat
et ideo quilibet tenetur ea explicite
cognoscere, non est sic de [illegible]
[illegible] fidei qui sunt supra rationem.
Ad xx dicendum quod diligens non distinguit
per explicite et implicite in
[illegible] dilectio fidei [illegible] quod di-
lectio terminatur ad rem ipsam
que est ex [illegible] que particula-
[illegible] [illegible] terminatur
ad id quod est in apprehensione autem
que potest apprehendi ad [illegible] in
[illegible] in particulari [illegible] est [illegible]
et de fide et de caritate. Ad xxj
dicendum quod [illegible] qui [illegible]
de heresi non examinatur de omnibus
articulis, per [illegible] omnes ex-
plicite credendi sunt, quia tamen non
[illegible] [illegible] articulorum. Ad xxij dicendum quod
[illegible] [illegible] ex habitu fidei
explicite credendi quod aliis
sufficit implicite credere, sed per
[illegible] [illegible] qui potest
doctor fidei dicitur explicite [illegible]
ea que dicit [illegible] docere sed quod est

altoꝝ i officio · d̄ꝝ · ꝑfectorem si mag
h̄re de hijs q sc̄ fidei · Ad viij
d̄ꝫ q minores nō h̄nt fidem
implicitā · i fide aliquoꝝ hoīm
ꝑticuliꝝ · ꝫ i fide ecc̄e q nō
pt ee informis · z ꝑ u q nō
d̄r h̄re fide implicitā i fide
aliquoꝝ · h̄ c q̄ ꝯueniat imo
credendi forte ul informis
ꝫ ꝑꝑ ꝯcupiā i credito · d · 12
Quodecio qm̄ ut̄ vna sit
fides modernoꝝ z antiquoꝝ
et vi q ꝯ Scīa cū vlis dr̄
a scīa ꝑticuli · ꝫ antiq g
nō scībat ea que sc̄ fidei q
vl implicite credētes · mo
derni aut̄ ꝑticul̄ credētes
explicite · g nō ē eade fides
modernoꝝ z antiquoꝝ · ꝑ fides ē
de ꝯtingētib · ꝫ nō sc̄ eade
ꝯtingētia q nos credimus et
illi crediderūt · ut xp̄m nasci
turū z xp̄m natū · g nō ē eadē
fides modernoꝝ z antiquoꝝ · ꝑ de ter
minatū tp̄e i hijs q sc̄ fidei ē
de neccitate ad credendū · k ls
cū infidel reputat̄ e ꝑ h̄c
q credit xp̄m modū ūgisse
z ee ūctūꝝ · ꝫ i fide modernoꝝ et
antiquoꝝ sc̄ tp̄a variata · Nos
eni credimus de ꝑtito q ipi
credebāt de futuro · g nō ē
eade fides modernoꝝ z antiquoꝝ ·
Sz q ephe · x · vnus dn̄s vna
fides · Respō d̄m q h̄ ꝑ fino
tenendū vna ee fide moder
noꝝ et antiquoꝝ · alias nō
ess̄ vna ecc̄a · Ad h̄ aūt
sustinendū ꝯponūt q ꝯtin
gētia ee de ꝑtito q nos cre
dimus et de futuro q antiqui
crediderūt · ꝫ h̄ nō mīt ut
variat̄ ꝯtingētialib · ꝯponib
ꝑtib · eadē ꝯpō maneat ·
videlz z ꝯpōnes ꝑ aā accy
dūt nobis variari vn aliq
ꝯponūt q ꝯtingētia ꝑtita z fu
tura q nos credimus z illi credi
derūt ꝫ fides nō ē de ꝯtin
gētib ꝫ de veritate q omīb
ꝯtingētalia sūt diūsa · Dicūt
eni q h̄c ꝑpō ꝯuit fidei ut
credat · xp̄s ē ꝫ h̄ c ē q̄
accidit ut credat ea ee uel
fuisse · ꝫ h̄ z fl'm appet q
crede cū dicat assumpcō
pt ee uel de ꝯpōnē i q vn
z sūt uerū · vn cū dico credo
xp̄m nec oz mit̄ ꝯ aliq ꝯpon
et h̄c s aliq tp̄e q ea fc̄
adiūgit · i dimittedo et ꝯpo
ut dr̄ · 13° de ciuitat · sit · fc̄
Credo xp̄m nē · i credo xp̄m
ee ul fuisse ul futū ee ·
Certio d̄m q obiectū fidei pt
duplr̄ ꝯsiderari · ul s̄ ꝑpu ē
ꝯ decet · ul ē ꝑpē h̄t vonū obiē
z ab eo accip̄ h̄itus ultīz
ul unitatē ul sp̄ē · i ꝯsetute
Dicendū ē ꝑ q̄ si accipiat id
q ē obiectū fidei s q res cre
dita put ē ꝯ decētu sic ē
vna que refert̄ ad nos et
ad antiquos · et z° ex unitate
fidei unitatē recip̄ · Sic at
ꝯsider · s q ē i accip̄ mā
sic plurificat̄ ꝑ diūsa ꝯtin
gētia · h̄ ab h̄at diūsitate
nō diūsificat̄ fides · vn̄ pz
q fides oīb modis ē vna ·
Ad p̄m i° d̄m q scīa i vli z
ꝑticuli nō dīfferat scīa
susiqꝫ ad mo scīendi
nō at q̄ ad rē scītā a q
h̄itꝫ h̄t unitatē · Ad z̄ pz
Ad ꝫ d̄m q tp̄e
nō variat̄ s ꝑ ei res q diū
sū ordine ad nos ul illos · vnū
vn̄ cū tp̄e i q° xp̄c passꝫ fuit
ꝫ h̄ diūsos resꝫ ad aliqs dr̄
ꝑtitū ul futū rē tu ꝑcedētes
Questio ē ut sequentis
Quer̄ vtr̄ ē z supiorit in fidei · q · xv ·

q. j. a. xv.
Et primo queritur utrum intellectus et ratio
sint diverse potentie et videtur quod sic quia dicitur
li. de spiritu et anima cum ab inferioribus
ad superiora ascendendum est prius
occurrit nobis sensus deinde ymaginatio
ymaginatio postea ratio post ea intellectus
post ea intelligentia ubi summe
sapientia que est ipse deus sed ymagi
natio et sensus sunt diverse potentie et
ratio et intellectus sunt diverse. Preterea sicut dicitur contra gen
tiles quarto genitur ratio et ordo dei sub
tilia sed id quo homo convenit cum
plantis est quedam potentia anime vege
tativa distincta a ratione que est
propria hominis potentia in qua intellectus convenit cum
id quo convenit cum brutis scilicet
sensus est potentia ratio. Id quo convenit cum
angelo qui est ut homo non sit intellectus
est alia potentia a ratione que est propria hu
mani generis ut dicit Boecius in libro de
consolatione sicut sensus respectu
temporis terminatur ad sensum cotem
qui de eis iudicat. Ita et ratio
discursus terminatur ad intellectum ut
inducti fiant de hiis de quibus
ratio consulit sicut enim de hiis quo
sensus fert homo iudicat ut viam resolu
do ad principia devenit de quibus
est intellectus ratio cum ab iis iudicat
resolutoria nominatur ergo sicut
sensus communis est alia potentia a sensu proprio
ita intellectus a ratione. Preterea comprehendere
et iudicare est actus potentiarum diversarum
exigentibus ut patet sensus proprius
quorum sensus proprius comprehendit, communis
autem iudicat. Sed sicut dicit in libro
de spiritu et anima quod sensus percipit
ymaginatio reputat ingenium
format ingenium investigat
ratio iudicat memoria servat
intelligentia comprehendit ergo ratio et
intelligentia sunt diverse potentie. Preterea
perfectum quod omnibus modis simplex
ad actum compositum ista perfectum quod est

omnibus modis compositum ad actum
simpliciorem sed intellectus dicitur quia
omnibus modis simplex non habet
aliquem actum compositum sed sim
plicissimum ergo et ratio cum quia
posita est in quantum est collativa
non habet actum simplicem. Actus autem
intellectus est simplex quia enim intelligit
indivisibilia sicut dicitur in tertio de anima
ergo intellectus et ratio non sunt una po
tentia anime rationalis. Preterea tertio de anima
et philosophus ibidem per operationem cognoscitur
per aliquam similitudinem in ea
qua est ymago sicut Augustinus in libro de
trinitate per operationem cognoscitur
ratio et mens sunt intellectus quo sit
per potentie diversificantur per actus et actus
per obiecta sed obiecta rationis et intellectus
sunt maxime differentia. Ut enim
dicitur in libro de spiritu et anima anima percipit
corporis sensus ymaginatione corporum si
militudines ratione corporum naturas
intellectum spiritum creatum intelligentia
spiritum increatum maxime autem diffe
runt corporea a spiritu increato ergo
intellectus et ratio sunt diverse potentie. Preterea Boecius
dicit in v de consolatione ipsum hominem aliter
sensus aliter ymaginatio aliter ratio
aliter intelligentia intuetur. Sensus
enim figuram in subiecta materia con
stitutam ymaginatio vero solam sine
materia iudicat figuram. Ratio vero hanc
quoque transcendit speciem ipsam que
in singularibus est universali consideratione
perpendit. Intelligentia vero celsior
oculus existit supergressa namque
universitatis ambitum ipsam illam
simplicem formam pura mentis
acie intuetur. Sic ergo ymaginatio
est diversa potentia ex eo quod ymaginatio
considerat formam in materia. Sensus
in materia constituta intellectus quod con
siderat formam absolutam. Aliud est potentia
a ratione que considerat formam universalem
in particularibus existentem. Preterea quia dicit
tamen de consolatione unum cum ad intel-

idem q[uod] vo[lun]tas ad id q[uod] e[st] id
p[er] q[uod] gignit[ur] ad eternitate[m] t[em]p[or]is.
id p[er] punctum mediu[m] circul[us] sic a[utem] se
h[abe]t se h[abe]t mobile ad p[ri]ncipiu[m]
i[m]mobile stabile simpliciter sic co
stat q[uod] p[ri]mo a fato circul[us] a
centro t[em]p[us] ab et[er]nitate. g[ra]ntu ab
po ee p[ro]p[ri]u[m] d[icitu]r g[ra]n[t]o ee vo ab
intu[itu] sp[irit]u[s] d[icitu]r Boecii v de [con]sol[ati]o[n]e
h[ab]it[u]d[i]ne t[ame]n gra[n]de sit intel
ligere sola di[vin]a s[ed] id q[uo]d divi[n]u[m]
c[on]tinuatu[m] no[n] p[otes]t q[uo]d t[ame]n [con]cepi vna
de po[tenti]a g[ra]t[ia] no[n] e[st] vna po[tenti]a
ordine actu[m] e[st] ordo po[tenti]a[rum] s[ed] ac
tipe abs[olu]te ad q[uo]d p[ri]m[o] intellig[itur] ee
p[ro]p[ri]o q[ui]n [con]f[er]re q[uod] p[er]tinet ad vo[lun]t[atem]
vniv[er]s[aliter] e vo[lun]tate pot[entia] ut p[er]
ip[s]o g[ra]t[ia] no[n] e[st] eade[m] po[tenti]a v[er]o et
intellect[us] p[ro]p[ri]e [con]sid[er]are veni[ent]i[bus]
abs[olu]te et eternitate v[er]itatis q[uod]
[con]sid[er]at diu[er]sum [a]ut [h]ui[us]
ac[tu]s g[ra]t[ia] or[igina]li[ter] hu[m]a[n]a a[n]i[m]a duab[us] ee
po[tenti]is q[uarum] vna [con]f[er]t eternitatib[us]
abs[olu]te q[uod] e[st] intell[ectu]s a[lia] [et]t[er]nitatib[us]
t[empor]alib[us] q[uod] i[n]t[e]r ee vo[lun]tatis sp[irit]u[s] d[icitu]r
li. de sp[irit]u et a[n]i[m]a v[ero] e[st] mente
p[er] q[uam] bonu[m] [et] malu[m] q[uod]
disc[er]nit intellect[us] eligit d[icitu]r q[uod]
diligit q[uo]d ad affect[u]m p[er]tinet [et]
vni e[st] ad po[tenti]a q[uo]d i[n]tellig[itur] ge[n]er[a]t[i]o
s[ed] q[uod] e[st] aug[ustinus] d[icit] de tri[nitate] de e[st]
ubi d[icitu]r p[er]venit ad d[ivi]n[a]m ymagine[m]
i[n] homi[n]e q[uod] c[on]c[e]d[it] aliq[ui]d ...
tell[ectu]s. vel r[ati]o[n]e vel intellig[enti]a [et] q[uod]
aliud de a[n]i[m]a v[e]l a[n]i[m]al[is] intellect[us]
[per]so[n]ali dici p[otes]t q[uod] p[er]tinet ad i[n]t[ellectu]s
r[ati]o[n]e q[uo]d nob[is] notar[um] v[e]l a[n]i[m]a[rum]
ex quo intellig[itur] q[uod] vo[lun]t[a]s intellig[enti]a
accipiat p[ro] eod[em] p[otes]t s[upra] g[enesim]
li[bru]m [et] h[oc] ep[istul]e ...
renovami sp[irit]u me[n]tis v[est]re
intellig[entia]m hoi[min]i [con]f[er]t
ad ymagine[m] dei quo i[n] a[n]i[m]al[ibus]
aliis a[n]i[m]a[m] excellit id a[utem] e[st] r[ati]o v[e]l
me[n]s vel intellig[enti]a q[uod] ut p[atet]
p[er] aug[ustinum] d[icit] xii de tri[nitate] q[uod] ubi
s[ed] o[mn]i[b]us q[uod] no[n] sit nob[is] q[uo]d ...

sup[er]ior p[ar]te h[ic] ad vo[lun]t[atem] p[er]tinet
h[oc] e[st] id ad intel[lectu]m s[ed] p[ro]b[atur] i[n] li. de
a[n]i[m]a g[ra]t[ia] id v[er]o i[n]tell[ectu]s q[uo]d p[er] o[mn]ib[us] po[tenti]is
q[uod] [con]parat alia ad i[n]vic[em] c[on]c[e]d[it] q[uod]
op[er]at[ur] n[ecess]itas abs[olu]te [con]gnitio[n]e
vn[de] ph[ilosophu]s p[ro]bat i[n] ii[o] de a[n]i[m]a q[uod]
o[port]et i[n] nob[is] ee vna po[tenti]a q[uae] c[on]g-
nosc[er]at albu[m] [et] dulce p[er] h[oc] q[uod]
discernimus ea s[ed] sicut qui
discernit inter alia diu[er]sa c[on]pat
ea ad i[n]vice[m] ita q[ui] [con]fert
vna alt[er]i [con]pat[ur] g[ra]t[ia] o illius po[tenti]a
q[ua] c[on]fert s[ed] v[er]o o[mn]ib[us] e[st] abs[olu]te
ad c[on]gnoscendu[m] q[uod] p[atet] ad intel[lectu]m
p[er]tinet h[ab]it[u]s n[on] e[st] diu[er]s[e] pot[enti]e ... [et]
s[ed] h[ab]it[u]s p[otes]t ee quo [con]fi[r]m[atur]
[et] ad abs[olu]te acc[i]pi[mus] sicut
fides q[uae] abs[olu]te ad accipit
ingenitu[m] ip[s]i p[ri]ncipio[rum] intell[ectu]s ...
[con]s[tat] ... ing[eni]tu[m] p[ri]ncipi[i] i[n] sp[e]c[u]lo
c[on]clusio[n]e q[uod]da[m] ... de [con]su-
etudine q[ue]da[m] g[ra]t[ia] o eade[m] po[tenti]a e[st] q[ua] [con]fert
[et] ad abs[olu]te accipit. s[ed] ad d[ictu]m
q[uod] ad evide[n]tia[m] istius q[uod] mo[do]
investiga[n]do an[im]i[s] ... [et] vo[lun]t[ati]s
divid[i] ... sic[ut] e[st] q[uod] s[ecundu]m aug[ustinum] iii
de tri[nitate] [con]stit[uitur] ordo q[uo]d[am] int[er]
s[ubstanti]as corp[or]ales q[uod] q[uae]da[m] alias
sup[er]iores d[ic]u[n]t[ur] [et] ea[rum] regi[min]e
sic [et] q[uo]d[am] ordo i[n]t[er] s[ubstanti]as
sp[irit]uales sup[er]iores a[utem] [et] inferiores
corp[or]ales h[ab]ent d[iversit]at[em] q[uod] inferiora
corp[or]a su[n]t p[er]fectioni p[er] motu[m] [con]-
seq[ui] g[e]n[er]ationib[us] [et] alt[er]ationib[us]
[et] augme[n]ti ut p[atet] i[n] lapidib[us] [et]
pla[n]tis [et] aliis sup[er]iora a[utem] corp[or]a
su[n]t p[er]fectioni ee h[abe]nt q[uod] ad s[ubstanti]a[m]
... [et] q[uan]ti[tatem] [et] figura[m] abs[que]
om[n]i motu sic[ut] a[utem] corp[or]a p[er]fici
ut p[atet] i[n] sole [et] luna [et] stellis.
s[ed] ... a[utem] sp[irit]ual[ibus] i[n] g[ra]d[u] ...
... [con]sistit. vn[de] s[ed] q[uod] da[tur]
s[ubstanti]as sp[irit]uales sup[er]iores sine
aliq[uo] motu vel discursu statim
i[n] p[ri]ma [et] subita sui simp[lic]ia accip[iun]t
q[ua]s obtine[n]t ut sic e[st] i[n] angel[is]

Hoc aut[em] m[odo] intu[itum] deiforme h[ab]e-
dunt quedam n[on] s[ecundu]m inferiores q[ui]
ad cognitionem ueritatis p[er]transi-
tionem n[on] p[er]ueniunt s[ed] p[er] quendam motum
quo ab uno in aliud discurrunt
ut ex incognitis in cognitorum
noticiam p[er]ueniant. Ut e[nim] ip[s]e
humanarum a[n]i[m]arum inde co[n]
ipsi angeli intellectuales s[un]t
dicti. a[n]i[m]e u[er]o r[ati]onales. Int[ellectu]s e[nim]
simplicit[er] et absolute cognitionem
designare uid[e]t[ur]. Ex h[oc] e[nim] ab in-
telligendo d[icitu]r q[ui]a intus in ip[s]a ueri-
tate intuetur quodam[m]odo legit. Ra-
tio discursum quendam desig[nat] quo
ex uno in aliud cognoscendum p[er]tingit
uel p[er]uenit. Unde d[icit] Ysaac in l[ibr]o
de diffinitionibus q[uo]d r[ati]ocinatio
est cursus cause in causatum. Motus aut[em]
o[mn]is ab immobili p[ro]cedit ut
d[icit] Aug[ustinus] viii sup[er] Gen[esim] ad litt[eram]
et motus et finis est quies ut i[n]
v[iii] Phi[sicorum] d[icitu]r. Et motus comparat[ur] ad
quietem ut ad p[ri]ncipium et ut ad
t[er]minum. Ita r[ati]o comparat[ur] ad
intellectum ut motus ad quietem
et ut g[e]n[er]atio ad esse ut p[atet] ex auct[oritate]
Boecii in iiii de consolatione q[ui]a comparat[ur] ad
intellectum ut ad p[ri]ncipium et ut ad
t[er]minum. Ad p[ri]ncipium q[ui]dem q[ui]a n[on]
posset mens humana ex uno in aliud
discurrere nisi eius discursus ab
aliq[ua] simplici acceptione ueritatis
inciperet, q[ue] quidem acceptio est
intellectus p[ri]ncipiorum. Similit[er] [e]t[ia]m r[ati]onis
discursus ad aliquid certum p[er]ueniret
nisi fieret examinatio eius q[uo]d p[er]
discursum inuenit[ur] ad p[ri]ncipia p[ri]ma
in q[ue] r[ati]o resoluit. Ut sic intellectus
inueniat[ur] r[ati]onis p[ri]ncipium q[ua]ntum ad
uiam inueniendi t[er]minus q[ua]ntum
ad uiam iudicandi. Unde q[uam]uis
cognitio humane a[n]i[m]e p[ro]prie sit p[er]
uiam r[ati]onis est t[ame]n in ea p[ar]ticipatio
illius simplicis cognitionis que in
substantiis sup[er]ioribus est ex q[uo] et
intellectiuam uim h[ab]ere d[icitu]r.
Et hoc Ph[ilosophus] ul[tim]o Posteriorum, quedam ipsi uir-

tu[ti] de deo n[on] assignat diuinus. Quo-
niam sapientia ip[s]e finis p[ri]orum co-
niungit p[ri]ncipiis sequentium. Hoc e[nim] diu[in]a
q[uo]d inferior natura in suo summo at-
tingit ad aliq[ui]d infimum sup[er]io-
ris et h[oc] d[icit] quid ad nat[ur]am ang[e]loru[m]
et a[n]i[m]arum. Dionysius vii c[apitulo] de di-
uinis no[minibus] dicit ex ipsa s[cilicet] diuina sap[ientia]
intellectuales angelice
mentes uirtutes simplices et
bonas h[ab]ent intelligentias a diuisi-
bilibus aut sensibilibus aut a diffusis
congregantes diuina cognita
s[ed] uniformiter intelligibilia di-
uinorum intelligunt. Propt[er] ea sub-
iungit de a[n]i[m]abus ip[s]e u[er]o diuina
sapientia a[n]i[m]e r[ati]onales h[ab]ent diff-
fuse quidem et circulo circa existen[tium]
u[er]itatem circueuntes diuisibili
uarietate deficientes ab uni-
tis mentibus s[ed] p[er] conuolutionem
multorum ad unum e[t] di[g]ne
h[ab]ite intellectibus equalibus ang[e]lis
intelligentiis dignis. Ex p[re]missis p[atet]
q[uo]d d[icitu]r q[uo]d r[ati]o est superior intellectus
n[on] p[otes]t esse in [illegible] p[ro]fecto
s[ed] p[er] quandam t[ame]n p[ar]ticipationem
sicut in a[n]i[m]a p[re]dicta n[on] ex eo s[ed]
est aliq[ua] p[ar]ticipatio r[ati]onis in quibusdam
b[r]utis h[ab]ent quandam prudentiam
naturalem ut p[atet] i[n] p[ro]hemio Metha[physice].
Id aut[em] q[uo]d sic p[ar]ticipatur n[on] h[ab]e-
[tur] ut possessio sic ad perfectum sub-
iacens pot[enti]e h[ab]ent. Id sic d[icitu]r in i
Metha[physice] q[uo]d cognitio d[icitu]r diuina
et n[on] humana possessio. Unde ad id q[uo]d
h[oc] mo[do] h[ab]et n[on] deputatur aliq[ua]
pot[enti]a sicut in brutis n[on] d[icitu]r h[ab]e-
re aliq[ua]m q[ui] ad prudentie
p[ri]ncipia p[er]tinet s[ed] h[ab]ent instinctu[m]
quandam estimationem naturalem sic
i[n] homine est una pot[enti]a sp[ir]italis
qua simplici et absoluta absq[ue] discursu
cognoscit. Q[uo]d r[ati]o discurrit s[ed]
ueritatis acceptio intellectus p[er]
quendam h[ab]itum naturalem qui d[icitu]r
intellectus p[ri]ncipiorum. Non est in homine ui-

aliqua voce separatur que intellectus dicitur
ipsa vero intellectus dicitur eo quod participat
de intellectuali simplicitate
ex quo est perpetua et similiter ipsa
ratione. Unde ille de spiritu et
anima primus actus intellectus vocatur attri-
buitur. Id autem quod est visibus primum
positum ut visibus actus. Ubi dicitur quod
non est in aspectibus quo perspicimus
sed intuemur. Non tamen creato autem est
visibus inquisito dato quod quamquam
non nobis propter est et perfecte competit ad
simplicia accipere. Et quoniam con-
venit ad quod est et nobis non tunc est
alia potentia voce quod sic patet. Quod patet
Aug. 4. de naturalibus divinis
actus indicat potentiam duram
sunt. Tamen non putatur ipsa primum
refrusus est in corporibus non videri.
Et ipsa patet primum retinuerit et
retinuit sed hoc in haudiunt. Unde autem in
sicut ut hic imaginatio quietet
formas corporales in organis corporis
alia potentia est, qui recipit per
dictas formas per organum corporis
actus autem visibus quod est discretio
intellectus qui est simpliciter apprehe-
unitate comparatur ad iniunctum
ad genus ad certum motus ad que
est. Unde autem patet primum videtur
quiescit et moveri sibi in quibus
invenit. Quod per quam enim ad
quiescit in loco per eadem non
ad locum. Sed sic habent quiescens
et motum perfectum et imperfectum
igitur potentia distincte et vi-
rtutes accipientes non sunt diverse. Sed
una quam in quantum est perfecta perfecte
absolute cognoscit, in quantum vero
imperfecta discursu indiget,
unde vero perfecte accepta nullo
potest esse alia potentia ab intellectu in
nobis. Sed in eadem ipsa anima contraria
quod potentia anime consistit. Vero dicitur
conferunt formas indivisibiles

sicut vero perfecte dictam intellectus perceptibiles
ut dicitur quinquagesima ita de ana-
thomia hoc organum determinatur
sicut media cellula cerebri. Hec
ergo sine dubio alia potentia est ab
intellectu. Sed de hac ad presens non
intendimus. Quoniam secundum pro-est XXIII quod
liber de spiritu et anima non canonicus
tenetur nec credi debet esse Augustini.
Sustinendo tamen cum patet dici
quod auctor eius non intendit plura
distinguere potentias anime. Sed unde
diversos gradus quibus anima conscen-
dere perficitur ut prius scimus consciat
formas in materia per imaginationem
formas accumulans et sine materia
secundum conditionibus proprium. Et
ipsam formam concentram in ma-
teria sine individuali materia
ex qua ulterius consurgit ad
hoc ut intellectus in concipiendo cognitionem
aliquale de spiritibus creatis. Et
dicitur intelligentia cum quibus spirituales
substantias penitus sine materia existentes
cognoscit. Et ex hoc ulterius contu-
ringit in aliquam cognitionem ipsius
dei. Et sic dicitur intelligentia. Hec
quod perfecte actum intellectus nominat
corporis dicitur cognoscere. Propterea videtur
cum intellectus est sua intellectu
in summo. Item secundum articulo XXIII dicitur quod
sicut dicitur Boe. q. I. de consolatione
superior virtus amplectitur inferiorem,
inferior vero ad superiorem nullo modo
assurgit. Unde una superior
potentia id quod est inferioris non solum
autem plene in id quod est superioris
ratio una anime vocatur. Hec potentia
ad eam quod substantiam consistit intelligere
tantum non autem ad eam quod est
intellectuale. Neque quibus ipsam ex-
sistit. Item secundum articulo XXIII dicitur quod prius. Contra
cum omnia ista perspiciat sensibilibus
organis quia eam substantia sine una quam
nomine alias non habet unam
per se obiectum habent quem

obiectu eius ſſum ipſo ptige
sz i ſimpl'r actu pceptionis vo p
tingit ſicut ad ſuu ꝯtinetꝰ
ut ꝙ diſcurſiue vo ubi ſciat co
cludi ꝯuenit ergo qu i nobis ſit
alia po a vo ꝯceptiuis quibꝰ a
ꝑtibꝰ ꝯ ad xij dꝰ ꝙ iudicare
no ꝑnt vo ubi p q ab ītꝰ
diſtingui poſſit qz ī ītꝰ
indicatiua ee vij ꝯ ſtꝰ ſz
pptato iudiciu vo actu
ſuit ꝯ ꝯphēſio intelligē
ꝯgrandi ita i nobis ut qui
ſit p veꝯlonꝰ i pui ꝯ ſimpl'
ꝯ at iu tatis ꝯphēſio p int
ꝯ ad v dꝰ q ꝯ eorꝰ in oībꝰ
ſimpliciter tolle ꝯpone cā eſt
ſz ſimplicitas ꝯpoitibꝰ ſaluā
ē inde ꝯqt i ſimplicit no inueit
id q ē ꝯpoitum qm ē ꝯpoſ
ſit ergo ſimpliciter ꝯſ ht ꝯ ſapore
quiſte mixtionis ſz ꝯmixta
ꝯ hnt ea q ſt ſimplicium ee
ſz no inueſtorꝰ ſic caliditꝰ
frigiditas lenitꝰ qualitates i
corporibus mixtis ſt io i ītu
duto qui ē oīo ſimpliciter nulla
ꝯpo iuenit ſz vo uia qui
libꝰ ſit ꝯpoita eo ꝙ ꝯ ipa
ad deum ſimpliciter inueniet ſic
ꝯ ꝯ i ſua ymaginē ptialꝰ
actu ſimpliciter ē ī aliq actu
ꝯpoitu pluꝰ ꝯpoit ptꝰ ſꝯ
ꝯ put ꝯpoit pui i ordie
ad ꝯceptiōm vo ea po ī nob
ē q ꝯgnoſcit ſimpliciter ꝯ veru
quidē ꝯ q fort ꝯpones
ꝯ q vo ꝯ quorꝰ vnu ꝑpu
ē vo ibꝰ ꝯqꝰ ē vo ꝯ aliꝰ
put ē nlt ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ ꝯ
ꝯ ꝯ i ꝯ angeli cu p
ples ſpēs ꝯgnoſcat ſz i deo
ꝯ ſolu pꝯ quī ꝯſcēdo ꝯ ꝯ
ſila oīa intelli ē ſimpliciter
ē ꝯplexo ꝯ ad vj dꝰ q dia
quodā ꝯſcit ſe p ſe ipam

ꝯ ꝯ noſſe ꝯ ſe ꝯ noticia ſui ap
ſetiue ē quodā q ꝯſcit
ſe ꝯ intelli ꝯ put ꝯgnoſcē
ꝯgnitionē diſtinctꝰ ſui ip
tatꝰ de eo ꝯ phē ē augꝰ
loquitꝰ ꝯ vno ſe vo ad vij
dꝰ q diā obꝰ no pt pa
diuſificado q ē p actu
diā ubi ē obiecto ptu ē
io at vo ibꝰ obꝰ po na cor
q ꝑpu huāc ꝯgnitoibꝰ ut
aſſit ꝯ fātaſmata ꝯ tuꝰ ha
beat ꝯ ī nas ꝯ ſſibꝰ
ꝯmo ſigꝯ intuitiq ītꝰ
qui vo ꝯ q ꝯ ꝯ ꝯ vo ē
huās ꝯ ꝯ ꝯ ſit at
ulteꝰ aſſurgit ad ꝯſcend
ſpui ꝯ ꝯ magꝯ ꝯpet ē
ſz q ptiapat ad ꝯ ꝯ
ꝯ q ꝯ ꝯ ē ꝯ ꝯ ꝯ
ad viij dꝰ q hoc q mult int
ligiam ē vo ī ee d ſpēs ū
ꝯ ꝯ nabꝰ no ꝯ ꝯ ſz dꝰ
vo ī ē ī mult ee hō ꝯ
dꝰ q ꝯgnoſcit ſorꝰ ūcꝰ i
ptiularibꝰ q ꝯ ꝯgnit
ſpē ꝯſtitit ee forꝰ a ſſibꝰ
abſtratꝰ intelligidꝰ a
mult ee ſbāꝯ ſupiorꝰ q
intuitu forꝰ pont ꝯ ꝯ
apphēdut ē io mult q vo
ī ꝯ ptigat ad id q eſt
intelligit q ad uidēd
quidit ꝯ ꝯ ſbāꝯ
ſz infini ē ſz q ꝯgnitoibꝰ p
tigē no poſſum ꝯ at eu
ꝯ ꝯ ꝯ p glām ꝯ ꝯ
formes ad x dꝰ q pu
vo ē int ꝯ ſt ē diuiſi no ſt
vna po ſz ī ē quit de ci
putuꝯ ꝯ hō ꝯ ad x
dꝰ q vo ē ꝯ de actibꝰ
ſe diuſa ꝯ porꝰ ꝯtigit ꝯ
ꝯ ꝯ po ē ee diuſos actꝰ
quorꝰ vnꝯ ē alio porꝰ ſic
ꝯ ꝯ pꝯ actꝰ ē ī ꝯ ē q ꝯ

et formae diversas ponentes. Et
XV. Metaphysicae. quintumque congruit anima
secundum eandem potentiam habere tum principium
actionem humanam ut in magistro sententiarum et voluntatem
quod cognoscat entitatem in hominis
entitatem non absolute congruit ei
magis enim est superior ut ex
auctoritate inducta patet. Et XV
Metaphysicae quod diligentia diverse eligendum
tuitas attribuimus voluntati non quia
sint in ea tempore sed magistro sententiarum ex
inductis voluntatibus nos afficit in
diversitate informet et praeter hoc et modo
voluntatem distinguunt in irascibilem
et concupiscibilem quae ad agendum
inclinantur ut in dictis voluntatibus
ut passione quae est irascibilis et
concupiscibilis dicuntur et nos ex ei
voce affirmatione parte animae voluntatis
sic dicimus memoriae in sensitivo in
quantum est parte sensitiva non quod
sit eadem potentia. Articulus 2us

Videndo quaeritur utrum ratio superior
et inferior sint diversae potentiae
et videtur quod sic. Nam Augustinus XII
de Trinitate imago ei est in
superiori parte rationis non autem in
inferiori. Sed imago dei in anima consistit
in tribus potentiis. Ergo inferior
ratio non pertinet ad eandem potentiam
ut eadem cum superiori et inde
esse diverse potentiae. Item partes ad
totum dicuntur eodem modo aliquae quae
sunt partes quod sunt totum sed anima non
dicitur esse totum non potentiarum et diversae
partes sunt diversae potentiae sed ratio superior
et inferior nominantur ab Augustino
diversae portiones voluntatis. Ergo sunt
diversae potentiae. Item omne aeternum et
incorruptibile et omne temporale et mutabile
est contrariis ut patet per philosophum X
metaphysicae. sed partes animae quae diversi[s] sic
tificata a philosopho in VI ethicorum
differunt. videlicet rationativa a scientifica
et cognitiva a quo ratio superior

reduci nō pnt llo enī ſt eadē
pūci^a. corruptibliū ⁊ incor-
ruptibliū pōia ut p̄z i x° me-
tha^ce. g° eiuſd̄ poē aūt acti-
bui dūt. ⁊^c vō ſupior ⁊ inferior
ſt diuſe poē. ¶ p aug° d' i xij
de trin. p taq ad hoīb voz co-
currit. ſ. mi̅ij inferiore ſu-
petēta ſ'r d'o q̄ ſtō i nob ſ. voz
ſupiore ⁊ inferiore ⁊ eſſnalit̄
ſz eſſnalitab ē alia po ab in-
feriori vōe. g° ⁊ vō ſupior ab
inferiori ¶ vna po nō ſit pt p-
tacē ⁊ nō ptaē ſz quēz ptat
vō inferior ſupior ⁊ nō ptate
ut p̄z p aug° xij de trin. g° n
ſt vna po ¶ p diuſe pfcōes
ſt diuſōz pfctibliū cū pp̄ q
actꝰ requirat ppā pōm ſz hitꝰ
duc ſt pfcōes pōz. g° diuſi
hitꝰ ſut diuſaz pōz. ¶ ꝫ vō
ſupior deputat ſapie ſi aug°
inferior at ſcie q̄ ſut diuſi hitꝰ
g° vō ſupior ⁊ inferior ſt diuſe
poē ¶ p quē ſz pō pfici p ſuū
actū ſz diuſitas dōz actuū
inducit ut maiitat pōz diuer-
ſitatē. g° ⁊ ubicūqz tuenit
diuſitas actuū dz iudicari
diuſitas pōz ſz vō ſupior ⁊
inferior hūt diuſōs actꝰ q̄ p
officia gemina ut d' aug°
g° ſt diuſe poē ¶ p vō ſupior
⁊ inferior magꝰ dūt q̄ intꝰ
agēs ⁊ poſ cū ēē id intell'e
attendar actꝰ agētꝰ ⁊ poſſ
nō at actꝰ ſupioris ⁊ inferioris
roīs ſz ēē diuſant dñeiſt
ſz intꝰ agēs ⁊ poſſ ſt diuſe poē
g° ⁊ vō ſupior ⁊ inferior ¶ p o e q
deducit ab aliq̄ ē a^d ab i q
nlla rōs ē ſuiipig tāſz inferior
vō deducit a ſupiore ut dicit
aug° xij de trin. g° ē alia po
a ſupiori ¶ p intmō a ſe ipoſit
p^z i viij ph'e ſz vō ſupior nō
d

inferiore iniqꝰ dirigit ⁊ gubna-
ca. g° ſupior vō et inferior ſt
diuſe poē. ¶ ꝫ diuſe poē aū
ſt diuſe rōs ſz vō ſupior et
inferior nō ſt diuſe ¶ un d' aug°
i xij de trin. cū diſſerim⁹ de
nā mētꝭ huāe de vna q̄ſ ha-
re diſſerim⁹ quē ea i h^c duo
q̄ [illegible] moz animi q̄ p officia
geminant. g° ſupior ⁊ inferior
rō nō ſt diuſe poē. ¶ p quo
aliq̄ po ē imaterialior ⁊ ato
ad pl'a ſe extēdēt ptꝭ ſz vō ē
imaterialior quiſſq / ⁊ ad at
pō ſſitiua ſ. uiſi ⁊ eīna ſu-
incorrupti'lia ut ptūq ſz
celeſtia cōz ⁊ corrupti'lia
ſic h^c inferior a cuiug ſa ⁊ ead
pō rōis ē q eīna cōtēplat
⁊ tpalia diſpoit ¶ ad p^m dm
q ad euidēciam hoꝝ q'ibꝰ dic
pagnoſcēd ſ. quali poē aūt
diſtingunt ⁊ quo vō ſupior
⁊ inferior dūt ex q̄q duob
rōim potiz ēē notū q̄ ad
pub'utedīnq ¶ ē q
pōz diuſitas penes actꝰ
obia diſtinguit / quidā at
dut h^c nō eē ſic intelligēd
q actuū ⁊ obtoz diuſitas
ſit cā diuſit'l pōz ſz ſignū
ſolūmō quēdāno dūt q
diuſitas obōz ē ca diuſit
pōz i paſſiuis potētijs
nō at i actiuis ſz ſi diligēt ō-
ſiderent i utriſqz potētijs
tuenitur actꝰ ⁊ obāno ſolū
ēē ſig diuſi'te ſz ⁊ cām aliq̄.
Omne eī tq̄ ēē nō cū ppria
ne aliq̄ne h̄t moz ē declari
ex fine ad quē ordinat ſit
ſerra ēē hīq ⁊ q̄m ad form
⁊ ptūm ad nūm ut ſit gūb
ad finē ſuū qui eſt ſecare
omib at pō aīe ſiue actia
ſiue paſſiua ordiat ad actū

sicut ad finem ut patet 2° methaph. unaqueque potentia habet determinatum modum et speciem secundum quod potest esse conveniens ad talem actum et secundum hoc diversificatur potentia quod diversitas actuum diversa principia requirebat a quibus eliciuntur. Actus autem obiectum comparatur ad actum sicut terminus et causa movens. Actus autem specificantur a terminis ut patet in v. phisicorum. Oportet quod actus potentie ab alia distinguuntur. Non omnis diversitas obiectorum diversitatem actuum diversitatem inducit. Secundum obiectum diversitas duplex attendi potest. Uno modo secundum rationem materialem. Alio modo secundum rationem. Diversitas obiectorum secundum rationem materialem ut color et sapor secundum diversam rationem ut bonum verum. Unde autem potentie que sunt actus determinatorum organorum non possunt se extendere ultra suorum organorum dispositionem. Non autem potest esse organum corporale unum et idem omnibus naturalibus cognoscendis accommodatum. Oportet denotari quod potentie que sunt organis affixe esse quasi de naturalibus determinate sunt. Sicut naturalis corporalis. Corpore enim quod per organum corporeum operetur non potest se extendere ultra nisi corporalia. Sed non omnia corporalia conveniunt ad id quod ad unum conveniunt ad id quod diversa ratione diversificantur. Propter hoc etiam aptatur una potentia ratione alligata aliis corporibus sed quod quecumque habent sic imaginatio patet omnia corpora conveniunt in potentia quantitatis et figure et quantum non solum ad talia sed ad mathematica se extendit. Consequens quibus patet in aliis corporibus naturalibus ad que solum se extendit conveniunt nisi activitati et mutabilitati tenendam non potentia aptabatur hiis quoniam ratione diversificatur sed diversimode inmutant sicut est videre in colore et auditu et sonum et huiusmodi et propter hoc sensitiva cognitiva organo in operando duo requirant

consequuntur. Sed quod non potest creatura habere aliqua potentia respicientes que obiecto omnibus entibus sic communiter consequuntur creaturalitatem quod propter hoc comitantur diversas potestates diversa ratione obiectorum proportionabiliter conveniunt eorum que aptam potest huic vel illi nature. Alia non potest anime que non utitur organo corporeo in organo suis remaneat non determinata sed quodam infinita magnitudine in aliquibus et cognitiva se extendit ad obiectum que omnibus entibus unum que obiectum intellectus dicitur esse quod in omnibus communis entium unum et philosophus dicit quod intellectus est quo est omnia facere et quo est omnia fieri unum nunc propter hoc quod in potentia intellectiva distinguntur diverse potentie ad diversitates naturales obiectorum sed solum secundum rationem diversam obiecti prout sunt secundum rationem diversam in una et eadem re quia actus ille fertur et bonum et verum potentie que diversificatur intellectus non. In verum enim intellectus fertur intellectus quantum in forma tantum oportet eo quod intellectum intellectum esse in forma. Bonum autem fertur et finem unum et a philosopho in methaph. dicit verum esse in mente bonum et malum in rebus. Non forma sit intellectus et finis esse non autem eadem ratione finis et forma perficit et bonum et verum non habet eandem rationem obiecti sicut et esse intellectus agentis et passibilis intellectus distinguuntur. Non enim eadem ratione comparatur aliquod intelligitur est in actu et intelligitur est in potentia quod intelligitur agit et pati intellectibile enim actu est obiectum intellectus possibilis agentis quod in ipsum patet et expetit de potentia in actum intelligibile vero in potentia intelligibile intellectus agentis patet fit per intellectum agentem intelligibile actu. Sic et patet qualiter in potentia intellectiva potentie distinguuntur patet ratio superior hec non distinguuntur.

Sunt enim quedam nec aia ro alii
supiores quedam ro inferiores
et unde omne q intellectus intellegat
p modum intellectus sunt que
sunt si actum intus et aia
ro alii infior ipis rebus inte
racione quesit infra eiusdem
nec aie intus supior ipis
rebus cu ita rebus sepo no bliq
ee habeant qntu i seipis & ad
uicem rebus diversa habitudine ht
& ex hoc sortiat^r diversa offici
q ad eas diversas respicit
sicut carunitate et nam
absoluto & cotemplas sicut ut ab
cis ro in & qr exemplar opadi
accipiens supior ro nominat.
sed ro ad infiora qntu ul co
sulendo p cot eplom ul p ac
spicienda disponenda infior ro no
minat. Utrque at nas supior et
infior. sed quem ro intelligit
ab aia hu apphendi sinor
quid pnt e in alibus sepa infior
at pnt aia p actum aie demi
dat. Un pz q ro supior & infior
no noiat diversa pona^z una
eandem ad diversa dividi ex q pa
tat eld pri^o & q sit demi et i
que demete ymago trinitatis
dia attendi^z quid i potentiis
ut i radice ez coplecte i actibus
porz & sic dr ymago ad supior
& infiore ro in ptineat. ad 3^m
d. q pb aie no est poim distic
ta desit. sed aly pb poe accipit
spte obioz qui et nal qnti
dimisio attendi^z ut si ab posst
portat actu libe dicit poe
illi ptc hic qui no pt ptder
lo. cui tu sit eadem po spect s
hunc mo in supior & infior ro ib
porro divi s. r serviunt i pte
obiozq qm ro respicit
ad 3^m dici q scientifice & ro ra
tum & opinatum nost id q po

supior & infior & qr cc nas infi
res qs respicit ro infior pt
accipi in ctive rosideracoes q
scientificu ptinet. Ra phica
& mathematica no cent sci
bil & & supior ad actus hua
ex libo arbio depedentes pt
ph^c cotigentes quodam qntu
alias roi supiori no attribui
ptin q ce h^c cotigit & ro su
pior no ex toto supa^z a ro
hat onl opato scientifiou
& ro rina alu duplo quid po
st qr qntu ad ipam ro in
telligit distinguit. Cu eni
actus alicus pot no se extedit
ult in virtute sui obi ois op3
q no pt redultit eand ra
obi^p q sit altius pot q heat
obiu ro in sbu at intus equi
ut dr i 3° de aia & pp h^c acti
intus attendo qntu pt ex
di intus ex q q sit p hat ai
ffmo ipa pncia qgnita sunt
ex quis qgnitis intus ro in
puenit i qclo inn noticia
has pos q ipas cotlo cibus
quid nata e resolud phus
scientificu appellat. Et at
qdat qnqns e pole tale
solucom faceut pueniat
usq3 ad q quid e & h^c ppt rectitudine sui esse et cot
gentibus inqntu cotingey fu
it talia no cgnosci p q
quid e ex creat pp u obiu intus
sz p alium mo in. s p quida coi
tura de rebus illo de quis scia
certitudo hri no pt. Un ad h
aia po requirit & qr h po no pt
reduce rois inquisico3 usq
ad sum termi^m qr ad quicta
cosistit i ipa inquisicoe q
motu opion colli^b indui
de hijs q inquirit io qr a tuo

18 ne

ue op omib; po. ordinatm ul
opinatm ubi natm nominat.
s; vo superior et inferior distiguit
penes ipas sed nab; et io no sut di
uerse poe sic strictis sicut et opia
tur. ext. xiiij de t. q. sicut dominice
i qoe de m. mete ymago et nite
attendit quid; i potentijs sic i
radice s; i copletiui actib; pore
et sic h de ymago ad superiore
et no ad inferiore pte ptinet
ext. xij de t. q. ob hoc strictis sic et
ordinati st alta gnie q. ad
spm gra q. cognoscit. ex ps vo s; diui
sam gnie cognoscit; s; eterne
reb; et tpalib; st diuse gnie te
no at quatu ad vom cognosci
si qua oz similitu attedi uic
poiu et obiu. ext. bij de t. q. vi
cotepti le et bonu opa le ad di
uitas pos ptinet. s; ad int tu et
no te s; penes h no distiguit
vo superior et inferior cu utraq;
possit ee et speculatiua et actiua
quis voc diu ps oz ut ex dcs
p; ext. vij de t. q. quid q. i se multa
cotinet ut phet eo vnu cu
alio multa cotinete si oade
multa cotineat ab utroq;
sic hic actiu. et h eo gregata
lapidu sit vnu et ide et p h ut
mo vo superior et infior sut
vna po q. uis utq; quodam
pl s pos cotineat eas h at
utq; cotinet. No at diui i
vae superio ee pl s poe q. i
pl s poc ipa vo is po diuidat.
s; h q. uos ab int ligi cophendit.
no q. sunt vna po s; q. ex app
hensio e m t q. uas mo. ext. viij
de t. q. i ptessitina e aq po
vna diuisa h in b; offi. sic vna
gma cotinq offerq e q s uac
eaq accepta st a ssibi tutu
me tu uitae cutu sit q. quid e

uma ligr tanto ad pla se posset
extedere vna poin ut p h et
hic pla officia ipte ut na
no at i ssitu ma. ext. ix de t. q.
quis eterni et tpali no redu
car ad eam ptia pria tu
cognico eternit et tpalib; ad ea
ptiai reduci cu sit vna vom
intelli utriq; ab intellcte
copheundat. ext. x de t. q. sic ad
vnam h uam ptinet et uir et mlt
ut quos eat tarle quigitu
no at spes sibi ita ad ui superioib;
vois ptinet infiore ep in lo
no ssi ualitab; t q uis sp e but
d e augg ue de tri. ext. xi de t.
q. e supra ar sit actu quida
p elo q uiedo no e vois neq;
superior e uz inferior e s; h ois
s hac ul illam e ui gene si
vna po ad diuisa opa quis
vna h itudine sit petu s alia
no sic cu pl s h it q sunt vna po
cotingit p ea e h actu vni q b q.
et no h actu alt i q ut s t q s t
gmaticq et geometra va de
lineis cuncti et soloecism
faciedo. ext. xij de t. q. q. in p
fecto coplet p sti li s t o nie q
capacitate impglee vni q
p s oi t ee pl s p sti t oe s t eo s
ordine et io no p t ee q. ma
pficia sit duab; formis
sbalib; q; vna mano pt ee
capax nisi vni q s; e gat e de
actualib; formis q uo pfici
ut sua sba s; sua pom. Ton
pgle e pla accntia ee vni q
psti et io pl s h it q ee vni q
poe e pgle tu h it q sunt acti
detalib; pf ic oes pore s superue
niut cu si coplet a poe vom.
ext. xiij de t. q. sic quicquid i vo
de rnalib; d e diuisitab actu
quiq; indicat diuisite pore
o uq; cum moib; i actib; aut

diuersitas in mouendo per modum for-
titudinis et debilitatis sicut appa-
ret circa dicta sic in velocitate et
tarditate sic tempore mouendi
sufficit ut proportionem ut quiescere et
mouere ab superatione ad con-
traria eorum que sunt ut sentire al-
bum et nigrum secundo quantum ad actus e-
diuersorum generum ut apprehendere vel
mouere vel sentire sonum et
colorem. Diuersitas ergo prima et secunda
motiuorum diuersitatem potentie non indicat
quia sic oporteret tot esse potentias quot
distinctas quot gradus forti-
tudinis et debilitatis vel velocitatis vel
tarditatis inueniuntur in actibus. Sed
tertia diuersitas et quarta motiuorum
tantum eorum potentie sit comparari ad
utrasque oppositionem sola autem diuersi-
tas quartum motiuorum indicat diuersi-
tatem potentiarum dicitur actus qui e-
diuersorum generum vel obiectorum ut
et sic diuersitas actuum rationis
superioris et inferioris diuersitatem po-
tentie non indicat. Ad primum dicendum quod
multi actus et potentie plus differunt quod
ratio superior et inferior cum utrique
agentes et potentie diuersa obiecta formaliter
respiciant et si non materialiter
respiciunt enim diuersa rationis obi-
ecta in quibus utraque circa eadem
intelligibili possit inueniri. Primo intel-
lectus cipit esse potentia intellectiua post potentia
intellectiua in actu. Sed ratio superior et
inferior respiciunt diuersa obiecta
materialiter non formaliter cum respiciat
diuersas naturas sed una ratione obi-
ecti ut ex dictis patet. Diuersitas autem
formalis maior est quam materi-
alis. Verum non secundum. Ad xv dicendum quod
inferior ratio dicitur a superiori deduci
ratione eorum que attendit inferior
ratio que deducuntur ab hiis que
superior attendit rationibus eternis et inferioribus
a superioribus deducuntur. Primum vel
perficit ratio superior et inferior

esse potentia sicut videmus quod in eodem
considerantur est principium subalternan-
tis scientie et principia subalternate
inde sed ab illis deducantur. Ad de-
cimum sextum dicendum quod propter tanto dicitur ratio superior et
inferiorem mouere quia rationes infe-
riores regula de est superiore
sicut et subalternata scientia a
subalternante regulatur.

Tercio queritur utrum rationi superiori
vel inferiori possit esse peccatum
et quod non videtur quia dicit philosophus quod in eternis
perpetuis idem est esse et posse
mentum ut habetur ergo tertio
quod est susceptiuum alicuius perfectionis
si sit susceptiuum defectus non posset
esse in eo defectus non opponitur illi
perfectioni quod gratiorem est susceptiua
tamen sed Augustinus xii de trinitate
perfectio rationis superioris est sapientia
et inferioris scientia. Igitur eis non po-
terit esse peccatum. Non est scientia vel
ignorantia. Contra est Augustinus
peccatum est tamen in ratione est a sapientia
bonorum, tamen est susceptiuum
quia gratia sic non potest
sed omne peccatum hominis est quia non
malitia hominis est quia vere
ut dicit Dyonisius 4 ca. de diuinis nominibus.
Preterea non contingit aliquem
mittere non potest alicui potentie at-
tribuique ad illam
extendit. Sed vero superior habet
iudicare eternas delecta-
bilia carnis ergo peccatum quod
delectabilia carnis committi-
tur non rationi superiori attribui de-
bet. Dicitur autem Augustinus quod consensus
actus rationis superioris attribuitur
preterea non vincitur ab infe-
riori sed ratio est fortissima
quod non mouetur igitur non potest re-
cipi concupiscentie ad hoc
peccatum consentit et demum sed
initium actuum rationis consistit quod

phs phm cotingit practe nosci
ex passioe sz & ex electioe q̄ a
electioe actu voib cosistit cu
sequat cosiliu ut dr iij ethi
g. tc p vom digni i specu
labilib3 & opabilib3 sz i spe
culatiuis cotingit ee pecami
vom g° tc ꝑ° ds vi phisicoꝝ
vij de aīa peccam quia3 ei su
pioi vo qui3 qz i inferiori ad cog
nitiōez duo cognoscere s. qb
act9 possit voi attribui ist
itu quib superiori & qb inferiori
Ecia9 ei9 qz sicut ē duplex ap
phensiua s. inferior q ē sitiua
& superior q ē intellectiua uel rōl
ita duplex ē appetitiua sz
inferior q uocat sensualitas q
diuiditur i irascibilē & concupiscibilē
& superior q noiat uolūtas h9 at
due appetitiue ad suas apphe
siuas quantū ad ad sr se hnt
& quantū ad ad dissimile sicut
quantū ad h ꝯuenit ap
petitu pt ee ab motū ꝑcete
aliqua apphensioe appetibile ei
nō mouet appetitū uel superiore
uel inferiore ñ apphensū uel ab
intellectu uel a fantasmate uel a
sensu dissilr at quantū ad hoc q
appetitu inferiori ē q̄dā natalis
inclinatio qua quodāmodo naliter
cogit appetere quod i appetibile e re
datum sz superior appetitus nō deter
minat ad alterum qz superior appe
titus liber ē nō at inferior et
inde ē q motus inferioris appe
titus nō ē attribui pōt apphe
sine qz cū illius motus nō ē ex
apphensiōe sz ex inclina appe
titus sz motus appetitus superioris
attribuit sue apphensiue s.
rōni qz superior appetitus inclī
natio ut idē ex iudicio rōis
ra ex inde ē q ūnes motas
distiguunt p volūtas cōcupisci ê ēo

cupiscibilis i ptē superiori uocantes
qz apphensione est eius inferiore
no qz appetitus ē. ic ꝑ3 q ab
actus attribuit voi dupl ꝑ°
q ē inmet equiparari ab ipa
roe elicitus sic ꝯsentire de age
dis uel scibilibus. Alio q ē e
mēte nō tñ q ꝑ eq iudicium sic
at motus appetitus qsē iudiciu
rōis voi attribuit ita motus
appetitus qui ē deliberac̄ ꝯsiare
roni attribuit superiori ut
potencia ad deliberat de agendis ·
ex h q ad ē deo acceptum
uel lege diuina preceptum uel ag
hung i inferior no rōis ē qu
motus appetitus ꝯse inferior
rōis iudicium ut cū delibac
de agendis ꝑ rōs inferiores
ut pote cosiderando turpitudinē
actus d ignitē rōis hominis of
fensā & h9 huius at due co
siderationes ordinate sunt sic finis
omnis phm vij ethi i opabilib3
rōis principij tzi speculatiuis
at scij3 nō pficit iudicium rōis
nisi quando resoluitur rōes i p̄a
principij. Similr i opabilib3 pfa
uiq̄ quando fiet reductio ad ultimū
finē et tunc eīn solū rō ultima
sentenciā de opando dabit
& h sentētia ē ꝯsensus i opere inde
ē q ꝯsensus i actu attribuit
rōi superiori q fine ultimo respi
sz delectatio siue delectationis
placitū siue ꝯsensus attribuit
lib augg rōi inferiori q tc
peccat ab i actu ꝯsentiendo
& pccm i rōe superiori quiᵈ
ꝑ sola delectatione cū aliq de
liberatione dr ee peccatum i inferiori
rōe pp h q h9 inferiorib3 dispo
nentib3 intēte insistit sic at
dr ee peccatum superiori rōe & i
inferiori in q̄ī motus appetitiue

rationi attribuitur sed considerando ac-
tum proprium rationis dicitur esse peccatum su-
perioris vel inferioris rationis quia sive
superioris vel inferioris propria tollere
Ad 1m decipi. Ad quartum dicendum quod sicut philosophus
3o de anima dicit sensus qui proprius sensibilibus
numquam decipitur circa sensibilia
sed quia et per accidens decipi potest
circa multa circa proprium sensibilem sic quamquam
numquam decipitur nisi forte per
accidens circa propria principia que
statim motibus terminis cognoscuntur
sed decipitur in consentiendo et applican-
do principia communia ad particularia conclusiones.
Conclusio sic contingit rationem sua
virtute perducere ea esse peccatum.
Ad 2m dicendum quod sapientia et scientia per se
opponuntur stultitie et ignorantie
sed quodam inducunt omnia alia
peccata inquantum regitur sapientia
et scientia quibus opere requiritur.
Per peccatum deprivatur ratio et sic ma-
lum est ignorantia. Ad 3m dicendum quod
peccatum dicitur esse in non tantum sicut in
subiecto sed sicut in causa quia ad peccatum requiritur
consensus voluntatis dicatur quod anno-
tatur rationi et attribuitur rationi
dicitur. Ad 4m dicendum quod peccatum hominis
dicitur esse inquantum voluntas contra rationem
rectam et quod peccatum esse non potest. Ad
5m dicendum quod ratio superior fertur in
rationes eternas directe sicut in propria
obiecta sed ab eis quodam reflex-
tur ad temporalia et caduca que sunt
ex alia ratione terminus de hoc quod pa-
rum inducat et eum quod iudicium
partis esse aliquid minuere rationi
superiori attribuitur. Ad 6m dicendum
quod similem rationem sortes faciebat
unde volebat quod nullus sciente
contingit peccare quia scientia sit
fortior et passione vinci.
Ad quod vero philosophus 7 ethicorum distinguendo
scientiam universalem et particularem et
scientiam in habitu et in actu in habitu
scientiam distinguit philosophus quod habitus

pot esse solutus et ligatus ut in ebriis
acutis contingit et aliquis huius
scientiam universalem actu particularem
et quod non operatur nisi habet scientiam
in habitu ligatum per concupiscentiam vel
passionem et iudicium rationis
particularis vel oppositum non posset
informari per universalem scientiam et
ita contingit eundem rationem in
electione et tali electione omnis
malus est ignorans quia tunc
habet in universali scientiam et per hoc et
modo ratio ad peccatum deducitur
inquantum per concupiscentiam ligatur.
Quarto queritur utrum delectatio
morosa per consensum in delectationem
in inferiori parte rationis consensus
sine consensu operis sit mortale pecca-
tum quod non videtur enim dicit Augustinus in
enchiridion tunsio pectoris et
oratio dominica sufficit veniale quod mor-
tale deputatur sed consensus in de-
lectationem sine consensu in opus mor-
tale peccata computatur quod quis remedium
adhibere per predictis tunsionem
et orationem dominicam. Dicit enim Augustinus
12 de trinitate sane cum sola
cogitatione mens oblectatur illi-
citis non quidem decernens esse fa-
cienda tenens tamen et volens
libenter quod statim ut attigerunt
animum respui debuerunt nec
esse peccatum sed longe minus quam si
opere statuatur implendum et ideo
de talibus quoque cogitationibus ve-
nia petenda est pectusque tundendum
et dicendum dimitte nobis debita
nostra ergo consensus in delectatione
praedicta non est peccatum mortale.
Praeterea consensus in veniale peccatum
veniale est sic consensus in mortale mor-
tale est sed delectatio peccatum veniale
ergo et consensus in eam veniale est.
Praeterea in actu fornicationis duo
inveniuntur scilicet quod malus inducatur per
suggestionem delectationis que

absorbebit vorax ignis, non autem ex
actu provenientibus sed meditatione delectatio plus
et alia hujusmodi quae consequuntur nisi con-
cubitus legem matrimonii ordinaverit. Non autem potest dici quod hujusmodi fornicatio
sit peccatum mortale vel quod delecta-
tio quae delectationibus vehementia in-
venitur in actu matrimonii quae non est
peccatum ergo non est peccatum mortale
nisi propter nocumentum quod ex actu
provenit; ergo ille qui consentit in de-
lectatione fornicationis non incurrit
actum non ex hoc quod fornicatio
ex parte illa qua est peccatum mortale.
Ergo etc. Item non cujuslibet peccatum ho-
micidium quia non fornicatur, sed qui
cogitat de homicidio et delecta-
tur et consentit in delectationem non peccat
mortaliter. Alias omnes qui delec-
tantur in historiis bellorum au-
diendis et habent delectationem consenti-
rent peccarent mortaliter quod non videtur
probabile. Ergo nec consensus in delectatione
fornicationis est peccatum mortale.
Item cum veniale et mortale quasi
infinitum distent quod ex distantia
pene comprobatur, veniale non
potest fieri mortale; sed delectatio quae in
sola consistit cogitatione est venialis
ergo consensu adveniente non potest fieri
mortalis. Item ratio peccati mortalis in aver-
sione a deo consistit. Sed aversio a
deo non est in inferiori ratione sed superiori
cujus est converti. Opposita enim sunt
circa idem; ergo peccatum inferioris videtur esse
non potest; sed consensus in delectatione ab an-
te pertinet ad inferiorem ergo etc. Contra est quod dicit
Augustinus libro primo contra Manichaeos. Si
cupiditas mota fuerit jam
quasi mulieri persuasum est, aliquando vir
vero et commota cupiditate refrenat
atque compescit, quod cum fit non labi-
mur in peccatum, ex quo monet accipi quod in
spirituali conjugio nos intimo [illegible] si
mulier peccat et vir non, non est peccatum;
sed qui consentit in delectationem et non in
actum mulier peccat et vir non, ut dicit

Augustinus xii de trinitate, quare etc. Respondeo dicendum quod
sicut delectatio et bonitas et
malitia consequuntur operationem quia cum
sit duplex actus exterior fornicationis
qui consistit in motu corporali
aliquis est ab interiori sicut cogitatio
ergo et delectatio quae consequitur utrumque
[illegible] alia est delectatio quae consequitur
exteriorem actum et interiorem ex
quo sumitur esse peccatum mortale
sicut et actus exterior, ergo non delectatio
interior est de genere peccati mortalis
ergo non quod consequitur talem delectationem
non sit peccatum mortale, quod solum
non est peccatum mortale quod lege divina
prohibetur ut patet per diffinitionem peccati
ab Augustino datam quod peccatum est
dictum vel factum [illegible]. Sed non tantum in
lege prohibetur consensus in delectationem
ergo etc. Item judicium non est
de consensu interpretato et expresso
sed consensus interpretativus non est
peccatum mortale, quod peccatum non transit
vere in aliquem pro [illegible] per actum
illius. Postea interpretatio autem
consensus non est ab actu voluntatis quo
dicitur consentire, sed sola negligentia
reprimendi illicitos motus, ergo
consensus interpretativus delectationis non
est peccatum mortale. Ergo nec similiter con-
sensus expressus. Item ex hoc est aliquid
peccatum mortale quod est contra
praeceptum divinum, aliter non con-
temptu legis transgressio
praecepti peccatum quo avertitur
a deo. Sed ratio inferior non avertit
rationem praecepti divini. Hoc enim est officium
rationis superioris quae consulit rationes
eternas. Ergo in inferiori ratione peccatum
mortale esse non potest. Item in potentia
sunt duo gustus et auditus ad
gustum et auditus [illegible]. Hoc enim ipso
quod ab ad unum conjunguntur
ab alio autem [illegible], sed [illegible] quod consentit
in delectatione et non in actu non plene
conjungitur ad bonum quam delectat quod completiva
motum actu consistit, ergo non [illegible]

completa aut solo titan peccatum mor
le sicut dicit glosa peccato sane.
De quo prior est ad nisi sequendum quam ad
puniendum. Et si ab immediata ratione
dimorari propter delectare et
in tale delectationem consentit dum
modo non proponit opere implere non
incurrit peccatum mortale quod non pecca
sit delectationi peccati consentiat
dummodo non statuat opere imple-
re et infidelis peccat ab omnibus multis
cum operatur quia multum non est sine non est
quod cordis sui pietatem non habent
dicit augustinus quod in infidelis peccant omnibus
suis. Et etiam non potest peccato
opp Cum nunquam damnatur nisi pro peccato
mortali sed homo damnabitur pro consensu
in delectationem. Unde augustinus xij de
trinitate quod homo dampnabitur nisi
sine nostri operandi sed etiam animo
lum talibus oblectandis
solius cogitationibus sentiunt esse
peccatum per meditationes gravem
remittatur ergo consensus delectationi
est peccatum mortale. Pro delectatio
aliquis operationibus et ipsa operatio ad idem
genus peccati reducta est et opera-
tur ad delectationem in eis ad eandem
virtute est iustitie et operari
iniusta et delectari de iniustis operibus
ut patet in j ethicorum sed ipse actus for-
nicationis est ignis peccatum mortale
ergo et delectatio in cogitatione de
fornicatione ergo etc. Item si
non esset infidelis peccatum mortale
esse non possent gentiles qui non
delectabant de actibus nisi solo
infideles vel reus mortale non potest
tasset fornicando quod patet esse falsum
ergo in infideli vel non potest com-
200 tatur. Respondeo dicendum quod eadem quo est de
delectatione morosa utrum sit peccatum
mortale et quantum est de consensu
in delectationem. Dubitatio enim de
delectatione morosa esse non potest an
sit peccatum mortale. Et dicitur esse
morosa a mora temporis et tunc
quod plurimitas temporis non potest dare

actui vel operi peccati mortalis ad a-
niuenireat cum non sit cum fiat
in infinitum aggravans sed hoc vi-
dubitabile utrum delectatio quod dicitur
morosa ex consensu superveniente
peccatum mortale sit. Circa hoc autem
divisi de aliqui opinati sunt
aliquando circa quod dixerunt quod non est
peccatum mortale sed veniale quod
quibusdam opinio debet augustinus graviter
visi quia ex tali consensu dampnationem
homo incurrit ut patet ex verbis eius
inductis. Istis autem opinioni contradicit
quibus opinio modernorum cum ex
consensu in tale delectationem homo
peccatum incurrit precipue ut dicitur
sit. Non alteri opinio magis vi-
detur esse assentiendum quod post tale consensu
est peccatum mortale et quod opinionis
in dictis huius accipi potest. Sciendum
namque quod sicut ad exteriores for-
nicationis actum secundum suam de-
lectationem consentitur ita ad actum co-
gitationis secundum suam delectationem
cogitationis
interiorem. Et ad cognitionem duplex
delectatio vero. Una quidem ex parte
ipsius cogitationis. Alia autem
ex parte ipsius cogitatum delecta-
mur enim quandoque in cogitationem propter
ipsam cogitationem ex quo non
acquirimus quandam cognitionem de factu
aliquo quod cognitionem nobis displi-
ceat. Sicut ab iustis cogitatur
de peccatis decens disputando
et defendo sicut in ut utrisque
cogitationibus delectantur. Sed tunc
propter ipsa cogitata delectantur propter
quod ipsa vel cogitata affectum
movent et allicit et hec quo
dum cogitationes et quidam
actibus manifeste dividuntur et apte
distinguuntur. Sed circa distinctionem
in cognitione de peccatis carnis
magis latet eo quod propter corruptionem
concupiscentie ad cogitationem tali
concupiscentie instati sicut motus in
concupiscentie ex ipsis concupiscibilibus
catus

Delectacio ī i que ꝯgnitōm se͛
ex pte ipius ꝯgnitōis oīo dō a
ꝯsensū reducit qm̄ delectacō
exterioris actus vl' cogitacōis
qualiūcūqꝫ malorum cogitatoz
sequat͛ ul' penitus nō ē pccm
Scda delectacō ut cum quis
cogitacōe ī ꝯgnitōe neri
ul' sisit ibi aliq̄ mmoḋancia
cōtinebit͛ sub pcco curiositatis
Sꝫ ī cogitacō ꝯsistit cogitatoz
ex pte rei cogitate ī q᷑ ꝯs
coincidit cū delectacōe exterioris
actus vt eciā dictū ē ī xx iuncta
Delectacio p se ī actu ꝯsistit
Sꝫ spebꝫ 7 mono ꝑꝑ͛ actu delec
tabilia se[...] vn̄ ꝯstat q᷑ tal' de
lectacō sꝫ gn̄o suū inordiata ē
eadē inordinacōe qua est
inordinata delectacō exterior
Dato g° q᷑ delectacō exterior
sit pccm mortale tunc 7 interior
delectacō ī se 7 absolute ꝯsidera
ta de gn̄e pcti ē, quicūqꝫ
at vō se subiicit pcco mortali
p approbacōm tunc ē pccm mor
tale exclusa tamē a voluntate do cū
ipa subiicit͛ iniquitati h approbōm
tunc at se subiicit huic delecta
tōi p vsē qm̄ ea ꝯsentit 7
hoc est prima subiectō q̄ ei se subicit
7 ex hac subiectōe ꝯseq͛ quoqꝫ
ut ipm̄ actū inordiatū eli
gat ꝑꝑ͛ hanc delectacōm ꝑsequ
ꝯsequendam quanto ī plures
inordinacōes tendit ad hoc
q᷑ delectacōm ꝯseq̄t͛ tanto
magis ī pcco ꝓgreditur to cig
tū istius ꝓgressus pa vadit
eit ī ꝯsensus delectacōis accep
tavit vn̄ ibi pccm̄ mortale
inchoat͛ [...] semp͛ ꝯcedig
ꝯsensū ī delectacōm forte
ul' alterius mortalis ē pccm mor
tale ex quo 7 se͛ q[...] hō agit
de ꝯsensu vel delectacōis ad hoc
ut huius delectacōm mutat

ul' teneat sicut sunt turpes
actus ut libidinosa osculā
ut ad huius totū ē mortale
pccm Ad[...] 2 dist q᷑ sicut
huius dicit ī enchiridio Dilecta
cōa hus nō solū ad delenda
pcta uenialia valet sꝫ 7 ad
remissionem mortalium quāuis nō
ita sufficiat ad delectōm
mortalium sicut uenialium Ad xxiiii
dist q᷑ delectacōi quecunque
cogitacōm de fornicacōe
ex pte cogitati ē mortale
sicut ꝯgruus sꝫ p actus tunc ē
ueniale pccm ingruens pūct
assensum delectabilem q° pficit͛
vō pccm mortale sine quo 7 si
tor[...] inquinare p uiolencia
nō eēt pccm mortale q͛ nō
pt inquinacōm inquinacōe
pcti sine ꝯsensu mentis ut dicit
Lucia 7 ideo qm̄ ꝯsensus admixt
vermo p dom actus 7 fit
pccm mortale sit 7 accidit ī
hac q̄ p uiolenciā corrupet͛ sit
tam corrupet͛ Ad 3m dist q᷑ tota
inordinacō fornicacōis
vnicuiqꝫ contingat redundat
ad delectacōm q͛ ex ipa cā
vnū quibus gn̄is delectacōm
approbat mortalē peccat Ad xm
dist q᷑ si ab delectare ī cogi
tacōe homicidii ꝑꝑ͛ ipam re
cogitatam hoc nō eēt n̄ p affectū
qm̄ hēret homicidium 7 ita
peccaret mortalit Et sꝫ si ab delec
tare ī delectacōe mali ꝑꝑ͛ no
ticiam eorum de quibus cogitat
ul' ꝑꝑ͛ ad huius nō eēt pccm
mortale ꝯꝑ sꝫ reducit͛ ad aliquod
aliud pccm sꝫ ad curiositatem ul' ad
ad huius Ad xm dist q᷑ ī de
lectacō q̄ fuit uenialis iniquitati
eadē mō eēt mortalis sꝫ actus ꝯsensus
superuenientibus eēt mortalis Ad [...]
dist q᷑ quāuis vō superior sola
ꝑsequatur ad diuinum h ꝯclusiōis

aliqualiter sit participabile inferiori
rationi per quam a superiori regulatur
sicut concupiscibile et irascibile
dicuntur participare aliqualiter rationem
inquantum rationi obediunt et ita
et actus peccati mortalis potest perti-
nere ad rationem inferiorem. Ad 7m
dicendum quod Augustinus [illegible] li. contra manicheum
non eodem modo exponit id est ta-
sicut in 12 de trinitate. in libro enim de
trinitate serpentem attribuit sensua-
litati mulierem inferiori rationi virum
superiori sed in libro contra manicheum
serpentem sensualitati mulierem con-
cupiscentie sensualitatis rationem viri
et ideo non sequitur. Ad 8m
dicendum quod interior actus scilicet delectatio
habet alterius modi delectationem de-
lectatio de actu exteriori quo
cognoscitur et precipue sed
delectatio que consequitur cogitationem
expresse actus cogitationi redu-
citur in idem genus quoniam delectatio
in aliquo nunc afficitur ad id et ap-
prehendit id ut genus suum qui
consentit in delectationem interiorem
approbat et exteriorem et ideo ca-
suri saltem cogitando de ea.
Ad 9m dicendum quod consensus in delectationem
prohibitam precepto id est non concu-
pisces. Non enim sine causa de ac-
tu exteriori et de interiori regu-
pia duplicia precepta dantur in
lege in sexto precepto
spirituali prohibetur ex hoc ipso quod formi-
prohibetur prohibentur omnia que
que ad ideo eius pertinent. Ad
10m dicendum quod Augustinus vero delectationem
pendendam ut non consentit quamvis
non habet inceptatam consensum sed
non defestat sed quia pendens
vero de delectatione consurgente
et de nocumento quantum ut potest
ut cum percipit hoc se tolli per hoc
delectationem in peccatum mortale
et precepto vivere nisi expresse
vel consentiat et tunc peccatum ad
rationem transfertur per actum eius quod
agere et non agere circa quod agendum est.

ad quod eius actus reducitur sed pec-
catum omissionis ad potentiam actus
reducitur. Ad 11m dicendum quod nisi pre-
cepti dei pervenit usque ad rationem
inferiorem inquantum participat
regulis superioris. Ad 12m dicendum
quod consensio qua quis per delectationem
ad aliquid de genere mali quantum
sufficit ad rationem peccati mortalis
quamvis post hanc complectionem
alia complectio addi possit. Ad 13m
Ad 14m dicendum quod sicut dicit Dionysius
iiij c. de di. no. bonum cau-
satur ex una tota et perfecta causa sed malum
ex singularibus defectibus et ita
plura requiruntur ad hoc quod ali-
quid sit bonum ... quoniam ad
hoc quod sit malum ...
quamvis de quo sit prior ad re-
munerandum bona quam ad pu-
niendum mala unde consensus delec-
tationibus sine consensu operibus sufficit
ad meritum sufficit autem ad deme-
rendum. Ad 15m dicendum quod multi
de invenibus dicunt velle quod debi-
nunt ordinationem sed tamen de fide
quemque potest continue velle et vo-
litate demerituri vero actus
in quantum ordinationis quoniam
ultima forma concludatur pec-
catum ac si generalibus superiore
rationem peccata non possit recta
equius estimet in aliquo
fine huiusmodi tamen ex
deliberatione accipit ad ro-
superiorem pertinet. Articulus quintus

Quinto queritur utrum in ratione
superiori possit esse peccatum
veniale et quod non quia superior
cum rationibus eternis inherere dicitur
eternis ergo et peccatum ea esse potest
nisi per hoc quod deflectit a rationibus
eternis sed deflecti ab illis
peccatum mortale ergo ibi peccatum
veniale per consequens sit mortale
sed non est et non esse consequens tunc
quod ab deliberatione ad veniale
et ad cetera pertinendum tamen quanti-

consentiat ergo videtur quod quantumcumque post de-
liberationem superior portio rationis actui
consentit et peccatum veniale sit pec-
catum mortale. Item certum est quod aliquis in anima
quod non potest esse nisi peccatum veniale
scilicet sensualitas. Et aliquid quod potest esse
veniale et mortale scilicet inferior ra-
tio ergo videtur quod ibi erit aliquid quod non
possit esse nisi mortale. Hoc autem non est
synderesis. Item in angelo et in homine in statu in-
nocentie non poterat esse peccatum ve-
niale propter hoc quod peccatum veniale
ex corruptione carnis oritur.
quemcumque non causatur. Sed ratio superior est
remota a carnis corruptione
ergo etc. Contra: consensus in actum pec-
cati non est gravior quam ipse actus peccati
sed consensus in actum venialis peccati
ad superiorem rationem pertinet sicut pa-
tet de subitis motibus infidelitatis et
peccatum veniale et non est nisi in
superiori ratione ergo etc. Responsio dicendum quod in
superiori parte rationis potest esse peccatum
veniale et mortale. Sed tamen aliquod
movetur quia non potest esse in ea nisi
peccatum mortale quia sicut prius superior
ratio tamen habet actum et aliquem
nominum dirigere, sed est rationes eternas
et aliquem nominum in dirigendo scilicet
et rationes temporales de quibus indi-
cat per rationes eternas. Et nominum
autem pria sicut rationes eternas
habet actum duplicem scilicet subitum et
deliberatum. Cum autem peccatum mor-
tale non perficiatur nisi per actum deli-
berationis, poterit esse in superiori ratione
peccatum veniale quando est motus
subitus, mortale autem quando est de-
liberatus sicut in peccato infidelitatis
apparet. Sed et nominum temporalium
non habet actum nisi deliberatum quia non
fertur ad ea nisi consensus ad ea
rationes eternas. Unde quantum ad hoc
nomen si sit in genere peccati mortalis
sic actus superioris rationis est peccatum
mortale. Si autem sit in genere peccati ve-
nialis erit veniale ut patet in quibus

consentit in ubi ordo summum
primum in XIII distinctione quod vero superior peccat
per hoc quod deflectitur ab eternis, dicendum
non solum faciendo contra eas sed etiam
faciendo praeter eas quod est peccatum
veniale sicut supra dictum est in XXI distinctione. Quando
autem contemptus sit peccatum
mortale scilicet contemptus dei solum
per hunc enim solum homo avertitur a deo.
Post quantumcumque deliberationem
homo in peccatum veniale consentiat
non contempnit deum sed forte ex-
timat esse peccatum esse quemcumque per
contemptum dei ut dictum est XXI distinctione. Quod hoc
sensualitas non potest esse peccatum mor-
tale contingit ex imperfectione eius
non autem perfecta potestas est in eius ca-
pere peccatum mortale. Omne peccatum duarum
actus exigit potest esse in quo est genus
completum. Nisi sit in genere venial
naturale sicut in genere mortalis est
mortale, ut dictum est XXI distinctione. Quod vero superior
non sit immediate carni con-
iuncta tamen corruptio eius ad ipsam
pertingit inquantum superiores po-
tentie ab inferioribus accipiunt. Questio XVI

Consequenter queritur de synderesi
et primo queritur utrum synderesis
sit potentia vel habitus. Et videtur
sit potentia. Cum enim conveniunt in
eadem divisione etc. quibus
synderesis dividitur contra concupisci-
bilem et irascibilem ut dicitur in
Glossa Ieronimi Ezechielis. Sed irascibilis
et concupiscibilis et rationalis sunt potentie
ergo et synderesis. Item dicitur quod non
sit potentia absoluta sed potentia cum
habitu. Contra quod liberum arbitrium est actus
non dividitur contra liberum arbitrium absolute
sumptum. Preterea comparatur eodem genere
alius ad hoc quo ad hoc alius. Item
habitus comparatur ad potentiam sicut actus
ad liberum arbitrium ergo non debet dividi
quod dicitur potentia nisi irascibilis con-
cupiscibilis rationalis quid quod nominat
potentiam cum habitu. Item unius potentie
contingit esse diversos habitus. Sed

in voce habitus una potentia qualia dis-
tinguitur quot sunt habitus potentie
tot membra esse debent il-
lius divisionis qua partes contra ad
invicem distinguuntur Item nullum
et unum potest esse regulans et regu-
latum sed potentia per habitum regulatur
ergo non potest potentia et habitus idem Contra
dicitur vt nomen potentie et habitum
simul designet Item habitum in
inscribitur ad sed potentia est sed vltra
principia universalia inscribitur
synderesis ergo etc Item ex duobus
non potest unum fieri nisi alterum transmu-
tato sed habitus naturalis que fere
dicitur nomen synderesis non mutat
corpora manente natura naturaliter ita
potentia ante transmutationem ergo ex habitu
naturali et potentia non potest fieri unum ut
utrumque uno nomine nominetur
Item synderesis opponitur sensualitati
quia sicut sensualitas semper inclinat
ad malum ita synderesis semper ad
bonum sed sensualitas est absolute potentia
sine habitu ergo etc Item si sit dicitur ergo
[illegible] qua dicitur non est dif-
finitio ergo [illegible] non [illegible] hoc modo
unumquodque diffinibile uno nomine
nominari non potest sed aggregatum ex
subiecto et accidente ut hic dico homo
albus diffiniri non potest ut patet 7 me-
thaphisice ergo [illegible] et aggregatum ex potentia
et habitu ergo non potest cum habitu potentia
uno nomine nominari Item [illegible] Solutio
ratio potentiam absolute nominat sed syn-
deresis est eadem quod superior ratio ut vi-
detur [illegible] Augustini de libero ar-
bitrio [illegible] naturali iudicatorio quibus nos
synderesim dirigi asserit quandam
regule et lumina veritatis et rationes
incommutabilia incommutabilibus autem rationibus adherere
Augustinus de trinitate superiorem rationis
ergo synderesis est potentia absolute Item
[illegible] in [illegible] ethicorum [illegible] quod in anima
est potentia et habitus et passio [illegible] philo-
sophum [illegible] insufficientibus [illegible] est [illegible] in anima

quod sit potentia et habitus Item quia in potentia
esse in eodem sed nobis est fomes in quo
qui semper inclinat ad malum et ita
synderesis que semper inclinat ad bonum
ergo in nobis non potest esse absque habitus semper
inclinans ad bonum et ita syn-
deresis que semper inclinat ad bonum non
est habitus vel habitus cum potentia sed potentia absolute
Item ad operandum sufficit potentia et habitus
si ergo synderesis sit potentia cum habitu in-
nato cum synderesis inclinet ad
bonum homo sufficiens erit ex puris
naturalibus ad bene operandum quod videtur
heresis esse pelagiana Item si synderesis
sit potentia cum habitu non erit potentia pas-
siva sed activa cum habeat operari
aliquid sicut autem potentia passiva
fundatur in materia ita activa super
formam in anima autem humana est duplex
forma per quam cum angelis convenit
inquantum spiritus est que est superior et alia
per quam corpus vivificat inquantum
anima et que est inferior ergo cum
synderesis fundatur super formam su-
periorem vel inferiorem si super supe-
riorem est superior ratio si in inferiorem
est inferior sed ita superior quam inferior
ratio nominat potentiam absolute ergo etc
Item si synderesis sit potentia et habitus
hoc non est nisi cum habitu innato
[illegible] habitum infusum vel ac-
quisitum [illegible] esset synderesim
amittere si synderesis non nominat
habitum innatum ergo potentiam absolute
probo medie omnis habitus qui
presupponit aliquem actum temporalem
non est habitus innatus sed synderesis
supponit actum temporalem est enim
synderesis malo murmurare et
instigare ad bonum quod non potest esse
nisi prius intelligatur bonum et malum
ergo [illegible] Contra synderesis ut est
iudicatorium universale naturale iudicato-
rium [illegible] sed liberum arbitrium
[illegible] ergo liberum arbitrium
[illegible] quod synderesis [illegible] liberum arbitrium
est potentia absolute ergo etc Item si synde-
resis sit potentia cum habitu quod composita ex
utroque non erit compositione logica

qua spes ex gnie z diuia copo
cz po no se ht ad hitum ut gig
ad diuiam sic em hitus poe sed
inductus spale pom costituet
go e gpo nalis si i gpae nali
copoitum e ad d coponetibz
ut p vij meth go synderes
no est pon hitus sz ad pt h
q ee no pt vel liqui t q sit
po abso te colon si synderes oz
q sit po voal sz voales poe
se hnt ad opposita ga synderes
ad opposita se heat item si
synderesis e po ad ecadez voe a
alia sz no eadez q g vony di
uidr i glo ozechiel li vo z
oz dici q sit alia a voe spal
cu po spale actu requirit h
at actus synderesi attribuit
q voe facere no possit vd cupa
i instigat ad bonum et remur
mat a malo go et dte fomes
p inclinat ad malu synderes
p ad bonum go ista duo dure
opposium sz fomes e hitus qui
p morz hitus se hnt ipa em
cocupia q i puis hituat ez
angus i adultis actual
fomes ee dr go synderes est
hitus dtesi synderes e po aut
cognitia ad motia sz cstat
qnd e cognitia abso te colon h
q actus eius e inclinare ad bonum
et murmurare malo g sic po
est motia h at apparet ee sz
q poe motiue sunt diduni
p irascil concupiscil et voalis
con quas diuidr synderes ut
p g dam go et dtesi i pte
mine opatia synderes inuen
erat ita i pte intellectiua
in ea puncti inuenierat
sz in ea puncti e hitus quida
ut pz p phm vj ethi g syn
deresis hitus e dm et hac gony
diuse opiones st quida et
dut q synderes pom abso te
noiat et alia a vo e a suoze

Alij no dnt pom quadz abso te
sz eandez voim sv vl in gsidae
sn diusas dosida e cuivoutr
i inqitum dina z gstr e
nomta vis nalis et no na
ingitu nalis cognoscit ad
et dr synderes alij at dnt syn
desim noiare ipsam pom ro is
tu hitu alig nali, e z aut
vig sit sic uided po sic d diro
vij ca. de di no dina sapia
giungit fines priorez puci is
z hec em ordiate ad unice
se hnt sic coi cotiguata
quoz infiz i sui supmo at gt
supius i sui infimo n vo na
attingit i sui supiu ad ad
qe pprium superior et incipit e
e principabs na at aut huac
infra angelica si gsidemus
nalem moz cognosce intuit
nat em mos cognosce dz
pius ne angelica ut u o
cognoscat sine inquisitoe et
discursu sz hna cno aneut
ad ueritate cognoscenda p ueniat
inquirendo et ab vno i ad dist
rendo sn aia hua gy y ad id
q i ipa supmum e ad attigit
decet q e ne angelice pprum
s ut aliq cognicons bito
et sine inquisitoe cepunt
quitu ad hz iucenia angl
inferior inqtu et i hisbuitate
cognoscendo no pt id assu an
piendo pueniet at i na an
gelica dup cognico specu
latiua q ipam vim iutate
simp z abso te intuet et patica
tam sz phos q posint an
motores orbitz et oms for
nales p ex istis cozo cogni
quitz sz theo os q ponut an
gelos deo officiis spualibz
inistrare q ordines distiguin
tur et i na hua inqui attingit
angelicaz oz ee cogni nitate
sine inquisitoe et i speculatis
et i patic et hac quidz cognicaz

oz ee piucr' toag seqnte sive
speculative sive pctice cu pn
cipia optet ee ceteoza et
stabilioza. vn' hac cognicoz
oz hoi nalr incecu h quod
cognoscit cu seminariu cpda
tocig cognicoib sequetz. et i
omib' natuib seq'cium opo
z essemur z cpda nalia semia
preexistut. Ecoz' hac cogni
hitu nale ee ut i pmptu eqst
tat cantiu u flut netc. Sic
i' aime huac e quida hitg
nalis que uoi ami intu pn
cipioz et tai ipa e quida hitg
pmoz pnci oza opabilu q sc
volia plici a invir nal quod
hitg ad syndesim ptz hic at
nō alia pō exist itq i voe
nisi forte ponamg intu ee
poma vōe distincta. Cuig
hitu b' domē restat i' ut h
noy syndesi ulu noiet. abi'
hitu nalem silem hitu pn
cipioz pulu noiat ipam pom
voib cu t ali hitu et cyug
hoz sint nō multu dn
q h nō fat dubita du cca
noib significa oz z at ipa
pō voib put nal' cognoscat
syndesi dica abz oi dubio
ee nō pt q nalis cognicio
vōi q' f aliq hitu nale
ut demktu pilci oza p A. Ad p'm
c' dd q alig pnci ēctioz dioz
ucnire f q i aliq qui cuinte
q pq sit i d siue sit que gen q
sive acetus qui d' diōne q
dirimebn qua syndesi q te
pōe distingui nō distingu
ad inuicē medi diōnes q
cuinet i h' toi poss f q cuint
i h' quid c pnci moti.
Ad z'm dd q qm ex acnte
supueit sbo ad spale p'id
q q t bz ex sua natura phict

aetuis diuidi q sbiu ut subiu
tu aetute q sbiu absolute sup
sicut si diuide supficie co
loata q supficie ab'e drag
suguntu cu supficieb ab'e
sunt' e cpda nlath'eu p hu
ty dr eolbata t vahi i gi cgu
nod cognicoy s mo y h'ua
s p hitu nale t vahi ad ab'
gnis cdonent ex drib pz
vnn phut y pom hitu diuid
q pom duo qua diuidi p'
motm ccypam pom hitu'ble
diuidi q pbiu ab'e supt al
Ad z'm dd q hitg q nust pōe
voali ee cu monet pillu
modu qui c p q vōi ing' ca
tio illi hitg distigui nō pn
q vōy sicut hitg nalib dq
sind' s nomina. Ad x'm dd
q sind' s nō dr siue poy ee
hitu q' e adōn eb sit pō t hitu
f q vno nomie s ipa po
hitu cui subst hit. Ad i.'m d
q scribi n d aliq b est dup'
vno sit i sbo z i ad nō pt
ad scribind q'm ad poy ut
sic i totu eet n phict z ha
bitu i ad inscrib s q drug
singula q ad geomet a pt
net ipi geometr inscrib
Ad sm dd q vōi a p'ret qua
sit vnu ex duob p modu
mixtoib sic at nō sit vnu ex
pō z hitu s sic ex pō z sbo.
Ad vij dd q h' q sualitas
inclinat s' ad malu ht ex
corrpcōe fomit q que qud
corrptō inē p mo y cpda hit
ee z sind' s ex aliq hitu nale
ht q s ad bo m inclinat
Ad viij dd q hō albi nō pt
diffiniri diffōne ppa dra
qual. ē diffinico sbaze q s
vnu pse z pt diffiniri diffo
quada p s quid intq y ex sbo
z acnte sit vnu p s quod e tal

Adiob

unitas sufficit ad hoc quod unum nomen
possit imponi, unde patet ibi dicitur
quod sensum cum activitate potest uno nomine
nominari. Ad 4 dicendum quod synderesis non
nominat vim superiorem et inferiorem
sed quoddam quod se habet ad utrumque in
ipso cum habitu vel in principio ... et in (?)
totum quoddam quod pertinet ad vim
excitabit hoc quod est deo esse obediendum
quoddam quod pertinet ad vim inferiorem
ut patet in vim esse vincendum
Aliud autem synderesis dicit incommuta-
bilibus intendere, aliud vero superior
dicitur enim ad incommutabilia ... incom-
mutabilia ... divina incom-
mutabilia sunt et hoc modo superior
incommutabilibus intendit ...
et ad incommutabilia ... ...
quinimmo est sit esse verbis ...
sicut ista unitas ... totum
magis sua parte incommutabili et
incommutabilibus verbis et hoc modo
synderesis incommutabilibus intendit.
Ad 5 dicendum quod quamvis omne quod
est in anima sit solum habitus vel solum
potentia vel solum potentia non esse quia ana-
logice ... alterum horum tamen cum
quasi vere distincta sunt potest tamen con-
iungi et uno nomine nominari. Ad 6
dicendum quod habitus est inclinans ad malum
magis pertinet ad inferiorem partem ani-
mae quae corpori coniungitur, habitus autem na-
turaliter inclinans ad bonum pertinet ad
superiorem partem et ideo hii duo qui
habitus non sunt eiusdem ... Ad 7 dicendum
quod habitus cum ipso sufficit ad actum
et illi habitus actus autem ... habitus
naturalis quem synderesis nominat et re-
nuntiare malo et inclinare
ad bonum ... adhuc actu ho-
naturalis pertinet. Non autem sic est ... quia
opus meritorium ... ex puris naturalibus
... possit ... cum nihil facit
imputare solum pelagiana ...
tate. Ad 8 dicendum quod synderesis
quod potentiam nominat magis sive non nominat
potentiam passivam quam activam non
cum distinguitur potentia activa a passiva

est hoc quod habet opponere quod cum angeli
potentia activa dicitur quae passiva
sit opposita aliquod quod potentia activa est
activa ... ... corpori
... proponit potentia ad obiectum
Et cum obiectum ... ad potentiam
ut patet ... sic est potentia
activa passiva ... agens
et movens sic est potentia passiva
et inde est quod omnes potentiae vegetativae
... activae quia alimentum ...
mutatur per potentiam ... in nutriendo
quod est in ... augendo ... generando
sed potentiae sensitivae omnes sunt passivae
quia per sensibilia obiecta moventur
et fiunt in actu ... ut intellectus dicitur
potentia activa aliqua passiva ...
quod potentia intellectum intelligibile possit in-
telligere actu quod ... intellectus agentis
et intellectus agentis potentia activa ...
et intelligibile in actu fit intellectus
in potentia esse intellectum in actu ... intellectus
possibilis est potentia passiva. Non autem potest
quod intellectus agens sit ... habitum
sed magis potentia ... potentia quae
habitum sufficit magis ... esse potentia
passiva quam activa. Dato autem
quod sit activa potentia ultimo non ...
procedit. Non enim est in anima duae
formae sed una tamen quae est
quia per essentiam suam perficit ... per essentiam
suam formatur ... non per aliud superior
additum ... superior et inferior
non fundatur super ... sed super
unam essentiam animae ... habitudinem
quam est ... sic ei fundatur
in essentia animae ... quae est
organis affixae qualitas non est vero
inferior. Dato autem quod ... potentiam quam
nominat synderesis sit ... quod vero su-
perior et inferior ... nomine
... nominari illa potentia absolute
nomine autem synderesis nominari eadem
cum habitu sibi inhaerente. Ad 9
dicendum quod actus quamvis non ...
... ad potentiam vel habitum synderesis
sed ad actum ... ... non

excludit hic habitus synderesis sit materia ad xv. distinctionem quia iudicium est duplex vniuersale et hoc pertinet ad synderesim et particulare operabilium et hoc patet ad litteram articulo ad xvi. distinctionem quod oppositum ex natura est multiplex sicut lumen oppositum mixti ex elementis et in hac composicione loquitur philosophus quod oritur forma mixti esse alia omnino ab ipsis elementis et oppositum forme subalterne ex qua resultat tamen forma sed species que quidem non est aliud omnino a materia forma sicut habet ad caput totum ad partes et oppositum subiecti accidentis in quo non resultat ad tertium esse vnde ergo est oppositum potentie et habitus.

Vtrum quando iam synderesis possit peccatum, et videtur quod sic quia dicit in glossa Ieronimi ezechielis i. de synderesi hac, medium penitus videmus quod ipsa participat in operabilibus iudicium quam peccatum ergo etc. Item cum peccatum non sit habitus, ipso loquendo bonum potest est hominis actus est singulorum tamen ab habitu vel potentia peccatur sed per actum aliquis potest vel habitus homo inducitur ad peccandum sed per actum synderesis homo inducitur ad peccandum quod dicitur Ioh. xvi. venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur ad occisionem aliquorum inclinabatur ex hoc quod iudicabat esse obsequium deo quod ad synderesim pertinet ergo etc. Item Ieronimus super Ezechielem. filii manichei et philosophi contra omnes constituunt esse usque ad ultimum vterque vt est superior pars anime dicit glossa super pars in vertice ipsius ymaginis ezechielis ad synderesim pertinet et supremum in anima que synderesis demonibus constupratur. Item potentia racionalis se habet ad opposita sicut philosophus synderesis est potentia racionalis se habet ad opposita et bonum facere et peccare etc. quia naturalis est sicut dicit qui inter est peccatum sicut quoniam

in synderesi sit actus virtutis qui instigat ad bonum est etiam ipsa actus peccati etc. sicut se habet habitus principiorum in speculatiuis ita synderesis in operatiuis sed omnibus oppositum vnde speculatiuis ex principiis et per omnibus opposito peccare vnde ex synderesi inicium sumit ergo sicut synderesi attribuitur opposito vnde peccati que constituunt ita attribuitur et opposito vnde que est spectantium peccatum videtur culpe sed ad puniendum in dampnatis synderesis ergo et ipsa peccat. Contra bonum per se est magis primum quam malum quia aliquod bonum est cuius non admixtum de malo sed ad malum est malum quod non habeat ad de bonum permixtum sed non bonum est aliud vt inclinat ad malum sed omnibus ergo erit aliud quod inclinat ad bonum huius autem est aliud synderesis. Item connaturalis naturalis inesse in naturalis est synderesis quod reclamat inmalo ergo ipsa numquam malo consentit ergo non peccat. Item quod dicitur quod natura omnibus suis operibus bonum intendit ad conseruacionem eorum que per opera sunt et non omnibus in operibus se principia se permanent cum rectitudine consonancia cum manus dicit ut dicitur i. phisicorum. Non enim possibile esse aliquam finitatis vel rectitudinis huius quod sic a principiis in principiis conueniunt fini est stabilitudinem quod omnia immutabilia reducuntur ad aliquid primum immobile et quod omnibus specifica cognicio dicitur ab aliquo certissima cognicionem quia enim error ex parte est cognicionis prioris principiis ex parte huius quod omnia alia cognita examinantur et ex quibus omne verum approbatur et omne falsum respuitur in quibus sic ab errore possibile accidit nulla certitudo in toto sequenti cognicionem vnde et in operibus humanis

ad hoc quod in eis aliquando esse possit
oportet esse aliquid perpetuum permanens quod
rectitudine inmutabilem habeat quo
omnia opera examinantur ita quod in
perpetuum permanens omni malo re
sultat et omni bono assentiat
et hoc est synderesis cuius officium est
remurmurare malo et inclinare
ad bonum et ideo concedimus quod in ea
non possit esse peccatum Ad primum dicendum
quod synderesis numquam precipitatur sed
sed in operum applicatione vel universalis principii
ad aliquid particulare potest accidere er
ror propter peccatum ut falsam deduc
tionem vel aliquam falsi assumptionem
rationis dictus semper quod precipitatur
synderesis sed quod conscientia precipitatur que
vel iudicium synderesis ad particularia
opera applicat Ad 2m dicendum quod qui
in aliquo sillogismo falsum inducit
ex duabus propositionibus quarum una est
vera et alia falsa peccatum conclusionis
non attribuitur vere sed falso ideo in
arbitrio quo occisores apostolorum ar
bitrabantur se obsequium prestare deo
peccatum non proveniebat ex vero
iudicio synderesis sed ex falso iudicio
rationis superioris quo arbitrabantur
occisionem apostolorum esse deo placitam
de occisione non oportet concedere quod per actum
synderesis inclinarentur ad peccatum,
Ad 3m dicendum quod sicut utrumque corporis est
suprema pars corporis sita utraque autem
est suprema pars autem unius diversis
distinctionibus potentiarum autem utraque
anime diversimode accipitur distinguendo
distinguendo contra potentiam intellectivam
affectivam et intellectivam pars utraque
dicitur pars ultima distinguendo
rationem in naturalem indicatorium et
rationem deliberativam consiliativam iudi
catorium dicitur esse utraque Cum
anima dicitur usque ad ultimum coste
prior intellectus quod utraque nominat
superiorem rationem non autem potest non
synderesis Ad 13m dicendum quod potentia vel
quod habet ad opposita per habitum quamque

determinatur ad unum tamen magis si sit
habitus completus synderesis autem non
nominat potentiam rationalem absolute
sed perfectam per habitum determinatum Ad
7m dicendum quod actus synderesis non est
actus virtutis simpliciter sed preambulus
ad actum virtutis sicut naturalia pre
ambula virtutibus gratuitis et
acquisitis Ad 8m dicendum quod sicut in
speculativis ratio falsa numquam ori
ginem sumit a principiis notis
a principiis primis falsitatem habet sed
ex malo usu principiorum ita et in
operativis accidit Ad 9m dicendum quod
Augustinus in xij de trinitate autem hec au
non valet dicentem quod per peccatum solius
inferioris rationis totus homo dampna
tur ideo quia ad unam partem pertinet utrumque
rationis precavere et ideo peccatum
videtur dixisse peccatum et non potentiam
inquantum potentia est per peccatum cuiusque
homo una sui parte commisit ipsa per
hominibus permanebit quantum ad omnia
que in potentia continentur unde solum
per homicidio quod homo manu com
misisset non sola manus punitur Ar. 3
Tertio queritur utrum synderesis in
aliquo extinguatur et videtur quod
per Eccl. corrupti sunt et abhominabiles facti
glossa corrupti culmine rationis per
natus sed synderesis est culmine rationis
ergo synderesis in aliquo extinguitur
preterea infideles non habent aliquem
remorsum conscientie de sua infide
litate quamquam infidelitas sit peccatum
ergo cum officium synderesis sit re
murmurare peccato quod in eis pe
sit extincta Preterea sicut philosophus vi
ethicorum quidam habent habitum vitiis cor
ruptus esse principia operabilium sed principia
operabilium pertinent ad synderesim
ergo in habentibus habitum vitiis aliquid
extinguitur Preterea Proverbiis 18 impius cum
in profundum venerit contempnit quod cum
accidit synderesis locum sum non habet
ut de Jeronimi glossa exponit ergo in aliquo
extinguitur Preterea in demonibus a
omnibus inclinatio ad malum per ...

ti dampt omnibus inclinatio ad
bonum sz synderesis inclinat ad bonum
opp ergo etc. Ad vltimum ipsa vltra vermis eorum
non morietur et exponitur de vermi
consciencie sz aug. quia vermis consci-
encie sz remorsus consciencie tamen exponit
quod synderesis remurmurat malo
Ad synderesis non extinguitur sicut
patet in profundissimis locum despera-
cionis que est penitus sine spe sed si et
desperate synderesis non extinguitur
ut patet p. Jero. in glo. eze. i. vbi dicit
quod in kayn est extincta quem
constat desperatum fuisse ergo hec
quod dicitur [illegible] maiorem [illegible] in te
Re Ad non dicendum quod synderesis extinguitur
dupliciter potest intelligi. Uno modo quantum ad
ipsum lumen habituale et impossibile
est quod synderesis extinguatur sicut
impossibile est quod anima hominis priuetur
lumine intellectus agentis per quod principia
prima in operatiuis et speculatiuis
nobis innotescunt. hoc enim lumen est de
natura ipsius anime cum per hoc sit intellectualis
de quo lumine dicitur in ps. signatum
est super nos lumen etc. quod scilicet nobis
bona ostendit Hec est visio ad id
bona ostendit. Unde nobis bona
quis dicat etc. Alio modo quantum ad actum et hoc dupliciter.
Uno modo ut dicatur actus synderesis extingui
in quantum actus eius non incipit
et hoc contingit actum synderesis
extingui in non habentibus usum
liberi arbitrij aliquem usum rationis
et hoc propter impedimentum prouenientis ex
lesione organorum corporalium quibus
racio ad actum indiget. Alio modo
per hoc quod actus synderesis ad quem
deflectatur et impossibile est vel
iudicium synderesis extinguitur
penitus vel non operabilis extinguitur
quantumcumque peccatur in eligendo vel si
corrumpitur aliqua passione
ita racionem absorbet ut eligendo
synderesis uel eius iudicium ad particulare
actum non applicet
sz hec non extinguit synderesim
simpliciter sed secundum quid simpliciter. Sed
concedimus quod synderesis nunquam ex-
tinguitur. Ad primum ergo dicendum quod
aliqui peccatores dicuntur voluntarie
precedent quantum ad actum electionis
in quantum racio erat propter hoc quod absorbetur
ab aliqua passione ut dictum est
ab aliquo habitu ut luceri synderesis
non sequatur in eligendo Ad secundum dicendum
quod hereticis non remurmurat con-
sciencia eorum infidelitati propter errorem
qui est in racione eorum superiori ex
quo contingit quod iudicium synderesis
huic particulari non applicetur
vel eius iudicium synderesis
manet iudicat enim malum
esse non credere hijs que a deo dicta
sunt tamen erat in superiori racione
quod non credunt hoc esse a deo dictum
Ad tercium dicendum quod qui habet habitum contra
rium est quedam corruptio com-
positionis operabilium non quidem
sz in particulari operabilium [illegible]
habitum viciosum depriment racionem
iudicium ad particulare operabile
applicet in eligendo et per hunc
modum inpingit in profundum peccato-
rum. Ad quartum dicendum quod
solus ad quintum. Ad quintum dicendum quod
malum est potencia [illegible]
inclinat enim ad malum [illegible]
racionem sz bonum inclinat
ad bonum consciencie [illegible]
natura manet et non potest inclinare
ad bonum totaliter a dampnatis.
Questio est de consciencia et primo
queritur utrum sit potencia vel habitus.
Vel actus et videtur quod sit potencia.
Dicit enim Jero. in glo. eze. i. sup.
de synderesis inmemoratum scintillam
hanc consciencie medium principium
videtur ergo quod [illegible] consciencia
et synderesis sz synderesis quodammodo
potest et consciencia sicut est [illegible]

nisi post annum sed conscientia est signum in-
quinationis peccati, unde super titulum
inquinata est conscientia eorum. ergo con-
scientia est potentia. Sed dices quod inquinatio
non est conscientia sit in sorde. Sed quando
potest unum idem esse inquinatum immundum
nisi sit subiectum inquinationis. sed de
quo nunc tractatur de inquinatione et immun-
ditia ut ergo est signum inquinationis
et immunditie sed conscientia mundatur de
inquinatione et immunditia. hebreos ix
Sanguis christi emundabit conscientiam
nostram ab operibus mortuis. ergo conscientia
est potentia. praeterea conscientia dicit esse vocibus dictam
quod quidem dictam non est ad quod vocibus
iudicium sed iudicium ad liberum arbitrium
pertinet ac etiam nominatur. ergo videtur quod
liberum arbitrium et conscientia sit idem sed liberum
arbitrium est potentia. ergo et conscientia potentia. Basilius
dicit quod conscientia est naturale iudicatorium
Naturale autem iudicatorium est syn-
deresis sed synderesis est potentia aliqua. ergo
et conscientia. praeterea Origenes dicit quod conscientia est
spiritus corrector et paedagogus animae
sociatus quo separatur a malis et
adhaeret bonis. sed spiritus nominat
potentiam animae ut etiam ergo conscientia
aliquam potentiam nominat. praeterea conscientia
est actus vel habitus vel potentia. sed non est
actus quia non semper manet actu. sed in eo
in dormiente. neque etiam conscientiam habet
dormiens. nec est habitus. ergo potentia. quod autem
non sit habitus sic ostenditur. Nam habitus
vocibus est de particularibus sed conscientia
est particularium actuum. ergo conscientia
non est habitus vocibus aliquis alterius
praeterea conscientia ad verum pertinet
sive verum non est habitus speculativi
et operativi. sed conscientia non est habitus
speculativus cum habeat ordinem ad
opus. nec est operativus cum non sit ars
nec prudentia. habes enim solum philosophum
in vi ethicorum praeterea operativa. probatur quod con-
scientia non est habitus et autem non sit
prudentia sic probatur. prudentia circa
agibilium ut in vi ethicorum. non autem supponit

agibilia singularia conscientia autem sint infinita
non potest eorum esse constitutum sequitur
quod prudentia agit per se loquendo
et consideracionem plurium certe actuum
singularium quod non videtur esse unum con-
scientia enim respicit singularia. ergo con-
scientia non est prudentia. Sed dices quod
conscientia est habitus quidam quo applicatur
iudicium universale vocibus ad particulare
opus. Sed contra ad quod potest sufficere unum ha-
bitum non requirimus duos. sed habi-
tum alicui potest applicari ad singulare
solummodo post scientiam ut dicitur etc.
sicut ex habitu quo quis scit omnem
mulam esse sterilem scit hanc
mulam sterilem esse circa eam propter
esse mulam per se. ergo ad applicationem
universalis iudicii ad particulare actum
non requiritur ad habitum. et conscientia non
est habitus. et item quod praeterea omnis habitus
vel est naturalis vel infusus vel acquisitus
sed conscientia non est habitus naturalis quia
habitus est idem apud omnes. non autem
omnes eandem scientiam habent. nec
item est habitus infusus quia talis habitus
per virtutes. conscientia autem quandoque non
recta. neque item habitus acquisitus
quia sic pueris conscientia non esset
nisi homine ante quam per multos actus
habitum acquisisset. ergo non est habitus
praeterea habitus simpliciter ex multis ac-
tibus acquiritur. sed ex uno actu
quis habet conscientiam. ergo conscientia non
est habitus. praeterea conscientia peccati deputatur
ut habetur I Cor. in glossa. Sed
habitus non est pena sed magis perfectio
habentis. ergo non est habitus. Sed contra videtur ————— oppositum
quod sit habitus. conscientia enim secundum damascenum
lex intellectus nostri est. lex autem habitus est
habitus vel principiis universalibus. ergo et con-
scientia est habitus. praeterea super illud
cum gentes que legem non habent etc. dicit glossa
et si gentiles legem non habent legem scriptam
habent tamen legem naturalem qua quisque
intelligit et qua sibi quisque conscius
quid sit bonum et malum. ...

naturalis sit quedam habitus vel conscientia est sed
quilibet sibi conscius per conscientiam ergo con-
scientia est lex naturalis. Item quia primus
Conscientia nominat habitum cum actionibus
sed conscientia quedam scientia est ergo est habitus
Preterea ex actibus multiplicatis generatur
habitus sed ad opera frequenter sunt
conscientiam ergo ex talibus actibus gene-
ratur habitus qui conscientia dici potest
Preterea super illud ad Thimotheum finis precepti est caritas
de conscientia bona glossa spes sive species est
habitus quidam ergo et conscientia. Preterea
nobis per promissionem a deo infunditur et habitus
infusus est secundum Damascenum in quarto libro sit fides
in nobis est per promissionem a deo. Ita conscientia
in nobis est per promissionem a deo ergo conscientia est
habitus infusus. Preterea secundum philosophum in secundo ethicorum
omne quod est in anima est habitus vel potentia vel
passio sed conscientia non est passio quia passionibus
non meremur nec demeremur nec laudamur
nec vituperamur ut idem philosophus dicit.
Neque etiam est potentia quia potentia non potest de-
poni conscientia autem deponitur ergo conscientia
est habitus. Sed contra conscientia sit actus conscientia
enim dicitur accusare vel excusare sed non
excusatio est nisi vel accusatio per actum
consideratur ergo conscientia est actus. Ad
Preterea quod constituit in collatione scientie
ad actum sed conscientia nominat scientiam
cum collatione dicitur enim conscientia idest sil
scientia ergo conscientia est scientia actualis.
Respondeo dicendum quod quidam dicunt conscientiam ex-
pressius et conscientia enim proprie
dici quandoque sicut enim fides accipitur
pro re credita quandoque pro potentia qua cre-
ditur quandoque pro habitu vel quandoque
etiam pro actu et hanc
distinctionem habet considerare quod
conscientia sit actus et conscientia actu
consideratur aliquando pro habitu et ipse actus
invenitur quandoque aliquis nomen quod ad
ista importatur secundum hoc ut
quandoque proprie vel in alia sit nomen
dici significare ut quod quandoque nomen ipsam
intelligentiam potentiam quandoque nomen habitum
quendam quandoque nomen actum in hoc tamen
nominationibus sequendum est usum loquendi

quod nominibus utendum ut plures ut dicit
philosophus in secundo topicorum istud quod sensum sit loquendi
communiter ut conscientia quandoque pro re conscientie
accipitur ut cum dicitur dicetur tibi
conscientiam meam idest quod est in conscientia mea
sed potentia vel habitum proprie hoc nomen attri-
buitur potest sed solum actum significare
videtur cum sola concordat cum
quoque de conscientia dicuntur. Scitur enim
quod non conscientiam idem nomen esse aliquod
potentie actum quod actus autem est proprius
alicuius potentie vel alicuius habitus sicut
videre est proprium potentie visive et sciendi
actus habitus scientie. Unde quando nominatur
potentia quandoque actum et quando fit de
actu qui convenit pluribus potentiis
habitibus ut potentia non convenit actum
nomine actus aliquis potentie ab habitu
denominari sicut patet de hoc nomine
sicut enim actus communis habitui et potentie
visus enim est illius aliquis actus
unum hoc nomen ita sicut actum
quandoque potentiam ut habitum sicut et
[illegible] de conscientia nomine enim conscien-
tie applicationem scientie ad aliquid
unde conscientia dicitur quasi simul scire.
Quelibet autem scientia ad actum applicatur
potest unde conscientia non potest nominare ali-
quem habitum specialem vel aliquam potentiam
sed nominat ipsum actum qui est applicatio
alicuius habitus vel cuiuslibet
cuiusque notitie ad aliquem actum
particularem. Applicatur autem aliqua
notitia ad aliquem actum duplici-
ter uno modo secundum quod consideratur an actus sit
vel fuerit alio modo secundum quod consideratur an
actus sit rectus vel non rectus sed quid
primum modum applicationis dicimur
habere conscientiam alicuius actus inquantum
scimus illum actum esse factum vel non
factum sicut et quando usu loquendi
communi dicitur hoc non est factum de conscientia
mea idest nescio utrum factum
fuerit sive fiet et hunc modum
loquendi intelligit quod habetur genesis xlii ubi dicitur
non est conscius mihi quod penitus
posuit in saccis nostris et cetera

Scit conscientia tua quia tu crebro male-
dixisti aliis. Et sic dicitur conscientia te-
stificari. Ad Ro. 2°: testimonium in p-
hibente conscientia mea. Secundum alium
modum applicatur dum quod notitia ap-
plicatur ad actum ut sciatur an
actus sit rectus vel non. Duplex est via
una secundum quam per habitum scientie dirigimur
ad faciendum vel non faciendum.
Alio modo secundum quod actus postquam factus est
examinatur ad habitum scientie an sit
rectus vel non rectus. Et hec duplex
via in operativis distinguitur secundum duplicem
viam que est in speculativis scilicet viam inve-
niendi et iudicandi. Alia enim via
qua per scientiam inspicimus quid
agendum est, que quasi consiliativa consiliis
invenitur per quam ex principiis inquisi-
tionibus conclusiones. Alia autem via
qua ea que inventa sunt ad principia examinamus
et discutimus an recta sint, et est
via iudicii per quam conclusiones in principia
resolvimus. Secundum autem utrumque appli-
cationis modum nomine scientie utimur.
Secundum quod applicatur scientia ad actum
ut dirigens in ipsum sic hoc dicitur conscientia
instigare vel inducere vel ligare. Secundum
quod applicatur scientia ad actum per
modum examinationis eorum que
acta sunt sic dicitur conscientia accusare
vel remordere quando quod factum est invenitur
discordare a scientia ad quam examinatur.
Defendere autem vel excusare quando
invenitur ad id quod factum est processisse secundum
formam scientie. Sciendum quod in prima applica-
tione qua applicatur scientia ad actum
ut sciatur an factum sit est applicatio
ad actum particularem notitie sensitive
ut memorie per quam eorum que facta sunt
recordamur vel sensus per quem hunc
particularem actum quem nunc agimus
percipimus. In 2a et 3a applicatione
qua consiliamur quid agendum sit
vel examinamus iam facta applicantur
ad actum rationis operative habitus syn-
deresis et habitus sapientie per quos superior
ratio sive simul omnibus applicentur

sive alicuius eorum. Ad 3m dicendum quod cum
hic examinamus quid fecimus secundum eos
consiliamur de faciendis examina-
tur non solum de factis sed et de fa-
ciendis. Consilium autem est de faciendis.
Ad 4m dicendum quod licet dicatur synderesis
habet scientiam principiorum ad iudicandum
non deviare ipsa synderesis, quia
dicitur esse conscientie scintilla, sed de-
viare ipsa conscientia de qua superius facta
mentio. Vel potest dici quod cum nos
conscientie examinationem vel consiliationem
ex iudicio synderesis dependet
ex principiis primis conscientiam
synderesis nominatur in quantum scilicet ex ea
agit et per ipsam quam volebat ex-
primere defectus synderesis defec-
tus. Non enim deficit in universali ap-
plicatione ad singularia et sic
synderesis non in se deficit, sed quo-
dammodo in conscientia, ideo in explicando
defectum synderesis synderesis conscientia
imponitur. Ad 5m dicendum quod inquantum
non dicitur esse conscientia sicut in scientie
sicut scitum cognitione. Dicitur ei
ad hunc conscientiam inquinata quando
aliquis inquinatus est quod conscius.
Ad 6m dicendum quod sicut hic conscientia inquina-
ta esse dicitur per quod ad quod
fuit sibi conscius peccati sic per modum
scit se esse a peccato mundatum
ita dicitur habere conscientiam puram.
Est igitur eadem conscientia quandoque inmunda
et postea munda. Non quia ita quod
conscientia sit subiectum mundicie et in-
mundicie sed quia per conscientiam exa-
minatur utrum actus est conformis vel non quod sit
iste actus in modo quo prius sciebat
se esse inmundum et postea scit se esse
mundum sed quia ex eisdem principiis
utrumque cognoscit sic dicitur eadem
consideratio quoniam ex eisdem principiis
procedit. Ad 7m dicendum quod iudicium conscientie
et iudicium liberi arbitrii ad ad
dicitur et quod ad ad quantum quod
enim quantum ad hoc utrumque est de hoc
particulari actu, spectat autem iudicium

scie. Unde quia conscientia examinans est in hoc
dicit iudicium actus sed a iudicio syn-
deresis dicit iudicium conscientie et habi-
tus quia iudicium conscientie consistit
in pura cognitione, iudicium autem li-
beri arbitrii in applicatione cognitionis
ad affectionem, quia quandoque est iudicium
electionis discordat, quandoque quia iu-
dicium liberi arbitrii pervertitur non autem conscientie
sicut tunc quando examinat id quod
imminet faciendum et iudicat ipsum
adhuc speculando per principia hoc esse
malum ut potest fornicatio. Tamen
hac in hoc et quando incipit appli-
care ad agendum occurrunt
undique multe circumstantie ad
ipsum actum ut potest fornicationis
delectatio, ex hiis corrupta fi-
at ratio [illegible] in electione preparat
[illegible] et quando errat in eligendo et non
conscientia sed conscientiam facit di-
ci mala conscientia nunquam tamen indi-
scio non concordat [illegible] patet quod non
conscientiam esse [illegible] quia liberi arbitrii. Ad 5m
dicendum quod conscientia dicitur esse naturale iudica-
torium [illegible] examinatio vel
consiliatio conscientie ex naturali iudi-
catorio dependet ut patet [illegible] dictum est.
Ad 6m dicendum quod pertinet in non te et
vere sic in libro de conscientia aut alio
ut dictum est. Ad 7m dicendum quod conscientia
dicitur sancta ad non [illegible] modum
loquendi quo sancta dicitur in quo [illegible]
Ad 8m dicendum quod dicitur esse spiritus id est spiritu-
alis instinctus preter [illegible] spiritus dei.
Ad 9m dicendum quod conscientia non est potentia habitus
sed actus quamvis actus conscientie non
sit semper sit in dormiente et tamen actus
ipse manet in sua radice id est in ha-
bitibus applicabilibus ad actum. [illegible]
ac scientias [illegible] probat conscientiam esse actum
[illegible] Ad 10m [illegible] quia quod
obicitur quod [illegible] sit habitus quia conscientia dicitur
esse lex intellectus nostri [illegible]
ex lege naturali deductum. Ad 11m
dicendum quod [illegible] dicitur esse conscientia per
legem naturalem more loquendi quo [illegible]

considerare dicitur [illegible] conscientia
eo modo loquendi quo ab [illegible] consi-
derare ipso actu considerationis. Ad
13m dicendum quod quamvis scientia sit habitus
tamen applicatio scientie ad actum non est
habitus sed actus quia hec proprie per nos conscientia.
Ad 14m dicendum quod ex hiis actibus
non generatur habitus aliquis in [illegible] alius
habitu ex quo actus eliciuntur sed
ut alius habitus eorundem roborantur sicut ex
actibus infuse caritatis generatur alius
habitus dilectionis acquisite [illegible]
quod ex eius augmentatur dicta caritas [illegible]
[illegible] conscientie procedat ex habitu
sapientie et scientie non generantur inde alius
habitus aliquis ab eis sed illi habitus
perficiuntur. Ad 15m dicendum quod tamen conscientia
dicitur esse [illegible] esse predicatio per [illegible]
[illegible] conscientia bona facit
hominem esse bonum sicut glo-
sa ibi exponit. Ad 16m dicendum quod [illegible]
habitus naturales insunt nobis ex [illegible]
sione divina [illegible] tamen conscientia sit
habitus proveniens ex habitu naturali
ipsius synderesis dicitur conscientia ex divina
inmissione esse per modum quo omnis
cognitio veritatis que est in nobis dicitur
esse a deo [illegible] priorum principiorum
cognitio [illegible] Ad 17m dicendum quod scientia dicitur [illegible]
actus et habitum includit [illegible]
ex actibus [illegible]
actum eorum esse principia. [illegible] conscientia
non est habitus sed actus quia
actum reducit. Articulus 3us

Deinde queritur utrum conscientia possit
errare. Et videtur quod non. Naturale
iudicatorium nunquam errat sed
conscientia est naturale iudicatorium
Basilium. Ergo non errat. Praeterea conscientia
addit ad scientiam [illegible] ad-
dit vel diminuit de ratione scien-
tie. Scientia nunquam errat quia est habitus
quo semper verum dicitur ut patet in 6 ethi-
corum. Ergo nec conscientia errat. Praeterea [illegible]
deresis est scintilla conscientie ut dicitur in
glossa Ezechielis 1. Ergo conscientia comparatur
synderesi sicut ignis ad scintillam

Sed eadem est oportet motivi igitur scintilla quae conscientia et synderesis; sed synderesis nunquam errat, igitur nec conscientia. Conscientiam Damascenus IIII° libro [illegible] lex intellectus nostri; sed lex intellectus nostri [illegible] certior [illegible] ut dicitur [illegible] de anima; ergo multo fortius conscientia. Praeterea ratio ex ea parte qua synderesim attingit non errat; sed ratio quae iuncta synderesi facit conscientiam; ergo conscientia nunquam errat. Praeterea in iudicio conscientiae duo [illegible] iudicium [illegible] ut patet [illegible]. Cum ergo iudicium [illegible] nunquam possit falli, [illegible] conscientiam nunquam errare possit. Praeterea in omnibus regula ad quam regulantur alia oportet [illegible]; sed regula quaedam operum humanorum est conscientia; ergo oportet conscientiam esse rectam. Praeterea [illegible] conscientiam [illegible] glossa I ad Timotheum I: ex corde puro et conscientia bona [illegible] ut habetur [illegible] per duas res immobiles quibus impossibile est mentiri fortissimum solacium habeamus qui confugimus ad [illegible]. Ergo conscientia indeficienter veritati adhaeret.

Sed contra est quod dicitur Iohannis 16: Venit hora ut omnis qui interficit vos [illegible]. Ergo hiis qui occidebant apostolos dictabat conscientia quod ex hoc placerent Deo; sed hoc erroneum erat; ergo conscientia errat. Praeterea conscientia [illegible] quandam [illegible] sed ratio conferendo decipi potest; ergo conscientia errare potest.

Respondeo dicendum sicut ex dictis patet, conscientia nihil aliud est quam applicatio scientiae ad aliquem specialem actum; in qua quidem applicatione contingit esse errorem dupliciter: uno modo quia id quod applicatur in se errorem habet; alio modo ex eo quod non recte applicatur; sicut in syllogizando contingit peccatum dupliciter, vel ex eo quod [illegible] falsis utitur, vel ex eo quod non recte syllogizat.

Sed hoc quidem quod sumitur ex una quidem parte contingit, ex alia autem parte non contingit. Dictum enim est quod per conscientiam applicatur notitia synderesis et rationis superioris et inferioris ad actum particularem examinandum. Cum autem actus sit particularis, et synderesis iudicium existit universale, non potest applicari ad actum nisi fiat assumptio alicuius particularis. Hoc autem particulare quandoque submittit ratio superior, quandoque inferior; et sic conscientia perficitur quodam syllogismo particulari. Ut si ex iudicio synderesis proferatur: Omne malum prohibitum lege Dei est non faciendum; et ex superioris rationis notitia assumatur: Concubitum cum ista muliere prohibitum lege Dei; fiet applicatio conscientiae concludendo: Ab hoc concubitu est abstinendum. In universali quidem iudicio synderesis errorem esse non contingit, ut ex dictis patet. Sed in iudicio rationis contingit esse peccatum, sicut cum quis existimat esse secundum legem Dei quod non est, sicut heretici qui credunt iuramentum a Deo esse prohibitum. Et sic error accidit in conscientiam propter falsitatem quae erat in superiori parte rationis. Et similiter contingere potest error in conscientia de errore existente parte rationis superioris. Et similiter contingere potest error in conscientia ex errore existente in inferiori parte rationis, ut cum aliquis errat circa civiles rationes iusti vel iniusti, honesti vel inhonesti. Ex hoc autem quod non recte applicatio fiat, etiam conscientiae error contingit; quia sicut in speculativis contingit forma debita argumentandi praetermissa, ex hoc in conclusione accidit falsitas; ita et in syllogismo qui in operabilibus requiritur, ut dictum est. Sciendum tamen quod in quibusdam conscientia nunquam errare potest, quando scilicet actus particularis ad quem conscientia applicatur habet de se [illegible] synderesi

326

re iudicium. Sicut enim in specu-
latiuis non contingit errare circa par-
ticulares conclusiones que directe sub prin-
cipiis uniuersalibus assumuntur in eisdem
terminis, hic quod est totum esse maius
sua parte, ita in hoc quod est deum
non esse diligendum uel aliquod
malum esse faciendum nulla conscientia
potest errare eo quod in utroque iudicio
tam speculabilium quam operabilium
et maior est per se nota ut potest in uni-
uersali iudicio existens et minor in qua idem
de se ipso predicatur particulariter ut cum dico
omne totum est maius sua parte.
Ad primum igitur dicendum quod conscientia dicitur esse natu-
rale iudicatorium in quantum est conclusio
quedam ex naturali iudicatorio deducta,
in qua potest error accidere, et si non propter
errorem naturalis iudicatorii, tamen propter
errorem particularis assumpte uel propter
indebitum ratiocinandi modum.
Ad secundum dicendum quod conscientia addit super
scientiam applicationem scientie ad actum par-
ticularem, et in ipsa applicatione potest
esse error quamuis in scientia error
non sit. Vel dicendum quod cum dico conscientiam
non dico simpliciter scientiam so-
lummodo proprie acceptam prout est
tantum uerorum, sed scientiam large modo ac-
ceptam pro quacumque notitia secundum quod
in uolgari communi usu loquendi
scire dicimus. Ad tertium dicendum quod synderesis
scintilla conscientie dicitur quia sicut scintilla est id quod purius est de igne
et quod superuolat toti igni, ita
synderesis est id quod supremum in conscientie
iudicio reperitur, et secundum hanc metha-
phoram synderesis scintilla conscientie
dicitur. Nec oportet ut in omnibus aliis
se habeat synderesis ad conscientiam
sicut scintilla ad ignem, et tamen et in
hoc similis est scintilla ad ignem quia ignis materialis ab modo accidit
igni propter admixtionem ad materiam
alienam quod non accidit scintille
conferentia, ita et ab er-
rore puri, ita est ab er-
rore potest accidere conscientie propter commixtionem
eius ad particularia que est ei quasi materia
aliena, quod non accidit synderesi in sua
puritate existenti. Ad quartum dicendum quod

conscientia dicitur lex intellectus quia est iudicium rationis habet a
synderesi, sit ex hoc in quo errat
sed aliunde ut dictum est. Ad sextum dicendum
quod uero ex hoc quod quandoque synderesis
non errat, tunc conscientia superior uel
inferior errans potest synderesi ap-
plicari, sicut maior falsa ad inquisi-
tionem. Ad octauum dicendum quod in iudi-
catione conscientie testimonium quod dicatur esse testi-
monium non potest per aliquam manifestam euiden-
tiam argumenti falsitatis. Unde cum ac-
cidit conscientia errat testimonium con-
scientie argumentum falsitatis ex ipso dicta-
mine synderesis et non est aliud dico conscientia
errans iudicium sed magis dicitur
legis naturalis. Ad septimum dicendum quod conscientia
non est prima regula sed uelut regula ordinata (?) per
magis synderesis. Conscientia autem est
regula regulata, unde non est mirum
si erronea potest accidere. Ad
octauum dicendum quod species ista que super
ueram conscientiam fundatur est uera
habet et certitudinem. Species autem que super
erroneam conscientiam fundatur est
quasi species impiorum de qua dicitur species impiorum
peribit. Articulus tertius.

Tertio queritur utrum conscientia ligat.
Et uidetur quod non. Nullus enim ligatur
ad aliquid faciendum nisi aliqua lege,
sed homo non facit sibi ipsi legem; ergo cum
conscientia sit ex actu hominis conscientia
non ligat. Preterea ad consilium nullus
ligatur. Sed conscientia habet modum consilii.
Ita enim conscientia procedit ex ratione
sicut consilium. Ergo conscientia non ligat.
Preterea nullus ligatur nisi ex aliquo superiori.
Sed conscientia hominis non est superior quam
ipse homo. Ergo homo ex sua conscientia
non ligatur. Preterea eiusdem est ligare et
soluere, sed conscientia non sufficit ad hoc
ut absoluendum, ergo nec ad ligandum.
Contra. Eccl. vii sit conscientia tua
glossa quod iudicio nostro non uocamur ab-
soluti sed propter iudicium obligati,
ergo conscientia ligat per superiorem.

Dico ergo quod conscientia non excusat sicut de [illegible] et
coniunge, ut multum apparet. Ad tertium dicendum
ultra cogitentur agentis conscientiam
pro conscientia ligat. Respondeo dicendum quod pro
sub dubio ligat ad videndum
aut quo ligetur sciendum est quod ligatio
metaphorice a corporalibus ad spiritualia
consumpta necessitatem imponit imperat
ille enim qui ligatus est necessitatem habet
consistendi loco illi ligatus est ad
aliquid divertendi. Unde impossibile quod ligatum
non habet locum illis qui existunt
Unde cum possimus dicere ignem
esse ligatum ad hoc quod sursum feratur
quamvis necesse sit ipsum sursum ferri
in [illegible] tamen necessitas ligato
solum habet quod ab alio impo-
sita est. Est autem duplex necessitas
que ab alio agente imponitur. Prima
una quidem coactionis per quam aliquis
absolute necessitatem habet hoc facere ad
quod determinatur ex actione agentis
alias coactio non proprie diceretur
sed magis inductio. Alia vero est
necessitas condicionata scilicet ex fine
[illegible] sit imponitur alicui [illegible]
necessitas ut si non faciat hoc non consequatur
suum premium. Prima quidem necessitas que
est coactionis non cadit in motibus
voluntatis sed solum corporalibus rebus eo quod
[illegible] naturalis est contraria coactioni. Ali-
[illegible] necessitas non [illegible] imponitur potest
ut scilicet sit eligendum hoc bonum
ut consequatur [illegible] malum
[illegible] evitat [illegible] carere malo
[illegible] computatur [illegible] bonum
talibus ut patet per philosophum in v metaphysice
[illegible] autem necessitas coactionis
imponitur rebus corporalibus per aliquam
actionem [illegible] necessitas condicionata
imponitur voluntati per aliquam actionem
[illegible] autem qua voluntas movetur
imperium regentis et gubernantis ad
ligandum in rebus voluntariis [illegible]
actionibus qui non [illegible] actio [illegible]
[illegible] habet actio corporalibus ad ligandum

rebus corporalibus [illegible] coactionis. actio
autem corporalis agentis non inducit
necessitatem in re aliquam nisi per con-
tactum ipsius actionis ad rem
in quam agit. Unde non ex imperio alicuius
regis vel domini ligatur aliquis nisi
imperium ipsum imperantis attingit attingit
[illegible] per scientiam [illegible] ligatur per
preceptum aliquis [illegible] sciam
illius precepti. Et ideo qui non est
capax noticie precepti non ligatur
[illegible] ignorans preceptum dei obli-
gatur ad preceptum dei faciendum
[illegible] preceptum sicut
non [illegible] sciat [illegible]
ex precepto ligatur. Sicut in corporalibus
agens corporale non agit nisi per contactum
Ita et in spiritualibus preceptum non
ligat nisi per scientiam et ideo sicut est
eadem virtus qua tactus agit et qua
virtus agentis agit cum tactus
non agit nisi ex virtute agentis
et virtus agentis non nisi mediante
tactu. Sic et eadem virtute qua pre-
ceptum ligat et qua conscientia ligat
cum preceptum non ligat nisi per virtutem
scientie nec scientia nisi per virtutem precepti.
Unde cum conscientia nichil aliud sit quam
applicatio noticie ad actum constat
quod [illegible] conscientia dicitur ligare virtute
precepti divini. Ad primum ergo dicendum
[illegible] lege [illegible] actu
[illegible] cognitionis qua legem ab alio
[illegible] cognoscat ligatur ad legem
implendam. Ad secundum dicendum quod consilium
[illegible] cum consilium
est ad [illegible]
de agendis et huiusmodi consilium se habet
ad electionem sicut sylogismus
[illegible] ad conclusionem ut patet per philosophum
[illegible] habet autem modo [illegible] con-
silium non [illegible] preceptum quod
[illegible] in precepto et conscientia
[illegible] ex tali
consilio [illegible] aliquis obligatur
Sic autem dicimus consilium [illegible] conscientia
[illegible] ad [illegible] applicationis
[illegible] de agendis. Ad [illegible] dicendum

cosiliu psuasio siue inductio ad
ad agendu no hnt vi coactiua
3o cosiliu q preceptu diuidit q cosist
amicabilib exhortacionib et ex
isto cosilio et alijs consia procedit
applicatur cum alijs sciam hns cosilij
ad pticular actus sed cu consia no
ligat nisi ex virtute legis qui consia h
p3 consia q ex cosilio vel alio ob
ligatur qui ipm cosiliu ex q ab
ligatur ut no contepnat sed no
ut impleat ad ... q quis
ho se ipo no sit superior tunc de eo
precepto consciam ht co seriore
3o ex sua consia ligatur ...
qd tunc consia erronea no suff
ad absoluendum qui ipo erroe p
cat ut qui errat et ea q scit te
Si at erit erroria ea q quib no
te solde ex consia sua absolu
sic pz i eo qui ex ignoran fi
pcat ut cu quis accedit ad alie
na uxore qua credit sua 12 q
Quarto qlr ... consia erroe
obliget ... qr no qt ut dt aug
pctm e dictu uel fctm uel concupitu
contra legem dei sed consia erronea
no est lex dei ergo no obligat
ad pctm ...
simarie ... glo ...
no e obediendum q preceptu siore
sicut no e obia p consulis si quis
imperator precipiat sed consia er
ronea e inferior ipso deo ...
consia erronea precipiat contra
precepti di preceptu consie obliga
tibi nullo obligac ...
amb ... pctm e ...
et celestium mobia mandatorum
ergo quicumque deuiat ab obid
legis dine pccat sed consia er
ronea fcat deuiare a precepto
legis dine qui s ab ht consiam
faciendi ad q dina lege e phitu
ergo consia erronea magis in
ducit i pctm obseruata qm

liget i pctm si no obseruet ...
iura si ab heat consiam ...
sua attinat ... aliq gradu
phito et consia i sit pbabilis
tunc cz ea sequi q preceptu est
et si cognitacio addit si at no
sit pbabil consia no ligat ad
hoc q ea impleat sed dz magis
esse obediendu sed consia erronea
precipue dz ... i alijs ...
pbabil ergo et consia no ligat
pro deo est misericordior q ab
dnis tpalibs sed dns tpalis no
imputat hoi ad pctm i q
ex errore gmitti ergo n ...
sciam erratic ab pones ...
ligetur ad pctm Sz dicebat q
consia erronea ligat ...
no at et ea q s p se mala
Sz ... i illis q sit p se mala
consia erronea d ... q dicam
...
... dicat ... erronea
erronee q est dictam errat ...
sil ... ista no ligat p opus ...
... heat ad ...
ad ... no ...
ergo ad opa media ab no ob
ligatur ex ... p consciam ...
ab ex erronea consia q leg
... faciat no excusat a pcto
Ondetur q ... consciam sic erronti
agit peccat sequitur q siue agit
si consciam erronea siue no
agit peccat sequitur q siue no
agit peccat ergo est ...
pctm euitare no posset q ...
... q consia talis e
vab ...
pctm ad ... reducit Sz si
... dicat sciam q fornicati
abstinere a fornicacione no pt
ad ... pctm reduci ... no peccat
sic q consiam agens ... consia tt
no ligat Sz q e q d ...

Omne q̄ nō ē ex fide pctm est
si bonū fieret Sʒ ɔsciā q̄ pcipit
q̄ sit bonū ē erronea g° tenet
ligat p̄ obsuāc̄ legalia p9
pᵒ xpi ... nō ē indif
ferens sʒ p se malū vn̄ dr̄ gal
Si circūcidimini xp̄s nob̄ nichil
pderit sʒ tn̄ ɔsciā dictante
ꝑsuadēt obligat vniuersalr̄ ...
iustificari at credentē sequi de
bitore ē vniuse legis facieͩ
ro ɔsciā erronea ligat ⁊
p se malis ... pctm ...
ꝗ ɔsistit ... at mult
trāsgredi pceptū ht mala nꝰ
ꝑsuadet lege g° pccat ... at
erronea ɔsciam sunt ī hijs
q̄ sᵗ p se mala sunt quīq3
credit ad ... sequi sunt ɔsciē
lege dī g° simul facit ...
facie q̄ lege dī ... pccat ... ita
ɔsciā quātūcūq3 erronea ligat
ad pctm ... p s3 dictū ɔsciā ē leg
... sʒ facie ɔ lege ē pctm
no facie h ɔsciam quocūq3
ꝑ ab eo pceptū ligat sʒ h q̄ ɔ
sciā dictat ē pceptū g° quātūcūq3
sit erronee ɔsciā ligat ...
q̄ ... ht diuise opiniōes q̄dā
ēm dnt q̄ ɔsciā pt erranti
hijs q̄ sᵗ p se mala ... ī indiffe
rentib3 ɔsciā erranti ī hijs
q̄ sᵗ p se mala nō ligat ... ind
ifferentib3 at ligat sʒ qui hc dnt
nō videt intelligere q̄ sit ɔsciā
ligare s3 hc ēm ligare ɔsciam
... q̄ ab ea ɔsciam implicat
... incurret nō at s3 hc q̄ ab
implens ... faciat aliās ēm
ɔsiliū obligat dicit implens
ēm ɔsiliū vt ... agit s3 tn̄ ad ɔ
... dn̄ nō ligat ... ɔsiliū
... nō ad pctā ligat ... q̄ si
nō ꝑsuadēt ... pctm nō ...
[illegible]

... ɔsciā dictat ad q̄ si id
fiat ex tali ɔsciā bonū sit
sʒ si id fiat pctm mortale
... at ... q̄ ab pctm
euadat si ɔsciā quātūcūq3 er
rans dictet quod est pceptū dīn̄
... sit ... p se malū
... tali ɔsciā ... agere
... quātūcūq3 ...
... ligat ... nō obs
... pccat ...
... ɔsciā q̄ erronea deponi
possit ... dū manet obli
gatoria ...
pctm ... mortale ...
tn̄ vera ɔsciā ⁊ erronea ligat
vera quidē simplr̄ ligat et p se
erronea at ... p accn̄s
Dico at vera ligat simplr̄
... ligat absolute ... cuctu
Si cū ab ɔsciam ... ad ...
adulterio ... ɔsciā ... pctō
nō pt deponere ... ipo q̄
ea deponit errando ... p.
... ea at manente nō pt
... actu sine pctō vn̄
absolute ligat ...
... ɔsciā erronea nō ligat
... q̄ sub ɔdicione ...
... dictat ɔsciā q̄ ... ad
fornicandū nō ē obligatꝰ ut
fornicatoꝝ sine pctō ...
... nō possit ... hac ɔdicione
si ... ɔsciā ... ɔsciā
... nō pt ... pctō vn̄
... ɔsciā nō ligat ... cuctu
pt ēm ad ɔtigere ... depo ... &pᵗ cīo
fac ... ɔtigit ... nō ligat
... at sub ɔdicione ... q̄d
... Dico at q̄ ɔsciā recta p
se ligat erronea nō p accn̄s
... q̄ ... amat

vinum propter alterum quod propter quod amat
alterius sive reliquum per se amat
quos propter alterum quia per accidens sit qui
vinum amat propter dulce amat
dulce per se vinum autem per accidens.
Ille autem qui conscientiam erroneam
habet credens eam esse rectam aliquis
non curat iubet conscientie erronee
propter rectitudinem quam eam credit esse
habet quidem per se loquendo recte con
scientie sed erronee quia per accidens quia
hanc conscientiam quam credit esse
rectam contingit esse erroneam
et eiusdem ex per se loquendo ligat
a conscientia recta per accidens vero ab
erronea et hec solucio potest accipi
ex verbis philosophi vii ethicorum ubi querit eadem
questionem utrum continens sit qui
continens qui abscedit et a pro
et solvit quod incontinens per se re
cedit a veritate et ab una quod
simpliciter ab alia autem secundum quid ad primum
i. dicendum quod quamvis id quod dictat er
ronea conscientia non sit conformis
legi divine tamen accipitur ab errante
et ideo per se loquendo si ab hoc rece
dat recedit a lege divina quamvis
per accidens sit quod a lege divina non re
cedat. Ad 2m dicendum quod voluntas precepte
que superiore et inferiore est dis
tincta precepta et utrumque per se
distinctum pervenit ad eum qui
precepto obligatur quia hoc non contingit
quia conscientie dictamen est ad quod
perveniet dominus ad eundem conscientiam
habent ex dictis patet pro se habet sicut
ex proposito si preceptum imperato
ris numquam ad aliquem perveniret
possibiliter immediate per consulem quod
precipit non precipit ut veritas
imperatoris preceptum tunc enim
esset contemptus preceptum impera
toris et preconsilis sive preconsul in
dicit sive incontinet. Ad 3m dicendum
quod conscientia erronea enim ab intrinsecis
quod per se mala dictat quamvis lege divina

cum scientia quod dictat dicitur esse lege di
vina contrarius transgressor illius conscientie cum
gressor efficitur legis dei quamvis
et conscientiam sequens et eam opere
implens contra legem dei facta male
peccat quia ipso errore peccatum est
tunc contingit ex ignorancia eorum
que scire debebat. Ad 4m dicendum
quod conscientia non est probabilis tunc
dicitur eam deponere sed tamen dum manet
si quis eam sufficiat peccat mortaliter
vel per hoc quod conscientia erronea
non ligat dum manet sed simpliciter
quod non ligat simpliciter et omni
eventu. Ad 5m dicendum quod ex illo
argumento non concluditur quod conscientia
erronea non liget ad peccatum
si non implicat sed si implicat
excusat a peccato vel non excusat
propter cum concludit autem vel quod
ipse error non est peccatum ut potest
evenit contingit ex ignorancia sicut
sicut autem ex ignorancia iuris sicut
non concludit quod ipsa ignorancia
peccatum est sicut enim apud iudicia
secularia non excusatur quod ignorancia
iuris quod scire debet allegat.
Ad 6m dicendum quod licet error naturalis sit
non possit procedi ad quam cum
quod erronea conscientia dictat sui
sit errans esse inducta sive esse
per se mala tamen actio voluntatis
non dictat sicut enim dictaverit quamvis
non curat conscientia. Ad viii dicendum
quod quamvis opus indutum quamvis
in se esse ad utrumque se habeat tamen
huic qui existimat hoc opus indi
tandum sub peccato efficitur indi
vidum propter suam estimacionem. Ad viiii
dicendum quod ille qui habet conscientiam fa
cere mortalia dicit esse simpliciter perplexus
quia potest ad facere et non inde
dere in peccatum sed conscientiam erroneam
deponere sed perplexus secundum quid si conscientia
erronea manet et huius exigens

Adroa(?) — margin: precipit; Ad 9m; precepti; conscientia(?)

ut aliq supposito ho pctm vitare
no possit sicut supponi intentoe
mauis glo. qui te clam dare
pctm euitar no pt. Si ei dat
ex tali intencoe pctat si vo
no dat trasgressor e. idz ro. dd
qz qui ɔsciā erronea dictat ad
faciendu dictat id sub aliq roe
boni vel qr opus iusticie vel pax
zelib. Ratio trasgressor incurrit i
utrūqz casū illa sdutuit sub eo
spē ɔsciā illiq dictat vel si dictat
id sub spē diui pcepti vel alicuius
plati tunc incurrit pctm inobie
ɔsciam trasgrediens. ar. 4.

Quarto queritur vtrū ɔsciā i m
doutibz plq liget qz pcep
plati vel min. Et m qz mg ob
ligat enim religiosus voui obligatz
plato suo. Sz te votu reddere pe
vouere et reddit ɔ. qm qz te
plato obedire qz ɔsciam et ita
magis plato qm ɔscie. plato
sp e obediendū i hiis q no sūt ɔ
deū. Sz indiriā no sūt ɔ deū
eius no te obedire plato
qz pq sp ptati supiori magis
e obediendū qm inferiori ut hr
i glo ro. xiij. Sz ad platū e su
perior qm ad subditū magis
ligat subditus ex plati impio
qm ex ɔsciā ppa. Ite subditus
no dz iudicare de pcepto plati
sz magis platus de actibz sbditorū
iudicare. vt at subditus de pcep
to plati si pp sua ɔsciam ab
eo pcepto recederet. Contra
ɔsciā dictat indiuitibz magis
e standū pcepto plati. Sz q
vinculū spūale fortius e qz
corporale et mīrale qui exterius. Sz
ɔsciā e vinculū spūale in
teriū plate at vel celi i corporale
et exteriū et mīrale spirituale dispo sz

Omnis placo agit sine eū ad
eternitatem metū fille ingerabit
ut hr ex glo. i. Cor. 3. go viz
qz magis e obediendū ɔscie qz
plato. Rnd° dd qz hq ɔ omnibus ro pro
ratis ex hiis q dicta sūt pt
apparere. Primo e enim qz ɔsciā
no ligat nisi vi diui pcepti
vel p lege e scripta vel p lege na
turali. Copara et ligat q
e ex pcepto plati. No e a ɔ q
ɔpale ligamē pcepti diui
ad ligamē pcepti plati. Vn
cū pceptū diui obliget ɔ
pceptū plati. Et mag obliget
ɔscientia pcepti plati. Et ɔscie ligat
e et magis qm ligat pcepti
plati. Et ɔsciā lig abs pcepto
plati. Et i utrūqz exponit. Sz hoc
diuidi de. Sz hr ɔ ɔsciā recta
simpr. et pfecta ɔ pceptū plati
obligat simpr. qz e et qz eius
obligo auferri no pt. cū sine
pcto deponi no possit. tal
ɔsciā pfecte at qz ɔsciā recta
no solū hr no ligat ut e i qui
casū se pctm incurrat. sz ut
e qui casū se sit immunis a pcto
quicunqz pceptū plati sit
i utrūqz. Sz ɔsciā erronea ligat
ɔ pceptū plati. Et i dubiis sp
quid et impfecte. sp quid qz no
obligat i omnē euentū
sz sub ɔdōne sue duracionis.
pot enim ab et dz tale ɔsciaz
deponere. impfecte at qz ligat
eum ad hoc i qui casū se pctm
incurrit. No at quātū ad hoc
qz i e qui casū se pctm euitet
ut pceptū plati. Et i utrūqz
Sit nūc ad indiuiduis pceptū
plati obliget. i tali enim casū
pctat sine no faciat. qz ɔ ɔ
sciam agit. sine faciat qz
plato inobediens e. sz magis at

pcat si nō faciat gscia dictate
q̄ tō gscia dicat t̄ u pꝰ ligat et
Ad viii qui pceptū plati. Ad 3m i
dō q̄ qui nō uit obviam te
obedientibꝰ ad q̄b; nō obie
se extēdit n̄ ab ista oblac
absoluit p errore gsciē. n̄
tm̄ gscia absoluit ligat p
ista obligacōe z ita mac̄ti
co dupl̄ ex gra oblō. vna s
que ē ex gscia ē maior q̄
intensior. minor q̄ salubrior
alia nō equo. obligo ci
que ē ad platū solūmō pt
sic gscia erronea deponi pt.
Ad 4m dō q̄ ḡmūis op9 ē
psē sit indiuibile tn̄ ex dcā
rōe ē sit nō īdiuibile. Ad
5m dō q̄ ḡmūis plato sit su
perior subdito t̄n̄ de sub ang
pcepti pligat ē maior q̄
plato. Ad 6m dō q̄ subdito
nō hē iudicare de pcepto pla
ti s; de implecōe pcepti q̄
ad ipm̄ spectat. vnusquisq; em
tē acto suos examinare ad
sciam qua a deo hē siue sit
nal siue acquista siue infu
sa cōmuib; cui hō dz s; vōz agē.

q. xvii Questio ē de cognicōe p
hoīs i statu innocencie
Et pmo qr̄. vtrū i sta
tu i° cognouit deū p eēnciam
z uī q̄ sic. q̄ d em ingo. i. vija
summe. ex p° q̄ hō an pcetm
deū sine medio uidit. s; uide
deū sine medio ē uidē deū p ef
sencia. g° i statu innocencie uid
deū p eēnciam. S; dices q̄ uidit
sine medio q° ad nubilum expe
nō at sine medio cāte. S; g° ē
ē ingo ibm̄ dr q̄ q̄ nobis pme
diū deū uidemꝰ. Ez q̄ ex infixis
tatis ad deū deuciamꝰ s; ni q̄

intelligat de medio cāte s; uide
sine medio cāte ē uidē deū p eēnciam
g° ic. P ad phil. x dō q̄ pax
dei q̄ exsupat omnē sēsum. q° h
intelli de pace qua deꝰ sanct i
pntiam bus. glo ibi. sit exepot
omnē sensum idē intellectum nō
coie quisse uidet faciē pris
S; quo hr̄ q̄ pax siue gaudiū
btōr excedit intellectū oīb; illig
qui i gaudio i nō psunt. Ist
g° g x dyalo q̄ hō pt gaudiū
ipm̄ fuisse celeste pns gaudia
q° p9 cōtempla solebat uidē
nō potat g° ada i i° statu gau
dio celesti ē pns fruebat
p hugo de s. uic. dē q̄ hō i statu
p cognoscebat creatorē sine ca
qua tūc p pncia gtēplacōis
manifestꝰ ēmicebat. s; uide deū
p eēnciam totē contemplacōis ē uidē
ipm̄ p eēnciam ut uidēt g° deū p
eēnciam ada i statu i° uidit. p
hō stribe ē ad uidendū deū
ad h° cōm deꝰ fēt vole creatarū
ut btitu°ib siue pticeps eēt
que i cōnicōe gsistit ut hr̄
x. dis. i. sim. S; i statu inocē
dū ada p eēnciam nō uidebat
h° nō cāt nisi q̄ aliq° mediū
impediebat q̄ tūc ab ea
tenuis cāt n° ē impediebat
mediū cāte q̄ deꝰ ē vicior
vnicuiq° quēz cāta
g° ada i statu innocencie uidit
deū p eēnciam. p sic affirma ho
mis pfici° i p sum boni. Ita
cognosticia nō i summo boni
ut p3 i li de spu z aia. S;
vnicuiq° ē desidiū sue p
fecōis s; ada p° statū desi
dabat deū p eēnciam uidē. s;
quicuq° carē eo q̄ desidat
affligit sit° tūc ada deū p
eēnciam nō uidebat affligebat.

hoc autem est quia afflictio cum sit potius passio procedens non potest. Ergo deum per essentiam vidit. Praeterea anima hominis facta est ad dei ymaginem ut nulla interposita creatura ab ipsa prima veritate formetur ut dicit ille de spiritu et anima. Sed ymago manebat integra et pura in homine in statu innocentie. Ergo in ipsam summam veritatem ferebatur nulla media creatura et ita deum per essentiam videbat. Praeterea ad hoc quod ad videndum requiritur actu illa duo requiruntur ut species fiat intelligibilis in actu per abstractionem quam facit a conditionibus quod pertinet ad intellectum agentem et ut in intellectu recipiatur quod patet ad intellectum possibilem. Sed essentia divina est per se intelligibilis ut patet omnia a materia separata erat et anime ipsius hominis intimatur in omnibus per essentiam. Deus ergo est deo actu intelligibilis nullum erat impedimentum in anima hominis in statu innocentie quare quod deum per essentiam videbat. Praeterea anima adam in statu innocentie erat debito modo ordinata. Non erat vero superior minus perfecta quam suum obiectum quam inferior circa proprium obiectum quia inferior vero corporalia intuendo ipsa corporalia immediate videre poterat. Ergo et vero superior circa eterna conspicienda poterat immediate deum per essentiam videre. Ergo. Praeterea a quo sit ad sensibilem actum immediate assumitur cognoscitur sensus. Ergo et a quo sit ad intellectualem actum immediate ab intellectu cognoscitur. Sed non sit actu intellectualis ad ab aliquo nisi in quantum est actu. Et ita deus cum solus sit actus purus quo omnia intelligibilia fiunt. Ergo intellectus hominis in primo statu deum immediate videbat. Et tunc nullum habebat impedimentum. Praeterea damascenus dicit quod homo in statu innocentie beatam vitam habuit. Sed beata vita vel beatitudo consistit in hoc quod deus per essentiam videatur. Ergo tunc deum per essentiam vidit. Praeterea damascenus dicit quod homo tunc vestiebatur fruitione ditissime contemplationis sicut angelus.

Sed angeli vident deum per essentiam. Ergo adam in statu illo deum per essentiam vidit. Praeterea natura hominis erat perfectior in statu innocentie quam post statum peccati. Sed aliqui post statum peccati habuerunt deum per essentiam videntes adhuc in hac vita mortali existentibus sicut de paulo et moyse augustinus dicit xij super genesim ad litteram. Et illo de videndo deum fortius multo adam in statu innocentie deum per essentiam vidit. Praeterea genesis ij super id immisit deus soporem in adam dicit glossa ex textu vel ex intellectu ad hoc immissa ut mens adam particeps angelice curie et intrans in sanctuarium dei novissima intelligeret. Ex quo videtur quod sopor in raptus quidam fuit. Sed illi qui rapiuntur deum per essentiam vident. Ergo et adam. Praeterea damascenus dicit adam non tamen corporali paradiso collocatus fuit sed etiam in spirituali. Spiritualis autem paradisus illud adhuc est quam beatitudo in visione dei per essentiam consistit. Ergo etc. Praeterea augustinus dicit quod visio dei in statu innocentie non aberat quoniam per bonos adipisci. Sed bonos homines adipisci potuit ut deum per essentiam videret. Ergo hoc a primis parentibus non aberat. Ergo etc. Sed contra est quod dicit augustinus in principio de trinitate quod dei visio per essentiam est contemplantibus seorsum. Sed adam in statu innocentie beatus non erat. Ergo deum per essentiam non vidit. Praeterea esse viatorem et comprehensorem simul soli christo competit. Sed adam in statu innocentie viator erat quod patuit ex hoc quod peccare potuit. Et ita non fuit comprehensor. Et ita deum per essentiam non vidit.

Responsio dicendum quod quidam dixerunt quod deum per essentiam videre non solum contingit in patria sed etiam in via. Quamvis non ita perfecte in via sicut in patria. Et sic homo in statu innocentie media habuit visionem inter visionem beatorum et hominis visionem post

paradiso

contra

Responsio

peccatum quia magis perfecte vidit quam beati perfectius quam homo post peccatum videre potuit. Sed istud dictum est contrarium scripturae testimoniis, quae concordant in divina visione beatitudinem ultimam hominis ponunt. Unde ex hoc ipso quod Adam Deum per essentiam videret beatus esset, nec adhuc tamen ad beatitudinem extensus. Deum per essentiam videre potuit in tempore Adae in statu innocentiae ut communis opinio tenet; cuius veritatis ratio ostendi potest. Sciendum enim quod cum ultimum aliquid ultimum assignetur in quo ejus ultima perfectio consistit, hominis autem inquantum homo est perfectio non consistit nisi in actu intellectus ex quo habet quod homo sit in comparatione ad intellectus superiores, secundum diversos gradus distinguuntur. Unus ex diversitate intelligibilium, quia quanto enim quibus excellentius intelligibile intellectus tanto excellentior est ejus intelligere, ut dicitur in X Ethicorum: perfectissima operatio intellectus est cum optimo intellectu bene disposito ad optimum intelligibile; sicut pulcherrima visio praebetur ab oculo visus bene disposito ad pulcherrimum visibile. Alius vero ex parte intellectus ex quo accipitur gradus ex modo intelligendi. Potest enim contingere quod idem intelligibile diversimode a diversis intelligatur, ab uno perfectius, ab alio minus perfecte. Notandum autem quod si ultimus huiusmodi perfectionis accipiatur secundum aliquem modum intelligendi, prout considerari in infinitis gradibus quorum unus alio perfectior intellectus; unus autem quod ultimus huiusmodi perfectionis sit intelligendo aliquod perfectissimum intelligibile quod est essentia divina, et haec visio talis est beatitudo, quae ex hoc quod Deum videt, non ex hoc quod ita limpide vel plus vel minus clare videt. Non enim visio beati a visione viatoris distinguitur per hoc quod unus perfectius et alius minus perfecte, sed per hoc quod unus videt, alius non videt. Et quia Adam fuit adhuc in via ad

beatitudinem Deum per essentiam non vidit. Ad plenius autem cognoscendum qualis eius visio esset, medium considerari potest. Visio enim in medio sub quo videtur, et quo videtur, quod est species rei visae, et a quo accipitur cognitio rei visae. Sicut in visione corporali medium sub quo videtur est lumen quo aliquid fit actu visibile, et visus perficitur ad videndum; medium autem quo videtur est ipsa species rei visibilis in oculo existens, quae sicut forma videntis inquantum videns est; visione autem opponitur medium autem a quo accipitur cognitio rei visae, sicut speculum a quo interdum species alicuius visibilis, utputa lapidis, fit in oculo non immediate ab ipso lapide. Et haec tamen visio intellectualis invenitur: lumen enim intellectuale, sicut lumen intellectus agentis, quasi medium sub quo intellectus videt; species vero intelligibilis qua intellectus possibilis fit actu intelligens, medium est quo videt; medium vero a quo accipitur visio cognitionis est effectus a quo in cognitionem causae devenitur, in quo eius similitudo causae invenitur, imprimitur non immediate ex causa, sed ex effectu quo similitudo causae resplendet. Unde huiusmodi cognitio dicitur specularis, propter similitudinem quam habet ad visionem quae fit per speculum. Homo in statu post peccatum indiget ad cognoscendum Deum medio quod est quasi speculum in quo resultat ipsius Dei similitudo; oportet enim ut per ea quae facta sunt invisibilia ejus conveniamus, ut dicitur Rom. I. Hoc autem medio non indigebat homo in statu innocentiae, indigebat autem medio quod est quasi species rei visae, quia per aliquod spirituale lumen menti hominis influxum divinitus, quod erat quasi similitudo expressa lucis increatae, Deum videbat. Sed hoc medio non indigebat quia ipsam Dei essentiam per se ipsam videbat, non per aliquam ejus similitudinem vel intelligibilem vel sensibilem, cum nulla

in patria

creata similitudo a deo possit perfecte
diuinam representare ut per eam videns
ipsam dei essentiam cognosceret ab perfecto
indigebat autem lumine glorie in patria
quod erit quasi medium sub quo videbit. sicut ps.
In lumine tuo videbimus lumen. Et ideo quod
ista visio nulli creature est naturalis
sed soli deo. Unde nulla creatura in eam
ex sua natura potest pertingere sed ad eam
quandam oportet quod illustretur lumine divinitus
emisso. Secunda autem visio que est per medium
quod est species ... naturalis angelorum sed est supra naturam
hominis. Unde ad eam indiget lumine gratie
tertia non est oportet hominibus et ideo ea
sola habetur relinquitur per premissa ideo
patet quod visio qua Adam deum in statu
innocentie vidit media fuit inter
visionem qua nunc videmus et visionem
beatorum. probatur quod homo post peccatum primi
medio indiget ad videndum deum
scilicet ipsa creata ex quibus in divina cognitionem
ascenditur et similitudinem ipsius dei quam
ex creatura accipit et lumine quo perficitur
ad hoc ut in divina dirigatur sive sit lumen
naturale vel lumen intellectus agentis sive
gratie ut fidei et sapientie. In statu
vero ante peccatum indigebat deus primo
medio scilicet medio quod est similitudo dei quod
est elevans lumine quo dirigebatur mente
... autem primo tamen medio indiget
scilicet lumine elevante mentem ipse autem
deus seipsum absque omni medio videt
ipse enim mente est ... seipsum
videt. Ad 2m dicendum quod magister non
removet quin per aliquam similitudinem
creature quasi per medium deum in statu
innocentie videret sed quod non indige-
bat ad hoc medio visibilis creature.
Ad 3m dicendum quod Adam in statu innocentie
non videbat gaudia celestia
eminenter comprehendebat quemadmodum
quasi ... solubiliore
sed cognoscebat deo etiam an sit
per hoc quod aliqua eorum participa-
tionem habebat. Ad 4m dicendum quod in contemplatione

deum in medium quod est lumen sapien-
tie elevans ad divina videnda
autem ut ipsa divina enigmatice
videret et per gratiam videretur et a
contemplativis per statum peccati
quamvis perfecti in statu innocentie.
Ad 5m dicendum quod homo factus erat ad
videndum deum non in principio sed in
ultimo sue perfectionis et ideo quod in
principio sue conditionis deum per essentiam
non vidit non fuit ex hoc quod aliquo
obstaculo impediretur sed solum
pro defectu perfectionis que inerat
perfectionis quia requiritur ad videndum
deum per essentiam. Ad 6m dicendum quod Adam
in statu innocentie desiderabat deum
per essentiam videre sed eius desiderium erat
ordinatum ad hoc ei tunc debebat
quod videret deum quando tempore esset. Unde
ex hoc quod deum ante tempus debitum
non videbat nulla ei afflictio
inerat. Ad 7m dicendum quod in mente Adam
deus immediate formam ab ipsa
veritate ... non quod eam cognosceret
in re immediate aliquo habitu
vel speculi creata sed per modum quo
... formatur ad similitudinem ... increate
Possunt enim quidam ut per predictorum
dicta non ... superiora in
... contemplan-
tia ... hominis a deo procedere
mediante angelorum ad ...
divinum formari mente contempla-
[illegible] quamvis ex verbis in-
ducta ... ipsa enim quamvis
mens immediate a deo creatur tamen
ab ipso formatur ...
immediate ... benefica.
Ad 8m dicendum quod quamvis deus sit
presentior magis intellectui et adesset
menti hominis in statu innocentie
non tamen aderat ei ut intelligibilis forma
quia intellectus hominis non habebat
illam perfectionem que ad hoc requiritur.
Ad 9m dicendum quod superiora ... ab hiis
... non ... in ipsa divina essentia

sed voces quedam a deo in mente
influebantur et a creaturis accepte
quibus ad eterna conspicienda proficiebant.
Ad 5. dicendum quod immediatum principium
et proximum quo causa que fit in posse fiunt
intelligibilia actu est intellectus
agens sed primum principium est ipsa intel-
ligibilia fiunt est ipsa lux increata
et ita ipsa essentia divina comparatur ad
intelligibilia sicut substantia solis ad vi-
sibilia corporalia. Non tamen oportet ut
qui videt colorem aliquem videat
etiam substantiam solis sed ut videat
lumen solis per quod color illustratur.
Similiter non oportet ut qui cog-
noscit aliquid intellectualiter videat essentiam
divinam sed quod percipiat lumen intellectuale
quod a deo originaliter manat
prout ipsum ad intellectualem actum.
Ad 6 dicendum quod donum dantis non est
intelligendum quod adam simpliciter beatus
esset sed beatus erat quadam beatitudine
que illi statui competebat sicut
et in statu vie aliqui dicuntur beati
beatitudine aliqua perfectionibus eis ex-
istentibus ut dicitur Mat. v. Beati pauperes
spiritu. Ad 7 dicendum quod et angelus in
statu nature conditus non vidit deum
per essentiam sed hoc ei competebat solum
per gratiam. Adam autem in statu innocentie
per gratiam habuit in minus visionis
quam habet angelus per naturam ut dominus
et io. dicunt sicut alter angelus. Ad
8 dicendum quod moyses et paulus
quadam privilegiata gratia deum
per essentiam viderunt et tamen quamvis
simpliciter venerit in statu vie secundum quod tamen
prout deum per essentiam videbat non
erat in statu vie tantum et adhuc in
statu innocentie in quo adhuc maior
erat non competebat deum per essentiam
videre si tamen per aliquem raptum fuit
elevatus ut deum per essentiam videret non

inconveniens erit quia gratia potuit
competere statui innocentie sicut et post
statum peccati. Ad 9 dicendum quod si intel-
ligamus talem extasim ade
fuisse qualis fuit raptus pauli
tunc dicendum quod in illa visione fuit secundum
modum communem visionis quam ei
competebat sed quia non exprimitur hic
quod in sopore deum per essentiam viderit
possumus dicere quod in extasi ele-
vatus fuit non ad ipsam divinam essentiam
videndam sed ad cognoscenda perti-
nentia de divinis misteriis que sibi
quodam modo huiusmodi cognitionis
tunc sibi competebat. Ad 10 dicendum
quod paradisus spiritualis prout per eam
similitudinem designatur quibusdam sancti
in dei visione consistit sed prout
simpliciter delectatio de deo habita
designatur in qualicumque contemplatione di-
paradisus spiritualis consistit.
Ad 11 dicendum quod non fuissemus deo et
ordinata voluntas sic desideraret esse
hinc quod tunc non competebat
et propter hoc non requiritur. R. 2.

Secundo queritur utrum in statu innocen-
tie homo deum per creaturas viderit et
videtur quod non cognoscitur tamen per
creaturas cognoscere per speculum; hoc autem
est collativa sive venatica cognitio
que cum languida sit et imperfecta
in statu innocentie non competebat
ergo adam in statu innocentie non videbat
deum per creaturas. Preterea remota causa
removetur effectus. Sed ysidorus
assignat hanc causam quare homo deum per
creaturas videt quia a creatore aversus
ad creaturas se convertit quod tunc in
statu innocentie nondum erat ergo tunc
deum per creaturas homo non videbat.
Preterea augustinus in viii super genesim ad litteram
forte in quibusdam sic tunc ei loquebatur
sicut cum ... participibus et sic non tamen per
cipere dicit sapiens quod tamen capiunt

aug li x p huas modulo quātu
lz mig. sz ipo gñe iusiōib & locu-
coib. ex quo mi possē accipi
q̄ hō i statu innocē 1º gnē cog-
nitōib deū ꝯgnoscebat. q̄º āgli
ꝯgnouerūt. sz angeli nō cog-
nouerūt deū p creatas ut pz p
aug. q. ii.º sup gen ad litteram
& p dyo. vii. ca. de di. no. 2º hō
i statu innocē deū p creatas nō
videbat. p aīa hoīs silior ē
deo q̄m aliq̄ cōsp̄lr creata. 3º q̄m aīa
hoīs i sua puritate creat nō īdi-
gebat ad dei ꝯgnitōem p visibile
creaturā. ꝑpōita ꝯgnitōe pfe-
ctori supfluit mīg pfca. sz hō
i statu innocē p pñcia cōtē-
platōis deū ꝯgnoscebat ut
dicit hugo de s. vic. g. deū p crea-
tas nō ꝯgnouit. Sz ꝯ ē ꝙ dicit
dam. ii. li. ꝙ adā i paradyso
creaturā cōstitutꝯ ē. vbi p creatas
suū creatorē cōsidaret. Rñº
dicē ꝙ ad euidēciā ꝯōnis sciendū ē
ꝙ sz boe. v. li. de ꝯsol. natā a
pfcis p̄ncipijs sūt. ꝙ ex opibz
dīuis cōsidari pt. ꝙ quolz eni
ꝙ opēe ca q̄ p̄ma sit pfcoz huic.
verūtñ statu innocē ꝯstituer
adā ab ipo ut tocī⁹ hūani
gnīs p̄ncipiū. nō solū a q̄o nā
hūa ppagaret ad posteros. sz etiā
i alios origialē iusticiā trāsf-
funderet. oz pond hōie i statu
innocē dupr pfcoz huisse.
vna quidē naturalē. alia at
gtis a deo ꝯcessā. sz dū debitū
nālē p̄ncipie. sz at nālē pfcoz
cū cōpetebt nō potat ut deū
ꝯgnoscet nisi ex creatuis. ꝙ pz
i illo eni gnē ipo passiuā cōpete-
bit secundū ad i. ad ꝯ ꝯtendic ipē
pō actiua. & ꝑ dicit ꝯmen. ve-
intellcꝯ nā c aliq̄ pō passiua
trāsit nō vndz actiā. intūa
at hūa dupl pō ad intelligēdū

inuenit. vna q̄ passiua que ē
intellcꝯ psbl. alia que ꝙ actiua
q̄o intellcꝯ agens & iō intellcꝯ psbl
i nāle via nō cū pond ad i-as
forꝯ q̄ p intellctū agētē intelli-
gibiles sūt. sz at nō sit nd forc
sensibiliū vnꝯ a fātasmatibz
abstrahunt. via a spēb intellēbs
sz intellibiles p̄ncipaꝯ nō q̄
nobs eas intellibiles faciang
& iō intellcꝯ psbl nd nō pt sic exte-
dē ad aliq̄ intellia nisi p i-as
formas quas a fātasmatibz
abstraxit. & inde ē ꝙ nc deū
nc aliqs spēs intellēs ꝯgnosē
possimꝯ naturaliter nisi p res sensibiles
sz ex pfcōe gre h̄c hebat hō
i statu innocē ut deū cog-
nosceret p inspiracōem intnā
ex irradiacōe dīue sapiē
p quē mōm deū ꝯgnoscebat.
hō ex visibilibz creatuis sz ex
quadā spūali similitudine sue
menti impssā. Et at i hōme
dupx ꝯgnitō erat. vna qua
ꝯgnoscebat deū ꝯformiter
angelꝯ p inspiracōem intnā.
alia q̄ ꝯgnoscebat deū ꝯformiter
nobs p sensibiles creatas. Diffe-
bat at hīc ꝯ ꝯgnitō a ꝯg-
nitōe nrā. sic dr̄ magistro
hic historiū scōlastico qm ex nocte
cōsidat ea q̄ aū nouat
ab inquisitōe addiscit. ꝙ
ex notis ad ignō nr̄ pue-
nit. Nos at aliud deū notū
hre nō possug nisi ex creatis
ad ꝯgnoticiā iuiaꝯ. sz adā
ud deū aliud vnotiā s. p illus-
tracōem intnā ex creatuis
cōsidabat. sz adm p^mᵉ dicit ꝙ i a
ꝯgnitō collatia q̄ ex notis i
ignota deuenit impfcōem hēt
cū pcāad ꝙ ignotū querat
sz at nō fuit i collatia ꝯgitō

nb

ad rem

qua ho i statu innocencie utebatur
nichil tn phibet dicere quin ad pfec-
tu hois in statu competebat
non quidem quantum ad id quod debet e
fuerat nec p operationem ad ini dig-
ore. Non enim fuit tante pfectionis
humana in sua conditione quanta age-
licta ut dicitur Alex. 2a q. 88 q hec q
ysidorus dicit tanta que ho iuste ha-
beat ex creaturis cognicionem qui ig-
noti accipere hec hoi i statu in-
nocentie non indigebat ut dicitur
Alex. 2a q. 88 q aug. ibi loquitur de
1a cognitione que est p inspiracionem
quod p3 ex hoc q de locutione dei
mentem facta ... tang de alio
cognitionibus modo non subiungit
fortassis etiam locutionibus quibus deus
ei loquebatur q fit p creaturam
sunt i extasi spiritualibus ymagi-
nibus sunt corporibus sensibilibus coram aliqua
ymagine putatur Alex. 2a q. 88 q
creaturam quamvis sit deo similior q
creatura creatam non tamen cognitione ne
sunt ut creata ceteris dissimilat pt
puericiendo ex sensibilibus creaturis a cog
cognicio in vera ortu hec Alex. 2a q. 88
quamvis Adam dum in dicto plura
contemplationibus non tamen superflui in
cognitione q p creaturis cognitionibus cosi-
derabat ut f. idem pluribus modis
cognosceret q non solum cognitionem
sed etiam nale cognicionem habuit. 3.

Certo queritur utrum Adam in sta-
tu innocentie fidem de deo habuit
et videtur q non quia cognitio fidei
cognitio enigmatica ut p3
1 Cor. 13. sed Adam in statu innocencie
habuit cognitionem non enigmaticam
sed apertam ut testatur Hugo de sancto
victore q cognovit creatorem suum
non cognitione que ... a credentibus mo-
do cognoscitur ... q p...
absentis fide ... ergo ... q ... fides est
... contra ... quia ... fides
... competit qui ... credenda sunt
p experimentum non ... cognoscere

sed Adam ut ibidem dicitur experimento
cognovit ea que nos credimus ergo
... fidem non solum de creatione
sed etiam de redemptione sed Adam i
statu innocencie non cognovisse
de redemptione quia sui ... pscius
non fuit sine qua redemptio non fu-
isset ... 33 q. 2 q dicitur aug. 7 sup. ge-
nesim ad l. q Adam i statu innocencie
habuit tantum de corde ... fidem
non fictam habuit ... ut dicitur
ut ... dicit 1 sen. 3 q. 29 ... et
fidem ... q Adam i primo statu
fidem habuit ... quidem appetitum sive obiectum
fidei ... consideremus ipsa enim ut ab
... ut in appetibus obiectum fidei
dico et non appetibus pp ...
sicut bonis appetitus p nale
... sicut aliqui philosophi de deo sunt
... ut ... intellectum ... corpori
... et aliarum ... Adam
... non solum sciebat ... de deo
quem nali ratione cognosci potest
sed etiam ... ut ... ad videndum deum
... quod de deo
cognicionem fidei habebat. Sed fides
est duplex sicut duplex auditus et
duplex locucionum. Est enim fides
ex auditu ut dicitur Ro. 10. Est
quedam locucio exterior qua deus
nobis p predicatores loquitur quedam
interior qua loquitur nobis p inspiracionem
internam. Dicit autem ipsa interior
inspiracio locucio quedam ad similitudinem
exteriorum locucionibus. Sicut enim i
exteriori locucione pfertur ad
ipsum audientem ipsam rem qua
notificatur ... sed signum
illius rei ... significativa
ita de cognitione inspirando non
exhibet eam sua ad videndum
sed aliquod signum sue ... quod est
aliqua spiritualis similitudo sue sap.
ab utroque auditu fides i cor-
dibus fidelium oritur p auditum quem

interiore in hiis qui fidem primo acceperunt et docuerunt sicut apostolis et prophetis. unde ps. audiam quid loquatur in me dominus deus. per ymmo auditum fidei eos oportet credentibus aliorum fidelium qui per alios homines cognicionem fidei accipiunt. Adam autem primo fidem habuit ut primo fidem edoctus a deo tamquam per internam locucionem fidem habere debuit. Ad primum dicendum quod non habuit ita apertam cognicionem que sufficeret ad obscuritatem fidei removendam que non removetur per hoc quod prima veritas sit apparens. Ad secundum dicendum quod hugo primo homine removet cognicionem fidei talem qualem nobis competit qui cognicionem fidei habemus non per revelacionem nobis factam sed per hoc quod ad hominem revelacionem aliis factis. Ad tercium dicendum quod excepcio quam homo habuit non fuit tale quale eorum qui deum per essenciam vident ut postea dicetur. Secundum suffit ad evacuandam fidem. Ad quartum dicendum quod adam de redempcione non habebat fidem explicite sed tamen implicite in quantum credebat deum esse sufficientem provisorem hiis omnibus que saluti necessaria erant. 4 arti.

Quarto queritur utrum in statu innocencie adam habuit omnium creaturarum noticiam et videtur quod non. Non enim habuit cognicionem futurorum quia hoc solius dei sit proprium secundum ysa. xli annunciate futura et dicemus quia dii estis vos. Sed multa in creaturis futura erant. ergo non omnium creaturarum noticiam habuit. Preterea dicitur ante in spiritualibus ad hoc sequitur [illegible] autem hinc est nutrit in ut per eos sciam perfectam veritatis capiat. Sed anima sciam omnium veritatem habuit frustra sensus collati fuissent quod esse non potest cum operibus dei nichil sit frustra ergo sciam omnium non habuit. Preterea dicitur

hoc dicitur in v. de generatione. hunc membrorum condicio in hoc non est totum conoblita sui summa sed tamen singula perdens. Ubi dicitur quod anima in principio sue condicionis habet confusa cognicionem qua scit [illegible] non autem distincta sed cognicio perfecta non habet de re aliqua nisi per eos que perfecta spectant anima experience sed anima humana habuit [illegible] phi de anima tertio sicut tabula in qua nichil est scriptum ergo non potuit habere adam in principio sue condicionis de rebus perfecta cognicionem. Sed dicendum quod quamvis non habet ex unione habebat tamen ex dono divino. Sed contra homines habebunt sui principio quantum ad intellectum pares sunt et quantum ad rationem speciei consiles. Sed perfecta veritatis cognicio divinitus fuit ade collata in principio sue condicionis [illegible] quod potest videre aliis dis- [illegible] habere [illegible] esse sed [illegible] pertinet ad excellenciam angeli [illegible] angelum in sua creacione cognicione omnium naturalium [illegible] impletur sed [illegible] de causis. Omnis intelligencia est plena formis. Sed humana non pertingit ad intelligenciam angelicam ergo non fuit competens [illegible] primi hominis statu in principio omnium rerum cognicionem habere. Preterea unius perfecti una est perfectio quia una potencia simul non perficitur nisi uno actu unius generis sicut in prima non potest esse una forma substancialis nisi tamen unius coloris. Sed intellectus humanus potest perfici per habitum sciencie ergo impossibile est quod simul in anima fuerint plures habitus ita anima ade non potuit habere omnium veritatem scienciam cum diversarum rerum per diversos habitus cognoscuntur. Preterea adam cognovit omnes creaturas [illegible] cognovit [illegible] ad suam intelligenciam sed non cognovit [illegible]

cognitio utrorumque videtur in ubi-
nam in ipsa natura quia nondum erat in ipsa
natura nec etiam in ipsa intelligentia
Non enim est perfectionis primi status
ut superior potentia ab inferiori acci-
piat sicut ymaginatio a sensu
et huiusmodi. Ante contingebat ut intellectus
a sensu acciperet et tamen non omnes
veritates percepisset per sensum non po-
terant omnia intelligi a quo esse
et non omnium veritatem sciret scilicet habuit
+ per Augustinum dicitur super Genesim ad litteram
quod Adam positus fuit in paradiso ad
operandum non propter necessitatem sed propter de-
lectationem agriculture que contingit
ex hoc experiri virtutem nature humane vel quia sa-
lutem posite seminibus plantatis sim-
ul tempore mutuo quia aliquibus vadit
ex seminibus quid possit quia vero non pa-
sit. Sed mutuo quia admiracione de-
meret cognitionem et veritatem opi-
nionem ergo Adam indige-
bat experientia accipere vero veritatem
et non habebat omnium veritatem scilicet
opp Contra quod Augustinus dicit quod de ea dei
quisitatum in quantum habebat quod bona
nobis adipisci sed hoc vero non
nolle potuit ut omnium scilicet habuit
ergo omnium sciam habuit. Preterea omnia vir-
dit esse et bona eorum propriis
sed Adam imposuit rebus nomina
ut patet Genesis ii. Ergo ipse pleniter
Rõ res cognovit. Respondeo dicendum quod Adam
duplicem habuit cognitionem scilicet naturalem et
gratie. Cognitio autem naturalis humana ad
a
id pertinet quod ductu naturalis rationis
cognoscere possumus. Ex quibus naturalibus
cognitionibus accipere principia et
elementa principiorum aliqua quidem quadam
confusa cognitione omnium principiorum scilicet
homo naturaliter cognoscit ut
principia in quibus sicut quedam seminibus
virtute preexistunt omnia scibilia que
ratione naturali cognosci possunt. Sed hec

cognitionibus tamen cognitionem ea que virtute
principiis principiatis insunt explicari in
actu sicut tamen ex semine aliquibus
que virtute preexistunt omnia membra
producit animal huiusmodi distincta membra
dici esse tamen cognitionibus aliis. Adam
autem principium sui cognitionis non solum
oportuit ut haberet naturalem cognitionem
quantum ad sui principium sed quantum ad
omnia. Ideo ipse oportebat ut principium
totius humani generis. Et prout autem
filii accipere debent non solum esse per
generationem sed et disciplinam per instructionem
et quia non competit alicui esse principium
ergo quod non possit esse in actu vel
secundum actum naturalem et potentie
opposita per effectus incipit. Unde est
quod oportuit primum hominem mox in
ipsa sui conditione constitui et principium
scientibus quantum ad cognitionem ut esset
generis principium cognitionis totius hu-
mani generis quantum ad cognitionem
ut esset sufficiens instructionibus principium
Oportet autem et ideo eorum ea que erant non
explicita in actu per principia ad
perfectionem cognitionis. Ita quod que
seminaliter sunt virtualiter erant
in principiis principiatis omnibus totum erat
explicitum per perfectam cognitionem
omnium eorum ad que virtute primorum
principiorum se extendere poterat
verum dico de quo quidem unquam homo ab
de cognitione virtutis naturalis ingenio
assequi potuit. Hec totum Adam
naturali cognitione habitualiter sciunt
sed multa sunt veritates quam naturalis cognitionis
cognosci non pertinet ad que se intellectus
more principiis non se extendit
sicut futura contingencia sicut cogita-
tiones cordium sicut dispositiones creature
que subsunt divine providentie. Nam divina
providentiam comprehendere non poterat
vero ordine parte creature
que divine providentie subsunt interdum

catab ad multa ordinat ꝫ ꝫc facultatē ꝫ ad hᶜ aliquid ꝯs tenda adiuuabat͛ ad ꝯgnicōē que ꝯgnicō ꝯvep qua de ꝯ uitiꝰ loquebat͛ ut dᵗ aug ꝯsᵒ gen ꝫ hēbat ꝯgnicōē nō insti tuebat͛ p̄mꝰ hō q̄ i t̄mo pfc tōib ipꝰ ex̄ctib qz t̄m ꝯtinet ꝯgnicōib nō eēt i uisiōe gl̄e ad quā ipe nōdum puenat ꝫ tō hō nō ꝯgnoscebat ꝫ q̄m de bilꝫ eē diuinitꝰ reuelabat͛ t oz ut [illegible] uōibꝫ unde [illegible] dꝫ q̄ q̄dā fuāta st̄ q̄ i suis cāib nālib̄ ꝯgnosci pnt [illegible] cog nicōn adā hūit alioꝝ aūt que nāl ꝯgnosci nō pnt nō dūm ꝯgnicōn hūit ꝫ corp tm q̄b fuīt diuinitꝰ reuelatā ad [illegible] dꝫ q̄ adā debuit hr̄e oīa pfcō quā hūa requit [illegible] aūt uib augm̄tatiua dat͛ hōi ut ad pfcām ꝯtitᵗē puenīat stat [illegible] dāᵗ aīe hūāe ut pfcoꝝ sāc capiat sicᵗ i adā hūit augm̄ tatiuā [illegible] ut p adā [illegible] cet ꝫ ut nᵗ dcet corp que ad pfcōm nē requir ista [illegible] hūit nō ut p eōb sciaꝫ acqreret ꝫ ut pfcām nō hr̄et [illegible] [illegible] hūnal sciebat [illegible] ad [illegible] dꝫ q̄ adā ad hūit [illegible] ꝯstituebat͛ totiꝰ hūāe [illegible] quid q̄ ꝯuit oībꝫ ꝯ ꝯpete bat eīn [illegible] cāt totiꝰ hūāī gn̄is instructor ut nō ha bēt ꝯfusā ꝯgnicōn ꝫ distinctā qua instruere possit [illegible] h͛ copti [illegible] nō eēt i suī pūct sit tabla nō scripta ꝫ hr̄et eē plenā [illegible] sciāꝫ ex dia opāc ut hᶜ alijs cōpetebat habꝫ qui nō instituebant p̄n hu mani gn̄is eēt p hᶜ [illegible] ad [illegible] vi dꝫ q̄ hᶜ ꝫ angelꝰ fuit [illegible] ple ꝯgnicōē

[illegible] nālit ꝯpetit eī ex debito sue nāe at hōiꝫ ex opāc dia tiō adhuc veniet nā hūa infra angl̄ica [illegible] corꝰ hōib nālib̄ ꝯ pfcōꝰ eēt corꝰ [illegible] corꝰ ad [illegible] dia accepit ꝯtitatē pfcām p̄n [illegible] ꝯ eēt i cor eō ꝯpetit ex debito sue nāe ad viij dꝫ q̄ uō [illegible] pt qui pō tōlꝰ pficit p una pfcōn [illegible] [illegible] pficit [illegible] ꝫ color pōm supficiei ꝫ [illegible] sicᵗ hō [illegible] pōm [illegible] ad omia [illegible] tiōne est [illegible] ad ix dꝫ q̄ adā hūit ꝯgnicōꝫ ōim nāꝝ [illegible] ꝫ i ppa nā [illegible] sua intelligia [illegible] quid dupx e mōꝰ ꝯgnoscēdi nō dis tinguit p eīnꝰ spēs [illegible] put eīs ad cognoscēt ꝫ put ipē sunt q ꝯgnoscunt [illegible] ꝯgnoscit rēs i ppa nā nō ꝯg noscit eas [illegible] p spēs eāꝝ q̄b [illegible] [illegible] p spēs q̄b [illegible] [illegible] i [illegible] rēs q sīt [illegible] ꝯg noscēdi rēs i ppa nā [illegible] [illegible] ꝯstituit i ipīs spēbꝫ [illegible] [illegible] dispōni ipāꝝ spēꝝ [illegible] ꝯgnoscēdi rēs i sua molha [illegible] [illegible] [illegible] q̄ rēs nōdum erāt i ppa nā [illegible] ita i ppa nā ꝯgnosci nō potat nō [illegible] ꝯgnoscē eīn rēs i ppa nā dupr dr [illegible] p modū [illegible] ꝯgnosci rēs [illegible] nā ppa [illegible] nō pt eēē [illegible] nā ppa [illegible] adā nō ꝯg nouit oēs rēs i nā ppa [illegible] nōdum erāt oēs i ppa nā [illegible] nō erāt i ppa nā pfcē [illegible] oīa [illegible] ducta st̄ i opibꝫ sex dierū [illegible] si aliqꝰ mō [illegible] p aug

t mos ad pti
mre autnet
mt git non sha
ptnps aug
qq homi go
cia hit pa
la q ho sciam
ffcitne md
augli pho
t nige lz
cia augli

jonnß
termi qu
vo ista
c rahtor
c fahto pre

420a

424a

excellenti m

intellt in f

magis intell

accit i illu

incorp. edit

g'no impedi

aliq intell

possit ita p

corp q̄ st so

e

q̄ impedi

excellenti intelligibili. Non enim magis
intellectus infima proportionatur intellectui
magis intelligibilis, sed magis convenit
accidit in ipsum. Sed intellectus Adae in statu
innocentiae erat integer et perfectus,
ergo non impediebatur ab excellentia
alicuius intelligibilis quin illud intelligere
posset. Et ita poterat angelos per
essentiam cognoscere. Et cum hac cognitione
non ad impediendum videbatur imperfectio
intellectus excellentiam. Praeterea sicut dominium
est Adae mox traditus fuit accessus
cognitionum ad quam naturaliter homo
pervenire potest. Sed naturaliter homo pervenire
potest ad hoc ut substantias separatas per
essentiam cognoscat, ut in multorum
philosophorum sententiis quas commentator tangit in
3 de anima. Ergo Adam angelos per
essentiam cognoscebat. Praeterea constat quod
Adam animam suam per essentiam noverat,
sed essentia animae et angeli in nullo sunt et
angeli ergo et angelum per essentiam cognoscere
poterat. Praeterea cognitio Adae
fuit media inter cognitionem viatorum et
cognitionem beatorum. Sed beati cognoscunt
et vident essentiam dei, nos autem cognoscimus
essentias rerum materialium
ut dictum est. Ergo res medias sunt
substantiae spirituales sicut angeli; ergo Adam
per essentiam angelos cognovit. Sed contra
nulla potentia cognoscendo potest se extendere
ultra suum obiectum, sed obiectum animae
intellectivae est fantasma ad
quod se habet anima intellectiva sicut
visus ad colorem, ut dicitur 3 de anima.
Ergo anima nostra non potest se extendere
ad cognoscendum nisi ea quae ex
fantasmatibus devenire potest. Sed
essentia angelorum excedit omnia
fantasmata. Ergo homo naturali cognitione
qua possumus ad aliquam perfectionem
pervenire ad hoc ut cognoscat angelos
per essentiam. Sed dicebat quod homines
angelus non possit per fantasma apprehendi

tum effectibus eius aliquis potest sibi fantasma
deprehendere, et ex tali effectu potest
angelus cognosci. Sed contra effectus
qui non equatur suae causae ad hoc
quod per ipsum sua causa per essentiam cognoscatur
aliquis cognoscebat dum ex crea-
turis essentiam dei viderent quod falsum est.
Sed effectus corporei qui soli in
fantasia deprehendi possunt et tales effectus
qui non equantur virtuti angeli; ergo
per huiusmodi effectum non potest cognosci de
angelo quid est sed solum an sit.
Sed dicendum quod ad aliquem effectum
intellectus angelus cognoscere poterat
sicut quod dicitur angelus intelligi ab
eo in nobis ut ad eum impressiones
earum quae sunt in nobis. Sed contra
quod recipitur in aliquo recipitur in eo
per modum eius in quo recipitur; sed
modus animae humanae inferior modo
angeli; ergo impressio facta ab
angelo in animam humanam similitudo
angelica quo nostro est illuminante
in anima humana inferior modo ab
angelica natura. Cum ergo anima cognoscat
ad modum quo cognitum est in
ipsa anima per huiusmodi impressionem non per-
tinget ad cognoscendum angelum
sicut est per essentiam suam. Responsio. Dicendum quod
duplex est cognitio qua ad cognoscendum potest
una qua cognoscitur de re an sit
et ad hanc statu innocentiae angelos
cognoscebat et naturali cognitione
et divina revelatione multo facilius
aliquid et plenius quam nos cognoscamus.
Alia est qua cognoscitur de re quid
est, hoc est cognoscere rem per essentiam suam
et ad hanc ut videtur angelos in statu
innocentiae non cognoscebat. Cuius
ratio est quia duplex cognitio Adae at-
tribuitur, scilicet cognitio naturalis et cognitio
gratiae, at cognitione angelos per
essentiam non cognovit ex hoc potest
cognitio naturalis quae per passiva naturale
se extendit ultra id ad quod se extendit
potentia passiva eodem ... sit potentia
activa

passiua · na non inuenit nisi ve
corpus ad que aliquo modo actiua na
tali se potest extendere ut quod dicit
ymaginacio · Ymaginac at huiusmodi intu
duplex potest inveniri · vna qui passiua
s intellectus possibilis · alia qui actiua scilicet
intellectus agentis · Unum intellectus possibilis naturaliter
non est potentia in eo fiat · ideo ea que
intellectus agentis natura est facere quibus
per hoc non excludatur quin aliquid ad i
eo fieri possint operacione diuina
sicut et in natura corporali per operacionem mira
culi · Actiue at intellectus agentis
non sunt intelligibilia ea que sunt
de se ipsis intelligibilia · cognoscit
essencie angelorum sed ea que sunt de
se ipsis non intelligibilia · qualia sunt
essencie rerum materialium que possunt
ymaginacionem capiuntur · Unum
intellectum possibilis naturaliter non sunt in
species intelligibiles que sunt a fantas
matibus abstracte · propter hoc at species
impressae [illegible] ad intuendum
essencias substanciarum separatarum sunt imp
[illegible] et qui aliquis gnibus ipsius esse
[illegible] spiritualibus [illegible] naturali cognos
cendo · homo non potest pertingere ut cognos
cat angelos per essenciam [illegible]
adam cognicione [illegible] hoc potuit
cognoscere [illegible] eleuator quia
cognicio [illegible] eleuator potuit
vel quantum ad intelligibile vel quantum
ad modum intelligendi · Quantum ad in
telligibile quidem per graciam eleuatur
cognicio hominis et sine mutacione
status sicut per graciam fidei eleuamur
ad cognoscendum ea que sunt [illegible]
[illegible] et per graciam prophecie · Set quantum
ad modum cognoscendi non eleuatur
humana cognicio nisi status mutetur mo
dus quo naturaliter cognoscit intellectus
ut a fantasmatibus accipiat
ut dicit [illegible] ho in alium statum
mutetur [illegible] cognicione
per [illegible] diuina [illegible] intellectus in
spiciat ad fantasmata · hic est

dicendum primo ea [illegible] quod ipsum
enim [illegible] medio diuino vadunt
nisi [illegible] sacrorum velaminum
circumvelatum · Adam at in statu in
nocencie at in statu innocencie vnum
omnino gracie cognicionem oportebat quod
aspiceret ad fantasmata · Et ideo
at modo cognoscendi non potuit essen
angelorum videre · Ideo dicit [illegible] quod
[illegible] naturali cognicione [illegible] ad
angelos per essenciam cognouit [illegible]
ponamus cum per graciam [illegible]
statum eleuatum sicut fuit paul
in raptu · Ad secundum [illegible]
auctoritas [illegible] homo quod ad
angelos cognouit in quadam celsitudi
nis [illegible] tamen quod pertingit
ad eorum essenciam cognoscendam · Ad
3m dicendum quod [illegible] adam [illegible]
[illegible] extasis fuisse qualis raptus
paulus [illegible] dixit quod in illo
raptu angelos per essenciam uidit
sed [illegible]
qui [illegible] oportebat [illegible]
[illegible] extasis [illegible] fuisse
ut adam [illegible] in statu [illegible]
eleuacionis [illegible] solet [illegible]
[illegible] eleuata ad diuina [illegible]
intuenda [illegible] glorie [illegible]
videntur [illegible] principibus [illegible]
[illegible] fuisse [illegible] cognicione
eminencia [illegible] ad eorum
essenciam non pertingebat · Ad 3m dicendum
quod adam habuit cognicionem angelorum
[illegible] erat [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] cognouit [illegible]
[illegible] ordinem [illegible]
multo [illegible] quam nos cognoscimus
Ad 4m dicendum quod difficultas intel
ligendi accidit dupliciter · Uno modo ex parte
cognoscentis · Alio modo ex parte cognoscibilis
Ex parte cognoscentis difficilius est
facere ad intelligendum [illegible]
[illegible] intelligere [illegible] ex parte
[illegible] sed ex parte cognoscentis [illegible]

difficilis ad cognoscendum ad quae se
se intellectus habet. Et hoc convenit intellectui
humano propter hoc quod non est proportiona-
tus ad intelligendum naturas essentias
separatas voce iam dicta. Commentator
in III de anima quod intellectus ad eas non patie-
batur defectum aliquibus perfectionibus quae
tamen habere debebat. Habebat tamen
aliquos defectus videlicet intellectus quibus
unus erat quod oportebat eum in cog-
noscendo ad fantasmata inspicere
quae quidem intellectui humano naturalia. Quantum
ad hoc autem contra eorum unitatem ex hoc quod
per unum suum comunis in ordine
intellectualium. Ad sextum dicendum quod intellectus potest
abstrahendo pervenire ad qui-
ditatem rei materialis non habentem aliam
quiditatem qua quidem intellectus potest
quod eam a fantasmatibus abstrahit
et est tamen intellectus per lumen intellectus
agentis. Ex quo habetur quod eam possit
perfici sicut propria perfectione. Sed ex
hac quiditate non potest assurgere
ad cognoscendum essentias substantiae separatae
ab eo quod ista quiditas est diversa
definitionibus a repraesentatione illius
quiditatis. Licet omnino non eodem modo quiditas
inveniatur in substantiis separatis et in
rebus materialibus ut quas equivoce
ut dicit Commentator in III de anima. Dato
autem quod per hanc quiditatem possemus cog-
noscere quiditatem substantiae separatae
quodam quia notum adhuc vi-
demus eorum angelicam quae sicut
diversam unumquemque eorum separa-
tum ab aliis eorum substantiis separatis.
Ad septimum dicendum quod intellectus humanus quamvis omni-
nis ab intellectu excellenti
non corrumpatur tamen inveniuntur in eo
defectus proportionis ad hoc quod
naturaliter possit pertingere ad maxime
intelligibilia. Unde in eis dicit philosophus
quod huius quam magis intelligibilia
intelligat sed solum hoc quod sicut intellectus
non magis intelliget alia. Ad
octavum dicendum quod haec quaestio a philosopho insoluta

dimisit III de anima ubi quaerit
utrum intellectus coniunctus possit se-
parata intelligere. Et alibi
invenitur ea solvisse in libris
qui ad nos pervenerunt. Sequaces
autem eius diversimode determinaverunt.
Quidam enim dixerunt quod intellectus noster
potest pertingere ad intelligendum substantias
separatas. Quidam autem posuerunt quod
ad hoc pertingere possit. Horum autem
quidam usi sunt rationibus insufficientibus
sicut Avempace. Cuius est ratio
inducta de quiditate et Themistius cuius
est ratio inducta de facilitate intel-
ligendi quas Commentator III de anima
solvit. Quidam autem usi sunt positionibus
erroneis. Cuius fidei sit
Alexander et ipse Commentator. Alexander
enim dicit quod intellectus possibilis cum sit generabilis
et corruptibilis, per naturam suam non potest pertingere
ad hoc quod substantias separatas intelligat
sed fine suae perfectionis pertingit
ad hoc quod intelligentia agens quam
ponit quandam substantiam separatam
coniungatur nobis quasi forma. Et tunc statim
intelligimus per intelligentiam
agentem sicut nunc intelligimus
per intellectum possibilem. Et quia intelligentia
agens cum sit substantia separata intel-
ligit substantias separatas, inde est quod illa
statim intelligimus substantias separatas.
Et in hoc consistit ultima felicitas
hominis. Hoc autem esse non potest quia non
potest esse quod intellectus possibilis et separatus
et intellectus agens coniungatur. Intellectus
formae intellectus possibilis. Secundum autem Alexandrum
et corruptibilis et materialis. Commentator autem
nisus est quod posuit intellectum possibilem sit se-
paratum et incorruptibilem. Unde Themis-
tius dicit quod intellectus possibilis est semper
paratus et quando intelligit
non solum res materiales sed substantias
separatas et quod intelligentia agens
non est nova sed aeterna. Et quod intellectus
speculativus quem nos intelligimus est
compositus ex intellectu agente et possibili

Sz si hec eet int9 p9l a p(ri)n(cipi)o sb
totum ee tunc ab ipo plici sb
stancias separatas (con)siste(re) posset
Et id (con)uenien(ter) t(er)tia via po(n)it
media int(er) opinionem alex(andri)
et themistij. Dt enim int(ellectu)m p9le
ee separatu(m) et eciam q(uod) (con)st(itui)t vo
themistio et dr ab alex(andro)
Dt tn intelligibilia speculatiua
ee noua et effecta p(er) actorem int9
agentem et h(oc) (con)uenit cu(m) alex(andro)
et dr a themistio et h(ec) dt h(ic)
duplex ee quo fundant(ur) (con)iunct(us)
fantasmatibus et sic h(ec) s(un)t i nob(is)
aliud quo s(un)t in int(ellectu) p9li vn
mediatibus ipsis intelligibilibus
int9 q p9l nob(is) (con)iungit(ur) et ideo h(ec)
ät intelli(gi)bilia int9 agens se
h(ab)et sicut sol ad (col)or(es). Cum enim
int9 p9l recipiat h(ec) intel
ligibilia q(ue) i fantasmatibus fundant(ur)
et illud int(ellectu)m agentem sit int9 agens
sit p(er)fectior. oz q(uod) p(ro)portio int9
agentis ad h(ec) intelligibilia q(ue) s(un)t
i nob(is) sit sicut p(ro)portio sol(is) ad
im(?) sicut et p(ro)portio lucis et colori(s)
ad inuicem que recipiu(n)t i dya
phano. Et si l(oqu)itur de oculis ve
recept(us) i vno quoru(m) e(st) vnu(m) alt(er)o
p(er)fectius. Cum in nob(is) (com)pl(e)t(ur) (com)p(ositi)o
huius intelli(gi)bilium tunc int(ellectu)s agens
p(er)fectus (con)iungi(tur) nob(is) ut forma et
tunc nob(is) p(er) int(ellectu)m agentem potim(us)
s(ub)stantias separatas (con)gnoscere sicut
nunc possumus p(er) int(ellectu)m q(ui) e(st) i
h(ab)itu p(er)z ex dictis istor(um) phor(um)
quo pot dicit q(uo)d modo ergo
intelligimus s(ub)stantias separatas
n(on) intelligendo p(er) aliquam s(ub)stantiam
separatam. Cz at int9 p9l et
agens sit s(ub)stantia separata non est (con)tra
nimiu(m) fidei et sunt phi q(ui)
3o de a(n)i(m)a po(n)it int(ellectu)m agentem et
p9le ee ad h(un)c ac dicta hac
p(ro)p(ter) bone veritatem dicimus ee p9le
q(uo) nat(ura)lit(er) cognicio ho(minis) p(er)tingit ad
(con)gnoscendum s(ubstan)cias separatas.
Ad ij d(ic)o q(uod) ho(mo) i(n) statu motte.

p(ro)p(ter) h(oc) q(uod) intelligebat aliquid intel
ligibile p(er)fecte (con)gnoscebat et
p(er)fecte actum intelligendi q(ui)a actum
intelligendi e(st) effectiu(us) p(ro)portio(n)at(us)
et adequatus virtuti a qua oritur
inde et intelligebat p(er)fecte
eciam aie sue sz ex h(oc) non seq(uitur)
intellexit eciam angelicu(m) q(ui)a
actum intelligendi non adequat
virtuti int9. Ad 3m d(ic)o q(uod) scien(cia)
angelica e medium int(er) divina(m)
et corporalem(?) et cognicio q(uam) (con)stit(uimus)
eciam diuina et qua (con)gnoscim(us) eciam
venialis. Sz int(er) duo extrema
p(ossun)t ee multa media. n(on) oz q(uod) q(ui)
tunc excedit vnu(m) extremor(um)
(con)tingat ad q(uo)d(li)b(et) medium sz
p(er)tingat ad aliq(uod) medium h(ec)
in statu motte ad aliq(uod) me(dium)
p(er)uenit ad h(oc) s(ed) ut ad noti(ci)am
Dei accipet no ex sensibilibus cre
turis sz ex revelacione intra
no at ad h(oc) medium q(uod) (con)sistit
eciam angelica ad q(uod) tn me
angel(i)ca i suo tracte non bte
p(er)uenit.

Art(iculus) 9 CXI

Decimo quer(itur) utru(m) ada i(n) sta
tu motte errare s(ive) dec(i)
pi potuit. Et uid(etur) q(uod) sic q(ui)a in
anima omne peccatum e ex erro
re. Sz ada potuit peccare g(o) pot(uit)
errare. Pn(on) nocet de bo
ut estimato bono. Cu(m) at n(on)
e de bono no peccat nunquam
e peccatum ni p(er)cedat estimac(io)
qua estima(tur) ad bonum no(n)
o(mn)ib(us) at e(st) estimac(i)o deceptio
g(enera)da e(st) g(o) ada aliquando peccauit
i statu motte deceptus fuit.
p(ro)p(ter) d(icit) aug(ustinus) ij sup(er) gen(esim) ad l(itteram) c(apitulo) xij quo
modo no h(ab)uit s(us)pecte loc(um)
q(ui)a tunc no(n) erat tamen eet affi
ebgnedi a deo accepisse puta(ret)
h(ec) at fuit eccat g(o) in i(n)ter fuit op(u)
ta e aliquando peccauit g(o) decept(us)
fuit. p(ro)p(ter) n(on) d(icit) (et) eadem dis(tinctione). Et

cet aug' sup gñ ad litt i th
spe pmiss' est uenire dyaꝰ i
quacumq malicia facile possꝫ
dephendi sꝫ i q̃uis spe inuisꝫ
potuissꝫ dephendi sꝫ ho i statu
innocencie decipi nõ possꝫ ergo de
cipi potuit quia simul audita
pmissiõe spirit' ꝯpanit illa co
sequi posse aliaꝫ stulte ap
petiissꝫ cũ tñ stulti aũ peccatũ
nõ fuit sꝫ ng' spat quia opinaꝛ
ee impossibile ergo oportet ee impossibile
id quod dyaꝰ pmittebat Vl' q
mlt quia peccatũ hĩc credens dece
pta fuit quia pmittꝰ hoĩbꝰ i statu
innocencie collatꝰ erat a delibe
ratõe indigebꝰ nõ autem indige
bat delibaõe. ad adiutandũ
creatorẽ ergo creaturã potuit i statu
innocencie pmittꝰ demonibꝰ cum
sit eorũ ꝯditor mĩ ce multo p
spirator quam pmittꝰ hoĩbꝰ i statu
innocencie qui erat eorũ ꝯditor sꝫ
dyaꝰ decipi pt̃ Vñ dicit sicut quia
demones uidebat xpm in sua
paciencia existimabat eũ pu
rũ hoiem qui atteria mala facere
dꝫ ergo multo fortis ho i statu
innocencie decipi potuit quia dñ ho
primo peccatũ peccauit i acm rpo
nodꝫ erat i statu culpe quia cũ
status culpe tãcũ ex peccato dam
pnũ peccatũ fuissꝫ a peccatũ Ozi
actiuꝰ quod pꝰ ho peccauit deceptꝰ
fuit ergo an statu culpe ho de
cipi potuit quia dampn' d' ijo li h
ꝯgnicõe ade ꝯsistit nõ ꝯ
plasmato sꝫ quicumq hꝫ falla
tẽ ꝯgnicõem decipi' ergo adaz
deceptꝰ fuit i ꝯparacõe t̃e sue
plasmacõis quia speculatia ꝯ
nicõe eiꝰ affecciõẽ diuisa sꝫ pt̃
ee peccatũ i affeccõia sine hꝰ quia
sit aliq̃ deceptõ speculatia
pt̃ multo uñ enim huiꝰ sciaꝫ
ꝯsciam agimꝰ quia potuit i p

homine deceptõ i pte specula
tia anquam licet peccatum i affeccõia
quod sicut hĩ' sup d' 3 th ij° 7° +
sup. d' ad adamo ẽ seductꝰ hic
adamo fuit seductꝰ ꝯ eo modo quo
mulier ut putaret eo uerũ quod dyaꝰ
suggerebat i eo tũ fuisse seductũ
credi pt̃ quia ꝯmissurꝰ re' putauit
quod erat peccatũ ergo adaz
aũ peccatũ decipi potuit quia pm' +
delibaõe a deceptõe indicõ nõ
ticia ueritatꝰ sꝫ adamo diuina
sciebat ergo nõ i oĩbꝰ potuit ee
immunis a deceptõe Oz dicõ +
quod ꝯseruabat p diuina puidẽ a de
ceptõe Et eõ diuina puidẽa ma
lucibꝰ subuenit sꝫ i magis
neccꝰ i qua fuissꝫ ei utilissima a
seductõe libaret diuina puidẽa
nõ ꝯseruauit eũ a seductõe el
lesu ergo multo magis i alijs
fuissꝫ diuina puidẽa a seductõe
libatꝰ quia ho i statu innocencie +
dormiuissꝫ ut d' Boecij li° de
duabꝫ naturis et adhuc eciã sop
niassꝫ sꝫ i sopno quibꝫ ho de
cipit' cũ aliquid similitudibꝫ
ꝯtũmbꝰat quia rebꝫ ipis ergo
adã i statu innocencie decipi
potuit quia adã i statu innocencie +
ꝯsilibꝫ usꝰ fuissꝫ tẽ delibꝫ sꝫ i ꝯ
uicõe ꝯsitiua frequẽ accidit
deceptõ sicut in ultimo uiru duo
tẽcũ id quod a remotis ui'u pan
uidet' ergo adã i statu innocencie
nõ fuissꝫ a deceptõe liber

Oz quia sicut d' augꝰ ꝯ appbaõe uã oppõm
ꝯ falsꝰ nõ ẽ natura instituti hoĩs
sꝫ pena dampnati ergo i statu inno
cencie nõ potuit decipi quia pa
ꝯ falsꝰ appbaõe quia diua nobilior
ẽ eorũ sꝫ i statu innocencie ho nũ
defectũ pati potuit i eorũ q
multo magis decepcõ quia ẽ que de
fectꝰ spũis statu innocencie potuit
eẽ i hoĩbꝰ nõ tñ quia sit potuissꝫ ei

nec dolor. Sed decipi est omnibus
contrarium nostris, sicut Augustinus in hiis decipere
voluit; ergo in statu innocencie deci-
pi non poterat. Preterea omnis error vel
est culpa vel pena, quorum neutrum
in statu innocencie esse poterat; ergo
nec error. Preterea quando quod est superius
anime dominatur inferiori, non potest esse
error, quia per id quod est superius anima
sufficienter et intellectu perfecte tota
cognicio hominis verificatur. Sed in statu
innocencie id quod erat in superiori hominis
erat omnibus superior sub Deo; ergo non
poterat esse ibi deceptio. Respondeo
dicendum quod circa hoc est duplex opinio. Quidam
enim dicunt quod cum Adam haberet
simpliciter omnium scienciam, sed quedam
cognoscebat, quedam ignorabat,
in hiis quorum noticiam habebat
non decipi poterat, nec in hiis que
naturaliter cognoscuntur et in hiis que ei
divinitus revelabantur. In aliis
autem quorum scienciam non habebat, sicut
sunt cogitaciones cordium et futura
contingencia et singularia a sensu
absencium, poterat quidem falsam estima-
cionem habere, licet in hiis aliquid firmiter opi-
nando non assereret quod perfecte assim-
plicitatem; et ideo dicunt quod cum erra-
re ad non poterat, nec tamen falsa
estimacione apparebat, quia in hiis deceptio-
nibus assignabat ad quod fuerunt alle-
gata, non habet dampnum perfectionis in tanta
excellencia, quod Augustinus falsam estimacionem
errorem nominat, et dicit quod omnis
error malum est, et magnus
quidem magnum, parvus autem parvum,
sed tamen non est multum insistendum
preter cum de verbis agitur, dicendum quod non omnis
nunc mittit, ideo dico quod non solum
in statu innocencie non potuit errare
esse, sed nec qualiscumque falsa opinio
quod sic patet: quia omnis error in statu
innocencie potuit esse aliqua boni

carencia nullatenus tamen esse poterat
aliqua corrupcio boni. Bonum autem
proprium est intellectus veritas. Sicut ideo dicitur
illi quoniam intellectus perficitur ad cogno-
scendum verum, ut dicitur in sexto Ethicorum,
sicut potencia intellectus actu bonum
reddere; falsitas autem non solum
carencia veritatis, sed et proprie corrupcio
non existit, sicut habet ad veritatem contrario modo quia
omnis ac et veritas cognicione
quo est carencia veritatis; quoniam
continue non obtinet. Et ideo qui habet
falsam opinionem, corrupcio est in medio
corrupcio est per falsitatem. Unde sicut
verum est bonum intellectus, ita falsum est
malum eius, ut dicitur in sexto Ethicorum. Et ideo opinari
non est intellectuale, quia eo con-
tingit falsum dicere, ut dicitur in sexto Ethicorum.
Nec autem actus videtur malus, sed
esse actus ipsa opinio falsa; sed
quidam malus intellectus actus. Unde
in statu innocencie non fuit aliqua
corrupcio vel aliquod malum, unde
potuit esse in statu innocencie aliqua
falsa opinio. Dicendum autem quod nec etiam
aliqua falsa opinio tale habet in cog-
noscibilibus, sicut monstruum in
corporalibus. Est enim falsa opinio preter
naturam, sicut ipsorum principiorum
impletiones quas constituunt secundum
cognicionis; sicut et natura producunt
preter intencionem naturalis agentis.
Et ideo quoniam omne malum est preter
intencionem, ut dicitur Dionysius de divinis nominibus,
dicendum non videtur quod corrupcio huius
debita statu innocencie nulla
monstruositas accidebat. Ita
tamen et cognicio falsitatis esse potest
que ita per hoc contingit
inordinacio que ad modum non
proprio modo sit sed motus mentis
a delectabili, sicut dicebat
tamen motum ab hac opinione autem
motum intellectus est sensus quia habet
infallibiliter certitudinem. Unde quam intellectus

mouerer ab aliquo falli. Signo
est aliquam inordinatio in ipso fuisse
perfecte sive imperfecte moveretur.
Verum nulla inordinatio in sta-
tu innocentie erat in hominibus. Et
potuit nunquam mentis hominis incli-
natio fuisse magis in una parte
quam alia ad non falli aliquo
modo. Ex quo patet quod non solum
nulla falsa opinio fuisset sed etiam
nulla opinio ex eo fuisset et quicquid cog-
novisset. Ad primum dicendum quod error
est ex quo omne peccatum procedit
est error electionis prout eligit
quod eligendum non est quod omnis
malus ignorans dicitur iii° ethi-
corum. hic autem error presupponit
inordinationem in parte appetitiva
Bonum enim quod appetitus sensibilis afficitur
ad suum delectabile et appetitus su-
perior ratio repugnat impedit ratio-
nem quod habitualiter habet in electionem
deducatur. Et patet quod iste error
non omnino precedit peccatum sed sequitur.
Ad secundum dicendum quod id quod apprehenditur
non apparens bonum non potest esse
non bonum sed ad bonum est. Et sic
ut bonum apprehendi a parte intellectus oppo-
situm tibi veritas apprehendi ut
nisi detorqueat delectabile et tunc
appetitus sensibilis hoc bonum fertur sicut in
proprium obiectum. Sed quando superior appetitus
inferiorem sequitur est quod est bonum
secundum quid ut bonum est simpliciter. Et ex
delectatione appetitus sequitur primo modo er-
ror electionis ut dictum est. Ad tertium dicendum
quod hoc cognitionem opinionem necesse
sit intelligamus quod in eo credidit
quod nunquam sua sponte accepisse usum
loquendi tunc ille qui hominem in
statu innocentie credidit falli po-
tuisse non credebat ea potuisse
falli. Dum indicatur dicitur naturalibus viri
contrarium alium plenam quam habebat.

lo...
ratem quam non sponte sensit se usum lo-
quendi habeat. Sed non sic hoc solum
sit aliis modis ... dicere quod non
credidit in sua sponte usum loquendi
accepisse sed non suam sed quod aliquid
intus occulte intus operante
hoc contulit an esset a deo vel
a demone. Ad xii dicendum quod vera sit
est in illudenda quia ipse sponte
apparuit non quod deprehendi non posset
in quacumque specie appareret sed quod
tali specie appareret facile poterat
deprehendi. Ad xiii dicendum quod mulier
speravit se aliquo modo posse consequi
quod serpens promisit et credidit hoc
aliquo modo compleri et hec seducta
fuit secundum apostolum i thi. ii. Sed ista
seductionem precessit quedam mentis
elatio quam suam excellentiam
inordinate appetiit quam ac-
cepit statim ad verba serpentis sic
hominibus frequenter ad verba adu-
latoria cito? superbos efficit. Sed
hec quidem elatio precedens fuit ex-
cellentie proprie generaliter ex perpetuam
quod consecuta est seductio quam credidit
esse verum quod serpens dicebat et con-
secuta est elatio quam determinate
hanc excellentiam appetiit
quam serpens permittebat. Ad vii
dicendum quod in statu hominis statu innocentie
indigebat deliberatione non in
dicitur in errorem sic indigebat
consilio ne coitus defi-
ceret. autem ita ratione deliberationis
ut deliberando posset omne er-
rorem vitare sic comedendo
omne defectum corporale vitaret si posset
non comedisset peccaret omittendo
Ita si non deliberaret cum tempus esset
et error peccatum sequeretur. Ad vii
dicendum quod sic homo statu innocentie
defendebatur a passione corpo-
rali ita quod sic est febris et huiusmodi posset
tamen sic ab extrinseco ut sic est

passio ut in lingua ex aliquo
tute intelligitur cum non haberet dote
impassibilitatis sed ex prima divina
cum ab omni nocumento servabatur
immunis. Ita et ab interiori deceptione
intus cotingitur cum ab sensuum pa-
logizat defendebatur in genere
ipse vero ab exteriori deceptione
tacere defendebatur a angelo divino
quod ad omnia intenderet ad quod
demonibus autem non adest propter hoc
decipi putuit. Ad viii dicendum quod actus
momentaneus sicut ducere incipit
ut suum effectum habet sic in eodem
instanti quo aer illuminatur videtur
in eodem instanti quo motus
consistit peccatum sit in instanti
in eodem instanti quo peccavit fuit
status innocentie destitutus et de-
cipi potuit in instanti. Ad ix
dicendum quod damascenus de falla primi
hominis que in ipso peccato decepit
quod quidem peccatum non mortale plus
mortalis commisit. Nocemus dum in
statu innocentie perseveravit. Ad x
dicendum quod ex hoc quod anima hominis in statu
innocentie quieta erat summo bo-
no poterat ab defectibus homo esse
quam diu ut quieto continuavit
sed at quieto sic erat per prius
affectum nunquam affectus
corrupte deceptio intellectus
ut ab intellectu in corpore poterat
quomodo ergo potuit esse defectus
in affectu non precedente defectu
in speculatione intellectu. Eo quod quando
non preficit ad divinum intellectum sed in
affectu. Ad xi dicendum quod ita flavi
opiniones quod credidere veniale
quod erat mortale et adam peccavit
in mentibus clarus sicut et de multis
dominis est. Ad xii dicendum quod in hiis quo-
rum noticiam non habebat a de-
ceptione defendi poterat per primi ab

in sollicitudine ex motu quod in alium ampliori
inclinatus non esset a sufficienti
motu peccatum quod et principaliter
a divina prima quem cum a deceptione
servasset immunem. Ad viii dicendum
quod in statu antequam peccavit divinum ei
auxilium non defuisset ne sedu-
ceretur si ad divinum se convertisset quod quare
non fecit in peccatum seductionis ce-
cidit et tunc in seductione peccatum con-
secuta sunt ex dictis patet. Ad
viii dicendum quod quidam dicunt quod adam
in statu innocentie non sompniasset
sed istud non est necessarium sompnium enim
visionem non est in potestate intellectiva sed
in sensitiva unde deceptionem non fuisset
intellectus quibus liberum usum in sompnio
non habuisset sed magis in sensitiva.
Ad xv dicendum quod quando sensus reputat
quod accipit non est falsitas in sensu
ut augustinus dicit in libro de vera religione
sed falsitas est in intellectu quod indicat
hominem esse vere sicut est in sompnis dormientibus
quod nunquam in adam fuisset quod ut
a iudicio cessasset intellectus quod ut
in sompnis vel in vigilando de
sensibus iudicabat unum medium
habuisset. Articulus primus

Septimo queritur utrum pueri
qui ex adam in statu innocentie
nascerentur plenitudinem omnis scien-
tie habuissent sicut et adam habuit.
Et videtur quod sic. Item augustinus quales
fuit adam tales et filios ge-
nuisset sed adam omnium naturalium ple-
nam scientiam habuit ut dominus est per
gratiam et illa ergo filij in eo nati
habuissent. Preterea sicut effectus perfici-
untur ita et in causa, sed filij
adam in statu innocentie nati non
cum plenitudine omnium virtutum na-
scerentur. Et sic dixisset enim quod cooperi
originalem iustitiam ut dicit anselmus
sed et filii summe scientiam habuissent.
Preterea beda in finitatis corruptio
ignorantie et malitie consequuntur ex peccato

Sed pueris mox natis non fuisset
malicia que ut infirmitas sed corporis
conditio et cognovissent aliquid ita ha-
buissent omnem scientiam quam maior
perfectio congruebat debetur hominibus
filiis aliis sed alia animalia mox
nata habent naturalem estimacionem
convenientium et nocivorum sicut agnus
mox natus fugit lupum et sic
inveniuntur multo fortius in statu
innocencie pueri perfectam scientiam ha-
buissent. Sed contra est auctoritas
hugonis de sancto victore qui dicit quod non
fuissent nati perfecti scientia sed ad
eam per temporis spacium pervenissent
prout anima sit corporis perfectio et perfi-
cit proporcionaliter animam ad corpus.
Sed primi in statu innocencie non ha-
buissent perfectam staturam corporis
sicut adam habuit, pueri sive ergo
per eandem racionem habuissent ple-
nam scientiam sicut adam habuit quia filii
oportet accipere a parentibus et
disciplinam sed si filii ada mox
nati habuissent plenam scientiam
ab eo disciplinam non potuissent
accipere ergo non fuissent. Unde cum
et pueri potentie completus primi in-
ordo. Respondeo dicendum quod hec est duplex opinio
circa hoc quidam dicunt quod pueri in statu
innocencie quantum est ex parte anime perfecti fuissent
sicut et adam quantum ad virtutes
et quantum ad scientiam, set quamvis non
essent perfecti corpore hoc erat prop-
ter corpus. Unde quod in utero oportebat
nasci. Alii vero sequentes hugonem
dicunt quod sicut perfectionem corporis non statim attin-
gissent perfectam staturam sed ad eam
pervenissent temporis etate ita ad perfectam
scientiam tempore pervenissent. Unde et
sic opinionem videtur sit
Scoti et quia alia racio est de adam
et de filiis eius mox natis. Adam
enim propterea instituebant pueri in

corporibus habuisse quibus oportebat ut
statim conditus non solum haberet id
quod pertinet ad perfectionem naturalem perfectionis
sed id quod pertinet ad eius filii autem
eius quando constituebantur ut
pueri in habuissent quibus sunt ut ex parte
ventre pueri oportebat in eius modo
perfectionibus naturalibus instituti. Sufficie-
bat autem sufficiebat tamen de perfectione
mox nati quantum in eorum perfectione
naturali requiritur. Unde naturalis
perfectionibus quo ad cognicionem sunt duas
opiniones diversas. Assignant enim racionem ad-
veniunt platonici posuerunt quod anima
ad corpus veniunt plena omnibus scienciis
sed in hoc corpore opprimitur et impedi-
tur scientia habita libere uti possit
sed quantum ad quandam vitam sed per modum
per exercicium studii et supernum huius
impedimenta tollunt ut libere
sua scientia uti possit. Et dicunt
dicunt quod addiscere reminisci quia si hec
opinio vera esset tunc oportet dicere
quod pueri mox nati in statu
innocencie omnem scientiam habuissent
quia corpori in statu illo erat omnino
anime subditum non per molem corporis
non potuisset anima ita opprimi
ut sua perfectione omnino amitteret.
Sed secunda opinio perdendum eam ex hoc
quod eadem potencia angelica anime
ut sic dicam sine carne plena
scientiam habeat sicut intelligencia
divina complecta formis creata
unde ergo platonici dicebat animas
fuisse ante formacionem et postquam corpus
redire ad compares stellas
quas quasdam intelligencias quedam
quasi opiniones contra fidem catholicam
veritatis sunt opinionem eorum et
alii dicunt quod intellectus humanus est
ultimus in ordine intellectualium sicut
materia prima in ordine sensibilium
sicut in eius considerantur
formas habet tamen intellectus humanus in
principio est sicut tabula in qua nichil scriptum est.

ꝫ pgmo'y i eo scia p stm acquit
alteritem itꝫ agentes. Dici igitur
pueri in statu naturali huiusmodi cognitionibus esse
esse quidem, non post cognoscibilia. In hiis
autem a pueris noticia de corporibus que
statim per lumen intellectus agentis cog-
noscuntur sicut sunt principia. Ultra autem
oportuit filios Adam mox natos
omnium scientiam habuisse sed ad eam per
perfectiones pervenissent. Sed tamen
aliquam scientiam eis ponere perfectam
operabilium eligendorum et vitandorum
scientiam que ad prudentiam pertinet
quia sine prudentia recte uti virtutibus esse
non potest ut patet per Philosophum in 6 ethicorum quibus utique
oportebat pueros habere propter originalem
iustitiam et hominis [illegible] in vi-
ribus si considerando quod [illegible]
tas requirebat. Si autem ad Adam ex-
tra gratia eis fuisset collatum
ultra id quod innocentie status requi-
rebat hoc asserere non possumus. Ad
hec autem ex auctoritate expressum. Ad 1
dicendum quod qualis fuit Adam ta-
les filios genuisset quantum ad ea
que debebant ex natura speciei, sed
quantum ad ea que debebant ut
erat principium humani generis non oportebat
quod filii eius similes nascen-
tur. Ad 2m dicendum quod ad perfectam quietem
cum deo quam status innocentie re-
quirebat sufficiebat quod. Ad 3m dicendum
non autem omnibus sufficit [illegible]
quamvis pueri mox nati non ha-
buissent omnem scientiam, non tamen
ignorantiam habuissent que ex pec-
cato est que est nescientia eorum que debent
sciri, habuissent tamen scientiam eorum
que status eorum non requirebat
ut scirent. Ad 4m dicendum quod in corpore
puerorum non fuissent aliqui defectus
quo privaretur bono tunc eis debi-
to, licet tamen in corpore eorum aliquanti-
tas aliqua bonitatis eis per processum accessisset.

sicut status perfectionis et dotium glorie.
Ad 5m dicendum quod ex parte anime. Ad 6m
dicendum quod angeli secundum gradum nature al-
tiores animabus quamvis ipsi ad bea-
titudinem gratie [illegible] cum
[illegible] non oportet de natura procedere quod anime
naturaliter debeant. In statu autem inno-
centie debuit homo quasi angelis [illegible] ple-
nitudinem gratie. Ad 7m dicendum quod
naturali bonitati sui principii accipi-
unt naturalem estimationem ad ea que
eis nociva sunt. Ad 8m dicendum quod ad hoc
ex perfectione inquisitionis pervenire
non potest homo, sed ad hoc [illegible] multa
experimenta precedunt in inquisitione [illegible]
unde non oportuit quod omnis scientia
naturalis insit, et tamen scientia operabilium
ad prudentiam pertinens est homini
naturalior quam scientia speculabilium
unde quemadmodum invenimus naturalem pruden-
tiam, non autem naturales scientias, ut dicitur
in 6 ethicorum propter hoc et prudentiam non
obliviscitur homo de facili
sicut scientiam. Et ideo et prius magis tunc
fuisset perfectio in hiis que pertinent
ad prudentiam quam in hiis que perti-
nent ad scientiam speculativam
ut dictum est.

Articulus octavus

Octavo queritur utrum pueri mox
nati in statu innocentie usum
rationis plenarie habuissent et videtur
quod sic, impediti fuissent, hoc non
fuisset nisi propter defectum corporis sed cor-
poris status ante nativitatem resistebat ani-
me non potestati usque rationis impedi-
ri. Ut patet in eo quod intellectus organo non
impeditur in sua operatione propter organi
defectum sed intellectus est potentia non
organo ut dicitur in 3 de anima; ergo
intellectus non potest tunc impediri propter
defectum organi corporalis. Si dicatur quod
impediebatur propter defectum corporalem
in quantum intellectus accipiebat a sensu
Contra: intellectus est superior quam aliqua

ſpitiua posset huiusmodi inordinatum
q(uod) ſuperius ab inferiori accipiat
cum nulla inordinatio fuerit i-
n(ostr)a hominibus in statu innocentie q(uia) non op-
tuisset ut a ſensibus accipe-
rent q(uia) indiget ſensibus ad hoc
ut per eos sciam acquirat tamen at
sciam acquisiuerit non indigz
eis sicut homo equo postquam ex-
pleuit iter suum ut dicit auic(enna) ſʒ
s(ecundu)m unam opinionem p(ri)mi in statu
innocentie habuerunt perfectam omnium
sciarum ergo non poterant impediri
quantum ad usum sciencie habite propter imp-
fectionem organorum ſensibilium
p(ro)pter defectus organorum corporalium
magis impedit ſensitiuum quam int(ellectu)m
ſʒ p(ri)mi non patiebantur tunc defectum
corporale qui poterant uidere et audire
ergo nec propter defectum corporale conue-
nit eos impediri. Sed ut dicitur propter
penam primi peccati h(oc) est at peccatum non
fuisset ergo tunc p(ri)mi plenum usum
intellectus habuissent mox nati sicut p(ri)mi
sic se habent alia bruta ad natura-
le estimationem ita se habet homo
ad notitiam quam naturaliter habet sʒ
bruta alia utuntur naturali esti-
matione ergo et p(ri)mi mox nati
uti poterant naturali notitia ad inq(ui)-
sitionem p(ri)mi ... p(er) scap. [illegible] corporis
q(uia) corporis ... corporis in statu
innocentie non erat corruptibilis ergo
eis anima non aggrauabatur quin li-
bere usum omnibus haberet. Sed contra omnes
actus quos exercet anima et corpus
impediuntur propter corporis defectum. Sed
intelligere est actus anime et cor-
poris ut p(ro)bat in p(ri)mo de anima ergo et
defectus nec impedit quia patie-
batur p(ri)mi tunc corpus omnibus poterat
impediri. Preterea philosophus in tertio de anima
nec intelligit sine fantasmate intelligit
anima ſʒ ipsa fantasie impeditur propter
defectum organi corporis et ipsa

mentis ... q(uod) p(ro)pter [illegible] Rᵒ
est duplex opinio quidam enim dicunt
q(uod) p(ri)mi in statu innocentie habuissent
plenum usum omnium membrorum et q(uod)
istam ineptitudinem membrorum q(uam) nunc
pueri habent ut non possint uti pe-
dibus ad incedendum manibus ad
scalpendum et ceteris totaliter ex pro-
pria puericia ... at quidam
tenent hanc ineptitudinem ex puericiis
naturalibus contrariis ut patet ex humidi-
tate quam nunc est in pueris humidam
dicunt et q(uod) in statu innocentie in
pueris fuisset tanta habilitas
ad suos actus quantum nunc in eis ita
deficiunt sicut et modo quia nunc eius
eo que est nec addit(ur) q(uod) est corporis et
que quidem opinio probabilior ui-
detur cum mentem sit humiditate pueri ...
cerebro humida et pueri q(uod) uis
imaginatiua et estimatiua et
memoratiua et sensus quibus organa
sua habent harum uirtutum actus
necesse erat impedita per quas mentem
quidem tunc ab hiis potentiis ac-
cipit et ad eas se glutit quantum
et actus tunc non tantum fuisset ipsius
mentis aliquatenus in pueris sicut nunc est.
Si at alia opinio esset uera tunc
non usque mentis in pueris ligaretur et
ad p(ri)mum dicendum q(uod) anima duplex a Aduertes
corpore potest impediri uno modo p(er) mo-
dum recte q(uod) sit dum corpus aliqua re
sistit et eam obnubilat q(uod) quidem
in statu innocentie non fuisset alio
p(er) modum impotentie defectibus quibus
si corpus non est sufficiens ad omnia
a complenda ad que anima quantum in se de-
se sufficiens esset et hoc modo anima in
statu innocentie a corpore fuisse
impedita ut probatur sic enim
constat q(uod) per corpus impediebatur
nec obstituta tunc sicut notata
faciliter lotum ... quia
tunc est separata nunc tamen et per hunc
modum impediebatur non sunt pore
p(ro)fectione huius possit hec tunc dolor
fuisset circa anima propter sui ordinationem

non impassibilis nec corpus passibile quod posset
Ad xiii dicendum quod quamvis intellectus non
utatur organo tamen accipit a potentiis
quae organo utuntur et ideo propter
impedimentum vel defectum corporalium
organorum eius actus impeditur
Ad 3m dicendum quod species intelligibilis id quo
est formaliter ex quo est intellecta
actu habet ab intellectu agente qui est
potentia superior intellectu possibili quamvis id
quod est ea materialiter sit a fantasmatibus
quia ea abstrahat et ideo magis proprie intellectus
possibilis a superiori accipit quam ab
inferiori eo quod ab inferiori vel est
non possit ab intellectu possibili nisi quod
accipit formam intelligibilem
ab intellectu agente. Vel dicendum quod infe-
riores intellectus et quantum ad id quod est supe-
riores sunt magis in virtute agentes
dicit tamen ex hoc ipso quod sunt propin-
quiores rebus corporalibus quae sunt causa-
te in essentia cognitionis in rebus huius et
quia consignando per se quod est in forte
quod speciem [illegible] immittit in ymaginatione
et demones. Ad xiiii dicendum quod secundum
philosophum 2o de anima intellectus
anima comparatur ad fantasmata sicut ad obiecta
visus. Solum indiget intellectus nostro co-
uti ad fantasmata in querendo scientiam
sed et in utendo scientia acquisita quod
patet ex hoc quod laesa organa
ymaginativae virtutis vel sicut in fre-
neticis et scientia prius acquisita ho-
mines non potest uti anima cum corpore
Deum autem ad intelligendum de
anima a corpore separata quae habet
alium modum intelligendi. Ad xv
dicendum quod ymaginativa virtus or-
ganica et memorativa et cogitativa
est in ipso cerebro quod est locus summe
humidus in corpore humano et ideo propter
humiditatem humidus est quod est in pueris
magis impedimentum harum virtutum
actus quam est ipsum cerebrum intellectus
autem accipit immediate
ab istis cognitionibus. Sed in tardioribus
Ad xvi dicendum quod quaedam anima alia natura

est sicut complexionis et ideo in pueris
superhabundat humiditas non est causa tanto
humidi sed humidum quod est multum
actus ipsum intellectus impediat
habet aliud tamen natura, tempore com-
plexionibus corporis quae eo humidiores et
calidiores et humidi et ideo in pueris sunt
generationis corporis quod per tempora aliquorum
maior humiditas invenitur in
omnibus enim generationibus aliquis et
plantarum principiis ab humore. Ad
Ad xvii dicendum quod corpus quod corrumpitur
aggravat animam non solum in
ponderibus et per resistentiam et debi-
litationem corporis hominis in statu
moriendi impediebat actus
animae solum propter imperfectionem virtutis
vel dispositionis. Questio XIX

Questio est de quantitate animae
post mortem et primo quaeritur utrum
anima post mortem possit intelligere
et videtur quod non quia nulla enim operatio convenit
anime et corpori remanet in anima
post mortem sed intelligere est operatio animae
et corporis quia ut dicit philosophus in primo de
anima quod dicere animam intelligere similiter
ac si dicatur texere vel edificare
ergo anima post mortem non potest intelligere
Sed dicendum quod philosophus loquitur de actu
intelligendi qui competit animae secundum
faciem inferiorem non autem de eo qui
competit sibi secundum faciem superiorem
Contra facies superior animae est
qua ad divina convertitur sed homo
tamen ad intelligit ex divina venerit
summum intellectu dependet a corpore
quod oportet quod intellectui sit per quod
ad fantasmata quae in organo
corporali sunt. Ut enim dicit Dionysius
impossibile est aliter nobis lucere divinum
radium nisi varietate sacrorum vela-
minum circumvelatum; appellatur
velamina ipsa ab corporales formas
sub quibus spiritualia revelantur
ergo intelligere quod competit animae secundum
superiorem faciem a corpore dependet
et non conveniet animae post mortem

p Ecc̃ x d vincti^s se scīut
eē mortuuos mortui uo nō no
uidnt amplius glo q̄ nō pficiūt
amplius g° vr q aīa p⁹ morte
nihil cognoscat. Ost amplius
temporalr firmat ut q saltē
n̄ possit intelligere eorū que p⁹
intellexit. sic eīn pficit q̄
glo. P ph̃ in iii° de aīa
sicut se ht̄ sēsus ad sensibilia ita se
ht̄ intellectus ad fantasmata. s3 sēsus n̄
pt sentire nisi sensibilia circūpite.
g° n̄ aīa hūa ad pt intelligere
n̄ puīte ei fantasmata. s3 fantas
mata nō reputabunt ei post
mortē q̄ nō reputant nisi i
aliq° organo corporali. g° aīa p⁹
mortē nō pt intelligere. Oz dīce
q ph̃ lo de aīa sm statū
quo ē i corpore. Oz q° abij detīnat
potest in ipsiq potē. s3 eadē nā
aīe intelligere ante mortē et p⁹.
g° si aīa intelligīa ante mortē
ordinat ad fantasmata sic ad
obiectū vr q et p⁹ mortē similiter.
It q p̄ph̃ aīa nō pt intelligere
sīa s3 ea potē intelligendi numē
at. s3 p⁹ mortē potē intellige
f agēs intellectus et p⁹ nō manet
i aīa hūg eīn potē nō competit
ei ex vnione ad corpus. si eīn nō
eet vnita corpori nō hret h pot
sicut n̄ angelus ht̄ g° aīa p⁹
mortē nō pt intelligere. P ph̃
o^t i p° de hūa q intellig corrupi
quodā intus corrupto. istud
at intus de q° ph̃ lo corrupi
i morte g° et intelligere p⁹ mor
tē nō erit. P si aīa p⁹ mortē
intelligit. oz q intelligat p aliq
potēm. q omē q agit p potēm
actiuā et q patr p potē pas
siua. s3 p eandē potēm quā hūit
i uia et p aliā. si p aliā et vi
q qui a corpore sepāt nō ne potē
ei adiungant q nō mitti ex p illa,

Ot at p eandē. h ii intendū ide
cū potē quas nūc ht̄ insint ei
ex vi de vnionis ad corpus que
quidē vnio i morte cessat.
g° aīa p⁹ mortē intellige nō pt.
P si p° intelligīa ipa mancat
ad manet solū sicut fundatū
i sba aīe. absq ope ad actū.
s3 nō sicut fundatū i sba aīe
q si solū sic manet tūc nō
poss intelligere a dicē. P itē
h q opat ad actū pficit p
hitq quos i corpore acquisiuit
qui quidē hitq a corpore dependet
g° cū q potē intelligīa p⁹ mor
tē nō remaneat et aīa p⁹
mortē nō intelliget. P omē
q intellig at intelligit p eēm
intellectus sicut p eēm rei intellecte
ul p similitudinē rei intellecte
i intellectu existentē. Oz nō pt
dici q aīa intelligat res solū
p eēm ipsi rei intellecte q si sic
nō intelligit nisi se ipam et
hitq et alia quorū eēntie
puit alij sunt i ipa. similiter nō pt
dici q intelligat solū p eēm
sui intellectus q si sic si intelligit
alia a se oporteret q eēntia
sua eet exemplar. ad hoc q̄ vni
sit eēm dīna e exemplar oīm
uniuersaliter q deus intelligendo
eēm sua oīa alia intelligit
q de aīa dici nō pt. Similiter nō
p similitudines iuu intelligere
i aīa existentes q maxime uidet
q intelligit p spēs q̄s i corpore
acquisiuit. nō pt dici q p
eas solū intelligat. q si sic aīe
puerorum que a corporibus recce
ssint n̄ p⁹ mortē intelligerent
g° n̄ q aīa n̄ p⁹ mortē
possit intelligere. P si dicatur q
cognoscet p spēs creatas. h
q q̄ aīe ḡtia q illud opetit

ei conitis corpore a corpore separate Si
t aut hnac gratie est species quis
cognoscendo possit per hanc speciem non
solum competit ei post quam e a corpore
separata sed dum est in corpore vel quod
sit perfluent species quas a rebus
accipit. Si autem dicatur quod dum est co-
iuncta corpori impeditur a corpore ne
eis uti possit, quod si corpus impedi-
mentum est corpus species ad habet vitae
corporee non ad vitae corruptionis
sed non vitae non corporee. Nulla
habet conveniente ad intelligendum ut autem c
natum impedimentum a suo operatione,
Similiter non vitae corruptionis quae sic
constatum morem quibus corporis
non erat homo hanc naturalis species
uti potuisset sed sensibus non eguisset
quibus mediantibus a rebus anima
species accipit quod inter esse fructus vel
quod anima separata per species innatas
non intelligat. Si autem dicatur quod
intelligit per species infusas quod
hanc species nisi scit. Cum infusae a deo
vel ab angelo sed non ab angelo
quia sic oporteret quod hanc species ab
angelo in anima caveret, Similiter
angelo in anima caveret; Similiter
a deo quia non est probabile quod deus in-
fundet dona sua exceptibus
in flo vim recipere quod anima
in fuo non intelligerent et ita
intellectus quod per species infusas anima se-
parata non intelligat. Propter augustinus
in 10 de trinitate v to ca o assignans
modum quo anima cognoscit sic dicit
quod anima sermo non potest in tractorsus
quod anima ferrum non potest intrare
corporum regionum incorporalem nati
ipsa corporum infixe imagines corporum
quidem et rapit factas in semetipsa
de semetipsa dat enim eis for-
mandis quidam substantiae suae formatur
autem ad quod liberum de specie talium
imaginum indicet et hoc est
magis mens id est rationalis intelligentia
quae formatur et indicetur Nam ab anime

partibus que corporum similitudinibus
informata et turbes est his nos
quibus hoc sentimus. Sed in quibus
ubi exponitur quod indicium anime
rationalis est de imaginibus quibus
informari potest sentiendo. Sed hanc
imagines non manet post mor-
tem tum sint recepte in organo
corporali ergo non anime rationalis indicium
post quam intellectus post mortem re-
manet in anima. Et quod si dampno
nulla species destituit propria opera-
sed propria opus anime rationalis est intel-
ligere post mortem anima intelligit sic
ad ea quae inceptae ad corpus male
reddit passiva sicut per separatione
ab eo reddit activum calidum
enim et agit et patitur propter hanc cum
calore ad minimum fiat esset calor
sine materia agit et non pateretur ergo
et anima per separationem a corpore reddit
omnino activa, sed quod potentiae anime non
possint per se recipere cognoscendo sine
extrinsecis obiectis hoc eis competit
in quantum sunt passive sicut philosophus dicit
de sensu et 2 o de anima ergo anima post
separationem a corpore potius per se recipit
intelligentiam accipiendo ab aliquibus
obiectis. Propter augustinus dicit in 10 de trinitate
quod mens ipsa sic certatur omnium
... noticias per sensus corporis colligit
sic certatur per semetipsam
sed ipsa per presens est ergo potius ad
inquisitionem intelligentiam habere de incor-
poreis rebus. Propter hoc ex autem augustinus
inducta apparet quod anima cog-
noscit res corporeas quod corpus
ymagines quas habuit et rapit
in se ipsa sed hic libius facere potest
post separationem a corpore magis tum
habet de semetipsa facere quod dicat
augustinus autem inducta quod a corpore
separata potius intelligit intelligere
Philosophus de sensu anima dicit quod anima a
corpore separata realiter cum suas potentias

hoc sunt corporis dr cognoscit a
go pq mortem cognoscit, ergo ...
q sicut dr phus iii de anima
Si nulla operationum pq anime ...
pprie sit non possit ea sine corpore
impleri ergo ipam aiam separari
a corpore, Ccorpo cum angelis vere equa
finis equitu sit optimum ipam anima
sit firmiter fide catholica sus
tinemus q aia pq mortem manet
a corpore separata tali sustinendum
intere q sine corpore ... intelligere
possit, Sz modum intelligendi difficile
est considerare cum q intre est ponendum
ea hic aliamnos intelligendi q
int habet tamen ... mai ... appe
at q intelligere non possit nisi ad
fantasmata imita q pq mortem
... non venit ... dicunt
q sit in ... a sensibilibus rebus species
accipit mediantibus sensibus sta
tus accipe potius ... sensum intelle
ctum ... impleri quia ab
... eo sit tussitq
nisi p medium species accipere re
sensibilis ... maius ... male ...
at sine spuale ... q ... hat
spuale tuscat mediantibus
quigda gradibus ut ... 13
ht spualiq ... sensibili
i ymaginatoe at adhuc spua
liq q ... demiorps ascendo
Vn alij dicunt q p species iam a
sensibilibus receptas ducat i corpore
et ipa aia conservatas pq mortem
intelligit, Sz hopio a quigda
sequentibus opinionum auicenna impugnatur
Cum enim aia intellectiua multa
corporis organo ... q non pt
ad ... intellectiua ...
... intelligit ... aut
... organo corporis ... ad ...
... gfscit ... sicut i
quodam corporis ... cognoscit

q quedam pte ... fiunt ...
actu ... species vel inten
tiones ... conservatas sicut pz de
ymaginatione et memoria vi
q pte intellectiua ... conserve
nisi q actu apprehendit ...
species prius receptas a rebus
aia pq mortem ... possit
Sz ... q ... recipe
i aliquo recipit ... p ...
apiet ... substantia materialis
habet ... magis firmum stabile
... substantia corporea ... pte intellectiua
q substantia ... species firmiter immobiliter
... aliq ... quomodo
recipiat ... intellig
... q ... actu intelligat
... actu perfectio
... actu incomple
to qui ... medio ... ponit et
actu ... ad ... i
... phus vult q aia
intellectiua sit locus specierum i
3o de aia ut patet ... i se
retinens et conservans Sz ... h9
species receptas post conservare
non sufficiunt ad cognitionem qua
intre ponendum i aia separata
... aias prius ... ht
q multa erunt cognita ab
aia separata q ... non ...
a nobis ut ponit ... h9
Etiam alij dicunt q aia separata
omnibus a rebus non accipiat
... separata rebus
cognoscendis conformet ...
... sit ... q ...
ginatio aliquas formas ... 7
Sz h ... pt ... ipogle
... ad q ... de
... actu aia ... po
... quia ...
... q officia ... i actu non p
ipam aiam ... ad q ...

sinitatu eius in actu vel per res ipas
vel per duas quos sunt omnes forme in
actu vnum et ymaginacio ac
intellectus aliquam formam componit de
nouo nisi ex aliquibus preexistentibus
sicut componit formam montis aurei
ex preexistentibus scilicet auri
et montis. Et ideo alii dicunt
quod forme quas anima separata
intelligit sunt impresse a deo ab
ipsa sua creacione per quas sit quod
dicunt intelligunt quod ipsa propter
non acquirit creatione species
sed tamen excitatur anima ad species
quas habet sicut habet in memoria
platonici dicunt quod volebat
quod addiscere esset reminisci.
Sed huic opinioni experiencia contradicit
videmus enim quod qui caret uno
sensu caret una sciencia et potest
carens visu non potest scire de
coloribus quod non esset si anima
non indigeret a sensibus accipere
species quibus cognoscat. Alii dicunt
alio modo per has species quas
anima coniuncta tamen intelligit
a corpore impedita intelligit
per eas a corpore separata. Sed hoc
esse dicunt non videtur quia species que
naturaliter indite sunt dicuntur tantum a
corpore impediantur actum coniuncto
corpore ad animam non sit acci
dentale sed naturale. Non enim
inconueniens duorum que sunt naturalia
vniri vnum esse totaliter alterius
impeditiuum alias alterum esset
frustra. Dissonat et hoc ab
opinione philosophi 2º de anima qui
comparat intellectum ante tabulam
in qua nichil scriptum est.
Et ideo aliud dicendum est quod vnusquisque
recipit influenciam a suo superiori
pro modo sui esse. Et anima vero
acquirit quodammodo intelligit formas
separatas et formas materiales. Forme

enim separate scilicet angeli recipiunt
a deo esse non dependentes ab
aliqua materia nec in aliquam formam
vel materialem. Et a deo accipiunt
et in materia existentes et a non dependentes
dimensionem vero acquirit esse a
deo in materia quamvis existens. Anima
autem sine corpore conseruat per ideo
et influenciam a deo modo medio
recipit anima vero alius modo angelus
recipit enim intellectualem lumen
ut non sit cognicio intellectiua quod
habeat ordinem ad corpus. Anima
separata a corporibus potencias
accipit et ad eas respicit. Habeat
in actu considerando quia inferior
angelus inuenitur et tamen hoc lumen
non est ei obligatum ut cognicio
opus per organum corporeum com
plicat. In quo inuenitur superior
omni materiali forma quod non operatur
sopone cui communicat materia.
Sed quia anima est a corpore separata
sicut esse suum habet non a corpore
dependens non in corpore existens
sed a deo influenciam intellectualem
cognicionibus recipiet ut non sit
corpori obligata quia per corpus
contractam aliquo ordine
ad corpus habeat. Et ideo quia anima
separata corpori infunditur non dat
ei ad demonstrandum cognicionem
nisi per ordinem ad corporalem potest
vt potest quia per intellectum agentem
possit facere fantasmata
intelligibilia actu quod est proprium intel
ligibilia et per intellectum possibilem re
cipe species intelligibiles sic absque
tantas et inde est quod quamdiu
hic esse coniunctum corpori statu huius
in eo non cognoscit ad
ipsa re species in speciem ad
fantasmata. Et propterea hic non est in locis

ei aliq dimittq sint ips species
fant asmatu nec ipas sbas
sepatas intellige potuit potē
que sufficient p sensibilium species
cognosci no put sz qn habebit
eē a corpe absolutu tunc reci
piet influenciā intellectual
cognicoib. hec modo q angli recia
piut sine aliquo ordine ad corp
ut spēs inm ab ipo decone
cipiatur optat ad intellu
tactu p has spēs ut p eas qs
pq acquisiuit ad aliq fantasta
quti possit nlq ipas sbas
sepatas s anglos ut decors
nali cognicoe uidē quiuis
no dim quod illa racōe cordē
simoqua. Ex quiq colligi pt
q aia pq morte duobus modis intē
uno p spēs qs recepit du erat
i corpe alio p spēs ipa sua
sepatoe a corpe sibi dimitte fusas
zōo uidendo sbas sepatas et i
eis spēs ordinē intuendo sz hec ul
timū no subiacet eius arbitrio
sz magis arbitrio sbe sepate q
sua intelliam apit loquendo
z claudit tacendo quē quide
locucō qual sit alibi dm e.
Ad pm go ddm q ipo intellq e
quib aiē et corpe opo quemo
aiē intellectiue copetit i ordie
ad corpeas potēs sine h accipia
s superiore pte aiē sine psilos
sz pq mortem habebit aia a corpe
sepata opone quē fiet p or
gani corls ut aliquo ordine
habebit ad corp. Et p h pz solo ad
2m. Ad 3m ddm q auctas alo
de pfoū mitti q pz ex glo que
ibi dt quida asseruut pq mor
te crescit decrescit uita
ut intellīgat q ipi fiant ampli

cognoscendo ut s sint maiore
intuitu ut pmisit et q limpidior
cognicōe eas debeat. No at sic
q ii pq ignotu pq ea cognoscat
Ecastat eni q ponas in sui
qs ilic no cognosut tunc
cognosceret. Ad xi ddm q pbre
iz. de aia no lo in se de intel
lectu quieto alias tu ossidat
de intellectu ad nalē no ptinet
Ad xii ddm q quiuis ea sit
ita aie an morte et pq morte
qntū ad reōm sp rit unū eum
modq conditz p qns n eidm
modq opandi. Ad xiii ddm q aia
sepata iūnebit pōm intellectua
z intellq agens z pq habuit
pōmo tam i anima ex corpe
quiuis i aia corp unita cipi
aliquē ordine hēant ad corp
quē no habebit i aia sepata.
Ad vii ddm q pho lo de intell
q uiuit nob copetit i ordie
ad fantasmata h eni et
impediri impediendo organo cor
lit tali corrupcōe corpptō.
Ad viii ddm q eede pōe intellquē
quiuit sit i aia unita i aia s
pata q sit nales nalia at
ormant quiuis ii heat
ordine ad corp quē tuc no
hebut ut dm e. Ad ix ddm
q pōe intellq ue viuit i aia
sepata et ex pte ia q radica
i eis aiē et ex pte i q cpa
ad actum oz q habitq illi q i
corpe sit acquisiti destrua
tur forte h opiniu pt acta
que dt q ii a spēs remanet tm
nisi du actu intellt. Dicē
q habitq illi no remandent s ty
remanet pōm intellectua or
dinata ad actq alteq mor.
Ad x ddm q aia pq morte
intelligit p aliqs spēs pt quid
intelligit p spēs quas i corpe
acquisiuit quiuis i eis sen
sufficiat ut tangit obiectio

Alia duo concedimus. Ad 3m dicendum
quod infusio donorum gratuitorum non
pertingit ad eos qui sunt in inferno
sed ad eos quorum ad statum vie pertinet
participacione donorum privantur; nichil
enim eciam de bonorum participacione
privati sunt ut dyonisius dicit iiij c. de divinis nominibus
vel potest dici quod specierum infusio
que fit in separacione anime a corpore
pertinet ad condicionem nature per se
patet ratio; sed infusio donorum autem
dampnatorum privantur. Ad 4m dicendum
quod augustinus in libro illo intendit
ostendere quo anima non supponat
corporalium rerum similitudines ut quidam
se estimant [illegible] opinionibus
antiquorum philosophorum qui in hoc
[illegible] quod anima intencionis
corporibus possessis [illegible] ad ea
afficiatur [illegible] ipsa corporum ad se
introducit, nichil [illegible]
tamen ab ipsa sit in corpore anima potest
ad se ipsa corporum introducere
similitudines corporum introducit
[illegible] in regionem incorpoream
[illegible] existentes ymaginaciones
sed absque [illegible] pertingunt
usque ad regionem incorpoream
[illegible] quando sunt ab appendi-
ciis anime absolute. habet autem simili-
tudines [illegible] in eas
quas subito a [illegible] absque
[illegible] quolibet earum in quantum
eas simplificat, vel in quantum
eas componit et dividit, tamen
ipsa aut eas facit in quantum ipso
[illegible] ymaginacionem recipiunt.
Desinit ipsa autem eas facere quando
ipsa anima [illegible] ymaginacionem
separata fuerit, vel desinunt et
[illegible] subiungit quod
[illegible] quamdam [illegible] sine dat for-
mandis huiusmodi speciebus [illegible] aliquid potest
[illegible] radicata hunc
formacionis ymaginum officio
deputata [illegible] non omnino [illegible]
de aliquo [illegible] vel
[illegible]

ut omnia indicet [illegible] et non
ad hoc quod anima indiceret de talibus
ymaginibus quando sunt ipse [illegible]
similitudines. Sed eciam [illegible] anima
superiorum [illegible] ymaginibus non
occupatur [illegible] eminencius que de
talibus ymaginibus indicare potest
[illegible] de solis ymagi-
nibus indicaret; sicut de hiis que
sunt corporum similitudines
[illegible] indicatur. ar. 2.

Secundo queritur utrum anima separata
singularia cognoscere possit
et videtur quod non quia si cognoscit singularia
aut hoc est per species coartatas
per species acquisitas; non autem per ac-
quisitas quia per remanent in anima
non recipiunt species singularium
velut [illegible] anime [illegible] separata a
corpore sit [illegible] a corruptibili
[illegible] per species coartatas
[illegible] singularia sunt infinita oportet
esse [illegible] infinitas species coarta-
tas quod est impossibile; ergo anima separata
singularia non cognoscit. Item
dicitur quod cognoscit singularia per species
universales. Item [illegible] species indistincta
non potest esse distincte cognicionis
principium; sed species universales indistincte
cognitio autem singularium distincta
cognicio; ergo per species universales anima se-
parata singularia cognoscere non potest.
Item dicitur quod anima separata ad
[illegible] singularia [illegible]
[illegible] cognoscit. Item [illegible]
[illegible] aut [illegible]
[illegible] aut [illegible] ergo anima
separata [illegible] singularia [illegible]
quod [illegible] ergo species
in anima existentes [illegible]
[illegible] non potest singularia ad [illegible]
[illegible] educit se de po-
tencia in actum sed anima cognoscitiva in
potencia ad res cognoscitiva ergo ipsa non
potest se educere in actum ut ipsa [illegible]
[illegible] conformet et ita [illegible] quod anima
separata singularia non cognoscat
apud singularium presenciam. Item [illegible]

apud

Luc. xvi dicitur quod dives in inferno co-
gnovit abraham et lazarum et co-
de fratribus suis adhuc viventibus
noticiam retinebat ergo anima sepa-
singularia cognoscit. Preterea dolor
non est sine cognitione. Sed anima ex
igne et aliis penis inferni dole-
bit. ergo singularia cognoscet.
Respondeo dicendum quod sicut dominus anima sepa-
duobus modis cognoscit. uno modo
per species influxas in ipsa separacione
alio modo per species quas in corpore accepit.
Et quantum ad primum modum attribuenda
est anime separate cognitio similis an-
gelice cognitioni. Unde sicut angeli
cognoscunt per species creatas ita
et anima per species in ipsa separacione
inditas. Licet enim videatur intra
divina existentes sunt factiones [illegible]
quantum ad formam et materiam quare sit
causa exemplaria et similitudines
ut per quas non [illegible] cognoscit res
non solum in genere et specie que
[illegible] principia materialia sunt
[illegible] singularia [illegible]
[illegible] mentibus angelicis
creatarum quas accipit sua separacione
adipiscatur est quedam similitudines
illarum [illegible] anima [illegible]
mente divina ita quod sicut ab illis
ydeis effluunt res ut subsistant
in forma et materia ita effluunt species
in mentibus creatis que sunt cognitive
rerum quantum ad formam et quo ad
naturam et quantum ad naturam et
quantum ad singularitatem per has species
anima separata singularia cognoscit.
Species autem que sunt accepte a
sensibilibus [illegible] rebus [illegible]
rerum [illegible] forma [illegible]
per eas non possunt singularia cognosci
nisi forte in quantum recipiuntur in
aliqua potentia corporali [illegible]
quedam quodammodo materialiter et particulariter
recipiuntur in ea [illegible] non est
in anima in [illegible] non possunt esse
principium [illegible] cognitionis nisi
forte per quandam reflexionem ad fan-
tasmata a quibus intelligibiles

spes abstrahuntur que reflexio
[illegible] corruptis fantas-
matibus [illegible] non potest. potest tamen
[illegible] ad singularia appli-
cari quorum noticia per illa
cognitionem habet [illegible]
quod anima separata non cognoscit
singularia per species [illegible]
[illegible] per species creatas sed
species [illegible] separacione
[illegible] species in-
finite in infinitas ad singularia que sunt
cognoscenda [illegible]
[illegible] cognoscenda non est actu
infinita [illegible] per unam similitudinem
speciei sunt a specie separata omnia
individua illius speciei cognosci
[illegible] similitudo efficitur
unaquaque singularia [illegible]
[illegible] ad hec [illegible]
individuum sicut [illegible]
[illegible] de angelis et sic patet de
ceteris divina quo solum individuorum
unius speciei [illegible] est
propria similitudo [illegible] diversas res
ad diversas res [illegible]
[illegible] species [illegible] anima
separata cognoscit singularia
[illegible]
[illegible] similitudines [illegible]
[illegible] ad [illegible]
quantum ad [illegible] singularia
[illegible] singularia
cognosci [illegible] concedimus.

Questio est de scientia [illegible]
[illegible] quia [illegible]
sit ponenda scientiam creata
[illegible] non est [illegible]
sciente [illegible] perfectio no-
bilior [illegible] si ergo [illegible]
sciens [illegible] scientiam creata
ad creatum [illegible] nobilis
[illegible] non
attribuimus [illegible]
[illegible] supposito
et particularium [illegible] sufficit
ad [illegible] scientia increata
[illegible] ponere scientiam
creatam [illegible] nobili-
tato [illegible] nobilior

qui calor nalr cui calor corl
dgat sine me· et h sit d° silib·
qui sine me° opa̅r vi q multo
fortig aia x̅ mtg̅at· n dme
aliq̅ scia cata· Sz dicet q
opo calor ab mt pcedit·
opo at sic ab ex̅cti sit· s
motm a vebz ad auam· vn
no c sile· Sz q̅ opone cogsi·
tia no solu cr rcpto sz undi
tiu de rcpt· s quib ant
rcpto sit ab extioz undi
tiu ti ab mtioz pcedt· g
opo sic no dic ab extiod
p x̅c· Di silig no assupsit· acq
impfcto q indiq ad mtm vc
de impfcto q ualebat· sz ipfcio
scia no ualet ad mtaz ved ep
g impfcto q no assupsit· oib
at cata scia ex h ipo q cta
ta e ad impfcoib heg cata
sciam no assupsit· s quibz
sapiib si hcat aliq pfc
tissima sciam s illa ipo et
mag e et actu· sq imirugz e
spi actu co sidacoib s pfc
tissima sciam no indiget·
aliq sciam g pfca q: nug
s ea cosidarit· z e frust ce ei
co· sz x pfci actu gsidacoib
s pfcissima sciam q e scia
mcata g° i co no c pone
alia sciam cata· s na no
facit p duo q p vnu p° fac
z mlto mig deq q ordiarie
quna opa· s; x potat si
sapiib si sola sciam mcata
hret· g ono c fiib sapiib
scia cata· s i· Caq̄z· Cu
uenit q pfcm ccdu aubi
q ex pte e plg at cmpfca
scia cata q pone ad sciaz
mcata q in specularib uisio
i q pone ad uisioz spci sit
vo c impfcoib uisio fidei
tolli ubi suplluit uisio
spei multo fortig tolle uisio

cata a i q ubi fuit scia mcata
s ibi u vnitu aie e magfci
lutinu q min nt aie mre ut
cu sit ei ubu vnitu na corp
cem puaat pony sit cctis
catib· et p gram sicut ustib
sz i vni pu q s; aia m a p
pony mcllcma mt· g o aia
x potat ee sapiib p sapin
ut ita no indigebat sap
cata· p scia cata sic a x̅pe
huit no e data ad eg pfcoz
Sz aia x̅ vnita idbo et sciam
cata hubio e noblioz q si
sol ubo vniret sine scia cata
q; cata adiucta do o mch
adiet boni l sit· n° pmctq
addit lmee fac ca maiore
g o i x° no c pone sciaz cata
Sz q° dt luc· s puer ihc
pficiebat sapic· g at at
q no s sapim mcata pfice
potat q: i a n° pficit n° defit
g° i eo c pone sciam cata
s; dam· Omna q imana
plantauit d° i ubu assupsit
plat auit at sciam cata g°
z ea assupsit· s; sic scia dia
e s sciam mcllcma cata
ita sciam mt ua cata eb sciaz
ssitiua sz scia ssitia no col
a° ab eo qui ht sciaz mt ua
cata ut p; i hoi g o scia mt
cata pt manere supueniete
scia mcllcma mcata· s°
d q sicut i x° c pone duas
natb it at duas sciaz cata
s z mcata· Cu da at hec ia
posuit· x° o sola sciaz mcata
Dt at huig erroib indeag
origine sci· eq quda vnioz
dim et huac no mtellepint
cch mo sicang° aia corpi
vnit ut s sic aia e foz corb
ita z dinitab et foz huat
i x° tio quda gosidantes
q si ubu vnire cor x sic aia
coz mo q posssz eu vniu fitat

sicut aīa corꝰ hōīm viuificat,
posuīt q̄ nō fuīt eē due subē
scorꝰ ⁊ diuitās q̄ corꝰ loco
aīe viuificabat ⁊ hic fuit
error eunomij ⁊ seq̄ciū eiꝰ
Quidā nō attendētes hāc
diuitꝰ indigeni q̄ corꝰ vīu̇ce
ut ipm viuificās posuīt i xp̄o
aīam viuificatē corꝰ ⁊ sēsifi
catē sēsi. l. vz ⁊ vegetabilē
nō aīt intellectualē Sꝫ dicebāt
q ipm v̄bū eē diuī i xp̄o loco
intellectual aīe ⁊ hic error
appollinaris ⁊ sequaciū eiꝰ
Contra quē error ē supponēdo
planū eē i xp̄o nō eē n̄ sciaꝫ
increatā / pdcūs aīt mōꝰ intel
ligendi vnionē ad h̄ īduxit
ut crederēt vna quedā nā ex
diuina ⁊ hūana cōfecta sit ex
aīa ⁊ corꝫ nō solū sit vna
ypostasis ⁊ vna nā ex quo
ultigis se q̄ īndiuisibilē īnitās
corꝫpa. Et cum hoc sit cōtra rōē
diuīe nē ut sit a rebꝫ omībꝫ
separata quātū ad eē si ponat
se aliquē corꝫ actꝰ ipa vīe
decidet. Aliud si aīa hūa
abstrahat ut aīa ul īnē ul
ad corꝫ q̄ ad integritātē nē ptinet
net nō remanebit unitās spēi
cū ita sit de rōībꝫ spēcie
sicut de numeris ut dī i viij
methaphisice quia vnitate addita
ul subtracta spēs numi variat
tio h̄ pdcm errorē opponū
tur bonum numis de q̄ eē Ad
hoc ergo q̄ cum xp̄s vnus dicit homo
sit oportet ipso ponere omīa q̄
ad nām dīnā ptinet ⁊ itē
scorsum h̄ rōnem nē eadem ponā
q̄ spēm hoīs cōstituūt
... tu bene nō solū unus de q̄ ⁊ ho
sed ⁊ pfcus de q̄ sit oportet eo pone
omīa quoꝫ ad pfcōnē ... cōstt
sit h̄ sciaꝫ ⁊ virtutibꝫ
cum diuitās nō pt eē actꝰ corꝫ

quo sicut corꝰ formaliter vniat ul
rōalē creata fiat. Ita nō pt eē
actꝰ aīe rōalis ut ea formaliter
sit sciens ul idtuosꝰ sic nos
phitū virtutibus ul sciētio oꝫ
ponendi i xp̄o sciētiā creatā ⁊ virtutē
creatā. Ad primū dicendum q̄ scia 28 rob
creata ē quedā pfcō aīe q̄ nō
... itur ē actꝰ eiꝰ sicut q̄
mōꝰ ⁊ calor eiꝰ corꝫ nō obstante
eē quodlꝫ actibꝰ suo sbō
put opat ad ipm sic actꝰ ad
ponē. Cum prō at subiectū nō
bilis actiui eē aīa xp̄i ipa
scia. Ad 2m dicendum q̄ quāuis opera
attribuat ypostasi ut opē
rāti tamē attribuit ut ope
rationis pricipiū q̄ ab opāte rē
cipit spēm ab opāte sꝫ a
pricipio opatiōnis. Unde ī vno
opante sit diuerse opatiōnes sꝫ
spēm ppter diuersa opatiōnū pri.
sicut i homine videre ⁊ audire
⁊ similibꝫ. i xp̄o nō sit nisi vna
ypostasis tñ sunt i eo due nē
et due opatiōnes Ad 3m
... pfcōn adiutrix opatiō
... cōsolui ... scia increata
que suffit ad opatiōnē increata
... scia creata q̄ exigit ad
pfcōnem opatiōnē creatā. Ad
4m dicendum q̄ calor ppē liq̄ndo
nō agit sꝫ īnēmtur q̄ ignis
agit ... sic se h̄t ad opatiōne
calefactiōnibꝫ sic scia creata ad
actū cōsideracōnis. Ad 5m dicendum
q̄ quāuis cōsideratiōne sciē
sit ad qe ab intrinseco / tñ tel
opatiōnē cōplet sine eo q̄ ab
extrinseco ē i hac diffinitōne attenditur.
Ad 7m dicendum q̄ quāuis eē creatū
sit in pfcm cōpatū ad eminen
tiā diuīe opatiōnis vnūquodꝫ
tn̄ genē suo pfectū ē sūm quibꝫ
pfcōne quēda requirit vīrtē
nā creata i xp̄o quēdā pfcōnem
h̄nt creatā q̄ fuit scia creata

Ad 6m dd q ē ēē i actu ɔsida-
ɔ sciam increatā s3 q2 ei duas
ɔponēs cōpetunt ɔ duab3 nāb3
ɔ ph' nō excludit quī tn̄ h̄eat
ɔsidaconē scie c̄ate. Ad vij
dd q si ē h̄ret tm̄ sciam incā-
tā ēēt quidē sapiens de q2 sūt
ita dixi in nō sapiens ho vn̄
ad h' q ibi nat' sapiens ēēt
ɔpetit q sciam c̄atā h̄ret.
Ad viij dd q lumen aplus mēgit
de pfcto et impfcto oppo. ēē
cū pfcio adueniēte ipfcm̄
tollit' pfcio at diuie scie nō
opponit' pfcōi scie c̄ate cū nō
sint eiusdē vnivō nō sit. Ad 9
dd q lumen quāuis sit mag'
intencū aīe qm aliq pō exp'
ut ca sustinet eicē ɔsuat
tū mēt qualit aliq aliā pō est
mag' vniōn aiā q2 nō solū
i pfcit nā. Ergo q2 pō ē q d apfc
ipsius aīe nō at lumen vn' aia
nō pt formalit loquēdo me-
p lumen sicut p mediū. Ad 10 dd
q quāuis lumen 2 scia c̄ata nō
sint incliq quū solū lumen tn̄
aia vnita lumen pfca scia
c̄ata ē pfcior quū sit lumen vniē
sine h' q sciam c̄atā h̄ret q2
scia c̄ata t aliq' h'itudinē sch'e
ad aiam i qua nō sit h' lumen
ɔtio vō nō sequit'. Ad 2.

Octavo quēritur utrum aia vi-
deat lumen p aliquē h'itu
tn̄ q non vidē cum ph'ius ē
vidē p mediū s3 aia ē lumen
sine medio q nō videt p h'itu
p aia ēē h' bta ē q dicit
btitudo at sine felicitas s3
ph'm i p° ethicoz ē h'itus s3
lumen q aia ē nō videt lumen
p h'itu. Pquēto ad ē simplicit
c̄ato ē deo p̄ximus q quēto at
ē ad deū p̄ximius tāto ē nō lig
cūr aia ēēpi mag' i h' nobi-
litē q dicit pfc'e videt. Vñ q

tāmen i visiōe nō accidat aliq cōpo
q ēēt sit p h'itu aliquē. Sc°
positū intelligit p aia ē
nobilior quā angelus. Maior ē
quēto cōpetit ad visiōē lumen
s3 angelus nō videt lumen p ali-
quē h'itu q2 ut dicit magister i
quēto sup viij ca. ex. ver. nō
ɔuenit tribuere magnū dispo-
sitōibus in diuis intellectib3
mōe actiuis i quē admodū
i nob' sit dicūt ē ad i ad sbo
z actui qualiter quida effectā
actib3 cū mō illic depulsi ē
g° nō aia ē videt lumen p ali-
quē h'itu p aia ē nō pt ɔsidari
uti vnita lumen ut sciās
nā s3 in quēto ē vnita lumen
nō cōpetit. Quinto videt lumen p alia
h'itu mediate q2 nō vnit
lumen aliq° h'itu me°. Octa-
vo B. s3 ppia nā h° cōpetit
sic cum omne totū ē maius sua
pte ita ē equalē pte sua me-
lior z pfcior s3 aliq p3 hoīs ut
mittit h' agētis efficit sua opāz
n° h'itu mediate q vni' ad
nobiltē eqptnt ita multo
fortioz aia tota nō opa' h'itu
mediate. Ergo n° aia ē videt
lumen p aliquē h'itu p s° dt
glo. nob. ij vn. inētib3 h'uac
qualē ē assūpsit n° p9 dig
ē inclig s3 aliq ē insensibiles
sine h'itu me° suas opōnes
pducunt q ad nobilitē ipaz
puenerit tūc h° sit sicut deo
ɔ multo forcius aia ē h'
sua opōne abs3 aliquo h'itu
ɔ idē q prius. Ergo n° pō passiā
pt opari p pfcta p opōnē sui
actiuū n° opet' insi sup ē i ac-
tus s3 intelligo p9 q° aia ē intel-
ligebat c̄at pō passiuū g° nō
potuit intelligere in p fortiori sui
actiu h° ē intelligere i pfcta h'
h'itu qui intu° nō vidē a ēē q ppes

xx

.z.

intelligibilium ipsius aia vi-
debat dum intelligebat quo
modo habitu primo non decimus quod disti-
guit potentia intellectiva assimilet
perfectam perfici at potentia actia
habitu sic ergo habitualis sciam
assumpsit non tamen ad hoc quod omnis
evidentiam oportet scire quid est habitus et
ad quid habitibus indigeamus
sentiendum in primo aspectu apparet
habitus preveni ad potentie superadditum
quo perficitur ad suam operationem in-
digeret at aliquo potentia aliquo super-
addito dupliciter videtur et principaliter quod dem
nec et principaliter virum ipsius potentie
imitorum actio quod a potentia procedit
una et dependeat que est potentie
sigo excepte quidem non indiget
ab aliquo superaddito ad operationem
quia si opo ... quod facultate et eo
dom me excedit sit condom
nichil nec excedit ut ad dum qui
sociali amore afficiat quod hec
ditatis ergo eo consortibus unum ad hac
operationem indiget virtute affirma
potentia habitum caritatis excepte aut
potentie quam potentia est ad talia obiecta
quorum nullatenus excipiat per
perfecte actum hoc sit potentia visiva
et ordinata ad cognoscendum omnes
colores non fuit at possent
venti in organo visivo omnes
colores et actu et alit est
ordinatum ut si potentia visiva
posset superaddi solido eiusdem colo-
ribus et actu progredi visionis
Sed ... ergo addi potentie
quibus recipi in capiendo motus habitus
quibus per modum passionis per modum
passionis quod receptum non in
manet recipi non effici ergo
qualitatibus sed quod quoddam actu
ab aliquo agente immutatur et
subito transit sic phe de in predi-
camentis rubore passionibus et
non passibilibus qualitatibus quia quibus prius

verecundia in rubore subito im-
mutatur transit non recipitur per modum
habitus quod recipitur efficitur ut consola-
ante recipitur et inde est quod habitus
a philosopho dicitur qualitas difficile
mobilis inde est et quod opera
ex habitu procedentes delectabiles sunt
et prompte fiunt et faciliter ex per-
gesta ... quales efficacia quod
superadduntur potentiis sensitivis
superadduntur per modum passionis
in potentiis non intellectivis aut
per modum habitus sed sensitiva per agit
instinctu nature magis quam agat
intellectiva at potentia est una sui
actus non operatur ei habere promp-
titudinem ad actum aut possibi-
li operari cuilibet. Sed ex dictis
quod potentia perfectior est que recipit ad
per modum habitus quam si recipiat per
modum passionis. Solutio est quod
superadditum est anime virtute i-
pone per modum habitus excepto at
predicatio unum oportet anima virtute
pone ad superadditum virtute quod
nec non inde anima eius est
quod donum enim nec caritatis unum
nullatenus caritatem potest ad hoc pertinge-
re aliquo lucis elemento in statu
visionis quod quidem lumen aliquis
recipitur per modum passionis quod per
transeundo ut in raptibus. Sed
at fuit ut habitus ipsam animam
ergo beatificantibus a principio sive
creationibus in celo potentie
anime humane et potentia ad omnia
entia ... at esse aliquid
entis creatum quod sit perfecte actus
et similitudo omnis entium quod sit
infinite possidet omnium entium
unum solus deus possessivum sit aliquo
addito potest anima intellectiva
quibus at intellectus creatum argumentum per
aliquas species superadditas ut
acquisitas sicut in nobis accidit
ut creaturas sive infusas
sicut in nobis et quod quod agentis competit

poss. d. t.

ex condicione nature in multo excellen-
tiori autem quam fuit collatum ex pleni-
tudine gratie. Unde omnium rerum species in-
ditas habuit et scivit a sui creacione
sed mediantibus hiis speciebus non co-
gnoscebat ubique sed solummodo veri-
tates. Ad vii dicendum quod anima con-
iuncta corpori quamdiu videbat
indiguit habitu quo elevaretur non ut
per quod fieret ad intellectualem actum
perfecta et nobilior intellectus agente
sed ut per quod clauderetur intellectus
cognitioni idest quibus speciebus non ad
cognitionem aliarum veritatum habebat
habitum quem collectio specierum
ordinatarum ad cognoscendum.
Ad viii ergo dicendum quod anima non vi-
det Deum sine medio quod sit simili-
tudo vel species sicut species in
oculo est similitudo visibilis vel
sicut speculum est similitudo veri
speculatoris. Non autem videt sine
medio quod sit dispositio videntis. Et non
valet ratio predicta. Ad ix dicendum quod
cum dicitur quod felicitas non est in habitu
intellectus est de habitu a quo non
procedit actus connaturaliter habitui
et non in actu sicut in dormienti
ut actus est in quo felicitas
consistit ab habitu aliquo procedit
dicitur secundum philosophum ab opere
non esse delectabilem et perfectam. Ad
x dicendum quod secundum Dyonisium in v c. De
divinis nominibus aliter est in participantibus
et in participatis. Participata
enim quanto sunt simpliciora
tanto nobiliora sicut esse quam
vivere et vivere quam intelligere
ut fiat comparatio ut esse et vivere
separato per intellectum esse a vivere.
In participantibus autem quanto aliquod
magis est compositum non dico
compositione in aliis sed receptorum
plurium participationum tanto est
nobilius quia quanto pluribus Deo
similatur. Et hinc assimilatur et est propter
id per aliquid a Deo accipitur unitur

anima que est naturalem suam ani-
habet habitus perfectus est a nobi-
lis. Ad xii dicendum quod cum maius
intellectum est de accidentibus separa-
bilibus et permanentibus ad intellectum
sed actiones habent esse intellectum immu-
tabiles et non invariabiles et perfecta-
tes esse. Non sic habitus, sicut
habere esse non utique manet ipse
intellectus corporis esse et concludit
habitudines ergo corporis atque ultimi-
tates sunt eis essentiales propter invalitudinem
et appellat essentiale idest quod unquam
esse diligitur. Ad xiii dicendum quod
primo modo non est anima ad opposi-
tum ad esse id anime in quantum est
corpori unita non competit ut
videat Deum nisi aliquo opposito sed solum
esse ex ypostasi Deum immediate
loquendo. Conveniunt autem ei opponens
rationes suarum potentiarum et naturam
communis autem eo anima perfectior sit
quam intellectus agens tamen non quelibet
alia potentia est nobilior intellectu
agente. Unde non oportet quod si intellectus agens
non indiget habitu quod intellectus possibilis
non indigeat. Cum enim intellectus
agens habitu non indigeat ad
sua opera ex hoc contingit quod
intellectus agens nihil recipit ab intel-
ligibilibus sed magis formas suas
eis tribuit faciendo eas intel-
ligibilia actu. Intellectus autem possi-
bilis cognoscit. Ad xvi dicendum quod po-
tentie naturales sunt determinate ad unum
et perfecta per se in sua operatione
non indiget aliquo superaddito
ad agendum. Potentie autem rationales
ad multa se habent et hoc ad eam
nobilitatem pertinet. Ratio non est simile.

Circa quintum queritur utrum scientiam
qualiter habeat de rebus quas
quando cognovit rebus ubi ob
quod ut dicitur i. De anima
quod perfectum esse naturale
Scientia autem quia de rebus corporibus

ex pte · econtrario dico ergo adu(er)te
pstasia glose · naturalis · sciet
sibi expsse · nisi velle aplus · Sz
xpo fuit glie cognitio ab
initio sue conceptionis q(ui)a cognit(i)o
verbi in verbo cognoscunt alia sci-
entia de rebus · Sz dices q(uod) scientia
naturalis advenit glie · no
quantum ad esse sz quantum ad mo(dum)
quo nunc intellectus inquirendo et
convertendo se ad fantasmata spe-
culatur · Sz quomodo iste est de ven(?)
[illegible] · ablato enim aliquo [illegible]
non pt veri scientia remanere · ergo
non pt ipa scientia scientiam venire
motu[?] et cessante spe phantasmate
ita omnibus habitus ex actibus acq-
siti reddunt similes actus illic
actibus ex quibus acquisiti sunt
Sz scientia quam nunc homo acq-
sita ex talibus considerationibus
quibus ad fantasmata convertimur
ergo per eadem consequendo · ergo non pt
talis scientia nisi tales actus redde-
re · ergo remanente scientia
non sciret cessante spe [illegible]
qualis fore [illegible] spem uno
[illegible] sz anima xpi videbat
verbum in verbo habet similitudinem rerum
quas videt · cum non videat nisi p
sua similitudinem ergo non est possibile
q(uod) ea[?] hz unum habeat alias si-
militudines · et ita non pt esse alia
scientia xpi in qua cognoscit res
in verbo · ps scientia posterior anima xpi
per eius pfectionem sz anima xpi ex
quo videt verbum in verbo · videt
omnia non est pfectior · nulla pfectio
sine habeat alia scientiam sicut no
ergo non est eo ponendum aliam scientiam
pbo medice per aug · qui dicit
ꝯfessionum[?] · infelix homo qui scit
omnia · illa · si te autem nesciat · te
beatus autem qui te scit · et si illa
nesciat · qui autem te et illa novit
non propter illa beatior · sz propter te solu(m)
beatus · Sz ꝯ xpo fuit agitatus pfector

ut pbat apls hebr · sz angeli
pter cognitionem cognitionem qua habent
in verbo habent et unam cognitionem in
ppa natura ut pz p aug · super gen ·
ad litteram · ergo multo fortius
anima xpi pt scientiam unam qua
hz in verbo scit verba in ppa na-
tura · nulla naturalium perfectionum ei ꝯ
debuit deesse · sz naturalis pfectio
anime humane est ut cognoscat
res in ipso genere · ergo talem sciaz
de rebus xps habuit · Ro(ndeo) dicendum q(uod)
sicut donum est pfectio supernaturalis
quoniam xpo non excludit
nalem eius pfectionem sed nita(?)
inta ntata non excludit etiaz
unificatem, cognitio qua
anima xpi cognoscit verbum et res
in verbo est supernalis ut donum est
unde p hoc non excludit quin anima
xpi habeat omnem pfectionem nale
Cuiusque at exuntur in potentia pfectio
nali omnia actu educuntur
unde [illegible] at potentia naturali ei non potest ad
intellectum[?] scilicet unam antequam actu
reducatur · eius pfectio pfecta
at cum actu reducitur ut
verum notitiam habeat · Et iu(x)ta
quandam phi[?] attendebatur una
est pfectionis hominis et ultima
ultima felicitas hominis in hoc
consistit · q(uod) in anima hominis descri-
batur ordo totius universi ·
habuit ergo xps hanc pfectionem ut
pscientiam quia dominus infusa
res in ppa natura cognosceret · Multo
fortius quam homo sit a tui no- — habuit illa
tenens et quam angelus cognitionem
nalem · Ad pmum ergo dicendum q(uod) circa — Adverte
scientiam e duplex opinio · una
q(uod) scientia hz acquisita remanet
quantum ad eius habitum ·
sz tollitur modus quo hic scia
utimur · et sic habet pcedit · una
q(uod) tota(?) et obmittendo[?] tamen
addendum q(uod) cum xpe esset ꝯprehensor
et viator habuit utrumque modum con-

unusquisque angelus conformabatur
sine discursu considerat. Aliud
quos per conversionem ad fantasmata
quod quidem est proportionatum utrumque
habet modum habeat anima competens
corpori suo et viatore simul
Aliquando opinio est quod est secundum
habitus scientia hic acquisita ...
tuet et sic hac quinimmo non ...
ea esse veram potest videri quod anima
non habet scientiam a sensibus acquisitam
sed infusam qualem angeli
habent per species concreatas et talem
scientiam constat quod in angelis remanet
in gloria. Dicendum ad 2m
quod quamvis iste cognoscendi modus
conveniens ex parte sui sed ex
parte obiecti secundum statum viatoris
non includit competit. Hic autem
per se solum conveniens est scientia separata
ut per ea sensibilia cognoscantur
tanquam vera anima statu separato
modus cognoscendi non tamen habitus
scientie. Ad 3m dicendum quod unus actus
potest dici alterius dispositivus
quantum ad speciem actus quamvis
aliquando habitus acquisitus
non reddit actum similem illi actui
a quo generatus est. Sicut fortia
faciendo efficitur aliquis fortis
et fortis effectus fortia facit.
Aliquando quantum ad modum qui scilicet dispositivus
non omnes actus precedentes
sunt similes. Constat enim quod actus
eius qui fortitudo politica
sequitur cum tristitia et sine
delectatione est ... actus autem qui
sequuntur habitum sunt faciliores
et cum delectatione vel saltem sine
tristitia ... in scientia
quod homo considerando aliquid acquirit
scientiam meliorem et secundum potest
considerare eadem tamen aliquando quam ante
quam ... non acquirit sed certe plus
quod post inquisitionem habet
actus qui redduntur ab habitibus
et statu gloriosi et hic aliunde. Ad 4m
dicendum quod anima ... quamvis ...

non habet alias similitudines corporum
que cognoscit in verbo quia ipsum
verbum sufficientem ad hoc quod in verbo cognoscit
nosci dicendum quod quamvis corporis quod in verbo
videt possit ... sicut
corporum quod videt sicut qui videt
ad speculum videt vero facie
speculi. Dicendum autem de hoc plenius
in quaestione de angelis. Ad 3m
dicendum quod habitudo hominis consistit
in cognitione dei non autem cognitionem
creaturarum unde cum beatorum
cognitionem creature cognitionem sed
solum per cognitionem dei ...
tum parte creaturarum cognitio
ad perfectionem naturalem pertinet
ut dictum est. Articulus

Quarto queritur utrum anima
sciat in verbo omnia que scit
verbum. Et videtur quod non. Deus enim scit
infinita. Ut dicit Augustinus. Sed anima
non potest scire infinita cum sit
infinita. Ergo anima non potest cognoscere
in verbo omnia que scit deus.
Sed diceres quod anima ... ex unione
ad verbum confortatur ut infinita
possit cognoscere. Sed contra oportet
... ab eo non inmediate
in verbo sed mediate per potentiam ...
at esse non est infinita tamen
ei sit finita. Ergo non oportet
potest se extendere ad infinita
cognoscenda quamvis in verbo
unita sit infinitum per unionem
... ut dicit
... mutabile
... manifestatur
capacitatum ...
citas est etiam finita ergo ex
unione verbi ad animam non
habet anima quod possit cognoscere
infinita ... quod infinitum
... non solum cognoscere infinita
... infinitum
... ex unione ad verbum
hoc habet anima quod possit cognoscere
infinita ...
eadem unione habet quod posset

comprehendi dimensiones quas sunt ipsi potenti
quia anima [illegible] infinita cognoscere
Item creat creatorem a creata
creatorem precedebat quia ab anima
sed que creata creatura ergo creator
creata precedit quia capax gloriae. Sed
ut est creatura omnibus sunt creata
infinita ergo oportet infinita
[illegible] creatura infinita non cognoscit
Contra dicit quibus oportet sit finita
ut tunc respectum ad infinita. Contra
[illegible] ad infinita refert
Item creata creatorem precedit
est eodem ut [illegible] anima sit
finita tamen omne quod cognoscit
[illegible] aliquam speciem cognoscit [illegible]
cognoscit infinita per speciem
finitam quia nulla species creata est
infinita sed [illegible] finita finita
[illegible] species non infinitorum vero
[illegible] anima infinita
cognoscat. Contra dicit quod species
qua cognoscit anima [illegible]
sit creata habet ex unione ubi dicit
[illegible] infinitorum vero cognoscit [illegible]
Contra unio ubi non elevat [illegible]
[illegible] ultra terminos creature [illegible]
[illegible] potest [illegible] sed
ultra terminos creature quia ad sit
infinitorum vero ergo adhuc non ele
[illegible] per unionem aliqua species creata
[illegible] considerat quod hoc assumpto
non equabat [illegible] in scientia
[illegible] aliquo alio ergo non in [illegible]
scitorum [illegible] duo que sunt [illegible]
equales [illegible] longitudine [illegible]
[illegible] latitudine equales possunt
dici aliquo [illegible] equales [illegible]
[illegible] magnitudine pluribus dimen
sionibus ita scientia [illegible] magis
ex duabus rationibus [illegible]
titudine scitorum [illegible] clari
tate cognitionis. [illegible] scientia
[illegible] equalis [illegible] dimensione [illegible]
scitorum [illegible] limpiditate
[illegible] claritate cognitionis potest
dici quod scientia anime [illegible] sit equalis

aliquo dimensione [illegible] absur
dum [illegible] creatura aliqua eque
[illegible]
suppositum [illegible] defectibus quos
impediebat sine assumptione
scilicet [illegible] nescientia
multarum [illegible] impe
diebat [illegible] puta scilicet
nescivit quot lapilli sunt in
fundo alicuius fluminis ergo non est
[illegible] omnia scivit. Contra dicitur
[illegible] talium cognitio non
[illegible] ad finem [illegible]
tamen horum nescientia impediebat [illegible]
perfectionem. Contra quod sicut nescientia re
pugnat perfectioni anime ita fames
et sitis perfectioni corporis sed [illegible] assump
sit famem et sitim propter hoc quod non [illegible]
[illegible] perfectionem [illegible]
[illegible] multorum nescientiam assu
mere debuit propter ambo [illegible]
[illegible] limitibus comprehendi
[illegible] tale [illegible] extendit ad
infinita ergo anima [illegible] non cog
noscit infinita [illegible] scientia [illegible]
[illegible] infinita extensione [illegible]
infinita cognoscit ita [illegible] inten
sione [illegible] infinitum limpide
cognoscit sed scientia non fuit
infinita intensione [illegible] limpi
[illegible] dimensione [illegible] fuit
infinita extensive ergo non
scivit infinita [illegible] omnia que
deus scit. Contra [illegible] apoc
[illegible] dignus est agnus accipe
sapientiam gloriam [illegible] cognitorum
[illegible] deus novit [illegible] anima [illegible] scivit
[illegible] deus scit [illegible] infi
nito [illegible] infinita [illegible]
[illegible] deus sua [illegible] infinita
cognoscit sed anima [illegible] ubi
[illegible] infinitum [illegible] videt
alia [illegible] potest [illegible] infinita [illegible] col
[illegible] complacuit [illegible]
plenitudinem [illegible] habitare [illegible] non [illegible]
[illegible] omne [illegible]

q̄ anima ꝯ scit omnia q̄ deus scit
p̄ q̄ʒ aliquitate quantitati
pt aīe ꝯ quantitatiuē ſʒ hūc
ymmo noticia ē caūe contra
q̄ ꝑ phm̄ metaph̄ p̄ ē i pō ad
omnia intelligenda ut amne ꝯ
quantitatiuē ut omnia uidet i
uerbo Rō. dicendum q̄ ad euidenciam
huius ꝯ omnibus q̄ intellectus ꝯpcedatur
ad uidendo uide scilicet i ꝯ michi
pt uidere aliquid in uno q̄ eum
Rō ꝯtingit at aliqua multa
eē i uno dupliciter. Uno modo diuisi
ꝛ pluraliter sicut plures forme resplendent
i speculo unaqueque diuisim ꝛ
plures homines sunt i domo. Alio modo
uniformiter ꝛ simpliciter sicut plures
effectus sunt uirtute i causa ut ꝯ
clusiones i principiis ꝛ membra i
semine. Quantumcumque ꝛ ad intuitum
quibus autem i uidebat que i eo sunt
multipliciter ꝛ diuisim ē q̄ unum
quodque eorum ita offertur sicut ꝛ
uel unum quod continet sicut patet de eo
qui uidet speculum uidet
formas i speculo resultantes
ſʒ qui uidet ad unum non oportet q̄
uideat omnia que i eo sunt uniformiter
ꝯ uirtute unitiua nisi totam uirtutem
illius unius comprehendat
sicut qui uidet aliquod principium
non oportet q̄ uideat omnes conclusiones
ꝯ uirtute ei ꝯ enonciationum forte
id comprehendat. Res autem creature
sunt i deo non quidem multipliciter
ſʒ uniformiter dicitur unitiue deo
res esse i deo magis assimilantur
eo quo effectus sunt i causa et
conclusiones i principiis quam modo illo
quo forme sunt i speculo et
ideo non oportet q̄ quicumque uidet
uerbum uidet omnia que uerbum
semper uidet ꝛ quedam dicunt
assentientes ex parte formarum que
uidentur i speculo nisi ꝯprehendit
eum uerbum sicut comprehendit tunc omnia

quecumque eo uirtualiter ꝛ unitiue sunt
cognoscit sed uidentes intellectus creati
quamuis uerbum comprehendunt non
oportet q̄ uidentes uerbum omnia uideat
que i uerbo sunt. Quamuis
anima Christi ꝯ maiori prerogatiua
gaudeat quam intellectus alius creatus
uidet enim i uerbo omnia preterita
presentia ꝛ futura cuius rationem quare
tamen deus sit principium ꝛ omnium
ꝛ finis dupliciter habundo ipius
ad creatura ab inuenitur. Una secundum
q̄ omnia a deo procedunt ꝛ ē
alia secundum quam ad eum ordinantur
ut ꝛ finem quedam per uiam assi
milacionis tamen sicut in rationales
creature quedam autem per uiam assi
milacionis quamuis pertingendo ad
ipsam diuinam consecucionem
procedentia a deo induitur ut
a bonitate dat pro omnibus sua
operacionis nisi at hoc consecutiue
creata deo assimilantur ſʒ creature
rationales super hec habent ut sua
operacione ad ipsum deum cognoscendo
ꝛ amando pertingant unde ꝯ ꝑ
tibus creaturis beatitudinis sunt capaces
ꝛ quanto perdurant habitu
dinis tanto creatura ab creatorum
deo ꝯ continua ad ipsum quidem q̄ ꝯ
omnia que deus fecit adhuc possit
alia dissimilia facere ꝛ nouas
species ꝛ noua genera ꝛ alios
mundos utrumque unde q̄ si fieret
faciet ꝯ ydentiuo adequare ꝑ
creaturam ad se ꝯ creatura
quantumcumque fiat bona per creaturas
nunquam tamen pertingit ad hoc q̄
dei bonitati adequetur.
quantumcumque ꝛ creatura rationalis deum
cognoscat ꝛ amet nunquam tamen
ita perfecte eum cognoscit ꝛ amat
quantum ipse cognoscitur ꝛ diligitur
Sicut autem creature imperfecte esse
sic a deo procedunt ꝛ diuina re
ordinarie ita imperfectibus creatura
uii a deo exeunt ꝯ uero dicendum

pitu adequet tio unaquequ
ata quantumque participat de bo
in participat de bonitate unde oz
et excellentissimum ut cati
dis cognoscat ut corpus cognito
adeque propter perfectissimum caritas ad d
cedit autem a deo nos per via
et sine ordine gratie unde ut
cati quis sit i summo caritas consti
tutis sic donis nec omni nalin
deo et ex deo cognicioz accipiunt
angli se cius constitutus sup
nunc creatura et quin ad deo
vere qz de plenitudine eius omnes
accepimus Io primo Deo ipse
accepit cognicionem omni corpus q
a deo sz quicumque tempore procedunt
non solum sine ordine nec sz sine ordine
vel Celi i anima vero ob caritas
non solum quoniam ad naturales proprietates
ut angli habent sz et sic q sic stat
uno primo ordinate i fine
alia scilicet huana et donorum gratie
ad scit omnia singularia et
omnibus singulis actibus omnium et
ordinibus absconditas quod deus alia
ata dicitur et tum quando pertingit
ad comprehendendam ipsam diuina
infinitate unde deus facultas
adhuc multa alia faciendi
penes ea q anima non cognoscit ad prima
obiectum huic vnigenito unde
quod deus scit quod a scientia visionis
que sunt erunt vel fuerunt et hoc sunt
infinita supposito principio et fine
uidetur quicumque deus sola dicitur
visio et uidetur quia visio e coram
quia sic subsistunt cognitum vi
dentur quando scit scientia simplicis
intelligentie si q possunt facere quo
nunquam sunt fuerunt uel erunt et hoc sunt
infinita et diuersa ut est ea
uersa enim ut patet de forte quanto
rex qui ex eundem existunt anima
uidet in uerbo omnia presentia
ostita et futura non tamen quecumque deus
potest facere tamen sic quod sciat infinita

Sz ista contra non solum quod in vnoquoque
supposito enim que generatio sit futura i
infinitum duraret quod deus facere
possit constat quod infiniti homines
erunt fuerunt et omnes deus cognoscit
scientia visionis unde si anima cognoscit
omnia que deus scit scientia visionis
sequitur quod sciet infinita quo
minus non cognoscet omnia que deus
facere potest quia deus potest infinita
indiuidua harum specierum esse fit
potest facere infinitas alias species
et singularium specierum infinita indi
uidua sicut patet per principium et proportio
nibus numerorum Dicem i una specie
proportionis accipiatur indiuidua
i infinitum multiplicabilium ut
puta i specie dupli est proportio
duorum ad unum iiij ad duo
sex ad tria et sic infinitum et iterum
sup proportionem duplicem alia
species tripli et dimidi que duplici
et dimidii quintupli et infinitum
et tamen vnaquaeque illarum habet indi
uidua infinita et post unde si
generatio esset futura in infinitum sz habet
species quia non sunt finite duraret
adhuc plura deus possit facere
nouas species et hec i infinitum
sicut patet quod non est eadem ratione dicendum
anima cognoscere infinita
et cognoscere omnia que deus potest facere
tamen deus cognoscendo scientia vi
sionis omnes caritates comprehendit
causas et scit quia quelibet i caritas potest
i potentia actus caritatiua esse in infinitum
sicut patet i diuisione continui
et augmento numerorum unde tamen
anima vero et caritas comprehendat
scit infinita que sunt i caritatiua
i potentia sed postquam ante damptores sunt
proprietates et eius cogitationes erunt
uolubiles quorum nulla deus
ignorat deus enim non scit scientia
visionis infinita futura unde si
anima cognosciat omnia que deus scit

scientia in superioribus oportet dicere quod sciat esse
infinita. Et ideo aliter dicendum quod qui-
vis habet inveniri aliquid ad quod semper est
et motibus omnibus infinitum sic dicitur
aliquid autem quod est motibus omnibus finitum
sicut verum in malo / ad autem quod est
modo quodam finitum et modo quodam
infinitum sicut quod per naturam
est quidem finita magnitudo habet esse
limitatum ad propriam materiam eo quod
non est actu absoluta quamvis sit in materia
esse suum habet et participat et infi-
nita per remotionem illius termi-
nationis quam a forma habet ex
hoc ipso quod in materia recipitur cum omne
receptum sit in recipiente per modum
recipientis / sed quod aliquid vere est
infinita sed hoc per suam actionem est
potentia ad infinitum vel ad id quod est
infinitum homine et propter immateria-
litatem ut deus. Et propter operationem
suam quam potest ad infinitum et si
nimium sive quantitatem et sic infinitas species
vel quibus deus potest cognoscere
infinita individua et infinitas
species quia cognoscit omnia quae potest
facere et potest in infinitum novas
species facere et potest hoc cum ad hoc
agat quod in actu sit esse de re
infinitum ita et eius actio habet ef-
ficaciam infinitam. Res autem
materiales non habent operationem ad
infinitam vel ad infinita
secundum quantitatem vel numerum ad infinita
secundum hominem sic patet in se quae est
virtus quaedam infinita non potest quia
speciem cognoscit secundum determinata
sed colorem non potest infinita cognoscere
id per sensum eo quod non sit materiale
actu cognitione est attingit ad
ea quae sunt infinita secundum quantitatem eo
tamen aliter dicitur quam infinitas
materiale cum non quod est infinita
secundum numerando partem post partem eo
impossibile est quod unquam perveniat ad

unum

cognitionem infinitorum in individuis
Et quantum quidem ad hanc istam naturam quod a
sensu accipit unde et qui in spe
infinitatem non cognoscere potest.
Secundum in malis quae est quodam
finita et quodam infinita quae
esse finitum habet eo quod earum oppo-
sitio sit efficaciae finitae et operatio
ad ea finita quia non in multis
creatis earum operatio se extendit
ad infinita materialiter. Non enim
intellectus inducit dicitur quantitate et Secundum de anima
videtur quodam modo infinitus magis
cognoscit veluti quod infinita
singularia cognoscunt. Sed haec deficit
quia species universalis quam intellectus appre-
hendit ut puta hominis non est
per se cognoscendi quia sunt
in sua singularitate. Si autem esset
intellectus noster / dato quod essent
infiniti homines tamen cognosceret
infinita materialiter per unam in-
finitam quae est humana. Infinite
enim hominibus quamvis sit infinita
secundum quantitatem vel numerum non tamen esset infi-
nitum secundum speciem quod patet ex hoc quia
adhuc ex infinitis hominibus
possunt esse aliae species / propter autem
obiectum intellectus est una specie non autem
materia. Sed qui cognosceret per
aliud nomen omnes species alias in
sua specialitate, dato etiam quod species
aliae essent actu infinitae
adhuc cognosceret infinitam
speciem sed finitam numero quia potest
numerus alius adhuc esse una lapidis
creata vel tamen anima et cognoscat ubi
quae est suffragio cognoscendi te
omnia individua in sua singulari-
tate et omnes species in sua specialitate
ut perhibent quamvis sit infinita
secundum quod cognoscat autem infinita
notitiam comprehendere numerum infinita
[illegible] dicendum quod ex unione ad
verbum anima non elevatur ultra
limites creaturae / unum sit infinita

Christus intuitive finita nec eius oppo-
infinita per se quamvis infinita cog-
noscat cognoscit tamen infinita
finita efficacia. Unde non venit
infinita anima ad malum et per hoc patet solutio
ad 3m. Scotus 14 distinctione quod comprehensio
infinita non potest esse nisi per actum
qui sit efficacie infinite et
ideo Deus comprehendi ab intellectu
aliquo quamvis tantam habet efficaciam
intelligendo quantam habet de quantitate intel-
ligenda. Unde non potest comprehendi ab intellectu
creato. Sed cognitio infinitorum non
requirit efficaciam infinitam in
cognoscente ut patet ex dictis. Patet 2o
quod non sequitur. Scotus 14 et ad 3m patet re-
sponsio ex dictis. Scotus 7 distinctione quod
anima Christi cognoscit infinita
non predicto per speciem increatam in pro-
pria [illegible] quamvis quidem
infinita sit ut probatur quamvis sit infi-
nitorum. Vide Scotus 8 patet responsio ex
dictis. Scotus 9 dicit quod homo assumptus
non equatur in modo sciendi cum
sciat infinita quia adhuc non
est quod sciat omnia que Deus potest
facere ut ex dictis patet. Dato etiam quod
sciret omnia que scit Verbum
adhuc non equaretur in modo sciendi
quantum ad modum sciendi quamvis
esset equalis in obiecto. Scotus
10 dicit quod quantitas dimensiva
dimensio per se competit et ideo si
per unum unitur alteri equaretur
posset dici ei esse equalis. Sed sic
quantitas que attenditur penes magis sci-
re est ei que per actum et magis
[illegible] sciendi
[illegible] modo sciendi secundum eum esset
[illegible] cognoscentium. Sed in
quantitas que est ex efficacia cogni-
tionis per se competit quia quantitas est
attendenda secundum exitum operationis
intellectualis ab intellectuali virtute
[illegible] est. Scotus 11 dicit quod filius

divinus assumpsit omnes defectus
qui potuit ei inesse sine impedimento
humane redemptionis. Sed hoc est verum
quod illos tamen assumpsit quorum
assumptio ad redemptionem humani generis
competebat et tamen quecumque
necessaria erant defectus redemptionis
humani generis impedientes quia in
redemptione per quem gratia et virtus
et totum humanum genus diffinita
erat requirebantur plenitudo gratie et vir-
tutis. Tamen quidam sunt defectus
pertinentes ad potestatem. Scotus 12 dicit
quod est per infirmitatem corporis venit
infirmitas anime sanabilis que consis-
tit defectu gratie et cognitionis
unde quamvis defectus corporales
assumpsit defectum tamen scientie et gratie
non assumere debuit. Scotus 13
patet responsio ex dictis. Scotus 14
dicit quod quantitas extensiva
ut ex dictis patet est scientie anime
quantitas autem intensiva est ei
conveniens ut ex dictis patet et ideo
non est similis. Articulus quartus

Deinde queritur utrum anima Christi sciat
omnia que Deus potest facere
et videtur quod sic. Quanto enim quis sit magis
potens tanto magis scit. Sed Deus est magis
quam quicquid potest facere quia quicquid potest
facere creatum est. Ergo cum anima Christi cog-
noscat Deum multo magis potest
cognoscere quicquid Deus potest facere.
Praeterea quamvis Deus sit maior
tamen anima Christi est ordinata ad cogni-
tionem eius non autem ad cognitionem omnium
que Deus potest facere. Sed que debent
sciri sunt magis cognoscibilia quam aliqua
creata tamen creata magis cog-
noscibilia quo ad nos quam Deus. Sed
quicquid Deus potest facere est creatum
ergo anima magis est nata cognoscere
quicquid Deus potest facere quam ipsum divinum.
Praeterea anima Christi quidem dicitur virtute
sic et divina cum divinitatem quidem
cum totum sed non totaliter [illegible]
[illegible] totum sed non totaliter sed non

potest in illo verbo unitatem videat ad quecumque se potest extendere. Ergo anima Christi cognoscit omnia que deus potest facere. Probatio: quicquid deus potest facere potest manifestare, sed quicquid potest manifestari alicui creature est manifestatum. Ergo quicquid deus potest facere est manifestatum Christo. Probatio: id est communicabile alicui quod non potest deficere in communicatione ipsius communicatis, sed conferre anime Christi omnem scientiam quam deus potest facere non dicit defectum aliquem in deo, cum hoc ad maximam liberalitatem ipsius pertineat, videatur ergo in anima Christi tum ad maximam perfectionem eius pertineat. Ergo hoc communicabile fuit anime Christi, ita fuit ei communicatum. Preterea anima Christi nescit omnia que potest facere deus, dato quod deus aliquid faciat, anima Christi nesciret ipsum de novo addisceret, sed inconveniens est ponere quod anima Christi aliquid ignoraret vel quod aliquid de novo addisceret. Ergo anima Christi scit omnia que deus facere potest. Contra: si anima Christi scit quicquid deus potest facere, tunc quod deus potest facere ad animam Christi terminatur, sed anima Christi est finita. Ergo deus infinita possit facere, sequitur quod infinitum terminatur ad finitum, quod est impossibile. Ergo et prius. Item quod anima Christi possit scire quicquid deus potest facere, sicut essentia divina est infinita, sic et divina virtus, sed anima Christi non potest comprehendere essentiam divinam vel sui infinitatem, ergo nec divinam virtutem, et non potest cognoscere quicquid deus potest facere. Preterea quanto aliquod perfectius cognoscit aliqua, tanto in eo plura cognoscuntur, sed deus perfectius cognoscit se ipsum quam anima Christi, ergo plura in se ipso cognoscit quam anima Christi cognoscat in verbo, sed deus in verbo cognoscit in se quicquid potest facere vel fuit vel futurum est vel

potuit esse vel fuisset vel futurum esset. Ergo anima Christi non cognoscit omnia ista. Respondeo dicendum quod circa hoc diversi diversimode aliqui opinati sunt. Quidam enim dixerunt quod non solum anima Christi sed et quelibet anima videt in verbo quicquid in eo videri potest, non solum ea que sunt erunt vel fuerunt sed et que omnia deus potest facere, et videntur hoc decepti fuisse quia existimabant modum videndi in verbo similem esse modo videndi res in speculo materiali, quod in speculo materiali quibus unius per suam multitudinem et diversitatem resultat, sed deus non unum verbum se unitur et simpliciter ut Dionysius dicit. Creatur autem in eo per viam multitudinis et diversitatis. Tunc omne quod in eo cognoscitur potest requisitum cognoscitur, et ita ab omnibus videntibus divinum per essentiam omnia viderentur que deus potest facere, tunc omnia ista in deo cognosci possent. Sed quod expresse aliqui divinum videntes per essentiam dum aliqua nesciebant sicut patet de angelis quorum unus ab alio illuminatur secundum Dionysium. Unde est quod quidam hanc cognitionis perfectionem non omnibus deum videntibus sed anime Christi soli attribuunt ut scilicet sola ipsa sciat omnia que deus potest facere. Sed quia non videbatur conveniens quod opus infinitatis creature finite attribueretur, non hoc posse esse sine opere infinito ubi omnia videntur que deus potest facere. Ideo quidam dixerunt quod anima Christi actu non videt omnia que deus potest facere, videt tamen habitualiter cum perfecte verbum cognoscit, ut quicquid velit cognoscere cognoscit in verbo sicut ad verbum se convertendo. Sed in verbo accipiat eius cognitionem quam non esse potest quia aliquid speculari actu quod in verbo potest cognoscere, sed istud non videtur verum quia anima Christi est quibusdam beatis quantum ad visionem beatitudinis quidam verbum tenebit in verbo non patet

actionum in intellectu de qua dicit Augustinus
xiiii de trinitate in principio cum dicit
volubiles cogitationes. Unde oportet
dicere quod anima Christi omnia quae habitu
videt in verbo actu et eo videt
et hoc etiam consonat dicto philosophi
qui vult felicitatem non esse habi-
tum sed actum. Ad primum ergo dicendum quod
licet ponere operationem tantam
animae extendere se ad omnia
quae deus potest facere tamen inconveniens
ponere virtutem corporalem habitu ta-
lem. Ad secundum dicendum quod licet alios quod anima
non cognoscit omnia quae deus
est facturus vel non est cognoscenda tamen
ad duo sunt consideranda scilicet
cognoscitur et modus cognoscendi
quorum unus contingit quia ali-
quos quemadmodum alio dicitur
cum unum et idem ea a diversis
cognoscitur ab uno tamen magis et
ab alio magis etc. Id autem quod potest
offerri ad cognoscendum probatur ad id
quod cognoscitur. Tertio autem in alio cog-
noscitur pertinet ad modum cognoscen-
di ex quo cognoscit sicut si ab
aliquo sciat aliquid principium sic co-
cipiat cognitionem aliquorum
conclusionum ultra conclusionum cognitio
dependet ex modo cognoscendi
principia. Certo enim ab principiis
potest cognoscit tanto conclusiones
plures in eo intuetur sed quantumcumque
eveniat principia cognoscat ipsum sola
principia plura vincit ei cognita
vero cognitione non determinat
aliquem modum cognoscendi
et determinabat cognitio conclusionum
quae in eo cognoscebantur et inde
est quod eorum quaecumque offert unum prin-
cipium ipsam solam principium cog-
noscunt non autem equales in modo
et causa conclusionis sicut hoc dicitur
de modo cognoscendi principia
omnibus autem quidam plus considerat
in ea conclusione et quidam minus
videntur quod aliquis corpus non sit nisi
in eo dum anima potentia non habeat

notitiam omnibus ea quae deus videns
sed ipse solus se totaliter videt
ut sic modus cognoscentis adequet-
ur modo rei cognitae. Infinitas autem
cognoscibilitatis divinae essentiae
tanta est efficacia divinum intellectum
in cognoscendo. Non autem hoc potest dici
de intellectu creato. Sicut nunquam intellectus
creatus pertingit ad hoc ut ita
perfecte videat divinam essentiam sicut
manifesta est, ita nunquam intellectus
creatus eam comprehendere potest. Sed intellectus
creatos unus alio perfectius
divinam essentiam videt. Et ita patet
quod ex quo cognoscere aliquid in verbo
dependet ex modo cognitionis
verbi sicut impossibile est quod pertingit
ad perfectum modum cognoscendi verbum
ut cognoscibile est ab intellectu creato
sic impossibile est ut ab intellectu
creato cognoscantur omnia quae in
verbo cognosci possunt et hoc sunt omnia
quae deus potest facere. Unde impossibile est
quod anima Christi sciat omnia quae deus
facere potest sicut impossibile est quod com-
prehendat virtutem divinam. Tunc
enim unumquodque res comprehenditur
quando eius diffinitio scitur. Diffinitio autem
virtutis comprehenditur per actum
ad quem virtus se extendit. Ex hiis
quibus virtus se extendit. Unde si
anima Christi sciret omnia ad quae
virtus dei se extendit, compre-
henderet divinam virtutem quod esse
dicimus impossibile. Et ideo probationes quae ostendunt Ad rationes
quod anima Christi cognoscit omnia quae deus potest facere concedimus
quantum ipse deus facere potest
ad omnia cognoscenda sic tamen
non possunt eam offerre quantum deus potest
facere sicut ipse est quod praeputat autem
ipse deus. Nec autem ea quae deus potest
facere ab alio quodam modo offeruntur, dicendum
quod in scripturis sanctis verbo tota veritas.
Ad secundum dicendum quod licet aliquis
cognoscitur perfecte in verbo magis
notitia cognoscimus sed aliquis modus
cognoscendi tanta sit magis
quo ad nos qui de ipsis intuitu
modo cognitionis quaedam videntur in verbo.

ipmubu e mag notuq uaß
iscit ubo vni vo no scit eo z
cly q uirtq dupl cosidat
p eloqutu ad ipam sbam
uirtute z aia vidct
totam dinam sicut t tota
tom vlqutu ad ea ad q se
extendit uirtq ex q uig z
qutitas uirtut cosida t no
uidet tom idtute q z h eet
tophe de uirtute ut dcm est
ad xij dd q sicut no pt ee
q sit s q q deq pt face
q sic deq fecisset q no
poss plat e q po eet limita
ad catas actu contrebita
no pt poni q alicui catu
sit manifestu q q deq pt ma
nifestare ad xij dd q pone
aiam v gnoscere oia q deq
pt face impatat de s m ex
pte ipiq dei s p m dij cop
hede ab aia q deq derogat
infinitati eq ad o dd q h
maior ad hac vo niu vide
sic ad argu ta de pdestia
gnuus cu pple sit cu quis
pdestinatq dampnq itaq cito
tu po ee dampnq sic cu h
po no fuisse pdestinatu q z
ista duo no pnt sit stare q
sit pdestinatq t dampnatq
Cui dico q cu aia v sciat
omnia q deq puidet se factu
sunt cu h po dij ad a facta
po e dij puidisse se factu
t aiden v d sciet t no q
q ponat q t aia v al q vel
ignorantia ulla addiscat
de nouo. Articulus xxiiij
Quo cyto quit ueta gnitae
qua aia v scit vebi ppa
ia sciat omnia t uin q ca
pacitas eni aie no de tma
ad cetu nu scibili sit capa
citas aie v p sciam visi

ppo q nec suffi implecta e q z po
nq q t h hac sciam oia gnoscat
p omet d q ei po e mupsfom
augm ad actu reducta Q z
mtey possit qui aiae v no
defuit e quod oia fieri
ut dd m ... cu a q g o cu mt q z
no fuit inpfetum q q omy
intellectu noticia h uit p o
augm ptinet ad sciam ut
ad pfectom sci e no posse pfce
i sciam nisi h sciam oia gnoscet
Q z aiae p qutu ad h itu sa
pfectio no potuit sic dit q h
sciam qua gnouit verbi ppe
quae oia gnouit Q z q e aia
v verbi ppa na gnouit p
hitu sicut tatu s h uiq scie
hitu no pt ee simili d o omy
ca tq no pt ee simili do omy
g e aiae v no potuit oia gg
noscere p istu modu scia h
dd m q ista scia v uit ppo gre
po z t aia v ut ex dcis p z
h naliu pfctom ei decet
uenire t totu p hac sciam
sciuit q tu naliß aie ggui
se extendere pt no solu t h
uita sz t p q mortem eo q e
fuit s nam uiator t copr
sor Q z quedam s ad q nal
ggnito no se extende pt
sicut e ipa dina ecy futu
contingentiu cogitatoes cordiu
z alia h uiq z hor aiae v n
huit sciam p modu istu s z
ggnouit ca tu ubo h s at ggnic
pphie q z pphia e q da impfca
pticipato illiq visiois que
uiden verbi ubo q eu i xpo
pfecta fuit impfeto pphie q z
locu no h uit t q e hac
sciam huit pleriore q pm ad
q z ad q h do sciam no ggsce
bat sbas sepatas catas
aiams v ggnoscebat ad h
cu se extendit nal ggnici

anime separate et angeli atque intellectus corporis
corruptibilis. Ad primum ergo dicendum quod capa-
citas anime humane se extendit
ad determinatum genus cognoscibilium
non autem ad determinatum in infi-
nitum. Ad secundum dicendum quod intellectus possibilis est
in potentia ad omnia intelligibilia ve-
rum predicta que sunt sibi primitus agente
De quibus phylosophus dicit quod intellectus agens quasi
omnia facere habet: sed species que a fan-
tasmatibus abstrahuntur et ita
quorum cognitionem devenire pos-
sumus per principia naturalis cognita
ratio ad hoc tamen intellectus possibilis est
in potentia naturali horum autem omnium per hanc
scientiam et noticiam habuit Christus Unicuique
tamen intellectus in potentia naturali imperfectio fuit. Ad tertium
dicendum quod per tanto non est in hac scientia quam
ad hunc perfectio non potuit quia
talis scientia sive cognitio fantasmatibus ad
placitum se extendere non potest quando homo per
casum facit. Dicitur tamen eum non sapientiam
perfecisse quantum ad experientiam
rerum quem habitu sciebat. q. XXI.

Questio est de bono et primo
queritur utrum bonum addat ad-
dat super ens et videtur quod sic
unumquodque enim constat ens per essentiam su-
am creatura autem non est bona per essentiam
sed per participationem ergo bonum addit
aliquid realiter super ens. Preterea bonum
ratione sua includat ens et tamen
bonum ratione distinguitur ab
ente. ergo quod ratione bonum addat ali-
quid ratione enti. Sed non potest dici quod ad-
dat super ens aliquam negationem
sicut unum quod addit super ens in-
divisionem. Preterea ratio boni in positione
consistit ergo ad positionem addit
bonum super ens tamen videtur quod ad re-
alem addat. Sed dicitur quod addit
respectum ad finem. Sed contra est hoc enim
bonum non est ad aliquid quia ens relatum
sed ens relatum genus determinatum
ergo est tamen sequitur quod ad aliquid ergo bonum non est
talis quod ponitur predicamento determinato
quod est contra philosophum primo ethicorum ubi ponit bonum

in omnibus generibus. Preterea accipitur ex
dictis Dionysii in tertio capitulo de divinis no-
minibus bonum est diffusivum sui et ex
genere hoc est causa bonum ergo quod est diffu-
sivum sui sed diffundere importat
actionem quandam actio autem ab
ente procedit in creaturam. ergo
ad hoc ex bono videtur
super addere ad eum ens bonum
addit ad super ens. Preterea quanto
magis aliquid recedit ab uno primo
simpliciter causato in maioribus diva
invenit. sed ens et bonum dicuntur se
primum vel sunt divinum vero ens ista
tamen distinguuntur plura quam voce
et ita distinguuntur ens et bonum differre
ratio non sit nisi differentia
per accidentia addit realiter
bonum super ens sed bonitas est in re
tamen accidentalis non potest esse
bonitatem. ergo bonum
addit ad realem super ens
Preterea omne quod dicitur per informationem
aliquid addit ad realem super id
quod informat secundum se ipsum sed bonum
dicitur per informationem ut dicitur in
quantum de causis boni
addit ad super ens. Sed dicit
quod bonum de deteriat ens sive rem
Sed contra Anselmus in uno de veritate
verum sic est quod verum est
cassat et vana. Contra ad
unum ergo est in positione
quod bonum ad realem addat
super ens. Preterea specificatio
id ad quod dicitur sed bonum dicit ad
determinatum genus ad finem
ergo bonum dicitur specificationem
sed omne ens specificatum
addit ad realem super ens
quod igitur bonum realiter addit
ad super ens. Preterea bonum est
ens quantum ad hoc visibile
sed visibile quantum ad color
addit tamen super bonum realem
super ipsam hominis ... quem
...actionum ... bonum realiter
addit super ens. Sed contra est Augustinus
dicit quod prima intentio de eo bonum simpliciter

ɀ in quantum sumg bom sup? g̃ in q
bonum nõ addat ad sup ens
quecumqz ita se hnt q̃ unum ad
dit sup altum vel rõne unum
eoꝝ pt intelligi sine alto sz ens
nõ pt intelligi sine bono g̃ bom
nõ addit sup ens n̄ re n̄ rõne
p bõ in medie pbãt pt deus facere
hunc hõiem intellectualem sz nõ pt deus
facere aliquod ens q̃ nõ sit bonum
qz hoc ipso q̃ e a bono bonum ẽ
Pe ut pz p boe. in li. de ebdo. g̃
un intelligi pt hõ intellectuale. Ꝺ̃m
q̃ tripliciter pt ad sup altum addere
vno modo q̃ addat aliquam rem
que sit extra ẽẽm illius rei cui
dr addi sicut album addit sup
corpus qz ẽẽm albedinis ẽ pt
ẽẽm corporis. Alio mõ dr ad addi sed
altum p modum qntis et determi
nationis sicut hõ addit ad sup al
nõ quidem ita q̃ sit in homine
aliqua res q̃ sit penitus extra ẽẽm
alis alias oportet dicere q̃ non
totum q̃ ẽ hõ eet al sz al eet
ps hõis sz al p hõiem qhit
q̃ id q̃ determinate et actualiter
cotinet in rõne hõis implicite
et q̃si potẽ continet in rõne alis
sic de rõne hominis q̃ habeat ani
mam rõnalem in de rõne alis est
q̃ habeat aĩam non determinando
ad rõnalem vel nõ rõnalem ista tn̄
determinatio rõne cuius hõ sup al
addere dr in aliq re fundatur
3o dr ad addere sup altum sz
rõnem tm qn̄ s. ad ẽ de rõne unius
q̃ nõ ẽ de rõne altius q̃ tñ nihil ẽ
in rerum na sz in rõne tm sive p id
contrahatur id cui dr addi sit nõ
cecum enim addit ad sup hoiez
... cecitatem q̃ nõ ẽ ad ens in na
sz rõnis tm ens ẽ compendere
rõnes p hoc hõ qhit. Non em
omnis homo cecus ẽ sz cum dicitur
talpa ceca non fit p hoc additum
aliquod tale. Nõ at pt eẽ q̃ sup

ens vl'e ad addat p' p̄mum modum
nõ possit sũ aliq̃ addi tõ sed
aliquem ens particulare nulla enim
nã ẽ q̃ sit extra ẽẽm vlis quãmuis
aliq̃ res sit extra ẽẽm huius entis
Sẽo at nõ inveniuntur aliq̃ addere
sup ens qz ens qntr p̃ genera
quorum unumquodqz addit aliquid sup
ens nõ quidem aliquam actum vel
aliquam differentiam q̃ sit extra ẽẽm entis
sz determinatum modum essendi q̃
fundatur in ipsa ẽẽa rei. Sic at
bonum nõ addit ad sup ens
cum bonum dividatur equaliter
in x̃ genera entis ut pz p̃ p̃o eth
et ideo oportet q̃ uel nihil addat sup ens
vel addat ad q̃ sit in rõne tm
Si em addere aliquod reale
oportet q̃ p rõnem boni contrahe
ens ad aliquod speciale genus cum a
ens sit q̃ p̃mo cadit in conceptione
intellectus ut Avic. dt oz q̃ q̃cũ
nomen vel sit synonimum entis
q̃ de bono dici nõ pt vel nõ
nugatorie dicatur bonum vel ad
dat ad ad minus sc̃ rõnem et oz
q̃ bonum ex quo contrahit ens
addat ad sup ens q̃ sit rõnis
tm ad at q̃ ẽ rõnis tm nõ pt
eẽ nisi duplex s. negatio vel aliq̃ re
latio omnis enim positio absoluta ad ...
...
na exprimit sit ergo sua enti
in conceptione intellectus unum a
dditum q̃ ẽ rõnis tm s. negationem
Dr em unum q̃si ens indivisum
sz verum et bonum positive dicuntur. Nõ
nõ pñt addere nisi relationem q̃
sit rõnis tm. Illa at relatio s.
p̃mitur p me eth dr eẽ rõnis tm
s. qua dr referri id q̃ nõ depen
det ad id ad q̃ refertur sz econ
cum ipa relatio q̃dam dependentia sit
sicut pz in scientia et scibili sicut pz
scientia em dependet a scibili sz
nõ econverso unde relatio q̃ scientia refertur ad
scibile ẽ realis relatio q̃ scibile refertur

est verius tamen dicendum scilicet videtur
secundum philosophum non quod perfectum referatur sed quod ad
refertur ad ipsum et ita tamen omnibus
aliis que se habent ut mensura et
mensuratum vel perficiens et perfectibile.
Ad 2m ergo quod verum et bonum super in tu-
entibus addat respectum perfectivi.
In quolibet autem ente est duo considerare
rationem scilicet speciei et esse
ipsum quo aliquid subsistit in specie
illa et sic aliquod ens potest esse perfectivum
dupliciter. Uno modo secundum rationem speciei tantum et
sic ab ente perficitur intellectus qui percipit
rationem entis. Sed non tamen ens est in eo secundum
naturale esse. Et ideo hunc modum perficiendi
addit verum super ens. Verum enim est in
mente ut philosophus dicit in vi metaphysice
et unumquodque in tantum dicitur verum in quantum
conformatur vel conformabile est intellectui
et ideo omnes recte diffinientes verum
ponunt in eius diffinitione intellectum.
Alio modo ens est perfectivum alterius
non solum secundum rationem speciei sed etiam secundum esse quod
habet in rerum natura. Per hunc modum est
perfectivum bonum. Bonum enim in rebus est
ut philosophus dicit in vi metaphysice. In quantum autem
unum ens secundum esse suum est perfectivum
alterius et consummativum habet rationem finis
respectu illius quod ab eo perficitur et
inde est quod omnes recte diffinientes
bonum ponunt in ratione eius aliquid quod per-
tineat ad habitudinem finis. Unde
philosophus dicit in primo ethicorum quod bonum optime
diffinierunt dicentes quod bonum est
quod omnia appetunt. Sic ergo primo
et principaliter dicitur bonum ens perfectivum
alterius per modum finis. Secundario dicitur
aliquid bonum quod est ductivum in finem
prout utile dicitur bonum vel quod natum
est consequi finem sicut et sanum dicitur
non solum habens sanitatem sed perficiens
conservans et significans. Ad 4m dicendum
quod cum ens dicatur absolute bonum
autem super addat habitudinem causae finalis
ipsa essentia rei absolute considerata
sufficit ad hoc quod per eam aliquid dicatur
ens non autem ad hoc quod per eam aliquid dicatur
bonum. Sicut enim in aliis generibus causarum

habitudo secundae causae dependet ex habi-
tudine causae primae. Habitudo autem primae causae
non dependet ex aliquo
alio. Ita est etiam in causis finalibus
quod secundi fines participant causae finalis
ex ordine ad ultimum finem. Ipse
autem ultimus finis habet hanc habitudinem
ex se ipso. Et inde est quod essentia dei
qui est ultimus finis rerum sufficit
ad hoc quod per eam dicatur deus bonus.
Sed essentia creaturae posita nondum dicitur
res bona nisi ex habitudine ad deum
ex qua habet rationem causae finalis
et pro tanto dicitur quod creatura non est bona
per essentiam sed per participationem. Uno modo secundum
quod ipsa essentia secundum rationem intel-
ligendi consideratur ut aliud quam
habitudo ad deum a qua habet rationem causae finalis
et ad quem ordinatur ut ad finem.
Secundum alium modum tamen potest dici per
essentiam bona in quantum essentia creaturae
non invenitur sine habitudine ad divinam bonitatem
et hoc intendit boecius in libro de ebdo-
madibus. Ad 5m dicendum quod solum negatio dicitur
id quod est verius tamen secundum quandam rationem
dicitur. Ad 6m dicendum quod ens dicit
tale esse quod determinatum secundum rationem
non valet ponere circuire de ente.
Ad 7m dicendum quod diffundere licet se-
cundum proprietatem vocabuli videatur importare
operationem causae efficientis
tamen largo modo potest importare habi-
tudinem cuiuscumque causae sicut
influere et facere et alia huiusmodi.
Cum autem dicitur quod bonum est diffusivum
secundum sui rationem non est intelligenda dif-
fusio secundum quod importat operationem
causae efficientis sed secundum quod importat
habitudinem causae finalis et talis
diffusio non est mediante aliqua
virtute superaddita. Dicit autem bonum
diffusionem causae finalis et non causae
agentis. Tum quia efficiens in quantum efficiens
in quantum huiusmodi non est rei mensura
et perfectio sed magis initium. Tum
quia effectus participat causam effi-
cientem secundum assimilationem formae tantum

sed sine consideratione si totum esse sim
et hoc consistebat verbo boni. Secundo
quia dicendum quod duplex aliquid potest esse
unum deo scilicet vel unum vero ex parte
eius in quo est tantum et non ex parte
eius sicut scientia potest non esse scientia
ex hoc quod scientia eius quod potest fieri
sed ex hoc quod est dominari quod sic fuit
unum vero deo scilicet tantum dicitur
differentia sive vel. Alio modo ex parte
corporis quod dicitur esse unum realiter in
deo et bonum et ens sunt unum in
deo realiter quia de ratione boni est
quod non dicatur sive vel ab ente et id
ubicumque invenitur bonum et ens (contra)
sunt idem sive vel. Secundo quia dicendum quod sicut
ens est quoddam commune et quoddam
accidentale ita et bonum quoddam
commune et quoddam accidentale et eodem modo
commune amittit ad bonum sicut esse
per se valentem accidentale. Secundo quia dicendum
quod ex habitu predicta continet quod
bonum sive rationem dicatur ens deter
minatum et informatum. Un
de patet ad octavum. Secundo
quia illi rationi ad nonum dicendum
quod realiter dependentiam ex quo pertinet ad
finem primum sicut et in aliis
velocitatibus rationis. Secundo dicendum quod
quamvis bonum dicat aliquam
habitudinem specialem finis tamen ista
habitudo competit omnibus habi
tudo pertinet ad sive rationem entis primo
non sequitur. Secundo dicendum quod quamvis bonum
quamvis esse quantitatem homine
tamen addit aliquam rationem circa
super hominem est per se esse homo
sicut autem non potest addi super ens nisi
de ratione eius non quia est commune
obiecti ex ratione quia bonum sed
per bonum non addit ad sive rationem
bene ens. Quando autem non potest quia bonum sive rationem
non ad quod dicendum quod duplex potest intelligi
ad finem aliquid. Uno modo per modum
ex intentione ad finem intentum vel esse
finem aliquid et hoc modo quodque inanimatum
potest intelligere sine aliquo. Secundo potest

facere. Sicut autem ens non potest intelligi
sine bono ut finis intellectus autem
ad esse ens et non esse bonum. Alio modo
potest intelligi ad finem aliquid per modum
diffinitionis ut finis intellectus unum
non tamen intelligitur aliquid sicut autem
intelligitur sine bono et omnibus
aliis speciebus et ens potest intelligi
sine bono. Non tamen sequitur quod deus
possit facere ens sine bono
quia ipsum quod est facere est producere
aliquid in esse. Articulus 2.

Secundo queritur utrum ens et bonum
convertantur. Et supponitur in quantum
opposita sunt eadem. Sed bonum
autem et malum sunt opposita cum
enim malum non sit natum in omnibus
esse et tamen quamvis dicitur ultra
orbem lune non est malum per
quod bonum in omnibus entibus
invenitur et ita bonum cum ente
non convertitur. Preterea quecumque ita se
habent quod unum ad plura se exten
dit quam aliud non se convertuntur. Sed ad
invicem sic dicitur quamvis magis vel minus
bonum ad plura se extendit quam
ens extendit enim se ad non
ens ut ea quae per bonum nominantur in
esse. Ergo bonum et ens non se convertuntur.
Preterea sicut Algazel de bono
bonum est perfectionis apprehensio et delectatio.
Sed non omne ens habet per
fectionem in actu sed aliquid habet perfectionem
aliquam. Ergo non omne ens est bonum.
Preterea in mathematicis est ens non autem
ibi est bonum ut patet per philosophum in 3
methaphysice. Ergo bonum et ens non convertuntur.
Preterea de causis dicitur quod prima rerum
creatarum est esse. Sed philosophus in predicamentis
dicit quod prius est a quo non convertitur
consequentia. Ergo ab ente non convertitur
ad bonum et ita bonum et ens non
convertuntur. Preterea divisum non convertitur
cum aliquo dividentium sed aliquo
modo aliquid ens dividitur per bonum
et malum. Multa etiam mala dicuntur

ergo bonum et ens non convertuntur. preterea
secundum philosophum in vii° methaphisice dicitur ens
quoddam, secundum quod potest dici bonum
aliquando malum; cum igitur unum in predicamento
consistit esse bonum, ergo bonum
et ens non convertuntur. preterea secundum Boecium
in libro de ebdomadibus, omnia dicuntur
esse bona quia sunt a bono quod est deus
secundum bonitatem dei et propria sua sapientia
et sua iusticia; ergo eadem ratione omnia quae sunt
a deo essent sapientia et iusticia, quod
est falsum; ergo et primum. sed contra omnia sunt
bona, sed quodlibet tendit nisi in
sibi simile, sed omne ens tendit in
bonum ut Boecius dicit in libro de ebdomadibus,
ergo omne ens est bonum. non potest ad
esse bonum aliquod sit quod bonum et
ens convertuntur; prima bono non potest ad
esse bonum, sed omne ens desiderat
quandam bonitatem, ergo omne ens est bonum
quod idem quod prius. Respondeo dicendum quod unum bonum
consistat quod sit ad perfectum al-
terius per modum finis; omne id quod
invenitur habere rationem finis habet et
rationem boni. Duo autem sunt de ratione
finis, ut scilicet sit appetitum vel desi-
deratum ab hiis que finem nondum
attingunt, et ut sit dilectum quasi
delectabile ab hiis que finem participant,
cum eiusdem rationis sit tendere
in finem et in fine quodammodo quiescere,
sicut per eandem naturam lapis move-
tur ad medium et quiescit in medio.
Hec autem duo inveniuntur competere ipsi
esse, que enim nondum esse participant
in esse quodam naturali appetitu ten-
dunt, unde et materia appetit formam
secundum philosophum in primo phisicorum. omnia autem que
iam esse habent, esse suum naturaliter amant
et ipsum tota virtute conservant. unde
Boecius dicit in 3° de consolatione: dedit
divina providentia creatis a se rebus
hanc vel maximam manendi causam,
ut quantum ad potest naturaliter manere deside-
rent, quare non est quod ambigas cuncta
que sunt naturaliter appetere
sicut causa primo mandi dicentur ad p-
maneniem, ipsum ergo esse habet rationem boni,
unde sicut impossibile est quod sit aliquod
ens quod non habeat esse, sic necesse est
ut omne ens sit bonum ex hoc
ipso quod esse habet. quamvis in aliquibus
entibus multe rationes boni
superaddantur super ipsum esse quo subsi-
stunt. Cum autem bonum rationem
entis includat ut ex predictis
patet, impossibile est aliquod esse bonum quod
non sit ens, et ita relinquitur quod
bonum et ens convertantur. Ad primum ergo Ad rationes
dicendum quod bonum et malum opponuntur
per modum privationis et habitus; non tamen
oportet ut contrarium quod habet rationem
sit in esse privatio, non oportet ut in
aliquo genere nature esse bonum
naturale sit esse malum in genere
ipsius, unde in eo privatio alterius
alterius non esse naturali, eodem modo
secundum philosophum in predicamentis bonum
autem et malum non in natura inest
cum dicatur bonum ex ipso suo
naturali esse. Ad secundum dicendum quod bonum
non se extendit ad non entia
per predicationem, sed per causalitatem, in quantum
non entia appetunt bonum,
ut dicantur non entia ea que sunt in
potentia non in actu, sed esse non habent causa-
litatem nisi forte secundum rationem cause
exemplaris, quod quidem causa non se
extendit nisi ad ea que actu
esse participant. Ad tercium dicendum quod sicut
materia prima est ens in potentia et non in actu,
ita prima materia in potentia et non in actu
bona in potentia et non in actu. Ad
quartum dicendum quod ea de quibus mathematicus
considerat sunt esse quod habent in rebus
bona sunt. ipsum enim esse lineae
vel numeri bonum est; sed a mathematico
non consideratur secundum esse sed solum
secundum rationem speciei; considerat enim ea
abstracte, et non dicit esse abstracta
secundum esse sed solum secundum rationem. Dicendum
autem quod bonum non consequitur rationem
speciei nisi secundum quod habet in re aliquam
rationem boni, non competit lineae
vel numero secundum quod cadunt in consideratione
mathematici.

qui sincera et iustus bona sint, Ad v. dicendum quod eius non dicitur esse per se bonum quod diuidi possit quin obiectum tangit, sed alio modo sicut absolutum respectiue. Ad 6m dicendum quod ad posse dici bonum ex suo esse ex sua perfectione uel habitu superaddita sicut dicimus hominem bonum et iniquitatem et iniquitatem iustus et castus uel ordinatus ad beatitudinem. Ad 7m dicendum quod perfectione bonum bonus quem tamen bono et eo quod sed vniuersale bonum diuidit eius. Ad viij dicendum quod potentia non dicit eius in esse sed solum nationem eius volitione et bonum volitionis nam productionem quantum non fecit et quod cuius tale bonum est mali quod contra bonum bono deo nec participaret bonum. Ad viij dicendum quod si bonum ad dici esse bonum ex ipso suo esse sed iustum dici esse vere aliquis sue actionis esse ut ita omnia que a deo procedunt diffunduntur non autem omnia participant id agere ad quod iustitia ordinata que in qua bonum in deo sit et a ita agere quod esse ut per hoc sua iustitia sit sua bonitas est in causatis ad causare ad esse vnico est per communicationem aliorum cum agentibus non quantitatem et quia utrumque quantitate non sit idem agere quod esse. Vnde et homines qui sunt boni et iusti sunt ad bonum ingenium sunt non autem iusti ingenium sunt sed iniquitatem habitu quadam ordinatum ad agere. Et sic potest dici de sapientia et aliis huius. Ad 10m dicendum quod eiusdem quod iustum et sapientia et alia huius sunt quedam specialia bona cum sint quedam speciales perfectiones boni autem ad perfectionem absolute dicitur ab ipso in perfectionem deo perfecto procedunt rebus perfectionibus eorum perfectionis quo deus perfectionis quod quod fit non est simul agitur sed simul omnia que a deo perfectionem recipiunt eorum

recipiunt. Et non sic deus est causatiuus omnibus quaecumque esse perfectionem absolute. Non dicitur esse perfectionem ut ipsa ita esse bonum deus quod et omnibus causatiuus sed hoc habet bonitatem quam et sapientia ut quae iustitia non oportet quod sint omnibus esse sed quedam deo tamen conueniunt ut eternitas et omnipotentia quedam non quaedam causatiuis et non ut sapientia et iustitia et alia huius.

Circa quintum item bonum

Utrum sit prius quam verum et in quod dicitur eius in rebus prius esse quam est in apprehensione et in esse quod est in apprehensione intellectus et in quod apprehensio intrat autem in sententia ex rebus sed secundum philosophum in metaphysica bonum est in rebus verum autem in intellectu quod bonum est prius quam verum. Praeterea prius est quod est perfectum quam verum quod sit aliquid perfectum sed bonum dicitur ad inquisitum esse perfectum verum autem inquisitum est perfectum aliquid ergo bonum est prius quam verum. Praeterea bonum dicitur per ordinem ad causam finalem verum autem in ordine ad causam formalem sed causa finalis prior est causa formali ergo bonum est prius quam verum. Praeterea quam verum particulare bonum particulare bonum quod particulare bonum est quidam particulare bonum ut dicit philosophus et dicit philosophus in ethica ergo naturaliter bonum est prius quam verum. Praeterea bonum habet rationem finis sed bonum est prius quam intellectus ergo est prius bonum particulare quam verum. Sed contra bonum est perfectum affectus verum autem intellectus autem naturaliter praecedit affectum ergo et verum bonum praecedit aliquo est in malis tanto quod sunt boni sed verum est in malis quam bonum in rebus malis ut etc. verum autem solum in intellectu malus

vnū ē nale p9 bono. Vno dr
ꝯtam vnū q̄m bonū sicut
dcm̄ ē. ht vnū pfcti vnū sit
pfcōnū. Ordo at̄ ītē pfc
tōes aliqꝰ pt attēdi dupl̄r
vno mō ex pte ipaꝛ pfcōnū
alio mō ex pte pfcibiliū. Co
sidando g̃o verū ⁊ bonū ſp̄e
sic vnū ē p9 bono ſc̄d vniſ̄a
vnū sit pfcm̄ aliqꝰ ſc̄d roꝫ
ſpēi bonū at̄ nō solū ſc̄d roꝫ
ſpēi ſʒ ⁊ ſc̄d eē q̄d ht ī re ⁊ ita
plā includit ī ſe vō bonū
q̄m vō vcit̄ ſc̄h̄t quodā mō
additōꝫ ad illa ⁊ bonū p̄
ſuppōit vnū, vnū at̄ pſuppo
vnū ſiūt nō vō ex apphēſiōe
ītēcꝰ pficiat̄ vnūqꝫ aut̄
intellcūs a quītū ē vnū
certū cū nō intelligit vnū nūc
ut dr̄ phī i x̊ meth̄ vniſtoꝫ
nōnū tñſcēdētiū ē ordo
ſi ſʒ ſc̄do ſidērā q̄ p9 cuiꝰ ē
vnū dēū vnū ⁊ dēū p9 vnū
bonū. Siat attēdat̄ ordo
ītē vnū ⁊ bonū ex pte pfi
bliū sic ex q̊ bonū ē nālr p9
q̄m vnū dupl̄r vōc ſ̄m q̄d ꝯ
pfcis boni ad plā ſe extēdit
q̄m pfcis vcitu vō cū nō ſit
nata pficiū q̄ pūt aliq
cuiꝰ recipoī ſe pibꝰ ut ī ſe
ipis h̄nt ſ̄m ſuā vōnū ⁊ nō ſ̄m
eē q̄d cuiꝰ ht eē ī ſe ipo ꝯ h̄9
ſe ſoluta q̄ ī mālē ad recti
piūt ⁊ ſit ꝯgnoſcitiā ſp̄es
cū lapidibꝰ ē ī aīa nō solū
ſʒ eē q̄d ht ī lapide ſʒ ab eo
nata ſe pficiat̄ ī q̊ ſimile
ē ad recipiūt cū vō bonū
hoc ꝯsistat q̄d ad ſit pfcūm
ca ſ̄m vōnū ſpēi q̄m ⁊ ſʒ eē ut
p9 dcm̄ ē tō oīa appetūt
bonū ſʒ nō oīa ꝯgnoſcūt vnū
ī intrōꝫ cū oūc ht pfcī

ad pfcōnē q̄ ē bonū ⁊ vnū
ſit appetibile bonū ītg̃m ac vī
q̄ q̄r i ꝯ q̄nata ſit pficī
bono ⁊ nō p9 pficiū bono
q̄m vlaſ ē hec cū ꝯ ēē ptīciā
pant pficiū bono q̄nō
vivit cū q̄ ēē ptīcipant
pficiū bono ut dcm̄ ē ſt
vivit at q̄ ꝯgnoſcūt ad
pficiū nō ꝯgnītō at̄ ē
ꝯgtiorꝫ q̄m ē ex vnī ⁊ hac co
ſidarōe pfcīl bonū pre
dit vnū. ad p̄mū g̃o dcm̄ q̄ vō
ꝯ pcedit de ordie vcit̄ ⁊
bonū ex pte pfcibiliū nō
at ex pte ipiꝰ vcit̄ ⁊ bonū
Mouꝰ cū sola pfcā ē cuiꝰ
ſʒ oībꝰ rebꝰ pfcīl ē bono.
Ad 2m dcm̄ q̄ bonū nō solū
ht vōnū pfcī ſʒ ⁊ pficiū ſit
⁊ vlī ut p9 dcm̄ ē tō vō
nō ſeq̄t. Ad 3m dcm̄ q̄ finis ē
p̄or q̄m aliq alii ⁊ tūc
tatū at pficī p ſuā cām
vnū vō iſta pcedit ſ̄m ordinē
pfcīl ad pfcōnē q̊ bonū
ē p9 ſʒ ab eo ē cōſidando
formā ⁊ finē tū ipa forma ſit
finibꝰ p̄or ē ipa forma ē ſco
ſidata q̄m ſ̄m q̄ ē aliqꝰ finis
vō at uel ex ipa ſpē cōſur
git put ē ītēta ſicuti ē.
Ad 4m dcm̄ q̄ vnū dr̄ eē q̄dā
bonū ītēm ht eē ī aliquo
ſpāle pfcīl ⁊ ſic ē ſʒ obo
ptinet ad ordinē pfcīl.
Ad 5m dcm̄ q̄ finis dr̄ eē
p̄or ītēcōe hiꝰ q̄ ſit ad
finē nō at̄ aliis cāis ꝯ ſ̄m
q̄ ipe ſit ad finē ⁊ ſoluē
dūē ſit ad 3m ⁊ tū ſcām
q̄ cū dcm̄ q̄ finis ē p̄or.
intēcōe ītēcō ſūt p actū
ītēibꝰ q̄ ē ītēdēcū at ꝯpaꝰ
ītēoꝫ bonū ⁊ vō ītēcō ſūt p̄

Ad sec p[ro] om

quasi sit diffinitio boni complete accipi⁹ ut vobisq[ue] ex d[i]c[t]is p[at]ens q[uod] i[n] genito obit[ur] d[icendu]m q[uod] ad cre[a]ti[on]e[m] p[er]fici bono n[on] solu[m] mediate
effectivu[m] s[ed] [et] i[n]quantu[m] h[abe]t e[ss]e q[uo]d n[on]
quiuis inter q[uo]d sit p[ro]p[ri]or effectu
n[on] p[ro]p[ter]ea q[uod] p[er] p[ro]prius p[er]ficia[tur] ad eo
q[ui]n bono s[ec]und[um] d[ictu]m q[uo]d vo[ca]
pa[tur] de u[n]d[e] [et] de bono p[ro]put s[i]
se co[n]sider[a]nt[ur] in co[m]muni de a q[ua]e s[un]t
Quarto q[ue]rit[ur] utru[m] o[mn]ia sit
bona bonitate p[ri]ma [et] u[idetu]r
q[uod] sic q[uia] s[ecundu]m boe[tium] i[n] li[bro] de ebd[omadibus]
q[uod] sit [in]tellig[e]re a[n]gl[iu]s p[er] i[m]p[ro]p[ri]e d[icitu]r
e[ss]e abs[tr]a[c]ta p[er]m[an]e[n]t[ibus] boni[tate] seq[ui]
o[mn]ia [in] e[ss]e d[ic]ia no[n] a[b]sol[ut]a
nec t[ame]n a[n]te deo bonitate seq[ue]r[e]t
o[mn]ia e[ss]e bona s[ed] [et] contra ergo
o[mn]ia d[icu]n[tu]r bona bonitate p[ri]ma
Co[ntra] d[i]c[itu]r quia h[oc] co[n]ti[n]git q[uod] [ali]q[ui]d
n[on] tali g[enere] q[uo]d t[ame]n [est] de n[on] [est] bonu[m]
t[ame]n aliis c[re]at[ur]is q[uia] bonitas
c[re]at[ur]e c[re]a[n]t ab omni bonitate de [n]o q[uod]
d[e]nominet[ur] u[n]de bona bonitate d[ivin]a
formalit[er] **C**o[ntra] q[uia] q[ua]n[do]cu[m]q[ue] ad
d[e]nominat[ur] aliq[ui]d e[ss]e solu[m]
ad aliu[d] n[on] d[e]n[omin]a[tu]r tale p[er]
ad e[ss]e formalit[er] inh[er]e[n]s s[ed] p[er]
id q[uod] e[st] ex[em]p[la]r ad q[uo]d refert[ur]
sicut urina d[icitu]r sana ex h[oc]
q[uo]d sit sanitate alie n[on] d[e]n[omin]a[tu]r
sana ab aliq[ua] sanitate i[n]h[er]e[n]te
u[er]u[m] t[ame]n s[ed] a sanitate aliq[ui]s q[u]a sit
Co[ntra] c[re]ata d[icu]nt[ur] e[ss]e bona p[er] respe[ctu]m
ad p[ri]ma bonitate q[uo]d s[ed] h[oc] p[ri]mu[m]
q[uo]d d[icitu]r bonu[m] q[uo]d a p[ri]mo bono
defluxit ut d[icit] boe[tius] i[n] li[bro] de
ebdo[madibus] ergo c[re]ata n[on] d[e]n[omin]a[n]t[ur]
bona ab aliq[ua] forali bonitate i[n]
ip[s]a ex[iste]nte s[ed] ip[s]a bonitate d[ivin]a
p[er] aug[ustinum] d[icitu]r viii de tri[nitate] bo[n]u[m]
h[oc] [et] bonu[m] e[ss]e tolle h[oc] [et] h[oc] [et]
vide ip[su]m bonu[m] si potes ita
d[eu]m vid[e]b[is] n[on] alio bono bo[n]u[m]
s[ed] bonu[m] o[mn]is boni s[ed] ip[s]o bo[no]
q[uo]d o[mn]ib[us] boni[s] bo[nu]m o[mn]ia d[icu]n[tu]r bona
ergo d[ivin]a bonitate de q[ua] loq[uitu]r o[mn]ia
d[icu]n[tu]r bona p[ro]ut o[mn]ib[us] c[re]ata
sit bona a[ute]m e[st] bona aliq[ua] bonitate
sibi i[n]h[er]e[n]te[m] a solu[m] boni[tate] p[ri]ma
s[ed] aliq[ua] bonitate s[ibi] i[n]h[er]e[n]te
Co[ntra] aliq[ua] bonitate s[ibi] i[n]h[er]e[n]te
c[re]atu[r]a bonitas sit [et] q[uo]d a c[re]ata
tu[n]c bonitas sit [et] q[uo]d a c[re]ata
[et] ip[s]a bona e[ss]et a[ut] ergo se bo[nitate]
a[ut] alia **C**o[ntra] si se bonitate q[uo]d
e[ss]et bonitas p[ri]ma h[oc] [est] co[n]tra u[b]i
p[ri]mi boni i[n] ex[po]sitio[n]e aug[ustini]
i[n]ducta p[ro]bat q[uod] si c[re]ata sit bo[na]
[et] hoc p[ro]p[ositi]o igit[ur] c[re]ata [est] bona
bonitate p[ri]a **C**o[ntra] a[liqu]a bonitas
e[st] bona bonitate alia [et] de eade[m] q[uaestio]
re[m]anet de i[st]a ergo e[ss]et p[ro]c[essus]
i[n] i[n]finitu[m] q[uod] [est] i[m]p[ossibi]le [et] a[li]a
[est] d[e]no[m]i[n]at[io] ad aliq[uam] bonitate[m]
[et] d[e]no[m]i[n]at[ur] q[uod] [est] bona
c[re]ata d[e]no[m]i[n]at[ur] q[uod] [est] bona
[et] h[oc] [est] bonitas p[ri]ma ergo o[mn]ia q[uod] [et] alia
mo[di]s c[re]ata bona sit boni[tate] p[ri]ma
p[ro]p[ter] h[oc] [et] aliud h[oc] o[mn]ia u[n]a [est] u[n]a u[ni]ta[te]
p[ri]ma s[ed] sicut u[n]itas p[ri]a se h[abe]t
ad u[n]a ita bonitas p[ri]ma se h[abe]t
ad bona ergo o[mn]ia s[un]t bona
bonitate p[ri]ma p[re]t[er]ea u[n]o p[er] i[m]ag[inem]
u[n]d[e] p[er] i[m]ag[inem] s[ed] i[m]ag[o] [est] e[ss]e q[uo]d
e[ss]e bonu[m] c[re]ata a[ute]m n[on] p[er] i[m]ag[inem]
tu[n]c o[mn]e e[ss]e sit a deo ergo n[on]
p[ote]st e[ss]e bonu[m] ergo bonitas q[uae]
ad d[icitu]r bonu[m] n[on] [est] bonitas c[re]a[ta]
p[ro]p[ter] h[oc] p[hilosophu]m e[ss]e [et] ex[em]p[la]r[e] deo s[ed]
p[ri]mu[m] q[uod] p[ri]mi soli q[ue]rit ergo
ulti[m]e [est] ad id de q[uo] s[ed] o[mn]ia
s[un]t bona i[n]q[ua]ntu[m] h[abe]nt e[ss]e ergo
o[mn]ia s[un]t bo[na] ip[s]o d[ivi]no e[ss]e q[uod]
e[st] bonitas p[ri]ma bonitas p[ri]ma
n[on] addit s[upe]r bonitate[m] alias
bonitas p[ri]ma c[re]at e[ss]e co[m]p[ositu]m **C**o[ntra]
vi[de]t[ur] o[mn]ia e[ss]e bona bonitate
q[uo]d u[ide]t[ur] [et] o[mn]ia e[ss]e bo[na] bo[nitate] p[ri]ma
p[ro]p[ter] h[oc] d[ice]bat q[uod] bonitas p[ri]ma
addat s[upe]r bonitate abs[olu]ta
co[n]t[ra] no[n] s[olu]m **C**o[ntra] q[uod] n[on] [est] m[agis]
ra[ti]o[n]ib[us] ad i[d] a[ssu]m[i]t[ur] [et] ra[ti]o
n[on] addit a[li]q[ui]d e[ss]e q[uo]d bo[nitati]
n[at]ura s[ed] [et] e[ss]e q[uo]d quando bo[nitas]
p[ri]ma ergo si addit ad h[oc] [et] u[nu]m
addet [et] si u[er]o q[uo]d e[st] p[ro]p[ter]a [et] n[on] [et]

secundum addet et ita omnia dicuntur
esse bona bonitate prima sicut et
bonitate absoluta. Secundo quia omnia sunt
bona in quantum sunt entia quia sicut
Augustinus in quantum sumus boni sumus
secundum dicunt omnia entia formaliter
per essentiam primam sed per essentiam creatam
ergo non omnia sunt bona formaliter
bonitate prima sed bonitate creata
perfectibile non informat. Tertio sicut
sunt opposita sic oppositorum creata et
creatibilis bonitas autem prima est
increabilis ergo creata non dicuntur bona
formaliter bonitate prima. Quarto
omnis forma est proportionata suo
perfectibili sed bonitas prima cum sit
infinita non potest esse proportionata
creature cum sit finita ergo creatura
non dicitur bona formaliter bonitate prima.
Preterea Augustinus viii de Trinitate omnia
creata participatione boni bona sunt
sed participatio boni non est ipsa boni-
tas prima ipsa enim est totaliter
perfecta bonitas ergo non omnia sunt
bona bonitate prima formaliter. Preterea
creatura dicitur habere vestigium trinitatis
secundum quod est una vera et bona et bonum
pertinet ad vestigium sed vesti-
gium pertinet ad creaturam ergo crea-
tura est bona bonitate creata. Preterea
bonitas prima est simplicissima
ergo non est composita cum aliquo
compositione ita non potest esse
alicuius forma cum forma veniat in com-
positionem ergo non forma sed bonitas
aliqua dicitur esse bona est forma quedam
conveniens esse sit a forma ergo creature
non sunt bone bonitate prima formaliter.
Respondeo dicendum quod circa hanc questionem diversi diversa
aliquando posuerunt. Quidam enim
fuerunt qui verbis ducti a deo
desipuerunt quod posuerunt deum
esse de essentia omnium rerum naturalium
quidam posuerunt deum esse idem quod
materia prima ut David de Di-
nando quidam posuerunt ipsum
esse formam omnium rerum quidem

creaturis sit autem falsitas aperte
hoc enim omnes de deo loquentes
intelligunt quod est omnium principium
effectivum cum operatur omnia
entia ab uno primo ente ef-
fluere. Causa autem efficiens secundum doctrinam
philosophi ii physicorum cum causa materiali
non coincidit in idem cum habeant
contrarias vices. Unumquodque enim est
agens secundum quod est actu materia vero
est potentia esse. Efficiens vero et forma
efficiunt se in quantum omne
agens agit sibi simile sed non idem
numero quia non potest esse idem faciens
et factum ex quo quod ipsa divina
essentia non est forma aliquarum rerum neque
forma ut ea possit creatura dici
formaliter bona sicut forma iuncta.
Sed quidam dixerunt quod omnia sunt bona
formaliter bonitate prima non sicut
forma iuncta sed sicut forma separata. ali
Ad cuius intellectum sciendum est quod Plato
causas rerum separari sive ut intelli-
gebat ponebat et sic esse separata
eadem sicut homo potest intelligi preter Sortem
et Platonem ita ponebat hominem
preter Sortem et Platonem quem dice-
bat per se hominem et ideam
hominis cuius participatione Sortes et
Plato homines dicebantur. Sic autem
inveniebat hominem quem Sorti
et Platoni et omnibus hominibus
inveniebat bonum esse quod omnibus
bonis et posse intelligi bonum
non intelligendo hominem bonum
unde ponebat bonum esse separatum
preter omnia bona particularia et hoc
ponebat esse per se bonum sive
ideam cuius participatione omnia
bona dicerentur ut patet per philosophum in i
Ethicorum. Sed hoc differebat inter ideam
boni et ideam hominis quia idea
hominis non se extendebat ad
omnia. Idea autem boni se ex-
tendit ad ideas. Nam ipsa
idea boni est aliquod bonum
et ideo oportebat dicere quod primum per se

bonum esset vel omnium vel nullius principium
quod deus est unde sciendum quod secundum hanc positionem quod
omnia denominantur bona bonitate
prima que deus est secundum eorum et Plato
et Platonici dicebant homines parti-
cipare hominem separatum per
similitudinem hominibus inherentem
et hanc opinionem aliquo modo secutus est
Porretanus dicebat quod de crea-
tura predicatum bonum semper intel-
ligitur ut homo est bonum et bonum aliquo
addito ut cum dicitur fortis est bonus
bonus homo dicebat quod creatura
dicitur bona semper non aliqua bonitate
inherente sed bonitate prima que per
bonitas absoluta et qua est
bonitas divina. Secundum dicitur creatura
bonum hoc aliud denominatur absolute
creata que participative bonitatis
creata sunt sic participative
sic Platonis secundum hanc opinionem Aristoteles
et Platonicos multiplicavit ex hoc quod
ponit multiplicitatem ex hoc quod
quidditates et formas universales speciei
ab individuis particularibus et non separatas ab
eis separatas et per multiplicatatem i
individuis multiplicari et suppositis
pro veritate eius quod speciali ista positio non
habet locum in bono quia bonum
non est univocum dictum de bonis
et talibus non assignabat unam
ideam Platonis propter quam via
predicatur ut patet in primo ethicorum
et speciali tamen quantum ad positionem
pertinet apparet falsitas predicte
positionis ex hoc quod omne agens
invenitur sibi simile agere unde si prima
bonitas sit effectiva omnium bo-
norum oportet quod similitudinem suam impri-
mat rebus effectis et unumquodque
dicitur bonum sicut forma inheren-
te per similitudinem summi boni
et ulterius per bonitatem
primam sicut per exemplar et effectivam
bonitatis creature et ideo ad hanc
opinionem Platonis sustineri potest
et dicitur et dicimus secundum Augustinum
quod omnia sunt bona bonitate creata
formaliter sicut forma inherente bonitate

videntur tamen creata sicut forma exemplari
et dicendum ergo quod vel sic et aliter quod
per tanto tamen creature vocantur bone
nisi bonitas intelligitur quod
quia bonitas creata exemplata
a divina bonitate unde contra quod
creatura dicitur bona bonitate increata
nisi sicut forma exemplari
ad 2m dicendum quod duplex est denominatio
ad p[er] respectum ad alterum unde
quia per respectum et ideo deno-
minatur urina dicitur sana
minatur urina et medicina dicitur sana
per respectum ad sanitatem animalis
quia est sanitatis et signum sanitatis alio
per tale quod denominatur per respectum
ad alterum non denominatur ab
aliquo formaliter inherente sed ab aliquo
extrinseco ad quod refertur alio
denominatur per respectum ad alterum
qui per respectum non est denominatione
sed tamen sicut si aer dicatur lucidus
a sole non quia per respectum fuit aer
ad solem sicut lucet aeris
sed quia dicitur oppositio ad solem
aeris et alia quod lucet et
non tamen dicitur bona per respectum ad
divinum non est ad 2m dicendum
quod Augustinus multum opinionem Platonis
sequitur secundum quod sic fidei veritate
ubi suam sic includat
ut ipsa divina bonitas dicatur
esse bonum omnis boni inquantum est
causa efficiens per se et exemplaris omnis
bonum sed huic quod excludat bo-
nitatem creatam qua creature denomi-
natur bone sicut forma inherente
ad 3m dicendum quod species sunt formae
generalibus et alia in formis
specialibus in formis enim specialibus
non recipitur predicatio concreti de
abstracto ut dicatur albedo est
alba vel calor est calidus ut patet
in predicamentis de qualitate non sic in
formis generalibus hoc predicatio
recipitur dicitur enim quod essentia est
ens et bonitas est bona et unitas est

una

ετιγs Cuiq vo eq²d q p° cad
i appheso e ee ens vnoz q
cuiuq apphesd p me vnt
leus attribuat hz q e ens
tiotu apphend eoy aliq
entis dt illa eem ee ens
i silr vnaqnaqz form gnale
ul spale ut bonitas e ens
qsbedo e ens ετιγs z q quida
sit q qnicat vory entis inse
pabl ut vnu bonu z hig
oz q hz de quoz apphes p
dicunt eade voe qua ens
vn dicig eey e vna z bona
silr dicig vnitas e vr z boa
zitas z de bonitas z albedic
z qualz form gnali ul spali
z albu qz e spal no qcat
inseparabl vory entis vn pt
apphe de form albedis sine
h q attribua ei ee albu
vn no cogim dice albedo
e albu albu eni vno dr ee
z vnu bonu z alia hz q de
quoz appheso ee e dici
ultipl dum ad ei dr ens
qui se subsistit ad q e piu
subsistedum form ad q est
dispo° subsistit ee nc qlitas
ad que pro dispoms subsis
tetibus ut cevitas. Et io eu
dicig eey e ens si pcoda sic
go e aliq° ens et sent alio
pcessq no se qz no dicebat
h mo ee ens sicut ad sub
sistens i ee suo e ens sz sic q°
ad ens. Vn no oz quicquid
eey aliq° sit quo q altiy sit
p eey. Silr e dr bonitas
boa no h mo dr boa qui bo
nitate subsistit sz h mo q°
boni dicig q° ad boy e
z no oz z inquir vtr bon
tas sit boa ε bo; ul alia
bonitatu ipa bonit sit a bo y
q sit altiy ab ipa boi, sic e

iratuib ul q sit id cu ipa bo
sicut ee i deo. Ad vy ddy q
silr z distiguedu e de vi
q omia sit uanitate p
sicut exemplad pcu tn sit
uanitate cata sicut for
inhent sz tn alia vo e de
nitate z boni ipa eni vo
nitate i quada adeqtoe
sine comesurarce consistit
Denominat at ad mensatu
ul comesatu ab aliq° ex
tioni sic pang ab ulna
z p hur mory int anphaly
omia ee na idte pma aligy
s vnaq q e qmsatu deo dimino
ul tm impledo id ad q dia
pri q ordinat ul psumt.
Ad at boni q consistit i co
mesarde vnu no e silr Ad
8m ddy q cata no pt h mo
in ee q a se ipa ee heat
pt tn aliq ee ita q sit
form lo pr q condi sic eni
quec form ee pt z p hc z
mo bonitas cata pt ee
boni tam formale pricy
Ad vi dy q cu dr ee e ppu
do no ε intelligit q ad
ee sit imitatu sz q so ad
ee ppe dr ee magy voe fue
immutabl non nit fuisse
ul futy ee. Ad cate dr ee p
quda similitu ad p se
ceutu heat pnigcory eq q
e futy ee ul fuisse voe
immutabl cate. Vl pt dici
q ee e ppu deo qz solg deg
e suu ee q omnis aia ee hant
q e no e ee dimi. Ad viy
ddy q bonitas pr ul addit si
ve si boi abso a addit
at ad s voy. Ad iy ddy q
sic dr qnta ilo de cause
ipa bonitas pua ex h ipo
indiuidua z a ceteris alijs
diuidt qua recipit aliq ad

No at e de voc bom t absolute
ut recipiat addicom uel no
recipiat addicom Si eni
eet de voce eq recipe addi-
cione queli boitas addicom
recipet t nlla eet boitas
puri. Silr si eet de voce
no recipe addicom nlla bo-
nitas recipet t ois boitas
eet pura bona sicut de voce
alis no e nz realem nz rone
tiob ipm q e no posse recipe
addicom quitat bom te absta
z distinguit pma bomte q
e boitas pria ab alijs bom-
tatibz. ht at q e no recipe
addicom cu sit neg de cus
vocis z tu fund a simplr te
bomte p vnd se q ro sit
cassa et vana

Quito quit utru bo m catu
sit bom p sua ecnt ut
q sit t d cui sine quo res no p
sit e comr ei coulcs. sz cata sz boi
ecne ei coulcs sz cata sz boi
e opt q no pt ee ad catu q
no sit bom go cata e boa p
ecm p catura ab eod. ht e
t ee bom q e ph ipo q ht ee
boa e ut pg dusu e sz cata
ht ee p sua ecm go e bo p
sua ecm p p q queit alioni
ingruu homi e ei coulcs sz bo
queit catee ingruu e q sit
dt aug q inquitu sug boi sug
g catura e boa p sui ecm
p ou boitas sit queda for
cata caturis inhrens ut om
sue adcit for sbal a accnt
Si accnt alij sunt ea cata
ee potiter q de cata dici no
pt go relinquit q sit for
sbal sz omib t forme est
ecy rei uel ps ecnt go cata
e boa p sua ecm p p boe m
t li de ebd cata e sit bone
ingrm a p bono fluxerunt

Sz p sua ecm fluxerunt a p bo
go p sua ecm sit bone p p
denominas e simplr uel eq
simpl denominato sz nulla
for addita sbe e coutic est
simplicior uel eq simpl ipi
ecntie go nlla for sr addita
ecntie denoiat ipam ecm
No em possimus dicere q ecm
sit alba sz ipa ecm rei deno
mia a bomte quel ei ecm
boa e go bonitas no e for
supaddita ecm e t q sz cata
e boa p sua ecm p p sit vnu
quod ecnte ita t bonu Sz
vnitas a q dr vnu q quti
eu entns dt aliquam form
supadditam ecntie rei ut
comenta dt i 1o metr sz vna
que q res p sua ecm e vna
quoq z res e boa p sua ecm
p si catura e boa p aliquam bo
nitate supaddita ecntie
eu omne q e bom sit p 1a z
boitas eu sit res q da boa
erit no at alia boi sz p ecm
sua q sic iret i infinitu
go eadem roe potit q cata
ipa eet boa p ecm sua Sz
eom q dr de aliq p pticipoz
queit ei p sua ecm sz cata
dr boa p pticipom ut pz p
aug q vij de cui go cata
no e boa p ecm sua p p ocd
q e bonu p ecm sua e sbale
bonu sz catura no sit sbale
boa ut pz p boe m t li de
ebd go catura no sit bone p
ecm p de quocumq pt ad e
senciali oppom eq de cop
dicadno pt sz oppom bom
pt de cata aliq malu
cata no e boa p ecm sua
d q sit res auctoritas dict
catabno e bonab p ecm
sz p pticipom s aug boecm

et auctor libri de causis, quod solum Deum esse bonitatem puram. Sed tamen diversis rationibus ad unam positionem moventur. Ad cuius evidentiam sciendum est quod, ut ex dictis patet, sicut esse multiplicatur per substantiale et accidentale, sic et bonitas multiplicatur. Sed tamen est inter utrumque differentia, quia aliquid dicitur esse absolute propter suum esse substantiale, propter vero esse accidentale non dicitur esse absolute. Unde cum generatio sit motus ad esse, cum aliquid accipit esse substantiale dicitur generari simpliciter, cum vero accipit esse accidentale dicitur generari secundum quid. Et similiter est de corruptione per quam esse amittitur. De bono autem est e converso. Nam secundum substantialem bonitatem dicitur aliquid bonum secundum quid,
2m secundum vero accidentalem dicitur aliquid bonum simpliciter. Unde hominem iniustum non dicimus bonum simpliciter, sed secundum quid in quantum est homo; hominem vero iustum dicimus simpliciter bonum. Cuius diversitatis ista est ratio: unumquodque enim dicitur esse ens in quantum absolute consideratur, bonum vero, ut ex dictis patet, secundum respectum ad alia. In seipso autem aliquid perficitur ut subsistat per essentialia principia, sed ut debite se habeat ad omnia quae sunt extra ipsum non perficitur nisi mediantibus accidentibus superadditis essentiae, quia operationes quibus unum alteri coniungitur ab essentia mediantibus virtutibus essentiae superadditis progrediuntur. Unde absolute bonitatem non obtinet nisi secundum quod completum est secundum substantialia et secundum accidentalia principia. Quicquid autem creatura perfectionis habet ex essentialibus principiis et accidentalibus simul coniunctis, hoc totum Deus habet per unum suum esse simplex. Eius enim essentia est eius sapientia et iustitia et fortitudo et omnia huiusmodi quae in nobis sunt essentiae superaddita. Et ideo ipsa absoluta bonitas in Deo idem est quod eius essentia; in nobis autem consideratur secundum ea quae superadduntur essentiae;

et propter hoc bonitas completa vel absoluta in nobis et augetur et minuitur et totaliter aufertur, non autem in Deo, quamvis substantialis bonitas in nobis semper maneat. Et secundum hunc modum Augustinus dicit quod Deus est bonus per essentiam, nos autem per participationem. Sed tamen inter Dei bonitatem et creaturae alia differentia invenitur, cum enim bonitas non attenditur secundum considerationem absolutam essentiae, sed secundum esse ipsius. Humanitas enim non habet rationem boni vel bonitatis nisi in quantum habet esse; ipsa autem divina essentia est suum esse; in creatura autem non est essentia eius suum esse, sed est participans esse ab alio. Et ideo in Deo est esse purum, quia ipse Deus est suum esse subsistens; in creaturis autem est esse receptum vel participatum. Unde dico quod, si bonitas absolute diceretur de rebus creatis secundum esse suum substantiale, nihilominus adhuc remanet hoc quod bonitatem per participationem, sicut et habent esse participatum. Deus autem est bonitas per essentiam, in quantum eius essentia est suum esse. Et haec est ratio philosophi in libro de causis qui dicit solam divinam bonitatem esse bonitatem puram. Sed adhuc alia differentia invenitur divinae bonitatis et creaturae. Bonitas enim habet rationem causae finalis. Deus autem habet rationem causae finalis, cum sit omnium ultimus finis, sicut et primum principium. Ex quo oportet ut omnis alius finis non habeat habitudinem vel rationem finis nisi secundum ordinem ad causam primam, quia causa secunda non influit in causatum nisi praesupposito influxu causae primae, ut patet in libro de causis. Unde et bonum quod habet rationem finis non potest dici de creatura nisi praesupposito ordine creatoris ad creaturam. Boni
Dato igitur quod creatura esset suum esse sicut et Deus, adhuc tamen esse creaturae non haberet rationem boni nisi praesupposito ordine ad creatorem; et propter hoc adhuc diceretur bonum per participationem et non absolute in eo quod est. Sed esse divinum, quod habet rationem boni non praesupposito aliquo alio, quod habet rationem boni

participat tamen in esse perfecto boe-
tius li. de ebdo. [illegible]
[illegible] bona
[illegible]
[illegible] bona bonitate
[illegible] bonitatis absolute
simpliciter [illegible] bonitatis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ordine ad [illegible]
subsistit [illegible]
a quo [illegible] esse bonum
[illegible]
[illegible] formaliter [illegible] esse simpliciter
bonum [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
bonitatis [illegible]
additatis [illegible] consistit bo-
nitatis absolute [illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible] bona
[illegible]
[illegible] participationis esse
[illegible] bonum [illegible] acceptum
esse simpliciter [illegible]
[illegible] esse [illegible]
de eo [illegible] esse subsistit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] bonum [illegible]
[illegible]
[illegible] consistit [illegible]
[illegible]
[illegible] bona sit esse
[illegible]
ad esse [illegible]
[illegible] bonum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] de bonitate [illegible]
de [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
participationis [illegible] esse [illegible]
[illegible]
sicut accidit de [illegible]
Sexto [illegible] bonum [illegible] ordine
[illegible]
sicut augustinus dicit [illegible]
bonum [illegible] ordine
[illegible] bonum [illegible]
[illegible]
[illegible] bonum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] bonum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] bonum [illegible]
[illegible]
[illegible] bonum [illegible] malum [illegible]
bonum [illegible]
[illegible]
augustinus dicit [illegible]
malum de [illegible]
[illegible] bonum [illegible]
[illegible]
[illegible] ordo [illegible]
[illegible] bonitatis
ad esse [illegible]
[illegible] bonum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] bonitatis [illegible]
[illegible]
[illegible] bonum [illegible]
[illegible] bonitate [illegible]
bono [illegible]
[illegible] bonum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ordine
[illegible]
infinitum

primo modus species et ordo diminuuntur per
peccatum secundum aug. sed si bona sunt non
diminuuntur per peccatum ergo ratio boni
non consistit in hiis tribus predictis. preterea
quod est de ratione boni non recipit pre-
dicationem mali. sed aug. li. de
natura boni dicit malus modus mala
species et ordo ergo ratio boni non consistit in
hiis tribus. preterea ambrosius dicit in exam(eron)
quod natura lucis non est in numero pondere et
mensura ut alia creata. sed ex hiis
tribus ut dicit aug. constituuntur creata
predicta. cum ergo lux sit bona ratio boni
non includit tria predicta. preterea si bonum
modus tantum est habere modum et tan-
titas bona est ergo non requirit tria
predicta. Sed contra est quod aug. dicit in li. de
natura boni quod ubi haec tria sunt magna
magnum bonum est ubi parva parvum
ubi nulla nullum. ergo ratio boni in hiis
tribus consistit. preterea aug. in contra
li. o dicit quod sicut haec aliqua dicuntur bona
quia sunt modificata ordinata et speciata
per creata deo bona [illegible] ad
deum sicut vult boecius in libro de ebdomadibus.
Sed deus habet ad creaturam habitudinem
triplicis cause scilicet efficientis finalis et
formalis exemplaris. ergo et creata
dicuntur esse bona secundum habitudinem ad
deum in ratione triplicis cause. secundum hoc quia
comparantur ad deum ut ad causam effi-
cientem habent modum a deo prefixum
quia autem comparantur ad eum ut ad causam
exemplarem habent speciem. quia autem comparantur ad
eum ut ad finem habent ordinem. ergo
bonum creature consistit in modo specie et
ordine. preterea creature omnes ordinantur
ad deum in [illegible] rationali creata que sola
capax beatitudinis. hoc autem est
in quantum est a voluntate creata [illegible]
ergo cum creata sit bona ex hoc quod
ordinatur ad deum. Ad hoc quod sit bo-
na tria requiruntur scilicet quod sit existens quod sit
cognoscibilis et quod sit ordinata.
creat existens per aliquem modum [illegible]

aliud per speciem ordinata autem per [illegible] ordine
ergo in hiis tribus consistit bonitas crea-
ture. preterea sap. xi dicitur omnia in numero
pondere et mensura constituisti. sed
secundum aug. 3° super genesim ad litteram
[illegible] numerus rei modum mensure prefigit
numerus speciem prebet pondus non dat
ordinem. ergo in hiis tribus modo specie et
ordine bonitas creature consistit.
[illegible] quod haec sit bona quia a deo dis-
posita. Respondeo dicendum quod ratio boni in tribus
predictis consistit secundum quod aug. dicit. ad
huius autem evidenciam sciendum est quod aliquod
nomen potest respectum importare dupliciter.
Uno modo sic quod nomen imponatur ad
significandum ipsum respectum sicut hoc nomen
pater vel filius a paternitate ipsa
et filiatione. hujusmodi nomina dicuntur importare
respectum quia sunt de aliquo genere
quod significat respectum. quoniam
nomen non sit impositum ad ipsum respectum
significandum sicut hoc nomen scientia est imposita
ad significandum qualitatem quandam
quam scilicet quandam [illegible] non autem ad
significandum respectum importat. per hunc
modum ratio boni respectum implicat
non quod ipsum nomen boni significet
ipsum respectum solum sed quod significat id ad
quod sequitur respectus vel respectum ponit.
respectus autem importatur in nomine
boni est habitudo perfectivi secundum quod ad
naturam perfectionis non solum secundum
speciem sed secundum esse quod habet in rebus. hoc
enim modo finis perficit ea que sunt
ad finem. Cum autem creatum non sit
suum esse oportet quod habeat esse receptum
et per hoc esse eius est finitum et termi-
natum per mensuram eius in quo recipitur.
Sic ergo unum istorum trium aug. ponit
ultimum scilicet ordo est respectus quem nomen
boni importat. sed alia duo species
scilicet et modus causant illum respectum.
species enim pertinet ad ipsam rationem
speciei quam quidem secundum quod aliquid esse habet
recipitur per aliquem modum determinatum.

cuonie q est in aliq sit in eo per
modum recipientis dicitur quod unumquodque
bonum inquantum est perfectum secundum
speciem et esse similiter habet modum speciem
et ordinem speciem quidem quantum ad
ipsam rationem modum quantum ad esse
ordinem quantum ad ipsam habitudinem
perfectionis. Ad primum ergo dicendum quod videtur
procedere si modus boni esset impor-
tari ad singulas ipsam habitudinem
que fluxerunt ex dictis patet et per-
habet rationem speciem. Ad 2m dicendum quod bo-
no dicit ratione ab ente et uno
et quia habeant opposita rationibus
sed ratio boni includit rationem
entis et unius et ad additum. Ad
3m dicendum quod si philosophus in 8o methaphysice
sic numeris quorum unitas al-
additam vel remota variat
numeri speciem ita et in diffinitionibus
quibus additum vel remotum diversa
speciem constituunt ex ipsa parte spe-
tiem constituit ratione medium
unde perfectum secundum rationem speciei tamen
ut ex dictis patet sed ex speciebus et
modo constituunt rationem boni quod est
perfectum modo sive speciem sed et esse.
Ad 4m dicendum quod sicut dicit augustinus ex q.
totum malitie respectu de specie p-
uatione non excludit alia duo
quantum ipse in eodem libro dicit ubi ergo
speciebus non est ibi modus et ordo et
contra speciem modum sed non variat
contra speciem et alia duo ipsam
speciem. Ad 5m dicendum quod ubi
speciem contra ad receptum orbis esse
modum sicut receptum limitatum
recipientibus et ideo cum esse et
cunctibus et accidentibus sit receptum
modo non solum in accidentibus
sed in substantialibus. Ad 6m dicendum quod in
istis tribus ratio boni constituitur
non potuit a deo fieri ad esse
bonum non habens modum speciem et
ordinem sic ab eo sic non potuit
quod esset ab homine nisi esset ab
rationale. Ad 7m dicendum quod modus

speciebus et ordo singulorum corporum et bo-
norum secundum quod subsistentis
bonum et esse bonum sed quo participant
bonum bonum et bonum ergo quod
singulum corporis habeat modum speciem
et ordinem sicut enim ergo quod forma
habeat formam quamvis sit ens
omne ens sit per formam et hoc est
quidam dicitur cum deus omnia fecit
modum speciem et ordinem intelligitur de
creaturis non de creatoribus et per hoc patet
solo. Ad 8m dicendum quod quidam
dicunt modum speciem et ordinem sic quod
constituunt bonum ut et sic dicitur
minuunt per peccatum prout pertinent
ad bonum morale et eadem sive
sed differentiam secundum rationem sic patet non
quod ipsa unica eadem prout considerantur
in ea presentia quedam et sic est ea
modus speciebus et ordo constituentis
bonum vel numquam et non prout
habet ordinem ad gratiam et alia
sunt modus speciebus et ordo quod prout
diminuuntur per peccatum et constituunt
bonum morale sicut prout dictum est quod cum
bonum consequatur esse bonum per
speciem et ordinem constituitur sic
ad esse substantiale et accidentale ita
constat esse alia forma substantiale
et accidentale et utrumque habet modum
et per non ordinem. Ad 9m dicendum quod sicut
augustinus in libro de natura boni modus
speciebus et ordo quando dicuntur mala
et ipse mala sunt sed quia vel
maiora sunt quam esse habeat vel
quia non accomodantur quibus acco-
modanda sunt et ideo ex aliquo p-
uatione etiam modum speciem et or-
dinem dicuntur mala non autem ex
se ipsis. Ad 10m dicendum quod ubi
ambrosius non est hic modo intelligitur
quod supponit ordinem tacet non cum habeat
limitata speciem et intuitus sed quia
non de cetera et prout speciem aque

et alium

eo quod ad omnia corpora haec se extendit
inquantum omnia animata sentit et il-
luminavit et alios effectus plures
recipiunt patet per dyonisium i° c°
de divinis nominibus ad xiii dicens quod causa
hoc est finis quia habet rationem boni ut habet
et causata quedam est ut ad causam
ad aliud in infinitum quia non dicitur
non habet modum sed ... quia eadem
via procedendo debeat. Ar. 1

Questio est de appetitu
boni et voluntatis et primo queritur
utrum omnia bonum appe-
tant et videtur quod non. Eadem enim mo-
tus se habet ad verum et bonum cum
conditione conversionis sicut enim cognitio
se habet ad verum sicut appetitus ad
bonum. Non autem omne ens cognoscit
verum ergo nec omne ens ap-
petit bonum. Preterea motio prior
remota posterior sed aliqua cognitio
appetitum precedit. Cognitio autem
non se extendit se ad non animata
ut dicamus ea cognoscere naturaliter
ergo nec appetitus ad eadem se ex-
tendet ut dicamus ea naturaliter
appetere bonum. Preterea bonum ...
... unumquodque dicitur appetere ad
inquantum est simile sicut aliquis
appetit bonum oportet quod sit similis
bono cum autem similia sint que est
qualitas et forma una oportet formam
boni esse in appetente bonum sed non
est ita quod sit ibi sed est in quia
aliquis bonum non appetit, cum
enim habet quis bonum non appetit.
Ergo oportet quod appetens bonum per
boni per se existat primo et mutetur
in quocumque ad perficiendum modo
sed cognoscentis ergo appetitus boni
non potest esse in non cognoscentibus et
... per hoc patet si omnia bonum
appetunt oportet ut ... de bono quod
omnia appetunt ... appetunt.

ut vocabulum ... quod in pluribus est superius
habet sed bonum ... se ad
omnia entia non extendit ergo
... dicitur omnia bonum appetere
et omnia esse appetitiva sed non omnia
appetunt esse primo utitur illa
quia omnia esse habent et non appetunt
nisi quod non habent ut patet per augustinum in
libro de trinitate et per philosophum in ii° physicorum. [illegible]
Ergo non omnia bonum appetunt.
Preterea unum verum et bonum equaliter
convertuntur cum ente sed non omnia
entia appetunt unum et verum
ergo nec bonum. Preterea per philosophum quedam
habent rationem ... quorum
operationes non autem operationem ad ap-
petitum ut vellet, quia autem est
bonum est malum ergo quedam ap-
petunt malum non ergo omnia appe-
tunt bonum. Preterea bonum quod omnia
appetunt dicitur ut quidam dicunt in primo
ethicorum esse. Sed quedam non appetunt
esse sed magis non esse ut patet
in illo qui in morte desiderant
ut penitentes non esse ergo non
omnia bonum appetunt. Preterea sicut
inferiores apprehensive operationes ad
sua obiecta determinata et appetitive
sed inferiores apprehensiva debet esse de-
nudata a speciebus obiectorum ad hoc
quod cognoscat sicut pupilla
a colore ergo et appetitus boni
debet esse denudatum a speciebus boni
sed non omnia habent speciem boni
ergo non appetit bonum. Preterea operari
ad proprium finem convenit et creatura
et non est agenti a proposito. Sed
creatore et agens a proposito causa
ut homo operando propter finem et
desiderando ut diligendo bonum
habet cognitionem sicut bonum et quia
naturaliter quidem convenit ut dicitur per
presuppositiones opus creationis et
presupposition opus artis si debeat
appetere finem propter quem operatur oportet

q ipm cognoscat, sed non cognoscit
id. et natura non appetit bonum
potentie quod appetit quietem
sed secundum philosophorum vel pt quod eius cog
non habet sicut si ab queret
suum fugitiuum de quo nesciat ad
habeat eum inueniret se inuenisse
nesciret. ergo ... quod non habent cog-
nitionem boni non appetunt
ipsum. preterea appetens finem est eius
qui ordinat in finem sed ultimus
finis qui est deus non ordinat
in finem. ergo non appetit finem
vel bonum. Item non omnia bonum
appetunt propter naturam determinatam est
ad unum. sed ergo rebus naturalibus appe-
titur bonum non datur ad quod na-
turaliter appetunt. sed naturales omnia appetunt
patet per angelos ... de-
moniis dicit per dyonisium ... est de
diuinis nominibus. Item pulcrum omnia
appetunt, ut dicit dyonisius ...
ta de diuinis nominibus. ergo non omnia appe-
tunt bonum naturaliter. preterea sicut ab
appetit finem quem non habet, ita
et delectatur eo iam habito. sed
non dicitur res inanimatas delecta-
ri bono. ergo non debet dici quod
bonum appetant. Oppositum dicit
... de diuinis nominibus. contempla-
...bonum ... et
bonum ... faciunt propter hoc
quod ... bonum faciunt et
... intendunt ...
et finem habet bonum propter hoc ...
... quedam bonum ...
differentiam ... quod bonum est
quod omnia appetunt. preterea quod agit
agit propter finem ut patet per philosophum
... sed quod agit propter ad
appetit. ergo omnia appetunt
finem et bonum ... finis.
Item omnia appetunt suam perfectionem
sed unumquodque ... perfectum
est bonum. ergo omnia appetunt bonum.

Respondeo dicendum quod omnia bonum appetunt
non solum habentia cognitionem sed
que sunt cognitione expertia. Ad cu-
ius euidentiam sciendum est quod quedam an-
tiqui philosophi posuerunt effectus contingentes
naturales ... precedentium causa-
rum prouenire. Nota quod res naturales
eueniunt hoc modo dispositione ... generari
talium effectuum. quod philosophus in 2º phisicorum
... improbat quod ... contin-
gentes ... utilitates sine eo
aliquod ... proueniunt
et non accidit ... maior pars
... sicut ... accidit
... dicitur ... dicendum quod
omnes res naturales sunt ordinate
et disposite ad suos effectus
generandos. ... attingit ad
ordinandum dirigit ad ... in finem
... sicut homo ...
dirigit ad ... Alio
ab alio sicut sagitta que a sag-
ittante dirigitur ad determinatum locum.
... quidem in finem dirigitur non potest
nisi a ... finem cognoscit. dicendum
dirigens habere cognitionem ...
quod dirigit. sed ab alio potest
dirigi in finem determinatum ...
finem non cognoscunt sicut patet de
sagitta. sed ... contingit
... quod dirigitur in finem
... non impellitur et ... ad
... finem ... aliquam formam
a dirigente consequitur per quam ...
petat ... directionem vel inclinationem
... inclinatio ... sicut
sagitta inclinatur a sagittante
ad signum determinatum. Aliter
id quod dirigitur vel inclinatur in finem
... a dirigente vel mouente ...
quam formam per quam ... inclinatio
competit ... inclinatio ...
naturalibus ... naturalis sicut
de lapide ... inclinauit

pma ad hc q deorsu na fer
quem mo graui e motor
gnantib z leuib s ph in viij
phic z phat mo os nales reb
ta q eis qnt sit inclinata
hnt at ipis aliq inclia oe
pncipiu vu eni eoz inclinato
nal est at quoda ipa va
dant z io no solu ducat i fi
nes debitos violenta eni
tm o ducu q nichil qfunt
mouenti s nalia z vadut i
fine ingitu coopant incli
nati z digeti p pncipiu eis
inditu ergo at digi ut incli
nat in ad ob aliq id inclia
q int(en)tu ab eo q inclinat
ut digit sic i id sign sagta
digi quo sagittator intendit
vn cu omnia nalia nali qda
inclinatoe sint inclinata i
fines suos a pmo motore q e de
oz q id q vnuqq na incli
nat sit id q e volitu ul inte
tu a deo. Deus at cu no hat
aliu sue vo fine q se ipm
z ipe sit ipa e boni oz q
omnia alia sint inclinata ad
nali i bonu appetedat u ad
eqm ad ad petend q tende i
ad ad ipm ordinatu vn cu
omnia sint ordiata z dricta
a deo i bonu th no q v(er)it
insit pncipiu p q ipm inc
tendit i bonu q appetes ipm
bonu oz dic q omnia nalia
bonu appetat. Sicut eni e cont
omnia inclinata i bonu sine
hc cophendut ise aliq inclia oe
pncipiu posset dici ducta i
bonu s no appetere bonu
s(ed) eo e inditi pncipiu dr oia
appete bonu q sp dtn tedere
i bonu pp q Et dr sapie viij
q diuina sapia disponit oia
suauit q vnuqq ex suo

motu tendit i id i q e dinitus
ordinatu s pm go d q
vnu quoda silr sett ad ea
z quoda dissilr q sequsioz
pdicatois silr. Sicut eni
vnuqq ens e bonu stat
vnu s(ed) ordine ac pfice
differt. Non eni vnu sit ordine
tac pfice s(ed) ad oia entia
sc bonu q e pfto vel at
tendit s rone spei solam
vnu mala sola put pfici
ul q ipa tm put recipe
vonu spei sine e malit bo
ud cu sit pfctum s roz spei
z e sil pt pficere ta malia
q in malia tio omnia put
appete bonu s no oia cog
nosce d vn s d z m d q qda
dut q sit omnibz appetu nal
inest a z cognitio nal s hc
no pt ee vnu q cu cognito
sit p assimilaoem silitudo i ee
ne no fat cognito s mage
impedit p q oz organa
sensum a speciebz sensibz ee
denudata ut possit eas
recipe s ee spuale q cog
nitoi stat. Unde a qm no put
ad recipe u male s ee in o
put cognosci d tu put appe
te in q ordina ad aliq
vt e vne cognite appetu
eni no respicit de ntu e
spuale sit cognitio. Non pt ee
appetu nalib s no cognito
n tu hc phie p hc q appet
i nalibz cognitoem se qui
vel nalibz se apphesoi ut
cognitoem no tn ipoz appe
titum sillogizat sine or
diat. Ad z m dd q oe q appet

ad appetit i ingrỹ ht aliqm
similitu3 cu ipo i° silitudo
suffi° q e p̃ce spuale alias
optet q al appetit q̃q q̃
nosatis s3 oz q sit silido p̃cene
Oz h similitudo attedi dupl
vno s q forvnij p̃ actu p
finē et alio tuo ex h q ad
sic assimilat fini no tendit i
finē s3 quiescit i fine alio
ex h q forvnij et alio mō
plete i pōt p̃ q ad ht i se
forvnj finis t bonu pōt tendit
i bonu ul finē t appet ipm
t p̃ sicut mo ij ma dd appetit
forvnj inquitu e i ea fori pō
tio t quo ista pō magis e
p̃fcta t p̃ncipior activitato
tat uehemetioz e inclinacoz
ei p quo cōtingit ut ōis motꝰ
naturalis i fine intēdat qui id q
tendit i fine cia e fini silis
ad e^m q cū dr ōia bonu
appetut no oz bonu dictiad
ad hui ul s3 i gn̄ i tē q vnuqꝫ
appetit bonu nale s3 gn̄is
s3 tn ad aliqd vnu bonu dī
ut hc vnū cit ē enī h pphe
ph p omnia e hu q quoce
hnt appetut eq qtinuacoz
t q ht e i actu vno ht ē
pō alio sicut aer ē actu
aer t pō igm̄is t q ht ē e ac
tu appetit ē i actu ul t i j
q vnu t vij no hnt vox fis
sic t bonu i quo t vonj appe
tibile dut ul d h j q illi t q
opant q vonj appetut bonj
p̃semt puta qui fornicat at
tendit ad id q e bonu t de
lectabile s3 q sit malu
vonj e p̃t intencoēj e vn
bonu desidatu p̃se malu
ndp actꝰ ul vij q sic ad
sc ht ad hc q sit bonu ita ad hc

q sit appeti ut dicit de q s e
sensuale no dr ad simpr bonu t
abs t nisi supaddat pfctos
alie debite t io ipm ē sensuale
no ē absolute appeti i sed debite
pfccōibꝫ adiunctis vn phꝰ dt
i pᵒ ethicoꝫ oībꝫ delectabile e
nō oz aut actiue mala anita
t corrupta ut i t istyb h e ē
mala simpr t simpr fugienda
qm̄uis sit appetibile s q s q
aut vōīb oī appetenda t fugienda
aliq bonu e et corrupcio
mali p̃ se malu t corrupcio
boni [illegible] tamq malo dico
bonu s phm i v ethicoꝫ nō e tr
cipit vonj inquiry tollit e e i
turistyb ul mali aq e mali
simpr s3 sit bonu s q e phr
moij no e p̃t desidari sub
r̃oe boni ul vij q q i app
hensiuis potencijs no s ph e vij
q pō diuide appe sui obiecti
cui fallat i illis potencijs q
hnt obiectu vel sit int q oig
obiectu ē quid cu heat quid i
oz tn q sit denudatu a forē
illiꝰ qd recipit fallit ē tn
ipr h q vno heat spalia oba
sed tn denuti ab vn oz q
iuxta q no pt ē oīo ab3 cal
dōt frigido e tn quoda pt
calidu t frigidu inquitu e
mouet eoplexionatu p̃me
diu at iniurtū e fōmoz e
appetq at e obiectu q mes bō
vn no ē denudatu tol ab
s3 ab i° bono q appet ht tn
i pō t s h sicut illi t pō
apphensua ē i pō ad spem su
obiecti ul nonu d q sicut e
dicis p3 i omi dirigit t fine
requit agnito finis na at
no dirigit fine s3 dirigi de ab
t agens apposito q° dirigit d
gitu i fine t io oz q heat fine

(vo)luntas ad(dit) rationalis ...
aggregationem
sed quod vnum i recipitur deo q(uod)
appetit fine(m) qui seipsum i fine
dirigens quod deo requiritur q(uod) sciat
finem ad finem perventu(m) fuit. Vo
luntas ozico q(uod) tum i fine(m) dirigit.
Ad 7(um) dicendum q(uod) per quamvis aliquis
tendit i finem quem nondum habet
delectatur i fine cum habet sic per
tandem animi ... amor de corde
quiescit ibi i fine in q(uo) vltimo
id quod appetit tendit i finem. Seipso
ipso fine finitur. Ad 8(um) ipse ap
petitus dici non possit rectum
... ad q(uem) appetitus pertinens
a quo omnibus appetitus deriva(n)tur.
Bonum enim q(uod) deus seipso finit
aliqua se dirigit. Ad 9(um) dicendum q(uod)
appetitum terminari ad bonum et
pacem et pulcritudinem cum tendant
diversa. Ex hoc enim ipso q(uod) ad ap
petit bonum appetit simul pulcritudinem
et pacem pulcrum quidem in quantum
est in seipso modificatum et specifi
catum q(uod) in ratione boni includitur
sed bonum addit ordinem perfectivi
ad alia. Vnde quicumque appetit
bonum appetit hoc ipso pulcrum.
Pax autem importat remotionem
... et gaudii adeptionem.
Ex hoc autem ipso q(uod) ad desiderabile
desiderat et remotionem impedimen
torum. Vnde vnde appetitus
appetit bonum pulcrum et pacem.
Ad 10(um) dicendum q(uod) delectatio in ratione
sui includit rationem boni q(uod)
delectatur et perfectum. Non potest delec
tari i fine habito. Ad ea que cog
noscunt finem. Sed appetitus cognitionem
non importat. I appetitum ... ex
diis ... et ipse acci
piendo delectationem ... q(uod) d(icitur)
i(n) li(bro) de di(vinis) no(minibus) q(uod) pulcrum et
bonum ab omnibus desiderabile et amabile.

Secundo queritur vtrum omnia appetant
ipsum deum. Et videtur q(uod) non. Quia de
cognitione ordinata et dicitur ut est cognosci
et appeti. Sed non omnia ad ordinata
i(n) ipsum ut est cognoscibile cognoscunt
ipsum. Non enim cognoscere cognos
cunt deum. Ergo non omnia q(uo) ordi
nantur i(n) ipsum ut appetibile appe
tunt ipsum. Preterea bonum q(uod) ab omnibus
est desideratum simpliciter ... ...
... ...
Sed deus non est omnibus. Ergo deus
non est bonum q(uod) ab omnibus est
desideratum. Preterea nullus appetit q(uod)
refugit. Sed quidam refugiunt
deum. Non odiat ipsum ut habetur i(n)
ps(almo) Superbia eorum qui te oderunt. Et Job
xxi. Qui dixerunt deo recede
a nobis. Ergo non omnia appetunt deum.
Preterea vnumquodque appetit id quod habet. Sed quedam
sunt bruta que conformia sunt
ipsum deum. Ergo non omnia deum ap
petunt. Preterea naturalis appetitus non excedit
capacitatem bruti. Sed sola rationalis creatura
capax est dei. Quia sola fit ad ymagi
nem et ipso ymago dei sit
quo capax eius est ut Augustinus dicit
i(n) li(bro) de tri(nitate). Ergo non omnia natura
appetunt deum. Sed contra est q(uod) Augustinus
dicit i(n) li(bro) soliloquiorum. Deus quem diligit omne q(uod)
diligere potest. Sed omnia diligunt q(uod) potest
q(uo)niam omnia appetunt bonum. Ergo
omnia appetunt deum. Preterea vnumquodque
appetit naturaliter finem suum propter quem est.
Sed omnia sunt ordinata i(n) deum sicut
i(n) finem p(rimu)m xvi. Vnumquodque appe
titum ipsum ... ... Ergo
omnia naturaliter appetunt deum. Responsio.
Dicendum q(uod) omnia naturaliter appetunt
deum implicite non autem explicite.
Ad cuius evidentiam sciendum est q(uod) secunda
causa non potest influere suum effectum
nisi in quantum recipit virtutem prime cause.
Causa autem influendo effectum est ...
lege

Ita influit causa finalis appetitui
et desiderio. Et ideo sicut secunda
agentia non agunt nisi per virtutem
primi agentis existentem in eis. Ita
secundarii fines non appetuntur nisi per
virtutem primi principii finis existentis in eis
prout scilicet ordinantur in ipsum vel habent
similitudinem eius. Et ideo sicut deus propter
hoc quod ipse efficit omnibus agit ubi
hoc quod ex ipso ultimus
agit. Ita appetit hoc quod ultimus
finis appetitur in omni fine habetur.
Et appetere ipsum deum implicite
sic enim virtus principii actui in se
ut principia in conclusionibus resol
vit et principium in conclusionibus vel
videat conclusiones et principia. Vel
sicut causa in causatis et ... causa
vocalis virtus solum virtualiter
per ... fines ipsum deum
per quandam viam resolutionis de
ducendum sicut ipsum deum explicite
appetat. Et sic in demon
strationibus scientiis non semper fit reso
lutio per resolutionem principiorum.
Ita appetitus creature rationalis non
virtus ... per appetitum explicitum
ipsius. Ad actum ... Ad primum
igitur dicendum quod omnia cognoscentia
cognoscunt implicite deum in
cognito sicut enim nihil habet rationem
appetibilis nisi per similitudinem primae
bonitatis. Ita nihil est cognoscibile
per similitudinem primae veritatis. Ad secundum
dicendum quod ipsum esse est ...
bonitatis. Si enim quidam aliquid de
siderant esse desiderant divinum
et deum implicite. Ad tertium dicendum
quod deus dupliciter potest desiderari
vel inveniri in effectibus suis ... sicut
quidem cum sit ipsa essentia bonitatis
non potest non diligi. Vel ab omnibus
videntibus eum per essentiam diligitur.
Et sic cognitum quidquid cognoscit
tum diligit. Sed aliquis effecti
bus suis ... sicut ...
sicut sunt poenae illatae vel propter
tamquam ... ipse deus ve-

fugit et quodam habet ... quod
illi qui ... ad aliquos
effectus ad ... aliis effectibus
diligunt cum sit ipsi domino
... de divino ap
petitu esse ...
ipsum deum appetunt et diligunt.
Ad quartum dicendum quod licet quia ... sicut
deum appetunt ... omnibus ...
... creature ...
sic ... quibus ...
appetitum ...
... Ad vero
quod sola creatura rationalis est
capax dei quia ipsa sola potest ipsum
cognoscere et amare explicite
sed aliae creaturae participant divinam
similitudinem et ipsum deum ap
petunt. Articulus tertius

[U]trum appetitus
sit quaedam specialis potentia animae
et videtur quod non. Potentiae enim animae non
ordinantur ad ... Sed
opera ... quibus animata
ab inanimatis distinguuntur. Sed
appetitu non distinguuntur ani
mata ab inanimatis quia etiam inanimata
bonum appetunt. Ergo appetitus non
est specialis potentia animae. Praeterea appetitus
... in ... quaedam divisio in
fine sed appetitus naturalis suffi
ad hoc ... ad proprium dirigatur
finem ergo non oportet superaddi appe
titum animalem quod sit specialis potentia animae.
Praeterea potentiae ... pene
... ergo ... appetitus
... naturalis ... bonum ... eadem
naturalis ... sed appetitus naturalis non
... sed ... appe
titus ... auctoritas
... bonum ...
... bonum ... aliud
ab appetitu ... speciale ...
potentia ... specialis potentia ordinatur ad
speciale actum ... omnibus ...
potentiis sed appetitus ... communiter

omnibus potentiis animae quia per se
quaelibet potentia appetit sibi obiectum
et delectatur in eo. Sed appetitus non est
specialis potentia animae. Praeterea ipsa potentia appeti-
tiva appetit bonum. Aut appetit
bonum commune aut bonum particulare. Si autem
appetit bonum commune tunc potentia animae
appetat bonum particulare. Appeti-
tiva potentia non erit specialis potentia ab aliis.
Si autem appetat bonum sub ratione
quaelibet alia potentia sub boni ratione appetat
per hanc vocem quaelibet alia potentia dici po-
test appetitiva, ergo non erit aliqua po-
tentia quae specialiter debeat dici appetitiva.
Sed contra est quod Philosophus appetitivum ponit specialem
potentiam animae 3 De anima. Respondeo dicendum quod
appetitus est specialis potentia animae. Ad cuius
evidentiam sciendum est quod cum potentiae animae
ordinentur ad opera quae sunt animatorum
propria, si habet aliquod opus huiusmodi quod ad eam
specialem potentiam animae deputetur, quia ipsa
est propria operatio animati. Invenitur autem
aliquod opus quod est unum motus communis
animatis et non animatis, sed tamen alium
modum in animatore ipsa sicut moventur
et gravia et levia cum sunt naturalia, sed
non ut moveant, sed non ut movea-
ntur ut moveat, sed non ut moveat
autem corpora. Quidem movent et
quamvis unum possit alterum movere,
non tamen aliquod corpus potest movere se
ipsum nisi in quantum movet seipsum, ut
patet in VIII Physicorum. Dividuntur in duas
partes quarum una est movens et alia
mota, quae quidem in rebus puris
corporalibus esse non potest quia forma corporis
non potest esse movens quamvis
possint esse motus principium, ut actio
quia ad motum sit in motu [illegible]
tas est principium quia motus non tamen est
motor. Et hoc contingit tamen propter
simpliciter corporum inanimatorum quae
non habent tantam diversitatem in partibus
ut una pars possit esse movens
et alia mota. Tamen propter nobilitatem
formalitatis formarum quae longe
distant a formis separatis quae est
movens non retinent ut movea-

possint, sed solum ut sint motus principia.
Rebus autem animatis secundum compositionem
naturam spiritualem et corporalem unum partium est
una pars movens et alia mota
tantum motu locali et secundum alios
motus qui in quantitate movendo efficia-
tur. Non tamen per actum potentiae animatorem
ut ipsa seipsam moveat ad
determinatas species motus, sine
in aliis species potentiae ordinate,
sicut ad motum localem in aliquibus
viventibus motiva sicut in plantis, in aliquibus
alicubi viventibus augmentativa ad
motum augmenti, et nutritiva ad
motum alterationis generativa ad
motum generationis. Et ideo appetitus
est quoddam commune omnibus sit
quodam speciale animatis. Secundum aliquibus
in quantum circa eis invenitur appetitus
et movetur appetitus per bonum
apprehensum et movetur appetitus secundum
Philosophum in 3 De anima. Unde sic alia
moventur ex se per aliis, ita et
appetitus ex se et per hoc sic
viventibus motiva est specialis potentia animae
ita et in viventibus appetitiva. Ad primum dicendum
quod solo per analogiam. Ad secundum dicendum
quod quaelibet natura potest participare
divina bonitate, convenientius actibus
in infinitis rebus. Unde est quod indiget
multis operationibus et auxiliis ad
suam perfectionem, sic quod potest consequi
perfectam sanitatem multis exer-
citiis et propinquior sanitati quam ille
qui non potest percipere nisi modicam
sanitatem et ob hoc non indiget
nisi modico exercitio. Sed secundum Philosophum
2 De caelo, et inde est quod appetitus
naturalis sit determinatus ad unum
nec possit esse in multis formis ut in
tot diversa se extendat quot
alia indiget. Necessarium fuit ut
aliquibus superadderetur appetitus aliis
quibus apprehensionem ut ex multitudine
apprehensorum ad diversa ferretur.
Ad tertium dicendum quod quamvis bonum appetatur
tam per appetitum naturalem quam per appetitum animalem.

Ad vocem
et

tu p naturalem appetitum non appetit
aliquod bonum nisi sit p animale
ratio ad appetendum bonum appetitu
ali exigit potentiam que non exigit
ad appetendum p appetitum naturalem
et p bonum quod tendit appetitus
naturalis est determinatum et unum
forme. Non autem ita est de bono
quod appetitur p appetitum animalem
et potest sibi induci de virtute
motiva. Et ideo ergo dicimus quod appetibile
bonum non quidem hoc vel bonum sic esse
intellectuale qualiter cognoscitur esse
hoc. Sed haec conclusio p hoc quod aliquod est
bonum ut cognoscens ipsum non
excludit quin possit ipsum appetere
sed ad tertium dicendum quod unaquaeque potentia
appetit sibi obiectum appetitu natura-
li. Sed appetitus naturalis ad specialem
potentiam pertinet. Et quia appetitus naturalis
est determinatus ad unum animal autem
sed apprehensionem inde est quod simpliciter
potest appetere bonum derivatum
sed virtus appetitiva appetit
conveniens bonum apprehensum. Unde tamen
sed quod sit generalis potentia quia bonum commune
appetit specialis modus bonum quia solo
ad ultimum. Articulus 2us

Quarto quaeritur utrum ex obiecto vel a
naturalibus sit alia potentia appetitus ap-
petitum apprehensivum potentiis et vi-
detur quod non. Accidentibus enim diversa ad
obiectum non diversificant potentiam sed
obiectum volunt et appetitus non
diversitur p duas accidentes bono
quod per se obiectum appetitus. Non enim
videtur aliqua differentia quod bonum
est bonum apprehensum p intellectum appe-
titus aut sensitivus est bonum apprehensum p
sensum accidunt bono inquantum
bonum. Igitur non est alia potentia ab
appetitu sensibili appetitiva sensi-
tiva intellectiva dicunt p parti-
cularia et universalia quia sensus apprehendit

particularia intellectus autem universalia. Sed ph
non potest distingui appetitus sensitivus
potentiis et intellectivis. Igitur omnis appe-
titus est bonum universale et conveniens
non est universale singulare. Ergo non de-
dici quod appetitus sensualis quis est
unus sit alia potentia ab appetitu
sensitivo p modum quo intellectus causa a
potentia a sensitivo sic apprehensionem
sed appetitiva ita appetitus
sensus motiva non est alia et
alia a sensualibus et intellectualibus. Sed contra
appetitiva est idem quod potentia. Ph
ter de anima distinguit vires
potentie actio quorum unum
includit in aliis intellectum et
augmentum in sensu. Sed appetitum
cum motum sed localem quantum intellectum
volentem ita a sensu distinguunt.
Non autem appetitus intellectivus ab
appetitu sensitivo. Igitur non distin-
guitur potentia appetitiva superior
ab inferiore sicut potentia apprehensiva su-
perior a potentia apprehensiva inferiori.
Sed contra est quod ph. 3o de anima dis-
tinguit non tantum ab appetitu sensitivo
potentia que ipsa ordinata ad universale
quia est distincta ab appetitu intel-
lectivo est superior appetitu sensitivo
phus 3o de anima et movet
ipsum ut sphaera sphaeram ut ibi dicitur
non est alia potentia ab appetitu
sensitivo. Respondeo dicendum quod necesse est alia potentia ab
appetitu sensitivo ad cuius evidenti-
am sciendum est quod sit appetitus sensitivus
distingui ab appetitu naturali
propter perfectiorem modum appetendi
ita et appetitus intellectualis ab appetitu
sensitivo. Quanto enim aliqua est de
propinquior et expressior tanto
dignitas similitudo invenitur
haec autem ad divina dignitate participat
ut omnia moveat et inclinet
et dirigat ipse a nullo alio motus
inclinatus aut directus. Unde quanto
aliqua est deo vicinior tanto

... ab eo inclinatur, et magis nata
est se ipsam inclinare. Natura insensibilis,
que ... est maxime a
deo remota, inclinatur quidem in
aliquem finem, non tamen est in ea aliquid incli-
nans, sed solummodo inclinationis
principium, ut ex predictis patet. Natura vero
sensitiva, ut deo propinquior, in se
ipsa habet aliquid inclinans, scilicet appetibile
apprehensum; sed tamen inclinatio ipsa non
est in potestate ipsius animalis quod inclinatur,
sed est ei aliunde determinata. Animal
enim ad aspectum delectabilis non potest
non concupiscere, quia ipsa animalia non
habent dominium sue inclinationis; unde non
agunt sed magis aguntur, secundum Damascenum;
et hoc ideo quia vis appetitiva sensibilis habet
organum corporale, et ita vicinatur dispo-
sitionibus materie et rerum corporalium, ut ma-
gis moveatur quam moveat. Sed natura
rationalis, cum sit deo vicinissima,
non solum habet inclinationem ad ali-
quid sicut inanimata, nec solum moventem
hanc inclinationem quasi aliunde ei
determinatam sicut natura sensibilis, sed ultra hoc
habet in potestate ipsam inclinationem, ut
non sit ei necessarium inclinari ad
appetibile apprehensum, sed possit incli-
nari vel non inclinari; et sic ipsa inclinatio
non determinatur ei ab alio, sed a se
ipsa. Et hoc quidem competit ei inquantum
non utitur organo corporali; et sic recedens
a natura mobilis, accedit ad naturam moventis
et agentis. Quod autem aliquid determinet
sibi inclinationem in finem, non potest con-
tingere nisi cognoscat finem et habitu-
dinem finis in ea que sunt ad finem; quod
est tantum rationis. Et ideo talis appetitus non deter-
minatus ex aliquo alio de necessitate se-
quitur apprehensionem rationis. Unde appetitus
rationalis, qui voluntas dicitur, est alia potentia ab
appetitu sensibili. Ad primum ergo dicendum quod
voluntas ab appetitu sensibili non distinguitur
directe per hoc quod consequitur apprehensionem hanc
vel illam, sed ex hoc quod est determinare sibi
inclinationem vel habere inclinationem
determinatam ab alio; que duo exigunt
potentias non unius modi, sed diversi;
sequitur autem diversitas apprehensionum,
ut ex predictis patet. Vel etiam ex quo
accipitur distinctio appetitivarum
virium penes differentiam appre-
hensivarum, non procedit. Ad secundum
dicendum quod in omnibus appetitus [illegible]
ad actum [illegible]
particulare et non universale. Unde ad appe-
titum quamquam moveat per apprehensionem
aliquam universalem, considerationis sit appetitus
hoc bonum ex hac consideratione quia
considerans bonum simpliciter est ap-
petendum, quamquam per apprehensionem
particularem; sive particularitate
non sit appetitus ex quo distinguitur
per diversam apprehensionem quasi sen-
sitiva et ex quo distinguitur per
universale et particulare. Ad tertium dicendum quod
motus et operationes sunt in singularibus,
et ab universali opinione non possit fieri
descensus ad actionem particularem
nisi mediante assumptione particulari,
non potest universalis conceptio intellectus ap-
plicari ad electionem operis [illegible]
[illegible] ut dicitur in III de anima
immediate apprehensione particulari
et non motus qui sequitur apprehensionem
universalem, nisi mediante particulari
apprehensione; [illegible]
potentiam motivam [illegible]
et alia [illegible]
appetitum [illegible] apprehen-
sio [illegible] motiva imperata de qua
[illegible]
[illegible]
intellectum [illegible] organo non utitur.
Ad quartum dicendum quod [illegible]
per [illegible] apprehensionem [illegible] appre-
hensibile [illegible] ad diversa genera
pertinet [illegible] apprehen-
[illegible] apprehendentis
vel appetitus non superiorum et inferiorum;
non diversificatur per diversa appetibilia.

inquantum est appetibile est ...itudo boni
tendat appetitus quoque utrumque secundum diuit
pertinet diuersimode appetendi
ut ex dictis patet. Et ideo sed quamuis diuid
se possit, secundum non diuersificare potentias generi

Quarto queritur utrum uoluntas necessario
ad determinatum uelit. Et uidetur
quod sic quia secundum augustinum in xiii de trinitate
beatitudinem omnibus una uolun
tate expetitur, sed quod ab omnibus quidem
expetitur et uniformiter expetitur, sed
expetit determinate necessitate, ergo contingit
enim non de necessitate. Contingit enim
ab aliquo non expeti, ergo uoluntas de
necessitate ad appetitum pro omnibus
motiuis pertinet, intuitus de necessitate
mouet suum mobile, sed secundum philosophum
in iii de anima bonum est motiuum uo
luntatis, sed quod apprehenditur quando adsit
per formam bonum sicut deus et beatitudo
uel ea de qua ipse ethicus, ad cuius quae non
determinate mouebit et ita ammo
ad necessarium appetitum pro immaliter
est aliquid quod potest cogi non potest
potest contra organis affixas cogitur
proprie principio de motibus et
in uelle enim aliorum potentia quam non
quod habet ex hoc quod habet in aliquo obiecto
si uelle bonum uel propter eum
expetibile sit obiectum uoluntatis ...
enim quod cogatur ut ad determinate
terminat ut dicitur v methaphysice ...
uoluntas et ad determinate appetat
potentia ... non uero ... aug. ...
non libertati ... necessitas
opposita, sed non omnis necessitas
impeditur libertati ... augustinus
v de ciuitate dei diffinit ...
necessitas si qua dicitur ...
ut ita sit ... ita fiat necessaria
tam ... timmeam ... nec nobis li
bertatem aufert ... nos
de necessitate ad multa ... est
quod non potest non esse, sed ... potest non
uelle bonum sicut non potest non esse bonum
ergo necessario multa bonum et ita aliquid
nobis necessario multa ad ... potest
... quod ... non delectat ...
suo pondere ... trahitur ... parum

... non committitur ... secundum augustinum
Ergo ... sit quidam habitus uio
lentus ... phil. ... ab potest
uoluntas cogi ad ad determinate
uolendum ... in iii de
... ex uerbis augustini
... non potest ho
mo peccare ... mortalis
per reparationem ... ueniale
... mortale ... ueniale
... ab ... atque homo
... non potest non uelle ...
... de necessitate nos
... ad magis na
turam ad ... magis
natura ad necessitatem ...
bonum magis potest mouere ... uiri
bonum sit ... uiri ... uoce
... ut dicitur ...
... cogat ... tu
... bonum cogetur
... bonum ... imprimit ... uiri
... amor ... impressio
bonum magis ... impressio
... impressio ... amore ... secundum augustinum
... uincit ...
... bonum potest magis ...
non ... uerbi ...
... aliquod potest magis potest ... sua
... potest ab eis cogi
... magis potest ipsa ... quam
... uero enim secundum augustinum in xiii de trinitate
uoluntas ... format ...
uoluntas ... ab appetibilibus
magis potest uoluntas cogi ab appe
tibilibus quam a cognoscibilibus
... de necessi
... uelle ... non
... uoluntas de necessitate ad multa ...
... bonum ... uolunt
... uoluntas ...
... ipsum fert ...
... ipsum ... uoluntas ...
multa ... cognitione
... necessitas ... sicut omnes
homines ... uolunt ... secundum philosophum
... ita ... uolunt bonum

gaudium bonitatis inuenit
p glo. vo. vij di. q. uos mult naliter
bonum sz ea que in se bonum sunt de
necessitate g uos mult de necessitate bo.
po. omne q. auget z minuit p. z
tolli aufferi sz libertas no auget
z minuit sz liberu em arbitrium
huit ho an peccatum q. in ps pam
sz augg. g. o libertas no. est p. tolli
tolli z ita uos p. de necessitate cor
g. et c. 3 q. sz augg. v. deci. di. si
ad e voluntarium onem nemo sz e
q. nolumus e uoluntarium g. uos
no mult ad de necessitate, sz hugo
dt q. liberu arbitrium potentissimum e
sub deo sz q. e tale no pt cogi
ab aliquo g. o uos no pt cogi nec
ad de necessitate uelit sz libertas op
ponitur necessitati sz uos e liberu g. o de
necessitate ad mult sz bn dt q. li
arbitrium ex ingenita uoluntate
necessitate mo sz dignitas no
auferri no pt g. o no pt uos de ne
cessitate ad uelle sz ptate vo
lens se hnt ad opposita s. phm
sz uos e vo al po e cum voc ut
d. t. ix o de aia g. o se ht ad oppo
ita no de necessitate determinat ad ad
sz q. necessitate determinatur ad ad na
determinatum e ad u. sz uos g. uale
appetitum diuidit g. o uos no de
necessitate ad mult sz ex eo q. ad e
uoluntarium dr e e i noh ita q.
uos dum illud sumus sz i q. e i
uos cum dum sumus possumus uel
let no uelle g. o omne q. uos ut
pt uelle z no uelle z ita no de
necessitate ad mult sz dm. ds q. sic
pt accipi ex uerbis augg. v. de
ciui. di. duplex e necessitas s. coa
actionis z inuolentiam cadet pt
z necessitas naturalis inclinationis
sic dicitur dupl. de necessitate viuere
z tali necessitate uos ad de necessitate
mult sz dominus cui 3 sermone e q. i
rebus ordinat bonorum p. in includi
tur et tunc in cum sic solum q. e
competit sz vo. propria sz e q. co
petit sz vo. prim. sic bonum q. e
no solum voe utilis sz q. ei q. petit
s. propria d. viam q. e vo al. sz e
uti sic uit alimento q. e q. petit
ei sz g. o sunt q. e alit vi in
et silr z uideni i sensibilibus
q. sensus tactus si q. e fundamentum
aliorum sensuum organo vmg. sz
sensus no solum ut propter as illius
sensus q. e organum anime sz e ppe
tas tactus sic no solum sentit
album z nigrum sunt organum
uis sz e sentit calidum z frigidum
z corpori ab corpe excellentibus
sq. e organum tactus na atte
uos h mo ordinata sicut e ipa
uos quedam na sit q. omne q.
i rebus mc na q. da dispo i te
no te ozumenim no solum q. uo
sz e id q. ue e h. at e cuiglz
ne carte ut a deo sit ordiata
i bonum naliter appetens i vnte
uo tl ipi inclinat quida appe
bonum b g. e neutl z pt h. ht ap
pete ad sz spa determinata. z no
ex necessitate q. ei competit magis
uos e. Sic at e ordo ne ad
uoluntate ita se ht ordo corr
que naliter mult uos ad ea
respcum quorum ex scipa dete
minatio ex na z id sic na e
no fundamentum ita appetitus le
q. naliter appetitur e aliorum ppeta
principium z fundamentum In appetitu
ut finis e fundamentum z principium
corum q. sunt ad finem cum q. sunt per
fine no appetitur nisi voe fi
z io id q. uos de necessitate mult
q. naliter inclinatur i pm dete
minata e finis ultimus ut bu dico
z ea q. i ipo includuntur ut e g.
ui tl z aliqui Ad aliam rationem de

necce determinat nat inclina° sz
ipa dispo ab zonumetti com
tis at quadam necce inclinacoe
ultius sine uelit uob h° tum
coce e q ad uolendu coga
coacco emin nl a e ipi uolent
cingdam inductio violetu
at symphui z ethe e q pu
e ex n cofinite vi passo
sit si lapis sursu picia g
n co quiunce de se ad huc
motu inclina. Ozrupa
uob sit qdam inclinaco co
q e appet quida p uo pt co
tingent uob ad uelit et
inclinaco q uo sit i ct
ita uo pt cotinge ut uob
ad coacte ut violete uelt
z si ad nali inclinacoe uelit
pz i q uob uo necco ad w
necce coactois h tn ad
necco necce nal inclinacois
Ad p^m z^l ddm q i quib appet
bitui uob uo pt ex aliq co
actoe sz ex nali inclinacoe
Ad z^m ddm q quicuq aliq
bonu efficiat mouebat
uo ne uo tu p a cogi pt
q ex q p° q uelit ad po
inclinacoru hoc i q eg
coactoi sz ex p se boni
aliq cotingit q uob dicit
inia ad inclina oe nali ue
rissi Ad z^m ddm q nt ad
nald ucc sit sic z uob ad
nald uult sz coacto uo e
gria ut tn sz sud vom sic
z ut ut q emt si hcat
inclinacoe z ad uo inoiat
ipam inclinacom hois sed
uob ipam inclina^oz hois
noiat vii q sit sz uolu
sit sz hois inclinacom p
h uo pt ee uiolentu sz opo
ut pt ee q inclia^oz hois
q e uob ut tu alicui plac
aliq opio sz p efficaciam vom

deduci ad assenciedu quis p
mitu Ad e^m ddm q aug gto
denctii e naliquam ano e uo
excludit q vel aliquo z h
z necessitas diuina e mani
festi d uo ce spe ci e necc
p se ipm ut d i v. meth vii
pz solo Ad z^m Ad om ddm q
pz gemissum nd trahit ob
q uido uo e sz inclinando
inq sp^mat gram p qua ho
fortificat q peccm e ing
ex actu pecti velinqui dis
pothitq i aia inclinat ad
sequeib peccm Ad vii ddm q
ii h e dup opio quida at
q ho quicunq e statu
peccti mortl pt peccam mortle vi
tare p liber e no e expo
nut q dd uo pt uo peccare
i uo h e peccm uo pt sic z
uide deo hoc nisi et uti
nisi pt at sicco uo p ca
i uo atq peccat sz h pz q n
necessitas inducit i uolu
ad cosenciedu peccato Alij at
dut q sic ho i statu hq inte
uo pt peccm ueniale uitare
n q possit uitare h ul d sz
q uo pt uitare omnia ut s
illij comittat statt de
mortali i co quo quam uo ht
z sh e pz q uob uo ht necce
uelle h ul d quumis sz gra
inueniat defcic ab inde
sicuti inclina e i boni
Ad viii ddm q sz recepta
aliquo mod i d q recipi
sz ipm hoc tale forma ipu
motu e sz mo ab extiori
agite sic corpus q calefacit p
igne uo mo a calor recep
to sz ab igne sta z ut q uo
mota a spera recepta ab ano
q q e ipam spem sz ab aliq
re extiori q imprimit i mt
sic e mt agere ul fantasma

ad a h(uius)mo(d)i q(uod) e(st) p(er)ficiens vi(rtu)te(m) e(st) p(ro)por-
c(i)onatum intellectui ita t(amen) bonum est
scitum. vnum vnum p(ro)pt(er) h(oc) q(uod) ei app(re)he-
sio e(st) no(n) e(st) m(agis) natura incline
intellectus q(uam) in bonum affirmatum p(ro)pt(er) h(oc)
q(uod) nos non cogitur a bono non e(st)
ex insufficiencia boni ad mouendum
s(ed) ex p(ar)te racionis intellectus dubitantis
p(ro)pt(er) (quo)d p(atet) p(ro)pt(er) h(oc) p(atet) solo ad nonum
Ad x d(icendum) q(uod) res q(ue) e(st) extra animam
non imprimit speciem suam in intellectu
possibili nisi p(er) opem intellectus agentis
et p(ro)pt(er) tanto dicit a(n)i(m)am t(ame)n p(at)i a foris
... in foris et sil(iter) et non est
sine opere non(dum) q(uod) nobis ap-
petitus ... tendat ... non se
et p(ro)pt(er) dicitur ad p(ro)cedendum
Ad xi d(icendum) q(uod) p(ri)mo bonum ... ipse vo-
luntas non p(otes)t ... hu(ius)mo(d)i
non tamen multitudo ... actuum
... ad ... q(ui) alia ... d(icendu)m
... actum ... ita ... p(ro)p(ter) ...
... actum ...
Ad xii d(icendum) q(uod) non ad eadem
necessitatem p(er)tinet necessitas q(uae) a p(ro)p(ter)
sciam ad necessitate cognoscit et
necessitas q(uae) de necessitate sciat ap-
petitiua q(uia) p(ro)p(ter) ... necessitate
coactionis s(ed) ... non d(icitu)r necessitate
naturalis inclinacionis et nos de
necessitate vult bonum ... ut
vult bonum ... p(atet) solo
ad xiii Ad xiiii d(icendum) q(uod) liber-
tas q(ue) augetur et minuitur est li-
bertas a peccato a miseria non a
libertas a coactione ... non se
q(uod) nos possit ad hoc deduci
q(uod) cogatur Ad xv a(rgumentum) ... conuenit
d(icendum) q(uod) auctoritas ... intelligenda
de necessitate coactionis q(ue) repugnat
voluntati non at de necessitate naturalis
inclinacionis q(uod) s(ed) aug(ustinus) v de
ci(uitate) dei ... non repugnat
Ad xvi d(icendum) q(uod) non p(ate)t ad ...
voluntatem s(ed) naturali inclinacione de-
necessitate ... ad ... s(ed) ad ...
s(ed) ... ta(n)to ... q(uo)d ...
... d(e) necessitate ... ferat

pertinet at ad ... s(ed) ...
s(ed) ab alio cogitur Ad xvii d(icendum) ...
q(uod) libertas s(ecundum) aug(ustinum) opponitur necessitati
coactionis non at naturalis inclinacionis
Ad xviii d(icendum) q(uod) necessitas naturalis non
repugnat dignitati n(on) s(ed) sola
necessitas coactionis Ad xix d(icendum)
q(uod) nos ... ad op-
posita ... h(oc) e(st) cum q(uod) considerare
ip(s)am ... p(ro)pt(er) ... s(ed) p(ro)pt(er) ...
... pertinet ea de ...
ad ... Ad xx d(icendum) q(uod) nos di-
... appetitum naturalem ...
... q(ui) e(st) nat(uralis) ...
sic ho(mo) qui ... no(n)
at ... appetitum naturalem
... s(ed) includit ... sicut
ho(mo) includit at Ad xxi d(icendum)
... procedit de ...
nos ... non ...
... sit ... suorum actuum

Sexto queritur vtrum nos de
necessitate velit q(ui)cquid vult
Et ... ad e(st)
nobilitato immutabilis
s(ed) ... nobilius ...
intelligere ... velle ...
intelligere ... velle ... immobilis
q(uam) ... voluntas ...
... incorruptibilis ...
... velle ... immutabilis ...
multum ... et ... multitudo
... ad deo ... conformis
tanto ... immutabilis s(ed) magis
conformatur a(n)i(m)a deo ... conformi-
... q(ui) ... conformi-
q(uod) ... magis ... conformi-
... immutabilis ... q(uod) ... p(ot)e(st) ...
... amittere a(n)i(m)a ... p(ro)p(ter) ...
... p(er)tinet sit ho(mo) ...
... q(ui) ... consistens
... debita ... ordinacio ... habitus
immutabilitate ut nos immutabiliter
vult bonum ... possit velle
malum ... p(ro)p(ter) ... actus ad eius
actum ... ad eius pote
s(ed) ... sit actu bonus non p(ot)e(st) ad
actum malum ... ipso q(uod)
bonus non p(ot)e(st) p(ro)ducere ad ... sit malum
ipso

Et ita nos quando divina potentia producti
non possumus in malum propter probitatem virtutis et
vitiorum sicut patet. Sequitur ad
conclusiones in istis determinatis. Ista
finis ad ea que sunt ad finem in
operabilibus et appetibilibus. Secunda
principiis quod est naturaliter scita indu-
citur in mentem ut conclusiones deve-
niunt cognoscatur ergo ex hoc quod
nos devenimus ultimum finem ultimum
per modum divinum devenimus et
volet omnia alia que in finem ultimum
ordinata ponere et quod naturaliter deter-
minatum ad aliud devenimus cognitum
id sit ad impedientis sed nos natura
ultimum bonum dicitur gloria visio
incommutabile ultimum bonum
non sit ad quod ea impedire possit
eo quod est sub deo potentissima
sicut tenebre opponuntur luci
sic malum bono. Secunda quia qui est
naturaliter determinatus ad cognoscendum
lucem et lucida certam videre
quid que tenebras videre non potest
igitur nos ergo obiecto bono visitati
incommutabili ultimo bono quod malum
in nullo potest et nos sic aliquando
non salvamur vel fio ultimis
et virtutum aliorum. Secunda quia angeli
nos ergo per actum et virtutem vivunt ergo
nos non sic incommutabiles ad
bonum et ad malum propter quod angeli
peccaverunt a deo voluntarium quod
in se sit voluntarium non est peccatum.
Sed peccatum non est causa peccatum
non est quod exprimunt per peccatum
contra quod existit ad deum conne-
cessarium quod tamen in ea determinatum
ad unum et unum nos in determinate
se habeat respectu multorum ut sic
respectu omnium tamen sed vel corporum
tamen ad quod naturaliter inclinat determi-
natum ut dominus est quia nec mole
reducitur ad immobilem et indeter-
minatum ad determinatum sit ad
principium quorum quid ad quod nos est
determinata sit principium appetitum dicta

ad quos est determinata et sic est
finis ultimus ut dominus determinatur
ad determinatum nos vel virtutum
sive virtutum obiectum vel actus virtutum
ordinis in fine vel virtutum obiecto que sunt
indeterminata a nobis ad ea
que sunt ad finem non quod ad ipsum
finem ultimum ut dominus quia
contingit quod ad finem ultimum
multis viis pervenire potest et diversis
diversi contingit pervenire ad ipsum
ipsum et ideo non potuit esse appetitus
nos determinatus in ea que sunt ad
finem sicut est in rebus naturalibus quia ad
certum finem determinatum non
sunt in determinatis determinatores
virtutibus et patet quod res naturales sunt
nobis devenimus appetitum finem ita
et ea que sunt ad finem ut non sit in
eis accipere quod possunt appetere
vel non appetere. Secunda quia nos devenimus
appetit finem ultimum ut non possit
sit ipsum non appetere sed non de
necessitate appetit ad eorum que sunt
ad finem ut vel virtutum sed sunt per actus
eius appetitus ut dictum est enim nos
indeterminata virtutum actus quod
et ab eo determinatum per virtutem
actu suo cum voluit et non
actum suum voluit et
potentiam ... actum voluit
vel ... non ... quod videtur
naturalibus non contingit quia
per destinationem decorum sunt actu
... ad predicatum quod ex inde
contingit quod res naturales non sunt
mote a se ipsis sed ab aliis
... movent ut non
movent res at creature movent
a se ipsis et inde est quod nos possumus
velle et non velle. Secundo indeter-
minato ut vel virtutum ordinis ad
finem in quantum nos possumus appetere
id quod secundum rationem finem debitum
ordinatum ut est appetitu ratione
et sic indeterminato ex duobus
contingit ex ... indeterminata et
obiectum in hiis que sunt ad finem et
... indeterminata apprehensione

quae potest esse tantum una. Sicut enim
ex aliquo principio non dato non potest
fieri aliqua conclusio nisi per aliquam rationem
fiat vel assumatur aliquid
sic nisi aliquid sit ordinatum per
conclusionem certam ex quo inclinetur ap-
petitus vel tamquam ultimum finem non
posset sequi quod absolute ad appetitum
nisi voluntas accipit aliquid ut ordinabile
in finem cum non est ordinabile in finem
sicut qui appetit beatitudinem et ap-
petitum tamen numquam deducitur in
appetendam fornicationem nisi numquam
apprehendit eam ut quoddam honestum
bonum vel numquam quoddam delectabile
et non ordinabile in beatitudinem
velut quandam ymaginem eius et
ex hoc sequitur indeterminatio non quod
potest bonum vel malum appetere tamen
tamen non dicatur libera [illegible]
necessitate non habet libertas [illegible]
considerabimus quantum ad actum
quantum potest velle vel non velle
et quantum ad obiectum quantum potest
velle hoc vel illud et eius oppositum [illegible]
ad ordinem finis quantum potest
velle bonum et malum. Secundo [illegible]
ad primum horum in libertas non tamen
quolibet statu [illegible] obi-
ecti [illegible] quorundam
obiectorum [illegible] ad finem
et non ipsius finis et sic [illegible] statu
[illegible] obiectorum
sed quorundam eorum que sunt ad finem
in [illegible] statu [illegible]
tamen quo non deficit potest [illegible]
ubi non est defectus apprehendendo
et conferendo non potest eligere malum
in hiis que sunt ad finem sicut patet in
beatis et patet [illegible] velle ma-
lum non est libertas [illegible] libertatis
quamvis sit quoddam liberum [illegible]
Ad primum ergo dicendum quod [illegible]
determinatum [illegible] sed ab alio
sed ipsa determinat [illegible] velle
et ideo quamvis [illegible] tamen
velle non determinatum est [illegible]

diversa flexibilis et tunc [illegible]
intellectus sit nobilior quam [illegible]
determinatur ab [illegible] sic est
[illegible] nobilior [illegible]
de [illegible]. Ad XII dicendum quod forte
ymaginibus attendi [illegible] naturales
questiones determinate a natura
[illegible] conformitas [illegible] manet
secunda conformitas que est similitudo
[illegible] et actum [illegible]
ad quem omnia ordinantur per actum non
quia sua potestate consistit et ideo
ista conformitas non [illegible] manet.
Ad XIII dicendum quod [illegible] potentia pas-
siva ut materia distinguitur
[illegible] actum [illegible] sed potentia
activa que est principium actus [illegible]
[illegible] potentia [illegible] actu-
[illegible] flexibilis ad
malum non habet [illegible] sed
quod est de nichilo. Ad XIIII dicendum
quod [illegible] dominatur [illegible]
[illegible] habet [illegible] ad principia quod
remota [illegible] principia
et propter hoc determinat [illegible]
[illegible] principia [illegible] principiis
[illegible] cogitur ad consentiendum con-
clusionibus sed ea que sunt ad finem
non habent hanc determinationem. Sed [illegible]
finibus ut remoto aliquo eorum
removeatur finis [illegible] diversas
vias possit pervenire ad finem
ultimum [illegible] ap-
[illegible]
appetitum [illegible]
finis non inducit necessitatem ei
[illegible] eorum que sunt ad finem. Ad
XV dicendum quod [illegible] bo-
sed non determinatur hoc bonum vel
bonum sit [illegible] non videt
color [illegible] determi-
natur [illegible] multa
sub ratione boni [illegible]
ut [illegible] bonum [illegible] Ad 6 dicendum
quod [illegible] ad malum quod non possit
habere aliquam speciem boni [illegible]
boni [illegible] possit appetitum

Septimo quit utrum ds mere
uolendo i q d necitate .v.
et m q no qz q de neci
uult nald uult, s nalibz no
merem go tali no te no merem
p mitit z demitu st et q
s ng deme i co qz ut ad
no pt st aug go ng me i
co qz de neci te mult p ng
mere nisi p actu uitut. s
omib actg uirtut e ex
electoe no at ex nali incli
natoe go ng me i co q de
opp neci te mult. Sz q d i nald
ex neci te glz cata appetit
sz i delectoe ad merem g teo
q neco quib mult me vi pt
b btitudo i uita etna qsistit
s sic tenendo uita etna me
z rent go ds mere uolendo id
Rio q nali mult. s Ru o ds q ds
uolendo id q nald mult q
damo mere z quodam no
Id cuig euidida sciri q q
diuit e ad puisu hoit te
tib alibz tam s corg quo s
aiam. Alijs enim alibz s corg
puisa st spalia tegumta
sic corium dunt plume z
aliqz spalia z mumta
sic cornua z vngues dentes
z h z h q hnt paucas vos
opandi ad q pnt detiara
instra ordinai, sz hoi ista
puisa st i g nali mg st
er date manu a na quib
ualeat uaria tegumta z
mumeta pparare z h io q
uo hois e ita multipx e z
ad diusa se extendes quo
posset determata instra
ei suffia pparare. Similr e ex
pte apphensois q alijs aia
libz sut indite snale estia
qda spales concepcoes ci me
cessarie sit oi q lupg sit et
inimica z aliaz. Sz la co hoie

hoi st indita uia puci na
meta p quet omia apprehendere pt
q st ei neccia. Et silr e ex pte
appetg. Alijs enim rebz indita
e nat appetg aliq rei deter
mate sicut grauis sit deor
sum z ignis alid q e co
gruens s sua nam. s hoi indita
e appetg ulti sui finis e
ut s appetat nald se co
toplecui boni te sz ista gplec
tostat i uiri i idenbz ut sois
ut delectablibz ut hz alb no
e ei determatu a na e ng go
ex ppria racoe z adiut diuina
q ua apphet aliq spale boni
ut scia m btitu. Et q ud sua
btitudo costistit tut mere ex
h q appetit btitu. z qua na
appetit sz ex h q appetit h
spale quo no nald appetit
ut visiom diui q tu sui tate
sua btitudo costistit. Sed
ab p ro cronica deduca
ut appetat ad spale ut sua
btitu z puta corles delca
i q ng tu sui te sua btitudo
no costistit z appetedo ba
deme no qz appetit bei
sz q inde bite appetit h ut
btitu z ig o btitudo no est.
pzi q uolendo id q q quib na
mult. P(ro) no e contrariu nz de
mult. s si q specifica ad
meritoriu sz i q specifica ad
h ut pt ea meritoriu z de
meritoriu z h sci merere ap
petendo diui uita etna.
Et p h pz ursio ad oba.

Octauo quitur utrum deus possit cogere uolutem z in q
e inuenitur enim indet ad quaq
mult pt s cogere. Sz sicut di
pu. xxi. Cor regis in manu dei
e quocuq uoluit indet il
go deus pt cogere no te. s vo
p q tradit illos deus i re gl
aug q d mai tu e diu opani

cordibus hominum ad inclinandas vo-
luntates eorum quocumque voluerit. Sed
homini propria sua sive bene sive male re-
spondentis eorum. Ergo deus potest cogere vo-
luntatem. Item si finitum finite agit, infinitum
agit infinite. Sed aliquanta finita
trahit voluntatem finite et tamen
cogit, ut hoc est tunc quando sua species nos
trahit, et sua dignitate nos al-
licit. Ergo deus qui habet infinitam
virtutem agendo potest totaliter
cogere voluntatem. Item potest compellere ad cogi
quia non potest facere sive velit
sive non velit. Sed nos non possumus non
velle quod deus non vult, scilicet velle
velle, aliter nos deficere
in efficacia voluntatis nostre. Ergo deus
potest cogere voluntatem. Item potentia creata
perfecta obedientia ad finem creature,
ergo deus potest eam cogere ad quod vult.
Contra quia coactio est violentia actio
naturalis non est. Sed natura non potest
ab aliquo removeri; ergo voluntas non
potest cogi a deo. Item deus non potest fa-
cere quod opposita sint simul. Sed
voluntarium violentum sunt opposita
quia violentum est praeter voluntarium
ut patet 3° ethicorum. Ergo deus non potest facere
ut nos ad coactionem velimus et
ita non potest cogere nos. Responsio: dicendum
quod deus potest immutare voluntatem, dominari
tamen non potest eam cogere. Quantumcumque
voluntas immutetur et ad non velle cogi
... et nigro ... in velle est
inclinationi ... coactio autem est vi-
olentia contraria inclinationi illius
quod cogitur. Cum autem deus voluntatem in-
mutet facit praecedenti inclinationi
succedat alia inclinatio et ita
quod prima auferatur et secunda maneat. Unde
quod inducit voluntatem non est contrarium
inclinationi primae existenti sed inclina-
tioni quae pervenerit, unde non est violentia
coactio. Sicut lapidi ratione suae gravi-
tatis inest inclinatio ad locum deor-
sum. Habet autem inclinatione manente si

sursum proiciatur est violentum; si autem
deus auferat a lapide inclina-
tionem gravitatis et det ei inclinationem le-
vitatis, tunc ferri sursum non est
violentum et ita immutatio
motus potest esse sine violentia. Et
per hunc modum intellegendum est quod deus
voluntatem immutat, sine hoc quod vo-
luntatem cogat. Potest autem deus voluntatem immutare
ex hoc quod ipse operatur in voluntate sicut
in natura. Non sic dicitur actus voluntatis
a deo, omnis actus voluntatis in quantum
actus non solum est a voluntate ut im-
mediate agente sed etiam a deo ut
a primo agente qui vehementius
imprimit. Non sic nos potest immutare
actus summi dei ut ex dictis patet.
Et tamen multo amplius deus im-
mutat autem voluntatem duplici. Uno
movendo tantum quando sive voluntatem movet
ad aliquid volendum sine hoc quod
aliquam formam imprimat voluntati,
sicut sine appositione alicuius habitus
quandoque facit homo velle hoc quod prius
non volebat. Alio modo
imprimendo aliquam formam ipsam
voluntatem. Sicut enim ex ipsa
natura quam deus voluntati dedit inclina-
tur voluntas ad volendum ut ex dictis
patet, ita ex aliquo superaddito
sicut est gratia et virtus inclinatur
ulterius ad volendum aliquid ad
quod prius non erat determinata natura-
li inclinatione. Sed haec quidem
inclinatio superaddita quandoque
est perfecta, quandoque imperfecta. Quandoque autem
est perfecta et ita facit necessariam inclina-
tionem ad quod determinat. Sicut per in-
tuitum enim inclinatur voluntas in ap-
petendum finem sic et quantum ad bona
quaecumque tendit ab perfecta inclinatione
sufficienti. Nam omnis non solum quantum ad
finem ultimum sed etiam quantum ad ea
quae sunt ad finem. Aliquando vero forma superaddita
non est ita perfecta quin
reniatur ab ea... tunc ex forma super-
addita nos inclinamur quidem,

sunt de eius voluntate. Et per hoc patet solutio ad
obiecta. Nam primum verbum probabat
quod deus potest immutare voluntatem
nostram quod non potest creatura, quorum
utrumque verum est ut ex dictis patet.
Secundum etiam ubi dicitur in glossa multa
tamen quod deus operatur in cordibus hominum
ad inclinandas eorum voluntates ad
malum non est intelligendum ut glossa
ibus dicitur quod deus malitiam imper-
tiat, sed quia sic apponit gratiam
vel inclinationem boni voluntatis ad
bonum, ita subtrahit quandam
qua subtracta inclinatur voluntas
eorum ad malum. 12 q. 9.

Nec homo quilibet virtute aliqua
creata possit immutare vo-
luntatem impellendo in ipsam et intus consistit.
Quia ipsa voluntas creata quaedam est. Sed
voluntas actum suum immutat quo-
usque in quantum aliqua creata im-
mutetur voluntas et cogat ipsam
per difficile est immutare totum.
Quamquam secundum quosdam philosophos
totam coelestia immutant tota
voluntatem, sed ad ad volendum,
ergo multo fortius non quod possit
cogere voluntatem aliquam contra
quamvis vincatur ab aliquo co-
gitur ab eo. Sed secundum philosophum vii ethicorum
incontinentes vincuntur a passi-
onibus, ergo passiones immutant et
cogunt voluntatem incontinentis. Praeterea
Augustinus iii de trinitate: superiora
tam in spiritibus quam in corporibus
movent inferiora naturali quodam
ordine. Sed angelorum bonorum
sic voluntas superior et perfectior
inordinata ita et nostra voluntas,
ergo sic per ... superiora impellunt
me per intellectum meum cum illumina-
do per doctrinam dionysii. Ita videtur
quod per voluntatem suam possit impellere
voluntatem nostram aliqualiter im-
mutando. Praeterea secundum dionysium sicut boni
angeli illuminant et purgant, sic boni

Sed sicut illuminatio pertinet ad intel-
lectum, purgatio pertinet ad affectum,
ergo sicut angeli possunt imprimere
intellectui, ita et voluntati. Secundum magis
naturale est immutari a superiori
natura quam ab inferiori, sed voluntas
sicut ab inferiori appetitu ita et
superior voluntas angeli, ergo cum
appetitus sensitivus immutat voluntatem,
voluntatem multo fortius voluntas an-
geli potest voluntatem nostram immu-
tare. Praeterea ... de ...
... sua ... capitulo ...
Intus ... ad illam ...
... angelum qui est minister dei
... voluntas ... ad cogi.
Sed contra: quod liberum arbitrium
est potentissimum sub deo. Sed non e-
immutatur nisi a fortiori, ergo non
potest voluntatem immutare per inductionem.
Dicendum quod voluntas quodam consistit.
Ergo aliqua creata possit immu-
tare voluntatem posset ab iustificando ut
peccator efficitur per aliquam creaturam
... quamquam sit peccator ...
recipiunt ab ... sit iustus cooperante
vel ipso cooperante ...
... quod voluntas potest immutari
ab aliquo duplex: uno modo
ab obiecto sicut voluntas immutatur
ab appetibili et non quoque
determinat voluntatem. Hoc enim
ostendit quod aliquod bonum de necessitate
movet voluntatem per modum obiecti
quomodo voluntas non cogatur. Alio
modo potest intelligi voluntas immutari
ab aliquo per modum causae efficientis
et dirigentis, quod solum non creata
potest cogere voluntatem et ipsam quia hoc
non deus potest sed non creatura potest di-
rigi voluntatem ut creatura
recta vel qualitercumque inducit
quod deus potest sed inducit creatura ali-
qualiter inclinare voluntatem ali-
creata non tamen immutat
eius voluntatem quia actus voluntatis
quamvis medium inter potentiam et obiectum

immutacio actus non pt considerari
nisi ex parte ipsius voluntatis vel ex
parte obiecti; ex parte quidem voluntatis
immutare actum non pt
nisi qui operatur interius voluntatem et ipsa
voluntas et ideo quod creatura cum voluntate
qui quidem solus deus est vel solus
deus per inclinacionem voluntatis
quam ei dedit tamen sic de viro
tamen sicut multi et illos qui
ponunt aliam creaturam ab intelli-
gentiis quam tamen fidei convincere propter
angelos vel intelligentia huius ef-
ficiunt immutationem voluntatis inquantum
tantum creaturam intimam voluntatis. Et
sic hoc autem ponit quod sit corpus
immutativum actorum celestium
et naturalibus inclinationibus a
voluntatis aliorum creaturarum tamen ex eo
heretici. Et sic ex parte actus
voluntatis ex parte obiecti sic non
invenitur duplex obiectum quod ad
quod de necessitate naturalis inclinatio
determinatur et hic quidem obiectum est
nisi additum et positivum a causa
totali qui ei naturalem inclinationem
dedit. Tamen pt hoc obiectum
immutare voluntatem nisi solus deus
aliud vero est obiectum non quod ex
natura inclinat voluntatem inquantum
est eo aliquid simile ut ordo vel
ultimus finis voluntas desideratur. Non
tamen ex hoc obiecto nisi de necessitate
immutat ut prius dictum est quod non
eo singulariter inveniri ordo ad
ultimum finem naturaliter desideratur
immediate. Hoc obiecto pt aliqua
creatura inclinare aliquid quod non
non tamen necessario immutare, sicut patet cum
quis persuadet alicui ad faciendum
proponendo cognitionem utilitatem et honestatem
tamen in potestate voluntatis est
accipere vel non accipere eo
quod creatura determinata ad hoc
sic patet quod creatura pt dicere

immutare voluntatem quod agendo per
voluntatem pt et circa ista disponendo
ubi ista aliquid indu-
cit; non tamen immutat. Ad primum
dicendum quod non pt separari immutare
verum aliquorum et dicitur quod sit
dominus suorum actuum et cum dicitur quod
non immutat, dicitur a causativa
intelligentia a causa aliquid agit in ipsa
pt cogere quod ipsa impetrata condicio
sed quod ad sit acceptum a corpore
quod immoletur et quod nil conferret
viribus et confert ad vim in-
ferioribus et non pt se cogere
quod sit separabilis vel ad conferret
in quantum cogit sed nil confert
intellectu cogitativo cum impossibile
per quietem motum peccat philosophus
etiam quod patitur iustum a se
ipso quia qui patitur iustum patitur
ad quod et sua sit at faciat
iustum et sua non dicit. Ad 2m dicendum
quod corpora celestia non pnt de necessitate
immutare voluntatem vnius hominis et
multitudinis sed pnt immutare ipsa
corpora ex ipso ad corpora aliquo
modo inclinat et non intelligentia ex-
primit et pt sit colerica et naturali
complexione inclinatur ad iram
tamen ab colerico pt resistere per
voluntatem ipsi inclinacioni non aut
resistunt nisi sapientes corporalibus
inclinacionibus qui sunt pauci
respectu stultorum quia stultorum
infinitus numerus. Ecclesiastes i. Ideo dicitur
quod corpora celestia immutant multitudinem
magis in illo modo per inclinationes
corporales. Ideo at immutat hominem
illum qui per prudentiam resistunt
inclinationi per dictum. Ad 3m dicendum
quod in tentationibus non dicitur vincit a
passionibus quia per passiones cogit
vel immutat necessario non aliquid
in tentationibus non causat primum
quia per non debet immutare voluntatem,

Ad 1m

Ad 2m

Ad 3m

Incontinentes autem dicuntur inquantum aliqualiter
operantur secundum philosophum 7 ethicorum sed dicuntur incon-
tinentes quia vincuntur a passionibus in quorum
corpus impulsu non oportet cedere.
Ad xiii dicendum quod angelus non impe-
ditur ... quantum ad intel-
ligentiam sed solum ex parte obti-
nendi ... ad intellectum proveniunt
quo intellectus non est consortium et
conveniens ad secundum sed obiectum non
per angelum provenit non de necessitate
immutat intellectum ... et etiam
non est simile. Ad xiv dicendum quod purgatio
illa secundum quam angeli purgantur
ad intellectum pertinet quae purgatio
a nescientia ut dicit dionysius vi capitulo
celestis ierarchie. Sed non pertinet ad af-
fectum dicentur purgari a qua passione
... Ad xv dicendum quod quamvis
non sit ut corporalis appetitus ...
non immutat intellectum quia dicitur
intellectum agendo sed solum ex parte obi-
ectorum intellectus et bonum apprehen-
sum sed bonum apprehensum a voluntate
voluntatem movet immediate ap-
prehensio et particularis ut dicitur 3 de
anima eo quod actus sunt in particula-
ribus ipsa autem passio appetitus
sensitivi aliquid est ex medio
complexionis corporis ut quecumque
impressio corporis ex qua appetitus
ille utitur organo impeditur et
medium ... ligatur ipsa particu-
laris apprehensio ut id quo superior
dicatur vel ultimo applicetur ac-
tui ad hoc particulari et non sic ap-
petendo movetur ad bonum quod
nunciat apprehensio particularis
permissio vel bono quod nunciat
voluntas et per hunc modum passio
non inclinat non
dominetur immutat quia per tale
intellectus ... ut ipsius volun-
tas impediatur. Sed ... genus ...
Sub ... appetitus illius spiritus.

Ad vii dicendum quod compulsio de qua
sit mentio ... est de actionibus sed
efficacibus persuasionibus ut passa
est plenitudo ... Articulus x
Decimo queritur utrum voluntas
intellectus possit eadem potentia quae
potentia distinguitur secundum oba
obiectum autem intellectus est verum voluntatis
vero bonum. Cum ad bonum et verum
sint idem supposito et differunt ratione
ut quamvis intellectus et voluntas sint idem re
differunt ratione secundum philosophum 3 de
anima voluntas in ratione est ... idem
quod ratio non est per rationem sed ratio est eadem
potentia intellectus ergo et voluntas per vires
anime quae dividuntur in rationale
irrationale et concupiscibile sed voluntas
distinguitur ab irrationali et
concupiscibili ergo contineri sub rationali
per ... intellectus idem obiectum ve-
rum voluntas est una potentia sed intellectus et mens
et ratio est una ... intellectus est ...
petitio est idem obiectum vere et ratio vere
usque omnem obiectum intellectus bonum ergo
intellectus petitionis non est alia potentia quam
voluntas sed intellectus speculativus non est alia
potentia quam practicus secundum philosophum 3 de
anima intellectus speculativus per exten-
sionem fit practicus ergo voluntas et
intellectus simpliciter sunt una potentia pro
ad cognoscendum differentiam duorum
ad invicem oportet quod idem sit qui cog-
noscat utrumque eorum et intellectus
differentiam considerantia oportet quod sit idem
qui cognoscit et velit ergo ad
hoc quod cognoscat differentiam intellectus
duorum ut intellectus album et dulce
oportet quod eadem potentia sit quae cognoscat
utrumque ex quo probat philosophus 3
de anima sensum communem esse eadem
ratione oportet esse una potentia quae cognoscit
et velit ita intellectus et voluntas sunt
una potentia ut videtur. Sed contra est quod appe-
titivum dicitur alia ab intellec-
tivo secundum philosophum sed voluntas continetur sub appe-
titivo ergo voluntas est alia potentia ab
intellectu. Preterea cogitatio secundum philosophum
3 de anima intellectus sed voluntas non potest cogitare ut dicitur

quod intellectus et voluntas non sunt una po-
tentia. Respondeo dicendum quod voluntas et intellectus sunt
diverse potentie et ad diversa genera
potentiarum pertinentes. Ad cuius evidentiam
sciendum est quod cum distinctio potentiarum
attendatur penes actus et obiecta
non quecumque obiectorum differentia facit di-
versitatem potentiarum, sed differentia obiectorum
inquantum obiecta sunt, non autem aliqua
accidentalis differentia que dicitur accidere
obiectis, quia obiecto sensibili cum inquantum
sensibile accidit esse animatum vel in-
animatum quamvis in ipsis rebus que
sentiuntur hec differentie sunt accidentales
et ideo penes has differentias non diver-
sificantur potentie sensitive sed penes au-
dibile et visibile et tangibile
que sunt differentie sensibilis inquantum est
sensibile sive per se sensibile per medium
vel sine medio. Et quidem
differentie accidentales obiectorum inquantum
obiecta sunt sumuntur ut dividentes
per se aliquod speciale obiectum tunc ex
hoc diversificantur potentie sed non genera
potentiarum sicut sensibile nominat non
obiectum autem simpliciter sed quoddam obiectum
quod per differentias divisas per se dividitur
in visibile et audibile et tactile sunt
diverse potentie speciales ad idem genus
potentiarum pertinentes scilicet ad sensitivum. Sed quando
differentie accepte dividunt ipsum
obiectum commune acceptum et ex
tali differentia motivus sunt diversa
genera potentiarum. Dicitur autem ad esse obiectum
autem sed quod habet aliquam habitudinem ad
animam. Ubi igitur inveniuntur diverse
rationes habitudinis ad animam ibi
inveniuntur per se differentie obiecti autem
denominantes diversa genera potentiarum.
Autem res autem ad animam invenitur
duplici habitudine habere. Una
secundum quod ipsa res est in anima per modum
anime non per modum suum. Alia secundum
quod anima comparatur ad rem in suo esse
continetur et obiectum autem eadem du-
plex inquantum natum est esse in ani-
ma sed esse primum sed inquantum autem
in speciali et hec est ratio cognoscibilis inquantum est
spirituali

cognoscibile. Alio modo ad obiectum autem
sequitur ad ipsum animam inclinatur et
ordinatur secundum modum ipsius rei in se et
ipsa comparatur et hec est ratio appeti-
bilis inquantum est appetibile. Unde cog-
noscitivum animam et appetitivum
constituunt diversa genera poten-
tiarum, cum inter se sub cognoscitivo
comprehendatur visus auditus, sub appe-
titivo concupiscibile et irascibile que sunt species
generis et diversa. Ad primum ergo dicendum
quod distinctio potentiarum non sumitur
ex obiectis sive res considerantur sed
secundum rationes obiectorum
specificantes ipsas potentias
potentie. Et ideo ubi est diversa ratio obiecti
ibi invenitur diversa potentia quamvis
in eis sit eadem res que subiectum utriusque
verum sit et de bono et verum. Et
hoc est ex parte in rebus naturalibus. Nam
aer patitur ab igne inquantum est
calidus sed aer et potest aer calidus
inquantum in dignis et lucidus
patitur ab eo aer sed ipse est
dyaphonus vel et eadem potentia in
aere sed qua dicitur dyaphonus
et potentia calidus quamvis idem ipse sit
quantum ad utrumque potentiam agat.
Ad secundum dicendum quod potentie duplex potest con-
siderari vel in ordine ad obiectum
vel in ordine ad eum autem quo
radicatur. Si igitur nos considere-
mus in ordine ad obiectum sic ad alterum
genus autem pertinet quoniam intellectus et
voluntas quamvis et intellectus distingu-
untur. Si vero duas considere-
mus sicut radicatur sic cum ambas
non habeat organum corporale sic
vel intellectus vel voluntas ad eandem
partem autem reducuntur. Et quia intellectus
ultimo sunt pertinent includit ipse
utrumque et voluntas et vo-
luntas includes intel-
lectivum et dividitur in irascibile et
concupiscibile. Unde patet solutio ad tertium.
Ad quartum dicendum quod obiectum intellectus percipitur

uo e bonum sed vnum velatum ad opus
ad eius idest quod intellectus cognoscit
nos et actus unius volitionis
pertinent pertinens ad unam potentiam sic
cognoscendo dulce et album un
non est simile. Articulus xi

Undecimo queritur utrum voluntas
sit altior potentia quam intellectus Et
ergo tamen quod intellectus sit nobilior
et altior. Voluntas enim autem consistit
imago que est ad ymaginem dei secundum
autem est ad ymaginem secundum quam
intelligimus, ut Augustinus dicit in iiii
super genesim ad litteram intelligimus
esse factum hominem ad ymaginem
dei quo irrationabilibus animantibus
antecellit. Sed autem est ratio uel
mens et intellectus. vel si quo alio
uocabulo commodius appellatur
ergo excellentissima potentia anime
intellectus. Sed dicendum quod sit ymago
et intellectus et voluntas. Conformiter
ergo secundum Augustinum xiiii de trinitate attendatur
ymago non in intellectu tantum, uel voluntate
Sed quia ex quo nobilitas anime per
ymaginem attenditur oportet quod
sit excellentia anime ubi magis
reperiuntur vestigia ymaginis. Sed
si ymago sit in voluntate et intellectu
magis reperitur in intellectu quam in voluntate
unde magister in ii sententiarum distinctione xvi dicit
ymaginem esse in cognitione veritatis
similitudinem in dilectione bonitatis. ergo
adhuc sit nobilior quam voluntas
preterea de potentiis iudicamus
ex actibus. Sed ipsam potentiam esse
nobiliorem cuius actus est nobilior.
Sed intellectus est nobilius quam velle
ergo intellectus est nobilior quam voluntas.
probo mediocriter: actus specificatur
ex terminis. Sed illum actum esse nobi-
liorem cuius terminus nobilior. Sed
intellectus actus sit motum ad animam
actus autem voluntatis sit motum ab anima
ad res. ergo cum anima sit nobilior
rebus extrinsecis, intelligere est

nobilius quam velle. preterea omnibus or-
dinatis quanto aliquid magis distat
ab infimo tanto est altius
sed infimum in potentiis anime sunt
uocabantur magis appropinquat
sensui quam intellectus. Et ideo voluntas cum
sit in potentiis quanto autem est
ordo. Sicut enim sensus est appetitiua
ita voluntas est appetitus
sensitiuus et sensualitas est similiter ab
intellectu quo cum videlicet sequitur intellectus
altior potentia quam voluntas. preterea regibus
nobilior vt ostendit intellectus regit
voluntatem ergo est nobilior voluntate
preterea a quo est ad hoc autem est super
propter maius dicitur si sit diuidi
in eis. sed intellectus est a memoria
sit filius a patre. voluntas a memoria
et intellectu sit spiritus sanctus a patre et
filio. ergo intellectus habet autem
uerius nos et est maior et potentior
quam causa. preterea quanto aliquis actus est
simplicior et immaterialior tanto est
nobilior. sed actus intellectus est simpli-
cior quam voluntas et immaterialior quia
intellectus abstrahit a materia et
voluntas. ergo actus intellectus est nobilior
quam voluntas. preterea intellectus tamen comparatur
splendori in rebus mobilibus. voluntas
sine affectus calori, ut patet ex
dictis supra. Sed splendor est
nobilior calore cum sit qualitas
nobilior corporis. ergo intellectus est
nobilior voluntate. preterea quod est proprium
hominis inquantum homo secundum philosophum
ethicorum est nobilius eo quod est commune homini
et aliis animalibus. sed intellectus est proprium
homini, velle autem aliis animalibus competit
ut philosophus dicit in ii ethicorum quod voluntas
participatur pueris et bestiis. ergo intellectus
est nobilior voluntate. preterea quanto aliquid
appropinquat fini tanto est nobilius
et cum ex fine sit ... ergo
est ad finem sed intellectus ... fini

qm̄ uōs ꝑ̄ius enim hō attingit
finē p intm̄ cognoscendo ipm
qm̄ p uolū̄tē appetendo ipm
ḡ intts ē nobilior q̄ uōs ꝑ
ꝯ gg̃ ı vj mor̄ contēplatiua
uita ē maior ꝯ meritī q̄ actiua
sꝫ contēplatiua ꝑtinet ad intm
actiua uō ad uolū̄tē ḡo intts ē
nobilior qm̄ uōs ꝑ pħc dr
x ethꝫ q intts ē optim̄ eorꝫ q
ī nobis sunt ḡo nobilior uō
Sꝫ q ꝑfectionis pōe ꝑfectorē
hītꝫ. sꝫ hītꝫ quo ꝑficit uōs
f. caritas ē nobilior fide et sciā
qb ꝑficit intts ḡ intts pꝫ p ap̄
ad cor̄ xiij ḡ uōs ē no
bilior intt ut pꝫ ꝑ idq̄ ē libius si
ē nobilius eo quo ē libius sꝫ
intts n̄o ē liber sicut possit
cogi. uōs at ē libā cū cogi
n̄o possit ḡo uōs ē nobilior
intt. ꝑ ordo pōz ē s̄ ordinē
obtorꝫ sꝫ bonū q̄ ē obm̄ uō
ē nobilius q̄ uō q̄ ē obm̄ intts
ḡo ꝫ uōs nobilior intt. ꝑ
dyoñ iiij c. de di no quo
aliq̄ dimaꝫ ꝑticipat dominī
quidrtato est nobilior. Sꝫ
uōs ē intt quiorꝫ qdā ꝑtici
pat uōtē quo ꝑticipat intt
ut ō deitm̄ ḡo uōs ē intt no
bilior ꝑ qūto ad ē deo ꝓpinq̄
tato ē nobilius sꝫ uōs magꝫ
appingt deo qm̄ intts q̄ sic
dr hugo de s. uit. sup vij. ca
cete yer. ubi dilectio intrat
ubi cognitio foris ē plagā dy
diligimus qm̄ cū possim ḡ scto
ḡo uōs ē nobilior qm̄ intts. R
dm̄ q̄ ad pt alto emineciā
dicit simp. ꝫ sꝫ quid alibi at
q̄ ouda ad ce alto simplr
intts oꝫ q̄ eorꝫ op̄a attēda
ponens eorꝫ cōuaē ꝫ n̄o ponens
actiua qꝫ ꝑh attēdit. vnm
alto emineus sꝫ quid sic ho si
cōpe. leom̄ quī ad diias

cerciales inuenit leōe simp̄
nobilior inquīt ē hō vdale
alt leo uō n̄ vdale leo ꝫ est
homīe excellencior sꝫ q̄ ꝑ
ꝑ fortitudine corꝑis at ē
ē nobilius sꝫ quid vt ḡo cons
dē q̄ eorꝫ pōz ē pacorꝫ sipr.
vōs an intts q̄ hē eorꝫ ꝑ se co
dyᵗ consñdandꝫ est ꝑ sua
at ꝫ dignitas intts q̄ hē co
sistit q̄ ꝑ spēs vei intt i ipo
intt consistit cū sꝫ hē intt at
actiuꝫ q̄ ē eꝫ dignitas considat
nobilitas at uōtē ꝫ actꝫ eꝫ
consistit ꝫ ꝑ hē q̄ aīa ordinat
ad aliqm̄ vō nobilē sꝫ eꝫ q̄
vēs i hēt ꝫ sua ꝑ ꝑ sꝫ q̄ atē
simp. ꝫ abso. ē loquendo hīc
tꝫ ē nobilius ē alteꝫ vei q̄ ad
vē nobilē cōpari cōp se cōntie
vōs uōs ꝫ intts q̄ si abso cōs
dent. n̄o cōpando ad hoc ut
ad illā vē hīc ordine ue
um hīc q̄ intts ē eminētior
ē simp. uōtē. Sꝫ contingit
emineciā eꝫ cōpari ad vē
aliqm̄ nobilē ꝑ aliq̄ mo
ꝑ q̄ ē eꝫ nobilitate ꝫ se ipo
hīc quī s. illius vei nobilitas
hīt multo eminēdius q̄ sua
hēat vēs ē i se ipa. Si at
nobilitas illius vei ī est aliq̄
vei ut ca nobilitas nobilius
q̄ ē uō eꝫ ē tūc absq̄ omi
dubione nobilius dr. q̄ ꝑ se no
bilitē vei aliquius hēbit q̄ q̄
ad ipam vē nobilē qualitꝫ
tuꝫ ordinat. Et ꝑ at questi
aīa supiores fortis ꝑ ꝑ intts
inferiori mo qm̄ sunt ī ipis vēbꝫ
recipi. enim ad intt ꝑ mo
sunt. dr i ll. de cāis. Et ēo
vō cōparē q̄ ē aīa inferiores
sū vēs tales forme est no
biliores aīa q̄ ī ipis vēbꝫ
Et x eꝑ pt sui op̄a intts
adueñtē vno abso ꝫ i vli
nove. h̄ qui illius ꝫ intts est

eminentior voluntate, sicut hic dicit quod
dignitas sive aliquid perfectionis quantum
comparatur ad nobilitatem eius.
Alio modo per respectum eius ad res ma-
teriales sensibiles, et sic intellectus est simpliciter
nobilior voluntate, ut puta intelligere
lapidem quam velle lapidem, eo
quod forma lapidis nobiliori modo
est in intellectu secundum quod ab intellectu intelli-
gitur quam sit in se ipsa secundum quod a voluntate desidera-
tur. Tertio respectu ad res divinas, quia
sic anima superiores et velle est
eminentius quam intelligere, sicut
melius dicitur amare deum quam cognoscere,
quia divina bonitas perfectius est in ipso
deo prout a voluntate desideratur quam
sit participata in nobis prout ab
intellectu concipitur. Ad primum ergo dicendum
quod augustinus accipit voluntatem et intel- Ad rõe
ligentiam prout comprehendit intellectiva
que comprehendit in se et apprehensionem
intellectus et appetitum voluntatis et non
excluditur ab imaginatione.
Ad secundum dicendum quod imago apparet ima-
ginatione [illegible] prior est
similitudo [illegible] comparatione
ad deum [illegible] complet per actum
sicut imago perficitur et [illegible]
[illegible] et alia huiusmodi quia
fit filius exemplari. Ad tertium dicendum
quod [illegible] potest quantum ad res in quibus
quia anima est nobilior sed eadem
[illegible] per prius [illegible] voluntati
comparatione ad res anima nobilio-
res. Ad quartum dicendum quod non non com-
cat [illegible] sensibilibus [illegible] ad
res sensibiles quia anima inferiores
sunt quia fertur ad res intellectibiles
et divinas magis et longa a sensi-
bus quam intellectus [illegible] possit
capere de divinis quam appetat
et diligat affectus. Ad quintum dicendum
quod intellectus regit voluntatem non quasi
inclinans eam [illegible] quo tendit
sicut [illegible]
[illegible] ostende-
re [illegible] aliquid nobilius quam inclinato

voluntatem [illegible] quod voluntas est potior
intellectu. Ad sextum dicendum quod [illegible] di-
citur ab intelligentia procedit sed
ab ea [illegible] presupposita intel-
ligentia. Unde ex hoc non ostenditur ordo
dignitatis sed solummodo originis, quo
intellectus est prior naturaliter voluntate. Ad septimum
dicendum quod intellectus non abstrahit a[illegible]
[illegible] intellectus res sensibiles et materiales.
Cum enim intellectus res que sunt corporee non
abstrahit [illegible] recipit magis
simpliciter quam sint res in se ipsis.
Unde [illegible] actus voluntatis fer-
tur ad res prout in se ipsis sunt
simpliciter et nobilior. Ad octavum
dicendum quod locutio [illegible] intellectus
splendor affectus [illegible]
comparatur [illegible]
locutionibus ut magister dicit [illegible]
non extrahenda argumentatio.
Dionysius dicit in epistola ad titum quod
symbolica theologia non est ar-
gumentativa. Ad nonum dicendum quod sit
intelligere [illegible] hominis [illegible]
velle [illegible] appetitus sit [illegible]
quam hominis. Ad decimum dicendum quod [illegible]
[illegible]
affectum [illegible]
affectus quam intellectus ut dominus.
Ad [illegible] dicendum quod actio contemplationis non
non excluditur [illegible] ut gregorius dicit super
ezechielem quod vita contemplativa est
[illegible] diligere. Unde [illegible]
[illegible] contemplativam ad ac-
tivam non [illegible]. Ad [illegible]
dicendum quod philosophus loquitur de intellectu secundum quod
accipitur prout comprehendit intellectiva
que comprehendit in se et voluntatem
vel potest dici quod considerat intellectum
et alias potentias anime absolute non sic
quod comparatur ad hoc obiectum ut dictum est.
Ad [illegible] dicendum quod [illegible] ab [illegible]
quod [illegible] perfectionis vo-
luntatem in ordine ad [illegible]
[illegible] nobis [illegible]
Ad [illegible] dicendum quod libertas non [illegible]
[illegible] nobilior [illegible] quod

sequentibus p[ro]z ... q[uod] z[?] d[icendu]m q[uod] cu[m]
v[er]um sit quedda[m] bonu[m] est e[ss]e
bonu[m] intellect[us] ut p[ate]t p[er] ph[ilosoph]um i vi.
ethi[corum]. No[n] e[st] d[icendu]m q[uod] bonu[m] sit no-
bilius s[e]c[un]d[u]m q[uod] at[?] sit no-
bilius homi[n]e cu[m] bo[nu]m includat
ve[rum] e[st] nobilit[er] e[st] alicui[us] si[ve] addat
loquimur e[n]i[m] nu[n]c de vero et bo[no]
s[ecundu]m q[uod] s[un]t ob[iectu]m volu[n]tatis et intell[ectus]
Ad 3m d[icendu]m q[uod] velle no[n] i[n]ve[nitur] i
pluribus q[uam] i[n]tellig[ere] ... q[uo]ni[am] ap-
petit ... pluribus i[n]venia[tur] ...
t[ame]n e[st] q[uod] i[n] hac v[er]o no[n] indu[c]-
ta[m] auctoritas d[ivers]o[rum] seq[ui]tur e[t] co[n]tra
p[ropter] duo. p[ri]mo q[uia] d[ivers]o[rum] lo[quendo]
v[er]um includi[tur] i[n] voce altius
sicut e[ss]e i[n] vive[re] et vive[re] i[n] intel-
ligere. No[n] d[icitu]r v[er]um e[ss]e simplici[us]
altero. 2o q[uia] q[uo]ni[am] p[ri]ncipia e[st]
simplicior et nobilior t[ame]n si ac-
cipia[tur] cu[m] i[n] mo[do] quo i[n]ve[nitu]r i[n] ...
creat[ur]is sup[er]additur p[er]fectio[nibus]
q[ue] e[st] nobilior sit e[ss]e q[uod] e[st] no-
bili[us] q[uam] vive[re]. Si accipia[tur]
cu[m] i[n] mo[do] q[uo] in creata s[un]t ille
mo[dus] co[n]ced[itu]r e[ss]e nobilior q[uod]
e[ss]e p[ro]cedi[t] i[n] q[uod] e[st] vive[re] et no[n]
oz q[uod] corr[espo]ndet i[n] pluribus sit
nobili[us] alias op[ortere]t dicere d[?]
ess[e] e[ss]e nobiliore[m] intellectu[m] et
intuitiva p[ote]n[tia] q[uam] s[ens]itiva
Ad 4m d[icendu]m q[uod] v[er]o i[n] p[ro]cedit de
v[er]o et i[n] ordine ad d[ivers]a et
co[n]cedi[tur] e[ss]e nobilior. Ar[ticulus] 3

Quo ad tercio q[ue]r[itu]r utru[m] vo[luntas]
moveat intellectum et alias
a[n]i[m]e vires. Et v[idetur] q[uod] no[n]. Movens
e[ni]m e[st] n[atur]a p[ri]us moto, s[ed] vo[luntas]
e[st] posterior intellectu, n[on] e[ni]m ama[tur]
ut desidera[tur] nisi cognitum. S[ecundu]m
aug[ustinu]m 9 li. de t[ri]n[itate]. ergo vo[luntas] no[n]
movet intellectum. p[ra]eterea mov[en]s
intellectu[m] ad sui actu[m] ... se
q[uo]m[od]o intelligat q[uia] vo[luntas]
vult ip[su]m intelligere, s[ed] vo[luntas]
no[n] vult a[liqui]d nisi intellectu[m] ergo p[ro]
intellectu[m] intelligere ip[su]m ...
q[uo]m[od]o vo[luntas] i[n] velle, s[ed] aug[ustinus]

intelligit et correspondet vo[luntas]
intellectui ... ergo ...
movi[?] ergo e[st] abire i[n] infinitu[m]
h[oc] at[?] e[st] i[m]p[ossi]b[i]le ergo vo[luntas] no[n]
movet intellectu[m]. p[ra]eterea o[mn]is po[tentia]
passiva mo[vetu]r a suo ob[iect]o, s[ed]
vo[luntas] e[st] po[tentia] passiva. est e[ni]m ap-
petitus motus ... ut
d[icitu]r i[n] 3o de a[n]i[m]a. ergo mo[vetu]r a
suo ob[iect]o s[ed] ob[iectu]m eius e[st] bonu[m]
intellectu[m] ut apprehensum ut d[icitu]r i[n] 3o
de a[n]i[m]a. ergo ... ergo ... vis
apprehensiva movet vo[luntatem] et
no[n] e[st] q[uo]d una po[tentia] dicitur alia[m]
movet h[oc] no[n] ... i[m]p[ossi]b[i]le
q[uod] una sup[er] alia h[abe]t i[m]pe-
r[ium] ... ut d[icitu]r i[n] ... ethi[corum]
ergo e[st] ... movet alias po[tentias]
no[n] vo[luntas]. Contra aug[ustinus] 9 li. sup[er]
gen[esim] ad lit[teram] movens et agens
e[st] nobilius moto et facto s[ed]
intellectus ad imaginem ... s[ed] ...
nobilior q[uam] vo[luntas] ut dici[tur]
ergo ad imaginem ... movet
a[n]i[m]a ... q[uae] ... d[icitu]r ... ari[stoteles] ...
de finibus ... quo vo[luntas] movet
o[mn]es ... vires. p[ra]eterea aug[ustinus]
... sup[er] gen[esim] ad lit[teram] ...
... ab ... s[ed] ...
... alius ... vo[luntas] e[st] ...
... q[uod] a nullo cogi pot[est] ergo vo[luntas]
alias vires a[n]i[m]e movet.
P[ra]eterea ph[ilosoph]us 2o ethi[corum] ... o[mn]is
motus e[st] p[ro]p[ter] fine[m] s[ed] bonu[m] et
finis e[st] ob[iectu]m vo[luntatis] ergo vo[luntas]
movet alias vires. p[ra]eterea
aug[ustinu]s ... ... amor q[uo]d
i[n] corporibus pondus ... mo[vet]
corp[or]a ergo amor vo[luntatis] movet
... alias ... d[icendu]m
... alio mo[do] vo[luntas] ... et
alio mo[do] vo[luntas] movet intellectum
et alias vires. Ad cui[us] ...
... e[st] ... fini[bus] ... ex ...
movet ... d[icitu]r ... dupliciter
i[n] q[u]ant[um] ... duo co[n]sid[er]a[n]t[ur]
s[cilicet] agens et vo[luntas] agendi ut i[n] cale-
fac[ti]o[n]e ignis e[st] agens et vo[luntas] agendi

calor et in movendo dicitur sic movens
sicut vero movendi secundum effectus sicut
agentis motum hoc est educens
mobile de potentia in actum. Vero autem
agendi est forma agentis per quam
agit unde oportet quod insit agenti ad
hoc quod agat. Non autem in necesse
perfectionem quam habet sicut quiescit motus
secundum medium agentis per modum intentionis
natura finis est posterior intentione secundum prio-
rem in ea ideo finis preexistit
in movente per esse intentionale et
recipere ad per modum intentionis
non secundum esse reale unde motus non
per modum quo finis movendo dicitur
inquantum percontinet sicut rei finis
et causa finalis ponitur secundum movendo per
modum causae agentis et non tamen
intentionis quo quod nos comparantur ad res
sicut per se ipsius secundum intentionem comparatur
ad res sicut quae secundum per modum spiritualem
anima agit et movet quemadmodum
rebus sicut esse spirituale quod in se ipsis
subsistunt et non sicut quod est in anima
per modum intentionis calor enim in
anima non calefacit secundum ignem et
comparatio non ad res est sicut comparatio
petit eius motus non autem comparatio
intellectus est per actus quod non est quaedam
inclinatio in ad non autem actus
intellectus inclinatio autem et dispositio
movetur sicut per effectus movet
unde patet quod nos habent movendo per modum
causae agentis et non intellectus potentia
tibus autem aliis superioribus ex hoc quod
universales sunt competit quod reflec-
tantur super se ipsas unde tamen nos quod
intellectus reflectitur utraque super
se et unum super alterum secundum convenit
autem et super omnes et universaliter in-
tellectus enim intelligit se et nos et
convenit omnibus aliis universaliter
et similiter nos volumus nos velle et
intelligere intellectum et multa aliis
actibus. Unum autem aliquem potest super
aliam ferri comparatur ad ea sicut
ipse per se intellectum intellectus non velle

actus in se ipso vero in volendi sicut in
actu non cum feruntur super potentias au-
ferri in eas intentiones quasdam quae
conveniunt motus et operationes inclinant
unde magis per ipsam dispositionem et na-
turalibus exterioribus movet nos
per modum causae agentis sicut et ipsas
animae naturales. Ad primum ergo dicendum
quod cum in reflexione sit quaedam similitudo
motus circularis et quaedam ultimo
motus quod primo erat principium sic
deinde in reflexione et in id quod primo
erat prius secundo fiat postquam ideo
convenit motus sit prior non est simpliciter
tamen per reflexionem efficitur non prius
tamen prior et non subinde movendo patet.
Ad secundum dicendum quod non est procedere in infinitum
stat enim in appetitu naturali quo inclinatur
intellectus in suum actum. Ad tertium dicendum quod ideo
in ordine quod intellectus movet per modum
finis sicut enim movet se hoc bonum ap-
prehensum ad voluntatem. Ad quartum dicendum quod
imperium est non voluntatis sed rationis et ad
differentiam voluntatis quando sequitur imperium
inclinatio quaedam imperat
rationis unde sicut per inclinationem dis-
tribuit et ordinat ut exequatur quaedam
per hunc ut per illum. Ad quintum dicendum quod
convenit quae possunt pertinet alteri
sicut quoniam perfectus sit per se comparatur
ad colorem quae sentit per se
visus qui sentit ipsum per actus
et sic intellectus comparatur ad ipsum
quem non et ideo verbum per se comparatur
ad bonum quod est in rebus quam intellectus
verum quamvis intellectus simpliciter sit
nobilior voluntate ad unum respectum
aliquem per voluntatem sic movendo
quod competit non ex ratione propria
absoluta nos nobilior inveniatur.

Tertiodecimo quaeritur utrum in-
tentio sit actus voluntatis et videtur
quod non quia super illud Luc. xi. Lucerna
tua est oculus tuus glossa in intentio

Sz oculq i aia eo ut intet q̄ ĝ ĩtte
ptinet ad vom ut intellectu̅ nō
aduat. Sz dic q̄ icat nō i
ordine ad vom tptato ocla
copa. Sz q̄ actq supioris po
vis poenō dependet ab actu
posterioris s̄ uos e poz intētu
q̄ tdo q̄ nos mouet intētu
ut dicit cq o actq nō nō
dependet a vo ē sig intētio
cet actq nō nō ad vom ptinet.
Sz dic q̄ s h actq nō
dependet a vo e inq̄tu̅ ad
volendu̅ pcogit q̄ volitu̅
z intētio q̄uis sit actq nō
tali q̄ vois. Sz q̄uq actq vo-
lut ē qui cognitionē nō pcog
g atq o s h nq actq debet
attribui simpl' nō ītelle
ut amare s̄ uo z vo i simul
q̄ ē sing g ez ppri s̄ ē intētio
sit actq nō s̄ pprie intētio
nom̄ imptat velom i fine
s̄ re s̄ re ad i fine ptinet ad
vom g o intētio ē vois. Sz
dic q̄ intētio nō solu̅ ē
velo i fine s̄ actq nō q̄ qui
refert i fine z utruqz p nō
intētio vois s̄. Sz q̄ actq i volom
i fine distribuit ut male
fortis s̄ magis denomiat a da
fortiq̄ui aiālis g o intētio
magis denomiat ab eo q̄ ē
vois q̄ a b eo q̄ ē nō z e ma-
gis dz poni actq vois q̄ nō
p̄ sic pmq motor dicit z ō
imitavo dicit nō s̄ intē
i reb nālib magis ppe att-
buit pmo motori q̄ ipis
reb nālib cu̅ reb nālib
dicat ad intēdendū q̄ ducte
a pmo motore g ō i potētijs
aie magis dz attribui intētio
vois q̄ nō. p intētio pcedo
nō ē nisi q̄ s̄ cetl s̄ nos nō ē

q̄s sit actq intētio nō ē volūtas
p cozp quiescit sed unū nō pt
ē actq uniq s̄ nos tra(n)s pbo
s̄ unu̅ eē ad diusa q̄ nā
poze āl ptineant. voles ei
et appetitq s̄ vo i intellectu̅ nō
g o vt z nos nō pt hre unu̅
actu̅ z ita s̄ intētio ē actq
vois aliq̄ ē eid actq nō
p nos s̄ phm z° eth ē finis
tm s̄ finis ē unq tm uno
ordine g o nō s̄ ē actu̅ co-
pat tm ad unu̅ s̄ ubi ē unu̅
tm ubi nō ē ordo ūq intētio
ordinē impte tm q̄ nō sit
nō p intētio nō dicit ce in
q̄tu̅ ductio nō i ulti fine.
Sz dic q̄ nō ē vois g o intētio
ad vom ptinet p sic i pussi
pcu̅ nōr ē vois coceptq
nasci i inordinato nō
q̄ cupiscit. Ita q̄ nō t re fortē
aut fides ē vois spes nasci
t ad ab cōcupiscibili s̄ fides
s̄ an q̄ ē q̄ intētio dicit
g o intētio ē vois p s̄ phm
iij° eth vois ē possibiliu̅ et
impossibiliu̅ intētio nō ē
solu̅ possibiliu̅ g o nō ē nō
p q̄ nō ē i aia nō ē i nō
s̄ intētio nō ē i aia q̄ n ē po
sit om̄ ce t nāli t ica nidtu
nō ca s̄ ptet n ē hit q̄ sic ē
ce t i dormiete n ē passio
sic om̄ ē t ptib s̄ ptine ut
p z p phm i vij phīcoz h at
tas solu̅ i dia ut dr iijo
eth g o intētio nō ē volūtas
p ordina vois ē ta ad sa(n)c-
ta pte ptineat ut dr i po
meth s̄ intētio ordia q̄ ē
i fine g o ē vois p intētio ē
distat a fine i h p' ipo i dista-
cia imptat s̄ magis distat

a fine voluntatis quantum non obiecti quo solum
denominat finem propter quod dicitur habet
finem sicut propter quod obiectum intenditur
est magis voluntas quam quaecumque potentia
omnibus actus quidem alie ab
solute alie per comparationem ad superiores
vires, alii in comparatione ad infe-
riores. sed intendere non est actus
voluntatis absolute quia sic idem esset quod
velle vel amare. sed est actus
eius in ordine ad superiorem id est voluntatem
sicut enim actus eius est eligere
non in ordine ad inferiores vires
sicut sit actus eius imperare. ergo in-
tendere est actus voluntatis. Contra
intentio est solum de fine sed finis
et bonum est obiectum voluntatis in communi
ad voluntatem pertinet prosequi intendere
quoddam prosequi sed prosecutio vel
fuga ad voluntatem pertinet non ad virtutem
Contra solum dicitur ad consequendum
vel fugiendum sed intentio est voluntatis
Respondeo dicendum quod intentio consistit
secundum intentionem voluntatis et ponens
capitis attendens vitium
vel dubitationem intentio est voluntatis
per ambo dicta affectus opinio non
non importat sed actus iudicatum
bonum finalis comitante ergo
intentio affectum nuncupatur continet
et non est nominis et non vocatur
Ad secundum dicendum quod intentio est actus voluntatis
quia quidem inanimate appetitus
obiectum enim ponitur activum
obiectum quo movet ut per modum ordinis
in obiectum per actum. et enim posse
visione et visoribus ceteris
et colore quo obiectum hoc actus
qui intentio sit bonum et finis
quod est obiectum voluntatis cum intentio
actus voluntatis est nomine actus
voluntatis absolute sed ordine ad voluntatem
Ad tertium dicendum sicut ergo quando
sunt duo agentia ordinata superius agens
potest dupliciter movere agentia tamen
sicut competit nec superius et illud
quod competit non superiori agenti

impressio enim superioris agentis
manet et infertur sicut ex hoc in figura
agentibus non solum agit actione
propria sed actione superioris agentis
sicut spera solis movetur proprio motu
qui spatio unius anni completur
et motu primi mobilis est motus
diurnus. Similiter aqua movetur motu
proprio deorsum id est centrum et hoc
quendam motum ex impressione
lunae quo movetur ut fluxum
et refluxum maris. Cor et magis
habet quasdam operationes proprias
quae consequuntur ipsum et calorem
ut tendere deorsum calefacere
vel infrigidare et habet alias
operationes ex impressione caelestium
corporum ut magnes attrahit
ferrum. quantum ad actionem inferioris
agentis fiat praesuppositio actione
superioris tamen illa actio quae competit
ei secundum naturam attribuitur ei absolute
sicut aquae movendo deorsum illud quod
competit ex impressione superioris
agentis non attribuitur ei absolute
sed in ordine ad aliud sicut fluere et
refluere dicitur esse proprius motus maris
non quod conveniat aquae secundum suam naturam
absolute sed in quantum est quaedam
operatio adiuncta ordinate
et absolute considerando voluntatis operationem
ex quo est per reflexionem efficit
absolute superiorum moveri
voluntatis non potest habere duplicem
actum unum qui competit ei secundum
suam naturam tendit ipsum obiectum
absolute et hic actus attribuitur
voluntati simpliciter ut velle et amare
cum et adhuc actum praesuppositum
dicto volentis alium actum habet quod
competit ei secundum quod impressio voluntatis
sit ordinabilis et conveniens
actum voluntatis appetit aliquid sollicite
vel ordinatum et actus eius non
non absolute sed in ordine ad voluntatem
talis modo intendere est actus voluntatis

tum intendere a[liquid] consequendum quod
ex eo quod quis vult in aliud tendere
sicut in finem et ita intendere dicitur
dicit a velle quod velle tendit in
finem absolute sed intendere dicit or-
dinem finis sicut finis et in quan-
tum ordinatur ea que sunt ad finem. Item
cum nos sumus moti in finem obiectum
sibi suppositum a voce dividit de-
modo sicut dividitur de corpore. Primo
vero ponit quod ad ut absolute de
nobis modo non absolute et hic velle.
Cum autem ponit quod ad sub voce
bonum ad quod alia ordinantur ut ad
finem tunc tendit ut cum quodam
ordine quem ponit in actu volun-
tatis supra autem sed exigentia
voluntatis ita intendere actus
in ordine ad voluntatem. Item quarto dicendum
quod intentio assimilatur oculo quoniam
ad id quod deprehendere voluntas intentio
movet. Item ad tertium dicendum quod voluntas quidam
movet non tantum nos quibusdam
voluntatibus ut ex dictis patet utraque
dividitur respectu alia potest
utrumque pertinet attribuitur actus in ordine
ad alteram. Item ad quartum dicendum quod quamvis
quilibet actus voluntatis praesupponat cog-
nitionem voluntas non tamen semper in actu
voluntatis apparet id quod est proprium voluntatis
ut ex dictis patet. Item ad quintum
ad sextum dicendum quod velle ad finem re-
tinet voluntatis eo quod cum ei refertur
finis sed vel passiva pertinet ad eam
tunc dicitur inter relatum finem
per voluntatem pertinet ad eum. Intentio
vel in fine pertinet ad intellectum
et philosophus solo ad tertium. Item ad septimum
dicendum quod primo motori dicitur soli
intellectui cognitio sed non sunt proprie pertinet
cum intentio attribuitur sed ad voluntatem
non pertinet ad cognitionem primo
sed ad vii dicendum quod intendere
tamen cognoscibilis cum tamen naturaliter
intendat finem quamvis intentio
praesupponat aliquam cognitionem

Ergo autem loquitur de intentione ali-
qua eius cognoscitur sicut velle non
tamen ergo intendere sicut velle sunt
actus eiusdem potentie cognoscibilis
sed eiusdem suppositi non tamen sequitur
cognoscitur intendere per aliquod
sed supponit praeponit. Item ad viii dicendum
quod non sit unum ordine
sit unum sed dicitur ut
perficit unum actum voluntatis
unusquisque tamen sed aliquid me-
lius. Item ad ix dicendum quod quamvis non sit
principium de fine ex eo quod ea que
sunt ad finem non desiderant nisi pro-
pter finem tamen non sunt quae sunt
ad finem sed perfectum dicitur tertio
ethicorum quod non est finis electionis eorum que
sunt ad finem non ab hoc dicitur
non sit finis sed aliquid principi-
paliter ex hoc quod electio nunquam est
finis ordinatur quod non sit intentio
sed velle. Item ad x dicendum quod duo
in fine activa pertinet ad voluntatem
sed passiva pertinet ad non tamen pertinet
et pertinet ad intellectum. Item ad xi
dicendum quod fides dirigit intellectum
sit voluntatis non tamen fides est
voluntatis intentio non. Item ad xii
dicendum quod nos non possumus impossibilia
sed aliquid hic sufficit intentio philosophi
ad omnem doctrinam non tamen et
electionem quae est possibilium sed
eligendo non sit ratio quod velle
et simpliciter intendere ratio dicitur quod
velle sed ex hoc non concluditur quin
sit actus voluntatis. Item ad xiii dicendum quod
intentio est quidam actus animae
dicitur autem terminus dimensionis
philosophus actus animae non quantum
sed actus non sit animae vitalia
sed magis ut ab anima vel potest dici
quod actus corporis comprehenditur sub hi-
cibus et principiatur quantum ipsa
perfecit. Item ad xiiii dicendum quod ordinare
est rationis sed ordinari pertinet cum voluntate

et intencio ordinat[ur] in operat[ionem]. Et
ad xv. dicendum quod licet illa precedat sit
ad requiritur ad intencionem non
sola distancia requiritur, sed media-
tum aliqua distancia, quamvis inclinacio
voluntatis competit et non volun-
tati sensitive. Ad xvi dicendum quod
intencio est actus voluntatis in ordine
ad unum ordinantem ea que sunt in
fine principaliter, electio est actus voluntatis
in ordine ad unum comparantem ea
que sunt ad finem ad invicem, propter quod
intencio et electio differunt. 12
Quarto dubitatur utrum eadem
motu possit finem intendere
dat ea que sunt ad finem, tamen quo-
cumque modo cum eodem actu est
sibi bonum et malum. Et contingit
eciam voluntate malam cum intencione bona
sicut aliquis multum furatur ut det
elemosinam, ergo non eidem actus intencio
et electio. Patet per philosophum in 3 ethicorum quod
quibusdam ad medium ad eo-
rum different species, sed quod est ad finem
et finis se habent quodammodo ut maius
et minus, ergo intencio finis et elec-
cio eorum que sunt ad finem differunt specie,
ita non est unus actus. Patet per philosophum in
vi et vii ethicorum, finis est principium, sed
sic principium demonstrationis se habet
similiter eidem actui intellectus speculativi
quo intellectus principia et quo considerantur
conclusiones, quia patet ex hoc quod ex diversis
habitibus elicitur, scilicet intellectu principiorum et
sciencia conclusionum, ergo in operativis
non est eidem actus voluntatis quo intendimus
finem et volumus ea
que sunt ad finem. Praeterea actus distinguuntur
per obiecta, sed finis et id quod est ad finem
non sunt diversa, ergo non idem actus est
intencio et electio eorum que sunt ad finem.
Contra duo actus non possunt esse simul
unius potencie, sed voluntas simul vult
id quod est ad finem intendendo ad finem,
ergo intencio finis et voluntas eorum que sunt
ad finem non sunt diversi actus. Respondetur

sub ratione visibilis talis dicta, sic
eciam appetibilitatis habet ea que sunt
ad finem, sed eodem actu visus videt
colorem et lucem, ergo eodem actu
voluntas vult ea que sunt ad finem
et intendit finem. Ad hoc dicendum quod circa
hanc questionem duplex est opinio. Quarta
dicit, ut ipse refert in 3 scripti, quedam
enim dixerunt quod aliquis actus sit
voluntatis quo est ad finem et intencio
finis, quidam eciam dixerunt quod
quod sit unus actus, sed quod eorum differencia
sit tantum per racionem. Respondetur
utrumque autem opinio, secundum aliquam est ad
veritatem, ad cuius evidenciam sciendum est quod unius
tales actus ex unitate obiecti specificantur
sit, si sint aliqua duo quorum aliquod
movet, sunt unum actum qui fer-
tur in ea, sicut sunt unum et unus actus
non qui fertur in ea, sicut duo et
duo sunt partes linee sicut quedam duo
et quodammodo unum, puta sicut unum in
toto, nisi actus visionis, si fertur
in duabus partibus linee, sicut sunt duo
in ordine sic idem quod est primum
verum due visiones, ut potuit
similiter videri, si autem fertur in totam
lineam comprehendentem utrumque,
primum erit una visio et si est tota
linea una dividitur; similiter aliqua
sunt ad invicem ordinata sunt
quodammodo plura, in quantum sunt res quedam
per se considerate. Secundum vero unum in
ordine quo ad invicem ordinantur,
et ideo actus anime qui fertur in ea
sicut sunt ad invicem ordinata est
unus solus, quando autem que fertur in ea
sicut sunt in se considerata est multiplex,
sicut patet in consideracione statue
ydolorum quasi ab considerantibus
ut est quedam res est alia consideracio
eius et consideracio ydolorum eius
statua est ymago. Et idem quod est
consideracio statue ut est ydolum
eadem est cum consideratione statue
ydolorum [illegible] et quemadmodum quod est

fert i fine z id qd e ad fine
si ferat i ea sicut utrumqz e qdam
res pse consideranda diuersi motus
uol. Et tamen opio qd d' qm tenendo
finibus z uobis eq qd e ad finem est
diuersi actus. Dicit uobis scit iz
vnum corp s qd est ordine ad a
sit e vnus actus uol i utrumqz
z tamen opio q poit vnum at
tm e in tendendo finis z uol
eq qd e ad fine. Sz si vtem
spiriti volunt eodem mem
h opio vior e qm ad motu
cum uol i fine absolute no
d' intento sz simpl' uelle. Sz
intento d' inclinato uol i
fine sicut ad fine terminam ea
q sunt i fine. qui cum mult sa
nitate d' de ea simpl' uelle. sz
tunc solum ea intede d' de qm
ad pr sanitate mult. Et ido
cred eq intento dno sit alig
actus nuo qm nos. Ad pm go
d' eq qm uis vnus actus uol p
sit ee bo z malus tm aliqs
actus mali pt ee aliq causa
bona sit actus uicors est si qb
concedat plus qm d' z sz concedat
qm d'. Et ita nobis quaqb mult
fint aut ut pascat paupem
e actus malus simpl' hnts tm
aliqm circunst bonam app'
qb cum pos vna de circunst actis
ad 2m d' q iubi phi e mult
ludi qm p mens tunc sit ad ter
mini tm e vnus vno motus et
ita e qm nos mota ad qd e ad
fine et tm ordine ad fine e
vnus motus. Ad 3m d' q qm
gcl e z puc i gsideraui uter gz
pcesset diuse gsideraciones sz qm
tosidar puci i ordine ad
gclom e eade gsidero necessz
sic fit i sylogizando. Ad 4m
d' q finis z id qd e ad fine
sit vnum obiectum cosidrare.

vnum z ordine ad aliud. ar. 14

Quarto decimo queritur. Vtrum
electio sit actus intellectus
vel voluntatis. Et videtur quod
non sit actus intellectus sz voluntatis. Sz pind
ennus e uol sz voluntatis sz p
sitas electis q dam ignorantia
e vnum z omnibus malus d' e ig
norans ignorans electionis
ut pz in 3o ethicorum. go z electio voluntatis
e vel sit ad voluntatem ptinet tamqz
sicut argumentum a cotra z q ad
sz electio e qdam qclo gsilij
ut pz i iiio z vijo eth. Cum go
cosiliari sit voluntatis z electio voluntatis
est. pso phus i viijo eth. pudi
palitas in intellectu mo al z electio
cosistit. Sz sic ipe d' i 6o eth.
id q e prudenti i intentibus
moralibus e puici q forls
coplet voluntatem uirtutem. go electio
ptinet ad prudentiam sz pru
dentia e i voluntate. go z electio. p electio
discretio qdam importat.
sz discerne voluntatis e. go z elige
Sz qt elige e de duobus ppoit
vnum alteri poptare ut pz p
dam. sz optare e actus uol
z uol voluntatis go z elige. Sz p phi
d' i iijo eth q electio e desi
derium p cosiliatium. Sz desiderium
uol z uol voluntatis go z electio.
Resp. d' q electio sit i se ad uol
z ad voluntatem. Vtrum aut sit actus
ppe voluntatis ut volunt phi vel
relinquendum sub dubio i 6o eth.
ubi d' q electio vel appetitus
intellectiuus. i. appetitus i ordine
ad intellectum vel intellectus appetitiuus. i.
intellectus i ordine ad appetitum
i. sz at vigilis e q sit actus uol
i ordine ad voluntatem. Cz cum sit
duce actus uol pz ex duobus
pmo ex voce obiecti ppri electionis
e id qd e ad fine et ptinet ad
voluntatem boni q est obiectum uol. Na
bonum d' z finis ut hoc sunt

delectabile et quod est ad finem ut utile.
2o ex dictis patet quod actus electionis cum
sit ultima acceptio qua [illegible] ad acceptum
ad prosequendum quod quidem non est
voluntatis sed intellectus. Unde quantumcumque vo-
luntas [illegible] nisi sit [illegible]
praeceptum ad operandum quousque
voluntas inclinetur in unum magis quam
in aliud. Non enim voluntas determinatur [illegible]
[illegible] electio actus voluntatis non
absolute sed in ordine ad voluntatem quae
in electione appetit id quod est proprium voluntatis
secundum se [illegible] alterius potentiae
quod quidem in actu [illegible]
impressione voluntatis in quantum [illegible]
voluntas proponitur ad non ut utile
simpliciter sed ut utile ad finem.
Ergo propter quod voluntas actus est velle
eligere et intendere sed velle per-
tinet ad voluntatem ut ad bonum absolute
sive sit propter se eligendum ut finis
sive propter aliud ut quod est ad finem [illegible]
quod est velle dicitur sed eligere e-
[illegible] quod voluntas proponitur ei bonum
ut utile ad finem, intendere vero
[illegible] quod voluntas proponitur ei bonum ut finem
[illegible] quod est ad finem. Ad
primum ergo dicendum quod [illegible] electionem
attribuunt quantum ad id quod habet
de voluntate. Ad 2m dicendum quod [illegible]
[illegible] est duplex electio una quae in
voluntate [illegible] iudicium de consi-
liatis. Alia [illegible] quae in intellectu et haec e-
lectio [illegible] a similitudine
quae fit in speculativis ultimo stat
in conclusione, ita in operativis ultimo
stat in opere. Ad 3m dicendum quod electio
[illegible] principaliter virtutem moralem
et ex parte [illegible] quod habet de voluntate et ex
parte [illegible] quod habet de intellectu [illegible]
[illegible] requirit ad veram virtutem
moralem [illegible] electio principaliter [illegible]
[illegible] actum [illegible]
electio sit actus prudentiae totaliter
sed participat ad prudentiam sicut voluntas

Ad 4m dicendum quod discretio invenitur in
electione sed [illegible] pertinet ad rationem
[illegible] eligendo
ut dictum est. Questio XXIII

Questio est de voluntate di-
vina. Et primo quaeritur utrum deo con-
petat liberum arbitrium. Et videtur quod
non, quia [illegible] competit
electio [illegible] agere sed deo [illegible] agere
[illegible] ut enim dicit Damascenus
2o libro capitulo de deo [illegible]
[illegible] perelige-
[illegible] illuminat omnia ita
divina bonitas, ergo deo non competit
liberum arbitrium. Praeterea [illegible]
non potest esse sub [illegible]
sed voluntas [illegible] ha-
beat ad utrumlibet, ergo non potest [illegible]
[illegible]
[illegible] ergo non
agit per liberum arbitrium [illegible]
quod non habet aliquid [illegible] non competit
ad [illegible]
sed deo [illegible]
habet aliquid [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] sed voluntas est finis [illegible]
ethicorum [illegible] quod voluntas deo non competat.
Praeterea philosophus 3o ethicorum voluntarium
[illegible] laudem [illegible] vituperium [illegible] invo-
luntarium [illegible]
ergo cum non competit [illegible] voluntarium
[illegible] non competit [illegible] laudabile
sed deo non competit [illegible] laudat
quod laudabilia [illegible] 1o ethicorum non est op-
timorum sed eorum quae ordinantur in op-
timum [illegible] optimorum. Ergo deo
non competit liberum arbitrium. Oppo-
[illegible] sed voluntas
oppositum duplex involuntarium ut dicitur
3o ethicorum: involuntarium per vio-
lentiam et involuntarium per ignorantiam,
sed deo non competit involuntarium
per violentiam [illegible] in deum
non cadit nec involuntarium per
ignorantiam quia ipse omnia novit

q̄ n̄ uolūtariū deo cōpetit p̄
ut dr̄ li. de regul fidei. Dupl̄
ē nob̄ f affcōnib̄ vel intior̄
actuū et affcōib̄ vel extior̄
vaas at affcōib̄ ut ibi dr̄ ē
facies ad initū. vas at effec
tōnis efficies initū. Deo at
nō cōpetit vel rigōn nō te
aliqd hr̄ p̄ deq cē mouens
nō motū q̄ fb̄ac immobil
manens dat cūcta moui
Ozʒ nob cē mouēs motū ut
dr̄ iij° de aīa vn̄ et xi rē
methīs pbat phs q̄ mouet sic
desideratū et intelligibl̄ hic q̄ ē
mouēs nō motū. g° deo nō
cōpetit nō hr̄ p̄ nob appe
titq quidā ē sub appetitia l̄i
ptēae cōtinet. ʒ appetitq ē
impfcōis ē cuius hitis aug.
g° cuiq impfcōis dn̄ cadat
vr̄ q̄ oīno cōpetat nō hr̄
p̄itq q̄ sc hēt ad oppōīū deo
cōpetēd cū talia sint ḡnalia
et corruptibilia a quig loquimur
Ozʒ nob sc hēt ad oppōitum
voales potes ḡtinear que ad
oppōt sc hēt s phm g° nob do
nō cōpetit p̄ aug dt xiiij de
ci. di q̄ deq nō alit affici ad
res cū fēt et alit cū nō fēt ʒ nō
nō fēt deq nō vult res ēē
ccnt cū sic ab ētē uellet g° et
cū fēt deg ea b̄ndixit ēē p̄
deo nō cōpetit pficiʒ pfica
volūtat ē pfici bono sicut intell̄
g° nob deo nō cōpetit. Ozʒ gē
qr̄ p̄s dr̄ oīa q̄cūq voluit
dn̄s fecit. xx q° ui q̄ nō hēat
et cū nō ē sua res creatē sed
p̄ bitudo maxime inueni i deo
ʒ btitudo nō requirit q̄ res
ē s aug q quibz quasi vult et nihil
mali vult. g° nob competit deo
p̄ubiq q̄ inueniūt pfcōes
ḡdōnes nō tali ubi ē pfc̄ nob

Ozʒ deo pfectissime inueniūt
ḡdōnes uolūtatis. Ē ēnī cō
ditā nob a sbo q̄ sua ē
ē sua nob. Ē ēt codistā
nob ab actu q̄ ē sua actio
ē sua ēē. Ē et eo indistā
nob a fine sine ab obo q̄
sua nob ē sua bōitas. g° et
deo pfectissima inuenit nob p̄
nob radix libertatis. ʒ libl̄
tas pcipue cōpetit deo. li
ber cuius est qui cā sui ē s phm
i pricipio methī. maxime de deo
u'ificat. g° et deo inuenit nob
Qn̄ qr̄ deo pfectissime inuenit
nob ad q̄ dicendū scienḋ
q̄ q̄tinatur nob radicat i
sba sp̄uali sup diuersa hitu
dines q̄ ad res. Est ēi simi
litudo sp̄ual sbē ad res s
q̄ res quodā est ap̄d ipam
sp̄uale sbam nō ideo hr̄ ēē sp̄u
ut at q̄ qui pacebat dicebs.
q̄ ēa terra ḡnoscimq aq
ua aq̄ in et cetera. ʒ s p̄sā voi.
nō enī lapis est i aīa ʒ spes
lapidis sine ido ēq s phm i
iij° de aīa. et q̄ vi ō vni ab sp̄ta
sine cōuertēd nō pt inueni
inf̄ sbā aīalis q̄ ḡnico
nō rebus ōibz actoribus
ʒ solū i aīalibz et s gradū
i aīal l̄ ē et g q̄ ḡnicobs
ui q̄ fē maxime i aīalia sit
maxime ḡnoscitiua. i quo q̄
ipa corpe ccipi ut aīal est hēt
ad eam medium ḡnoscendi
sic deq p sua eē q̄ cipit
et oīa alia ḡnoscit. vos
at q̄ quis appetit fundat sp̄
hitudinē qua sbā sp̄ual
refert ad res ut hūs ordinē
aliquē ad eas. i corporibus r̄onib
et q̄ rōnibz viti a mal cāsim
mal et ad rē alia ordine hr̄
Inde ē q̄ cuiuslibz reī ḡpetit hr̄ē

appetitum ut naturale ut animale ut
rationale ut intellectuale. Secun-
dum sic diversimode invenitur. Cum
enim res habeat ad res alias or-
dinari per ad quod se habet sic di-
versimode ad se habet sic diver-
simode ad alia ordinatur. Res
enim naturales quoniam cognitione carent
quoniam obligatur et coartatur
sunt liberam ordinationem ad
res alias sed quasi tantum naturi-
naliter dispositionibus. Unde huius ordi-
nationis ipse res naturales non sunt
principes eo quod ipse se ordinent
sed ad quod ordinantur sed aliunde or-
dinantur. Unde naturale dispositionem ac-
cipiunt et ideo competit eis huius-
modi appetitus naturalis. In brutis vero
animalibus et quoniam non sit liberis eadem
absolute non coartatur ligatur ad
unum tamen sed gradu suo cum ulte-
rius ex se ipso ordinantur ad res
ordinatione libera eo quod ipse se
quidem se ordinat et ad quod
ordinantur et ideo competit eis vo-
luntate et potentia ad agendum appetitum
petere. Sicut enim artificiata quecumque
ut (?) artifex et forma ma-
nus determinatur ut non inclinatur
nisi in se modum suum determinatum
que habet per unum vel manet
artificium liberum faciendi vel non fa-
ciendi et faciendi sic vel aliter. Sed quia
forma domus in mente artificis
est domus absoluta non se
habens quantum est de se magis ad
esse quam ad non esse nec ad sic
quam aliter esse. Et ideo eventi
dispositionem domus per mentem arti-
ficis liberam inclinationem. Unde domus
faciendi vel non faciendi et quia
ipsa est spiritualis substantia et recipi-
ant formam in mente non ta-
men in materiali et absolute forma corporalibus
que recipiuntur in organo corpo-

ratione inclinatio in eis non est omnino
libera quoniam sit in eis aliquo liber-
tatis ut similitudo inclinatio-
nem per appetitum ad ea que recipis
in quantum ex apprehensione ad ap-
petitum secundum inclinationem quod appe-
tunt et non inclinationem non sic dicat
dispositionem corporalem materiali
verum ipsi ad recepti in materia
ut ... inclinationem
quam ... libera inclinatio vero
non competit ... in animalibus
non attribuitur nobis appetitus natu-
ralis ... non attribuitur non
nobis sed appetitus aliquis solum de se
intellectualis attribuitur nobis et
quanto ... competit
... ergo sit in fine
in animalibus ... competit et
... ergo
... ex ... et
conclusive ... electionem a de-
... influentia in
res ... bonitate
sua res ut quasdam eligat
... bonitatis principes fa-
ciat quasdam ... a principe sue
bonitatis omnis excludat ... dat ac di-
versimode dat affluentiam omnibus
quantum ad hoc eligendo dicatur quod
quidam plus aliquod aliis dat ...
ordine sue sapientie ...
quod non dei non ... eo
quod multis ... multi-
tudo ex ipsa ... nobili-
tate in creatura eadem patet et principium
tunc res creata sit ...
... ad ... quod non est
talis ... et
alios ... quibus
... omnia alia ... quod
se ad finem quem ... fine nobis
... ad volunta-

qe ssario sicut ad tam sz tm
ad uolitum pncipale qe est finis
Et iam c ats q uoss z uolitum alij
distinguunt sub rone tuc uolitu
to opat ad uolte sic sicut sialis uali
ta final sz at uoss z uolitu
distinguuntur tm voce tuc uoli
tum o cit ca finalibus uls
mom signdi vnde ergo dma opa
sic ad fine ad bonitate sua q
hre c idm q sua uoss distinguit
at solu s mom sigdi vnum re
linquit q uoss et dme n sit ca
uolit sz om s mom sigdi
u a singtus i deo sit ad p
mom tac Etc cum ditas sz
i deo utibus sic ad dlyp mom
tac forl lrebus cat ats qs
mult uo sc hnt ad dmd uo te
ut fines sz ut ordiata ad fiez
pt hz cum deg rat ats mult c
ttct cis sua boitas manifeste
z ut sua boitas q pccm mlti
plicad uo pt salte stitudie
ptcipacoi plcs diffudat Ad
tm dd q laus uo debet uo
h quez actu sum si laus sic
te accipia ut phs accipit
sz h q uoss opa ad ca q est ad
fine tost at cum q actquo
inc uo som i opibus uituts q
sit laudabilia sz actu feli
citatis q e bonorabilium q stat ei
q felicitas delectatoi ht
z tm z laus deo attribuit
tu ad laudacoem diui inclt lo
sophi omitentem Sz laus quq
accipi qm phs accipiat vel
pt dici q laus e ppe accepta
deo tocpetit mom sua uo
ordinatum sicut pnus sit i finem
Ad 4m dd q i deo et uoss af
fectoibus z uoss effectoibus
mult cum se ue elle z vult se agere
q agit sz no oz q ubicuq e
alta istaz uolunt uncia
ntiu sz solutu aipsca te dete

ipsi tecoum Ad 6m dd q qui uoli
tu ca ad uoi uolitum monet
uolunt te uealid sz qui uolitu
ci uo lt tuc uo monet uls
mo signifitad sz quitu ad
hnc mom loquendi sic conet
viij phs indicat dicebat plrs
qui dicebat q pnm mones
monet scpms qm fuit
z mult scpms tu q mult
tatas sc ad catuus monea
q tatas no mult uo vocsuc
boni ut dmc Ad 7m dd
q p eandem mdd mo ad
q p t ad qui uod obtiuet
tm uo qui sit queta obti
nuit vnde ergo hoc c t ed d i
boni tu uod hz diligi p m
z delectari eo p q quis hz et
utrq hor ptinet ad pom
appetitus quuis uotit mags
abi actu quo tendit i id
q uo ht vt actq dd q appe
simpscti sz uoss nulli se
ht ad utrq vnde uoss sh
vom co petit dd uo at appe
Ad 8m dd q dd uo gpetit
ad opponita sc hre q ly ad
ca q est i eccy eq sz ad oppo
scht quitu ad effibi tatis
quas pt facere z no facere
Ad 9m dd q deg z tm uo opa
res mult vrs ec sz tu uo ut
q tuc sint vnde obs pcedit
ex suppone falsa Ad 10m dd
q deg uo pt aliq pfici s vc
tu p mom sudi aliq aliq p
fici sz sicut cum dico deg
ut ad sic cum uolitum pfco
uolite ita intelligible pfecto
intellectus q in deo aliud e intellectus
pnt z uolitum ptus uoss

Secundo quia utrum uoss dia
posset distingui p adiutis
quibus tui tr quo ordo ei distic
psupponit sz dma uolite uo c
aliq distinctio tm vno simplici actu

uolutatis uelit omnia que uult
g ot i diuina uolte no e antecedens
que ordine imputat Ez dic
q i diuina volte tam no sit distic
ex pte nolentis sz tm distic
ex pte uolitoris Ez 9 ex pte
uolitoris no pt ordo i volte
poni n dupl Aut respectu di
uisorum ad vetu vnius uoliti
Si vetu diuisorum uolitorum
sequitur q uolos antecedes dicat de
primis cantinos vos aut quos de
postidis cantinos q e falsum Sicut
respectu vnius uoliti h no pt ee
q diuisas exist atiabus illo
uolito osidatabus h at no pt
pone distinctionem ut ordine
tu volte cu uolos referat ad ve
sequi i suana existit res at i
suana implicita e omnibus
simus qdo omnibus si no ood i diuina
volte dz poni antecedens que sic
sic uolos qpa ad catnaabita
sciat post sz ppr ordine catare
no distinguimus sciamus
poni dei p ante et et que ergo
in uolos huius distingui dz p i
q recipit mutatione uel
impedimentu ab aduersitate
ex alio sz ex scripo tm pos
aut diuina a no pt mutati
impedi ergo no dz indicati ex
alio sz ex scipa tm ez uolos
aut i deo dr si dam ex ipo
ex omnibus quos at ex tam mag
i deo no dz distingui uolos
quos q antecedens ex pi affirma
no mi ee ordo i ex cognitia
q ordo ad rem ptinet sz deo
no attribuit cognito huius
ordinem q e nos sz cogni simpl
q omit cognoscit volte ergo dz poni
ordo ante et quo sic posterius
dicitur de qpola q dicitur vno
intellectu intuitu omnia cernit
si provide ad omnia que uult vno

simpl actu volte se extendit et
ita ergo volte no dz poni ante et
quos p deus qq no sit res i tempo
ti ppa na nec z quibus res
postius sint i ppa na qui i ubo
notui cognitionem de ipo aute
et quos ergo in volte dz poni p
sit dicendum esse misura et tm
ita et diuina uolos sz diuino dm
ee pp sic q ee ordo muta ata
etc simulo huius p 9 et potius
ergo in volte diuina dz poni aute
et quos Ez 9 e q dam de ista
acto sz seq dr q ante volte
uult omnes salvari no at qnte
ut p 9 subdit go distic ante
et qnte copetit diuine volti
p deo copetit uolos hitual
liena sz q dr q at uolos actual
seq catar e uolos res actu ee
sz uolos copat ad p diuina sicut
quos et ante go in volte diuina autem
et quos inuenit sz ad q uolos
diuina p antecedente et qnte co
uenientes distinguit cuius
distinctionis int 9 ex ubis
dam e assume q q h ad
distinctionem introducunt
et li q uolos ans e a pti pco
dem ex ipo ex omnibus sz uolos quos
e ex vesio ex oia ta sed eg
euidiam sic me q i qz actio
ead osidandi ex pte agetis
et ad ex pte recipientis sic
agens e p 9 fcit principalis
stando ex pte facientis
e p 9 ualide q e ex pte fcti
sicut pz i opone ex pte
actus fortine q e i simile
q at p forma producta sz ex pte
rei recipientis q qui sz est
indisposita z contingit q no p
ducit p forma at sic contingit
ptualis uosti no sit et dicitur de
p ima inter ea nec q at p
forma pducta sz q pducat at
in p forme ex ferente nec q ex

quo non pt in eis ꝑ sua indispoz
tradere forum ꝑ tōibz tradit id
cuiq; ē capax. Sed d̄ ē considē
randū i opone de qua opa̅ i
c̄tatiuis quīuis cui rep̄e i sua
opone nūquā nō regulat tn̄s
a pricipio c̄tantur in ꝑ eorum te
nuit tn opa̅ i rebz quas p̄o
c̄tauit eas amittus ꝑsuppo
nā qm p̄ eis & quīuis posset
a c̄tatiuis omē impedimentū
auferre quo ꝑt eis incapaces
existant tn̄ sū ordinē sap̄ sue
disponit de rebz sz eaz ꝯdicōz
ut vz tribuat sz sui modū
Illud g° ad q̄ de cr̄atura or
dinauit quā ī de se ē d̄ ee vo
lūtas eꝯ sp̄ inuenitur e sic
nō antecedente & z qm c̄tatra
impedit ꝑ sui defectū ab
h° fine q̄ tn̄ de implet i
eadē bonitate cui gest capax
cet h° eg° de s̄m intencōe eg°
et de uobis quis. qz g° de omnis
homines ꝑ beatitudine fē de vo
luntate antecedente omnes saluos uelle
sz qz quidā sue saluti adūsarie
quos ordo sue sapie ad salutē
uenire non patitur ꝑ eorum defectū
impleri eas alio id q° ad
sua bonitatē ptinet. sc eos ꝑ
iusticia dāpnabit ut sic du
a primo ordīe nō deficiunt
i z ȝ labant z durū ad nō
faciunt implēacione uoluntatis dei
Ipe at defectus pctī quo ab
reddi dignus pēat punitul i
futuro enim a deo nō antecedente
uoluntate quis vt sz e ab eo so
lūmodo permissus. Nec tamen intelligendū ē
ex pmissis q in ecc̄ ad finem
possit qz istum quin non saluatur
ꝑtinuit ab eterno sed nō saluād
ut ordinauit ipm ad salutem sz or
dine predestinacionis q ē ordo
absolute non sz q̄m ex pte sua

de eternum ad beatitudinem ordinata
Ad 3m g° dicendum qz in nostra diuina
nec ordo nec distinctio ē ex pte
actus non sed solūmodo ex pte
volitorum. Ad 4m dicendum q ordo
diuine nostre nō attendit sz dūsa
uolita sz vert ad vnitatem de
uolitorum ꝑ diuisam eo recepta
sit aliquis hoīe multa deg
saluandos ē ante ē vōe bilde
nes q ad salutem sz multum
dampnandos qui ꝑ peccata
q̄ eo inueniuntur quinimis at vcb
tequa fer actus nostre sit cū oibz
sub coordinibz nō tn ozq; qb
illorum ꝯdonum qui inueniuntur i
uolito sit vōm monenda sic
vinum non moz appetitum libet
vocetur ut inebriadi q; ht
sz vōe dulcedinis quinimis simul
utrumqz i vino inueniat. Ad 5m
dicendum q in nobis diuina ē inmediatum
c̄tatura ꝑ illud ordinando at
tributa diuina p. modum intellectus
sz q; ad opus applicatū pōem
nō respicit i apprehendita ꝑ sciaz
z determinata ꝑ nostre ad ad
agendum tn nō magis ordo voluntatis
respicit i nostre diuina apti poz
ut sciam. Vel dicendum q; vō nostre
constituit ut domine i ꝯparacōe
uoluntatis ad ipas res sz res
dur ee scite ut ꝑ alias alie
agetum nūqm sit i ipo ꝑ modum
intellectus ut idmalo recbat
sz q; sit i deo non habet ordinē
sz sz q; sit i recipientibus tn ordo
rez non attribuit sacient
pōe sz solūm nostre. Ad 6m dicendum
q; quinimis diuina nobis nō impe
dicatur nominte ex aliquo alio
tu sz ordinē sap̄ fier i ad
sz ꝯdonum illius nostri dicit att
tribuit ad ex pte nostra. Ad 7m
dicendum q; vō i ꝑcedit de ordine nostre
ex pte ipius actus sicut i nē

ordo antecedit et quit est illud
dictum ad hunc illud viii dicitur quod quamvis
posterius habeat esse suum tamen quia in
deo non tamen posterius cognoscitur ad
in spiritu anima qui se ipso potest per hoc ipsum quod
deus esse suum cognoscit in verbo
vel et prius est in se ipso prius est in
ipsa natura illud viii dicitur quod in noticie dei
nos postea aut et quibus ad imputacionem
ordine successionibus qui repugnat
etiam. Sed ad denominanda diversa
comparacione eius ad volita.

Certo quia autem non dicto
convenienter dividatur pro voluntate
beneplaciti et voluntate signi. Item quo
dicitur enim ea que in creaturis agun-
tur sicut dicimus voluntas. Item sicut et po-
test sciat potest non distinguimus per
potentie sciam quod est esse dicitur sig-
num nomine nos habet non distinguimus
pro voluntate beneplaciti quod dicitur esse
et voluntate signi propter hoc ad deum
voluntate beneplaciti et actu dici
voluntas forti ut sit sic de placitum
autem gratia. Item quod ferunt nobis signum
et placitum deo autem non. Sic pla-
citum deo quod vult et voluntate benepla-
citi et non signi non dicitur a voluntate
beneplaciti distinguitur. Sed autem non
sit placitum deo sed est placi-
tum ei pro voluntate signi ergo signum dicitur
non esset fluxu et doctrina videtur
talia sig dicimus voluntatem potentie dicit
pro omnibus nobis et valet et sic quod
et deo est divina est ergo non
signi deo attribuitur sicut et quod
divina esse et non distinguitur a
voluntate beneplaciti. Item nobis dicitur esse
beneplaciti ipsa divina essentia
ut magister dicit in primo sententiarum distinctione xlv^a. Item
precepit deus multa bona. Sed
signum voluntatis dicitur divinum videtur
signum voluntatis non dicitur esse de ma-
lo cuius permissio sit de malo
et similiter prohibicio non videtur poni

volumus

signi divinum voluntatis ut sicut enim
bonum et melius. Ita malum et peius.
Sed si bonum et melius distinguitur
duplex nobis signum scilicet preceptum quod est
de bono et consilium quod est de meliori
bono ergo et similiter videtur in malo et
peiori dicit duo signa voluntatis poni
per nobis debemus magis inclinari ad bonum
quam ad malum. Sed signum voluntatis quod
respicit malum scilicet permissio non
potest impediri ergo et preceptum et consilium
quod est de bono non debent impe-
dimentum suscipere quod tamen apparet esse
falsum propter eorum quod sequitur et consequenter
videntur non dici quod ad distinguitur. Sed
non beneplaciti dei opposito sed con-
sequitur. Item cum operatur quod non velit
voluntate beneplaciti et nihil vult
voluntate beneplaciti in creaturis quod non opere-
tur per hoc omnia quecumque voluit deus
fecit ergo opus non dicitur poni sub voluntate
signi que quod voluntate beneplaciti
distinguitur. Responsio. Dicendum quod in divinis
est duplex modus loquendi unus
proprie locucionis qui scilicet deo attri-
buitur quod ei competit secundum suam na-
turam et eminenciam competat
quam a nobis mente concipiatur
ut sermone exprimatur vocem ullam
ina locucio de deo potest esse propria
ad plenum. Aliquis modus est figura-
tiva sive metaphorica sive simbo-
lica locucionis racione enim ipse deus sic
in Scriptura alicui invenitur extendit
et quod de deo loquitur per ea que apud
nos inveniuntur et similitudinem nostra
deo attribuimus ut cum eum
nominamus vel lucem vel leonem
vel ad hoc aliquid locucionis
utitur. Sed fundatur quia causa
ut dicit Dionysius in primo capitulo celestis ierarchie. Verbum
bonum principium est quo operatur virtus
singularis creaturis. Invenimus aliquas
proprietates reputatas quas ad di-
vina bonitate creata nos sic divina
transferimus. Quod et verba sua per prudentie

signum divine bonitatis et eorumque quod
signum loco signati accipitur. Dicendum
ergo quod tropice locutionibus utimur
alterius modorum loquendi
occurrit. Voluntas divina quantum
est in deo proprie voluntas sicut superius
dictum est et ideo de deo proprie di-
citur voluntas beneplaciti quam ante
et quantum distinguit ut dominicam
[illegible] voluntas in nobis habet quandam
appetitus que sequitur sicut ad nominant
passionum metaphorice dicitur de
deo sicut ira et nos non sed dicitur ira
vero de deo quia eius effectus
qui solet esse irati apud nos
scilicet punitio unde ipsa punitio que punit
dei ira nominatur. Et similiter
ita que solent esse signa voluntatis apud
nos divine voluntates appellantur et per
tanto dicuntur nobis signum quia ipsum
signum quod solet esse voluntatis voluntas
appellatur. Et hoc quia nos possumus con-
siderare et per hoc quod proponit de agendo
et sic impetum facit ad operandum
non voluntas aliquis signum attribuitur
secundum quod proponit de agendis quantum
ad fugam mali signum est
prohibitio quantum autem ad prosecutionem
boni est duplex signum voluntatis
nam voluntas consuetudinis sine quo
non potest nobis finis sui consequi est
signum voluntatis preceptum voluntas autem
boni utilis quo facilius et melius
quem contendunt acquiritur finis est
signum voluntatis consilium sed quia nos
impetum facit ad operandum alter boni
est duplex signum voluntatis expressum
quod est operatio cum quis operatur indi-
cat se expresse velle. Aliud est
signum voluntatis in potentia non permissio
quia cum quis prohibet alterum impe-
diendo potentia nec potentia consen-
tire videtur autem permissionibus in
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

signum in creatura unde metaphorice quicquid
est sciens et potens et volens vol-
luntati assignatur quedam signum ut
scilicet aliquid quod deus velit et non
solum quod volens. Ad secundum dicendum quod scientia
et potentia non habuit ita admodum ex
parte sui nobis [illegible] nobis nomi-
natio non magis appropriat ad ali-
quem metaphorice dicitur de deo quod
potentia scientia et ideo signum voluntatis magis
dicitur non metaphorice loquendo
quam signa scientie et potentie
Ad tertium dicendum quod quicquid deus
velit sine quo precipit permittit
ut tamen ad hoc homo teneamur esse
debitores ergo quod precipit et in
potestate nostra est quod permittit
et hoc non est divina preceptum et
permissio sed precipit dici quod nobis
signum non per tanto dicitur quod sit
deus velle [illegible] quod solet esse
signum voluntatis apud nos nobis no-
minatur sicut autem ira quod solet esse ira
vel signum ire et hoc quia non re-
spondet quod solet significare
in illis tamen quam ad signandum
adhibetur quantum ergo precipiatur
sit signum voluntatis. Ad quartum &c.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

di effectus tal' qual' solet apud
nos voluntas hominis describi
Ad 7m dicendum quod licet quilibet
non sit volens mali fieri ut e
tamen velle eius continue impediat
prohibendo vel in potestate mea
constituat permittendo. Ad 8m
dicendum quod cum omne quod est
habeat ordinem ad finem quo volo
volendum omnia etiam mala ta-
men habeat ordinem ad finem omnia
mala veniunt tenet locum sic
tamen finis licet a tue voluntate non
esse
divine sed bona quod ordinant in fine
in diversis ordine quem habent ad
finem diversi de se habent ad eam voluntatem
et propter hoc sunt diversa signa de
bono et meliori non autem de malo
et peiori. Ad 9m dicendum quod non
signum distinguitur quo-
beneplaciti et propter hoc impleri et non
impleri. Unde quedam voluntas benepla-
citi semper impleatur preceptum et ad
voluntatem signi ad preceptum quod
impleatur vult etiam deus precepit
vel consulit quod non vult voluntate
beneplaciti. Distinguitur autem voluntas
signi a voluntate beneplaciti quia unum
est quod deus aliud est effectus
voluntatis divine. Et sic et quedam
signi tribus modis se habent ad
voluntatem beneplaciti quedam enim voluntas
signi numquam incidit inde
cum voluntate beneplaciti sicut permis-
sio quia permittit mala fieri cum
mala fieri numquam velit. Quedam
ut semper incidit sicut operatio.
Quedam non quandoque incidit et quandoque
non sicut preceptum prohibitio et
consilium. **Articulus quartus**

Quarto queritur utrum deus de-
necessitate velit quecumque vult
et videtur quod non. Anselmus enim
enim quod non. Deus autem ab eterno vult
quecumque vult ergo de necessitate vult
quecumque vult. Sed dicendum quod velle
divinum est immutabile et eternum. Ergo propter voluntatem

et ex parte volentis quod est divina essentia
et ex parte eius quod vult voluntas quod
est divina bonitas. Non autem quod
ex respectu voluntatis ad volitum
Sed contra quia ipsum quod est divinum velle
ad impotentiam habitudinem voluntatis
ad volitum sed habitudinem quod est divinum
velle ad creaturam quod ipsam ha-
bitudo voluntatis ad volitum necesse et
et necessaria. Sed dicendum quod habitudo
ad volitum est eterna et necessaria.
volitum enim non est ex parte ipsum non autem
sequeretur in tempore sicut in proposito. Sed
habitudo ad eum volitum quod ad ipsum
est habitudo refertur non sic ergo ab eterno non
refertur non sicut deus ad volitum
refertur non sicut sequitur in tempore
sequeretur in tempore sed sequitur eius eternitate
volendi exemplum autem ad hoc
temporale ut potentia per actum salvari
non est ab eterno volitum a deo
ut sic imparatum est sed solum ab
eterno est a deo volitum ut
eterne in verbis eternis ut patet ex
supra dictis quia deus voluit ut
fieret prius quia voluit in deum voluit
voluit preter quod vult non vult non vo-
non potest non velle et non vo-
luisse sed quod deus vult nunquam
non voluit quod sic patet et ab eterno
voluit quecumque vult ergo deus
non potest non velle quecumque vult ergo
de necessitate vult quecumque vult.
Sed dicendum quod voluntas non procedit
sequitur velle divino considerata quod ad
ipsum volentem ut actum velle voluntatem
volendi non autem quantum ad habitudinem
quam refertur ad volitum. Sed contra
quamvis et actus sui importat
respectum ad effectum quod est enim
effectum temporale si supponitur divinum
esse causam quod quod est causa non potest
esse causa ergo est de necessitate quod habet
respectum ad volitum per deum
esse ergo velle sed divinum velle est
omnino quod est in proposito non
dicitur esse possessum prohibitum in
prohibit ergo etc. divinum velle et velle ergo

Sed dices quamvis vellet esse sicut
eam convenit tamen dicitur habere modum contingentis
quia velle est per modum actus quod transit
in alterum. Sed hoc est inquantum dicit quem-
libet sit quoddam respectum dicit habere
modum contingentis respectu per modum actus
ergo quantum ad hunc est divina vo-
luntas velle per aeternitatem repugnat
succedi sed velle divinum aeternum est
necessarium ergo non potest ibi esse successio. Et
at successio sic quod ab aeterno voluit
non vellet postea vel quod non voluit vellet
ergo impossibile est eum velle quod non vo-
luit vel non velle quod voluit ergo
quicquid vult de necessitate vult et quicquid
non vult de necessitate non vult. Praeterea
quicquid voluit ad impossibile est
eum non voluisse et e contrario sicut
non potest non fuisse, sed tale est eius
velle et voluisse quod actus non
est nisi aeternus. Sed est unus ergo deus
non potest non velle quod vult et de
necessitate vult quod vult. Sed dices
quod vult de necessitate quantum ad actum
volendi non autem quantum ad ipsum
volitum. Sed quod volendi dicitur
ipsemet quia seipsum vult quod quidem
sicut seipsum de necessitate vult et
omnia alia de necessitate volet.
Praeterea volendi est finis sicut habetur
2 physicorum et 7 ethicorum
ita se habet in appetitibus et operationibus
sicut principia in demonstrationibus sed in de-
monstrationibus si principia necessaria se-
quitur necessario ergo et in appetitibus si quis
vult finem de necessitate de necessitate
volet ea quae sunt ad finem. Sed ita se
habet velle divinum necessario quia ad
rationem volendi est necessarium propter comparationem
ad volitum propter quam non potest velle
ad non velle potest incipere velle
quod deus non potest incipere velle
ad quod non potest ad velle et non
vellet ita de necessitate vult quicquid
vult. Praeterea quod sic se habet eiusdem
sed respectus divinae voluntatis
ad volita sunt aeterni ... hunc
ergo aeternitas ita velle divinum

contingentia quantum ad habitudinem ad sua ob-
volita contingentiam. Praeterea si deus vult
antichristum fore de necessitate sicut antichristum
fore quamvis antichristum fore non sit
necessarium. Hoc autem non est nisi quod ne-
cessaria respectu sit inevitabilis re-
spectu divinae voluntatis ad volitum
ergo ipsum velle divinum sic impor-
tat respectum necessarium ad volitum necessario
Praeterea ordo divinae voluntatis ad volitum vo-
lendi est causa et ordo divinae voluntatis
ad volitum. Nobis enim ad voli-
tum refertur per rationem volendi
productivum. Sed ordinem non cadit
aliquid contingentiae medium per causa
at causa necessaria est effectus necessarius
... dat in causa quia
ergo cum velle divinum sit necessarium
et ordinem volendi est necessarium et
ordo est ad volitum ita deus de
necessitate vult quicquid vult. Sed contra
deus nobis magis est liber quam
nos nobis sed nos non de necessitate
volumus quicquid volumus ergo nec deus
Praeterea ... opposito contingit non
sed deus vult salutem hominum ... contin-
tamen ... non vult ... contra
Praeterea expositum a deo possit
deo necessitatem imponere si ad ex-
necessitate vellet hoc vellet ex
necessitate ergo sequitur
... non
... deus
... necessitate ... ponentibus deum
agere ... necessitate ... a
ab aeterno facta fuisse
ergo ... ponentibus eum
... omnia facit ...
quod divinum velle necessitate ...
... per ... quod volet et actu
indubitabiliter ... causa
... quare constat esse
... non potest
Sed utrum velle ipsum necessitate
habeat per comparationem ad volitum
quantum comparatio ... ad ... dicitur
divinum velle ... cum quicquid
... quantum ... deus de necessitate
... vult ... dicendum quod

uolim̄ tēe dup̄ e uolitu. Vnd
quid p̄ncipale z ad q̄ sarium p̄n-
cipale quid uolitum ē q uōs
fer̄ ꝯ̄ssia uīu eo q̄ ipa uōs
ita quedā ē e naturale ordine
ad aliq̄ bñ h̄ atq̄ quā uōs tēt
Sicut humana uolūtā appetit
btitudinē z ve tū hq uoliti
uōs ūcti tē bñ tu ipm tē dat
p modū nec. No cū ̄p̄t ho uelle
no ee btus vl ee miser. Se-
cundū ala uoluntas ē q̄ ad hec
p̄ncipale uolitum ordinant ̄ sic
i fine. Et ad h̄ duo ualita
se h̄t uōs diuia modo ē cui ut
ad p̄ncipā que uald nouit
z ad q̄clōm q̄ quatz ex eis
elicit. Vōs g̃o diuina h̄ p p̄ncipale
uolitū id q̄ ualde z q̄ ē q̄ sib
uōtē sue ē ipa bonitas sua
ꝑ̄ q̄ uult ceꝓs a d a scāc
facit enim ea ꝑ̄ sua boī tē
ut aug q̄ d̄t ut vz sua bonitas
q̄ ꝯ̄cm multiplr̄ nō ̄p̄t sal
tē p quādā silitu d̄ p̄ticipoz
diffunda ad multa. Vn̄ ca
q̄ ca ca ca ̄s ē q̄ ꝑ̄ cequolita
diuina ꝑ̄ sua bonitatē mult
ut diuina bonitas bita sit eig
uō tivō uolendi oia sicut
ceꝑ ceīvo omnia cog̃scēdi
Respon illiq p̄ncipale uolitū
q̄ ē sua bonitas uōs diuina ne-
cessit ē h̄t nō quide coactōis
s̄ nālis ordinis q̄ libertā nō
repugt ut aug q̄ i v. de ci. di
Nō ēnī ̄p̄t deq uelle se nō
ee bonum z p q̄ns se nō ee intel-
ligētē vl potētē vl aliq̄ huiusmodi
eorū q̄ro h q̄ boī includit,
s̄ respectu nullo aliq̄ uolitū h̄
necessitatē. Cū enī vō uolēdi
hȳs a ē ad finē sit ipe s̄b
s̄ h̄ q̄ ē ad finē q̄ ipā ad finē
s̄ h̄t copā ad uō tēs. Vn̄ sicud
q̄ ē ad finē sit tū finē ꝑ̄por-

conatiuū h uō s q̄ sine p̄ ē
includat z sine eo finis h̄ri
nō possit sicut de ueti tē ap-
peti finis bita de ueti tē appeti
id q̄ ē ad finē z p̄cipue a uō tē
q̄ Tapie regula exponit p̄t
q̄ d̄ ē uī d̄ic̄ defidaui
ulte q̄tinuacōn z unit duti
suppcōn q̄ uita cōsuma z s̄
q̄ cōsuma uō ̄p̄t. Sz sicut lig
effectus diuinꝯ ponitur ad eq̄-
tan q̄ diu s̄ i fine ordia
ē fini adeqt li. Nulla ei cāta
ē fini adeq̄ lit h̄ ēēe
p̄fē deo assimila. h̄ ēēe
solig dei mediati, Vn̄ q̄ igit
qc̄ūq̄ uō s̄ aliud ua aliq̄
cāta a diuino ordinē aliqd ei
assimilata p̄ q̄ lē sit aliqm
alia creatura in eo q̄ uō ob̄ti
ipm ordinādī z diuina boi tē
reputat. Vn̄ p̄z q̄ uō ē neccs
diuine uō tī ex p̄rare q̄ h̄t ad
sua boī tē q̄ uelit h̄ aliqd
cē cātura. Vt z incēr aliq
ueītas re ē i ut origi cāta
q̄ diuina bonitati ē pfcta ē
z s̄ nulla cāta exi s̄t et q̄ bo
nouū mōrz p̄ uō eget ut ipe
d̄. No ēnī diuina bonitas ē
finibus qui efficiat ex hijs q̄ sīt
ad finē s̄ magis q̄ efficiunt
z pficiunt ea q̄ ad ipm ordinat.
Vnde aucēn d̄t q̄ solig dei
acco ē p̄ncipalis ac q̄ ut ē
actiue sit ex hijs q̄ uult ul
opar z cātura p̄z ex dicis
q̄ q̄ dei q̄ uult ē i tempo
q̄ q̄ h̄ te uult q̄ q̄ at uult
de ueti
ē cātas nō d̄ ueti. Sz uult
Ad p̄m g̃o d̄ h̄ q̄ ad d̄ ueti
dupliciter uō ab s̄ te. alio ex
suppone. Ab s̄ te quid d̄ ad
uēm p̄m uā natura h̄i z ad
inuice. Vmo z q̄ h̄ aq̄ ꝑ̄pone
ponitur sic homo ee alnl
omne totum ē ē maius sua pte
Aliq̄ h̄ uō ueti ex suppone ē

quod consequentiam ex parte post solum
posito alio sit Sortes cucurrisse
Sortes enim quantum est de se non se
habet magis ad hoc quam ad eius op-
positum sed stante suppositione quod cu-
currit impossibile est eum non cu-
currisse. Et 2o dico quod deum
velle ad extra in causatis ut potest per
saluandum non est necessarium absolute et eo
quod nos dicimus non habet ad hoc necessarium
ordinem ut ex dictis patet sed stante
suppositione quod deus aliquid velit vel
voluit impossibile est non voluisse vel
velle non velle et eo quod nos consequenter
Dubium quia necessitas apud theo-
logos quo ad necessitatem communicabi-
bilitatis et non sit necessarium ab-
solute deum velle hoc ex parte volunta-
tis quod deficit a parte proportionali
finem ut dictum est quantum ad
hoc indicatur visio prius posita
et eodem modo distinguendum est de
velle non sit de necessario. Ad 2m dicitur
quod prima habitudo importata cum
et etiam ex suppositione non autem
absolute et non solum quod anima
ad volitum prout est exemplariter
vacuo ... prout est quantum
ipsa ... Ad 3m
dicitur quod deum velle aliud vel volu-
isse postquam vult vel voluit est
necesse ex suppositione non autem absolute
sicut et Sortes cucurrisse postquam
cucurrit et similiter est de causatis
et de quibus dictum est de ... quod
anima ad ad ... contingentiam
... Ad 4m dicitur quod quamvis
ipsum diuinum esse sit in se necessarium
tamen causatum et accidit a deo per necessitatem
sed per libertatem non est necessarium quod importat
tantum quod ponere deum ad extra
... consequenter velle creaturam
non est necessarium absolute sicut quod de deo
sic ipsum dicit ut esse bonum
necesse sapientem et alia huiusmodi
Ad 7m quod esse non dicit actum qui
sit operans extrinsecus ab extra tem-
poralis producendum sed actum qui prius

velle dicat actum in quo est opera-
tio ex diuersis signis quod tamen
attribuitur deo esse quod non attri-
buitur diuino velle. Ad 8m dicitur
sufficit non importatur si dicitur deum
posse velle aliud et non velle
nisi intelligatur hoc modo quod suppo-
sito ipsum velle aliud ponatur ipsum postea
non velle idem sed excluditur per hoc quod
ponitur diuinum velle aliud esse necessarium
ex suppositione. Ad 9m dicitur quod deum
voluisse idem quod voluit est ex
suppositione non autem absolute et est
similiter deum velle idem quod vult.
Ad 10m dicitur quod deus ex necessitate
velit se esse non tamen sequitur quod alia ex
necessitate velit. Nam communiter ad esse
necessarium ex quo dicitur finis id quod
tale sine quo finis haberi non potest
ut prius vero ... posito
non necessitatis. Ad 11m dicitur quod in silo-
gismis si principia sit necessarium non
sequitur consequens ut necesse sit habitudo
principiorum ad conclusionem et ita
quantumcumque finis sit necessarius
nisi id quod est ad finem habeat ne-
cessariam habitudinem ad ipsum
ut sine quo finis esse non possit
non est necessitas ex fine eo
quod est ad finem sicut si principia prout
... ex consequenti
determinate habitudine non sequitur
consequentiam principiorum quibus
necessitas. Ad 12m dicitur quod quamvis
potest velle et non velle si posset
velle postquam voluit et non velle
postquam noluit potest incipere velle
sicut cum vult potest desinere velle
iterum incipere velle si autem non
vult potest statim incipere velle
Cum autem deus non potest velle et non
velle propter immutabilitatem diuine
voluntatis sed potest velle et non velle
in quantum nos sua non obligat
quod est de se ad hoc quod velit et non
velit vnum vel aliud ex
suppositione non autem absolute. Ad
13m dicitur quod sciat postquam

mptēt vesptm ad cātab' tū
petēt ad ipam pfectōy dime
ecienēnō qua nich pt ēē pſē
nisi nccītyſ ſh' ēm ad dr ēē
sciens q ves ſcita ei ſcietr
dō at ēē potēs ad ad agēdū
ſicq ei actu cōpleto vētu ēē
q agēnd ēſiq ſi q at ei deo
nccīe ei inēē ſi q̄ dō deq est
actu nccīe ēē ē actu ſcūd
deq dīy vellē ad nō ſ'd ēē
ēē deo ſ tū impta ordo
ipiq dī ad illiq cōſactōyū
ſpānatīō ex hac pte defic't
gdō abſo'tē ucce' ſit pus
deīme ēld xiiij dd q vespcē
ēſp vno ſchē p'' mmīblr
dmēns ſin vōnō ocludit
ſi deucī ēē q ēē ex ſuppone
ad xv. dd q nōb ad uolitū
ht dup ēē vespony p̄ quid
ht ad ipm iug y ēūolitū
ȝy nō ht ad ēēf ig ymep du
cendi ī actu p nō ē' ē ht
quid vespone pſuppoit p̄i
pmo ēm intelligiq uoli
uelle ad ȝ demid ex hīc ipo
q mult ē intelligimuq ppdu
cat ymu vrna ſi nōb ſit
efficax pmq q ve' q dme
nō ſ adnolitū nō ē nccīq
abſo'tē pp' mppoitōy volū
ti ad finē q̄ ēuō uolēdi
ut deme ſnō ē nccīy ab
ſo'tē q deq uolt ī ſ ſȝ dve'q
ē nccīq pp' efficaca dīe
nō ſt ex inde ex deucī tē
ſe' ſi deq mult ad uot bn̄
placitū q ē ſiat. ad xvj. dd
q quinq int illos duos ez
dmeb quos obō tāgit nō
cadat aliq ̄ra media tū
pp' defcū ppoitōib uccitāb
pmi ordib nō induc' ī fine
ſcdib nccī ē ut ex dcīb pz
Oȝ ātū quīm obicī' de libert'e

uolūt tiā ſolutū eph' quccī
nā ordinib libert nō ve
pugnat ſolā nccītā āb cō
acōib, alīa uō cō ordinig
Quīto quīr ucru dīna uoluī
vcb uolit p nccī ēimpo
natīu m' q ſic poita cā nā
ſuffitīe nccīē ē efftū poi
q ſic pb at auiay ī ſua
mētha. Sicm poita cā nō
nccīo efftūb po'yo adhuc
pq poitōy cāc efftūb ſebe
ad utrūq ſ ad cēt nō ēē
q ei ipō ad duo determat'
ad vnū eorȝ ſit ad determ
minab go pq poitōy cāc
adhuc oȝ pomi ad q facit
efftm ēē ē ita cā ī nō erat
ſufficiēs ſi go cā ſit ſuffi
oȝ q ca poita nccīy ſit ef
ſcm poni. Dīna at nōb ſuf
ficiēs cā ē ē nō ē cā ōtingēs
ſȝ nccī go et vēb uolite a dō
ſīt nccīe. Oȝ dicēq ex cā
nccī ſequit efftūb ōtingēs
pp' ōtigētiā medie cāe ſic
ex mario ſpone deucī
pp' aſſupo de ōtigēt ūſe
qlo ōtingēs. Oȝ q quāuq
ē cā nccī ſe' efftūb ōtigēs
pp' ōtigētiā cāe ȝ' h'c p nēt
ex defcū cāc ſe' ſic ſloid
arbōib ē cā ōtingēs ē nō
nccī pp' defcū virt' puli
latīe q̄ pt accid ē q ē cā
media q̄mūb mōto ē ē cā
pma ſit cā nccī ſȝ omne de
fcm cāc ſe' pt dīna uolūt
vemoue ē bē impedīnt
go ōtigēy cāc ſe' nō impe
dit q̄ efftūb ſit nccīq pp'
nccī nō dīne p q̄ efftūb
ē ōtingēs pp' ōtingēcīa
cāc ſe' pma cā nccī ex qūe
nō ēē efftūb pt ſit ſtā ad eū
efftūb cāc p' ſic arbore nō
ſlor ī uōve pt ſtā ad cū motu
ſolis nō ēē ē ex uolitū a dō

non potest stare cum divina voluntate et tamen
duo sunt incompossibilia quod deus ve-
lit aliquid esse et non sit ergo contin-
gentia causarum secundarum non impedit
quin volita a deo sint necessaria
simpliciter necessitate divine voluntatis. Secundo dicitur
quod non esse divine effectus quibus
non possit stare cum non esse [illegible]
tur quod causa secunda potest deficere [illegible]
fectus est contingentium. Secundo quia effectus
non deficiunt nisi causa secunda deficiat et
secundum non potest esse quod causa secunda deficiat
non esse divina [illegible] sic enim sit
esset divina voluntas non esse [illegible]
[illegible] a deo quod patet esse [illegible]
ergo contingentia causarum secundarum non
impedit quin effectus divine
voluntatis sit necessarius. Ergo omnia
bona fiunt deo volente. Et
ergo voluntas divina necessitate rerum
imponit omnia bona que sunt in
mundo [illegible] contra [illegible]
[illegible] libri [illegible] alie
tate contingentes. Respondetur dicendum quod
voluntas divina non imponit necessitatem
rebus omnibus cuiusque quidem vero as-
signavit aliquid [illegible] quod cum vo-
luntas sit [illegible] producit
cit quosdam effectus mediantibus
tibus causis secundis que contingentes sunt
et deficere possunt et ideo effectus con-
tingentia causa proxime sequuntur
non autem necessitatem cause prime. Sed hic
[illegible] esse [illegible] quod procedat a
deo omnia predeterminata necessitate ne
ut quod ab uno simpliciter procedit
immediate unum habet aliquid
multitudinis et immediate procedit
multitudo. [illegible] ab uno immediate
[illegible] ad quod [illegible]
[illegible] aliqua habens [illegible]
quo mediante [illegible] corporibus
[illegible] actione [illegible]
[illegible] non possunt poni a deo contingentes
causare multitudinem et rebus corporalibus
contingentibus [illegible]
[illegible] multitudinem [illegible] corporalem
immediate a deo causatam ut potest
patet individua [illegible]

[illegible] aliquid [illegible] alia [illegible]
[illegible] assignare contingentie rebus
cui causa prescripta subserviat.
[illegible] causa assimilando agenti
et si agens sit fortissimum erit si-
militudo effectus ad causam
agentem perfecta. Si autem agens sit
debile erit similitudo imperfecta
sicut propter virtutem formativam for-
mativam in semine filius assimila-
tur [illegible] specie sed etiam in
multis accidentibus [illegible]
propter debilitatem predicte virtutis [illegible]
predicta assimilatio ut dicitur in libro de
animalibus. Voluntas autem divina est agens
fortissimum. Unde oportet quod effectus ei
omnibus modis assimiletur ut
non solum fiat id quod deus vult
fieri assimilari [illegible] ut
fiat eo modo quo deus vult fieri
ut necessario vel contingenter cito vel
tarde. Quod est quedam assimilatio
[illegible] et hunc quidem modum
rebus divina voluntas perficit [illegible]
ordine sue sapientie [illegible]
disponit aliquas res sicut ipse
fieri adaptat eis causas illo modo
que disponit que tali modo
possunt rebus inducere illum causis
non mediantibus et non dicit quod
non mediantibus effectum sine
aliqui divinorum effectuum sunt
contingentes solum propter
contingentiam causarum secundarum sed
magis propter dispositionem dic non
quod tale ordinem rebus providit
Ad primum ergo dicendum quod illud [illegible]
causis agentibus de necessitate
et [illegible] ad effectum mediante
[illegible] voluntas non
[illegible] ex ratione [illegible] ad eam
quo nos disponit [illegible]
quo nos habet esse [illegible]
causis naturalibus [illegible]
assimilatio [illegible] ad [illegible]
[illegible] causis volun-
tariis [illegible] assimilatio [illegible]
[illegible] effectum [illegible] agentis
ut [illegible] causis naturalibus

Ad [illegible]

sequi quantum quod ad effectus media-
tos. Et ideo xii di. quamvis deus
possit removere omne impedi-
mentum tamen secundum voluit ho-
minis removendo multa et remanet
tamen per remedium multa et remanet
contingenti in tantum ad quod in
effectu. Et ideo xii di. quamvis in
ecclesia divine non possit
sit status divina non
per deficiendi effectum sit status
tamen divina non tamen sit ista
impossibilia deus vult istum
salvandum et iste dampnatur. Et
sic di. xiii de defectu
cause medie. ar. 9 rubrica xlviii.

Sexto queritur utrum iustitia
in rebus creatis dependeat
ex simplici divina voluntate. Et in quo
consistit iustitia de qua dicit Anselmus in monologion. Et dicendum
est quod iustitia de-
institutione quibus. Et ideo iustitia de-
pendet solum ex dei voluntate
sicut ad eius institutionem concordat
legi. Et lex non est nisi quod ex
plicatio voluntatis principis ex quo
principi placuit legis habet vi-
gorem ut dicit legislator. Cum
princeps universi sit divina vo-
luntas ex ipsa sola dependeat
omnis ratio iustitie. Et iustitia poli-
tica que civilis et naturalis exem-
plata a iustitia naturali que consistit
in hoc quod quelibet res suam implet
naturam. Et magis res participat
ordine suo propter divina voluntate.
Dicit Anselmus libro de sym-
bolo quod omnibus creatis esse
nos attulit. Ergo omnis iustitia
dependet solum ex dei voluntate
Et iustitia cum sit rectitudo quedam
dependet ex aliqua ratione alia
regula ab effectibus
debita tamen ex cum ipso omnium
virtutis sit divina voluntas quod
ipsa sit prima regula ex qua ...
iustitiam indicere. Et nos non
potest esse iusta si ergo ex aliqua
alia dependet ratio iustitie quod ex
divina voluntate. Et iustitie quedam eius-
dem
ligatur divina voluntate quod in
per omnibus nos quod iustitia aliqua
libera voce quam rei participare
quod ergo quid dicit nos dicendum
est quod iustitia ut dicit Anselmus
Iustitia quedam est ad depe-
dentem ratio iustitie ex divina volun-
tate. Ergo opera iustitie ab operibus mise-
ricordie distinguuntur. Sed opera divine mise-
ricordie dependet ab eius voluntate. Ergo ad a-
liquid agitur ad rationem iustitie que sola
divina voluntas. Anselmus libro de veritate
iustitia est rectitudo voluntatis propter se servata
voluntas. Et ideo nos quidem
sumus in nos nulla possit esse
servare. Deo autem salvare ...
vita. Unde in intelligendo ergo ratio iustitie
humane dependet solum ex divina volun-
tate. Respondeo dicendum quod cum iustitia rectitudo
quedam sit ut Anselmus dicit et adequatio
rei. Prima ratio ... ex parte primo pen-
sanda ratio iustitie ubi primo inve-
niatur ratio regule per quam equalitas et
recta rectitudo iustitie constituitur in rebus
nos autem nos habet voluntatem rectam per
se ... dicitur ...
sed enim non solum nobis. Sed et
quamvis nos sit ad integritatem
nos servare ... ideo autem
rectitudo non ... deo autem
... servare nobis propter
... ipsa nobis ...
... ex quo pendet ratio omnis
iustitie est sapientia divina
que res constituit debita propor-
tione ad se invicem et ad suam
causam ... quidem proportione ratio
iustitie creatae consistit. Ratio autem
iustitie creatae non dependeat
ex simplici voluntate divina nos
iustitiam ... divina nos
procedat ex ordine sapientie ...
blasphemum ... ergo ...
... iustitiam voluntati
... voluntati ...
divina ... iustitie ex ordine
sapientie ... quos principi-

l3 hēat vim legis sic cognido ex h
ipo quod nos cū nō tū hēt vēz insti
insi ex hoc q duci voc. Ad xij
d. q. deg opa' in rebus nalib
dup'. p̄mo instituenes ipas
nas, s3 puides vnicuiq3 id q
copetit sue nē vō insticie
debitū requirit io cū ipas cā
tās instituit nō sit aliqd nō
debitū s3 pure volūtariū p
opo nō hēt vām insticie s3 de
pendet ex simpliciter no talē dīna
nisi forte dicat insticie vām
hēre p ordine ipius q vult sic ea
volūtatē debitū eni est vt aliqd
q deg vult ex hoc ipo q deg i
vult s3 ad hūc ordine imple
dū sapia dirigit qui p̄ma regla
Sz i scda opone n̄r vō debiti
nō ex pte agētis cū deg nlli
sit debitor s3 ex pte recipientis
debitū eni est vnicuiq3 vt
nalit hēat ea q exigit sua
natā cū nullibz q̄ i acnlibz
hēat debitū ex dīna sapia
depēdet inq̄tū s. rebus nal
dz ē et q̄ imitentur p̄ma ydea
q est in inctō dīna et p hūc modū
inuenit ipa dīna sapia p' regla
insticie. alt in omibz at dīnis
opibz q̄uis deg cā tñ ē ad s
debitū n̄r impendit ut poterit
i minimis gvare et h mō insticie
inuenit qui i p'dā opa c̄ē assigtq
qua nās instituit. Ad xij dz
q nos dīna p̄mo in intellec
psuppoit sapiam q p' hēt
regle vām. Ad xij dz q nū
i deo n̄r q̄z nos nō dicant
sic vos p h q ab int'u dign
i ad ad diffinit' nō ab aliq
alio restringi s3 mo s̄ suā imm
cū nāle sit illi nō ut sp̄ s̄
ordine sapie agat. Ad vij
dz q volūtas dīne ex pte
voletis nō pt ē aliq causa sed

ab ipa vo ex pte cō ibi ivo volēdi
sic dīna nobis sapia et bonitas sūe
sic dicit deo s3 ex pte volti
dīna nobis hēt aliq'm vām q
sē vō voliti nō volentis s3 q
ipm volitū ordinat ex d
bito alt ex cogruo ad aliq
quiquidz ordo ad dīna sapiā
ptinet et ipa ē p' regula
insticie.

Articulus septimus

Septimo queritur utrum teneamur
voluntatem nostram conformare
volūtati dīne et vr q nō q n
cūt teneat ad impossibile s3 impossi
ē nobis volūtatem nostrā cōformare
dīne cū dīna nobis sit incog
nita s3 nō tenemur ad cōformitate
predictam p' quicūq3 nō fac
ad q tenet pctat s3 sic teneret ad
cōformandū volūtatem dīne
nō cōformādo ipam pctaret
s3 quicūq3 pctat mortaliter hoc q
pctat nō cōformat volūtatem sua
dīne et io ex h ipo q pctat pctat
aliq alio speciali pctō ut po
te q furat vel fornicat et sic
quicūq3 pctat duo pctā co
mittit q est absurdu.

Sz dicē q preceptū de cōformitate
volūtatis ad dīna non sit af
firmatiuū quūis spē obliget
nō tñ ad spē obligat et non
q quicūq3 nō cōformat pctat.
Sz contra quūis affirmativa nō obligat p semp
tū affirmatiuū nō pcēt q
instati q nō obligat pctat et
quicūq3 qui agit sic pctat
quicūq3 inhonorat parentibus
nō sp̄ pcēt qui nō actu honorat
s3 qui pctat mortaliter q contra
cōformitatem pdcē ergo ex h ipo
pctat p quicūq3 nō obligat hoc
ad q tenet transgressor est s3 q
pctat venialiter nō cōformat
volūtatem suā volūtati dīne s3 ergo ad
cōformandū tenet transgressor
erit a pctabit mortaliter. Sz dicē
q nō tenet in instati cōformare

quo venial[ite]r pcat qz pcep af-
firmatia no obligat ad sp.
Sz g quicuqz no suat pceptu
affirmatiu loco et tpe p q°
obligat trasgressor iudicat
sz tpe coformando no tenemz
noti dme nom posse a de-
termari ul' h qui nos elet actu
go quicuqz nos actu exit
no coformat dme no ut
ee pcmit itaqz quia ab unali
pcat m ee pcmunal ep
ng ad impletem sz obstiati
no put sua no ve gfor dme
go ad hac cofor e no tem
tran alij alias obstiati
de sua obstia de comodu ve
portaret p u deq q multi
ho tam u elicit pe cam cadi
dit tenem indam no e gfor e
dme tem tam e b u z no
hus tam e pt ea cofequens ad
case pparet diligit go no hns
tavit e et e gtinue ad benda
tavit e pparet ita qz quolz gstati
quo no ht tavit e pcat ut h e co
defru ppactis pueniat pcu
fozact gpcipue uno ag tedi to
sstat si ad coformit e dme
nol tem oz ut cod mo ad ne
lingq° deq multi modu at dic
no pt ab aliqlo unitad e di
lecnalit dilc de gtuita no
at pt si dilcom nal e attedito
formitas deq loqm qz h°mo
coformat no e sua e dme et
infideles e peccores dut v eis
nalis dilcio bonu iget sld
no pt attendi qm ad dilcom
gtuita q ecadit ab sic cui te
nem velle q q nolug ep cai e
q e gopiom multoz qm dne
q mo q no cadit i pcepto g
m q no tem ad coformad
ndam no e dme sp quatu
distat deq ab hoie intiuos di
ab hoibus no e ut d glos i ps

Lectos decet collauda° Sz d's
tm distat ab homie q h° no
pt ei coformad tu cu h° ad d's
infinitu distet n pt eccipig
ad d'y pporco g o u nas hois
dme nol cofor pt p i ad dur
ce coformia q alig una for co
uenimt Sigo nos ma dme
cofor pt oz ut sit alig una
for t q utrqz nos guiat e ect
ad simpling dma no e ge
mpgle p coforma° e vel e
equipalcie sz i t alib vl' dib
utrqz e morg ad altiz refer
cadz velom sic d'o aut amico
amico e t fz fz Sigo nos
m a pt cofor dme ut sic ad
coformit e pdcam tem e sz nos
dma mre potit cofor q vi
ingsib p° i cadut i pcepto ad
q tem q possimg facie e no
fac sz no possug fac e quidm
no e coformeg dme cia sic
d' aug sicut qe infra corg
speciu quo qms ab una pte cu
f cuic e se elogat eo magl ad
altam appinquat Ita q ex
una pte a dei no e disredit
ex alia pte a dma no e implet
go no tem ad cofor ite pdcam
sicut tem ad ea q cadut sb
pcepto Sz g e q sup i ps
ctos decet collauda° d' glo
vti se qui dingut cor sum sus te
dei sz quib e e cuetib go q b
te ad cofor ite pdcam p mui
q oz dz sue vle coformad
suos dma nveno e e dgla
tur d'd po vti do no ineina
go nos ma dz dme no gfor
Bu° ddy q quib e e sua volu
coformac dme e q v°d e ep h°
accipi pt q i quolz gue e u
sy p e cunc sa ou qlt e ug
t q° pfc ssime na gmib incu
sicut a colo ibi albe ue q p cato

mensura omnium colorum dicitur quia de uno-
quoque colore cognoscitur quantum participat
et de nigredine et quantum appropinquat ad
albedinem sicut ex X metaphysice
apparet ut dicitur in X metaphysice et philosophus in
ipso de genere mensura omnium entium
ut ex verbis quinti huius patet.
tamen cum unumquodque habet de essentia
quantum ei per similitudinem appropinquat
secundum quod ei dissimile inveniatur ad
non esse accedit. Et sic de omnibus
generibus et categoriis potest inveniri
dici quod unum et minimum ex omnibus cognoscitur
in eis omnibus est mensura et bonitas omnis
boni. Et ut specialius loquamur
bonitas omnis boni voluntatis
ex hoc ergo unaquaeque voluntas bona est quia
divinae voluntati conformis. Non tamen
quilibet tenetur ad volendum bonum
voluntate et tenetur ad volendum voluntate
divinae voluntati conformis. Sciendum quod ista
conformitas multipliciter attendi potest
loquendo cum de voluntate quae est actus
conformitas eminentia ad divinam
dispositionem. Una est ad imaginem
per imitationem sub proportione causati.
actus voluntatis divinae voluntati nostrae salubriter
habet quod sit voluntatis actus secundum similitudinem et quod
sit causa omnium quod sit actus. Ergo invenitur
nostrae voluntatis divinae voluntati conformatio. Potest
ut sic effectus causae, ut sic voluntas
nostra conformitas ad effectum ad
causam. Aliter autem invenitur in agentibus et
voluntatibus causis in naturalibus in
causis attenditur conformitas secundum similitudinem
ut sic quod homo generat hominem et
ignis ignem. Sed in voluntatibus dicitur
effectus causae conformari ex hoc
quod effectum implet suae causae sicut
artificiatum assimilatur suae causae
non quod sit eiusdem speciei cum arte quae
in mente artificis sed quia forma
artis in artificiato impletur
et similiter et conformatur voluntas effectui
quando hoc fit quod nobis disposuit et
ita ex hoc actu invenitur nostrae voluntatis divinae
voluntati conformatio quia nobis id quod deus
vult

nos velle volumus. Tertio ad nostrum
actum conformitas potest attendi
uno modo quantum ad formam specie ut hoc sta-
bilis aliqua conformis secundum quod inducta
sicut sapientia simulata et sic applicatur
ad speciem quae est genera in obiecto
a quo actus speciem trahit. Sed
in obiecto voluntatis duo sunt consideranda
unum quod est quasi materiale scilicet ipsa res
volita. Aliud quod est quasi formale scilicet
ratio volendi quae est finis. Sicut
in obiecto visus est color quasi materiale
lux vero quasi formale quia per eam effi-
citur color visibilis in actu. Et ex
parte obiecti duplex conformitas
inveniri potest. Una ex parte voliti
ut quando homo vult ad quod deus vult
et hoc est quasi secundum causam materialem obiecti
et est quasi materia quoquo modo est
minima inter alias. Alia ex
parte rationis volendi sive ex parte
finis ut cum aliquis propter hoc vult aliquid
propter quod deus et haec conformitas est
secundum causam finalem. Conformitas super-
veniens actui tamen quae
considerata ex habitu eliciente est sic
nobis in via divinis conformitas eadem
quam deus vult ad exercitium est
et deus et haec est quasi secundum causam formalem.
Ad primum ergo dicendum quod nobis de plenitudine
in nobis ut ad ea nos potentia
ut plena sit divinae voluntati in via nostra
voluntas possumus conformari secundum
quod cognoscimus conformari possumus.
Ad secundum dicendum quod uno actu
homo committit duo peccata
ipse actus peccati sit actus sed tamen
in uno actu possunt esse duae peccati
conformitates et hoc quando actui
alicuius peccati specialis supervenit aliqua
circumstantia quae trahit in alterius
peccati deformitatem ut cum quod
ablata rapit ubi in mente ex
predat actus rapinae accipit de-
formitatem luxuriae ex circumstantia
propter quod quidquid ad deformitatem
pertinet peccati in actu alicuius peccati

Ad 2m

[illegible]

pt spale deformitas illius peccati quod sit omni peccato que pertinent peccatum generaliter deformitas peccati ergo hoc quod quia in omnibus peccatis venialibus sit quoddam principium contraria peccati inquantum peccatum et induere deformitate sicut hoc quod est auersio a deo non obedire divine legi, inordinata quod computatur deformitas de qua loquimur non oportet quod defectus peccati generalis ut peccati deformitas. Ad 3m dicendum quod quamvis formalis ratio deformitatis ex hoc ipso peccat tamen hoc generale esse non ponit in in conspale. Ad 12m dicendum quod peccatum veniale quamvis non conformet in actu suo non tamen divine conformitati tenetur ut peccat secundum loco et tempore tenetur ut in quantum omnino agat peccatum ac veniale non agit quod deformitas predicamentum secundum peccatum non sit quod peccatum mortale. Ad 5m dicendum quod pro omni tempore quo non obseruat actu exsistit obligat preceptum de conformitate non secundum pro tempore quo quis tenetur de statu sue salutis cogitandum sicut tenetur confiteri ut sacra accipere ad hunc faciendum. Ad 6m dicendum quod ab obstinatis duplex uno modo simpliciter quia sic habent uoluntatem irreuocabilem malo adherentem et sic obstinati illi qui sunt in inferno dicuntur. Alio modo obstinati in hac uita existentes illi autem qui sunt in inferno adhuc tenentur ad conformitatem de qua agimus ad quam quamvis per uenire non possint impotentia huius impotentia causa extitit non conformando peccat quamvis forte non demerent et eque sunt iniuriosi. Alio modo dicuntur obstinati quidam qui habent uoluntatem adherentem malo non quidem omnino irreuocabiliter sed per difficultatem aliqui dicuntur

obstinati in hac uita et tales possunt uoluntatem suam conformare diuine uoluntati non solum peccat non conformando sed demerendo. Ad 7m dicendum quod quibus tenetur quis esse ad caritatem habendam et non facit peccat peccato obmissionis non tamen oportet quod quibus instanti quo non facit peccat sed tunc tamen quando faceret et nolebat ut patet cum necessitas imminebat ad faciendum quod sine caritate fieri non potest sicut sacra accipere. Ad 8m dicendum quod duplex dicitur ad ad tenendum non sit quod si non faciamus penam incurrimus quod esse per se ad ad tenetur et quidam opinionem non tenentur. Ad faciendum ad ex caritate sed ad faciendum ad ex dilectione naturali sine qua adimpleri quod sit naturale sit et dico dilectionem naturalem non solum existimamus a nobis ita condita non solum ex naturalibus quoniam quod omnibus bonis et omnibus quoniam quod omnibus bonis appetitus sed illa ad quam ab principio naturalia principiis per quem inueniuntur in bonis ex consuetudine et virtutibus politicis. Alio dicitur ad ad tenendum quod sine quibus non possumus finem beatitudinis consequi et tenemur ut ad ex caritate faciamus sine quantum per te inuenit te nituntur aliquando et pro quando mo grauat aliquando tradit et aliquando non. Ad 9m dicendum quod homo conformat se sicut ad ymaginem et similitudinem dei factus. Quamvis autem per hoc quod ad deum infinitum distat non possit esse proportio ad deum proportio sicut proportio proportio per se in quantitatibus inuenit comprehendit duarum quantitatum ad inuicem comparatarum et etiam mensuram sicut quod non sunt proportionis cum sit nature ad quam per similitudinem fundamentum quandam uel ad aliam ut potentia sicut et proportionalium similitudinem et sic se habet princeps ad ciuitatem et gubernator ad nauim per hunc modum est aliqua proportio hominis ad deum

contra aliquam similitudinem ad ipsum si
habeat ut potest albedo esse sub utraque
subito. Vel potest dici quod finiti ad
infinitum quamvis non possit esse
proportio proprie accepta tamen potest esse
proportionalitas que est duarum propor-
tionum similitudo. Dicitur enim x
esse proportionata duobus quia est eorum
dupla. Sed quid est maior propor-
tionabilia quia sicut se habent sex
ad tria ita maior ad duo et similiter
finitum et infinitum quamvis non
possint esse proportionata possunt tamen
esse proportionabilia quia sicut infinitum
est equale infinito ita finitum
finito. Et per hunc modum est similitudo
inter creaturam et deum quia sicut se habet deus
ad ea que ei competunt ita creatura
ad sua propria. Ad secundum dicendum quod creatura
non dicitur conformari deo quasi participanti
eandem formam quam ipse
participat sed quia deus est per essentiam
forma cuius creatura per quandam imitationem
est participativa sicut in signis sigilla
vel tale aliquid per se separato existenti.
Ad tertium dicendum quod similitudo et confor-
mitas aliquando sunt relationes
equiparantie non tantum per utrumque
extremorum dependentiam vel retentionem ad
alterum sed tamen unum quando forma qua
attenditur similitudo vel conformitas
eadem ratione in utroque extremorum
existit sicut albedo in duobus
hominibus et quando utrique convenit potest
dici alterius formam habere quod statua
sicut ad similem alterum dicitur sed quando forma est
in uno principaliter et in altero non nisi secundum quandam
tendentiam non recipitur similitudinis
receptaculo sicut statua her-
culis dicitur similis herculi sed non e converso.
Non enim potest dici quod hercules ha-
beat formam statue sed solum quod sta-
tua habeat herculis formam et per
hunc modum creatura dicitur esse deo
similis et conformis non e converso. Ad quintum dicendum

quod conformatio tamen sit mutua quo ad con-
formitatem non importat equi-
parantie relationem sed presupponit ad
ad quem conformitas alterius mo-
vetur unde non potest dici a philosophis confor-
mari sed non e converso. Ad quartum dicendum quod
verbum augustini intelligitur non
de proprietate quod ipse homo faciat voluntatem divinam
sed quod ipse ei divinam voluntatem per de-
votionem impleat id est quod volentem velit

Octavus queritur. | volente

Utrum teneamur conformare vo-
luntatem nostram voluntati divine in
volito. Et videtur quod sic quia tenemur velle
hoc quod scimus deum velle. Sed quando
paulus enim cupiebat dissol-
vi et esse cum christo ut dicitur ad philippenses primo
habebat deus non volebat. Non
enim dicitur Sic ergo quod macho (?) pro-
nos. Ergo tenemur hoc velle
quod deus vult. Paulus autem cupiebat
dissolvi et esse cum christo quod probabat
quod est absurdum propter quod deus sciat
pro aliquo vel velle (?) sciat autem deus
aliquem esse reprobatum, potest ergo
alicui sua reprobatio revelari.
Si ergo ponamus alicui revelari
se reprobum iste teneretur velle suam
damnationem. Sed tenemur velle hoc
quod scimus deum velle. Velle autem
suam damnationem est contra caritatem
per quam se diligit ad vitam eternam.
Ergo tenemur ab velle ad contra-
rium. Item quod cum urgentibus praelato
tenetur sic deo obedire sicut
vice dei obediamus. Sed nos tenemur
subditus facere ac velle quod ipse
sit prelatum velle et si sciat
prelatum velle quod ipse faciat id
hoc expresse ei precipiat. Ergo non
tenemur velle quod deus vult
vel quod aliquis vult non velle. Praeterea
quod deus laudat et hoc est in corpore
perfectissime ac sine omni ignorantia
[illegible] sed aliquando

voluit tamen eum quia scivit deum
velle. Voluit enim aliquo modo
pati ut omnem oratio quam oravit ait
Io. pater si possibile est transeat a me
calix iste. Veruntamen deus vellet
eum pati. ergo velle quod deus voluit
non est laudabile nisi ad hoc tamen
+ per augustinum de civitate dei. tristitie
que nobis nolentibus accidit.
Sed beata virgo doluit esse de
filii morte que stabat iuxta crucem
videns filium plagis ... tuam ipsius
animam pertransibit gladius. Sed beata
virgo nolebat eum pati. Deus
autem volebat. Ergo tenemur
velle id quod deus vult. Beata virgo
tamen peccavit quod tamen negandum est ita
ut quod non tenemur conformare voluntatem nostram
voluntati divine in volito. Sed contra est.
i. Cor. vi. Non adhesit dominus nostri [illegible]
de gloria. Cor. ... qui non
vult quod deus vult sed quod
vult quicumque deus vult ... vitam
te cordis ... deus vult. Sed
ergo quibus ... quod deus vult ...
+ ... amicorum ... nolle
... nolle ... quibus tamen ...
... ad ... quibus tamen nolle
... deus vult et non velle quod deus
+ non vult. Respondeo dicendum quod non tenemur
voluntatem divine conformare quo ad
regula ... voluntatis nostre ut dicit glossa
super illud ps. Rectos decet collaudatio.
Est enim volitum divinum altius
volito ... volitum et
voluntati ... conformari et
conformari ... sit ... ...
... ut dicit ... in ... et
tamen volita nostra conformari
divino volito. Sed propter hoc
+ potest ... ... eleccionibus
potest ... ... qui magis
bonum magis bonus perficit.
Sed ait sapiens quicumque non vult quod deus
vult cum ... id quod debet velle
optimum quicumque non vult

quod deus vult peccat. Ad hoc respondeo per
... qui regularis ...
in omnibus actibus tenetur ... ...
... ... nostros ... magis
nobis deum ... ... conformari.
regulat ... nostre
sua conformabat divine et quia
ad volita quia omnibus ... fiunt
... nobis tamen non ... voluntatem con-
formare divine ... ad volita
... quod in volito quodam modo
tenemur voluntatem nostram conformare divine
quodam modo ... ...
nostram voluntatem divine conformare.
Divine tamen quia bonitas divina
regula ... sub ... nostre
... bonum ... ...
... ad ... ordine ad ...
volendi ... finibus ... nostre
ad volitum ... non
facit actus nostre ... bonum
volitum ... ...
ad ... volendi ... ...
... ... volitum ...
male appetit ... ...
finibus ordinavit ... ...
... volita ... quibus bene velle
... ...
quomodo ergo nobis divino posset
... bonum et omne quod ...
bene velit cum bonitas ipsius ac-
tu nostre divine considerat ...
volendi ... ad que or-
dinat ... ... bonitas
... divine ... ...
... conformari tamen in volito ...
... volitum considerari
... ad finem qui quidem
... ordo ... nobis ... placet ...
... volitum posset nobis ...
... displicere ... aliquam aliam
consideracionem ... ...
... fine ... ...
... ...
divine ... ... ad
finem divinum ... ...
quia ... contemplacione
divino ... regulat omnes

suas affectiones ut potest plene
cognoscere. verumtamen desi de-
randa est ordine ad ipsam con-
formitatem divine voluntatis. quoniam sua
volita divine conveniunt quia sentit dum
nolle voluit absolute et sine
aliquo motu contrario peccatoribus
qui sunt ausi audire dicebat
discordat in pluribus ab hijs
que deus vult implebat et sine ulla
voce assentiebat iustitie vig-
toris quorum nos ad hec dicimus
et tu cantata perfecte contempla-
ut omni ordine volendo ad
ipsam in materia participat confor-
quidem divine voluntati quantum ad i-
volita quorum participiunt
quamvis in eis sit aliqua affectio
ad contrarium laudat tamen propter aliud
ordinem in eis consideratum quatenus
affectionum non obstante sequuntur
sed divine voluntati supponunt dum eis
placet quod ordo divine voluntatis
omnibus impleatur. sicut quia vi-
ctorem sui vincere propter affectum pi-
etatis quem deus vult mortificare
Sicut sic hac sua propria voluntate
divine supponit ut non impatien-
ter ferat sed divinum contrarium pre-
ne impleatur. Eld p^s 8o dist. quod
paulus cupiebat dissolui et
esse cum christo et tamen propter bonum eius
tamen placebat ei contrarium ordine
ad finem quem deus exequita
fuit volebat. Unde dicebat. per-
manere in carne necessarium propter
vos. Eld 2m dist. quod quamvis de
potentia absoluta deus possit vincla
dampnatorum alicuius non tamen hoc
sed de potentia ordinata quia
vero cogitet eum disparet
alicuius vinculo fuit debe-
mus sermone prophetie predestinacionis
vel prescientie sed pronunciationis prophetie co-
minacionis que me supposita con-
dicioni tacite. sed dato quod esset
intelligenda sic prescientie prophetiam ad

huius tamen de … cui sit vincula
sicut nolle sua dampnatorum absolute
sed solum ordine iustitie qua deus
vult persistentes in peccato dampnare
Non enim vult deus ex parte sua
aliquem dampnare sed quod ex merito
est eius deus probat unde nolle
sua dampnacionem absolute non est
conformandum voluntati sua divine
sed voluntati peccatoris. Eld 2m dist. quibus
platis non … voluntatis sic
divina nobis sed precepit …
non … Eld 2m dist. quod pa… — et
duplex considerari potest unio
presentium … quia affectio
… Aliquo modo ordine ad
finem ad quem deus eam ordina-
bat et erat a deo volita non
autem primo modo … quod potat
ista ordine considerare sub
… hac passionis sicut deus volebat
… aliqua quando esse
sit ad absolute finiendo volo-
bat hac pa… divine
voluntati quodammodo non volito confor-
mabatur quamvis ipse deus pa…
vellet sed solum considerat put
Eld 2m dist. quod vox …
dissentiebat a pane …
considerata volebat tamen finem
salutis qui ex passione eius con-
sequebatur ita divine voluntati con-
formabatur quantum ad hoc quod
volebat et quantum ad hoc quod no-
lebat. Eld … Ardros p9 opp^m
ab … quidem … est
intelligenda de volita divine
voluntatis sicut stat sub ordine
ad finem et non absolute. Eld 2m
dist. quod amici …
voluntatum magis quantum ad finem quam
quantum ad ipsa volita sicut ei
cui febricitanti medicus
qui ei vinum negaret quod concu-
pisceret propter quem desiderium sati-
sfaceret vellet eius desiderio satisfacere

de vini potacōe i picin scti
Ad 3m dcm q sicut dr dom est
pryn volita a deo q̄ regula est
et regula omnium aliorum volit
torum c̄ finis non eius sua
tora. Commando alia non
Voluntas. Comma quod alia non
vult nisi propter huc finem et ido
diunos nra dīne non codi
formatur in fine ad primum volitu
omnia nra volita regulat
Ad xiiij dicendum quod electio ht i se
et voīs indicium et appetitu
Ergo ab iudicio pservat id
q̄ ē magis bonum magis bono
quod puritas electionis non at si
cic puritas eligendis non at si
pservat i appetendo non ci ho
pter tamen meliora pseqm oparn
do nisi sint talia ad que ex
precepto obliget. Aliter eligit
tenet seqm pfectionis consilia
q̄ ē quot at ē melior. Ad xv
dicendum q̄ quamvis siqui xiij anni
vel possimus non imitari sic
vera q̄ ptinet ad dīni ēē et
adhibitum et qua habuit adhuc
viator existens ad q̄ ptinebat
qui vel ē quitu ad nostra voīs
ut ē dīne non conformabat

q xxiiij

Questio c̄ de libero arbitrio
Et primo quiritur utrum ho
sit liber arbitrio. Et ui q
non. Vt enim dicit Jerem x. Non est
hominis via eius. Nec viri est ut ambulet
et dirigat gressus suos. Sed hoc at
dicit ad ēē li arb. q̄ ē dominus sui
operis. Ergo ho non ē liber arb.
Item dicit quod liberum phs intelli
de actibus intellectus quia non sit
in aliquo habitu pt aliter. Sed q ad
ea que non sunt in potestate nra sicut
li arb sed ergo imitata non sit ipo
li arb. Sed ad minicus
nra non sumus li ar ad intellectum
et ceterum actus voluntatis non ponderet ex
li ar. Opsophm i pa methaphi li
berum dicitur ē q̄ cā sui ē. Sed
metus hūa ht aliā cām sui motus

qui seipsam s. dum erā vero p.
d i pceata tradit illos deus
de glia manifestitate deus oparn
in mentibus hominum ad quidtedas
non tantum corpora et proinde voluit
ergo metus hūanus non ē li ar. Sed dicit
q metus hūa ē sicut princi sui
actus deus at sit cā adnota
et hūanum impedit metus liberaōne
Item quanto cā aliquā magis in
fluit in effectum tanto ē principa
lior. Sed cā pa plus influit i effect
q̄ cā secundaria ut dicitur i li de causis
ergo cā pa ē principalior q̄ secunda
et ita metus hūa non ē pn ca
sui actus. Sed deus q̄ omnia
movet motum movet sicut
instrumentum ut patet p quod in viij
phisicorum. Instrumentum at non ē li ad
agendum non agat nisi sicut
agentem. Ergo metus hūa
ab eo mota adeo vi
quo non sit li ar. Item li ar dicitur ē
facultas non et voīs q bonum
eligit gratia assistente vel ma
lum eadem deficiente. Sed multi
sunt qui non habent gratiam. Ergo non
pnt libere eligere bonum. Et ita
non hnt li ar ad bona. Sed omnes
libere opponit. Item hoie meritis
suis ptcipat qui sa pecim
sumus ē pecunia ut dicit Jo viij
Ergo i hoie non ē libertas arbitrii
Sed aug dicit li de li ar. Item
p hi tenue potentiam peccandi non poterit
tandi gratia non indiget. Ergo nec p
at peccandi et non peccandi ē
li ar cū gra indigeat. li
ar ymo hominis p ab optimo
rumque de nominā dicuntur
sicut ex phocij de aīa. Sed op
timi hūanos actus sunt boni
intentus. Ergo ad hoc ho non sit
li ar. Sicut dicit Jo xxv sine me
nihil potestis facere. Sed de actibus
intentis. Ergo ho non sit deo
cū li ar. Sicut aug d ei ho noluit

abstinendi a peccato cum potuit in fluctum
esse non posse cum voluit ergo non est in potesta-
te hominis peccare vel non esse dominus
suorum actuum non est liberi arbitrii. Solutio: Bernhardus
distinguit triplicem libertatem scilicet liber-
tatem arbitrii, libertatem consilii et
libertatem complaciti. Et dicit quod libertas
arbitrii est qua discernimus quid liceat,
libertas consilii qua discernimus quid expediat,
libertas complaciti qua discernimus quid
libeat. Sed discretio humana per peccatum
est sauciata, ergo minor est libertas arbitrii
quae in discretione consistit in homine post
peccatum non remansit perfecta. Praeterea cor-
rupto homine habet libertatem respectu quorum
habuit tantum, sed respectu peccatorum homo
habet [illegible] quod post peccatum, sed Augustinus
non est in homine peccare, tamen reparare
quod dampnabiliter perdidit reparare non
salte [illegible], ergo homo ad peccata
non est liberi arbitrii. Praeterea quicquid deus praescit ne-
cesse est evenire, cum praescientia dei fal-
li non possit. Sed omnes actus humanos
deus praescit, ergo de necessitate eveniunt
et ita homo non est liberi arbitrii ad agendum.
Praeterea quanto aliquid mobile est magis
propinquum primo motori tanto est
magis uniforme in suo motu
sicut patet de corporibus celestibus
quorum motus semper eodem modo se habent.
Sed cum omnis creatura a deo mo-
veatur. Movet enim creaturam corporalem
per tempus et locum, spiritualem per tempus
ut Augustinus dicit viii super genesim ad litteram.
Voluntas creata est mobile propinquissimum
deo qui est primus omnium motor, ergo
habet motum maxime uniformem et
facultas eius ad plura se non ex-
tendit ut per hoc possit dici liberi arbitrii.
Praeterea philosophus ii celi et mundi dicit de no-
bilitate supremi celi quod fit suum
motum unico consequitur, sed anima
est nobilior celo cum sit [illegible] corpore
perfectior, sed Augustinus viii de civitate dei
ergo anima habet unicum motum
et ita non est liberi arbitrii. Praeterea decuit
dignitatem hominis ut creatura subli-
missima optime collocaretur.
Sed optime collocatum est quod immo-
bili optimo adhaeret. Ergo decuit
ut deus voluntatem humanam quae est subli-
missima inter creaturas faceret ta-
lem quod bono immobili adhaereret quod
si esset liberi arbitrii ut nunc non haberet,
ergo decuit ut voluntas humana sine
libero arbitrio fieret. Praeterea philosophus diffinit
ut liberum arbitrium [illegible] de voce
iudicium, iudicium non voluntatis
cogi potest virtute demonstrationis
[illegible] at cogi non est liberi, ergo homo
non est liberi arbitrii. Praeterea [illegible] mentis consu-
[illegible] potest cogi [illegible] aliquid verum
nulla falsitas admixta est ut ap-
parentia falsi [illegible] non potest mens
subterfugere quin ei assentiat.
Sed si [illegible] aliquid bonum
cui nulla malitie admixta est
[illegible] appetitu
[illegible] bonum sit [illegible] non
sicut [illegible] cogitationem
[illegible] homo liber [illegible] ad non
[illegible] ad [illegible] non habet
[illegible] facultas [illegible]
voluntas [illegible] philosophus [illegible] qualis
unusquisque est talis finis videtur ei,
sed non est in potestate nostra quod simus
tales vel tales [illegible] hoc
naturale habeat et dependeat
ut aliquid [illegible] ex dispositione
stellarum, ergo non est in potestate nostra
ut [illegible] mens [illegible]
[illegible] de agendis
ex [illegible] ergo non sumus liberi arbitrii.
[illegible] liberi arbitrii oppositum. Sed [illegible]
[illegible] habuerunt
[illegible] habitum
ergo non habet [illegible] liber-
tatem non est liberi arbitrii ad omnia.
Contra quod dicitur Ecclesiastici xv deus ab
initio constituit hominem et re-
liquit eum in manu consilii sui [illegible]
[illegible] liberi arbitrii [illegible]
[illegible] agens [illegible] ex nichilo
[illegible] agere [illegible],
sed potius [illegible]
[illegible] philosophus

oppositum

i yo alt' unu d[illegible] h at dyon
pt ccmisi dupx uccdiu q̄ p̄e
altu ē impglē cc̄e agēs ex
n° z denti ex nichilo ei
agē solus dei q̄ quī no ex ne
cessite agit ſʒ ex uo' ē go ve
linquit ē ad q' agat ex ag
z no ex neccit' go z h' ē vo al
ria q̄ agit ex suppoi m' z no
ex necti' z ex arbitri libte
plibiy ar' ne facultas uo' ē
z vōis ſʒ homini ē uenit vo
z uos go z li' ar' ſʒ phm z
eth ex osilium no ē nisi corp q̄
st i nob ſʒ hōies de suis ac
tib cosiliant' go hōies st dm
suorū actuum z p h' li' ar'
pcepta z phibicōes frustra no
duit ei qui pt facē et no
facē alias cu frust' fient
ſʒ hōi ē dnti q̄ fiunt phibicōes
z pcepta go ē i hōis ptate ē
facē et no facē ita ē li' ar'
p ug dz puniri ul pmia' p eo
q̄ no ē i eq ptate facē et no
facē ſʒ hō iustē a deo punit'
z pmia' p suis opōibz go hō
pt opari z no opari z ita ē
li' ar' p om q̄ sunt causa
aliquī pōnē ōs ſʒ hūanorū
actuum no possum pōnē tam
ipam diuinā ē ea q̄ ē ca q' ad dō
tine ē sunt z st ipo put eē
bōa actq hūai st qui z bōi
qui z mali / Silr nec pt dici
q' hūanorū actuum no st ca
necitas qr ex neccitate puenit
q' eodm mo se hnt q' i hūais
actibz no uidem' / Silr no
pt dici q' fatū ul stellaru
disposic corpa ca qr oportet
hūanos act q̄ ex necitate acid
sicut ex ca ut ē ē ezt z naco
ta ecept q' ō hūaorū actuum
varietas nāe m' deterīata ē
ad unu abeo deserit n'

[illegible] q' fortuna ul casus
hūanorū actuum ca ē pt / q' for
tuna z casus st ca eorū q' raro
z pt intecōm acciddit ut dō
i 2° phicorū / q' i hūais actibz no
appet / relinquit' ipm hōiem
facit ē ē pu[illegible] ipōrū actuu
z p h' ē li' ar' [illegible] q' abſ
omi dubitōe hōiem arbitro
liby pōndoz ad h' z fides as
stringit / cu sine li' ar' no posset
ē meri tu ul demeritu iusta pea
ul pmiu / Ad h' z manifesta
indicia inducunt / quig appet
hōiem unu eligē et a' refutaē
Ad h' z iudices vo cogit / q
quid ad inuestigacōm li' ar'
dignoscere sequit s hnd pcedēs
In rebz q' mouet' ul ad agunt
opōnit i seipis hnt q̄da aūo
ex se se sit ca q' p uiolēcia mo
uen' z quig puicii ē ex nil
cōfert ipasso ſʒ phm 3° eth
z quig li' ar' pone no possum'
cognoscē ca sui mot q̄ libi
at ē qs sui ca ſʒ phm i pria
methi / ē orū at ē pū ymoto
z opīb i ipis q̄da talia st q̄
ipa seipam mouet sicut aīa
q̄da at q' no mouet seipa
quuis i seipis sui motu ā
pu[illegible] hnt sicut gūia z leuia
ho ē i ipa se mouet cu no
possunt distiguī duas pt
q̄z vna sit mouēs z aā mota
sicut i aliis uenit' q̄uuis mo
ta corū cōsequa' aliq pudi
tipis s forum qua qr a gnante
hnt dum agnante monēt p
se ſʒ phm i viii° phe ſʒ a re
mouēte phiēns p actum z h'
mouet' seipis ſʒ no a seipis
vni li' ar' uenit' q' no
st / Et ipis ca agedi ſʒ disting
uit' ad agedum ul monēdum p id

que ab alto recipiunt corpora atque
a superioribus moventur. quorundam motus
ex iudicio rationis procedunt quorundam
non ex iudicio naturali, ex iudicio
rationis homines agunt et moventur
consulunt enim de agendis et mo
ventur omnia bruta, que quodam pre
ter electionem omnia agunt sed quodam spe
ciali operantur sic omnes hirundines
similiter faciunt nidum et ex hoc quod
habent iudicium ad aliquod opus de
terminatum et non ad omnia sicut
apes non habent industriam ad fa
ciendum aliquod aliud opus nisi favos
mellis et similiter est de aliis aliis.
Hinc est quod considerantibus apparet quod
quemadmodum attribuitur motus
actio corporibus naturalibus inanimatis
per eundem modum attribuitur bru
tis aliis iudicium de agendis
sic quia hirundo et locusta non movetur
propter hoc sint tamen sui motus quia tamen
bruta non iudicat de suo iudicio
sed sequitur iudicium quod ad hoc indi
tum est non autem a sui arbitrii li
bertate a natura habent. homo vero per de
rationis iudicans de agendis potest
et de suo iudicio iudicare in quantum
cognoscit rationem finis et eius que sunt ad
finem et habitudinem et ordinem
unius ad alterum, ideo non est solum ca
sus sui ipsius in movendo sed et in iudica
do, et ideo non est liberi arbitrii ac si diceretur
liberi iudicii de agendo vel non
agendo. Ideo philosophus 3° Ethicorum quod in prope
hominis duo conveniunt scilicet electio
hominis et hoc ex parte hominis potestate con
sistit et operum gestionem suarum
executionem hoc non est in potestate
hominis est divina providentia gubernante
propositum hominis ad finem quem perducit
ducit, quamvis non nos ideo homo non
dicitur esse liber suorum actuum liberi
sue electionis que est iudicium de
agendis et hoc proprie vocatur liberum arbitrium

deviat vel potest distingui de
meritorio opere sicut obedientia
tactum est in prima parte. Qualiter
Nicomachi libro 2° et 3° Ethicorum quod opus
meritorium non meritorio non dif
ferat in eo quod agere sed in quali agere
nisi enim quod unus homo meritorie
agat et ex caritate quod aliquis non
possit absque merito agere vel esse
velle et ideo hoc quod homo potest sine
gratia agere opera meritoria non derogat
a totali libertate. Quia homo dicitur
esse liberi arbitrii si quod potest agere hoc vel
non hoc quod potest sicut vult sic agere quia sicut
philosophus. Ille quidem non habet habitum vir
tutis non habet in sua potestate agere tali
qualiter virtuosus agit donec
possit acquirere habitum virtutis
Gratiam autem que opera meritoria fa
ciunt homo non possit ex libero arbitrio
acquirere quia potius est ad gratiam
habendam quia tamen deus non denegabit
si fecerit quod in se est. Ideo non est omnino
ex potestate liberi arbitrii opera meritoria
agere quamvis ad hoc potest ab ipso
libero arbitrio non sufficiat eo quod nos
qui ad meritum requiritur facere
de eorum. Ideo autem nos quidem
temporibus ex oratibus politice
Augustinus autem dicit propter hoc homines non
esse liberi arbitrii quod non potest tale velle
vel eligere qualiter deus vult aut angelus
ad xiii ergo quod deus in unoquoque
agente et sinit motum illius agentis
sic tamen prima operatio componere
secundum quod sunt tamen non possit in actu
procedendi providentie et propterea non
propter hoc quod deus est causa operans in cor
dibus hominum non excluditur quidque
habet in meritis sunt causae suorum
motuum non tollitur vero liberi
arbitrii. Ad xiii dicendum quod causa prima adiuvat esse
principii. Sic enim dicitur libro de causis quod magis
influit in effectum sed tamen secunda causa quia
principium est magis effectum cum magis

[conformatur]

Ad 3m dicendum quod instrumentum duplex dicitur
uno modo proprie quando scilicet ad ita agit ab alio
motum quod non confert ei a movente
aliquod principium sui motus sicut serra
modo autem capiendo instrumentum talem instrumentum
est omnis corporis liberum arbitrium. Alio modo dicitur
instrumentum magis communiter quicquid est
movens ab alio motum sive
sit in ipso principium sui motus sive non,
et ab instrumento non oportet omnino ex-
cludatur voluntas libertas, per hoc ad quod est
ab alio motum quod tamen seipsum
movet et ita est de mente humana.
Ad 4m dicendum quod licet quis non habet gratiam
potest eligere bonum, sed non meritorie
hoc autem non derogat libertati ut
dictum est. Ad 7m dicendum quod servitus peccati
non dicit coactionem sed inclinationem
inquantum peccatum precedens aliquo modo
inducit ad sequens vel per de-
suetudinem vel aliquo modo per se a
macula peccati eripere non se potest
subdit et ideo per hoc homini non aufertur
libertas a coactione quod quia naturalis
est libero arbitrio. Ad 8m dicendum quod auferri
lo [illegible] illius qui obviando se op-
ponit [illegible] motioni [illegible] indigentia
gratie liberi arbitrii. Ad 10m dicendum quod ad
ipsum opus quod cum intendit extendere se ex-
tendit potestas liberi arbitrii quamvis non
sine deo cuius adiutorio sic est modo
quod agere possit, sed magis in quo
opus fit meritorium naturale facultatis
excedit ut dictum est.
Ad 10 dicendum quod circa hoc est duplex opinio
quidam enim dicunt quod homo in peccato
mortali existens non potest vitare quin
mortaliter peccet, potest tamen vitare hoc
vel illud peccatum mortale sicut quidam
omnes dicunt de peccatis venialibus
et non [illegible] necessitas tollere arbitrii
libertatem. Alia opinio est quod homo in
peccato mortali existens potest omne
peccatum mortale vitare. Non tamen potest
vitare quin sit sub peccato quia non potest

seipsum a peccato resurgere sicut
potuit per seipsum peccatum cadere.
Et sic facilius est [illegible] arbitrii
libertas. De hoc tamen infra questione
tractatur. Quod de potestate liberi arbitrii. Ad 11
dicendum quod non omnia feruntur in finem
ultimum quod est ad finem et finem
honestum delectabile sicut est
honestum bonum distinguitur honestum
utile et delectabile. Respondeo quod
finis honesti ponit liberum
arbitrium vere tamen bonum utilibus quod est ad
finem libertatem consilii respondet
boni delectabilis libertas complaciti
quamvis autem diversitas sit ignorantia
varia tamen [illegible] omnium ab-
latio libertatis arbitrii propter peccatum
est quedam debilitata sed non omnino
amissa. Ad 12m dicendum quod habet
necessitatem pro peccato an ex parte
hominis peccatum non autem habet necessita-
tem peccatum secundum unam opinionem. Sic enim
duplex potestas dicitur sicut videtur sophis-
tis de anima vel secundum aliam opinionem habet
necessitatem peccati aliquod peccato tamen
vitare in illa generalitate. Ad 13m dicendum
quod ex prescientia dei non potest concludi
quod actus nostri sint necessarii necessi-
tate absoluta quod dicitur necessitas consequentis
sed necessitate conditionata que dicitur necessitas
consequentie ut probatur per Boetium libro de
consolatione philosophie. Ad 14m dicendum quod
movere duplex dicitur. Uno modo proprie ut
physice dicitur diffinitus motus 3o
physicorum quod motus est actus existentis in
potentia secundum quod huiusmodi et sic quanto
aliquod mobile est propinquius primo mo-
tori tanto magis uniformi-
tas motus inveniatur quanto est propinquius
primo motori tanto est perfectius in motore
et actu existens et magis in potentia ex eo
pauci oribus motibus mobile.
Alio modo dicitur motus large operatio quelibet
sicut intelligere et consentire et accipiendo
motum physice dictum de anima quod motus est
actus perfecti

quia unicuique operanti hoc per se competit actu et quodammodo proportionaliter sive quodammodo ubi in non. Et cum virtus fortitudinis motus attendatur ex parte effectuum sic fluitate habet quia quanto aliquis operans virtuosior est et perfectior tanto ad plures effectus se gignit et se extendit. Si vero extendatur quantum ad modum agendi sic per simplicitatem habet quia quanto est perfectius aliquis operans tanto magis eundem modum in agendo quasi numquam variat a sua natura dispositione quam sequitur modus agendi. Moventes autem voluntates divine et immobiles non primo motu et per consequens motu celorum [illegible] possunt primi moventes movendo se ipsum in quantum mobile sunt et mutabile sicut [illegible] in virtute [illegible] non oportet quod moventes voluntates sint determinate ad aliquos effectus sed vero [illegible] efficacia habent [illegible] appetit [illegible] liberalitas. Ad xv dicendum quod non oportet quod creature nobiliores paucioribus motibus vel operationibus suum finem consequantur quia quando ad consequendum perfectiorem finem pluribus operibus [illegible] altius [illegible] possit sicut ibidem philosophus dicit et habet moventes voluntates perfectores [illegible] summo celo [illegible] motu habet quia perfectiorem finem consequuntur quamvis pluribus operibus. Ad xvi dicendum quod quamvis creatura esset melior si immobiliter deo adhereret tamen bona est quia potest deo adherere et non adherere et tamen melior est universitas in qua [illegible] creata [illegible] invenitur [illegible] augustinus [illegible] dicit [illegible] quia hec est imperfectio aliquam creaturam esse

non sic immutabiliter adherentem deo [illegible] pro prima autem non convenit ex conditione nature sue ut aliqua creatura immobiliter deo adhereat non propter hoc per naturam sed propter adherendo multa faciat ut non facere. Ad xvii dicendum quod iudicium cui attribuitur libertas est iudicium electionis non autem iudicium quo sententiat homo de conclusionibus in scientiis speculativis. Nam ipsa electio est quasi quedam sententia de preconsiliatis. Ad xviii dicendum quod sicut aliquid non est [illegible] primi [illegible] denotatur [illegible] recipit [illegible] prima [illegible] denominationis [illegible] aliquid bonum [illegible] malicie [illegible] denotatur [illegible] appetitus [illegible] felicitatis [illegible] consequens [illegible] cogatur [illegible] ad quam [illegible] inclinatio voluntatis [illegible] aliquid [illegible] inclinatione intellectus [illegible] ex necessitate illius [illegible] inducitur necessitas non [illegible] aliorum volendorum sicut ex necessitate primorum principiorum inducitur necessitas ad assentiendum conclusionibus eo quod alia volita non habent necessariam habitudinem ad id quod primo volitum ut sine eis [illegible] absque illis [illegible] primo volitum haberi non possit sicut conclusiones demonstrative habent necessariam habitudinem ad principia quibus demonstrantur ita quod conclusionibus existentibus necesse est [illegible] principia non esse vera. Ad xix dicendum quod homines ex natura sua non consequuntur aliquam dispositionem [illegible] anima intellectiva per quam determinate inclinetur ad aliquem finem eligendum [illegible] a corpore [illegible] ab aqua [illegible] ex ipsa sua

na inecibus neutrum appetitus ultimi finis
s. beatitudinis quod non impedit arbitrii
libertatem cum diverse vie veniunt
eligibiles ad consecutionem illius finis
et hec non quia corpora celestia non habent
immediatam impressionem in animam
rationalem ex natura tamen ut consequenter
in corpore naturaliter aliqua dispositiva ex
corporum celestium tunc ex causis in
ferioribus consistit remittit ingesta
per quam anima quodammodo ad aliquid
prona efficitur tamen quod eas
eligendum prona efficitur ex passionibus
dicitur rationalis inclinatio ex passio
quest in appetitu sensitivo que
potest oriri quibus corporibus disponentibus
sed ex hoc nulla necessitas inducitur
ad eligendum cum potestate ratio vel
sit accipere vel refutare passiones
siones suborta per quas motus ho
efficitur aliqualiter per aliquem habitum
ita acquisitum ex nobis tam infusum
ut infusum quis sine motu consu
non dat aquiescenti eque tamen non sunt
et ex hoc habitu efficitur quod homo effi
cacius appetit finem consonum
illi habitui tamen hic necessitas non
inducitur nec libertas electionis
tollitur. Ad xv. dicendum quod electio
consistit quedam iudicium de agen
dis vel iudicium consequens de
hoc potest esse eligere quod sub iudicio
non cadit iudicium autem de agen
dis sunt ex fine sicut de conclusionibus
ex principiis unde sicut de principiis
principiis non iudicamus sed ea ex
aminando sed naturaliter eis assentimus
et per ea omnia alia examinamus
ita et in appetibilibus de fine ultimo
non iudicamus iudicio discus
sionis vel examinationis sed
naturaliter approbamus propter quod de eo
non est electio sed voluntas. Unde quod
respectu eius liberam non habet vo
luntas naturaliter inclinationis liberta
...

non repugnet sicut Augustinus dicit in libro de civitate dei
non autem liberum pro eo quod decisum
cadat sub electione. Articulus 2.

Secundo queritur utrum liberum arbitrium sit in
brutis. Et videtur quod sic. Ad hoc enim dici
tur esse liberum arbitrium quod actus eius sint
voluntarii sed voluntarie agunt
bruta quod tractat philosophus in 3 ethicorum
ergo liberum arbitrium est in brutis. Preterea philosophus in 8
physicorum dicit omne quod movet
seipsum est movens et non motum sed
bruta movent seipsa ergo ipsa dicuntur
movens et non motum sed hoc dicimus
esse liberum arbitrium quod non habet agere ad aliud
pro ergo et cetera. Preterea Damascenus dicit quod in
brutis est liberum arbitrium. Preterea liberum arbitrium duo
importat s. iudicium et libertatem
quorum utrumque est invenire in brutis
habent enim aliquod iudicium de agen
dis ut patet ex hoc quod unum persequuntur
et aliud fugiunt. Habent et libertatem cum
possint movens et non motum ergo
et cetera. Liberum arbitrium est potentia capax effectus
sed Damascenus ponit causam libertatis arbitrii
hoc quod anima rationalis ab alteratione incipit
quia ex nihilo est ideo vertibilis esse
habet ad multa in potentia sed anima bruti
et ab alteratione incipit ergo est in ea liberum arbitrium.
Preterea ideo dicimus esse liberum quia non est obliga
ta uni alicui sed anima bruti non est
obligata ad alterum oppositorum
quia potest pugnare et determinata ad
unum sicut potest et unum aliud aliquid
sed idem facit ergo anima bruti habet
liberum arbitrium. Preterea pena non debetur nisi
qui habet liberum arbitrium sed invenitur in lege sive
quibus inveniuntur pene inflicte
brutis sicut exodi xxi. Preterea debet
tia cogere et mortem et xxxii de
bove cornupeto et levitici xx.
de immeliori cum in lege succubuit
ergo bruta videntur esse liberum arbitrium.
Sed contra est quod signum quod homo sit liberum arbitrium ut
sicut dicit propter hoc ad bonum instigari.

z a malo retrahit videmus cum
bruta alliciantur beneficiis et minis
perceptis ad terrorem minis ad ad
grediendum vel dimittendum si bruta
sunt li. ar. sponte dimittunt perceptum non
datur ipsi habent li. ar. sed preceptum di
uinum datum brutis non Job. 39. 4 ff.
aliam aliam non dicitur quod precepit deus vim
et percussit eam ergo bruta habent
li. ar. Item quod est homo habet esse ad yma
ginem dei quod est li. arbitrium ut dicit damascenus
et cetera sed bruta non sunt ad yma
ginem dei ergo non sunt li. ar. preterea
quod est li. ar. agit et non solum agitur
sed bruta non agunt sed aguntur ut
damascenus dicit ij. libro ergo bruta non sunt
li. ar. dicendum quod bruta nullo
modo li. ar. ad cuius scientiam est
quod cum ad operationem voluntatis tria con
currant s. cognitio appetitus et ipsa
operatio volitionis liberi autem in cog
nitionibus dependet appetitus cum
cognitionem sequatur appetitus non nisi
boni quod est per vim cognitivam appro
batum quod quamvis appetitus sit indeterminatus
non sequitur hoc idem quod non sit in ac
cipere appetitus et cognitionibus iudicii
est enim appetitus de potentiis opera
bilibus iudicium non vero quamquam est
de aliquo uno quod est quamvis continuum
appetitum sed iudicium de his per
tinet operabilibus et nunc quamvis per
esse appetitum quod sit ratione illius et in
formatione quamvis bonitatis si in ratione
formata malum esset tamen iudicat
boni ut tunc bonum esse habet for
nitationibus actum et sub specie boni
ipsum eligit ipsum committendo
ad malum operatur ut dicitur ij. ethicorum dicitur ap
petitum autem si non sit ad phiones
se motus vel operatio non sit iudicium
cognitive non sit in potestate aliquid
sed sit etiam aliud determinatum vel
appetitus cum in potestate est per quas
ut motus vel operatio ab ipso est iudicium
autem in potestate iudicat sic quod potest de

sui iudicio iudicare de eo enim
quod est in sua potestate possumus iudi
care iudicare autem de iudicio
suo non est solius rationis que super actum
suum reflectitur et cognoscit ha
bitudines rerum de quibus iudicat
et per quas iudicat unde totius li
bertatis radix est in ratione constituta
unde se ad se habet ad rationem sic se
habet ad li. arbitrium unde plene et
perfecte solum in homine invenitur
solo li. ar. plenarie invenitur
bruta autem habent aliquam similitudinem
rationis in quantum participant quandam
prudentiam naturalem secundum quod natura inferior
attingit aliquid ad id quod est in natura
superiore quamvis quaedam similitudo est
quod habent iudicium ordinatum de
aliquibus sed iudicium est in eis ex
naturali estimatione non ex aliqua
collatione cum rationem sui iudicii
ignorent propter quod hoc iudicium non
se extendit ad omnia sicut iudicium
rationis sed ad quaedam determinata
et similiter in eis quaedam similitudo li. ar.
inquantum possunt agere vel non agere
unum et idem secundum suum iudicium ut
sic sit in eis quaedam conditionata
libertas possunt enim agere si iudicant
esse agendum vel non agere si non
iudicant sed quia iudicium eorum est
determinatum ad unum per consequens
appetitus et actio ad unum determinatur.
unde Augustinus ij. super genesim ad litteram
movetur visibilibus sed damascenus aguntur
passionibus quia scilicet naturaliter de ali
quo est delectatione alia patiuntur et iudicant
vivunt et habent alia passiones sicut
aliquis videt apparens insurgere
movendum ad fugiendum vel prosequendum
sicut ovis nisi lupus videtur ut eum
timendum fugit et canis insur
gere passionem videtur latere
et prosequi ad nocendum et homo
vero non ab his que occurrunt
vel a passionibus insurgentibus propter ea
accipere dicendum quod est iudicio hoc e

e

Ad vom li. ar. Non at bruta. Ad p[rim]m q[uo]d d[icitu]r
quo[modo] in motiu[m] po[tenti]e i brutis a ph[ant]a
no[n] seq[ui]t[ur] [illegible] a no[n] te [illegible] appe[titu]s
uiolento ut sic dicta uiolim
ta[n]tu[m] cu[m] brutis ut pueri et q[ui]
sua[m] p[otes]tate ad faciu[n]t et no[n] p[er]
usu[m] lib[er]e electio[n]is. Ad 2m d[icitu]r
q[uo]d p[ote]n[ti]a motiua brutor[um] p[er]specto
[illegible] no[n] mag[is] inclina[t] ad
unu[m] opposito[rum] q[ua]m ad alteru[m]
[illegible] opp[os]itu[m] mouet et mou[er]i
[illegible] quo applica[tur] po[tenti]a
motiua ad alteru[m] opposito[rum] e[st]
determinatu[m] [illegible] li. ar.
Ad 3m d[icitu]r q[uod] q[uam]uis sit queda[m]
indiu[er]sa [illegible] no[n] p[ro]p[ri]e
dici p[otes]t q[uo]d sit eis lib[er]tas [illegible]
sine ag[er]e [illegible] agendi
[illegible] actio[n]es [illegible]
ex[er]ceant cogi p[ote]r[it] ut ph[ilosoph]us [illegible]
solu[m] i brutis s[ed] et i ho[m]i[ni]b[us]
[illegible] ipse ho[mo] [illegible] e[st] liber [illegible]
[illegible] q[uam]uis sit
indiu[er]sa ad ag[er]e et no[n] ag[er]e
bruto co[n]sid[er]ata [illegible] actio[n]e
[illegible] co[n]sid[er]ato [illegible]
[illegible] ad iudiciu[m] [illegible] p[er]uenit
[illegible] determinatu[m] ad unu[m] [illegible]
[illegible] actio[n]es obligo queda[m]
[illegible] ut n[on] possit [illegible]
[illegible] liber[illegible] [illegible] dato
[illegible] eis e[ss]et lib[er]tas aliq[ua] et
iudiciu[m] aliq[uo]d no[n] [illegible]
[illegible] e[ss]et i eis lib[er]tas iudicij
[illegible] iudiciu[m] eor[um] [illegible] sit
determinatu[m] ad unu[m]. Ad 4m
d[icitu]r q[uo]d p[r]incipe [illegible]
[illegible] d[ic]it [illegible]
[illegible] liber[illegible] ar[bitri]j s[ed] [illegible]
[illegible] li. ar[bitri]j [illegible]
at li. ar[bitri]j [illegible]
[illegible] aug[ustinus] [illegible]. Ad 5m
d[icitu]r q[uo]d q[uam]uis po[tenti]a motiua i
brutis no[n] sit determinata ad
unu[m] [illegible] iudiciu[m] eor[um] de agen-
dis e[st] determinatu[m] ad unu[m] ut

[illegible]. Ad 6m d[icitu]r q[uo]d cu[m] bruta
sint [illegible] hoi[bus] [illegible]
de bruti[s] [illegible] q[uo]d ho[min]ib[us] ex-
pedit [illegible] quos [illegible] p[er]uenit
[illegible] bruta lege d[ivi]na [illegible]
[illegible] p[ar]ticipa[n]t [illegible]
cor[um] pena [illegible] pun[iunt] cor[um]
possessores ut [illegible]
[illegible] ad [illegible] ut [illegible]
[illegible] significat. Ad
7m d[icitu]r q[uo]d tam ho[m]i[n]es q[uam]
bruta b[e]n[e]ficijs inducu[n]t[ur] et
flagell[is] p[ro]hibe[n]t[ur] ut [illegible]
p[ro]hibit[illegible] s[ed] diu[er]simode q[ui]
[illegible] ho[min]u[m] [illegible] ut [illegible]
[illegible] reputatio[n]ib[us] siue sint [illegible]
[illegible] p[ro]hibitio[n]es siue sint b[e]n[e]fi[cia]
[illegible] flagella eligat ut fugiat
[illegible] q[uo]d i brutis e[st]
iudiciu[m] nat[ura]le determinatu[m] ad
[illegible] uno [illegible] occurrit
eodem mo[do] [illegible] ut fugiat
[illegible] continget [illegible]
tor[um] b[e]n[e]fi[ci]or[um] ut flagellor[um]
ut bruta ad [illegible] q[ua]ntu[m]
[illegible] sp[illegible] ad
[illegible] fugie[n]d[illegible] ut [illegible]
[illegible] flagella ex passio[n]e
timoris que inde eis [illegible]
[illegible] inducit[ur] ad obedie[n]d[um]
[illegible]
[illegible] bruti[s] [illegible] libert[illegible] ar[bitrij]
[illegible] iudiciu[m] actionu[m]. Ad
8m d[icitu]r q[uo]d [illegible] aug[ustinus] [illegible]
ad litam [illegible] bruti[s]
[illegible] e[ss]e [illegible]
ut [illegible] aliq[ui] [illegible]
sit [illegible] aliq[ui]b[us] que
[illegible] audiu[n]t [illegible]
atq[ue] obedire [illegible] solet [illegible]
[illegible] ut posset bestie
[illegible] obt[em]p[er]at
[illegible] ar[bitrij]
[illegible] o[mn]ia [illegible]
[illegible] ipse [illegible] mouet
bruta [illegible] efficiat

Tercio queritur utrum li. ar. sit in deo
et in creaturis non liberum cum ar. est
facultas non est sit vel dicitur ideo non
competit deo cum non mereatur cogni-
discursiva. Deus autem simplici
intuitu omnia cognoscit ergo deo
li. ar. non competit. Preterea li. ar. est fa-
cultas qua bonum et malum eligi-
tur per aug. patet sed deo non inest
facultas eligendi malum ergo in
deo non est li. ar. Preterea li. ar. est po.
ad opposita actus se habens. Sed
deus non se habet ad opposita cum sit
immutabilis nec in malum flecti
possit ergo li. ar. non est in deo. Preterea
actus li. ar. est eligere ut patet per dif-
finitionem inductam electio autem
deo non competit cum sequatur consilium
quod est dubitantis et inquirentis ergo in
deo non est li. ar. Sed contra dicit
anshelmus posse peccare [illegible] pars li.
ar. Deus et angeli li. ar. non ha-
berent quod est absurdissimum ergo [illegible]
est dicere quod deus habeat li. ar. [illegible]
[illegible] homo a patre [illegible]
actu [illegible] dimittens sunt [illegible]
multa [illegible] li. nostro ar. [illegible]
[illegible] cadere [illegible]
et filius [illegible] deo [illegible]
liberum ar. [illegible] tamen [illegible] est in
angelis et hominibus [illegible] in deo
sit li. ar. hic appetit [illegible]
sue fine [illegible] multa [illegible]
sua bonitate [illegible] alia [illegible]
multa [illegible] ordinata in hunc finem
qui quidem absolute [illegible]
[illegible] multa [illegible] potentia [illegible]
[illegible] bonitatis [illegible]
ad ipsam ordinata non indiget
[illegible] plura [illegible]
[illegible] li. [illegible]
ad volendum [illegible]
est [illegible] deo li. ar.
[illegible] angeli [illegible]
[illegible] voluit [illegible]
[illegible] voluit [illegible] voluit
sit [illegible] tamen li. ar.
in nobis et in angelis et in deo [illegible]
cum [illegible] posteriora [illegible]
variavit facultas aut li. arbitrium

duo presupponit [illegible] cog-
nitiva [illegible] aliquis modus
in deo [illegible] sit in hominibus et in angelis
[illegible] divina [illegible] esse
[illegible] sua bonitate [illegible]
[illegible] ad bonum [illegible]
[illegible] angelica [illegible]
[illegible] de se
posse [illegible] ad deformitatem [illegible]
li. ar. [illegible] est ad
malum liberum non [illegible] hominis et
angeli [illegible] malis [illegible]
in malum flexibile [illegible]
aliquis [illegible] in homine [illegible]
deo et in angelis [illegible]
[illegible] discursiva [illegible]
notitia [illegible]
difficultate [illegible] et
[illegible] cogitationes hominum
timide et incerte [illegible]
ut dicitur sap. ix. Sed in deo et in
angelis [illegible] simplex noti-
[illegible] inquisitio
[illegible] dubio [illegible] diffi-
cultate [illegible]
[illegible] angeli [illegible]
[illegible] li. ar. [illegible]
eligendo difficultate [illegible]
[illegible] multitudine et dubio [illegible]
[illegible] li. ar. angeli [illegible]
[illegible] li. ar. [illegible] hominis
[illegible] utroque
[illegible] Ad [illegible] ergo [illegible]
[illegible] sunt [illegible] mali
[illegible] in deo
[illegible] divina [illegible]
[illegible] de [illegible] non
[illegible] accipi [illegible] cognitiva
[illegible] discursiva [illegible]
in angelis [illegible] in hominibus [illegible]
[illegible] dici [illegible] diffinitione
li. ar. [illegible] acceptione
[illegible] acceptione
[illegible] diffinitur li. ar. [illegible]
[illegible] in hominibus. Ad [illegible]
posse eligere malum [illegible]
li. ar. [illegible] li. ar. [illegible]
[illegible] ad deformitatem. Ad [illegible] quos

dicitur ita se habet ad opposita non quidem ut
ad velle tantum peccandi vel quod eius
voluntati libere repugnaret nec
ita ut possit velle bonum et
malum sed hoc defectibiliter in deo
ponitur sed quod potest velle hoc et non
velle aliud eius quod hoc quod electio
sequatur consilium eius cum magis sit de
agibilibus actus electionis et quia ille in
natura voluntatis aliquid nostri capit
per discursum et rationis sicut natura est
per se dicitur simpliciter actus per eorum
libertatis hoc simpliciter accipit
voluntas sine electione absque necessitate
electionis deo ex perfectione
Ponitur vero quintum quod liberum arbitrium sit
potentia non tamen quod nobis
enim arbitrium secundum augustinum est facultas
rationis et voluntatis facultas autem dicitur
facilis potestas cum ergo potentia faci-
litatem habitum ponat quod secundum augustinum
habitus quo facile quis agere potest
videtur quod liberum arbitrium sit habitus quo ad opera
quedam sunt moralia quedam naturalia
facultas que est ad opera moralia
valet habitus non posset probari de
intentionibus moralibus ergo et liberum arbitrium
importat facilitatem ad opera
naturalia habitus non potest
sed philosophus in 2 physicorum si natura faceret
navim faceret eam sicut et ars
ergo facilitas naturalis est eadem
cum illa cum ergo facilitas que fit
per artem sit facilitas que fit per
habitum quidam ex operibus ac-
quisitus qui fit per frequentiam moralem
sicut actus frequentatione
voluntas agit ergo et facilitas
naturalis et liberum arbitrium sit habitus quedam
sed philosophus 2 ethicorum et secundum se si-
quos nos aliquid potentia non ergo
semper agimus sed liberum arbitrium non
nominat non semper quod agimus sed id
quo aliquid agimus libere
ergo liberum arbitrium nominat habitum
dico quod quidam habitus est quo aliquis
agimus intellectum et bene vel male
agimus sed de voluntate habitus
habitum est quo bene vel male agere

non est quo omnibus habitum habitus
speculativus non se habent ad bene
vel male, sed tamen ut bene male
agendo est de voluntate habitus
quod tollitur per peccatum non potest esse po-
tentia liberum arbitrium autem tollitur per pec-
catum ut augustinus dicit homo
male liberum arbitrium et se perdidit et
ipsum ergo liberum arbitrium est habitus et non potentia
sed dicendum quod ubi augustinus in libro
de libertate gratie quod est per habitum
quod habitus gratie secundum augustinum non nullus
male utitur ergo libertas arbitrii qua
male utimur non potentia tantum libe-
ratus per hoc dicitur quod liberum arbitrium est
habitus autem non potentia sed facilius
et expressius actum cognitionis quod
opponitur sed potentia cognitiva datur
habitus naturalis sint potentie
quietis summo cognitionis et potentie
spatio sine motu et datur habitus
naturalis cum superius locum
motus liberum arbitrium tamen videatur
quod sit habitus ad potentiam habitum
per unam potentiam non restringit id per
habitum sed nobis et non restringit
liberum arbitrium vobis enim est possibilitas
impossibilitas ut liberum arbitrium non
sit impossibilitas sed possibilitas et
corporis quem est in nobis corporis que
non est in nobis liberum arbitrium solum corporis
que est in nobis ergo liberum arbitrium habitum non
nominat per se potentiam nominat ad super-
additum est facultas dicitur
ad superadditum potentie sed aut
superaddit potentie habitus cum ergo
liberum arbitrium sit facultas videtur quod sit
habitus per augustinum dicit quod liberum arbitrium est
motus et voluntas ac motus sed motus
actum nominat ergo liberum arbitrium est
actus et potentia per hoc consuetudinem
est actus iudicative arbitrium
est iudicium ergo et arbitrium est actus
sed hoc quod additur libertas non trahit
ex se agat actus quia actus liberi
dum quis est in potentia agentis

libi(us) ar(bitrium) e(st) act(us) q(ui) e(st) no(n) po(tentia) p(ro)p(ri)a s(ecundu)m
aug(ustinum) q(uia) li. de t(ri)m(itate) i d(icit) q(uod) lib(erum) arb(itrium)
sunt s(ecundu)m i(n) me(n)te alicui(us) e(st) velut
no(n) actu(s) vel h(abitus). Unde p(ro)bat q(uod) ad n(ost)r(a)m
noticia(m) nisi intenti(one) (con)cludi(tur)
q(uia) me(n)s no(n) sol(um) se ip(s)a(m) n(on) agat
(et) cognoscit s(ed) (et) alia. li. at ar.
excedit velut s(ecundu)m q(uia) a(n)i(m)a l(ibe)r(e)
a(gi)t q(uo)d agit i(n) va(r)ia q(uo)d s(ecundu)m ex ip(s)a(m)
q(uo)d li. ar. (con)cludi(tur) i(n) me(n)te a(n)i(m)e
ita no(n) e(st) po(tenti)a po(tenti)e e(st) sup(er)
addita p(ro)p(ri)a p(er) q(uam) educit s(e) (et)
actu(m) i(n)volu(n)t q(uo)d li. ar. no(n)
e(st) po(tentia). C(ontra) q(uia) s(ecundu)m ph(ilosoph)um i(n) 2(o) ethi(corum)
tria s(un)t i(n) a(n)i(m)a po(tentia) h(ab)it(us) (et) passio
li. at ar. no(n) e(st) pa(ssi)o cu(m) sit i(n) sup(er)i-
ori a(n)i(m)e p(ar)te. passio a(utem) (et) pas-
sibil(is) qualitas sit soli(us) i(n) a-
p(ar)te s(e)n(s)itiva. si(mi)l(ite)r no(n) e(st) h(ab)it(us) q(uia)
sit s(ecundu)m q(ue)m h(abe)nte(s) se ad q(uo)m
s(ecundu)m aug(ustinum) q(uo) utim(ur) ad (con)s(er)va(n)du(m) ha-
bit(us) q(u)i(de)m n(on) p(er) alt(er)u(m) h(ab)it(u)m (con)ce-
s(ecundu)m q(uo)d relinquit(ur) q(uod) li. ar.
sit po(tentia). S(ed) s(ecundu)m ph(ilosoph)u(m) i(n)t(er) po(tentia)m (et)
h(ab)it(u)m dista(n)cia q(uia) po(tentia) q(ua)ntu(m) se ad
opposi(ta) h(abe)t p(er) h(ab)it(u)m det(er)mi(n)at(ur)
ad unu(m). S(ed) li. ar. no(n) h(abe)t ad
ad opposita s(ecundu)m h(abit)us no(n) det(er)-
mi(n)ati(v)a ad unu(m) q(uo)d li. ar. e(st)
po(tentia) (et) no(n) h(ab)it(us). S(ed) bu(ius) d(icitu)r tolle
li. ar. (et) no(n) e(ss)e q(uo)d salvet. S(ed) q(uod)
salvat(ur) e(st) a(n)i(m)a. S(ed) ut a(n)i(m)e po(tentia)
q(uo)d li. ar. unu(m) no(n) sit a(n)i(m)a q(uia) ad
sola(m) p(ar)te(m) sup(er)iore(m) p(er)tinet.
relinquit(ur) q(uod) sit po(tentia) s(ecundu)m g(regorium) d(icitu)r
i(n) 2(o) s(ecundu)m xxiiii d(istinctione). Illa a(utem)
vocat(ur) po(tentia) q(ua) velle bonu(m) vel
malu(m) p(er) utru(m)q(ue) disc(er)ne(n)s.
li. ar. i(n)tu(m) p(ar)alt(er) li. ar. e(st)
po(tentia). S(ed) aut(em) d(icitu)r q(uod) li. ar. e(st) p(ro)p(ri)e ac-
tio (con)s(er)vandi v(e)l re(c)tu(m) (et) volu(n)t(at)e
p(er)s(ecu)te(n)di q(uod) p(ro)pt(er) q(uo)d d(icitu)r q(uod)
li. ar. si v(er)bis notabili attenda(tur)
no(m)i(n)at actu(m) s(ed) (con)s(e)q(uenter) lo(qu)e(n)di
(con)su(et)udi(n)e(m) fecit id q(uo)d e(st) p(ri)nci(pium)
act(us). Deum e(n)i(m) dici(mus) h(abe)re

li. ar. no(n) i(n)tellig(i)m(us) q(uod) actu
lib(er)e iudicet s(ed) q(uia) h(abe)at i(n) se
v(ir)tu(tem) possit lib(er)e iudicare. Non
s(u)fficit actu(s) qui e(st) lib(er)e iudicare
h(abe)at i(n) se ad q(uo)d vi(r)tu(te)m po(tenti)e ex-
cedat. Tu(n)c li. ar. no(m)i(n)abit
h(ab)it(u)m vel po(tentia)m p(er) h(ab)it(u)m p(er)fecta(m)
sic mod(er)ate et vasti d(icitu)r ad q(uo)d
v(ir)tu(te)m vasti excedit. Na(m) q(uo)-
da(m) i(n) passio(n)ib(us) no(n) p(er)t(ur)ba(n)-
tibus p(er) se ip(s)a(m) id fuit alq(ui)
h(ab)it(u)m p(er)fecta(m) s(ecundu)m que(m) i(n) ea v(ir)o(r)ib(us)
mod(er)atio (con)ti(n)g(a)t(ur). S(ed) q(uod) no(n)
lib(er)e iudicat no(n) i(m)potet i(n) se
ad q(uo)d vi(r)tu(te)m po(tenti)e excedat. li.
ar. no(n) no(m)i(n)abit nisi po(tentia)m
abs(olu)te. Et sic vasti no(n) excedit
vi(r)tu(te)m po(tenti)e vasti. Non p(ro)pt(er) e(ius)
p(ri)nci(pium) po(tentia) (et) no(n) h(ab)it(us). Et (con)stat
lib(er)e q(uo)d iudica(n)s sic addat(ur)
no(n) exced(i)t vi(r)tu(te)m po(tenti)e eo q(uo)d est
alicui act(us) s(ed) v(ir)o(r)ib(us) p(er) p(ro)p(ri)a
i(n)s(tr)u(m)e(n)ta s(ed) q(uia) ab h(ab)it(u) sup(er)-
addat(ur) re(qui)rit(ur) h(abe)at q(uo)d addit(ur)
lib(er)e si(mi)l(ite)r ut po(tenti)e no(n) excedit.
Na(m) s(ecundu)m h(oc) ad lib(er)e fie(n)d(um) d(icitu)r
(con)cip(er)e p(ro)p(ri)etate(m) faciet(ur). Creat ad
i(n)stat(er) a(n)i(m)a i(n) me(n)tib(us) s(ed) al(iqu)a(m)
po(tentia)m no(m)i(n)at p(er) aliq(uem) h(ab)it(u)m
p(ro)p(ri)o(rum) (et) i(de)o li. ar. h(ab)it(u)m no(n) no-
mi(n)at s(ed) po(tentia)m no(n) s(ecundu)m v(ir)o(r)ib(us)
una s(e)q(ui)t(ur) p(er) ordi(n)e(m) ad alia(m).
S(ed) e(ni)m act(us) elect(ion)ib(us) p(ro)c(ed)it
ab una s(e) ea(rum) p(er) ordi(n)e(m) ad
alia(m) s(ecundu)m h(oc) q(uo)d ph(ilosoph)us d(icit) i(n) vi eth(icorum)
q(uo)d electio vel e(st) appet(itus) i(n)t(e)l(lectu)s
i(n)tellectiv(us) vel i(n)t(ellectu)s appetiti(vus)
p(ro)p(ter) e(st) ex du(a)b(us). Un(de) q(u)ida(m) moti
s(un)t ad po(n)e(n)d(u)m li. ar. e(ss)e h(ab)it(u)m
q(u)ida(m) a(utem) h(oc) posuit p(ro)pt(er) id
q(uo)d sup(er)addit li. ar. sup(er) no(m)i(n)e
v(ir)o(rum) s(ecundu)m ordi(n)e(m) vi(r)i(u)m ad alt(er)a(m)
s(ed) h(oc) no(n) p(ro)pt(er) v(ir)o(rum) h(ab)it(us) h(abe)t no(me)n
h(ab)it(us) p(ro)p(ri)e accept(i) o(mn)ia h(ab)it(us) e(st)
q(ua)litas q(ua)da(m) s(ecundu)m qua(m) melia(n)t(ur) po(tentia)
ad actu(m). S(ecundu)m a(utem) q(uo)d d(icitu)r li. ar. e(ss)e

hitualē pōm cōsidantes faci-
litatē ex q̄ libē indicatm̄ q̄s h
ut ia dcm̄ ē volū pōcend ex-
cedit. Ad 4m ḡo dd q̄ ad do
cē facile dupl' vno q̄p̄ re
motōm impedimti, alio mo
p̄r appōne adiutorij. facili-
tas ḡ ptinet ad hitū ē p
adiutorij appōne. Nā hitus in-
clinat pōm ad actū. hāc at
facilitatē nā nōmat li. ar.
eo q̄ qm̄ iūē de se ī ndm. alia
i vnū magf qm̄ ad q̄ noiat
facilit̄ q̄ ē p remotōz impe-
dimētī eo ip̄ li. ar. n̄o ipedit
aliq° cogēte appa ponet ē
aug ip̄ li. ar. facilit̄ noia
n̄o facilit̄ ex facultat b̄ h̄ in
portād imitur ad sit i ptate
facultate ḡ hut sic ē ille dd
ad 2m z 3m ḡ ꝑcedit de facili
litē. Ad 5m dd q̄ i actu dile-
mo ḡ ꝑt cōsidari vnū q̄ ptinet
ad volū hitus sic cui b̄ il ma-
le ad agit. aliq qui ptinet ad
volū pōc sic ḡgnosc ē in mali
quem tit int bn ex ipā na po-
Mos i imperatu i h̄ q̄ dicit h
bē in dicit n̄o ptinet ad aq
hitū sup additū s̄ ad ipam
pōc volū ut dōm ē. Ad 6m
dd q̄ h̄o male vtē dō li. ar.
n̄o tn̄ alā ipm̄ pdidit. s̄ q̄m
ad ad q̄ s̄ p̄ q̄ potuit n̄o ptē ē
sine pcto sicut potat an pcz.
Ad 7m dd q̄ q̄uis ḡ ḡa n̄
possit male vti li. tn̄ ar. ha-
bēte ḡ ḡ libero ptē ab ma-
le vti sicut dicit aliq male vti
q̄ ē pnā in malū sicut pōnl
bus Erat dicitur aliq male
utisr obitōnis sicut i utili
z ḡa male vti cōtingit ut pz
i his qui de utilib. sic dicit
Ad vij dd q̄ bn̄ impedit hitū
actip p q̄uāq facilit. Ad

viij dd q̄ dupl' vō aliq p̄ hitu
indiget. p̄mo q̄ndo ex ḡ opaq
ē p pōm ē dō n̄o ḡ exceedit
vim pōc q̄m in n̄o exceedat
vim ex q̄ hu ac. Alio ḡ
tō ḡ n̄e vim ex ḡ dit z h̄
2 ad hitib. indiget oms aūc
pōc q̄m ac ex q̄ mitori cliciun
tur sint affectiones sine intel
lectiue q̄ i hunc actu n̄o ptit
nisi hitu ḡ ḡ sup addat. p̄mo
ai n̄o indiget hitu n̄i ex
eo q̄ intelligēs eō n̄o ptē nisi
assimulatū ex spēm intelle
vn oz q̄ spes intelligibl' sit
addiquod actum n̄o opat nisi
spēs ai aliquā ordinā eō
hitū efficit sit eadē vō ap
petitiue in ficu e s̄ natus fit
compositi hitib. indiget
vn pficiūt ututib. moalib.
ex em actū ear̄ modi sit
n̄o exceedit im huānū z ex-
cedit vim dicti pōz vnaz
qp id q̄ ē supiore pōc ē vois
ab imprimi z cōpato sigilla
ē oms infid. vinib. fortū
pficit virtutib. moalib. ē affec-
tiua at supior n̄o indiget
hmō aliq° hitu q̄ nālit ē
ē bonū sibi q̄ualt sit i p̄pu
obm. Ad h̄ vult bo
norū q̄ n̄o ex ordia ē p̄ ve-
q̄ m̄ ria ē pltid p̄hi n̄o
posunt aliqui hitu n̄ nāle
h̄oz acquisitū s̄ ad diḡ eō
ḡ opatiuus posunt prudiaz
ē et tpancia z fortit̄o et
alias virtutes moales in ḡs
ē ila ē ḡ s̄ theologos tñ
pō hitū car̄ tn̄ actū
hos. Ad io dd q̄ ista ēt
vō lt tn̄ olim n̄o fit p aliquē
hitū sup additū s̄ p ordinē
vnius pōc ad alia. Ad x dd

boec

q facultas que e p inclinacio
hit q addit sup pom ad q e al
tiq nec sbitum s3 facultas q e p
veniens cum coactoibs addit
determinata nunc poe sic dicta
que sup addit gnni ptinet ad
unum speciem ld xi. dd. q aug dif
finit li. ar. p actu primo
q poe p actu cognoscitiuum non
pdicat i no e essencial sed
talis ld xii dd. q q unius s
pcte notabili li. ar. actu
non ce tu sensu loquentium ad
significatum actu pma ueretus
latum ld xiij dd. q notitia et
amor dup put cparia ad inte
ut ad amatum et cognoscitum
et ipam mentem nec excedunt nec
recedunt ab aliorum accidentium
similitudine alio put cparia ad
mentem ut ad amatum et cognitum
et excedunt mentem q mens non
solum se amat et cognoscit s3 et
alia et recedunt ab accidentium
similitudine. Nam accidens siue tu
quo copant ad sbim non cparat
ad ad exteriora agendo cparat
ad exteriora inhiendo ad sbim dor
ua et notitia aliquo uno cparatur
ad sbim et ad ea q sunt exteriora quo
uis alio mo sit q copant
ad sbim tm. Sic g uno mo
amor et notitia sunt essencialia
menti nisi s3 q mens p se cern
cognoscit et amatur. 12 4

[D]ato quod utrum li. ar.
sit una potentia uel plures et ui
q sit plures poe sit enim dicit aug
li. ar. e facultas nostre et
uolunt. uo at et uobis est diuise
poe. g. li. ar. ad diuersas pos
ptinet sp. poe cognoscitiua p actum
s3 li. ar. asscribitur actus diuer
sarum porum ut enim dicit dam li 2o
li. de li. ar. in nobis h cotingit
puta mouit et non mouit impetu

faciendo et non faciendo appetendo et non
appeti et alia huiusmodi q certum e
ad plures pos ptinere g. li. ar.
e plures pos. ppterea dicit i li. de
gol. diuinis scholis f. augel
li. ar. sbstineri q ei ab pspicacitate
indicium et uos in corrupta
s3 pspicacitas indicii ad ueri
ptinet g. li. ar. includit in
se nob et uoluntatem ita li. ar. e
plures poe. Ad dicebat q e una
po huius uirtute duarum. Cz q
scit pte superior aie immo
cognitiua et affectiua ita i parte
inferiori s3 i pte inferiori non est
aliq po que habeat i se uirtute
cognitiue et affectiue g et i pte
superiori. ppterea boec dicit i li. de consol
phie q e una sunt q e cui ue
tes huiusmodi. Initiis dedit e
morsis suo cumube taliq at et
puniens turbata affectibus. Ser
uiebat de quibus loquitur liberum arbitrium
oppo g. o liberum ar. includit
in se uoluntatem et affectum [illegible]
Cz q hs dr maior iudic [illegible]
i eo maiori unde ista [illegible]
s3 in ea ad mundana [illegible]
due comune sine media
go et i homine inueniuntur due
poe comune sine media
cati i homine una po que est
i bonum [illegible] alia quae
huic opposita que inclinat
ad malum [illegible] sensualitas g et
inuenitur aliq una po que se h
ad bonum et ad malum et hoc e
li. ar. tenuit q li. ar. sit una
po. Resp dd. q dupl consida
sunt quidam moti ad ponenda
li. ar. esse plures poe una quidem
ex hoc q uidebat p li. ar. nos
posse et actus diuersarum porum ut po
nebat li. ar. esse q totum uel
ue diuersarum porum s3 h non pt esse q
sic sequeretur q in nobis sunt multa

libi arbitrii pro multitudine potentiarum
Multitudinem enim hominis sunt multa alia
preter ad hoc ponendum cogimur vt dicit p-
dicta. Hominis enim actus diuersarum
potentiarum non reducuntur ad li. ar. nisi
mediate vno quidem est eligere sed
hoc est li. ar. mouenti quia li. ar.
mouet eligimus ceteris actibus.
Unde ex hoc non oportet li. ar. esse plu-
res potentias sed esse vnam potentiam mo-
uentem potentias diuersas
mete sua mouente potentias diuersas.
Ad aliud considerandum mouebat
quidam ad ponendum pluralitatem
potentiarum li. ar. et hoc quia videbatur
actum li. ar. conuenire aliquid quod
ad diuersas potentias pertinet sicut prin-
cipium quod est voluntatis et appetitum quidem
voluntatis. Unde diffiniunt li. ar. esse
voluntatem. Unde diffiniunt li. ar. tol-
ligendi se plures potentias per modum quo
totum integrale constituit suas
partes. Sed hoc non potest. Cum enim
dicitur quod li. ar. sit vnius actus
spiritualiter eligere non potest a di-
uersis potentiis immediate procedere
sed procedit ab vna immediate
et ab alia mediate in quantum
scilicet est posterior potentia posterioris vir-
tute. Unde restat quod li. ar.
sit vna potentia. Ad primum ergo dicendum quod
cum dicitur quod li. ar. est facultas
rationis et voluntatis quia ad actum li. ar.
hoc pertinet quod ponitur ordinatur
non immediate. Ad secundum dicendum quod li. ar.
non ordinatur ad actus diuersarum
potentiarum immediate sed vnico actu
suo sicut dictum est. Ad tertium dicendum
quod hoc quod attribuit li. ar. id quod
est diuersarum potentiarum quia per diuersas
potentias homo ad actum li. ar. ordina-
tur dictum est. Ad quartum dicendum quod potentie
virtualiter non solum semper
apprehensio est potentie cognitiue. Non
enim aliquid collocat ordinat sicut
est apprehensiua vel alia sicut potentie
sensitiua appetitiua et absolute sunt
et abiungit hoc quia ordo est
apprehensiua appetitiua virtute.

impetrate sensitiua non est aliqua potentia
comprehendens sed aliqualiter ap-
prehensiua et appetitiua sed
est potentie vel alia sicut quantum dicit
sicut ad quartum. q. 13 a. xiii

Q uerito quintum utrum li. ar. sit
nobis et potentia alia a voluntate
inquantum sit potentia alia. Illud enim quod
predicatur de aliquo conuenienter non
debet poni oblique in diffinitione eius
sicut animal non ponitur oblique in
diffinitione hominis. Sed voluntas
ponitur oblique in diffinitione li. ar.
dicitur enim facultas rationis et voluntatis.
Ergo li. ar. non est voluntas sed alia
potentia. Ab utroque potentia diuersarum potentiarum quod
non sunt diuersi actus. Sed
eligere quod est actus li. ar. et eadem quod
velle quod est actus non similiter procedit.
Ergo. Ab eo quod li. ar. est alia po-
tentia. Item nomina actionis li. ar.
. . . abstracto sicut libertas
arbitrii absoluta ab arbitrium est voluntatis
libertas non est quo modo est voluntatis
conuenientia competit li. ar. et
actu voluntatis quia denominatiue
et actualiter li. ar. magis vi est
vel quam nobis proprium damus eius quod est
mouentium. Sicut se sumus liberi arbi-
trii quia sumus voluntatis sed volentes
sumus quia habemus voluntatem sed habere
habemus voluntatem sumus arbitrii libe-
ri. . . ergo li. ar. sicut non po-
test. Tertio ordine habitum est quod ordo
potentiarum actus sicut quod est ...
voluntatis informatiua quod
habitus. Vel est actus voluntatis in-
formatus non est nisi ... sicut
actus li. ar. est vnus duarum potentiarum
actus ... voluntatis sicut eliciti
alius sit informatiue ... quod sit
voluntas sicut eliciti et ita li. ar.
voluntatis est voluntas alia a potentia que
Contra quod dictum est ... li. ar.
li. ar. est ... a ... nobis proprium
... electio est appetitus consilia-

Electio at e actus li. ar. g° li. ar. e
po appetitiua sz non e appetitus
infior qui diuidit p irascibile
et concupiscibile sic enim bona
habent li. argo e appetitus su-
perior habet nos ipsum in° de-
cuationi d.d. q quida dicunt
li. ar. eet potentiam quod et voce
ipsius habetur quidet actum li. ar.
qui e eligere dicunt eet ab
actu simpl. nolu et ab actu
voluntatis quidem actus ipso
la cognitione consistit Nos at
actu simpl. habet ee bonum q e finis
li. nos ar. ee bonum q e ad fine
Ergo bonum q e ad fine ge-
dit a voce finis appetitus bo-
a cognitione sta dicit quoda
naturali ordine co voce
Uereo his duabus tertia potentia
q e li. ar. et hec concurrit sta dicit no
pt illam obiectum id q e co obiectum
ad eande potentiam ptinet sicut
colore et lumine ad visum tonus
vo appetibilibus eq q e ad finem
in quantum q e finis unum
pt ee q ad alia potentia ptinat
appetere finem et id q e ad finem
nec hi dicunt q finis appeti
absolute et id at q e ad finem
ordine ad alterum pt appetitiua
vis potest distincto in duas
Na ordinatio unius ad alterum
in e appetitiuo pse sz p ac-
cidens p voluntatem q e ordinaret co-
ferre unum pt co diuina spe-
cifica constituens spem ap. 16.
Utrum at eligere sit actus volu-
ntatis hoc sub dubio vi-
detur imperfecte ds. eth supponens
tamen aliquid sit ut quidem
dicebat electio vel e intellectus
appetitiuus vel appet intellectiuus
et q sit appetitus d. 13. eth
diffiniens electionem desideriu
consiliatiui quidem vult ee
tiam obiectum dominat Nasic

bonum dilecta et hoc istud que
habet totum finis sit obiectum ap-
petitiue virtutis sta tamen bonum
et utile q ppe eligit et e co-
nomine Namque li. ar. vult dom e
e poq hop et lib. d. indiciatus
ca at d. ee pucul aliq
actus aliquid fiendi no bz
q sit puerorum illa q actus simpl.
sz puerorum sed sit ee puerorum illa
motus sic gnatus p hoc q d. e
sciam vel loqui dicit no d. q sit
puerorum locutionis simpl. q e
sine gnata pt ho loqui sz q
sit puerorum vitium locutionis
Sta at potest liberum indicatiuum no
modo in quid indicatiuum simpl.
q e voluntatis sz q fat liberi et in
indicado q e no voluntatis li. ar. e
ipam nos nominat at ca no
absolute sz in ordine ad aliq
actum e quem eligit Ad primum
go d.d. q ipsa li. ar. no nominat
nos absolute sz in ordine ad
totum inde e q ad hoc significandum
nos et vo in diffinitione li. ar.
obliq ponitur Ad 2m d.d. q
quinus eligere sit aliq actus
qui in voluntate tm ista diuiando
pt potentiam distincto indicatiue
Ad 3m d.d. q quinus indicatiuum
sit volens tamen libertas indicatiuum
e volens no tamen Ad 3m
d.d. q voalis dicitur no solum
a potentia voluntatis sz ab aia voalis
cum q e pot ee nobis sed q voales
sumus dicimus ee li. ar. sic tamen
voalis a volens potentia finite predicta
auctas significant et ideo e
forma li. ar. originalis Mo at
immediatum li. electionis prima
Ad 4m d.d. q vis nos quidam
mouet totum impado actum
e q e voluntate mouet idem ppo d. e
obiectum suum q e finis sz inde
equus sz pot pt aliqualiter
aliam informari //

1 Septimo queritur utrum possit
aliqua creatura aliqua lege habeat
confirmari in bono. Et videtur quod sic
natura enim spiritualis est nobilior quam
corporalis, sed alicui creature corporali con-
venit quod circa eam ulla motus
inordinatio esse possit, sicut natura
celestis corporis, ergo multo fortius
potest esse aliqua natura creata spiritualis
que est capax legis, ita quod motibus
naturalibus nulla inordinatio esse
possit, quod est esse impeccabilem
vel confirmatum in bono. Sed dicen-
dum quod de nobilitate creature spiritualis est quod
possit mereri, sed hoc esse non posset
nisi posset peccare et non peccare.
Secundo sic: ex hoc competit alicui
creature spirituali posse mereri quod
habet dominium sui actus, sed si non
posset in bona et mala, [illegible] sui actus
dominium remaneret, posset enim
aliquod bonum agere et non agere,
sicut hoc competit maxime in [illegible]
vel saltem aliquando in bonum et
malum, ergo ad meritum non re-
quiritur posse peccare. Praeterea arguitur
[illegible] gratia adiuvante potentia
activa, sed de ratione potentie activae
non est deficere, ergo potest creatura spi-
ritualis [illegible] adiuvante
et sic naturaliter sit impeccabilis. Praeterea
Anselmus dicit quod potestas peccandi non est
libertas nec pars libertatis, sed libertas
creature que homo est capax maxime
[illegible] vel remota potentia peccandi adhuc
remanet liberi homini potentia peccandi [illegible]
[illegible] haec ratio
assignatur quare creatura [illegible]
[illegible] ex nihilo, sed [illegible]
[illegible] creatura ex hoc quod non
posset in nihilum tendere quod posse
malum facere. Sed inveniuntur aliqua
creata que naturaliter sunt incorruptibilia
sicut natura corporis celestis, ergo multo fortius

potest inveniri aliqua creatura spiritualis que
naturaliter sit impeccabilis. Praeterea
Deus facit in uno potest in alio
facere, sed Deus creaturae spirituali
dat ita immutabiliter esse sua
natura [illegible] aliquod bonum [illegible]
felicitatem quam non [illegible]
posset, ergo eadem ratione posset alicui
creature conferre ut naturaliter appe-
teret omne bonum quam nec posset
in malum inclinari. Praeterea Deus [illegible]
sit summe bonus, summe se communicat
unicuique [illegible] capacitatem creature communicat.
Creatura capax est hoc perfectionis
quod est confirmatus in bono vel impec-
cabilitatis creatura capax est quod
[illegible] aliquis creaturis [illegible]
[illegible] ergo alique creature
naturaliter impeccabiles vel confirmatae
in bono. Praeterea [illegible] idem
[illegible] in operibus, sed aliqua creatura
naturaliter immutabilis, sed [illegible] potest
esse aliqua creatura que potest esse naturali-
ter immutabilis sit naturaliter impecca-
bilis. Praeterea convenientia [illegible] creature
[illegible] convenit [illegible]
[illegible] quod convenit [illegible]
ex quo [illegible] effectibus fortibus
[illegible] aut
oppositae [illegible] ex quo
opposita [illegible] ex oppositis sunt
ut album et nigrum. Sed confir-
mari in bono convenit alicui creature
Deo [illegible] ergo multo magis
[illegible] confirmatus in bono
naturaliter quam posse peccare [illegible]
[illegible] ex nihilo [illegible] felicitas
simul immutabiliter habet, sed ho-
[illegible] naturalibus potest pervenire ad fe-
licitatem, similiter ergo potest homo naturali-
ter immutabiliter in bono [illegible]
anima immutabilis, sed naturaliter homo
appetit bonum [illegible] immutabiliter.
Sed contra dicitur quod ex hoc creatura vo[illegible]

flexibilis ē ad malū p electōn
q ē ex nilo. Sz pt ee aliq cata
que nō ē ex nilo. g nō pt ee
aliq cata aiugli. ar. nā sit
cōfirmatū i bono p pfectōes
nē supioris nō pt inferiori nē
nāli qūenīre nisi supiori nē im̄
coūtat. sic nō pt fieri q aq
nāli sit calida n̄ glutat i
im̄ig nis ut acris. Sz hūc
indefectibile bonū ē ē pfe-
tas diuīe nē. g nō pt ee q
alicui alij nē qūenīat nāli
nisi sit diuīa im̄utata. q est
impossibile. C p li. an. nō sūt i
aliq cata ut i anglo et i hoīe
sta ho qm̄ angelus pccauit
g nullus cata ē li. ar. ē nāli
cōfirmatū i bono. C nulla cata
vocal impedit a bītu gūda
ut vac pcti. Si g aliq cata
vocal ē ē nāli impeccabil
ex principijs nālibz sine gra ad
betitudinē possz puenire. q
pelagianū hesim sape vi-
ūr dd q nulla cata ē ccp
angli ar. sit nā cōfirmatū
bono ut hēat ei ex principijs nālibz
qūenīat q pccare nō posset
angl voce. Nam ex defectu
principij actōib ccc actōis
defectus. Unus quid ēē q pn̄
actōibus i te deficere pūt
ut ab aliquo extrinseco impediri
impossibile ē illius actōm deficere
sic p i motibz celestiū corpm,
Eodē i actōibz deficere
possibile ē q quig principia agendi
sunt deficientia impediri sic
p i g nālibz et corruptibilibz
sine vacē sue tui immutabilē
defectum pacitis actis pati
ut. Unu coz deficiētes p-
ueniūt pprij i operibz nē sine
qd potuerit actē sic p i ptibz
mostruosis. Michi est ac pm

sine ucliz nālibz sine artifi-
cialibz sine uolūtarijs dicta
ēēz defectus ul mordinatio
ppe actōnis ut vocal agit nō
sz q debitū ē agit ut p i ij°
phicoz. Dīt aūt i agēdo nō
vocal pdcā li. ar. ab om̄i
aliānā agēte. Nam qz aliāna
ordinat ad aliquē pticulare bonū
et actōnes eius sūt determinate
ut pticularis boni. Nā uoluntas
ordinat ad bonū simpl'r.
Sic enim ūū absolute obiectū
int est ita et bonū absolute
uoluntatis. et inde ē q ad ipam
ut ē bonor pūenire ē extēdit
uōs ad q ullus aliq appeti-
pti uc pt pp hoc cata vocal
nō hēt determinatā actōnes
sz sz i b sub quadā indiffia
ve tu malut actōnes. Et
aūt om̄is actio ab agēte pūe-
niat sub rōe eius qd a sibi bīs
sic calidu calefacit. Or si
aliquis agentis eis q sua actōz
ordinē ad bonū aliquod pticulare
ad hoc q eius actio nāli sit
indefectibilis ut rō illius boni
et immobilr ei insit sicut si
alicui corporis nāli calor
immutabilr immutabilr calefit.
Unt nā vocalis ordiatā ē
ad bonū absolute p actōes
multiplicatas nō pt hēre
actōes indeficientes ab bo-
nis ei nāli et immutabr insit
rō vlis et pfecti boni. q quid
ēē nō pt nisi in nā diuina. Nā
deus solus ē actus pfectus illius
pōe pmixtionē recipientis
et p hoc ē bonitas pfecta absoluta.
Creatura nō pfecta trāsūāa sua
hēat pmixtionē pote et bonū
pticulare q quidē pmixtio pote
i cata accidit ppt hoc q ex nihilo
et inde ē q inter vocales nā ab-
solus deus hēt li. ar. nāli impeccabile
et confirmatū bono. Creatura nō h̄ hīnoī

impleᵈ exp̄ ᵛᶦᶜ. h q̄ ve ex michlo
ut dañ z goz 9 insng dit
zex h ē ptici v̄ bonū q̄ de
fundaṁ tō mali ut d pog dᵗ
iiijᵒ ca. de di n. q eld piiij g
Ad ro8 dz q̄ catī cozhibz ut dom̄ e
sit ordinate ad aliq p tici ᵛᵉ
bonū p determatas actōes
tio ad h q ab eaz actōibz
errore p ennitalis absit
sufficit q sint p̄ sua mn̄ sta
bilit ī aliq bono ptīculari ᵍ
q nō sufficit natuis spūa
ordinat ad bonū absoˡᵗᵉ
ut dom̄ e Eld xiij dd q ec
+ nalī impta ˡᵉ nō repugt ei
q ē h'ie dnūi sui actꝰ q ē
utrūqz deo q̄uemat repug
nat aut ei q ē h'ie dnūi sui
actꝰ q ē na ēata q ē ptiōn ᵇᵉ
bonū. Ro ē cur aliq ēata pt
h'ie dnūi sui actꝰ q sint
determate actōnes ordīa
te ad bonū ptīcl. Eld ziij dd
q qūniꝰ nō sit de rōne
ūu ᵘ
potē actīe q deficiat etn
de rōe p̄te actīe q nō ht
i se sue actōibz sufficiē ᵃ pñ
cipia ut deficē p̄ s
imutabilia ut deficē posst
+ Ad xiij dd q qūniꝰ posse
pctāe nō sit pꝰ liberᵗᵃˢ arbi
tꝰ ē sit n arbitū libertas ma
+ ēata. Eld xiij dd q ēatue
acquit ee determātū et
ptīcū rē ab alio sūi et
ēatua pt h'ie stablē et in
mutablē q qūniꝰ ē ea nō incli
at na vol absoˡᵗᵉ p sꝰ bn
h p actōes suas ē ordīat
ad bonū absoˡᵗᵉ rōne sit ē
+ Ad xiij dd q felicitᵗᵉ m d e
mnat et vlt omībz volūt
inebꝰ na appetit ēē h defi
e nō pt h ptīcul nō ē det
mnat h motꝰ nō ēatē ad
quendū felicitᵗᵉ ab h ult illo

et ei appetendo feliciᵗᵉᵐ ad p̄ ᵃ
tā pt si ea q̄rat ubi que nō
dz sicut quicquid in olipta
tibꝰ felicitᵗᵉ ᵉᵗ cā et verop̄ ᵘ
oīm bonoz. Nam nichil
appetitur nisi sub rōe boni ut
dyo. d. q nō e q z natalis mē
mett appetꝰ boni h nō big
ut illig boni vnit h pcun
incide pt. Eld viij dd q ēata
ē capax impcabilitᵗᵉ sᵉ h nita
q ē a nalis heat. Uni g īs
Ad ix dd q pñciᵐ oponuꝰ
v̄ recedentiꝰ eꝑ li. arbi nō
ē p̄ ea sba et ūtꝰ sine p̄ s h
requir debita applicāᵈ
ūalitᵉ ad aliq q ē ē p̄ sic
ad finē et alid h nig et iō
ūa ē otr aliq deficiē
sba accīntꝰ ī nā li. ar pt
sequi defc. ubi actō p̄ ig
ū in eꝑ nali immutabiᵗᵉ ē sbe
nō pt ē oclud. nālī impca
bilitas. Eld x dd q de ē ē ēa
tatē nō sonᵗ q ūtu ad sua
naturalia h tē q ad sup ad dita
ūuma oz q g ᵉ ē z cata ht ad
sit cum alē h solūd q deg
e ī incidit insuētudo mīi
ūpig h h nō eq s'ma cōi bono
Ad xj dd q felicitas omīl
cū nō sit felicitas simplᵗᵉʳ nō
ht immutablitᵉᵉ simpᵗᵉʳ h dᵉ
immutablitᵉ q nō facile pmu
Ēt tū felicitas omīl ē et sp
immuta. nō pp ᵗ h requirit q ḡ
ar ūa ē ē et bono qsunctu
Nam cū dicitᵘ h nalē q p̄ pñ
ne acquid pt p̄ q ē m oī q ᵖ
tutes politicas put dicit na
lē h z d q q ē ē ē p̄ utili ᶜᵉ pᵘ
. Ite Eld xij dd q qūniꝰ hō
ūalis bonū appetat agua
li nō tū spālꝰ ut dom̄ e et
ē h hac pte incidit p eoru
et defectꝰ. Et cetera Actū h otti

Octavo queritur utrum liberum arbitrium ca-
tiuum possit confirmari in bono
per aliquod donum gratie. et videtur quod non
[quia] gratia superveniens naturam non
destruit. sed [illegible] liberum arbitrium ca-
tiuum naturaliter insit quod ad malum
flecti possit. Ut quod per gratiam ei
auferri non possit. Item potestate li-
beri arbitrii utitur gratia [illegible] non uti. Nam
liberum arbitrium a gratia cogi non potest. Item liberum
arbitrium gratia superinfusa non valet
decidit in malum. ergo nulla gratia
superveniens potest liberum arbitrium confirmare
in bono. Item philosophus dicit habet dominium actus
sui. sed [illegible] gratia equidem actus
liberi arbitrii ergo hoc est in potestate liberi arbitrii uti
vel non uti. Item per gratiam confirmari
non potest. Item hoc inest libero arbitrio capti-
flexibilitas ad malum quia est
ex nihilo ut dicit Damascenus. sed nulla gratia
potest inferre captivitate ex eo quod ex nihilo
sed nulla creata potest liberum arbitrium confirmare
in bono. Item bernardus dicit quod liberum arbitrium est poten-
tissimum sub deo quod de gratia
iustitie non recipit augmentum
nec de culpa detrimentum. sed confirmatio
in bono superveniens libero arbitrio augeret ipsum. Item [illegible]
[illegible] quo nobilior magna sit
[illegible] est maior quam melior [illegible] li-
berum arbitrium per gratiam non potest confirmari in
bono. Sed contra [illegible] in libro de causis
[illegible]
quod liberum arbitrium [illegible] est
[illegible] in bonum et malum [illegible] gratia
superveniente [illegible] recipi-
[illegible] bonum et malum [illegible] posse
[illegible] non potest ipsum confirmari in bono
[illegible] superaddita capti-
possit [illegible] a principio [illegible] co-
[illegible] confirmari. Si ergo possit
liberum arbitrium confirmari per aliquam gratiam
superadditam possit confirmari
per [illegible] spirituali
[illegible] adhuc [illegible]
esset confirmatum in bono quod est impossibile.

ut dicit magister [illegible] per gratiam confirm[illegible]
Contra [illegible] sicut quidam sunt in patria ita — oppositum
sunt in bono confirmati ut nullo
peccato non possint [illegible] de
sua beatitudine [illegible]
[illegible] quibus [illegible] con-
firmatio [illegible]
dicit [illegible] per gratiam ita
liberum arbitrium per donum gratie confirmari potest.
Item sicut liberum arbitrium hominis ex sua — et
natura habet quod sit flexibile in malum
[illegible] habet ex sua natura
quod sit corruptibile sed corpus hominis
dono gratie efficitur incorruptibile
I. Cor. xv. [illegible] corruptibile hoc
induere incorruptionem [illegible] liberum arbitrium
potest confirmari in bono. [illegible] — Respondeo
[illegible] hac quaestione [illegible]
Voluerunt enim quod liberum arbitrium ca-
[illegible] confirmandi in bono
[illegible] nisi in [illegible] unione
ad [illegible]
[illegible] cogitabat quod beatitudo sanctorum
et angelorum non esset perpetua
sed aliquando esset finienda ex quo
[illegible] mutabilitatis
[illegible] securitas sit de vera
beatitudine [illegible]
[illegible]
[illegible] simpliciter liberum arbitrium per gratiam
potest confirmari in bono quod [illegible]
[illegible] appetit [illegible] naturali li-
berum arbitrium [illegible] in bono confirmatum
esse non potest [illegible] natura sua non habet
perfectum absolute boni [illegible]
[illegible] boni particularis
[illegible] bono perfecto et absoluto
[illegible] liberum arbitrium per gratiam [illegible]
[illegible] fiat [illegible] ut [illegible]
[illegible] sit liberum arbitrium [illegible] agendum in
malum flecti non potest quod
[illegible] aliquis contingit ex parte
[illegible] cum naturali
[illegible] in bono [illegible] quod aut
aliquod malum [illegible] non contingit

nisi quia malum sub specie boni proponitur
Malum enim non intendimus ut dicit
dyonisius .iiij°. ca. de di. no. Unde
non potest peccatum esse in motu uo-
luntatis quod malum appetat nisi apprehe-
sio mala ut est defectus per existat
per quem quis malum ut bonum pro-
ponatur. hic autem defectus in ratione
potest dupliciter accidere. Uno modo ex
parte rationis. Alio modo ex parte uo-
luntatis. Ex ipsa quidem ratione quia non est ei
naturalis cognitio et immutabilis
finis eius quia cognitio boni ultimi
tam boni quod est finis quam boni
quod est ad finem ordinati in potentia
Ex parte etiam huius errare potest ut est
ad esse finem quod non est finis uel
ad utile ad finem quod non est utile
et propter hoc naturaliter appetit
bonum quod est finis scilicet felicitatem in
generali et similiter bonum quod est ad finem
unde quilibet naturaliter ap-
petit utilitatem suam sibi hic
ultimo fine appetendo. aut hoc
utili eligendo incidit
peccatum modo. Secundo ex parte uo-
luntatis deficit. cum propter inferiores
res quibus se mouet in ad ea
capit actus uoluntatis ut non simpliciter
deductionem sumit iudicium de
bono non ita proponat sicut ab
his recta existimatione de
castitate suadat per concupiscentiam
delectationem appetit contrarium castitati
propter hoc quod illud iudicium ratio aliquid
a concupiscentia ligatur ut philosophus dicit in
vii° ethicorum. Utraque autem istorum defectuum
tum totaliter abstulit tollere est
quietatem et coniunctio ad deum. Nam
diuina essentia uidetur que est
primum bonum et finis maxime
amandus quia cognoscit omnia
per eam uita ab eo distinguere
ipsum et cognoscitur dignosci
solum sed et ipsum uero alterius
et ex hac cognitione celestes item

ineuitabiliter uoluntas qui misit quibus
uiribus regnauerit insurgere potuerit
nisi ipsi in omnibus sic immu-
tabiles bonum generali ap-
petunt et immutabiliter in potentia
bonum debitum appetunt beato-
rum mentes. Ex parte autem
inclinationis uo[luntatis] celestis in eis
caritas ab perfecta ac tota ligatur
cum deo. Unde in eis peccatum
de potestate exiuit per gratiam con-
firmatis. Ad primum ergo dicendum quod ex
defectu uoluntatis qui in malum per-
fectionis hunc defectum aufert
perfecta domini gratia confirmabit
bono sicut lux superioribus aer
aufert obscuritatem qua
naturaliter sine luce est. Ad secundum dicendum
quod potestate liberi arbitrii non utitur
cum potest in ipsum quod est non utitur
expositum sub specie boni quod est de-
creatum in beatis accidere non potest
deinde est ex parte hoc quod solo ad secundum.
Ad tertium dicendum quod ex eo quod liberum arbitrium
nihilominus conuenit ei quia non sit
naturaliter confirmatum in bono non
hic ex per gratiam concedi potest ut in
bono naturaliter per gratiam confirmetur
Non autem liberum arbitrium hoc quod ex parte in eo
conuenit quin possit confir-
mari in bono sicut in actu creatura
in bono possit illuminari
sua ex quo naturaliter lucidus actu
sit non sit naturaliter. Ad quartum dicendum quod bonum deliberatiue ar-
bitrii concomitantiam et ad liberum arbitrium
quae non intensior nec remissior
recipit. Ad quintum dicendum quod ex eo quod
recipitur in aliquo potest considerari
et uero si quidem sit in eo
in quo recipitur per modum recipientis
sed non per modum recipientis trahit in
suam uirtutem sicut calor recipitur
in aqua hoc est aqua per modum ag-
entis in quantum sine aqua calefacit
in aqua trahitur aliqualiter sua dis-
pone ad hoc ut sit calida et

fariat actum caloris et filo lucis
acrescens non quamvis actu actu calefaciat et
gratis esse sine calore per modum
eis sicut hominibus in hoc statu ad
bonum sue immutabiliter li. ar.
probabit primo deo cum gratis
ad vii dicitur ubi bonum perfectum quod
est deus potest esse unitum intellectui hu-
mano per gratiam non autem per unio-
nem per gratiam li. ar. potest confirmari
in bono. Non autem per naturam.

Nono queritur utrum li. ar. ho-
minis in statu vie possit
confirmari in bono et videtur quod non. prin-
cipium enim in appetibilibus est finis
ut philosophus dicit in vii ethicorum sicut principia
in speculativis sed dignitates in
speculativis ut dicunt non confirmatur in-
tellectus in rectitudine sciencie acquisitis
nisi fiat resolutio ad principia dig-
nitatis. ergo nec li. ar. potest confirmari
nisi per coniunctionem pervenit ad ultimum
finem sed homo in statu vie. ergo
li. ar. in statu vie non potest confirmari
in bono. preterea natura humana non est potior
quam angelica. sed angelus non est
collata confirmacio li. ar. ante sta-
tum glorie. ergo nec hominibus confirmari debet.
preterea quietatur ut fiet. sed li. ar.
non pervenit ad finem suum quam-
diu in statu vie. ergo nec eius
immutabilitas quieta quod potest in
bonum et malum flecti. preterea quamdiu
aliquid est imperfectum potest deficere sed
imperfectio ab hominibus non tollitur
quamdiu sunt in statu vie. Videtur
enim nunc per speculum in enigmate
ut dicitur i. Cor. xiii. ergo quam-
diu homo est in statu vie potest deficere
per peccatum. preterea quamdiu aliquis est in sta-
tu merendi non debet esse subtractus
ei quod meritum augetur sed posse pec-
care ad meritum proficit. unde in
laude viri dicitur Eccli. xxxi.
qui potuit transgredi et non est
transgressus facere mala et non fecit. ergo quam-
diu homo est in statu in quo potest
merere non debet li. ar. eius confirmari in

bono. Sed sicut de fructibus hanc
per naturam ita de fructibus corporis
corruptionis. sed corpus hominis non sit
incorruptibile in statu vie
ergo nec in statu vie li. ar. hominis
potest confirmari in bono. Contra quod est
beata virgo in statu vie confirmata
fuit in bono. Unde dicit Augustinus de
Augustinus. Cum de peccato agitur nec eo
solum debet fieri mentio. preterea per apostolum et per adventum
spiritus sancti confirmati fuerunt in bono
ut in Ysaia(?) Ego confirmavi columpnas eius. Glosa de apo-
stolis exponit. Respondeo dicendum quod aliquis
potest confirmari in bono duplici-
citer. Uno modo simpliciter et per hanc gratiam suf-
ficientem sive firmitatem per quam
ex omni parte cadere possit. et sic
beati confirmati vocantur prius dicta.
Alio modo dicuntur aliqui confirmati in
bono per hoc quod eis datur aliquid
munus quod eos inclinat in
bonum quod non de facili possunt
a bono deflecti. Nota per hoc
itaque et cetera ut a malo et in-
dio peccati adhuc possint nisi
divina providentia custoditur sic
et de Beninardi(?) ... et cetera
qui potest immortalis non quod omnino ab-
solute de possit abo
extrinsecus mortis ut potest
... gladio et aliis
huiusmodi a quibus tamen divina providentia
conservabatur. et homo aliquando in
statu vie potest confirmari in bono.
Non potest ipse pro statu enim potest
ab omni imperfectione redditus nisi
ut ... sive ergo ad
peccatum ... ex omnibus circumstan-
tiis peccatum decipitur esse sine
bonum esse utilia quamvis
appetitus naturalis ut ... vel
indicium voluntatis incipit propter
aliquam passionem inferiorem virium.
quam ... ad ... condu-
cendi possit ut voluntatis ex-
... esse sine bono utilia
peccatum propter ... et consilii
... possent incipit in iudicio voluntatis

excedit statu vie ppr duo pt
principalis quorum est pri actu
vere contemplationis i statu vie
itaque quam optimus sit deo que
nunquam ... est ei statu vie no
contingit nisi sobriis viris ita
vocare subditas ut actus voluntatis
intellectus ppr cause impediat
nisi sit dominus ihesus qui fuit sil
viator et comprehensor sicut p gra
viator et ... pt ho astringitur
valde difficili peccare possit
p hec ex virtutibus infusis infusis
vel viris refrenantibus i
dum fortis inclinatio pfici
et contemplationem ... dum
continuatio ex fervore amore
proveniens hominem retrahit a
peccato sed totum deficit ad co
firmationem ... per custodia
divine providentie illius qui confir
mati dicuntur ut sequitur conto
mati dicuntur ...
peccati se ingerit corpus ...
exoriente ad vel sit ... p
... affectus pure ad fine
non solum quia finem pfecte possidet
sed et quandam quietem in esse
desiderat ... alig i
statu ab pt confirmati i bono
Ad ... que dona gratie non
sequuntur ordinem nature
tio quamvis humana non sit an
gelica digniori tum alicui hoi
collata ... maior gratia ... quam
angelo sit ... thoi ...
Confirmatio autem i bono ...
... competebat ... debeat
divine sapientie quam iniquitatem
intrat ... sap vij ... et
apostolos decuit quia erant ...
... confir
... occasionibus optime
Ad ... que ... hic
quod non est ab i statu ... co
firmati ... omnino pstitus ag
... pt dici confirmatus sicut

Ad ... que posse peccare
non facit ... mani
festationem ... ops
bonum ... voluntariis ... ont
laudes viri iusti ... laus
... manifestatio ... Ad ...
... corruptio ... mali
facit ad ... ea ab
... i statu
merendi ... ope gravamina au
feret ... Ad alia que sunt ad o
patet solutio ex dictis

Octavo queritur utrum li... ar...
aliqua creatura possit esse obsti
nata in malo ... immutabiliter
firmata ... primo ...
ut dicit aug... de li... ar...
... quia ... pe
... phnt ... ...
... peccato ... ...
... potentiale ... pote
... ...
... aliquatenus pt ...
vedit ad id ... ...
... actus ...
... agere ...
aqua calefiat vedit ad fri
giditatem naturalem ... ad ...
... caliditatem ...
... sic ... ma
... ... subdita
... i ... ... statu ...
peccato ... ad statum iusti
... nisi assignet ...
... ...
quando ... assignent ...
Sed dicendum ... ...
... ...
... ... est
... ... allicit ad
... ...
... ...
non pt nisi ... ...
... ...
actus omnis ... ... actus ...
... ad ... ...
ad ... sit ... ...
... at ... ad ...
... facultas et ad hunc

ioppio . tendat aud'iq inclia
sua anima ne no tollat q'a oppo pt
gonzii ne bnz ad aliud pt ecca
facer b. li. ar. peco in mobili
q' qui no tio adhere . ph' phm
i v. meth. dup' e ncia q'da
a seipo, q'da ab alio ncia e
hnb . potiu at e ea li. ar. no pt
e ncia sicut id q' e ncia a
seipo hnb q' ph' solu d' e ncia
amicus st. Nz ita ncie q' ab
alio ncia e hnb p omes hnig
ncie reduci ad id q' e p se
ipm ncie . Deg at ca peccae
no pt g n oo pt ee ncie li.
ar. i peco posse pmanere n'
li. ar. cat i mobili peco adhere
p augg i v. de ciui di vt dup' e
ncia e distigue q' vna adim.
liber e facere ad no ee i po
testate ma q' dd ncita e co
actoib, alia e que liber no
tollit q' e nat inclinacoib.
hac at ncia e potiu ime e li.
ar. nde e nca e ut no sit nale
s3 mag fq m sild n pma q'
tuo libtab ar. i tollit g n oo
e ncia g o i p q ph' paus dt
q' li. ar. e ptab sua ad vtru
uolun p se ipam . Si g o sit
aliq li. ar. quo possit h vtru
tudine no amictet p se ne
vorj q' e impo li ar. in q'
suscipit mag s3 mag e li. ar. q'
no pt i bonu qui d' q' pt g o
no e li. ar. quo possit i bo
qui sicut se ht motus nal ad q'ete
nale ita se ht motus uolutaris
ad quiete uoluntaria . Sed ph'
pbm si motus e nal z quies ad
qua termia e nal z si motus e
uolutarius z quies uoluntaria.
p'motus q o potuit omitti e
uolutarius g o z quies q' peto
comisso psisti e uoluntaria . Ideo
psionit q' se ht ad vtru z flm

d'ta affectus ad bonu z malu
s3 m q' i q'nq' ita inhe e flo
q' pd possit reduci ad q'q' ncia
ncie d'ta g o affectus inquita
inhe et malo q' pd possit reduci
ad amore boni p' ph'm in silio
de li. ar. posse peccare no e de li
tab' nz p' libertas e a c ncial
actus li. ar. e posse i bo. Si
g o libi ar. aliq cat o no
possit i bonu e de fructus res
q' magis pani sit si actu pp'o
destituar q' vna z res p'
sua opdonent dt ph' ci v. a
li. z mu s p li. ar. no pt. di i
bonu et malu si g o posse
peccare e libtab non z p' lib
remanet q' tota libtas sit
posse face bonu z ita cata
quo pt face bonu u'l hebt
libtate z ita li. ar. no pt ee
ita cofirmatu i malo q' n oo
possit face bonu p ph' hug.
de s uic mutat q' ue e s
actu h' a no mutat aliq d'e
ncialib, vd' s3 posse face
bonu e ncile li. ar. ut p' e
Augo potiu actu li. li. ar.
supponat p' no potid ex peco
tali i mui q' bonu no possit
p' ualia ut q'ut d d' p potiu
lum n' no at to tollu
S3 posse i bonu nale e li.
ar. g o iniqui p potiu a cco
firma' i malo q' pd possit i
bonu p' si potiu a at li. ar.
obstinacoij i malo adhe fat
subtrahendo ad de nalib,
a' sup addendo nlo at subtra
hendo q' pt i de omib, to silia
integ' manet ut d' yog dt e.
ca. de di no . Ex lib uz sup addendo
q' zo ui' q' sup addi' sit actus
oz q m sit p uo y recipiet f.
z to li. ar. i utrum3 sit flex
no redde p h i mobile inhe
re b malo g n . li. ar. pt tol

cosirmati i malo ꝓ hnd ꝙ ꝑpg
tuo te sibi ni no obedie Ez
ptinet actq bonu uolendo co
mitti ig̃o impoe ẽ q̃d li. ar.
possit uelle bonu si uelit ꝙ
at pt ab si uelit no e impoe
igo cuiuq hnti libi no sat
no e impoe faced bonu ꝓ
fortoz e cadtas ꝙ cupiditas
ad pctm ptrahet ꝙ ꝑlq dili
git cadtas leg ceder cupi
ditas nulla aurit ait ut
d glo sup pe bonu in leps ais
tuisti Ez demo ebnit z hoies
acaut i pctm deciduunt ig̃o
multo fortig put a pcto re
dierd appetitu boni ꝙ q
pus ꝓ bonitas t vti do appet
obstinacoi eq opposs demo
nes t dampti hnt bonu et
vtm appetitu qz bonu t opti
appetut eo pmet intellige
ut d vog d gona hnt li. ar.
obstinatu i malo ꝓ a consili
deli. ar ui instigat cad vom
li ar i deq i anglo t i hoie
Ez li. ar. d no pt ee obsti
i malo gon t angl u i hoie
Ez ꝙ eq felicit beaton oppo
misra damptoz ꝙ ad felic
beoz ptinet ꝙ hnt li. ar. ita
firmatum i bono q n oo put i
malu deflecti igo t ad mise
ria damptoz ptinet ꝙ
ita sint cosirmati i malo ut
n oo possint i bonu ꝓ hid ex
psse aug d t li. de fide ad
petru ꝓ no pt i rediug de pcto
i bonu ꝙ p pmam sz angli
malitn no cad pmat cum
mutabili cosirmatg i malo
ꝓ bo mediu t cu pma cad
no m quis ex mali pcat
Ez angelq ex malicia pccat
q cu ut deformem tu
ve aliqua cosidanda sit dia
q illq vci intrue itano
ptender cta sia ptrad ꝙ icu

pnia no cadit ꝓ pdam z ꝙ
hoibz mortes hoc angli ta
Ez hoies p g morte no st
capaces p hic igo n angli
p g asu p bo medio angg dt
l xxi de ci. dei ꝙ p g hac uita
dicedetibz sine gra locg co
uersoibz no cit in capacib ord
siat z e pz ꝙ p g morte ho
no st pe capaces bn dd
ꝙ t hac qousme curasse
origl posuit ei ꝙ p g loga
tpm circula ta demoibz
qm hoibz dampt a patic
rediuq ad iusticia t ad he
ponetn moneba pr aui
liberte quequid sima cibz
catho doctoribz displicuit
ut d t aug xxi de ci. dei
Ro qz salute demoibz et
hoibz dampti z uidetur
Bz pi voe qz dic iusticia
t glam anglorz beatoru et
hoiu ab t inunda sic eu
beatoz glia t dampto ru
misra ꝓ ad pctua demaire
aug xxv. Ibu hq i supplr
etuu iusti at inuitacrna
ꝙ e origl sape uidebat
vit simpr ter Ez ꝙ ipore
demonum li ar. ita e obsir
matum i malo ꝙ ad bu vo
lend vediuo pt C aug ꝙ
vonex i ꝑte oz acape
vnitat. libaco a pcco ad
qua duo cocurrut D ima
gra pncipali opans t hu
nos gra ut coopans t ꝙ mia ꝓ
aug quit e vocauit sine te
no te iustificabit sine te
ta at confirmacoi b i mali
pti quid accipienda e ex d
pti ex libo ar ꝓ ex do quod
no sicut faciunt g nat
malicia ꝓ si no laugueto
gra nu ꝙ quid e qm iustia do
posceit iusti e cinnt quib
uelle du posset t malicuit
ad hac misiam deducant

uobis uelle eo quod non possemus. Et
pt quod li. ar. tt. ad inconversibiliter
a peccato ult. inconversibiliter accidit
esse ea quia homo incidit in peccatum
tunc at valde in se sit cuius concupiscencie
appetitus bonum ad peccandum
inducitur nisi sub aliqua specie ap-
parentis boni. quamuis enim forni-
catori ultimate sciat fornicacionem esse
malum simpliciter tamen fornicacioni con-
sentit estimat fornicacionem esse
bonum ut nunc ad agendum.
In qua quidem estimacione tria sunt
pensanda. quorum primum est impe-
tus passionis puta concup-
iscencie per quam mediante ipsi iudicium
racionis in actu iudicandi impeditur
quod in voluntate habitu tenente. Secundum quod
passionibus inclinacio consequitur con-
sentiat [illegible] passio tendit
in ipsum bonum. Tercium est inclinacio
habitus quiquidem existit quedam
in habitu apte. sicut philosophus dicit libro de me-
moria et reminiscencia quod consuetudo
est altera natura. Et Tullius in rethorica
quarum condicit racioni modum
ne est per modum nature. habitus quidem
est quedam inclinacio [illegible]
generis. Unde sicut habenti habitum
superbie bonum videtur [illegible]
luxurie convenit [illegible]
Ethicorum. unde philosophus dicit 3o ethicorum
qualis unusquisque est talis
finis videtur ei. Sed non est
talis estimacio [illegible]
eligibilis [illegible]
ex [illegible] impetum
passionis [illegible] habitus
[illegible] forma
non sit peccatum [illegible]
[illegible] remedium quo possit
peccatum deserere. ille enim quod
impetus passionis habet [illegible]
estimacionem de fine [illegible]
[illegible] ut philosophus dicit
in vii ethicorum [illegible] homo per [illegible]

macionem habet quam habet de principio
apte repellere si quos errores
et deceptiones patitur. ita philosophus
vocat fine dispositum apte ad repe-
llendum omnem impetum passionis
unde dicit philosophus in vii ethicorum quod incon-
tinentes qui propter passionem peccant
cito penitent et sanabiles sunt
et habent remedium. [illegible]
habitus. Nullus enim habitus est
dum est corruptus et tamen una
potencia corrupta per habitum ex hoc
quod venit ad actum. In aliis
potenciis homo inducitur ad in-
ducendum et agendum ea que sunt
contraria illis habitibus. Si ob hoc con-
cupiscencie per habitum luxurie cor-
rupta ex ipsa [illegible] inclinacionem
ad ardua aggredienda
cuius operacio molliciem lu-
xurie tollit. sicut dicit philosophus in
predicamentis si pravus ad meli-
ores exercitaciones deducitur
proficiet ut melior sit. Secundum
quem est remedium habet quod homo de-
cipit [illegible] per viam in-
[illegible] Unde quando
aliquis errat ex quo [illegible]
errorum corrigatur potest tolli
[illegible] quod homo
a peccato potest desistere. In angelo
non peccavit ex passione cum non potest
quod sicut probatur in vii ethicorum passio
non est [illegible] parte [illegible] quam
angelus non habet. Unde in peccato
angeli sola duo concurrunt. [illegible]
[illegible] habitualis in peccato [illegible]
talis estimacio [illegible]
de peccato [illegible] eligibili [illegible]
angelus non sit [illegible] ap-
petitum [illegible] hominibus
[illegible] appetitus [illegible] ad
talem inclinacionem [illegible] ut non sit
[illegible] inclinacionem inducens
ad [illegible] non habet
[illegible] existimat [illegible]
intellectus accipit [illegible] accipit.

inclinacio

intelligibiles accipitur vniuersali-
ut cum quibus accipit habet totum
esse magis sua parte. unde angeli
estimacionis quamvis sit accipiunt
deponendo put sine sit va-
sum sit fla[illegible] ex pdatis
ta confirmacionibus demonst-
malorum ex tribus dependet ad
que et omnes rationes a docto-
ribus assignate reducuntur ipsum
et pncipale diuina iusticia unde
ea obstinacionibus eorum assigna-
ta quia per aliquod accidunt non
[illegible] per aliquid resurgere debuerunt vel
per alterius [illegible] ad conuincen-
diuine iusticie pertinet [illegible] est
indivisibilitatis appetitiue vir-
tutis quam deducit quod angelus
simpliciter ad quod se convertit to-
se convertit [illegible] non de-
simpliciter convertisse de simplici
quorum diuisione [illegible] vnius convers-
tollit [illegible] continua cognitio
[illegible] quidam deducit quod an-
[illegible] irremediabiliter peccauerunt qui
peccauerunt contra deiformem.

Ad rationes. Ad primum ergo dicendum quod ad dei naturale
dupliciter. vno modo quantum in principio suffi-
[illegible] quod denotat [illegible] con-
[illegible] ad impediat sicut tre-
naturale mouendi deorsum [illegible] de-
[illegible] per hoc quod [illegible]
[illegible] alio modo dicitur ad aliud
[illegible] quod habet naturalem inclinacio-
nem [illegible] continuus habeat sufficiens
illius principium [illegible] consequi
sicut [illegible] naturalem [illegible]
filium [illegible] unde [illegible]
maius [illegible] id autem quod
naturalem [illegible] esse [illegible]
sicut [illegible] aliquam [illegible]
absque [illegible] remanet [illegible] autem
[illegible] naturale [illegible]
[illegible]
[illegible] quod [illegible]

[illegible] institucionis considerat [illegible]
[illegible] tamen [illegible] adhesit
peccato [illegible] naturaliter angelus
[illegible] de perfecte iusticie perfecte
[illegible] quando [illegible]
[illegible] sit aliquando
[illegible] aliud [illegible] et
[illegible] aliud [illegible] corporalis et
spiritualis nam [illegible]
[illegible] vnius [illegible]
[illegible] ad efficaciam naturalem [illegible]
[illegible] corrumpatur sicut aquam
[illegible] calor naturalis [illegible] corrumpa-
[illegible] aque [illegible]
[illegible] remoto [illegible]
[illegible] naturam spiritualem [illegible]
[illegible] ad esse [illegible] virtute
[illegible] capax [illegible] de
[illegible] quod anima quodammodo omnia
[illegible] alicui adhesit effica-
[illegible] sicut [illegible] fit
quodammodo [illegible] intellectus intel-
ligendo [illegible] appeti-
[illegible] continuus [illegible]
[illegible] sit naturaliter ad [illegible]
[illegible] per amorem [illegible] effica-
naturaliter [illegible] ad
[illegible] aliquam
[illegible] efficacia
[illegible] qui peccato adhesit
[illegible] perfectus [illegible] superi-
[illegible] peccato [illegible]
[illegible] nobis [illegible]
[illegible] que
[illegible] a principio adhuc [illegible]
habeat equaliter [illegible]
peccato subiecit efficaciter [illegible]
[illegible] naturalem [illegible] immutabi-
[illegible] de se manet in illo
[illegible] ad primum dicendum quod ista necessitas [illegible]
manendi in peccato [illegible]
sicut tamen duplex vno modo ex [illegible]
iusticie [illegible] deum [illegible]

apponit gravam sentiunt. Alio
nequitur talem naturam condidit quod et
peccare possit et velle cum peccato ma-
nedi ex quo donec fuerunt hoc et
per quem peccato se subderent di. vi
dist. 5 quod cum peccatum sit in uno ali
quam male effectum illa necessitas non
est coactionis sed quam male incli-
nationis di. vi dist. 5 per carnem per
nandi vetitudinem non est cu
hoc inest omnibus ut li. ar. ut
aug dicit. Demones autem et alii
dampnati casu non potest cu
non habent di. vii dist. 5 li. ar.
sed quod dilectio a coactione non sus-
cipit magis et minus sed confidata
libertate a peccato et amissa a divi-
nis statu magis esse li. ar. quod
alio di. viii dist. 5 effectus ne
per naturalia et inde est quod motus
tarde ex ad quietem naturalem
eundem sed acto est motus quod
per eundem ad effectum et contrarie
naturale magis quam non est ars adiu-
nat mini[illegible] partem est motus vo-
luntatis aliquando effectus sit quies
quibus est naturalibus et necesse habens
sit ex prout fons vel voluntatem con-
sequitur motibus naturalibus et necessaria
di. ix dist. 5 quod mittuntur angeli si
aliquam formam corporaliter accipiant
ea deponere non potest vocibus dicta
uni vero precedit ex suppone fit.
di. x dist. 5 quod omnibus ad destitu-
tionem finem proprio non tamen semper quod sit
omnino finis est quod adhuc venient
ordo ad finem ultimum et ideo
quibus li. ar. destitutio opore
bona ad quam naturaliter ordinatur
non tamen finis est quod hic primum videt
ad gloriam dei quievit sit ultimus
in quibus hoc quod iustitia decla-
di. xi dist. 5 quod peccatum li. ar. non
committi nisi per electionem appetentis
boni qualiter actione peccati

venia et ad debonos et cetera ad
hoc liber tamen corrupta remota a
specie boni electio esse et quod
actus li. ar. di. xii dist. 5 quod bonorum
posse non est essentiale li. ar.
quod ad primum concipimus sed quod ad
primum hugo ait loco de hiis quod sunt
essentialia quantum ad primum esse veri.
di. xiii dist. 5 quod vero per se predicto de
naturali per se de constitutione
non autem de naturali ad quam ordi-
natur et homo non naturale posse
facere bonum di. xiiii dist. 5 quod
peccatum li. ar. adveniens non
adimit ad essentialem quod est
species li. ar. non remanet
sed per peccatum ad addit sed al
mutatio li. ar. quod datur ut sit
prius quam quodammodo naturale effici-
tur ex hoc necessitatem habet sicut alia
quod sunt li. ar. naturalia di. xv dist. 5
quod nos est quodammodo proboduc
ut filio qualitatem velit
et quod vult se velle quodammodo
non est proboduc in quibus et
ab non perficit efficacie vel
quod velle semper perfecit efficaciter
vellent aug quod dicit hoc sequens
nos demonum et ypi obedit
quod propter hoc non sit gratia in malo
complere cum velle quod velit
efficaciter bonum non sit tradi-
tionale et tamen non sequens quod
est per gratiam ante sit completio
di. xvi dist. 5 quod caritas for-
tior est quam pecuniam est de se
si fiat comparatio unius ad alterum
secundum eundem modum habendi ut si ex
utraque parte accipiatur li. ar. proue-
nientis ad eundem ... adhuc
ex parte et in magis et tamen ex parte
demo malicia sit magis firmus velit
ad malum quam ex parte via
tam et lapide ad eam. Demon erat ut

nuqm ca͂i ꝟbi habu͂t ꝑ quos da͂ vl
no͂ habu͂nt vnqm ca͂ nisi ꝑ sicut
i statu vie habu͂t homines at
dampti ꝑ illud ca͂ add no͂ potu͂nt
nisi aggrauatoib ꝫ ad xvin dꝫ
q̄ vo ia ꝑte de boni te et virtute
ꝗ ꝑ quenoli ar. l appeꝰ 9 om q
ꝑ q̄ue demoneꝫ appetut bonu et
optim̄ ꝯ inclinat qd a ꝑ quene
no͂ at ex el to c li art io h
vtitudo obstinatoi li ar. no͂
oppo ꝫ ad xviij dꝫ ex dubꝫ
venat to c m vom li ar. i deo
augel et homibꝫ ꝑ quedam quis
sima a malo az vnno ozꝫ q
ad omꝫ ꝑ pales codicoes ꝑ si
militudo inuenat // ar. ii.

Vndecio qui. ꝑ li ar. hoi bi
i statu vie possit ee obsti
natu i malo et uit q ꝫ illud ci
ꝗ inflig ꝑ c ꝑ unitone lapse
ꝗ inflig omibꝫ am ne lapse e x pa
co ijꝫ ꝫ i uitu obstinatoi bꝫ e
ꝑ ttm ne lapse ut dꝫ glo vo
ꝑ go quibꝫ ho an v r pacoz
i statu vie e obstinatꝰ ꝑ pꝫ
catu i ꝑ m sc m qꝫ ad ob
suas ꝑ pes pt imatoe inuenit
obstinat unde ꝑ pes pc ci i
ꝑ m scm ut h ad yo ꝑ inatꝫ go
ab i statu vie pt ee obsti
ꝑ ng ꝯ ubi pcto pt reduce
ad bonu unde ico aliquis melia
ad bonu maneat ꝫ quiꝫ
cadit i pctm mozle tavet
omi inclinatoe ad bo / pꝫ
cat em abꝫ mozle ꝑ amore
mozdiatu l amor at ꝑ aug
i ꝑ pibꝫ ē sicut pondꝫ i corbꝫ
corgat pondo sicut ꝑ ttamelia
i vna pte ut lapis deorsu q
n venet ꝯ inclia sursu t
ꝑ pctovint ut ui venet melia
ad bonu / go quicuqꝫ pcat
mozle e obstinatꝰ i malo / et
ꝑ nullꝫ a malo culpe rded
lis ꝑ pniam ꝫ i e quis pcat
ex malicia c inponit ibi

ꝑ ph mi i vij eth ꝗ ē corruptꝰ
cca pnciṁ eligibiliꝫ ee sinc
Cu go cotingat aliqꝫ i statu
vie ex malicia pcare vi ꝑ sic
pole aliquē i statu vie obsti
natu ee i malo. Sz dicꝫ q
qm vis sit inpenitē ex
viribꝫ ꝑ p'is pt tn reduci ad
pniam ex munere dine grē
Sz q pi ad ee inpole ꝑ cas
infiozes ꝫ dina opone fi
possit. dicit simpˡr loquedo i
ee inpole sicut ꝯ tinude
ul mozt uu r e surgꝫ Si go ex
viribꝫ ꝑ p'is aliꝫ no sit capax
pnie simpˡr dꝫ dici q ē ob
stinatꝰ i malo qm vis dia
vtute possit reduci ad pnia
ꝑ omibꝫ mozbꝫ qui ꝗ opa sue
curatoi uit inciud ꝑ m medi
coꝫ ꝫ pctm ꝑ m scm ꝗ opa
sue curatoi dine grē ꝑ q q
ab a pcto liba go ab i sta
vie pt hre mozbu inanali
ꝑ pualꝫ ita pt ee obstꝰ i
malo ꝑ ad h uit ee ꝗ pctm
i ꝑ m scm dꝫ ee irremissib
ꝗ e xij q ꝫ tn pctm aliqui
matoes quitetut ꝑ augu
xxj de ciui dī z ꝗ ꝗ i mo
assigni t ista cam q̄ est no
orabut ꝑ dampt ēi dei
dici ꝑ p ꝫ redit no͂ put ad
statu iusticie ꝫ aliquis ē i
statu vie ꝑ q nunq no͂ orad
l oh ult ē pctm ad mozt
no͂ ꝑ eo dico ut quis oret
ee. Ie viij tu go noli orare
ꝑ pplo isto go aliq ē i sta
tu vie ita obstinatꝰ ad statu
iusticie redite no͂ put ꝑ sic ee
cofirmatu i bo ꝑ h ad glia
sic et ita ee ꝯ firmatu i mal
ptice ad misia damptoru
Sz ab i statu vie pt ee i bo
ꝯ firmatꝰ

utrum demones. ergo primo videndum quod ab vi-
atore possit esse obstinatus in malo
post angelos. sic dicitur illi de se ad pe-
riculum facilius pro dictis est aliquis
quam homo. sed angelus post peccatum re-
dire ad iusticiam non potuit ergo
nec homo post. ab isto statu non est
obstinatus. Sed contra quod angelus dicit
illo de verbis divinis libro in glo-
riosis statum imperium vel coram impe-
ratoris quam diu quisque hac car-
ne vivit non potest iudicari de
nullo enim desperandum est quamdiu
pacientia divina ad penitenciam adduc-
it. Ita nisi quod in statu vie sit
obstinatus in malo. Primo probatur dic-
tum [illegible] profundum malorum. id est
ad eos qui erant desperatissimi
et ita illi quoniam videntur esse desperatis-
simi habet vita quoque continu-
ad dicitur deus ad eos pro ipsos
super Mittit cristallum suum
etc. dicit glossa cristallum dicit obsti-
natos de quibus tamen etiam ab aliis possunt
et tales fieri ut possint alios
verbo dei etc. Item quia [illegible] morbus
ab potest esse incurabilis vel propter im-
morbi vel propter impericiam medici
vel propter indisposicionem subiecti. sed mor-
bus spiritualis hominis viatoris [illegible]
tatu non est incurabilis ex natura
morbi. Non enim pervenit ad terminum
malicie. nec etiam ex impericia me-
dici quia deus est scit et potest curare.
nec etiam ex indisposicione hominis
quia sic per alium cecidit ita per alium
resurgere potest. Ergo homo in statu vie
nullatenus esse potest confirmatus in malo
Ad [illegible] dicendum quod obstinacio importat
quandam firmitatem in peccato per quam ab
a peccato recedi non potest quod autem ab
non possit a peccato recedi potest intel-
ligi dupliciter. Uno modo ita quod viribus
suis non sufficiat ad hoc quod a peccato
totaliter liberetur et quilibet in peccato mor-
tali cadens dicitur non posse ad
iusticiam redire. Sed ex ista firmitate
in peccando non dicitur aliquis proprie obstinatus

Alio modo habet de firmitate in peccato quod ita
quis cooperari potest ad hoc quod a peccato
resurgat. Et iste duplex est. hoc
uno modo ita quod non possit cooperari
et hec est perfecta obstinacio qua demo-
nes sunt obstinati. Adeo enim
eorum mens est firmata in malo
quod omnibus motus liberi arbitrii eorum est
inordinatus et peccatum. Unde non
respiciunt ad graciam aliquam per quam
peccatum dimittatur. Alio modo
ita quod non de facili possit
cooperari ad hoc quod exeat de
peccato et hec obstinacio imperfecta
qua aliquis potest esse obstinatus in statu
vie. Cum enim sit aliquis firmatus non totaliter
in peccato quod non surgit motus ad
bonum nisi debiles quia tamen aliquando
surgunt ex eis disposicio vel ut
preparetur ad graciam quod ad hoc
in statu vie non possit esse ita
obstinatus in malo quin ad suam
liberacionem cooperari possit. Secundo
probatur ex dictis quia et para solvitur
et responsio. Item quod non totaliter
animam corrupit et voluntatem ita
pertinaciter malo adheret quin per
contrariam possit abduci
sed post statum vie anima separata
non intelligit accipiendo a
sensibilibus per circuitum actu potest ap-
petitus sensibiles et anima
separata angelo conformatur et
quantum ad modum intelligendi et
quantum ad indivisibilitatem ap-
petitus quod erant cause perfecte obsti-
nacionis in angelo peccante.
Unde per eandem rationem anima sepa-
rata obstinatur [illegible]
aut corpus sequatur [illegible] donec
iterum redibit anima ad statum
in quo modo est [illegible] a corpore recipit
accipere quamvis corporibus inst-
rumentis utatur [illegible] eadem
obstinacionis [illegible]
Ad primum ergo dicendum quod peccatum in [illegible] lap- Ad rōes
sed [illegible] obstinacionis

inquantum id est per gratiam remittitur per penitentie
dampnacionis, remoto enim principio pen-
[illegible] per peccatum contra naturalia et [illegible]
subiectam nisi aliquid ex inde per
gratiam redemptoris evenerit.
Non autem ita quod statim a principio nati-
vitatis homo sit obstinatus sicut
dampnatus in ultima dampnatione.
Ibid. ad 3m dicendum quod in 1° loco de imperfecta
obstinacione per quam aliquis non est
semper confirmatus in malo, hic autem
spectat peccatum in spiritum sanctum. Ibid. ad 4m dicendum
quod Augustinus ponit quod sperat amorem
quantum utrumque inclinat, non tamen oportet quod
sit similitudo quantum ad omnia. Ratio
non est quia qui amat aliquid nulla
habet ad contrarium inclinationem nisi
de amore perfectissimo qualis est
amor sanctorum in patria. Ibid. ad 6m dicendum quod
sicut qui peccat ex malicia dicitur esse
impenitens non quod numquam possit peni-
tere, sed quia non de facili penitere potest.
Non enim perfecte penitet per sola
[illegible] exhortationibus, quia exhorta-
cio procedit ex aliquo principio de fine
[illegible] malus et corruptus potest
tamen induci ad hoc quod peniteat
paulatim quasi assuescendo ad
quandam consuetudinem induci potest
[illegible] estimandi [illegible]
qui collative accipit [illegible]
tota in his appetitiva tendit in
unum per assuetudinem autem ad
[illegible] de principio et de
fine appetibilium [illegible] in 7°
ethicorum [illegible] speculativis [illegible] est
e doctrina principiorum [illegible] operativis
[illegible] affluentia
[illegible]
opinari de principio. Ibid. ad 7m dicendum
quod [illegible] ad [illegible] dispone-
[illegible] cooperari non [illegible]
impossibile simpliciter quamvis non possit
[illegible] disponere sicut non
dicitur esse impossibile simpliciter [illegible]
[illegible] caritati [illegible]

Et similiter quamvis liberatio a peccato
fiat operatione divina gratia, tamen ad hoc
liberum arbitrium cooperatur, non dicitur esse impossibile
simpliciter. Ibid. ad 9m dicendum quod quamvis aliquis
peccat in spiritum sanctum ex inclinatione
[illegible] gratiam [illegible] operatur
[illegible] peccatum [illegible] corruptus
remanet [illegible] debilis
quod potest aliquando gratie cooperari
non enim per actum gratie resistit.
Ibid. ad 7m dicendum quod peccatum in spiritum sanctum
non dicitur irremissibile quia in hac
vita non possit remitti, sed quia non
faciliter hac vita remittitur, potest
tamen difficulter [illegible] peccatum
[illegible] quia gratie [illegible] per quam
peccatum remittitur. Ibid. ad [illegible] irremissibile
[illegible] non habet [illegible] remissionis
[illegible] ex malicia [illegible]
habet peccatum [illegible] ex infirmitate vel
ignorantia committitur. Ibid. ad 8m dicendum
quod non [illegible] quantumcumque [illegible]
[illegible] hac vita [illegible]
[illegible]
ad quecumque pertinet per obedientiam
peccato [illegible] ad aliquod perfi-
[illegible] loquitur de peccato ad mor-
tem quod [illegible] ad mortem durat
[illegible] quod propter ille
iusto dei iudicio indignus est
[illegible] consequi. Non quod [illegible]
[illegible] obstinati in malo. Ibid. ad
[illegible] confirmatio in bono fit ex
divino dono [illegible] ex parte
[illegible] aliquis in quantum [illegible]
[illegible] quamvis non [illegible]
non sint confirmati in bono sicut
beati in patria [illegible] de
confirmatione in malo dicitur non
potest. Ibid. ad 10m dicendum quod ex hoc ipso quod [illegible]
[illegible] maioris facultatis [illegible]
[illegible] ratione peccati [illegible]
[illegible] obstinatus
ut ex dictis patet [illegible] non [illegible]
dicit [illegible] quod homo sit obstinatus [illegible]
[illegible] non sufficit ad hoc [illegible] perpetua pa-
[illegible] refugiat

Duodecimo queritur utrum liberum arbitrium 12
sine gratia in statu peccati mortalis
possit vitare peccatum mortale et
videtur quod non primo quia dicit Ro. vii Non enim
quod volo bonum hoc ago sed quod odi
malum id facio et loquitur ex persona dap-
nati hominis ut ibi dicit glossa Augustini. Er-
go homo sine gratia peccatum vitare non
potest. Secundo peccatum mortale actuale gra-
vius est quam originale sed dicitur in peccato
originali sicut adultus non potest vitare
quin peccet mortaliter sine gratia. Ergo et
cum vitaret dampnorum pene ssi-
que peccato actuali mortali debetur
et ita cum quantum ad adultos sit
medium inter illa dampnationem et
gloriam vite eterne sequitur quod posset
adipisci vitam eternam sine gratia
quod est heresis pelagiana. Ergo multo
magis in statu peccati mortalis ab potest
peccatum mortale vitare sine gratia
accepta. Primo Ro. vii super illud quod nolo
id facio dicit glossa Augustini Hic homo
describitur sub lege positus ante
gratiam. Vincitur enim homo peccatis viribus
suis iuste vivere conatur
sine adiutorio gratie liberantis
que liberum arbitrium liberat ut libera-
tum credat atque ita quod legem non
peccet preterea ad quod lege est preceptum
mortale. Ergo videtur quod homo sine gratia
peccatum mortale vitare non posset.
Secundo Augustinus in libro de perfectione iustitie
Sic malicia se habet ad animam
sicut curvitas ad tibiam et quod
actus peccati claudicationi comparatur
claudicatio autem non potest vitari
ab habente tibiam curvam quamdiu
tibia sanatur ergo nec peccatum mortale
potest vitari ab eo qui est in peccato nisi
per gratiam a peccato liberetur. Tertio
Gregorius dicit peccatum quod per penitentiam non
deletur mox suo pondere ad aliud
trahit. Sed non deletur nisi per gratiam
ergo sine gratia homo peccator peccatum vitare

non potest. Preterea secundum Augustinum timor et ira sunt
quedam passiones que sunt peccata sed passiones
homo vitare non potest per liberum arbitrium igitur nec
a peccatis potest abstinere. Preterea quod
necessitate vitari non potest sed peccata quedam
sunt necessaria ut patet per illud Ps. De neces-
sitatibus meis eripe me. Ergo homo
per liberum arbitrium peccatum vitare non potest.
Contra Augustinus dicit nullus peccat in eo
quod adversus spiritum concupiscit sed
hoc non est in potestate liberi arbitrii quin caro
concupiscat adversus spiritum. Ergo
preter liberum arbitrium non requiritur aliquid ad
hoc quod peccatum vitetur. Preterea ponimus movere
dicitur quod est potens peccare homo cum
statu innocentie non potest esse mo-
nitus(?) potest ad peccandum. Ergo et
vitare et modo deinde cum ad
vitare peccandi. Sed homo in statu
isto non potest vitare quin moriatur
ergo non potest vitare quin peccet.
Preterea secundum Augustinum homo potest in statu
innocentie stare quia habebat sinceritatem(?)
nature ab omni labe peccati immunem.
Sed ista sinceritas non est in homine
peccatore gratia destituto. Ergo non
potest stare sed necesse habet cadere per
peccatum. Preterea vincere debet conari
ut patet Apoc. ii. Sed si abnitatur
peccatum et de peccato temptatus
vincit peccatum ut dicitur Iac. iiii.
Resistite dyabolo et fugiet a
vobis. Ergo potest ab peccatum sine
gratia vitare(?) potest sine gratia
contra ut videtur quod est hereticum. Primo
Augustinus dicit in libro Retractationum cogitat cu-
piditatem nobis resistere non potest sed
cupiditas ad peccatum inducit.
Ergo nobis humana sine gratia non potest
peccatum vitare. Preterea qui habet habitum
vitiosum secundum habitum agit sed homo existens in
peccato habet habitum peccati ergo videtur quod
non possit vitare quin peccet.
Preterea liberum arbitrium secundum Augustinum est quo bonum eligitur
gratia assistente et malum gratia
desistente. Ergo videtur quod in contrario gratia

p li. ar. sse obligat malum p quod
pt non peccare pt vincere mundu
nullus enim alius vincit mundu
nisi desistendo a peccato Sed nullus
pt vincere mundum nisi p gratiam
Unde dicitur j Jo. v hec est victoria
que vincit mundum fides nostra
Ideo absque gratia non pt vitare
peccatum Item preceptum de diligendo
deum est affirmativum et ita obli-
gat ad hoc quod absque pro loco
et tempore ita quod non absque peccat
homo mortaliter Sed preceptum cari-
tatis non pt absque gratia ob-
servari quia ut dicitur Ro. v caritas
dei diffusa est in cordibus nostris p
spiritum sanctum qui datus est nobis
Ideo sine gratia homo non pt facere
quin peccet mortaliter p. sanctus augustinus
in precepto de nimia p vincula
dicitur preceptum de nimia sui Sed
absque peccato mortali non nisi fore
posito in necessitate corporalis mortis
contingit ergo multo fortius peccare
mortaliter non in sca... sine peccato
contra ... de peccato penitendo
et non peccatum p penitentiam deleatur
non pt hoc vitare quin peccet
sicut se habet dilectio dei ad vir-
tutem ita ... ad peccatum
Sed necesse est omnino ... di-
ligere deum ergo necesse est omnino pec-
catorem ... iustitia
peccare p ij phisicorum ex
similibus habitibus ... actus p-
ducuntur Ergo homo in peccato
quin necesse habet similes actus produ-
cere ... actus peccati ... forma
sit principium operationibus ...
... opone ... alius
forme ... declinare a malo
et opera iustitie ... in
peccato caveat iustitiam ... non
possit declinare a malo
augustinus de ... xxv ...
... peccatum ... gratie

... li. ar. ... vincat
et habet firmitatem in malo ... non
habet gratiam ... bono ... non pt peccare
et damnabiliter ita sine gratia
... non pt vitare peccatum mortale
... quod non pt non peccare i.e.
non habere peccatum pt tamen non peccare
i. non uti peccato ... et
pelagiani concedebant ...
... opinionem ... ad hoc augustinus
reprehendit ... li. de gratia et li. ar.
sic dicens Dicunt enim pelagiani
gratiam dei que data est p fidem
... legem ... nostra
ad hoc tantum valere ut peccata dimi-
tantur non ut futura vitentur ...
repugnantia superentur Sed si sic
... ut ... in oratione dominica
cum dixissemus Dimitte nobis
debita nostra non adderemus et
ne nos inferas in temptationem
Illud enim dicimus ut peccata
dimittantur hoc autem ut caveantur
sive vincantur quod a presenti ...
nullo ... peccatorum ...
... hoc possumus efficere
... illa nulla sit
p augustinus de ... li. de natura et gratia
... legis divine ...
defit ... quia deserit
... fit ... et plus ...
offendat et cadendo ...
... non surgat ... p-
catorem deserit ... gratia ...
hoc peccare Sed contra ... dic
damascenum ... hominem
... non peccare posse
ut nobis ... libere ...
ar. ... ergo dicendum quod homo in statu
peccati non possit vitare peccatum
sine gratia ... liber ...
... ab defectibus ... in
agendo aliquid ... peccatum est
... non ut ... habet in
sua actione defectum sit ...

currere possumus non uti ambulando
sua currere; tamen possumus non claudicare.
Sic liberum arbitrium. Sed nunc per peccatum potest uti peccato
et non uti, eo quod uti peccato est actus
liberi arbitrii quod habet dominium sui actus. Ergo
quandocumque sit in peccato potest non peccare.
[illegible] Respondeo dicendum. Nec oportet [illegible] pec-
cantes ut perdant merito gloriam [illegible]
[illegible] ergo ab eo non ducitur ad peccan-
dum nisi consentiendo. Sed consensus est
sub potestate liberi arbitrii. Ergo ab eo potest liberum
arbitrium non peccare. [illegible] non
potest non peccare [illegible] irremediabiliter
peccasse. Sed homo remediabiliter peccat
ut [illegible] dicit. Ergo potest non peccare.
Praeterea de uno extremo non transitur ad
alterum nisi per medium. Sed homo ante
peccatum habet posse non peccare. Ergo
non immediate post peccatum ducitur
ad [illegible] non posse non
peccare. Praeterea liberum arbitrium [illegible]
sed non potest [illegible] eligendo [illegible] eligere
sit actus liberi arbitrii [illegible] ad
opus [illegible] sed [illegible] est
[illegible]
[illegible] consilium [illegible]
[illegible]
[illegible] ut faciendo in potestate
hominis [illegible] peccato [illegible]
non potest [illegible] non potest
gratiam habet [illegible]
in peccato [illegible] non
possit peccatum [illegible] non pecca-
[illegible] absurdum. Praeterea liberum arbitrium est
aequaliter a coactione liberum [illegible]
[illegible] necessitas peccandi
ad coactionem pertinere [illegible]
si [illegible] necessitas [illegible]
[illegible] ergo homo post peccatum non habet ne-
cessitatem peccandi. Praeterea omnis necessitas
vel est coactionis vel naturalis inclina-
tionis. Sed necessitas peccandi non est naturalis
inclinationis [illegible] mala
esset [illegible] malum inclinat [illegible] ergo
si peccator [illegible] necessitas ad pec-

candi [illegible] peccare [illegible]
non [illegible] sit
peccare cum quis est in peccato [illegible]
[illegible]
[illegible] habet peccare [illegible] necessitas
ei non competit [illegible]
at de peccato [illegible] aliis pecca-
toribus non [illegible]
[illegible]
[illegible] peccator
non peccare [illegible] hanc
[illegible]
[illegible] aestimatis [illegible]
[illegible]
[illegible]
videbatur [illegible] media
[illegible] homine [illegible]
[illegible]
[illegible] duas
[illegible] inclinationes una quidem
[illegible]
[illegible] Manichaei [illegible] dixit
hominem non peccare posse [illegible] alia
inclinatione [illegible]
[illegible]
[illegible] corrupte [illegible]
inclinatur [illegible] ad eam eligendam
[illegible] carnalem [illegible] alia
et hac inclinatione [illegible]
Manichaei dixerunt quod homines
peccant aliquando per necessitatem
[illegible]
[illegible] incidunt ut liberum arbitrium
denegaverunt non [illegible] liberum arbitrium
sive ad bonum sive ad malum
necessitate impelli [illegible]
[illegible] philosophorum doctrinis
et [illegible] ut aliqui er-
[illegible]
[illegible] Pelagius qui volens
liberum arbitrium defendere [illegible]
[illegible] dicens absque gratia hominem posse
[illegible]
manifestissime doctrinae [illegible]
[illegible]
fidei catholicae inimica invenitur.

Ita liberum arbitrium saluat quod ne-
cessitatem sive non excludit. Ad
cuius euidentiam sciendum est quod cum li.
ar. sit quedam potentia constituta
infra vires superiores motiua ex-
equentes duplex. ad ex potestate
li. ar. inuenitur. Uno modo ex hoc quod
excedit efficacia motiue
exequentis quod ad impium li. ar.
opa sit valde non subiecta li. ar.
hominis quia excedit virtutem potentie
motiue hominis. Alio modo ad e
ex potestate li. ar. quia ad ipsum
omnibus actus non se extendit
tunc enim actus li. ar. sit electio
que consilium i. deliberationem rationis
sequitur. ad que se li. ar. extendere potest
quod deliberationem rationis subterfu-
git sicut sunt ea que ex impedi-
mento occurrunt. Primo modo
peccati vitatio est preter potestatem
li. ar. non excedit quia quamuis
complere peccati per actum exteriorem
executio debitum motum pagi
tum peccati ipsa non tamen perficit
autem operibus executionis per solu-
consensum. Uno modo deformitatis
motiue non impedit li. ar. a
peccato vel ex quo vitatio quamuis
medium impediatur ab executione
sicut cum quibus multis accidit
vel fornicatio vel furtum aliud tunc
peccatum. Secundo modo peccati vitatio
potest excedere li. ar. potestatem
si vel aliquod peccatum subito et quod
repente occurrit electionem
li. ar. subterfugit quamuis li.
ar. hoc possit facere intuitu
si ad hoc sua attentionem co-
natum dirigeret. Unde per hoc ad nos
qui repente accidit. Uno modo ex
impetu passionis. Motus enim
inest antequam medium deliberationis
rationis preueniat quod quidem motus
illicitus ex deliberatione ex corruptione. Ne

peccatum veniale est. Ita post statum
nature corrupte non est in potestate li.
ar. omnia huius peccata vitare quia
actum effugiunt quamuis possit
impedire aliquos istorum motuum
singulorum. Si non est autem post hoc ut
ho contineat conatur ad hoc motus vi-
tandos propter variabilitatem hominis ac
occupationes et quietem naturam
ex quibus contingit ex hoc quod
inferioribus viribus non sit totaliter
rationi subiectus sic erat in statu
innocentie. Ergo huiusmodi peccata omnia et
motus ... per li. ar. vitare facili-
ter ... quoniam motus inferioribus
viribus in singulis potentie ...
... rationis ... ab ra-
tudine hominis ... reparatio
reducit ... loquendo secundum
hanc rectitudinem ... quamuis
statum gloriosus in hoc statu ...
et post reparationem ... non potest
omnia peccata venialia vitare
... liberum arbitrium
perdiderit. Alio modo contingit ad
... ex melia-
...
... repentinis ...
... et perturba-
... manifestum ...
... magis oportet ...
... manifeste
... precognita ab eligente
ex ... cogitatione et sine
habitu ...
Nec hoc intelligendum quod opo...
... possit esse ...
deliberatio ... sit ...
... determinatur. Unde
... ad occurrit ...
... eligitur ...
attentionem et maiorem deliberationem
impediatur. Non autem qui in peccato
mortali ... peccato ...

quamvis enim non habeat virtutem quia ex
uno actu luxuriae habitus luxuriae
non generatur. Nos tamen peccantem de re-
licto bono incommutabili bono com-
mutabili cui finaliter adhesit et huius
adhesionis motus et inclinatio in eo
manet quousque iterato bono
incommutabili cui finaliter inhereat et
ideo quando homo sic dispositus occurrit
ad faciendum quod precipitur electioni gratum
repente fiet id est per electionem sine
multa deliberatione sequitur in toto habi-
tu. Non tamen propter hoc quod sic repente
eligit a peccato mortali excusatur
quia aliqua deliberatione indiget
quia deliberatio non sufficit ad peccatum
mortale quod dependet ideo quod eligitur
esse peccatum mortale et quod dicitur ista
autem deliberatio non sufficit ad
retrahendum eum a peccato mortali.
Non enim retrahitur quis ab aliquo
agendo in quod inclinatur nisi quia est
sibi propositum malum illud autem quia
bonum incommutabile repudiat
pro commutabili bono non iam estimat
ut malum a bono incommutabili
averti quo vero peccatum mortale perficitur
unde non retrahitur a peccando propter hoc
ipsum quod avertitur ad esse peccatum mor-
tale sed oportet ulterius in considerando
procedere quousque perveniat ad ad
quod non possit non estimare malum
sit et in vitando ad hoc vero autem quod tan-
ta deliberatio fiat tempus requiritur
in homine sic disposito ad vitandum
peccatum mortale procedit consequenter in peccatum
mortale et ita supposita adhesione
habituali ad peccatum mortale sive
ad finem indebitum non est potesta-
tis eius quod vitet omnia peccata mortalia
quamvis unumquodque possit vitare
singulariter per se licet ulterius vitaverit
ad studio tanta deliberatione et tempore
requiritur non potest tamen facere quin aliquando
ante tantam deliberationem preveniatur
ad deliberandum consequenter in peccatum mortale

in p. mortale

cum unumquodque licet sit homini possibile divi-
sim tamen singillatim et cuncta adhuc
requiritur propter multa quibus mens
hominis occupatur. Alibi autem dis-
ponere non venio ad per gratiam
quia sola efficit ut mens humana
bono incommutabili per caritatem tanquam
fini adhereat. patet ergo ex dictis quod
[illegible] collige dicitur
quodlibet peccatum singulare licet [illegible]
posse vitare et facere [illegible]
tollere quod [illegible] contra dicitur Anselmum
hominem non posse vitare omnia
peccata venialia quamvis possit
singula vitare et huius gratiam
autem quamvis gratia perficiat in statu
[illegible] propter fomitem corruptionis
et cetera. dicitur homini peccato
mortali exposito gratia destitutum
omnia peccata mortalia non posse
vitare nisi gratia superveniat quamvis
possit vitare singula et hoc propter
adhesionem habitualem non ad
finem inordinatum et cetera duo
autem que opponuntur [illegible] ex
quibus non dicitur clarum [illegible]
iustificantur doctores sive
que esse hic varie videtur quia
quidam dicunt hominem absque ha-
bituali gratia aliquid facere
posse peccatum mortale vitare
quamvis non sine divino auxilio
quo hominem sua providentia ad
bona agenda et mala vitanda
gubernat. hec enim prima contra
peccatum originale voluerunt ex quo
totum sequitur ut possint singula
vitari. Illi videntur quod non possit
homo sine gratia diu stare quin
peccet mortaliter quod quidem verum est
quantum ad hoc quod non diu contingit
hominem esse habituali dispositum
ad peccandum quod actuatur et re-
petitur ad operandum quod ex inclina-
tione mali habitus et labitur quousque
peccatum mortale tamen non sit possibile homini
diu esse vigilem ad hoc quod sufficit.

Ad ro⁹

sollicitudinem adhibeat ad vi-
tandum peccatum mortale. Ergo
utrumque verbum conclusionis
aliquid et aliquo modo sunt ad utrumque
unde dicitur est secundum quod dicitur est
quibusdam apostolus diversas expo-
sitiones potest intelligi de peccato mor-
tali et de malo peccati mortalis
sicut plures exponunt homines peccatores
vel de malo peccati venialis sicut plu-
res tamen ad primos motus sicut plu-
res exponunt alios in stricto ergo
utrumque modo intelligendo quod
nobis non sit adimitur omnis
malum non potest homo peccatorum facere
sine gratia ut vitet omnia peccata
mortalia quamvis possit vitare
singula tamen non potest sine gratia vo-
luntate naturali implere et si(m)i-
le dicendum est de venialibus peccatorum
libus ut dicitur est quia non est possi-
bile aliquem adultum esse in solo peccato
originali absque gratia per statum iusti-
tiae accipit si se ad gratiam
preparavit gratiam habeat alioquin pa-
negligentia ei imputabitur ad pec-
catum mortale vero ad predicta vi-
supponendum ingenium ad quod ducit
sicut impossibile est aliquem adultum
in solo peccato originali esse suppono ista
ti congruat cum inde et me-
dijs mediis bonis et rebus qui pec-
cabili primum ad ingenium per
dictam vero ducit sufficit vis
non fiat. Secundo que cum peccato origi-
nali simul confessio a bono in eo
mutat. Accidit hominis peccatum origi-
nale habeat cor deo quicquid po-
test et sic quicquid ad spiritualem
caritatem et eadem est de confes-
sionibus vero eadem est de confes-
sione peccati originalis et mortalis in
peccato mortali secundum quod sit spiritualis
conversio ad indebitum finem et per
non secundum quod evadat de peccatorum
excessu potest gloriam acquire-
re hoc enim magis est propter instantiam de

homine in statu innocentie ut dicitur ibidem
dicitur quod homo sine gratia peccato vitia
ut contra legem agat et post sibi illud
peccatum vitare possit in gratiam vi-
tando non tamen potest vitare omnia
venialia inde causa ut dicitur xij dicitur quod
ex nunquam de carnalibus quia ad
ad non est simile quia sunt non est proportio
tibi et ut vitare carnalia nolo
vitare tamen non omnia motum
vitare tamen non claudica omnia et
tibi et carnalia ut dicitur ad
li. ac ar. potest uti vel non uti sicut
carnalibus non omnia quasi
suo actu peccati sed potest quod vitare
peccatum est simile quia ad hoc
quod non est possibile vitare omnia
sicut diximus ut dicitur xij dicitur quod
quamvis peccatum non provenit non de
electu voluntatis ad incli-
nationem enim ut li. ar. hinc
inclinationi obediat sed potest
aliquid vno actu contra vitare ut dicitur
ibidem dicitur quod timor et vires spiritus
passionis non sunt peccata mortalia
sed venialia sicut primi motus
ut dicitur vij dicitur quod peccata dicuntur ve-
nialia non potest vitare omnia
quamvis possunt vitare singula
ut dicitur viij dicitur quod per carnem ad concupis-
cit adversus spiritum carnalium
venialium peccati ut dicitur ix dicitur quod ne-
cesse est moriendi generaliter
necessitas peccandi venialiter
mortaliter nisi per privilegium
secundum specialem gratiam non ac ne-
cessitas peccandi mortaliter ut patet
tribulationibus gratiam ut dicitur x dicitur quod
corona datur ei qui bene vicit
diabolus peccatum qui ac unum
peccatum vitat et aliud perveniat
tamen sit sunt non est victor nisi
forte secundum unum omne corona
ut dicitur xi dicitur quod cupiditas non op-
nitetur ut agens absolute et ar-
bitrium liberum a coactione

dr ageb pp̃r inhenciã inclia[ti]oe
cuitu pt resistibz cu difficlte
Eld xij dd q[uod] pli. arc pt uti hitu
ut no utit vnno oz q[uod] sp ab
agat s[ecundu]m hitu sz pt aliq[ua]n[do] [contra] hitu
agere sz cu difficulte no tn ma-
nete hitu pt c[on]tingere q[uo]d diu
maneat inclin[ati]o s[ecundu]m hitu ageb
Eld xiij dd q[uod] gra desistente
li. ar. no p[er]cipit malu eligere
no tn in[cidi]t q[uod] abs[que] gra gratu
faciente sp malu eligat Eld
xiiij dd q[uod] no s[em]p q[ui]s ab vitando
pecc[at]um vitat in[d]iuiduu n[on] tn oio
sit immunis a pecc[at]o ut p[at]z de ve[niali]
Eld xv dd q[uod] p[re]ceptu dupl[icite]r
obs[er]uat[ur] vno mo sic q[uod] obs[er]uatu
c[on]tinetur glidz ng pt sine gra
p[er] c[on]temptu p[re]cepti[on]um alio obs[er]uat[ur]
alio mo sic q[uod] obs[er]uatur s[ecundu]m intent[ionem]
p[re]cipientis et sine gra gratu fac[ien]te
obs[er]uari pt p[ri]mo mo obs[er]uari qu[antum]
ad s[ub]stantia actus impletur no g[ra]nti
que caritas poitur et p[re]cep[tum]
p[re]dom de dilatione no tamen
p[re]ceptu qui finis p[re]cepti est
et aliorum p[re]ceptorum s[ecun]do mo
obs[er]uari sola s[ub]stantia actus ad im-
pleta q[uod] c[on]tingit et i eo q[uod] no
ht hitu caritatis pt enim aliquis
iusta agere s[ecundu]m ph[ilosophu]m i iij° eth[icorum]
Eld xvj dd q[uod] v[er]o no cadit p[ro]p[ter]
dato enim q[uod] aliq[ui]s no m[i]s[er]endo
th q[uod] p[re]parat se ad p[enite]nciam no
in p[e]cc[at]um c[om]mittat tu pt
hc pecc[at]um vitare cu possit se
p[re]parare n[e]c tu oz q[uod] pecc[at]or quacu[m]q[ue]
siui no mis[er]e p[ri]mitendo q[uod]
nouu pecc[at]um c[om]mittat sz tunc
s[ecundu]m aliq[ui] ad h[oc] ex alig[ua] sp[eci]ali
causa te Eld xvij dd q[uod] p[ro] uero
p[re]no diligere deu actualiter
s[ecundu]m g[ra]u[m] agere ut p[re]z cu p[ecc]at
Eld xviij dd q[uod] q[uo]m[odo] h[ab]it[us]
s[em]p reddat s[im]ile actus q[uo]rum
hub h[ab]itu pt exiret actu eo-

tu[m] hitu[m] q[uia] no enim est s[em]p
in ei hitu Eld xix dd q[uod] caueb
iustia pt facere actu iustie
qui e iusta ag[er]e et h[oc] p[ro]p[te]r p[rim]a
natur[a]l[ia] ineb vel indilata no
at pt facere actu iustie p[ro]-
p[ri]um qui e facere iusta iuste
et ab iniust[i]s pt mere decli-
nare a malo Eld xx dd
q[uod] p[ro]b[at]u[m] i g[ra]u[m] no e[st] in c[on]t[ra]l[i]
sic q[uod] necesse sit ho[m]i[ne]m c[om]p[re]h[ende]re
i pecc[at]o mortali tu[nc] te[m]p[or]e
succumbit sz q[ui]a n[on] p[er] g[ra]m
a pecc[at]o lib[er]at[us] i aliq[uo] pecc[at]um
quoq[ue] incidet Eld xxj dd
q[uod] no nec[essi]t[at]e h[ab]e[m]us or[ati]o[n]e
dimitte pecc[at]a no solu[m] p[ro]
p[re]t[er]ita nob dimittant[ur] sz et ut
a futuris libera[mu]r q[ui]a ut ho p[er]
g[ra]m lib[er]e[tur] ne[c]esse ht q[ui]q[ui]s
incidere i pecc[at]um p[er] neg[ligenti]a p[re]-
denti q[ua]m nunq[ua]m h[ab]ui ali[ud] q[uo]d[dam] mitendo
vitare possit Eld xxij dd
q[uod] desistit aliquo g[ra]u[e] nec[essi]t[at]e
eut aliq[ui]s cadat motu no[n]e
et ut i q[ui]b[us] te[m]p[or]e succubat
Eld p[ri]mo ud q[uo]d i g[ra]u[m] obstr[ingit] dd
q[uod] lib[er]u[m] arb[itrium] p[re]iudicat et
si pecc[at]um vitare no posset
i g[ra]u[m] cooperando no at
p[re]iudicat lib[er]u[m] arbitrio
si h[oc] ho facere no pt ut siti
c[on]tinua sollicitudi[n]e resistendi
pecc[at]o hoic at c[on]tra h[oc] no solli-
cito p[ro]trahit eu hitualis
inclinatio id q[uod] c[on]h[ab]itui co-
uenit Eld xxij dd q[uod] li. ar.
p[ro]p[te]r h[oc] ht d[omi]nu[m] sui actus
pt q[ui]q[ue] ad h[oc] cura apponere
no uti s[em]p de facili sz q[uo]t[ien]s q[ue]
e cu[m] s[em]p cura appone[ndo] aliq[ua]
s[ecundu]m accid[ens] actu deficiat Eld
xxiij dd q[uod] sine c[on]sensu li. ar.
pecc[at]um mortale no agit[ur]
sz c[on]s[ens]us se[cundu]m h[ab]itualem inclinac[i]o[n]e[m]
ut multa deliberat[io]ne p[er]petrat[ur]
dici[tur] Eld xxv dd q[uod] homo dicit

Adv[er]tit p[ri]mo

remediabilr cecidisse et pt
amplius gr(ati)e remediu(m) hoc q(uonia)m
nis ad h(oc) p(e)c(c)abili ar. no(n) suf-
ficiat. Ibid. xxij d(ist). q(uod) no(n) posse
p(e)c(c)are et no(n) posse no(n) p(e)c(c)are sunt
gr(ati)a. posse au(tem) p(e)c(c)are et no(n) p(ec)-
care ex remediu(m) int(er) ea. Vn-
de no(n) supponit ... Ibid. xxij d(ist). q(uod)
eligere consiliu(m) no(n) est de eo q(uod)
est in nob(is) et sic dicit in iiij° ethico(rum)
ea q(ue) p(er) amicos facim(us) aliq(ua)l(ite)r
p(er) nos facim(us) et ideo li. ar. pt
h(oc) electione et consiliu(m) non so(lum)
de illis ad q(ue) suffi(cit) p(ro)p(ri)a p(otes)tas
sed et de illis ad que indiget
divino auxilio. Ibid. viij d(ist). q(uod) ab
omnib(us) i(n) p(e)cc(at)o mortali pt vitare
o(mn)ia p(e)cc(at)a mortalia auxilio
gr(ati)e pt et p(er)sonalit(er) vit(a)re sin-
gula que(m) nis no(n) o(mn)ia et ideo no(n)
sequit(ur) q(uod) p(e)cc(atu)m q(uod) committit(ur) no(n)
sit p(e)cc(atu)m. Ibid. viij d(ist). q(uod) n(ecess)itas
p(e)cc(a)ndi aliq(ua)n(d)o li. ar. no(n) impo-
nit ... ho(mo) p(er)se ipsum ...
... no(n) possit exprimere pt
tu(m) aliq(ua) ... ne-
cessitas d(icitu)r ... pt ... la
vitare no(n) o(mn)ia. Ibid. ix d(ist).
q(uod) p(e)cc(at)o ... e(st) ... naturalem p-
ta(tione) hic ... sit quedam na-
... n(ecess)itas q(uod) ex
... ad naturalem incli-
nationem. Ibid. x d(ist). q(uod) s(ecundum) aug(ustinum)
ad pt ... voluntas
... nos ... ab
... naturalem inclina-
tionem ... inclinatio
huius. Ibid. xj d(ist). q(uod) ho(mo) ...
... pt ... a p(e)cc(at)o ...
... gr(ati)e
... a p(e)cc(at)o quod i(n)
... nisi ... q(uod)
deo adhereat p(er) ca(rita)tem quod
ex li. ar. sed i(n) cordib(us) ...

spiritum s(an)c(tu)m diffundit(ur) ut d(icitu)r ro. v°
Et ... ex deo ... quod ... hec p(e)cc(at)o de
Utrum gr(ati)a ex p(ro)p(ri)is possit p(e)cc(atu)m
mortale vitare ... quod nullo
... h(abe)t p(e)cc(atu)m a deo ...
p(er) se ipsum pt sed ad ... quocunq(ue)
h(ab)eat gr(ati)am ... h(abe)t p(e)cc(at)a
... a futuris p(e)cc(at)is lib(er)a-
ri. ij Cor. ult. apostolus dicit fid(ucia)m
h(ab)et s(an)c(tu)s loquens, Oramus a(utem)
d(omi)n(u)m ut nich(il) mali faciatis ...
et gr(ati)am h(abe)t ... no(n) pot(est) p(e)cc(atu)m
vitare ... gr(ati)am h(abe)t ...
h(abe)t ... divina ...
p(e)c(ca)t ut ho(mo) abs(que) p(e)cc(at)o ...
... aug(ustinus)
... de p(er)severantia ...
gr(ati)am no(n) pt p(er)se p(e)cc(atu)m vit(are)
p(er)severantia ... esse pt ...
et esse pt ... i(n) p(ec)care ...
gr(ati)am. Ergo ad p(er)severantia(m)
p(er)tineat abstinere a p(e)cc(at)o mor-
tali ... finaliter ...
h(abe)t gr(ati)am no(n) posset p(e)cc(atu)m
mortale vitare ...
ad ... h(abe)t ... p(e)c(catu)m
ad ... gr(ati)a ...
... no(n) pt ...
... nich(il)
... conditio
... ad qui ...
gr(ati)am no(n) pt p(er) se ipsu(m) fac(ere)
q(uod) i(n) p(e)cc(atu)m mortale incidat.
Ergo et q(uod) d(icitu)r ij Cor. xij suf-
ficit gr(ati)a mea no(n) ... sufficere
si p(er) ea(m) p(e)cc(atu)m mortale vita(re)
no(n) possit. Ergo p(er) gr(ati)am ho(mo) pt
p(e)cc(atu)m mortale vitare ...
... ingr(at)itud(in)e ...
ubi sic pt ... reparacione ho(mo)
confirmacione ...
sed no(n) vincit ... h(abe)t ...
i(n) malo sed gr(ati)am i(n) bono ut pos-
sit p(e)c(c)are ... libertate et infir-
mitate ... possit no(n) p(e)c(c)are ad
mortem ... liber ... gr(ati)a ad ...

Ad undecimum dicendum quod aliud est dicere posse abstinere a peccato et posse perseverare usque ad finem vite in abstinentia a peccato. Et ideo cum dicitur quod potest abstinere a peccato, potest fieri sensus negationis tantum, ut scilicet quod possit non peccare; et sic potest quilibet gratiam habens, loquendo de peccato mortali, quia habenti gratiam non inest aliqua habitualis inclinatio in peccatum, quod potest inesse habitualis inclinatio ad vitandum peccatum. Et ratio quia certo accidunt ei ad sub ratione peccati mortalis ex habituali inclinatione differt ut ab eo ad quem [illegible], sequendo quod tamen non vitare consequitur si non possit vitare quod de motu concupiscentie insurgat preveniens rationis iudicium actu liberi arbitrii. Sic ergo quod non potest facere quin ab motu concupiscentie rationis iudicium actum liberi arbitrii preveniat, non potest omnia peccata vitare. Et quando vero motus liberi arbitrii eo procedit plena deliberatione et per trahens ad peccatum ex inclinatione habitus, id potest omnia peccata mortalia vitare. Et sic cum dicitur quod potest perseverare usque ad finem vite in abstinentia peccati, potest fieri ad affirmationem, ut scilicet quod possit esse in tali statu quod peccatum non cadere non possit. Aliud enim homo per actum liberi arbitrii non possit se facere perseverantem sed eum impeccabilem facit; hoc autem non cadit sub potestate liberi arbitrii, tamen utrumque in statu quo ad hoc non se extendit. Et ratio homo capax perseverantie. Et cum non potest sed [illegible] habere perseverantiam ad de[illegible] petendum [illegible] apostolus [illegible] orabat ut [illegible] mali perstent [illegible] ad perseverandum in abstinentia mali sufficiendo non potuit [illegible] divino auxilio assistente. Et [illegible] ad 12m

Ad 12m dicendum quod perseverantia dupliciter dicitur. Quandoque enim est specialis virtus, que est quidam habitus qui non est actus habere propositum firmiter perseverandi. Et perseverantiam habent omnes habentes gratiam quamvis non sit usque in finem perseveraturus. Alio modo perseverantia accipitur ut est continuatio quedam virtutis, de sequendo permanentia virtute usque in finem vite. Et perseverantia non est in potestate habentis gratiam.

Ad 13m dicendum quod [illegible] loquitur de gratia non excludendo [illegible] a qua consummatur in celo [illegible] loquitur de gratia non excludendo [illegible] operum consummate gratiam [illegible] que [illegible] sufficit equaliter. Articulus 14.

Quarto decimo queritur utrum liberum arbitrium possit in bonum sine gratia. Et videtur quod sic, quia preceptum non datur de impossibili. Unde Ieronimus dicit: maledictus qui dicit deum homini aliquid impossibile precepisse. Sed homini precipitur ut bonum faciat. Ergo homo potest per liberum arbitrium bonum facere. Preterea dicit [illegible] si non faciat quod facere non potest. Sed homo iuste corripitur si omittit facere bonum. Ergo per liberum arbitrium homo bonum facere potest. Preterea homo per liberum arbitrium aliquod peccatum vitare potest ad minus quantum ad unum singularem actum. Sed vitare peccatum bonum est. Ergo homo per liberum arbitrium potest aliquod bonum facere. Preterea unaqueque res magis potest in id quod est sibi naturale quam in id quod est contra naturam. Sed liberum arbitrium ordinatur naturaliter in bonum, peccatum autem est contra naturam. Ergo magis potest in bonum quam in malum. Sed potest in malum per se ipsum. Ergo multo magis in bonum. Preterea creatura [illegible] secundum creatoris similitudinem [illegible] vestigium multo magis [illegible] imaginis. Sed creator potest per se ipsum bonum facere. Ergo et creatura

precipue li. ar. qz est ad ymaginem
per superbiam ij. eth. per cadit cor-
ruptum itque et gratia. Ergo per li.
ar. pot interire quia corrumpi quia peccando
mortaliter quod homo pot facere ex li.
ar. interire corrumpitur. ergo et per li.
ar. homo pot in gratione boni esse
interire. per j. Joh. v. dicitur Manda-
ta eius gravia non sunt. sed quidquid non
est grave pot homo ex li. ar. facere
ergo homo pot ex li. ar. mandata
implere quod maxime bonum est
per li. ar. sine consilii dei li. ar.
est peccatum sine aliqui votum non est
per serpamus sed virtitudo non
non operatur in bonitate ergo per li.
ar. pot ad bonum facere per
gratiam est fortior quam peccatum. sed
gratia non ita ligat li. ar. quod
homo ab peccato exponens absque
gratia possit facere bonum. Ergo
Contra In hoc ergo dicitur vo. vij. velle ad
quod hoc adiacet mihi perficere autem bonum non
invenio ergo homo per li. ar. non pot
facere bonum. per homo non pot
facere bonum nisi sit actu ex-
terior vel interior sed ad neutrum
sufficit li. ar. quod ut dicitur vo. ix.
Non est volentis neque currentis quod pertinet
ad interiorem actum. neque curren-
tis. i. currere quod pertinet ad
exteriorem sed miserentis dei.
ergo li. ar. sine gratia non pot fa-
cere bonum. per vo. vij. super illud
odio malum quod facio dicit glo-
sa. quidquid homo vult bonum
[illegible] careret effectu
nisi gratia dei sunt velle addi-
dit ergo sine gratia homo non pot ef-
ficere bonum. per cogitatio boni
operum bonum precedit ut patet ex
pho ij. ethicorum. sed homo non pot cogi-
tare bonum per se ipsum quod dicitur
ij. Cor. iij. Non quod sufficientes

sumus cogitare aliquid a nobis quasi ex
nobis. ergo non pot homo per se ipsum
operari bonum. Ro. dd. quod nulla Ro.
res agit ultra suam speciem sed
exigentia sue speciei nam qualis
res agere pot quod nulla res prater
actione destituta. Est autem
duplex bonum quoddam quod est
humane proportionatum quoddam
quod excedit humane facultatem
de duobus sit de actibus
quoniam non dicuntur sed bonum actu
per hominem excedit ut puta qui
actu qui est de deo etiam est
bonum proportionatum viribus hu-
manis sive ex quadam natu-
dilectione ut bonum genere homo a
hoc modo procedit ad humanam
facultatem sive quia ad hoc homo
inducitur ex caritate que est
homo deo unitur. Et hoc ergo bonum
quod est omnium humani constat li.
ar. non posse sine gratia qui
hic bonum homini tamen est con-
tinens quia sine gratia homo non
non pot. Id dicitur bonum quod est
humane proportionatum pot homo per li.
ar. compleri unde dicitur aug. quod
homo per li. ar. pot agros colere
domos edificare et alia
plura bona facere sine gratia
operante quoniam autem hoc bonum
homo possit facere sine gratia
quamvis faciat non tamen pot ea facere
sine deo et nulla res possit
in naturale operationem exire nisi
divina quoniam causa non agit nisy
virtute eius ac patet ut dicitur li. de
causis et hoc est virtutem naturalibus
agentibus quam in naturalibus
tamen alio modo homo sit in tempore
dispositionis cuiuslibet naturalibus
de gratia ut inquam datur quod naturale
id quod est principium in naturali operationibus

ex quo denotatur determinata
opo sed sicut dum confirmat quantum
iterumque est proprius motus deorsum
Sed vos hominibus non est determinata
ad aliquam unam operationem sed se
habet indifferenter ad multas et
quodammodo est in potentia ad motum per
aliquem actum ut ei contigit ve-
putare sit bonum apprehensum
vel quod est contrarium operatur sicut et
ipse dicit aug. de libero arbitrio de
gratia et li. ar. unde deus invenitur
dum operavit ordinibus hominum ob
at custodiendum motus qui a divina
providentia moderantur sed quia ipse
indiget aliquando esse excitatus
ad bonum his ut illis actionibus
unius si gratiam dei includimus dicitur
non aliquod habituale donum sed
potentiam in amore dei per quam nititur
motum mentis operari et custodia
ordinat ad hominis salutem
sic etiam bonum homo potest facere
sine gratia dei. Sed quia loquitur
... nomine gratie pro aliquo
dono habituali iustificante
... vos aliquo
... concludunt ... ad utrumque
... ... cap. ...
... de quo ... bo.
ad ... actum
ex li. ar. ... modum quo
... facultatem ... ...
sit ex ... potest ... ex
dono gratie ... non ex solo
li. ar. ... ... vere ho.
corrupti ... non implet
... gratiam non
... mandata
... ad ... possunt ...
... li. ar. ... ad ...
... facienda actum
... bonorum ... ...
... ...
... li. ar. ... posse ... ho
... non ... bonum meritorium

possit per li. ar. solum ...
... bonum ... ... ho
potest per li. ar. Sed bonum est super
... ...
... sit ...
... non ...
solus filius ...
...
... de virtute
politica que ex actibus acquiritur
... de virtute infusa que
sola est principium actus meritorii
... sicut aug. ... de
natura et gratia precepta dei intel-
liguntur ... amoris que ...
... non ...
... possit implere ...
... at ...
... possit aliquod unum implere
quantum ad substantiam tamen diffi-
cultatem non potest tamen implere omnia
sicut omnia peccata vitare ...
... li. ar. possit ...
... non
tamen ...
qui li. ar. non indiget ...
ad hoc ... bonum meritorium non
possit ...
sit ... non ... non
potest ...
solo ... de bo-
... sine ...
opone ... facere

Quinto de ... quantum ... potest
utrum homo sine gratia se
possit preparare ad gratiam ...
tamen ... sit ... homo
ho. ad ... facere non potest Sed
homo ... ad ... ad
gratiam ... Zach. ... convertimini
ad me et ego convertar ad vos
... homo sine gratia potest ad gratiam
preparare ... ex ... ...
apoc. iii. ... si quis aperuerit ...
mihi ... ad ... ad ho.
pertinet aperire ... deo

quae ad gratiam se praeparare praesupponens
causam quae ab non habente gratiam non gra-
dum habere non debet. Sed quod hoc auxilium
accipit, hoc autem non esset si homo ad
gratiam habendam sine gratia se praepa-
rare non posset. Ergo homo se per liberum arbitrium
ad gratiam praeparare potest. Praeterea Ysa. i dicitur:
Si volueritis et audieritis me
bona terrae comedetis. Et ita in potestate
hominis est ut ad Deum accedat
et gratia repleatur. Sed contra est quod dicitur
Jo. vi: Nemo potest venire ad me
nisi Pater qui misit me traxerit illum. Praeterea Psalmus
dicit: Emitte lucem tuam et veritatem
tuam, ipsa me deduxerunt. Praeterea
a Deo petimus orando ut nos ad
se convertat, ut patet in Psalmo: Converte
nos Deus salutaris noster [illegible].
Non autem esset necesse ut homo peteret
si se per liberum arbitrium praeparare ad gratiam
posset. Ergo videtur quod sine gratia homo
non possit. Dicendum quod quidam
dicunt quod homo non potest se praeparare ad
gratiam habendam per aliquam gra-
tiam datam, intelligentes aliquod
spirituale gratiae donum. Duplex enim vocem
primo quod praeparatio habet praeparatio ad
gratiam non est ut donatur aliquid
vero ex opere meritorio ex quo quidam
de gratia gratum faciente et quidam
non. Sed autem ipsa praeparatio gratiae
sine aliqua gratia spirituali esse potest,
aut ista gratia datur omnibus an non.
Si omnibus datur non oportet quod esse
quoddam aliquod naturale donum. Nam
illo inveniuntur omnibus hominibus
convenienter, et aliqualiter praeparat
naturalia gratiae dicit non putant magis
nullius praecedentibus meritis homini
a Deo datur. Sed autem non omnibus
datur, oportebit et ipsum ad praeparationem
requiri et eadem ratione aliquam
aliam gratiam ponere et in infinitum
et ita inveniendum sic et in primo
ergo quod praeparare ad gratiam alio modo

facere quod in se est consuetum dici-
tur si homo faciat quod in se est Deus dat
ei gratiam. Hoc autem dicitur in aliquo esse
quod est in potestate eius. Unde si homo per liberum
arbitrium non potest se ad gratiam praeparare
facere quod in se est non est praeparare
se ad gratiam. Sed autem per gratiam
gratis datam intelligatur divina
providentia aut misericordia quae homo
ad bonum dirigit. Sic videtur quod
sine gratia homo non potest se praeparare
ad habendum gratiam gratum facientem.
Contra quidem potest duplici ratione probari:
quidem quod impossibile est hominem
incipere velle de novo nisi sit
ad hoc per aliquid moveatur, sicut probatur
viii Physicorum quod motus aliquis praecedit
quietem (?) motum, et praecedit aliquis
motus quo anima excitatur ad
agendum. Et ita homo se ad gratiam
incipit praeparare de novo non
sua aliquid voluntate ad Deum, quia oportet ad
hoc inducatur aliquibus exterioribus
occasionibus ut patet exterioribus
occasionibus sicut annunciatione a
correctione aut aliquo huius
vel aliquo interiori instinctu
sicut Deus interioribus bonum operatur
vel et utroque modo. Hoc autem omnia
ex divina bonitate providentia
et ex divina misericordia contingit
quod homo se ad gratiam praeparet.
Non quod qualiscumque motus non
est sufficiens praeparatio ad gratiam
sicut non qualiscumque dolor sufficit
ad remissionem peccatorum, et alia
quae determinatum modum, quia
quidem homo motus esse non potest
cum ipsum donum gratiae omnium
hominibus excedat. Non enim potest
scire modus praeparationis ad formam
nisi formam ipsam cognoscat quomodo
autem ad eam faciendum requiritur
ab et quomodo operationibus ignotis
operantia operans indiget sicut
bonitate et dirigente. Unde per liberum ar-

non oportet se ad gratiam preparare nisi
ad hoc divinitus dignatur. primo has
duabus rationibus duplicem modum loquendi
in scripturis dei exponam ut habeatur
preparationem gratie in nobis operari primo
petendo ut nos convertat quia
cor quo eciam quod ad se convertat
tunc primum advenit ut cum dicitur converte
nos deus salutaris noster. 2°
petendo ut nos dirigat ut cum
dicitur dirige me in veritate tua. tunc
ad nos primo [illegible] [illegible]
quia in dicitur nobis convertamini
nos ad dominum quia hoc facere possumus
sed non sine divino auxilio. [illegible]
tamen ab eo petimus converte nos. converte
nos domine ad te et convertemur.
+ ad 2m dicendum quod nos aperire cor
nostrum deo possumus sed non sine
divino auxilio. unde ab eo petimus
in macc. j. adaperiat dominus cor
nostrum in lege sua et in preceptis suis. Ad alia
vero nunc preparari nullus homo potest
4. nisi hoc deus in eo operetur ut dictum est.

Questio est de sensualitate.
Primo queritur utrum sensuali-
tas sit vis cognitiva vel
appetitiva tantum. videtur quod sit cog-
nitiva quia ut dicit augustinus in libro de spiri-
tu et anima capitulo xxxiij quod spiritualia in naturis
que cum bestiis ad sensualitatem
pertinent sed vires sensitive cog-
nitive sunt nobis et bestiis communes
+ ergo ad sensualitatem pertinent. preterea augustinus
xij de trinitate dicit quod sensualis animi
motus qui in corporis sensus intenditur
nobis et pecoribus quibus est se-
clusa a ratione sapientia. hoc enim oppo-
nens subiungit sensualitatem appetitiva
corporalia sentiunt. eterna vero et
incommutabilia spiritualia ratione
sapientie intelligunt. sed sentire cor-
poralia cognitive ergo sensualitas
est etiam quod sensualis motus est vis
+ cognitiva. preterea dicit augustinus hoc
subiungit ut mancet ab alia sensualitatis

enim motus sensualis intenditur in
corporibus sensibus qui in corporis est passibilia. preterea augustinus hic subiungit
ad ostendendum quod sensualitas a
ratione secluditur sed et corporalia que
augustinus dicit esse ab alia sensualitate ratio
videtur et inferior disponendo
et superior indicando et philosophus non
secludit sensualitatem a ratione
ergo augustinus non intendit hic quod dica-
tur superiori per progressum [illegible] +
agi ut ibi augustinus dicit sensuali-
tas tenet locum serpentis
serpens autem in tempore primorum
parentum fuit ut nunciatur et
promovens peccatum quod est cognitive
virtutis ad appetitivam et intelligendum
peccatum ergo sensualitas est vis
cognitiva. preterea augustinus dicit in eodem libro +
quod sensualitas nutrimenta est sive
non autem nutrimenta esset si esset
solum appetitiva cum rationalis sive
sit cognitiva. sed contra ad
ad quod potenciam animae pertinet
ergo sensualitas est cognitiva et
non tantum appetitiva. preterea sensualis +
secundum augustinum xij de trinitate distingui-
tur a ratione superiori et ab inferiori
cognitiva et appetitus superior quie-
tus scilicet continetur aliquibus ipsis peccatum
tantum modo non posset.
sed appetitus inferior non distinguitur
ut alia potentia a superiori appetitu
ut probabitur ergo sensualitas non
est appetitus inferior est autem ali-
cuius virtutis inferior ut ex eius dif-
finitione apparet ergo est virtus cog-
nitiva inferior per hoc medium
diversa per actus obiectorum non
[illegible] diversam potentiam sed semper
non enim [illegible] philosophus quod
videtur hominem et videtur asinum
homo enim et asinus accidunt visibi-
lis [illegible] visibile sed appe-
apprehensum et sensum apprehensum ab
intellectu videtur superior et inferior
appetitus distinguuntur accidunt ap-
petibili. unde [illegible] et appetibile. cum appetibile

inquantum appetibile sit bonum cui
attendit apprehendens sensualitatem
ergo appetitus inferior non est alia
potentia a superiori. Sed dicendum quod duo
+ appetitus predicti distinguuntur per
bonum simpliciter et bonum ut nunc
Sed quod sicut se habet intellectus ad verum
ita se habet appetitus ad bonum. Sed
verum simpliciter et contingenter et verum ut
nunc quod est contingens non distinguunt
intellectum in duas potentias ergo nec
bonum simpliciter et bonum ut
nunc potest distingui appetitus in
+ duas potentias per bonum ut nunc et
bonum appetibile ut nunc bonum autem
simpliciter est bonum verum. Sed appetitus
superior quoque bonum appetibile
consistit et appetitus inferior aliquod
verum bonum inquantum appetit sic
ea que sunt corporis necessaria ergo bonum ut
nunc et bonum simpliciter non distinguunt
superiorem et inferiorem appetitum
+ Item quod potentie pro suis sensitiva appe-
titiva dividitur per philosophum in 3o
de anima ubi quinque genera actionum
anime distinguit sicut nunc sensitive
appetitive motive et locutive intellective
sensualitas autem sub sensitiva que est
anima in nobis dominatur ergo sensua-
litas non est appetitiva. Sed quod sensua-
litas convenit diffinitio
+ sensualitatis diffinitio sensua-
litatis quam magister ponit 2o sententiarum dis-
tinctione 24 quod sensualitas est quedam vis anime inferior
ex qua est motus qui intenditur in corporis sensus
que est circa ea que ad corpus pertinent
Oppositum corporis sensus et sensualitas est
ergo vis inferior et sensualitas est
vis cognitiva. Ergo et
sensualitas. Sed quod in diffinitione
sensualitatis dicitur quod appetitus rerum ad
corpus pertinentium sed per eum appe-
+ titum non solum cognoscitur
sed sensualiter aliquid petimus. Sed
sensualitas ut Augustinus dicit 12 de trinitate
est sensualitas communis appetitiva
Respondeo dicendum quod sensualitas id est est
nomen quoddam sensitiva appetitiva
pertinet dicendum sensualitas quia a sensu

dominatur motus enim appetitive potentie
ex apprehensione quodammodo oritur
quia omnis operatio passiva ab activo
originem sumit. Appetitus autem potentia
passiva est. Quia motus ab appetitu
est et movetur non motum ut dicitur in
3o de anima. Appetitibilis non movetur
appetitus nisi apprehensum motum est ex
appetibilis apprehensione per sensum movens
appetitiva inferior et consequens dicitur
et ipsa potentia sensualitas nominatur. Hec
autem appetitus sensitivus medius est inter
appetitum naturalem et appetitum superiorem
rationalem qui nominatur quod quidem
ex hoc inspicitur quia si quis duo
potest considerare in parte que ap-
petit et appetibilis videlicet quod de
re accidit utilitas vel ad hoc.
Appetitus generaliter tendit in partem
vel appetibilis sine aliqua apprehensi-
one vel ordinis appetibilis in ratione
ad appetitum naturalem quedam inclinatio
vel ordo ad aliquid vel ex ordi-
ne inclinationis lapidis ad locum
deorsum quod movetur naturaliter suo
naturali inclinatio est una
inclinatio ad aliquid vel de-
terminata non exigit aliqua
apprehensio per quam sit ordinata appeti-
bilitas distinguenda vel appe-
tibilis non appetitus sed hoc apprehen-
sio per exigit et instituit et com-
muniter sic videtur inclina-
tiva ad vere convenientia. Appetitus
autem superior quia tenditur
dicitur in partem rationem appetibi-
lis potentie sicut nos in partem boni
appetit per motum per cuiuslibet
velle vel ad hoc quantum
vel ut illa appetit sapiens
et per hoc vel sub specie boni tamen quidem
rationalis voluntas autem capacitas
sufficiente inclinatio ad unam
determinata sed indiget per plures
et diversas inclinationes
ad que plurimum inclinatur

apprehensionis illius quibus tendit in rem
appetibilem qua habuit vel cum appetens
tamen ea cognoscit. Appetitus quidem
inferior sensitivus pertinet ad sensualitatem
dum tendit in ipsam rem appeti-
bilem putans invenire in ea aliquid quod est
vere appetibile. Non enim tendit
in ipsam rem appetibilem, quia ap-
petitus inferior non appetit ipsam
bonitatem vel utilitatem vel delectationem
sed utile vel hoc delectabile. Et iste
appetitus sensitivus, infra appetitum
voluntatis, sed quia non tendit tantum in
hanc rem aut tantum in illam, sed in ea
in quibus est utile vel delectabile
et omnis appetitus naturalis praeter hoc
apprehensione indiget per quam de-
lectabile et non delectabile distinguat
et huius distinctionis signum
evidens est quod appetitus naturalis habet
naturaliter respectum ad rem in quam
tendit sicut grave naturaliter ap-
petit locum deorsum. Appetitus
autem sensitivus non habet naturaliter in rem
aliquam antequam apprehendatur
sub ratione delectabilis vel utilis. Sed ap-
prehensio quae est delectabilis de necessitate
fertur in id. Non enim percipit bonitatem
aliquam speciei delectabilis non ap-
petendo sed quia habet naturaliter re-
spectum boni vel utilis. De necessitate
enim bonum vult bonum, sed non habet
naturaliter respectum ad hanc vel illam rem quo-
usque apprehendatur ut bona vel
utilis. [illegible] unumquodque potest habere
quandam naturalem habitudinem ad
suum proprium obiectum secundum naturam.
Quod obiectum appetitus naturalis est haec res
[illegible]. Appetitus quidem
sensibilis haec res [illegible] est conveniens
vel delectabilis sicut aqua [illegible] est
conveniens gustui [illegible]
obiectum appetitus superioris bonum
absolute et tendit apprehensio [illegible] et

[illegible]. Nam sensus est apprehensivus huius co-
loratum, non tamen apprehendit ipsam in
coloris. Sic ergo potest esse appetitus
aliquid [illegible] vocatur et sensua-
litas sicut et alia ratione appetit
ipsam bonitatem et haec res bona
[illegible] bonitatem appetit per se ipsam
sed haec res bona in quantum participat
et ideo participans perficiunt parti-
cipare decet ut haec res bona per
bonitatem. Ita appetitus superior
regit appetitum inferiorem et
motus eius et iudicat de hiis
quae sensus apprehendit. Sensualitas ergo
sensualitatis proprium obiectum est res
bona aut quae est sentienti
[illegible] quod contingit dupliciter. Uno
modo quia est conveniens ad ipsum
sentientem ut cibus et potus et
alia huiusmodi. Alio modo quia est conveniens
ad sentiendum sicut color pulcher
est conveniens visui et sonus modula-
tus auditui ad audiendum
[illegible] et magis complete sensua-
litas notificatur per hoc enim quod dicit
[illegible] animae inferioris
designatur eius distinctio ab ap-
petitu superiori. Per hoc autem quod dicit
[illegible] motus quidam intenditur in
corporis sensus [illegible] habitudo ad
ea quae est conveniencia sensui ad
sentiendum. Per hoc autem quod dicit, atque
appetitivum ad corporis [illegible]
[illegible] habitudo ad ea quae est
conveniencia ad [illegible] sen-
tientis. [illegible] ergo dicendum quod ad primum Ad rationes
ad sensualitatem [illegible]. Uno modo
sic est [illegible] sensualitatis et ad
sensualitatem pertinet solo appe-
titivae. Alio modo sicut id quod
[illegible] ad sensualitatem [illegible]
sensitivae apprehensivae ad sensualitatem
pertinet. Alio modo sicut quod sensuali-
tas [illegible] motus [illegible] sequentes
ad sensualitatem pertinent et [illegible] est
quod [illegible] communis cum bestiis.

ad sensualitatem pertinet aliqualiter
quamvis non omnia sint de sen-
sualitate. Ad xiij dicendum quod augustinus
hoc quod dominus subiungit ad exem-
plificandum qualis sit actus sen-
suum exteriorum quibus motus sen-
sualitatis intenditur non quod ipsi in sen-
sibilia corporalia sit sensualitatis motus.
Ad xiiij dicendum quod vis inferior habet mo-
veri circa corporalia sicut sensus sed non eodem modo sicut
sensus sua obiecta percipiunt. Nam sensus per-
cipiunt sua obiecta particularia
vis vero inferior habet actum circa sensibilia
secundum aliquam intentionem ultra. Sensua-
litas enim huiusmodi tendit in obiecta
sensuum sicut et ipsi sensus sed particularia dicit
ut dominus ex dictis vero non sequitur. Ad xv
dicendum quod in textu primorum parentum
species non solum proposuit ad ut
appetendum sed suggerendo decepit.
Non autem decepit homo proposito sensi-
bilis delectabilis in iudicium rationis per passionem
appetitus cuius ligatur ratio. Sensua-
litas enim appetitiva. Ad xvj
dicendum quod sensualitas dicitur vicina
rationi sicut non quantum ad gradus potentie
sed quantum ad obiecta quia utraque circa
particularia versatur sed alio et alio modo
ut dominus. Ad xvij dicendum quod diversi-
tas apprehensionum per actum se ha-
bet ad appetitivas universaliter
diversitati apprehensionum coniungitur
diversitas appetituum. Nam sensus quidem
non cadit particulariter non apprehen-
dit bonitatem absolutam sed hanc bonitatem
intellectus quod est universalium apprehendit
ipsam bonitatem absolutam ex quo
diversificatur appetitus inferior a
superiori ut dominus. Ad xviij dicendum
quod bonum ut iunctum quod sensus appetit
est bonum sensibile bonum per cognitionem quod con-
sensibile ut sic et tunc sunt sit
secundum ut huic et tunc sunt sit
incerta sunt et contingens quod tamen
solum est oculus delectabile ut habeat

Et tunc quod sunt et sit unum bonum sunt
apparens bonum et per viam ad unum
Ad xix dicendum quod sensitiva potest dupliciter
accipi. Uno modo quod dividitur contra
appetitivam et continet universaliter
apprehensivas tantum et sic non sensua-
litas non pertinet ad sensitiva
potentia sicut ad id quod est ex origo
unde ab capite denominavi.
Alio modo accipitur quod continet apprehensi-
vam et appetitivam et motivam
prout anima sensitiva dividitur contra vegetativam
et vegetabilem et sic sensitiva potentia
continet sensualitatem includit.
Ad xx dicendum quod vis inferior dicitur
tendit in corporalibus sensibus et in rebus ad
corpus pertinentibus quia sensualitas
ut patet dominus et per hoc quod dixi.

Secundo queritur utrum sensualitas
sit una simplex potentia vel di-
vidatur in plures potentias scilicet irascibilem
et concupiscibilem. Et videtur quod sit una
simplex potentia non divisa in plures potentias
quia in divisione sensualitatis dicitur quod
quedam sunt anime inferioris quod
non diceretur si in se plures universaliter con-
tineret. Ergo videtur quod non dividatur in
plures potentias per eadem potentia anime est
contrariorum ut lingua albi et
nigri ut dicitur ij de anima. Sed con-
venientis et nocivi est contrarietas
ergo eadem potentia anime se habet ad utrumque.
Sed concupiscibilis se habet ad conveniens
irascibilis ad nocivum ergo eadem
est irascibilis et concupiscibilis et sic
sensualitas non dividitur in plures.
Item per eandem virtutem aliquid
recedit ab uno extremo et
accedit ad alterum sicut videmus quod
lapis recedit a loco superiori
et accedit ad locum inferiorem. Sed
per vim irascibilem anima recedit
a nocivo fugiendo ipsum per vim
autem concupiscibilem accedit ad con-
veniens concupiscendo ipsum ergo
eadem virtus anime est irascibilis et concupiscibilis

z eidem q prius p prima obm. g au-
ditiue (con)ueniens audit at no e(st)
i concupiscibili g o p(ri)mu obm concu-
piscibilis e (con)ueniens s(ed) (con)ueniens e obm
concupiscibilis sensualitatis ut p3 ex diffi-
nitione sensualitatis p(re)posita q(uia) illa
res ad corpus p(er)tinet ea s(unt) res
corpori (con)uenientes g o to sensualitas
n(on) e ad quam concupiscibilis aut g o
irascibilis concupiscibilis s(ed) idem aut
irascibilis ad sensualitatem no p(er)tinet
z quenq3 hora dictis hoc p(ro)positu
s(ed) q sensualitas sit una simplex
uis. Sz dicebat q sensualitatis
obm e z nocumentum sine disconueniens
ad q irascibilis se extendit. Sz g
sic (con)ueniens e obm g audit stando
similiter disconueniens nocumentum
e obm eius s(ed) tam g audit
quantum ista se(cundu)m i concupiscibili g o
tam (con)ueniens quam nocumentum e obm
concupiscibilis z q(uod) e obm sensualitate
e obm concupiscibilis z ita idem q
prius. p appetitus sensitiuus p(re)supponit
apprehensionem s(ed) eadem ui apprehensiua
apprehendit (con)ueniens z nocumentum g o
z eadem uis apprehensiua erit ad
utrumq3 z eidem q patz p(er) aug.o
odium enim nascitur ex amore s(ed) odium
est i concupiscibili ut p(at)3 i 2o top.
q amor est i eadem / ira at est
irascibili g o eadem uis e irascibilis
z concupiscibilis / alia e(st) enim uana
possz ... q ... aut q(ue)nq3
potentia copetit non requirit potentiam
determinatam ab aliis distinctam
s(ed) concupiscibili ad qualz potentiam
ut p(er)tinet q p3 ex hoc q q3
potentia ut i suo obo delectatur z i
concupiscit g o ad concupiscibilem
non de3 aliq potentia ordinari ab
aliis distinctam. Concupiscibilis
no alia potentia ab irascibili / p(re)terea
s(ed) actu distinguuntur s(ed) i(n) actu
actu irascibilis includit actum

concupiscibilis Namina hic concupiscibilis az
vindicatiue irascibilis g o concupiscibilis
no e alia potentia ab irascibili. Sz opp(ositu)m
contra q damascenus distinguit appetitum
sensitiuum i irascibilem z concupiscibilem
et sic etiam g g q nicenus li(bro) q
de aia z eg nisi ibz scribit
appetitus at misi(?) ... e sensualitate
g o sensualitas i se plures uires
continet. p(hilosophus) li(bro) o de sp(irit)u z aia +
distinguuntur hec tres uires
motiue uidelicet concupiscibilis irascibilis
Sz uidelicet e alia uis ab irascibili
g o z irascibili a concupiscibili. p(hilosophu)s +
ph(ilosophu)s i iijo de aia po(n)it i appetitiuo
sensitiuo dependuntur animi i concu-
piscibilis z irascibilis. R(espondeo) di(cendum) q R(espons)o
appetitus sensualitatis hab duas
uires continet s(cilicet) irascibilem z
concupiscibilem q(ue) s(un)t ab inuicem
diuerse potentie q(uo)d hinc uidi
p(otes)t. appetitus cum sensitiuus sit diu
(con)uenientia habet cum appetitu nali
inquantum uterq3 tendit in (con)ue-
nientem appetitum. Inuenitur at
appetitus nalis ad duo tendens
duplex ... oponentur nalis una
quod e p quam res nalis nititur
acquirere id q e (con)ueniens sue
nature sic graui mot(us) deorsum ut
ibi (con)sistit. alia e p quam res
nalis sua (con)traria destruit p q(ua)
litatem actiuam z hanc ... nocumentum
e corruptiua ... ut uiuere
(con)suum uincere ab eo corrumpere
Sic g o appetitus nalis ad duo
tendit s(cilicet) ad quod id q e co-
gruum z amicum z ad hoc
quidam uincere omne superius id q e ei
aduersum z p(er) hoc e q p(er) hoc recipe
recipe ... p(er) modum actionis
uit z ad diuisa principii reducuntur
recipientur agendo est ab eo
...

Na(m) al(ter)a p(ar)s appetitiua p(otenti)am appe-
titiua(m) id est q(ue) e(st) (con)grui (et) amicitu(m) sibi
et hec p(ar)s vi(rtutis) (con)cupiscibilis e(st) q(uia) p(ro)p(ter)
obi(ectu)m e(st) delectabile simpliciter appetit
et h(ab)ere c(on)cupiscit et nociua o(mn)ia fugit ca-
que est (con)u(en)ie(n)s et h(ec) p(ar)s vi(rtutis) irascibile
vn(de) d(icitu)r q(uod) eius obi(ectu)m est ad ar-
duu(m) et p(atet) q(uod) irascibilis e(st) ca(usa) p(otenti)a
concupiscibilis. Nam alia v(irtute)
appetibili h(abe)t ad e(ss)e h(ec) q(uod) e(st)
arduu(m) et cu(m) q(ue) est eardi(tu)m
a delectac(i)o(n)e p(ro)pter q(uo)d c(on)-
tristatio(n)ibus ...at sic cu(m)
al(ter) velicta(m) no(n) ... naca-
bat aggredi(tur) pugna(m) ...
hic p(ro)p(ter) dolores q(ui)b(us) sustinet
... vna e(st) ... (con)cupisci-
bilis ordinata ad recipie(n)du(m)
h(oc) en(im) appetit ut ei sit de-
lectabile q(ua)n(do) ... Alia v(er)o (est)
irascibilis ordinata ad agen-
d(um) p(er) actio(n)em aliq(ua)m supat
id q(uod) e(st) ei (con)trariu(m) nociuu(m) po-
nens se in quada(m) altitudine
d(omi)natio(n)is sup(er) ip(su)m. h(oc) aut(em) (con)uenit
pote(n)tie ... (con)uenit q(uod) i(n) ip(s)e
agere ad diu(er)sas p(otenti)as p(er)tinet
sicut p(atet) de me(m)bris age(n)tib(us) p(ro)...
et inde e(st) q(uod) ... q(uo)d ad irasci-
bilem p(er)tinet forti(tudo)... debilit(as)
... ordinatur ad
... ad (con)cupiscibile(m) aut(em)
agendu(m) ad (con)cupiscibile(m) ...
dilatatio(n)e ... (con)cupiscibilis ...
ordinate ad recipiendu(m) p(ro)p(ter)
ex d(ic)tis q(uod) irascibilis quoda(m)-
mo(do) ad (con)cupiscibile(m) ordina(tur) sic ...
pugnat (con)cupiscibilis ...
fuit alia p(ar)s irascibilis ...
de q(ui)b(us) (con)sequitur (con)cupiscibi-
lis sine impedime(n)to suo delecta-
tio(n)e ... significat ... delecta-
bilia pug(nat) ... a(nim)alia ...
... ut d(icitu)r i(n) viii° d(e) a(n)i(m)alib(us)
et inde e(st) q(uod) o(mn)ib(us) p(ro)... irasci-
bile ... et fine (con)cupis-
N(am) ... incip(it) ex aliq(u)a ...

que e(st) (con)cupiscibilis et t(er)minat p(ro)
vindicta(m) adepta(m) ad gaudiu(m)
q(uo)d (h)e(st) (con)cupiscibilis et sic sp(eci)es
i(n)cipit a desiderio q(uo)d a(d)uenit
t(er)minatur i(n) delectac(i)o(n)e ...
ex p(ar)te app(re)hensiua (con)uenit q(ue)
ex p(ar)te appetitiua ...
p(er)se ad e(ss)e q(uod) (con)petit ... a(n)i(m)al(ia)
... ad ... h(abe)t aliq(ua)m
p(ar)ticipac(i)o(n)e(m) ... attin-
g(i)t ad ult(im)u(m) ... supremo
sicut d(icitu)r de v(er)o ... ca. de di. no. q(uod)
... sap(ientia) (con)iungit ...
... sicut ... ymaginatiua co-
petit au(tem) simplici ... qui
... forme ... ac-
ceptio ... estimatiua ...
qua al... app(re)hendit ...
no(n) ... ut amicitia(m)
... inimicitia(m) ...
p(ar)ticipat ad ... hoc ...
estimatiue d(icitu)r ... aliqua(m) q(ue)da(m)
p(ro)uide(n)tia(m) h(abe)t ... p(ro) ...
sicut ... o(mn)ib(us) fugit ... eo
inimicitia(m) ... sic ...
ex p(ar)te appetitiue. N(am) aliqua
appetitiua e(st) q(uod) e(st) delectabile simpliciter
q(uod) ad (con)cupiscibile(m) p(er)tinet ...
... au(tem) ... relicto
... delectabili appetit ... qua
... dolor ... q(uod) ad irascibile(m)
p(er)tinet (con)petit ... attingit
... appetitu(m) superiore(m) ...
irascibilis ... (con)uenit ...
... (con)cupiscibilis ... (con)uenie(n)s
... turpib(us) ... (con)ti-
nens (con)cupiscie(n)tie ut ...
... d(icitu)r ... ethic(orum)
p(ro)p(ter) ex d(ic)tis q(uod) irascibilis et (con)cupis-
cibilis ... diu(er)se p(otenti)e q(ue) e(st) obi(ectu)m
... irascibili ... co-
ncupiscibilis ... superior et dignior ca-
... estimatiua ...
app(re)hensiua ... p(ro)p(ter) ...
... qualitas ... vis
singularitate ... vna ...
... p(er) aliq(ua)s ... partes diuidi

Ad 2m dicendum quod tam genus delectabile
et nocivum tristabile ad concupiscibilem
pertinet, sicut quod bonum et fugiendum,
et aliquid quod habet rationem quandam al-
titudinis super utrumque et non
possit superari, et delectabile cum se-
cum natura quandam possidet, ad iras-
cibilem pertinet. Ad 3m dicendum quod re-
cedere a nocivo et accedere ad delec-
tabile utrumque concupiscibili competit,
sed impugnare et superare id quod per-
tinet nocivum hoc pertinet ad irascibilem.
Et per hoc et primo visio ad 2m et ad
3m, quod quemadmodum est omnibus concupisci-
bile et sicut est delectabile sed secundum commu-
nitatem sicut quod quolibet expedi-
ens alicui pertinet ad virtutem per
viam delectabilis. Ad 4m dicendum quod
eadem appetitiva concupiscibilis est con-
venientis prosecutiva et incon-
venientis fugitiva. Unde irascibilis et
concupiscibilis non distinguuntur per con-
veniens et nocivum ut ex dictis
patet. Ad 5m dicendum quod unde dominante
ratione natura appetitus prout tamen
non per eam. Ita patet sibi irascibilis
dominatur ad passiones concupiscibilis
ut domesticus. Ad 6m dicendum
quod concupiscentie appetitui aliquid ad
solam concupiscibilem pertinet, sed con-
cupiscentie appetitui naturali pertinet
ad quem bonum ponitur ad quod bonum po-
tentia quedam est naturaliter ad
inclinatur. Et sic idem est dicendum
de amore et delectatione et aliis huiusmodi.
Ad 7m dicendum quod in diffinitione pas-
sionum irascibilis ponitur actus appe-
titivus quibus ut appetere non at-
tinet ad concupiscibilem pertinens
nisi sit pueriliter ut contingit si
dicatur quod ira sit appetitus vin-
dicte per predicte contristantis.

Tercio queritur utrum irascibilis
et concupiscibilis sint tantum in ap-
petitu sensitivo vel in inferiori et
in quantum in superiori. Videtur quod appetitus
superior ad placere exigit quod
appetitus inferior est et corruptibilis et
spiritualium. Igitur appetitus inferior con-
dividitur in duas virtutes, scilicet irascibilem
et concupiscibilem, multo fortius et
superior dividitur, cum quecumque
virtutes sunt anime separate ad su-
periorem partem pertinent, non autem virtutes
inferiores que sunt anime et corpo-
ris. Sed irascibilis et concupiscibilis sunt anime se-
parate. Unde dicit liber de spiritu et anima:
has potentias habet anima antequam corpori
misceatur, si quidem est animal rationale
aliud sit quam ipsa tota natura
anime. Sed contra est quod philosophus in 3 de anima
dicit quod constituitur in rationabili
et concupiscibili et irascibili.
Ergo irascibilis et concupiscibilis ad
appetitum superiorem pertinent.
Praeterea philosophus in libro de anima et spiritu:
Sola potentia anime rationalis a corpore
separabilis, sed irascibilis et concupiscibilis
remanent in anima a corpore separata
ut dicit liber de spiritu et anima. Ergo iras-
cibilis et concupiscibilis ad partem volun-
tatis pertinent. Praeterea imago trinitatis quedam
est in superiori parte anime. Sed quidam
assignant ymaginem in rationali, iras-
cibili et concupiscibili. Ergo irascibilis et
concupiscibilis ad superiorem partem perti-
nent. Praeterea ad actus dilectionis concupiscibilis,
spes vero irascibilis, sed tamen actus
spei non sunt in appetitu sensitivo
quia non potest extendere ad invisibilia.
Ergo irascibilis et concupiscibilis non sunt tantum
in appetitu inferiori sed etiam in superiori.
Praeterea virtutes humane dicuntur quibus homo
supportat alia habet que pertinet ad
superiorem partem anime, sed distinguuntur
cardinales duae, quarum irascibili una
et non humana et sic idem concupiscibili.
Ergo predicte virtutes non sunt tantum in ap-
petitu inferiori sed etiam in superiori.
Praeterea potentie sensitive
tam apprehensive quam appetitive
non manent in anima separata eo
quod per corporis organa exercent.
Alias anime sensibiles essent in-
corruptibiles ut patet per eos
sua ponentes, habebunt quod sint separate sed

anima separata venet gaudium et
tristia timor et timore et aa h'
que attribuuntur irascibili et con-
cupiscibili g° irascibilis et concupiscibilis
non sunt in ipsitiua parte sed in
intellectiua sed z q e q dam et
g g q incong et phs ponit eas
e e i ipsius appetitum in dui
ddin quo cu actus appetitiua
prius supponat actum apprehe-
siua et distinctio appetiti-
ua in aliqualiter similis est
distinctioni apprehensiua etc In-
uenimus autem hoc in apprehensiuis po-
tentijs quod vero illorum apprehensiua
superior manet vna et indivisa
verum quorum apprehensiue inferio-
res distinguntur, vna enim intel-
lectiua potest cognoscere omnia sensibilia
quantum ad corporales vero quorum
vires sensitiue distinguntur. Vn
sic augustinus capitulo a quo uidet
et quod audit sed intelligit intellectu est
idem etc similiter est de appetitibus quod
appetitiua superior est unum omnium
appetibilium quorum appetitiue
inferiores vero diuersorum appeti-
bilium distinguntur et quod ideo ex
utroque parte eo quo superior habet
obiectum vlteri sed inferiores vires
habent obiecta particularia. Multa autem
esse quorum particularibus q
pertinet actus se habent ad vlteriorum cum
actus talis diuina non diuersificet
speciem sed solum quia per se ipsa in
ferioribus inueniuntur ipsam species dis-
tincte in superior potentia venet
indiuisa sit propter quod obiectum eius
et quid vnum eadem potentia et quod se
extendit ad omnia que habent quod di-
uersificata per aliquas differentias
quod vnum in quantum ad talia non diuersifi-
catur. Secundum obiectum ipsius sit con-
cupiscibilis quod semper motum organum ipsius

secundum diuersa vero motum corporis
diuersificari vna alia potentia eius
et audit quod alia vero et motum ipsius
dolore sequitur et similiter et potentia
appetitiuarum dicta obiecta appetitus
superiore in ut bonum diuinum bonum
absolute et sed obiectum appetitus inferiores
est bonum aliquod per sensum alijs dis-
dinum ab et delectabile non autem se
eandem rationem essentia aliunt
ex predictis patet quod hec essentialiter
diuersificat obiectum appetitus inferiore
non autem obiectum appetitus superioris
qui tendit in bonum absolute et quod
cuiusmodi est etiam tamen est quod sicut
intellectus habet aliquam operationem circa
eadem et quod ipsi operantur sed alio vero
modo cum cognoscat vlteriorem singularia
quod ipsi in intellectu et particularia quod sit
[illegible] et appetitus superior circa eadem
habet operationem cum appetitibus quorum
alio vero modo vtramque inferiores
appetitus et reductiui sua obiecta [illegible]
et tamen aliquam potentiam corporis aliquis
passionibus et non irascibilis et con-
cupiscibilis inponitur appetitus quod superior
habet aliquos actus similes ap-
petitui inferiori sed absque
omni passione et operationes super-
iores appetitus sortitur [illegible]
nomina passionum sic nolumus
vindictam irascitur quia non est
super aliquod diligi dicitur amor
et eadem ratione nomen quod habes et
actus producit dicitur [illegible] irasci
et concupiscibilis non tamen propter [illegible]
[illegible] similitudinem tunc ita [illegible]
non est sint aliquae vires diuerse
similes irascibili et concupiscibili etc
dicitur ergo dicitur quod quamuis appetitus
superior ad plura se extendat quam
inferior tamen quod habet vlterius bonum per
[illegible] bono non diuiditur pluribus potentijs
[illegible] liber et non est augustinus
uoluntatem accipere tamen pro dicitur

lib[illegible] 2 [illegible] 3 [illegible]

... de irascibili et concupiscibili
similitudinarie dicitur ... quod
ad coniunctionem corporis non omnes potentie
consistunt ex essentia anime fluunt.
Ad 3m dicendum quod cum consistunt anime
potentie duplex est opinio. Quidam enim
dicunt quod manent in anima separata
secundum essentiam. Alii vero quod manent in
essentia anime sicut in radice. Et quocumque
modo dicatur non aliquo modo remanet
irascibilis et concupiscibilis quantum ad actus
consistunt in moribus ... libro predicto dicitur
quod anima recedens a corpore trahit
secum sensum et ymaginationem. Ad
4m dicendum quod Augustinus in libro de trinitate in-
vestigat in ... modis trinitatem
in anima ... quicquid est aliquo simile
trinitati ... quamvis ... magis
magis sit solum in mente et ... pro-
dere similitudinibus. Aliqui ponunt ymma-
ginationem in ... irascibili et
concupiscibili quamvis non sit proprie
dicendum. Ad 5m dicendum quod caritas et spes
non sunt in irascibili et concupiscibili proprie
dicendo cum dilectio caritatis et expec-
tatio spei sint sine passione
sed dicitur caritas esse in concupiscibili in-
quantum et non ... actus
similes concupiscibilis ... et similiter di-
citur esse spes in irascibili. Ad 6m dicendum
quod irascibilis et concupiscibilis dicun-
tur humane sive rationales non per es-
sentiam que ad partem superiorem per-
tineat sed per participationem inquantum
obediunt rationi et participant re-
gimen eius ut dicitur Damascenus. Ad 7m
dicendum quod gaudium et timor quod sunt
passiones non remanent in anima separa-
ta cum corporis immutatione peragantur
sed remanent actus voluntatis similes
illis passionibus. Articulus 2us

Utrum sensualitas
obediat rationi. Videtur quod non
bona vii dicitur. Non enim quod volo hoc
facio sed quod odi malum hoc facio.
Hoc enim dicitur quod glossa exponit
proprie motus sensualitatis. Ergo sensualitas

non obedit rationi. Item videtur quod non obedit rationi quia dicitur ad Romanos vii: Video aliam legem in membris
meis repugnantem legi mentis
mee. Ista autem lex est concupisci-
bilis que repugnat legi mentis, sed ratio
et ita non obedit ei. Preterea sicut
ordinantur ad invicem ...
et appetitus sic ... non habet
in potestate sua actus exteriorum
sensuum. Non enim videmus et audimus
quandocumque volumus. Ergo nec motus
sensualitatis sunt in potestate rationalis
appetitus qui principalis ... non subdi-
tur rationi sensualitas. Item ... calidi
impetu ... appetitus
motus sensualitatis non subditur
rationi; preterea motus sensualitatis sunt anime
passiones ad quas determinate
dispositiones corporis requirun-
tur ... determinat sicut ad ira-
cundiam sanguis calidus et subtilis
ad gaudium sanguis temperatus.
Sed dispositio corporis non subditur rationi ergo
nec motus sensualitatis. Contra est quod
Damascenus dicit quod irascibilis et concupiscibilis
participat aliqualiter rationem. Item
partes sensualitatis ... motus sensua-
litatis sunt in potestate rationis ... et ...
dicit philosophus in 3o ethicorum ... et ... in 3o de
anima ... dicendum quod in ordine
mobilium et motorum ... de necessitate
ad aliquid primum ... quod movet se
aliquo modo ... quod non est ex se motum
... reduci ad
primum ut habetur in 8 physicorum. Un-
de ... moveat ex
se. ... actus ... quod
... movet ab ea aliquo moveatur.
Tanto autem unumquodque ... nimium
plus de motiva participat quanto
propinquior sit ... appetitive
inferiores ... obediunt ...
ad suos principiales actus quantum potest
ei propinquissime ... magis
... motivam ... actus
... aliquo ... actus ... ad
aliquos corporis exteriores actus ... subdi-
dur autem appetitive inferiores ...

irascibili et concupiscibili ratio imperat triplici
sensu quidem. Ex parte rationis
tum enim cadentibus sub diversis con-
ditionibus considerata possit et de-
lectabilis haberi, reddi. Ideo oppo-
sensuali mediante imaginatione
ut aliquod sub ratione delectabilis
vel tristabilis. Sic enim et sensualitas
movetur ad gaudium vel tristitiam.
Ideo dicit philosophus in 3° ethicorum quod ratio persua-
det ad optima et de optimis. Tertio
inferioribus enim ordinata ad invicem
et que sunt a se habet quod motus
inferior in una causa superiori
redundat in aliud. Unde cum motus
voluntatis per electionem intenditur ad
irascibilem et concupiscibilem motum
et irascibilem et concupiscibilem sequitur motum
voluntatis, unde dicitur 3° de anima quod ap-
petitus movet appetitum superior
inferiorem sicut sphaera sphaeram cor-
poribus celestibus. Ex parte mo-
tive exequentis. Sicut enim in
exercitu progredi ad bellum pe-
det ab imperio ducis, ita in nobis
viribus motivam non movent nisi
ad imperium eius qui in nobis principatur.
Voluntatis qualitercumque motus fiat
inferioribus viribus. Unde irascibilis
et concupiscibilis rationi ad ac-
tum exteriorem procedat, propter quod di-
citur iiii ethicorum. Et videtur etiam appetitus
est, patet quod irascibilis et concupis-
cibilis subduntur voluntati. Sensualitas
quomodo nos sensualitas pertineat
ad habitum vel nos quod pertineat
voluntati [illegible] per [illegible]
ita [illegible] quod sensualitas sub-
dita voluntati sicut de irascibili et concupis-
cibili. Ad primum ergo dicendum quod ubi apostolus in-
telligit quod ad hoc quod est
potentiam vel omnibus inordi-
natis motibus sensualitatis impedire
quoniam possit impedire si [illegible]
ut patet ex dictis. Ad 2m dicendum quod
sensualitas quamvis de se repugnet
rationi, non tamen repugnat
patet ex dictis. Ad 3m dicendum quod etiam

inferiores apprehensione obediunt
superiori, ut patet de imaginatione
et aliis sensibus inferioribus, sed quod ex-
teriores sensus non obediant
contingit ex hoc quod sensus exterior
indiget re sensibili ad sentiendum
sine qua actum exire non potest.
Ad 4m dicendum quod appetitiva inferior
non valet tendere in aliquid
nisi per quam prius est sub ratione ipsi
obiecti, ut ex dictis patet. Non tamen
potest voluntas sit sub diversis rationibus
ut cadere rebus proponentur ut ap-
petibilis aliquem velut delectabilem
et vel [illegible] et dulcia vo-
[illegible]. Ad 5m dicendum quod
sensualitas movetur [illegible]
dispositio corporis pertinet ad complexionem
corporis non subditur voluntati. Unde re-
quirit ad hoc quod passiones pro ...
actu sint, sed quod hoc sit ad eas
habilis, actualiter non tamen
corporis ut potest accensio sanguinis
circa cor vel ad hoc quod actu passi-
onem [illegible] comitatur secundum imagi-
nationem propter hoc subditur voluntati.

Quaeritur quinto quomodo mortale in sensualitate
possit esse peccatum mortale
quod dicitur nisi quando est peccata
[illegible] sensualitas distinguitur a ratione
sed sensualitas non est peccatum per se
sed sensualitas peccatum venialiter. Sensualitas
separata peccatum veniale et sensualitas
non venialiter [illegible] separata cum
sit peccatum quod ratio consentit [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] sensualitas non est peccatum
Augustinus de civitate dei. Ad quod
agit et non agit, ut dicitur [illegible]
peccatum non est. Ad quod agit et
agit. Sed non est hac constat esse pec-
catum et ad quod agit non agit sensua-
litas [illegible]
quod sensualitas potest esse peccatum [illegible]
ipso quod [illegible] impedire potest.
Sed contra [illegible] impedire potest et non
impedit, dicitur interpretatus [illegible]

interpretatus

quiquidē nō sufficit ad pccm
cū nō sufficiat ad motū sine cō
sṇ expsso. Deq̄ om̄ priore ad
inisendū q̄m ad puiendū ut
dt q̄ dagla i p̄ua. Ergo n ex
hac rōe pt dici q̄ pccm sit i
sṇualitate, ꝑmꝰ pcat i eo q̄ vita-
re nō pt, s̄ꝫ vitare nō possumus
q̄n motꝰ sṇualitatis sint inordi-
nati, ut enim dt aug. q. q̄ hō no-
luit vitare malū cū potuit/
inflictū est ei nō posse cū velit.
g sṇualitate nō ē pccm ꝓ q̄n
motꝰ sṇualitatis ē i aliq̄ illici-
tū nō ē pccm ut cū q̄ug̃ū vir
cū uxore sua. Secꝫ sṇualitas nō
discernit int̄ licitū et illicitū
g ōn q̄n illicitū mouet pc-
catū ꝑmitꝰ q̄ ē inuincibilis q̄a
sꝫ mitꝰ q̄ nō pt eē i sṇualitate g
n ē inuincibilis ꝑ eo ē pccm cui im-
putā/ sṇualitati at nō imputa
pccm tunc nō sit dūa sui actꝰ
sꝫ nō. Ergo i sṇualitate nō ē pccm
ꝑ idq̄ cū mlor pccm mortali pt
eē i sṇualitate ut tn ibi pccm ma-
le dicit eē ꝑ p̄a ca q̄ ē fōrlr i
pccm mortalī nō ē s̄ꝫ q̄ ē fōrlr i
pccm veniali ꝑūs s. ordinate dē-
bit i sṇualitate nō ē s̄ꝫ i rōne
cui ē ordinare g i sṇualitate
nō ē pccm veniale ꝑ sitīq̄
qui ꝑ uidet eē duci i fouea
cadat nō ē pccm eī i sꝫ uide-
tis/ cū g° sṇualitas sit q̄
cecitas rōne tn dn̄ore scitadit i
aliq̄ illicitū nō erit pccm eꝰ
sꝫ rōis q̄ dꝫ ea regē ꝑ sit sṇua-
litas aliq̄ regi a rōe ḡ stat et
cotidianis ig̃ q̄uis tn dicit
eē pccm g° ōn i sṇualitate ꝑ
disp° or fōr sī i eodē/ q̄r actꝰ
actore sūt i paciēte et disp°to
Secꝫ veniale ē dispō ad mortale
cū g° mortale nō possit eē i sen-
sualitate g° i ea ꝑ actꝰ fornica-
tōis ꝑmīgor ē sṇualitati ꝑ vōī
si g° i sṇualitate possꝫ eē pccm
erit pccm mortale s. fornicatōis

q̄ eū sit s̄m v'gi i ea pccm ut ē
nō possit. Secꝫ q̄ ē q̄ aug. dt
nō nullū initium ē ē i ea rō co-
cupiscit ad usq̄ ꝑm/ h at
concupia carnis ꝑtinet ad
sṇualitate g° i ea pt eē pccm
ꝑ aug. dt xxiii de s. fi. sc̄m
q̄ i sṇualitate ē pccm veniale/
Rn̄ dd q̄ ut ē ad pccm q̄ actꝰ
ab deficiēs a rō ordine
q̄ eē debebat/ ꝫ hūo ac-
cipit pccm a hōib̄ q̄ sꝫ ꝑ nm
ꝫ hōis̄ q̄ sꝫ arte/ ut d ph°
ii°. Secꝫ tuc ē pccm morale
q̄n actꝰ deficiēs ē mortal
dicit at ab actꝰ moral ph°
q̄ aliq̄ mō ē i nob̄/ sic eni ei
debetur laus vel uituperiū
ig actꝰ q̄ q̄ ē ꝑ sit ē i uia
ptate ꝑfecte ē moral/ ei vo pt
ptate ꝑfecte ē mortal
fieri sꝫ actꝰ q̄bus nob̄ elicit
vel impat/ actꝰ at sṇualitate
nō ē ꝑfecte i ptate n̄ra eo q̄
ꝑueniūt iudiciū rōis/ ē tn
aliq̄lit i n̄ra ptate i q̄ntū
sṇualitas rōi subicit/ ut ē ex
dicis ꝑ rō actꝰ eꝰ attigit
ad g° eꝰ moralim actum sꝫ
imꝑfecte/ ꝑ nō pt i sṇualitate
eē pccm mortale q̄ ē pccm ꝑ-
fectū s̄ꝫ solū veniale q̄ ipfca
pccm mortale vo i me. Ad pm
g° dd q̄ ꝑ b̄m aliq̄ ē dupl
s. ꝑmꝰ ꝫ s̄cūm s̄t supficiēs
ē ꝑmꝰ s̄b̄m color. s̄ēcq̄ at
s̄cdm i q̄ntū subicit supfi-
cies. Sili dd q̄ ꝑmꝰ s̄b̄m
pccm ē nob̄ sṇualitas aūt ē
s̄b̄m pccm i q̄ntū aliq̄lit ꝑti-
cipat nōe rōis. Ad 2m dd q̄ actꝰ
sṇualitate ē i nob̄ aliq̄lit
nō ē ꝑ n̄a sṇualitate s̄ꝫ i q̄ntū
sṇualitate ioīs s̄t rōnalē ꝑ-
ticipōm. Ad 3m dd q̄ pctōr
nō te vrumnt q̄stia q̄ug̃ vi
fuunt q̄ uissa vn dato q̄ sṇua-
litas diōnō vrumndt i nō pcto
pccm sṇualitate venē pt h at
eīn s̄ sṇualitas veniendt/ alibi

dissendu'e. Scd'o ei' dd' q' qm
uis sensualitas sit e' osidita
no sit agendu't neq' put ptia'
pat aliquald' vom' Scd'o ii
dd' q' no d' ee peccatu' sensua-
litz p' m' inptati' g' sensu vois
qn eam mot' g' sensuali' pue'
nidicius vois no e g' sensu' nz
in' ptat' g' n' z ex p'ssi g' z ex h'
ipo' q' sensualitas e subiect'
vol' actu' e g' quis pueriat
vom pecc' In sci' m' q' z sitalis
cost' g' inptat' g' sufficiat ad
pecc' m' ho' eu' oz q' suffi' at ad
ueniti placem requirit' ad
bonu' qm ad malu' eu' malu'
ex singularib' defectib' coti-
gat bonu' at ex tota ita g'
tamt dis' g' dt' iiij' e de di' no'
Scd'o ei' dd' q' pecca' sensualite'
possu' g' quid ueitac' sim' la'
quis no omnia ut pz ex
his q' ca' g' o c' dca s' Scd'o
viij dd' q' actus accid't ad
uxore suam ex g' cupia' adu'
no excedat limites matrio'
e pecc' m' ueniale vn pz q' p'e
concupic' mot' g' i' qu'gato in-
dicant vois pueniens pecc'
e ueniale sz qu p' vom' del'
matu' qm d' licitu' g' cupiscu'
tut si sensualitas i' d' scca'
ulli' eit pecc' m' Scd'o viij dd'
q' mot' g' mod' e' minib' si
sensuali' i' i' irascibili' z g' cupisc'
ut pz p' ph'm iij' ethi' v' dt
q' temperancia z fortitudo
s' irracionabili' pcium' sz q' sensu-
alitas nomiat hac uires
q'nt' ad inclinacoz nale
sensui que e i' q'm' vois z no
s' q' pticipat r' oni' o' magis
p' e d' q' mcium' sit i sensualite
e mot' g' irascibili' z g' cupisci'
pecc' m' t' q' e i' sensuali' c' uli-
no' q'd' v'nudo no s' Scd'o ii'

dd' q' sine pecc' m' imputa' hoi
inq'ntu' h' no' t' e' pecc' m' ad
ee aliq' ii po' g' actu cogit'
ee' deformis Scd'o v' dd' q'
mlei pecc' m' o mortali pt accipi
tripl'r uno' sic obtiz eam act'
sic in pecc' mortl' q'm g' e sensua-
ut eu' alz' co sentit i delcta' oz ii'
sensuali' Alio sic actus exterior
d' mlis re' u' mterior' act'
quest' forte i pecc' o mortali eu'
act' exterior z mterior sint
vnu' pecc' m' t' p' huc z mo' pact'
sensualit p' es sz hoc materiale
i pecc' o mort' sz o' mle i pecc' o
mortali e' g' d' ipo ad bo' g' quis le
sit ad fine forte' d' ipo
a bono ne comut al' z id q'
e mle i pecc' o mortali no pt ee i'
sensuali' n' e' Scd'o si pecc' m' mort'
no pt ibi ee q' no sit ibi ue-
niale' q' o' e pd' ca Scd'o x' dd'
q' pecc' m' d' ee' sensuali' e no
q' e imputet' sz q' p' e g' actu
comitt' imputa' at hoi q'
ntu' actus i' e g' ptate q' fistit
Scd'o xij' dd' q' memb' exterioa
sz t' m mota ui res de appe-
titu' ins'ioc' sz monitib'
ad similitudmen no' t' vom' uoq'
pticipat aliqld' no' e pt ee
i pecc' Scd'o xiiij dd' q' dupl'
e dispo' vna q' paciens dispo'
ad recipiend' forma' z ta' dispo'
e e eod' g' n' e' f' z Alia dispo' e
qua agens dispo' ad agend'
z de hac no e vnii q' sit i eod'
g' n' fo' z ad qua dispo' hiat'
dispo' ueniale q' sensua' e
ad pecc' m' mortale q' e i r' one
na sensualitas e ut agens i pecc' o
mortali inq' m' inclinat roz ad
pctand' Scd'o xiiij dd' q' actus
fornicacois q'uis sit ipi'
quior g' cupisc' q' v' o' y' z ad
vom' obi' eu' p'pior roi g'
ad vom' impl' t' a' m' c' pcti'
o' ano applica' ad actum' ge

in principio vocibus utentibus patet esse peccatum
mortale non autem in actu sensualitatis quae
indicium pervenit vocis. Ad 6.
Sexto quaeritur utrum concupiscentia
sit magis corrupta et infec-
ta quam irascibilis. Et videtur quod non. Cor-
ruptio enim et infectio humanae naturae
ex peccato originali venit. Peccatum autem
originale secundum [illegible] sive
a quibusdam dicitur propter hoc quod ipsum animam
consequitur ex qua intrat carnem ad cor-
pus cui coniungitur. Ergo
cum anima omnibus potentiis aequaliter
propinquitur ut potentia irascibilis
igitur infectio et corruptio non magis est
in concupiscibili quam in irascibili. Et
aliis potentiis. Praeterea ex corruptione
nostra est quaedam inclinatio ad
peccatum. Sed peccata irascibilis sunt graviora
quam concupiscibilis, et ideo ea quae sunt spiritua-
lia peccata maiora sunt culpae quam
carnalia. Ergo magis est corrupta
irascibilis quam concupiscibilis. Praeterea cor-
ruptio enim in nobis contingit e
subito a motu. Sed motus irascibilis
videtur esse magis subitus quam
concupiscibilis. Irascibilis enim motum
quadam celeritate habet, concupiscibilis autem cum
quadam animi mollitie. Ergo irascibilis
est magis corrupta quam concupiscibilis.
Praeterea magis corruptio et infectio
videtur esse in corruptione naturae
per generationem traducta. Peccata autem
irascibilis sunt magis naturalia et magis
traducuntur a parentibus in filios
quam peccata concupiscibilis, ut philosophus dicit
in VII Ethicorum. Ergo irascibilis est magis
corrupta quam concupiscibilis. Praeterea
in nobis pervenit ex peccato primi
parentis. Sed primum peccatum primi parentis
fuit superbia sive elatio quae est
irascibilis. Ergo et in nobis est irascibilis ma-
gis corrupta quam concupiscibilis.
Contra. Ubi est maior turpitudo ibi
est maior corruptio et infectio.
Sed secundum philosophum in VII Ethicorum turpiores
sunt incontinentes concupiscentiae quam incontinentes

irae. Ergo concupiscibilis est magis
corrupta et infecta quam irascibilis.
Praeterea ubi sunt magis corruptibilis
ubi difficilius resistimus. Sed
difficilius est pugnare contra voluptatem
quae ad concupiscibilem pertinet quam
contra iram, ut patet per philosophum in II Ethicorum.
Ergo concupiscibilis est magis corrupta
quam irascibilis. Responsio. Dicendum quod cor-
ruptio et infectio peccati originalis
modo dicuntur quod infectio pertinet ad
culpam, corruptio ad poenam.
Culpa autem originalis duplex est
in aliquo potest considerari, uno modo essentialiter,
alio modo consequenter. Quando
ipsa culpa est secundum peccatum origi-
nale ubi est originalis iustitia
quam per peccatum originale perdidimus. Consequenter
autem illis potentiis quae actu
generationis humanae
per quam originale peccatum traducitur,
in quo quidem actu attingit vis
generativa et ipsum exsequuntur
vis concupiscibilis sicut ipsum imperans
rationi delectationis secundum tactum.
Sic est delectationem percipiens et
ista infectio attribuitur maxime
secundum tactum in vi appetitiva
concupiscibili inter omnes potentias ani-
mae generativa quae dicitur esse infecta et
corrupta. Corruptio autem naturae
de qua loquimur consideranda est
ad modum corruptionis corporalis
quae quidem contingit ex hoc quod remo-
to continente singulae partes
corporis tendunt in id quod eis competit
secundum naturam et fit corporis dissolutio.
Sublata remota originali iustitia
per quam inferiores vires conti-
nebantur in statu innocentiae omnes
subiectae viribus inferioribus sunt
tendunt in id quod eis proprium
sicut concupiscibilis in delectationem, irascibilis
in iram et aliae huiusmodi. Unde philosophus in primo
Ethicorum comparat huiusmodi partes animae partibus
corporis dissolutis. Sic autem cor-
ruptio corporalis non dicitur esse in anima
quae recedente corpore dissolvitur. Sed

corpe dissoluto. Ita huius cor-
ruptio est in viribus sensitiuis, in quantum
coniunctae voluntatibus. Separatae diuersa
feruntur. Non autem ipsa voluntas, ubi
in ipsa aliquis est, per se proportionatur
separata a Deo. Et ideo quanto aliquid
in sensualitate magis elongatur
a voluntate, tanto magis est corrupta.
Et ideo cum irascibilis sit magis vo-
luntati propinqua quam concupiscibilis, quae suo motu
participat, secundum philosophum in vii ethicorum,
huius est corrupta irascibilis quam
ad vos. concupiscibilis. Et ideo philosophus in eodem dicit quod
quamuis omnibus potentiae est corrupta
radicaliter, tamen quaedam prius fluit ab eis
et quaedam alia ad
eam originalem diuersitatem habitudinis,
tamen et non solum in omnibus est cor-
ruptio et infectio originalis peccati.
Et ideo in eodem dicit quod ex hoc ipso quod motus
voluntatis magis participat irascibilis
quam concupiscibilis, contingit quod
peccata irascibilis sunt minora quam peccata
concupiscibilis turpiora. Ipsa enim dis-
cretio voluntatis culpam auget, sed
et ignorantia culpam alleuiat,
necessitas autem a voluntate quae ut dignitas
humanae consistit ad turpitudinem
pertinet. Unde ex hoc ipso quod concu-
piscibilis est magis corrupta, ut po-
te longius a voluntate discedens.
Et ideo in eodem dicit quod motus irascibilis et
concupiscibilis duplex potest considerari: scilicet
appetendo et exequendo. In
appetendo quidem magis est
subitus motus concupiscibilis quam
irascibilis, quia irascibilis indiget deli-
berando et conferendo vindictam
inferendam ad iniuriam acceptam,
quasi syllogizans ut dicitur in vii ethicorum.
Sed concupiscibilis ad solam apprehensionem,
ut ibidem dicitur. Sed in exequendo
motus irascibilis est magis subitus
quam concupiscibilis, quia irascibilis cum
quadam fortitudine et fiducia agit,
concupiscibilis autem cum quadam molli-
tie insidiose tendit ad propositum
adipiscendum, unde philosophus in vii
ethicorum quod iratus non est insidiator

sed manifestus. Concupiscentia vero
insidiatur et inducit. Unde nomen
qui dixit Venerem esse dolosam
et eius corrigia variam, signum
deceptionis qua Venus furatur
intellectum multum sapientis.
Et ideo in eodem dicit quod ad id est naturale
duplex, scilicet ad unum speciei et
ad unum individui. Quantum autem
ad unum speciei peccata concupiscibilis sunt
magis naturalia quam peccata irascibilis.
Unde philosophus dicit in vii ethicorum voluptates
ex quibus omnibus nobis connaturales
quae cum paucis manent. Sed quantum
ad unum individui sunt magis
naturalia peccata irascibilis. Et hic secundum quod
sit considerata in motu appetitus sensitivi
ex parte concupiscibilis, aliquis tendit
in suum obiectum potius magis naturaliter
et generaliter, sic semper et ita sibi
potius quam aliorum; sed ex parte quantum complexionem.
Sed si consideretur hic motus ex parte
corporis, minor tamen in motu et co-
motio corporalis complexionibus fit
ex motu irae quam concupiscentiae co-
mitatur ex proportione ad complexio-
nem corporalem complexionis quam
plerumque filii parentibus similantur
plus quam ad dominum irae quam ad
dominum concupiscentiae, propter hoc parentibus
irae magis imitantur filii parentes
quam parentibus concupiscentiae. Unde cum
ex parte autem refertur ad speciem
sed quod ex determinat a complexione
pertinet magis ad individuum.
Originale autem peccatum est peccatum
totius humanae naturae, propter quod videtur
sequi. Et ideo in eodem dicit quod in nobis con-
uerso ordine accidit et in Adam, quia
in Adam anima corrupit corpus, et propter
hoc in nobis autem e contrario, unde quamuis
peccatum Adae prius pertineat ad
irascibilem, tamen in nobis corruptio
magis pertinet ad concupiscibilem.
Corruptio quae vocatur sensualitas
diminuta ista actiua possit
a corruptione praedicta, et in quo quod prae-
dicta corruptio vocatur fomes.

dicat de ꝯbitaugine qꝫ ī hac
uita fuit tollit a fomite li-
berata ꝑcipue ꝑ9 ꝯcept9 filij
dei ergo ꝯsualitas ī hac uita
curabilis ꝑ omē id qd obedi
re ē susceptiuū uitiis vꝫ
Sꝫ uirib9 ꝯsualitatis scꝫ irascibili et
ꝯcupiscibili obediunt vnde
ex dcis ꝑꝫ ergo ꝯsualitas est
susceptiua uitiis et ita ꝑt a
cōmunia corrupcōe curari ꝑ
uirtutes oppositas ꝑtō scꝫ ꝯsualitate
ꝑt curari ut dicit phus in 1o
ethi temperan et fortitudo sunt ir-
racionabilium ꝑtium ergo ꝯsualitas
ī hac uita ꝑt curari a corrupcōe
ꝑtīs ꝑ ad corrupcōnē ꝯsualitatis ꝑꝫ
q ex ea motus inordinati pce-
dunt quis secundum ꝯcupiscentie ꝑuenit sꝫ ꝯpa-
[illegible] ꝯcupiscentias [illegible] dicit
a[illegible] qui [illegible] sꝫ nō
senciunt ꝑꝫ i vij ethi ergo ꝯsualitas
ī hac uita ꝑt totaliter curari
ꝑ[illegible] corrupcio ista humana
[illegible] ex parte curantis ut ex
parte medicine ut ex parte morbi
aut ex parte non sanandi Sꝫ
nō ex parte curantis scꝫ dei qui
omnipotens est nec ex parte medicine
quia ut ꝑꝫ Ro v. donum excedit
[illegible] peccatum ad eo quod corrupcio
huius est inducta nec ex parte mor-
bi quia [illegible] naturalis
nō fuit nec ex parte non curandi
utile enim esset hanc infirmi-
tatem [illegible] ex qua fit homo pronus
ad malum et tardus ad bonum
ergo ꝯsualitas ī hac uita est
curabilis Sꝫ quia necessitas peccandi
saltem venialiter [illegible]
[illegible] sꝫ ī hac uita necessitas
[illegible] nō tollitur ergo necessitas
peccandi venialiter [illegible] corrupcio
ꝯsualitatis ex qua procedit necessitas
[illegible] ꝯsualitas curari
ī hac uita maior quam sanativa
curare quam medicina ꝯsualitatis
Sꝫ adhuc ꝑ9 sanativa suscepta

manet ut exprimitur ꝑꝫ ergo
ꝯsualitas nō est curata ī hac
uita Re. ꝯ dicendum qd ꝯsualitas
ī hac uita curari nō ꝑt nisi
ꝑ miraculum quod uocatur qd quod
naturale nō ꝑt ꝑ[illegible] nisi
supernaturaliter hoc at corrupcio quod
partes aīe sunt corrupte sꝫ
[illegible] inclinacōes et [illegible]
[illegible] ꝑmo statu collatum fuit
ut homo totaliter [illegible] cōtinet
et [illegible] nō fuit constituta
[illegible] naturaliter sꝫ constitute sut
iusticie ex diuina liberalitate sup-
addite qua quidem iusticia ꝑ
peccatum sublata homo redijt ad
statum generis sꝫ ꝑ[illegible] sua
naturalia vnde dicit dionisius in 4 c
[illegible] ꝑ peccatum natura hu-
mana ad principij [illegible]
[illegible] sine [illegible]
naturalis homo nō ut ad mortalem
reducitur nisi miraculose
Itaque naturalis ꝯcupiscencia
delectabilis et irascibilis [illegible]
ꝑt ordinē racionis vnde ꝑꝫ ista
corrupcio removeri nō ꝑt
nisi miraculose inducta sup-
naturali facta Ad primum ergo dicendum
quod uirgo a fomite liberata
fuit miraculose Ad 2m dicendum
quod irascibilis et ꝯcupiscibilis obediunt
rationi nō omnimodo cauendi
ordinata ut [illegible] ꝑ uoluntatis
nō [illegible] tollit inclinacio
earum tollatur Ad 3m dicendum quod uirtus
irascibilis et ꝯcupiscibilis [illegible]
nō [illegible] corrupcōi [illegible]
[illegible] nō tollitur causa tollitur quia
super excellentem inclinacōis
[illegible] uirtutum sua [illegible]
huiusmodi [illegible] tollitur Ad 4m dicendum
quod temptatus [illegible] nō cadit
[illegible] ꝯcupiscentiis sꝫ ꝯcupiscentiis uehe
mentibus [illegible] ꝑt [illegible]
Ad 5m dicendum quod ex parte [illegible] omnium
[illegible] quod ꝯsualitas ī hac
uita nō curatur [illegible] de quibus

potens sit curare et tamen secundum ordinem
sue sapientie disposuit ut non cu-
ret in hac vita. Unde donum
gratie quod per xii nobis confertur
quamvis sit efficacius quantum pertinet
parte hominis non tamen ordinatur ad
removendum corporis sed pocius
que non nocent ad removendum
culpam procedunt. Similiter huius corporis
quamvis sit contra statum imperfectum
institute tamen quibus pena ad me-
rendum habetur et est homini utilis
ad vitandum elationis vicium ut
spiritualis infirmitas vacat
in ii Cor. xii ne magnitudo reve-
lationum extollat me datus est
mihi stimulus carnis mee. Et ideo
post baptismum remanet hec infirmitas
in homine sicut sapiens medicus
dimittit aliquem morbum non
curatum qui non posset curari
sine periculo maioris morbi.

Questio XXVI

Questio est de passionibus
anime et primo queritur quali-
ter anima separata a corpore paciatur
et videtur quod non paciatur ab igne corporeo.
Augustinus dicit xii super Genesim ad
litteram. Agens est prestancius paciente.
Sed anima quolibet corpore est prestancior. Ergo
anima ab igne corporeo pati non potest.
Sed dices quod ignis agit in animam
ut est instrumentum divine iusticie vin-
dicantis. Sed instrumentum non complet
actionem instrumentalem nisi exercendo
actionem naturalem sicut aqua baptismi
sanctificat animam lavando corpus
ut serra facit scannum secando
lignum. Sed ignis nullam actionem
naturalem potest habere in animam. Ergo non
potest agere in animam ut instrumentum
divine iusticie. Sed dices quod naturalis
actio ignis est crematio et ita
agit in animam in quantum defert
secum cremabilia. Sed contra cre-
mabilia que dicitur anima secum deferre
sunt peccata quibus non cremantur ignibus
corporeis. Ergo omnis actio
naturalis sit ratione quamvis in quantum anima

non possit pati ab igne corporeo
in quantum secum defert crema-
bilia. Sed contra Augustinus dicit xii super Genesim ad
litteram. Non est corporalis sed similia
corporalibus quibus anime corporibus exute
afficiuntur sive bonis sive malis.
Ergo ignis quo anima separata punitur
non est corporeus. Sed contra Damascenus dicit in fine
quarti libri. Tradetur diabolus et demones eius
et homo eius scilicet antichristus et impii et
peccatores in ignem eternum non ma-
terialem qualis est qui apud nos est
sed qualem utique novit deus. Sed omnis
ignis corporeus materialis est. Ergo
ignis quo anima separata pati-
tur non est corporeus. Sed dices quod ignis
iste corporeus affligit animam in-
quantum est ab anima. Sed contra dicit Gregorius
iiii dialogorum. Igne eo ipso pati-
tur anima quo videt. Et ideo ignis qui
affligit animam non est corporeus sed
similitudo corporis apprehensa. Sed quod
visio corporis est per emissionem vel per susceptionem
videtur. Ergo visio corporis per emissionem non
inducit afflictionem videtur
sed magis delectationem. Si ergo aliquis
visu affligatur hoc erit in quantum est
animas nocivum. Sed ignis non potest
animas affligere animam agendo
in ipsam ut probatum est. Ergo non ab
igne pati anima corporeo quod videtur.
Preterea agentis ad paciens est aliqua
proportio. Sed incorporei ad corpus
nulla est proportio. Ergo anima non potest
ab igne corporeo cum sit incorporea
pati. Preterea si ignis corporeus non habet
animam agit. Aut quod hoc fiat per
aliquam virtutem superadditam. Aut
ergo illa virtus que est corporalis spiri-
tualis esse non potest quia virtus corporalis
spiritualis virtutis susceptiva non est.
Creatura corporalis cum omni virtute
corporali anima prestancior sit. Per hanc
virtutem ignis cum agens non potest
ergo naturaliter superiorum animam
pati potest. Sed dices quod anima pro
peccatis reddi ... corporalia

Sed quia Augustinus dicit in libro de vera religione
quod anima vivens est dignior quacumque
substantia non vivente, sed anima vocat(?)
post peccatum adhuc remanet
vivens, cum ita naturali genere effi-
citur dignior igne corporali qui est
substantia non vivens, propter quod ignis ille
corporeus affligit animam, hoc non
est nisi inquantum apprehenditur ut perti-
nens nocivum et hoc ad naturam
quia anima admittit, secundum Augustinum, dicit quod
malitia non [illegible] quam admittit
homo, ignis autem corporeus licet ab
anima potest admitti, ergo eam affli-
gere non potest. Sed dicendum quod admittit
divina visione gloriam. Sed contra
pueri qui pro solo originali dampni-
tantur divina visione carent. Si igitur
ab igne corporeo anima dampnatorum
admitti non esset maior pena
eorum qui pro peccatis actualibus
puniuntur in inferno quam puerorum qui
puniuntur in limbo. Item est quod Augustinus
omne quod agit in alterum imprimit
in ipsum similitudinem sue forme per
quam agit, sed ignis agit per ca-
lorem, ergo cum anima non possit ca-
lefieri, ergo non possit ab igne
pati. Responsio dicendum quod miseria est ad mise-
rabiliter habendum ad puniendum secundum mensuram
divine iustitie peccata ab volun-
tate et resistentes non innatu-
ra proprie si sit adultus, ergo per instru-
mentum divine iustitie quod est ignis
corporeus anima separata non vere
punit penam, constat autem quod vo-
luntas non recipit, ergo non eo
igne corporeo anima punitur. Item
omne quod pati(tur) ab alio aliquo
modo ab eo [illegible] nulla species
mota anima potest moveri ab igne
corporeo nisi per inductionem, patet
ergo anima non potest pati ab igne
corporeo. Item omne quod pati(tur) ab aliquo
convincit cum eo in materia ut patet per Boethium
libro de duabus naturis in una persona.

Sed anima et ignis corporeus non
communicant in materia, ergo non potest pati
ab igne corporeo. Sed contra Gregorius in libro
xxi de civitate dei in inferno positus
sentiam tamen [illegible] hac
flamma, sicut [illegible] in xviii moralium super
illud Job xx Devorabit eum ignis
qui non succenditur. Sic dicit Gregorius:
Gehenne ignis cum sit corporeus
et in se missos reprobos corporaliter
exurat, nec studio humano
succenditur nec lignis nutritur,
sed creatus semel durat inextinguibilis
et succensione non indiget et
ardore non caret. Praeterea Cassiodorus
dicit in libro de anima quod anima a corpore
separata suis sensibus efficacius
audit et videt quam cum erat in corpore,
sed dum erat in corpore affligitur sensi-
bus ab aliquo corporeo, ergo multo magis
cum erit a corpore separata. Praeterea sicut
anima est incorporea, ita et demones,
sed demones patiuntur ab igne
corporeo ut patet Matthei xxv: Ite
maledicti in ignem eternum, ergo et anima separata.
Praeterea magis est animam vivificare
[illegible] puniri, sed aliquid corporale
agit in animam ad iustificationem
ut patet in sacramentis, ergo potest aliquod
corporale agere in animam ad eius punitionem
inquantum est instrumentum divine iustitie.
Praeterea ignobilius patitur a nobiliori,
sed ignis corporeus est nobilior
quam anima dampnati, ergo anima dam-
pnatorum potest pati ab igne corporeo.
Probo minorem quia ens nobilius
est non ente, sed non esse est nobilius
quam esse anime dampnati ut patet
Matthei 26: melius erat ei si natus
non fuisset homo ille, ergo quodlibet ens est nobilius
anima dampnati, ita quod ignis corporeus.
Respondeo dicendum quod ad evidentiam huius questionis
et sequentium sciendum quod [illegible]
passio [illegible]
passionibus sumitur quando [illegible]
quid dicitur passio vel [illegible] aliquid.

quocumque modo est significatorum
vocabulorum sequendo, ita passio dicitur
et pati in genere quo quis recipit species
non dicitur passio. Sed per actionem et passionem
in motu consistunt patet. Sed ad
recipi in patiente primum motus
et per omnibus motus est ultimus quia
ultimum quod recipitur in patiente est
quoddam aliquid quod a patiente
abicitur. Sed habet quod recipitur in pa-
tiente patiens agenti assimilatur
et eo modo est quod species accepta
passio est agens quia patienti
et omnibus passio abicita. Sed a
huius autem passio non est nisi motu
alterationibus. Nam in motu loca-
li non recipitur ad mobile sed
in immobile recipitur in aliquo
loco in motu autem augmenti et
decrementi recipitur vel abicitur
non formam ad formalem ut potentia
alimenti ad corpus additur vel
subtrahitur quantitas magis
vel minus in generatione autem et cor-
ruptione non est motus nisi quietas
nisi in alterationibus precedentibus
et sic sola alteratione est passio
secundum unam formam quidam recipit
et aliam expellit. Ergo actio
species accepta est quandam ab-
iectionem patet patiens a pristina
qualitate consumenda et contraria
amplia non passionis summo
loquendo in qualitate quocumque homo
impediatur ab eo quod est operari
bene pati dicitur. Sic si dicamus
quod pati ex hoc ex prohibetur ne
deorsum moveatur et hominem pati
si prohibeatur sua facere voluntatem
passioni primo accepta inci-
tamen et in qualitate contraria ro
quod omnibus contrarie habet ad potentias
admixtum vel corporibus contraria
subsistentibus aliquis recepta
passionum accepta non
movetur. Unde ubi est motus et quietas

Motus autem non invenitur nisi in corporibus
et quietas formam non generatur
solis generabilibus et corruptibilibus
unde sola huius specie homo pati
potest. Non autem convenit incorporea
homo pati non potest et si ea adve-
niat non tamen hoc fit per consumptionem
a contrariis quod et sic per simplicem
agentis influxum sicut aer
illuminatur a sole. Et animo quando non
passionibus consumptiue fuit anima
potest pati cum eo quod ex opere
impediatur. Et inde ergo attende
passionum anima species et non posse
dixerunt omnia quod dictum est in scriptis
de penis corporalibus dampnatorum
intelligunt et methaforice ut
supra per huius corporales penas apud
nos notas significantur
afflictiones spirituales quibus sic
dampnati puniuntur sicut e contrario per
corporales delectationes promissas
in scripturis intelliguntur spirituales
delectationes beatorum et huius opinionis
videtur fuisse Origenes et Algazel. Sed
quod veritate credentes non solum
credimus futuram esse penam
spiritum sed etiam corporum. Et quod non puniri
non potest nisi corporali pena et eadem
corpora hominibus per quae vivunt et
peccaverunt debent ut dicitur xxv. Per
Ite maledicti in ignem eternum et
ideo dicendum ut Augustinus probat xxi
de civitate dei et capitulo x. Per penis
corporalibus aliqualiter afficiuntur
et similiter de gladio beatorum et per
dampnatorum quia ex beatitudine sublimatur
id quod corpus non excedit vel ubi
sicut per fruitionem divinitatis
dampnati non dicentur in ipsum
cibus et in corporalibus tormentis
puniuntur. Et et alij dixerunt quod
anima separata afficitur quidem ali-
quis penis quibus non corporalibus

tamen corporalibus similibus quibus sensibiles sunt
ille pene per quas affliguntur dolores
mixtas. Et hec videtur sensisse Augustinus
xii super genesim ad litteram. Et tamen ille
sententia non potest stare, quia absque similitudinibus
corporum non potest esse intelligibiles,
quia ille sunt vel esse ex quibus consideratis
afflictio anime non inferretur, sed
magis iocunditas in consideracione
veritatis. Unde oportet quod intelligatur de
similitudinibus ymaginariis, quod
quidem esse non potest nisi in organo
corporali, ut a philosophis probatur, quod quidem
tamen separate et spiritibus demonum
deest. Unde alii dicunt quod ab ipsis
corporibus anima separata patitur, quod
quidem qualiter esse possit a diversis
diversimode assignatur. Quidam enim
dicunt quod anima separata sensibus
utitur, unde ignem corporeum sentiendo
ab igne patitur. Et hoc est quod Gregorius in
iiii dyalogorum dicit, quod ignem
eo ipso patitur anima quo videt.
Sed istud non videtur verum, primo quia
actus sensitive potentie esse non potest
nisi mediantibus organis corporalibus.
Alias anime sensibiles brutorum essent
incorruptibiles, ut patet per philosophum,
suas potentias habere operationes.
Secundo quia dato quod sentiret anima
separata, non tamen posset a sensibilibus
affligi, quia a sensibilibus est perfectio sensitive,
inquantum huiusmodi, sicut intelligibile
intelligentis. Unde ad statum vel
intellectum non invenitur dolor vel tristi-
tia inquantum huiusmodi, sed inquantum sensus
vel apprehendit vel nocivum. Unde
oportet invenire modum quo ignis anime
separate possit esse nocivus. Non
potest esse quod quidam dicunt quod pure
ignis, id est corporeus, non possit esse nocivus
spiritui, non tamen apprehendi
ut nocivus, quia non esset ei quoad sensum
quod Gregorius dicit in iiii dyalogorum, quod anima se
inspicit ardere. Non enim
per alia quam demones qui arti-
ficium et magis et multo melius
sciunt naturam ignis corporalis non
cognoscunt, quam nos ut falso
credant ignem corporeum posse
nocere. Unde dicendum quod non solum
ex apprehensione ab igne corporeo
affliguntur. Et hoc est quod dicit Gregorius in iiii
dyalogorum, colligi ex dictis
evangelicis possimus quod incendium
animam non solum videndo sed expe-
riendo patiatur. Hoc quidem modo
aliqui hominum assignant, dicentes
ignem corporeum ut est instrumen-
tum divine iustitie animam agere
posse, quia virtutis huius sensum esse non
posset, ut ita cum sit quod ad ad-
ficiendum per se spiritualia non suf-
ficiunt, quod tamen efficaciam potest in se
instrumentaliter, ignis elementaris
non sufficit ad generationem carnis,
nisi ut est instrumentum virtutis nutritive.
Sed hoc est sufficiens non videtur, quia
instrumentum non agit illa actione
que propriam eius excedit, nisi
exercendo aliquam qualitatem
vel obiciendo. Unde oportet invenire
modum aliquem per quem actione
naturali patiatur anima ab igne
corporeo. Et ad hoc quidem hoc modo intelligi
potest. Spiritum enim incorpoream
corpori uniri contingit dupliciter: uno
ut formam materie, ut unum fiat ex eis,
alio modo ut motorem mobili, vel
locatum loco per aliquam proportionem
sive per aliquam habitudinem. Quando
forme et ex genere ex forma et materia
unum esse per modum substantie spiritualis ad
corporalem per modum forme, ex unione
quantum ad esse. Nulla autem vide-
tur necessitas. Hoc est autem ex unione
potestate substantie spiritualis unitur cor-
porali, ab eo separari potest per modum forme.
Sed hoc legem agit ut virtute
divina. Et quia oportet ei potestate

opantibus voluntate non in potestate
nec spūal ē vniri corpori p modū
motoris vel locati sed separari ab
eo secundum ordinem nature. Sed quod sba spi-
ritus corporali vnita ab ea detineatur
et impediatur et quodammodo ligetur sic viam
ignibus quod sicut corpus eorum agentes ut
instrumentum divine iusticie sunt ad hoc
instituti non solum animam detineant vel
ligant. Sed ipsa vnio per modum p-
dictum est naturalis et pati anima ab
igne corporeo. Secundo modo supradicto
prout dicitur pati secundum quod
impeditur a propria actione vel ab eo
quod competit sibi huiusmodi passionis
aug' hoc ponit xxi li. de civi. dei
dicens. Cur non dicamus quamvis
miris tamen veris modis et spūs
incorporeos posse pena corporalis
ignis affligi. Sed spūs hominum
ipsi profecto incorporei tunc potuerunt
includi corporalibus membris et tunc po-
terunt corporum suorum vinculis in-
solubiliter alligari. Adherebunt ergo
incorporei spūs demonum corporeis
ignibus cruciandi. non ut ignes
ipsi quibus adherebunt corporum iunc-
tura inspirentur et animalia fiant sed
miris et ineffabilibus adherendo
accipientes ex ignibus penam
non dantes ignibus vitam. Huic
et modo ponit gregorius in iiij° dyal.
sic dicens. Cum veritas peccatorem
divitem dampnatum in igne perhibeat
quis nam sapiens reproborum animas
teneri ignibus neget. Ad primum ergo
dicendum quod agens nobilior simpliciter est
prestancior paciente. sed quod et agens
est ignis in quantum agit in animam
ut instrumentum divine iusticie anima
prestancior quam ignis non simpliciter.
Ad 2m dicendum quia passio est
actio est ad naturalem dicendum.
Ad 3m dicendum quod obiectio procedit de
passione que dicta est per formam
corruptionis ibi enim procedit.
Ad 4m dicendum quod aug' consup. h' in sup. gen.

ad litteram ex opposito determinat
sic loquendo in quinto de bono dubie
utrum debeant abscondi eorum animas
separate afficiantur non sint cor-
poralia sed similia corporalibus sic lo-
quitur secundum quod sint similia
que eis possent anime affici
vel delectari vel a tristitia et
similibus. Et ad quod corporalia locantur
sunt et vitualia corporibus sub distinctione
ut ad inquirendum ut non localiter
sed per necessitatem ad locum. Ad 7m
dicendum quod ipsa anime separate duo
considerare. Affligentes puniunt
demones et affligentes per se ignes
corporales detinentes animam per modum
predictum. Secundum eam hic non invenitur
habitudo est ab anima apprehe-
sum vel ipsum affligentes et ignis
iste detinens apprehensio ignis
non est materialis sed spiritualis et potest fieri ad
dampnum dampnatum per diciturque ut dicitur
non nulla tamen neque ipsum animam invi-
genda sic potest corpus. Ad 8m dicendum
quod ille ignis apprehenditur non est
materialiter detinens vel ligans et
non est nisi potest esse afflictiva.
Ad 9m dicendum quod spiritualis ad corporale
non est quedam proportio proportione
accepta secundum determinatam habitudinem
quantitatis ad quantitatem vel dimen-
sione ad dimensionem vel virtualis
ad virtualem. Sic duo corpora ad
invicem sunt proportionata secundum dimen-
sionem et mixtum. Neque enim spiritualis
habitudo est que ignis ut virtute
corporalis largitur accipit proportionem
per qualem habitudo sic est aliqua proportio
spiritualis ad corporale per quam spiritualis
virtualis agere potest in corporale quamvis
non est nisi divina virtute. Ad
9m dicendum quod instrumentum agit actionem
instrumentalem inquantum est motum ab
agente principali per quem motum parti-
cipat aliquid virtutis agentis prin-
cipalis quantum sit instrumentum sicut est
perfectum per motionem et actionem imperfectis
debet actione aliquid proportionata

instro remanet ad agendu
actonem instrualem. Eld. ix dd.
q anima a peccatis simpl nobilior
e qualibz virtute corli, si sua anima
sz p culpa efficit indignior
igne corli non simpl sz ut est
instrm dine iustie. Eld. x dd.
q ignis ille nocet aie no ita
q adimat ei aliqm forma
absolute inherentem sz in qtu eius
libam actonem impedit ut
dem e ipam detinens. Eld. xi
dd. q spus pruis ppr desiderium gre
e solatarium dine visiois
sine aliq dno impedicte ac
tue sz dampti i infno no
solu priant dina visioe pp
defcm gre sz et impediunt q
p dinu expli q et pcalis cor
lees occupar. Eld. xij dd. q aia
no patit ab igne q alterata
ab eo sz p modu pdcm. Eld. xiij
dd. q in valutaie e de rone
iustie non at de roe pene sz
magis e pene ronis i iustia
dine in eqle. ad iustificaco
no agunt i aiam venite tu sz
instrua dine iustie ad punico
aiam venitete agunt. Eld. xv.
dd. q ob or pce de passione
ppe dca q i motu qsistit. de q
hunc loqm. Eld. xv. dd. q ad ht
qsit passio ppe loquendo oz
q ad heat unu gre ti pbita
ut dem e et ad ht q sit mutua
pao oz q sit in a quib ti ad
pt pati ab alio cu quo no
gurat i ma sit cor infiora
apole et ad pt aliqo pati
q n oobt unu sit ex pdicis pz
ex auo ob omnes q sit i qua
aliq lz vij co cludat tu no
ut ad eas p ordine vnde e
ad pm g dd. q illa pboz aug
dit e e in alida xxi de ci. di
dvem quid e sic ar suo sz ullo

cor e sps sicut ardebat apud
infeos in dinces qui dicebat
crucior i hac flamma resi
gent. vnde d terne tale fu
isse illa flamma qb oculi
quos levanit et lazaru vidit
qual lingua tinbuniare
exigmi desiderauit infudi
qual digito lazari q id fieri
postulauit, ubi tn erat
sine corlibz aie. Sic g i cor
libz et i flama q exarsit pt
ut... pz q i aucta bno
efficacis ad pbandu ppoitu
uad addam. Eld. xxi dd. q g b
infinit corli inire sbabuntor
palib exparte agetib no at
ex pte pacient sz h e mo cor
li inire cor damptorz. Eld.
xxij dd. q ubu Cassiodori no
iur h... de spibz exptio
loquar vn ad h q u inficere oz
met.. de ssibz inteo v spua.
Eld. xxiij dd. q adi az aute oni
dij possz vindiq... spual
i ptato q cor damptorz eo
puiri no posset. vn istavo
suffir pbat ppoitu. Et sild
sequeb ppter ex sil. Eld. ul
tm dd. q aia dampta no
i una qda n e melior no ente
sz in qtu e e subita misie
e culpe mer ubu dni q cet
ei melius no ee. Articul sedmis

Qcdo qur quo aia qiucta
cor paciat et in q no pa
ciat p actiuis. vt cm dr. lc d.
spu et aia ppr amicicia corpis
et que aia cor qiuncta no pt ce
libat q no pt intive pt tn
time et intitiv. time at e q da
pati g o sz scipam aia pati
cor qiuncta e f se ei qpetit
ut intiv no posset sp ame q dat
alti pfconem e co pstans sz cor
dat aie pfconem ita aia vnic

corpi ad h' ut ibi p'ficiā g' corp'
ē pstancia anime et ita aīa p't
p se pati a corpe cui vnit' pāia
mo se locu p actiuus q p passiuus
ē i loco i quo ē corp' p se s; for
ul' qlitas q ē corpi p se pat
dr̄ inēē aīe p actius, cu g'o
passio sit s'm formā ul' qualitē
q' ē s'm motū alteratōis Ni' q
aīa i cor' nō poss; pati p actius
s'm modū p actius distingui
s'm modū s'm q't ut p; i v. ph'rē
s; aīa ē p's q'poitū q p se mō
ut p; i p'mo de aīa, g° aīa
nō d; dici modū p actius s;
sic p's ad motū toti' q't. q ē
p se ē p'p'q co'p' ē p actius s; i
passionib; aīe p'pē q ē copte
aīe qūi q ē copte corb' q'e p
apph'ēsioe et appetitu aīe.
trāsmutat' cor ut p; i ira tti
moē et aliis h'o g' dū ē dōq
istis passionib; aīa patiā p actius
et corp' p se pt' vnoq; p'uci lg
ēād q ē forle i ipo qūi q est
mlē i corp' s; i passionib; aīme
q ē copte tūc ē forle q at
copte corb' ē mle, hec ē ue
formal' diffinitō ire hac est
appet' q'i vindicati, h'n mal
dr̄ē accensio sanguinis ē cor
g° i h'm q passionib; p'uci lg ē
q ē copte anime q'ui q ē co
p'te corp' et i'dh' q p'ō' sicut
gaudiū et tristia et h'o passiones
aīe nō st aīe s'me corp' stan'
sentire, s; nō dr̄ q aīa senci
at p actius g° et nō d; dici q
aīa p actius paciat, s; con'
passio motū quidā ē s alte-
ratōnē ut dr̄ m pp'ē accipiēdo
passionē s; aīa nō alt'at nisi p
actius g° nō pati nisi p actius
p'dr̄m uerb' aīe nō st' p'stotes
q'ui pa aīe s'ba s; s'p' ph'm i p°

de aīa, Ut utr'ō nō senciūt p se
s; solū p' de s'cōe corb' q'e q
ipa pati p se s; solū p actius
p ōme q p se mō e' dinisi'b'
ut p; i vi ph'rē s; aīa ē indiui
sibl' g° nō p se mō' et ita nō p se
pati, s; p° d'r q pp'ē accipiēdo
pa° nō impg'ē ē aliq' i corpē
pati ut Bonsu' ē, g° q p se
pati passione pp'ē accipita cor
ē, s; g° pa° p'p'edicta aliq°
ad aīam p'tineat h' nō s'd
s'cq vnit' cor et ita p actius
vnit' at cor dup' vno' ut for
mā q'r dat ē ē cor vnif'cat
ipm, Alio ut motor ināq'ri p
corp' suas opēnes exercet, s' et
utrōq; mō aīa pati p actius
s; diu'sic, Nam id q ē q'pois
tū ex mā et for sic agit roc
forme ita pati' rōe matie
tiō pa° incip' a mā et q° d'a p
actūs ptinet ad formā s;
passio paciētis s'ma' ab agēte
boc q pa° ē essētus actōis
Dup' g° pa' corb' attribui' aīe
p actius vno° ita q pa° inci
piat a cor et t'mīe i aīa s'cq
vnit' cor ut for' et h' eq'da pa°
cor l' s'c' qu' ledit' corp' debilita'
vnio corb' cū aīa et p actius
ipa aīa patit' q'ssunt ē cor
vnit', Alio° ita q icipiat ab
aīa ināq'ri ē corb' motor et
t'mīe' i corp' et h' dr̄ pa° alis
sic p; i ira et timō e' et aliis h'o
v'd' h' pagitur p apph'ēsioē et
appetitu aīe ad q's'e' corb'
trāsmutatō sic trāsmu' mo se
cx opōne motor s; q'ue; mō'
quō mō' ē' dispō ad obediēd'
motōi motor' s; et cor trāsmuto
p aliq'm alta' et ipa aīa pa
ti dr̄ p actius, s'd s'h g° d'h
q aīa nō timet itelligit ipa
p se ut b'ati s; tūc intēdit nō cō
iūcti p s'paratōm suā a cor et
sui p'p'g nō itelligit', h' nō c'n

mo tu dubita an ad corp
cor aia p actus corrupa
vnn ipe mitig aie pt que
p sensa pa timidis cu sine
quiet de cord queuit li 2 q
dd q aia quis pficiat i
corpe no tn pficit a corpe ut
aug q pbat vij sup gen ad lr
vl a deo pficiat ul a pa se ips
pficiat cu uniculo cor abse-
quet sicut uirtute mtr q agit
pficit mt possit amicto fan-
tasmatu q p ipm fiunt intelli-
gibilia actu li 3 m dd q quis
glitas cor aie n queniat
tn e quietit que aie t cor
t silr oponit que aie vn pa
cor p actus r dudat i aia
li eth dd q pa no actit co
incto ex aia t cor nisi voc
cor vn aie no actit nisi p
actus. Ho at pce ac si passio
queniret toti voc toti g t no
voc altig pt li cu dd q
nat silr que lib pa aie di-
pt co sidari vnc si pa voy
w e t pac i aia qui t cor
Alio m q e pa t p pus est i
corpe ubi cu pmo accip vony
passio actiono dicig q aia
nasta p actus sig p actus
paciat. et p h pz solo ad 6m
li vij dd q aia no du sen-
tire p actus ead voc quant
gaude q mus dica p actus pa-
ero quit uz pa
Sit tn i appetitiua ssitia
et iira q no repetens si tota
aiam paciebat ut pz p d pb
replcta e mal aia mea q
de passionib expont g lo to
talitas at aie ad pos ptict
g oi qual po aie pt ee pa tia
no tm i appetitiua ssitiua
p omis motq quilo po qui que
aie pt cor si sepam e pt intellec

nossitie. Sz sicut d aug q se
de tini de sno cotariue tm
affici aia ut cupiat metuat
letet q g nosciat Vnn t expe pa
hijs pt motib agita g abs q
passiones no st tm pt e
appetitiua ssitiua pud est
pt intellctiue ut pz de aia
sz sicut d aug g xiiij de ci
dei vab e quipt oib
timo d s leticia b q omo ab
n ad quo tes st Ma que e
cupidita et leticia ins
te cor co sensio quolibet
t quide mtq at tristia
uob i dissensio ab hijs que
nolumus g olig passio est
tipte intellctiua spe q d pōe
no e agit t patis sig m ee
po actia nam basilisg vide
do d m et sic d ind t men-
struata uidedo inficit spe
culu ut pz li de sop t uigil
g oi pt e ssitiua no e pone da
aie passio p po actia e nos
lior qui passiua sz po e ueget
tatiue st actiue quq no lo
vie st poe ssitiue g o t ssitie
st actie t id q po p po e vo
nales st ad opposita ss ph
Delectatori at oppo tstia g ego
i pte intellctiua sit ppe delta
ut pz i vij t x eth in q t sit ibi
tristia t t passiones e i pte
intellctiua sz dr q dubiu
ph intellr de oppositis actib
Sz q scia t ignora q st oppo
st i pte aie intellctiua t tn no
st acto g dubiu ph n ostinde
actib intellctu ssp pbitu
i s phicis lo p sui absentia t
pntia e ca corruptio sit gub
nator salutis t submissio
nauis sz intellis pus fa de
lctaco i pte intellctiua g
intellis absco fa tristicia ead

tiid q; sunt p damasc' in ii^o lib° do
lor non est passio s; passionis sensi
g^o et sensitiua virtute et non ap
petitiua et eadem ro de delca et
alia que dicunt aie passiones
p; si damasc' in ii^o li° et phus ii^o eth
passio est ad quam sequitur gaudium
et tristitia ergo passiones aie prece
dunt gaudium et tristiciam s;
gaudium et tristitia sunt in appetitiua
ergo passiones aie sunt in ea parte que
precedit appetitiuam ergo passiones
aie sunt in parte apprehensiua quam appe
titiua precedit p; sic in operibus
appetitiue sensitiue est consummatio eorum
Ita et in operibus sensitiue apprehen
siue ergo passio non est tm in appe
titiua s; in apprehensiua p; passio
proprie loquendo est per abiectionem alicuius
et receptionem contrarij s; hoc ac
cidit in parte intellectiua nam
abicit culpa et recipit gratia
abicit habitus bonus et induit
habitus castitatis ergo in parte sensitiua aie
proprie est passio per motum appetitiue
sensitiue est apprehensionis sensitiue Ez
alibi ergo passiones aie sunt in capitali
tnobus ex aliquo obitu quam a
sensu apprehendi non possunt sicut verecun
dia de turpi actu timor de
futuro ergo bonum non potest esse in parte
appetitiua sensitiua et ita relinquitur
quod sit in parte appetitiua rationalis
tenendo tercio sunt alias passiones aie
potius proprie s; proprie est in parte aie intel
lectiua quia sicut probabilius ex
istentibus speculabat motus autem
partis sensitiue non remanet in aia
separata ergo passiones sunt in parte
aie intellectiua p; ymago est in
parte intellectiua s; propter ymagi
ginibus aia patitur quia per ymagines
quam intelligimus sicut gracia status glorie
perficitur sicut dicitur gloria ergo passio
non est in parte aie appetitiua sensitiua

p; si damasc' passio est motus ex alio in
aliud s; intellectus mouetur ex potentia in
precedendo de principiis in conclusiones
ergo intellectus est passio et ideo q; sunt ergo
p; phus in iii^o de aia intelligere est
pati quoddam s; intellectus est in intel
lectu ergo intellectus est passio p; dyonisius dicit in ii^o
ca. de di. no. quod patiens diuina
dedicit diuina s; pati diuina non
potest fieri in parte sensitiua quem non
dimouet capax ergo passio non est tm
in parte sensitiua p; ad hoc quod in eo aie
per actionem non est aliquis potentia aie de
terminata ordinata ad corpus cuius
sunt per actiones sicut potentia deter
minata s; aia non patitur nisi per
actionem ergo passio non est in aliqua potentia
aie determinata ita non est solum
in appetitiua sensitiua Contra est quod
damasc' dicit in ii^o li^o passio est motus ap
petitiue virtutis sensitiue in ymaginatione
boni vel mali item passio est motus
irrationalis aie per suspicionem boni vel
mali ergo passio est in parte ap
petitiua irrationalis p; passio proprie lo
quendo est motus alteratiuus
vt dictum est s; alteratio non est nisi
in parte aie sensitiua vt patet in vii phis
ergo passio non est in parte sensitiua
Rndeo dicendum quod passio proprie loquendo
non est nisi in appetitiua sensitiua vt
ex duabus diffinitionibus passionis
a damasc' et gregorio missenio positis
apparet quod sic probatur cum passio
tripliciter vt predictum est vno quidem
sicut omne recipere est pati et sic
passio non est in quacumque parte aie et in
solum in appetitiua sensitiua
hoc enim modo accipiendo passionem
dicitur phus in iii de aia quod virtutes
aie vegetatiue omnes sunt actiue
virtutes aie sensitiue omnes passiue
virtutes aie rationalis partim actiue
partim passiue quod vero est passiue
proprie intellectus passibilis hoc autem modo pas
sionis conuenit quod potentiis
apprehensiuis et appetitiuis magis
tamen competit appetitiuis quam potentiis
apprehensiuis sicut in re apprehensa

secundum quod est in apprehendente, operatio autem appeti-
tivae sit ad rem secundum quod est in se ipsa. Et ideo
quod recipitur in apprehensiva magis habet
de proprietate recipientis quam rei apprehensae. Quod vero
recipitur in appetitiva de ratione rei.
Appetitivae virtutis est quod perficit intel-
lectum in mente, bonum vero quod perfi-
cit appetitivam est in rebus ut dicitur
in vi metaphysicae. Alio modo dicitur passio proprie
quod consistit in abiectione unius contrarii
et alterius receptione per viam trans-
mutationis. Et hic modus passionis
animae convenit non per se sed per accidens ex corpore. Et hoc
dupliciter. Uno modo secundum quod unitur corpori ut forma,
et sic compatitur corpori patienti passione
corporali. Alio modo prout unitur ei ut mo-
tor, et ex operatione animae fit transmu-
tatio in corpore, quae quidem passio dicitur animalis
ut Avicenna dicit. Et passio corporalis praedicta
pertingit ad potentias secundum quod in essentia animae
radicantur. Et quia anima secundum essentiam suam est
forma corporis, pertinet ad essentiam animae per se pertinet
passio [illegible] potentiae
[illegible]. Uno modo secundum quod in essentia animae radi-
cantur cum omnibus potentiis radicatis in essentia
animae, ad omnes potentias pertinet praedicta passio.
Alio modo secundum expletionem operis potentiae,
actus impeditur, et praedicta passio pertinet
ad omnes potentias utentes organis
corporalibus, quarum omnium actus impedi-
untur laeso organo. Sed indirecte
huiusmodi pertinet ad potentias organis
corporalibus non utentes ut intellectivas,
inquantum accipiunt a potentiis or-
ganis utentibus. Unde contingit quod
laeso organo virtutis imaginativae
et intellectus operatio impeditur, et propter hoc quod
intellectus indiget phantasmatibus in
sua operatione. Secundo pertinet ad aliquam
potentiam ut apprehendit ex parte sua, et sic
proprie pertinet ad sensum tactus. Unde
tactus est sensus corporis ex quo aliquod
alterius scilicet corporis per qualitatem corrumpi
potest, cum alius [illegible] ex operatione
[illegible] transmutatur corpus [illegible]

quae organo corporali adiungitur, et quae
corporis transmutationem requirit. Et ideo huiusmodi passio non est
in parte intellectiva quae non est alicuius
organi corporalis actus. Recipitur etiam
in apprehensiva sensitiva quae ex appre-
hensione sensus non movet in corpore sed
mediante appetitiva quae est
immediatum movens. Unde secundum modum
operationis eius statim disponitur organum
corporale, scilicet cor, unde est principium motus,
tali dispositione quae competat ad ex-
equendum hoc quod appetitus sensibilis
inclinatur. Unde in ira fervet et in
timore quodammodo frigescit et con-
stringitur. Et in appetitiva sensitiva
sola aliis passio proprie invenitur. Unde
[illegible] quibus organo
utantur, constat quod non sunt passiones
sed actiones. Passio autem magis proprie appeti-
tivae potentiae competit quam apprehensivae
ut prius dictum est. Et hoc est ratio
quare magis proprie appetitiva sensitiva
[illegible] sensitiva apprehe-
nsiva. Unde et ipsa affectiva superior
magis accedit ad rationem
passionis quam intellectiva. Et ideo
[illegible]
secundum qualitatem [illegible] impedit
absolute [illegible]
[illegible] patimur sicut et a propriis actibus
impedimur, quod quidem aliqualiter omnibus
potentiis animae contingit ut dictum est.
Nunc autem loquimur de passione ani-
mae proprie dicta, quae invenitur in sola ap-
petitiva sensitiva. [illegible] — Ad rationes
[illegible] passiones
passione corporali ad omnes potentias
pertinebat ad naturam [illegible]
animae radicatas, [illegible] passio
aliqualiter potest animae convenire
in [illegible] de civitate dei angelorum
quosdam platonicos qui dice-
bant omnes istas passiones provenire
ex carne. Augustinus ostendit quod
si anima esset corpore separata, posset
ei huiusmodi passionum provenire ex anima.

tionod qz sine corde h passiones
pficiant qz no ex carne tm
tuma hs passionibz afficit
cad xiiij dd q augustinus no
largo accipit p quibz appetitu ut
timore et gaudiu et alia huius
accipit p actibz no solu passi-
sionibz appetitus sensitiui et intellectiui
est enim ut i qo de ssnalit de
tu et i ipo animo quoda gaudiu
et tristia et alia h(uius)modi ita q sit
passio pprie loquendo ut p(at)z dicit
ty has partes augg uoluntates
nominat in quantum ex actu no hoi
has no induci(n)t h q appet(it)us
inferior se inclinat appetitus su-
perior ei et que de ssnalit dom
e sopra aug(ustinus) pecca subiungit
sic allicit ut offendi uides hois
ita hos ut illos affectus mutant
uutit ca d xiiij dd q ss no e uta
actia az passiua no em d uta
actia que h aliq e actiua e
oposit em omnis po aut actia
e iz d po aliq actia q gpat
ad sunt sbi ij sic agens t patiens
passiua no q gpat ad sua obiu sic
patiens ad agens ss at gpa ad
ssibile sic patiens ad agentes
qz ss ne transmutat ssm se at
ssibile aly a ssu transmutatur e p
actiones in quantum organu ss sbt
aliqua qualitate p qua imu
ta de natura ad cor uiu infec
i qui ubi mestruata speculu
inficit ut quo basilisc q hoiez
uidendo inficiat qu gst ad ui-
sionem z uiso pficit p z qz species
uisibil recipit i uisu p e qda
pati unde ss po passiua e dato
z qz ss ad agent actiue no ex
h sequi e qui ssu ut pa e possi
re compbcite ut diuisorad
e actiua et passiua dato eti
q ss qnuat ut apprehensiua et illa

passiois ee t parag no p z h
excludit quia appetitiua ss sibili
pa e possz ca d iij dd q quiuis
actiu sit simp passiuo nobilig
t t ue cu eg d ut cu p b ie t aly
passiua aliquo acto nobilig ee
in quantu passiua nobilior pa e
pati qui fit acto q actiua agit
sic pa a q ut q poss d po
passiua t ss q recipiendo ad
i mali e nobilior acto e q po
ue agit malu i media
tibz qlita bz elemet ad hz ad
q ij dd q illi delectacio q e i
pt e intellectiua p gmeto z intelli
gentia e ad q uit q p opt et
intelli gentia ad qui sor e
q ta quis et ss at e uno pt
eo q intelli spectu e qui
spes em quiore i qua qui e no
sed ut d e i viij metha ubi ho de
lecta no ho p d ch q e inte b oa
z dech q p int mala in quantu int
ipm int e mala bonu e inu
et delto intellectual quinto h
d tu e tristia ut doloz i pt e intel
lectiua ee qui e loquendo in quantu
int z int ad boni nocium
unde obicere p quod e noci
no e nocium int in quantu i
intelligibis e tristiant dolor
no gnia delectato int q q e t
hd q p e qnus int in quantu int
ca d vij dd q po voal p h t ad
qua aliq ad po t aliq ad qui
e d omnibz aliis cz em po
voal sit sbiu quioz actiua
h e z t aliis que e q e ony quioz
id e sbiu s z q p e h e at ad q nab
acto q istud e s q p ualcs ei
po e esse determinate ad unu
lo p b c q voales ptates e ad
oppoi ca d viij dd q absencia
gubernatoris no e ca s ubmsionis
nauis ni p actiuis in quantum sed non
gubernaco p mias p quam naui
submsio p hibebat t sic intelli

remoto vel absente non delectatur et tristatur
sicut non delectandi effectus enim propor-
tionantur proportione causarum. unde in-
telligendum est non intellectu quod contradic-
torie opponuntur scilicet delectandi
et non delectandi quia sic locus est contra-
rium non delectandi et tristari quod
sunt contraria. Si autem accipiatur ideo quod
contrarium intelligentie veritatis sit error
non potest esse causa tristitie quia error
estimatur esse veritas et error de-
lectat sicut veritas vel cognoscitur
esse error et non est cognoscendo
veritatem et tunc error delectatur
in intelligendo sicut dicit. Et non differunt
tristitia et dolor quamvis differunt
quia tristitia est quedam passio animalis
incipiens ab apprehensione nocivi
et terminatur in operationem appetitus et
ulterius in transmutationem corporis. Sed do-
lor est passio corporalis ut Augustinus
dicit xiiii de civitate dei. Dolor enim initi-
atur in corpore dum ex lesione incipit a
lesione corporis et terminatur in apprehen-
sionem tactus quare dolor est sensus
tactus ut in apprehensione est et Ideo
dicit quod gaudium et tristitiam sequi
passiones dicit et a damascenus et a philosopho
sicut ab aliis admittuntur damascenus et
et gregorius nyssenus ubi proponens
locuntur de passione corporali quam appre-
hensa causat tristitiam et sensus expecta-
tionem dolorem philosophus autem vii ethi-
corum ponit dolorem. De passionibus ana-
logibus autem volens quod ad omnes passiones
animales sequantur gaudium et tristitia
tamquam vero sequuntur omnes passiones
corporis sicut gaudium et tristi-
tia quietantur ex consequentia ut [illegible]
ut nominant ultimus locutus est omnes
autem passiones animales ad passiones
corporis terminantur ut ergo de
naturaliter dominetur sed restat quod
omnes passiones animales ad gaudium et
tristitiam terminantur sed ad mentem
intellectus sensitivi quod passiones sunt in apprehen-
sione apprehensa corporis tamquam in parte corporis

passiones autem alie ab aliis sunt
tamen ad partem appetitivam que
gaudium et tristitia sunt tamen communiter ad
potentias eius actus sciat in actibus
appetitive ordo non est sequitur
exclusus per hoc quod passiones alie
eveniunt appetitiva ubi est gaudium
et tristitia sicut apprehensiva et dicitur
differunt quia sensibilia animalis apprehe-
siva movet immediate sed solum
mediante appetitiva et ideo ad
operationem dicuntur appetitive appre-
hensive nominantur de corpore ut
ad dispositiones intellectus superius
motus appetitive que statim se-
quitur transmutatio corporis dispositi se
ad obediendum non quamvis vis
apprehensiva sensitiva in motu sit
in organo corporali non tamen ibi
passio per se loquendo quia transmutatio
sensitiva transmutata organum corporale
per se loquendo in spirituali immutatione
sicut species sensibiles recipiuntur in
organis sentiendi sine materia ut
dicitur 3° de anima. Et dicit
quod quamvis in parte intellectiva ad
absentiam et adversa accipiatur tamen
non contingit per viam transmutationis
ut contingit recipere obiecto
fiat sed est per simplicem infusionem
quantum ad habitus infusos. In
instanti enim infunditur gratia per quam
subito expellitur culpa sed al-
teratio que fit denuo tamen
ut de igne non ad scientiam attingit
ad partem intellectivam per accidens per
se autem transmutatio est in parte sensitiva
ut patet in vii ethicorum. Et hoc enim quod
sit aliquis transmutatus in parte sensi-
tiva subito resultat aliqua
perfectio in parte intellectiva ut sit
quod sit in parte intellectiva sit
transmutationis tamen in parte sensitiva
exsurgit sicut illuminatio est terminus
motus localis et generatio semper alterationis
et hoc intelligendum cum ad habitus acquisitos. Et dicit xiiii distinctione quod ex hoc

apprehensio per intellectum potest sequi passio in appetitu inferiori dupliciter. Uno modo inquantum idem intellectus universale per intellectum formatum in ymaginatione particulariter. Alio modo inferior appetitus sicut cum intellectus credit accipit intelligibiliter futuras penas et earum fantasmata format ymaginatio de igne inferni et de verme vadente et alia huiusmodi ex quo sequitur passio timoris in appetitu sensitivo inquantum est apprehensione intellectus. Alio modo appetitus superior ex quo per quandam redundantiam ut per impetum trahit appetitum inferiorem. Unde

Ad xiiij dicitur quod species que in anima separata manent non est passio secundum quod habitus et nolumus actus ut ex predictis patet. Ad xv dicitur quod ex obscuratione intellectus perfectione ymaginationis [illegible] ad habet potest quamvis in parte intellectiva sit passio [illegible] omnibus receptio passio dicitur. Ad xvi dicitur quod passio dicitur motus ex alio receptus in aliquo receptum non autem ex eo quod operatio [illegible] ad operatum. Sic autem intellectus motus ex alio in aliud. Ad xvij dicitur quod intellectus dicitur pati eo [illegible] loquendo de passione proprie [illegible] omnibus receptio passio. Ad xviij dicitur quod passio in [illegible] ad quam affectio ad divina que habet magis rationem passionis quam sit ipsa apprehensio ut ex predictis patet. Et ipsa cum divinorum affectione manet manifestatio eorundem. Iohannis xiiij. Si quis diligit me diligetur a patre meo et ego diligam eum et manifestabo ei meipsum. ar. 2.

Quarto quidem sciendum quod attendatur contrarietas et diversitas inter has passiones. Et videtur quod non solum penes bonum et malum. Audacia enim timori opponitur. Utraque tamen passio est circa malum quia hoc quod timor fugit audacia aggreditur. Ergo contrarietas passionum circa non est solum penes bonum et malum sicut spes et desperatio opponuntur. Utraque tamen est circa bonum quod spes consequi expectat, desperatio autem de consecutione diffidit. Ergo contrarietas passionum circa non est solum penes bonum et malum. Preterea Damascenus in ii libro [illegible] distinguit passiones [illegible] per presens et futurum et per bonum et malum ut de bono futuro sit spes vel desiderium, de bono presenti voluptas vel delectatio sive leticia, de malo futuro timor, de presenti tristicia. Sed presens et futurum per accidens se habent ad bonum et malum. Ergo diversitas passionum [illegible] attendi secundum bonum et malum. Preterea Augustinus xiiij de civitate dei distinguit inter tristiciam et dolorem quod tristicia est anime, dolor vero corporis, quod etiam ad rationem boni et mali non pertinet. Ergo idem quod [illegible] exultatio gaudium et tristicia et delectatio iocunditas et hylaritas [illegible] quandam habent aliam [illegible] duo istorum [illegible] ut patet ysaie xxxv. Gaudium et leticiam obtinebunt. Augustinus ista omnia [illegible] boni [illegible] quod bonum et malum passiones [illegible] non diversificet. Preterea Damascenus in ii libro distinguit quatuor species tristicie, que sunt accidia, achos, invidia, misericordia [illegible] que omnia [illegible] mali [illegible]. Ergo [illegible] ipse distinguit sex species timoris scilicet segniciem, erubescentiam, verecundiam, admirationem, stuporem et agoniam, que etiam ad predictam [illegible] non pertinent. Ergo [illegible] De civitate dei [illegible] zelum [illegible] quorum [illegible] passio [illegible] boni [illegible] actus distinguuntur per obiecta, passiones autem [illegible] actus appetitive [illegible] cuius obiectum est bonum et malum. Ergo passiones [illegible] bonum et malum distinguuntur [illegible] passiones [illegible] ad quas [illegible] gaudium et

tristia, sed gaudium et tristitia distinguuntur
per bonum et malum, ergo bonum et malum
distinguunt anime passiones. Respondeo
dicendum quod in passionibus anime triplex dis-
tinctio invenitur. Prima quidem secundum quod
diversitatem quia conveniunt potentie ad diversas
potentias anime pertinentes, sic distinguuntur
passiones concupiscibilis a passionibus
irascibilis. Una autem harum distinctionum
passionum est ex parte vero distin-
guendi potentias. Tamen cum omnis [illegible] sit in
[illegible] obiectum concupis-
cibilis est delectabile [illegible] irascibilis ad
arduum vel altum, ille passiones ad
concupiscibilem pertinent que important
ordinem ad delectabile simpliciter absolute vel
ad eius contrarium, sed non ad concupiscibilem
irascibilis que ordinant ad ad arduum
[illegible] appetitus [illegible] desi-
derium specie. Nam desiderium dicitur secundum quod
appetitus movetur in aliquod delectabile, spes
autem dicitur quidam elevationis appetitus in
aliquod bonum quod estimatur arduum
vel difficile, et similiter est de aliis. Secunda
vero distinctio passionum anime est
qua distinguuntur que sunt eiusdem
potentie contrarie. Et quidem distinctio in
passionibus concupiscibilis secundum duo attenditur.
Uno modo secundum contrarietatem obiectorum distinguuntur
gaudium quod est respectu boni a tristitia
que est respectu mali. Alio modo secundum quod
idem obiectum ordinatur [illegible] concupiscibili
[illegible] consideratur
[illegible] appetitivum motum [illegible] prin-
cipium delectabile per appetitum coniungi-
tur [illegible] secundum quod apprehendit ut sibi conveniens
[illegible] et hoc est passio amoris
[illegible] quidam appetitus
ab ipso appetitu unum amor dicitur quedam
unio amantis et amati. [illegible]
[illegible] motum [illegible] ulterius
[illegible] ut amabilis
perfruatur amato et hoc est passio
desiderii, quod quidem dum adeptum
fuerit [illegible] generat gaudium. Sic ergo
primus [illegible] motu concupiscibilis est amor

et ultimum desiderium et ultimum gaudium,
et per contrarium est accipiendum de passionibus
que ordinantur in malum, ut odium
amori, fuga desiderio, gau-
dio tristitiam. Passiones vero
irascibilis [illegible] alia [illegible]
oriuntur ex passionibus concupiscibilis et
terminantur ad easdem [illegible]
distinctio aliqua [illegible] distinctio
concupiscibilis et ulterius [illegible] distinctio
passionum [illegible] obiectum ex parte quidem
concupiscibilis distinctio qua distinguuntur
per bonum et malum ut per delectabile
et contrarium [illegible]
[illegible] distinctio [illegible]
[illegible] passiones eius distinguuntur
[illegible] facultatem appetitus
vel non excedens [illegible] existimatur
[illegible] distinguendum arduum
[illegible] passio irascibilis
vel verum bonum [illegible] vel verum mali
[illegible] boni vel [illegible]
[illegible] passio [illegible]
irascibilis quia bonum [illegible] possi-
detur nulla difficultate [illegible]
possidetur [illegible] ibi vero
ardui [illegible] ad bonum [illegible]
[illegible] ardui [illegible]
difficultatem ardui [illegible]
bonum existimatur ut excedens
facultatem [illegible] desperatio [illegible] ut non
excedens [illegible] spem [illegible]
motus irascibilis in malum [illegible]
[illegible] ut in malum [illegible]
[illegible] quidem existimatur ut arduum
[illegible] difficile [illegible]
[illegible] sine [illegible]
ardui [illegible] existimatur dif-
ficile repelli [illegible] mali
[illegible] malum
timetur ut excedens facultatem
sic facit passionem timoris [illegible] ut non
excedens sic facit passionem audacie.
[illegible] malum [illegible]
ut non excedens facultatem [illegible] facit passionem
[illegible] ut excedens [illegible] nulla
passionem facit irascibilis [illegible] concupis-

manet propria contrarie. Distinctio ergo que accipitur secundum diversos gradus accessus obiecti motum appetitivum non causat aliquam contrarietatem, quia huiusmodi passiones diverse sunt specie, sicut ipse sunt ut patet in desiderio et gaudio. Sed distinctio que est secundum contrarietatem obiecti specie facit in passionibus contrarietatem. Nam in concupiscibili passiones accipiuntur secundum bonum et malum, ut gaudium et tristitia, amor et odium. In irascibili vero potest accipi duplex contrarietas, una secundum distinctionem obiecti, scilicet per hoc quod excedens facultatem et non excedens. Et sic est contrarietas spes et desperatio, audacia et timor. Est autem contrarietas que magis propria est. Alia non est secundum contrarietatem obiecti. In concupiscibili enim secundum bonum et malum per quemmodum spes et timor contrarie sunt videntur. Sed quando invenitur in aliqua passione contrarietas secundum contrarietatem boni et mali, quia vel est bonum presens vel malum, et aliqua passio irascibilis secundum contrarietatem excedentis facultatem et non excedentis, quia malum facilem non excedentis nulla passio contrarietatem excedentis, illa passio irascibilis ut dicitur contrarietatem. In ista autem contrarietas passiones irascibiles habent proprie quod est contrarium. Alia non est contrarietas passionum autem quia accidit quod quedam dupliciter accidit, uno modo secundum intensionem et remissionem, sicut zelus nuptialis intensionem amoris, furor intensionem ire. Alio modo similes diversas boni vel mali sicut dicunt invidia quod est species tristitie. Nam invidia est tristitia de prosperitate alicuius inquantum estimatur malum proprium. Misericordia est tristia de adversitate alicuius inquantum estimatur ut proprium malum. Et ita alio quidam considerant. Ad primum ergo dicendum quod irascibilis obiectum non est bonum et malum absolute, sed addita circumstantia arduitatis. Uno modo solum in corporalibus passionibus contrarietas per bonum

Ad 10m

et malum sunt, et per diversas differentias quibus distinguuntur arduum tam in bono quam in malo. Et patet per hoc exemplo ad secundum. Ad tertium dicendum quod presens et futurum accipiuntur ut differentie ad distinguendas alias passiones, sed quia futurum non habet conjunctionem realem, presens vero habet conjunctionem perfectiorem, non est motus appetitivus quando est realis conjunctio, sed quando est realis distantia. Unde futurum et presens sola faciunt aliquam distinctionem passionum, sed contrarietatem faciunt, sicut in perfecto et imperfecto. Ad quartum dicendum quod dolor, sive tristitia, accipimus dolorem capitalem... ame ponentes quod non habet except... apprehensionem tamen est enim dolor sensibilis lesionis. Que autem lesio ex parte corporis et angustiam subdit quod tractando de passionibus anime malum et timorem tristitie, quoniam dolor et tristitia enim perfecti in ipsa appetitiva ut ex dictis patet. Ad quintum dicendum quod delectatio et gaudium eodem modo diversa sunt sicut tristitia et dolor. Nam delectatio sensibilis habet ex parte corporis conjunctionem convenientis, ex parte vero anime sensum illius convenientie. Et sic delectatio sensualis habet quandam realem conjunctionem convenientis cum eo quod convenit et perceptionem illius quod est delectatio sensibile. Unde philosophus diffinit delectationem sensibilem dicens quod delectatio est sensus generatus in natura. Et aliter diffinit generaliter delectationem dicens quod delectatio est operatio connaturalis habitus non impedita. Ipsa autem operatio conjungit convenientem conjunctionem. Delectatio autem principue sensualis facta est delectatio ubi corporalis, maior pars conjunctionis realis perficit. Ergo apprehensio gaudium vero maior est in apprehensione et anima, in affectu vero delectatio conmutatio tamen gaudij. Sicut dolor et tristitia gaudium vero et letitia dicit actum secundum intensionem et remissionem. Nam alia dicit quedam gaudij intensionem

que quidem intensio attendi[tur] vel s[ecundum]
intiorem dispo[siti]o[n]em et c[etera] et leticia q[uae] eo[rum]
nuptat intior[em] et cordis delata[tione]
De[inde] cum leti[ti]a co[m]placencia vel s[ecundum] q[uod]
intensio gaudij intior et p[ro]p[ri]o
i[n] q[uan]d[am] extensione[m] s[ecundu]m et e[st] exulta-
tio. De[inde] cum exultatio ex h[oc] e[st] q[uod]
gaudium intr[insecum] q[uo]dam exterius
exilit q[uod] quidem exilio attendi[tur]
vel s[ecundum] inmo[tione]m vultus q[uo] p[ro]
apperent affectus indicia p[ro]-
p[ro]inquit[ur] e[st] q[uae] ad vi[ctoriam] ymagi-
tiua[m] et c[etera] e[st] hylaritas vel s[ecundum] q[uod]
est intensio intior gaudij
dispositio[n]em et c[etera] et fiat et c[etera] cio-
tudditas. Ad s[e]c[un]d[u]m dicendu[m] q[uod] spes e[st]
ticie q[ua]s dam potest s[ecundu]m q[uo]dam mor-
tis[ti]c[ia]e addet s[up]er tristicia[m]
quasdam duras accitntales vel
s[ecundum] intensionem mot[us] q[ua]t[enus] et c[etera] s[ecundu]m q[uod] ista
intensio constitit intiorem dis-
ponente[m] accidia q[uae] e[st] tristicia
aggrauans s[ecundum] cor ne ad agen[dum]
liberatur vel s[ecundum] q[uod] p[ro]grediat[ur] ad ex-
tiora et disponit et c[etera] actiones q[uae]
et tristiciam. Accidit au[tem] vt s[ecundum] ex-
p[er]tens obi[ectum] s[ecundu]m q[uod] idq[ue] q[uo]d alios
reputant p[ro]p[ri]um malum s[ecundu]m q[uo]d
bonum alte[r]ius reputat ut p[ro]p[ri]um
malum et e[st] inuidia si aut ma-
lum alte[r]ius p[ro]p[ri]um malum reputat
et e[st] mia. P[ro]pria non addit
s[u]b tristiciam aliquam spalem ra[ti]onem
causat ab sp[eci]ate de malo p[ro]p[ri]o et[iam] a-
dam ponitti s[ed] p[o]n[i]t tu[n]c vltimo
tristicie assigni[ficatio] si consider[e]t[ur] omnia
q[uae] accidu[n]t se h[abe]nt ad malum q[uod]
tristiciam fa[ci]t. Ad s[e]c[un]d[u]m d[icendu]m q[uod] eq[ui]u-
tior q[uo]dam passio sit ex nocivo
apprehenso ut excedente facultate[m]
p[ro]uenie[n]tes diuersificatur modi
tiorum s[ecundu]m diuersam talium nociuorum
q[uae] quidem t[em]p[o]r[e] ad appetitum p[er]t
virtuti non o[m]nino p[ro]pter op[er]atione[m] et c[etera]
in q[ua]ntum p[ro]p[ri]a op[er]o timet ut la-
boriosa et e[st] segnicies in q[ua]ntum quid

timent ut turpis et e[st] erubescencia
que e[st] tior in turpi actu. Verum
co[n]g[ruit] nocu[m]entu[m] p[ro]p[ri]e aliquid quod facile
apprehendi[tur] aut excedens q[uod] nimi[s]
et c[etera] et quia considerato apprehendit[ur] ut
supernaturale ut non capiat[ur]
aut excedat cognicionem cogitat[io]
vel p[ro]p[te]r eius magnitudinem et c[etera] e[st] admi-
ratio que e[st] tior ex magis ymagi-
nationem vel p[ro]p[te]r eius insuetudinem
et c[etera] e[st] stupor qui e[st] tior ex insue-
ta ymaginatione. Ad s[e]c[un]d[u]m dicendum
respectu passionis et c[etera] ab alio
quequidem passio p[ro]p[ter] timent vel ratione
turpitudinis et c[etera] e[st] verecundia
que e[st] tior et exp[e]ctatio quietis
vel ratione quietis vel lesionis
et c[etera] agonia p[ro] qua homo timet ne
aliquod infortunium incidat.
Ad viij d[icendu]m q[uod] zelus addit sup[er]
amorem q[uam]dam intensionem e[st] et c[etera]
enim amor vehemens non pacie[n]s
consortium amato[rum]. Art[iculus] q[ui]ntus

Quinto queritur vtrum spes tior
gaudium et tristicia sint
p[rin]cipaliores iiij or aut paucior vi-
debitur non q[uia] augu[stinus] xiiij de ci[vitate] dei
connumerat xx[?] p[rin]cipales pa[ssiones]
ponit cupiditatem loco spei
ex quibus vigilij accipit[ur] in
quibus has p[rin]cipales passiones de-
signans dixit hic homines cupiunt
metuunt gaudent q[ue] dolent q[ue]
preterea a dolore p[er]figurato p[rin]ci-
palis eius e[st] motus audacie
et p[er]fectior que e[st] motus spei ut potest
causa maioris intensionis vltimo obie[cti]
tendens. Ergo audacia e[st] magis
p[rin]cipalis passio q[ua]m spes. P[reterea] unumq[ue]q[ue]
denominatur a p[rin]cipaliori
ex quibus nasc[itur] ab ira denominat[ur]
ergo ira d[icitur] computari inter p[rin]cipales
passiones. P[reterea] concupiscibilis respectu
futuri s[ecundu]m desiderium non ponitur passio
sic in irascibili e[st] passio respectu futuri
et c[etera] in concupiscibilis s[ecundu]m passio in iracu[n]-
piscibili vero futuri s[ecundu]m desiderium non
ponitur passio p[rin]cipalis. Ergo nec tior et spes

quesitum est utrum futura nascitur
principale dicitur quia inter reliquas passiones
existit principalitatem ... sed quia inter
reliquas ... sed inter ali-
quas passiones amor est prior
ex amore enim omnes alie passi-
ones nascuntur ergo amor debet
poni passio principalior inter passiones
videtur etiam principalibus a quibus alie
dependent sed a gaudio et tristitia
omnes alie passiones dependent
videtur. Nam passio autem que quasi est
gaudium et tristitia sunt [illegible]
[illegible] ergo hec due passiones tamquam
gaudium et tristitia sunt principales pas-
siones. Sed contra quia gaudium
et tristitia sunt principales in concupiscibili
spes autem et timor sunt principales in
irascibili. Secundum quod dicit Thomas de
spiritu et anima de concupiscibili gaudium
et spes de irascibili dolor et
metus oriuntur [illegible] irascibilis
ponitur spes desperatio et timor
audacia sed ex parte concupis-
cibilis ponuntur due principales passiones
[illegible] concupiscibilis sunt
gaudium et tristitia ergo et ex parte
irascibilis debent poni principales
vel spes et desperatio vel timor et
audacia. Sed contra quod dicit in libro de
spiritu et anima affectus quadripartitus
est [illegible] de eo quod amamus
gaudemus vel gaudendum speramus
et de eo quod odimus iam dolemus
et dolendum metuimus ergo hec
sunt quatuor principales gaudium dolor
sive tristitia spes et timor pro-
cuius principales passiones enu-
merat Boetius in libro de consolatione gau-
dia pelle pelle timorem spem-
que fugato nec dolor assit et
[illegible] quatuor sunt
principales alie passiones tristitia
gaudium spes et timor [illegible]
quia principales dicuntur quia alie passiones
sunt et [illegible] passiones
que sunt in parte appetitiva

in passionibus potentie erunt que immediate
ex obiecto appetitive oriuntur quod
quidem obiectum est bonum et malum hee
autem erunt que [illegible] immediatius
aliis oriuntur [illegible] autem quia alique
passiones immediate oriuntur ex bono
vel malo duo requiruntur [illegible]
ut presens ex bono et malo oriuntur
quia [illegible] per actum non potest esse [illegible]
[illegible] ut nullo presupposito oriuntur
ut sic principales [illegible] duo dicuntur
quia [illegible] per actum [illegible] per positum preveniunt
ex obiecto quod tenet locum activi
ex bono autem provenit prima passio
que procedit ex bono [illegible] ex bono
per actum unde quia provenit ex bono
[illegible] malum et contrario intelligendum
de malo bonum autem [illegible] ex bono
allicit et ad se trahit unde si
aliqua passio sit appetitus que tendit in
bonum talis passio prima quibus ex bono
sed repellit appetitum [illegible] mali
[illegible] malum unde si aliqua passio
sit vel [illegible] bonum per quam bonum vel
fugiat passio autem ex bono prima
[illegible] apprehenditur ut aliquid
malum et contrario intelligendum de
malo [illegible] passio prima provenit ex ma-
lo que consistit in fuga mali vel
per actum quod consistit in accessu ad
malum [illegible] qualiter aliqua passio per
se ex bono vel malo oritur [illegible]
[illegible] ad ultimum in [illegible]
finibus [illegible] inter [illegible]
appetitive passiones non presup-
positis aliis ex bono vel malo
oriuntur que consistunt in [illegible]
finibus et [illegible] presupponit oriuntur de
gaudium vero et tristitia ex ipsa
[illegible] boni vel mali pro-
veniunt et prima gaudium provenit
ex bono [illegible] bonum et tristitia
ex malo [illegible] malum [illegible]
omnes alie passiones concupiscibiles
prime ex bono vel malo proveniunt
[illegible] obiectum concupiscibilis
[illegible] vel malum absolute [illegible]

Sex itaque aliae passiones concupiscibilis
praesupponunt gaudium et tristitiam
per modum originis. Nam bonum concupiscibi-
le efficitur amatum et desideratum quia
apprehenditur ut delectabile, et malum
non odiosum et fugiendum nisi inquantum
apprehenditur ut tristabile. Et sic
ordine appetendi gaudium et
tristitia sunt posteriora omnibus in ordine
exequendi ut quando sit postea,
in irascibili vero non omnes passiones
praecedere consequuntur ex bono vel
malo, sed quaedam per se et quaedam per accidens
quod contingit ex hoc bonum vel
malum non sub absoluta ratione consideratur
irascibilis sed sub ratione quadam arduitatis
tantum sequitur bonum repudiat
ut excedens facultatem et malum
tendit prout est possibile repelli vel
subici. Non autem potest esse in irascibili
aliqua passio quae ex bono vel malo
consequatur nulla alia praesupposita.
Bonum enim per quamcumque habitum est
passionem in irascibili facit ut ex
parte potest malum non potest facit quod
passionem irascibilis sed non praeexistit per
accidens inquantum scilicet malum quod prius
tendit ut repellendum et subiciendum
sic potest in ira. Sic ergo potest ex duabus
quod quaedam passiones sunt quae per se et praesunt
ex bono et malo oriuntur ut
gaudium et tristitia quaedam non praesunt
sed non prius quam sint aliae passiones
concupiscibilis et haec duae irascibilis
timor et spes, quarum una dicitur fuga
mali, alia accessus ad bonum,
quaedam autem non praesunt prius quam sint aliae
quae sunt in irascibili ut desperatio
audacia et ira quae dicuntur accessus
ad malum vel recessus a bono.
Sic ergo principalissime passiones
sunt gaudium et tristitia, timor autem et
spes sunt principales in suo genere
licet praesupponant aliquas passiones
in potentia quae sunt in irascibili aliae
non passiones concupiscibilis ut amor

et desiderium odium et fuga, si sit
ex bono vel malo non sunt tamen praesupponenda
in suo genere ut praesupponat alias
in eadem potentia existentes. Et non potest
dici principales quia simpliciter sunt generis
et sunt principaliter maiores sunt passiones
principales gaudium et
tristitia, spes et timor. Et dicitur primo quod
concupiscibilis vel desiderium praesupponit
tendit alia passio in eadem potentia,
gaudium quod est vero desiderandi
unde non potest esse principalis passio. Spes
autem et sic supponat aliam passionem
non tamen eadem potentia existentem. Sed in
irascibili omnes namque passiones
irascibilis oriuntur ex passionibus
concupiscibilis ut in aliqua quae est de genere
unde potest esse passio principalis. Et aliquando
ponit desiderium vel cupiditatem
loco spei propter similitudinem quae
inter ea nam utraque passio est de bono
non habito. Et dicitur tertio quod audacia
non potest esse principalis passio
oritur enim ex malo per accidens
consistit autem mali per viam aggre-
diendi, audax enim aggreditur
malum inquantum sperat victoriam
et repulsionem mali et quoddam
bonum et ex hoc bonum sperandum
oritur et subtiliter considerando
invenitur spes audaciam praevenire
nam spes victoriae vel saltem
evasionis audaciam causat. Et dicitur
tertio quod ira oritur ex malo
per accidens inquantum scilicet ira quae vin-
dictam mali illati bonum
existimat et in eam tendit. Unde spes
vindictae quae de causa irae est
cum ad laedendum ab eo cui non se
sperat vindictam inferre non irascitur
scilicet tristatur solum vel timet ut
amicorum dicit Seneca sicut ut legitur
a Vegetio. Ira non potest esse principalis
passio quia praesupponit omnino non solum tristi-
tiam quae est concupiscibilis sed etiam spem quae est
irascibilis. Desperatio autem irascibilis ab
ira per oppositum contraria passio quae est in
irascibili.

Ad 3m dicendum quod passionum que sunt in con-
cupiscibili respectu futuri oriuntur
quodammodo ex passionibus in eadem
existentibus respectu presentis sed pas-
siones que sunt respectu futuri in irascibili
non oriuntur ex aliquibus passionibus
respectu presentis in eadem potentia exi-
stentibus in alia potentia ex gau-
dio et tristitia unde non est simile. Ad
4m dicendum quod prima ex qua(?) dicit
quod amor est prima passio sed in-
via inter omnes gaudium est prius
amor est vero amandi principium
sed per amorem passio concupiscibilis. Ad
5m dicendum quod gaudium et tristitia sunt
inter alias principalissime ut
demonstratum est. Unde spes et timor in
suo genere sunt principaliores ut expedit
tis prius. Ad 6m dicendum quod liberius
non sit aliquis quia non importat nobis
necessitatem ut et quantum ad veritatem
et principaliter ut expressum est. Sed licet
cotidie(?) non est concupiscibili
sed irascibili tristitia vero non in iras-
cibili sed concupiscibili. Et hoc oportet
eciam quantum ad sustinendum potest dici
quod loquitur de potestate sic ista quod sunt
nomina concupiscentie et bonitate ...
videtur concupiscibili omnes passiones
ordinate et bonum attribuit
quadam ex aliquo malo illato
unde omnes passiones que in malis sunt
irascibili attribuuntur sed hec
attribuit irascibili tristitia et
concupiscibili spes. Ad 7m dicendum quod
contrarietas in ipsa passionum
irascibili est facultatis excedentis
et non excedentis secundum alteram
passionum partem ordine ...
ut malo excedenti cum fa-
cultatem inducit ad recessum
non excedenti autem inducit ad
accessum et consistit ... contrarietas
de bono quia passio que se ex
excedenti facultate per actionem
ex bono provenit. Quantum ad
malum tunc in causa per actionem que
id quod est facultate non excedentis.

vel irascibili non potest esse due prin-
cipales passiones que sunt contra-
rie ut spes et desperatio vel au-
dacia et timor sicut erant in concupiscibili
gaudium et tristitia. art. xiij
Sexto queritur de passionibus
in communi utrum sit impleta
enumeratio passionum sed dimissis preceptis
inducam ad gaudendum et ...
dolendum et ad alias huiusmodi pas-
siones ut augustinus dicit xiiij de ci-
vitate dei ... passionibus ... per hoc augustinus
in eodem libro passiones autem non sunt
fine ... motus ... sed quia
volutates. Sed contra actibus non ... mala
passione non solum malus sed formaliter
... passionibus propter passiones
males plus accedunt ad volun-
tatem ... corporales sed quia pas-
siones males aliquando sunt in nobis
... concupiscibili et irascibili acce-
dunt ... passiones autem corporales
sed passiones corporales sunt mutorum(?)
ut primoribus qui passionibus
corporalibus ... maxime ...
... malorum passiones males
sunt mutorum sed dico quod passiones
corporales sunt mutorum magis quam sunt
voluntarie. Sed quanto passio diligitur(?)
potest eciam quandoque patiens
quidem non habet ... go passio
... non solum
... voluntaria sed sicut est actualis
... ad ... se
... non
solum mala sed ad ... pas-
sionis corporalis ... quia
quanto quis magis patitur tanto
... ut dicitur ...
... passionibus ... non solum
mala ... de fine ...
non est ... opus ... suo ope
augetur et sic ad admiratio ...
existit ... patiens ... augetur
passio sic ad admirationem ...
... consistat et
... ad ...

pericat

lib. 3 ...

igitur [illegible] ahd' z cplete et ma
Sz [illegible] volita e ob'in vol'e
z' vol'te determiat q's forlis q' forlis
ad meritu ptinet ipa pa' p' aliq
to fortes mag' q' q'a sustinuerit
aliqua maribz pu de cib' dr' q' glo
gultr servi mitu pa' quida
m'in' sit b'u' spacio finitatu
q' fortib' no debe' auiolat' ymo
q' ipa pa' cor' m' in se aureola
mereat' ps' sup' i dacio roegan'
existimat' forb' mer' d' glo' t'
bulo' i putri'ustiani' i fut' aug'
Sz no augetur m'ritu' do q' sic t'i
bilo sit pa' passio m'itoria c' p'ht
ch' m' ph' q' d' i p' b' p'co sa i q' tu
d'n' mozb' f' eq' dat p'co sa q'
p'co dig' p'm' at labo' z sepm'
q' d' laborib' m'em' q' passoib'
possum' m'em' Sz dico q' pas
sionib' m'eri' n'qm' s' volite
Sz q' e q' lucia d'x' Si me inuita
violari fecis castitas m' dupli
cab' ad co'na' g' p' e ipa cor
rupcoib' q' n' inuita sustineret fui
ssz e m'itoria co'n' e' t' passio no
m'et' solu q' e volut' tn' q' p' dif
ficultas e deuote nuti q'
pz exoh' q' m'g' d' t' in' sex' di
x' i' q' hoi' s' statu innocee' no
m'deba' q' n' implicabat ad ma
lum' ad virtutebat abo' aug'
passioes difficult' e affirat
u' q' p' se ad m'itu faciat p' ti
mor q' da passio e eo at m'eri
possum' q' e forlis cu' sit i p' te
m'ttliua aut p' z cu' timet qu' qu
i d' p' mitu q' z glo' s' t' i m' q' sit p'cas
e' i nab' g' o pariib' possu' m' m'eri
p' p' in' rudz m' e' o' sz p' m' in' q' le
no solu' e i i a' a sz i cor' g' e'
m'itu co' sistit no solu' i actoe
a' e' sz i passioe co' z' b' p' ubi e t' u
maior difficultas i e m' a' ior g'
vo' m'i' sz difficultas maior e
et pa' i' e' b' q' e t' o' spo' ce' b' volu'te

q' o pa' i e' b' sit mag' m' m'itorie q'
actq' volunt' ui' tu' s' forlis
m' m' tori' ij ps' videtib' forlis
m'em' Sz queda passioes
a sa' b' ponu' m' tur sicut m' ia
t' p' m' a q' da' e a phis ponu'
laudabiles e m' edic' t' be i m'
uicia co' ma' ut vercundia
m'e' mesis a ph'o i ij' eth' q'
totu' ad virtute ptiet' g' o
passioib' forlis m'em'
p' m' itu' z demitu' cu' sint
contra eo' q' m' est' sz q' e
passioi' m' i e' demitu' na
ni' m' mot' q' in' s' t' p'cca pas
sioes q' da sit s' vicz z acti
s' t' q' da passioes q' tn' uicia
capitalia ponu' / Ap' q' e
vo' p'cca mag' passioes
q' n' dic' appellat' q' e' t' passi
oib' m'em' Sz q' n' p' t' e e
m'it' o' ui' m' d' i' p' e t nob' q' z s'
aug' q' no' b' e qua p'cca z' t' e
viuit' sz passioes no sit i nob'
q' z' ut aug' q' d' t' xiiij' de ci' d' i'
passioib' p' m' iti' e d' m' q' s' t'
passioib' no m'em' p' t' q' e
pa' i' b' l' m' ad vol'te no p' t'
e' o' m' ito' ui' m' sicut m' itu e' x'
vol'te d' e' pendeat' sz passioes
a' i' e p' ced' u' t actu vol't' cu'
s' m' e i p' te s' s' i' tia / actq' at
vol't' i p' te m'ttliua m'ttl'
l' e' m' a' ut o' p' b' a s' s' i' tia accip'
g' o pa' i' e' b' a' i' e no p' ut e e
m'itori' e' p' o' e' m' d' i' t' u' e lau
dab' sz passioib' ne z laudam'
ne z uitupam' sz p' h' m' ij' eth'
g' o passioib' no m'em' p' t'
x' fuit maior efficai ad
m'e' n' d' q' m' nob' sz x' e sua
pa' ne no m' d' uit g' o u' nob'
passioib' m'em' p' b' o m' e d' e
m'er' e d' e no s' uo s' u' m' face
ul' d' e m' i' g' s' uo fac' mag'
s' u' m' Sz x' no potuit face
d' e no s' uo s' u' m' u' e d' e m' i' g' s' uo
mag' s' u' m' q' z a p' mi' s' tat' i s' ue

concupiscentiis perfectissime debebant
quorum tradit sibi merito. Ergo ex parte
passionis meritum minuit. Secundo dico
quod minuit faciendo de suo peccato
pluribus modis. Et sic duplex vin-
culum facit maiorem obligationem.
Ergo et simpliciter duplex vel debitum fa-
cit magis debitum. Si igitur non po-
tuit satisfacere ad magis debitum
non potuit facere ad pluribus
modis debitum. Tertio difficultas
voluntarium diminuit augmentum
meritum de actu voluntario. Non
quod difficultas meritum diminuat.
Sed passiones difficultatem faciunt
ergo diminuunt meritum magis
quam addant ad meritum. Respondeo.
Dico quod passionibus non minuitur per se
quia pro actibus simpliciter accepta me-
ritum videlicet dictis predictis de me-
rito ad actum voluntarium de quo
quidem non sit ratio ad dandum quod
condignum eius meritum dicimus.
Dato enim non possumus quod
in mente cuiusque dimensionem sim-
at diminutionem actuum prout
non solum illorum qui immediate
voluntate eliciuntur ut diligere et
velle sed eorum qui a volun-
tate imperantur per alias potentias eliciti
ut ambulare loqui et huiusmodi.
Istiusmodi actus non sunt condigni meri-
torie vite eterne nisi quatenus sint
informati caritate informati. Non ad
hoc ut actus sit per se meritorius
oportet quod sit actus voluntatis imperatus
vel elicitus et iterum quod sit caritate
informatus. Et ideo principium
actus et huiusmodi potest in nobis
ex quo signo dicimus in merito
habitibus et potentiis et obiectis. Sed
ex parte motus per se meritorium
voluntatis actus gratia informatus
passiones autem non sunt nec meritum
imperatum nec elicitum passionis
sed tamen principium motivum
nec nobis voluntas autem dum

aliquid ex hoc quod in nobis sit. Vir passio-
nes intendit actum vel diminuit et ideo
per se passionibus non minuitur. Sed tamen quod
aliquo concomitante vel aliquid se-
quitur ad meritum ut sic possit dici esse
meritorium pro actus. Sed autem per se passio
adversus corporis et non ut non obligatur
et passiones dicuntur esse meritorie
quando volunt amare sed cum que per se
meritum. Sed hoc non est ipsa passio sed passio
non vobis et prout passio aliquid excitat voluntatem
ut intendit quod duplex accidit per
ut pro se et pro actus per se quidem quando passio
excitat voluntatem ad id quod est efficacius
sicut est concupiscentia nos inclinat
ad consentiendum corrupiscentie contra
ad volendum vindictam pro actus
non quando passio proponenda actum excitat
voluntatem ad contrarium sicut castus homo
quando insurgit passio concupiscentie nos
cum maiori conatu resistit et
difficilia cum magis conatum.
Et passiones dicuntur esse meritorie quando
nos excitat a parte meritoria
et ideo quando ex voluntate passio excitatur
sequitur motus superioris appetitus redundantia
datum inferioris sicut cum quis pro vo-
luntate detestatur peccati turpitudinem et ex hoc ipso
inferior appetitus ad verecundia affi-
citur et verecundia dicitur laudabilis
vel meritoria et tunc non est causa merendi
sed in primo modo passio se habet ad voluntatem
ut obiectum et ut principium. Sed in effectu
vel proprio genere ratione ex anima. Per
eum vero possibili dici aliquid de-
meritorium vel demeritorium
neque hoc volendo meritum vel deme-
ritum hoc volitum autem magis ad meritum
vel in effectu vero per accidens non est
sed effectus receptio ad meritum passionibus non
est per se accepto meritum passionibus
meritum non per actus per accidens meritum
large acceptis quibus est disposita
ad cogitandum et ad diminuendum
sicut si dicatur meritum rationis pulchri-
tudinem quantum quod est passionibus
corporalibus meritum dicimus magnam ipse
parte cum reddunt nos quodam aptos
ad aliquid gloriam percipiendam vel
uti sensibus unde et idem per hoc quod

q propter dicit monemem ad gaudendum
et timendum sed gaudium et tristitia sunt
actus non constituunt non sed passiones
ut ex predictis patet. Vel dicendum quod huius
passiones ex non consequuntur [illegible]
[illegible] quia augg dicit habens paucis [illegible]
volunt [illegible] ex non consequi
in nobis [illegible] subiungit sic si varie
[illegible] appetitum ut fugiunt sic al-
liciunt ut offendi nos homines ita
[illegible] illos afficiunt [illegible]
[illegible] decem sed nominant quosdam
actus ut dicit [illegible] quia
passio [illegible] ad modum [illegible]
principiis non [illegible] non volita
sed ad primum actum [illegible] aureola
[illegible] ordinatur per [illegible] quia
[illegible] quandam [illegible] aureole
debetur ut qui [illegible] conforma-
tur passioni conformetur in gloria [illegible]
[illegible] patimur simul et glorificemur
[illegible] ex parte non oportet [illegible] se
habere ad passiones [illegible] hoc
[illegible] non pati sicut [illegible] pati [illegible]
[illegible] Unde philosophus [illegible]
[illegible] sufficit fortem [illegible] tristan
[illegible] contra passiones actuales [illegible]
[illegible] significat non [illegible] constanti-
[illegible] excitatam [illegible] hoc difi-
ficilia contra [illegible] aureolam non de-
betur [illegible] [illegible]
[illegible] solo ad [illegible] quia
passionibus [illegible]
[illegible] quandam [illegible]
[illegible] non [illegible] quia
[illegible] nos [illegible] actu in
passione [illegible] simul de
utroque [illegible] actus [illegible] non
ac passio [illegible] ad modum
[illegible] vii [illegible] quia [illegible] non
[illegible] actus [illegible]
in actu [illegible] actus
sed si [illegible] que [illegible]
[illegible] passiones [illegible]
[illegible] ad [illegible] viii
[illegible] quia totus labor quem sustinet
[illegible] longiori tempore [illegible]

morti quam [illegible] sustinet [illegible]
[illegible] operibus [illegible] Nam per
mortem [illegible] id quod [illegible] magis
diligit [illegible] unde [illegible] est
finis [illegible] philosophus [illegible] ethicorum
[illegible] magis [illegible] fortitu-
do [illegible] ex hoc
[illegible] afflictionibus fatiga-
[illegible] mortem magis
eligentes afflictiones alias
pati quam mortem [illegible] philosophus
[illegible] ethicorum [illegible] expo-
nere morti magis eligentes una
bona actione magna quam
multas parvas [illegible] actus for-
titudinis in sustinendo mortem [illegible]
pondet multis aliis [illegible]
operibus [illegible] ad [illegible] operis
[illegible] quamcumque
[illegible] ad [illegible] operis
[illegible] magis [illegible]
[illegible] opera [illegible] primum
[illegible] radicitur [illegible]
[illegible] actus inde
[illegible] aliquam [illegible]
[illegible] ad primum [illegible]
cialem [illegible] ad primum
[illegible] quia gloria
[illegible] est voluntaria
ut non [illegible] est [illegible]
[illegible] ad [illegible] quia [illegible]
[illegible] corrupte ipsa cor-
rupta [illegible] sit et
alie [illegible] quod ipsa
corrupta [illegible] voluntaria
[illegible] voluntarium
[illegible] ad
[illegible] corporis ut sic cor-
rupta sit voluntaria non
[illegible] sed non [illegible]
[illegible] eligit magis
pati [illegible] negare
[illegible] vii [illegible] quia duplex est diffi-
cultas [illegible] magnitu-
[illegible] boni [illegible] difficultas
requiritur ad virtutem [illegible]
[illegible] impedit
vel deficiat [illegible] operis

et hac difficultate uel tollit uel
minuit uirtutem. Item passiones dif-
ficultatem faciunt, per quas diffi-
cultates que ex parte sui ip-
sius fit ad uirtutem sic bonitas
actus quia ratio que ex infirmitate
operantibus non facit ad uirtutem
nisi forte occasionaliter uel [illegible]
occasio maior [illegible] conatus [illegible]
at [illegible] quod ad aliquem statum
meriti non potuit si [illegible] habuit
[illegible] uel retraheret a bono
et non impelleret ad malum quia sic
[illegible] ad gloriam quam per [illegible]
nisset et constat quod sine merito;
[illegible] quod meriti non po-
tuisset [illegible] statum [illegible] potentat
uita ad [illegible]
potentat [illegible] ad [illegible]
[illegible] quod non impellebat ad
malum [illegible] ualide [illegible]
mito [illegible] xiiii distinctione [illegible]
[illegible] peccatum [illegible] qui est per se
mito [illegible] non [illegible]
[illegible] loquendo ut ex predictis patet
[illegible] ad appetitum [illegible]
[illegible] ex parte et [illegible]
uel [illegible] redundantia ex parte [illegible]
appetitum [illegible] ut patet [illegible]
[illegible] de [illegible]
in ymaginatione [illegible] appetitus
inferior per passionem [illegible]
[illegible] non facit ad uirtutem [illegible]
actiui sicut dominus [illegible] distinctione
[illegible] loquendo de difficultate
ex parte [illegible] sic passiones dif-
ficultatem habent magis [illegible]
[illegible] uoluntatis [illegible] sic difficul-
tas non facit ad uirtutem nisi per
actiui sicut dominus [illegible]
passiones [illegible] loquendo de dif-
ficultate [illegible]
[illegible] que per se facit ad
uirtutem sic est maior difficul-
tas ex parte actus uoluntatis
[illegible] xv distinctione quod passiones aliquando
dicuntur [illegible] a philosopho laudabiles

[illegible] est effectus et iudicia boni uel
sic patet de uerecundia que indicat uo-
luntatem [illegible] turpitudini pecca-
ti [illegible] dilectionis signum [illegible]
a [illegible] passionum acci-
piuntur [illegible] quibus [illegible]
[illegible] passionum [illegible] distinctione xvi
[illegible] primi motus non habent [illegible]
[illegible] demeriti [illegible]
dispositiones ad demeritum sic [illegible]
dispositio ad mortale [illegible]
[illegible] sit [illegible]
meritum non [illegible] uoluntatis [illegible]
[illegible] passiones autem iste [illegible]
[illegible] nominibus [illegible]
uoluntatis [illegible] ut [illegible] uicia
[illegible] passiones nominan-
tur quando sunt uoluntarie [illegible]
[illegible] uicia non [illegible] ordine peccati
[illegible] quod [illegible]
[illegible] passionibus [illegible]
ad [illegible]
[illegible] ad aliquod [illegible]
[illegible]
[illegible] consentiendo uel dis-
sentiendo [illegible] demeritoria
distinctione xxiii quod passiones inferioris appetitus
[illegible] actum non [illegible]
non [illegible] ordinata appetitiue
sic [illegible] accipit
[illegible]
[illegible] alique opponere [illegible]
at accipit ab appetitu inferiori
[illegible]
actum non [illegible] inferioris appetitus
distinctione xxiii quod quando passiones non
sunt laudabiles [illegible] tamen est
laudabilis per actum [illegible] est
distinctione xxiii quod [illegible] per passionem [illegible]
[illegible] nobis [illegible] gloriam [illegible] qua
[illegible] per alia [illegible] merita [illegible]
uit [illegible] quandam [illegible] appetitus [illegible]
[illegible] passionibus [illegible]
[illegible]
[illegible] passione [illegible]
[illegible] sat [illegible]

pcedeñ op[er]ib[us] q[ui]b[us] pecca[n]do nob[is] mer-
uit penalitas ac ad satisfacc[i]o[ne]m
requirit[ur] p[ri]mo et cog[n]ita a recto p[ro]cessa
q[ui]a delecta[ti]o[n]em pecti sed c[ontr]a deo q[uod] gla-
toribus Xp[ist]i p[er] passio[n]em s[ua]m fecit de-
no debita debitant de[n]iq[ue] de-
bita magis debita sunt tu[n]c alio[rum]
debita quo[rum] sub no[n] erat n[on] tu[n]c s[un]t
q[uod] magis debita h[ec] eni[m] sequela sita
debiti vel auget[ur] vel multiplicat[ur]
sicut sit q[ui] p[er] duplici p[ro]missio[n]e ob-
ligo auget[ur] q[uan]tum i[n] [illegible] actu
q[ui]a gravia e[st] q[uan]do e[st] augmentata sed
[illegible] difficultas p[er] se impedit
voluntariu[m] s[ed] p[er] actus auget in-
q[uan]tu[m] ab difficultate [illegible] ipa
tu[m] difficultas ad satisfaccio[n]em
facit r[ati]o[n]e penalitatis.

Deceptio quit[ur] [illegible] p[ri]mo adiuncta
merito diminuat ad demerito
s[ed] quibus plus meretur qui b[ene] fe[cerit]
pauperi cu[m] quada[m] passio[n]e mi[sericordi]e vel
qui facit absq[ue] omni passio[n]e ex solo
iudicio r[ati]o[n]is [illegible] plus meret[ur] qui
facit ex solo iudicio r[ati]o[n]is [illegible]
in pecto opposito s[ed] plus peccat qui ex
sola electio[n]e facit [illegible] q[uam] q[ui] peccat ex
passio[n]e instigat[us] [illegible] d[icitu]r pec-
care ex certa malicia [illegible]
go plus meret[ur] qui facit aliq[uod] bonu[m]
ex solo iudicio r[ati]o[n]is q[uam] q[ui] facit
tu[m] aliq[ua] passio[n]e [illegible] ad
h[oc] [illegible] ad sit [illegible] act[us] q[ui]
no[n] solu[m] bonu[m] requirit[ur] q[uod] fit s[ed] mo[dus]
quo b[e]n[e] fiat q[ui]a no[n] p[otes]t e[ss]e sine af-
fectio[n]e [illegible] ab act[us]
b[e]n[e] fiat [illegible] s[ecundu]m ph[ilosoph]um ij
ethi[corum] [illegible] actu[m] [illegible]
i actu [illegible] act[us] [illegible]
ne debitu[m] h[ec] om[n]ia p[otes]t e[ss]e sine
passio[n]e [illegible] qui dat elemosi[nam]
[illegible] sine ea p[otes]t e[ss]e [illegible] bonu[m]
q[uod] fit [illegible] p[ro]b[illegible]
[illegible] p[ro]dicta [illegible] actu[m] [illegible]
r[ati]o[n]is s[ed] act[us] [illegible] r[ati]o[n]e [illegible] de-
pendet a passio[n]e [illegible]
[illegible] passio[n]es

motio at motor[illegible] no[n] depe[n]-
det a motu mobil[is] [illegible]
p[re]dicta p[otes]t e[ss]e sine passio[n]e
p[ro]pter ad actu[m] virtut[is] discretio
r[ati]o[n]is exigit[ur] [illegible] d[icitu]r i[n] mor[ali]
[illegible] app[re]-
[illegible]
[illegible] passio[n]es [illegible]
[illegible] impediu[n]t iudiciu[m]
[illegible] discretio[n]e[m] r[ati]o[n]is [illegible]
[illegible] catellinario [illegible]
homines qui de reb[us] dubiis
consultant ab ira amicitia odio
mi[sericordi]a vacuos e[ss]e decet [illegible]
[illegible] facile [illegible] p[ro]videt
ubi ista officiu[n]t [illegible] pas-
siones diminuu[n]t de laude
virtut[is] [illegible] ita demerito p[ro]pter
[illegible] impedit iudiciu[m]
r[ati]o[n]is [illegible] s[ed] passio [illegible]
actu[m] virtut[is] adiuncta [illegible]
bat iudiciu[m] r[ati]o[n]is [illegible] d[icitu]r
[illegible]
[illegible] magis passio [illegible]
[illegible] iudiciu[m] r[ati]o[n]is [illegible]
dispo[sitio] [illegible] ad op[er]a[ndum] [illegible]
i vij ph[ysi]c[orum] [illegible] magis [illegible]
[illegible] magis appropinq[ua]-
[illegible] s[ed] [illegible] magis as-
similant[ur] op[er]antes ex iudicio
r[ati]o[n]is sine passio[n]e [illegible]
[illegible] sine ira vel [illegible]
[illegible] sine passio[n]e [illegible] magis
[illegible] bonu[m] facere [illegible]
passionib[us] [illegible] virtutes [illegible]
[illegible] dignior[illegible]
sicut d[icitu]r [illegible] sup[er]
[illegible] virtutes [illegible]
[illegible] passio[n]es [illegible] obli-
[illegible] act[us] virtut[is] sine
passio[n]e [illegible] laudabilior
[illegible] magis [illegible] acce[illegible]
[illegible] magis a car-
nali amore [illegible]
laudabilior [illegible] carnal[is]
[illegible] spi[ritu]al[is] [illegible] e[ss]e [illegible]
[illegible] gl[ossa] [illegible] passio
amor [illegible] carnal[is] [illegible]
act[us] [illegible] sine passio[n]e amore

et laudabilior. Et eadem ratio est de
aliis passionibus. Tullius dicit
in libro de officiis: benevolentia non
ardor est quidam amoris, sed sta-
bilitas [illegible] cederet, et ad
passionem pertinet. Ergo passio di-
minuit laudem actus virtutis.
Sed contra est quod Augustinus dicit xiiij de ci-
vitate Dei: Dum huius vite infirmitatem gerimus,
si passiones omnino nullas habemus,
tunc non recte vivimus. Vitupera-
bat enim et detestabatur apostolus
quosdam quos etiam dixit esse sine
affectione. Culpavit etiam sacer psal-
mus de quibus ait: Sustinui qui simul
contristaretur et non fuit. Tertio quod sine
passionibus non possumus recte vivere.
Augustinus dicit ix de ci. Dei: Irascitur pec-
canti ut corrigat, contristatur pro af-
flicto ut liberet, timet periclitanti
ne pereat. Nescio utrum quisquam
sana consideratione reprehendat.
Nam misericordiam Stoicorum est solere
culpare, sed tamen longe melius et
humanius et piorum sensibus acco-
modatius Cicero in Caesaris laude
locutus est, ubi ait: Nulla de virtutibus
tuis nec admirabilior nec gratior
misericordia est. [illegible] quod passiones
animae duplici se possunt habere
ad voluntatem ordine: vel ut precedentes, vel
ut [illegible] consequentes. Precedentes quidem
[illegible] passiones [illegible] impellunt
ad aliquid volendum. Sequentes vero
sunt ex ipsa vehementia voluntatis
per quandam redundantiam commo-
vetur appetitus inferior ad has passiones,
vel etiam inquantum voluntas has
passiones ponendo ex proposito excita-
tas. Secundum primum ergo [illegible] precedentes non
sic diminuunt de ratione lauda-
bilitatis, laudabile enim est actus quod est secundum
rationem ordinatus et bonum secundum debi-
tam mensuram et modum, qui quidem
modus et mensura non [illegible]
actio ex delectatione fit, quam discretion-

em [illegible] hoc ex impetu passionis ad ad-
volendum et sic fit bonum [illegible]
modus actionis sequitur modum passionis
et magnitudinem, ubi passio non ita con-
tinget quod debitam mensuram servet, si-
cut quod quantum ad voluntatem sic non diminuit
laudem actus vel bonitatem [illegible]
modatem [illegible] rationibus ex quibus [illegible]
sed magis addit ad bonitatem actus,
duplici ratione: primo per modum signi, nam
passio que est in inferiori appetitu est signum
[illegible] motus voluntatis intensi [illegible]
in passionibus quibus ad aliud facere
moveatur quis, sequitur aliqua passio in inferiori.
Unde dicit Augustinus xiiij de ci. Dei: Dum huius
vite infirmitatem gerimus, si passiones
nullas habemus, non recte vivimus. Et post
pauca subiungit: tamen [illegible]
non dolere dum sumus in hoc loco miserie
non sine magna mercede contingit inma-
nitatis in animo et stuporis in cor-
pore. Secundo per modum adiutorii, quia quando in-
dicio rationis aliquid eligit, promptius et
facilius id agit, si cum hoc passio in
inferiori parte excitetur, eo quod appetitus
inferior est propinquus ad corporis motum. Unde
dicit Augustinus ix de ci. Dei: Fiunt autem motus
misericordie [illegible] ut iustitia
conservetur. Et hoc est quod philosophus dicit in iij ethicorum
[illegible] virtute et
furore [illegible] ad [illegible]
[illegible] virtute fortitudinis passio
electionem [illegible] facit ad
maiorem promptitudinem actus, si-
cut precedit virtutis modum [illegible]
Ad primum ergo dicendum quod passiones laudabilem
et vituperabilem constituunt in voluntario
[illegible] minuit de ratione voluntarii
diminuit vero laudem in bono et vi-
tuperabilem in malo. Passio autem precedens
electionem diminuit vero [illegible]
laudem boni actus et vituperium ma-
li diminuit. Sed passio sequens est signum
magnitudinis [illegible]
sicut in bono addit ad laudem, ita in malo
ad vituperium. Ille autem ex passione
precedenti quam passio inducit ad electionem
[illegible] ex electione [illegible]

non dicitur ex passione precedente sed cum passio
vincitur [illegible] ex passione agere diminuit
laudem et meritum primum sed cum passione
agere potest ut patet per aug. xiiij de ci. dei
quomodo virtus qui consistit in perfecta
ratione non potest esse sine passione non quod vo-
luntas ex passione dependeat sed
quia ex ratione perfecta manat passio ex
necessitate patet per eund. xiiij de ci. dei qui in opere v-
tutis concurrat electio et executio
electionem requirit discretio ad executionem
exequia determinatum receptum propositi
non autem requirit multum intellectus actualis
in executione operis exercendis multum
opus meditari hoc autem ut avicenna dicit in
sua sufficientia potius officit quam proficit
sic patet in cytharando quod multum impedit
si ad tactum singularum cordarum co-
gitationem apponeret et similiter scriptor si
in formatione singularum litterarum cogitaret
et inde est quod passio electionem preveniens
impedit actum virtutis singularium impedit
iudicium rationis quo virtus est in eligendo
propter quod non preveniendo rationis indi-
cio est perfecta passio sequens plus prodest quam
noceat quia etsi aliquo turbet iudicium
rationis facit tamen ad promptitudinem executionis
et per hoc patet solutio ad x. eund. xiiij de ci. dei qui
dicit quod angeli non sunt susceptibiles passionis
et ideo ex ratione perfecta [illegible] passio sequitur
sequeretur autem si passionis capaces essent
et propter hoc quia quandam operum similitudinem co[n]fine
tudinis locutionibus humanis angelos
usurpare non propter aliquam affectionem
infirmitatis eund. ix de ci. dei quod illa quae habet
virtutes per gratiam [illegible] quandam immunes
a passionibus inclinantibus in quem
eorum diligit virtus fortitudo a passio-
nibus inducentibus non [illegible] a passioni-
bus [illegible] eund. vij de ci. dei quia ad cari-
tatem dilectionis pertinet si passio amoris di-
lectionem non precedat [illegible] sequatur
hominem ad fervorem pertinet caritatis quia
in hoc consistit [illegible] dilectio quia eius superat
potentiam in [illegible] ad [illegible]
[illegible] pertinet redundat et per hoc patet
octavo quantum ad solutionem ad ultimum
Octavum [illegible] passio [illegible] fuerit

et cum quod non [illegible] secundum aug. xiiij de ci. dei
homine agendo est perfectus passione
sed nullam causam est perfecta anima xpi
gratia xpi non potuit esse aliqua
passio precipue [illegible] fortitudo
per gratiam [illegible] passionis ignorantie
non vincitur sed xps habuit maximas
virtutes per gratiam [illegible] ideo eius
passiones non fuerunt precipue secundum damas-
cenum passio est motus [illegible] appetitive
per suspicionem boni vel mali sed
in xpo non fuit suspicio hec cum ad
ignorantiam pertinet ergo in xpo non
fuit aliqua passio [illegible] secundum aug.
passio motus anime contra rationem sed in xpo
nullus fuit motus contra rationem ergo in xpo
non fuit aliqua passio [illegible] propter
[illegible] ad [illegible] angeli
innovat sed solum quantum ad
infirmitatem carnis sed in angelo
passiones non sunt ut aug. dicit ix
de ci. dei ergo nec in anima xpi fuerunt
preterea xps fuit perfectior secundum animam quam homo
in primo statu sed homo in primo statu
his passionibus subiectus non erat
ut dicit aug. xiiij de ci. dei
[illegible] infirmitatis
[illegible] bonis [illegible]
[illegible] affectibus infir-
mitatis autem in primo statu non
fuit ergo [illegible] passiones fuerunt
preterea secundum aug. dolor est sensus divisionis
vel corruptionis sed in xpo non fuit
sensus corruptionis vel divisionis quia
ut dicit hylarius habuit vim pene
sine sensu pene [illegible] divisio fuit
vel corruptio quia a summo bono
nulla deperditio fieri potest ergo in xpo non
fuit dolor [illegible] est eadem ca-
[illegible] effectibus sed in corporibus beatorum
non erit aliqua passio propter hanc causam
quia [illegible] a fomite depurata
[illegible] gloria [illegible] ergo hec
fuit in corpore xpi [illegible] potuit
esse [illegible] dolor
[illegible] dolet [illegible] de suo
bono amissione [illegible] ma-
lum [illegible] quia adimit bonum

609 s3 boni hois cu irtq h solo ho efficit g o cui sco istud bo ademptu no fuit co tristia ut doloz no fuit p s aug q se decim di ti cu dissentit ab eo q nolentibz accidit tn ab tristia esti sco ut accidit q ipe nolunt g o i s po pa o tristic ut dolor no fuit p ng vocabla trista ut doletu pp aliqua lesioz Oz sicut Tuss p ng ledit nisi a se ipo cy quidem sapientissimus cu go p fuit sapientiss g tristi
oppo
t co no fuit Oz g cy dd ay xiiij cepit ihc pauere et tede re mestus esse p aug q d q utra uas no solu in culpa sz p iu z lauda lebit hos mot Oz
t p fuit utrum uas g o ico isti mot q fuint pp sco fuint de fi cis hois qui psco i g ve no repugnt sz huius passiones no repugnt psco i g ve sz mag ex gra tant ut p z p aug q xiiij de ci di hij mot q z hij affectus de amore boni et de sca cari te ueniunt g o huius passiones sco fuint Ru dd q
Reo
passiones iste alr st i peccatoribus al r in iustis z psceti z i psc tis al r i sco hoie al r i p o hoie z btis In aug el ent dd q no st t a tuo d appentia asst i cibus no e cy se mot q h q passi ones Ad d toz p at cuidiaz sci q e q huius affectes ait dr i b distingui put sequa distinctioz mag sit ut m q pp e passionib uaz hu p e h v ab afficit passio e a i pid vpe q vin sine nocium sit p id vpe q en ub z psctum st mag saluator vo passio ne qua afficit se ex nocius qui si se q ex psctuo pp h o cy pa o imperat g nda a tisfuicta o z patiet a spiritu a li dispone i quia

dispon z inde e q dolor z tristia z tdo z alie huius passiones que sunt respectu mali hut vero passiones magis spiritus audiunt z tdo z alia huius q st respectu boni q mu b hac vo passione saluatoris cy coz p h q dilata nt accendi ut qualitas dispo ali qui sit e q quis dispo. Vn e q huius affectib aliq mod cotingit z pho q pa o tolu e ab extu co ut e ab aliq o pu o intu co mag sz saluat vo p mu b q ut ab extu q mu q ut e ab intu co ab ex tu co quidz e qu pa o subito gtta ex occursu aliq e q ut notim ab intu co at qui e x p a no e pas siones iste eant p mo y q d ouble z tuc no st subite tu seq mdy voib z e q oh cy ad ut tolo tu sum ut no tolo q cu aliq lo alta z t no tolo tu suma no ita ppe pati dici q sit cy tolo q vin tu suma magis cu ppe dici q hoiem pati te sitotu coz q e q m sine q in simozb accidat i aliq e q pte tuc at tolo hopo q affectes tu suma q in no sistunt i appe tu in inferiori sz trahut ad se et superiore q in no i solo appe tu inferiori se tut ho i mutant e q p h ptc vn sic dicun ppassiones ymo no x ph cy tu sum est remissa aut ut e q passio remisse cu tu sumes mag ppe passio nes no ita. Vn dam d ti ij li. no ab mot q passium pa o nota z h q st vehemento e ti ssim p cedet a qui cu st puit mssi lee nadu passiones st Oa q ego q h oibz i statu uie sist peccatores sit passio z re boni z re cu mali no solu puis sz z subite z mte se z freqt z psco vn dm pa i u secta d e tpms e q h ustribu d ui q st psce q vo i e b iu q in deducit a pas sionibz st tu uehentes i psctis sz impsctis st debiles in inferiorib in eis p h u dut q refrenatr

et iustia
es quest
passionis
et alia
omnibus his
corporis
qualitas
s dispo.
aliquis mod

609a

hinc tu passion
et subita ab t n
vetu mali p
primo statu
huit. Cuius pa
eo q ppt pro
vii minim ad
cosfugit a a

[h]e passiones non solum preueniunt
et subitas non solum uirtute boni sed
uere mali in brutis non erant in homine in
primo statu et in 2o statu infir-
mitatis huius passiones numquam sunt sine
eo quod propter peccatum a bono in eius inferio-
rum uirium ad superiores huius motus
exsurgit in appetitum inferiorem. Vnde se-
cundum racionem Iohannes Damascenus libro 3o li-
no precedebat in duo uero naturalia
scilicet volens esuriuit volens timuit
etc. Et similiter intelligendum est de brutis pro-
uenit et de hominibus in primo statu
scilicet habuerunt eciam in 2o non solum fuerunt pas-
siones uere boni sed et uere boni ha-
bebat enim corpus passibile et non ex
imaginacione nociui naturalis pas-
siones et tristicie huiusmodi eo potuerunt
esse scilicet in primo statu in brutis non potest esse
apprehensio alicuius nociui et non erant
non est passionis uere tamen boni sicut amor
gaudium et huiusmodi non autem tristicia uel timor
aut ira quia ad tales. Sic ergo quedam
illas passiones in 2o fuisse. Vnde Augustinus
dicit xiiii de ciuitate dei quod hos motus cer-
tissime dispensacionis gratia uo-
luit suscepit animo humano ut cum uo-
luit factus est homo. Idem per Thomam 3a distinctione quia
quod agens est semper prestancior pacien-
te si quidem sensus in quantum est agens nichil
patitur ab ipso anime quod est prestancior agens
in quantum actiuus autem anima uero aliquam
habet passiuam potenciam. Idem xiii distinctione quod sicut
Augustinus ix de ciuitate dei dicit hec fuit con-
trouersia inter stoycos et peripatheticos
que tamen magis uidebatur esse in uocibus quam
in re. Nam stoyci dicebant huius pas-
siones nullo modo cadere in animo sapientis
qui sapiente eum dicebant qui perfectus
esset uirtutibus quibus habebant purgati
uirtute. Peripathetici uero dicunt has
passiones cadere et sapientem easdem mo-
derationibus uero subitas probat autem
Augustinus ex eo quod stoici eciam fatentur
stoyci nolebant huius affectus subi-
tos in animo sapientis esse similes et tamen

apprehenduntur quod eius consciencia quo-
quidem passiones non dicebant
scilicet anima sua uel fantasias unde
patet quod hoc non est stoici nichil aliud quam
peripatetici dicebant sed erat tamen
in uerbis dissonancia. Et quod peripatetici
passiones nominabant stoici aliter
appellabant. Sic ergo secundum stoicorum
sententiam macrobius et plotinus
dicunt passiones uirtutibus purgatis
animo non esse non quod sint aliqui
subiti motus passionum huiusmodi
uirtutibus sed quia non trahunt
non adeo uehementes sunt quod pa-
cientes perturbent. Sicut patet per
Tullium cum ... quod concupiscencie et pas-
siones fortes sunt sicut in incon-
tinentibus qui in nichil animo uero
ad consensum trahatur. Vel potest dici
et melius quod cum huiusmodi passiones ex
bono et malo oriantur distin-
guende sunt secundum diuersitatem bonorum et malorum.
Sunt enim quedam bona et mala natu-
ralia sicut cibus et potus saturitas uel
egritudo corporis et alia huiusmodi
quedam non naturalia sicut diuicie
honores et alia huiusmodi ciuitati ci-
uilis ... distinguunt autem
plotinus et macrobius uirtutes
purgati animi uirtutes politi-
cas ex quo patet quod uirtutes purgati
animi ponunt illius qui totaliter sit
a ciuili conuersacione remotus soli
contemplacioni uacat et ideo eas
non sequuntur alique passiones ex
bonis uel malis ciuilibus non
tamen sunt immunes ab illis pas-
sionibus que sequuntur bona uel mala
naturalia. Idem xiii distinctione quod quedam causantur
ex debilitate potencie et ex fortitudine
conatus estimatiue autem est
fortitudo causa ad excitandas pas-
siones quam suspicio. Vnde Damascenus
posuit in minimum ex quo patet an
potest ... das melius quod ex
fortitudine ira fortior causa. Idem xiii
distinctione quod sicut Augustinus xiiii de ciuitate dei

impassibilitas duplex videlicet una
sed separat affectionem que accidit
viribus mentem perturbat alio
modo quod excludit omnem affectionem
principii quo patitur predicta autem
secundum primum impassibilitati opposita
non autem secundum oppositum sed solum
in christo fuit dist. xiiij quod christus
etiam in vita angelis superior fuit habuit tamen appetitum
sensitivum secundum quem passiones etiam esse
potuerunt que angelis non habent.
Dist. xv quod in primo homine fuit
aliqua passio ut gaudium et
amor que sunt respectu boni non autem
timor vel dolor que sunt respectu mali
et hoc ad penitentiam infirmitate pertinet
quam adam non habuit sed christus autem voluntarie assumpsit. Dist. xvj
quod bona hominis stoici non appellabant nisi que honestatis bona
sunt virtutes alia vero que non sunt corporalia causa que sunt fortune exterioribus non appellabant bona sed
commoda que cum prosperitate bona
appellabat secundum nominam virtutes
autem majora bona que dicunt esse
in animam. Sic enim expressis minus
bonis prosperitate contrita ex commodis stoicorum aliquorum motum eius
sapientis animi secundum non vero perturbat ... non esse vitium quia ista
pro ... ex solo deficiunt
possit tristitia oriri. Dist. xviij
quod omnis lesio corporis ... ponitur
sentit nolentem vel quod fuit tamen
appetitus sensualitatis et fuit in
tristitia. Dist. xix quod in christo et
fuit vera lesio corporis et mors sed
lesionibus pena ... sunt ... fuit
bonum vero ut subtraheret ... non
autem secundum corporis ... autem ... ut
quidam dicunt ... ab ipso
et veritatem ... potest dici ... dicunt
... pene ... habuisse ...

pena non sensit ... passione non pervenit usque ad rationem immutandam.
Dist. xx quod ex hypostatica unione anima glorificata et ... corporis eius
pervenit gloria sue effectus et impassibile
lesionibus. Unde dicit augustinus in epistola ad dioscorum tam potentem naturam deus fecit animam
ut ex eius plenissima beatitudine que in
fine temporum sanctis promittitur redundet in
inferiorem naturam quod est corpus non beatitudo
que fruentis est et intelligentis sed plenitudo sanitatis id est incorruptionis
vigor. Sed christus in sua potestate habuit animam
suam et corporis propria virtute dimittere. Ex
quadam dispensatione habebat in anima
beatitudinem et in corpore passibilitatem ubi
permittebat ut utrumque faceret id quod est proprium
ut damascenus dicit. Unde singulare fuit in christo
ut ex plenitudine beatitudinis anime non
redundaret gloria in corpus. Dist. xxi
quod ex angelo delectatione quam habet
efficitur misericordia sua bona virtutis
non autem ex sola dolor ... passio
est sicut sapientis ... ut dicit
... sequitur

Non quod in christo passio doloris
fuit in anima et quantum ad superiorem
rationem non tamen ... turbabat
ut ... a passione deduceretur
quomodo passionibus usque ad rationem pertingit
perturbat a passione deducti non
et aliquis sapientes ... fuit
sapientissimus ... doloris
ad superiorem rationem ... pervenit
propria que ... delectari ... si
... dolor ...
non attribuimus ... non
... ex parte ... vero
... superiores vires ...
... impedimentum
... ad ... passio
dolor non fuit ... augustinus ...
de ci. dei. Dolor pertinet ad corpus
... dolor non pertinet ad animam
... anima corporis ...
et de anima ... intelligitur ... sit.

grati voc supiori dolor ee nō pt. Sed
dices q ro supior nō cōtingit cor
p vt̄m cōtingit tn̄ eam ut forma. Sz q
sm phm i li. de sompno et vigi eq̄ est
po et actꝰ. Sigo ait cōmtꝰ ec aīe
libꝫ q̄ una c orbꝫ et pōm illoma eit
aīe nō sicq qungit cor ita ro supior
nō cit cor qūct aut forma pssidam
emot q̄ wrodat aīe et appetitiue s
dolor et tristia et hugst qda passios
gi pte supiori roibꝫ nō fuit ix°.
p s aug q xiiij° de ci dei dolor et
tristia e cor quos nob nolētibꝫ acci
sarit. Sz yc si supiore rōm uole
bat sua passionē corlē p ad eq
uolūtatis acti q pfectissie dme
no leat co forꝫ g si supiore roz
ix° tristia ne dolor nō fuit. Sz dic
q ro supior ut ro uolebat corꝫ
passione nō at ut nā. Sz q cad pōe
ut ro cōsidat at ut nā. Diuisa ei
cōsidaco sba m vei nō varat. Sigo
ro supior ut ro ad volebat et ut
nā nolebat cad pō sit et sub ad
volebat et ad nolebat y e ipgle
p s phm delcacoin et cōsidando
ualat tristia qria e. Delcaco at sup
oris roibꝫ ei cōtemplando cēnd
go i ea nō pt ec ab dolor et tristia
h em tristia sine dolor delcaci
cōtēplative oppone. Et ita aīa x
s supiore rōm pat dolois ultis
tia nō fuit. Sz q ec x ipe dirtēple
ta ē mal aīa mea. glo nō uicijs
sz dolorbꝫ g ei q̄ sz pte aīe x fuit
dolor et ita i supiori roe. Sz satisfco
rudz culpe. Sz x° sua pae satisfe
p culpa pimi hoiꝫ. Sz g° culpa i a
pueni t usq ad supiore rōm et
pa° dus sz ad supiore rōm debuit
pueniē. Sput de glo sr. ē repleta
ē mal aīa mea. dolendo cōpati
corꝫ cui vnit. Sz ro ut ro d° reu
ad cor. sy pz ex h q p angelꝫ quo
hut corꝫ uald vnita nō dirig
vo sz in tē in aīa h at corꝫ vnit s

duig rōm g oꝫ i supiori roe
ut ē ro fuit dolor pauꝫ q
p cō aīa s aug q et toto cor
go quelz pꝫ eq ē corpi vnita.
Sz ro supior ut ro est qda
pꝫ aīe g° ē cor vnita et ita
cōpati p dolore cor pati e
Ru° dd. ysit ex pdcꝫ pz duc
e pa° qua aīa p actuꝫ pati
vna cor bꝫ quem ap° ac cor
et ēma ad aīam sc pte cor
vnita et h au ē pa° alꝫ q
ta ex h q aīa ad apphendit
ex q° appet q mo et q motu se
q da i supimco ro sz lo d° i de
pma pa° ad qua pz dolor
s aug q sic dd ey dolor pa° e
ē quoda° fuit i supiori roe
ypt quoda° nō. Sut em
duo i doloꝫ s lesio et lesioiꝫ
ex pimēta et pcepco lesio
quid ppa° ri cor sz que i
aīa inquitū cor vnit. vnit at
aīa cor p sua eēm i eēm uo
aīe omꝫ pōe aīe radica
et sic i° lesio ad aīam et ad oꝫ
ptēꝫ eq i x° ptinebat et ad
supiore rōm s q ei eēm aīe
funda. Expimēta at aut
pcepco lesioiꝫ ad solu tactu
s q ptinet ut ꝫ dcm e. sꝫ do
uo sepa° alti i° sola pte
aīe pt ee tristia q ē ppe pa° alꝫ
ex eo q ab ei tristia cōtingit
p eius apphesio et appetitu
tristia cōtingit. ex ab° at
supiori roiꝫ i aīa x° nulla ro
tristic actide pot at. s ex
pte eius q pfectissime
fruebat et i ei tristia alꝫ i su
pior roe aīe x° eē nō potuit
patiebat g° supior ro x°
dolo cor ꝫ sꝫ i eēm aīe
radica nō at patiebat tristia
alꝫ sꝫ p actu ppu ad eēm
cōspicienda respiciebat. Ad
pz g° dd. sy tuc h optinebat et
a pa° ded uci qūro ypa ope

sequitur inclinationem passionibus co-
sentiendo et eligendo. Dolor
autem corporalis non pervenit ad superio-
rem voluntatem autem quod immutando
eius propria opera, sed solum non ut
vadita [illegible] ut dictum est.
Ad xij dicendum quod
quamvis dolor non fuerit in superiori
voluntate autem quod propria operatione ad propri-
um obiectum fuit tamen in eadem quod operatio
ad propria vadit et quod est circa.
3m Ad 13m dicendum quod potentie actus
corporalis duplex unus in organo et passio quedam
et dicitur esse actus corporis in quantum
informat aliquod organum corporale
ad actum proprium exequendum
sicut potentia visiva perficit oculum ad
exequendum. Et qua fundatur etc.
tamen in eius qui abest potest corpor
gi ut sensus [illegible] ut potentia ima-
ginativa ut sensus in quo per sui communem et corporibus forme.
Alio modo vero dicitur actus qui
sensus etiam in quantum non est actus corporis.
Ad xiiij dicendum quod obiectio procedit de
possessione passio non dicit sensus
communis autem quod virtus ad xi[ij] dicendum quod
dicitur de passione aliquem
quod passio sit in parte sensitiva appe-
titiva sensualitatis et apprehensiva
quorum passio in quantum ex obiecto appe-
tibili motus passionibus et appetitus
consurgit. Sunt autem et appe-
titui superiori aliquo passiones consimiles
passionibus in inferiori appetitu
rationis sensitivo. In omnia patiuntur
alii angeli et deus actibus tamen
ut augustinus dicit 9 de civitate dei. Et per
hunc modum quorum extra ad hominem est
voluntatem superiori et ad apprehen-
sivam et appetitivam sed tamen non
dicimus fuisse dolorem in superiori
voluntate autem quod propriis sed et autem
vadit tamen ut dictum est. Ad 6m dicendum
quod obiectio procedit de voluntate superiori non
fuisse dolorem secundum quod propria operatio
ad suum obiectum comparata sed enim in
canolesceret activitas. Ad vij dicendum quod
distinctio quam distinguitur voluntas ut vo-

lunt ratio duplex per modum. Una ita quod
voluntas nature dicatur quia sequitur nature
rationalem sicut fundamentum cum autem
dat et qualiter rationalis. Voluntas vero dicitur
quod est propria voluntatis in quantum est ratio
et actus eius et per hoc diffinitur per actum
[illegible] dolor non est superiori voluntate
sicut actu proprio comparata ad obiectum sed
quod est cum autem vadit a deo dicit quod sensus
patiebatur dolorem. Et ratio non est
ut volebat esse simile de visu fundatur
super tactum in quantum organum visus est
et organum tactus. Unde duplex visus passio
est propter lesionem unius per actum proprium sicut
ab excellenti luce visus obtunditur.
Et hec est passio visus. Alio modo fundatur tac-
tus ut cum oculus pungitur aliquid calore
dissolvitur. Et hec passio non est passio visus sed est
visus quoniam est quedam tactus. Alio modo potest
intelligi predicta distinctio ut dicatur voluntas
ut in intellectus hoc quod voluntas comparatur ad ea que
naturaliter cognoscit ut appetunt. Voluntas vero
ut voluntas hoc quod per quandam collationem ordinatur
ad ad cognoscendum ut appetendum eo quod
voluntatibus est propria consideratio. Sunt enim quedam
quod sensus considerata sunt fugienda appetitu
non sed ordine ad alia sicut famem et siti
non sed considerata sunt fugienda sicut ad
considerandum ut utilia ad salutem autem
ut corporalis sic appetitur et voluntas vero
dicuntur gaudet. Voluntas vero non de eis
de eis gaudet. Voluntas vero non de eis
ista. Ita et passio corporalis dupliciter considerata
fugienda est. Voluntas vero non de ea
contristabatur et eam nolebat sicut non
ordinabat ad salutem humani generis sic
bonum erat et appetibile et voluntas vero ea
nolebat et in modo gaudebat. Sed hoc non
potest referri ad superiorem voluntatem sed ad in-
feriorem in qua huiusmodi consideratio cadit
sicut propria obiecta, unde passio corporis pertinet
et absolute et communicata. Sed voluntas superior non
intendit huiusmodi quod sit corpus sic obiectum
sic enim intendit solum cum ad corpora
non respicit de eis iudicando per rationes
eternas quoniam non sensum contemplatione sed
consulendo intendit. Et ita voluntas superior non

respiciebat ad corpus patiens et sic in
ordine ad vires etiam illas quibus de
ea gaudebat in quantum erat deo pla-
citum in nullo vero respectu oppositis fuit
ut dolor in superiori ratione cadebat,
non autem contingebat ut eadem potentia simul
in ordine ad alterum quod non vult sustinere
quod potest esse quod id quod non est in se bonum ex
ordine ad alterum accipiat quandam
bonitatem, quoniam sic non habet locum in
superiori ratione respectu passionis corporis
ad quam non ordinatur sicut ad volita
ut ex dictis patet. Ad viii dicendum quod conside-
ratio potest causare delectationem dupliciter. Uno modo
ex parte objecti quod consideratur et sic del-
ectationi quae est in considerando non contristia
contraria quia huic considerationi quae est
delectationis non est aliqua consideratio contraria
quae sit causa tristitiae. Omnibus enim consideratio
delectabilis est, non autem sic est ex parte sensus quia
oppositum sensibile contingit et tristitia et dolor
locum sit ex tactu conveniente delectamur,
ex tactu autem nocivo dolemus. Alio modo
facit delectationem ex parte considerati
in quantum scilicet ad consideratum ut bonum vel
ut malum et sic ex consideratione potest accidere
delectatio et tristitia contraria. Erat enim et
ipsum non intellectum tristitia causatur in quantum
consideratur ut quoddam malum, sed ratio
non erat in Christo contraria delectationibus, tantum
tamen hoc modo dicitur dolore esse in superiori
ratione autem sed sic puto ejus ratio vadebat
ad id ubi non quod primo in quantum est dicendum quod
gloria non dicitur quod anima Christi sit repleta tristi-
tia sed quod est repleta doloribus quod compati-
tur et non oportet quod passio doloris participat
ad rationem superiorem nisi quod est ejus ratio
sic enim tota unitas. Ad ix dicendum quod passio
Christi non esset satisfactoria nisi in quantum esset
voluntaria et ex caritate suscepta
et non oportet quod dolor sit in superiori parte
rationis. Et etiam ipse oppositi sicut adam
fuit culpa per opponens superiorem rationis
quae ipse motus causavit patiens quod est in
superiori parte rationis unde est satisfactorie
ad id quod fuit in culpa superiorem rationem.
Ad x dicendum quod in ratione duo intelliguntur

participatio quaedam intellectualis
virtutis sicut luminis et quoddam obumbratio
vel defectus. Defectus quo intel-
lectualis virtutis consequitur animam sic
quod unibilis est corpori, sed intellectualis
virtus quoniam est ejus quod non est sub corpore
depressa sic alienior est materiae
tionum opus rationis non sit anima sic
quod participat virtutem intellectualem
non ex corpore sed opus corporis mediante
Ad xi dicendum quod ratio non vero respondeat
aliquam potentiam ab aliis distinctam sed
vocatur ut natura sic nominat quendam
modum considerandi ipsam potentiam
quoniam autem sic aliquis modus consi-
derandi passio non participat ad aliam
potentiam animae non tamen excluditur
tota anima patiatur. 10

Decimo quaeritur utrum dolor
passionis qui erat in superiori
ratione impediret gaudium frui-
tionis et videtur quod sic. Beatitudo
cum magis proprie est in anima quam in corpore
sed corpus non potest dici beatum vel
gloriosum sine impassibi-
litatis ad gloriam corporis pertinet
gaudium in ratione superiori impediret
esse sic passio doloris et gaudium
beatae fruitionis sunt proprie dicti in ipsa
eis quod delectatio vehementer expellit
tristitiam contrariam sed erat vehemens
sit expellit omnem tristitiam
sed delectatio qua in superiori ratione anima Christi
fruebatur divinitate fuit vehe-
mentissima ergo expulit a Christo
omnem tristitiam et dolorem per
rationem superiorem impediebat contem-
plabatur quam Paulus in actu
sed ex visione contemplationis anima
Pauli abstracta fuit a corpore
non solum in quantum ad operationes virtutis
sed etiam quantum ad operationes sensibiles
ergo et Christi superior ratio sensum
aliquem dolorem sentit. Item ex forti
causa fortis effectus, sed potest autem
anima esse causa corporis in mutationibus
sicut patet quod ex imaginatione terribilium
vel delectabilium corpus disponitur ad
frigus vel ad calorem. Et ita causa in

anima quantum ad superiorem vim
fuit vehementissimum gaudium. Sed
quia et corpus fuit ex hoc gaudio in-
mutatum, ita dolor non potuit
esse nec in toto nec in superiori vi ex
quo erat unita. Comprehensio divina
esset efficacior quam visio divi-
na subita tantum. Sed visio qua Moyses
vidit deum subita tantum fecit
ut non affligeretur fame quadra-
genario ieiunio. Ergo multo
fortior visio divina continua
que Christo competebat sed si fortiorem vim
anime totaliter afflictionem re-
movit. Et idem quod passio que in
summo a quo tantum potest fluere consequenter
non patitur quia permixtionem sicut
calor ignis qui est in summo non
pati admixtionem frigoris, qua-
libet calor esset infinitus aut
sed gaudium fruitionis fuit in
superiori vi in summo et immutata
quod non fuit in aliqua permixtione do-
loris. Spiritus beatificari et sensum
et sic corpus utrumque autem beatitudine per
peccatum amisit. Christo autem fuit
restituta humana natura ad beatitudinem
anime quoad comprehensionem quia superior
vis divinitate fruebatur. Ergo multo
magis fuit restituta ad beati-
tudinem corporis quam magis est ita. Et
et sic corpus dolori … fuit et non
in vi superiori sic quod erat unita
Respondeo: anima Christi unita verbo ubi et ta-
et tamen … ad eius … esset glo-
rificata per unionem ad verbum
non possibilis … esse ab dolore ergo
… superior … sit beatificata per
unionem ad verbum non potuit … ea
esse ab dolore. Respondeo sicut Augustinus …
… ad … gaudium et dolor per
eum … anima gaudium autem et
dolor est quia contraria ergo contraria non
possunt esse in eodem secundum … qui
superior parte rationis non simul esse
potuit gaudium fruitionis et

dolor passionis. Respondeo dolor est ex apprehensione
nocivi, gaudium ex apprehensione
convenientis. Sed unde est possibile simul apprehe-
ndere nocivum et convenientem quod contingit unum
solum intellectum secundum plura. Ergo in vi su-
periori non potuit esse simul dolor et gaudium.
Preterea magis possibile est quam natura … vocabulum
spiritualis quam natura corrupta spirituali-
tatis, sed … natura corrupta spirituali-
tatis trahit post se vim … ergo multo for-
tius Christo quia natura fuit integra et
trahebat post se spiritualitatem. Sed ipse
spiritualitas erat particeps gaudii frui-
tionis quod erat in vi eius quomodo igitur
anima Christi tota erat expers doloris
Contra: infinitas caritatis quam as-
sumpta est simul potior est unio in parte
unio per gratiam. Sed … purius quam
habebat infinitatem caritatis, unio di-
per gratiam corporis Christi a lesione ignis
impassibilia servavit ergo multo fortius
Christo quia infinitam habuit caritatem
… unio in parte ubi deitas fruitio
… conservavit verum immunem a
dolore passionis. Sed gaudium fruitionis
in superiori vi est et hoc quod addit quantum in
dolor autem passionis per hoc quod contin-
ad corpus quia simpliciter ad quod convenit
totum quantum, ergo in vi superiori Christi non
potuit esse simul gaudium fruitionis
et dolor passionis. Respondeo dicendum quod in
Christo fuit duplex status scilicet viatoris
et comprehensoris, et secundum hos duos status
simul potuit inesse gaudium frui-
tionis et dolor passionis. Sed quia duplex
status … est … quem causat
gaudium et dolorem nec secundum gaudium
et doloris diversificatur quia … non
possunt esse in eodem secundum eodem. Ergo duplex status
… non facit quod simul possit inesse in su-
periori vi dolor et gaudium. Respondeo
status viatoris et comprehensoris … est
contrarius … est contrariis ergo simul … esse
non possunt. Status non est contrarius … contrarie
est … ergo duplex status non

pati

possit esse tamen per quandam [illegible] simul in sint
gaudium et dolor quantum ad hoc quia si potentia
una potentia intendit in suo actu alia
ab actu retrahitur, multo fortius
quando una potentia circa contraria intensa uno actu
retrahitur ipsamet ab alio. Contra
vires superiores fuit gaudium intensum
ergo penitus omnino a dolore retrahebantur.
Contra dictum quia dolor est malum vel oppositum
gaudij unde per dolorem gaudium non
impediebatur. Contra quia dolor erat de
passione corporis gaudium autem erat de
visione dei ergo dolor passionis non erat
intellectualis gaudij fruitionis. Et dolor
et gaudium in viribus superioribus simul esse non
poterant. Contra quia secundum proportionem causarum est propor-
tio effectuum, sed unio anime [illegible] ad corpus
erat causa doloris unio autem eius ad divinitatem
erat causa gaudij, hee autem due unio-
nes non se impediunt ergo nec dolor et
gaudium se impediunt. Preterea in eodem
instanti fuit viator et comprehensor
ergo habuit ea que sunt viatoris et com-
prehensoris. Contra comprehensoribus est de divina
fruitione intense gaudere viatoribus
autem est corporales dolores sentire. Quomodo
sit fuit dolor passionis et gaudium
fruitionis. Respondeo dicendum quod hec duo predicta
scilicet gaudium fruitionis et dolor corporalis
passionis se nullatenus impedierunt.
Ad cuius evidentiam sciendum est quod secundum or-
dinem propter colligantiam virium anime
in uno esse tamen potentia viribus superioribus et
inferioribus et corporis communicantur se efflu-
unt quia in aliquo corpus superhumidat et
inde est quod ab apprehensione anime tristis
mutatur corpus secundum calorem et frigus et
quandoque usque ad sanitatem et egritudinem et
usque ad mortem. Contingit enim aliquem
ex gaudio vel tristitia vel amore
mortem incurrere et inde est quod ex ipsa
gloria anime fit redundantia in corpus glori-
ficandum ut patet per Augustinum [illegible]
ta et simile est quod ex tristitia infirmitas corporis
in animam redundat. Sed tamen cum gratia

tionis complexiones mutatur [illegible]
ut dicitur [illegible] et alia huiusmodi ut dicitur in
libro [illegible]. Similiter ex viribus
superioribus fit redundantia in inferio-
ribus [illegible] ad motum [illegible]
intensum [illegible] passio in sensuali appe-
titu ex intensa contemplatione retra-
hitur ut impedimentum viribus aliis
a suis actibus et e converso ex viribus
inferioribus fit redundantia in superiores
ut cum ex violentia passionis in
sensuali appetitu exequente [illegible] ob-
tenebratur ratio ut iudicet quod sit summum
bonum id circa quod homo per passionem
afficitur. In Christo autem secundum [illegible] ap-
[illegible] [illegible] sequela
subiti [illegible] erat ordo [illegible] potestate
[illegible] ut non fieret predicta
redundantia sine ex parte anime corporis
vel e converso sine ex superioribus viribus
in inferiores vel e converso [illegible]
id faceret ut corpus [illegible]
[illegible] ad singulas partes
[illegible] ut decreverit impleri [illegible] ad
omnia [illegible] vires [illegible]
[illegible] dicit Damascenus libro [illegible]
sed quia [illegible] volebat et per-
mittebat dispensative pati et
operari [illegible] ut [illegible]
[illegible] Sic ergo proportio
[illegible] superior esset [illegible] gau-
[illegible] per quod [illegible] anima [illegible]
fruebatur [illegible] gaudium [illegible] superior
[illegible] potestate et non derivabatur
ad inferiores vires [illegible]
ad corpus [illegible] dolor [illegible]
[illegible] esse potuisset [illegible] effectus
fruitionis non pervenit ad [illegible]
[illegible] corporis [illegible]
[illegible] inferiores virium
sic enim et ad corpus et ad inferiores
vires pervenisset ut [illegible]
[illegible] dolor quod
erat ex lesione corporis [illegible] cor-
[illegible] corporis et
inferioribus viribus non potuit pervenire
ad superiores [illegible] per actum suum

in divinitate unitum ut per hoc ipsa convisio
aliquatenus impediretur. Verumtamen quia
ratio superior etiam non attingebat
ipse dolor inquantum erat contra va-
[illegible] et tamen gaudium fuit in-
quantum per actum suum deo fruebatur
et per hoc ipsum gaudium gerebat ratio
superior de se quia per actum proprium;
dolor autem quia per actum [illegible] vero
erat et quia fundabatur.
Ad primum ergo dicendum quod sicut deus est bonum
et vita animae, ita anima est bonum et
vita corporis, non autem ita quod corpus
sit bonum animae. Passibilitas autem
corporis quoddam impedimentum vel nocu-
mentum [illegible] unionis animae ad corpus,
et ideo corpus non potest esse beatum suo modo
passibile existens, ut potest impedi-
mentum habuerit [illegible] principalibus summi
boni propter quod impassibilitas pertinet ad
gloriam corporis. Anima enim beati [illegible]
consistit in fruitione summi boni
quod est deus. Unde anima quae fruitur deo
perfecte beata est, si contingat quod sit
passibilis ex parte inferiori corpori unita,
sicut accidit in Christo. Ad 2m dicendum quod hoc
gaudium vehemens excludit, [illegible] appellat
quod gaudium [illegible] tristitiam et non contraria toti
omni et [illegible] ita magis
est ex vehementia [illegible]
[illegible] Christo non fuit ut dicitur
et hac voce ex vehementia con-
templationis ipsius Pauli in fidelibus
vires a suis actibus abstrahere
ut patet. Ad 3m dicendum quod hac con-
versione [illegible] contingit [illegible]
[illegible] in corpore, ex quo patet solo ad
[illegible] ut fame
ullo modo vel magis affligebat
ex toto [illegible] quibus [illegible]
[illegible] patet solo ad quartum. Ad
[illegible] dicendum quod [illegible] primo [illegible]
gaudium et dolor [illegible]
[illegible] superior ratione ex illa parte
quae [illegible] sui actus sit cum
deo fruebatur, dolor non erat
[illegible] corporis attinge-

bat. Erat actu corporis immediate [illegible]
qua radicata erat, tamen per actus rationis superi-
oris nullatenus impediebatur et erat
purum gaudium et purus dolor et sic
[illegible] summo. Ad 8m dicendum quod ex [illegible]
dispensatione fuit sicut [illegible] supra
[illegible] gloria animae non autem corporis
[illegible] ut sic per gloriam animae [illegible]
deo per passibilitatem corporis similis esset nobis
et esset congruus mediator dei et hominum
in gloriam nos adduceret et sua passione
[illegible] deo offerret, sicut dicitur Heb. 2°:
decebat eum qui multos filios in
gloriam adduxerat per passionem consummari.
Ad 9m dicendum quod anima Christi fuit [illegible]
verbo duplici unione: per actum fruitionis
et hac unione fuit beata. Alio per unionem
et ex hac non habuit nomen beatitudinis sed ex
hac habuit quod esset anima dei. [illegible] potest
etiam fuisse assumpta in unitatem personae
sine fruitione, non esset beata, per hoc
[illegible] ipse deus beatus est [illegible]
ipso fruitur. Et corpori non ex hoc ipso
[illegible] est a filio dei in unitate
personae assumptum, solum ex hoc quod per
animam ipsum glorificaretur. [illegible] autem passus
non erat glorificatum. Ad 10m dicendum quod quia
esset eodem per se [illegible] contingit
tamen esse contrarios motus eodem, ita quod
unus motum [illegible] ei per se et aliquis per
accidens sicut [illegible] in navi deambu-
lans fertur in contrarium ei ad quod navis
movetur. Ita et in superiori ratione Christi
erat gaudium per se quia per actum proprium,
dolor autem per actus [illegible] corporis passi
per accidens, dici quod gaudium et dolor
non erant contraria, cum non essent de eodem.
Ad 10 dicendum quod intellectus non potest simul multa
intelligere ut plura [illegible] aliud intelli-
gendo multa ut unum [illegible]
[illegible] simul intelligit
videndo eorum [illegible] cognoscit
dato tamen quod anima Christi non possit simul [illegible]
intelligere [illegible] tamen [illegible]
simul intelligere [illegible] duobus apprehensionibus [illegible]

consequebatur gaudium fruitionis ex vi-
sione dei et dolor passionis ex sen-
sationum nocumenti. Dato iterum quod non possit
simul intelligere unum et sentire vel
ymaginari aliud, ex toto tamen uno intellectu
possunt diversimode affici appetitus superior
et inferior, ut superior gaudeat et inferior
timeat vel doleat, sicut accidit in eo
qui sperat ex aliqua horribili medicina
se assequi sanitatem. Nam ipsa me-
dicina ut salubris a ratione considerata
generat in voluntate gaudium, vero ut sue
horribilitatis in inferiori appetitu timorem
inducit. Ad xi dicendum quod verbum [?] predict-
[illegible] spiritualis fuit
ut non fieret redundantia ex una po-
tentia in aliam. Ad xii dicendum quod corpus puerorum
non fuit factum impassibile, sed forte
sed divina virtute miraculose factum
est ut corpus passibilia contraria ab igne
non lederent, sicut et filius potuisset divina
virtute et virtute anime sue corpus ad pa-
tiendum. Sed quod factum non fuit decuit.
Ad xiii dicendum quod conditio potentie ad ad-
actum [?] proprie gaudium fuit in superiori
ratione per conversionem ad deum ad quem totam
convertebatur. Dolor autem fuit in superiori
ratione per inhesionem vel adherentiam qua
adherebat carni sue sicut [?] radici.
Ad xiiii dicendum quod status viatoris est
status imperfectionis, status autem compre-
hensoris est status perfectionis. Sed hic ergo expone
statum viatoris habuit quod corpus passibile
gerebat et similiter animam secundum statum com-
prehensoris quod per actum superioris rationis
perfecte deo fruebatur, quod quidem esse po-
test in Christo propter hoc quod impediebatur divina
virtute redundantia ex una in aliam, ut
dictum est, et hoc etiam quod sit gaudium
et tristitia in mente potest et in duobus respectu
duobus statibus duo conveniat quod hic
duos status et similiter pati dolorem et
gaudium ab eadem ratione procedebat.
Ad xv dicendum quod communis status viatoris
et comprehensoris sint quodammodo incompossibiles simul
potuerunt in eo esse non secundum idem sed diversa ratione.

status comprehensoris convenit ei
secundum quod per fruitionem adherebat deo
secundum superiorem rationem, status quoque via-
toris secundum quod naturali quadam [?]
et anima corpori passibili iungebatur
et superior ratio ipsius anime, ut sic status
comprehensoris pertineat ad actum
superioris rationis, status quoque via-
toris ad corpus passibile et ad ea
que ad hoc consequuntur. Ad xvi dicendum
quod in Christo fuit spiritualis redundantia
quantumcumque intense erat una potentia
in suo actu, alia non retrahebatur
a suo actu nec aliquatenus impe-
diebatur et gaudium superioris rationis
non impediebatur per dolorem qui
erat in sensu et actu sensitive vel a dolore
qui erat in superiori ratione quia iste
dolor non erat circa suum actum
sed attingebat eam aliqualiter
secundum quod erat anime essentia fundata.
Ad xvii dicendum quod sicut congruebat
et precipue domine convenit et sano
corpori in divina esse cognoscitur
ita afficiebat gaudium beatorum
precipue de deo et [illegible] autem corporis
de quibus gaudebat de eius verbo
et quodammodo dolor passionis
potest esse materia gaudii fu-
turis, eadem enim gaudium precipue
de deo et sano de hiis que deo
erant placita et etiam de do-
lore quem a deo acceptabat
ut patet ad salutem humani
generis ordinatus. Questio xxvii

Questio est de gratia per quam
utrum gratia sit aliquid creatum — ar. 1
positive in anima et videtur quod non
[illegible] sic anima est vita corporis
ita deus est vita anime, sed anima est
vita corporis non ut formaliter
[illegible] et similiter deus anime et vita [illegible]
per gratiam non est aliquid formaliter
[illegible] anima. Contra gratia
facies deus quod [illegible]
quid sequitur hoc est dona gratie quod sicut hoc dicitur
esse dona gratie sequitur acceptio gratie a deo
acceptatio autem dicit actum per dilectionem

quequidem est in ipo deo sit et ad
deum est homi acceptus non p ad qst
i acceptatoes s3 p acceptatoez q e i
acceptate ergo gra non ponit i
homine ex fi deo tm p pter esse spua
le gra magis deo appropinquamus
quam p esse naturale s3 esse naturale deus
i nobis fecit quasi a rea mediante quam in
mente nobis cavit ergo et esse spuale
constituit facit in nobis nulla alio
mediante et ideo quod posito q gra est
quedam anime sanitas, sanitas autem
i sano non addit nisi ponere quamplures
humores adequatos ergo et gra non
ponit aliam formam i anima s3 p sup
posit potentias anime equaliter iustificare
adequatas p graam autem conquestu
quedam habilitas ad eum esse virtu
tibus de qua plibus alibus dicendum liberta
litas autem non est accipiente ..ali
litas autem non est i accipiente s3 i
dante ergo et gra est i deo qui nobis
sua dat bona non autem in nobis p na
cata anima est nobilior gra autem
creata est nobilior quam p graam anima
nobilitatur ergo gra non est aliud creatum
i anima p sicut p se ht civitas ad
membra civitatis ita gra ad affectum s3
animus una civitas qua omnes
intelligunt ergo et una est
p qua omnes affectus pficiuntur
autem creatum unum p se est in multis
ergo gra non est p creatum p nec est
ghenerando compositum gra autem non est
composita s3 forma simplex ergo non
est gnec omne autem creatum est vel ge
generatur ergo gra non est aliquid creatum
p si gra est aliquid i anima non unus est
habitus tunc esset i anima s3 p habitum
tum sibi potest habitus et potentia gra autem
potentia non est quia sic esset naturalis et
potentia quia sic respiceret vel vole
potentiam s3 utrum non est habitus
habitus qualitas difficile
mobilis s3 p habitum i p dicamentis
gra autem facillime removetur quia p
unum actum peccati mortalis ergo gra

non est aliquid i anima p sanguinem aniam
iniam et disponit creatum cadit in medium
s3 gra i anime aniam iniam et disponit
cadit quia p gram anima ima deo
unitur ergo gra non est aliquid creatum p hoc
est aliis creaturis nobilior p forma
s3 aliis creaturis non appo ad sua
naturalia ad hoc ut a deo acceptentur
tria deo approbata sunt sicut dicitur gen. i
vidit deus cuncta que fecerat et erat
valde bona ergo non hec ad sui additur
ad sua naturalia sicut deus deo acceptus
est gra non est aliquid addit i anima s3 quod
p dr glossa sup illud ps. ut exhilaret fa
ciem oleo gra est quidam nitor anime
sanctorum conciliatus amorem s3 nitor est
ad partici anime creatum ergo et gra
p deus deo est tribus p graam conversa
specialiter mo p aliis creaturis non autem deo
est deo nomen mo i aliquo nisi ponit
aliquem effectum ergo gra est aliquis effectus
deitatis anima sicut dam dicit quia gra est deleta
aniam s3 deletatio est aliquid creatum i anima ergo
et gra sicut omnis actio est ab aliqua forma
s3 actio meritoria est a gra ergo gra est
aliqua forma anime ad dandum quod non gre
dupliciter consuevit accipi uno modo
aliquo p gratis data sicut consuevit dici
facio tibi hanc graam alio p ac
ceptatione qua aliquis ab alio acceptatur
sicut dicitur iste habet graam regis
quia est acceptus regi et hee due
significationes ordine hunt ad invicem
non enim ad gratis datum nisi p hoc quod
aliquis modo est quidam acceptus sicut
et dominus deus p graam dicitur quod p
una deus gra gratis data ut dominum
prophetie et sapientie et huiusmodi de quibus queritur
utrum constat huiusmodi dona esse ad creatum
anima aliquo modo gra gratum fa
ciens qua deus homo deo acceptus de qua
nunc loquimur et quod huius gra ponat aliquid
in anima sicut esse pono ponit enim actum divine
non acceptationis istum hominem s3 utrum
tunc ponat aliquid in ipso homine acceptatio
fuit dubium apud quosdam quidam
assentiebant graam huiusmodi creatum

ī via est solum deo, sed hec est acceptatio non ppter
Dicit enim acceptare aliquem vel diligere
qui habent est ad quem vult ei aliquod
bonum velle. aut deus omnibus creaturis bonum
vult. ppterea quod dicitur omnia diligis sap. xi. Di-
ligis omnia que sunt et nichil odisti omnia appro-
bavit. i. vidit deus cuncta que fecerat etc.
Sed vocamus acceptationem non generaliter
dicimus aliquem habere gratiam dei, sed quia
deus vult ei aliquod bonum supernaturale
scilicet vitam eternam. sic habetur ysa. lxiiii.
Oculus non vidit deus absque te que
preparasti diligentibus te. Ro. vi. dicitur gratia
dei vita eterna. Sed hoc bonum de quo dicitur
sit alicui indigno, ex parte autem sua
non est dignus tanto bono cum sit super-
naturale. ideo ex hoc ipso quod ponitur deus dominus
respectu huius boni ponitur quod in eo sit ali-
quod per quod sit dignus tali bono, et illud est supra-
naturale quod quidem non movet divinam volun-
tatem ut hominem ad bonum ordinet, sed
potius e contrario ex hoc ipso quod deus sua voluntate
aliquem ordinat in vitam eternam, prestat
ei aliquid per quod sit dignus vita eterna,
et hoc est quod dicit col. i. Qui dignos nos
fecit in partem sortis sanctorum in lumine. Et huius ratio est
quia sicut scientia dei est causa rerum non causata a
rebus, ut in natura. in nobis e converso sic bonitas
divina non causata a bono sed causat. Sic ergo
homo dicitur dei gratiam habere non solum ex hoc
quod a deo diligitur in vitam eternam, sed ex hoc
quod datur ei aliquod donum per quod est dignus
vita eterna, et hoc donum dicitur gratia gratum
faciens. Aliter enim et in peccato mortali existens
posset dici gratiam habere, si gratia sola
acceptatio divina diceretur, cum contingat
aliquem peccatorem esse predestinatum
ad vitam eternam habendam. Sic igitur gratia
gratum faciens potest dici gratis data
sed non e converso, quia non omne donum gratis datum
nos dignos vita eterna facit. Ad
primum ergo dicendum quod anima est causa formaliter vite
corporis. unde non formaliter mediante corpus vivi-
ficat. deus autem vivificat animam non ut
sit causa formalis, sed sit causa efficiens. Unde alia
forma cadit media. sic pictor album facit
picturam efficiens albedinem mediante

albedo non nulla forma mediante
quia facit album formaliter. Ad secundum
dicendum quod ipsa acceptatio que est in
nobis est divina voluntas ut in nobis ducit
producit in homine acceptationem ad
quam dignus sit consequi bonum
quod non contingit accipere ex hoc
et hec gratia gratum faciens. Ad
tertium et quartum. Ad tertium dicendum quod
eternaliter pro causatorum deus agit
in nobis quasi causa agens et mediate
sed tamen mediate aliquam formam
formam enim naturalem producit et eternaliter
et similiter et spiritualem gratiam tamen deus
facit in nobis quasi agens immediate
sed tamen mediate aliqua forma creata
que est gratia. Ad quartum dicendum quod sanctitas
est quedam qualitas corporis ex humoribus
adequate creata, ponitur in ipsa
spiritu qualitas et ex parte eius ex flo
Ad quintum dicendum quod ex ipsa liberalitate divina
qua nobis bonum eternum vult
sequitur quod sit aliquid in nobis ab eo datum
quo bono digni efficiamur.
Ad sextum dicendum quod nulla creatura est simpliciter
anima humana nobilior, sed secundum quid omne
accidens anime est ea nobilius in quantum
comparatur ad ipsam ut forma eius
ut potest dici quod gratia magis quam creata
non est nobilior anima, sed secundum quid immo
est quedam similitudo divine bonitatis
expressior quam similitudo naturalis
est anima. Ad septimum dicendum quod una
virtus per unam creatam aliquam
multe virtutes quia per unam virtutem
similitudines in virtutibus creatis causantur,
ut dicit glossa super illud ps. Dominus virtutum est
virtutes a filio homo. Sic vero una
est bonitas increata, quod sunt multe
similitudines in creaturis, pro qua
gratia. Et tamen sciendum est quod non eodem
modo habet gratia ad affectum sicut virtus
ad intellectum. Nam virtus se habet ad
intellectum ut obiectum, gratia autem ad affe-
ctum ut forma informans, quam contingit
aut ratione obiecti diversificari non
autem eadem formam. Ad octavum dicendum quod

omne q̄ ē ī gn̄e sbē ē cōpositū v̄l ar
li compone eo q̄d a q̄ ē ī pdi
camento sbē ē ī suo ēē subsis
tēbus nō oz q̄ ēē sumsit ad q̄
ipm aliās nō possz diffre
ēē ab illis tū quis q̄ᵗ ī uo ē
sue quidditatis q̄ requir̄ ī oibȝ
que st̄ dīcte ī pdicamento ēē
id omne q̄ ē dīc ī pdicamento
sbē ē cōpositū ē salte ex ēē t
q̄ est tn̄ q̄d a ī pdicamento sbē
p reductionē ut pncipia sbē
subsistētis q̄uis pdicta cōpon
mentū ſo cū subsistunt n̄ ē
corpp̄ p̄ē ēēz ſbm̄ e aliq̄ les
ca vn p̄pe dn̄r magis entis
q̄uenientia tio ad hc̄ q̄ ad sit
ī pdicamento alicuᵗ accn̄tis n̄
requirē q̄ sit cōpositū q̄poc
vealis z solū cōpone vōibᵗ ex
q̄ nō t dn̄a z ē cōpo ī gr̄a
mentis. sd̄ ro ddr q̄ q̄uis
p vnū actū pcti mortal gr̄a
amittatr nō tn̄ facile gr̄a
amittit q̄r hn̄tī gr̄am nō ē
facile ī actū cōpē p̄p̄ incli
nationē gr̄am sēcz phe dᵗ ī v°
ethi q̄ iusto difficile ē opari
iniusta. sd̄ ro ddr q̄ q̄uis mete
iuvamit dn̄ ... ad mediū
... efficient ... ī mete
a deo cāt z iustificanz p
mor obi btificatt q̄ ex opa
dei fruitō e aīa fit bta pt
tū ad ēē mediū formale q̄
aīa deo assimilatr. sd̄ ro ddr
q̄ aliē cātuē ī vdales ac
cepta a deo solū vē tū bonz
naliū non dn̄a accipiont
vē ad dōb bn̄alē q̄ dēz p q̄ua
hābōis sē p̄porcōata ho at
accepta a dō vē tū boi sup
naliū vōqut a dō sr addit
naliby p q̄ a dībo p̄porcōet

Secundo quitur utrum gr̄a gtū faciens
sit idē q̄ caritas z ui° q̄ sic gr̄a
enī gtū faciens nos ē id̄ dōn
p q̄ ei accepti sumg hc̄ at ē p cari
pu° viij ego diligētibus me diligo
ē gr̄a gratū facīs ē idē q̄ caritas
p aug° dᵗ q̄ ī d̄ dībus singᵗ nobis
hoīb p̄pa z pvenit ē fideb nō at
informibz forta q̄ ēp cāuī tū
g̃ istud bū sī sit gr̄a pvenies
vē q̄ caritas sit ipa gr̄a sp adhc̄
spc sēb mitti iuisiblr ad aliq̄ ut
ipm inhitet g̃ oz sit idē domū mitti
z inhitat. Dv at mitti sp domū
cavit sicut z filiq sp domū sapie
p̄pr silitudinē hoz donoz ad pas
dūas. Dv ī ndm inhit ac aīam spc sc
p gr̄am n̄ ḡ gr̄a ē idē q̄ caritas. sp̄i
domū dei ē gr̄a p q̄ dig̃ reddim̄
ad uita ētnā hnda sz p caritatē ho
reddit digng uita ētnā ut pz
Jo. xiiij° si quis diligit me dilige
a pre meo z eo diliga eū z manifes
tabo ei meipm. q̄ manifestatē
uita ētna cōsistit. g̃ caritas ē idē
q̄ gr̄a. sp de rōe caritatᵗ dus pmt
intelligi sic q̄ p ea hō sit dō carg t q̄
p ea hō ht deū carū p p̄gate de
rōe caritatᵗ q̄ hō sit deo carg q̄ p
hcat dn̄ carūut pz j. Jo. iiij° nō q̄
nos dileximg dm̄ sz quipe pōr di
lexit nos. sz h̄ ē p̄ gr̄a uelt p ea sit
hō dō gtq̄ ḡo eūd sit ēē dō care
z gtū ui° q̄d sit gr̄a q̄ caritas
p aug° dt q̄ sola caritas ē q̄ dīdit
int filios regi z filios pditōis
tēta enī dō donā st bōis mal z
cōia. sz gr̄a gtū faciēs distinguit
int filios pditōis z regni ē
nobis ḡo eīd q̄ caritas. p gr̄a
gtū faciēs cū sit q̄da acc̄ns nō
pt ēē nisi ī q̄ue qualitate ubi p̄a spē
q̄ hit q̄ z disposita nō sit scia nō
ut ēē ad q̄ uiutē ī aliq̄ uiutē pt
dici gr̄a nisi caritas q̄ ē for̄ uirtute

Ergo gratia est caritas. Contra quia non perficit se ipsum
sed gratia prevenit caritatem ut augustinus dicit in
libro de predestinatione sanctorum. ergo gratia
non est idem quod caritas. Preterea Ro. v. caritas
dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum
sanctum qui datus est nobis. ergo donum spiritus sancti
precedit caritatem. sicut tamen [illegible] sed spiritus
sanctus datur sine aliquo dono suo. ergo aliquod
donum est in nobis quod precedit caritatem.
et hoc non videtur esse aliud quam gratia. ergo gratia est aliud
quam caritas. Preterea gratia semper est in suo actu
quia semper facit hominem gratum. caritas vero
non semper est in suo actu. non enim semper habens caritatem
actu diligit. ergo caritas non est
gratia. Preterea caritas quedam dilectio est. dilectio
autem est qua diligentes sumus. sed non sic
sumus deo accepti quia sumus diligentes
sed potius e converso. actus enim [illegible]
[illegible] ergo gratia per quam sumus deo
accepti est alia a caritate. Preterea [illegible] pluribus
que [illegible] alicui corpori [illegible]
quod sit [illegible] sed producit actum [illegible]
est que omnium virtutum. ergo ulterius [illegible]
[illegible] ut [illegible] ei [illegible]
que est omnibus virtutibus sed actus [illegible]
[illegible] est a gratia. ergo gratia dicit aliquid quod
caritas et aliis virtutibus. sed non est quod
[illegible] tot esse
[illegible] quot sunt virtutes. ergo est quod
[illegible] gratia est ad [illegible]
Preterea caritas perficit animam in ordine ad
obiectum diligibile. sed gratia non importat ordinem
ad aliquod obiectum neque ad actum sed ad
quendam esse. esse enim gratum deo. ergo gratia
non est caritas. Respondeo dicendum quod quidam dicunt
quod gratia est idem per essentiam cum virtute [illegible]
[illegible]
[illegible] actu deo accepti
[illegible] alias virtutes [illegible] caritas
est gratia [illegible]. Aliquid dicunt esse [illegible]
caritatem et gratiam per essentiam dicunt [illegible] aliqui
ut gratia [illegible]
[illegible] differentiam [illegible]
[illegible] ad conservandum aliquem finem [illegible]

vel [illegible] naturalibus [illegible] pertingunt [illegible]
proportionata ad finem illum et inclinatio
[illegible] illum finem que est naturalis appe-
titus finis et motus in finem sicut
[illegible] quedam per quam
competit [illegible] et hac [illegible]
[illegible] inclinatio [illegible] locum [illegible]
quod appetit naturaliter talis [illegible]
cum [illegible] per violentiam detinetur
[illegible] per [illegible]
sumus. homo autem [illegible] sua propor-
tionatus est ad quendam finem [illegible]
naturalem appetitum et [illegible] naturales vires
operari potest ad consecutionem illius
finis qui finis est aliqua contem-
platio divinorum qualis est homini possibilis
secundum facultatem nature [illegible] philosophi ultimam
hominis felicitatem posuerunt. sed est alius
finis ad quem homo a deo preparatur
naturalem [illegible] excedens
scilicet vita eterna que consistit in visione
dei per essentiam que excedit proportionem
cuiuslibet nature create soli deo naturalis
existens [illegible] homini detur aliquid non
solum per quod operetur ad finem vel per quod
inclinetur eius appetitus in finem illum
sed etiam per quod ipsa natura hominis elevetur
ad quandam dignitatem secundum quam talis
finis sit ei competens et ad hoc
datur gratia. ad inclinandum autem affectum
in hunc finem datur caritas. ad exe-
quendum autem opera quibus predictus
finis acquiritur dantur alie virtutes
sicut in rebus naturalibus est alia natura
ipsa quam inclinatio [illegible] et motus
vel operatio ita [illegible] virtutibus est alia gratia
a caritate et a ceteris virtutibus
et quibus oportet vere acceptari
per predicta. [illegible] ubi dicit
[illegible] oportet ad bonum spirituale operari
[illegible] prius esse spirituale accipiat
sicut non operatur aliquis in esse [illegible]
habeat esse in natura. Ad primum ergo dicendum
quod deus diligit se diligentes
non tamen ita quod dilectio se diligen-
tium sit ratio quare ipse diligat sed potius e converso.

opio

Ad 3m

Ad 2m dicendum quod fides dicitur esse gratia p-
veniens inquantum in motu fidei
primo apparet gratie prevenientis effectus
Ad 3m dicendum quod cum dicitur habitare in nobis ha-
bitat per gratiam sed specialis aliqua
gratie apparuit per inhabitationem per aliquam
specialem donum quod habet similitudinem
cum propria persona vocatur propria mitti
Ad 12m dicendum quod caritas sola
sufficeret ad merendum bonum eternum
non presupposita ydonei motivi merens
quod per gratiam aliud cum in via di-
lectionis esset terminatio primi quod digni-
Ad 13m dicendum quod non emigens ad
esse prius sive quod supponitur esse
de ratione alicuius boni sicut
prius est sanitas quam ipsa sani-
tas saniatur sed tamen sanitas per p-
sonam habet esse sanitatem quam sanitatis
causam et dilectio quamvis prius sit
divina dilectio qua deus nos
diligit quam dilectio qua nos eum
diligimus tamen de ratione caritatis perfecte
est quod deum faciat nobis caritatis quod
nos deo caros faciat propter eum
pertinet ad dilectionem inquantum est
dilectio non autem 2m. Ad 6m dicendum quod habet
quod caritas sola distinguat inter
predestinatos filios et regni et ceteri
inquantum non potest esse informis
sic alie virtutes vel per hoc non ex-
cluditur gratia quam ipsa caritas forte
Ad 7m dicendum quod gratia est in anima specie
qualitas quamvis non proprie posset
dici habitus quod nomine ordinata
ad actum sed ad quendam esse spirituale
quod in anima facit et sic quedam dispo-
sitione correspondente que est gratia
consummata licet tamen sit gratia ac-
cidentibus autem quod philosophi sciverunt
inveniunt quod philosophus non cognoscunt
nisi actualia que ordinantur
ad actionem habitum et proportionatas
naturas et dicitur quamvis quendam corre-
ctionem non recte concludit.
Tertium aliquid causata posset

esse gratia quod est unius Christi sicut Ioh. 20 dicitur discipulis
suis accipite spiritum sanctum quorum remiseritis pecca-
ta remittuntur eis ex quo patet quod ipsi homines
possunt peccata remittere sed peccata non re-
mittuntur nisi per gratiam ergo homines possunt
gratiam conferre. Preterea dicitur quod Ihesus est
verus qui fit ex sole propinquiora lu-
cis recipiunt et ad eorum sufficit
ab eo recipiunt ita ad eorum sufficit
Ita se habet deo appropinquantes eius lumen
plenius recipiunt et aliis tradunt sed
lucem divina est gratia ergo causa quod aliqua plenius
gratiam recipientes possunt eam aliis
tradere. Preterea bonum diffusivum
sui quod quanto plus habet de ratione boni plus habet
de ratione diffusionis sed formae spirituales
plus habent de ratione boni quam corporales ut
patet sicut bona propinquiora. Item forme
corporales aliquam gratiam ex quo esse sit
pacem sive generatione similitudine
multo magis qui habet gratiam po-
test alio gratiam causare. Preterea sicut affectus
perficitur divino lumine gratie tamen etiam perficitur
lumine intellectus sicut gratia est ad al-
tius per hoc quod ... sicut deus ... superiores
angeli inferiores illuminant et quidam
illuminatio superius sicut est assimpto
gratie gratiam potest causare. Item alii prelati
sunt capiti in nostro humanum mini-
sterium ... similitudinem diffi-
... sed humanum diffundit
spirituales sicut motum per hoc quod gratie veniunt
hanc augmentum corporis misticis ... dicitur
quod ... humanum in persona misticum gratiam
in hominibus effundit ... quod ... aliis
omnibus singulariter capitulum est sicut
membris misticis operari ad gratiam collatione
quoniam aliis et commisit ergo ad
vestram capitibus sufficit quod gratiam infundat
per membra misticis per morem ... sed
humanum ministerium sicut dicitur glossa super ... ps.
Adunquam domo ... flectens ...
causa in ... anima percipit corporis sunt
ad actus anime percipit gratiam ... sed
humanum in se gratiam ... formalis
que dat esse ... nobilior forma
... qualis sed aliquam agentis creatum
potest forma specialem dat esse ...

uegetabilem et sensibilem qui multo fortius
potest forma actualis quecumque gracia Si
diceba quod gratiam creatam creare deus
non potest quia tunc non educta de potencia
non fit nisi per creacionem creare autem est
infinite potencie propter infinitam distanciam
inter ens et non ens nulli creature competit operari
Sed quod infinita non est proprie sed distancia
tancia que est de ente in nichil
contingit proprie ex parte creature pre-
ipsam in nichilum decidere nisi manu
conditoris teneretur secundum Augustinum quod inter ens
et nichil non est infinita distancia
posse creare gratiam non dicit potenciam
infinitam simpliciter sed solum secundum quid prout hic
quod si diceremus dicit actus ad posse facere
nisi per gratiam non diceremus cum potencie
infinite simpliciter sed non est inconveniens quod
alicui creature conferatur potencia infinita
secundum quid et ita gracia habet quandam potenciam infi-
nitam in quantum in infinitum bonum conjungit
Ergo non sequitur quod in creatura habeat virtutem
tendi gratiam per ad gloriam regis potest
quod habeat sub se potentes et victoriosos
milites ergo et ad gloriam dei pertinet
quod sicut quidam sunt ei subiecti sint magne
potestatis Si igitur ponatur quod aliquis possit
sit conferre gratiam in nullo preiudicabit
divine glorie per Ro. iii.o de iusticia autem
dei per fidem Jhesu Christi Sed ut dicitur Ro. x.
fides ex auditu auditus autem per
verbum Christi ergo cum verbum Christi sit a potestate
iusticia quod gracia sive iusticia sit a fide per
dicatores per unumquemquem potest alteri dare
quod fuit est sed gracia sine proprie est aliquis
hominibus per ei data ergo aliquis potest dare alteri
gratiam vel spiritum sanctum per hoc quod dicitur Romanis
reddere de eo quod non est in potestate sua
Sed prelati cerciter dicuntur racionem de animabus
subditorum Hebr. ultimo ipsi enim pervigilant
tamquam racionem reddituri pro animabus vestris
ergo anime subditorum sunt in potestate pre-
latorum ut eas per gratiam possit iusti-
ficare per ministerium dignum magis sit accep-
tandum quam ministerium regis temporalis per quod pro-
ponit alicui gratiam regis conciliare

// regis sed ministri

quod ministerium dispenset graciam dei con-
ciliare per quod dicit est creature
creatam sed sacerdos erat in impo-
sicionibus manuum quod erat ipsi spe-
sanctis dei Act. viii.o imponebat
manus super eos ergo sacerdos
erat gracie quia spiritus sanctus datur per omnibus
potestatis quantitate ei quantitate est
spiritus sanctus deus potuit et non voluit
quanta est invidus fuit sicut
Augustinus ad filium equalitatem probanda
dat argumentatur sed potestatis conferendi
gratiam fuit creature quantitate ut
in questione de ordine dist. prima hic ergo potest conferre
reddi gratiam esse quantitatem aliam
creature per spiritus divinus loquens mediante
media ulteriori dum reducitur
reductio autem creatura valida
est principium per gratiam ergo per sacerdos
creaturas vocales in fideles quia
consequitur per magis est expellere
peccati quam accessorium Sed
hominibus data est potestas demones
expellendi quia sunt nobis capitaliter
liciente ut patet Luce x. et alibi multis
ergo et hominibus data est potestas ex-
pellendi peccata et ita conferendi
gratiam Sed dicitur quod hoc fit per
ministerium solum Sed quod sacerdos
evangelicus est pocior sacerdote legali
sed sacerdos legalis operatur per modum
ministri ergo sacerdos evangelicus
habet ad plus quam ministerium per actum
vivit vita naturalis et vita gracie
vita naturalis quantitate alteri sic ergo
ergo et vita gracie potest alteri quantitate
per culpam et graciam est contraria Sed
bina sibi per se potest esse causa culpe ergo
potest sibi per se causa gracie per hoc dicitur
minor mundus quin sit in se gerit
maioris mundi similitudinem Sed in
maiori mundo aliquis spiritualis effectus
sicut massa fit et mortis est ab aliqua
creatura ergo in minori mundo in homine
effectus spiritualis gracie est ab aliqua
creatura per philosophum in iiii.o methaphisice

unumquodque perfectum est quando potest alterum
sibi simile facere [illegible] de perfectione.
non maior autem est perfectio gratie quam
nature. ergo huius perfectionis gratie potest
alterum in gratia constituere. Praeterea
forme attribuitur habenti formam
sic tale facere. quia calefactio calidis
attribuitur. igni. sed iustificatio
est actus iusti. ergo attribuenda
est iusto. iustificatio autem non est nisi
per gratiam. ergo etiam iustus potest dare gra-
tiam. Sed contra est quod Aug. dicit expo-
sitione [illegible] quod sancti viri non possunt dare
spiritum sanctum sed dono gratie dant spiritum sanctum.
ergo homo sanctus non potest gratiam dare.
Respondeo. Sicut gratiam aliquid gratiam
dare potest. ergo non creando in eo
gratiam ex nihilo quia creare solius
dei est. ergo non [illegible] de gratia qua
[illegible] ad eum largiendo quia sic
sua gratia minueretur et esset minus
deo acceptus. et ex hoc quod fit opus
deo acceptum quod est ingenitus ergo
nullo modo homo alteri gratiam dare potest.
Praeterea Anselmus probat in libro cur deus homo
quod reparatio humani generis non po-
tuit fieri per angelum quia sic esset
sue salutis debitor angelo
et non posset ad angelum equaliter
pervenire. sed salus hominis est per gratiam
ergo cum [illegible] ingenitus sequeretur si an-
gelus homini gratiam daret multo
autem minus homo homini gratiam dat.
Praeterea Aug. magis est iustificare
impium quam creare celum et terram. Sed
gratiam iustificare impium. ergo cum
creare celum et terram [illegible] creata
possit non gratiam conferre poterit.
Praeterea in omnibus actionibus [illegible] aliquo co-
natur agentis ad patientis
sicut [illegible] qua est gratiam creata
illabitur. ergo nulla creata potest gratiam
conferre. [illegible] simpliciter [illegible]
gratiam efficiunt ut creata causa
potest quantum aliqua creata possit

aliquid ministerium adhibendo ordinatum
ad gratiam sicut corporis. Aliquid vero est prec-
ordinata sicut ex quo donec [illegible] gratie
[illegible] dominus est quod a perfectio
elevans animam ad quod [illegible] sup-
naturalia quia effectus spiritualis potest
aliqua creata disponere vel quidem
[illegible] solus est causa [illegible]
[illegible] est gratiam quia [illegible]
et limitationem solius dei est constat,
2° [illegible] creata agit nisi presup-
posita potentia [illegible] loco [illegible]
[illegible] naturalis creata non se extendit
ultra perfectionem naturalem. Unde nulla
supernaturalem ponere aliqua creata effi-
cere potest inde [illegible] sola
[illegible] divina [illegible] quibus
ad [illegible] explanatur [illegible] creata
cooperatur ut orando vel qualiter
aliter ministerium adhibendo [illegible]
nulla creata efficere causare potest.
2a vero sunt ex oppositione quia gratia
gratiam non hominibus [illegible]
est quod probat hominibus [illegible]
velit sed Aug. [illegible] vero autem minime
solius dei est in omnibus aliquomodo ad
possit [illegible] alteri minime quia
est [illegible] in aliquo actu potest
[illegible] dupliciter actu aliquo potest
[illegible] ex parte [illegible]
[illegible] solius dei
[illegible] affixus est
[illegible] voluntas [illegible] potest
aliquid [illegible] operari per actus
[illegible] organa actionum.
Alio modo ex parte obiecti adhibendo
obiectum quod potentiam moveat. voluntatem
autem non movet obiectum [illegible]
[illegible] voluit [illegible]
[illegible] deo [illegible]
[illegible] movet
[illegible] movet
[illegible] naturalis [illegible]
[illegible] natura [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] ex parte

volunt et aliorum bonorum vel certum bonum
naturalem desiderantium cum in salutis existi-
mationem ad quod bonum principaliter deside-
ratum pervenire possit. Unum inter
sufficienter aliquam causa potest moveri
ex parte obiecti non autem est ex parte
actus potentie intentionem non est ergo
nolunt in causa materie potentie
gratiam per quam nos immutatam
causa considerata potius sed vero sunt
ex parte finis ipsius gratie finis
cum proportionat principio agentis eo quod
finis et principium eiusdem sunt in divisione
ratio sicut prima actio per quam res
est et exeuntis s. causa est a solo deo
quia creatura principium producere ultra
finis causa gratie collocare quod infra
rationale naturale ultimo fini coniungi
a solo deo est. Ad primum ergo dicendum quod
solus deus remittit peccata sicut
ut patet ysa. xliii. ego sum qui deleo
iniquitates tuas propter me. Homines
autem dicuntur remittere ministerio. Ad 2m
dicendum quod dyonisius loquitur de influxione
divinarum lucium per modum doctrine sicut
enim inferiores angeli a superioribus
illuminantur. Quod ibi intendit. Ad 3m
dicendum quod non est ex defectu bonitatis gratie
quibus ea possit in alium diffundi
sed ex eius eminentia que petit et
defectu habentis participare participatur sed
statum nature create habens eam participare
participat in tantum perfectionem ut ea
gratia communicare possit. Ad xii dicendum quod non
est simile de natura et nutrimento. Vel dicendum
dicta. Ad xiii dicendum quod xpistus secundum quod deus
influxit gratiam effective secundum quod ho-
mo instrumentaliter. Unde dicit vo. per verbo dico autem
quod ipse humanitas instrumentum fuisse. Ad
Ad xiiii dicendum quod non est simile. Humanitas enim
per alijs ministris caput est. Ideo dicendum
quod prerogativa alijs ministris habuit
in quantum per fidem eius iustificamur
et per invocationem nominis eius sacramentis
imbuimur et virtute passionis eius
est humana natura a peccato principaliter purgata
et multa alia habet que aliis sunt communia.

Ad vii dicendum quod sicut dicit damascenus iiii li.
ipsa humanitas fuit quoddam
instrumentum divinitatis et ideo quamvis instrumentalis
causa quam humanitas habuit ut virtus principalis et
adhuc eius ad effectum divinitatis se habuit.
Si ergo unio non erat divine per-
sonalis nobis competit a principali agente
sed sic tamen instrumentali. Vel potest dici quod
creatione virtutis spiritualis quod
per eius fidem iustificamur. Vel potest
dici quod creatione exemplaris virtutis
spiritualis in xpisto in ipsa virtute
quedam similitudo in nobis spiritualis virtutis.
Ad viii dicendum quod anima assimilatur et unitur
non excedunt statum nature create sic
non alie forme naturales et ideo agens
naturale presupposito potentia ad actum na-
turalem potentie formarum potest aliquo
modo corpore educto. Non autem est simile
de gratia ut ex dictis patet. Ad ix
dicendum quod prima ratio non concludit quamquam
sufficiens. Nam creatura simpliciter vere
subsistentis est esse per se et formaliter
forme autem non subsistentes
sive accidentales sive substantiales non
sic creantur sicut nec esse habent per se
sed alio quomodo non habent una
ex quoque sit corpus per se habent tamen
in materia a qua dependent et per
ex mutatione eius educuntur
ut sic corpus fit per se subsistens
corpus tamen in materiam non mutatur
in quantum non est per se corpus tamen creatur
autem de anima vero alique est forma per se
subsistens non presupponitur ei creari convenit
Supposito tamen hac ratione solvendum est
ad argumentum quod sic habuit. Et ideo concludit
ad quod dicendum quod duorum ad invicem
distantium potest contingere sicut hominis et non
quod sit ex utraque parte infinita
sicut si unus haberet albedinem infi-
nitam et alius infinitam nigredinem
et tamen non est infinita distantia medietatis
divinitatis et non ... Alio ita
quod sit ex utraque parte finita sicut
si unus habet albedinem finitam
et alius nigredinem finitam est tamen

ano ee quid dist at 3° ita q
sit ex vna pte finita ex pa
infinita ut si vng hret alb
finitaz alig infita ingre
t esse dist ai inte ee tatue
no ee sinp qz ee tatu fitue
No ee at simp e infitu ing
omne de fom qui cogit ad pt
excedit h go distan tuse pt
ex pte i qua finita e ing
ipm ee finitu pt acquit ut
pdit No at ex pte i qa infita
e Ad x dd q posse tare qua
ptiet ad pom infinita fip
ing e po c insititue l inu
e infinitati o ysta duo no se
compo lia q ab poss dare q
talia facere no possit Ad x
dd q ad glam vegs ptinet
po milit et tata q eos ab eq
subiecto e no subtrahat No at
si p pom ab eq subiecta an
f ut pp pom at gfundi q
tatu deo e qre ut potentib
pom infinita vn dne gle
devogaret si aliq tata tale
pom hret Ad xij dd q au
dir quo e ca suffis fidei
q pz ex hq multi audint
qui no credunt Sz ca fidei e
q qui fat credere sentire
hijs q dnt No at ad assenci
endu cogi aliq nomi te vois
3 uo tio ho extig auctas
no cat fide 3 deg qui solg
nouit inuicepti cat at fide
i credere inclinado no t
illustrado intetu fidei ut no
repugnet hijs q a pdicate
ppoinur pcorat rec hest sic dis
pones ad extig fide Ad xiij
dd q i q men esse possio
possit alij dare No at q men
sit sorin hbnb No ei pos
sit alij dare colorem ut ypti
inca sic at gra hoiet no
ps Ad xiiij dd q platus
quinis no possit dare gram
subdito pt tn coopari ad h
q gra alicui detur dat a no
pdat amodo ut compiedo
ecte hq verite de aialb sub
ditorz Ad xv dd q ministri
regs tpalz no dicitur regs
gram alicui dari p mod mi
ssionis e ministri dei put dd
na gram alicui pecori ga ha
ptib impetrando no at essiue
cando Ad xvj dd q manus impo
no cat spc sci adventu sz sit
tu manus impone spc sci adue
nno dd i teptus q apli impo
nentes manus dant spm scm
3 q impotebat manus et illi
accipiebat a deo spm scm
Ad tn impo manum dicit aliq
ca accipientib spc sci p mod q
sacra sit ca grie ut pq dicet
3 no hebit manus impo ing
e ab hoie 3 ex institu de diva
Ad xvij dd q opio ingnite
quidam ut s pta ab eando z iustifi
cadi possit cate gsitio q iust
ingn no dicat q pta ab iustifi
cadi p aucte possit cate gfri
3 solu p ministeriu tn se si
gnificabit e tate q sit grata
Nu em d q omne q e cate
gnitale cei gnitatu interl
e de illis q na vera requid no
at de illis q put ee nalibz
supaddita ex sola libalite
diua De hijs em no appet
inuidia e si no cofert tio
no e sile de filio Na de voce
filiacois e ut filig hat inu
grauit Nisi deg pr plez
suc ne filio no qui actu ad
ut ad impomi ad iuidia
ptinet porpia sic eos q diu
kat q p filiu noln gra
Ad xviij dd q ibl diui no
i intellue q infima frui ul
tio qiug i idtute caz media

Sz qr tac in medio disponit
ad hac quiet omnes p illuia 3
ul quocumq alio ministerio Eld
xxx dd q ptab data caplo
ad expellendu demones a
corpibz cost at cumq q ex
pelld pctm ab aia uitij
datu exigit ppa uirtute deo
nes expellent hp p mora 3
nomis x impetrando p oroni
q pz exo hc q dr g ulr f in oie
meo demo eicie Eld xx dd q
sacerdos legis aliu E p no minis
t ad gre tollere opa bat
ut remote p exhortatione t
doctrina sacra eminentibus legis
quorz cat ministri g ram no co
fidebat sic gfine sacrame
ne legis qz e minist sacerdos
cuiuq Non sacerdotu nomi
e digni nec tenet pbat apls
i ep ad hebr Eld xx dd q
aia aliud fe ht ad uita naliz
t ad uita gre q ad uita gre
quid fe ht ut q alio uiuit Eld
uita conuenit q ad uitatio
ad uita gre q uita no pt
h quitata recipit Vita no
ne quitati t h ca quitatu
in q ois form corpis unit. No est
at pgli q aia alio ati qui uita
gre uiuit pt forali unitate
unio e sile Eld xxij dd q no
e impossibile aliq agens agere
sua spem ul infra. Sz sup
sua spem n agere pt gra at e
s unu aic culpa no e ultimus
in re tu alis pt ultim uni
ver sp oibz unio est sile
de culpa et gra Eld xxiij dd
q ti mio ri nundos s h oc aq
actus spualis q m mo excre
dit intellect tatu aliqd tat
s scia a doctore discip lo no
at g ra qz nunc excedit aia no
spialis nisi n ualiu ordine

cotinet Eld xxxiij dd q psto gre
potor e psto e no ex pte forme
psicet no at ex pte psubit
na quadam psti possidet q est
naliq in q e q im in uq in e nali
uitutis actiue ppor to atq ppor
tom domi supexcedit. s ualet
ipp eno pt aliq sp uale domi
tus firmde quiuis possit face
sile ma. Nc tu hc uld uiz e q p
fectores tate sile facere n pot
ut sol no pt pduce aliu sole
nc angelus aliu angelu sz hc tm
uiz e i corruptibilibz creatis
quq uis g ratia dimitq e p ipsa
ut cotinet e e ss pem q h i udim
dum gtinuarit no pt Eld xxv
dd q duplex e actq for unq q e
opaut calefac quiet actq 2q
e t actq supposito attribuit
Aliqua actq for e e nc in forto
qui e actq pmq sic unificacte
corps e actq aut actq suppo to
forme no attribuit. Sic at
iustificat e actu qm iustio e gre

Orto quint utru sacra e nove
legis sunt ca gre. Et in e quo
Sic em dr b vni i sermone de cena
dni Sicut canonicq p libru
abbas p baculu epc p anulu
inest sic diones g ra dudz
se tradit e sacris sz libri non e ca
canonicat q n c baculus abba
nc anulus epat q g o n sacra gre
psi sacrm e ca gre c ministrat
ad pueri. No at puerit qz sic solus
deus gre e caput domi e uitu
ut instral qz ome instrm ht
aliqua actone nale ec q m instra
opa. Sacrm at cu sit corpale
no pt aliqm nale actone hre
et aiam q e gre susceptiua ec
instral ca gre e e no pt p oibz
ca actia ul e psicina ul dispoa
ut expuis aucte ht pt sz sacrm
no e ca gre e psicina qz sic eet ca

gre prici, vt tm dispositiam q dispo
ad gram et eodem quo gra sit i
cia ad quam eciam corpus non attingit
go sacrm non est causa gre p se certa
gre q p propria virtute q p aliquam
superaddita. Non p propria virtute quia
sic quelibet aqua sanctificaret sicut aqua
baptismi. Sed non p aliquam virtutem
superadditam quia omne quod recipitur in
aliquo recipitur in eo p modum recipien-
tis et cum sacrm sit materiale elemen-
tum ut hugo de sancto victore dicit non recipiet
virtutem nisi materialem que non sufficit ad
productionem forme spiritualis go sacrm
non est causa gre. Item virtus suscepta
in illo elemento vel erit corporea aut in-
corporea. Sed non incorporea cum sit accidens
quoddam et subiectum eius sit corpus et ac-
cidens dignius subiecto. Nam incorporeum
corpore nobilius est. Si autem sit virtus
corporea causat gratiam que est for-
ma spiritualis et incorporea sequitur quod effectus
sit nobilior causa quod est impossibile
go et impossibile est quod sacrm gram
causet. Sed dicendum quod hec virtus superaddita
non est completum aliquid sed quoddam
incompletum. Sed quia incompletum non
potest esse causa completi gra autem quoddam
completum est go hec virtus incom-
pleta causa gre esse non potest p agens
p se ... hoc p se instrumentum
Sacramenta autem agunt ut instrumenta di-
vini que est agens perfectissimum. go dicit esse
perfecta et ita hec perfectam virtutem
p se dicendum quod in ... de lege diuina
ex prima intentione et primo eciam ultima ad
ducit go et lege diuina ... ut p
ultima reducantur media ut primam
dicit. Sed ordine causarum corporales sunt
ultime secundum quod spirituales sunt prime
go non est quod ... corporalia elementa
gram huiusmodi conferant que reducit
in diuinum angelicum ... hominum
quod distinguit dupliciter de racione

ma qua operatur p subitam causam
et alia qua p ... tempore
facit. huius est illuminare animam
sed gram conferre aut eciam illu-
minare. go deus non utitur sacra
mentis instrumentis ad gram confer-
endam p se aliqua virtus electo
materiali confert p qua possit gram
causare aut in aliqua manet pacto
sacramento non ... manet. go in aqua
baptismi p quam ... est sancti-
ficata si ab baptizetur p baptismum
aliquamlibet vel platea sicut bap-
tismus fluminis. Si autem non manet
cum non sit assignare aliquod cor-
ruptiuum quare in ... deficiat
tamen ... quia cum sit quoddam
spirituale et de maximis bonis
ex hoc per eam gratia ut ... subito
euanescat p agens post ... et Augustinus probat xii
super genesim ad literam quod corpus non impri-
mit in animas similitudines quibus
cognoscit sed magis est e conuerso
ut corpus non ... in eam
causat formam gre supernaturalem quia
cum corpus ... causa effectiuam na-
turalem causat go non ... probat quod
hec corporalia elementa que sunt in sacramentis
sunt causa gre p efficaciam anima
disponit se ad habendum gram
quia disponatur p sacramenta quia dis-
posicio que se anima disponit ducit
ad gram et sine sacramento non autem
ergo sed anima ... se ad gram
disponat non est causa gre et
si sacramenta aliquo ad gram dis-
ponant non se ... causa gre
p ... artifex sapiens utitur
instrumentis et ... instrumentis
carpentarii non utitur serra ad
dolandum. Sed deus est artifex
sapientissimus go non utitur
instrumentis corporalibus ad effectum spiritua-
lem qui corporalibus non competit
p sapientis medicus fortioribus

morbis fortiora adhibentur medicamenta.
Sed morbus peccati est vehementissimus
ergo ad eius curationem per gratiam collatam
fortiora remedia a deo apponi
debuerunt et non tam levia elementa.
Preterea creatio et recreatio ex unde
per similitudinem. Sed deus animam
creavit nulla creatura mediante
ergo et sic recreavit. Sed per gratiam
non mediante sacramento. Preterea
auxilia sive instrumenta in operationibus agentis
sunt instrumenta coadiuvant ad effectum
principalis agentis. Ergo deo qui est po-
tentissimus agens non competit
ut per sacramenta que sunt instrumenta gratiam
conferat. Preterea omne instrumentum re-
quiritur propter naturalem actionem ad con-
ferendum ad effectum intentum a principali
agenti. Sed materialis elementalis actio
nichil facit ad effectum gratie
que deus in anima efficit. Videtur
abluere enim non magis debet re-
spicere animam quam ipsa aqua
baptismi. Ergo huius sacramenta non ope-
rantur ad gratiam per modum instrumenti.
Preterea sacramenta sunt instrumenta non conferunt.
Si igitur sacramenta sunt aliquo modo causa gratie
et hoc erit aliquo modo causa gratie quod est contra
dictum Augustini qui dicit quod instrumenta
non sunt collata preter hanc iustifica-
tionem species ponantur in homine per
gratiam datam prius. Si ergo sacramenta sunt
causa gratie erunt causa dationis prius
quod est contra Augustinum qui dicit quod nulla crea-
tura potest dare spiritum. Ergo sacramenta
nullo modo sunt causa gratie. Sed contra quod Hugo
dicit in primo de sacramentis diffiniens
sacramentum noue legis sic: Sacramentum est
invisibilis gratie visibilis forma ut
ymaginem gerat et causa existat.
Preterea Ambrosius dicit quod gratia est factor
culpe et hoc patet ab apostolo
Romanos v. Sed culpa causatur in anima per
peccatum corporis ergo et gratia potest
causari in anima per sacrificia corporalia.
Preterea per institutionem sacramentum
ad superadditionalibus sacramentis dant

Sicut enim non est ad collatam mundo
in institutione sacramentorum per quod omnino generibus
Sicut ad additionem non fuit
addatur eius effectum aliquod quod prius
efficere non poterat sed non nisi gratie
cum ad hoc sint sacramenta instituta.
Ergo sacramenta sunt efficientia gratie. Si dicatur
quod non additur nisi ordo quidam ad
gratiam. Sed contra ordo vel quidam est
vel absolutum aut fundatur super ad absolutum
ut et quoniam ad ea moto per accidens. Si er-
go additur ordo quod ad absolutum
addatur per absolutum non est a vela-
tione quia velatum non habet esse debilissimum.
Si igitur sacramentis additur vel
per institutionem non potuit ex insti-
tutione sanctificatione quod est contra Hugonem de
sancto victore. Si dicatur quod velatio illa non est
causa sanctificationis sed divina virtus
sacramentis assistens. Sed contra assistit
divina virtus quam etiam deus aliomodo
sacramentis per institutionem quam ante
et non sunt alio modo habebunt effectum non
per institutionem aliquam ante. Si
non alio modo cum de quo dicatur novo
modo esse in causa nisi per hoc nomen
effectum in ea facit oportebit quod ad
de novo sit superadditum ipsis sa-
cramentis et etiam quod prius quidam
sacramentis requirunt magis sanctificata sunt
in eorum unctione et confirmatione
Sed ista sanctificatio non intelligitur fit ergo
per aliquam virtutem spiritualem sacramentis con-
fertur vel eorum esse potuit gratie
aliqualiter causa vel ad hanc gratiam ordinem.
Preterea quod sacramenta nove legis esse
aliqualiter causa gratie videtur per supra
hoc. Cum lex vetus occidendo dicebat
et transgressionem augendo ... quoniam
peccatum faciebat gratiam non adiu-
vare quod peccatum non conferebat. Si er-
go nova lex gratiam non conferret
sicut occidendo diceret et transgressionem
augendo huius gratiam apostolica doctrina
conficit non autem conferret gratiam. Igitur per
solam instructionem precepti et lex vetus
hoc habebat sed per sua sacramenta gratia
aliqualiter causando concurrere non est

cotenta cathecismo quo instruunt
accedentes sz eis superaddit sacra
ad gratiam habenda quam quidem vetus
lex sacramenta non conferebat sz tm
significabat significatio vero ad
instructionem ptinet. Dico ergo quod ue
tus lex tm instruebat eius sacra
erat gratie solu signa quod vero noua
lex et instruit et iustificat eius sacra
sunt gratie et signum causa. Cum non sunt
tamen non eodem modo omnes tradunt quidam
enim dicunt quod sunt causa gratie non quod ad
ad gratiam habenda operentur per aliquam
virtutem eis inditam sz quod in eorum sus
ceptione gratia datur a deo quod sacris
assistit ut sic dicantur causa gratie per modum
causa sine qua non et ponunt exemplum de hac
quod ab desunt denarium plumbeum
accipitur certum librarum non ideo quod denarius
plumbeus sit causa sufficiens ad ad ac
ceptationem certum librarum sz quod sic
est statutum ab eo qui potest dare ut
quicumque defert talem denarium
accipiat tantam pecuniam. Sic
statutum est a deo ut quicumque ac
cipit sacramenta non ficte gratiam acci
piat non quidem a sacris sz ab ipso
deo et hec videtur sententia magistri in
iiij° sententiarum di prima cum dicit quod ac
cipientes sacramenta quidem salutem in
fidelibus sz non ab illis habeat
opinio non tamen sufficit dignitati sac
mentorum noue legis saluare. Si
enim recte considerentur exemplum ab eis posi
tum et alia similia non inuenit quid
quam dicunt sine qua non se habeat
ad effectum nisi sit signum. Denarius
enim plumbeus non est signum accep
tionis pecunie et baculus prelati qui
confertur abbati non sit sic habent sac
menta noue legis ad gratiam sequitur quod
sit solum signum gratie et ita nichil habebunt
preter sacra vetere legis forte quis dicat
quod sacramenta non legis sufficiunt signa gratie sibi con
cessae date sacramenta non vetere lege gratie per

misse. Et hoc magis ptinet ad con
dicionem temporis quo ad dignitatem
sacramentorum quod tempus primum promittebatur
gratia nunc autem est tempus plenitudinis
gratie propter incarnationem humanae na
turae et tamen si hoc sacramenta ista
sicut fuissent cum toto corpore habent
nichil plus fecissent quam illa non
tamen nunc nichil faciunt quod ista
nullam eis addit efficaciam. Et ideo
aliter dicendum est quod sacramenta noue legis ad
ad gratiam habenda operantur. Sz
ad aliquem effectum operatur ad
duplex. Uno modo sicut principale agens. Alio
principale agens quod agit per aliquam formam
sibi inherentem per modum ut completa
fuerat illa forma a se
sine ab alio aut naturaliter aut
violenter per quemadmodum dicitur il
luminare sol et luna et calefacere ignis
et ferrum ignitum et aqua calefacta.
Alio modo aliquid operatur ad effectum ali
quem instrumentaliter quod quidem non operatur
ad effectum per formam sibi inherentem
sz solum inquantum est motum a principali
agente habet enim vero instrumentum naturam
et instrumentum ut moueat motum
vim sicut perfectam formam completam
ad principale agentem et tamen habet motum
quomodo moueatur a principali agente ad
instrumentum sic serra operatur ad scamnum
quamuis autem serra habeat aliquam
actionem quae sibi competit secundum propriam formam
ut dividere tamen aliquem effectum
habet qui sibi non competit nisi inquantum
est mota ab artifice scilicet facere
rectam incisionem et conueniente for
mam artificii et instrumentum habet duas operationes
unam quae competit ei secundum formam propriam
aliam quae competit ei secundum quod est motum
a principali agente quae transcendit virtutem
proprie forme et ideo est quod non sacramentum
nec aliquid causat a potest gratiam dare per
modum principalis agentis quod hoc solius
virtutis diuine est ut ex praedicti
articulo patet sz sacramenta ad gratiam fa-
operantur instrumentaliter et sic patet Damascenus
iii° li. dicit quod humana christi erat

velut quoddam organum divinitatis et ideo
humana natura adequitabat in opera-
tione virtutis divine sicut quod ex-
tangendo leprosum mundavit. Erat
enim ipse tactus operabatur instrumentaliter
salutem leprosi. Sicut autem humana natu-
ra Christi quitabat ad effectum divine
virtutis instrumentaliter in corporalibus ef-
fectibus ita et in spiritualibus. Unde sanguis
eius pro nobis effusus habuit vim ablu-
tivam peccatorum. Apocalypsis 1: lavit nos
a peccatis nostris in sanguine suo.
Et Romanis iii: Justificati in sanguine
ipsius. Igitur humanitas Christi est causa instrumental-
is iustificationis quae quidem causa
nobis applicatur spiritualiter per fidem
et corporaliter per sacramenta quia humanitas Christi est
spiritus et corpus. Ad hoc scilicet ut effectum iusti-
ficationis quae per Christum est in nobis percipiamus.
Unde est perfectissimum sacramentum quo corpus
Christi realiter continetur scilicet eucharistia et est
omnium aliorum consummativum ut Dionysius
dicit in ecclesiastica ierarchia. Alia autem sacramenta parti-
cipant aliquid de virtute in qua humanitas Christi
instrumentaliter ad iustificationem operatur.
Unde et sanctificatus baptismo sanguine Christi ab
dicitur ab apostolo hebreorum x. Unde passio Christi
in sacramentis nove legis dicitur causa quae quasi instru-
mentaliter operatur ad gratiam. Ad
primum ergo dicendum quod licet non sufficienter sa-
cramenta nove legis tangit locum de-
cibus hoc quod sicut significant et nos quod sicut cau-
Ad 2m dicendum quod sacramenta nove legis non sunt
causa quae principalis sed ipse agentia
sed causa instrumentalis. Sicut enim aliorum instru-
mentorum habent duplicem actionem, unam
quae excedit formam propriam sed agendo in virtute
forme principalis agentis, et aliam quae
instrumenti convenit secundum
formam propriam sicut abluendum vel purgare
et hac actione attingit corporaliter quidem
ipsum hominem qui iustificatur se-
cundum corpus per se. Et tamen animam per actionem quae
huius corporalis actionis sentit scilicet principa-
liter attingit ipsam animam in quantum
ab ea principium movetur ut quaedam signa

spiritualem mundationem. Ad 3m dicendum quod quamvis ul-
timus finis videtur primo agenti tamen
principali et principalibus agentibus non
attribuitur ultimus finis sed dispositio ad
finem ultimum. Et sic sacramenta in certa
gratie per modum instrumentorum disponentium.
Ad 4m dicendum quod sacramentum non operatur ad
gratiam per virtutem propriam formae. Sic
enim operatur ut per se agens sed operantur
per virtutem principalis agentis. Et dicitur causa
quecumque quidem virtus non habet esse completum
in natura sed quasi incompletum in genere entis
sicut patet ex hoc quod instrumentum movetur et
movet. Motus autem est actus imperfectus sicut
philosophus dicit. In quantum movet non per
aliquid sui generis sed in quantum motum est assimilatur agenti.
Movet per formam propriam sed in quantum ita que
movetur. Sicut in ipso motu movet
per virtutem incompletam, ab hoc autem quod sit
acre ad movendum nisi sit per immuta-
tionem a colore perfectus, ut si sit movens sicut
unde per speciem coloris est in aere per modum
intentionis et non per modum entis completi
sicut est in pariete. Et sic operantur sacramenta
ad gratiam. Sicut quasi mota a deo
ad hunc effectum quemquidem motus at-
tenditur secundum institutionem sanctificationis et ap-
plicationem ad eum qui accedit ad
sacramentum. Unde habent virtutem non per modum
entis completi sed quasi incompleti
et non eminentius quam virtus spiritualis
sic in visu est species coloris sicut spiri-
tualiter in aere. Ad 5m dicendum quod licet
illa quae sunt dicta corporea incorporea
possint loquendo corporeum ens et incor-
poreum dicere entis completi. Sed si dicitur
ad incorporeum sic et motus magis dicitur
ad ens quam ens. Obiectio autem procedit
a substantia virtute esset quedam for-
ma completa. Ad 6m dicendum quod incompletum
non potest esse causa completi. Sicut per se agens
potest in incompletum ordinari aliquid
ad completum per modum causae sic dico
motum instrumenti esse causam formae inducte
a principali agente. Ad 7m dicendum quod de
perfectione instrumenti non est quod agat per virtutem
completam sed quod agat in quantum motum.

et ita per virtutem incompletam unum non sit
sacramenta esse imperfecta instrumenta quoniam
virtus eorum non sit eis completum
Concl. viii dicit quod instrumentum capacitatem ad
actionem magis ut quo agitur quam
ut quod agit patitur enim agentis ut
ut agat instrumentaliter quoniam ulterius
non reducat in eius supernaturalem
prout tamen ultima sic haberent quoniam
fiat reductio superiorum et mediorum
unde dionysius dicit quod omnia nobis
ut possibile habet divinitus manuducantur
et hac etiam assignatur ratio institutionis
sacramentorum primo capitulo
Concl. ix dicit quod illuminare etiam deo
competit nulla causa mediante quia
ad illuminationem animae agat sicut
principalis et per se agens potest tamen esse aliquod
medium agens instrumentaliter et dispositive
Concl. x dicit quod quaedam instrumenta sunt
in quibus requiritur materia sanctificata sicut in
chrismate unctione et confirmatione quaedam
sunt in quibus non requiritur
sacramentum in omnibus in quibus
sacramentum non consistit in materia
sanctificata quoniam sit unum sacramentum
unde quantumcumque applicetur in sacramento
ad ... sine debita forma
verborum et aliis quae ad hoc requiruntur
non fit sacramenti effectus sed in sacramentis quae
indiget materia sanctificata manet
virtus sacramenti in materia post usum sacramenti
... non completur sacramentum
... in quo non indiget materia sanctificata
... sacramenti usum unde
qua celebratur baptismus ... plus
habet quam alia aqua ... forte
confirmationis ... unde ... a
... sacramenti ... ut
virtus ... cessat ...
... ut dicitur
et hoc cessante cessante motore
movente ... statim cum quoniam movens
cessat movere et mobile cessat
moveri Concl. xi dicit quod quoniam ...
... sit mobilis ... per
possit ad efficiendum in anima ...

... ad efficiendum in anima ...
instrumentum agentis virtute divina
Concl. xii dicit quod anima agit dispo-
nendo ad gratiam ...
sacramentum ... virtute divina ut ...
instrumentum ... Concl. xiii
dicit quod sacramentum ... formam ...
... efficientem illa ... ad
quam divinitus ordinatur sed haec est
... instrumentum sacra ... secundo
... Concl. xiiii dicit quod sacramenta
non ... infima ...
... passio
... sacramenta ... quae ...
... infima ut
... Conclusiones ad
infima et ... Concl. xv
dicit quod ... praesupponit ...
quod possit ... instrumentaliter agere
... actionem ... praesuppo-
sitionem ... similem Concl. xvi dicit quod
deus non utitur instrumentis ut causis
mediis ... sua actione propter suam
indigentiam ... effectum ...
... ut nobis divina re-
media ... sic in ...
... ut dionysius dicit ...
Concl. xvii dicit quod actio naturalis
... instrumenti ad ... ad effectum
sacramenti ... sacramentum suscipi
applicatur ... sacramenti signi-
... complere sic
signum ... baptismi per ablutionem
Concl. xviii dicit quod aliqua sacramenta sunt
in quibus non requiritur determinatus
minister sicut in baptismo ... talibus
virtus sacramenti consistit in ministro
quaedam non sacramenta sunt in quibus requiritur
minister determinatus ... virtus
... consistit in ministro sicut in
materia ... instrumentis ...
... ministrorum ...
cooperatur ad institutionem ... secundo
sacramenti Concl. xix dicit quod ...
... ab eo qui ... gratiam sit

principaliter agimus quia solus deus creatio
solus deus spiritum sanctum dat. 12. questio
Quero quare utrum in uno homine
sit una tantum gratia gratum faciens
et videtur quod non. Nichil enim contra se ipsum
dividitur. Sed gratia per operantem et
cooperantem dividitur. Ergo diverse
gratie sunt operans et cooperans et in
uno homine non est una tantum gra-
tia gratum faciens. Sed dicitur quod est una
gratia secundum habitum operans et cooperans
sed divisio sumitur secundum diversos actus.
Contra quia habitus distinguuntur per actus
sed actus est diversus ut dictum est. Ergo gratia non
potest esse habitus unus. Preterea homo non habet necesse
petere quod habet. Sed habens gratiam
prevenientem necesse habet petere subse-
quentem ut dicit augustinus. Ergo non est una gratia
preveniens et subsequens. Sed dicitur
quod habens gratiam prevenientem non pe-
tit gratiam subsequentem quasi aliam gra-
tiam sed eiusdem gratie continuationem. Contra
gratia potest corrumpi [illegible] nam homo in sta-
tu innocentie [illegible] potuit stare per
se eo quod acceptat ut dicit [illegible]
dist. 2 libro. Ergo qui accepit gratiam
prevenientem perpetuam stare et
non habet necesse petere. Preterea secundum di-
versificationem [illegible] perfectibilium
sed gratia est forma [illegible] virtutum; cum virtutes
sint multe gratia non potest
esse una. Preterea gratia preveniens pertinet
ad viam sed gratia subsequens pertinet
ad gloriam. Unde augustinus dicit preveniens
ut pie vivamus subsequens ut semper
cum eo vivamus, preveniens ut vocemur
subsequens ut glorificemur. Alia autem
est gratia vie et gratia patrie, unde non
sit eadem perfectio [illegible]
nec glorificatur ut magister dicit in 4
dist. 2 libri. Ergo gratia preveniens et
subsequens non eadem. Preterea gratia o-
perans pertinet ad actum interiorem
gratia vero cooperans ad actum ex-
teriorem. Unde augustinus dicit quod preveniens
nolentem ut velit subsequens ne frustra velit.

Sed non est eadem principium actus interioris
et exterioris sicut patet in virtutibus quia caritas
dicitur ad actum interiorem, fortitudo
et iustitia autem alia sed actus exteriores.
Ergo non est eadem gratia operans et cooperans
sive preveniens et subsequens. Preterea
sicut culpa est defectus anime ex
parte affectus, ita ignorantia ex parte
intellectus. Sed non unus habitus expellit
omnem ignorantiam ab intellectu. Ergo non
potest esse unus habitus qui expellat omnem
culpam. Ergo gratia non est unus habitus.
Preterea gratia et culpa sunt contraria. Sed una
culpa non inficit omnes potentias anime.
Ergo nec una gratia potest omnes perficere.
Preterea Ecclesiastici xxxiii super illud [illegible]
gratiam et dicit glossa scientibus non sufficit
una gratia quam perceperunt ut deum cog-
noscant et diligant. Unde querendum ut
se mundo ostendat inviolatum custo-
diat et perficiat. Ergo in uno homine non est tantum
una gratia. Preterea diversus modus habendi spe-
cialem difficultatem requirit diversum ha-
bitum sicut est collatio magnorum
donorum que sua magnitudine difficultatem
faciunt requirit specialem habitum scilicet mag-
nificentiam preter liberalitatem que consistit
et circa dona. Sed perseveranter bene
velle habet specialem difficultatem preter
hoc quod est bene velle simpliciter. Velle
autem simpliciter est gratie prevenientis,
velle autem perseveranter est gratie sub-
sequentis. Unde augustinus dicit quod gratia prevenit
ut homo velit subsequitur ut impleat
atque perficiat. Ergo gratia subsequens
est alius habitus a gratia preveniente.
Preterea sacramentum non licet iterari ad gratiam
eandem. Sed ad eundem effectum diversa
sacramenta non ordinantur. Ergo sunt diverse
gratie in homine quia per diversa sacramenta con-
feruntur. Sed dicitur quod posteriora sacramenta
non conferunt ad aliam gratiam indu-
cendam sed ad habitam augmentandam.
Contra augmentum gratie semper gratie
non variatur. Ergo [illegible]
[illegible] effectum sequeretur ex
sic est predicta quod sacramenta [illegible]
gratiam. Sed dicitur quod sacramenta [illegible]

Ro

spe(cie) p(er)tinet diu(er)sas gr(ati)as g(rati)s da-
tas que i(n) diu(er)sis sacris (con)fer(un)t(ur)
t(ame)n s(unt) p(ro)p(ter) sacrorum effectus. Se(cundo)
gr(ati)a gr(ati)s data no(n) opp(onitu)r culpe
Cu(m) ergo sacra p(ro)p(ri)e ordine(n)t(ur) (contra)
culpa(m) a(n)i(m)e q(uia) p(ro)p(ter) effectus sacrorum
p(er)tinet q(uo)d sacra disti(n)guu(n)t(ur) n(on)
s(ecundu)m gr(ati)e gr(ati)s date sp(eci)es diu(er)s(as)
p(ro)p(ter) diu(er)sa uulnera que infligu(n)t(ur)
que q(ui)dem o(mn)ia p(er) gr(ati)am sana(n)-
tur diu(er)simode si(mi)lib(us) diu(er)se ru-
deat medicine q(uia) s(ecundu)m Iero(nimum)
n(on) sanat oculu(m) q(uod) sanat cal-
caneu(m). Vi(detu)r q(uod) sint diu(er)se gr(ati)e
q(ui)de(m) no(n) p(otes)t esse ab eode(m) h(ab)it(us) no(n)
h(abe)re(n)t aliqui h(abe)nt gr(ati)am op(er)a(n)te(m)
qui no(n) h(abe)nt gr(ati)am coop(er)a(n)te(m)
s(ic)ut pueri bap(tiza)ti. Ergo no(n) e(st) eade(m) g(rati)a
op(er)a(n)s et coop(er)a(n)s. (Contra) gr(ati)a p(ro)por-
tio(n)at(ur) n(atur)e sicut p(er)fectio p(er)fecti. Se(d)
i(n) na(tura)li(bus) sit e(st) no(n) ab eode(m) p(ri)n-
cipio e(ss)e et op(er)ari ut a(n)i(m)a sua
e(ss)e(n)tia e(st) p(ri)ncipiu(m) e(ss)endi et p(er) po(tenti)a(m) e(st)
p(ri)ncipiu(m) op(er)a(n)di. Ergo e(ss)e(n)tia gr(ati)e i(n)
gr(ati)a op(er)a(n)s ut p(ri)ncipiu(m) sit
p(ri)ncipiu(m) q(uo)d e(st) e(ss)e sp(irit)uale. Ergo no(n) co-
op(er)a(n)s sit sp(irit)uale op(er)atio(n)is p(ri)ncipiu(m).
D(icendu)m q(uod) n(on) sit eade(m) gr(ati)a op(er)a(n)s et
coop(er)a(n)s s(ed) p(er) una(m) h(ab)it(us) no(n) p(otes)t s(imu)l
et s(imu)l duos actus p(ro)duce(re). S(ed)
actus gr(ati)e op(er)a(n)tis q(ui) e(st) iustifi-
ca(re) uel sanare a(n)i(m)am et actus gr(ati)e
coop(er)a(n)tis uel subseq(uen)tis q(ui) e(st)
iuste op(er)ari s(ed) sit i(n) a(n)i(m)a g(rati)a
op(er)a(n)s et coop(er)a(n)s no(n) s(un)t eade(m)
et i(n) ho(m)i(n)e e(st) t(ame)n gr(ati)a p(ri)ma. S(ed)
q(uia) ubi suffi(ci)t unu(m) sup(er)fluu(m) e(st) po-
ne(re) plura s(ed) una gr(ati)a suffi(ci)t ho(m)i(n)i
ad salute(m) d(icitu)r e(ni)m ij Cor(inthiorum) xij
Sufficit t(ibi) gr(ati)a mea. Ergo i(n) ho(m)i(n)e e(st)
una t(ame)n gr(ati)a p(ro)ut uel no(n) multi-
plicat(ur) s(ecundu)m (con)uersi(one)m gr(ati)a coop(er)a(n)s
(et) op(er)a(n)te(m) no(n) uel solu(m) addit(ur)
ergo eade(m) gr(ati)a p(er) e(ss)e(n)tia(m) op(er)a(n)s et
coop(er)a(n)s e(st) R(espondeo) d(icendu)m q(uod) sicut ex

d(i)c(t)is p(atet) gr(ati)a diuidit(ur) p(er) gr(ati)am
data(m) ut eq(ui)p(ar)at(ur) gr(ati)a(m) fac(ie)n(ti)b(us) gr(ati)as
at gr(ati)s datas diu(er)sas e(ss)e
manifestu(m) est. Sunt e(ni)m diu(er)sa
q(ue) ho(m)i(n)i diuinit(us) (con)fer(un)t(ur) et gr(ati)s
sup(er)i(n)ducu(n)t(ur) facult(atem) h(uman)a(m) ut
ut p(ro)ph(et)ia op(er)a(ti)o mirac(u)lor(um) et
alia h(uius)m(od)i de q(ui)b(us) ap(ostolu)s d(ici)t i(n) j
Cor(inthiorum) xij. Diuisio(ne)s gr(ati)ar(um) s(un)t.
S(ed) de his ad p(rese)ns no(n) q(ue)rit(ur)
Gr(ati)a aut(em) gr(ati)um fac(ie)ns ut ex d(i)c(t)is
p(at)et du(p)l(ic)it(er) accipi(tur) uno mo(do) p(ro)
ip(s)a diuina accepta(tio)ne que est
gr(ati)am a(n)i(m)e de uob(is). Alio mo(do) p(ro)
quoda(m) dono creato q(uod) for(ma)l(ite)r
p(er)ficit ho(m)i(n)em et facit eu(m) dignu(m)
uita et(er)na accipie(n)do i(n) gr(ati)a(m)
h(oc) m(od)o s(ecundu)m p(er)pl(ex)e e(ss)e i(n) uno ho(m)i(n)e
nisi una gr(ati)a(m) c(uius)q(ue) r(ati)o e(st) q(uia)
gr(ati)a d(icitu)r s(ecundu)m q(uod) p(er) ea(m) ho(m)o ordinat(ur) i(n)
uita et(er)na et sufficie(n)ter d(icitu)r ei
gr(ati)a q(uia) est accepta(ti)o a d(e)o ut
h(ab)eat uita(m) et(er)na(m) s(ed) e(st) q(uo)d p(ro)p(ter)
suffi(ci)t ad ad uniu(s) or(ati)o(n)e(m) ce uiru(m)
q(uia) si multa (con)ue(n)ie(n)ter e(ss)e
sufficie(n)t(ur) uel alt(er)u(m) sup(er)fluit.
S(ed) ex h(oc) no(n) e(ss)e gr(ati)am e(ss)e ad
unu(m) s(ecundu)m p(er)pl(ex)e e(ni)m e(ss)et q(uia) u(nu)m   d(icitu)r
unu(m) suffi(ci)t d(eu)s d(omi)n(u)m redd(er)et
uita et(er)na s(ed) ad h(oc) redd(er)et
dignu(m) ex multi(s) u(e)l p(ote)nt(i)e ex
multis uirtutib(us) q(ui)a si e(ss)et u(e)l
illor(um) multor(um) poss(et) dici gr(ati)a
s(ed) o(mn)ia sit una gr(ati)a d(icitu)r
q(uia) ex o(mn)ib(us) illis no(n) fiet i(n)
ho(m)i(n)e nisi una dignitas uite
uite et(er)ne est at gr(ati)am nec ex-
istit ut u(nu)s h(ab)it(us) simpl(ic)it(er) q(uia)
h(ab)it(us) q(ui) i(n) a(n)i(m)a diu(er)sifica(n)t(ur) i(n) or-
dine ad diu(er)sos act(us) ip(s)i at
act(us) no(n) s(unt) uo actu(s) s(ed) ordi(n)e
h(oc) p(ro)p(ter) ho accepta(n)t a d(e)o de(m)u(m)
act(us) eq(ui)ualet h(ab)et gr(ati)a iiij. resp(on)s(io)
de(u)s q(ue) ad abs(olute) et ad nu(m)era(n)t(ur)
u(nu)m d(omi)n(u)m q(uia) d(eu)s tribuit i(n)
his q(ui)b(us) acceptat u(er)sum re(g)n(u)m
et gl(ori)am p(re)suppo(n)o ad p(er)fec(tione)m uel
h(ab)it(us) q(ui)b(us) h(ab)uat act(us) p(er)ficiu(n)t(ur).

ut sint digni acceptari et sic or
bitu gratie diuinum manet ut po
te precedente ea qua sit disti
butiui anima / Gratia accipia
gratia gratum faciens sed gratuita
diuisio est sic constat quod ex parte
ipsa dei acceptantis est una tamen
dei gratia non solum re sed vniformiter
respectu omnium quod quod habet ei conuo
pt esse diuisi / Propterea effectum
pt esse multiplex ut dicamus
omne effectum quod deus facit
nobis ex gratuita sua non et qua
nobis sumus digni acceptari
pertinet ad gratiam gratum facientem
sic quod remittit nobis debitas cogi
tationes seu status affectionibus sic
et gratia sicut quod quedam domus habitua
lis in nobis est una tamen sicut quod de
effectum aliquem dei in nobis or
dinatum ad nostram salutem prout
dicimus ergo gratia in nobis / Secundo primo
28 ergo quod gratia operans et cooperans
pt distinguitur ex parte ipsius
gratuite dei uoluntatis et ex parte
doni nobis collati / Operans
enim dicitur gratia respectu illius effectus
quem solam non efficit secundum quod li. ar.
operante / Propterea igitur gratuite dei
uoluntatis gratia operans dicitur in parte iusti
ficatio impij que fit per ipsius
doni gratuiti infusionem sed et
doni sola gratuita dei in nobis
tantum in nobis aliquo ergo tamen est
li. ar. ut primo modo disponitur
insufficientes / Propter ergo ergo
gratia cooperans dicitur sicut quod in li.
ar. operatur motum et tandem
exercitionis actus exequendo et
producendo perseuerantia prebendo
quibus omnibus ad agit li. ar.
constat quod alia est gratia operans
et cooperans ex parte doni
gratuiti et eadem gratia per eam dicitur
operans et cooperans / Operans quidem
sicut quod informat animam ut operans

formaliter intelligatur per modum loquendi
quo dicimus quod albedo facit album
parietem sicut enim uero est actus li. ar. et co
operans non dicitur sicut quod inclinat ad
actum interiorem et exteriorem et sicut quod prestat
facultatem perseuerandi usque in finem
Secundo tertio dicendum quod diuisi effectus qui at
tribuuntur gratie operanti et cooperanti
non possunt habitu diuersificari effe
ctus enim qui attribuuntur gratie
operanti sunt tales effectus qui att
ribuuntur gratie cooperanti ex hoc quod
uoluntas est informata aliquo habitu se
quitur actum uolendi exercitatur ex hoc
actu uolendi causatur exterior actus
ab ipsa et finaliter huius causatur resistentia
que resistimus peccato unus et idem
habitus gratie qui informat animam
elicit actum interiorem et exteriorem
et quandam perseuerantiam facit in quibus
temporibus resistit / Secundo et tertio dicendum
quod constituitur homo habeat gratie habitum
per eum indiget diuina opere quod i
nobis operatur in omnibus predictis sed propter
infirmitatem inuenitur multorum
impedimentorum que quidem non curat
statum nec conditionem magis et
potat ad statum hominis per se ipsum quod uitet
possumus et habitus gratiam in quo quo
propter defectum gratie sed propter infirmitatem ne
quiuimus et tunc indigeremus diuina
prouidentia eos diriget et adiuuat
tentationibus gratiam in nobis per eam
dicitur amplius quod ad gratiam co
operantem pertinet / Secundo per hoc patet solo
ad argumentum / Secundo tertio dicendum quod gratia non dicitur
formaliter uirtutum quia per eam cum uirtutibus
sic enim oportet quod multiplicatur u
irtutibus multiplicatur sed dicitur for
maliter uirtutum quia formaliter actum uirtutis
complet informat actus uirtutis
tamen primo uero modo per essentiam actus
apponitur debite conditiones per que
limitantur et tunc uirtutis constituitur
et habet actus uirtutis a prudentia
ratione medium uirtutis accipit per rationem
rectam ut dicitur ij° ethicorum et prudentia
dicitur forma omnium uirtutum moralium
actus autem uirtutis sic constitutus et

medio eq̄ pinal respon ordib; isti-
ncult' qui quidē bedo apponit
actui virtutis ex simpio et ut
et caritas dicit̄ eē forma aliarum
virtutum vel aliquod efficacia me-
rendi adhiet gra nō cū opm
virorum valor reputare dignus
etne gl'e ad psupponi acceptatio
diuina et gra dr̄ eē forma car̄ et
aliarum virtutum. sed hic dubitatur q gra
puenies et subsequens disting'
ordine eorum qui concurrunt in ire-
mur quorum quidē primo e iusti in-
formatio p gram sine impij
iustificatio [illegible] 2^m vero e actus
voluntatis 3^m e actus exterior 4^m
spual pfectus et pseuerancia in bono
finem primi consecutio. Distinguit
g. uno modo gra puenies et subsequens
ut gra puenies dicatur qua insti-
ficatur impius subsequens vero q
iam iustificatus operatur 2o ut puenies
dicatur qua ad recte vult subse-
quens vero qua recte volitum exterius ad
ope exequitur 3o ut gra puenies
ad omnia hec referatur subsequens vero
ad pseueranciam in pdictis 4o ut gra
puenies ad totum statum vite re-
feratur gra vero subsequens ad p-
mium in patria at 3o diffinitio
pz quali gra puenies vel subsequens
e eadem vel diuersa ex hijs que de
operante vel cooperante est dicta quia
istis modis eadem est gra pue-
niens et subsequens q operans et
cooperans sequitur distinctionem
suprimi donum gratuitum sed accipitur
gra diuidi [illegible] eē gra pue-
niens et subsequens sicut enim cari-
tas non tollitur sed in patria remanet
augmentata ppter hoc q sui ratione
deformitatem importat stat gra cum
in sui ratione importet deformitatem sui
augmentum sed gla' hec dicit pfec-
tionem status vie et patrie q ad
gram ppter diuersas formas pficientes
sed ppter diuersas pfectiones mensura

Si at gram accipiamus q cum
omnibus virtutibus q informat
sic gra et gla non sunt idem [illegible]
virtutibus in patria euacuant
Ad 7m dicendum q actus exterior et
interior quamuis sint diuersa pfe-
ctiua sunt tamen ordinata q vnum
[illegible] absque alio [illegible] ad 8m
dicendum q in peccato duo considerantur
scilicet conuersio et auersio sed diuersioz
quidem peccata ad inuicem distinguuntur
sed auersio est quasi vna in omnibus
hoc propter peccatum mortale a bono
incommutabili autem peccatis in-
ex parte diuersionis virtutibus op-
ponuntur et diuersa peccata diuersis
virtutibus opponuntur sic diuerse
ignorantie diuersis scientijs ex parte vero
auersionis omnia remittuntur per
vnum q est gra sicut ignorantia non
tollitur [illegible]
est. sed ad 9m dicendum q culpa
nominat formaliter defectum ob
culpas sit vna hic virtus
vel gra perficit omnes virtutes
et hac rõe vna culpa non infert
omnes peccatos sed vna gra ab potes
pficit non quidem ut acquisita omnes
sit [illegible] informat omnes
pore actus. Sed ad 10m dicendum q gra
[illegible] vel intelligitur alia effective
[illegible]
habitus gre ad alium effectum re-
latum ut ex pdictis pz. Sed ad
[illegible] firmitas et immutabilitas
[illegible] habitus operantis quo quidem
requiritur ad omnem virtutem ut
pz ex philosophi in 2o ethicorum iste
modus non requirit specialem habitum
Sed ad 11m dicendum q sic dispensantur
et diuersa dona spiritus sancti ad diuersos
actus ordinantur stant diuersi
[illegible] effectus sed ut diuerse me-
dicine [illegible]
[illegible] quedam gra q
facit esse virtutibus et dona
sed virtutibus et dona non specialis habitus
ppter hoc q actus ad quos ordinantur sunt

pz q puenies et subsequens

manifesti. Unde et [illegible] a gratia dis-
tinguitur. De effectibus autem predictorum
quos sacramentum institutum latentes sunt
in sacramentis effectus non ipsum non
habet sermone gratie nondum dicitur
cum gratie sacramentalis per hanc
sacramentum distinguitur sicut per propos
effectus pertinet et isti effectus
ad gratiam gratum facientem que est
effectibus et cum ceteris propriis effectibus
habet esse in quemcumque quia ergo gratu-
facientis que per sacramentum non habet
datur et habet augetur. Et per hoc patet
solutio ad xiiii et xviii. Ad xv dicendum
quod omnia peccata excepto [illegible]
infirme. [illegible] relinquit dominus
et per unum dominum gratie sanantur.
Sed excepte [illegible] infirmitate diversa
[illegible] per diversas virtutes
et per diversos sacramentorum effectus. Ad
xvii dicendum quod [illegible] sine non sit
gratia cooperans actu et tamen co-
operans [illegible] illa cum gratia
operans qua acceperunt sufficienter
[illegible] cooperari [illegible]
habere potuerunt. Ad xviii dicendum quod
sit etiam [illegible]
operationis non [illegible] mediate
potentiis sed immediate effectus
gratie [illegible] spiritualem quod patet
ad [illegible] sunt ad iusti-
ficationem impii et effectus gratie
operantis sed effectus gratie medi-
antibus virtutibus et donis [illegible]
actus meritorios [illegible] patet ad gratiam
cooperantem. Ad xviii dicendum quod du-
os actus quibus est operans distinc-
tus et ad invicem ordinatus non
potest unus habitus [illegible] sit et sic licet
duos actus quorum unus est [illegible]
et aliquid sibi [illegible] du-
as operationes [illegible] una sit [illegible] al-
[illegible] sicut actus interior et ex-
terior unus habitus [illegible] potest [illegible]
[illegible] actus gratie operantis et co-
operantis sunt ex dictis patet

Opposito quibus [illegible] gratia sit in eo
[illegible] sicut in subiecto tamen quod [illegible]
[illegible] habitus qui est in potentia ad potentiam
[illegible] habitus vel perfectio
in eo [illegible] ad eius effectum sed habitus
qui est in potentia aliquam perficit potentiam ad ac-
tum [illegible] perficit nostram ad
volendum [illegible] autem effectus eius [illegible]
[illegible] anima [illegible] confert quia anima [illegible]
[illegible] corporibus ergo gratia
perficiat ad [illegible] anima cor-
[illegible] confert [illegible] sicut in subiecto
[illegible] opposita [illegible] gratia
[illegible] culpa opponitur ergo culpa
non sit in eo [illegible] patet [illegible]
ab eo [illegible] culpa [illegible]
culpa secundum augustinum [illegible]
[illegible] ordinibus [illegible] gratia sit in eo
[illegible] sicut in subiecto [illegible] presupponit
naturam sed potest [illegible]
[illegible] ergo gratia est in eo
[illegible] presupponit potentia [illegible] in po-
sit in subiecto [illegible] habitus [illegible] quocumque
[illegible] effectus sed effectus
gratie quibus [illegible] operans qui coope-
ratur [illegible] in potentiis ut patet per
singulos inducendo ergo gratia est in
potentiis [illegible] sicut in subiecto per imaginatio-
[illegible] imaginatio-
[illegible] duplex imaginatio
distinguitur in glossa [illegible]
est super nos lumen vultus tui domine
imaginationem [illegible] attenditur
[illegible] memoriam intelligentiam
et voluntatem [illegible] tres [illegible]
[illegible]
[illegible] habitus acquisiti
habitus infusos distinguuntur
sed omnis habitus acquisitus est in potentiis
[illegible] ergo et gratia que est donum habitua-
le infusum [illegible] augustinum per gratiam
[illegible]
gratiam [illegible] perficit ergo gratia est
perfectio [illegible] sicut in subiecto
[illegible] gratia [illegible] anima

corpi

oppositum

sic q ad d'm ordinat. Et z tota anima
ordinata ad d'm ut hu's i pa acti-
puendi ad ab ipo. go aia p se sua
tolit. e. gre suscepti'ua z totu'
aia e ipa anime s'ba ptes ud po
g aia p sua pont e sb'm gre p
pm dd doin e. co q' e. n'oz pg
z deo ppinquis. Et z gra e p'm
dei doin i nob i ipa cm pcedit
z fide z cadit z alia h'qut p3 p
aug g i ij li. de pdestina' scor'
Id at q' z nob pu's e. dd ppinqq.
e aie eem aq flunt poe go gra
e. eem aie sicuti s'bo spidi catu
n optet eet diuisu' sz gra e q' catu
go n optet eet diuisi pois sz ug
secretd ad om' po'z actu in-
q' put eemdt diuit z i eem a
aie sit i omib' po'is go e i eem a
aie sit i s'bo p ca sana p pus
ret ip' influe az p'me cae q' effs
cae sane. Et z eem aie e p'ucipi
po'z z e ca sana caz q's p'ana
tae edeg go eem aie p pus ut ip't
influencia gre q' poe. Ad .ii. dd q
sit p g dcm e de gra dupl' e opio
una q dr gram e' idu'tie ee id' p
eem z s hac ne ccedit q' gra
sit i po aie sic i s'bo s' vi id'te
e q' uirt q pfet ad opandu
nonisi po ecepta q e opone pu
sz p quida appa'ere pt dicit hac
opinionem q' gra respicit eem
uirt quo pom' s q' gra z uirt q
tsi no p eem sal e diuit uo ee q
gtificacio p pus ad ipam aiaz
ptinet q' ni ad actu e q' cu no p
act q aia accepte a deo s' q
ut dem e. Alia no opio q'a
iustice eq' gra z uirt no sint id
p eem z s' h' ne ccedit q' g' sit i
eem aie sic i s'bo t no i pot ei's
q' cu pom' m q' h' q ordinet ad
opone z p secondi poe q' p'aroz
ad opandu ordiaru sicut at q' sa
ro ui' ide ut sicut sit pt'r p s'ma ad

vita agendi d'ni optet si gra
ipa aie sit q' sit ide cu ag
uirtutu. Et go h' no sustic
oz dicedu q' gra sit i eem aie
psicies ipam in q'ntu dat ei
q'da ee spuale z fat ea p q'da
assimilacone coformare diuine
ut h'r ij pe. Sic uirtutes psi
ciunt po's ad recte opandu. ad iob
Ad p'm go dd q' q'nuis gra no
sit p'ncipiu eem nal' p ficit tn ee
nale in q'ntu addit spuale.
Ad 2m dd q' culpa actualis no
pt eem d' po e q' e p'ncipiu act'
culpa at origalis e i aia p
sua eem p quam gigiunt for
carnis q' infecta origial
i aia glis z q'nuis ab aia a
eem uiu' aufera' impedi' tn
ordo ipius eem aie ad g'm p
mo' e q'da elongo omis sic
q'ue dispone elongat pom
uie ab actu formae. Ad 3m
dd q' g'tuita psupponunt na
ha si pportoali utq' accipiat
tu ouirt q e g'tuitu opone
p'ncipiu psuppo' pom q' e q'd
p'ncipiu nale z gra q' e p'ncipiu
ee spuale psuppoit eem aie
q e p'ncipiu eem nal. Ad 4m dd
q' pom z immediata effe gre
tur i eem aie s'm for'o p se
spuale. Ad 5m dd q' ymagia'o
tacois co'stituit i eem i pois
s q' p eem aie vnita' unitas
eem diuine p distict' pom poz
Distictio' pat sic ymagiaco
recreacois q'sistit i gra z uirtu'
Ad 6m dd q' hit q' acc'sit i aie
cois actib' z io no ptet
ad aliq'm immediate pois
q' p se actu gra at e p' influ-
encia diuina z io nec a sile
Ad 7m dd q' gra pat no nec ta
caut q'cuq' gra est for
Deinde q'rit utru' gra sit
i sacrame'tis nostris. Culpa

enim posito quod gratia sit culpa non creata
corporalis ergo non gratia est in sacramentis que sunt
elementa materialia secundum Hugonem de sancto Victore
Praeterea gratia ordinat ad gloriam sed sola
natura non ordinat et capax gloriae ergo in ea
sola potest esse gratia et non in sacramentis
Praeterea gratia non est maius bonum quam puta
sed maius bonum est in mediis bonis
non est in sacramentis ergo cum media bona
sint anima et potentiae eius quod gratia non
possit esse in alio subiecto et non in
sacramentis Praeterea sicut se habet subiectum cor-
porale ad actum corporalem ita subiectum
spirituale ad actum spiritualem ergo com-
mutatim sic subiectum corporale ad ac-
cidens spirituale et ita spirituale subiectum
ad actum corporalem sed actum cor-
poralem nullum subiectum spirituale esse potest ergo
nec actum spiritualem quod est gratia potest esse
in corporalibus elementis sacramentorum Contra
quod Hugo de sancto Victore dicit quod sacramenta
ex sanctificatione invisibilem gratiam con-
tinent Praeterea ad Galatas dicit apostolus sacramenta
legalia esse infirma et egena
elementa quia gratiam non continent ut
dicit glossa Ergo sacramenta novae le-
gis continent gratiam contra ipsam infirma
et egena elementa quod est absurdum
Praeterea super Epistolam ad Romanos posuit Lati-
num dicit glossa quod remissio peccatorum
portatur in baptismo remissio autem
peccatorum est per gratiam ergo gratia in
sacramento baptismi [illegible] in aquis
Dicendum quod gratia est in sacramentis
non quidem sicut accidens in subiecto sed sicut
effectus in causa per modum illum quo
sacramenta causa gratiae esse ponuntur Effectus
autem dicitur esse in causa dupliciter Uno modo
sicut causa habet dominium super effectum
sicut [illegible] dicitur esse in [illegible]
et non effectus in causa instrumentali
quo movetur [illegible] mota sunt
gratia sacramentis [illegible] similiter
sicut causa producit effectum similem
[illegible] motibus Uno modo quando
similitudo effectus est in causa secundum naturale

et secundum eandem rationem sicut est in effectibus uni-
vocis per quem modum potest dici quod calor
aeris est in igne calefaciente
Secundo quando similitudo effectus est in causa
secundum esse naturale sed non secundum eandem ratio-
nem sicut potest esse in effectibus equivocis per quem
modum calor aeris est in sole Tertio modo
quando similitudo effectus est in causa non
secundum esse naturale sed spirituale tamen quiescens
sicut similitudines artificiatorum sunt
in mente artificis ut forma domus
aedificandae non est in anima quadam ut sicut
virtus calefactiva in sole in qua est ca-
lor igneus sed est quaedam intentio
intellectualis in anima quiescens Quarto modo quando
similitudo effectus non secundum eandem rationem
naturalem quaedam sed intentionaliter quiescens
sed per modum cuiusdam defluxus et ita
sunt similitudines effectuum sicut in instrumentis
quae mediantibus defluunt formae
ab agentibus principalibus in effectus hoc modo
gratia est in sacramentis et tanto magis quanto
sacramenta non pervenit [illegible]
immediate ad ipsam gratiam de qua nunc
loquimur sed ad proprios effectus quos dicit
virtus sacramentalis ad quos sequitur infusio
gratiae [illegible] augmentum
Ad primum ergo dicendum quod licet culpa non sit in causa Ad 2m
in aliquo priori corporali sicut sunt peccata in
[illegible] concludunt quod gratia
non sit in sacramentis sicut in subiecto Ad secundum
dicendum quod spirituale non potest esse in instrumento
vero corporali sicut [illegible]
proprio [illegible] commutata Alia
[illegible] in opposito tamen [illegible]
intelligatur gratia esse in sacramentis sicut in
causis instrumentalibus et dispositivis
[illegible] virtutes per quam ad gratiam
operantur Et

Quaestio XXVIII

Quaestio est de iustificatione
impii et primo quaeritur utrum iustificatio ar. 1.
impii sit remissio peccatorum
et videtur quod non quia iustificatio est a iusti-
tia dicta remissio autem peccatorum est
a remissione non fit per unam [illegible]
[illegible] peccata non [illegible] opposi-
ta omnibus ergo iustificatio non est peccatorum
remissio Contra dicitur quod peccatorum remissio

fit p iusticia gnale ut gz g iusticia ge
nalis s pbm i v ethi eid q oib nta
remissio at pctoz nd e effectus
iututi s gz ergo pctoz remissio
no oz dici iustificacio s magis grti
ficacio postq p aliqn uirtute fit p
catoz remissio p illa pcipue fid
dr que cu pcto simul e e no pt h
at e caritas quinqu e in forco
g remissio pctoz no dz iustic
attribui s magis cari sed vi
ep h q dr pu e remissa delicta
opit cadi as pcti in e mors spual
aie Morti at uita oppo cuz g uita
spual pcipue fidd attribua i scp
tat ut pz abac ij z ro j iustus aut
meus ex fide viuit vi q pctoz
remissio fidd attribui debeat et
no iustic sed ut ex h ex h dr act
xv fide pufificas corda eorum
p iustificatio pcedit g rnam sit mot
tmi ad que remissio at pcc
tur g rnam sit effectus tam g
iustificacio e pcg pctoz remissio
z no s et h p iustic actg e redde
debitum s pctori no debe rcia
s magis pcta remissio g o pctoz
no dz iustic attribui p iusticia
respicit indebitum ma ad iusticiam
ut h dr Ez pctori no e aliquod
initum s magis e i statu misie g
missios fa p p pcti ut h p u
dicitur g o remissio pctoz no dz
iustic attribui s magis mie Ez dr
h i pctori no sit indebitu g digni e
tn e condictu eo gmi Ez g iusticia
equaliter respicit indebitum at gmi
no e eqle pmo g debitu e gmi
no suffit ad ronem iustic s remissio
pctoz e remi deiny or q d pmi
ad iustificacionem impij g o iustif
impij nia e pctoz remissio p
quicq fit iustus iustificatu s
defectus iustus gmi pctaui ssa
no sit sic ut z pmg ho i statu in no
si g rnam huius iustifie e pctoz
oppo remissio Ez g e ex dr i glo ro viij

sup d Quos uocauit hos et
iustificauit glo remissio e
pctoz g o remissio pctoz e
iustificacio s ut r dd q dr ira est
inter motu z mutacionem Nam
motus unq e quo ad affirmatiue
signu abicit z ad affirmatiue signu
acquirit e e in motus de sbo i
sbm ut dr v phic p sbm at
intelligit h ad affirmatiue mo
stratum ut albu z nigru Vn
vnqmo alteracionis e q albu
abicit z nigru acquirit Ez i
mutacoib q est gno z corrp
alr e Nag gno e muto de no
sbo ad sbm de no albo i al
bu Corrupcio aut e muto de
sbo i no sbm i de albo i no
albu s i abicio e unig affir
matiui z adepcio e alteg pz duab
mutaciob in tm q rnu una sit ge
nacio z alia corrupcio ut sup
ut s quid Dic g o si i transitu
quie de albedine i nigredinez
cosidera ipe motus idem motus
p albacioni nigr z inductos
alteg no at s eadem mutacio
s diuisa tn se invicem coroim
q g no nigno e sine corr p
alteg Iustificacio at s motu
ad iusticiam sic de albacio motu
ad albedinem qmuis z possit
iustificacio sine for le iustic ef
fcm Nam iusticia iustificat sic
albedo fa albu Ergo iustif
accipiatur ut quidam motus qui
opetat eundem motum in q i q
pctum aufert z iusticiam inducit
h e ei iustificacio pctoz remissio
dicuntur solum rone put ambo
eundem motum nominat s rem
s respectum ad terminum a quo ad iustificacio
s respectum ad terminum ad que
Si at accipiatur iustificacio p via
mutacionis sic alia mutacionem
s iustificacio g rnam iustic z aliam
pctoz remissio s corrupcio z alie
Sic at iustificacio z remissio pctoz
no erunt idem p concomitancia

utrorum. Et modo iustificatio accipiatur eo
quod a tali iustitia dicatur que peccato
cuilibet opposita sit. Nam et motus qui
de contrario in contrarium et ignobilior corporis
sese et totum ... ignorans sit. Di-
citur iustitia tripliciter. Uno modo secundum quod
specialis virtus contra alias cardinales
divisa prout dicitur iustitia qua homo
dirigitur in hiis que veniunt in contractum
vite. Sic scilicet contractus divisus et
virtutibus non est omni peccato contraria sed
tantum illis peccatis quibus eius contra-
rietas fiunt sicut furtum rapina
et alia huiusmodi. Sic non potest hic
iustitia accipi. Alio modo dicitur iustitia
legalis que secundum philosophum est omnis virtus
sola ratione a virtute differens. Virtus
enim sicut actum suum bonum sic
ordinat ad quod est virtus dicitur legis-
lator iustitia legalis dicitur quia legem
servat. Sic fortis cum in acie fortiter
confligit propter salutem rei publice.
Sic ergo patet quod cum in omnibus virtutibus
sit iustitia legalis quodammodo non
tamen quibus actus virtutis sunt actus
legalis iustitie sed ille solus qui est
ad bonum que ordinat virtus propter
communitatem ... de actu eorum virtutis
et per quem omnibus actibus peccati iusti-
tie legali opponitur. Unde a iusti-
tia legali dicitur potest iustificatio que est
remissio peccatorum. Tertio iustitia
nominat quendam statum primum quo
homo se habet in debito ordine ad
deum, ad proximum et ad seipsum ut
scilicet in comparatione viribus superiores
subdantur, quod appellat philosophus in v
ethicorum iustitiam metaphorice dictam
tum considerat in diversas vires
eiusdem persone predicta sic conve-
nit diversas personas et huic iu-
stitie omne peccatum opponitur cum per
quodlibet peccatum aliquis deperdatur
ordine corporis partim ab hac
iustitia iustificatio nominatur sive sic
motus a contrario sive sic effectus formalis
a forma. Ad primum dicendum quod ab ipsa illa

perdit de iustitia speciali. Ad secundum dicendum
quod iustificatio non dicitur a iustitia legali
que est omnis virtus sed a iustitia que dicit
generalem rectitudinem in anima a qua eius
potius quam a qua iustificatio denominatur
quia huic iustitie directe et immediate
peccatum opponitur cum omnibus potentiis anime
attingat. Et vadit etiam hec. Ad
tertium dicendum quod tardius dicitur carentia mandati
communibus peccatorum ... per ea homo ad deum
iungitur a quo quodlibet peccato avertitur
tamen omne peccatum directe et immediate
caritati opponitur et per hoc iustitie et per hoc
patet solutio ad quartum. Ad quintum dicendum quod vita
spiritualis attribuitur fidei eo quod in
actu fidei primo manifestatur spiritualis
vita sicut dicitur in ii° de anima, quod vivere
viventibus sicut etiam vegetabilibus
probatur quod eius actu primo manifestatur
vita. Non tamen omnibus actibus vite naturalis
est per animam vegetalem et similiter non omnes
actus vite spiritualis est fidei sed etiam aliarum
virtutum. Unde non omne peccatum directe
et immediate fidei opponitur. Ad sextum dicendum
quod purificatio cordium fidei attribuitur
quia motus in purificatione predicta primo ap-
paret motus fidei precedentem ad
deum ordinem ... ut habetur ad hebreos xj.
Ad vij dicendum quod sic iustificatio potest accipi
ut motus ad iustitiam vel ut effectus
formalis iustitie. Et tunc remissio culpe
non a iustitia formaliter iustificat
et tamen culpa formaliter abicit. Sic
albedo formaliter abicit nigredinem.
Sic ergo remissio culpe ut est formalis
effectus iustitie vel generaliter grave
et similiter iustificatio prout est motus quidam
quedam sumitur ... ad gratiam sicut
iustificatio. Ad viij dicendum quod agens
potest dupliciter nominari a principio et a
fine sicut actio quam medicus agit in
infirmum nominatur medicatio ex
parte principii, ex parte effectus medicatio
est ex parte finis dicitur sanatio, quia
via ad sanitatem. Sic ergo remissio
peccatorum dicitur iustificatio ex parte termini
finis. Dicitur etiam iustificatio ex parte principii.

mqritu e opq dime miq qmuibz
i remissioe pctorz aliq iusti fue
hy omib vie dni sa mia z ritas
ppue quidz ep pte dei miq
remittedo pcta sa ty cu decet
hy aug dt i psologi Tu pcs
pctoribz iusttie decet cu tei
hcy i po dr In iustia tua liba
me aliqo z mo sz no sufficiat ap
pet iustia ep pte eq cui pctm
remitti inqritur eo aliq dis
po ad gram iueni hc insuffi
2 Et p h pz rusio ad ro ro ead
ro dd ep remissio pctorz aq
distingunt uiere ut voce a iusti
ficatoe et codunidi et grerisu
sionz po vnu de iiij que ad
iustificonz impij requiri Ead
roy dd ep ad iustificony inqy
hq ptinet iustie ollo sz inqiy
e impij iustifico sic ad ca ptiet
pctorz remissio et h mo qo no
c opetit in hoi statu incecy
1 Dedo quit utrz pctorz remissio
possit ee sine gra tm qi
facilq eme destrue qm costrue
ez ho suffit pncipm ad costrue
du pctmq ot pncipm suffit ad
destrucoe itaremissio pctorz
2 pt fi sine gra p qr pcta no
pnt sine mee ordi sz ad q fuit
i pcto vnd pt pncipm tusie ad
Gua ccurfusie qui fuit quaq pt
pncipm fi p digq go ad pncipm
pt cpie a pcto i q fuit sz ad
remissiony pctorz no requit
3 gra ut m Oz dicesy pcta fut
grasie grij actq no at sie que
forme Oz q pctm adhuc ma
net qu actu tusit ut aug dt
ilo de nupt z coupi sz ad rey
pcti suffi ep actq pcti tusieit
g ad remanet ex pcto ep de
remissioe indiget Oz qrorz
grij sut affcus Illa go que ex
grijs pctis remanet sut qua

z no put sil e tiua seidzq pq
4 p qriorz mediatore vnu pt
remoui finchz ep ad induca
sic inqrendo pt expelli absz
inducoe alt adunibz sz inie
culpe z gre statu e aliqd
mediu sit at que coudite
i quo sequos da hoiz gram
hut suz culpa z go no e neciy
ad remissiony culpe q absq
7 accipiat sp plq pt deq i re
pando qm ho possit i corpe
sz ho potuit a statu inet quo
gram no hebat corruere
i statu culpe go deq pt hoz
a statu culpe reducer i statu
6 ite sine gra p pctm pq ep actu
tusit dr remanet reatu s
aug q ili de nupt z couiu
actq pcti pteitq imput a ad
pena go eqme dr remitti
h q no imput a ad pena s
i pe btuq iur cui no iputa
deq pc Oz imput ae ee no
impure pout ad tm deo
imputare il no impute ergo
ad remissiony pcti no requit
gra eo cui pctm remitti
1 p qui eq z tolli ca aliq
pt tolli i e destrucoe s co
strucoe ep cessate opse ce
cessat effcus sz ho e tolli ca
pctig o tolli pt i pctm de
strucoe ut costrucoe z ut
m ho ad remissioz pcti gra
8 no indiget p cu pctm sit i
aia solo pt sit pctorz remis
q aia illabit solq aut deq
aie illabit s aug go deq
solq pncipm absqz pctm
9 remittit p si gra remoueq
culpa d gra que q ad gra
quo e No at gra q o est
ezinno e nos fa aliq Oiu
ii grai q ezuusit actuibz q
ce e i e cu at ine gra uda
culpa no ine ita exped
no pt g gra no requit ad expe

remissionem per gratiam culpa non
potest simul esse cum ea. Si igitur gratia in-
funditur ad remissionem culpe
oportet quod culpa primo fuerit in anima
quam gratia … Igitur cum culpa
esse desierit … ad ulterius in-
stanti quo culpa fuit et similiter
cum gratia esse incipiat oportet dare
primum instans quo gratia inest.
Sed oportet esse duo instantia quia gratia
et culpa non sunt in instanti … dare
… duo instantia
tempus medium ut patet in vi physicorum.
Ergo erit aliquod tempus quo homo neque
culpam neque gratiam habet et non erit
gratia … ad remissionem cul-
pe. Praeterea Augustinus dicit quod deus nos
amat, id est nobis sua dona dat
et non ergo … supponat
amorem … sed amor ipse …
… quo deus prius diligit …
… sunt … ho-
… culpa ergo culpe re-
missio precedit gratiam ordine
nature. Gratia non requiritur ad peccatorum
remissionem. Praeterea per circumcisionem
remittebatur in lege peccatum originale
ut patet per Bedam. Circumcisio autem
gratiam non conferebat … gratia
sufficiebat ad …
cuilibet tempori hominis statu legis
habuit … possibilitatem …
et lex … non …
… ut dicitur Romanos vii. et tamen
fuit … mors … si ex lege
iustitia ergo Christus gratis mortuus est ut
dicitur Galatas ii. …
… in qua circumcisio …
tia conferebatur … remissio pec-
catorum fit sine gratia …
de ipsis recordatur … ad …
… et non … glossa
… in peccatum et non …
… a peccato … deus per
gratiam … hominis …
… non potest … ius-
tificatur gratis per gratiam ipsius.
Dicendum ad primum quod remissio peccati
… sine gratia … esse potest

Ad quartum dicendum quod sicut dictum est in peccato
sunt duo scilicet aversio et conversio. Remissio
et retentio peccati non respiciunt conver-
sionem sed magis aversionem. Et ideo quod ad
conversionem pertinet … actus desinit …
… peccandi non ex hoc ipso …
peccatum remissum est sicut dicit Augustinus
libro de nuptiis et concupiscentia.
Si a peccato desistere hoc est non habere
peccata sufficeret ut hoc nos commo-
neret scriptura: fili peccasti non adicias
iterum; sed quia non sufficit, addidit
et de pristinis deprecare ut remittantur.
… peccatum remitti dicitur quia aversio
et ea que consequuntur ipsam ex actu
peccati preterito quibus sanatur. …
ex parte aversionis … contumacia
… gratia remissio peccatorum
fieri non potest … aversio offensa …
… aversio namque intelligitur a
bono incommutabili … quod potest hoc
… impotentie … actus
aversio non est culpa … per predicta
aversio removeri … ad
bonum incommutabile … per peccatum
… non …
gratiam per quam deo inheret …
et … deo per amorem caritatis
… ad sanandam predictam
aversionem requiritur gratia …
sic ad sanationem … requiritur
restitutio … offensa
et que ex peccato consequitur sine gratia …
… non potest sine … offensa
ex parte hominis … peccando
deum offendit sive ex parte dei …
peccatori est offensus … odisti omnes
qui operantur iniquitatem …
… aliquem digniorem vel indigniorem
… et … quanto
… dignior …
temporalis … constituit …
… peccatores ex hoc ipso quantum ad
affectum supponit creaturam creatori
diligit … creaturam quam creatorem

Similiter enim quanto magis diligit tanto gravius offendit. Quia igitur in
infinitum deus creaturam excedat,
inde est quod peccatum mortale quodammodo infinita
offensa ex parte dignitatis eius contra quem
peccatum quodammodo iniuria fit,
unde ipse deus contempnitur et eius precepta.
Unde ad hanc offensam abolendam
non sufficiunt vires humane sed requiritur
munus divine gratie. Ipsum enim deus odit pecca-
tori offensus; ut enim odit, non odio quod
opponitur amori quo diligit omnia.
Sic enim nichil odit eorum que fecit,
ut dicitur Sap. xi; sed odio opposito amori quo
diligit sanctos, bona eterna eis preparan-
do. Hunc igitur amorem effectus do-
num gratie quantum facit; sed peccatum ponit in quantum
de gratia deum cebit. Unde offensa que
deus homini offendendi non remittitur nisi per
hoc quod gratiam dat; et ita qui peccat non
solum tenetur obligatione ad penam sensibilem
sed precipue ad penam dampni que est
carentia glorie. Unde oportet quod non tollitur
quin divinum donum homini unde possit ad
gloriam pervenire; hoc autem est gratia; ideo sine
gratia peccatorum remissio fieri non potest.
Ad primum ergo dicendum quod cum peccatum sit quedam
gratie destructio, ergo autem remissio
est constructio; unde facilius est peccatum
mereri quam a peccato exire. Ad secundum
dicendum quod peccata habent contrarietatem ex parte con-
versionis, ex quibus attenditur peccatorum
remissio, ut dictum est; ex parte autem con-
versionis peccatorum que aversionem sequitur
habent convenientiam, unde contingit plura peccatorum
actuum precedentium dari aliquid similiter in anima re-
manens non tamen qui ex actu aliquid in pro-
digalitate mutatur reatum avaricie
habere desinit sed solum actualem habitum.
Ad tertium dicendum quod peccata quamvis sit quod
ex parte conversionis non contrariorum quod aversi-
one habent reatum remanentem, sit
gratia que est effectus conversionis per actum
tamen remanet post motum et operatur
ex gratie autem caritate secundum quod contraria
effectibus quibus est per se et non secundum per actum
unde et ex gratie actibus sequitur gratia
habitualis dispositionibus. Hoc enim est effectus

actum peccatum sua specie. Ad quartum
dicendum quod supposito in opinione quod Adam
aliquo tempore nec gratiam nec culpam
habuit, quamvis hoc aliquid dubium esse
videtur, tamen etiam ut plures alique gratia
est mediata vel aliquid sibi
semper acceptum est immediata
cum ad tempus determinatum sicut
certum et videtur sed mediata ta-
men non tamen per quosdam dicitur sed
habere vel statu quid est conditio gratie
et culpa comparatur ut gratia medi-
ata sed per quod id tempus quo Adam gratiam
accepit vel accipere potuit ita
quod et omnibus posteris tamen fuit
ut tollat gratiam per culpam actua-
lem ut argumentum. Ad quintum dicendum quod si
Adam in statum sue conditionis cum
non habuit in quo sedare potest tunc ab
eis gratiam ante casum gratiam adeptam
ex uno a statu gratie cecidit et non
solum a statu nature cecidisset, nec
ad expiationem infinite offense
donum divine gratie requireretur.
Ad sextum dicendum quod sicut dilectio dei
nos diligit quia aliquem ef-
fecit in nobis vel aliquid fieri per quod
digni reddimur vita eterna ad
quam nos diligit, ita absolvit nos peccatis
est deus non imputat nobis nostra
delicta, ex quo intelligitur in nobis
ad quod quoddam reatum per quod dig-
nus absolvitur, hoc est gratia. Ad septimum
dicendum quod peccator per se est a peccato cum
ad conversionem sed quo ad aversionem et
causam que consequitur eam per actionem
tum sunt non meretur; hoc enim per se
tamen habere non putatur ex hiis sit
vel malum peccatum malum et tamen
non habet se directe (?) ea. de di. no.
Ad octavum dicendum quod melius quod peccator et a
peccato cum ad finem autem et a perma-
nentie eorum quod ex peccato relinquitur
unus homo tamen per dominium iustitia
per quam iuste ordinatur ut qui
noluit stare in gratia dum posset non

possit et sic ulterius potest ex defectu
virium neque non sufficiunt ad ex-
piacionem vocibus iam dictis sic ho-
minis et fovea peccati et ea ipsius p-
eccatoris sed quando quod cose est ex
na unum non potest a fovea exurgere sic
potuit se in foveam proicere et similiter est
in proposito. Ad 8m dicitur quod operari re-
missionem culpe intelligitur dupliciter
effective et formaliter sicut facere
album effective convenit pictori
formaliter albedini. gratia autem non est
medium in remissione culpe sic
effective operans sed tamen formaliter.
Ad 9m dicitur quod licet solus deus anime il-
labitur non excluduntur qualitates anime
vel naturales vel gratuite ipsius cum
animam informantes sed excluduntur alie
substancie subsistentes que cum animam
esse non possunt sic deus quod est intimum ipsi
esse anime quam forme proprie eo quod
deus est ipse esse anime per causas
et conservans sed proprie forme vel quali-
tates ad hanc non pertingunt sed
esse anime superius constat. Ad 10m di-
dicitur quod gratia agit in culpa complet-
liter non tamen quo est sed quo est prius
actu autem non enim expellit culpam
per modum cause efficientis sic enim
oportet quod agit in culpa contra
ad ipsius expulsionem sic igitur
agit in aere contra ad eius
corrupcionem sed expellit culpam
formaliter ex hoc enim ipso quod infor-
mat subiectum quod culpa in subiecto
non sit sicut patet de sanitate et infir-
mitate. Ad 11m dicitur quod adhuc similia
solet esse multiplex una propria
quod instans continuus sit unum re-
tum plura racione ut principium preteriti
futuri et finis preteriti vel principium
simul in eodem instanti esse culpa et
gratiam in anima tamen quod culpa
insit in eodem instanti sicut quod est finis preteriti
gratia autem sicut quod est principium futuri sed hoc
stare non potest naturaliter esse principium futuri

et finem preteriti dicitur diversum racione instans
ex quo ex quo substancia non multiplicatur
sed manet una et ita sicut racione [illegible] Responsio
culpa et gratia in eodem indivisibili
tempus esse in anima racione instans non erat
indivisibile temporis. hoc autem esset simile et
ita sequeretur omnia simul esse contra
philosophum in 8 physicorum quando addit movente
dominante uno signo vel duobus
necesse est medietatem quietem media
quod probat motus reflexus non
esse continuus. Unde similiter si ad ista
uno instanti vel duobus oportet quod intel-
ligat aliquod medium esse circa animam
aliquid sine culpa et gratia quod est incongruens.
Ad 12m alii dicunt quod sicut inter duo
puncta ipsius linee cadit linea
media, ideo autem inter duo puncta
duarum linearum sese tangencium in contingencia
est medium quod inter instans quod est ultimum
temporis in quo culpa inerat et instans
quod est primum temporis in quo gratia inest sit tempus
medium et sit instans diversorum temporum.
Contra hoc: ista sentencia non potest nam linea
que est mensura motus continui dividitur
secundum distinctionem temporis alterius mensura
ex contradictione et unum respondet dum
que est in tempore non enim alio tempore
mensuratur esse culpe et esse gratie
dicamus alio tempore id est alia parte
eiusdem temporis continui. Ideo aliter
quod duo instantia realiter sunt contigua utrumque
designentur esse tempore medium et puncta (i. puncta)
duo puncta duarum linearum sese
tangencium designatarum in corporibus
locatis unum in uno puncto desig-
nato in extremitate linea corporis locati
quod est contiguus sed quorum ultima sunt simul
unum dato quod diversorum sint diversa
per annum continua sed quod contigua
partibus vel quod est in tempore ex contiguis mensu-
rate videat corpora tamen unum
instans indivisibile vel [illegible] in eo-
mentis sed dicunt quod culpa et gratia simul
sunt. Ideo alii dicunt quod mutaciones

spirituales non mensurantur tempore continuo vel motus
motus celi eo quod nature quedam spirituales
subiacent tempori sed habent propriam temporis mensuram
in eius intermittentia prius et posterius tamen
tempore discreto seu continuitas temporis
secundum phylosophum in 4o physicorum consequitur continuitatem
temporis motus differentes autem non est
continuum sed hoc et in proposito non habet locum.
Non autem tempore mensurantur non solum quod sit
prius in tempore continuo motus celi sed ea que
sunt per actus ordinem ad motum celi
eliguntur consequuntur ex aliquo quod
prius ordinem habent ad tempus predictum
et et cum iustificatur impius quod con
sequitur ex aliqua cogitatione vel
locutione et aliis huiusmodi motibus propter
se mensuratur tempore motus celi et ideo
aliud dicendum quod non est dare ultimum instans
in quo peccator habuit culpam sed ultimum
tempus et contingit autem dare primum instans
in quo habet gratiam quod quidem instans est
terminus illius temporis in quo culpam habuit
dicit tempus autem terminum temporis cadit
medium inter eos dare aliquod tempus
vel instans in quo habet non culpam nec
gratiam habeat hoc autem sit patet non infu
sio gratie cum sit in instanti terminus
cuiusdam motus continui potest
aliquis meditationibus per quem affectus
disponitur ad gratiam suscipiendam et cum
motus terminus remissio culpe et
ex hoc ipso culpa remittitur quod gratia
infunditur. Huius ergo instanti in primo
terminus remissionis culpe si non habet
culpam et infusionis gratie scilicet habet gratiam.
Tunc toto ergo tempore precedenti terminum ad
hoc instans ergo tempore mensurabatur motus
meditationibus predictis fuit peccator
habens culpam et non habens gratiam nisi
forte in ultimo instanti ut dictum est
sed an ultimum instans huius temporis non est
accipere ad invicem propterea quod inter quodcumque
instans accipiatur a datum ultimo in
primo ultimi erunt infinita instantia
media et patet quod non est accipere ultimum instans
in quo iustificatus sit habens culpam et non
habens gratiam sed est accipere primum instans
in quo habet gratiam et non habet culpam et habet

solo pt accipi ex verbis phylosophi in 4o physicorum
Ad 3m dicendum quod dei sui amor ... est
causa in nobis doni gratie et ita et re
missionis culpe unde oportet quod remissio
culpe gratiam precedat, sequitur autem
si remissio culpe dei amore pro
cedit et non ex eo sequitur. Ad 4m
dicendum quod sacra significando causant
hic enim causant quod figurant, et circum
cisio habet significationem remissionis culpe
ideo et efficaciam divina ordinabatur
ad remotionem culpe originalis
sed ex gratia ad gratiam sine ex virtute
circumcisionis gratia dare primo quod
datur ex virtute baptismi quam dant
sine dare a deo quia erat circumcisio
et remissio culpe non fiebat
sine gratia nulla gratiam ita perfecte
reprimebat concupiscentiam sicut gratia
baptismi difficilius erat cum pro
cessit circumcisio quam baptizato
et ... ... occasionalis
occidendi videbatur quibus circumciso
in lege moysi ... ... non ...
... ... non ... moyse sed ex patribus
ut dicitur Io. vii [illegible] circumcisio alia
dabatur gratia non ... ...
... ... non iustificabat.
Circa quintum utrum ad iustificationem
impii requiratur liberi arbitrii requiratur.
... ... propter ...
non habentibus usum liberi arbitrii non requiritur
usum liberi arbitrii sed iustificatio competit
parvulis non habentibus usum liberi ar
bitrii per baptismum iustificantur ergo iustificatio
impii usum liberi arbitrii non requirit.
Sed dices quod hoc speciale est in parvulis quia
teneris peccato solummodo alieno quod
non habet locum in adultis qui proprie
peccatis tenentur. Sed quia evangelio dicitur
[illegible] ... ... quidam sunt ...
laboraverunt ... ... dum
... in fide ... legalibus ... cum ...
baptismi ... ... non ...
... permittebatur ... ...
... ... non ...
in ... ... fiebat ... ...
... erat ... ...

// [illegible]

sit p qua iustificatur g° gra
iustificans quam confert adulto
sine motu li. ar. Sz dices q[uod] h[abe]t
locu[m] solu[m] ubi ho iustificat[ur] p
sacram. Sz q[ui]a deus potentia[m] sua[m] no[n] al-
ligavit sacris, cu[m] g° iustificacio sit
opus divinu[m] et eius pot[est] depende[re]
n[on] q[ui]a et sine sacris ad adultus iusti-
ficari possit, p[ot]est motu li. ar. p[ro]
h[oc] aliq[uo] statu co[n]p[ar]ari quo sit
adultus et no[n] h[abe]at peccatu[m] actuale
s[ed] originale tantu[m] ut p[ost] cu[m] instanti
quo adest adultus, si no[n] sit baptizat[us]
adhuc subiacet origi[na]li peccato n[on] tu[m]
adhuc h[abe]t aliq[uod] actuale q[ui]a ad-
huc n[on] tu[m] sequendo co[m]misit
q[uo]d vivus p[er] co[n]trariu[m] itu[m] e[st] vi[ri]b[us]
omissionis q[ui]a p[re]cep[tu]m affirmativu[m]
no[n] obligat ad s[em]p[er] vivendo oz q[uod]
hoc statu i p[ri]mo i[n]stanti q[uo] e[st] adultus
p[re]cep[tu]m affirmativu[m] obs[er]vet et sic g°
adult[us] p[ot]est h[abe]re peccatu[m] origi[na]le abs[que]
omni actuali ut n[on] s[i]c g° h[oc] e[st] ca
q[ua] re puer p[ot]est iustificari sine
motu li. ar. ut n[on] q[ui]a eade[m] ro sit i
adulto p[ro] q[uo]cu[m]q[ue] adinest
q[uod] aliq[ui]s oz q[ui]a eius quieciat
s[ed] aliq[uo]d tanq[uam] qui[n] iustificari
at quecu[m]q[ue] puer s[ic]ut adult[us] s[ic]u[t]
g° sola gra sit ca[usa] iustificacionis
i puer[is] n[on] q[ui]a eade[m] abs[que] usu li. ar.
sufficiat ad iustificacione[m] i adult[is]
p[re]t[er]ea sicut iusticia e[st] donu[m] dei ita et
sapiencia s[ed] sapie[n]ciam salomo[n] accep[it] dor-
miens ut h[abetu]r iij R[eg.] iij°. g° eade[m] r[ati]one
et gra[ti]am iustificante[m] ho p[ot]est dor-
miendo abs[que] usu li. ar. accipe[re].
Sz dices q[uo]d m[er]ito p[re]cedenti no[n] salomo[n]
i dormiendo sap[ienci]am accep[it]. Sz q[ui]a
sit i bonis req[ui]rit[ur] no[n] c[ertitudo] ita et i
malis q[ui]a peccat[or] no[n] c[um] dum volu[n]t[arie]
s[ed] no[n] p[er] p[re]cedens sop[or]i no[n] fa[cit] ut
id q[uo]d i sop[n]o agit[ur] sit peccatu[m] g°
n[on] ad facit ad h[oc] q[uo]d aliq[uo]d divi[nu]m
donu[m] i sop[n]o p[er]cipiat[ur]. p[re]t[er]ea sicut i
dormiente ligat[ur] usus li. ar. ita et
i ebrietate s[ed] ebrietas abs[que] usu
li. ar. iustificat[ur] ut p[atet] ex auct[oritate]
aug[ustini] inducta g° et dormie[n]s.

p[ro]cedeq[ue] e potencior o[mn]i c[rea]to agente
s[ed] sol naturalis lumine suu[m] influit
aeri i nulla p[re]p[ar]ac[i]o[n]e i p[s]o aere
p[re]cedente g° multo forcius deus
lumine gr[ati]e aie infundit abs[que]
omni p[re]p[ar]ac[i]o[n]e q[ue] sit p actu li. ar.
p[re]t[er]ea bonu[m] sit q[ua]ntitatum sive
h[abe]at no[n] e[ss]e nisi se q[ua]ntitavit
et p[re]p[ar]antis et no[n] p[re]p[ar]anti g° i
iustificac[i]o[n]e impii no[n] req[ui]rit[ur]
usus li. ar. q[ui]a p[re]p[ar]acio ex p[ar]te
ho[m]i[n]is. p[re]t[er]ea aug[ustinus] dicit 7[°] sup[er] gen[esim]
ad l[itte]ram q[uo]d deus h[oc] mo[do] op[er]at[ur]
iusticiam i ho[m]i[n]e sicut sol lucem
i aere q[ui]a deficit deficiente
sol influxu no[n] sic[ut] artifex
qui op[er]at[ur] archa[m] q[ue] p[ost]q[uam] f[ac]ta e[st]
n[on] op[er]at[ur]. Sz sol eodem mo[do] op[er]at[ur]
i aere c[um] p[ri]mo illuminat[ur] aer
et cu[m] lumine i eo co[n]tinuat[ur] g° et
deus eodem mo[do] op[er]at[ur] iusticiam i ho[m]i[n]e
cu[m] p[ri]mo iustificat[ur] et cu[m] iusticia
i eo co[n]s[er]vat[ur] s[ed] iusticia co[n]s[er]vat[ur] i
ho[m]i[n]e usu li. ar. cessante sicut
p[atet] i dormiente g° ho p[ot]est a p[ri]n[cipi]o
iustificari abs[que] o[mn]i motu li. ar.
p[re]t[er]ea dispo[sitio] no[n] req[ui]rit[ur] de necc[essita]te
ad introducc[i]o[n]e[m] aliq[ue] for[me] i
subiecto q[ui]a sine ea for[ma] remane[re]
no[n] p[ot]est sic[ut] p[atet] de calore et for[ma]
ignis s[ed] sine usu li. ar. p[ot]est re-
manere iusticia ut i dormiente
g° usus li. ar. no[n] e[st] dispo[sitio] q[uo]d de
necc[essita]te req[ui]rat[ur] ad gr[ati]e infusio[ne]m.
p[re]t[er]ea q[uo]d e[st] naturale p[ot]est e[ss]e et
no[n] e[ss]e si[ne] posteriori. no[n] req[ui]rit[ur]
posterius ad h[oc] q[uo]d p[ri]us e[ss]e d[ic]at[ur]
ut p[atet] de q[ua]ntitate et des[iderio] usus
sine q[ui]a q[ua]ntitas e[st] p[ri]us s[ed] q[ua]n-
to[rum] impedia[tur] a suo motu.
Sz gra e[st] p[ri]us naturaliter q[ua]m usus
li. ar. sine q[uo] et p[ot]est e[ss]e no[n] e[ss]e
q[ui]dem e[ius] forte p[ri]ncipi[um] sicut
q[ua]ntitas naturalis motus g° gra p[ot]est
infundi sine usu li. ar. p[re]t[er]ea
corp[us] inferiu[m] culpa[m] i a[n]i[m]am
inducit origi[na]le abs[que] o[mn]i usu
li. ar. g° multo forcius deus quie[scere].

pot ēē tissimq̄ nō requirit usu li-
ar. ad hoc q̄ gr̄am infundat,
q̄ deꝰ ꝑ mortē admisceudꝰ
ad coadcumpnd ut dr̄ glo s. pu.
Ie. Sz deꝰ ꝑuit pueros dete-
dere sine baptismo absqz oi
usu li. ar. ꝑ go multo magis
mihi q̄ gr̄am infundēdo ꝑ
disspō ad formā exigit ·r· re-
cipiente formā nō ē ab ipo re-
cipiente sz ab alio sicut calor
qui ligmis ꝑcedit ut disspo
ad formā ignis nō ē ab ipis
lignis sz usus li. ar. ē ab hoīe
iustificando ꝑ go nō requirit ut
disspo ad gr̄am hendam ꝑ
iustifi. ē ꝑ infusionē gr̄e et
uirtutū Sz ꝑ aug. q̄ uirtutē solꝰ
deꝰ ī nob sine nob opat̄ g̃ ad
iustifi. opo magis ē ꝑ usu li.
ar. nō requirit ꝑ ꝑ apl̄s ro. 4ᵒ
ei qui opat̄ merces nō imputat̄
ꝯ gr̄am sz ꝯ debitū usus aut
li. ar. q̄dā opo ē Ergo usus li.
ar. ad iustifi. requirit iustifi
nō eēt ex gr̄a sz ex debito q̄
ē hereticū ꝑ magis hoc remoto
a gr̄a. Et qui q̄ opa gr̄e requirit
qui ponit quo opa ꝑ sz de aly
dat gr̄am alicui qui p li. ar.
q̄ opa sic pz de paulo Act. 9.
cui dns dixit et q̄ sti ly
talē uirtutē ꝑ go multo forcius aliꝯ
absqz usu li. ar. quibz infudit,
ꝑ agēs infinite uirtutē hn̄s re-
quirit aliquā disspōnē pacien-
te. cui tō cum agēs ē uirtutis sic ta-
to minori disspō requirit ꝑ ꝑz
suū effectū sz deus ē agēs inf-
nite uirtutis ꝑ ꝑ n̄ requirit
nimū ꝑ requirit sz opa ex ni-
lo ꝑ multo minꝰ requirit disspōnē
ī ita iustificatōe impij que ē
opꝰ diuinū nō requirit usu li. ar.
qᵃ disspōnē ex pte hoīs Sz q̄ ē
ꝑsi de alᵗᵉ postula q̄ uibꝰ ut

Oppo

deni. dd° glo. s. gr̄a diuini requirit
ar. Sz iustificatō fit ꝑ grā dei
ut hr̄ ro. iij. ꝑ go ad iustificatō
requirit usꝰ li. ar. Sz hug dr̄
q̄ iustificatio ta absqz ꝯsē
nō pt ee recipient qui absqz
gr̄a dant Sz ꝯsēsꝰ recipientis
ē actꝰ li. ar. ꝑ go absqz usu li.
ar. hō iustificandus nō pt ꝑ ad
receptionē forme requirit aliq
disspō recipientis nō enī qbz
forz quibz recipit sz actꝰ li.
ar. se ht ut disspō ad gr̄am
ꝑ ad receptionē gr̄e iustificantis
usꝰ li. ar. requirit ꝑ in iustifi.
impij. Cum hr̄ qda ꝑpuale
unionē hoīs ad deū Osee ij.
Esponsabo te in iusticia Sz i
unione carnali requirit mutuꝰ
ꝯsensꝰ ꝑ go multo forcius in iustifi-
catōe impij requirit usꝰ li. ar
ꝑ iustificatō impij nō fit sine caritate
sicut dr̄ ꝑ iuxta vninca de-
lecta apit caritas Sz caritas
cū sit quedā amicitia exigit
mutuū amorē q̄ cum amicicia
cū recadamatō ut ꝑ ꝑhm ꝑz
ī viij. eth. Mutuꝰ aūt amor
requirit ī utroqz usu li. ar.
ꝑ go iustificatō sine usu li. ar. eē
nō pt. R° dō q̄ cum hō hn̄s usu
li. ar. pt iustificari sine usu li.
ar. qui fit tpr̄ ut tāti sue
iustificationis in hijs aūt quos t
tpr̄ sunt nō sicut pueri
hoc nō requirit ad iustificatōnē
Cuius rō tpe assigni pt ꝑ ꝑa
sunt ex hinc agētis ꝑ pacientis
ad inuicē pz enim ī corpalibz
q̄ actō nō pficit sine aliquo
contactu quo solum agēs tangit
paciens q̄m paciens nō ē natū
tangere agens sicut cū corpora
agunt ista inferiora tangunt ea
ꝑ nō tacta ab eis. In uūtuo se
tangunt agēs ꝑ paciens quantitas
nature tangitur tangēs sicut ignis

agit i aqua aut eq° vnti spualib
qui natq eē comunīq co tactq
nō cōplet' actō sine tactu mu-
tuo absq̄ sufficit q agens
tangat patiens / ipe aut deq q
iustificat impiū tangit cū eum
gratiā in ea tāndo vnti pōa
tāge motib' glo. de gratia
Item aut hūana quodāmo
tangit deū cū cogn et dō ulta
mado vnti i adult qui pnt
deū cognoscē z amare requir ad
iustifi. ar. q° deū cognosc̄ ant et
ament z ista ē condicio ad deum
de qua d zacha .j. Conuertimi
ad me et ego conuertar ad vos / pu
erit aut carentes usu li. ar. nō
pnt deū cognoscē et amare
vnitō suffi ad iustificōm
q ab eo tangat p gre infusiō
z re sunt ex ipa rōe iustificōis
Iustitia cum sit āt li. debita re-
ctitudo nō pp se suata vn
iustificōe q̄ dā motus uni
vōis at accipit z p ipā pōet p
actu pōe nec tq at pōe nolun
tari nō pt id ipa cooperante
Item nō eet ab ipa nō eet
eq actq ipa id p̄o nō sicut
sine sua coopacōe creata ita
sine sua coopacōe pt iuuari
In adult at requirit motus
actq nō ad iustificōm Sed
eum p actu nō ad ad inordi-
nate cōversionē quod qd sic tuum
nō pt nisi p actu cōtrariū nolun
tatis ad iustificōm adultorū
actq li. ar. requirit / Sed pnuli qui
nō hnt p actu noluntatis cōuer
nō tū ad id qd sa h hnt sola
pōm nō culpabli adultī iustitia
destructa pnt iustificai sine
motu pp nō ea z ro sunt ex
silitū. Sic ē opantib' rebz cor-
poralibz deq dū aliquē effetū
pducit bz quē ratq pt pducē nā
sicad disponē pduc̄ sic z nā.

Sicut si deq aliquē miraculose
sinet sanitate i eo tabl' cū q̄
da adeq̄t ōe humorū qui z nā
opando mēdi aliquē sanat
s̄ ij° phi .ij° phi. q si nā faceret
ops artis eod mō faceret sic
z ars f'a t eq' exs nalibz aut
hō iusticia aliqm hē pt dup-
plr vno° ut nālē ut innata sz q qa
ex ipa nā sit pni ad opa iustie
Alio ut acquisita / iusticie
acquisite ex opib' sit scā iustitia
infusa p quā iustificat adulti
vn sic i iusticia politica acq̄sita
requir' actq uol q qb amat
iusticiā sic et i adult' iustifico
nō cōplet' sine usu li. ar. iustitia
uō infusa p quā iustificant'
pnuli sic ut aptitudini nāli ad iusti-
tiā q ē i pnuli inēni z ad eum
usq li. ar. requir' et ad pnuli eo   Ad rōnē
q ex pnt hnt nō possunt qua
ad tm iustificat ipa pao
iustificabis pao p applicat eis
p sacrm bapmi z ex hoc iustificant
Ad xij dd q de adulto qui nōe
sue mētis compos distinguēdū
ēq sicut q̄ hnt usu rōis sue
ex iudicio ēē de eis q de pnuli
Si at iudiciū rōis alij hnt
sic l tpe quo usu rōis hnt
bapm desiderauit sic tpe amēcie
baptizet nō sic recipit virtutes
tōse effctū bapmi pp̄ nō pre-
stitit ptp quī pq bapm re-
cupat usu li. ar. t placēt ei q
sēm eq q̄ aulo dr aug q h eq
qui n̄ nō imputat cū nō
agat s fantasia agat / si at
dū eēt sue mētis cōpos bap
nō desiderauit nō ēē dum nō sen-
ciet ut uenit e i bap ... exhi-
bend q quātūcūq sit morte
piculo iudicabit cum futuris
instabis qº sue mētis cōpos fu-
z si sibi exhibeat nō accipit nisi
sacrm nisi vē sacri q̄ nūc eq

paruo(rum) tamen (et) mi(ra)c(u)l(osa) iustificat(i)o aq(ue)
miraculose possit et eo ad dispo
velinquit ut cum receperunt usu(m)
li. ar. faciliter ad bonum inclinentur.
Ad 3m dicendum quod sine sacro deus ali
quibus paruulis gratiam infudit
sicut de sanctificatis in utero. Sibi
sicut possit alicui adulto qui non
est corporaliter sine motu(m) absque sacro
gratiam conferre quomodo quando sacro
confert. Ad 4m dicendum quod ista positio
apud quosdam improbabilis reputatur
quod ab adultis habeat pertinentia(m) di(cit) h(abe)re
sine actuali. Tamen cum adultus
concipit sicut per se faciat gratiam
dabitur per quam a peccato originali immunis est
quia si non faciat reus erit peccati omis
sionis. Tamen cum quilibet teneatur penitere
nisi actualiter non possit vitare peccatum
debito fine et cum quilibet tempore
sue mentis est compos ad diuersa
secundum dicta et sic sine conuersione
ad deum habet ad gratiam disponi et (tamen) augetur
sed concupiscentia peccati originalis facit
paruulum habilem ad concupiscendum
adultum vero actu concupiscere.
Non enim de facili contingere potest
ut a peccato originali infectus ...
pro peccato saepe peccati consimilis sub
datur. Ad 5m dicendum quod iustificatio
sequens tamen in paruulis sed si
gratiam tamen recipit in paruulis et
adultis diuersi dicuntur diuersi(mode)
usque codem. Cum enim quod recipi
tur ab eo in corpore motum recipiet
sicut modo quem in adulto recipit
gratiam usum li. ar. non autem in paruulo.
Ad 6m dicendum quod adhuc potest tripliciter
dici uno modo ut dicatur quod sopori
in quo salomon fuit sapientia infusa
non fuit soporis naturalis sed sopor
propheticus de quo habetur Num. xii. Si quis
fuerit inter vos propheta domini per soporem
aut in visione loquar ad eum. In hoc autem
sompno usus li. ar. non ligatur.
Alio modo potest dici quod sicut ad infusionem
iustitie requiritur quod usus eius conuersionis

gratia ad deum et sic infusio sapientie
requiritur quod in motu conuersionis ad deum
in sompno autem potest motus conuersionis
diuinus autem li. ar. ut non sit ...
quod ad motum duo pertinent scilicet principium
et indicatio de perceptis sed ...
dormiendo non impeditur quod ad
principium ut ex his quorum quandoque
vnum ... dormiendo solo autem
ut expellunt varie aliquis sui ...
sed ad quod per corporalem
motum et habilior per quietem
ab actibus sensitiuis per propriam fan
tasiam et quietatem. Vnde Iob
xxxiii. per sompnium in visione
nocturna quando sopor solet occu
pare homines et dormiunt in lectulo
suo tunc aperit aures virorum et
erudiens eos instruit disciplina.
Et ista est causa principalis quod in sop
niis prudentes futura sepe presen
tiunt. Indicium autem non potest esse dor
mientis quod tunc ligatus est sensus qui est prin
cipium omne cognitionis iudicium
enim fit per resolutionem in principia. Vnde
omnibus eorum iudicia sed quod
sensus accipiunt ut dicitur in 2o de anima
Voluntas autem li. ar. sequitur iudicium rationis
et ideo li. ar. per quem nos bene di
ligimus in dormiendo suffundetur
non potest quod sit ab motus non
magis sequitur fantasia quam iudicium
completum rationis et ideo homo in dormiendo
principium potest sapientie aut iustitie
non potest dici quod motus cogitationis ab
intellectu. Vnde autem non potest cogitationis ab
appetitu et ideo absque usu li. ar. potest
infundi sapientia que est cognitionis motus
non autem iustitia que est doni voluntatis.
Ad 7m dicendum quod motus li. ar. qui precedit
in vigilante non potest facere ut actus
dormientis sit meritorius ut dicunt
et ideo sic est considerandum quod potest tamen facere
quod habeat aliquam rationem boni et
tamen malitie non in actus vi
gilantis relinquitur in operibus dor
mientis sicut et e converso relinquitur
et sic etiam videtur quod si nascitur
in dormiendo mulier adimpleat

p alios non virtuoso sicut dicit iiii ethi.
Et inde est quod nocturna pollutio non in-
ducit culpam nec reputatur. Et tamen salomon
in vigilando potuit se disponere
ad sapientiam accipiendam. dicitur dicendo.
Ad viii dicendum quod quantum sacramentum bap-
tismi non exhibendum est quo voto dormiente
sue mentis compos est si prius ha-
buit votum baptismi vel quod timetur
periculum mortis. Sed quod de dor-
miente non timetur. Unde quantum ad hoc
est dissimile quantum ad alia pre-
Ad ix dicendum quod aer suum sue per-
est ultima dispositione ad lumen suscipi-
endum vel est de diaphono et ideo statim
ad presentiam illius illuminatur. In aliquibus
aliqua alia reparatione forte vero non
perficiunt. Formis enim intellectualibus
non est ultima dispositione ad suscipi-
endum iustitiam actum voluntatis qui po-
test complere per actum per quem est deflectat
ad alterum oppositorum de se est po-
tentia ut potentia sic materia potentia est
ad plures formas per dispositiones apta
ad unam formam magis quam ad aliam
Ad x dicendum quod deus infinita bonitate
seipsum communicat creaturis per aliquam
similitudinem sue bonitatis qua eis
largitur et hoc ipso quod optimo modo sua
bonitas communicat ad quemmodum ut
ordinate secundum suam sapientiam donum suum lar-
giatur. Hoc est unitum secundum suam gradum et
inde est quod requirit dispositionem propriam
aliquam ex parte creature quam deus sua
dona largitur. Vel potest dici quod deus
potest de operatione quam ipse prevenit
gratie infusionem sine qua deus quam
gratiam tribuit subito et ad motum
totaliter omnibus operantibus gratiam infundens
quia ut dicitur ecclesiastici xi facile est in
oculis dei subito honestare pau-
perem. Non autem per hoc excluditur usus
li. arbitrii cum ipso instanti quo gratia
infunditur. Hoc enim [illegible] prior
quantum ad ordinem nature [illegible] finibus sa-
tisfactionis iustitie quam si faciet
[illegible]. Ad xi dicendum quod sicut sol est
causa lucis non solum quantum ad esse

quantum ad fieri. Ita deus est causa gratie et
quantum ad fieri et aliquid autem requiritur ad
fieri quod non requiritur ad esse rerum
quod non requiritur ad conservationem sicut
cum fit lumen aeris requiritur quod
aer sub aliquo respectu ad
solem quem ante quam fit per motum solis
sine quo possibile est conservatio lumen ad
solem esse per [illegible] ad fieri
requiritur quod non aliquo modo se
habeat ad deum quam ad prius ad quod
exigitur in tempore non est quasi in usu
li. arbitrii non est adultis ut dictum est.
Ad xii dicendum quod aliqua dispositio requiritur
ad fieri in quo requiritur ad esse rei
sicut patet per principium quibusdam aliquid
plantatur. Unde perficiunt talibus
dispositionibus cessantibus post quam res
iam facta est. Nam licet si sic est consuetudo
et cessante motu li. arbitrii quod est
necessarius ad iustificationem potest iustitia
spiritualis remanere. Ad xiii dicendum
quod perficiunt ad naturalem pro non pos-
se fieri sine posteriori potentie sine
posteriori esse potest anima quod sit causa
corporis formalis effectus et finalis
ut dicitur in ii de anima. et naturalis por-
tionem potest esse sine corpore tamen sor-
dine non possit fieri corpore
est [illegible] degradat usum li. arbitrii.
Ad xiiii dicendum quod corpus inficit
animam [illegible] peccato originali propter
unitatem hoc autem non requirit
[illegible] in quam infici non
[illegible] ad hoc inferiores
usque li. arbitrii non requiritur. Sed
et anima pueri gratiam [illegible]
quod per sacramentum baptismi unitatis absque
usu li. arbitrii adultis non requiritur
usque li. arbitrii ad eam. Ad xv
dicendum quod ex hoc quod dicitur deus paratior est
ad miserendum quam ad puniendum
non excluditur ad hoc quod miserendo
deus in nobis operatur ad malum quod de
nobis provenit [illegible] dicitur possit
ex natura [illegible]

singularib9 de q̄ stib3 et 3 ep9 hec
om̄dit q̄ de9 miseret' sed q̄ ep9 co
cepuit at sed q̄ ep9 nob est
q̄ tale ut ordinatu sciat posset
misi p penam unc ep9 pricit mite
misere' sz punit qipt intet 3 no te
titucedet / siuolut te quuteset tu
ad ppoii3 pt dicit q̄ infectom
peti oi qua aia inficit aug
nisi li ar. beat vidt p quida
similitu3 iustifi' pecoq anm insu
li ar. / ead xvij dd 3 q̄ rec3 nales
p quida uiolentia put dispoi
ad formu ut spucit3 dispois
sit ex mich cosciute vi passo
vnitas dispo ad form no e
ab aliq pricit motu co sz ab ex
vobis uiolentia pati no pt
z ciud cosiliis vo / ead xvij dd
q̄ de9 q̄uutetes i nob opa sine
nob u̇tutes cautib9 no tu sine
nob cosencientib9 / ead xviij dd
q̄ act9 li ar. quiet i iustifie
impij alio sc3 ad hitu ius
ti e gn̄al de q̄ dom e t alio
sc3 ad eq eoccut dnj aug
metic ead hitu quid3 sem pt
hicut indutu co q̄ ipo instati
infundit q̄ e pricit3 incidit sz
sc3 ut dispo in ead ep9 co3
no iusticie eq augmtu sc3
tvacuuti q̄ p piij actu gra
informit hoium e diui aug
alui i pdtib sic g o iusticia no
reddr huab opib9 q̄ meretis
sz iustie augmtu q̄ ntinuato
aliquo hic von nut cedit opa
e de ad act q̄ indit oi os pietis
/ ead xix dd / sz pauli aug qui
iustificat q̄ e ceci tue e q̄ gra
fidei impugn et i ipo instati
iustificatois sue gre cosesit
p li ar. diuia gra q̄ motu / mo
tu cui q̄tuite no / sz i instati
pt de9 alicui mitte sine eq
no cu iustifi' sz sine ppacone
pte' iustifi' ec pt / ead xx dd

cvista dispo no requit' pp impo
tecia agentis sz pp q̄dicom
recipientis sc3 uolant' q̄ q̄ inuni
no pt p uiolenciam sz pp motu
inunt at / est e mot9 li ar. ius
solu sc3 ad gram ut dispo
sz ut coplemtu / opone' est
queda copletois hitum / vn
pfto agetib act esta z hitu
induta' sit cu sua opone' ex
pfois effectis demrat pfecom
/ tc de

Quarto quit' / q̄s mot9
li ar. ad iustifi' oz requira'
utrum requira' mot9 i deu / z
utrum no / d emo q̄ iustifi'oz sed
na requis' ad iustifi'oz sed
moui i deu / cu sit ex gra iusti
ficom / sz s̄o vo de t ve q̄ quite
nob dne ad te et g o mot9 li
ar. i deu no e de hiis q̄ requir
ad iustifi'oz / pp mot9 li ar. q̄
ad iustificom ut dispo q̄ d a
pte li ar. / sz dat ad ep9 ho. t hi
indiget no ptinet ad li ar
/ Ergo ad hec ep9 ho q̄ tra' i
deu indigeat trahi / sic d Jo vj.
Nemo uenit ad me nisi pr q̄ mi
misit me traxit eu / ¶ q̄ mot9
li ar. i deu no sit de hiis que ad
iustificom impij requirut'
/ p ad iusticia ho puenit p via
timoris / ¶ a quis sine timore e
no potit iustificari ut d
eccli i. Sz p timore hom mo
i deu sz mag' i pcā / g o mot9
li ar. qui requi' ad iustifi'oz
impij no e mot9 i deu / p si dica
q̄ hec e uiij de timore similino
at de filiali / q o mibi torcisui
vo e fuga includit / sz p fuga
ad vera ab eo q̄ fugit / no at
accedit ad ipm / g o ep9 hec q̄ hec
q̄ ho timet deu no mo i deu
sz mag' a deo / pp si mot9 li ar.
i deu ad iustifi'oz impij requi'
pcipue debet requi' p que
ho i deu copletissime mo' q̄ ple
cig at mo' ho i deu p cari

qui in p fide. Ergo motus li. arbitrii in deum
ad iustificationem requiritur non debet
attribui iustificatio fidei sed
magis caritati et quoniam appetitui. Ro
v Iustificati ex fide etc. Tum
motus li. ar. qui in iustificatione requiritur
est ultima dispositio ad gratiam
cum gratia infunditur. Dispositio autem
ad formam cum qua inducitur forma
tantum cum sine forma non potest
sit necessitas ad formam fidei motus
fidei possit esse sine gratia. Videtur quod
iustificatio non debeat attribui
motui fidei. Sed contra illud Rom. v et
cognoscere deum per fidem non requiritur
ad iustificationem impii: magis sufficit
deum cognoscere. Ergo videtur quod sine motu
fidei possit homo iustificari. Tum
per motum fidei homo cognoscit deum
ita per actum sapientie magis
fidei, in sapientia, et iustificatio ascribitur
Similiter per fidem multi articuli continentur.
Ergo motus fidei requiritur ad
iustificationem. Videtur quod oporteat omnes articulos
fidei cogitare, quod non potest fieri
tot simul. Iacobi iiii dicitur deus humilibus
dat gratiam et ad iustificationem impii
requiritur motus humilitatis quia non est
motus in deum. Alias humilitas habet
deum pro obiecto et sic non esset
virtus theologica. Ergo motus qui requiritur
ad iustificationem impii non est motus li.
ar. in deum. Sed iustificatio impii
non est hominis ad iustitiam immutatio.
Ergo motus li. ar. dicitur esse actus iustitie
quia non est motus in deum. Iustitia
enim non habet deum pro obiecto. Ergo motus
qui requiritur ad iustificationem impii
non est motus in deum. Sed ad iustificationem
impii est sicut homo removens
prohibens, sicut ille qui aperit fenestram
tenebrosi domus illuminatoris domus
sed impedimentum gratie est peccatum. Ergo
expositio iustificationi non requiritur
motus li. ar. in deum sed solum in peccatum.
Sed contra quod dicitur Iacobi v, appropinquate deo

et appropinquabit vobis. Appropinquat autem
deus nobis per gratiam infusionem. Ergo ad
hoc quod iustificemur per gratiam requiritur
quod nos appropinquemus deo per motum
li. ar. in deum. Sed iustificatio impii
quod ab hominibus illuminatio. Si ipse deus
accedit ad eum et illuminat. Tunc
ergo ad deum non accedat homo passive
sed per motum mentis sicut augustinus dicit.
Videtur quod motus li. ar. in deum requiratur
ad iustificationem impii. Primo quod dicitur
reputabitur fides ad iustitiam
credentibus in eum qui iustificat
impium. Ergo ad hoc quod impius iustificetur
requiritur motus fidei in
deum. Videtur quod in deum et motus
li. ar. in iustificatione requiritur ad hoc
quod homo tamen iustificatur totaliter
per actum. Sed autem iustificationis
dei cum in eum iustificationem
operatur et per iustitiam meritorii debet
per quasdam dicitur homo mediatorem
terrorem. Motus li. ar. in deum ad
iustificationem impii requiritur. Et cum
li. ar. multipliciter in deum moveri possit
et motus ad iustificationem debet
requiri. Ex quo pungunt doctores
et omnibus aliis includitur. Sed autem
est motus fidei. Accedentem enim ad
deum primo oportet credere quia est. Heb.
xi. Nullus quoque alius
motus potest in deum moveri nisi
tum motus fidei moveatur
quia omnes alii motus mentis
in deum iustificationem pertinent ad
effectum. Solus autem motus fidei
ad intellectum pertinet. Affectus autem
non movetur in suum obiectum nisi per
apprehensionem. Enim cum apprehensio
movet affectum sicut dicit iii de
anima. Unde apprehensio requiritur ad
motum affectus et sic motus mo-
ventis ad motum moti et per hunc
et motus, motus fidei includitur in
motu caritatis et qualibet alio motu
quo mens movetur in deum. Sed quia iustitia
completur in affectu consistit et post

homo simul motum tamen in deum qui ut est
non contingit ex deum sed quando iustitiam
recipit i. habitum iustificari
non posset requiritur ergo quod non solum
motus contendat ad deum sed etiam affectus
primus atque motus affectivi ad de
motus amoris ut ... de pas
sionibus autem ... motus
in desiderio includitur sic ... effectum
desiderat enim ad ... amatum ... pa
no spes desiderium ... imptat
cum quadam ... quam
... ardui. Sic ergo ... motus
in ... cum motu amoris ... et
motus amoris ... motu ...
desiderii. Sic enim apprehensio
amore ita ... desiderium
sine spe. Sic ergo ... ar. in iustifi
impii motus in deum motu fidei
caritatis et spei ... iustificatum
in deum ... ad ... spe
... et ... computantur per ...
... completo ... includit
in aliis. Denominatur ... motus a
fide ... in se
aliis motus includitur ... ergo
... in deum ... ar. ...
quodam ordine ...
...
...
... ad iustificationem ...
... motus ... ar. in ...
iustificationis sequatur ...
... non imptat violentia
... dominationem ... i
...
... ad ... aliquo modo
ad ... ar. ...
... qui ... ad
... requiritur ad iustificationem
... non autem ut
... iustificationis ...
... non ...
...
...
filialis qui ... includitur
... motu ...

... desiderare ...
et timere separationem ...
timor filialis includit aliquam
fugam non tamen fugam ... fuga
separationis a deo ... ad ...
ad deum ... imptat quandam
reverentiam per quam homo audet
divine maiestati se comparare
sed ei se subicit ...
et motus caritatis in deum requiritur
... motu et includit motus
fidei ...
... credere deo ... deum possit esse
... iustitia ... credere deum ...
... fidei ... fortitudinem ... gratiam
... iustitiam ... oportet ... credere
requiritur ad iustificationem ut patet ...
Credenti ... in eum qui iustificat
impium fides deputatur ad iustitiam
... post lapsum ...
homo oportet reparari per mediatorem
dei et hominum Ihesum Christum ... sacrum
mediatoris ... sola fide ...
... ad iustificationem impii non suffi
cit ... requiritur fides
...
...
... iustitia ...
... per fidem Ihesu Christi ... viij ...
...
... ad ...
acquisita ... fides
ad ... infusa ... motus
... in deum ...
... infusa ... fidei ...
... sunt multi articuli fidei
... actu ... cogitare ...
... iustificationis ...
... cogitare ... articulum
... iustificationis ...
... includitur ... articulus
... ad ... iustificationem requiritur
... motus ...
motum fidei ...
altitudinem dei ...
... motus ...
... iustifi ...

iustitia generaliter de qua nunc loquimur in-
cludit rectitudinem ordinationis debitam ho-
minis ad deum sicut dictum est. tam
fidei quam spei quam caritatis absque
hoc iustitia continet. Ad xij dicendum
quod peccatum imperfectum gratiam praeparans
vocationis ad remouendum
hoc perficiendum requiritur conversio liberi arbitrii
deum/ quinto utrum in iustifica-
tione impii requiratur motus
liberi arbitrii in peccatum. non quia mo-
tus enim caritatis ad remissionem
peccatorum sufficit. Luce vij dimissa
sunt ei peccata multa quia dilexit multum/
Sed motus caritatis est directus in deum
ad iustificationem impii sufficit motus
in deum non requiritur motus in peccatum/
Praeterea bonum incommutabile efficacius
quam bonum quietabile (?) sed conversio ad
bonum quietabile sufficit ad hoc quod ho-
mo vitat peccatum ergo conversio ad bonum
incommutabile sufficit ad hoc quod homo iusti-
ficetur. Praeterea homo non potest moveri in peccatum
nisi de peccato cogitet/ negativa cogi-
tare potest de eo quod memoria non tenet
contingit autem aliquem oblivisci
peccata commissa. Ergo ad iustificationem
impii requiritur motus liberi arbitrii in pec-
catum quia tunc quicumque peccatorum suorum
oblitus nunquam posset iustificari/
Praeterea contingit aliquem multis criminibus
esse involutum si ergo motus liberi arbitrii in
iustificatione requiritur in peccatum oportet
quod cum oportet in instanti de sin-
gulis peccatis cogitare quod est impossibile
non enim maiore ratione de una quam de
alia (?) praecognitione (?) quod conditur et ad
sicut in fine ultimo ex hoc ipso ab ad
fine adtinet ulterius quod est impossibile est
unius esse multos fines ultimos
Sed homo quando per fidem formatam
deum movetur ipsum sicut in fine ultimo
ergo ex hoc ipso avertitur a peccato ita
non requiritur etiam novus motus liberi
arbitrii in peccatum per unum enim motum in
peccatum fit a peccato sicut ab albo in
album. Sed iustificatio est motus a peccato

quod non est motus ad peccatum. Sed contra est quod
in psalmo dicitur Dixi confitebor adversum
me iniustitiam meam domino et tu remisisti impi-
etatem peccati mei. Sed homo non potest hoc dicere de
peccato cogitando ergo motus liberi ar-
bitrii in peccatum ad iustificationem requiritur. Praeterea
ad iustificationem impii requiritur
contritio quae est per quam peccata tolluntur. peccata
Sed contritio est dolor de peccato
ergo motus liberi arbitrii in peccatum requiritur in
iustificatione impii. Respondeo dicendum quod ius-
tificatio impii addit ad iustificationem
simpliciter/ nam iustificatio simpliciter importat
solum iustitiae infusionem/ sed super hoc
addit iustificatio impii remissionem culpae
quamdiu remissio non fit sicut probatur
quod homo desistit a peccato ad quod
requiritur. unde augustinus dicit in libro de nuptiis
et concupiscentia si a peccato desistere hoc esset
non habere peccata sufficeret ut hoc
nos moneret scriptura fili peccasti
non adicias iterum/ non autem sufficit
sed addidit et de pristinis deprecare
ut tibi remittantur. Sic ergo ad ius-
tificationem impii requiritur conversio
hominis per liberum arbitrium tam in iustificante
quam motus liberi arbitrii in deum. Sed sicut in
iustificatione impii requiritur quod conversio
ad destructionem peccati pertineat.
Sicut autem conversio in deum fit per hoc quod
homo cognoscit deum per fidem et cum aliquo
et gratiam desiderat et sperat/ ita
oportet quod conversio liberi arbitrii in peccatum sit per hoc
quod homo se peccatorem recognoscit
cum humilitate et peccatum praeteritum detes-
tatur ut pigeat fecisse et iterum
non velle. Ad primum ergo dicendum quod di-
lectio dei non potest esse sine detes-
tatione eius quo a deo separatur ideo pertinet
motum dilectionis in deum requiritur in
iustificatione peccati detestatio sicut
magdalena cui dominus dimissa
sunt ei peccata multa quia dilexit multum.
magis enim sanat per peccatis. Ad secundum dicendum
quod conversio ad bonum incommutabile sufficit ad
iustificationem simpliciter/ sed ad iustificationem
impii requiritur et motus in peccatum ut dictum est/

clara ad h q ho iustificet a pcco p-
tito no solu suffi q iusticia ac-
cipiat et no peccet s q p peccata comiss
spec detestado pam No a ti
eo qui peccat requir detestaco
de culpa iusticie nisi ex quo q quid
q e bonu in g ht odio idmq
e motu pole alt bonu q dil-
gat Vn pctor no nisi p actus
adit iusticia sit duz ex h ipo
vz q amat immo datur bonu
comu Ad 3m dd q no e nem
q ab ipo momento iustificacois
de h ulti pcco determinate co-
gitet s solu q doleat se p pa
culpa a do ee ad sicut al s pe
ut sub q dom si f. au q e qu
f. ad ignorat an unq ppt pctm
morle a do au q fuit z ph ig
motu z ille qui pcti oblit e de
pcco toti pt Ad 4m dd q oia
pcca comit i aversioe a do vo e
eq gram impediunt Un ad ius-
tificacoz no requir q i ipo
iustificacois momto ab de pctis
singul cogitet s suffit q cogi-
tet de h q p culpa sua e ad
sus a deo p recogitaoe at sul lozo
pctoz p d q sul p pcc d aut salte
sequi iustificacoz Ad 5m dd q
ex h q ad e fine duz 9stituit
se quod 9stituat b fine i pcco
z ita q autor a pecadi ppoito
h at no suffit ad delecz pcti
ptituit demerito vo no se
Ad 6m dd q motu lib ar. i pctm
psequedo vel amplectedo iusti-
ficacoi oppo no at motu li-
ar. i pctm fugiedo h e motu
cu iustifi e q q e mot a pcco
na fuga alic e motu ab i-
Deinde quer utr gre infusio
z culpe remissio sint id
et uir q d e c in ep a affiro z ce
remoto om g omib s culpa n
a ee i q defcib gre g id vi

ee remoto culpe z infusio gre
p culpa at gra opponunt sic teneb
z lux s remoto teneb z induc
lucis e id g o remissio culpe
z infusio gre s id s remoto
culpe pcipue attendi q ad
delecoz macule Macula em
no imit e apositive a ag z sit
aliq creat a deo z n z q sit
p suo sola No at e p nodecu
quo sit ee nopt q e q remoto
at p nuonich a d e q in infusio
Oz dicit q macula no solu pot
poni absencia gre s aptitu-
z dbitu respectu gre h nde
Oz q omib p nuo pot aptitu-
t fo ac et in remoto p nacois
z inductio h q e d g o no im-
pedit q id remoto culpe et
infusio gre sint id Ad 3m ph in
g uo unig e corruptio alteri
cu g o remoto culpe sit q d a
pp q corrup infusio at gre
e q d a pp q g nuo g o id e infu-
sio gre q remoto culpe Oz
q e q nu i p z q re q ri ad
iustificacoz impij q nuit ait
duo s infusio gre et remissio
culpe Respo q uis q p sotu ita q
impij ee sine altero no sit id
s infusio gre pt ee sine remis-
sione culpe sit i angel btis
i pmo hoie an casu et i xpo
g o remissio culpe z infusio
gre no sit id Ad 1m dd q re-
missio culpe z infusio gre
no sit id z h sic p z h utacos
cu ponib e i nob distiguimz
infusioib cui gre de ee gra
inacc i remissiois u d culpe
culpa no ee se at oppoitore
q in ad h attededa q d a dua
Na q da opposita sit q ra utr q s
ponit in aliq ut albu et
nigru z talib oppoit in ue-
gacioe u ty e re d lti alig
vel z io cu affir ma sit ne go
q e ee albu no e id q in co nigre

Sed vero aliud dicitur privative sicut corpus non nigrum
nigrum enim non est nisi nigrum et non nigrum et
quod album vel nigrum non est nisi album
Sed vero aliud dicitur secundum mutationes quoniam
[illegible] sit unus motus quia motus est de contrario
in contrarium duo opposita sunt quorum
alterum [illegible] quaedam reliquum
[illegible] negatio
ipsius sicut per oppositionem affirmationis et
negationis sicut [illegible]
talibus negatio oppositi quia ponit
in aliquo aliquid reale et aliquid
verum. Negatio vero alterius oppositi
non est reale [illegible] alicui [illegible]
[illegible] negatio omnibus [illegible]
negatio omnibus quae est negatio al-
terius oppositi ut dicit sive apponit
alterius [illegible] sicut album
et corpus non album sed negatio
quamvis non sit res in [illegible]
[illegible] negatio omnibus [illegible]
secundum modum intellectus [illegible] appo-
sitionem affirmationis dicitur corpus
non album secundum modum intellectus [illegible]
quamvis non album patet quod si culpa
[illegible] ad positionem [illegible] infu-
sio gratiae et remissio culpae sive
[illegible] si autem culpa ad
positionem solum [illegible] a re-
missio culpae et infusio gratiae sit [illegible]
[illegible] quamvis in
[illegible] motus [illegible]
Culpa autem addit non solum absen-
tiam gratiae [illegible] gratiae [illegible]
considerata habet rationem poenae non autem
rationem culpae [illegible] relinquitur ex
actu [illegible] sicut
non habet rationem umbrae [illegible] re-
linquitur ex [illegible] corporis opa-
cissimi ab illo umbra importat
non solum remotionem [illegible]
sed remotionem corporis impedientis
Ita remissio culpae non solum
importat ablationem absentiae gratiae
sed ablationem impedimenti gratiae [illegible]
ex actu [illegible]
[illegible] sicut
[illegible] illuminis [illegible] impedimenta.

[illegible] remissio culpae et infusio
gratiae non [illegible] Et [illegible]
[illegible] ad [illegible]
quod [illegible] ab apostolo corporis
alterius [illegible]
[illegible] motus qui ad
has duas mutationes [illegible]

Exceptio [illegible] remissio cul-
pae naturaliter praecedat infusionem
gratiae [illegible] isto
apparet [illegible] defficiat
in malo [illegible] ad bonum
Sed remissio culpae fit defectio
a malo infusio autem gratiae fit
[illegible] ad bonum [illegible]
remissio culpae quam infusio gratiae
[illegible] in [illegible] ordine [illegible]
[illegible] ipsam
[illegible] ipsa materia
[illegible] ipsa [illegible]
[illegible] Sed adhuc [illegible] ma-
teria [illegible]
sit [illegible] a forma [illegible]
[illegible] ab una
forma [illegible] accipiat aliam [illegible]
naturaliter [illegible] remissio culpae quam
infusio gratiae. Sed dicendum quod gratia
[illegible] respectum ad deum infunden-
tem [illegible] naturaliter [illegible] remissio
culpae [illegible] ordinem ad subiectum
[illegible] posterior quam remissio culpae
Sed [illegible] infusio gratiae includit
respectus gratiae ad suum subiectum [illegible]
infundi [illegible] respectum
ad subiectum [illegible] posterior [illegible] simpliciter
infusio gratiae naturaliter sit prior remis-
sione culpae. Sed dicendum quod gratia habet
duplicem respectum ad subiectum [illegible]
[illegible] informat subiectum [illegible] ad hunc
respectum [illegible] quam remissio
culpae [illegible] culpa a subiecto [illegible]
infusio gratiae [illegible] remissionem
culpae. Sed [illegible] gratia expellit cul-
pam [illegible] quae habet ad [illegible]
opposita [illegible] mutuo se expellunt
[illegible] ad subiecto
et [illegible] gratia informat subiectum
expellit culpam [illegible] gratia

si respectum quem habet ad formam quia forte
sit posterior et si respectum quem habet
ad culpam quam expellit sit
prior. Propter veritatem naturalis processus cum
agens per se [illegible] sed gratia sit actus
[illegible] ergo prior erit naturaliter
quem habet ad terminum a quo expellit
et per contrarium non est possibile stare
in processu naturali est declinare a malo
prius quam facere bonum. Sed remissio
culpe pertinet ad declinationem mali,
infusio autem gratie ordinatur ad operationem
boni, ergo processu naturali est remissio
culpe quam infusio gratie. Preterea secundum or-
dinem effectuum est ordo causarum. Sed
effectus remissionis culpe est esse
mundum, effectus autem infusionis
gratie est esse [illegible] prius autem naturaliter est esse
mundum quam esse [illegible]
esse mundum sed non [illegible] prius autem se
habet [illegible] quam [illegible] ergo
processu naturali est remissio culpe quam
infusio gratie. Preterea culpa et gratia se
habent ad invicem sicut forme contra-
rie, sed in naturalibus prius naturaliter
est expulsio unius forme quam
introductio alterius [illegible] quando
contingit formas [illegible]
[illegible] formas [illegible] est [illegible]
expulsa antiqua quam nova forma
introducatur, ergo et remissio culpe
naturaliter prior est quam infusio gratie.
Preterea processu naturali recedere a termino a
quo prius quam pervenire ad terminum ad
quem. Sed in iustificatione impii
culpa se habet ut terminus a quo re-
ceditur per culpe remissionem, gratia
autem ad quem [illegible] per gratiam ad quam
pervenitur per eius infusionem, ergo processu
naturali culpe remissio quam gratie
infusio. Sed dicendum quod gratie infu-
sio est posterior in quantum gratia est
terminus iustificationis, sed in quantum est
principium dispositionibus removendo
[illegible] sic est prius. Sed quia agens infi-
nite virtutis non exigit dispositionem

[illegible] qua operatur. Sed gratie infusio
est ab agente infinite virtutis
scilicet a deo, ergo non exigit aliquam dis-
positionem [illegible] formam que tollatur ab
[illegible] exigit dispositionem materie
sed gratia [illegible] ergo [illegible] remissio
culpe et infusio gratie se habent
sicut [illegible] et illuminatio [illegible]
[illegible] tempore illuminationis [illegible] et
remissio culpe naturaliter precedit
gratie infusionem. Preterea deus suc-
cessive operatur iustificationem
impii [illegible] culpam
quam infundit gratiam sicut
[illegible] naturaliter removet
nigredinem quam introducat
albedinem. Sed hic deus subito
operatur iustificationem [illegible]
ordine [illegible] naturali
processu remissio culpe quam infu-
sio gratie. Sed contra naturaliter precedit
effectum [illegible] remissionis
culpe [illegible] infusa ergo
gratie infusio naturaliter prior culpe
remissione. Preterea agens naturale non
expellit formam [illegible]
[illegible] inducit [illegible] sue
forme [illegible] ergo [illegible]
non removet culpam ab anima
nisi [illegible] sue boni-
tatis gratiam inducit [illegible] infu-
sio gratie naturaliter prior remissione
culpe. Preterea [illegible] culpa re-
mittitur per gratiam [illegible] gratia
expellitur per culpam. Sed gratia ex-
pellitur per culpam prius [illegible] expul-
sionem gratie ergo [illegible] culpa re-
mittitur per gratiam prius [illegible] culpe
remissionem per gratiam [illegible] in
funditur [illegible] infu- [illegible] sed [illegible]
gratie [illegible] naturaliter quam remissio
culpe [illegible] infusio gratie naturaliter
prior. Preterea [illegible] agentibus naturalibus [illegible] passi
sed in iustificatione impii gratia est ex
parte agentis, culpa ex parte passi
[illegible] ordine [illegible] gratie infusio

Ro quantum culpe remissio. Secundo dicendum quod in
quolibet genere cause et tam anima per se est
causato contingit aliter se diversa genera
causarum idem respectu eiusdem esse causam et
causatum sicut patet in purgatione et sanitate quia
causa efficiens sanitatis et sanitas non est causa
purgationis sed econverso causa finalis. Di-
cimus materia est causa forme aliquo modo et
suscipit formam et forma est aliquo modo causa
materie in quantum dat materie esse actu-
ale vel perficit ad aliud esse per quod pos-
sunt diversa genera causarum sed tamen semper
est prius secundum ordinem nature quod est causa prius secundum genus
illius cause quod est posterius vocatur alicuius
sicut finis qui dicitur causa causarum quia a causa
finali omnes alie cause recipiunt
quod sunt cause quia efficiens non agit
nisi propter finem et ex actione efficientis
forma perficit materiam et materia suscipit formam.
Dicit ergo dicendum quod quandocumque anima una
forma expellitur et alia inducitur ex-
pulsio forme precedentis est prior naturaliter
vocatur materialis cum sit dispositio
ad formam inducendam ad causam materialem.
Denudatio autem materie a forma prima
est quedam dispositio ad formam suscipiendam
sicut et manet dicit i physicorum [illegible]
[illegible] cum [illegible] in quantum [illegible]
[illegible] substantiam [illegible] [illegible]
[illegible] ex [illegible] substantiis [illegible]
causa formalis quia [illegible] naturalis [illegible]
ducta forma quia formaliter perficit substantiam
et expellit [illegible] quia formalis
[illegible] [illegible] forma non est
effectus [illegible] forma
[illegible] agentis [illegible] forme intro-
ducte prior [illegible] secundum ordinem cause
efficientis et finalis et ex hoc patet responsio
[illegible] quod ordine [illegible] sit semper prior.
Sic ergo patet quod simpliciter loquendo secundum or-
dinem nature prior est gratie infusio quam
culpe remissio sed secundum ordinem cause
materialis est econverso. Ad primum ergo dicendum quod
[illegible] [illegible] quantum ad [illegible] operibus
malis et opponentes operibus bonis [illegible]
enim dimittendum [illegible] [illegible]

[illegible] prius generatione. Non autem loquimur ad
hunc quin infunditur vel expellitur.
Ad xi dicendum quod prius dicitur prius secundum ordinem
cause materialis quantum ad [illegible] ad subjectum
infusio gratie prior est [illegible] patet solo ad
3m. Ad xii dicendum quod obiectio procedit
secundum ordinem cause formalis. Formaliter enim
gratia inherendo expellit culpam.
Ad xiii dicendum quod gratia non expellit
culpam effective sed formaliter. Unde non
prius quam expellat culpam sed simul.
Ad xiiii dicendum quod obiectio procedit quantum
ad opponentes et non quantum ad [illegible]
sicut primam. Ad xv dicendum quod [illegible]
non est prius effectus remissionis
culpe [illegible] [illegible] remis-
sio culpe [illegible] statu
innocentie [illegible] effectus remissionis
culpe [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
non probare [illegible] naturalis [illegible]
ordine cause materialis. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
Ad xvi dicendum quod eadem distinctio
[illegible] [illegible] [illegible]
Ad xvii dicendum quod [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
quod ordine ad ordinem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] ad [illegible] prior
secundum ordinem cause finalis. Ad x dicendum
quod operibus divinis requiritur dispositio
[illegible] agentis [illegible]
effectibus [illegible] dispositio [illegible]
[illegible] quia [illegible]
Ad xi dicendum quod forma [illegible] ab
[illegible] requiritur dispositio debita
in subjecto [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sit impressa
ab eodem agente [illegible] calor [illegible]
simul introductionem forme ignis
et similiter a deo simul cum infusione gratie
expellitur culpa. Ad xii dicendum quod
[illegible] [illegible]
purgationibus et illuminationibus sic ipso.
Ad xiii dicendum quod si deus successive

iustificationem operatur / expulsio culpe
est posterior tempore sed posterior natura ordi-
ne in temporibus est ordine motus autem in-
stantaneus est ut probatur 6 physicorum eodem
actus quam posterior tempore quamvis posterior na-
tura. Sed dicendum quod est simpliciter naturaliter prius
quia est prius ordine cause finalis
ut dictum est. // Articulus octavus

Octavo queritur utrum in iustifi[catione]
impii motus liberi arbitrii naturaliter pre-
cedat gratie infusionem et utrum sic
[illegible] naturaliter precedat effectum. Secundo
utrum contritio est causa remissionis culpe
[illegible] causa precedit et per quam infusio
[illegible] contritio. Secundo dicitur quod contritio
non est causa remissionis culpe nisi per
modum dispositionis materialis. Sed quod con-
tritio est causa sacramentalis remissionis
culpe et infusionis gratie [illegible]
[illegible] sacramentum nove legis gratiam causat
et remissionem culpe [illegible]
[illegible] confes-
sionis et satisfactionis quam gratiam et
remissionem presupponunt et re-
linquit [illegible] ipsa contritio sit causa
[illegible] remissionis culpe et
infusionis gratie [illegible]
[illegible] ex parte [illegible]
[illegible] ad
[illegible] non est
causa remissionis culpe ut dispo-
[illegible] efficiens
[illegible] gratie infusionem
et culpe remissionem [illegible]
ab attritione [illegible]
[illegible] dolor [illegible] non
[illegible] contritio [illegible] pre-
cedit gratie infusionem et culpe re-
missionem [illegible] iustitia in-
[illegible] anima
efficit [illegible] gratie infusionem
et culpe remissionem [illegible]
iustitiam [illegible] faciat [illegible]
[illegible] sit
[illegible] ad gratie infusionem et ita
naturaliter est posterior motus ad termi-
num [illegible] quidam

motus tendens in destructionem peccati
ergo naturaliter precedit remissionem peccati
Augustinus dicit qui creavit te sine te
non iustificabit te sine te. Et ita
motus liberi arbitrii qui ex parte nostra
requiritur ad iustificationem naturaliter
precedit eam sed iustificatio consistit in re-
missione culpe ergo motus liberi arbitrii
precedit naturaliter remissionem culpe.
[illegible] motus
naturaliter [illegible] peccati sed gratie
infusionem [illegible] quedam spiritualis [illegible]
[illegible] deo [illegible]
[illegible] iustitia ergo motus liberi arbitrii
[illegible] naturaliter
gratie infusionem [illegible] in hiis que
moventur ab alio [illegible] motio
moventis [illegible] ad motum
mobilis [illegible] in hiis que moventur a
[illegible] modo [illegible] agens
[illegible] moveat ut [illegible]
agens sive ut coadiuvans naturaliter
precedit motum ipsius mobilis ergo cum in iusti-
ficatione impii anima non [illegible] moveatur
[illegible] moveat ut
coadiuvans [illegible]
[illegible]
[illegible] motus liberi arbitrii naturaliter precedat
remissionem culpe [illegible]
[illegible] Sed con-
tritio [illegible] actus [illegible] sed actus
[illegible] gratia ergo gratia
[illegible] naturaliter precedit
effectum ergo gratie infusio naturaliter
precedit contritionem [illegible] iusti-
ficati ex fide [illegible] glossa
[illegible] precedit aliquod meritum humanum
Sed contritio est quoddam humanum meritum
ergo non precedit gratie infusionem.
Sed dicendum quod [illegible] sit quedam dispo-
sitio. Sed [illegible] dispositio [illegible]
ad quam dispositio [illegible] contritio [illegible] ad
magis [illegible] gratia ergo [illegible]
non est dispositio ad gratiam [illegible]
actus [illegible]
[illegible]
hinc

Cotrico at e actus ssg cui sit opo
gre sicut cosiderare e opo scire
et sicut cosiderare ex pte eius qm
sicut alta cotricoe ex pte eius q gra
sit effectus cae efficiet et unq e
dispo ad tam efficiete q2 i
uia motus se efficiete sicut ni
cadhuia dispo pcedat id ad
q dispo. Sz cotricoe se ht ad
gram sic effectus cae efficiet
ad sua cam efficiete g9 cotrico
no e dispo ad gram z eidez q
p9 pbo ime sic hic z po adiciz
ges reducuntur cu hic supplicat
q pcedere. Sz po e ca actus i
gne cae efficiet g9 or hic ut
sz gra q pa ad cotricom sic
hic ad actu g9 o cotrico q pa ad
gram sic effectus ad cam effi
ciete p q ut fa ad introducto
forz no e dispo ad forma sz
cotricoi fa ad gre infusioz
q2 sine cotricoe pt ee gre
infusio sic pz i xpo angelis z po
home i statu inocecie g9 cotrico no
e dispo ad gram z eidez q p9
pbn. Dtz q ad opus salutis ne
duo requiruntur s. deus dans
z li. ar. accipiens sz dacoia e
p or q m recipio g9 o gra q e m
iustificacoe in via actus pte dida
tis naliter pce z cotricoi q e ex
pte li. ar. recipientis. Pt cotrico
no pt ee simul cu pcco g9 o remis
sio pcci naliter cotricoz pcedit.
Dn. dd q circa h e tripex opio
quidam em dnt q motus li. ar.
na pce gre infusioz z culpe
remissioz absolute. Dnt eius q i
motus li. ar. na e cotricoz z attricoi
no e actus fidei forte sz fidei informis.
Sz h no m ee ad ppo. Na oibus
dolor de pcco e h ute gram e
cotricoi z silr oms actus fidei
gre eqnt actus fidei forte actus
uo fidei informis z attrico de q9

isti loquuntur pce pcedit gre in
fusioz z de talibus motibus li. ar.
ad puenis loquuntur sz de illis q
p9 sibi cu gre infusioe fit q ibz
iustificacoe ee no pt i adultis. Na
sine pcedentibus pt ut ex p9 dicetur. Sz
tio alij dnt q motus isti sz me
ritorij gram informe z pcto naliter
gram sequuntur pcedit ante remis
sioz culpe naliter q gra pt hoc
ciet q remissioz culpe opatur.
Sz h no pt. Na q cae ad ppoz
cat p mouz cae efficiet q gra
ipsa p actu cotricois z fidei forte
remissioz culpe cat z ab ea
p mouz cae efficiet q e no
pt. Na ca efficie destruit ad
eius po i ee q in h e q destruit
sit i no ee sz no e magis ee ad eius
destruccoz q pa no e uu seq
re q gra p q e e i aia q culpa
e et remissa q e em p9 glo. Qn
pz q gra no p aliqua opacoe
e ca remissiois culpe sz p
informacoz sbi i q impta i gre
infusioe tn o in gre infusioz
z culpe remissioz nt cadit
mediu foz. h alia opinione
q pdci motus eodem ordine se
heant ad uicez sicut quodam
pcedat quodam sequatur ordie
nae. Na si ordo ne attenda
sbz cae mal sic motus li.
ar. pcee naliter gre infusioz
sic dispo mal forz. Si at
attenda sbz cae for
ex q e esset rebz nalibz de
dispone q e necitas ad forz
q quodam pcedit forz sbz a le
sbz cae mal dispo eni
mal ex pte mie remet fra
s ex pte cae for for pcedat e
porcui q p ficit z minuit accu
mlicio p g9 o ddz q cotrico e
ca remissiois culpe m q e
dispo ad gram eidez ddz q

Ad iiium

penitentie sacramentum habet comparationem ad gratiam ex parte clavium quibus se penitens subicit. Conclusio: dicendum sic se considerat non se habet ad modum ad gratiam nisi per dispositionem. Sed si consideratur in quantum habet virtutem clavium in voto sic sacramentalis operatur in virtute sacramenti penitentie sicut et virtute baptismi ut patet in adulto qui habet sacramentum baptismi in voto tantum. Ex hoc non habetur quod contritio sit causa efficiens remissionis culpe proprie loquendo. Sed virtute clavium vel baptismi ut supra dictum est contritio ad remissionem culpe quantum ad reatum penalem penitentie se habet per modum cause efficientis sed quantum ad maculam et reatum pene eterne se habet solum per modum dispositionis. eld xv dd q. contritio ab attritione procedit non debet solum sed intentionem doloris sive informata gratia ita contritio habet aliquem ordinem positionis ad gratiam quando non habet attritio eld xv dd q. preparatoria ex parte modum dispositionis malis eld [illegible] dd quod contritio est motus ad remissionem culpe non quia ab ea distat sed ut ei [illegible] magis considerat ut in motu requiritur in movente tamen motus procedit [illegible] in ordine cause materialis motus est existentibus in potentia eld xv dd [illegible] augmentum [illegible] non iustificatis tamen [illegible] dispo- nere aliquid ad gratiam et non oportet quod motus liberi arbitrii precedat nisi per modum dispositionis eld vij dd q. confessio est causa efficiens [illegible] causalis motus ad liberi arbitrii non est causa efficiens infusionis gratie [illegible] non est simile eld viij dd q. iustificatione impii [illegible] ad [illegible] efficiens gratia sed solum sicut preparantibus se ad gratiam ad primum [illegible] dd quod contritio [illegible] gratia sit ab informi [illegible] causa formalis sit gratia [illegible] eld xv dd [illegible] non precedit gratiam [illegible] ita sic gratia cadat sub merito [illegible]

Ad rationes pro oppositum

tum precedat actus huiusmodi gratiam ut dispositio materialis eld xv dd q. contritio est actus liberi arbitrii agentis sicut precedit a- liberi arbitrii est dispositio ad gratiam [illegible] gratia sic dispositio [illegible] forma [illegible] sicut contritio est actus [illegible] ad gratiam eld xv dd q. sic habitus formalis perficit potentiam quod ex habitu relinquitur actus formalis virtutis et actus quam [illegible] habitus est formale principium actus formati [illegible] formatis habeat [illegible] causa efficiens eld xv dd q. dis- ponens [illegible] ad formam efficiens sed materialis [illegible] per dispositionem in efficiens [illegible] ad receptionem forme et contritio [illegible] ad gratiam infu- sionem et quia culpa habet quomodo non requiratur in motu [illegible] plura enim requiruntur dispositiones ad remotionem forme contrarie ad introductionem forme [illegible] ad solam formam introducendam eld xv dd q. [illegible] procedit ex parte dantis est prius forma sed quod est ex parte recipi- entis est prius materialis eld vij dd q. ex [illegible] in remotione culpe recedat contritio [illegible] quodammodo culpa remittit sicut calorem [illegible] formam aque [illegible] sed non culpam [illegible] contritio

Nono queritur utrum iustificatio impii sit in instanti [illegible] sit [illegible] sub formis [illegible] iustificatio impii requirit duplicem motum liberi arbitrii [illegible] iustificatio impii non potest esse in instanti. Sed dicendum illi duo motus sunt [illegible] liberi arbitrii [illegible] motus [illegible] liberi arbitrii [illegible] quedam detestatio peccati [illegible] Sed [illegible] detestatio [illegible] odium [illegible] detestatio [illegible] peccati [illegible] et corruptis

Damnum est peccati appetitus, sed si sensibilis
appetitus non sic excedit in bonum
quia etiam continuus ultimus quamvis haberet
non esset impedimentum, deinde ex parte peccati sub ratione
peccati [illegible] detestabilis ergo non
pertinet ad istum motum ad concupiscibilem et
irascibilem sed ad voluntatem et est unius
potentie. Sed dices quod motus liberi arbitrii in deum
et motus fidei qui ad intellectum pertinet
et contritio autem pertinet ad voluntatem
[illegible] et de peccato dolere non est
unius potentie. Sed contra Augustinus: qui creavit te
non potest homo volens [illegible]
[illegible] requiratur actus [illegible]
requiritur [illegible] actus [illegible]
duo motus [illegible] potentie ad iustifi-
cationem impii requiruntur [illegible]
commendat [illegible] ad terminum [illegible]
detestatur ad peccatum [illegible] a [illegible]
[illegible] ad terminum
ergo contritio [illegible] peccati detestatio est
eiusdem potentie cuius est motus in deum
non potest esse simul [illegible] motus sic
ad diversos et contrarios terminos, sed deus
et peccatum sunt diversi et contrarii termini ergo
anima non potest simul moveri in deum
et peccatum. Idem quod ponendo dato
[illegible] dignum [illegible] est
[illegible] culpe non est dignum gratia ergo
[illegible] expellatur culpa quam
infundatur gratia et iustificatio [illegible]
duo includit non est in instanti
[illegible] forma [illegible] maior et minor fit
subito [illegible] ut [illegible]
sic forma non recipit magis et minus
fit subito [illegible] ut patet de formis
[illegible] sed gratia [illegible]
gradus quod successive [illegible] duratur
[illegible] infusio gratie non est in instanti
et per consequens iustificatio impii [illegible]
[illegible] ita iustifi-
catio impii [illegible] duos
terminos [illegible] a quo et terminum ad quem
[illegible] duo termini sunt
[illegible] non potest esse
quod iustificatio impii includit
duo [illegible]
iustificatio impii [illegible] non

instans [illegible] prius [illegible]
[illegible] in instanti sed gratia [illegible]
[illegible] confusio gratie
non est in instanti [illegible] pro
medietate permanentibus [illegible]
[illegible] sed gratia [illegible] perma-
nentium [illegible] sit [illegible]
[illegible] per omnes motus
[illegible] tempore iustificationis impii [illegible]
motus quidam liberi arbitrii ergo iustificatio
impii fit in tempore ita non in instanti
[illegible] ad iustificationem impii requiritur
contritio de peccatis sed qui [illegible] multa
peccata commisit non potest eodem instan-
ti de omnibus peccatis contritionem cogitare
ergo iustificatio impii non potest esse in
instanti [illegible] medium
[illegible] ad medium [illegible]
[illegible] nam [illegible] momentanea [illegible]
culpa et gratia [illegible] ad medium
[illegible] ergo iustificatio
impii [illegible] culpa
et gratia non est [illegible] instans
[illegible] ultimo culpa [illegible]
ab instanti quo primo gratia [illegible]
[illegible] duo instantia cadit
tempus medium ergo [illegible] expulsionem
culpe et infusionem gratie cadit
tempus medium ergo iustificatio [illegible]
includit ergo iustificatio est in tempore
non in instanti. Sed contra iustificatio
impii [illegible] spiritualis illuminatio
sed illuminatio corporalis fit in instanti
non in tempore ergo spiritualia sunt
simpliciora corporalibus et magis [illegible]
subita [illegible] iustificatio impii fit
in instanti [illegible] aliquis agens
potentie [illegible] movet tempore [illegible]
effectum producit. Sed actus iusti-
ficationis est dei [illegible] infinite virtutis
ergo iustificatio est in instanti [illegible]
[illegible] dicendum quod forma spiritualis
[illegible] actu [illegible]
[illegible] non in tempore sed iustificatio [illegible] ad
actionem [illegible] ergo non in tempore [illegible] in
eodem instanti quo dispositio completa
[illegible] forma sed motus liberi arbitrii qui in

iustificacionem requiritur etiam dispositio complete
ad graciam quod est eodem instanti quo
sed illi motus est gracie ... dicendum quod
iustificacio impii est in instanti ad
cuius evidenciam sciendum est quod quando
aliquid mutatur de uno extremo in aliud hoc est in
... complete cum omnibus mutatio sit inter
terminos oppositos per se loquendo sed
intelligimus quod transitus de uno termino in
aliud est in instanti quando in aliquo
opposito contingit aliquid non
contingit quicunque ... medium tres
motus est accipere aliquid medium
quorum transitus de uno termino in alium
sic successivus quia medium est in quo
prius mutatur quam moveatur quam in ultimum
ut patet per philosophum in v phisicorum et medium
medium per qualecumque distanciam
ab extremis sive sit distancia in situ
sive in motu locali sive sit distancia
hec non quantitatis sicut in motu
augmenti et diminucionis sive
hec non formarum utitur alteracione sicut hoc
sive medium sit alterius speciei
sicut pallidum inter album et nigrum
sive eiusdem speciei sicut minus calidum
inter magis calidum et frigidum
et cuiuscunque non inter duos terminos motus
vel mutacionis non oportet esse medium
aliquod ... modorum est tunc transitus
de uno termino in alterum non est in
tempore sed in instanti hoc autem contingit
quando duo termini motus vel mutacionis
sunt affirmacio et negacio sive privacio
et forma nam inter affirmacionem et negacionem
non est medium neque inter privacionem et formam
in eodem susceptibili et hoc dico propter
... quod ad alterius speciei medium
inter extrema sed per modum quo aliquid est
medium inter contrarium et remissionem
et sic non possit esse medium per se
potest tamen esse medium per accidens nam
negacio sive privacio per se loquendo non
intendimus remitti sed per accidens
per suam causam potest considerari aliquid
intencio vel remissio ut si dicatur

magis esse cecus quam ... cecitatum
quando quis habet aliquam partem in oculo
ex eo quod causa cecitatis est efficacior
et in accipiendo hoc modo medium inter
privaciones et formas per se loquendo oportet
eas esse in instanti ... non tamen
sic est illuminacio quod corporis
et alias habet accipiendo non eas quorum
ad causas suorum terminorum potest in eis
considerari successio sicut illuminacio
nam quamvis aer subito transeat
de tenebris ad lumen tamen ea tenebrosa
sitas sive successione tollitur scilicet absencia
solis qui per motum localem successive
cessione fit presens ideo illuminacio est
terminus localis ... indivisibilis sicut
quilibet terminus continui dico quod
forma iustificacionis est gracia et
privacio gracie inter que non cadit medium
in eodem susceptibili unde transitus
de uno in alterum fit in instanti
quamvis cum talibus privacionibus successive
tollatur sicut per hoc quod cogitando disponit
se ad graciam vel saltem sic quod non
potest propter quod deus secundum graciam datum
preordinavit et gracie infusio
fit in instanti et quod expulsio culpe
et omnes effectus gracie infuse
unde est quod tota iustificacio impii in
instanti nam forma dispositio ad
formam completa et abiecto alterius
forme totum est in instanti ad primum ergo
dicendum quod quando duo motus ordinantur
pati non oportet esse simul eadem potencia
sed si unus sit ratio alterius tunc simul
esse potest quia quodam est unus motus
sicut cum ab appetit ad primum finem
simul appetit finem et ideo ipse ad
finem et similiter cum ab fugit ideo quod
finem repugnat simul appetit finem
et fugit contrarium et sic duos simul
motus indistincte adit potencia ... quodam
... dicendum quod hic motus liberi arbitrii ad
non ... ad ... et ...
... hic ... corde ... intelligi

no ad sen[le]. inueniunt tn̄ aliq
actiuibus in vasis . et qui ipsis instrumentum
uos ipa dr vasis . et tc cōcupi
pp simlitudem actionis . et tunc gtō
pt actibuit g . . . pisis . instrumentum
ho adit potuit esse vasis .
instrumentum potuit vasis . Videtur
dō co sumendo ppones i corpo.
Et p hoc pz solo ad 3m et 2m
et ad 1m. Ad 5m dicendum q̄ nos non
mo sumus ad gratiam psequendā
sz solu pt moueri ad vnum fugiendum
et ad psequendum et p . . . pne si psē
ntcō vniq sit vō fuge altiq.
Ad vij dicendum q gratia datur dignioribus
ita q ab sit sufficiens dignitas
aliquantum gratiam habeat sz quod exhibet
ipo q datur fit hominem dignum . vnde
sit ē dignus gratia et gratiam habens.
Ad viij dicendum q ad hoc q aliquid forte
sucē recipiatur i sbo opta
ut sicut remissio eius i sbo
sunt sicut remissio forme
gre vl oppositi tamen pro at
gre non suscipit magis vel minus
partibus vō e fuerat acutia adm
ettionis ex quo gratia successiue
recipiatur i sbo sicut acti i sbo re
mittitur possibile . ad cōsiderat . et
ad hoc q successive gratia abiret
sz gratia non remittitur i eodem sbo
tion sucē abiret pp hoc q
ipa non remittitur . ut sucē
induceret pp hoc q ei pro non re
mittitur . Ad ix pz solo ex dictis .
Nam non id dr mutari . ei instanti
q duo termini eius sunt i instanti
eodem ut dictum est . Ad x dicendum q si
aliquid rei pmanet apt accipi
dupr . vno pp dic dō vero no
sicut qm diu durat motus
terminus vō rei gnotē q fit no ei
pmanentibus sz sui vō ex p suc
cessionem sicut q phs dr i vj phicorum
q fit fiebat et fiet . Alio dr

sicut in pp dicit si dicta ad sui instā
tis quo primo sunt ē et hoc ē q d
instantis instantaneum e tm sunt spōt tpis
i quo fiebat usurpat . sz hoc q
sed tpi debet ee no ē vnum
ld q fit no ē sz q nunc p ō
tantum sz nd ē attingere ē in mobilibus
q habent sic sunt subito sit . e sicut
et fine ē . Ad xj dicendum q motus
no accipitur hic sicut ē exitus de
poi actu sic ē in tpe mensura
sz accipitur motus hic ar pp pa eius
opponitur q ē actus pfectus dr i
iij° de aīa et ita pt ēē in instanti
sicut et pfecte ēē i instanti . Ad
xij dicendum q ui instanti q hono
iustificationis requiritur q sit co
tritio spālis de singulis peccatis
sz gnalis de omnibus ac tñ spāli
de singulis peccatis de precedere
ut subsequentē . Ad xiij dicendum q
p quem ho i culpa incidit non
pt ēē medium inter gratiam et culpa
p culpa non aufert p gratiam ud
ut ex dictis pz et gratia pdr ud
p culpa quoniam an culpa ēēt
statū medium inter gratiam et culpā
sc̄dum quandam opinionem . Ad xv
dicendum q non ē accipere ultimum instans
i quo culpa fuit sz ultimum tpe
ut supra dictum est.

Questio ē de gratia et primo
queritur utrum deus sit gratia
creata et q non . Homo dr
p gratiam creata filius adoptiuus
sz xpc sc̄dm qd non fuit filius adop
tiuus et non habuit creatam gratiam
sicut ubi ē quidam creatorum p cognō
bequitur quidam p similitudine
sic ad cognoscendum requiritur
vnio cognoscentis ad rem cognitā
et tunc qm aliquis fit i aīa p sui
composicionem ad corpus cog
niti tunc sunt i ea p similitudinem
sz de gratia ē dicendum vnitis p cōm
realitatem i vnite p deum gratia unde requiritur
q vniatur ei p gratiam quae ē vnio p
similitudinem . p ad eam q possit pprmā
nua — malia

non indiget eius gratia sed est potentia per
venire ad gloriam propter id quod creat sibi
naturale cum naturalis filius sit filius
tercio gratia gratuitam infundamentum intellectus
ad gaudia gloriam pertinet quod est gratia
creata non indigent per se pater
intelligi actu intellectus sed gratia si fuit ergo
actus fuit pater ergo per eius meritum sine
gratia sic ergo meritum dicit debetur vita
eterna a nobis si sic ergo fruitur ad
deum ei gratia si actus non tamen filius ad
optinendum vitam eternam dicitur eius
ipso quod sit filius naturalis quod filiatio adop-
tionis respondet filiationi natu-
ralis per consequens per quod est bonorum per eum
non indiget bonitate participata
sed est per eum est bonorum per eius de quo
non indiget gratia quia est bonitas par-
ticipata per plus supat bonitas
increata bonitate gratie quam lucem
solis lumine candele sed sicut ad
lumen solis non indiget lumine can-
dele ergo cui est affluens bonitas
increata per unionem non indiget gratia
digne gratia per unionem diuinitatis ad
... sufficit eciam non sine non
potentia unionis in perfecta sed si at
sufficit ergo apponere gratiam esset superfluum
nam alioquin diceretur superfluum erit
ergo est creata gratia non habuit
per quam sit ad notitiam nobiliorem
ut potest per medium demonstrationis
non indiget ut cognoscat eius
notitiam magis nobilem ut potest per me-
dium probari sed est creat bonorum bonitate
nobilissima scilicet bonitate increata
ergo non indigent ut esset bonorum bo-
nitate magis nobilis scilicet bonitate creata
per instrumentum non indiget habitu ad
sua opera per principium sicut agentes quorum
instrumentum sit perfecte et virtus sed hu-
manitas est sicut instrumentum diuini
coniuncta ut dicit Damascenus in 3º libro
cum igitur natura diuina sit perfectissima
non est quod humanitas est gratia non indi-
gebat per habitum plenitudinem omnis boni
non superaddi eius sed anima eius omnis

boni plenitudinem habuit ergo hec propter quod
ubi fuit coniuncta sicut est thesaurus
omnibus bonis quod non fuit
necessarium quod superadderetur bonitas gene-
ris id quod aliquis sit in religionis
habitu sed nulla creata est nobi-
lior animo Christi unita ergo per nullam gratiam
creata anima est per se melior fieri
valet et ea creata gratia esset
duplex sicut gratia data est nobis ut habitu
in gloria filii in pluribus ergo natum est esse
una causa creationis quod consistit in mente
sed una eius eius pluribus alia
recreationis quod attenditur secundum filiorum
gracie ergo ymago gracie et filiorum
quam ymago ... ergo anima sic
in filiorum ergo gratia est nobilior creata
quam anima quod sunt nobis est filiorum ergo per
ceteris eius non pigmentum accidet
ad dei conformitatem ad quod solum
gratia mediante infundit fruitur
gratia anima per se ponitur per se effectus
sunt repugnantes et tamen repugnan-
tes esse habent Sicut enim congrega-
tio et disgregatio ad inuicem re-
pugnant ita albedo et nigredo
Et filiatio naturalis quod pertinet est
natiuitatis eterna repugnat filiationi
adoptionis quod pertinet infuso
gratiam sed gratia infusa repugnat
eterne natiuitati cum ergo natiuitas
eterna quod statuit quod gratia infusa
non sit Et quod Io. 1 vidimus eum plenum
gratie et veritatis sed quod fuit scientia creata
ad quam pertinet veritas ergo et gratia
creata per modum eius quod gratiam
sed est unitum nobis ut scientia dicit
ergo quod habuit gratiam creatam naturam
creationis eterne non per quod fuit sil
viator et comprehensor sed perfectio
creationis est gratia creata ergo quod eius
creata habuit per nullam perfectionis
defuit quod aliis inesset cum sit per-
fectissima sed alicui sanctorum non
solum habuit perfectionem gracie sed gra-
dum perfecto fuit quod perfecte
habet gloria ad comprehensorem ita gratia
ad viatorem sed ipse quod erat viator

et corporis eorum fuit gloria creata quia per
actum creatum divinitatis fruebatur
R° ergo fuit in eo gratia creata. Respondeo dicendum
quod necesse est ponere in christo gratiam creatam
cuius ratio triplex hinc sumi potest quia
anime ad deum duplex potest esse coniunctio
una secundum esse una per singularem
actionem. Alia secundum operationem que est quando
aliquis cognoscentibus et amantibus
deum per primam quidem coniunctionem simpliciter ha
ad beatitudinem non sufficit quia nunc
ipse demones beatus esset si eum cog
nosceret et amaret. Non enim se
ipso delectaretur quia ad beatitudinem requiritur
Ad hoc ergo quod anima christi sit beata post
unionem ipsius ad verbum per requiritur
unio per operationem ut videat deum
per essentiam videndo fruatur. Hoc autem
excedit naturalem potentiam cuiuslibet creature
et aliquis deorum secundum in sua generalis est.
Quarto ... ergo ad hoc addi per
quod ordinetur ad perfectam beatitudinem
et hoc dicitur gratiam. Unde necesse est
ergo gratiam creatam ponere. Quia quod
patet ratione ex eadem opinionibus que
posuit in superiori parte anime gratiam
spiritualem non esse sed inmediate unitur
verbo. Et ex tali unione effluit
gratiam in inferiores vires. Nam si
loquamur de unione in persona propter
per superiorem animam unitur verbo sed
tota anima. Si autem loquamur de unione
per operationem ad hanc requiritur spiritualis
gratia ut dictum est. Ad primum ergo dicendum quod
in quantum natura sua per ... creatum sui
ipsius non potest dici de christo. Si habet
repugnantiam ad perfectionem ...
Quia sola in eo esset per deitatem non esset
creata et ideo quia non est natura quae
per modum accidentis ut patet sed non potest
dici de christo quia ... autem re
pugnantiam ad primam naturam et hoc per
dualitatem naturarum sicut patet in ...
et aliis ... filiacio autem per ... re
spicit primum gratia autem non respicit

primum id ... incidit. Ad ... quod ... non est
in filiatione adoptionis non ... de
quo venit in ea gratiam ... Ad
3m dicendum quod unio ... per ... quia unio per
... per similitudinem ad ... or
dinatur. Hoc autem non est ... proportio
Non enim ... unio dicatur ad
... ordinatur ad unitatem per
unionem et per similitudinem gratie ad
... Ad 4m dicendum
quod beatitudo est naturalis ... sed supernaturalis
non ... humanitas ... in hoc
indiget gratia. Ad 5m dicendum quod si
ponatur ... non habere gratiam tunc
quo ... beatitudo increata
... filius naturalis non ... beatitudo
creata ... filiis adoptivis.
Ad 6m dicendum quod ... ordinat inmediate
... per ... non ... similitudinem
et gratiam ad hanc indiget proportione
... gratie. Ad 7m dicendum quod ... sed
... ad idem ordinatur. Non
autem unio divinitatis ad animam ...
... per gratiam ... est sicut
Ad 8m dicendum quod unio divinitatis ad animam
... sufficit ad hoc ... non tamen sic quod
unio gratie superfluat quia ad aliud
ordinatur. Ad 9m dicendum quod scientia no
bilior et nobilior ad idem ordinatur
scilicet ad cognitionem veri. Non autem ita
... proposito unio ... Ad 10m
dicendum quod duplex est instrumentum quoddam
inanimatum quod agitur non agit ut
securis et talis non indiget habitu
ordinando ... sunt quae
agit et agitur et hoc indiget habitu
et tale instrumentum est humanitas divini. ...
Ad 11m dicendum quod anima est unita cui
plenitudo omnis boni ... corpora
... non tamen ...
... indigebat informi
per gratiam. Ad 12m dicendum quod anima
unita verbo plena ... gratia non ...
... plenitudo ...
sicut enim ... nobilior fuit
... creat actio quo
... melior est gratia quo
... Ad 13m dicendum

q gra e similior qntu ad ad-
quitu compa ad aiam xi ut
dctu e ad pnum sz hc p gram aia
xi deo conformabat sz qntu ad
alia ppamentu e silior [illegible] qntu
ad nales pfectoes qd dicit inmita
Ad 3m dd sicut ad pmu. Ar 2.
Secundo quit utru ad hoc q hua
na verbo vniret requireret gra
habitual. et vr q no. pus em e
intelligere sbam ee suppositu q
aliq actum ei inherente sz p vnio-
ne hu nae ne ad vbo constitui
huana ee suppositu cui gra sit
actus. ergo pus intelligit vnio
hu nae ad vbu q gram et
ita gra no requit ad vnione.
Pret hua na e assupta a vbo in
quatu creatura ... at no dat p
gram gra g no dispo ad vnioz.
Pret ad hoc infundit ut ...
pficiat scia et virtutib ut pz p
aug ii de li ar. sz p pus vnit
vbo quam aia ... seqre
q suppo esset assumptu na cu
vnio aie ad corp constituit corp
suppo. ergo pus e intelligere vnioz
aie ad vbu q gra ... ad
... gra ad vnionem pdcam
no disponit ... suppo
no cadit aliq actus medius
sz na hua vnit vbo sit suppo
no g ibi cadit gra sicut medium
disponens ... hua vnit vbo
no solu s aiam sz et s corp corp
at no e gre susceptiuu g ad
vnione hu nae ad vbu no exi-
git gra sit dispo media. pret
aug q i ep ad volusianum ubi ...
q mirabili fecit toto ...
... sz vnio hu nae ad di-
vinam e sup omia mirabilia fca
g no oz ex pte fci aliq dispo
ponens sz sufficit po facientis et no
requirit aliq gra media. Sz 3a e
q aug dicit q ex gra quenit filio dei
pmu quenit filio dei p gram
sz ee deu quenit filio dei p nam
g0 et filio hois quenit p gram
quenit at ei p vnionem g0 ad
vnionem requirit gra. pret excelle-
tior e vnio i p qua fruitionem
s ad hanc ... vnionem pdcam re-
quirit ... intelligi duplr. vno p
mo principij vnionis ... et
ponit vnionem i ... p gram
sonat hereticu nestorianu q ponebat
no aliter huanitatem vbo vnitam
nisi spc tam silitudinem gre. alio
p modu disponibilitatis et pt ee duplr
ul s modu disponibilitatis ut
cognoscit ... qui sic calor
e dispo ad formam ignis ul ra-
tio ... manu pt ... a ma
ignibus ... cu calor ... tra
cognoscit ... e pulchdo e quda
dispo ad unionem. Dicit g q quda
q gra habitual e dispo p mo
necitatis faciens huana ee as-
sumptibilem sicut ... Na gra
magis e sumib assumptibilis q dispo
ad assumptionem. Dicit em dam q xc
ad hoc assumpsit huam nam ut
... quidam ... p gram
... gra habituali ... magis intellig
ut effectus vnionis que ... ad
vnionem ... Io 1 vidim glam eius
q vnigeniti a patre plenu gre et veritatis
... ipo plenitudo gre q e
vnigeniti p vnionem. et
habitual gra no intelli dispo ad
vnionem nisi p modu congruitatis
hui modi habitual gra pt dici
gra vnionis ... congruit
magis ... gra
vnionis intelliga ...
vbi ... q hua na absq3 meritis p
cedetib collata e ad qua re-
quirit gra habitual sic ad fruitionem
... opone constitit. Na habitus no
... concedi sz opandi et p hoc
patet solo ad obiecta. Ar 3.
Tercio quit utru gra xi sit in-
finita et vr q sic. Dicit ei ...

finitum esse mensuratum, sed gratia non est mensurata, quia spiritus datur sine mensura ad mensuram, ut dicitur Jo. iii. Ergo gratia Christi est infinita. Praeterea quolibet finito deus potest quodlibet maius facere, sed deus non potuisset animae maiorem gratiam dare, ut dicit Augustinus [illegible] li. [illegible]. Ergo gratia Christi est infinita. Sed dicendum quod hoc non dicitur propter [illegible]tatem, quod deus non possit maiorem gratiam facere, sed quia anima Christi non potuit maiorem recipere, erat enim tota capacitas eius gratia repleta. Sed contra Augustinus li. de natura boni: bonum creaturae consistit in modo, specie et ordine, et ubi haec tam magna sunt, magna bona sunt, ubi parva, parva. Ergo semper [illegible] crescit creatura aliquid boni et plus et modus excrescit, et per quem eius capacitas vel mensura ampliatur. Nam modus mensura est, ut dicit Augustinus iiii° super Gen. ad litteram, et ita quanto plus augetur gratia, plus augetur capacitas animae Christi. Praeterea Anselmus i li. Cur deus homo probat quod oportuit deum incarnari, quia satisfactio pro natura humana non poterat fieri nisi per meritum infinitum, quod non potest esse hominis puri, ex quo patet quod meritum hominis Christi fuit infinitum; sed causa meriti est gratia, ergo gratia Christi est infinita. Praeterea actio finita non potest progredi effectibus infinitis. Praeterea caritas viatoris in infinitum augeri potest, quia quantumcumque homo hac vita proficiat, semper potest in amplius proficere. Si gratia Christi esset finita, gratia alicuius hominis posset tantum crescere quod esset maior gratia Christi, et esset melior Christo, quod inconveniens. Praeterea capacitas animae Christi est finita vel infinita; si infinita, et tota sua capacitas plena est, ergo habet gratiam infinitam. Si autem finita, quolibet autem finito potest deus quodlibet maius facere, ergo potest facere maiorem capacitatem quam habeat anima Christi, et potest facere meliorem Christo, quod videtur absurdum. Sed dicendum quod deus posset facere maiorem capacitatem quam sit e[illegible]

sed creatura non potest recipere. Sed quia optima creatura distat a deo in infinitum, quia sunt infiniti gradus medii inter deum et creaturam optimam, quamlibet bonitatem vel capacitatem creatam potest deus facere meliorem in infinitum. [illegible] finitum potest super infinita. Si gratia Christi potuit super infinita, potuit eius super salutem infinitorum hominum et super absolutionem infinitorum peccatorum, ergo gratia Christi erat infinita. Sed quia nullum creatum est infinitum, alias creatura creatori adaequaretur, sed gratia Christi erat quid creatum, ergo finita. Praeterea Sap. [illegible] omnia in pondere, numero et mensura disposuisti; sed nullum infinitum habet pondus et mensuram determinatam. Ergo omnia quae sunt facta a deo sunt finita, et ita gratia Christi non fuit infinita. [illegible] Ad primum [illegible] quod ista introducitur auctoritas illorum verborum quae habentur Jo. iii°: Non ad mensuram dat deus spiritum, ratio horum verborum [illegible] accipe ad intellectum, propter quod omnibus considerandum potest autem in primis accipi talis intellectus verborum [illegible], ut dicatur spiritus ad mensuram esse datus, quia spiritus sanctus, qui est spiritus infinitus, ipsum replevit per gratiam; sed iste intellectus non est secundum intentionem litterae. Nam verba praemissa inducuntur ad distinguendum Christum Johanni et omnibus sanctis, ut glossa ibidem dicit. [illegible] meritum [illegible] quantum ad hoc non dicit [illegible]. Nam spiritus sanctus quibusdam [illegible] datur in mensura [illegible] infinitus et quilibet sanctorum [illegible] ut predicta verba referuntur ad generationem aeternam, secundum quam pater dedit filio naturam infinitam, ut sic per spiritum spiritualia [illegible] anima intelligatur; vel [illegible] glossa dicit [illegible] ibidem, ut tantum filius sit quantum et pater, aequalem eum generet filium. Sed [illegible] sequitur [illegible] non concordat [illegible] filium [illegible] pater diligit filium, ut [illegible] dilectio patris ad filium [illegible] donationibus [illegible] dilectio sit [illegible] ethe

cum magis sit dilectio personalis ex gratui-
to sit, dilectio autem essentialis ad vo-
luntatem pertinet. Non autem concedendum quod
pater genuit filium voluntate et ideo po-
test dici aliquo modo quod dicit restrictio ad
unionem verbi ad humanam naturam propter
eum qui dicit quod christus est divina sapientia
creaturis sed aliquam determinatam me-
suram quantitatem in qua deus operatur omnia
opera sua sive sapientia sua posuit in dicitur
Ecclesiastici primo: effudit illam scilicet sapientiam
super omnia opera sua et secundum donum
eternum praebet datum suum praebet illam
diligentibus se. Sed humane naturae in christo
ipsum verbum absque mensura applica-
vit et univit ut sic per personam qui
non est ad mensuram dat quippe deus
verbum intelligatur. Unde glossa dicit
Sicut pater plenum perfectum genuit
verbum sic plenum et perfectum unitum
sibi humanae naturae. Sed huic et multis
sequentibus verbis unde nos usque quia
concordat. Hoc enim dato de quo per-
missa verba loquuntur filio scilicet a
deo omnium subiungitur pater diligit
filium et omnia dedit in manu eius per
unionem autem non est ad datum seu do-
num datum eius sit filius et ideo
praedicta verba videntur ad gratiam
habitualem pertinere qua spiritus sanctus
anime christi data esse videtur presup-
posita unione per quam homo iste datus est
filius dei. Haec autem gratia simpliciter loquendo
finita esse. Sed quodammodo infinita.
Ad cuius evidentiam sciendum quod consti-
tuitur infinitum et quantitate
intelligitur ut patet per philosophum iii phisicorum.
Est autem duplex quantitas scilicet di-
mensiva quae secundum extensionem consideratur
et virtualis quae attenditur secundum intensionem
utraque enim vero est ipsius perfectio secundum
philosophum v metaphisice. Unumquodque perfectum
est quando attingit propriam virtutem et sic
quantitas virtualis unicuique rei secundum formam
attenditur secundum modum sue perfectionis.
Utraque autem quantitas per multa dividitur.

Nam sub quantitate dimensiva continetur
longitudo latitudo et profunditas
et numerus potentialiter. Quantitas autem virtualis
iterum distinguitur quot sunt naturae
vel formarum quarum perfectionis modus
totam mensuram quantitatis facit.
Contingit autem id quod secundum unam quantitatem
finitum est secundum aliam infinitum esse.
Et hoc patet si utraque quantitas accipiatur
dimensiva. Potest enim intelligi aliqua
superficies finita secundum latitudinem
et infinita secundum longitudinem. Et patet etiam si ac-
cipiatur una quantitas dimensiva
et alia virtualis. Si enim intelligatur
corpus album infinitum non propter hoc
albedo intensive infinita erit
sed solum extensive et per accidens. Po-
test enim ad albedinem aliquid addi. Patet etiam
id si utraque quantitas virtualis sit
nam in uno et eodem diversa quantitas
virtualis attendi potest secundum diversas
rationes eorum quae de ipso praedicantur
sicut ex hoc quod dicitur ens consideratur eius
quantitas virtualis quantum ad perfectionem
essendi, ex hoc quod dicitur sensibile ex per-
fectione sentiendi et cetera. Constat au-
tem ad rationem essendi infinitum esse non
potest a quo esse perfecto inclu-
ditur quae diversis infinitis modis
variari potest. Et hoc modo solus deus infi-
nitus est secundum esse quia eius esse non limitatur
ad aliquam determinatam perfectionem
sed in se includit omnem modum per-
fectionis ad quem ratio entitatis se
extendere potest, et ideo ipse est infinitus
secundum essentiam. Haec autem infinitas ultra
tunc competere potest alicui creature. Nam
est limitatum ad perfectionem propriae speciei.
Sic igitur intelligatur aliqua anima sensibilis
quae haberet in se quicquid potest convenire
ad perfectionem sentiendi quolibet modo,
a quibus anima esset finita secundum
suum esse limitatum ad aliquam
perfectionem essendi sensibilem quae ex-
cedit perfectionem intellectivam et tamen in-
finita secundum sensibilitatem quia eius
sensibilitas ad nullum determinatum
modum sentiendi limitaretur et sic li-

dico de gratia habituali quod licet infi-
nita sit secundum rationem quia est sine limitatione
ad aliquam speciem contentis sub ad rationem
gratiae et tamen infinitas rationis gratiae
quantum infinitus modis possit con-
siderari perfectio alicuius quam ad gratiam
nunquam corpus defuit quod sibi habuit et sic
secundum omnem plenitudinem et perfectionem ad
quam vero huius speciei gratia potest se
extendere et huiusmodi intellectum ma(gister)
ponit glossa ibi sic dicens ad men-
suram dat deus spiritum hominibus filio
non ad mensuram sed sicut totum ex
se ipso genuit filium sic et incar-
nato filio suo totum spiritum sui
de non particulariter non per subdivisiones
sed vult et gratia secundum Augustinum ad
Dardanum qui est caput ex quo sunt
omnes sensus sed in istis quae solum tactus
et quae dare potest ad mensuram
Dico ergo quod gratia quae finita
fuit secundum essentiam sed infinita fuit se-
cundum perfectionem rationis gratiae et dicitur quod per
solo ex dictis ad 2m dicendum quod gratia
et finita sit secundum essentiam sed infinita se-
cundum rationem gratiae potest deus facere meli-
orem essentiam quamvis sit esse gratiae non
tamen ad meliorem gratiam quia gratia
sibi omnia includat ad quae gratiae
se potest extendere ad 3m dicendum quod ca-
pacitas creaturae dicitur secundum potentiam recep-
tibilem quae est in ipsa quae est autem duplex
potentia ad recipiendum una natura-
lis quae potest totum impleri quod haec non se
extendit nisi ad perfectiones naturales
Alia est potentia obedientiae quae potest recipere
ad a deo et talis capacitas non
potest impleri quod quidquid deus de creatura
faciat adhuc remanet in potentia
recipiendi a deo Modus autem
qui crescit et bonitas crescit
secundum magis mensuram perfectionis re-
ceptae quam capacitatis ad recipiendum
Ad 4m dicendum quod fortior est in actu ... de quo
habet quod habet ex actu non ex potentia
a forte quod essentia finita procedat
actio infinita sicut intensione unde
mitus quod non fuit infinitum sed
intensione actus finitae et dili-
gebat et cognoscebat quod habuit
quamdam infinitatem extensionis
propter quod creat dignitatem infinitae
virtutis cum maior est quam sit humilitas
tanto et humilitas laudabilior
Ad 5m dicendum quod quamvis cari-
tas vel gratia viatoris infinitum
augeri possit nunquam tamen potest perve-
nire ad aequalitatem gratiae Christi quia
cum finitum aliquid per quantum augetur
possit attingere ad quantitatem
finitum ... habet sed accipiatur
eadem ratio quantitatis utrumque finito
sit sicut corporis linea ad lineam
vel albedine ad albedinem
non autem si accipiatur alia et alia
ratio quantitatis sicut patet quantitas dimen-
siva quantumcumque enim linea
augeatur in longitudine nunquam perveniet
ad latitudinem superficiei et
similiter patet quantitas virtualis intensive
sumpta quantumcumque enim cognitio
cognoscentis discurrendo per similitudinem et perfectionem
nunquam potest adaequare cognitionem
comprehensoris qui videt deum per essentiam
et similiter caritas viatoris non potest aequi-
ari caritati comprehensoris Similiter cum absolute
afficiatur ad praesentia et ad absentia
similiter et quantumcumque crescat gratia
alicuius hominis cuius gratia sit alicuius
partis vel participationis possidet
nunquam potest adaequare gratiam Christi
plenitudo plena existit Ad 6m dicendum
quod capacitas animae Christi finita
et potest deus maiorem capacitatem
facere et meliorem creaturam quam sit
anima Christi superinnitur semper in ..bo
non tamen sequitur quod possit facere me-
liorem ... ex ad bonitatem
sic ex unione ad verbum ex quo potest
et bonitas maior in creatura non potest
Et per haec patet solo ad 7m Ad 8m
dicendum quod extensio est quae et anima
Christi possit super infinita ex quo
et unitum est habet infinitatem ut
prius dictum est // ar. 5 q. 2

Queritur utrum gratia capitis co-
ueniat Christo secundum humanam naturam. Et
videtur quod non: caput enim est influens
in membra, sed Christus non influit in hominibus
secundum humanam naturam per spiritualem influxum
qui principue ad animas pertinet,
quia sicut dicit Glossa Augustini Io. v. per Verbum
Dei vivificantur anime, sed per Verbum carnem factum
[illegible] vivificantur corpora. Ergo Christus secundum humanam
naturam non est caput ecclesie. Item dicitur
quod Christus influit animas efficienter secundum
divinam naturam, sed dispositive secundum humanam.
Item ministri ecclesie [illegible] sacra
dispensant ad vitam spiritualem dis-
ponunt, [illegible] sacramenta dispositi-
ve [illegible] ministri ecclesie non dicuntur ecclesie
caput [illegible] caput ecclesie dicatur.
[illegible] peccata fuisset, si homo non peccasset,
[illegible] humanam naturam as-
sumpsisset, ut dicit Glossa [illegible] ad [illegible]
[illegible] venit in mundum [illegible] peccata
[illegible] capite ecclesie non [illegible]
non est caput ecclesie secundum humanam naturam.
Item [illegible] homo non peccasset [illegible] fu-
isset caput ecclesie [illegible]
[illegible] ad plenam repara-
tionem [illegible] requiritur quod homo non sit
debitor sue salutis [illegible]
[illegible] non fuisset [illegible] ut [illegible]
[illegible] reparatio [illegible]
angelum [illegible] non potuit [illegible]
[illegible] fuisset caput ecclesie [illegible]
[illegible] homo [illegible]
debitor fuisset [illegible] sua salute,
[illegible] debitor [illegible]
humanam naturam [illegible] caput
[illegible] non sit plena reparatio
[illegible] boni angeli [illegible] ad [illegible]
ecclesiam pertinet [illegible] ecclesie [illegible]
est caput [illegible] non sit caput
bonorum angelorum [illegible]
[illegible] capitis [illegible] secundum humanam naturam
[illegible] caput [illegible] corpore
membra [illegible] non [illegible] membra

ecclesie [illegible] specialiter quidam
[illegible] non est caput ecclesie [illegible]
[illegible] de aliis [illegible]
[illegible] Ergo [illegible]
influere [illegible] debet
magis [illegible] ordine [illegible]
caput [illegible] caput [illegible]
[illegible] ecclesie
membra [illegible] fidelium
[illegible] habuit fidem [illegible] caput
ecclesie non est caput conforme
membris. Item multa membra ecclesie
[illegible] non est caput
ecclesie. Item [illegible] omnibus [illegible] non
[illegible] fide
[illegible] caput ecclesie
[illegible] membris ecclesie infundit
[illegible] ad [illegible] capitis sufficit [illegible]
[illegible] sit in fide [illegible]
equali copia [illegible]
sit [illegible] non est
non potest [illegible]
[illegible] habebat [illegible]
secundum humanam naturam [illegible] non potest [illegible]
[illegible] non potest esse caput [illegible]
omnibus [illegible]
[illegible]
[illegible]
fide [illegible]
[illegible] influere dicatur [illegible]
[illegible] possit [illegible]
fide est caput ecclesie [illegible] cor-
poris [illegible] est caput, sed [illegible] est caput
ecclesie [illegible] secundum humanam
[illegible] caput non est caput sed caput [illegible]
[illegible] est caput ecclesie
[illegible] caput [illegible]
[illegible] qui [illegible] Augustinus
ad Dardanum, sed [illegible] spiritualem
ecclesiam qui non [illegible] fide
[illegible] non est caput ecclesie [illegible]
[illegible] caput [illegible]
[illegible] subiciuntur [illegible] capiti
a quo habent originem [illegible] angeli
[illegible] secundum humanam naturam non, sed secundum divinam,
[illegible] non est caput ecclesie secundum humanam naturam, sed secundum
divinam.

p aug9 dicit li lxxxiii q lxix q illu-
minat aīas et actus solius dei genus
g° nō quenit xpo scdm humanam natu-
ram g° scdm humanam naturam nō ē caput ecclie.
Sed contra est q ephe. i. ipm dedit caput sup
omnem ecclesiam. glo. scdm humanitatem.
Respondeo dicendum q caput est ad corpus ē unio scdm con-
formitatem nature vel in actu et conformitas
est ad ecclesiam scdm diuinam naturam scdm
humanam g° xpus scdm humanam naturam est
caput ecclie. Responsio dicendum q xpus spiritualiter
caput dicitur pt similitudinem a capite
corporis naturalis. In quo consideranda est si-
militudo capitis ad membra ut ap-
pareat qualiter xpus sit ecclie caput.
Inuenitur autem caput ad alia membra
eē duplex similitudo s. distinctionis
et conformitatis. Distinctionis quidem quantum
ad tria. primo quantum ad dignitatem
quia caput plene continet oēs sensus,
nō autem alia membra. Secundo quantum ad gubernationem
quia caput omnia alia membra
in suis actibus gubernat et dirigit. Ter-
tium pt eius excellentiam quantum ad positionem
quia caput est sedes humanitatis vocatur
alio natura caput influit omnibus
membris sensum et motum. Vnde medi-
ci dicunt neruos a capite oriri-
ne duci et hoc ipso pertinet ad vires
animales apprehensivas et motivas.
Inuenitur etiam triplex conformitas
capitis ad membra. Prima quidem scdm
naturam caput et cetera membra partes sunt
unius nature. Secunda vero ordinis et cum
quedam unio ordinis inter caput et
membra in quantum membra subseruiunt
communi et capiti. Dicit apostolus Cor. xii.
Tertia vero continuitatis. Natura caput
cetiam membris ... naturali con-
tinuatur. Secundum has ergo distinctiones et
conformitates nos capitis diuisi-
one ... diversis attribuimus quidam
eminentiam ... conformitatem ... sum-
... alicui ... nos capitis
attribuimus vocabulum solius eminen-

dignitatis sic dicit leo et cap. aliq
ecclesia communitas aliquis caput regimi-
nis vocatur sive dignitatis. Dyo. vii cap.
hierarchie damasceni ordinandis habitis
conformitate ad inuicem scdm ordinem
unius superioris s. ad unum finem or-
dinantur et ideo attribuitur nomen ca-
pitis vocatur gubernatoribus que superiores
ordine ad finem ... principes
dicuntur capita populi sicut ... amos vi.
optimates capita populorum.
Sed ubi ē continuitas dicitur caput
vocatur influens sicut fons dicitur caput
fluminis et ideo omnibus istis scdm humanam
naturam dicitur xpus ecclie caput. Et cum
eandem naturam scdm speciem cum ceteris hominibus
et competit ei caput vocari dignita-
te scdm gratiam coniunctam diuinitati. Vnde
[illegible] et ecclesia in communi ordinis
unitatis ... membris ecclesie omnia
deseruiunt et ordinantur. Ideo xpus
dicitur ecclie caput ut gubernator
... ecclesia continuitas quedam vocatur
spiritus sanctus qui unus et idem numero totam
ecclesiam replet et unit. Xpus autem
scdm humanam naturam dicitur caput vocatur
influens. Sed ad spiritualem sensum
et motum pertinet ad membra influere
duplex. Vno modo sicut principale agens
et solius dei est influere gratiam in
membra ecclie. Alio modo instrumentaliter
et humanitas xpi causa influens
... quod dam. dicit sicut fuit
vnit propter ignem coniunctum ita
actiones humanitatis ... propter diui-
nitatem unitam quia organum erat
ipsa humanitas et hoc ad ... ca-
pitis sufficiendum. Natura caput naturale
corporis nō omnium influit membris ... vo-
latiuis ... duas
ultimas conditiones capitis potest dici
caput angelorum scdm humanam naturam
caput enim scdm diuinam ... scdm primas
... quantum adinum
... angelus ... angelica na-
tura ... ultima quantitas

mialogie he q filio cui oibus causis
que ea pre accepe ut basilius
dicit voce cui agitur di per imaginem
omnis creature Col. 1. Ut igitur pro
loquamur ex toto quod sentimus nunc
simul et caput totius creature est
conditiones predicatas habet tres
conditiones appropriat ad Col. 1
. . . et caput dicitur sicut ipse est
caput corporis ecclesie qui est primogenitus
ex mortuis ut sit in omnibus primatum
tenens quoad gubernacionem quia in
ipso complacuit omnem plenitudinem
habitare quoad dignitatem et per eum
reconciliari omnia quoad influentiam.
Ad Rom. · Eld. pr. q. go. dd. q. ta. vivificatio
tia Eld. p. 19 go. dd. q. 1a. vivifi
cationem quam conditionem attribuit dominus
ubi sic pincipaliter agit et humanitatis
sicut instrumentum attribuit tum unita
anima Domini tum unita corporis
humanitatis per quandam applicationem ut
attendatur conformitas ut caput et
membris sicut dicit q. pa. o. ca. re
missionis culpe et vero ca. instificationis
+ ficacionis Eld. 3 q. 19 dd. q. alij mini
stri ecclesie non disponunt nec operantur
ad spiritualem vitam quod ex propria virtute
sed ex virtute aliena quam autem
virtute propria et mediate ex quo potestatem
tat per principium efficiens sacramentorum
pro exemplo efficaciam sacramentorum sicut
originalis causa non autem per
alij qui sunt ecclesie ministri non possunt
sed dici caput ut fortior ratione
gubernacionis sicut quilibet principes
+ dicitur caput Eld. 3 q. 19 dd. q. supposita
opinione quod Christus non fuisset incarnatus
si homo non peccasset Christus autem peccatum fu
isset caput ecclesie divina immensa
sed per peccatorum quod sit ecclesie caput
sed humanum non apparitionem naturam
nullam natura est ad spiritualia deinde
ut ad invisibilem gubernacionem
non sit sufficiens ydoneam non opor
tuit medicinam melius adhibendo
per humanitatem que est per qua Christus satisfecit
oportuit et quia visibilem naturam assumpsit
ut per invisibilem gubernacionem ad in

visibilia homines vocaret Eld. 3 q. 13
dd. q. per humanam quandam infinitate
dignitatis fortitudinis ex hoc ipso quod divi
nitati unitur non sit tamen ipsa sub
hominis ex humanitate de infinito debitore
efficiens sue salutis quod humana
opera pro dictum est in eum dominum
unitur una veneratione ex sue unione
nam in eam amorem sublata Eld. 3 q. 13 dd. +
q. Christus non solum divina sed et humana
et angelorum caput quod eos illu
minat et humanam nunc ut dicit
vij ca. de di. no. Dionysius Col. 2
dicitur qui ipse est caput omnis principatus
et potestatis et tum humanitatis Christi
aliud sed habet ad angelos qui ad
homines quantum ad duo per specialiter ad
conformitatem ipsa quam est eadem spe
cie hominibus non autem angelis. 2o
quantum ad finem incarnationis
que quidem principaliter fuit ad reparationem hominis
liberationem a peccato et humanitatis
ordinatur ad influentiam quam
facit hominibus sit ad finem incarnationis
influxus autem angelis est ut
finis incarnationis sed incarnatione
Ad Rom. quibus Eld. 3 q. 10 dd. q. Christus ab apostolo
expresse dicitur ecclesie membrorum Cor.
vij vos estis corpus Christi et membra
de membro ... autem membra vocentur   distinctionibus
distinctionibus ab alijs ecclesie membris
distinguitur autem ab alijs membris
sue perfectionis per Christus est ubi gratia
non autem aliquis aliorum sicut et caput
corporalis ab alijs membris
distinguitur nunc multorum quod Christus autem at
tribuatur aliquid perfectio Eld. vij dd. +
quod corpori membrorum latens caput
at appareus unum pro corpore signi
dignitas quod est ipse super caput
at ipse est invisibile divina
Domini invisibiliter influit Eld. viij +
dd. q. Christus habuit cognitionem perfectam
corporis de quibus alij fide habuit
tanta quantum ad cognitionem alijs con
formatum sic perfectum imperfectum
at conformitas ut caput et
membrorum attendi. Eld. 20 dd. q. +
Christus quod homo mediator est inter deum

et homines sicut dictum est. Et hoc modo sic
deus dupliciter nos iustificat. Primo principaliter
per actionem suam meritoriam et [illegible]
efficaciter nostre salutis et per oppositionem
iniquitatis [illegible] a nobis [illegible]
et [illegible] Christus secundum hoc duplici
nos iustificat dictum uno modo per suam
actionem meritoriam nobis unitur et
pro nobis satisfecit et quantum ad hoc non
potest dici caput ecclesie [illegible]
nationem. Alio modo per oppositionem [illegible]
secundum quod dicimur per fidem eius iustificari
et per hunc modum potest esse caput
ecclesie [illegible] secundum humanitatem. [illegible]
autem modo est caput ecclesie secundum divinitatem
tantum et per consequens. Ad [illegible] dicendum quod [illegible]
[illegible] meritum [illegible] actum ut satisfaciendo
[illegible] incarnationis non [illegible]
ta gratie plenitudo sicut est per consequens.
Ad [illegible] dicendum quod Christus [illegible] vero capi-
tibus non [illegible] per actionem suam sed per
actionem [illegible] unitur [illegible]
Ad [illegible] dicendum quod esse caput [illegible] in-
fluere per oppositionem [illegible] in-
quantum [illegible] quo [illegible]
quod sit verbum secundum quod sit verbum [illegible]
[illegible] Ad [illegible] dicendum quod deus
et homo unus est Christus [illegible]
caput secundum humanitatem et secundum divinitatem non
sequitur quod ecclesia habeat duo capita.
Ad [illegible] dicendum quod [illegible]
[illegible] deus caput est et caput ecclesie
[illegible] quo [illegible]
Ad [illegible] dicendum quod [illegible] perfectionibus in
fide et spe totum [illegible] Christo solum ut
quantum ad [illegible] imperfectionibus [illegible]
[illegible] Ad [illegible] dicendum quod licet
Christus uno modo sit caput secundum divinitatem
non tamen [illegible] quod sit caput ecclesie
secundum humanitatem quia ab ipso Christo secundum
humanitatem spiritualem originem [illegible]
[illegible] de plenitudine eius
omnes accepimus. Ad [illegible] dicendum quod solius
dei est illuminare mentes [illegible] et
[illegible] humanitas [illegible] spiri-
tualiter [illegible] influit in nobis sed
alio modo ut dictum est etc.

Quinto queritur utrum Christus requirat
aliquam habitualem gratiam ad hoc quod
sit caput. Et videtur quod non quia apostolus ad
Col. i. ex hoc ponit Christum caput
[illegible] quia complacuit in ipso omnem
plenitudinem inhabitare ut [illegible]
[illegible] omnis plenitudo divinitatis
[illegible] inhabitavit ergo [illegible]
per unionem non requiritur aliqua
gratia ad hoc quod sit caput. Preterea Christus
caput ecclesie secundum quod ad [illegible]
salutem operatus est [illegible]
salutem nobis contulit ut [illegible]
secundum humanitatem [illegible]
[illegible] instrumentum [illegible] gratia
ad [illegible] motum a principali
agente [illegible] ad hoc
quod sit caput nulla habitualis gratia re-
quiritur. Preterea duplex aliquis homo
[illegible] esse salubris [illegible]
[illegible] per singulares et ad
hoc quod [illegible] altitudinem
esse possit requiritur gratia. Alio modo ut
[illegible] qui sacramenta
dispensando et per orationes [illegible]
[illegible] ad salutem
aliorum operantur et ad hoc non requiritur
aliqua gratia sed solum potestas vel status
fuit enim hoc non solum per bonos
sed per malos [illegible]
ecclesie caput [illegible] ut [illegible]
[illegible] obtinet [illegible]
ergo ad hoc quod esset caput habitualis gratia
non indigebat. Preterea Christus fuit caput
ecclesie secundum quod [illegible] fuit infinitum
sit enim [illegible] ecclesie in-
fluere potuit ad delendum omnium
peccatorum sed meritum eius infinitum
habuit ex gratia habituali finita
[illegible] ergo Christus non fuit caput [illegible]
aliqua habituali gratia. Preterea Christus est caput
ecclesie [illegible] dicitur homo media-
tor sed mediator dicitur homo [illegible]
[illegible] medium [illegible] deum et homines
[illegible] deum et homines hu-
manitatis [illegible] per unionem sola[illegible]

absque spirituali gratia sufficienti ad ca-
pitis rationem quia sicut unius corporis una est vita
gratia autem est vita anime ergo in una anima
una est gratia et ita Christo potest gratiam
que exequitur singulis per uno (?) et quia
aliqua spiritualis gratia per quam sit caput
Christi ex hoc est caput quod influit in
ceteris membris sed Christus influit non personam
quia actus gratiam habet id est
deus et homo ergo non est quod spiritualis gratia
per quam sit caput sed hoc ex sola unio-
ne habet. Sed contra est quod dicitur Io. i. de plenitudine
eius nos omnes accepimus gratiam pro
gratia ita gratiam aliquam habuit per quam
in nos gratiam infundit per rationem corporis
mistici similitudinem habet cum capite cor-
poris naturalis sed ad perfectionem corporis naturalis
requiritur ut sit in eo vis sensitiva
plenissime ad hoc quod ceteris membris
refundere possit ergo et Christo ad hoc quod
sit caput requiritur gratie plenitudo
per quam sicut dicit ysi. c. ce. ierar. quod illi qui sunt
alios illuminantes perficientes et
purgantes habent lumen purgationis et perfectionis
ergo Christus maxime caput ecclesie purgat
illuminat et perficit. ergo oportet ad hoc quod sit
caput ecclesie quod in eo sit gratie plenitudo per
quam sit purus lucidus et perfectus.
Responsio dicendum quod sicut dicit damascenus humanitas Christi
quoddam instrumentum divinitatis fuit et ideo actiones
eius nobis potuerunt esse salutifere quod humanitas
ergo Christi est quoddam instrumentum divinitatis fuit oportuit
tuit quandam specialem coniunctionem epi-
ad divinitatem esse unde quanto aliquid est sibi ratione
a deo plenius bonitatis eius participat
quanto adeo bonitati appropinquat
ut patet per dyo. iiii. c. cel. ierar. unde
humanitas Christi ex hoc ipso quod pre aliis
vicinius et specialius divinitati coniuncta
excellentius bonitatem divinam partici-
pavit per gratie donum ex quo ydonea
tabi ea fuit ut non solum gratiam
haberet sed per eam gratiam ad alios transfun-
deret sicut proprius magis lucet in (?) sol
ad alia transfundit et quia Christo in omnibus tactus
rationalis quodammodo effectus gratiarum influit.
inde est quod ipse est principium quoddam omnis gratie

spiritualis tantum sicut deus est principium omnis
esse unde sicut in deo omnium essendi per-
fectio ad unum redacta est ita in Christo omnis gratie
plenitudo et virtutis invenitur per quam
non solum ipse possit in gratie opus
sed et alios in gratiam adducere per
hoc habet capitis rationem. Capitis enim
naturalis non solum est omnis sensitiva ad
hoc quod sentiat per visum auditum et
tactum et huiusmodi sensus sed etiam est in eo tactus in
radice a qua alia membra sensus
defluunt. Sic ergo una et eadem gratia
spiritualis Christo dicitur gratia unionis in quantum
cognoscitur ut divinitati unita et capitis
tis in quantum per eam fit refusio ad
ad salutem singulorum membrorum in quantum ad
opera meritoria perficiebat. Ad primum er-
go dicendum quod in Christo duplex plenitudo
una divinitatis secundum quam ipse est plenus deus
alia gratie secundum quam dicitur plenus gratia et
veritate. De hac plenitudine loquitur apostolus ad
Col. i. dicens quod in illo inhabitat omnis
plenitudo divinitatis et per eam gratia capitis
completa. Ad secundum dicendum quod instrumentum in-
animatum quale est securis habitum non
indiget instrumentum autem animatum quale
est homo indiget et tale instrumentum
divinitatis est humanitas in Christo. Ad tertium
dicendum quod minister ecclesie non agit in
sacris (?) per ex propria virtute sed ex
virtute aliqua sibi data in consecratione
quantum gratia plus ... (?) auctoritas
ordinis per quam quis ministerialis con-
stituitur. Christus autem operatur nostram
salutem per ex propria virtute et ideo
oportuit quod in eo esset gratie plenitudo.
Ad quartum dicendum quod quamvis in unitis divinitatis
quandam infinitatem ratione habeat ex
dignitate persone tamen unus instituti habet esse
gratiam spiritualem sine qua meritum esse
non potest. Ad quintum dicendum quod Christus est mediator
tor dei et hominum et secundum naturam medietatis
cum hominibus habet passibilitatem quia deus
non instituit ea ... per gratiam unionis
ordinata ut ... unionem spiritualis
gratie ... ad hoc quod sit mediator
et caput. Ad sextum dicendum quod una et eadem
gratia spiritualis divinitatis dicitur gratia
capitis et sui personam et unionis primum

superius dictum est ad vii distinctione quod licet christo
requiratur ad hoc quod sit caput ecclesie
natura tamen christi ipsa unita divine non
ad humanam se extendat quedam gratie
plenitudo in christo que in alios redun-
dans fiat a capite christo. 12 b

Deinde queritur utrum christus mereri
potuit. Et videtur quod non quoniam cum
meritum ex libero arbitrio procedat
quod indeterminate se habet ad utrum-
que, sed liberum arbitrium in christo determinate se
habebat ad bonum, ergo mereri non
potuit. Preterea quod est in potentia recipi-
entis ad receptum eadem est in potentia
merentis ad premium quia ad hoc meretur
aliquis ut accipiat quod meretur. Sed
recipiens debet esse denudatum
a recepto ut patet in libro de anima
ergo qui meretur debet esse absque premio.
quod de christo dici non potest cum ipse
fuerit dives comprehensor. ergo mereri non
potuit. Preterea quod debetur
alicui non oportet quod mereatur. sed christo hoc
ipso quod comprehensor erat debebatur
ei impassibilitas mentis et corporis
ergo ista christus non meruit. Preterea meritum
[illegible] corporis quod naturali ordine consequitur
[illegible] naturali ordine quam meritum [illegible]
[illegible] ex [illegible] alterius redditur
quam merces. sed gloria corporis quodam naturali
ordine ex gloria anime ut patet per
augustinum in epistola ad dioscorum. ergo cum
christus esset beatus quantum ad animam ut
pote qui divina essentia fruebatur videtur
quod gloriam corporis mereri non potuit.
Preterea christus ante passionem habuit gloriam anime
et non corporis. ita et sancti qui non sunt in
gloria. sed sancti non merentur gloriam
corporis. ergo christus non meruit [illegible] esse
[illegible] premii [illegible] non
potest esse [illegible] premium premii merendi.
Sed [illegible] quod erat in christo ad premium
acceptum erat quod erat de perfectione
beatitudinis cum per ea fruebatur non
poterat esse premium merendi. Preterea
ad meritum exigitur [illegible] ergo in christo
meritum esse non potuit. Preterea remoto
priori removetur posterius. sed meritum per
prius respicit beatitudinem. autem quam
christus habuit ab instanti con-
ceptionis beatam habuit ergo non [illegible]
mereri potuit. Sed contra est quod [illegible]
super Cognovisti me domine [illegible]
glossa [illegible] premium [illegible] humilitatis
[illegible] meritum. ergo christus meruit.
Preterea [illegible] reddit [illegible] aliquid
pro suis operibus meretur. sed christo propter
humanitatem passionis et humilitatem sua
reddita est [illegible] exaltatio
ut patet philippenses ii propter quod et deus ex-
altavit illum [illegible] ergo christus meruit.
Preterea [illegible] actus comprehensoris
forsitan meritum viatoris [illegible] christus
fruebatur [illegible] comprehensor
ergo et merebatur [illegible] viator.
Respondeo dicendum quod meritum passionis
quod erat viator et comprehensor
sicut patet ad meritum enim duo requiruntur
scilicet status merentis et facultas
merendi. ad statum quidem meren-
tis requiritur quod desit [illegible] quod
mereri debet quemadmodum dicatur
quod [illegible] potest mereri quia habet sicut dicitur
de angelis quod beatitudinem quam sibi
[illegible] acceperunt meruerunt
per opera sequentia [illegible] nobis [illegible].
Sed hoc non videtur esse verum propter duo
primo quia gratia [illegible] augustinus [illegible]
quam in pelagianos [illegible] gratiam
sub merito cadere non posse quia
[illegible] gratiam nulla sunt merita nisi
mala [illegible] gratiam homo sit
impius et [illegible] impii non gratia
sed pena debetur. possit enim dici quod
gratiam quam meruit per opera que post
acceptam gratiam fecit [illegible]
[illegible] meriti [illegible] merit [illegible]
non quidem [illegible] causa finalis
sic enim magis premium [illegible] meriti
[illegible] reducitur ad [illegible]
[illegible] meritum ad [illegible] premio.

xpi ad pmiu disponit. Ad at q
erat p meri efficacie. Sed nos pt
eo postq tpe eo augeri cam vn
no pt esse eqpabilis ea q iam h't
rat i humanis actus p accepto
bnfio dno suo fuit p mag' h't
gram actio q minuit facul
tas no merendi reqrit ex pte
net ex pte gre et ex pte ne q
q p actu ppriu q merit no pt
n sit dns sui act q sit actm
actu q p ciu p pmio dad pt
erat quis dns sui act p lib ar
bitriu al facultas h'i ad q
ad merendu. Ex pte no gre q
cu pmiu btitudis facultate
humane excedat p nalia
pura ad merendu homo no pt
sufficere ita no reqrit gra p qua
mereri possit. h' at omia i xpo
fuit. Defuit em ad eorum q
ad btitudi p feam vehit.
s impassibilitas aie et gla corporis
vo eo q viator erat fuit et i eo
facultas merendi vo ex libertate
et facultas gre plenitudie
gratia et io mereri potuit. Ad
Ad iob p'ncipale ergo dicendu q lz aia xpi sit deter
minata ad vnu s q ad bonu
ad bonu no tn erat determinata
ad vnu simpl' q potat omi ut
p facere et no facere et io liber
tas ei conveniebat q requit
ad merendu. Ad xii dicendu q beti
aie vo eius erat comprehensor
no meruit s solu btitudi corporis
et impassibilitate aie quib
decebat. Ad xiii dicendu q xps no
meruit ea q no debebant
fieri ei debitu fit homines p
actu merito eis merent. p'ncipaliter
ut id q erat debitu fiat mag
debitu sic et his quoru gra
augetur ut id q erat uno de
bitu vo gre sit ei alio de
bitu demitii. Ad xiiii dicendu q gla

corporis est ex gla aie in qua aia est
omo glorificata et s ordine
ad deu et s ordine ad corpus
Sic at aia xpi no erat glori
ficata s solu i ordine ad deu
s at q erat s corpus passi
bilis. Ad xv dicendu q aie ratione
ipius est tolli et statu viatore
ratione eo q beta p fruitione et p
impassibilitate. quantu de aia xpi no
erat ratione no est sile. Ad xvi dicendu
q caritas consumata de se est pmia
tota merendi pncipiu s quoz
no est merendi pncipiu propter hunc
qui est ex merendi statu sic
pz de sorbi pena et at no erat
ex statu merendi s viator
erat tio cari te eade fruebat
et merebat sic et eade no te ut
ty erat ad pncipiu inuitit p'mij
quo no merebat glam aie ad
qua ptinet caritas s glam
corporis ut dcm est. Ad xvij dicendu q
corpa sequi est ex defectu xpo
rea et glam aie meri
tuget q glam aie meri
no potuit q pz ex pdas et c

Septimo quer . . . . flin
Utrum xps alijs mereri potuit
et videtur q no q cuiuo meruit
mihi h' q h' s alij homines no
pnt alijs mereri ex q digno
sunt xps p mdtu consistit i
actu mdtatis ita et laus sz
nullus glandat ex ope alterius
s solu ex ppriis ope alioru
imputat ad mdtu opus alienu
nulli opa q no sut alijs mdto
p xps caput est ecce inquitur
ecta p pmatu convenit ut pz g at
. . alij plati pmatu eccia
hunc no pnt sub ditis mereri
g nec xps potuit pmdtu xpi
eglo s' h' t ad omis homines
q est de se sed alioru e
meruit salute omnibz meruit
sz mdtu xpi frustra no ptz o ob
salute consequim q pz e ts
p sic xps est caput et homines ita et
anglorum angelis no meruit

gratiam hominibus. Ipse enim Christus aliis mereri
potuit quibus summus actus noster
meritorius fuit, sed non in se salutis
ergo eius passio non erat necessaria ad
nostram salutem. Praeterea quod potest fieri per unum superflue
superfluum est si per duo fiat. Sed gratia
quae datur homini sufficiens est ad hoc ut
homo promereatur vitam aeternam
ergo superfluum esset si Christus nobis
meruisset. Praeterea aut est sufficiens meritum
nobis aut insufficiens. Si sufficiens
meritum, nostrum non requiritur ad salutem;
si insufficiens, insufficienter
ergo fuit. Quorum utrumque est inconveniens
nimis. Ergo Christus nobis non meruit.
Praeterea membris Christi quando ad gloriam
deberetur ante passionem, ipsi igitur et
meruissent; nunc nobis non meruit. Ergo
tunc meruisset a passione si Christus nobis meruisset
eius merito in tanto condicione communitatis
fuisset. Sed cum huius esset hominis
eodem opere Christus nunc sit ante quam postea sit
ante passionem tempore potentia, sed in
contingentia et non sicut peccatoribus
pena debebatur ita et non sicut et
iustis opera meritoria requirebatur
ita et non. Ergo Christus nobis non meruit.
Praeterea ipse dicit Tu reddes unicuique secundum
opera sua. Hoc autem non esset si merita
Christi nobis imputarentur. Ergo Christus
nobis non meruit, si merita Christi nobis
imputarentur. Ergo Christus nobis non me-
ruit. Praeterea premium mensuratur secundum ra-
dicem meriti. Si ergo Christus nobis meruit
unicuique nostrum premium redderetur
secundum quantitatem gratiae Christi quod patet esse fal-
sum. Praeterea quod pro meritis datur potius redditur
quam gratis datur. Si ergo Christus nobis iusti-
ficationem meruit, non est quod non gratis
iustificemur a deo et gratia non
esset gratia. Ergo Christus nobis meruit.
Sed contra: Christus pro nobis satisfecit. Prima Io. ii.
Ipse est propiciatio pro peccatis nostris.
Sed satisfactio sine merito esse non
potest. Ergo Christus nobis meruit, sicut caput
in corpore naturali non solum sibi sed membris
operatur omnibus, sic Christus est caput corporis

suis et tamen eius opera membris merito-
ria non fuerunt. Praeterea Christus est caritas quia unam
habet caritatem per diversas personas
esse loquitur pro gloria superiori. Ipsius
deus dignus respice in me
gratia filii unitate perfecta ex hoc
ex operibus aliorum mereri potuit. Respondeo
dicendum quod opus humanum gratia infor-
matum ad vitam aeternam quandam
duplicem valet secundum quod duo sunt quae
homo deficit a gloria consequenda
quorum primum est indignitas personae
sicut patet in eo qui non habet cari-
tatem ut non est idoneus dignus quod
habeat vitam aeternam et sic hoc opus
humanum valet ad vitam aeternam
quandam meritum per primum quod dignitas
et idoneitas in homine consequentis
consequentia gloriae. Sicut enim
actus peccati reddit quandam ante
deformitatem et actus meritorius
quandam autem decorem dignitatis
et ex hoc dicitur meritum condignum. Aliud
per quod deficit homo a consequenda
gloria est aliquod impedimentum superve-
niens ut homo qui dignus est dignus
gloriae non consequatur et hoc est reatus
alicuius penae sicut patet in iustificato
qui est debitor alicuius penae temporal-
is et opus humanum ordinatum ad gloriam
est per modum cuiusdam precii quo a reatu
penae absolvitur et ex hoc habet
opus humanum rationem satisfactionis
Secundum utrumque ergo ad utrumque horum opus
Christi efficacius fuit operibus aliorum
hominum. Nam per opus alterius hominis
non redditur idoneus ad gloriam
percipiendam cui opera sunt unius
hominis alium spiritualiter influendo per
sonis unius alii ex condigno mereri
non potuit gratiam vel vitam aeternam.
Sed Christus per suam humanitatem spiritualiter in-
fluere potuit in alios homines
virtute eius operum aliis tamen potuit
idoneitatem ad consecutionem glorie
et ideo potuit aliis ex condigno
mereri sicut influxit, et nos potentia
mereri est ut humanitas eius dimitterentur
instrumentis divinitatis, ut dicit Damascenus in tertio libro capitulo xv.

maior efficacia consideratur in xpo quam alijs hominibus nam licet aliquis homo possit pro altero satisfacere dummodo sit in gratia constitutus non tamen potest satisfacere pro toto natura quia opus unius hominis purum non equivalet bono totius nature sed opus xpi magnum erat quod cum hominibus habuit quandam dignitatem ut valeret bonum totius nature et ideo pro natura satisfacere potuit

Ad vdes — Ad primum ergo dicendum quod xpus sicut homo alijs hominibus dignior fuit non solum quam alijs erat quia xpus homo quem

Ad 2m dicendum quod actus virtutis habet non laudabiles composita ad agentem et ideo non potest unius persone actus alterius laudabilis sed non ex merito habet ex ordine ad finem ad quem per alios donum reddi et impleri et ideo xpus nobis meruit potuit Ad 3m dicendum quod xpus formatam tenet in tota per propria virtute sed alij plati meritis gerunt primi tractare sunt xpo per fideles tamquam sua membra meruit potuit non autem alij plati Ad 4m dicendum quod meritum xpi quantum ad sufficientiam equaliter se habet ad omnes non autem quantum ad efficaciam quia accidit partim ex libero arbitrio partim ex divina electione per quam quibusdam misericordie effectus misericorditer conferuntur quibusdam autem iusto iudicio subtrahitur Ad 5m dicendum quod xpus simul erat viator et comprehensor ita non erat viator quod non esset comprehensor ut ex parte qua quod meruit adeptus est eorum que sub merito cadunt angeli autem non sunt viatores quantum ad premium essentiale quantum ad hoc vero quidem alique viatores respectu premij accidentalis non instituunt ad quod nullus eorum meritum est nisi dicitur ephe. i. quod per eum restaurantur que in celis quia apostoli Ad 6m dicendum quod licet quibus actibus xpus meruit nobis in orbe Augustinus ad satisfaciendum pro peccato nature humane quod erat mortis ex sententia divina

obligata nisi ut patet supra q. ii oportuit quod in loco suo mortem sustineret Ad 7m dicendum quod gratia que alicui personaliter sufficit quantum ad id quod ad premium proprie pertinet non tamen ad absolutionem peccati atque totius nature quod patet in antiquis patribus qui gratiam habentes propter peccatum nature ad gloriam pervenire non poterant et ideo requirebatur meritum xpi et satisfactio ut reatus atque dicto tolleret gratia autem prevalet numquam illis propter peccatum primi hominis data fuit nisi per fidem mediatoris explicitam vel implicitam Ad 8m dicendum quod meritum xpi sufficienter operatur ut quedam causa universalis salutis humane sed oportet hanc causam applicari singulis per sacramenta et per fidem formatam que per dilectionem operatur et ideo requiritur aliquid aliud ad salutem nostram preter meritum xpi cuius tamen meritum xpi est causa Ad 9m dicendum quod per passionem xpi humana quidem natura est multum iuvata quia ea expiato reatu nature humane homines possunt libere ad premium evolare per penitentiam et per potentiam perhibens debitam per fidem passionis xpi retinuntur etiam non et diminuuntur temporales et eternam in quantum passio operatur demerebitur et respondemus virtute passionis xpi ut non possint tam violenter temptationes fidelibus et autem multa karitas adversus temptationibus gratia et per virtutem patris xpi datur in sacramentis ad merendum Ad 10m dicendum quod xpus et membra eius sunt una persona mistica unde opera capitis sunt aliquo modo membrorum et tamen propria opera xpi ad nos a deo data non sit quod id quod datur potest reddere vel sicut opera sua et tamen ita xpus non potest per sacramenta gratiam que potest per quam ad opera meritoria incitamur Ad 11m dicendum quod meritum xpi operatur ad premium non sicut causa primaria remota vel ut non causa sine qua non sed illa unde quod est causa propria que consistit in actu proprio illi qui premium reddit Ad 12m dicendum quod hominibus pro ingratis

alicui mortem a deo conferri quod ef-
ficaciam muti. Ergo consequatur vnde ph(ilosophus)
vero generis non euacuatur. c. 8

Octauo quaeritur utrum potuit in primo
instanti suae conceptionis me-
ruisse potuit, sicut nunc non, ad meritum
enim deliberatio requiritur, sed deli-
beratio requirit tempus, ergo in primo insta-
nti suae conceptionis anima christi meri-
to non potuit. Praeterea sicut meritum ita et de-
meritum actu liberi arbitrii consistit,
sed angelus non potuit peccare in primo
instanti suae creationis, quia sic in primo
instanti suae creationis malus fuisset,
quod est erroneum. Ergo nec anima christi in
primo instanti suae creationis mere-
ri potuit. Praeterea quicumque sunt duo mo-
tus ordinati ad inuicem, quorum alter
est quod eodem instanti terminetur, ut quod
sed creatio animae et motus liberi ar-
bitrii sunt quidam motus ordinati. Nam
motus liberi arbitrii creationem praesupponit,
ergo impossibile est quod motus liberi arbitrii ter-
minetur in primo instanti quo creatio
terminatur, scilicet primo creata est anima.
Sed dicendum quod anima christi adimmabatur
ad merendum in primo instanti per gratiam.
Sed nulla gratia creata collata
trahit creaturam extra limites creaturae,
sed hoc conuenit a termino quod est creata,
ut in primo instanti quo est motum
liberi arbitrii habere non posset ut ex ratione
inducta patet. Ergo per gratiam non potest ad
hoc adiuuari ut in primo instanti
mereatur, sed per gratiam perficit animam per
modum cuiusdam habitus. Habitus vero cum
potentiam praesupponat non dat animae
posse agere simpliciter, quia alias non
possent, sed posse aliud agere qualiter
fine habitu non possent. Ergo si anima christi
sua natura non potuit uti libero arbitrio
in primo instanti suae creationis, habere
vero per hoc et gratia non contulit quod in
primo instanti mereretur. Praeterea sicut se habet
punctus ad lineam, ita se habet instans
ad tempus. Sed secundum philosophum in vi physicorum
quod aliquis mobile non cuiusvis puncto
ut duobus fuit puncti primo punctus linee
et fine alterius deueniat enim et medium
quod est motu ut patet in motu reflexo.

Tunc instantibus in quo anima christi creata
est et accepta, ut termini terminationibus,
ut puncti in motu liberi arbitrii, et vno
instanti tantum ut duobus vero
quod intercidat tempus medium, ergo non
in primo instanti suae creationis anima
christi merebatur. Praeterea sicut se habet natura ad ac-
tum naturae ita gratia ad actum gratiae,
sed natura non potest in actum gratiae, ergo nec
gratia potest in actum naturae, ergo non potest quod
per gratiam anima christi habuit actum in primo
instanti suae conceptionis, qui ei
naturaliter competit, scilicet eligere. Praeterea forte
habet tres actus, quia dat esse, dis-
tinguit et ordinat in finem. Hii
autem actus ad inuicem ordinati sunt
sicut terminus et via et bonum. Nam
eius a primo actu vel inquantum via
a secundo bonum a tertio, ergo et res aliquid
prius est in sua specie quam ordinetur in finem
ultima autem per actum meritorium
in finem ordinabatur, ergo non potest esse
quod in primo instanti suae creationis
in quo esse habuit mereretur. Praeterea meritum
consistit in actu voluntatis, quod praecedit
electio perficitur secundum philosophum, sed anima christi
non potuit in primo instanti suae
creationis actum electionis habere. Nam
electio praesupponit consilium, cum sit
appetitus praeconsiliati, ut dicitur in iij etho.
Ethicorum consilium autem tempore indiget,
cum sit inquisitio quaedam, ergo anima
christi in primo instanti suae creationis me-
reri non potuit. Praeterea imbecillitas
organorum usum liberi arbitrii impedit,
ut patet in pueris recenter natis.
Sed hanc imbecillitatem christus assumpsit
sicut et alias nostras passibilitates,
ergo in primo instanti suae creationis anima
christi non meruit. Sed contra quod christus in instanti
fuit perfectissimus comprehensor. Sed
maior perfectio est quod est habitum et
actum tantum quam esse habitum tantum, ergo in primo
fuit dicit vero in primo instanti suae
creationis non solum habitum sed etiam
actum, actus autem voluntatis est meritorius,
ergo christus in primo instanti suae creationis
meruit. Praeterea christus in primo instanti suae creationis
fruebatur, ut unus comprehensor

Fruitio aut est pactu ca^ri, q^r o ip^s instati sue creacois actu cari^t huit, actq aut cari^s creat i x^o ma^e toi, q^o go w^u q p^s. Sz dic^s q^r act^s cari^t fuo cat nutoig e'u de libacoe. Sz q delibacio ut gsiliu no e de fine ultio s^z de hijs que s^t ad finem ut d^r 3° eth. Sz mot^q cari^t pcipue e n'ut^o s^t^u tend^a i ipm fine ulti^m, q^o no req^i ad hoc q^r s^t n'utoig q^r s^t ibi aliq^a collo ut delibaco. Sz dic^s q^r mot^q q^e quie e i fine ultio no e n'utoig q^r abi^m r'fert i fine^m ec^l. ad q^r collo q^r no pt ee i instati. Sz q^o pt aie intellectiua potetoe e sua opac q^r ssitia. Sz s^l d^u ab sentit sentit se sentire, g^o s^l d^u affect^s fert^r i d^m pt s^t q^o hq mot^q ad ipm d^m no ec^e q^r s^t at suc, p^o q^icuq^z m^e ad sinl intell^t q^r e de m^e tu c^s s^t q^r m^e hoi s^l intelligit at. Sz p'mu velocz e de m^e tu altio, g^o q^icuq^z m^e p'mu velocz s^l m^e alti^q, p^s g^l e g^o q^r i eod instati m^es r'fat motu ca ri^tis i d^m cpando p'mu ad altu^m, t no req^it ibi tpe p^o a^s d^t q^r q^s intell^r ee pfecois to^m e attribuend^a. S^z h^r pfca^z opo'et p^o instati sue creacois ad pfcoe^m ptinet, g^o x^o e att^r buend^u p^r x^a uip aie intit^u no huit q^uo poss^z pfici h'ui^s s^z at s^u p'mo instati sue creacois no ui^nis^s, g^o orac^o p^o p^o r'oal i x^o no fuit mag pfca q^r p^o r'oal altiq cat^u. Sz aliq p^o altiq cat^u p^o instati quo ce incip^t pt h'ui^s sua opo^m s^t p^z i cande la q^r i p^o instati q^o accendit acree illuiat, g^o aia x^i p^o instati sue creacois huit actu p^o r'oal t'ra potuit meri^t p^s q^q q dr i omel penth. Amor d'no e otios^z.

opa^r e'm mag^s s^i e' s^i uo desinit opari amor no e. Sz x^o huit pfcam cari^t i p'mo instati sue creacois g^o i eo no fuit abs act^q dilcois, ita fuit e'o m'du i^o instati p^r i^d q^r e posti^s na no pt ee p^o q^r c^s pc s^z forte s^l p^m d^u tuat e p^o q^r na q^r p'mi^n hopt ati p'mo instati sue corp^s e hujt p'mi^n q^r fuit uiu^s cophe sor^z g^o s^l alte i eod instati huit mitu. Rn d^o q^r e th^r e dup^x opio circa d^m dut q^r x^c i p'mo instati sue coc^r pcois no m'uit, s^z stati p^o h^o i nstois m^d vi incep^t. Alij uo dut q^r i p^o e p^o instati m'uit q q^r ul^t h^o opio m^a v^o ab alioz na q^r q^r pfcois spual^e p^o g^l e alcui cat^u e totu c'ved^r ai^e t c^e collatu p'mo instati sue cat^cois, q^r cu i ago instati m'du ec^e no possit h^r dup^r poss^z intellere, u'no^o ex pte opant^s, alio^o ex pte act^s, ex pte qu^d opant^s poss^z h^e co tingere p^r defc^m duplic^s fa cultat^s, s^z g^ttincte s^t s^i dicag q^r i suo instati q^o ab m^o r'lr pcat no pt meri^r q^r gra^m no h^r s^t it^r ex defc^u facult^s nalis s^t pueri i p^o instati q^o gcipi^u. Meri^r no pt q^r no h^t usu li^b ar^i. Neutro at hoz pt dici i x^o to, x^o p^o e'm i p^o instati huit fa cult^e gre^m pcc gra plenu t facult^e n'c^e pot^e pleame usu li^b ar^i. h^u^s ab h^o no potuis s^z e cc aphe^s oz^i g^o no fuit ex pte opant^s q^r ad q^o mi^g poss^z i p^o instati sue cocepcois m'eri. Sil^r n ex pte act^q m'utoij^s cu cu ab aliq^a instati ee no p^o s^t pt cotige d'up^r. Uno^o p^h q^r i actu^s suc^sio n'e^t i instati copleri no pt s^t mot^q local i instati ee no pt. 2° p^h q^r act^q psupp^oit q d a q no p'nt p'ced^e instab aliq deco mat^u s^t no

potest esse quia generatio in primo instanti sue generationis sicut et corpus locatum simul generatur sit in primo loco quia motus per exigit quod non potest esse tamen post istas generationis. Secundo aristoteles motus impeditur quidem in primo instanti movetur primo quod quia motus localis arrigo individuum consistit non habet successionem sed est simul per se instantaneus. Secundo non quia ad motum non per exigitur nisi actus apprehensivus virtute quod quidem motus in eodem instanti est cum actu nostro eo quod bonum apprehensum movet nos sit autem movens movetur et motus mobilis in primo apprehensio boni non perexigebat aliquam inquisitionem ad hoc quod esset de bono certum iudicium per certitudinem in primo instanti de omnibus iudicium habuit probatur quod non potest primo instanti movere nisi et concedendum quod in primo instanti sue creationis movetur. Ad secundum ergo dicendum quod deliberatio duo importat scilicet processum rationis et certitudinem iudicii de eo de quo fit deliberatio. Et potest esse in instanti eo quod non est dubius de agendis et fuit in spiritu dum discussionem sine inquisitione importat discursum quemdam non potest esse in instanti et tali deliberatione non indigebat quia non erat dubius de agendis. Ad tertium dicendum quod nos voluntas ordinata in bonum non autem malum et ideo in primo instanti sue creationis non ad impediat potest fieri in bonum non autem malum quia non fuerat in errore qui incidit in confundo ultimum quodque non perexigitur tempore collationis ad malum non autem ad bonum. Ad quartum dicendum quod voluntas in preterito in motibus successivis non autem in instantaneis nunc vero in quantum duo motus sunt ordinati ad invicem quia est finis primus motus potest esse per dictum et sit in eodem instanti quo complet generationis corpus locatum simul naturale

incipit motus localis eius ad(?) adsit ad impedientes. Ergo principium et motus terminus eius sit eadem sicut accidit in motibus instantaneis tunc principium motus et terminus eodem instanti cum terminus motus primi sicut illuminatio et visio in eodem instanti terminatur. Sed vero terminus et motus non possit esse eodem instanti cum principio eius sit accidit in omnibus motibus successivis tunc impossibile est quod terminus et motus sit in eodem instanti cum terminus primi motus. Et tertio motus localis sit instantaneus quia non prohibet terminum eius esse eodem instanti cum termino creationis. Et per hoc patet solutio ad quintum. Ad sextum dicendum quod ex facultate creature ut in primo instanti compleatur eius motus instantaneus. Ad septimum dicendum quod corpus voluntatis in primo instanti sue creationis possit habere suam operationem quantum est de se tamen si accipiatur anima alligata organo quod nondum est aptum ad perfectam operationem impeditur ex defectu organi. Nec tunc operationem habere possit hoc autem impedimentum ab anima est per gratiam removetur sic hoc per gratiam habuit Christus in primo instanti agere posset. Ad nonum dicendum quod non est simile de instanti temporis et de puncto in magnitudine quia ad eorum perfectionem quod idem punctum magnitudinis non potest aliquid moveri ut duobus modis cadere per motus sed eodem instanti temporis potest aliquid moveri ut duobus secundum ad diversas species motus et eadem autem motus procedendo est possibile quod sit continuitas motus. Si motus unus actu terminetur et alius actu incipiat tempore sicut contingit quiescens medium tempore quo tempore possibile est autem diversis motibus sepe per quod simul sit terminus unius motus et principium alterius quoniam cum eis non requiritur aliqua continuitas nec ab ordo eorum ambo possunt esse simul sicut si aliquod ad motum potest dealbari et in instanti quo incipit dealbari terminatur motus secundum locum quoque incipit

partibus non eiusdem motus, cum ordo utriusque
duae causae non possint esse simul,
unum est terminus unius partis et sit cum
terminus alterius si accipiatur ambo
in actu, patet quod continuum in instanti
ut duobus non cogit ut sit tempus
medium, sed cogit ad hoc ut in
uno puncto ut duobus terminis motus
localis. Ad septimum dicendum quod cum gratia sit
perfectio naturae non sic se habet gratia ad
naturam sicut contrarium ad proportionem
non in omnibus tenet sed in his
continuis
contrariis ut dictum est. Ad octavum dicendum quod
verbum ponitur de ordine naturae non de
ordine temporis, ut patet ex hoc quod in
eodem instanti forma dat esse et ordinat et distinguit. Ad nonum dicendum
quod consilium requiritur ad electionem
quando agens non est certus in agendo, quia ibi
locum non habet. Ad decimum dicendum quod Christus
non assumpsit defectus qui imperfectioni gratiae et scientiae redundare
possent, huiusmodi autem defectus est
ineptitudo organorum ad actum
animae, unde huiusmodi defectum non assumpsit sed per gratiam confortabantur
organa ut essent idonea ad
operationem animae, sicut et in statu innocentiae accidisset fortassis.
Alia concedimus, quia non concludunt
nisi aliquid corporis non sufficiens.

Finis est. Sit laus deo.

Finitus liber questionum de veritate beati thome compilatus per thomam Strzampinski doctorem [illegible] episcopum Cracoviensem.

Questiones primi articuli quod queritur quid est veritas

1 Utrum verum sit omnino idem quod ens
2 Utrum veritas sit principalius in intellectu quam in rebus
3 Utrum veritas sit tantum in intellectu componente et dividente
4 Utrum tantum sit una veritas qua omnia sunt vera
5 Utrum aliqua alia veritas praeter primam sit aeterna
6 Utrum veritas creata sit immutabilis
7 Utrum veritas in divinis dicatur essentialiter vel personaliter
8 Utrum omnis veritas sit ab alia a veritate prima
9 Utrum veritas sit in sensu
10 Utrum aliqua res sit falsa
11 Utrum falsitas sit in sensu
12 Utrum falsitas sit in intellectu

Questio secunda de scientia

1 Utrum in deo sit scientia
2 Utrum deus cognoscat vel sciat se ipsum
3 Utrum deus cognoscat alia a se
4 Utrum deus de rebus habeat propriam cognitionem
5 Utrum deus cognoscat singularia
6 Utrum intellectus humanus cognoscat singularia
7 Utrum deus cognoscat particularia non existentia
8 Utrum deus cognoscat non entia quae nec sunt nec fuerunt nec erunt
9 Utrum deus sciat infinita
10 Utrum deus possit facere infinita
11 Utrum scientia praedicetur de deo et de nobis
12 Utrum deus sciat singularia futura contingentia
13 Utrum scientia dei sit variabilis
14 Utrum scientia dei sit causa rerum
15 Utrum deus sciat mala

Questio tertia de ideis

1 Utrum sit ponere ideas
2 Utrum sit ponere plures ideas
3 Utrum idea pertineat ad cognitionem speculativam vel practicam
4 Utrum malum habeat ideam
5 Utrum materia prima habeat ideam in deo

// cont' n' fuerunt

6 Utrum in deo sit idea eorum que non sunt nec erunt //
7 Utrum providencia habeat ideam in deo
8 Utrum singularia habeant ideam in deo

Questio de verbo

1 Utrum verbum proprie dicatur in divinis
2 Utrum verbum dicatur in divinis essentialiter vel personaliter
3 Utrum verbum proprium filio conveniat
4 Utrum pater dicatur creaturam
5 Utrum verbum importet respectum ad creaturam
6 Utrum res verius sint in deo quam in seipsis
7 Utrum verbum sit eorum que non sunt nec erunt // fuerunt
8 Utrum omne quod factum est sit vita in verbo

Questio quinta de providencia

1 Utrum providencia reducatur ad scientiam vel ad aliud attributum
2 Utrum mundus providencia regatur vel fato
3 Utrum divina providencia ad corruptibilia se extendat
4 Utrum omnes motus et actiones inferiorum corporum divine providencie subdantur
5 Utrum humani actus providencia regantur
6 Utrum bruta et eorum actus divine providencie subdantur
7 Utrum peccatores divina providencia regantur
8 Utrum corporalis creatura gubernetur divina providencia mediante alia creatura
9 Utrum divina providencia disponat corpora inferiora per corpora celestia
10 Utrum humani actus gubernentur divina providencia mediantibus corporibus celestibus

Questio sexta de predestinatione

1 Utrum predestinatio pertineat ad voluntatem vel ad scientiam
2 Utrum prescientia meritorum sit causa predestinationis
3 Utrum predestinatio habeat certitudinem
4 Utrum numerus predestinatorum sit certus
5 Utrum predestinati sint per predestinationem certam
6 Utrum predestinatio possit iuvari precibus sanctorum

Questio septima de libro vite

1 Utrum liber vite sit aliquid creatum
2 Utrum liber vite dicatur essentialiter vel personaliter in divinis
3 Utrum liber vite appropriatur filio
4 Utrum liber vite sit idem quod predestinatio
5 Utrum liber vite dicatur respectu vite create
6 Utrum liber vite dicatur respectu vite increate
7 Utrum liber vite dicatur singulariter respectu vite gratie
8 Utrum possit dici liber mortis sicut dicitur liber vite

Questio octava de cognitione angelorum

1 Utrum angeli videant deum per essentiam
2 Utrum intellectus angeli vel hominis beati essentiam divinam comprehendat
3 Utrum intellectus angeli ex propriis suis naturalibus potuit attingere ad videndum divinam essentiam
4 Utrum angelus videns deum per essentiam omnia cognoscat
5 Utrum visio rerum in verbo sit per aliquas similitudines // deus res
6 Utrum angelus cognoscat seipsum
7 Utrum unus angelus intelligat alium
8 Utrum angelus cognoscat res materiales per formas vel per essentiam suam
9 Utrum forme per quas intelligit angelus sint innate vel a rebus accepte
10 Utrum angeli superiores habeant pauciores species magis universales
11 Utrum angelus cognoscat singularia
12 Utrum angelus cognoscat futura
13 Utrum angeli possint scire cogitationes cordium
14 Utrum angelus simul multa cognoscat
15 Utrum angeli cognoscant res discurrendo de uno in aliud
16 Utrum in angelis distingui debeat cognitio matutina et vespertina
17 Utrum cognitio angelica sufficienter per matutinam et vespertinam distinguatur

Q° nona de communicatione scientiae angelicae

1 Utrum unus angelus alium illuminet
2 Utrum inferior angelus semper illuminetur a superiori
3 Utrum unus angelus alium illuminando purget ipsum
4 Utrum unus angelus alii loquatur
5 Utrum inferiores angeli superioribus loquantur
6 Utrum requiratur determinata distantia loquentis ad hoc quod unus angelus alii loquatur
7 Utrum unus angelus possit alii loqui ita quod alii non percipiant

Q° decima de mente

1 Utrum mens prout in ea est imago trinitatis sit essentia animae vel aliqua potentia eius
2 Utrum in mente sit memoria
3 Utrum memoria distinguatur ab intelligentia ut potentia a potentia
4 Utrum mens cognoscat res materiales
5 Utrum mens nostra possit cognoscere materialia in singularibus
6 Utrum mens humana cognitionem a sensibilibus accipiat
7 Utrum in mente sit imago trinitatis secundum quod materialia cognoscit
8 Utrum mens seipsam per essentiam cognoscat aut per aliquam speciem
9 Utrum mens nostra cognoscat habitus in anima existentes per essentiam
10 Utrum aliquis possit scire se habere caritatem
11 Utrum mens in statu viae possit videre deum per essentiam
12 Utrum deum esse sit per se notum menti humanae
13 Utrum per naturalem rationem possit cognosci trinitas personarum

Q° undecima de magistro

1 Utrum homo possit docere vel dici magister vel solus deus
2 Utrum aliquis possit dici magister sui ipsius
3 Utrum homo ab angelo doceri possit
4 Utrum docere sit actus vitae contemplativae vel activae

Q° xij de prophetia

1 Utrum prophetia sit habitus vel actus
2 Utrum prophetia sit de conclusionibus scibilibus
3 Utrum prophetia sit naturalis — // pro naturalis
4 Utrum ad prophetiam habendam requiratur dispositio //
5 Utrum ad prophetiam requiratur bonitas morum
6 Utrum propheta videat in speculo aeternitatis
7 Utrum in revelatione prophetica imprimantur divinitus menti prophetae novae rerum species
8 Utrum omnis revelatio prophetica fiat angelo mediante
9 Utrum prophetae per spiritum prophetiae tangatur a sensibus alienentur
10 Utrum prophetia convenienter dividatur in prophetiam praedestinationis praescientiae et comminationis
11 Utrum in prophetiam cadat immobilis veritas
12 Utrum prophetia quae est secundum visionem intellectualem tantum sit eminentior ea quae habet visionem intellectualem et imaginariam
13 Utrum gradus prophetiae distinguantur secundum visionem imaginariam — prophetiae
14 Utrum Moyses fuit excellentior aliis prophetis

Q° xiij de raptu

1 Utrum raptus bene describatur — causa
2 Utrum Paulus in raptu viderit deum per essentiam
3 Utrum intellectus alicuius viatoris possit elevari ad videndum deum per essentiam
4 Utrum requiratur abstractio animae a corpore ad hoc quod videat deum per essentiam
5 Utrum Paulus in raptu sciverit se raptum vel esse in corpore

Q° xiiij de fide

1 Utrum credere bene diffiniatur
2 Utrum fides bene diffiniatur
3 Utrum fides sit virtus
4 Utrum fides sit in intellectu vel affectu
5 Utrum fidei forma sit caritas
6 Utrum fides informis sit virtus
7 Utrum sit unus habitus fidei formatae et informis
8 Utrum per se obiectum fidei sit veritas prima

9 Utrum fides possit esse de rebus scitis
10 Utrum sit necessarium homini habere fidem
11 Utrum necessarium sit explicite credere
12 Utrum una sit fides modernorum et antiquorum

Questio XV de ratione / [illegible]

1 Utrum intellectus et ratio sint diverse potentie
2 Utrum ratio inferior et superior sint diverse potentie
3 Utrum in ratione inferiori vel superiori possit esse peccatum
4 Utrum delectatio morosa et consensus in delectationem non in opus sit mortale peccatum
5 Utrum in superiori ratione possit esse peccatum mortale

Questio XVI de synderesi

1 Utrum synderesis sit potentia vel habitus
2 Utrum synderesis possit peccare
3 Utrum synderesis in aliquo extinguatur

Questio XVII de conscientia

1 Utrum conscientia sit potentia habitus vel actus
2 Utrum conscientia possit errare
3 Utrum conscientia liget
4 Utrum conscientia erronea liget
5 Utrum conscientia in indifferentibus plus liget quam preceptum prelati

Questio XVIII de cognitione primi hominis

1 Utrum primus homo in statu innocentie cognoverit deum per essentiam
2 Utrum homo in statu innocentie deum per creaturas viderit
3 Utrum Adam in statu innocentie fidem de deo habuerit
4 Utrum Adam in statu innocentie habuerit omnium creaturarum notitiam
5 Utrum Adam in statu innocentie angelos per essentiam viderit
6 Utrum Adam in statu innocentie errare sive decipi potuerit
7 Utrum pueri qui ex Adam in statu innocentie nascerentur plenam rerum omnium scientiam habuissent
8 Utrum pueri mox sicut nati in statu innocentie usum rationis plenum habuissent

Questio XIX de cognitione anime

1 Utrum anima post mortem possit intelligere
2 Utrum anima separata possit singularia cognoscere

Questio XX de scientia anime Christi

1 Utrum in Christo sit ponere scientiam creatam
2 Utrum anima Christi viderit verbum per aliquem habitum
3 Utrum Christus habeat aliam cognitionem quam illam qua cognoscit res in verbo
4 Utrum anima Christi sciat in verbo omnia que scit verbum
5 Utrum anima Christi sciat omnia que deus scit facere
6 Utrum cognitio illa qua anima Christi scit res in propria natura [illegible] omnia

Questio XXI de bono

1 Utrum bonum addat aliquid super ens
2 Utrum ens et bonum convertantur secundum supposita
3 Utrum bonum secundum rationem sit prius quam verum
4 Utrum omne ens sit bonum bonitate prima
5 Utrum bonum creatum sit bonum per essentiam suam
6 Utrum bonitas creature sit in modo specie et ordine

Questio XXII de appetitu boni et voluntate

1 Utrum omnia bonum appetant
2 Utrum omnia appetant deum
3 Utrum appetitus sit specialis potentia anime
4 Utrum voluntas sit alia potentia ab appetitu sensitivo
5 Utrum voluntas aliquid de necessitate velit
6 Utrum voluntas de necessitate velit quicquid vult
7 Utrum aliquis mereatur volendo id quod de necessitate vult
8 Utrum deus possit cogere voluntatem
9 Utrum aliqua creatura possit immutare voluntatem vel imprimere in eam
10 Utrum voluntas et intellectus sint eadem potentia
11 Utrum voluntas sit altior potentia quam intellectus

12 Utrum voluntas moveat intellectum et alias vires
13 Utrum intentio sit actus voluntatis
14 Utrum voluntas eodem actu velit finem et ea que sunt ad finem
15 Utrum electio sit actus voluntatis

Qo xxiii de voluntate dei

1 Utrum in deo sit voluntas
2 Utrum possit distingui voluntas dei antecedens et consequens
3 Utrum voluntas dei convenienter dividatur per voluntatem beneplaciti et voluntatem signi
4 Utrum deus de necessitate velit quicquid vult
5 Utrum divina voluntas rebus volitis necessitatem imponat
6 Utrum justicia in rebus creatis dependeat ex simplici divina voluntate
7 Utrum teneamur voluntatem nostram conformare voluntati divine
8 Utrum teneamur conformare voluntatem nostram voluntati divine in volito ut scilicet teneamur velle hoc quod scimus deum velle

Qo xxiiii de libero arbitrio

1 Utrum homo sit liberi arbitrii
2 Utrum liberum arbitrium sit in brutis
3 Utrum liberum arbitrium sit in deo
4 Utrum liberum arbitrium sit potentia vel non
5 Utrum liberum arbitrium sit una potentia vel plures
6 Utrum liberum arbitrium sit voluntas vel alia potentia a voluntate
7 Utrum possit esse aliqua creatura que liberum arbitrium habeat naturaliter confirmatum in bono
8 Utrum liberum arbitrium creature possit confirmari in bono per aliquod donum gratie
9 Utrum liberum arbitrium hominis in statu vie possit confirmari in bono
10 Utrum liberum arbitrium alicuius creature possit esse obstinatum in malo vel immutabiliter firmatum
11 Utrum liberum arbitrium hominis in statu vie possit esse obstinatum in malo
12 Utrum liberum arbitrium sine gratia in statu peccati mortalis possit vitare peccatum mortale
13 Utrum aliquis in gratia existens possit peccatum mortale vitare
14 Utrum liberum arbitrium possit bonum sine gratia
15 Utrum homo sine gratia se possit preparare ad gratiam habendam.

Qo xxv de sensualitate

1 Utrum sensualitas sit vis cognitiva vel appetitiva
2 Utrum sensualitas sit una simplex potentia vel dividatur in plures potentias scilicet irascibilem et concupiscibilem.
3 Utrum irascibilis et concupiscibilis sint in superiori appetitu vel in inferiori
4 Utrum sensualitas obediat rationi
5 Utrum in sensualitate possit esse peccatum
6 Utrum concupiscibilis sit magis corrupta et infecta quam irascibilis
7 Utrum sensualitatis motus in vita ista totaliter possit a ratione perfici

Qo xxvi de passionibus anime

1 Utrum anima separata a corpore patiatur
2 Utrum anima coniuncta corpori patiatur
3 Utrum passio sit tantum in appetitiva sensitiva
4 Quomodo accidat contrarietas et diversitas inter anime passiones
5 Utrum spes et timor gaudium et tristitia sint quatuor principales anime passiones
6 Utrum passionibus mereamur
7 Utrum passio adveniens merito diminuat aliquid de merito
8 Utrum huiusmodi passiones in Christo fuerint
9 Utrum passio doloris fuit in anima Christi quantum ad superiorem rationem
10 Utrum dolor passionis quam sustinuit in superiori ratione Christi impediverit gaudium fruitionis eiusdem

Qo xxvii de gratia

1 Utrum gratia sit aliquid creatum in anima
2 Utrum gratia gratum faciens sit idem quod caritas
3 Utrum aliqua creatura possit esse causa gratie

4 Utrum presentia nominis legis sit
causa gratie

5 Utrum in Adamo homine tunc sit virtus una
gratia gratum faciens = in statu

6 Utrum gratia sit in essentia anime vel in potentia =

7 Utrum gratia sit in presentibus nove legis

Q° XXVIII de iusti-
ficatione impii = peccatorum

1 Utrum iustificatio impii sit remissio =
2 Utrum remissio peccatorum possit esse
sine gratia
3 Utrum ad iustificationem impii aliquis
liberi arbitrii requiratur
4 Utrum motus liberi arbitrii ad iusti-
ficationem requiratur utrum sit requiratur
motus in deum
5 Utrum in iustificatione impii requiratur
motus liberi arbitrii in peccatum
6 Utrum gratie infusio et culpe remissio
sit idem
7 Utrum remissio culpe naturaliter precedat
infusionem gratie
8 Utrum in iustificatione impii motus
liberi arbitrii naturaliter precedat gratie
infusionem
9 Utrum iustificatio impii fiat in instanti

Q° XXIX de gratia Christi

1 Utrum in Christo fuerit gratia creata
2 Utrum ad hoc quod humana natura verbo
uniretur in persona requiratur habi-
tualis gratia
3 Utrum gratia Christi sit infinita
4 Utrum gratia capitis conveniat Christo
secundum humanam naturam
5 Utrum in Christo requiratur aliqua habitua-
lis gratia ad hoc quod sit caput
6 Utrum Christus mereri potuerit
7 Utrum Christus aliis mereri potuit
8 Utrum Christus in instanti sue concep-
tionis mereri potuerit

2e 3. finis registri de gratiis

IV

